BIBLIOTECA NAZIONALE DI TORINO

IACOBI
PIGNATELLI
CONSVLTATIONES CANONICAE.

Effigies IACOBI PIGNATELLI V.C.L.
E Cryptaleis in Salentinis.

IACOBI

PIGNATELLI

E CRYPTALEIS IN SALENTINIS

Sacræ Theologiæ, ac I. V. Doctoris.

CONSVLTATIONVM CANONICARVM

Tomus Primus.

IN QVO PRÆCIPVÆ CONTROVERSIÆ

De iis, quæ ad Sanctorum Canonizationem, ac Sacros Ritus; ad Sac. Conc. Trid. ad Episcopos, & Regulares; ad immunitatem, libertatem, iurisdictionem Ecclesiasticam, ac huiusmodi alia, potissimùm pertinent; non solùm ex vtroque Iure scripto, sed etiam ex Sacrarum Congregationum decretis, rebus iudicatis, placitis, atque consultis, ex prudentum responsis ex moribus receptis, breuiter, ac perspicuè dirimuntur.

Opus omnibus vtriusque Fori Iudicibus, Iurisconsultis, ac politici studij mystis, in primisque Summorum Pontificum, & Rerumpublicarum Consiliarijs, & Aduocatis vtile planè, ac necessarium.

Cum duplici Indice, altero Consultationum, altero Rerum notabilium in fine quarti Tomi apposito.

EDITIO VENETA, AB AVTHORE RECOGNITA,

Et multis accessionibus, hoc signo ✠ notatis, in ampliorem, & augustiorem formam redacta.

BIBLIOTECA NAZIONALE DI TORINO

VENETIIS M.DC.LXXXVII.

Apud Paulum Balleonium,

SVPERIORVM PERMISSV, AC PRIVILEGIIS.

Eminentiſſimo Principi

HIERONYMO
CASANATE

S. R. E. Tit. SS. Nerei, & Achillei
PRESBYTERO CARDINALI.

PTolemæum Soteris filium, inter ampliſſimi regni curas, primum ferè ſtudium in eruditorum hominum voluminibus colligendis, poſuiſſe Græci, Latinique Scriptores prodiderunt, itavt qui vulgò Philadel-

phus

phus audiebat, iure optimo Philobiblus dicendus videretur. Hoc planè cognomen Tibi, EMINENTISSIME PRINCEPS, viri literati deferunt, cùm incredibili industria, ac summis impensis, erudita volumina vndique comparans, maximam Tibi bibliothecam instruxeris, vt intra domesticos lares haberes quidquid eruditionis per tot retrò secula, toto passim literario Orbe Sapientes euulgarunt. Hinc spem concepi haud ingratum Tibi fore, Nominis Tui splendorem huic operi, quod meis iterum typis procudi, præscribi, vt non tam noui subinde libri bibliothecæ Tuæ precium augeant, quam ipsi etiam libri ex præfixo Tui Nominis titulo, splendorem vnàque famam accipiant. Claudianus poetarum nitidissimus, Honorium Augustum ab infantia prima belli rudimenta sub patre Theodosio bellicosissimo Duce ponentem, describens, ait: *Reptasti per scuta puer.* At Tu, quem non aspera fata in Sago hominum cruore imbuendum destinauerant, sed mitiori genio donatus, magnum Vaticanæ purpuræ incrementum futurus, in ea domo in lucem editus es, quam docta nobilissimi Tui Genitoris manu instructi librorum plutei exornabant, vt Te inter libros natum, atque in eisdem veluti in cunis educatum dixerim, ac eductum. Et quidem cùm Vnus in diuitem Illu-

strif-

ſtriſſimæ Familiæ cenſum ſucceſſiſſes, omni Succeſſorum Tibimet procreandorum cura abiecta, ne liberos inter ac libros amorem, quem iam totum iſtis deuoueras, diuidere cogereris, caſtioribus Muſis animum addicens, in Vrbem Eccleſiaſtici Imperij regiam, vix quartum luſtrum emenſus, Temet contuliſti; tantum enim ſydus Romano cœlo debebatur. Tum Eccleſiaſticam togam induens, haud diuturniora ibidem tyrocinia poſuiſti, ſed inſignium Pontificiæ ditionis vrbium regimen ſtatim capeſſere iuſſus es. Itaque in proximos primùm Sabinos delegatus, dein continuato Magiſtratuum curſu, Fabrianenſes, Camertes, atque Anconitanos, aucta vbique virtutum Tuarum fama, rexiſti. Has tamen populi minores volebant, vt Te Rectore diutiùs fruerentur; ſiquidem optimè intelligebant eaſdem iam Tibi maius theatrum depoſcere, nec poſſe citra iniuriam, intra vnius vrbis limites coerceri. Vniuerſos, qui Te iudicem adibant, ore ſereno, vultuque pari comitate, ac maieſtate decoro, blandisque colloquijs excipiebas. Neminem tardior admiſsio aut diutiùs immota cortina torquebat. Aures omnibus commodabas, ac è Themidis throno annoſis litibus magnum diem imponebas. Quare cùm exactis præfecturis, Vrbibus excederes, non prima-

tes

tes tantùm , ſed inconditum vulgus confuſa Tibi laudatione adſtrepebat; cur enim non ab omnibus laudarere, qui omnibus ex æquo Temet beneficum præſtitiſſes? Poſt Vrbium regimen, Apoſtolicæ Sedis, vti vocant, Inquiſitor in Melitam miſsus, ac per quinquennium ferè eo munere functus, totius Equeſtris Ordinis, quem Europeæ nobilitatis florem nuncupamus, amorem, ac cultum ſingulari prudentia, ac rerum agendarum peritia Tibi deuinxiſti. Verùm Romam poſtea reuocatus, Congregationi de Propaganda Fide à ſecretis eſſe Apoſtolica auctoritate iuſſus, vigiles curas vltra Catholici Orbis limites extendebas, quo veri Numinis cultum apud remotiſsimas quasque barbarorum regiones feliciter promoueres. Inde tamen ſubinde demotum, in altiori ſpecula tua Te virtus collocauit. Nam Sacræ Romanæ Inquiſitionis, vt aiunt, Aſſeſſor electus es, vt nunquam operam intermitteres, ſed eamdem acrius intenderes. Etenim quemadmodum cœleſtia ſtare neſcia, perpetuo motu rotantur, ita Tu continuatis laboribus, & in ſe quodam orbe redeuntibus, diu, noctuque exercebare; optimè enim noueras eius Tibi arcis cuſtodiam commiſsam, qua totius Catholicæ religionis puritas à profanorum hominum erroribus immunis ſeruatur. Tranſmiſſæ ab

vni-

vniuerso Orbe literę, tot causarum vltra ducentesimam paginam discussio, tot vndique ingesti libellorum fasces; Te procul à libris reuocare videbantur. At Tu, violatis noctis inducijs, irrepentem in oculos somnum studiosa manu detergebas, vt eruditorum volumina euolueres, ac insignia quæque monumenta in animi sacrarium induceres. Purpuratorum Patrum Senatus, qui sanctius illud ac tremendum tribunal insidet, Te non vt Assessorem audiebat; sed veluti è Sacro adyto oracula loquentem, plenis suffragijs excipiebat, vt vnus Tu omnium consilia, ac iudicia disponeres, ac præformares. Iam Tibi propiùs Vaticani murices omnium votis, adnatabant. Interim secreta Congregationis, quam vocant Episcoporum, ac Regularium, Tibi commendata sunt; imò Tu illi paulisper commodatus es; cum intra paucos menses, in Sacrum Purpuratorum Patrum collegium summo totius Christiani Orbis applausu cooptatus purpuram induisti, quæ tuis in humeris rutilantior irradiare visa est, siue quia ruborem intenderat, quòd tardiùs ad Te venisset; siue quia eidem ex ingenti Tuarum virtutum splendore nitor accreuerat, vt non Tu quidem maior in purpura; sed ipsa in Te purpura preciosior videretur, cui plusquam Tibi

digna-

dignationis acceſſiſſet. Cùm enim tot egregiè factis ceteris emineres, nudum illa Tibi titulum contulit, vt qui iam pridem eras Eminentiſſimus. Hæc tamen dignitas regiæ par, ac vno tantùm gradu à prima diſtans, neque comitatem Tibi ingenitam in ſupercilium erexit; neque Te à publicis priuatiſque laboribus auocauit. Sciunt vniuerſi, ac ſinguli quàm aſſiduus Sacris Congregationibus adſiſtas; quàm vigili cura conſilia expedias, quanta prudentia decreta concipias, vt vbique gentium religio, ac Chriſtiana pietas ſarta tecta ſeruentur. Cùm verò publica Catholici Orbis negotia Te penè delaſſent, non in agro ſuburbano, aut remotiori quapiam villula quieti quandoque indulges, ſed Temet in illam Tuam maximam Bibliothecam condis, vt inde iucundiora, vt ipſe loqueris, oblectamenta percipias. Ita nunquam labores breui quiete interpolas, ſed eoſdem inſtauras, nec vnquam literarum ſtudia cum ſalute computas. Hinc factum eſt vt nullus iam ſit in Orbe doctrinę, ac eruditionis fama conſpicuus, qui Tibi Optimo Mecœnati innoteſcere, ac tuam in clientelam irrepere non pertentet. Quare cum probè norim Iacobum Pignatellum editis voluminibus celebrem, in tuorum clientum cenſum admiſſum, animum induxi Canonicas

eiuſ-

eiuſdem Conſultationes meis iterum typis excuſas, vni Tibi EMINENTISSIME PRINCEPS, nuncupare, cum præſertim in illis erudito æquè ac ſolido rationum, ac teſtium apparatu ea demonſtrentur, quæ non ſemel Sacri Purpuratorum conſeſſus vnà Tecum publico Eccleſiæ bono ſanxerunt. Cùm verò in omni literarum genere magnus, ac in Eccleſiaſtica eruditione, quæ Te præcipuè decet, maximus cenſearis, ſpero fore, vt Eccleſiaſticæ Conſultationes à Scriptore Tibi addictiſſimo elucubratę, Te non quidem, cum ſis ſcientiſſimus, inſtruant, ſed erudita, quæ tantùm à publicis curis capere ſoles, lenimenta ſuppeditent. Ego interim in eximij lucri, imò honoris loco reponam, eos libros procudere, qui non Auctorum mediocritate, aut malo fato in piperis cucullos mutentur, ſed ob inſignem eruditionem per ora, manuſque hominum circumlati, in Tuæ etiam copioſiſſimæ, ac nitidiſsimæ Bibliothecæ pluteis purpurata dextera dedicentur. Vale.

Emin. Tuæ

Humillimus atque Obſequentiſsimus

Paulus Balleonius.

AVTHOR
LECTORI SVO.

NON equidem ambigo, quin nonnemini videar iustissima sanna verberandus. Quorsum enim, inquit, toties actum agitur? Quid tot Voluminibus addes, & auges numerum iam innumerum Authorum? Quot enim volumina, libros, codices, centones, tomos, opera, opuscula explicationum, commentariorum, institutionum, introductionum, isagogiarum, & synopseon, epitomarum, collectaneorum, compilationum, tractatuum, analectorum, repertoriorum, disputationum, quæstionum, disceptationum, disquisitionum, controuersiarum, conclusionum, decisionum, opinionum, responsorum, sententiarum, consiliorum, & similium, pluriumque id genus scriptionum, circa res, causas, & materiam Canonicam Doctores hucusque ediderunt? Nonne vel ipsi abundanter de istis rebus explicarunt? Quinimmò liquidum est hìc non vtilitati publicæ, sed priuatæ ambitioni litare eos, qui per occasionem docendi tanquam personatos Cupidines posteritati se commendant.

His velitationibus steriles aliqui aliorum fæcunditati inuidentes abortum Operum moliuntur, sed immeritis, atque apud pueros tantùm, qui pharetra etiam picta terrentur. Quid enim refert, quòd aliqui scripserint? Quo iure, & numero Iuris Canonici Interpretes, rerumque Canonicarum Scriptores definiti esse debent? Certè plures homines sunt quàm Authores, sed illi in dies seminantur. Quis credet Aegypto fabros, aut fabris opera defuisse? Et illi tamen Pomponij Melæ tempore, certè testimonio tot Vrbes fuerunt, vt nongentis supra mille Bactra bis superaret, tam amplæ, vt vna Thebæ centum portis peterentur. Et tamen adhuc illa ædificat; quia nimirum illi in dies Vrbes antiquæ desinunt, nouæ antiquantur. Ita inquam antiqui illi aborigines Canonistarum sensim sua fama, nostra memoria exciderunt, vt nisi quotidie repararetur hæc iactura, denique contingat Academias, & Tribunalia sine Authoribus, veritatem sine testibus haberi.

Sed fac eos concurrere, non proinde coercendi, sed colligendi omnes sunt, vt in Iurisprudentia quasi in diuite cœna diuisa fercula multis palatis præparentur. Quòd licèt abundanter, quantùm ego quidem sentiam, ab alijs id fa-

ctum

ctum sit, quid tamen facias prauis ingenijs, quæ tergiuersantur, & manifestis rationibus repugnant, nec se à veritate capi sinunt? Quid igitur, inquies, tantumne tibi sumis, tantumque polliceris, vt hos tergiuersantes, ac repugnantes veritati ipse capias? Minimè. Sed placitum est medicos imitari, qui cum vident ægros salutaria quædam medicamenta recusare, non cogunt illa accipere, sed alia adhibent, quæ minus putant iri recusatum. Ita sæpè fit tempore, vt minora plus alijs salutem afferant. Quod mihi in præsentiarum vsu venit. Qui enim magnorum medicorum remedia respuunt, nostra forsitan admittent. Quæ autem isthæc remedia sunt? Ea sanè, quæ nouis, & emergentibus casibus adhibenda sunt. Vt enim Africa semper aliquid monstri parturit, & producit, ita Forum ad res nouas, vel casus nouos edendos deproperat, dubiumque nullum est, quin, Foro deproperante nouas formas rerum, ac negotiorum edere, noua posthac cum tempore adhuc causarum monstra, & irregularitates emergant, quibus noua iuris remedia opponenda.

Et quanquam ex illis, quæ hactenus de rebus Canonicis à multis satis multa in partem vtranque sunt scripta perspicere quiuis non iniqui iudicij possit, cui veritatis palma cedere debeat, è re tamen magis etiam fore iudicatum est, si quæ fusiùs alij, & licentiùs literis commendarunt in breuem velut gyrum redacta certis cancellis, & compendio includerem. Vnde præmissa facti narratione, mox summam causæ constitutionem, seu controuersiæ statum subiunxi, quod est fundamentum causarum, quanquam plerique id negligent, sed malè, cùm propè in hoc vno dixerim scientiam esse. Et ad hunc veluti scopum vtriusque partis argumenta simplici filo, & citra cuiusque iniuriam, de quo protestor, direxi, & sic duobus quasi agminibus oppositis in pugnam æquis locis produxi, vt melius singulorum dignosci robur, ac virtus, & rectius de victoria ferri iudicium queat.

De pluribus ergo ex operibus meis exasciatis hasce vtcunque collectas variarum notas Consultationum edi placuit ordine minimè seruato. Quæ tametsi facilè poterant per certa capita digeri, vt suo quæque loco, Regularia, Immunitates, & Iurisdictiones Ecclesiasticæ, res Conciliares, atque Sacrorum Rituum, diuersique generis iungerentur, ea tamen dispositionis ratio neque quicquam magni commodi allatura erat, & varietas, quæ ipsa delectat, nonnihil habitura gratiæ videbatur non secus, ac tabulæ pictorum fluminibus, syluis, auibus, atque alijs ornamentis illuminantur, ne rerum similitudine satietas generetur. Verè Cornelius Gallus Eleg. I.

Vt ſemper varium plus micat artis opus.
Nam quæcunque ſolent per ſe perpenſa placere,
Alterno potius vincta decore placent.

Atque, vt ſtomachum irritarem, bellaria, quæ dicuntur ſplendidæ menſæ clauſula, cum cruſtulis tenellis, & ſaccharatis aromaticè innatantibus, hoc eſt breuiores Conſultationes ex Oraculis Sacrarum Congregationum reſolutas in hac menſa vltimò appoſui, quarum deliciarum exemplum eſſe nullum hoc tempore, aut certè rarum fateor.

Admitte igitur Analecta iſta, quibus, ſi non vbique probi ſaporis vigor & nitoris gratia, alicubi tamen erit; nec tu ſi per partes ſingula fercula non probas, vniuerſa & iunctim poſita ſpernes cum Plinio cogitans: In ratione conuiuiorum quamuis à pleriſque cibis ſinguli temperemus, totam tamen cœnam laudare ſolemus; nec ea, quæ ſtomachus noſter recuſat, adimunt gratiam illis, à quibus capitur. *Vnde nullum eſſe librum tam malum, vt non aliqua parte prodeſſe poſſit cenſuit Plinius, referente eodem Plinio iuniore* lib. 3. ep. 5. *præiuerat que Varro* lib. 6. de ling. lat. *cuius illa ſunt ſcitè æquè, ac verè dicta,* In bona ſegete neque nullum eſt ſpicum nequam, neque in mala non aliquod bonum. *Poſsis de magna librorum parte verè ſtatuere quod de carminibus ſuis Martialis* lib. 6.

Sunt bona, ſunt quædam mediocria, ſunt mala plura
Quæ legis hic; aliter non fit, Auite, liber.

Vale mi Lector.

Immò audi: Mallem ſcias, me illorum, qui de libris ex mole ſolum, aut ex titulo iudicant, approbationem non ambire.

Æſtimat vt pretio Sapiens, non pondere gemmas,
Vtilitate probat ſic quoque mentis opus.

Quòd ſi ad materiam, formamque confugias, quæ tibi moueant admirationem, ipſum verò negligas finem, contra ego, illa omnia futilia cenſebò, quorum finis ab homine ignoratur. Ego enim, ait Scaliger, triticum & vuam, ac profectò aſellum, qui ad molas eſt, auro, adamanti, elephanto antepoſuerim. Et molam illam quàm adamantem ſibi malit Sapiens. Eſt enim mola illa Reipublicæ pars, adamas non eſt. Id ſaltem rogo, vt lapſus humani ingenij, qui occurrent, humanitati condonentur. Quid eſt enim ſimul humanum & perfectum?

NVMERVS, ORDO, ET ARGVMENTA Consultationum primi Tomi.

CON-

Index Consultationum.

Index Consultationum.

CON-

Index Consultationum.

An

An

Index Consultationum.

CON-

Index Consultationum.

CON-

Index Consultationum.

CON-

Index Consultationum.

CON-

Index Consultationum.

CON-

CON-

Index Consultationum.

CON-

CON-

Index Consultationum.

AD LECTOREM.

Quibus rationibus, quibusque partium studijs huius Operis auctor ducatur, vbicunque de Fori competentia Ecclesiastici cum sæculari, seu, de Ecclesiastica immunitate, & illuc spectantibus scribit, non fuit opus te admonere, Candide Lector. Facillimè etenim id & lectura animaduertes, & ni fallor tam scribentis genium, & statum, quàm temporum necessitatem, seu mauis corruptelam agnosces; Cæterum nè imprimendi operis permissu, quæ continentur approbari, aut ad Fori praxim, aut quocumque alio modo existimares, permittendum fuit eò impressorum dumtaxat rationibus, & mercatura id datum fuisse, ac si id ageretur non deesse celeberimos Doctores, solidasque doctrinas, quibus Principibus, & Magistratibus, contra nouarum opinionum sectatores, sua iura probè constent.

D. IACOBI PIGNATELLI
CONSVLTATIONVM CANONICARVM
Tomus Primus.

CONSVLTATIO I.

An omissio examinis vnius, alteriusue, qui comparuerat descriptus in concursu Parochiali, & protestatus fuerat sit contra formam substantialem dispositionis à S. Concilio Tridentino præscripta, ita vt propterea ex hoc capite concursus vitietur, possitque alter tertius Parochialem impetrare?

1 VIDETVR respondendum, omissionem eiusmodi non esse de forma substantiali dispositionis à S. Concilio Tridentino præscriptæ, ita quod ex hoc capite concursus sit nullus, & apetiatur via impetrandi cuilibet de populo iuxta Constitutionem Pij V.

2 Nam forma substantialis Concilij consistit tantùm in ipso actu concursus de nouo per Concilium introducto, non autem in præambulis, qualia sunt nominatio plurium ab Episcopo, aut patrono, seu vocatio per edictum, descriptio, admissio, aut omissio, non admissio siue contemptus, de quibus disponebant iura antiqua, vt in materia electionis est textus perspicuus *in cap. Ecclesia vestra* 57. §. *Denique de elect. & argum. c. Quia propter eod. tit.* ac iure, & rationibus probat decisio Rotæ hac in re sub die 15. Nou. 1634. in vna Taraconen Parochialis coram Panzirolo.

3 Atqui sicut forma substantialis electionis non consistit in præambulis, *d. cap. Quia propter*, vt est Missa de Spiritu sancto, & eiusmodi alia: ità forma concursus non consistit in omnibus præambulis, quæ *c. 18. sess. 24. de ref.* prænarrantur ante actum ipsum concursus. Sicuti nec etiam consistit in omnibus, quæ sequuntur actum concursus, vt est collationem facere digniori, vt huic non illi conferatur. Quia ista non est noua dispositio Concilij, sed ante Concilium omnia iura id clamabant in electione, vt aduertit Rota *dec. 65. n. 8. p. 1. rec.*

4 Ratio præmissorum est. Quia duplex est forma. Altera præcisa, quæ consistit in ipsa essentia, & formalitate dispositionis, & legis. Altera quæ dicitur ad fauorem, quæ respicit interesse, & iustitiam partis. Forma præcisa, quatenus est inducta à lege, reddit actum ipso iure nullum, ea non seruata, aperitque viam impetrandi atq; dicendi cuilibet de populo. Forma autem ad fauorem, siue in præambulis, siue in subsequentibus actum consistat, non irritat ipso iure, ipsa non seruata, sed ad fauorem Partis dantis de nullitate, à nullo autem potest allegari, vt hìc esset admittere ad concursum omnes adscriptos, quod consistit in præambulis, de quo solùm potest contemptus ipse, & non alius, vt apertè habetur eo *cap. Ecclesia vestra* 57. *de elect.*

5 Esset etiam in subsequentibus, si collatio non fuisset facta digniori. Quo casu non tertius, sed solus omissus, aliusue examinatus, qui prætenderet se digniorem dare potest. Et ita in terminis resoluit Barbos. *de Paroch. c. 2. n. 95.* sicq; obseruatur. Facto enim concursu, solus ille, qui prætendit se digniorem dat de nullitate. Quia ista forma non est præcisa concursus, sed ad fauorem dignioris.

6 Hæc autem rectè comprobantur ex mente atque responsis S. Congregationis Concilij. Nam si descriptus non veniret ad concursum, vel examinatus non curaret, vel renunciaret, non idcircò deficit forma concursus. Sic apud Garz. *de benef. p. 9. c. 2. n. 214. & seqq.* Massobr. *de concurs. requis. 3. dub. 7. & 11.* Quoties enim forma est apta remitti consensu, aut voluntate partis non dicitur substantialis, Io. Andr. *in regul. Non est sine culpa de regul. iur.* Felin. *cap. Cum dilect. a n. 6. de rescript.*

7 Illud verò magis puto considerandum, quod licet hoc casu interesse Ecclesiæ, cuius fauore inductus est concursus, vt liquet ex verbis illis Concilij *d. sess. 24. c. 18. Expedit maximè animarum saluti*, sit coniunctum cum interesse partis, non tamen annullatur collatio facta digno, nisi prosequente ius, & iustitiam suam digniore, alias valida est collatio de digno, vt peropportunè docet Io. Valer. *de diff. inter vtrumq; for. v. Electio diff. 2. n. 4.* quem sequitur Barbos. *d. c. 2. n. 95.* & approbatur à Rota *in Nicien. Parochialis* 13. Martij 1628. coram Vrgellen. Idque validissima ratione. Nam aliàs sequeretur, quod magis idoneus, in examine grauatus faceret locum deuolutioni Parochialis ad commodum alterius tertij impetrantis, vt posset iura sua prosequi, sicut ei permittitur ex Concilio, & Constitutione Pij V. Quod est absurdum, notauitque Rota *dec. 61. n. 2. p. 3. rec.*

8 Et generaliter hoc verum est in quacunque materia, vt scilicet quando forma est ad fauorem, & non præcisa, nullitas non inducatur, nisi volente eo, ad cuius fauorem inducta est, non autem alterius. Vt in vnione sine consensu Capituli, solum Capitulum potest dare de forma non seruata, ac de nullitate actus. Rot. *dec. 133. n. 10. & 12. p. 2. diu.* Quod prosequitur, & exornat Gonzal. *Glos. 56. à n. 78.*

9 Id ipsum explicatius etiam confirmatur. Quia non omnia contenta in Constitutione inducunt formam substantialem, vt ex textu *in d. cap. Quia propter*, & in eodem *Cap. Ecclesia vestra*, quibus nititur dicta decisio coram Panzirolo, & firmat Anchar. *cons. 225. n. 2.* quem sequitur Mantic. *dec. 355. n. 4.*

10 Eoque etiam spectat causa considerata à Concilio *in proem. d. c. 18.* ibi: *Expedit maximè animarum saluti à dignis atque idoneis Parochis gubernari*. Quam quidem causam esse finalem notauit nominatim Paril. *de resign. lib. 8. q. 9. n. 77. & seq.* Huic etenim causę, à qua regulari debet prętensa forma substantialis satisfit eo ipso, quod prouisus fuit declaratus idoneus ex nouo modo per Concilium inducto, cùm sic prouideatur necessitati Ecclesiæ, & animarum curæ potissimum consideratæ à Concilio, vt proinde omissio vnius ex concurrentibus pariter, vel magis idonei apta non sit imminuere idoneitatẽ dicti prouisi positiuè, non autem comparatiuè in dicta causa finali expressam.

11 Quæ magis procedunt quando omissus non potest dare de omissione, aut contemptu, & non examinatus de maiori idoneitatẽ. Quia intelligitur de digniore capace, ac naturali Regni, seu loci qualis fortè non erit omissus, vt egregiè Sanch. *tom. 1. cons. lib. 2. cap. 1. dub. 8. n. 2. & 11.*

13 Nec obstat, quod ista exceptio non sit admittenda de iure Canonico *ex c. Ad decorem de instit.* & ex Rota *in Seguntina beneficiorum* 9. Iunij 1627. coram Virile. Quia vltra quod dictum *c. ad decorem* non est dispositio clara, vt aduertit Azor. *instit. moral. p.2. lib.6. c.4. q.25. §. Ad obiecta*, contrarium disponunt iura *in c. Bona 2. de postul. vers. Nec poteramus, salua conscientia, eidem Ecclesiæ de persona alterius Regni prouidere.* Id quod etiam tradit Sanchez *loco allegato.* Et in aliquibus partibus, præsertim Hispaniarum est indubitatum ex immemorabili consuetudine, vt verè asserit Paris. *lib.4. de resign. q.7. n.2.* & testatur Hnied. *de incompat. benefic. p.1. c. vlt. n.115.* Azor. *vbi supra*, Sanchez *ibid. n.2.* Probaturque ex Indultis Apostolicis, & affirmat Glos. antiqua *super reg.19. Cancell.* Hoied. ac Paris. *locis adductis*, Garz. *p.7. c.9. n.1. & seqq.* Cabedo *de Patron. Reg. Cor. c.29.* Sanchez *eo loco*, ac etiam ex Constitutionibus Regnorum, vt firmant omnes allegati, & pro Cathalonia expressit luculenter Oliban. *de iur. fisc. c.13. n.49. 51. & seqq.* ac Ferrer. *in Constit. Cathalon. Glos.3. n.69.* Quas leges à Sede Apostolica confirmatas, & approbatas fuisse tradit Azor. *loco præcitato*, probatque ratione demonstratiua, nimirum, quia Sedes Apostolica non aliter confert.

14 Non obstat decretum irritans in Concilio appositum. Quia respicit formam præcisam, non autem formam ad fauorem, vt scirè Gonzal. *Glos.67. n.61.* cui pars potest renunciare. Rot. post Cenc. *de censib. dec.59. n.15.* Gonzal. *ibid. n.52.* Vnde illud referendum est solummodo ad ea, quæ sunt de forma substantiali, remedium verò appellationis ad ea, quæ sunt de iustitia, seu de forma accidentali, & ad fauorem, vt hoc modo singula singulis congruè referantur iuxta Glos. *in l. quæstionem, v. Vniuersitatis, C. de fideicom.* & tradit Garz. *de benef. d. p.9. cap.2. n.295.* exemplo *cap. Quia propter de elect.* In quo licet adsit decretum irritans, illud tamen refertur ad ea, quæ sunt de iustitia, quia contemptus aliquorum non inducit nullitatem, vt ibi docet Abb. *n.12.*

15 Vt verò satis perspicuè cognoscatur te ipsa quæ fuerit in hac materia mens S. Rotæ, iuuat decisiones allegatas appendere.

Nicien. Parochialis R. P. D. Durano Luna 13. Martij 1628.

16 Vicarius Nicien. Sede vacante indicto concursu ad Parochialem Ecclesiam loci de Roccabigliera de voto trium ex quatuor Examinatoribus Synodalibus alijs prætulit Horatium de Laurentijs, qui habita deinde collatione à Vicelegato Auenionensi fuit etiam possessionem adeptus. Verùm quia Ioannes Andreas Martinus eandem Parochialem à Sede Apostolica impetrauit sub narratiua quod in prædicto concursu non fuit seruata forma Constitutionis Pij V. & Sacri Concilij Tridentini, mota desuper lite contra Horatium possessorem obtinuit ab A. C. mandatum de immittendo, cuius vigore cùm possessionem esset ingressus, postea in gradu appellationis in Rota coram bo. m. Vbaldo reportauit sententiam confirmatoriam dicti mandati, quæ ob non prosequutam legitimè appellationem, transitum fecit in iudicatum. Vnde commissa mihi causa restitutionis in integrum, dubitaui hodie, an constet de causis restitutionis. Et Domini affirmatiuè resoluerunt, ex quo constat de iniustitia dicti mandati, & sententiæ, & sic de læsione, quæ est fundamentum restitutionis in integrum *c.1. vbi Abb. de restit. spol.* Seraph. *dec.245. n.2. &* Rot. *dec.532. n.2. p.1. & dec.672. n.1. & 731. n.1. p.2. recent.*

17 Iniustitia visa fuit clara; quia non erat expellendus Horatius possessor, & danda Ioanni Andreæ immissio, nisi prius iustificata per Ioannem Andream dicta narratiua, quod concursus indictus, & celebratus fuit, non seruata forma S. Conc. Trid. & Constitutionis Pij V. quę fuit causa principalis, & præcipua dictæ gratiæ. Put. *dec.265. lib.3. in non. impress.* Rot. *dec.282. in fin. p.2. recent.* & in puncto de narratiua fuit resolutum in Salamantina Parochialis 21. Iunij 1582. & in Cæsaraugustana Parochialis 8. Nouembris 1599. coram bo. m. Cardin. Pamphilin, & in Vicen. Parochialis 14. Ianuarij 1611. coram bo. m. Patriarcha Manzanedo, quæ est *decisio 323. p.2. rec.*

18 Nec releuat si dicatur, quod dicta narratiua fuit iustificata ex responso S. Congregationis Concilij, quæ concursum fuisse nullum declarauit, cui Rota semper solet deferre, vt firmatur in decisione in hac causa facta 20. Maij 1624. coram bo. m. Vbaldo. Quia cùm postea eadem S. Congregatio partibus pluries auditis, & facto plenius iustificato, recedendo ab anteriori declaratione contrariũ declarauit, nempè concursum huiusmodi fuisse validũ, consequenter dicta narratiua non iustificatur, sed standum est vltimæ S. Congregationis declarationi, & non primæ *ad l. non est nouum cum duabus seqq. ff. de legat. & c. cæterum extra de rescript.* Declarationes enim S. Congregationis semper intelliguntur emanare iuxta ea, quæ in facto proponuntur. *lib.1. C. de diuers. rescript.* & ibi Pallid. *n.14.* & iuxta latè tradita per Rub. *consil.13. n.2.* Paris. *consil.9. lib.2. n.2.* Alex. *consil.84. in fin. lib.1. &* Rot. apud Cassad. *dec.6. de rescript.*

Minus obstat, quod læsio &c.

19 Vnde nihil releuat fides examinatorum, qua attestantur quendam Maxiliam fuisse repertum magis idoneum ætate, doctrina & sufficientia. Quia vltra quod fides regulariter, maximè ex interuallo & sine iuramento & citatione, vt hic, non facit fidem. *l. post legatum §. his verbis*, vbi Bart. *ff. de ijs quibus vt indign.* Decian. *consil.51. n.7. vol.2.* Rot. *dec.318. n.4. p.2. rec.* ex ea non excluditur sufficientia idoneitatis Horatij. Quia comparatiuum quod Maxilia fuit repertus magis idoneus supponit existentiam positiui, & sic alterius, seu aliorum qui erant idonei. *l. Vbi autem §.1. ff. de verb. oblig.* Surd. *dec.65. n.6.*

20 Propterea Horatius, vt idoneus potuit à Vicario approbari. Quia S. Concilium & Constitutio Pij V. non annullauit electionè idonei ipso iure, sed appellationis remedio magis idoneo succurrit, & sic cõstat de iure Horatij interim & quousq; Maxilia non obtinet declarari contrariũ. Ægid. *dec.103.* Seraph. *dec.73. n.1.* Rot. *dec.520. n.1. p.1. diu.* & in puncto Gonzal. *ad reg.8. glos.4. n.139. & seqq.* & sæpius S. Concilij Congregatio declarauit, Maxilia autem non obtinuit contrarium declarari &c. Et ita vtraq; parte &c.

Taraconen Parochialis R. P. D. Panzirolo. Ven. 10. Nouemb. 1634.

21 Vacauit Ecclesia Parochialis de Alcouer Taraconen Diœcesis, & Sanctissimus illam contulit Hieronymo Bruniquer vti in concursu magis idoneo reperto; sed eam postmodum ab eodem *sanctissimo obtinuit Iacobus Tortella sub prætextu quod non fuerit seruata forma concursus ex dispositione Sacr. Concilij Trid. sess.24. c.18. & Constit. Sanctæ mem. Pij V.* in nouo Bullar. 33. vnde dubitatũ, an gratia dicti Iacobi esset iustificata, & Domini negatiuè responderunt; nam cum ab eo fuerit narratum non fuisse seruatam formam concursus, *& hoc sit formalis causa concessionis, debuit plenè & concludenter probari*, vt fuit resolutum in Placentina Parochialis de Malpartida 16. Iunij 1602. coram bo. mem. Litta, & in Catalen Præpositura 21. Aprilis 1597. coram bo. mem. Gipsin; licet secus sit *quando narratiua est pars gratiæ*, prout est quando quis narrat se esse Doctorem, vel quid simile, vt distinguendo vtrumque casum dixit Rota *decis.268. n.3. par.1. diu.*

22 Ad ostendendum autem quod non fuerit seruata forma concursus adducit primò, quod Antonius Gual non fuerit admissus ad examen, licet comparuerit & protestatus fuerit pro admissione *sum. n.7.* sed ex tenore dictæ protestationis visum est non sequi, quod vel fuerit spretus, vel neglecta protestatio, sed solum timor, & suspicio non admissionis. *Immo ex responsione facta per Vicarium Generalem, qui præsidebat examini, clarè constat, quod in vim descriptionis ipsius Antonij vocatus fuit inter alios* oppositores ad examen per fiscum Ecclesiasticum iuxta ordinem scripturæ vt in eodem sum. n.7.

23 Secundò ad hoc probandum adducuntur testes Sum. n.5. sed isti etiam visi sunt minus sufficienter deponere, ex quo omnes, excepto 2. super 4. art. loquuntur solũ de auditu, vel de publica voce & fama, cũ tamen agatur *de probanda negatiua, quæ non sequitur ex probatione famæ concludente affirmatiuam*, nisi adducatur ratio, quæ sit apta remouere sensum ab actu iuxta not. per Bald. *in l. Actor n.9. C. de probat.* Ang. *in §. bene nobis n.37. Auth. de hered. & falcid.* Hercul. *de probat. neg. n.318.* Dictus verò 2. Testis licet aliam rationem adducat, quod scilicet esset præsens in Ciuitate

Tara-

Taraconædũ factus fuit concursus, in quo etiam ipse fuit examinatus & pro habili repertus, attamen hæc ratio non concludit, *quod Antonius fuerit prætermissus ab examinatoribus, cũ debuisset deponere quod prædictus non potuisset examinari, quin Testis id sciuisset; quandoquidem hæc sola* possibilitas satis sit ad excludendam probationem ipsius negatiuæ, vt in similibus terminis fuit resolutum in Vicen parochialis 16. *Nouembris* 1629. coram bo. me. Card. Virili, & 23. Martij eiusdem anni coram R.P.D. meo Dunozetto.

24 Sed dato etiam quod d. 2. Testis benè probaret de Visu, & simul admittatur illius probatio de publica voce, & fama, ac dictum ipsius coniungeretur cum alio teste eodem modo deponente, qui facit semiplenam probationẽ, & ex his duorum testium depositionibus resultare posset plena probatio non admissionis Antonij iuxta Caputaq. *decis.* 300. *par.* 3. *Adhuc tamen Domini ponderabant non ex hoc posse dici non fuisse seruatam formam Concilij, & Constitutionis Pij V.* ex quo in dicta Bulla §. 1. dicitur, Concilium Trident. statuere, quod occurrente vacatione parochialis Ecclesiæ, Episcopus, & qui iuspatronatus habet intra decẽ dies, aut aliud tempus ab ipso Episcopo præscribendũ, aliquot Clericos ad regendas Ecclesias idoneos, examinatoribus iuxta formam synodi deputatis, nominet, non nisi ab eisdem examinatoribus, per concursum aliorũ examinandorum, vni magis idoneo ab Episcopo iudicato & electo de Ecclesia prouideatur, alias prouisiones omnes & institutiones præter formam prædictam factæ subreptitiæ censeatur, *& postea in* §. 3. omnes & singulas collationes, præter & contra formam ab eodem Concilio Tridentino, presertim in *examine per concursum* faciendo præscriptam, factas &c. nullas & irritas &c. & nullius roboris ac momenti fore & esse declarat, & Sedi Apostolicæ reseruat.

25 Ex his autẽ videtur apparere, quod omissio alicuius ad examen non *est contra substantialem dispositionem Concilij*, sed debet examinari de iustitia, & si nõ examinaretur, potest agere de contẽptu, non autem quod examen sit nullũ, ipso non reclamante, vt in simili dicitur de vocatione absentium ad electionem, quorum contemptus, ipsis non reclamantibus, non vitiat electionem, *c. quod sicut, & cap. Bona, & c. Ecclesia, el* 2. Abb. *in c. quia n.* 12. *de elect. Hæc igitur omissio non est de forma* Concilij, sed de iustitia, cũ de forma illud solum censeatur quod est adinuentum ab ipso Concilio, *non autem quæ ab alijs Canonibus prius disposita erant, sed remanent in* suo robore, vt est tex. expressus *in Ecclesia vestra el* 2. *vers. denique statutum de elect.* vbi dicitur quod sicut in *c. quia propter de elect.* enunciantur multa, quę debẽt seruari in electione, & postea dicatur alias electio facta nõ valeat, nõ propterea istud decretũ irritans efficit, *vt vocatio absentium sit de substantia, ne videatur Summũ Pontificẽ* velle vno verbo euertere illa, quæ alibi statuta noscũtur, & subdit tex. *neque credendum est, Romanum Pontificem, qui iura tuetur, quod alias excogitatum est multis vigilijs vno verbo subuertere voluisse &c.* secundũ verò canones antiquos licet Episcopus teneretur eligere digniorem, si tamen illum omittebat, & eligebat dignũ, prouisio substinebatur, *Cõcilium autem solũ innouauit, vt fiat concursus, & Episcopus* eligat digniorem: vnde si Episcopus reijcit vnum, & non vult illũ examinare, malefacit, *& ille potest dare de contemptu, non autem prouisio est nulla*, quia secundum Canones antiquos non erat nulla. Pro quo facit, quod si census creatus super re stabili, & cum pecunia numerata adijciantur alia pacta, vitiantur, & non vitiant; non obstante quod Bulla Pij V. dicat census sub alia forma factos fœneratitios iudicari. Gutier. *Can. Quæst. lib.* 2. *c.* 176. *n.* 5. *vers. vel* 2. quem sequitur Rodriq. *de Ann. reddit. lib.* 2. *q.* 1. *n.* 3. *in fine*, & fuit resolutum in Bononien. Census 26. Iunij 1600. coram bo. mem. Card. Pamph. & in nullius, seu Meliuicen. Census 16. Martij 1615. coram Reu. D. M. Decano & alias sæpè.

26 Quibus non obstat, quod Concilium Trident. & Constitutio Pij V. habeant decretum irritans, quia decretum non refertur ad omnia; ad hoc enim vt clausula sequẽs referatur ad omnia debet esse vniformis ratio omnibus pręcedentibus, secus autẽ si potest reddi ratio diuersitatis, vt supra fuit ostensum. Abb. *in d. c. Ecclesia vestra n.* 5. Beia *respons. casuum Conscientiæ par.* 4. *c.* 18. *vers. tanquam fol.* 375.

Et sic fuit conclusum pro non iustificatione gratiæ, Iacobo tantum informante &c.

27 Hucusque S. Rota Romana. At ego contra existimo, atque assero quod vera sententia sit, omissionem examinis vnius, aut alterius, qui comparuerat descriptus, & protestatus fuerat, esse contra formam substantialem dispositionis, à S. Concilio Tridentino *sess.* 24. *c.* 18. *de ref.* præscriptę; adeò vt propterea concursus vitietur, possitque ab altero Parochialis impetrari.

28 Probatur, quia in prouisione Ecclesiæ Parochialis requiritur examen per concursum à Concilio Trident. loco cit. & à Constitutione Pij V 33. docentq; Paris. *de resign. lib.* 1. *q.* 7. *n.* 7. Gonzal. *glos.* 6. *n.* 111. Vgol. *de offic. & potest. Episc. cap.* 50. §. 4. *n.* 1. *&* §. 6. *n.* 6. Fusc. *de Visit. lib.* 2. *&* 5. *n.* 10. Ricc. *in prax. p.* 7. *resol.* 518. *n.* 2. *&* 3. *& p.* 1. *resol.* 353. *n.* 1. & declarauit S. Congregatio apud Garz. *vbi supra n.* 37. estque omnibus exploratum. Idque requiritur pro forma concursus, vt habetur perspicuè in d. Constitut. Pij V. ac tradit Paris. *ibid. lib.* 8. *q.* 9. *n.* 77. *&* 79. quod repetit *n.* 83. *&* 84. atque inculcat *n.* 86. & 89. tenetque Fusch. *d. c.* 5. *n.* 9. *&* 10. Quarant. in *summ. Bullar. verb. Beneficiorum parochialium collatio, vers. Circa examen*, Thes. for. Eccles. *p.* 2. *c.* 5. *n.* 23. 31. *&* 38. Zerol. *in prax. verb. Parochia*, Garz. *loco allegato à n.* 99. Ricc. *var. resol. p.* 1. *resol.* 351. *n.* 1. *& seq.* Barbos. *de offic. & potest. Episc. alleg.* 60. *n.* 86. *& alleg.* 72. *n.* 120. vbi dicit ita declarasse S. Congregationem, & admittit Rota in *Taraconen. modò adducta*, §. *Ex his post med. vers. Concilium autem.*

29 Atqui examen per concursum debet esse de omnibus concurrentibus descriptis, venientibus, comparentibus, petentibus, seu potestantibus se velle examinari, vt patet ex eodem Cõcilio *d. c.* 18. ibi: *Omnes descripti*, & ex d. Constitut. Pij V. ibi: *Præter, & contra formam ab eodem Concilio Tridentino præscriptam* in examine pro concursu faciẽdo, vt luculenter prosequitur Paris. *d. n.* 77. *&* 101. Massobr. *in prax. fac. concurs. req.* 3. *dub.* 10. *à n.* 4. Barbos. *de Paroch. c.* 2. *n.* 46. Garz. *d. c.* 2. *n.* 9. iuncta declaratione S. Congregationis per ipsum adducta *n.* 8. firmatq; Rot. *in d. Toletana Parochialis de Alcaudete vers. nec Dominis placuit*, & in eadẽ coram Litta *vers. Et dato quod Michael* apud Garz. *n.* 342. & coram Seraph. *dec.* 1148. *n.* 2. *in fin. & n.* 5. *ac* 6.

30 Nec obstat, quod Concilium & Constitutio inducant formam in his quæ sunt adinuenta ab ipso Concilio, non autem in inductis à sacris Canonibus, quale est examen oppositorum, vt firmatur in ea decisione coram Panzirolo. Quia decisio illa emanauit vna tantum parte informante. Quare Rota, iterùm causa proposita, eam, inhærendo Constitutionibus Pij IV. alijsque concordantibus, ac stylo Sacræ Congregationis Concilij hucusque inuiolabiliter obseruato, qui iustificatur ex resolutione causarum in eius Regesto, necnon ex sententia ipsiusmet Rotæ *in Litteren Archipresbyteratus* 6. Iunij 1582. coram Card. Blanchetto, & in alijs remisit ad eandem S. Congregationem, ad quam solùm spectare eiusdem S. Concilij interpretatio. Hæc, re maturè discussa, die 2. Decembris 1634. ita declarauit, atque decreuit. *Taraconen Parochialis S. Congregatio Concilij Tridentini Interpretum, vtraque parte informante, censuit, in concursu præfatæ Parochialis Ecclesiæ Oppidi de Alconer non fuisse seruatam formam à S. Concilio præscriptam.*

31 Non est itaq; ea decisio attendenda, eiusq; obiectio diluitur tum ex prædictis, tum etiam quia Concilium disponit super omnibus Parochialibus Ecclesijs tam reseruatis, tam affectis generaliter, vel specialiter etiã vigore Indulti, seu priuilegij in fauorem S.R.E. Cardinalium, & Abbatũ, vel Capitulorum, vt patet *sub princip. d. c.* 18. eiusdem sess. 24. Atqui notum est, quod Ordinarius, cessante dicta dispositione Concilij, non potest se intromittere in prouisione earum Ecclesiarum, ac propterea indubitatũ est, Cõcilium in examine omnium descriptorum, alijsque in eo capite expressis induxisse formam. Quia vbi lex inducit nouum ius, dando iurisdictionem cum certis modificationibus in ea declaratis, quicquid ibi exprimitur est de forma. Ita Glos. *in Clem.* 1. *v. Inhibentes vers. Ad decretalem*, & docent Prouid. *de hæreρ.* Felin. *in c. cum dilecta n.* 6. *de rescript.* Anchar. *cons.* 6. *n.* 4. *& cons.* 36. *n.* 1. *& cons.* 241. *in fin.* Dec. *cons.* 528. *n.* 12. Rom. *cons.* 236. *n.* 8. ibique Add. *vers. singulares*, Abb. *cons.* 91. *sub n.* 6. *p.* 1. *&* q. 5. *n.* 6.

32 Præsertim verò, quia dicta forma est data ad eligendum magis idoneum cum decreto irritanti, vt patet ex eodem Concilij loco. Quo casu in omnibus inducit formam Roman. *cons.* 66. *per tot.*

33 Et sanè decisio eliditur, ac prædicta comprobantur ex ipsamet decisione, dum firmat illud esse de forma, quod fuit adinuentum à Concilio. Cùm autem à Concilio fuerit adinuentum, quod omnes descripti examinentur, & de iure antiquo non esset necessarium omnes examinari, vt admittit dicta decisio; vtique fatendum est, examen omnium esse de forma tanquam de nouo inductum à Concilio, & non à iure communi. Idque potissimùm, quia examen omnium oppositorum est præcipuum requisitum. Rota in eadem *Toletana Parochialis* apud Garz. *d.n.* 341. *vers. circa aliam difficultatem*, & *vers. & eo magis*. Adeò quod si examen omitteretur, concursus inductus à S. Concilio, & Constitutione Piana suo fine frustraretur cum in hac re per solum examen cognoscantur dignæ, ac magis idoneæ personæ, vt grauiter iuxta ac verè aduertit Rot. *in Dertusen Parochialis* coram Gipsio apud Garz. *d. cap.* 2. *n.* 232. & passim alibi. Ad hunc enim effectum induxit Concilium & Constitutio concursum, vt scilicet à personis dignis, à quibus animarum saluti maximè expedit gubernari, Ecclesiæ, animæque gubernentur, vt benè notauit Paris. *d. q.* 9. *n.* 78. & Fusch. *d. cap.* 5. *n.* 2. Facilè enim Concilium & Constitutio eluderetur, si Episcopus omnes descriptos ad concursum non admitteret. Nam posset admittere minus dignos, repellere digniores.

34 Quæ omnia eo faciliùs procedunt, quod Concilium Trident. hac in re habet triplex decretum irritans. Alterum appositum in corpore illius *c.* 18. Alterum diplomate confirmatorio eiusdem Concilij. Tertium in Constitutione Pij V. Perspicuum enim est, quod decretum irritans inducit formam. Ita communiter, & in primis Felin. *in d.c. Cum dilecti n.* 6. Alex. *cons.* 212. *n.* 5. *lib.* 6. Roman. *cons.* 66. *n.* 2. cum ibi congestis per addentem, & *cons.* 402. Dec. *cons.* 229. *n.* 1. Et speciatim de concursu firmat Paris. *eod lib.* 8. 9. *n.* 84. & 86. Garz. *d. cap.* 2. §. 1. *n.* 230.

35 Ex his autem necessariò sequitur, quod concursus ob hanc causam vitietur, quodque ad hunc effectum sufficit omissio examinis vnius, vel alterius ex oppositoribus. Rot. *in d. Toletana Parochialis* apud Garz. *d.n.* 341. Seraph. *d. dec.* 1148. *n.* 2. 5. & 6. & Regula namque est, quod actus gestus, non seruata forma illius, est ipso iure nullus, & omninò corruit. Pulchrè Bolognin. *cons.* 6. *n.* 14. Cardin. *cons.* 27. *n.* 3. & Rot. *rec. p.* 1. *dec.* 614. Forma autem debet tam in maximo, quàm in minimo obseruari. Cephal. *cons.* 601. *n.* 5. passimque alij.

36 Nec obstat, quod forma est accidentalis, & ad effectum non præcisa. Quia ex dictis apertè contrarium constat ob decretum irritans, vt latè prosequitur Rot. *in Toletana professionis* 27. Febr. 1595. coram Card. Pamphilio, adducta per Garz. *d. cap.* 2. §. *item* 2. *n.* 330. Et præcipuè de forma, de qua agitur, quod sit præcisa & non ad effectum explicat idem Garz. *d.* §. 2. *n.* 329. Paris. *d. q.* 9. *n.* 84. & *seqq.* tenetque Rot. *in d. Toletana de Alcaudete* apud Garz. *d. n.* 331. & Seraph. *dec.* 1148. *sub. n.* 4. Ac præsertim quia forma ista fuit per Concilium inducta in reformatione ad vtilitatem Ecclesiarum, animarumque. Ecclesiarum autem atque animarum interest plures oppositores concurrere, omnesque examinari. Forma itaq; inducta est præcisè. Glos. *in Clem.* 1. *v. Inhibentes de iurep.* maximè quod in hoc casu forma est data à lege, contra quam factum non valet. Anchar. *cons.* 36. *n.* 1. *in fine.*

37 Hinc liquet hallucinari grauiter illos, quorum placitum est, quod tota dispositio & forma inducta à S. Concil. consistat in præambulis concursus, vel illum subsequentibus, dicuntq; hæc omnia esse de iustitia, & solum actum ipsum concursus esse de forma substantiali. Sed cum iste actus ab ijs non exprimatur, profectò conuincitur eũ esse actũ faciendi periculum oppositorum quoad scientiã, vitam, mores, ac prudentiã, qui actus nil aliud est quàm examen omnium concurrentiũ, ac proinde est de forma substantiali.

38 Ita quoq; reiecta hac distinctione de præambulis, & subsequentibus, cessat etiam Decisio Nicien deducta, vt scilicet electio dignioris vti de subsequentibus concursũ non sit de forma, nec annullet concursum. Cæterùm hæc decisio non debet admitti vti vera, sed reijci vti periculosa. Nã ad sedum ignorantiæ barathrum sollicitat improuidos cõcurrentes. Ægydius quippe, Seraphinus, & Rota in ea allegati non agunt de hac materia, sed solum inquiunt, quod non constat de non iure quamdiu potest de iure doceri. Gonzalez verò perperam in eadem adducitur. Nam *glos.* 4. *n.* 139. non figit pedem, sed vlterius prosequitur, suamque mentem satis explicat dum *n.* 141. ait, quod si Episcopus posset pro sua voluntate & arbitrio ad libitum suum eligere, facillimè dicta Constitutio Pij V. eluderetur. Item disertè *n.* 142. addit, quod verbum iudicauerit appositum in S. Concilio non denotat meram voluntatem, sed arbitrium boni viri. Et rursus *n.* 143. quoad procedit quatenus Episcopus rectè iudicauerit. Tum *n.* 136. expressè firmat, quod collatio non tenet, & prouisio Apostolica est subreptitia & nulla, si Episcopus non elegerit digniorem. Tandem luculenter *n.* 137. & *seq.* quod electio dignioris sit de forma irritatiua & annullatiua concursus, & prouisio facta, omisso digniore, nullum tribuit ius prouiso.

39 Quin etiam coram Greg. XV. *dec.* 11. *n.* 8. fuit resolutum quod hæc opinio, quam sequitur decisio Narnien non est opinio Rotæ, sed aliquorum, & contrarium, nempè quod in foro exteriori debet eligi magis dignus in electione Ecclesiarum Parochialium, alias electio & collatio est nulla, tenuit Rot. *in Tuden Parochialis* 28. Aprilis 1623. coram Card. Sacrato, & *in Ripana Parochialis* 1. Iunij 1609. corã Ottembergo, quas allegat Beltram. *in addit. ad d. dec.* Gregorij, vbi rectè aduertit minimè mirum esse si non fuit firmatum in ea decisione simpliciter sufficere quod eligatur idoneus & dignus, omisso etiam magis idoneo & digniote, sed tantum fuit ibi dictum fuisse opinionem nonnullorum ex Dominis, quod ipse credit periculosum, quia obstat Constitutio Pij V. Quod autem prouisio in concursu Parochialium facta digno, omisso digniore, sit nulla, vti non seruata forma Concilij & Constitutionis Pij V. ob decretum irritans in eis appositum tenent expressè Azeued. *cons.* 9. *n.* 30. ac latè Garz. *de benef. p.* 9. *cap.* 2. §. 2. *n.* 229. *cum seqq.* & Barbos. ex aduerso allegatus *de offic. & potest. Paroch. c.* 2. *n.* 95. & nos alibi.

40 Minus obstat, quod concurrentes possunt renunciare examini, atq; adeò non est de forma quod omnes examinentur. Quia id verum est, si nolint concurrere & obtinere Ecclesiam. Tunc enim cessat totus concursus ac proinde eius forma. Secus verò est in concurrentibus & volentibus concurrere ac per viam concursus consequi Parochialem. In hoc enim casu sicuti non possunt renunciare concursui, ita nec eius requisitis, nempè edicto, examini, examinatoribus synodalibus. Quia hæc forma fuit inducta in fauorem Ecclesiarum, non in fauorem concurrentium, respicitq; fauorem publicum, non priuatum, vt prudenter Barbos. *d. c.* 2. *n.* 95. Fauori enim publico nemo potest renunciare; sed debetur ei obseruantia quoad omnes, quia Concilium indiscriminatim loquitur de omnibus, & propterea omnes amplectitur. Ric. *dec.* 31. *n.* 9. & 13. *p.* 4. Nec potest assignari ratio, cur magis vnus, quàm alius debeat examinari, & cur magis in vno, quàm in alio debeat, vel possit remitti. Quare, quod sit præcisè in omnibus seruanda asserit Barbos. *d. cap.* 2. *n.* 69. & *seqq.*

41 Ea verò, quæ dicuntur de forma præcisa satis superque reiecta sunt ex dictis, quæ comprobantur ex eo, quod Constitutio Pij V. præcisè voluit, quod forma data à Concilio seruaretur, quodque si quid contra, vel præter illam fieret, prouisio esset nulla, nullumque ius tribueret prouiso, & Parochialis, vt prius, vacaret, cuius collatio ad Sedem Apostolicam dumtaxat spectaret. Certum enim est, quod vbi lex procedit annullando gesta præter, vel contra formam, talis forma est substantialis, non accidentalis. Et quamuis Constitutio non referat expressè illa verba *Omnes descripti examinentur*, tamen sufficit, quod ea referat Concilium. Quia relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.

42 Pariter nec obstat, quod omissus non est admittendus. Quia id videndum est in examine de vita & moribus, ac donec non constet illum non esse admittendum, non debet omitti; cùm de iure omnes Clerici non prohibiti sunt admittendi. Vgolin. *de offic. & potest. Episc. cap.* 50. §. 6. Eo vel maximè, quia Concilium ad effectum examinis exigit solam descriptionem oppositorum, & præcipit illos omnes examinari.

43 Quod autem non admissus possit appellare nos vltro concedimus, addimusque, quod possit etiam dicere de nullitate. Nam Constitutio Pij Quinti duplex remedium comparauit. Alterum appellationis. Alterum nulli-

nullitatis prouisionis. Acquiescente igitur non examinato, vel non prosequente appellationem eo qui comparuit, voluitque examinari, & appellauit, licet cesset remedium appellationis, non cessat remedium nullitatis prouisionis, vt Papa, etiam non prosequente appellationem non examinato, non prouideat Ecclesiæ iuxta dictam Constitutionem. *Cap. Cum venissent vers. Sed in hoc casu de instit.*

44 Ita etiam non obstat, quod nullitas collationis ob non examinatum Oppositorem debeat intelligi ipso volente. Quia id procederet si nullitas fuisset inducta ad fauorem illius. Et in his terminis loquuntur adducti pro contraria sententia.

45 Sicuti neque obstat, quod decretum irritans ad fauorem vnius non operatur ad fauorem alterius. Quia in hoc casu fuit inductum ad fauorem Ecclesiarum & animarum, & sic ad fauorem publicum, vt diximus. Et propterea operatur ad fauorem omnium, quibus Papa voluit conferre Ecclesias, hoc pacto vacantes.

46 Denique non obstat, quod reiectus pateretur duplex grauamen. Alterum reiectionis. Alterum impetrationis ipsius, qui Parochialem impetrasset à Papa. Quia reiectus habet beneficium Constitutionis, vt prosequatur appellationem, & impetret gratiam à Papa de Parochiali vti vacante, vt prius ante concursum: atque adeò non grauatur, sed potius releuatur ex nullitate prouisionis, ex eo quod non fuit examinatus, aut aliàs non fuit seruata forma Concilij.

47 Decisioni Rotali coram Panzirolo nos opponimus resolutiones S. Congregationis Concilij, quæ cùm alias frequenter, tùm disertissimè in d. Taraconen die 2. Decembris 1634. censuit, ac declarauit, vtraque parte informante, in concursu, in quo fuit omissus vnus ex oppositoribus descriptus, non fuisse seruatam formam à S. Concilio præscriptam. Et in eadem Taraconen 12. Maij 1635. cùm dubitaretur, an concursus esset nullus, in quo non fuit examinatus vnus ex descriptis, qui in tempore comparuit. S. Congregatio respondit: *esse nullum*.

48 Rursus eadem S. Congregatio censuit beneficia curata Patronatus Ecclesiastici esse conferenda præuio concursu, ad eumque omnes, qui describuntur esse admittendos, tametsi à patronis non fuerint nominati. Ideoque appellationem præsentatorum ab ipsis patronis Ecclesiasticis prætendentium alios ad concursum admitti non debere, concursum, dummodò aliàs legitimè constitutus, & habitus fuerit, impedire non potuisse.

49 Episcopus, vacante Parochiali, proposuit Edicta ex hoc *cap. 18. sess. 24. de refor.* & intra decem dies quatuor comparuerunt, qui adscripti fuerunt iuxta formam Concilij. Sed in die pro concursu, & examine deputato duo tantum ex ipsis quatuor comparuerunt, qui examini se subiecerunt, & idonei reperti sunt. Dubitatum itaque fuit, an examen præfatum subsisteret, ex quo duó alij adscripti non fuerunt examinati, cùm Concilium præcipiat, quod omnes adscripti examinentur?

50 S. Congregatio censuit, examen illud validè subsistere. Quia verba Concilij intelliguntur quatenus veniant ad examen. Aliàs in potestate vnius esset nolle venire, impedireque, ne vltra procederetur. Quod dici non debet.

51 Iu vna Perusina. Si peracto examine veniat alius, & petat ad examen admitti, non debet audiri. Et idem iudicandum est, si compareat elapso termino Edicti. Septemb. 1587.

52 Et in terminis fortioribus ita 6. Martij 1592. in vna Firmana Parochialis fuit resolutum. Non obstante quod quidam N. comparuerit in loco examinis post decem dies præfixos in Edicto, stante legitimo impedimento absentiæ, ex quo tempore vacationis Ecclesiæ morabatur in Romana Curia, & statim habita notitia profectus fuerit, esset admittendus ad concursum ex communi Doctorum conclusione, quod comparens post terminum, etiam peremptorium, est admittendus, quando res est integra, & adest iusta causa excusationis.

53 Quod cum agatur de interpretatione S. Concilij Tridentini, eius planè S. Congregationis declarationibus standum est, non verò S. Rotæ decisionibus.

CONSVLTATIO II.

1 PRo bono regimine Metropolitanæ Audientiæ cum suis Suffraganeis multa dubia solent emergere inter quæ illud in primis. Cum ab indebita carceratione appellari contingat, & per Curiam Metropolitanam, visis actis, causaque cognita dictum fuerit, illatum fuisse grauamen, & propterea prouisum, quod præstita cautione de stando iuri, & iudicatum soluendo, vel de se repræsentando intus carceres Metropolitanæ Audientiæ, excarceretur, *an ab huiusmodi prouisione, seu decreto tam in causis ciuilibus, quàm criminalibus indistinctè detur appellatio, etiam suspensiua?*

2 Et negatiuè videtur resoluendum quoad effectum suspensiuum. Nam, etsi aliàs in declarationibus emanatis à S. Congregatione, approbante Clemente VIII. adductis per Quarantam *in Sum. Bullar. v. Archiepiscopi authoritas n. 20.* apparere videatur resolutio huius dubij, illa tamen non applicatur huic casui. Quia ibi habetur, qood si à Iudicis ad quem decreto, vim definitiuæ habente, appellatum fuerit, tunc per appellationem suspendi pronunciatum, donec, &c. Nos verò in dubio nostro versamur in decreto, vim quidem definitiuę habente, sed comperto ex actis grauamine indebitæ carcerationis, quod tunc Metropolitanus possit per decretũ prouisionale mãdare, vt præstita cautione, de qua in dicto dubio, excarceretur. Et in hoc casu nõ esset retardanda executio huiusmodi decreti. Quia aliàs reus marcesceret in carceribus.

3 Idque magis suadetur, quia à decreto de carcerando, non datur appellatio ex Claro *in prax. crim. q. 46. n. 2.* & Guidop. *dec. 232.* ita nec à decreto de excarcerando cum contrariorum eadem sit disciplina. *l. Etsi contra in fin. ff. de vulg.* Eo fortius, quia dubium non loquitur de excarceratione simpliciter, sed præstita cautione.

4 Et hoc videtur absque difficultate procedere in delictis, qoibus pœna pecuniaria tantum esset imponenda. Tunc enim reum esse sub fideiussoribus relaxandum habetur tum de iure ciuili *l. Diuus, ff. de Custod. reor.* tum etiam de iure Canonico *cap. Si Clericos de sent. excom. lib. 6.* vbi Glossa dixit, procedere tam quoad Clericos, quàm quoad laicos.

5 Immò & generaliter in omnibus delictis per appellationem non potest suspendi pronunciatum de excarcerando, vbi carceratio non processerit, non pręcedentibus legitimis indicijs. Tunc enim saltem reus debet sub dicta fideiussione excarcerari ex eodem Claro *d. q. 46.* statuitq; Menoch. *de arb. cas. 303.* Atque ex his videtur etiam pendere resolutio alterius dubij, scilicet posse reum sub dicta fideiussione transferri ad carceres Iudicis ad quem, vt valeat ipsum interrogare, & aliàs prout iustitia suadebit, & ordo dictauerit rationis. Est etiam huius loci.

CONSVLTATIO III.

An detur appellatio à denegatione licentiæ laborandi festis diebus?

1 AFfirmatiuè respõdeo, supposita tamen legitima causa laborãdi. Quia appellatio datur à quocumq; grauamine, etiam extraiudicialiter illato, vt probat Rot. *dec. 522. n. 4. p. 2. recent.* An verò appellatio sit admittenda, nec ne, cognitio spectat ad Iudicem, ad quem. Quarant. *in sum. Bullar. 2. Archiepiscopi authoritas, vers. Item debet citari,* & *ibid.* Addit. *lit. K. vers. In quibus.* Prout etiam, cognita necessitate per Metrapolitanum, si iudicauerit esse locum dictæ licentiæ, illam non impediri per appellationem, cùm agatur de re necessaria, quæ dilationem non admittit, desumitur ex *cap. licet, & cap. fin. extra de ferijs.*

CONSVLTATIO IV.

1 *AN quando non potest formari processus pro declaratione nullitatis professionis iuxta formam decreti S. Concilij Tridentini* Sess. 25. cap. 19. de Regular. *propter temporis, quod excurrit diuturnitatem, possit, ac debeat dispensari super dicto decreto, & causa committi Eminentissimo Vrbis Vicario, ac P. Generali Religionis pro dicta declaratione?*

2 Affirmo. Primò, quia dispensationis difficillimæ, in iure scilicet diuino, vt in votis, & iuramentis, maxima difficultas implendi votum est causa sufficiens, quod probatur ex vsu Ecclesiæ, quæ sic prospicit filiorum infirmitatibus, & est communis omnium Doctorum, vt testatur Sanchez *lib. 8. de matr. disp. 20. n. 18.* Si autem maxima difficultas est causa sufficiens dispensandi, potiori iure impotentia, vel, vt aiunt, impossibilitas. Diuina enim præcepta impossibilia non sunt. Concil. Trident. *sess. 6. cap. 11.* Innocentius X. & Alexander VII. in damnatione primæ propositionis ex quinque damnatis: multò minus præcepta Ecclesiæ, seu legis positiuæ humanæ; immo longè faciliùs super lege humana dispensatur, & minor adhuc causa requiritur. Nauar. *in sum. cap. 12. n. 57.* Sanch. *d. lib. 8. disp. 18. n. 4.* Quod etiam ex vsu Ecclesiæ colligitur, quæ dispensat in suis præceptis ieiunij, audiendi sacrum, recitandi officium, etiamsi non maxima difficultas, sed mediocris tantum interueniat. Cùm autem agatur in præsenti de lege humana, nimirum de prædicto Tridentini decreto, nec tantum mediocris, aut etiam maxima difficultas intercedat dictum decretum seruandi, sed mera impossibilitas, eaque non tantum moralis, sed etiam physica, non sufficiens modo dispensationis, verùm etiam necessaria causa censenda est.

3 Secundò, quia præfatum Tridentini decretum ex duabus partibus constat. Prima est, vt elapso quinquennio nulliter professus non admittatur ad declarationem prædictæ nullitatis. Altera est, vt ab Ordinario, & superiore loci, in quo emissa est professio, causa iudicetur. Quod spectat ad primam decreti partem perspicuum est ex ipso vsu sæpè, ac sæpiùs ab Ecclesia super illa dispensari, quando iusta & probabilis causa mouet ad dispensandum, quando scilicet professus reclamare non potuit; sed eadem ratio æquè militat pro altera decreti parte, quando nimirum obseruari non potest, vt in hoc casu.

4 Tertiò, & præcipuè id verum est cùm causa iam affecta fuerit Sedi Apostolicæ ex rescripto Pontificis, ex quo nulla iniuria fit Ordinario. Hoc autem colligitur ex doctrina fusè tradita à D. Fagnano *in cap. Verum de for. comp. an. 23. ad 28.* vbi multos citat, & expressa iura adducit, ac testatur ita resolutum fuisse in S. Congregatione à Sanctissimo specialiter deputata die 14. Martij anni 1650. Vberiùs adhuc hanc doctrinam tradit idem Fagnan. *in cap. licet eod. tit. à n. 21. ad finem*, vbi etiam multa iura & Doctores refert, nempe Roma, inquit, est patria communis, & Papa communis superior, & verus Ordinarius, & maximè si partes præsentes sint, & altera saltem instet apud Sanctissimum, vt per textum *in l. Roma, ff. ad municip.* concludit Rot. *decis. 19. & 21. de appellat.* Nec dispositio huius decretalis sublata est per decretum Tridentini *sess. 24. cap. 20.* vt plenè docet idem D. Fagnan. à *n. 24.* & testatur de mente S. Congregationis *n. 23.* Præsertim si ex speciali mandato Papæ committatur causa. Rot. *decis. 169. apud Fagnan. n. 36.* Item si vtraque pars consentiat. Bisignet. *dec. 18.* Immò sufficit tacitus consensus. Rot. *dec. 245. apud Fagnan. n. 37.* vbi recenset rationes ob quas causæ ad Sedem Apostolicam deuoluuntur, quibus accedit illa quæ maximè locum habet in præsenti, quia scilicet ab Ordinario loci processus formari non potest.

5 Quartò, quia maximum damnum, præsertim spirituale, quod inde dispensandus pateretur, sufficientem præbet dispensationis causam, vt colligitur ex D. Thom. 2. 2. q. 97. ar. 4. Gallieg. *de cognat. spirit. cap. 22. n. 7.* & vt prudenter obseruat Castropal. *p. 1. tract. 3. disp. 6. pun. 8. n. 7.* licet regula certa definiri non possit pro statuenda sufficienti dispensationis causa, sed hoc ex prudentum iudicio pendeat, attendi tamen debet necessitas, & vtilitas supplicantis. Et licet dispensatio cedere debeat in bonum publicum, vt tradunt Panorm. *in cap. de multa de preb. n. 9.* Sot. *de iust.* non est tamen necesse, vt causa ob quam conceditur dispensatio immediatè, & directè bonum commune respiciat, sed mediatè, & indirectè, quatenus bonum particularium ad bonum totius communitatis refertur, nempè Legislatori etiam competit singulorum necessitatibus subuenire; quia bonum commune id postulat. Sanch. *d. lib. 8. disp. 19. anitio*, Salas *de legib. disp. 20. sect. 8. n. 75.* Basil. Pontius *lib. 8. de matr. cap. 14. n. 12.* & colligitur ex doctrina *cap. Requiritis 1. q. 7. cap. Necesse est 29. d. cap. Ipsa pietas 23. q. 4. cap. fraternitas 34. d.* & Tridentini *sess. 24. cap. 18. de refor.* Immò Sanchez pro hac sententia adducit S. Thomam, & Sotum, addo perpetuum vsum Ecclesiæ in dispensationibus matrimonialibus.

6 Atque hæc præsertim locum habent, si nulliter professus ex rescripto Sanctissimi in Congregatione S. Officij suæ conscientiæ relictus fuerit, ac proinde tutus in conscientia viuere poterit. Inde enim omninò sequitur illum esse in possessione, vt aiunt, nullitatis suæ professionis, ac proinde sumus in casu ab ijs diuerso, qui vt plurimum contingunt, & in quibus cum stet possessio penes Religionem, & professionem validam, hæc valida præsumitur; donec claris, & indubitatis testimonijs authenticè probetur, ac deinde declaretur inualida: non potest autem exturbari ex dicta possessione, nisi allegata in contrarium probatione secundum omnia iura.

7 Non obstat primò, si dimisso habitu, aufugerit. Quia cùm aliter reclamare non posset propter rigorem, & authoritatem patentum, vel huiusmodi alia, & pluries reclamare frustra tentasset, nec alia via pateret, dimisit quidem habitum, non tamen ausu temerario, quod à Tridentino tantum prohibetur. Nauar. *comm. 4. de Regular. num. vlt.* Azor. *lib. 12. instit. cap. 4. q. vlt.* Sanch. *lib. de matr. disp. 37. n. 3.* Sanctarel. *var. resol. q. 48. num. 2.* Et in omnem euentum potest causa committi, reassumpto habitu.

8 Non obstat secundò, præsumi ex Tridentino ratificatam esse professionem per illud quinquennium, & ita præscribi, vt professus inualidè resilire vltra non possit. Quia illa præsumptio, & præscriptio fundatur in possessione pacifica quinquennali, reali scilicet, cum tamen hæc per tres, aut quatuor menses tantum durauerit, ac proinde ad legitimam præscriptionem non sufficiat, vt perspicuum est.

9 Non obstat tertiò, quod in re professionis stari non debet iuramento professi iuxta communem Authorum sententiam, & tradunt omnes ij, qui scribunt non esse fidem adhibendam professo asserenti se fictè emisisse professionem. Turrian. *lib. de vot. mon. fol. 32.* Caiet. 2. 2. q. 88. *art. 1.* Valent. 2. 2. *disp. 6. q. 6. pun. 1.* Aragon. 2. 2. q. *etiam* 88. *art. 1.* Palac. *in 4. d. 38. disp. 1. concl. 3.* Sot. *lib. 7. de iust. q. 1. art. 2.* Angles *in flor. p. 2. de vot. q. vn. ar. 1. diffic. 4.* Nauarr. *in sum. cap. 11. n. 27.* Primò, quia hoc tantum locum habet, quando possessio omninò est penes Religionem. Nam vt etiam in alijs causis fieri videmus nunquam vi solius iuramenti vnius partis exturbatur alia pars sua possessione: at in nostro casu possessio nullitatis professionis est penes nulliter professum vi rescripti Apostolici. Secundò, quando sunt aliæ præsumptiones potentissimæ, adminicula, & coniecturæ, quæ nulliter professo fauent, multi Authores, ijque grauissimi docent stari posse iuramento illius. Ita limitant suam doctrinam Angles, Caietanus, & Nauarrus, ac tenent Bart. *in l. Inter omnes, §. Rectè de furt.* Marsil. *cons. 7. n. 7. & cons. 9. n. 36.* Menoch. *de arbitr. cas. 231. n. 6. & de recup. Remed. 16. n. 36.* Odd. *de restit. in integr. p. 1. q. 38. art. 7. n. 60.*

10 Non obstat quartò, quod omnia iura faueant validitati Religionis ex Nauar. *cons. 13. de regul.* vbi allegat *l. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fun.* in qua dicitur: *summa est ratio, quæ pro Religione facit.* Quia id verum est, quando fortius extremum non innititur falsæ præsumptioni, nec constat de contraria voluntate, vt sentiunt Sot. *lib. 4. de iust. q. 5. art. 3.* Couar. *in cap. cum esses de testam. n. 7.* Ledesm. 2. 2. *q. 10. art. 4. dub. 12.* In dubio autem recurrendum est ad coniecturas, & præsumptiones, vt tradunt Mascard. *de probat. concl. 94. n. 4.* Menoch. *de arb. cas. 361. n. 1.* Mant. *vol. cons. 24. n. 4.* Socin. *vol. 1. cons. 28. nu. 14.* Mandos. *in reg. Cancel. reg. 5. q. 4. n. 7.* At in hoc casu rationes in contrarium vrgent. Cùm enim, iuribus non obstantibus, modo nulliter professus ante quinquennium reclamarit iuxta formam à Tridentino præscriptam, & vim ac metum probauerit, professio nulla declaretur, ita prorsus quando illa forma seruari non poterit, iura non obsunt, si sufficientes rationes adducantur, iura enim iustitiam non euertunt, sed indemnem seruant.

11 Non obstat quintò, quòd non adsit certitudo causæ sufficientis ad dispensandum. Quia profectò satis est, si pruden-

prudentis etiam dubitantis arbitrio relinquatur, quod in hoc dubio ad mitiorem partem inclinandum sit; alioquin cum rarò constet certò de causæ sufficientia, dispensandi potestas inutilis esset. Sanch. d. lib. 8. disp. 20. n. 10. Syluest. v. dispensatio q. 14. n. 20. Palud. in 4. dist. 38. disp. 3. & multi alij.

12 Non obstat denique sextò ex D. Thoma 2. 2. q. 97. art. 4. & Soto lib. 1. q. 7. ar. 3. de iust. infidelem fore dispensatorem, nisi propter bonum commune dispenset. Nam ita intelligi debent, vt iam dictum est supra, vt omnis dispensatio, saltem indirectè, ac mediatè ad bonum commune spectet. Ita Sanch. disp. 19. n. 1. alijque adducti.

CONSVLTATIO V.

1 *AN Regulares renunciantes sententia Rotali, & exequutorialibus relaxatis pro obseruatione suorum priuilegiorum, nempè distantiæ cannarum inter alias Ecclesias ædificandas, ac similium, incurrant aliquam pœnam canonicam, præsertim si id faciant timore maioris mali?*

2 Videtur nullam pœnam incurrere. Etenim Extrauagans *Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.* non procedit in renunciatione eiusmodi priuilegiorum, vt latè, ac benè firmat Pellicion. *illustr. quæst. lib. 1. q. 41. cap. 29.* Ea ratione, quia per hanc renunciationem res reuertitur ad sui naturam, & ad ius commune, ideòque potest fieri conuentio super hoc sine authoritate Superioris. Adducit in hanc rem multos, ac nominatim Abb. *in cap. Veniens n. 22.* & ibi Add. *de præscript.* Felin. *in cap. Cum omnes n. 8. de constit.* qui plura exempla congerit, Gomez *ad regul. de iur. quæsit. q. 16. n. 3.* Gonzal. *glos. 7. num. 14.* Mouentur ex textu *in cap. 1. de priuil. in 6.* vbi rectè notant Gemin. *n. 6. &* Franch. *n. 3.*

3 Non obstat, quod appellatione bonorum in dicta Extrauaganti veniant iura. Quia procedit in iuribus ad res concernentibus, non in istiusmodi priuilegijs, quibus renunciando res reuertitur ad ius commune, & non sequitur distractio bonorum in patrimonio ordinato ad alimoniam Clericorum, de quo dicta Extrauagans loquitur.

4 Idque potissimùm procedit, si Regulares coacti fuerint ad ita agendum propter timorem maioris mali euitandi. Renuncians enim priuilegio facit dumtaxat actum nullum, sed nullo iure cauetur, quod possit puniri. Immò contrarium probat textus *in cap. Cum tempore de arbitr.* vbi Pontifex declarat nullam renunciationem priuilegij factam ab Abbate, sed nec eum punit, nec etiam redarguit. Signum euidens, quod puniendus non erat. Et ex tertia collectione decretalium Antonij Augustini patet illum textum emanasse ex quo Monachi renunciauerant propter metum incussum ab Episcopo.

5 Quod autem sit nulla renunciatio propter metum, non potest in dubium reuocari. Tradunt id in terminis Canonistæ *in cap. si de terra 6. de priuil.* vbi Hostien. *n. 3.* Butr. *n. 6.* Io. Andr. *n. 1.* Dec. *num. 30.* vbi de communi, & prosequitur Menoch. *lib. 6. præsumpt. 41. n. 14. & 15.* Auendan. *de met. lib. 2. cap. 37. n. 56. post medium.*

6 Simile videmus in renunciatione beneficij facta per metum, quæ est nulla ipso iure, vt sunt textus clari *in cap. 1. & duobus sequentibus de his, quæ vi, metuque caus.* traduntque Calderin. *cons. 1. de renunc.* Dec. *cons. 219. &* Ruin. *cons. 121. lib. 4.* ac resoluit Rot. *in Vercellen. Præpositura 11. Decembris 1647. & 5. Iunij 1649.* coram Bichio. Nam quæ fiunt ex metu sunt contra inclinationem elicitam voluntatis, & proinde ex hoc capite habent rationem inuoluntarij.

7 Et in terminis renunciationis factæ post expeditas literas exequutoriales per metum illatum à Rege, quod pars admittatur ad prosecutionem, ac si non fuisset facta renunciatio testatur fuisse seruatum Papam. *in addit. ad dictam decis. 5. de renunciat. in nou.* Quia qui metum iniustè incussit, iniuriam alteri intulit: vnde tenetur illud in priorem statum restituere, & alter ius habet exigendi hanc restitutionem, vt elicio ex *cap. 2. & 4. de his, quæ vi.*

8 Nec possunt hanc nullitatem euitare illi, in quorum fauorem renunciatum est prætextu, quod metum ipsi non intulerint. Quia sufficit illatum esse à Principe, vt eis lucrum afferret, vt in terminis respondet Dec. *d. cons. 219. n. 4.* Paris. *d. q. 1. n. 199. & seq.* ac Rot. *in alleg. Vercellen. Præpositura.*

9 Atque ex his non videntur molestandi Regulares, ex quo timentes tumultum fieri in populo renunciant suo priuilegio, ne ædificetur Ecclesia intra certum cannarum numerum, & exequutorialibus pro obseruatione expeditis. Vt enim malum hoc magnum euitetur, faciunt minus renunciando nulliter. Pro bono enim pacis, & tumultus euitandi receditur à regulis iuris, licetque renunciare, quæ aliàs non liceret. Paris. *loco alleg. lib. 5. q. 3. n. 165. & seq.* vbi plura.

10 [Verùm his non obstantibus censeo non esse validam renunciationem illorum priuilegiorum, per quæ res non reuertitur ad sui naturam, neque ad ius commune, sed fit contra eius naturam, & contra ius commune, vt est priuilegium de dicta distantia, secus autem de alijs priuilegijs. Et enim de iure communi non potest noua Ecclesia erigi in loco, vbi iam fundatis afferat præiudicium, *c. quæcunque, & can. Ecclesiæ 17. q. 1. & cap. cum dicant de Eccles. ædif.* Doctores communiter apud Lezan. *in mari magno Carmel. n. 434.* Quod etiam fuit innouatum ab Vrbano VIII. in sua Constitutione Romanus Pontifex 28. Augusti 1624. Et est secundum rei naturam, quia Ecclesia, quæ debet esse exemplar charitatis non debet alteri præiudicium afferre. Priuilegium autem de distantia Ecclesiæ erigendæ est declaratiuum iuris communis. Nam præfigit hanc distantiam ad tollendum præiudicium, quod afferretur, & quod à iure communi decernitur cauendum, & perinde potius sit declaratio iuris communis, quam priuilegium, & insit iuri declarato, *l. Asse toto ff. de hered. instit. & l. vnum de familia §. si de falcidia ff. de leg. 2. & Clem. 1. de iurep.* & notant omnes cum Glos. *in cap. Cum te de vsur. & in cap. per suas v. nouo de donat.* Atque adeo habetur pro iure communi. Et ideò renunciatio illius contineret aliquid contra ius commune, & per ipsum res non reuerteretur ad sui naturam, sed reduceretur ad contrarium statum.

11 Præterea quando ius proprium ita est implicatum cum alieno, vt renunciatio ipsius cedat in præiudicium tertij, non tenet, vt tradunt Doctores cum Rota *dec. 32. n. 8. p. 2. diu. & dec. 273. n. 3. p. 4. rec.* ne decidit textus *in cap. Cum tempore de arb.* Ideòque non valet renunciatio priuilegij, quod concernit vtilitatem publicam. Quia, licet contineat priuatum commodum alicuius, interest tamen omnium, quod in priuatis quoque seruetur. Ea enim, quæ constituta sunt in fauorem Ecclesiæ, Communitatis, & publicæ vtilitatis non sunt sub dispositione priuatarum personarum, & ideò deficit in ipsis potestas, quæ requiritur, vt teneat renunciatio priuilegij iuxta *cap. Cum super de offic. deleg.* Quare cùm priuilegium distantiæ cannarum sit ob publicam vtilitatem, & in fauorem Ecclesiæ, ne scilicet vna Ecclesia à noua Ecclesia erecta præiudicium patiatur, & vt eius ministri commodè, & cum decore substentari possint, vt constat ex dicta Constitutione Vrbani, non poterit valide ipsi renunciari, tamquam habenti implicatum ius tertij, & publicam vtilitatem.

Vnde renuncians huic priuilegio, aut alij priuilegio Ecclesiæ, aut cui sit immistum ius Superioris, potest puniri, vt in specie notat Donat. *in prax. rer. Regul. p. 1. tr. 12. q. 4. n. 7.* Quia licet possit quisque renunciare proprio iuri, ac priuilegio iuxta *cap. de terra de priuil.* Quando tamen implicat ius Ecclesiæ, aut superioris non potest ipsi renunciari iuxta *d. cap. Cum tempore de arb.* & tradunt Abbas, Innocentius, & alij apud Suar. *tom. 1. de relig. tr. 2. lib. 1. cap. 20. n. 3.* Quare cùm renuncians huiusmodi priuilegijs faciat contra prohibitionem, meretur puniri.

Non obstant, quæ in contrarium adduxi. Nam Abbas ille, de quo in *d. cap. cum tempore* non renunciauerat alicui priuilegio, sed tantum compromiserat differentias in Arbitrum, qui cum pronunciasset, quod renunciaret priuilegijs libertatis, & exemptionis, Abbas noluit stare arbitrio, sed recurrit ad Apostolicam Sedem, & Pontifex approbauit arbitrium pro parte, & pro parte reprobauit, quatenus scilicet continebat renunciationem priuilegiorum. Et licet actus sit nullus, adhuc tamen

men est perhibitus, ac proinde violat ius prohibens. Porrò actus nulli solent puniri, vt constat in alienatione rerum Ecclesiæ absque consensu Apostolico, quæ est nulla, & tamen ipsi imponuntur pœnæ in Paulina *Ambitiosa de reb. Eccles. non alien.* contentæ.]

CONSVLTATIO VI.

1 IN quadam Ecclesia ad præscriptum S. Concilij Tridentini *sess. 24. cap. 12. de ref.* extant plures dignitates; ac præbendæ Sacerdotales, Diaconales, Subdiaconales inter se distinctæ hunc in modum. Archipresbyteratus dignitas prima Sacerdotalis. Præpositura dignitas secunda Sacerdotalis. Archidiaconatus dignitas tertia Diaconalis. Primiceriatus dignitas quarta Sacerdotalis. Quoniam autem Archidiaconus in præsens est etiam Sacerdos, & in eiusdem Ecclesiæ statuto, iuramento firmato, disponitur, quod functiones Pontificales in Vesperis, & Missa magna aliquarum festiuitatum exerceantur per Capitulares habentes dignitates, & præbendas Sacerdotales, ideò quæritur. *An spectet ad Archidiaconum, qui est tertia dignitas Diaconalis huiusmodi munia exercere in absentia primæ, & secundæ dignitatis, an verò ad Primicerium, qui est quarta dignitas Sacerdotalis?*

2 Spectare ad Archidiaconum ex regula illa, quod in functionibus Ecclesiasticis inter dignitates, & inter Canonicos proceditur gradatim, vt nimirum, prima impedita, succedat sequens, adeo quod in præiudicium sequentis, nec possint alij deputari pro libidine illius ad quem deputatio spectat, ne aliàs prærogatiuæ confundantur, firmat Barbos. *de iur. Eccl. lib. 1. cap. 25. n. 11. & de Can. cap. 5. n. 47.* Quod semper fuisse seruatum à S. Rituum Congregatione in resolutionibus per eum congestis *eod. cap. 5. n. 43. & de dignitat. & Canonicis*, qui tenentur, & non possunt per se munia subire asserit *cap. 31. n. 7.* & antea tradiderat Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. n. 496.*

3 Hinc est, quod etiam in materia odiosa idem seruatur. Cessante enim prima, subintrat secunda gradatim. Ita ad effectum reseruationis regulæ quartæ, quod si prima impediatur cadere sub illa, succedit secunda, & successiuè aliæ, iuxta dec. *in Verdunen Decanatus* 9. Martij 1580. coram Lancellotto apud Garz. *eod. loc. p. 5. cap. 1. n. 270.* & Lotter. *de re benef. lib. 7. q. 33. n. 43.* censuit Rot. *dec. 99. n. 24. p. 10. recent.*

4 Et in puncto, quod ad Archidiaconum secundam dignitatem, quando Archipresbyter est impeditus, spectet munus celebrandi Missas solemnes, non autem ad Primicerium tertiam dignitatem, licèt aliquando iste celebrauerit, absente Archidiacono, resolutum esse testatur Barbos. *in collect. Apost. dec. coll. 40. n. 24.*

5 Non obstat, quod dignitas Archidiaconatus non sit de sui natura Sacerdotalis, sed Diaconalis, quæ regulariter debet cedere alijs dignitatibus, quæ sunt Sacerdotales in actibus concernentibus Ordinem. Quia prærogatiua adhuc illi debetur, si actu sit Sacerdos. Tunc enim cæteris in Ordine dicitur par, & præualet qualitas dignitatis, quæ alias superat iuxta resolutiones relatas à Barbos. *de Canon. d. cap. 5. n. 42. in fin. & d. collect. 40. n. 20. & 22. ex* doctrina Hostiensis *in cap. 1. n. 5. de offic. Archipr. de qua* Bero. *cons. 22. n. 31. & seq. lib. 1.* inferens ex hac eadem ratione præcedentiam Vicarij Episcopi, qui sit presbyter. Idque comprobat Rot. *in Viterbien celebrationis* Missarum coram Sacrato, transcripta per eundem Barbosam *d. cap. 5. n. 44.* & repetita *p. 3. rec. n. 244.* quam notabilem, ac pulchram in hac materia appellat. Rubeus *in suas singul. p. 4. tit. de præcedentia Prothon. post num. 100.* eamque sequitur Add. ad Gregor. *dec. 421. n. 5.* Lotter. ibid. *lib. 1. q. 16. n. 115.* & his posteriores quamplurimi.

6 Ac licet iam dicta loquantur inter Archidiaconum & Archipresbyterum, magis tamen vrgent in casu præsenti contra Primicerium, aliasque dignitates, quæ non possunt cum Archidiacono competere, quia sunt inferiores etiam ex statuto, & consuetudine Ecclesiæ, quæ attendenda est. Germon. *de indult. §. etiamsi sæcularia n. 23.* Nam Archipresbyter est illo maior in Ordine, vt probant proximè allegati, & plenius Gratian. *discept. 111. n. 80. ac* Ricc. *in prax. p. 1. resol. 556. in fin.*

7 Accedit, quod de iure omnes dignitates, præter Ardiaconatum & Archipresbyteratum, non sonant in dignitatem, sed sunt nomina officij. Aretin. *cons. 123. n. 4.* Germon. *vbi supr. n. 19. & seqq.* Rot. *d. dec. 99. n. 2. & 3. par. 10. rec.*

8 Ideò subintrat regula, quod potentius est ius prælationis Archidiaconi, tanquam inhærens iuri proprio iuxta *dec. 326. p. 2. div.* & contra Dignitates axioma *l. de except. ff. de diuersis temp. præsc. l. æquissimum, ff. ad Tertull.* Quod si Archidiaconus vincit Archipresbyterum, multò magis illas, quæ ab illo vincuntur. In materia verò præeminentiarum non sapit honestatem, quod minor præcedat maiorem, vt sapientissimè statuit *decis. 4. n. 43.* Eminentissimus etiam doctrina Cardinalis Otthobonus S. D. N. Clementis IX. Datarius, ætate, ac rerum experientia tantæ moli par, bis magnus, munificentia, dignitate, vt eminere pluribus possit & prodesse.

9 Nec facit si aliquando inferiores dignitates celebrauerint. Quia cum celebratio consistat in arbitrio Archidiaconi, nec ad illam aliqua necessitate astringatur, vt ex resolutionibus S. Congregationis, de quibus Barbos. *sum. Apost. decis. d. collect. 40. n. 20. in fin.* Rot. *d. dec. 244. sub. n. 5.* materia remanet merè facultatiua, in qua non datur vsus, nec contrarius vsus, nec firmatur status, nec præscriptio sine prohibitione, & acquiescentia, nec vsus præiudicat alteri successori, minus quando rationabilis causa non concurrit, sed in præsenti repugnaret ad præcedentiam inferiorum, vt benè hac in re *decisio* Rotæ 254. *n. 19. cum seqq. p. 10. rec.*

10 Verùm spectare ad Primicerium resoluendum censeo. Siquidem generalis est regula, qua firmatur, distinctionem Ordinum in hac materia potissimum esse attendendam ex *l. 1. & 2. C. vt dignit. Ord. seru. lib. 12.* Quod stabiliuit etiam Rot. coram Merlino *dec. 639. n. 19.* & sæpè alibi, atque habetur expresse *in cap. statuimus de maior. & obed.* ad quem locum Doctores omnes suffragantur.

11 Cùm igitur Archidiaconus habeat dignitatem, ac præbendam diaconalem à statuto Ecclesiæ distinctam, & determinatam, non potest, nec debet exercere munia, quæ spectant ad dignitatem ac præbendam sacerdotalem, eo vel maximè, quod à speciali statuto præcisè disponitur, quod eiusmodi functiones exerceantur per turnum à Dignitatibus, & Canonicis, habentibus præbendas sacerdotales. Dignitas enim Archidiaconalis in hac Ecclesia ex dicto statuto non est instituta ad hæc munia obeunda, cùm non requirat ex sui institutione sacerdotium. Quod si deinde illud suscipiat, non idcircò potest exercere ea, quæ sunt ordinata Dignitatibus, & Canonicis, habentibus præbendas sacerdotales. Quia qualitas superaddita non est habenda in consideratione in ordine ad has functiones, in quibus attenditur dignitas cui inest talis ordo assignatus à statuto, & non persona.

12 Neque enim est inconueniens, quod vna & eadem persona ob varios respectus diuerso iure censeatur, cum hoc sit concedendum ratione duplicis iuris, quod vnus & idem habet, ita vt in vno casu possit esse maior & dignior, & in alio minor, & minus dignus. *l. miles §. Pro parte ff. de leg. 2.* Glos. *in cap. Quæritur, v. Non æquamus 2. q. 6.* Dec. *in cap. sanè de offic. Deleg.* Tiraquell. *de nobil. cap. 10. n. 11. & cap. 28. n. 15.* Menoch. *cons. 902. n. 71. & seqq.* Add. ad Gregor. XV. *dec. 142. in fin.* vbi concordat opiniones contrarias, & concludit, non esse incongruum etiam minus dignum in hoc casu præferri in his functionibus digniori iuxta *cap. Cum olim n. 1. de consecr.* vbi Bald. firmatque Rot. *in Seguntina præcedentiæ* 13. Iunij 1609. coram Pamphilio. Ita quidem Archidiaconus, qui ratione administrationis Archipresbytero præfertur, ratione tamen diuinorum postponitur. *cap. 1. & cap. Officium de offic. Archid. & Archipr.* vbi communiter Doctores, traditque Nauar. *cons. 636. n. 1.* Menoch. *cons. 51. n. 56.* Purpur. *in l. 1. n. 199. ff. de offic. eius*, Contelor. *de præced. n. 63.*

13 Et propterea quemadmodum functiones, quæ ad Ordinem diaconalem, iam statutum, attinent, esset absurdum, quod exerceantur à Primicerio, cùm non sint sui Ordinis iniuncti, ita quoque esset absurdum, quod

Archi-

Archidiaconus se ingerat in illis officijs, ac functionibus, quæ spectant ex statuto ad Ordinem sacerdotalem; atque adeo non potest, neque debet prorogare sua munia, quæ exercet in ordine diaconali ad munia sacerdotalia, quia hæc materia non admittit extensionem, cum sit odiosa Rot. *in Asten. sedis* 27. Febr. 1598. coram Gypsio. Quam praxim ipsa Ecclesia Romana in Eminentissimis Cardinalibus obseruat. Ille enim, qui Diaconus est, tantum exercet, quæ sui & non alterius sunt ordinis, licet alias Diaconi sior charactere non solum sacerdotali, verùm etiàm Episcopali insigniti.

14 Et sanè, si attendamus rationem naturalem, quæ prout dicit Bartolus, ac Baldus, est tanquam lex muta, quæ loquitur in cordibus nostris, certè non potest excogitari alius finis distinctionis in qualitate obtinentium Dignitates & Canonicatus vt aliæ sint Presbyterales, aliæ Diaconales & Subdiaconales, nisi vt in solemnibus celebratio per integrum corpus obtinentium distioctos Ordines adimpleatur; ita vt habens annexum Ordinem presbyteralem, officium Presbyteri, habens verò annexum Ordinem diaconalem, officium Diaconi adimpleat. Ad quid enim eiusmodi Ordinum ac præbendarum distinctio tantoperè à Sacro Concilio Tridentino commendata? Inutilis quippe esset, si omnes Dignitates ac Canonici quoad actus positiuos solemnioris celebrationis vniformiter se gererent, cùm noo daretur actus exercendi distinctum officium ab ipso Ordine, Dignitati annexo, promanans. [Vnde in hoc casu obesse non potest dispositio Cæremonialis, & Pontificalis, quæ mandat quod munia sacerdotalia persoluantur à dignori ex Capitulo. Quia præfatæ dispositio non tradit ritum, & formam illis Cathedralibus, alijsque Ecclesijs, quæ habent proprios ritus, & statuta. Regulare enim est, quod lex, & constitutio generalis cessat in ijs locis vbi vigent propria statuta, *l. fin. C. de testam.* Doctores *in l. de quibus, ff. de leg.* Gabr. *cons.* 29. *n.* 47. *lib.* 2. Gratian. *discept.* 9. *n.* 14. Et in terminis statutorum Capituli, quod debeant ad vnguem seruari, nec licere recedi ab illorum expressa dispositione firmauit Rot. *dec.* 317. *n.* 1. *p.* 10. *recent.*]

15 Neque refert, Archidiaconum præcedere Primicerium. Quia noo præcedit ratione Ordinis, sed ratione dignitatis, sicut Cardinales præcedunt Episcopis, qui ratione Ordinis sunt maiores Cardinalibus, licet isti digniores sint ratione dignitatis; & cùm bic agatur de materia ratione Ordinis, & non dignitatis ac præcedcotiæ, ideò huiusmodi functiones tantum ad Primicerium, & habentibus Dignitates, & præbendas Sacerdotales pertinent. Ac proinde non est dehonestatio, sed summa honestas ac decor, quod in exercitio harum functionum præferatur maior in Ordine, vt requirit statutum.

16 Minus obstat, quod per eiusmodi statutum videatur tolli ius commune, in quo videtur disponi, Archidiaconum dummodo sit sacerdos, præferendum esse, etiam in his functionibus, cæteris Dignitatibus, vt nominatim docuit Host. *in d. cap.* 1. *sub n.* 5. *de offic. Archipr.* Bero. *cons.* 22. passimque alij, & tenuit Rota *in d. Viterbien celebrationis Missarum*, ac sæpè etiam censuit S. Rituum Congregatio.

17 Primò, quia statutum contra aliquem specialiter conditum tenet in eius præiudicium. Angel. Felin. & alij apud Seraph. *dec.* 707. Deinde eiusmodi statutum non tollit ius commune dum mandat in materia, & exercitio huiusmodi functionum, vt stetur consuetudini huius Ecclesiæ. Ius enim commune idem disponit. Atque licet absente Episcopo, celebratio missarum, & huius generis alia spectent de iure ad Archidiaconum, quando est sacerdos, tamen id non procedit stante dispositione statutaria in contrarium, vel legitima consuetudine Ecclesiarum, vt limitat idem Host. *loco alleg.* Alex. *cons.* 142. *lib.* 6. Ruin. *cons.* 156. *n.* 4. *lib.* 4. Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 16. *n.* 155. Et declarauit S. Rituum Congregatio in vna *Iuuenacen* apud Barbos. *de iur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 42. *n.* 43. Quæ consuetudo, vel dispositio super hoc præseruatur etiam in Cæremoniali Romano *lib.* 2. *cap.* 17. quod facit ius commune, vt firmauit Rota *dec.* 701. *n.* 2. *p.* 4. *rec. tom.* 3.

18 Ad consuetudinem verò in contrarium obiectam respondetur, quod ex verbis eiusdem statuti constat de consuetudine præscripta ab immemorabili ad fauorem Dignitatum, habentium præbendas sacerdotales; quæ verba cum sint statutaria præcisè ac propriè sunt intelligenda. Rot. coram Orano *in Asculana bonorum* 17. Iunij 1591. Nec ab eis vllo vnquam modo est recedendum. Glos. & DD. *in auth. quas actiones C. de sacros. Eccles.* Rot. *in Calaguritana iuris votandi* 27. Febr. 1595. coram Orano. Neque admittunt aliam interpretationem, eo magis, quia talis interpretatio ab eodem statuto repellitur, ac præcipitur, quod eiusmodi verba intelligantur simpliciter, purè prout iacent ad litteram. Cumque sint conformia S. Concilio Tridcotino *d. sess.* 24. *cap.* 12. *de ref.* sunt omnino seruanda, maximè cum sint iurata. Rot. *in Gadicen statutorum* 28. Ianuarij 1581. coram Seraph.

19 Sed concedamus, quod consuetudo in huiusmodi functionibus attendatur, id tamen speciatim fallit, quando consuetudo est contra ius publicum, qualis esset, si Dignitas Diaconalis exerceret ea, quæ sunt Dignitatis Sacerdotalis, vt latè ac rectè Dec. *cons.* 21. *n.* 4. *& seqq.* per text. *in c. est ordo q.* 5. Abb. *cons.* 21. *n.* 4. *&* 5. Præsertim cum sancitum sit, non solum à iure communi, sed etiam statutario, ne huiusmodi consuetudo attendatur, constituta Dignitatum, ac præbendarum distinctione in Sacerdotales, Diaconales, & Subdiaconales, vt opportunè ad rem notat Abb. *in d. cap. statuimus*.

20 Nec est in dubium reuocandum, an Primiceriatus in hac Ecclesia sit Dignitas. Cùm quicquid sit de iure communi, de quo alij aliter sentiunt, certum est tam ex statuto huius Ecclesiæ, quàm ex consuetudine, esse Dignitatem. Generaliter enim Dignitates dicuntur, quæ in ea Ecclesia pro talibus habentur iuxta sententiam S. Congregationis Concilij, approbatam à Summo Pontifice die 17. Augusti 1596.

21 Ad extremum authoritates, decreta, & decisiones Rotales, ac rationes, omniaque pro contraria sententia deducta non vrgent. Licet enim verbo destrui possint, scilicet, quod quando munus ex statuto Ecclesiæ speciatim reperitur demandatum Dignitatibus Sacerdotalibus, prout in præsenti, tunc ex regulis iuris non potest spectare ad Archidiaconum, qui ex statuto est dignitas Diaconalis. Ac proinde ea tantummodo locum habent in casu simplici, non in caso nostro, in quo pro parte Primicerij adducitur lex statutaria ad præscriptum S. Concilij Tridentini de distinctione præbendarum, deque Ordine illis annexo, atque adeo tamquam in casu diuerso non possunt applicari.

22 Nihilominus singillatim respondetur. Declarationem *in Iuuenacen* die 17. Nouembris 1607. eadem S. Rituum Congregatio reuocauit die 9. Maij 1609. quia attentis Coostitutionibus præfatæ Ecclesiæ, eadem Congregatio censuit, Archipresbytero secundæ dignitati, & non Archidiacono, licet primæ dignitati, competere exercitium Ordinis Presbyteralis, dictumqoe Archipresbyterum ad exercendas functiones Sacerdotales admittendum iussit, quibuscumque non obstantibus. Illam quoque *S. Agathæ Gothorum* die 22. Martij 1602. pariter reuocauit, & die 8. Iolij eiusdem anni dixit, Decanum ex nouiter deductis manutenendum esse in exercitio Ordinis, & functionum Presbyteralium. Ita in Regesto S. Coogregationis. In illa verò *Capuana* die 28. Aprilis 1607. casus est diuersus, quia in illa Ecclesia præbendæ non sunt distinctæ, & ideò Archidiaconus, qui habet secundam dignitatem, quando est charactere Sacerdotali insignitus præfertur Primicerio in functionibus presbyteralibus. [Quibus addo declarationem eiusdem S. Congregationis in Lauden die 18. Septembris 1666. quæ est huiusmodi: *Relata in S. Congregatione controuersia orta in Ecclesia Cathedrali Lauden inter Archidiaconum secundam dignitatem ex vna, & Archipresbyterum tertiam ex altera, quisnam eorum, absente, vel impedito Præposito prima dignitate, debeat exercere functionem obeundi Serenissimæ Imperatrici pluuiali indutus occasione sui transitus Archidiaconus ne Sacerdos, & secunda dignitas, vel potius Archipresbyter tertia dignitas. Eadem sacra Congregatio declarauit spectare dictam functionem ad Archipresbyterum, attento quod Archidiacono obstat statutum dictæ Ecclesiæ Cathedralis, & ita seruari mandauit. Et die 21. Iulij 1668. in eadē Lauden censuit functiones omnes Sacerdotales spectare ad Archipresbyterum licet tertiam dignita-*

tem, non verò ad Archidiaconum quamuis actu sacerdotem, cum ita disponatur in statuto illius Ecclesiæ, quod est obseruandum.]

CONSVLTATIO VII.

An Episcopus præcedere debeat quoscumque etiam Principes sæculares in sua Ecclesia, & diœcesi?

1 AFfirmatiuè omninò respondemus. Quippè decet in omni ordinata Republica, & politia distinctionem personarum ad instar cœlestis Hierarchiæ, & corporis humani, in quo multa sunt membra, licet non eundem actum habeant. Et quemadmodum homo anima, & corpore constat; ita quoque duo principia sunt, quibus secundum naturam dirigitur, & in suos fines deducitur. Potestas politica, quam ad corporum salutem, pacem, ac vitæ honestatem naturalem Deus esse voluit, & potestas spiritualis, quæ ad diuina, & supernaturalia animum attollit. Quamobrem Episcopum debere præcedere quoscumque etiam Principes sęculares in sua Ecclesia, & dięcesi certi iuris est ex notat. *in cap. 1. de præb.* & per Felin. *in rubr. de maior. & obed.* Abb. *in cap. Cum Vintoniensis de elect.* & in *cap. Venerabilis de præb.* & in *cap. Dilectus de concess. præb.* Ias. *in l. Imperium, ff. de iurisd. omn. Iud.* [& decernit S. Concilium Trid. *sess. 25. c. 17. de ref.* vbi grauiter dolet, audiens Episcopos aliquos sui status oblitos Pontificiam dignitatem non leuiter dehonestare, qui cum Regum ministris, & Regulis, & Baronibus in Eccclesijs, & extra indecenti quadam demissione se gerunt, & veluti inferiores ministri altaris nimis indignè, non solum loco cedunt, sed etiam personaliter illis inseruiunt. Quare hæc, & similia detestans S. Synodus, Sacros Canones omnes, conciliaque generalia, atque alias Apostolicas sanctiones, scilicet *c. Valentinianus 93. d. c. Episcopus in Ecclesiis 95. dist. cap. Quis dubitet, cap. duo sunt cum seq. 93. dist. & cap. solitæ de maior. & obed.* ad dignitatis Episcopalis decorem, & grauitatem pertinentes, renouando præcipit, vt ab huiusmodi in posterum Episcopi se abstineant, mandans eisdem, vt tam in Ecclesijs, quàm foris suum gradum & Ordinem præ oculis habentes, vbique se Patres & Pastores esse meminerint, reliquis verò tam Principibus, quàm cæteris omnibus, & eos paterno honore, ac debita reuerentia prosequantur.] Atque adeo dum est in Ecclesia debet in sublimiori loco sedere *d. c. Episcopus 2. d. 95.* & docet Bald. *in addit. ad Specul. tit. de iurisd. omn. Iud.* & in *l. Nullus qui nexu, C. de Decur. lib. 16.* & in *l. Ad similitudinem, C. de Episc. & Cler.* tenetque Ias. *in l. 1. col. 4. ff. de offic. eius cui mand.* ibique Purpuratus. Nam dicitur Summus Pontifex. Textus *in cap. Si officia*, & in *cap. Qui Ecclesiasticis 39. d.* & *c. Episcopus 18. d.* Quod latè, ac eleganter prosequitur Bertachin. *de Episcop. lib. 1. sub princ.* & *lib. 4. p. 1.* Immo vocatus Serenissimus. *Clem. In plerisque de elect.* Item Comes, Marchio, Dux, atque Rex, vt scitè notauit Specul. *tit. de rescript. præsent. §. fin.* Quare, licet in Ecclesia sint multi ordines, ac dignitates, tamen Papa se appellat Episcopum, quia in Ecclesia nullus est maior ordo Episcopali, vt grauiter iuxta ac verè dixit Glos. *in præem. ad 6. v. Episcopus*, & in *c. quamquam 2. q. 7.*

2 Potestas porrò spiritualis absolutè dignior est, & præstantior ciuili. Est enim architectionica, cui subordinata est ciuilis, cum finis sacræ potestatis sit multo præstantior. Quocirca & Christus Rex filiæ Sion, Rex mansuetus eam semper, politicam vix vnquam exercuit. Hæc autem prærogatiua multiplex est. Prima quod inter Deum, & populum medius constituitur. Hinc etiam magis Numine, quàm sua potentia tutus est Sacerdos. Quæ auctoritas munita est lege Dei sanctissima *Deuter. cap. 17.* Hinc etiam ad Gentium impios Sacerdotes, & idolatras potestatem superstitio deriuauit. Legito Strabonem *geograph. lib. 17.* & Aelianum *lib. 14. cap. 34. var. hist.* Itaque & Romani in ius Sacerdotij multa contulerunt, nempè fœderum, bellorum, pacisque rationem ab hisce petebant.

Altera est in exemptione à legibus, & oneribus ciuilibus, quæ partim diuino, partim iure humano concessa est. De qua totus titulus 3. *lib. 1. de Episc. & Cler.* Doctores, & nos passim.

3 Tertia prærogatiua est, quod in rebus Ecclesiasticis nullum ius est Imperatoris, aut Principis. *Sic & Ozias Rex*, inquit Cyprianus lib. de vnit. Eccles. *cum thuribulum ferens, & contra legem Dei sacrificium sibi violenter assumens, resistente sibi Azaria Sacerdote obtemperare nollet, & credere, diuina indignatione confusus, & lepra varietate in fronte maculatus est, ea parte corporis notatus offenso Domino, vbi signantur, qui Dominum promerentur. Et filij Aaron, qui imposuerunt altari ignem alienum, quem non præceperat Dominus, in conspectu statim Domini vindicantis extincti sunt.*

4 Itaque in Synodo Romana 3. sub Symmacho decretum, ne se Reges rebus sacris miscerent *d. 96. c. 1.* Ita & in Chalcedonensi Synodo Martianus non Iudex interesse, sed ad tuenda decreta voluit, ad confirmandam fidem, non ostendendam potentiam exemplo religiosissimi Principis Constantini interesse voluimus, ait. Denique de rebus diuinis se iudicare negat *c. s.* Nec minus Theodosius eum ad Synodum Ephesinam Candidianum Comitem domesticorum mitteret, vetuit cum Ecclesiasticis misceri tractatibus. Hinc Constantinus Magnus cùm ad eum Donatistæ appellassent, eos ad Melchiadem reiecit. Valentinianus etiam cùm Hypatianus Heracleæ Episcopus eum de loco Concilij consuleret, respondit, non licere sibi negotijs Ecclesiasticis immiscere, ipsi, vbi libitum sit, conueniant. Socrat. *lib. 4. cap. 3.* Verùm de his aliàs pluribus.

5 Nunc ad differentiam Imperij, & Sacerdotij dicenda ista fuerunt, quam differentiam tantam esse Ambros. *cap. 2. de dignit. Sacerd.* refert, *quod aurum in metallis ad Sacerdotium fore, si ad regnum compares.* Et Nazianzen. *Nos quoque imperium gerere, & præstantius; nisi verè æquum est spiritum carnis fascibus submittere.* Eadem habet Chrysostumus *in Isai. homil. 4. & 5.*

6 Verè itaque has duas potestates dispescuit Gelasius cùm scriberet Anastasio Imperatori d. 9. c. 10. *Duo sunt quippe, Imperator Auguste, quibus principaliter hic mundus regitur; auctoritas sacra Pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto grauius pondus est Sacerdotum, quantum etiam pro ipsis Regibus hominum in diuino sunt reddituri examine rationem.* Quæ Gregorius Septimus pro veritatis confirmatione adducit.

Princeps igitur quantuslibet maximus debet Episcopo præbere honorem, eique iuxta se venerabilem sedem assignare, & sic ad dexteram per textum *in cap. solitæ de maior. & obed.* vbi Panorm. & Io. Andr. quibus concinit Corset. *de potest. reg. q. 57.* & Laudens. *de digni. v. 10.* Quandoquidem, vt Marcellus Maxentio dixit: *Boni Principis est, ac religiosi Ecclesias contritas, atque conscissas restaurare, nouas ædificare, & Dei Sacerdotes honorare atque tueri. Vnde Sanctos Apostolos, eorumque successores sub diuina testatione constituisse legimus, non debere fieri persecutiones, nec inferri fluctuationes, nec inuidere laborantibus in agro Dominico, neque expellere æterni Regis dispensatores.* Nec in eo honore facilis est excessus, cum in ministro suo Deus honoretur.

7 Præferendum autem Principatum spiritualem sęculari, & dignitatibus Principum laicorum firmatur non solum ex *d. cap. solitæ, cap. omnes Principes de maior. & obed.* apud Gregorium, & per Bonifacium *in extr. Vnam sanctam eod. tit.* verùm etiam habetur ex eo, quod iussum à Deo sit obedire sacerdotibus. Quod Samuel vnxerit Saulem primum Regem. Quod decimas filij sęculi soluant Leuitis, ab illisque benedicantur. Quod anima sit pretiosior corpore, spiritualia corporalibus. Quod vna sit Ecclesia, in qua & Principes sęculares sunt, vnum caput summus Pontifex, vna arca, vnum Principium, ad quod omnia ordinantur. Quod lex Christi sacerdotali potestati tribunalia Principum subiecit, deditque Principatum Ecclesiæ multo perfectiorem Principatibus sęcularibus, ne cedat spiritus carni, ne à terrestribus cœlestia superentur, & diuina ab humanis. Quod Imperator, Reges, Principes filij sint sacerdotum Christi, vnde colligitur illis obedire, non dominari debere. *c. suscipitis 10. d. c. quis dubitet 96. d. c. Duo sunt, c. sicut ead. ac alibi.*

Quod

8 Quod quidem confirmatur ex S. Scripturæ testimonijs, quæ in hanc rem plurima suppeterent, quæque mitto in præsentia, ne videar in re perspicua operam ludere, vno tamen aut altero contentus. Eccles. 7. *Honora Deum ex tota anima tua, & sacerdotes illius honorifica.* De sacerdotibus ait Dominus Luc. 10. *Qui vos spernit, me spernit.* Diuinè D. Petrus ep. 1. *Vos estis genus electum regale sacerdotum.* Cùm autem Christus sacerdotium transtulit, etiam regnum addidit. Non enim abstulit dominatum politicum, sed tamen voluit esse spiritali potestati subiectum. Qua quidem ratione hæc plusquam regia dici potest. Verè Ignatius *Epist.* 10. Si enim iure censebitur pœna dignus qui aduersus Regem insurgit, vt qui violet bonas legum constitutiones; quanto putatis grauiori subiacebit supplicio, qui sine Episcopo quid volet agere, concordiam rumpens, & decentem ordinem confundens? Sacerdotium enim est omnium honorum ac bonorum, quæ sunt in hominibus, apex.

9 Et profectò, vt cætera taceam, quis dubitat, Pontificalem dignitatem principium sumpsisse ab ipso naturali iure? Quo, vt inquit Philosophus *in polit.* homines inclinantur ad sacrificia, quæ nonnisi per Pontifices, & Sacerdotes etiam ipsa antiquitas instituenda, celebrandaque duxit. Ipsa quippe Gentilitas naturali iure innitens hanc Pontificum & sacerdotum summam super omnes mortales dignitatem ac excellentiam nedum institutis, sed humili ac deuota obseruatione professa est. Apud Gentiles enim, vt refert Plutarchus & Policrates eos, qui religionis cultui præerant, quos Pontifices appellabant, quasi typum animæ in corpore humano tenentes, super omnes mortales venerabantur, eisque subijciebantur. Sicut itaque anima totius corporis habet principatum, cunctaque membra vegetat, eique obsequuntur, & illorum gerit Principatum; ita Pontifices, quos ipse Plutarchus etiam Præfectos diuino cultui vocat, toti corporis communitati præsint oportet. Quare Augustus Cæsar Pontificibus eousque subiectus fuit, donec & ipse, ne cui mortalium subesset, Vestalis creatus est Pontifex. Decens namque visum fuit, eum qui totius Imperij possessionem adeptus esset, ipsam quoque supremam diuinarum rerum auctoritatem, quæ hoc sacerdotio comprehendebatur, habere. Ideoque post Augustum omnes Romani Principes, qui sub Imperatoris nomine rei Romanæ præfuerunt, Pontificatum vel susceperunt, vel se Pontifices appellati passi sunt, vt Constantinus, Constantius, Valentinianus, Valens, & Gratianus Augustus, qui Christianæ Religioni addicti, quamquam à Pontificis munere abhorrerent, id tamen elogijs suis adscriptum non aspernati sunt, donec primus omnium Gratianus Imperator edicto proposito, vt Zosimus docet, se Pontificem appellari vetuit, atque ita ea sacerdotij dignitas in Imperatoribus defecit.

10 Nec in ipsa veteri lege, in qua hic eminentissimus ordo inchoatus est, nec in noua in qua plenius est confirmatus dispar vnquam fuit. Nam Sancti Doctores sacrificium, & per consequens sacerdotium ab Abel, & Cain incepisse aiunt, qui primò sacrificarunt Deo. Vnde creditur Adam in spiritu, & iussu Domini docuisse filios Deo sacrificare, ac proinde asserunt Ordinem sacerdotij tunc primo incepisse. Putamus autem vtrumque rectè stare posse. Quoniam ante legem sacerdotium & sacrificium incepit ab Adam, eiusque filijs, nimirum implicitè, & sub quadam figura; sub lege verò explicitè, & expressè iussu Domini incepit ab Aaron, qui primus, iubente Domino, victimas obtulit, vt inquit Isidorus, etsi alijs à Melchisedech incepisse placeat. Ex hac autem temporis primitate, & diuturnitate, ac instituentis excellentia Pontificalis status sanctitas atque sublimitas comprobatur.

11 Immo & ex hoc agnoscitur, quod sublimiori nomine, quàm [illegible]cogitari potest in sacra scriptura, Episcopi & sacerdotes nominantur. Appellantur enim Dij in Exod. Ideò qui typum tenent cælestis Hierarchiæ, in sortem Dei electi sunt, & ipse sors illorum est, ac proinde à cunctis seculi Principibus, & Christianæ fidei cultoribus *Patres & magistri* appellantur. Disertè Gregorius ad Hermannum Metensem Episcopum *lib.* 8. *Epist.* 21. quæ refertur *in c. Quis dubitet d.* 96. inquit: *Quis dubitet Ecclesiastici Ordinis viros venerandos fore, quos Regum, & Principum, omniumque fidelium Patres & Magistros censeri compertum est?* Et mox infert: *Nonne miserabilis insaniæ esse cognoscitur si filius Patrem, discipulus Magistrum non honoret, sibique conetur subiugare, & iniquis obligationibus illum potestati suæ subijcere, à quo credit non solum in terra, sed in cœlis se ligari posse & solui?* Et iterum luculenter: *Honor & sublimitas nullis poterit comparationibus adequari. Si Regum fulgori compares, & Principum diademati longè inferius erit, quàm si plumbi metallum, & auri fulgorem compares. Quippe cum videamus Regum colla & Principum submitti genibus sacerdotum, & osculata eorum dextera, orationibus eorum credunt se communiri.*

12 In eadem sententia longus est D. Ambrosius *in suo Pastor.* Nec dissentit Chrysostomus, alijque Patres, præsertim Augustinus, qui potenter, vt omnia, Sacerdotum sublimitatem & sanctimoniam ita expressit ad Mauricium. *Sacerdotibus & Leuitis Ecclesiæ non ex terrena potestate Dominus noster, sed excellenti potentia propter eum, cuius serui sunt, ita dominatur, vt debitam eis cuncti reuerentiam impendant.* Et subdit: *Nam in diuinis eloquijs Ecclesiastici Ordinis Clerici, & sacerdotes aliquando Dij, aliquando Angeli vocantur.* Quid ergo nimirum si Principes, si cuncti fideles eos honorent, quibus in suo eloquio honorem tribuens aut Angelos, aut Christos, aut Deos Deus ipse appellat? Vt proinde merito veri Catholici de procaci, immo de Antichristiana quorundam huius æui Christianorum Principum ac Magistratuum arrogantia hac in parte expostularint. Ius verò sacrum in Ecclesiarum multi alij, tum verò egregiè defendit Gregorius Tolosan. *lib.* 15. *de Republ. cap.* 1. §. 11.

13 Hinc Constantinus in hoc verè Magnus Imperator, congregatis contra Arrium Niceæ Episcopis, curauit loco amplissimo sedes vnicuique pro dignitate collocari, ipse verò postremus resedit sede multo humiliori, Episcopis etiam iubentibus, vt ascenderet. *Hist. tripart. lib.* 2. *cap.* 5. Et Martino Imperator non modo assurrexit, sed etiam seruiuit. Hinc manauit, quod Episcopis & Cleto Mediolanensi dixit Imperator Valentinianus, vt in Antistitem eligerent eum, cui ipse volens ac lubens caput submitteret, & debita veneratione prosequeretur. *Tripart. lib.* 7. *c.* 5. *d.* 63. Hinc quoque Theodosius Ambrosium tantoperè reueritus est, quod Constantinopoli intra Cancellos, limenque sacrum, in quo residebant sacerdotes, noluit consistere, licet illum Patriarcha Nectarius inuitaret. Ex hac etiam opinione nata est reprehensio, qua Honorius, Theodosij filius, fratrem suum Archadium perstrinxit, quod eius concessu D. Ioannes Chrysostomus à sede sua fuisset eiectus. Baron. *tom.* 5. *an.* 407. Hinc præterea orta est obedientia, quàm Leoni Pontifici tremens exhibuit Attila, barbarus, ac immanis Rex, quando cum suis victricibus copijs pedem retulit. Paul. Diacon. *de gest. Roman. lib.* 15. Hinc profluxit reuerentia, qua Imperator Iustinus maior Ioannem Pontificem Maximum Constantinopoli excepit, & ad eius pedes se abiecit. Hinc honor ac veneratio, qua Pontificem Maximum, tanquam Christi Domini Vicarium omnes Christiani Reges, Imperatores, ac Principes hoc tempore prosequuntur. Hinc quod Martinus Cromerus narrat de Boleslao Rege *hist. pol. lib.* 3. quem affirmat nullius rei grauiores pœnas à suis exegisse, quàm neglectæ Religionis, & debitæ Sacerdotibus reuerentiæ prætermissæ, quem etiam dicit stante coram se Episcopo nunquam sedisse. Hinc quoque, quod in legibus, seu partitis Hispaniæ hunc in modum scribitur: *Sacerdotes prout eorum dignitas, & ordo postulat honore magno afficere, atque obseruantia colere debent laici. Tum quoniam inter populum, ac Deum mediatores sunt. Tum quia dum illum honorem laici tribuunt, honorant Ecclesiam, cuius sunt ministri, & fidem Domini nostri Iesu Christi, vnde Christiani nuncupantur,* part. 1. tit. 6. l. 62. Hinc etiam orti sunt honorifici, decorique tituli, quos Imperatores in suis legibus, & edictis Sacerdotibus, & Episcopis attribuunt, dum eos vocant Reuerendissimos, Sanctissimos. Hinc priuilegia, immunitates, exemptiones, quas ijdem omnibus Ecclesiasticis personis concesserunt, quibus refertæ sunt leges Imperatoriæ, & cuiusque Regni sanctio-

nes, quas Principes custodire, & pietatem suam, atque religionem præseferre, ac testari debent, suoque exemplo suis subditis prælucere, atque hac ratione incitamento esse, vt honorem Sacerdotibus habeant, non tam propter ipsos, quàm Deum, cuius personam gerunt in terris.

14 Nam si & Alexander Magnus, vt refert Ioseph *lib.* 11. *antiq. Iud. c.* 8. & August. *lib.* 18. *de ciuit. cap.* 45. Hierosolymam tendens, vt eam funditus euerteret, summum Sacerdotem, Pontificis vestibus ornatum obuiam sibi prodeuntem genibus complicatis adorauit, & Parmenioni, qui ex intimis erat familiarius percunctanti, cur tam humiliter homini se submisisset, respondit: Ego non hominem adoraui, sed Deum, cuius ille Sacerdotem agit, quantus Christi ministris honor à Christiano Principe tribuendus est, cum Ethnicus Rex agnouerit, colueritque Deum in eius Sacerdote, cum quo graues inimicitias gerebat?

15 Atque hæc reuerentia Episcopis, ac supremi Numinis administris, ita debita est, vt Imperator Iulianus, etsi Christianæ fidei desertor, ac omnis veræ Religionis acerrimus oppugnator, cùm probe intelligeret Religionem suam, tametsi falsam, & à malo Dæmone profectam non posse diu consistere, nisi sanorum Antistites honore, reuerentiaque afficerentur, epistolam scripserit ad Arsacium, Pontificem Galatiæ, in qua decreuit, vt Præsidibus, & Gubernatoribus suis nemo Sacerdos obuiam prodeat, nisi quando ad templa Deorum accedunt, idque intra fani vestibula, subditque rationem his verbis, columna dignis: *Nam simul, vt Præses ingreditur limen delubri, priuati personam induit. Siquidem Sacerdos, vt nostri, ijs, qui intus sunt, præest, propterea quod diuina lex istud postulat.* Sozom. *lib.* 5. *cap.* 15. Et propterea Petrus Blesensis *ep.* 146. ad Summum Pontificem data, sic eum alloquitur: *Non Rex, non Imperator, aut Dux à iugo vestræ iurisdictionis exuitur. Crux Christi antecellit aquilas Imperatoris, & gladius Petri gladium Constantini, & Apostolis sedes præiudicat Imperatoris potestati.*

16 Ac proinde merito S. Congregatio Episcoporum, & Regularium die 27. Ianuarij 1597. Archiepiscopo Ianuensi scripsit in hæc verba: *Non si dee dar la man dritta al Doge dentro la Chiesa, nè la Sedia del Doge dee esser d'vguale altezza con quella dell'Arciuescouo, la quale sia alta per trè gradi.* Quod pluties etiam S. Rituum Congregatio decreuit, & S. Congregatio Immunitatis confirmauit.

17 Itaque res ipsa naturali, diuina, ecclesiastica, ciuili lege clara maneat, addaturque, dignitatem Episcopi sine Religionis concussu loco moueri non posse.

Non inficior tamen, quod probibitio Dominorum temporalium erigendi baldachinum in Ecclesia, vtpotè in corpore iuris, vel in Concilijs, seu Apostolicis Constitutionibus non contenta, originem duxisse videtur à decreto S. Congregationis Episcoporum, & Regularium in vna Boianen die 12. Ianuarij 1618. huius tenoris. *In Ecclesijs nullus, neque Dominus loci, præterquam Episcopus baldachinum potest erigere, & Episcopus omnibus Sacrorum Canonum remedijs huiusmodi baldachinum omnino remoueri facere debet.* Cum quo deinde S. Rituum Congregatio in similibus processit. Quare difficultas esse videtur quando, ac vbi hoc decretum obstet.

18 Ad id autem dignoscendum illud præmonendum est, Principi sęculari tamquam primò, & præcellenti, vtque differat à reliquo populo, cum esse dicatur in culmine dignitatis, debitam esse sedem in Ecclesia, immo thronum eleuatum à parte tamen sinistra Episcopi, & extra presbyterium, vt non negat textus *in d. cap. solitæ de maior. & obed.* ac per textum *in l. Deprecatio, ff. ad l. Rhod. de iact.* firmant Chassan. *in catal. glor. mund. p.* 5. *consid.* 32. Bellug. *in specul. Princip. rubr.* 6. *in princ.* Altograd. *cons.* 1. *n.* 11. 35. 33. & 40. *lib.* 2.

19 Et licet hoc nomen Principis propriè non conueniat, nisi ei, qui est ita supremus & absolutus, quod nullum superiorem agnoscat, nisi Deum, non autem inuestitis à Papa, Imperatore, vel Regibus, cum tunc potiùs abusiuè Princeps dicatur, quia recognoscit superiorem. Glos. Anchar. & alij *in Clem. vnic. de baptism.* Frecc. *de subfeud. p.* 2. *tit. Quis dicatur Princeps n.* 4. & 5. Nihilominus in hac stricta, & præcisa significatione neque Principes feudatarij sub Principum nomine venire deberent, quia sunt feudatarij dignitatis, à Papa, vel ab Imperatore, aut à Rege inuestiti, eos recognoscentes in superiores, & tamen hoc assumptum à veritate aberrare videtur. Nam quamuis verè, ac propriè non dicatur Princeps, nisi Imperator, vel Rex omninò independens, attamen habentes etiam hanc dignitatem Principatus, licet subordinatam, in aliquibus tamen Principum beneficio gaudent. Mastrill. *de magistrat. lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 25. Quia maximam dicuntur habere præeminentiam.

20 Sicut igitur habentibus feudum dignitatis à Papa, Imperatore, vel Rege cum aliqua maiori iurisdictione, vt sunt superius recensiti, non dubitatur hanc throni præeminentiam esse debitam, & congruam; quinimmò eam fortè prætendent priuatiuè ad Episcopum, cui thronum præsentes non permittunt; ita nulla iuris repugnantia adest, eandem deberi etiam habentibus à Rege eandem dignitatem, sed cum aliqua maiori subordinatione, quia magis, & minus non variat speciem dignitatis; cum hæc dicatur dignitas præexcellens prima post Reges, & secunda Duces, Marchiones, & Comites, vt per Mastrill. *d. cap.* 3. *n.* 11. 29. & 31. aliosque ibi relatos.

21 Et quidem sicut Imperatori, vel Regi in proprio Regno independenti conceditur eleuatio throni cum baldachino, præsente ipso Summo Pontifice, iuxta exemplum Concilij Ferrariensis, relatum per Altograd. *d. cons.* 1. *n.* 19. ita data proportione non videtur, quod repugnet, vt cum eadem conuenienti prælatione Domino temporali habenti regalem dignitatem, quamuis Regi subordinato, concedatur eadem præeminentia cum Episcopo, qui est pariter superior Ecclesiasticus, Papæ subordinatus. Quoniam eadem comparatio Solis, & Lunæ, quæ datur per textum *in d. cap. solitæ* inter supremam potestatem Ecclesiasticam, exemplificatam in Papa, & supremam potestatem laicalem, exemplificatam in Imperatore, vel Rege in suo Regno, rectè intrat inter vtramque subordinatam, cùm eadem sit ratio, seu proportio, præsertim vbi accedit consuetudo, per quam cesset ratio scandali.

22 Hinc propterea, cessante positiua resistentia iuris, satis deferendum est moribus & consuetudini regionis, quæ in hac præsertim materia præeminentiarum præ omnibus attenditur, nec ab ea est recedendum, immò totum ei tribuendum est, etiamsi iuris dispositioni aduersetur. Bald. communiter receptus *in cap. Cum olim de consuetud.* Quod luculenter prosequitur Menoch. *cons.* 51. *n.* 49. & *seqq.* Altograd. *d. cons.* 1. *n.* 58. Gregor. XV. & Adden. *in dec.* 124. Quæ consuetudo attenditur etiam locorum vicinorum. Altograd. *ibid. n.* 59. suffragante etiam receptissima conclusione, vt in ambiguis obseruantia sit semper optima interpres.

23 Quare probata consuetudine, siue immemorabili possessione habendi sedem, scamnum, aut genuflexorium in presbyterio, thurificationem triplici ductu, & pacem post Episcopum, & Assistentes ante dignitates & alios Canonicos, nec non retinendi genuflexoria honorifica in alijs Ecclesijs, aut Baldachinum, debent Domini temporales continuare, nec poterunt impediri ab Episcopo. Nam licet laici occupare nequeant res sacras, possunt tamen acquirere ius honorificum habendi baldachinum ac sedem in Ecclesijs in eminentiori loco, similesque prærogatiuas multis modis, nempe priuilegio, consuetudine, præscriptione, vt egregiè Paris. *cons.* 949. *n.* 1. & *seqq.* vbi hanc opinionem veram appellat, & in iudicando, & consulendo ait seruari, Gratian. *discept.* 210. *n.* 32. Vbi inquit dari actionem iniuriarum, & officium Iudicis contra amouentes sedes laicorum, duoque sit licita eisdem defensio etiam manu armata. Barbos. *in collect. ad lib.* 5. *decretal. cap. ad Apostolicam de simon. n.* 11. & in specie de iure sedendi Menoch. *d. cons.* 51. *n.* 50. & Rot. *dec.* 22. *n.* 6. *in fin. p.* 8. *rec.*

Nec obstat, quod in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 13. *de sedibus Episcopi in fin.* statuatur, quod sedes pro laicis nobilibus, magistratibus, magnatibus, & principibus quamlibet magnis, ac excelsis plus, minusue pro cuiusquam dignitate, & gradu ornata deceat extra chorum & presbyterium collocari, vt referunt Piscar. *in*

prax.

prax. carem. lib. 2. sect. 1. cap. 3. de Ordin. sedendi n. 16. Barbos. *vot. decis.* 115. *n.* 3. *& 4. lib.* 3. Altograd. *d. cons.* 1. *n.* 26. Vnde implicitè prohibet, ne sedes laicorum collocentur in choro, & presbyterio apud altare, prout fuit resolutum à S. Rituum Congregatione in vna *Egitanen* 10. Iunij 1602. *in resp. ad 6. dub.* teste Barbosa *in sum. dec. Apostol. v. sedes collect.* 668. *n.* 12.

24 Quoniam immemorabilis consuetudo nunquam censetur sublata per constitutionem, seu legem contrariam, nisi de ea fiat expressa, & indiuidualis mentio, eidemque fuerit in specie derogatum. Glos. *in cap. 2. de præscript. in 6.* Marescot. *var. resol. lib. 2. resol.* 101. *n. 4. & seqq.* Gratian. *discept.* 492. *n.* 5. *&* 578. *n.* 10. Garz. *de benef. par. 3. cap. 2. §. 1. n.* 190. Rot. *dec.* 614. *n. 1. par. 2. & dec.* 686. *n. 1. par. 4. & dec.* 197. *n. 6. par. 9. rec. & dec.* 53. *n.* 13. coram Cardinali Otthobono, passimque alibi.

25 Et in puncto, quod Cæremoniale non tollat immemorabiles consuetudines, sed tantum abusus sæpissimè fuit declaratum ab eadem S. Rituum Congregatione, & signanter in vna *Salamantina* die 10. Ianuarij 1604. in vna *Cæsaraugustana* die 10. Aprilis eiusdem anni relatis per Barbosam de *Canon. & dignit. cap.* 33. *n.* 24. vbi dicit ita seruari debere in omnibus Regnis, & locis totius Christianitatis ex declaratione eiusdem S. Congregationis. Idem firmat Garzias vtramque resolutionem referendo *d. par. 3. cap. 2. §. 1. n.* 191. Vnde licet Constitutio Clementis VIII. super obseruatione Cæremonialis abroget contrariam consuetudinem, attamen non debet intelligi de consuetudine immemorabili, quæ semper censetur præseruata, & excepta.

26 Eoque faciliùs, quia immemorabilis consuetudo retinendi sedes laicorum in presbyterio non est directè contra dispositionem Cæremonialis; dum expressè non prohibet illas collocari in presbyterio, sed solum statuit, quod deceat Principibus laicis sedes ornatas plus, & minus pro cuiusquam gradu, & dignitate habere extra Chorum, & presbyterium. Ex quo, licet inferri possit prohibitio illas collocandi intra presbyterium, satis est, quod expressè id non prohibuerit, vt in terminis loquendo de Cæremoniali, & Constitutione Clementis super illius obseruatione ponderauit Rot. *dec.* 102. *n.* 13. *par.* 10. *rec.* Et quidem ratione, quia immemorabilis consuetudo quando est concludenter probata cum requisitis Glos. *in cap. 1. de præscript. in 6.* tribuit quodcunque priuilegium, & omnem meliorem titulum de mundo, ad tradita per Gonzal. *super reg. 8. glos.* 18. *n.* 11. & Rot. *dec.* 677. *n. 4. par. 1.* cum alijs relatis in *d. dec.* 22. *n. 4. par. 8. & dec.* 110. *n. 1. par. 9. rec.*

27 Quamuis, vt tandem verum fatear, absolutè non releuet consuetudo habendi sedem intra presbyterium, vbi adest, cum S. Rituum Congregatio semper declarauerit, laicis non licere sedem habere in Ecclesijs, nisi extra presbyterium, cumque resistat Cæremoniale loco allegato, quod debet seruari vti lex. Rot. *dec.* 701. *n. 2. par. 4. tom. 3. rec.* eiusque formam traditam in hac materia non sedendi laicos intra presbyterium esse omnino seruandam, non obstante asserta consuetudine in contrarium, eadem S. Rituum Congregatio mandauit, etiam si consuetudo esset immemorabilis. Quia adhuc ratione irrationabilitatis non impediret obseruantiam d. formæ à Cæremoniali præscriptæ, atque ita non obstantibus contra deductis, vti contra veriorem opinionem, firmat Sperell. *dec.* 179. *n. 23. & 36. cum seqq.* Vnde cum talis asserta irrationabilis consuetudo directè aduersetur Cæremoniali, censetur ei quoque, licet immemorabili, derogatum, Rot. *in Cauen. collationis ordinum* 26. Iunij 1654. §. *Ad eliciendam* coram Verospio. Quare existimo non posse introduci hanc consuetudinem tanquam irrationabilem, & esse extirpandam, vbi est introducta. Quia, vt consuetudo præualere possit, debet esse rationabilis, alioquin tanquam corruptela est abijcienda, iuxta *cap. fin. de consuetud.* & notant Archid. *in cap. Postulasti n. 2. de for. comp.* Natt. *in cap. cum dilecto n. 27. de off. Archid.* Boich. *in cap. Abbate n. 16. de verb. signif.* Pen. *in repet. l. vn. n. 9. C. de collat. donat. cap. cum inter vos, & cap. cum venerabilis de consuetud.* Hæc autem consuetudo non est rationabilis, sed valdè irrationabilis, & proinde non potest introduci, & introducta debet abijci.

28 Quod autem sit irrationabilis ex eo deducitur, quod collocatio sedis laicorum intra presbyterium non potest esse sufficiens causa illorum deuotionis, quæ æquè haberi potest extra presbyterium, sed semper proueniet ex aliquo minus legitimo affectu, & diminutione reuerentiæ debitæ illi loco tanquam peculiariter deputato Dei ministris. Consuetudo autem, quæ prouenit ex causa praua est irrationabilis. *Cap. 1. de consuetud. in 6.* ibi: *Et de ambitionis radice processit.* Secundò, quia Ordo Sacer, & Ecclesiasticus exigit ex sui natura, & institutione, quod sit in loco honorabiliori, itaut sæcularibus præcedat, quia tantò est temporalibus dignior, quantò anima præfertur corpori, & luminare maius, idest dignitas Ecclesiastica præfertur luminari minori, hoc est potestati sæculari, *d. cap. solita.* Atqui hæc consuetudo facit, quod supremus honor, qui exhibetur Dei ministris in loco sacro remaneat communis cum laicis, quatenus isti velint habere sedes in loco æquali intra presbyterium. Vnde est consuetudo contraria virtuti Religionis, atque adeò vitiosa, sicuti sunt omnia, quæ contrariantur virtutibus, & proinde tamquam irrationabilis reprobanda, iuxta *cap. fin. de consuetud.* vbi Doctores, & *Nouell.* 134. *cap. 1. in fin.* Itaut propterea poterit huiusmodi sedes de facto amoueri, immo, & ipsi laici talem locum, sibi indebitum vsurpantes, vti sacrilegi sunt expellendi. Gratian. *d. discept.* 210. *n.* 33. Tertiò, quia tunc consuetudo est irrationabilis, quando continet aliquid, quod sit contra honestatem, vt notant communiter Salas *de legib. disp. 19. sect. 5. n.* 50. Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 4. n.* 14. Pont. *lib. 6. de matrim. cap. 5. n.* 2. Merol. *tom. 3. theol. mor. disp. 5. de consuetud. cap. 2. n.* 29. Roch. *cap. fin. n.* 240. *de consuetud.* Piag. *de Consuetud. q. 9. n.* 298. Suar. *lib. 7. de legib. cap.* 6. Reginald. *lib. 13. prax. for. pœnit. n.* 251. Molfes. *par. 1. sum. tr. 9. cap. 11. n.* 40. & habetur *ex cap. cum decorem de vit. & honest. Cler.* Quia nimirum quidquid honestum est commensuratur regulis rectæ rationis. Quare quidquid est contra honestatem est contra dictas regulas, atque adeò irrationabile.

29 Solum autem permittitur, quod sedes laicorum in Ecclesia collocari possit, ac debeat extra presbyterium, quodque dum præsertim audiunt sacras conciones simul cum Episcopo debeat esse apud Episcopum, quæ non sit maior, vel pulchrior sede ipsius Episcopi, vt declarauit S. Rituum Congregatio in vna *Perusina* die 3. Octobris 1615. Exigitur autem quod sit vno saltem gradu humilior, & loco aliquatenus inferiori, adeò ut non sit opposita sedi Episcopali, vt de sede Abbatis habentis vsum mitræ censuit eadem S. Rituum Congregatio in vna *Alexandrina S. Petri in Broglio* die 7. Februarij 1604. Idque de iure. Quia dignitas Principis laici, excepta dignitate Episcopi, cui debetur honor, præcedentia, & reuerentia, est maior qualibet alia, itaut ipse quoque in culmine sedere debeat, & post Episcopum præcedere omnibus alijs ex dispositione textus *in d. cap. solita* cum alijs deductis per Altograd. *d. cons. 1. n. 31. 33. & seqq.* ac præcipuè *n.* 40.

30 Quod verò ad thurificationem triplici ductu; licet per regulas eiusdem Cæremonialis debeatur soli Episcopo, vel celebranti; nihilominus si adest immemorabilis consuetudo, quod alij pariter thurificentur triplici ductu, ea omnino seruari debet, vt declarauit S. Rituum Congregatio in vna *Casertana* die 18. Septembris 1632. Ita etiam circa thurificationem ante, vel post Dignitates, & Canonicos esse recurrendum ad consuetudinem resoluit eadem S. Congregatio apud Barbosam *in sum. dec. Apostol. v. Thurificatio n.* 17. Et quoad pacem eadem S. Congregatio censuit in vna *Granaten.* die 9. Maij 1606. & alibi pacis osculum nulli, nec etiam Præsidenti, vel Consiliarijs Regis dandum esse ante Episcopum, sed dandam esse Domino loci, & alijs laicis post datam pacem omnibus de Choro, & tunc deberi non à beneficiato, sed ab aliquo ministro, Cotta induto, non cum osculo, sed cum instrumento, vt eadem S. Rituum Congregatio resoluit in vna *Calaguritana* die 5. Iulij 1614. & in vna *Pacen.* die 21. Martij 1609. ac alias sæpè.

31 Ac tandem quoad genuflexoria honorifica in alijs Ecclesijs, nec Cæremoniale, nec alia lex, vel Constitutio ea prohibent Domino loci, vel Gubernatori, qui ipsum

Dominum repræsentat, dummodò collocentur extra presbyterium, eaque amoueri non licet, cum cederet in læsionem Maiestatis Principis sæcularis. Ideòque ad tollenda dissidia, & odia, quæ foueri possent in hac materia inter Episcopos, & Dominos sæculares, Episcopi omni conatu, & studio, omnibusque decentibus officijs incumbere debent conseruationi amicitiæ cum Principibus sæcularibus, eisque facilesse præbere in concessione eorum, quæ eorumdem Principum gratiam, & beneuolentiam concilient citra tamen præiudicium Episcopalis dignitatis, ac iurisdictionis, vt prudenter monet Altograd. *d. cons.* 1. *n.* 62. *lib.* 2.

33 Ex his autem infero, præfatum decretum de baldachino à Dominis sæcularibus non erigendo, absque difficultate, vtpotè vsu receptum tanquam lex, iuxtaque legis naturam, respicere tantum futura, non autem præterita ex latè deductis per Farinac. *in fragm. v. lex* & *n.* 25. Atque ita docet inconcussa obseruantia S. Rituum Congregationis in hac speciali materia Baldachini, quæ prohibet quidem nouas erectiones, tolerat autem antiquas.

Vnde liquet, successorem non attentare, sed continuare præeminentiam ab immemorabili annexa feudo, dum in Ecclesia sui Prædecessores baldachinum ab antiquissimo tempore retinuerunt. De iure autem præeminentiæ, vtpotè acquisitæ feudo non extinguuntur cum persona feudatarij possessoris, sed transeunt in successorem, vt plenè Menoch. *cons.* 905. Franch. *dec.* 56. Rouit. *dec.* 6. *n.* 6. *cum seqq.* Et generaliter de possessione quæsita prædecessori ratione dignitatis, vel feudi transeunte in successorem, latè Post. *de manut. obser.* 55.

34 Idque verum, & magis communiter receptum etiam si feudum deuolutum esset ad Regem, per quem deinde ex integro alteri concessum sit, vt apud allegatos videre est. Quo tamen casu viget maior difficultas; quia tanquam per reuersionem ad suam causam, videtur illud primum feudum extinctum, & deinde creatum alterum de nouo, multò magis indubitanter vbi casus deuolutionis non euenit, sed est idem feudum, quod ob debita prædecessoris transiuit cum assensu, & authoritate Regis ad alium. Tunc enim est casus indubitatus, dum successor est subrogatus in locum prædecessoris in omnibus, estque idem feudum.

35 Neque alicuius momenti est, quod spatio multorum annorum intermissus fuerit huius præeminentiæ vsus. Quoniam cum agatur de iuribus incorporalibus, & facultatiuis nunquam, etiam per mille annos ius amittitur per non vsum, nisi vel constet de prohibitione subsecuta, & acquiescentia, vel quod euenerit occasio vtendi, & per longissimum tempus non sit vsus, secus autem si nunquam occasio euenerit. Canonistæ communiter *in Cap. Abbate de verb. signific. & in cap. Ioannes de Cler. coniug.* Surd. *cons.* 418. *n.* 28. *&* 29. Buratt. *dec.* 704. *n. fin.* Fab. de Ann. *cons.* 129. Caual. *dec.* 80. & omnes. Ac ita passim docet obseruantia. Multas enim prærogatiuas habet Rex Neapolis, & Siciliæ, quas non amisit ex eo quod per secula propter absentiam ijs vsus non est.

36 Adijciam clausulæ loco quod habuit S Congregatio super consultatione Episcoporum, & Regularium die 8. Octobris 1581. nimirum D. Cardinalis Senonensis renunciauit se retulisse Sanctissimo Consultationem Congregationis, & quæ in ea pertractata sunt de loco, & sede Excellentissimi D. Gubernatoris Mediolanensis in Ecclesia Metropolitana Mediolani, & rationibus intellectis iussit Sanctitas sua, vt Congregatio certiorem redderet Excellentissimum D. Oratorem Serenissimi Regis Catholici, quid in isto negocio sentiat. Cupit enim Sanctitas sua, vt omnia decenter, & cum ordine in Ecclesia Dei fiant, & nihil in primis existimauit perscribendum Regi Catholico in sede sua collocanda in ea Ecclesia, idque religioni, & pietati Maiestatis suæ Catholicæ siue intra, siue extra chorum presbyterorum relinquendum. Quo verò ad Excellentissimum D. Gubernatorem, & Locumtenentem probatur à Sanctitate sua sententia Congregationis, vt in eodem permaneat loco, in quo hactenus sedebat, & vbi collocari solebat extra chorum eius sedes, ac in eadem altitudine graduum, quam adhibere consueuit, ne si altius tollatur, forsan Reuerendissimi Archiepiscopi, & populi, ac Diaconi, qui Euangelium cantabit, visum, & conspectum impediat, & efficiat, vt Archidiaconus minus conspicuus sit in benedictionibus, & officijs Ecclesiasticis obeundis, vel si melius ei videbitur, poterit sedere ex alio latere fere à regione Archiepiscopi extra tamen eosdem cancellos presbyterij ad dexteram ingressus Ecclesiæ, ac in illo loco adijcere, si velit, duos gradus ad illos tres, quos hactenus tempore bonæ memoriæ Cardinalis S. Praxedis adhibuit, nec enim vltra quinque graduum à fundo altitudinem vllus Prælatorum, aut Principum sedere solet.

37 Item & quod habuit S. Congregatio Concilij pro diœcesi Seguntina sub die 25. Augusti 1587. Hæc enim supplex libellus continebat. In diœcesi Seguntina sunt aliqua oppida sub temporale iurisdictione Dominorum laicorum, in quibus vel adsunt Ecclesiæ Collegiatæ cum numero dignitatum, & Canonicorum sæcularium, vel parochiales Ecclesiæ cum proprijs presbyteris, & Clericis: prædicti Domini tam occasione temporalis dominij, quàm iurispatronatus, quod in eisdem Ecclesijs asserunt se habere, quandocumque ad illas accedunt causa audiendi diuina officia, quando dicitur generalis confessio, & decantatur Kyrie eleyson, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus, Magnificat, &c. faciunt, & cogunt Canonicos, & Clericos, qui iuxta dictarum Ecclesiarum constitutiones illis diebus, & solemnitatis induuntur pluuialibus, & sceptris, vt accedant cum apparatu, & cæremonia ad loca, vbi Domini, vxores, & filij eorum sedent, & quod præsentes, facta profunda Inclinatione, recitent illis ibidem dictas orationes, & iterum, facta eadem inclinatione, reuertantur ad chorum. Item quod post Euangelium Diaconus sacris vestibus paratus recedat ab altari, vt dictis Dominis librum osculandum offerat, ac etiam, vt suis loco, & tempore eisdem incensum, & pacem tribuat. Præterea quia in eisdem Ecclesijs intra Cancellos, & Chorum Canonicorum, & Clericorum adsunt sedes in præeminentiori loco pro Episcopo deputatæ, prædicti Domini laici dictas sedes tanquam proprias, & inter Canonicos occupant. Et cum prædicta magis dignitati Pontificali, quam potestatibus sæcularibus conueniant, Episcopus Seguntinus, Canonici, & Clerici dictarum Ecclesiarum credunt esse contra Pontificale, & cultum diuinum, quare ab Illustrissimis, & Reuerendissimis dominationibus vestris quæritur, vtrùm dictis Dominis temporalibus, & patronis dictarum Ecclesiarum debita sit talis reuerentia, & cæremonia per præfatos ministros facienda, vel satis sit illis pacem, & incensum dare per aliquem Capellanum Ecclesiæ sacris vestibus non indutum? Item an liceat dictis Dominis intra Cancellos, & Clericorum choros Episcopales sedes occupare, vel potius debeant inter laicos in potiori gradu sedere?

38 Sacra autem Congregatio ita respondit. Perillustris, & Reuerendissime Domine, vti frater. Vidit S. Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum ex libello, qui erit cum ijs literis, quid Domini temporales laici, forsitan etiam patroni Ecclesiarum, ad quas conueniunt, ab earundem Canonicis, & ministrantibus Clericis sibi tribui exposcunt. Quare Congregatio ad amplitudinem tuam scribendum censuit, non solum decere, vt actus huiusmodi coram Dominis ipsis vllo modo fiant, sed ne coram quoque Principe sæculari fieri deberet, immò verò nec Ecclesiasticis Prælatis, Episcopo minoribus id tribuendum esset, cum soli Episcopo in sua diœcesi, hæc conueniant, & debeantur. Incensum verò, & pax excipienda, quæ Dominis præfatis tribuenda sunt à Ministris, qui eadem Canonicis, vel Episcopo, si adesset, dare consueuerunt. Sedes Episcopi Dominis antedictis nullo modo conuenit, qui potiùs eorum sedes non intra, sed extra Chorum, in digniori tamen loco, erunt collocandæ. Quare Congregationis sententiam Amplitudini tuæ, & per eam, si opus erit, ipsis Dominis, notam esse voluimus, vt ipsam Ecclesiasticam dignitatem tueatur, & illi nobilitatis, & modestiæ suæ existiment, debito sibi honore, & loco esse contentos.

CON-

CONSVLTATIO VIII.

An potestas sæcularis possit subditis suis indicere, ac præcipere obseruationem alicuius diei festi, necnon præscribere modum incedendi in processionibus absque Episcopi authoritate?

1 NEgatiuè. Licet enim sæcularis potestas possit laicos subditos punire, festos dies non obseruantes iuxta Pij V. Constitutionem, quæ incipit, *Cum primum Apostolatus* §. 7. quod etiam censuit S. Congregatio *in Theatina* die 29. Maij 1582. & in *Neapolitana* die 22. Iunij 1621. ac proinde detur locus præuentioni, cùm non sit inconueniens, quod potestas sæcularis contra transgressores legis Ecclesiasticæ procedat in auxilium Ecclesiæ, vt probat Suar. *de Relig. lib. 2. cap. 12.* Non tamen ex hoc inferri potest, vt eidem laicali potestati liceat obseruationem festorum indicere, ac præcipere etiam laicis subditis sine Episcopi authoritate. Ita magistraliter docuit Abb. *in cap. 2. n. 2. de fer.* & post eum atque alios Suar. *d. cap. 12.* Azor. *instit. moral. par. 2. lib. 1. cap. 26. q. 5.* & 6. ac declarauit sua Constitutione Innocentius X. die 6. Octobris 1653. quæ incipit, *Cum nuper* relata per D. Fagnanum *in cap. Conquestus n. 80. de fer.*

2 Ratio autem est, quia festorum obseruatio ad publicum Dei cultum ordinata inter spiritualia continetur, super quibus laica potestas, nec principaliter, nec incidenter disponere potest, etiam in ordine ad laicos. *c. Benè quidem 96. d. cap. suam*, & ibi Abb. *n. 7. & 9. de ord. cognit. cap. Later, & cap. Causam il 1. & cap. causam il 2. qui fil. sint legit.* tenetque Glos. *in cap. si Iudex v. Spirituali de sent. excom. in 6.* Bart. *in l. fin. ff. de Colleg. illic.* Roman. *cons. 129 per tot.* Vant. *de nullit. ex defectu iurisdict. n. 54. & seq.*

3 Ac propterea neque ad sæcularem potestatem pertinet concedere licentiam operandi, & contrauenienđi diebus festis. Angel. *v. dies festos*, Syluest. *v. Dominica, n. 4.* Sot. *de iust. lib. 2. q. 4. n. 4. post med.* & decreuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Castren.* die 2. Martij 1629. vbi reprobauit tanquam abusum eiusmodi sæcularem prætentionem. Idem quoque statuit S. Congregatio Concilij apud Dianam *par. 4. tr. 1. resol. 94.* Megal. *conf. 97. n. 2.* & Homob. *in exam. par. 3. tr. 15. cap. 7. q. 17. resol. 3.* ac alibi alios referens. Nam talis dispensatio est propria solius potestatis Ecclesiasticæ, à qua festiuitates Dei, & Sanctorum, earumque obseruationes dependent. Doctores *in cap. licet de fer.* Butr. *in d. cap. Conquestus n. 19.*

4 Atque ex his deducimus etiam præscribere modum, & ordinem incedendi in processionibus, easque facere, ac præcipere ad obtinendum à Deo temporale beneficium salutis, vel aliud simile non pertinere ad sæcularem potestatem. Quia tales actiones sunt merè spirituales, & ideò quoad omnia extra sphæram potestatis sæcularis, vt in puncto determinant Io. Vinc. de Anna *sing. 90.* Genuen. *in prax. cap. 69. n. 9.* & Beller. *disq. Cler. par. 1. de fauor. Cler. real. §. 2. n. 5.* & decreuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Mediolanen.* die 13. Ianuarij 1634.

5 Eius enim est ordinare processionem, cuius est illam indicere: at nemo indicere potest processioné, nisi Ordinarius ex Trid. *c. 13. sess. 25. de regul.* & Rituale Romano *rubr. de Processionib.* Quare S. Congr. Concilij in vna *Abulen* die 3. Augusti 1586. & S. Congr. Episcop. & Regular. in vna *Cauetana* die 25. Octobris 1602. resoluit ad Episcopum pertinere cum consilio Capituli dicere, & decernere quò ducendæ, dirigendæque sint processiones etiam exemptorum. Quod tamen S. Congregatio Concilij in vna *Elnen* pro Oppido Perpiniani 1596. ac sæpè alibi declarauit intelligi non de publicis, sed de priuatis processionibus, ac de ijs, quæ fiunt in Ciuitate, non autem in decernendis, ac dirigendis processionibus Oppidi suæ diœcesis, in quibus consilium Capituli Cathedralis Episcopus non tenetur requirere.

6 Enimverò Principi tuendæ veræ Religionis cura commissa est, instituendæ tamen, aut innouandæ nulla est omnino potestas. Nutritius Ecclesiæ est magistratus, gladium portat ad vindictam malorum, tutelam bonorum. Non enim suam dumtaxat maiestatem vlciscitur, sed multò magis diuinam, quæ vera est, & immensa maiestas, cuius est rinulus, & vestigium omnis, quæ in purpura, & diedemate apparet humanis oculis grandis, & tremenda maiestas. Decet certè optimum ab optimo coli, Numen à Principe, Regem omnium Regum præcipuè ab omnibus Regibus. Primam Regiam curam, ait Aristoteles *lib. 7. cap. 8. polit.* eam esse, quæ circa diuina est, solicitudinem.

7 Certum igitur, fixumque maneat, Principem & ipsum esse religiosum oportere, & arcem Religionis custodem, vigilantem impietatis vindicem. Hoc tamen sedulò attendet, vt ipse Religionem veterem ne innouet, nec vllos nomine reformationis cudat articulos. Non est enim arbiter Religionis Princeps, sed discipulus. Teneat animo, vsque ostendat pietatem colendam non esse politicis edictis perplexam reddendam. Audiat S. Cyprianum ep. 73. *Nec hoc, frater charissime, sine scriptura diuina authoritate proponimus, vt dicamus certa lege, ac propria ordinatione diuinitus cuncta esse disposita, nec posse quemquam contra Episcopos & Sacerdotes vsurpare sibi aliquid, quod non sit sui iuris, & potestatis. Nam & Core & Dathan & Abiron contra Moysen & Aaron Sacerdotem sacrificandi sibi licentiam vsurpare conati sunt, nec antem quod illicitè ausi sunt, impunè fecerunt.*

8 Multa hac de re sunt non modo Sanctorum Patrum, verùm etiam Imperatorum, ac Regum constituta, quæ persequi omnia non est huius loci. Hoc solum moneo, quod annexa est cum Religione Reipublicæ administratio: mutata itaque Religione, necesse est Reipublicæ commotionem, aut commutationem sequi.

Quod si quis ex me quærat, cur Imperatores, Reges, & Principes, quos sæculares dicimus, cùm rebus simpliciter Ecclesiasticis se implicare non possint, vt hactenus ostendimus, leges tamen ferant, & decreta fecerint, quæ ad Sacerdotes, Religiosos homines, Ecclesias, & Monasteria pertinerent, vt in Theodosij, & Iustiniani Codice, multorum Principum nouellis, & constitutionibus licet animaduertere?

9 Huic respondebo quod magnus Constantinus olim Episcopis dixit apud Euseb. *de vit. Constant. lib. 2. cap. 26. Vos Episcopi intra Ecclesiam, ego extra Ecclesiam Episcopus constitutus sum.* Quibus verbis significasse, atque annuisse visus est, Præpositorum Ecclesiæ proprium esse, iudicium ferre, definire, ac decernere quid credendum sit, quidue faciendum in ijs quæ fidem, quæque personas ac res Ecclesiasticas attingunt, quibus in rebus Princeps sæcularis nec suffragium habet, nec dijudicandi potestatem, posse tamen, ac debere ijs, quæ sacri Antistites decreuerint, & statuerint, adiumentum afferre, authoritate fulcire, & summa seueritate, propositis etiam pœnis cauere, ne à quoquam vlla ratione violentur, repugnantes verò etiam exquisitis supplicijs afficere; qua ratione suo quodam modo Episcopus extra Ecclesiam dici possit, cum prouidear & curet vt Ecclesiæ leges ac decreta diligentissimè seruentur.

11 Atque vt id melius intelligatur prudenter admodum in eisdem legibus, & constitutionibus quò tendant designanr. Nam aliquando, vt optimè annotauit Anastasius Gemonius *de sacr. immun. lib. 2. cap. 1. & 11.* dicunt, ea quæ præcipiunt conformia esse Sacris Canonibus, & Sanctorum Patrum sanctionibus; subinde esse secundum præceptum Apostoli; nonnunquam esse iuxta Sacras, vel Ecclesiasticas regulas, formam canonicam, vel sanctorum Canonum instituta, vt liquet ex *C. de sum. Trin. & fid. cathol. 9. C. de Episcop. & Cler. nouel.* 123. §. *omnibus*, ac alibi. Neque sanè Principes ad eas leges ferendas cogitationes suas adiecissent, quemadmodum ex Concilio Carthaginensi 5. c. 5. & Africano c. 28. intelligimus, nisi illos ad hanc prouinciam suscipiendam Pontifices ipsi, & eorum conuentus solicitando impulissent. Quamobrem Valentinianus, & Marcianus Imperatores ad Palladium Præfectum scripsere, omnes principales constitutiones, omnes pragmaticas sanctiones, quæ contra Ecclesiasticos Canones elicitæ sunt, suo robore ac firmitate penitus carere. *l. 12. C. de sacr. Eccles.* Nec modo eiusmodi decreta, sed etiam quæcumque statuta, & consuetudines, quæ cum Ecclesiæ liber-

tate pugnarent, iussit Fridericus Imperator ipso iure nullas esse *auth. Cassa, C. eod.*

CONSVLTATIO IX.

De praeminentia Sacr. Congregationis Episcoporum & Regularium super Auditoris Camerae, Sacr. Rotae Romanae, ac Signaturae Tribunalia, deque eiusdem facultatibus praeter expressas in Constitutione Sixti V. ac viua vocis oraculo à diuersis Pontificibus attributis.

1 AVditoris Camerae inhibitiones reuocat, & moderatur Sac. Congregatio mandans eidem, vt reuocet, vel moderetur, vt die 5. Septembris 1605. in *Sutrina* fuit dictum non esse impediendum Episcopum pro exactione subsidij charitatiui; & ideò esse reuocandam inhibitionem. Et 17. Septembris 1610. vt reuocaret inhibitionem contra Episcopum *Interamnen*, ne meretrices habitarent in vijs publicis, in quibus fiunt processiones, & 11. Ianuarij 1622. in *Nucerina*, vt moderaretur suspensionem censurarum contra N. legitimè ab Episcopo excommunicatum ob fraudes in administrationem montis, & 12. Ianuar. 1622. vt moderaretur inhibitiones relaxatas contra Vicarium *Baren* ad instantiam Capituli *Polignanen*, & 8. Ianuarij 1627. vt moderaretur inhibitionem contra Episcopum *Asculanum*. Idem 27. Ianuarij 1618. *Ciuitatis Plebis*, & 21. Ianuarij, & 2. Aprilis & 21. Iunij 1630. in *Bononien.* & 27. Augusti 1632. in *Agrigentina* mandauit.

Aliquando iniunctum fuit eidem à Sac. Congregatione, vt reuocaret inhibitiones etiam absque citatione partis, vt secunda Septembris 1622. in *Tarracinen*. Quandoque etiam per simplices litteras, vt 23. Maij 1621. in *Hydruntina*, vt ex sequentibus.

2 *A.C. M'hanno gl'Illustrissimi Signori Cardinali della Sacra Congregatione ordinato di far sapere a V. S. Illustrissima che sia contenta di moderare per sue lettere priuate l'Inhibitione estorta da cotesto suo Tribunale ad instanza di Nicolò Gonzales contro il Cherico Giuseppe Blago della Diocese d'Otranto per conto di certe pecore leuate con l'autorità de' Ministri Regij al medemo Cherico, per le quali il sudetto Nicolò è stato scomunicato da quel Vescouo, affine ch'egli possa passare auanti nella restitutione delle sopradette pecore.*

3 Item vt moderaretur per simplices litteras inhibitiones contra Episcopum *Tarraconen* 20. Iunij 1627.

4 Saepissimè iniunctum fuit eidem vt reintruderet in censuras, vt 6. Iulij 1621.

5 *M'hanno gl'Illustrissimi Signori Cardinali della Sac. Congregatione ordinato di far sapere a V. S. Illustrissima, che sia contenta di reintrudere nelle censure i Decurioni, e Gouernatori di Foggia luogo della Diocese di Troia, dichiarati scommunicati da Monsignor Vescouo di quella Città per ordine della medema Sacr. Congregatione per hauer esatto certa gabella da' compratori del vino in pregiuditio e danno degli Ecclesiastici, e che di più sia contenta di moderare l'inhibitione estorta da cotesto suo Tribunale dalli medemi Gouernatori, e Decurioni, & rimettere questa causa a questa Sac. Congregatione nella quale fu introdotta molto tempo fà, e qui resto, &c.*

Praeterea 27. Iulij 1622. in *Squillacen* & 14. Iunij 1625. in *Vulturarien* & 11. Augusti 1626. fuit iniunctum in vna *Serana*, vt reintruderet in censuras etiam absque expensis, & 21. Nouembris 1606. vt reintruderet in censuras Gubernatorem *Andrien*, & causam remitteret Ordinario. Item 23. Martij 1621. *Si è doluto alla Sac. Congregatione il Promotor fiscale della Curia Vescouale di Termoli, che il Commissario mandato già da V. S. Illustrissima per ordine della Congregatione contro N. N. & altri Preti, che si pretendono compresi nell'homicidio del Francolino, pigliasse anche informatione contro il medemo N. per conto di certo stupro, che si pretende commesso da lui; onde mi hanno i medemi Illustrissimi Signori ordinato di farle sapere, che per essere la causa del sudetto stupro in prima instanza, e già fattone il processo dall'Ordinario del luogo, mà poi soprasedutoper la riuerenza che deue a V. S. Illustrissima, sia contenta di rimettergliela, acciochè la possi terminare per giustitia.*

6 Et septima Octobris 1625. Fuit iniunctum eidem, vt moderaretur Inhibitionem relaxatam ad instantiam Marci Antonij Romagnoli Imolen. & simul prouideret, vt in posterum similes non relaxarentur.

7 Multoties significatum fuit eidem, vt transmitteret omnes processus contra personas particulares formatos ad Sac. Congregationem, praesertim 13. Octobris 1605. vt processus contra Episcopum *Asculanum* transmitterentur ad Illustrissimum Cardinalem Bandinum, cui à Sac. Congregatione fuit causa commissa.

8 Insuper 6. Maij 1622. vt transmitterentur processus formati contra Vic. Generalem *Tarracinen.* & 3. Februarij 1635. in causis *Assisien. Salernitana*, *Lucana* sub eisdem die, mense, & anno quo supra 1625. & 16. Nouembris 1621. in *Sipontina*, & 14. Septembris 1621. in *Rossanen.* & 11. Ianuarij 1622. in *Sulmonen.* & 15. Decembris 1628. *Ciuitatis Castellanae*, & 22. Decembris 1628. in *Ruben.* pro causa alapae in faciem Laurentij de Rugerio, & 8. Martij 1629. *in nullius Canusie*, vt moderaretur litteras pro capiendis inditijs, remittendo partes, & querelas ad Sac. Congregationem, & 28. Martij 1607. fuit iniunctum eidem, vt non expediret commissiones, neque Commissarium contra Episcopum *Andrien.* absque scientia Sacr. Congregationis, vel Sanctissimi, & 28. Martij 1608. vt reuocaret commissionem pro capiendis inditijs, & citationem ad comparendum personaliter contra Vicarium Generalem Montis Pilosi ad relationem Eminentissimi Cardinalis Gymnasij.

9 Atque 26. Nouembris 1624. fuit significatum eidem, vt non transmitteret Commissarium contra Episcopum *Hostuen.* cum causa esset iam introducta in Sacr. Congregatione, & 13. Nouembris 1615. vt reuocaret litteras pro capiendis inditijs pro causa *Montis Pilosi*, & *Martyranen.*

10 Rursus 22. Ianuarij 1613. in *Ruben.* & 18. Iunij 1624. in *Tarracinen.* & 17. Augusti 1621. in *Martyranen.*

Saepè iniunctum fuit eidem, vt supersederet in causa vsque ad aliud mandatum Sac. Congregationis, vt nominatim in *Tarentina* 16. Aprilis 1615.

11 Frequenter significatum fuit eidem, vt eius Ministri non molestarent, neque vexarent Episcopum *Thelesinum*, vt resoluit 10. Aprilis 1620. & 15. Februarij 1622. in *Sulmonen.* pro Pamphilio Cantelmo, qui fuit absolutus à Sac. Congregatione & iniunctum A.C. vt eum amplius non vexaret, & 23. Iunij 1634. in *Aruenacen.* vt Capitulum non molestaretur in causa electionis Vicarij capitularis, & 19. Iulij 1622. vt cassaretur fide iussio ducat. 500. pro Paulo Cornia, & non molestaretur pro dicta fideiussione.

12 Idem obseruat passim Sac. Congregatio Immunitatis, praecipuè in vna *Aquilana* mense Maij 1630. censuit, vt A.C. cassaret fideiussionem, & non se ingereret in causa Praepositi Dragonetti, & 18. Iunij 1628. in *Licien.* Sac. Congregatio Episcoporum mandauit. A.C. vt non reciperet appellationes, neque relaxaret inhibitiones contra decreta Episcopi Venusini, Visitatoris Apostolici, sed eas remitteret ad eandem S. Congregationem.

13 Immò Sac. Cong. iniungit Episcopis, vt obseruent, & executioni mandent sua decreta non obstantibus inhibitionibus A.C. vt fuit dictum Episcopo *Perusino* 30. Iulij 1613. & Episcopo *Fanen* 4. Iulij 1614. ac Episcopo *Tropien* 16. Iulij 1629.

14 Verum tamen est Sac. Cong. multoties remittere Auditori Camerae processus graues, & delinquentes puniendos, vt 7. Martij 1630 in *Alifana*. Item committit eidem causas ad referendum, & post relationem eius Locumtenentis criminalis in plena Congregatione, solet ab eo causa expediri iuxta votum S. Congregationis, vt constat ex actibus apud Simoncellum A. C. ac S. Congregationis Notarium.

Immò Auditores Sacrae Rotae Romanae non infrequenter inhibentur à Sac. Congregatione, vt non procedant contra aliquas personas, vt 2. Maij 1612. in *Nouarien.* fuit significatum R.p.d. Manzanedo, Sac. Rotae Auditori, vt moderaretur inhibitionem contra Episcopum Nouarien, relaxatam ad petitionem Cleri, & Communitatis Palanzanae.

Et 5.

Et 5. Decembris 1607. fuit iniunctum R.P.D. Ludouico, vt desisteret procedere in causa inter homines Turris Graeci, & Canonicos Neapolitanos super Iure sepeliendi, cum causa esset terminanda in Sac. Congregatione.

15 Ac 16. Nouembris 1621. in *Andrien.* ; vbi censuit Commissionem Rotalem contra Episcopum Andrien. esse reformandam, & 6. Iulij 1621. in causa recusationis assistentiae consecrationis Olei Sancti per Decanum Collegiatae Sancti Michaelis Episcopo Lucano factae, Sacr. Congreg. commissionem Rotalem quoad hunc articulum duntaxat reformandam, ipsiusque articuli cognitionem ad Sac. Congregationem reijciendam esse censuit, firma in reliquis manente causa in Rota.

16 Tandem eadem Sac. Cong. Episcoporum signaturae Commissiones reformat, vt ex seqq. *Ranello per il Vescouo il quale dice che hauendo citato D. Pietro Confalone, Rettore di due Parochiali à mostrare i titoli, e la dispensa sopra l'incompatibilità, egli habbia estorto vn Breue della signatura, diretto à Monsignor Nuntio di Napoli, che faccia, e termini questa causa. Dimanda però, che la detta causa sia riuocata dal medesimo Monsignor Nuntio, e rimessa à lui come ordinario, al quale si deue la cognitione delle cause in prima instantia.*

17 *Si Sanctissimo D.N. placuerit, Sac. Congreg. &c. Commissionem reformari, ac Petrum Confalonem de titulis duarum Parochialium, quas obtinet coram Episcopo docere debere censuit Romae 6. Martij 1619.*

1588. *die* 30. *Martij.*

Cùm quaesiuissem ego Frater Michael Bonellus Cardinalis Alexandrinus in Audientia Consistoriali à S. D.N. Sixto Papa V. An in tangentibus materiam Regularium, & iam à S. Tridentino Concilio, & eius Congregatione decisis, deberet Congregatio nostra Regularium procedere, vel Sanctitati suae referre? Respondit, placere, quod omnia ad Regularium materiam pertinentia, & per Concilium Tridentinum, eiusque Congregationem decisa per ipsam Regularium Congregationem audiantur, agnoscantur, & debitae executioni demandentur.

Cardinalis Alexandrinus.

1588. *die* 6. *Aprilis.*

Quaesiui pariter ab eodem S. D. N. quid de frangentibus ignoranter clausuram, & censuras quandoque etiam cum irregularitate incurrentibus? Respondit placere, si casus fuerint simplices, quod ab eadem S. Gongregatione absoluantur.

Cardinalis Alexandrinus.

1588. *die* 17. *Octobris.*

Insuper attestor, qualiter S. D. N. Sixtus Papa V. concessit, vt sine incursu irregularitatis in casibus gratuibus, & benè visis Congregationi, Congregatio eadem valeat scribere, monere, hortari, & vrgere Iudices, & Principes saeculares ad delinquentes laicos, veluti sacrilegos, & similes capiendos, & castigandos, caeteraque exequenda, quae necessaria ei videbuntur.

Cardinalis Alexandrinus.

1589. *die* 17. *Iulij.*

Santissimus D. N. Sixtus Diuina Prouidentia Papa V. in Consistoriali audientia concessit Illustrissimis, & Reuerendissimis DD. Cardinalibus S. Congregationis Regularium omnes facultates, quas habent Ordinarij locorum, & Superiores Ordinum in personas Regulares vtriusque sexus subditas, & illarum monasteria, domos, & loca, praesertim verò circa absolutionem à censuris, & dispensationem ab irregularitate.

Iulius Antonius Card. S. Seuerina.

1591. *die* 7. *Iunij.*

Sanctissimus D. N. Gregorius & in cubiculari audientia concessit ita me praesente, vt S. Regularium Congregatio Regularibus licentiam ad aequalem Religionem transferendi postulantibus indulgere possit ex causa.

Cardinalis Alexandrinus.

1592. *die* 31. *Ianuarij.*

Sanctissimus D. N. Clemens Papa VIII. in cubiculari audientia viuae vocis oraculo S. Congregationi Regularium concessit, praeter caeteras facultates omnimodam potestatem, & facultatem suam Pontificiam circa correctionem, regimen, statum, & disciplinam bonorum & personarum vtriusque sexus Regularium, & ita retuli

Ego Cardinalis Alexandrinus.

Responsio cum Oraculo S. mem. Vrbani VIII.

1 Constitutio S. Congregationis Concilij Tridentini Interpretum, edita iussu Sa. me. Vrbani VIII. de rebus Regularium non alienandis, nisi cum licentia in scriptis eiusdem S. Congregationis loquitur tantùm de alienationibus, quae fiebant à Regularibus vigore particularium priuilegiorum Apostolicorum, & propria authoritate absque praescitu sedis Apostolicae prout sonant verba eiusdem Constitutionis, & fuit expressè declaratum per eundem Vrbanum viuae vocis Oraculo, ac proinde non fuit sublata facultas, quam semper habuit, & exercuit Sac. Congregatio super negotijs Regularium concedendi huiusmodi licentias, tam ante, quàm post emanatam dictam Constitutionem. Immò consultius esset, si S. Congregatio Concilij remitteret instantias Regularium, & praecipuè Monialium ad eandem S. Congregationem super Regularibus, vtpotè magis informatam.

CONSVLTATIO X.

An adhuc non confirmatus, tenendo in chrismate, spiritualem cognationem contrahat?

1 Respondeo, nullam contrahere cognationem spiritualem, quia nulliter tenet in confirmatione qui non est confirmatus. Ita etiam in naturalibus non sufficit, vt quis concurrere possit ad generationem viuentis, si ipse sit viuens, sed requiritur praeterea quòd sit aetate ac robore confirmatus. Atque haec est communis, seu magis communis Doctorum sententia. Pro ea enim stat Sanchez *de matr. disp.* 60. *n.* 20. *lib.* 7. cum Glossa ad *c. In baptismate, verbo suscipere de consecrat. d.* 4. Angel. Victor. Palac. Suar. Enriq. Tolet. Ledesm. Viuald. & Beda. Tenetque Bonac. *de sacr. matr. q.* 3. *pun.* 5. §. 2. *n.* 21. cum Coninch, Reginaldo & Filiucio, ac tradit Barbos. ad *d. c. In Baptismate n.* 1. cum Poncio, Vgolino & Rebellio, quibus adstipulatur Diana *resol.* 21. *tract.* 4. *de sacram p.* 3. & Candid. *disquis. moral. tom.* 3. *disp.* 1. *ar.* 9. *dub.* 27. suntque Auctores supra viginti. Pro contraria autem parte sunt nouem recensiti à Sanchez loco citato *n.* 21. alijque perpauci. Praeterea trado pro hac sententia Pontificale Romanum *p.* 1. *tit.* 1. *de confirmat.* in cuius rubrica sic disponitur: *Nullus qui non est confirmatus potest esse in confirmatione patrinus.*

2 Ex quibus infero quod si non confirmatus teneat in confirmatione, licet non impediatur effectus Sacramenti, qui est de iure diuino, tamen actus tenendi, & effectus illius, qui est de iure positiuo, est irritus, vt tenet multi nominis Theologus, & Canonista Turrecrem. *in d. c. in baptismate*, alijque superiùs citati.

3 Et ita S. Congregatio Concilij in vna Licien die 13. Iunij 1654. declarauit, nimirum, *Non confirmatum non contrahere cognationem spiritualem*.

CONSVLTATIO XL

1 STante dispositione decreti S. Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 12. de Regular.* videlicet, quod dies festi, quos in diœcesi sua seruandos Episcopus præcepit ab exemptis omnibus, etiam Regularibus seruentur, quæritur,

Vtrùm Episcopus possit absque consensu Cleri, & populi solus ipse præcipere?

2 REspondeo. Textus *in cap. fin. de fer.* præcipit in ferijs introductis in honorem Dei, & Sanctorum nisi ob necessitatem, vel pietatem iudicium exerceri non posse, & post enumeratos dies feriatos in honorem Dei, & Sanctorum constitutos, subdit idem seruandum esse in cęteris solemnitatibus, quas singuli Episcopi in suis diœcesibus cum Clero, & populo duxerint solemniter seruãdas.

3 Textus quoque *in c. 1. de consecrat. d. 3.* disponit populo denunciandum, vt sciat tempora feriandi, & nominatim enumeratis diebus, addit generaliter eas festiuitates, quas singuli Episcopi in suis Episcopatibus, cum populo collaudauerint.

Ex quibus iuribus Doctores *in d. c. fin.* vbi præsertim Abb. *n. 4. & 5.* determinant, Episcopum non posse in sua Diœcesi solemnitatem festi dici introducere absque consensu Cleri, & populi, licet Butr. *ibi n. 17.* recedendo ab hac opinione, quàm dicit olim se tenuisse, velit, Episcopum id posse cum Clero, aut Capitulo, & Abbatis, aliorumque sententiam sequitur etiam Sayr. *in Clau. reg. lib. 7. cap. 3. n. 16.* Syluest. *v. Dominium n. 3.* Suar. *qui de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 11. n. 7.* latè tractat hanc quæstionem, & primò affirmat in rigore iuris non solùm, sed cùm Clero, & populo posse præscribere leges de peculiaribus festis in suo Episcopatu seruandis. Quia eius potestas circa hunc actum expressè limitatur per iura supra allegata. Et *ibi n. 8.* examinando dicta Abbatis *in alleg. cap. fin.* quatenus ait Abbas, quod si populus sine legitima causa contradicat, non obstabit eius dissensus, concludit contra ipsum Abbatem; immò requiri consensum populi: quia cum talia præcepta sint potiùs ad quendam maiorem ornatum, & deuotionem, quàm ad salutem populi necessaria, & contra populus posset inde grauari, meritò potuit iure statui, vt sine suo consensu ad id seruandum cogi non possit.

4 Id tamen temperat *n. 18.* vt intelligatur, quando populus vnanimi consensu contradiceret; sed si Episcopus cum Clero conueniret, & aliqui de populo consentirent, licet plures contradicerent, tunc fortè huiusmodi contradictio nõ esset attendenda iuxta opinionẽ Abbatis.

5 Tandem aduertit, supradicta locum habere inspectis terminis iuris communis. Quia per consuetudinem videtur huic iuri derogatum, cùm soleant Episcopi cum consilio Cleri, vel aliquorum de Clero huiusmodi præcepta populo indicere, eo minimè vocato, quam consuetudinem, inquit, seruandam esse vbi introducta est.

6 Hinc enim cum idem quæsitum fuisset à S. Rituum Congregatione die 15. Decembris 1629. S. Congregatio Concilij respondit, decretum S. Concilij Tridentini *cap. 12. sess. 25. de Regular.* non tribuisse Episcopis maiorem facultatem dies festos indicendi, quàm habeant à iure communi.

CONSVLTATIO XLI

An professi Regulares, qui literas latinas nesciunt, possunt Regulam suæ Religionis è latino in vulgarem, & patrium sermonem reddere?

1 REspondetur, id rectè fieri posse. Debent enim intelligere omnia, quæ in Regula continentur, ne incidant in peccatum, aliquid omittendo, cum sit materia grauis, quæ obligationem suaptè inducit sub mortali. Tenetur enim Religiosus obedire Superiori præcipienti, quæ directè, & explicitè, siue indirectè, vel implicitè sunt consentanea Regulæ, cui generaliter ille se adstrinxit, vt docent D. Thom. *quodl. 10. art. 10. & in 2. d. 44. q. 2. art. 3.* & ibi Durand. *q. 4. n. 5.* Rosell. *v. obedientia n. 10.* Angel. *v. Religiosus n. 29.* Syluest. *v. Religio 6. q. 6.* Caiet. *2. 2. q. 88. art. 8. dub. vlt.* Et pluribus prosequuntur Cordub. *in expos. Reg. D. Franc. cap. 10. q. 2. dict. 6.* Lessius *lib. 2. de iust. cap. 51. dub. 9. n. 77.* Tappia *auth. ingressi ver. Ipso ingressu c. 1. n. 44. & 59. C. de Sacros. Eccl.* Vasquez *1. 2. q. 95. art. 2. disp. 154. cap. 4. n. 20.* Sanchez *in decal. lib. 6. cap. 2. n. 9.* Nauar. *de Regularibus comment. 2. n. 59. vers. sed quia.* Reginald. *in prax. pœn. lib. 58. Rub. de Ratione iudicandi de peccatis in ordinem ad relig. stat.* Quia promittit obedientiam secundùm Regulam, & omnia hæc verè pertinent ad regulare institutum conseruandum. Vbi enim non est certitudo per veram intelligentiam perpetuæ fraternitatis, ibi non consideratur perfectio, neque amor, cum quisque cogitet posse dissidium fieri; prout in simili respondit Card. Contarenus *de Sacram. Christianæ legis lib. 4. cap. 2.*

2 Et in materia ferè pari habemus dispositionem *l. 1. §. fin. ff. de verb. oblig.* vbi sancitur, quod in stipulationibus ita loquendum sit, vt quisque alterius intelligat linguam. Quod etiam docet Bart. *eo loci n. 1.* & Alex. *n. 8.* Idque repetit idem Bart. *in l. decreta 48. ff. de re iudic. n. 1.* quod scilicet Iudex inter vulgares loqui debeat vulgariter, & inter litteratos litteraliter. Ac *in l. Iudices, C. de sent. & interl.* quod inter Græcos debeat ferri sententia in græco sermone, scilicet vulgari, quia verbis intelligibilibus. Quod sequitur Bald. *in prin.* Nam vbi non est intellectus, ibi non est sententia. Oportet autem, quod partes intelligant quid Iudex loquitur. Vnde potius debet attendi idioma partium, quàm Iudicis. Et *n. 4.* ait Notarium posse transumere ex litterali, mente non mutata, & in litterali verba vulgaria. Atque in proposito tradit Gratian. *dist. 73. cap. 1. & 2.* Burchardum Vuormaciensem ex Synodo Nicena scripsisse Valterio Spirensi Episcopo græco idiomate, vt acceptor epistolæ de omnibus conscriptis magis certior redderetur.

3 Constat igitur ex prudentum sententiam pro recta ratione intellectiua deberi in eo idiomate ius dici, quo legentes loquuntur. Imò & Iustinianus *in l. 2. §. hoc autem, vers. Nisi tantum si velint, C. de vet. iur. enucl.* præcipit leges in græcam vocem à latina transferri sub eodem ordine, eademque consequentia, qua sub vna voce Romana positæ sunt. Quare Felin. *in rub. n. 8. vers. vbi autem de Constitut.* firmat incumbere onus omnibus, quorum interest, adire translatores,

4 Exempla de hac re extant in pluribus Religionibus, præsertim S. Basilij, & S. Augustini, ac Carmelitarum, quæ priùs habuerunt Regulam, & Constitutiones materna lingua Tyrijs donatas. Quia dulcius ab vno quoque suscipitur, quod patrio sermone narratur, vt probe ad rem dixit Cassiod. *præf. in script. Diuin.*

5 Qui porrò voluerunt idiomate vulgari, seu quod intelligeretur à vulgo commercia, & negocia in Republica expediri rectè consuluerunt, ne per captiones verborum incognitorum fraudes, & doli tegerentur. Et ita è Republica fuit, quod Tyberius Cæsar prohibuerit Romæ vti in iudicio, & testimonijs lingua græca, vt testantur Dio *lib. 7.* & Suet. *in eius vita cap. 71.* Edoardi quoque tertij Regis eius nominis Anglorum sententia decretum est, vt Iudices atque litigatores, Patroni, procuratores, cognitoresque causarum Anglicè loquerentur, ac causarum actiones, & cætera acta lingua Anglica conscriberentur, quod populo fuit commodo. Quippè quem deinceps in causis agendis non oportuit interprete vti. Polyd. *lib. 19. hist. Angl.* Franciscus quoque primus Rex Galliarum statuit *in Constit. edita 1539. art. 11.* vt in posterum in Gallia verbis vulgaribus vernaculo, & materno idiomate patriæ tam contractus, processus, sententiæ, arresta, quàm alia acta fierent & instrumenta, iustissimas ob causas, cùm antea ferè latinis verbis fierent. Tum quod varijs modis vnum & idem verbum latinum ad varia torqueretur. Tum quod latinè,

nè, & eloquenter loqui volentes totam obscurabant sententiam per scripturam dictionum aliò tendentium. Vnde maior de verbis, quàm de intellectu actionis sæpissimè excitabatur in litibus controuersia. Ignorantiæ enim præcludit excusationem quod claris, & vulgaribus literis, ac idiomate concipitur. *l. sed si pupill.* tt. §. *praescribere de instit. act.* Et facilius capitur, quod eo idiomate, quod cognitum est, iubetur, vt proinde & leges sic, & decreta, seu mandata subditis communicari, seu reseruari meritò statuerint §. *Alienationis*, *authent. de non alienan. aut permut. reb. Eccles.* facitque §. *fin. ibid.* vt *praepon. nom. Imper.* ac firmant Doctores *ad l. fin. de verb. obl.* Felin. *in rub. de constit.* Eademque ratione & decreta à Prætoribus latinè interponi debuisse puto *d. l. decreta* 48. *de re iud.* & non nisi latinè causas in foro actas fuisse.

6 Locutio quidem, seu oratio interpres est mentis, verbis discrepans, sententijs congruens. At qui verba inuenta sunt non quæ impedirent, sed quæ indicarent voluntatem. Cæterùm non omnia verba, non omnis oratio talis semper est, sed tantum sermonis, qui notus est nobis, & audientibus, & compositus illis verbis, quibus conuentum est in societate hominum quacumque aliquid significari.

7 Nec aliquod detrimentum videtur vniuerso cœtui Religiosorum causari posse ex hac traductione. Imò ex ea tollitur non solum omnis causa peccati, sed etiam periculum, cum non sufficiat pro illius euitatione sola ignorantia rerum agendarum circa essentiam, dum illa deducitur ex praua hominis voluntate, nolente habere diligentiam ad sciendum ius illud, quod scire obligatur, vel ad considerandum factum suum, quod eidem Iuri conformari tenetur ex 14. *ad Corinth.* si quis ignorat, ignorabitur, & post D.Thom. 1. 2. *q.* 76. *art.* 2. Reginald. *in d. prax. lib.* 11. *rub. de generali ratione iudicandis de peccatis ad eam spectantibus ex parte intellectus humani par.* 1. *n.* 15. sed etiam requiritur, quod apponatur diligentia, vt eam ignorantiam corrigat, quando aduertit eam causari ex Regula non intellecta, & periculum illius transgressionis sibi afferre, grauisque offensionis, & scandali causam alijs esse. Siquidem, vt ait Caiet. *in sum. verbo Religiosi. Quædam sunt vt propria ex propria sibi Regula, aut Constitutionibus, & hæc quilibet de se ipso sciat.* Vt proinde non immeritò Esdras 17. 23. reprehendat Iudæos, quia duxissent vxores Azotidas, Amonitidas, & Moabitidas, & filij eorum ex media parte loquebantur Azoticè, & nesciebant loqui Iudaicè, & ideò præuaricati fuerunt legem Dei.

CONSVLTATIO XIII.

An Examinatores Synodales teneantur emittere iuramentum in Synodo?

1 Concilium Tridentinum *sess.* 24. *c.* 18. *de ref.* vbi agit de Examinatoribus Synodalibus, inquit debere eligi, & approbari ab ipsa Synodo, subdens autem ibidem de iuramento ab eis præstando, absolutè loquitur, nec determinat, quod præstetur in eadem Synodo.

2 Tenendum igitur est, posse etiam præstari extra Synodum. Ita censet Garz. *de benef. p.* 9. *c.* 2. *n.* 356. quem sequitur Gauant. *in prax. Synod. c.* 31. *num.* 8. quod etiam confirmatur. Quia cum idem Concilium concedat posse eligi in Examinatores etiam Regulares, qui non interueniunt in Synodo, manifestè colligitur, quod extra Synodum possint huiusmodi iuramentum præstare. Gratis enim diceretur, quod ad hunc effectum tantum debeant interuenire in Synodo, cum Concilium non determinet expressè de iuramento in ipsa Synodo præstando.

3 Nec obstat decisio Forosempronien coram Mantica, quam refert idem Garz. *vbi sup. num.* 133. Nam in ea tantum dicitur, concursum fuisse nullum, quia coram examinatoribus factum fuerat, qui non præstiterant iuramentum, sed nihil in ea dicitur, quod sit præstandum in Synodo.

CONSVLTATIO XIV.

An, & quatenus munus ac dignitas Apostolorum aliquibus Sanctis viris appropriari possint?

1 Mvnus & dignitatem Apostolorum Eminentissimus eruditione ac pietate Cardinalis Baronius, historiæ Sacræ verè Cæsar anno 32. *n.* hisce verbis describit: *Apostolos*, inquit, *ea de causa elegit Christus, vt verbi prædicatione Orbi caligine offuso lumen veritatis impartirent.* Hæc tamen descriptio propter multiplicem omissionem vitiosa videtur. At in Historico potest quidem hæc negligentia ferri.

2 Obseruandum igitur est, non vno modo in Scripturis, & apud Patres hoc nomen reperiri vsurpatum. In communi enim Græcorum vsu Apostoli dicebantur certi homines, qui negotij gerendi gratia magis quàm defendi nuntij aliquò mittebantur. Sic accipitur Ioan. 13. 16. *Non est missus maior eo, qui misit.* Et *in epistol. ad Hebr.* 3. 1. Christus ipse dicitur *Apostolus*, *& Pontifex confessionis nostræ*, vel quia caput ipse est, & Princeps Apostolorum, vnde omnis in illos vis diuina, atque auctoritas manauit, vel quia ipse quoque in hunc mundum à Patre *missus est*. Matth. 15. 24. Sic & Apaphroditum vocat Paulus scribens ad Philippenses illorum Apostolum 11. 25. tanquam ad se missum ab illis, qui ipsi ministraret.

3 At notione peculiari ac propria illi duodecim Christi Discipuli sic dicti sunt, quibus ipse, non quidem iure ordinario, quod soli Petro, velut Pastori ordinario Ecclesiæ, contulit, sed extraordinario, & delegato Orbem terrarum non solùm verbi prædicatione erudiendum commisit, sed etiam auctoritatem amplissimam dedit, Ecclesiam suam fundandi, constituendi, verbo, scriptisque docendi, & Episcopos illi, Pastoresque alios imponendi, qui deinceps essent eam recturi. Inter autem proprias Apostolorum notas sunt hædutæ; quòd à Christo, aut à Spiritu Sancto immediatè electi, & missi sunt, vt essent testes resurrectionis ipsius, & omnium, quæ vidissent. Ad priorem notam respicit Paulus, cùm asserens sui Apostolatus dignitatem initio Epistolæ ad Galatas, *factum se*, ait, *Apostolum non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesu Christum, & Deum Patrem*. Plerique autem Sancti Viri sunt à Deo quidem Apostoli, sed per hominem. Ad posteriorem notam pertinet quod ait Dominus initio Actorum: *Testes mihi eritis in tota Iudæa, Samaria, & vsque ad vltimos mundi fines*, & quod Petrus capite eodem *v.* 21. *&* 22. Ostendit enim necessarium fuisse, vt quicumque esset futurus Apostolus, Christum in terris vidisset, atque earum rerum testimonium posset præbere, quarum ipse extitisset rei gestæ spectator, siue oculatus testis. *Act.* 10. 41. Petrus se & reliquos Apostolos vocat testes præordinatos à Deo, & de ministerio Apostolorum sæpè vsurpantur voces *testimonium exhibere*, vt Act. 10. 42. & 23 11. Quare Paulus 1. Corinth. 9. 1. cur Apostoli nomen iure posset sibi vindicare, hanc cum primis rationem affert, *quia Christum Iesum Dominum nostrum viderat*. Cæteri autem Sancti eundem Christum prædicant, vt testes instructi, & fide illuminati ac missi à Christi Vicario.

4 Tertiam conditionem Apostolatui propriam notant Euangelistæ, cùm dicunt iussos fuisse illos ire per totum mundum, & prædicare Euangelium *omnibus creaturis*, vt loquitur Marcus 16. 15. Propterea Chrysostomus eximia quadam homilia in editione Sauil. *to.* 8. *pag.* 110. inquit: *Principes sunt Apostoli, à Deo constituti, Principes, qui non gentes aliquas, aut Vrbes diuersas regendas acceperint, sed quorum fidei Orbis terrarum in commune fuit concreditus.* Vnde eorum doctrina vel eo solo nomine, quà Apostolorum est velut sacra, & irrefragabilis colitur. Quod de aliorum Sanctorum doctrina sub eo titulo, quà Sanctorum esse perhibetur, dici non potest.

5 Quarta nota est, potestas & dignitas longè maior, & augustior, quàm vlli vnquam alij functioni spirituali fuerit attributa. Solis enim Apostolis dictum est à Christo: *sicut misit me Pater, & ego mitto vos*. Ioan. 20. 21.

non

non quidem æqualitatem, sed similitudinem tantum potestatis insinuante. Quod etiam significat Apostolus 1. *Corinth.* 12.28. Beatus verò Chrysostomus eum locum tractans ea, quam dixi, homilia, vt magnitudinem muneris Apostolici exprimeret, ait, Apostolatum supra omnes alias functiones spirituales sic eminere, vt supra omnes ciuiles Magistratus eminet potestas Consularis. Itaque Apostolatum nominat *potestatem omnium maxime spiritualium caput, radicem, & originem, sine fundamentum.* Quoniam, inquit, Apostolatu continentur omnes inferiores potestates, quas eo loco Paulus enumerat. Atque hinc vocantur fundamentum Ecclesiæ, *superædificati,* inquit Paulus *ad Ephes.* 2. 20. *super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu.* Quibus verbis significatur summum quidem Ecclesiæ fundamentum esse Christum, Apostolos autem esse veluti primos illos lapides, qui in fundamenta iaciuntur. Quod explicans Euangelista Ioannes: *Murus,* inquit *Ciuitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum.* Apocal. 21. 14. Hæc autem denominatio ipsorum potestatem, doctrinam, ac theologicum lumen respicit, quæ tanto maiora in ijs fuerint necesse est, quanto fundamentum cæteris ædificij partibus firmitate antecellit, vt proinde eo sapientiæ ac potestatis fastigio alij decorari non possint.

6 Benedictus autem Pererius inter cæteras prærogatiuas, atque excellentias Apostolorum quas collegit, has etiam adnumerat *in cap.* 1. *ad Rom. disp.* 11. *n.* 9. nimirum quòd cum Christo familiariter versantes eius magisterio in theologia instruerentur, ac proficerent, cuius gratiæ ne Prophetæ quidem participes fuere, licet voluerint videre, & audire quæ Apostoli in schola Christi percipiebant. *Matth.* 13. Quòd habuerint notitiam, potestatem, ac ius discernendi Canonicas scripturas à non Canonicis, quin & nouas condendi, idque fecerunt Petrus, Paulus, Matthæus, Ioannes, Iacobus, Iudas. Quòd composuerint symbolum fidei, quod est summa, compendium, epitome doctrinæ theologicæ consummatissima. Quòd fuerit in illis excellens potestas faciendi miracula, adeout vel ipsa vmbra Petri ægrotos sanaret. *Act.* 5. Quòd habuerint donum linguarum. *Act.* 2. 1. *ad Corinth.* 14. Quòd futuri sint præcipua quadam, & singulari ratione Iudices hominum. *Matth.* 19. Quòd potestas illis erat conferendi hominibus Spiritum Sanctum visibili aliquo signo per impositionem manuum. *Act.* 8. Quod post acceptum Spiritum Sanctum in Pentecoste confirmati fuerint in gratia, & facti quodammodo impeccabiles quoad mortalia, quod elicitur ex illis Ioan. 14. 16. *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscum in æternum.* Et rectè accommodatur illud Psalmi 74.5. *Ego confirmaui columnas eius.* Quòd in ijs, quæ docebant, tradebantque Ecclesiæ siue credenda, siue agenda, & circa Sacramenta obseruanda, erant infallibiles, idest, nec ipsi falli poterant, nec fallere alios. Quod in gratia, scientia sacra rerum diuinarum, & cognitione theologica mysteriorum fidei præstantiores fuere omnibus quicunque ante eos, vel postea vnquam extiterunt, eruntque. [In quibus quidem primi Ecclesiæ magistri à successoribus differunt. Apostoli enim, quia Spiritus Sancti Amanuenses, & organa, primique fidei Euangelicæ magistri fuerunt, qui omnia de nouo absque duce, præcedentis Ecclesiæ docere debebant, ideò immediata reuelatione Dei, ac scientiæ sacrarum scripturarum plenitudine indigebant, necnon peculiari Spiritus Sancti directione tam circa media, quàm conclusiones, vt omni ex parte doctrina eorum esset certa, infallibilis, atque diuina. Vnde illis solis concessum fuit nouos fidei articulos in symbolo condere, noua Sacramenta promulgare, scripturam canonicam scribere; succedenti verò ecclesiæ, quia ista necessaria non sunt, ideò nihil eorum facit, sed maiorum vestigijs insistens, traditæque doctrinæ inhærens, partim sua authoritate credendibus pro tempore fidei doctrinam confirmat, partim dubia emergentia aperit & explicat, atque ita potius testem agit, quàm authorem, nec fundamenta ponit, sed solum superædificat, non plantat, sed rigat, nec prima semina iacit, sed potius in aliorum labores subintrans, seminata colit, fructus & metit. Longè autem maiori peritia & certitudine opus est ad prima principia rerum statuenda, quàm ad conseruandum res iam existentes. Satis enim fuerit semel acceptis diligenter insistere, & ex eis alia deducere, quod facilius est, quàm rem penitus ignoratam de nouo explorare & docere. Vnde in Concilijs Patres non noua, sed ab antiquis accepta posteris tradidere, & contra emergentes hæreses, nouas & peregrinas doctrinas obtrudentes, depositam, seu ab Apostolis acceptam fidei doctrinam conseruarunt, nihil noui addendo, sed perperam intellecta corrigendo, & obscuriùs credita ex præcipuis quibusdam articulis, in quibus vt in principijs, ac semine latebant, eruendo. Atque hoc sensu intelligendum est, articulos fidei non crescere secundùm substantiam fidei, sed tantum secundùm explicationem, propter quam contra noua hæreticorum commenta nonnunquam nouas voces introducere cogitur, vt contra Arrianos Homousion, contra Nestorianos Theotocon; contra Sacramentarios Transsubstantiationem, quales voces non pertinere ad profanas vocum nouitates, quas in hæreticis Apostolus reprehendit, ostendit D. Augustinus *in Ioannem tr.* 98. videndusque D. Thomas 2. 2. *q.* 4. *art.* 7.]

7 Hæ igitur notæ, cùm nemini vnquam mortalium verè competierint, aut competere possint præter illos duodecim Apostolos, qui sunt à Domino instituti, & Matthiæ, Paulo, & Barnabæ, qui postea in illum diuinum chorum à Spiritu Sancto immediatè sunt cooptati, certum est, appellationem Apostolorum nemini præter illos, quos dixi, posse tribui, nisi fortasse figuratè, & æquiuocè, impropriè ac durè. Ita etiam in scriptis B. Athanasij, Epiphanij, Eusebij, ac præsertim Sidonij Apollinaris, & aliorum Scriptorum est inuenire, Episcopos non rarò nominari Papas & Summos Pontifices, impropriè quidem, quando discrimen est ingens inter Papam, Summum Pontificem, & Episcopos. Hinc sapientissimè Congregatio Sacrorum Rituum die 4. Augusti anno 1663. cùm accuratè, vt solet omnia, examinaret lectiones S. Francisci Xauerij, in Breuiario Romano nuper appositas, noluit in eis admittere cognomen Apostoli Indiarum, quo vir Dei denominabatur, sed illud deleri iussit. [Confirmatur ex Canonistis nominatim ex Host. *in c.* 1. *de reliq. & ven. sanct.* vbi concorditer docent quod quisque canonizari debet ad ordinem & dignitatem sibi competentem. Quia in conferendis dignitatibus debet haberi ratio gradus & dignitatis personæ ex *cap. de multa in fin. de præb. cap. statuimus,* vbi glos. *de mai. & obed. c. sus militare* 1. *d.* 1. *fin.* Ergo non Apostolus non debet canonizari ad dignitatem, & ordinem Apostolorum, nec Apostolus ad dignitatem, & ordinem confessorum &c. Indecorum quippe esset, si pro Apostolo fieret officium de Confessoribus, vt obseruat Conrelor. *de Canoniz. sanct. cap.* 12. Vide omnino *cap.* 1. *de reliq. & ven. SS. in* 6. Præterea etiamsi non dubitetur qui titulus Apostoli aliquibus Sanctis debeatur, non facilè tamen Romanæ aures pari debent has vocum nouitates, vt aduertit P. Baronius Sacræ Religionis Dominicanæ Hercules Alexicacos *in Apolog. pro Relig. sua* aduersus Raynaudum *lib.* 1. *sect.* 3. §. 4. vbi eruditè subiungit, se reperisse, datum S. Xauerio titulum primi Indiarum, & Iaponum Apostoli, quod cum minimè verus esset & legitimus, & S. Thomas Apostolus, pluresque alij posterioribus sæculis eò nauigassent, euangelij nauigandi causa, hęc laus illis præripi non debet.]

8 Hoc etiam ex eo constat, quod primis Ecclesiæ temporibus ea nominis Apostolici vsurpatio prorsus fuit inaudita. Nam Apostolos à Petro, vel ab alijs Apostolis fuisse constitutos nusquam legimus. Hinc priorum sæculorum Patres, & inferiorum pij atque eruditi Scriptores, eos, qui Euangelium prædicarunt Gentibus, non Apostoli nomine, sed Euangelij præconis honore dignati sunt. Eusebius enim *lib.* 5. *cap.* 10. narrat, Pantænum, cùm in schola Alexandrina doceret, tanto fuisse præditum zelo, *vt ordinatus fuerit Euangelij secundùm Christum præco Gentibus in Oriente positis.* Obseruent antiquitatis studiosi dicere Eusebium, fuisse Pantænum ordinatum præconem Euangelij, non autem Apostolum. Melius id declarat historia Christianismi apud Indos instituti, quam totidem ferè verbis exponunt Socrates *lib.* 1. *cap.* 19.

cap.19. Theodoretus *lib.2. cap.24.* Socratis verba sunt. *Athanasius, re vtilitate considerata, effecit, vt ipse Frumentius eum Episcopatum susciperet, quod diceret, aptiorem illo habere se neminem alium. Ita igitur factum est, vt Frumentius honore Episcopatus ornatus in regione reuerteretur Indorum, & Christianismi fieret praco.* Addit Sozomenus, Frumentium in India tantam adeptum esse gloriam, vt illum Indi non minus mirarentur, quàm Apostolos. At fuisse Frumentium Apostolum, aut vocatum esse illum Apostolum non dicit Sozomenus, neque veterum quisquam. Omitto similia exempla, quæ veritatis studiosi ex historia prisca facilè colligent vel plurima.

8 Ex quibus nos asserimus pro Seruis Dei omnes habere Euangelij sinceros præcones, & eorum memoriam religiosè colimus, Apostolos propriè sic dictos non alios agnoscimus, nisi eos, quorum nomina in Scripturis sunt prodita, adijcimusque Martialem, aliosque nonnullos, eo modo Gallorum Apostolum appellari posse, quo Paulus Epaphroditum Philippensium Apostolum vocat. Duo enim legitima Apostolorum genera fuisse tradit Hyeronimus *in epist. ad Galat.* Primum quod neque ab hominibus est, neque per hominem, sed per Iesum Christum, aut Spiritum Sanctum. In hoc genere fuerunt duodecim Apostoli, à Christo ordinati, & cum his Matthias, Paulus, & Barnabas: Alterum quod à Deo quidem sed per hominem. Huius generis fuit Epaphroditus, Silas quoque & Iudas, qui teste Hieronymo ab Apostolis Apostoli nominati sunt, Martialis & alij, qui, vt idem Hieronymus testatur, ab Apostolis ordinati sunt Apostoli Ecclesiarum, de quibus scribit Paulus 2.Corinth.8. *Siue fratres nostri Apostoli Ecclesiarum, gloria Christi.* At quanti facienda sit de istis Apostolis gloriatio, qui vsurpatione alieni nominis sic dicti sunt, alij dijudicent.

CONSVLTATIO XV.

An ratione consuetudinis teneamur in ieiunijs extra Quadragesimam abstinere ab ouis, & lacticinijs?

1 NEgant Henriquez, Vasquez, Sanchez, Rodriquez, Villalobos, Filiucius, Portel, Diana, Sancius, Bossius, Vega, Murcia, Narbona, Martinus à S. Ioseph, Trullench, quos sectatur Pasqualigus *in prax. ieiun. dec.69. n.2.* Mouentur præcipuè, quia, vt consuetudo obliget ad mortale non sufficit, quod etiam ab immemorabili tempore introducta sit, sed debet esse introducta cum animo se obligandi ad mortale, & quatenus introducta cum tali animo approbata à Superioribus. In hoc autem casu non constat, an consuetudo non comedendi oua, & lacticinia in ieiunijs extra Quadragesimam sit introducta cum animo se obligandi. Item quod hæc consuetudo non est necessaria pro bono Communitatis, atque adeò non poterit habere rationem legis. Tum quia hæc consuetudo fundatur in ignorantia, & errore, ideoque non potest acquirere vim legis, vt tradunt communiter DD. cum Glos. *in cap. fin. de consuetud.*

2 Hanc opinionem, vt ingenuè loquar, semper repudiaui, cumque omni auersione repuli Auctores illos, quibus in more positum est è regione vniuersorum castra metari, dum nimirum indulgent ingenio, & paulo studiosius itinera non trita, sensuque fidelium reuicta falsitatis sectantur, à veritate frequenter aberrant. Quod, vt alia taceam, manifestè apparet in re præsenti. Aduersus illam reclamarunt Bonacina *disp. vlt. de precept. Eccles. q.1. pun.2. n.2.* Tamburin. *to.2. de iur. Abb. disp.12. q.9. n.7.* atque adeò peccare mortaliter si quis in ieiunijs extra quadragesimam oua, vel lacticinia comedat tradiderunt Angles *in florib. q.9. de ieiun. art.1. diff.2.* Nauar. *in sum. cap.21. n.13.* hispanice, latine *n.15.* Medina *lib 1. sum. cap.14. §.10.* Alcozer *cap.24. sum.* Candelab. aur. *in append. cap.15. n.16.* Lessius *lib.4. cap.2. dub.2. n.8.* Layman *lib.4. theol. moral. tr.8. c.1. n.3.* & alij. Huius sententiæ sufficientia pulchrè demonstratur ex eo quod consuetudo legitime introducta, & præscripta habet vim legis, ac proinde vim obligandi. Imol. *in cap. cæterum n.2. de donat.* & *in cap. Dilecti n.5. de arb.* Butr. *in d. cap. fin. de consuetud. n.51.* Bart. *in l.1. §. Denique, ff. de aqu. pluu. arc.* Bald. *in l. De quibus n.3. in 2. lect. & in l.2. n.2. C. quæ sit long. consuet.* Et prosequuntur communiter Doctores apud Piagium *de consuetud. q.8. n.160.* [Siquidem cùm iuris ciuilis species sit atque atque ius scriptum *l. de quibus 32. ff. de legib. §. ex non scripto, instit. de iur. nat. gent. cap. consuet. 1. dist. cap. Cum sit consuetudo extr. eod.* Guidopapa *in præf. decis.* & altera quædam natura, Menoch. *cons.13. n.22.* Itaque omnes obligat ad scientiam, & ad obedientiam, aut ad pęnam in contractibus, *l. fundus 6. de euict. C. quod si 1. §. quia assidua 18. de adil. edic. l. sine 32. §. Lucius, de adm. tut.* In delictis, *auth. quæ in Prouincia, C. vbi de crimine, l. Iaccularij 7. de extr. crim. l. aut facta 16. §. pen. de pœn.* In iudicijs, *l.3. §. fin.* vbi Glos. *de test. auth. iubemus*, vbi Bald. *C. de iudic.* Et in alijs id genus actionibus humanis, *l.4. §. fin. de vectig. l. siquis donaturus 24. de vsufr. l.4. C. de adif. priu.*]

3 Motiua autem contraria licet viri magni, inter quos Leander *p.3. in precept. Eccles. tract.5. disp.6. q.5.* quem malè reijcit Pasqualigus *loco cit. n.9.* luculenter euerterint, tamen non abs re fore arbitror, si ego quoque illis occurram. Ad primum sanè hæc intentio satis videtur præsumptiue probata, vbi de actibus frequentatis, & diuturnitate temporis obseruatis legitimè constat. Proinde hic allegantis de infirmandæ consuetudinis intentione partes erunt probare, quod populus errore facti esset ductus, atque ita intentionem stabiliendæ consuetudinis non habuisset. Sic post Curtium in specie respondit Decian. *cons.41. n.118. vol.2.* & sentit Vuesembec. *ad tit. ff. de legib. sub nu.9.* Obseruantia igitur declarat eiusmodi consuetudinem obligare. Potest enim obseruantia constituere ius, & facere quod id obliget, quod de se non obligat, *l. De quibus, ff. de legib. & l. nulli, ff. quod cuiusque vniu. & l. Obseruare, §.5. de offic. Procons.* Vnde quamuis consuetudo non obliget ex eo quia non constat, quod sit inducta animo se obligandi, obligat tamen, quia obseruantia ita declarat. [Porrò quod arbitrantur plerique necessum esse, vt aut à toto populo, aut maiore eius parte consuetudo inducatur, id vt in statutis obtineat, *l. quod mai. ff. de mun.* certè in consuetudine admitti non debet, neque etiam potest, cùm huius origo plerumque ignoretur, nec in considerationem veniat, satisque sit actus singulares probare, & de his ostendere, eorum vsum in verisimilem notitiam populi peruenisse, Ias. *in d. l. de quibus n.48.* Curt. *in rep. cap. fin. de consuet.* Cor. *cons 292. vol.1.* quòd si vel totius populi, vel maioris partis vsurpatio esset demonstranda, profectò aut impossibilis, aut difficilis admodum efficeretur consuetudinis probatio. Quare omnes illæ disputationes inutiles sunt, an induci consuetudo possit à muliere, Bart. *in l.1. ff. de leg.* Panot. *in cap. fin. extr. eod.* A minore, Bart. *in l.2. C. quæ sit longa consuet.* A familia, Doctores *in d. l. de quibus, & d. cap. fin.* vbi Curtius, etiam ab vno homine, Alex. & alij *in l. si non speciali 9. C. de testam.* Nec enim consideratur à quo sit orta consuetudo, id, quod plerumque, vt in vetustis, sciri non potest, *l. si arbiter 28. ff. de prob.* sed an in notitiam, & vsum popularem transierit, Ias. *n.48.* & Doctores *in d. l. de quibus*; cùm forma essentialis consuetudinis consistat in tacito consensu populi, qui non aliunde, nisi ex actibus colligi potest.] Ad secundum [consuetudinem introducere potest populus qui & legem condere, *d. l. de quibus.* Quod in libero populo minus habet dubitationis, Bart. *in d. l. de quibus nu.11.* In eo qui superiorem recognoscit plus quæstionis est, alijs existimantibus scientiam & patientiam superioris opus esse, *cap. cum non ignores, de preb.* Cyn. & alij *in l.2. C. quæ sit long. cons.* alijs verò contra iudicantibus, sufficere, si Princeps superior non contradicat, Bart. *n.11.* Ias. *n.30. in d. l. de quibus*, Fab. *in l.1. C. de sum. Trin. & in §. sine scripto*, vbi Ang. *instit. de iur. nat. gen. & ciu.* Innoc. & Canonistæ *in rub. & cap. fin. extra eod.* quorum sententia vsu est acceptior.] Quinimò superioris cōsensum ad substantiam consuetudinis non requirunt Doctores apud Ceuallam *q.358. n.3.* & hanc esse magis communem opinionem etiam Canonistarum comprobat Moneta *de*

decim

decim.cap.1 n.88. At esto quod requiratur, esset id intelligendum quando consuetudo esset contra ius commune. Crauet. *cons.96. n.6.* queio cum alijs in specie sequitur Borellus *cons.65. n.4.* Item quando tempus immemoriale non intercesserit. Nam vbi immemorialis est consuetudo, Superioris consensum accessisse haud erit necesse probare. Decian. *resp.15. n.113. vol.2.* & *resp.124. n.49. vol.3.* Intrigl. *de feud. q.39. à n.49.* & alij quamplures. Ad tertium. Sufficit quod consuetudo sit rationabilis. *d. c. fin. de consuet.* Natt. *in cap. Dilecto n.27. de offic. Archid. & in cap. Postulasti n.2. de for. comp. & in cap. Dilectus n.4. de appell. & in cap. Extirpanda n.8. de preb. & in cap. Tuas in princ. de spons. & in cap. Omnis n.19. de pœnit. & remiss.* Henric. Boich *in cap. Abbate n.76. de verb. signif.* Luc. de Penn. *in repet. l. Vnica n.9. C. de collat. don. lib.10.* Aym. *cons.952.* Et quod sit forma consuetudinis sola rationabilitas voluit Petr. de Rauen. *de consuet. n.107.* Talisque dicitur quæ non est contra legem diuinam, gentium, vel positiuam, eoque magis quando cohæret alicui ipsarum, vt per eundem *vbi supra num.31.* & Fulgos. *cons.155. n.3.* Quæque circa tria versatur, scilicet vt Religioni conueniat, disciplinæ congruat, & saluti proficiat. Roch. *d. cap. fin. de consuet. n.213.* Ad quartum. Nego quod sit fundata in ignorantia, & errore, vt ante dixi, principium consuetudinis non considerari, & alioqui traditum est: Actus consuetudinis in dubio semper præsumi animo confirmandę consuetudinis factas esse, Glos. & Doctores, præcipuè Curt. *in d. cap. fin. in 7. requisit.* & huius requisiti magna non sit habenda ratio, nisi error facti populum consuetudine vsum esse ostendi posset. Præterea mirum est, quod error præmissus fuerit in populo, in quo sunt tot ac tam præstantissimi viri, quo casu non esset præsumendus error docet Faber apud Piagium *q. 5. n. 26.* Qui subdunt errorem non obesse consuetudini, quando esset circa causam impulsiuam, vt per Cynum, & alios ibi relatos.

4 Atque hactenus Aduersariorum error ex nostris, aliorumque dictis castigatus manet.

CONSVLTATIO XVI.

1 QVidam Religiosi, iussi à Visitatoribus generalibus, vt coram ipsis comparerent, & scripturas quasdam consignarent, non paruerunt, quia Superiores immediati Prouinciæ generaliter præceperant, ne aliquis eiusdem Prouinciæ Religiosus dictis Visitatoribus obediret. Quare ij putauerunt bona fide obediendum esse potius suis Superioribus immediatis, quàm Visitatoribus. Sed quoniam à Visitatoribus ob non comparitionem, & non consignationem eiusmodi declarati fuerunt excommunicati, quæritur,

An stante dicta bona fide, possint excusari ab incursu excommunicationis?

2 CEnseo affirmatiuè respondendum. Quandoquidem neque in modo loquendi, neque in re est aliqua difficultas. Nam quoad modum loquendi Theologi in materia censurarum varias causas adducunt, quibus asserunt fideles excusari ab earum incursu, vt ignorantiam, impotentiam, metum, absque vllo scrupulo vtentes hoc modo loquendi: Homo excusatur ab incursu censuræ propter ignorantiam inuincibilem facti, vel iuris, propter metum, propter impotentiam. Ita Filiuc. *de censur. tr.1. cap.8. n.239. & seqq.* Bonac. item *de censur. disp.1. q.2. per tot.* & Doctores quos citat, quibus alij adstipulantur.

3 Hoc eodem modo loquendi passim etiam vtuntur Iurisperiti in materia excommunicationis, vt videre licet apud Genuen. *in prax. cap.29. n.15.* vbi quod ignorantia pœnæ statuti non excusat in facto, benè tamen excusat in sententia excommunicationis, & apud Barbos. *cap. A nobis il 1. de sent. excom. n.10.* vbi post multos Doctores, quos congerit, sustinet, ignorantiam legis nouæ excusare ab excommunicatione. Immò & apud Glos. *cap. si verò de sent. excom. il 2.* vbi quod ignorantia probabilis excusat eum, qui percutit Clericum, ignorans esse Clericum. Et hoc ipsum vult textus expressus in *cap. Apostolicæ de Cler. excom.* ibi: *Quia tempore suspensionis ignari celebrastis diuina, vos reddit ignorantia probabilis excusatos.*

4 Quod verò attinet ad rem, certum est, bonam fidem excusare ab excommunicatione. Tum quia ex communi sententia bona fides excusat à culpa, & per consequens etiam à censura. Nam rem, quæ culpa caret in damnum vocare non conuenit, *c. Cognoscentes de constit.* [Tum quia bona fides quemadmodum excludit contumaciam, ita etiam impedit; ne locum habeat excommunicatio, vt docent communiter D. Thom. *in supplem. 3. p. q.21. ar. 3.* Alens. *4. p. q.2. membr. 1. ar.3.* D. Bonau. *in 4. d.18. p. vlt. q.2.* Richard. *art.3. q.2.* Bachon. *q.1. ar.1.* Durand. *q.3. n.7.* Gabr. *q.2. ar.1. cor.1.* Sot. *d.22. q.1. ar.2. concl.2.* Ledesm. *p.4. q.23. ar.3.* Henriq. *lib.13. sum. cap.17. n.3.* Nauar. *cap.27. n.9. Man.* Couar. *in cap. Alma mater p.1. §.9. n.4. &* Sayr. *lib.1. de censur. cap.9. n.29.*] Tum quia ignorantia inuincibilis, seu probabilis facti, vel iuris excusat à censura, *cit. cap. si verò,* & ibi Glos. *v. Ignorauerit,* Filiuc. *loco allegato à n.249.* Bonac. *vbi supra p.1. n.6. cum seqq.* Ignorantia autem inuincibilis, seu probabilis, vel est idem quod bona fides, vel illam producit. Vnde inuincibiliter ignorans rem esse alienam dicitur possessor bonæ fidei. Doctores citati ab eodem Bonac. *de contract. disp.1. q.2. pun.1. n.1.*

CONSVLTATIO XVII.

Ad euitandas controuersias, quæ occasione electionis sepulturæ non sine fidelium scandalo excitari solent, dubitatur.

1 PRimò. *An sit valida electio sepulturæ, quam quis siuè sanus, siuè infirmus coram Parocho elegerit?*

2 Secundò. *An ad validitatem electionis sepulturæ requiratur testamentum in vltima infirmitate, vel sufficiat quod eligatur antea per alium actum publicum, qui testamentum non sit?*

3 Tertiò. *An sit nulla electio sepulturæ, quando ipsa eligitur per testamentum factum in vita, & non in morte?*

4 Quartò. *An qui habet Capellam suæ familiæ cum propria sepultura, aut Capellam emerit cum sepultura propria, moriens absque sepulturæ electione sepeliendus sit in Cathedrali?*

5 Quintò. *An validè eligatur sepultura coram duobus testibus?*

6 Sextò. *An electio sepulturæ per nutus, & signa, in casu quo quis loqui non possit, sit valida?*

7 Septimò. *An Confratres Sodalitatum, non electa sepultura, possint sepeliri in sepulchro suæ Ecclesiæ?*

8 Octauò. *An electiones sepulturæ, quæ iure præsumuntur, sicuti vxoris respectu mariti, filij respectu patris, eorumque Maiorum, ac seruorum respectu dominorum sint validæ?*

9 Nonò. *An qui post mortem mandat suum corpus indui habitu Tertiariorum sit sepeliendus in Ecclesia Regularium?*

10 Ad primum respondetur affirmatiuè, etiam si electio fieret coram simplici Confessario. Ita Molfesius *in sum. to.2. trac.13. cap.8. n.32.* Diana *p.5. tr.3. resol.106.* quos adducit, & sequitur Pasqualigus *in dec. moral. dec.406. n.1.* Idque esse in praxi apud Curiam Neapolitanam ex decreto Concilij Prouincialis *tit. de sepult.* testatur Lanor. *to.1. var. Lucubr. tit.2. cap.11. n.20.* Ratio. Quia Parochus siue Confessarius constituitur veluti exequutor eorum, quæ ad animam concernunt: vnde non se habet, vt purus testis, ac propterea standum est ipsius dicto, quod alioquin, vtpotè singulare, non faceret plenam fidem, vt rectè aduertit Pasqualigus *ibid. n.2.*

11 Ad secundum. Non requiri testamentum vltimæ voluntatis, sed sufficere, quod sepultura eligatur longè ante mortem. Quia, licet electio sepulturæ sit actus vltimæ voluntatis. Glos. *in cap.1. de sepult. in 6.* quando tamen est facta longè ante mortem habet robur in morte, vt pars vltimæ voluntatis. Nam moriens censetur illam approbare per suam vltimam voluntatem.

12 Ad tertium. Non esse nullam ex ratione proximè allata; nimirum, quod censetur approbata per vltimam voluntatem, donec illam non reuocauerit.

13 Ad quartum. Negatiuè. Ex *d. cap. 1. de sepult. & ex cap. Is, qui eod. tit. in 6.* Vbi habetur expressè, quod qui poterat eligere sibi sepulturam, & moritur absque electione, debet sepeliri in sepulchro Maiorum suorum, si adsit, & in defectu ipsius in Parochiali. Ita tradunt Io. Andr. *in cap. Licet de sepult. in 6.* Gemin. *ibid.* Syluester & alij. Sufficit autem, quod sepulchrum sit destinatum pro familia. Nam eo ipso quod est destinatum pro familia, si nulla fiat specialis electio sepulturæ, remanet illi addictus quicunque est de familia; quia censentur omnes de familia acquisiuisse ibi domicilium mortuorum.

14 Ad quintum. Affirmatiuè. Sebast. Medic. *q. 8. de sepult.* Lauret. de Franch. *in controu. inter Episcop. & Regul. q. 64.* Genoens. *in prax. c. 61. n. 10.* Lauor. *supr. n. 18.* Diana loco citato, Pasqual. *d. 404. n. 3.* Nam agitur de præiudicio Ecclesiæ, in qua defunctus erat de iure sepeliendus, & comparatur dispositioni quoad pias causas, quæ saltem per duos testes debet probari. *c. Cum esses, & c. Relatum 1. de testam.* vbi Abbas, & alij. Bartolus, cæterique Doctores in *l. 1. C. de Sacros. Eccles.* Couar. *cap. 11. de testam. n. 9.* Clarus *§. Testamentum, q. 6. n. 1.* Tiraquel. *de priuil. pia caus. priuil. 3. & 164.* Nicol. Euer. *to. 1. cons. 27. & 28.* ac omnes.

15 Ad sextum dicendum est. Si nutus & signa huiusmodi sint sufficientia ad manifestandam voluntatem eligentis, ac de ipsa voluntate sic manifestata constet, electionem eiusmodi esse validam. Sunt enim nutus & signa quædam expressio propriæ mentis quoad ea, quæ fieri volumus, & substituuntur loco vocis, vnde habent etiam eandem vim, quam haberet locutio: nam subrogatum est eiusdem naturæ cum eo in cuius locum subrogatum est. *l. Imperator, §. fin. ff. de legib. & cap. Ecclesia S. Mariæ 1. & 2. tit. vt lite pendente,* Crot. *cons. 76. n. 13.* Tiraquel. *de iur. primog. q. 40. n. 43.*

16 Nec obstat, quod electio sepulturæ sit actus vltimæ voluntatis: mutus autem & qui loqui non potest, nequit talem actum facere: nequit enim testari. *Instit. quib. non est permissum fac. testam. §. Item Surdus, & l. Iubemus, C. de testam.* Nam respondetur, id esse verum, quando mutus scribere nescit, vel quando non potest intelligi, aut quando agitur ex iure ciuili, non ex Canonico in ordine ad pias causas, inter quas est electio sepulturæ. Posse autem mutum explicare signis, aut nutibus suam voluntatem, ait textus *in l. seruo muto 65. §. Item Surdus eod. & l. Discretus, C. qui test. fac. pos.*

17 Ideòque qui natura mutus, ac surdus est voluntatem suam ad causas pias posse quomodocunque declarare, scitè firmarunt Abb. *in rubr. de testam. n. 9.* Clarus *d. §. Testamentum q. 6. n. 7.* Glos. *in cap. Cum tibi eod. tit.* & affirmat communis Doctorum sententia apud Molinam *de iust. disp. 134.* passimque alios, & generatim si mutus talis sit, qui signis percipiat quicquid ei dicitur, & seipsum explicare sciat, poterit disponere de bonis suis, disertè docet Bart. *in l. 1. ff. de verb. oblig.* ibique Alciat *n. 51.* & facit textus *in l. Patri, ff. de acq. hered. l. vbi non voce, ff. de reg. iur.* & prosequitur Spin. *in spec. testam. in rubr. glos. 9. per totam.* Quare illa tantum notitia voluntatis requiritur ad electionem sepulturæ, quæ sufficiens est ad causas pias. Tunc autem censendum est sufficienter esse notam voluntatem eligentis sibi sepulturam, quando constat se voluisse nutu, vel signis declarare suam voluntatem. Quod per duos testes probari potest, quamuis desint necessariæ solemnitates à iure ciuili requisitæ, *d. cap. Cum esses, & cap. Relatum 1. de testam.* ibique Doctores communiter, & habetur *l. nutu, ff. de legat. 3.* docetque inter alios Couar. *in d. cap. Cum tibi n. 4. & 5.* Tusch. *conf. 120. n. 9.* Quatenus igitur spectat ad causas pias tam in testamento, quàm in legato sufficit quocunque signo externo voluntatem eligentis declaratam esse. Quia iure naturali & gentium plus non requiritur. Hoc autem sufficere in huiusmodi dispositionibus dictum est.

18 Ad septimum. Extat decretum S. Congregationis Episcop. & Regul. in vna Anconitana 19. Decembris 1608. huius tenoris; *Conceditur ex gratia Confraternitati, vt sepelire possit in sua Ecclesia omnes suos Confratres ante infirmitatem, de qua decesserunt, in ea Confraternitate descriptos, de consensu heredum, & sine præiudicio quartæ funeralis, aliorumque emolumentorum, quæ spectarent ad Capitulum, vel Parochum.* Sed decretum istud est locale. Vnde dicendum est, de iure absque priuilegio Apostolico non posse. Ita etiam decreuit eadem S. Congregatio Episcop. & Regular. *in vna Bergomen* 12. Augusti 1582. per hæc verba: *Obseruetur de sepeliendis sodalibus in Societatis Oratorio priuilegium illis super sepulturam concessum: ac illud quod statuit Concilium Prouinciale Mediolanen ad obuiandum fraudibus; vt videlicet sepeliendus verè fuerit sodalis illius societatis sex mensibus ante mortem, & saltem in articulo mortis quando elegerit sepulturam.* Perspicuè liquet ex iuribus superiùs adductis, nimirum, quod quilibet decedens absque electione sepulturæ sepeliendus est in propria Parochia. Vt autem Confrater, siue sodalis sepeliri possit in Ecclesia Sodalitatis, exigitur vt sibi in ea eligat sepulturam. Et ita sanè apertè tradunt Petr. de Vbald. *loc. alleg. c. 1. in fin.* Sebast. Medic. *de sepult. q. 8. n. 41.* Quod sequitur Lauor. *cap. 11. n. 106.* ac alij recentiores communiter, estque indubitatum.

19 Ad octauum. Affirmatiuè. De sepultura enim vxoris respectu mariti habetur ex Petro de Vbald. Crauetta, & alijs, quos sequitur Barbosa *de Parocho cap. 26. n. 29.* vbi *n. 28.* refert decretum S. Congregationis Rituum in Senogallien 15. Ianuarij 1633. De sepultura autem filij respectu patris, siue Maiorum dictum est supra *in respons. ad 4.* Idemque dicendum esse videtur de seruo respectu domini, qui comparatur ad seruum sicut pater ad filium. Asinius *in l. familiaria sepulchra, ff. de releg. & sumpt. fun. n. 52.*

20 Ad nonum extat etiam declaratio antiqua S. Congregationis Episcop. & Regular. die 23. Nouembr. 1582. Episcopo Nouarien in hæc verba: *V. S. non permetta in modo alcuno che i Tertiarij si confessino, se non da quelle persone che sono state ammesse alle confessioni da lei, benche siano frati, perche niuno dee confessare senza l'approuatione dell' Ordinario. Facendo intendere in oltre alli Tertiarij che habitano nelle case loro, che s'ingannano pensando che tutti quelli che hanno l'habito da Tertiario si debbano senz'altro, quando muoiono, sepellire alla Chiesa de' frati, se essi non si sono eletta quella sepoltura, e gli faccia capaci, che non hanno tanti priuilegi, quanti forse si persuadono, come si può vedere nel Concilio Lateranense vltimo nella sess. 11. Nè meno è vero, che ogn'vno che lascia morendo d'esser vestito con l'habito di Tertiario ò di frate, perciò debba esser sepellito nella Chiesa de' frati, se non hanno mostrato più che chiaramente la loro volontà circa l'elettione della sepoltura, mà doueranno esser portati doue di ragione sarebbono andati senza quell'habito.*

21 Cùm autem hæc dubia in S. Congregatione Concilij Tridentini nomine Eminentissimi Cardinalis Ginetti, Commendatarij Abbatiæ, & Ecclesiæ Parochialis S. Ioannis Maioris Ciuitatis Neapolitanæ proposuissem, eadem S. Congregatio ad singula capita earundem controuersiarum, seu dubiarum quæstionum respondens, ita die 13. Februarij 1666. declarauit, censuit, & decreuit, vt hic inferiùs explicatur.

22 *Ad 1. censuit, esse validam; dummodò Parochus non testetur ad proprium commodum.*

23 *Ad 2. Censuit, non requiri necessariò testamentum.*

24 *Ad 3. Congregatio censuit, non esse nullam.*

25 *Ad 4. Non esse sepeliendum in Cathedrali.*

26 *Ad 5. Esse validam.*

27 *Ad 6. Esse validam; dummodò sufficienter constet de voluntate eligentis.*

28 *Ad 7. Negatiuè.*

29 *Ad 8. Censuit, quatenus electa non fuerit sepultura, vxorem in sepulchro vltimi viri sepeliendam, filios verò in sepulchro Maiorum, seruos autem in Parochia.*

30 *Ad 9. S. Congreg. censuit negatiuè.*

CON-

CONSVLTATIO XVIII.

An vsusfructus bonorum Ecclesiasticorum immobilium, qui ex prætensa consuetudine conceditur cum ipsis bonis ad vitam pro eorum portione inseruientibus Ecclesiæ, prohibeatur in Extrauagante Ambitiosæ de reb. Eccles. non alien.?

1 OMninò. Nam, etsi non alienentur immobilia, sed solus conceditur vsusfructus, attamen quia regulatur tanquam si esset locatio, quæ est prohibita sine solemnitate vltra triennium in d. Extrauagante, vtique censendum est prohiberi etiam vsumfructum.

2 Hoc idem elicitur ex d. Extrauagante, in qua nedum prohibetur alienatio bonorum Ecclesiæ, sed etiam rerum, ibi: *Omnium rerum, & bonorum Ecclesiasticorum alienationem fieri prohibemus*. Ponit enim Pontifex tanquam duo distincta *res, & bona*, vt exprimeret quod Constitutio procedit non solum de bonis, verum etiam de quocunque alio, quod non possit venire appellatione bonorum. Et cum non distinguat de rebus, aut de vsufructu earum, nec nos distinguere debemus, *l. Non distinguemus, ff. de recept. arb.* cum alijs. Quin cum rei appellatione veniat quicquid quocunque modo est aliquid, *l. si quis cum totum, unt. ff. de except. rei iud. & l. si defensor, §. Qui interrogatus, ff. de interrogat. act. & l. de pupillo, §. Qui nunciat, ff. de nou. oper. nunc.* sub dicta dispositione, quatenus prohibet res Ecclesiæ alienari, comprehenditur etiam earum vsusfructus. Præsertim quia edita est in fauorem Ecclesiæ ad illi conseruanda bona, & res ipsius, & ideò tanquam lex fauorabilis extendenda est. Nam in fauorabilibus lex extenditur ad omnia, quæ sub aliqua significatione verborum siue naturali, siue ciuili comprehenduntur, vt docent communiter Doctores apud Suarez *de legib. lib. 6. cap. 2. n. 5.* Salas item *de legib. disp. 21. sect. 3.* Palaus *p. 1. tr. 3. disp. 5. n. 5.* & alij alibi.

3 Consentit *l. vlt. C. de reb. alien. non alien.* vbi habetur, prohibita alienatione alicuius rei, censeri prohibitum concedi vsumfructum illius. Cuius rei non est alia ratio, nisi quia concessione vsusfructus transfertur dominium vtile. Quare cum concessione ad longum tempus, vtile quoque dominium transferatur, consequens est, vt prohibitione alienationis eiusmodi rerum Ecclesiasticarum sine solemnitatibus, prohibitus similiter censeatur vsusfructus earum ad vitam. Ita Molina *de iust. & iur. tract. 2. disp. 466. n. 4. & 5. §. In posteriori verò*, ac Doctores ab eo laudati, qui addunt, commoditatem fructuum, quæ ad longum tempus transfertur, pro vera haberi alienatione in materia prohibita, idque ad vitandas fraudes.

4 Nec iuuat, si dicatur non alienari rem ipsam prohibitam, sed solum concedi ipsius commoditatem, seu rem quoad illius commodum ac fructus percipiendos nomine concedentis, atque adeò dum ius in concedente circa eam rem perseuerauerit, ea concessione non transferri vtile dominium. Nam ista vera sunt, modo ipsi fundi non concedantur. At secus est, quando fundus ipse conceditur, vt in casu nostro. Hæc enim concessio ipsum fundum immediatè attingit, & ideò non potest concedi, nisi ad tres annos per d. Extrauagantem, vt rectè Panormit. *in cap. Continebatur de his, quæ fiunt à Prælat. n. 7.* Lessius *de iust. & iur. lib. 2. cap. 24. n. 70.* Suarez *to. 1. de Relig. lib. 4. cap. 24. n. 39. cum seq.* Filiucius *to. 3. tract. 45. cap. 6. n. 24.* alijque. [Vnde quamuis Bartolus communiter receptus in *l. Codicillis, §. Instituto, ff. de leg. 2.* dicat prohibitionem alienationis rei non extendi ad fructus, quoniam aliud est res, aliud fructus rei; nihilominus Extrauagans comprehendit etiam fructus, quando locatur vltra triennium ex verbis claris, cùm excipiat fructus, qui seruando seruari non possunt, Rota in Comen. locationis 20. Martij 1600. coram Pamphilio. Hinc alienare dicitur Ecclesia non solum quando annectit & incorporat, sed etiam quando dat bona in administrationem, licet dominium remaneat penes Ecclesiam, quidquid dicat Glossa *in Clem. fin. §. fin. v. Eccles. non alien.* post Host. vbi ait, non esse alienare propria, quod in dominio Ecclesiæ retinetur. Nam contrarium ibi tenuerunt Zanzel. & Imol. *n. 17.* & Bonifac. *n. 16.* Rot. in Cæsaraugustana alimentorum 12. Decembris 1572. & 20. Februarij 1573. coram Seraphino, confirmata 23. Ianuarij 1574. in eadem causa coram eodem.]

5 Pariter nec suffragatur asserta consuetudo, licet immemorabilis. Quia adhoc vt consuetudo præualeat aduersus Canones, & leges Pontificias, opus est, quod introducta sit non solum cum scientia, sed etiam cum expresso consensu Summi Pontificis, vt præter Doctores tradit Rota *in Triuerensi Abbatiæ S. Maximini* 24. Ianuarij 1635. & *in Messanensi Decanatus* die 21. Maij 1641. Quod in præsenti non contingit, cum singulis annis Pontifex potius reclamet in Bulla Cœnæ, & Vrbanus VIII. ediderit Constitutionem super præseruatione iurium omnium Ecclesiarum, quæ incipit, *Romanus Pontifex* 5. Iunij 1641. Vbi annullat, reprobat, & declarat semper fuisse nullas, & reprobas, ac illicitas omnes consuetudines contra indemnitatem Ecclesiarum ex quocunque temporis cursu, & ex quacunque prætensa obseruantia quantumlibet diuturna, longæua, longissima, seu immemorabili, etiam cum fama prætensi priuilegij Apostolici.

6 Præterea non obstat prætensa vtilitas, ac melioratio, etiam in substantia rei concessæ cum permissione Prælatorum eiusdem Ecclesiæ. Quoniam Prælati Papa inferiores in hac materia non possunt aliquid statuere tam in generali, quàm in particulari defectu iurisdictionis, vt patet *ex cap. Solitæ de maior. & obed.* & ex *cap. 1. de constit.* & ex ipsa Extrauagante, in qua id reseruatur Summo Pontifici, & ex communi tradit Chartar. *de crim. 46. num. 48.*

7 Ad prætensam verò vtilitatem respondetur, quod non ita facile saluari potest Ecclesiæ vtilitas in his concessionibus ad vitam, & tamen hæc præcipuè est attendenda: ita vt solemnitates inuentæ sint pro iustificanda vtilitate, vt tradit Rota coram Merlino *dec. 702. n. 76. & dec. 624. n. 3. p. 1. rec.* Examinandum igitur est, an interueniat vtilitas, quæ examinatio fieri non potest, nisi per Sedem Apostolicam. Præterea in alienatione, siue concessione rerum Ecclesiæ duo copulatiuè requiruntur, vtilitas & solemnitas, adeò quod vna sine alia non sufficiat. Doctores apud Couarr. *lib. 2. var. cap. 17. n. 2.* Rot. coram Coccino *dec. 34. n. 3. & dec. 58. n. 11. p. 4. recent.* & in causa *dismembrationis* 14. Februarij 1594. coram Pamphilio. Et ideò in præsenti hæc concessio, siue alienatio, tametsi præsumatur vtilis, cum tamen careat solemnitate, hoc est authoritate Sedis Apostolicæ, est inualida, & irrita, vt habetur in d. Extrauag. & in decreto S. Congregationis iussu Vrbani VIII. edito die 7. Septembris 1624. Per decretum enim irritans inducitur forma, sine qua ipso iure corruit actus. Rot. *in Romana Societatis officij* 14. Ian. 1613. coram Pamphilio.

8 Hinc licet interueniat euidens vtilitas Ecclesiæ, non tamen facit cessare adæquatè causam finalem prohibitionis. Nam finis prohibitionis est non solum euitare damnum Ecclesiæ, quod pati potest ex huiusmodi concessionibus, sed etiam prouidere, ne inferiores auctoritate propria alienent, concedantue. Quare vt actus sit permissus non solum debet cessare finis, sed etiam debet concedi facultas ad actum. Si igitur concessio hæc vsusfructus, siue commoditatis ad vitam, non obseruata solemnitate ad res Ecclesiasticas requisita, valida esset, cederet profectò non solum in præiudicium rerum Ecclesiasticarum, ipsarumque Ecclesiarum, sed etiam auctoritatis Sedis Apostolicæ, viaque aperiretur fraudibus, quibus in effectu res Ecclesiasticæ sine requisita solemnitate alienarentur. Quod nulla ratione est admittendum, vt scite resoluit Couar. 7 *var. resol. cap. 15. n. 6.*

9 Accedat, quod vsufructuarius substantiam, & formam rei immutare non potest. Immutatur autem etiam tum cum per immutationem illam res fit melior. *l. Vsufructuarius 24. ff. de vsufr. l. fin. ff. de vsu, & habitat.* Nam quod vsufructuarius meliorem causam proprietatis facere posse dicitur *in l. Sicuius 13. §. fructuarius, ff. de vsufruct.* id intelligendum est non de substantia, seu forma rei, sed de qualitate, siue adiuncto.

Deni-

[Denique non obstant Oldrad. *conf.226. n.6.* Federic. de Sen. *conf.52. ad fin.* vbi dicunt, quod agitur de modico præiudicio quando alienatio, vel concessio non est perpetua, sed ad vitam, quia tunc potius iudicatur temporalis. Nam declaratur à Rota coram Card. Pamphilio in Senen prædij 8. Octobr. 1584. Quod quicquid alias fortè dicendum sit, certè in materia alienationis, siue concessionis rei Ecclesiasticæ falsa est prædicta conclusio, & contra textum in *Clem.1. ff. de reb. Eccles. non alien.* vbi expressè prohibetur alienatio, siue concessio rei Ecclesiæ ad vitam sine solemnitatibus iuxta tradita ibi per Glos. *v. Eris*, & *v. Habeat*, & Cardin. Anchar. Imol. & alios, traditque Rebuff. *in comp. alien. rer. Eccles.* Couarr. *var. resol. lib.2. cap.17. n.3.* vbi alios adducit. Quod maximè procedit stante Paulina, qua prohibentur omnes locationes, concessiones, & alienationes vltra triennium, nedum Prælatis secularibus, sed etiam regularibus.

Et hæc consulendi causa à me dicta sint. Cæterùm S. Congregatio super Episcopis concedit licentiam diuidendi bona capitularia, dummodò relinquatur massa non minor tertia parte pro distributionibus quotidianis, vt in Spoletana 24. Aprilis 1626. Immò Capitulum propria autoritate id facere posse dixit in Monopolitana 3. Februarij 1608. Præcipuè si non reperiantur idonei conductores dictorum bonorum, & deputentur visitatores Capitulares, qui saltem quolibet triennio illa visitent hac referant illorum statum. Quod in pluribus Regni Neapolitani diœcesibus cum magna Ecclesiarum vtilitate obseruatur, nominatim à tempore, cuius non extat memoria in insigni, ac vetustissima collegiata Ecclesia Cryptaliarum, diœcesis Tarentinæ, in qua ego baptismi Sacramento renatus sum.]

CONSVLTATIO XIX.

An Prior Commendatarius, cui cura animarum incumbit, exercenda tamen per Vicarium perpetuum, teneatur ad Sacros Ordines se promouere?

1 D. Fagnanus *in cap. In Ecclesijs de Capell. Monach. n.6.* tenet Commendatarius exercentem Curam per Vicarium non teneri Sacros Ordines suscipere. Et faciunt quæ de beneficio Curato alteri vnito dixit Barbosa *de Parech. cap.2. n.74.* ob non requisitas qualitates scientiæ, ætatis, & ordinis.

2 At Ministri Datariæ distinguentes dicunt, quod eorum stylus est, vt teneatur se promouere, si exercet per Vicarium amouibilem, secus verò si per Vicarium perpetuum. Ratio autem talis distinctionis potest esse, quia amouibilitas Vicarij demonstrat curam esse penes principalem. Barbos. *d. cap.2. n.75.* vbi sic intelligendam esse dixit declarationem Congregationis Concilij.

3 Verum ego censeo, non teneri. Quia cum huiusmodi Commendatores non teneantur ad personalem residentiam, nec per seipsos curam animarum exercere, vt aliàs probaui ex pluribus etiam S. Congregationis Concilij declarationibus, vtique nec tenentur ad Sacros Ordines se promoueri. Id enim sequitur necessariò. Nam deficiente qualitate pro explicatione actus necessaria, deficit etiam obligatio exercendi actum. Surd. *dec.39. num.3.* Ludouis. *dec.451. m.6.* Et sicut ex positione consequentis resultat positio necessarij antecedentis ad *l.2. ff. de iurisd. omn. iud.* Euerard. *loc. argum.49.* ita, retorquendo argumentum, ex remotione antecedentis consequens remouetur, *l. Veteres, ff. de itinere actuque priuat.* Euerard. *vbi supra*, & benè Anton. Monach. *dec. florent.29. n.16.* Cùm igitur huiusmodi Commendatarijs necessitas residentiæ personalis sit sublata, sublatum quoque remanet onus se promouendi ad Sacros Ordines.

CONSVLTATIO XX.

1 QVidam vir Gallus dum animi remittendi gratia venationi vnà cum sibi amicissimo vacabat, sui sclopi rotula, nullo attactu incitata, sed contusis vetustate dentulis consistens improuisa vertigine ignem in foculo parum excitauit. Quapropter plumbeis glandibus explosis amicus confossus, ipso ingemiscente, occubuit. Subinde Orator, pace & concordia cum fisco inita, petebat secum ad Ordines & beneficia dispensari, cuius petitioni Sanctissimus D. N. ex S. Congregationis Concilij sententia benignè indulsit iuxta infrascriptam commissionis formulam in Dataria Apostolica sola supplicationis signatura, prout consuetum est cum Oratoribus Gallis expeditam. *Cum absolutione &c. Et committatur Episcopo, siue eius Officiali, qui constito sibi legitime de narratis, ipsum Oratorem, imposita illi aliqua pœnitentia salutari, & partio iudicato, si quid sit, pro eius arbitrio, & conscientia gratis absoluat, secumque, suffragantibus sibi alias meritis, & idoneitate, & nullum aliud ei obstet Canonicum impedimentum, dispenset, vt supra. Ita tamen quod ipse Orator in euentum absolutionis, & dispensationis huiusmodi postquam presbyter fuerit, in loco commissi delicti non celebret.*

2 Dum autem in Vrbe oratoris procurator prænarratum Indultum impetrare curabat, Orator siue moræ impatiens, siue ratus facilius rem suam per se ipsum gesturum ad Vrbem se contulit, vbi in præsens degit, & in futurum degere intendit. Itaque transmissis ad Ordinarium litteris, ille dubius, an cum Oratore absente possit vigore d. Commissionis dispensare, demandatam sibi prouinciam explere abnuit. Quæritur itaque,

An Oratoris absentia obstet, quin D. Episcopus possit vigore prænarratæ Commissionis Apostolicæ cum illo dispensare?

3 DIcendum censeo, non obstare. Quia dispensatio optimè concedi potest absenti. Nam actus iurisdictionis voluntariæ possunt extra territorium extendi, seu exerceri, vt probat Sanchez *lib.5. de matrim. disp.16. n.8.* Atque ita de dispensatione docet Innoc. *in cap. Per venerabilem n.3. qui fil. sint legitim.* Abb. *n.23.* Bart. *in l. legitimos, ff. de legit. tut.* Dec. *conf.207. n.6. & 8.* Suar *de cens. disp.41. sect.2. n.10.* Quæ doctrina procedit non solum si sit iurisdictio ordinaria, sed etiam si delegata, vt ex magis communi, & probabiliori firmat Sanch. *de matr. lib.3. disp.24. n.2.* Garz. *de benef. p.5. c.8. à n.129.* Quare posse absolui & dispensari vel per litteras docent expressè Glos. *in c. de manifesta v. Iudicaui 2. q.1. & cap. Quanto v. Epistolam 2. q.5.* Astens. *p.2. lib.7. tit.14. q.3.* Richard. Syluester & alij quos adducit, & sequitur Sayr. *de cens. lib.2. c.21. n.12.* Qui omnes statuunt, quod, licet à peccatis non nisi præsens per confessionem & absolutionem sacramentalem quis absolui possit, ab excommunicatione tamen & ab alijs censuris, ac pœnis possit per litteras absolutionem petere ac obtinere.

4 Vel per Procuratorem tradunt Io. Andr. *in cap. Qui ad agendum de procur. lib.6.* Archid. *in cap. Eos qui*, & ibi Gemin. & Costa *n.16. de sent. excom.* Socinus sen. *in cap. Super eo n.7. & 8. eod. tit.* Specul. Tabien. & alij plures apud Sayrum *n.13.* vbi asseritur, ac firmatur absolutionem ab excommunicatione, adde & dispensationem ab irregularitate in foro pœnitentiali nec per procuratorem, peti, nec dari posse, cum ad hanc necessaria sit præsentia eius, qui absoluendus sit, secus autem in foro externo. Et hanc veriorem, & tutiorem sententiam appellat Thesaur. *de pen. Eccles. p.1. c.22. §. secunda differentia*, quam sequuntur Doctores adducti à Diana *resol.25. tr.11. to.1. & resol.20. tract.2. & resol.63. tr.4. tom.2.* & tenet Garz. *de benef. p.11. cap.10. n.129. cum seqq.* referens declarationes S. Congregationis. Idque maximè quando ponitur clausula: *iuncta pœnitentia salutari*, vt benè Suar. *de cens. disp.41. sect.2. n.10.* Bonac. etiam *de cens. disp.1. qu.3. pun.6. num.8.* etsi contrariam sententiam teneant Sanchez *in Decal. lib.2. cap.11. n.13. & de matr. lib.8. disp.34.*

disp.34.n.29. & plures alij quos allegat, & sequitur Diana *ibid.* quam communem appellat Garz. *loc. cit. n.* 138. vbi multos refert, qui asserunt illam clausulam *pro foro conscientiæ* intelligendam non esse de foro pęnitentiali, seu sacramentali, sed de foro quasi pęnitentiali, seu animæ, quamque Suar. *d. Relig. to.4. tr. vlt. lib.9. c.2. n.28.* dicit practicari tutè posse ex causa rationabili, vt si quispiam censura ligatus, non sit tunc dispositus ad confessionem, vel si Confessarius tunc non possit totam audire confessionem. Tamen certo certius tenendum est, in commissionibus S. Pęnitentiariæ non esse recedendum à priori sententia, quia solet apponi clausula illa: *Inipso actu Sacramentalis Confessionis tantùm, nec aliter, nec alio modo;* nisi vbi maior Pœnitentiarius concedit extra Sacramentum expediri, vt rectè notat Thesaur. *eod. loc.* qui testatur de stylo Sacræ Pœnitentiariæ.

5 Quamuis multi Doctores contra existiment, nimirum, eum cui concessa est facultas absoluendi pro foro conscientiæ tantùm, posse etiam absoluere, & dispensare absentem immediatè proferendo formam absolutionis in ordine ad absentem; vel saltem mediantibus literis, vel nuncio, vel procuratore. Quia putant illam particulam *pro foro conscientiæ* non limitare modum, sed effectum absolutionis. Ita Suar. *de censur. d. disp.41. sect.2. n.11.* & alij quos refert, & sequitur Sanchez *in decal. lib. 2. cap.11. n.14.* Vbi testatur de communi. Et idem à fortiori de dispensatione à penis dicunt, cum minorem habeat connexionem cum Sacramento Pœnitentiæ, quàm absolutio à censuris. Suar. *ibid. n.10.* & de communi pronunciat Laym. *lib.1. tr. de excom. cap.6. n.9.* vbi plures adducit. Vnde Auila *par.2. cap.7. disp.2. dub.1.* & Laym. *ibi* cum alijs adducunt cautelam pro confessario, qui oblitus est absoluere pœnitentem à censura, vt scilicet eum absoluat absentem; vel si erat censura reseruata obtineat facultatem, & sic absentem absoluat. Sed hæc praxis à S. Pœnitentiaria est penitus explosa, vt etiam testatur idem Thesaur. *supr. §. Tertia differentia in fin.*

6 Dispensatio verò à pœnis, & absolutio à censuris pro foro externo dari potest absenti, vel immediatè per quodcunque signum expressiuum actus absolutionis aut dispensationis, vel mediatè per literas, vel nuncium, vel dando absolutionem, & dispensationem procuratori habenti speciale mandatum, quamuis non conueniat sine causa rationabili absentem absoluere ab excommunicatione, aut dispensare ab irregularitate. Et ita de communiori, & veriori sententia testatur Sayr. *vbi sup. n.12. & 13.* ac P. Leo *in prax. S. Pœnit. p.3. de form. absol. & disp. §. Dubitatur*, asserens id obseruari de stylo Romanæ Curiæ, malè reclamantibus Innoc. *in cap. Cum desideres de sent. excom.* Hostien. & Panorm. *ibid. n.7.* & Anchar. *in cap. Eos in fin. eod. tit. lib.6.* Quandoquidem & absens, & inuitus aliquando absolui poterit. Immò verò etiam si sine causa sic absoluat, absolutio tamen tenet. Nam si valet excommunicatio in absentem illata, multò magis valebit absolutio, & à fortiori dispensatio, præsertim cùm adsit fauor animarum per ea, quæ tradit Ias. *in l. fin. ff. de iurisd. n.11.*

7 Aduersus hanc doctrinam obijci poterit, quod Summus Pontifex in suis literis censetur inhærere decretis S. Concilij Tridentini *sess.24. cap.6. de ref.* vbi decernitur, quod liceat Episcopis in irregularitatibus &c. dispensare, & in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, delinquentes quoscunque sibi subditos *in Diœcesi sua*, & in foro conscientiæ &c. absoluere. Quæ obiectio comprobatur ex S. Congregatione Concilij, quæ in hoc casu declarauit, posse huiusmodi subditum absentem absolui ab Episcopo illius diœcesis, in qua commoratur, non verò à suo. Loquitur enim Concilium de absolutione Sacramentali in foro conscientiæ. Igitur videtur requiri præsentia delinquentis. Absolutio enim Sacramentalis non potest impertiri absenti, vt docent communiter Theologi cum Magistro *in 4.* vbi D. Thom. *d.17. ar.4. q.3.* Scot. *q. vn.* Durand. *q.15.* adeò quod oppositam sententiam damnauerit Clemens VIII. die 20. Iunij 1602. ac declarauerit esse falsam, temerariam, scandalosam, & in nullo vnquam casu probabilem.

8 At respondetur. Tridentinum duplicem facultatem Episcopis concessit. Alteram dispensandi. Alteram absoluendi. Neutra restrictio apposita est in priori parte. Quare ea facultas potest exerceri erga subditum suum ab Episcopo in absentia, & siue Episcopus, siue subditus, siue ambo sint extra diœcesim, dispensatio proderit. Quia Tridentinum absolutè id concedit, & iurisdictio voluntaria, ad quam dispensatio pertinet, potest extra territorium exerceri. Ea itaque restrictio *in foro conscientiæ, & diœcesi sua* est adhibita in sola posteriori parte, in qua Tridentinum concedit Episcopis facultatem absoluendi à reseruatis. Vt optimè de more aduertit Suar. *de cens. d. disp.41. sect.2. n.10. ac 12.* & Sanchez *in Decal. d. lib.2. cap.11. n.12.* contra Henriq. Auil. Rodriq. & Perez.

9 Ex resolutione verò S. Congregationis potius nostra doctrina stabilitur. Nam ea expressè dicit in hoc casu posse quidem subditum absentem absolui ab alieno Episcopo, in cuius diœcesi commoratur, non tamen dispensari. Et ita tacitè declarat restrictionem illam Concilij referendam esse ad posteriorem facultatem absoluendi, in qua ponitur, non autem ad priorem dispensandi, cùm Tridentinum in Episcopo requisiuerit præsentiam ad absolutionem, non ad dispensationem. Quia potestas dispensandi simpliciter conceditur, ex dispensatio ipsa ex se non pertinet ad forum pœnitentiæ, & ideò æquè in absentem, ac præsentem exerceri potest. Siquidem est actus iurisdictionis, qui semper retinet subiectionem subditi etiam absentis in ordine ad talem actum.

10 Atque ita S. Congregatio Concilij Tridentini die 27. Februarij 1666. in vna Andegauensi Dispensationis respondit, *Absentiam huiusmodi non obstare.*

CONSVLTATIO XXI.

1 NAtus ex soluto, ac soluta, cum quartum adhuc ætatis suæ annum non explesset, petente patre fuit à DD. de Campegijs, quorum nota sunt in hac re Pontificia, Cæsareaque priuilegia, natalibus restitutus, & amplissimè legitimatus, ita vt comprehendatur à qualibet lege, statuto, & dispositione loquente de filijs legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis; quodque illæ, ac illa in eo verificentur, & procedant, nec non & effectum suum sortiantur, perindè ac si ipse ex legitimo matrimonio natus esset, & in nullo penitus à filijs ex vero, ac legitimo thoro procreatis discreparet. Postea cum adoleuisset in approbatam Religionem triginta circiter ab hinc annis ingressus fuit, in eaque professionem emisit, eiusque omnibus muneribus, gradibus, honoribus, & dignitatibus, præterquam Generalis, ac Procuratoris Generalis spatio octodecim annorum, persunctus fuit, in quibus, quia summa cum laude sui Ordinis Partibus se gessisse videtur, illique tàm hac de causa, quàm ob alia eiusdem viri promerita eum ad Generalatus dignitatem assumere cupiunt, verenturque, ne ab aliquibus fortè æmulis Constitutiones Sixti V. ei obijciantur, quæritur propterea.

An ad dictam Generalatus dignitatem, non obstantibus præfatis Constitutionibus, assumi possit?

2 REspondeo affirmatiuè; ita quod non solum postulari iuxta terminos *cap. Innotuit de elect.* Sed etiam eligi possit, licet requiratur legitimitas, sicut ad Episcopatum, & Archiepiscopatum, quibus Generalatus æquiparatur *ad cap. Cum in cunctis de elect.* Nam plenissimè est legitimatus, & restitutus natalibus quoad spiritualia, illegitimè natis per Sacros Canones, siue ius positiuum prohibita.

3 Idque non ex eo solum, quia per professionem in Religione approbata tollitur illegitimitas, & irregularitas ex defectu natalium, inducitur que à iure legitimatio etiam quoad Dignitates iuxta plurium grauissimorum sententiam, vt per Rodericum *to.1. q.13. ar.5.* etsi alij aliter opinentur, vnde quæstio adhuc videatur controuersa ex *cap.1. de fil. presbyt.* de qua latè & benè, vt solet Sanch. *in Decal. tom.2. lib.5. cap.5. num.16.* Sayr. *de*

censur.

consur. lib.6. cap.11. à nu.3. Suar. item de censur. disp.50. sect.5. n.15. & prosequitur Campanil. in diuers. iur. rubr. 11. cap.13. n.115. & seqq. ac Sanctarell. var. resol. q.40. n.1.

4 Verùm etiam ex legitimatione plenissima ab homine habente facultatem à Sede Apostolica in amplissima formà, perinde ac si ipse ex legitimo matrimonio natus esset. Quo fit, vt omnia, quæ à iure filijs natis ex legitimo matrimonio indulgentur, censeantur etiam huic legitimato concessa. Ita Soccin. sen. cons.63. nu.22. lib.3. Gozad. cons.6. n.36. & 76. & cons.25. n.12. & cons.48. n.13. Curt. sen. cons.72. n.23. Ruin. cons.161. n.25. lib.2. Roland. cons.67. n.40. & seqq. lib.3. Decian. cons.33. n.41. lib.5. Et in proximis, immò fortioribus terminis Abb. in cap. Cum Vintoniensis n.8. de elect. Rota dec.368. n.11. p.1. diu. Atque adeò sicut ille in Prælatum etiam Generalem absque vlla difficultate eligi posset, si ex legitimo matrimonio natus fuisset, d. cap. Cum in cunctis de elect. cap.1. & vlt. de fil. presbyt. ita eligi potest stante dicta legitimatione. Abb. loco allegato, vbi etiam Bald. n.1. traditque Soccin. sen. in l. Gallus §. si eius, n.5. ff. de lib. & posth. Couar. de sponsal. p.2. cap.8. §.8. n.4. & 5. Lup. de illegit. com. 3. §.1. n.51. & 77. Paleot. qui grauiter, & accuratè vniuersum hoc argumentum versauit de noth. & Spur. cap. 57. nu.3. Roderic. supra art.10. Garz. de benef. p.7. cap.2. num.45.

5 Et licet Doctores materiam legitimationis, vt plurimum tractent ad effectum successionis, ceu Molin. de primog. Hispan. lib.3. cap.3. Fusar. de fideicom. q.408. & 409. alijque passim, ac ij qui hac de re agunt in ordine ad spiritualia loquantur de habilitate ad Ordines Sacros, & beneficia, vt per Couar. proximè adductum n.5. in puncto tamen, quod taliter legitimatus simpliciter, & absolutè ab habente facultatem circa spiritualia fit habilis absque vlla dispensatione, non solum ad Ordines Sacros, vt per Glos. in cap. Tanta, qui fil. sint legit. & in cap. Ex tenore, v. legitimum, eod. tit. & in c. Innotuit de elect. v. Coniugata, quod firmat Suar. d. disp.50. sect.2. n.2. & 6. sect.5. n.10. Mayol. Syluest. Sayr. Henriq. Abb. apud Sanctarell. var. resol. q.42. num.18. ex d. cap. Tanta, ex cap. Conquestus qui fil. sint legit. Sed etiam reddatur habilis ad beneficia, & dignitates Ecclesiasticas, etiam Episcopatum, & consequenter ad Generalatum, sicut verè legitimus docet Paleot. loco cit. Auil. de censur. p.7. disp.3. dub.6. notab.4. Mayol. lib.1. de irregul. cap.4. n.14. Campanil. d. rubr.11. cap.13. n.168. ac exquisitè Suar. ead. sect. 5. n.10. & 11. ad fin. Vbi æquiparat inter se ad effectum obtinendi Episcopatum, adeòque Generalatum, legitimationem à iure per subsequens matrimonium ex d. cap. Tanta, & legitimationem ab homine, hoc est à Pontifice, seu ab eo facultatem habente.

6 Porrò in legitimatione à Canone, scilicet, quod legitimatus per subsequens matrimonium, sit legitimus quoad Episcopatum, etiam absque alia dispensatione est fere omnium concors opinio, & resolutio, quàm iurem luculenter differunt, eamque approbant Mantic. de coniect. lib.10. tit.12. n.2. Suar. ibid. n.10. & 11. Fusar. d. q.409. n.8. Peregrin. eod. arg. ar.24. n.11. Sayr. laudato cap. 11. Molin. de iust. to.1. tr.2. disp.172. §. Denique, Campanil. ead. rubr.11. cap.13. num.127. Barbos. in collect. iur. Can. lib.4. decret. tit.17. qui fil. sint legit. in cap. Tanta 6. n. 24. & de potest. Episcop. p.1. alleg.1. n.32. & seqq. vbi benè respondet ad Mayolum, declarans textum in d. cap. Innotuit de elect. prout etiam declarat Suar. d. n.11. Menoch. cons.16. n.5. & 17. & cons.399. n.12. Azor. to.3. lib.2. cap.14. q.14. ac idem omninò sentit Couar. de sponsat. p.2. cap.8. §.2. n.24. Bellet. p.1. disq. cler. §.3. n.18. Syluest. v. Illegitimus q.3. Pisanell. eod. v. §. quod si natu, approbatque Glos. in cap. Innotuit de elect. & perspicuè colligitur ex d. cap. Tanta, cap. Ex tenore, cap. Conquestus qui fil. sint legit. atque ex cap. Videtur, qui matr. accus. pos. Ratio est, quia legitimatio est totalis dispensatio: ergo tollit omnes effectus, qui oriuntur ex defectu natalium, inter quos vnus est, vt illegitimus reddatur inhabilis ad Ordines, beneficia, & Dignitates.

7 Contra hanc sententiam opponitur cum Mayolo d. lib. 1. de irregul. c.14. n.15. Abb. in c. Ad extirpandas de fil. presbyt. in fin. qui citat etiam Raymundum, asserentibus, hunc absque dispensatione non posse promoueri ad Episcopatum, ac proinde nec ad Generalatum, quia in cap. In causis de elect. præcipitur, vt nullus fiat Episcopus, nisi ex legitimo matrimonio fuerit procreatus. Ergo illegitimus, licet canonicè fuerit factus legitimus ad Generalatum siue ad Episcopatum promoueri non potest. Verùm oppositio diluitur. Quia illegitimus factus canonicè legitimus censetur natus ex legitimo matrimonio, vt constat ex d. cap. Tanta, vnde Glos. ibi v. legitimus ait, hos esse legitimos quoad omnia, & quoad Ordines, & quoad Dignitates. Quod etiam censuit Syluester v. legitimus n.4. alijque his recentiores, qui tamen excipiunt Cardinalatum. Nam illegitimi etiam per subsequens matrimonium facti legitimi sine expressa authoritate, & facultate Sedis Apostolicæ ad Cardinalatum promoueri non possunt, vt notant Sayr. d. lib.6. cap.10. n.14. & cap.11. n.2. Henriq. lib.11. cap.20. §.2. Barbos. de offic. Episc. p.2. alleg.1. n.25. in fin. Bellet. p.1. disq. Cler. §. 3. n. 22. & constat ex Constitutione Sixti V, edita anno Domini 1596. tertio nonas Decembris, quæ incipit Postquam, estque Constitutio 50. Quicquid dixerit Vgol. de irreg. c.44. §.3. n.1. cum Viuio, Aduen. & Narta, qui volunt legitimatum esse habilem etiam ad Cardinalatum, & Papatum.

8 Quo item modo declinatur cap. Innotuit de elect. vbi videtur dici, postquam illegitimus factus est legitimus etiam per subsequens matrimonium, adhuc requiri dispensationem, vt hic ad Episcopatum promoueatur. Innocentius enim III. qui in eo cap. id decreuit, indicauit esse illegitimum, & inhabilem ad Episcopatum eum, qui natus fuerit ex soluto & soluta, licet postea contraxissent inter se matrimonium. Nam respondeo primò, in nostro textu hodie hoc non legi, quamuis id habeatur in corpore iuris Canonici, edito Parisijs anno 1587. Deinde cum illegitimus in d. cap. Tanta dicatur absolutè legitimus per subsequens matrimonium, dicendum est, talem legitimatum esse habilem non solum ad Ordines & beneficia, sed etiam ad Episcopatum, siue ad Generalatum. Ita Suar. d. disp.50. sect.5. n.11. Consule de hac textus diuersitate Anton. August. collect.3. ad decret. tit.6. cap.5.

9 Quod verò aliqui Doctores legitimationem Papalem non extendant vltra sacros Ordines, & beneficia simplicia, quasi ad illa tantùm sit limitata non rectè obijcitur. Tum quia hoc mirum non est, cùm id etiam Raymundus & Mayolus controuerterint circa legitimationem à iure per subsequens matrimonium. Tum etiam quia præfati Doctores confundunt terminos dispensationis ac legitimationis. Quippè legitimatio differt à dispensatione. Nam dispensatio est, cùm quis ad certum actum fit legitimus. At legitimatio efficit hominem absolutè, & quoad omnia legitimum, ac si reuera esset omninò legitimus, vt rectè obseruant Couar. in 4. decret. p.2. cap. 8. §. Auil. de censur. p.7. disp.3. dub.6. notauitque sapientissimè vt semper Suar. d. disp.50. sect.7. Roderic. d. to.1. q.13. ar.10. Portel. v. illegitimus n.3. Quibus præiuerat Bald. in l. Eam quam, C. de fideic. col.1. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de success. ab intest. §. fin. Et adstipulantur Rimin. iun. cons.46. n.12. Dec. cons.888. n.2. & 365. n.5. Ias. vol.2. cons.202. & in l. Ex facto, ff. de vulg. n.14. Tiraquell. in repet. l. si vnquam, v. susceperit liberas, n.78. Angel. cons.17. col.2. Ruin. col.3. cons.49. n.7. Alciat. lib.9. cons.14. n.1. Paris. vol.1. cons.1. n.33.

10 Hinc liquet, hallucinatum grauiter esse Sayrum loco allegato n.17. ac seqq. vbi de industria æquiuocare voluit, seu errare.

11 Nam agnoscens verè in rigore iuris adesse hanc distinctionem, nihilominus vtranque definit strictè, cùm tamen dispensatio sola sit odiosa, & restringenda, vt benè vidit Auil. vbi supra, Molin. d. to.1. tract.2. disp.173. Quia est stricti iuris ex d. cap.1. de fil. presbyt. in 6. §. Ale verò. Quod est exploratum, ac in praxi indubium.

12 Atque hinc etiam depellitur obiectio ex eo ducta, quod plerique asserant dispensationem, seu legitimationem in sæculo concessam non suffragari in Religione ad beneficia regularia, nec ad Dignitates. Quod inter alios censuit idem Sayr. d. lib.6. cap.11. n.4. ac Nauar. cons.1. n.2. qui fil. sint legit.

12 Nam ij non discriminant legitimationem à dispensatione. Id enim procedit in dispensatione, non autem in legitimatione, quæ non est restricta, sicut dispensatio ad certum effectum limitatum, sed absolutè liberat personam ipsam à maculis iuris canonici, vt appositè ac strenuè ex Rebuffo ac alijs euincit vterque Rodericus, alter *d. q.* 13. *ar.* 10. alter *resol.* 66. *n.* 6.

13 Nec obstat, quod in legitimatione non legatur expressè habilitatus ad Prælaturas Ecclesiasticas, præsertim ad Regulares. Quia eo ipso quod Apostolica anthoritate decretum fuerit, quod habeatur ac si ex legitimo matrimonio natus esset, & in nullo penitus à filijs ex vero & legitimo thoro procreatis discreparet, censetur etiam ad omnes Ecclesiasticas dignitates etiam Episcopalem, & omnes Prælaturas regulares habilitatus, quamuis de illis expressa mentio facta non fuerit, vt ex multis tradunt Abb. *in alleg. cap. Cum Vintoniensis*, *n.* 8. *de elect.* & Roderic. *d. ar.* 10.

14 Minus obest, quod *in cap.* 1. *de fil. presbyt.* illegitimis, etiam monachis factis, vel in Congregatione Canonica regulariter viuentibus Prælatio omnis interdicatur. Quoniam non loquitur de legitimatis, sed de illegitimis, quibus etiam Prælatura in Ordinibus regularibus non interdicitur, nisi absque dispensatione Sedis Apostolicæ, Glos. *in d. cap.* 1. *v. Prælationem de fil. presbyt. per text. in cap. fin. eod. tit.* Idem Abb. *in cap. Per venerabilem n.* 5. *qui fil. sint legit.* Vnde multò minus censeri debet prohibita legitimatis, cum legitimatio sit fauorabilior dispensatione. Lap. Ab. *in cap.* 1. *n.* 7. *de fil. presbyt. in* 6. Abb. *in d. cap. Cum Vintoniensis n.* 8. Anchar. *cons.* 427. *n.* 1. Couar. *d. c.* 8. §. 8. *n.* 1. Azor. *p.* 2. *lib.* 2. *c.* 14. *q.* 1. *&* 2. ac differtè Lap. *d. com.* 3. §. 1. *n.* 51.

15 Postremò non refragantur Constitutiones Sixti V. Quia Gregorius XIV. Constitutione 3. quæ incipit *Circumspecta* eas ad terminos iuris communis, & priuilegiorum concessorum Religionibus reuocauit, reduxitque, vt notat Scortia *in select. Sum. Pontif. Constit. theorem.* 371. *n.* 4. *& theor.* 375. *col.* 3. *& theor.* 383. *sub principium*. Easque expendunt Roderic. *to.* 1. *q.* 8. *ar.* 5. Cherub. *in d. Constitut. Gregorij*, Sanchez *de matr. disp.* 37. *n.* 55. Beia *p.* 4. *resp.* 18. alijque recentiores. De iure autem communi, vt supra probatum est, legitimati authoritate Pontificia admittuntur ad quoscunque honores, & munera Ecclesiastica, quatenus fieri possit sine præiudicio tertij, cui esset ius quæsitum, vt *d. cap. Per venerabilem qui fil. sint legit.* Sayr. *eod. lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 6. Garz. *de benef. p.* 7. *c.* 2. *n.* 45. cum pluribus allegatis.

[At contrarium censuit S. Congregatio Concilij his verbis: *Illegitimus Regularis, sed ad instantiam patris legitimatus in infantia per legitimationem amplissimam vigore facultatum Dominorum de Campegijs, non potest eligi Generalis in sua Religione* 12. *Martij* 1629. Idque per rationes, quas in nostris obiectionibus adduximus.]

CONSVLTATIO XXII.

An Canonicus pœnitentiarius in Cathedrali Ecclesia vti possit virga, siue, vt aiunt, bacchetta?

1 NOn potest. Quia est præiudicale Pœnitentiarijs Ecclesiarum Patriarchalium Vrbis, & nouitatis introductiuum. Quippè quælibet Cathedralis poterit sibi tanquam licitum arrogare, quod in simili Romæ gestum fuerit. Non enim talis Canonicus pœnitentiarius est Pœnitentiarius D. Papæ, sed institutus ad obseruationem decreti Concilij Tridentini *sess.* 24. *c.* 8. *de ref.* Cùm autem tenere virgam in manibus sit signum supremæ authoritatis, vnde solus summus Pœnitentiarius illam tenet, eoque, præsente minores Pœnitentiarij virgam dimittunt; ideò concedi non debet cuicunque Pœnitentiario cuiuslibet Ecclesiæ, sed solum illis, qui immediatè sunt Pœnitentiarij Summi Pontificis.

2 Accedit resolutio S. Congregationis super causa *Abulensium* anno 1587. die 21. Aprilis. Quæsitum enim fuerat, an Canonicus pœnitentiarius teneretur auscultare confessiones etiam non reseruatorum? An sedere, & assistere in sede determinata statis temporibus, & horis ante & post meridiem? An deberet tenere virgam in manu, sicuti seruatur in Cathedralibus Vrbis? Et responsum fuit affirmatiuè ad duo priora quæsita, ad tertium autem, nouas consuetudines non esse inducendas. Idem quoque declarauit S. Congregatio Episcop. & Regul. die 16. Maij 1576. in vna *Neapolitana* per hæc verba: *Che senza priuilegio Apostolico non possono i Confessori tenere in mano le bacchette, come fanno i Penitentieri di Roma*.

3 Quare cùm sit contra vsum totius Ecclesiæ, nusquam enim tales Pœnitentiarij virgam tenent, contra consuetudinem & rationem permitti non debet, prout non permitti decreuit S. Congregatio Concilij in vna *Romana Pœnitentiarij Lateranensis* die 13. Nouembris 1639. De qua testatur Dominicus Andolphinus, Parochus S. Luciæ ad Apothecas, vir pius, & ecclesiastica eruditione apprimè imbutus.

CONSVLTATIO XXIII.

An Vicarius Capitularis, absque vlla præfinitione temporis electus, possit à Capitulo ad libitum reuocari? Vbi nonnulla de nullitate electionis.

1 AFfirmatiuè iuxta opinionem, quam tenet D. Antonin. 3. *p. sum. tit.* 10. *c.* 10. §. 2. *in fin.* & ita se Paduæ consuluisse testatur Pauin. *de potest. Capit. sed. vac. p.* 2. *q.* 10. *sub n.* 7. traditque Garz. *de benef. in addit. ad p.* 5. *cap.* 7. *n.* 22. qui eiusdem sententiæ refert Sbrozium, Zerolam, Azotium, & Molinum Marincol, Episcopum Theani, olim Secretarium S. Congregationis Concilij ad *tit. Ne sede vac. cap.* 3. *q.* 23. ac voluit Ricc. *p.* 4. *dec.* 178. qui multis iuribus, & argumentis id comprobat, extantque plures declarationes S. Congregationis Concilij *in cap.* 16. *sess.* 24. *de refor.* quæ referuntur à Garzia *d. cap.* 7. *n.* 23. à Riccio *d. dec.* 178. *n.* 3. & ab Episcopo Theani *d. q.* 23.

2 Verum quidem est, quod S. Congregatio Episcoporum solet suam authoritatem interponere, præcipiendo, ne Vicarius simpliciter electus remoueatur absque causa ab eadem S. Congregatione cognoscenda, vt testantur Add. *ad prax. Archiep. Neapol. cap.* 86. & Garz. *d. cap.* 7. *in addit. sub n.* 22.

3 Sed quando Vicarius est electus ad præfinitum tempus, tunc non est agendum de reuocatione, sed eo ipso per lapsum temporis expirat iurisdictio, & deueniendum est ad nouam electionem, vt post relatum stylum S. Congregationis Episcoporum subiungit idem Garz. *in addit. ad d. cap.* 7. *sub n.* 22. & in terminis extant plures declarationes S. Congregationis Concilij, relatæ ab eodem Garzia *ibid. sub n.* 37. à Quaranta *v. Capitulum sub n.* 9. ab Episcopo Theani *d. cap.* 3. *q.* 14. & pro Capitulo Hydruntino fuit declaratum à S. Congregatione Episcoporum die 19. Martij 1622.

4 Similiter quando electio est nulla, siue fuerit simpliciter, siue ad tempus facta, potest etiam durante tempore, & absque causa retractari, & ad nouam electionem deueniri, ad tradita per Garz. *in addit. ad d. c.* 7. *sub n.* 22. vbi etiam refert S. Congregationem Episcoporum hoc ipsum rescripsisse Archiepiscopo Surrentino, neque electio nulla solet à superiore validari, *cap. Nihil* 44. §. *Caterum de elect.*

5 Nullitas autem erit patens, si non solum non fuerint vocati omnes ex Canonicis Electoribus, cùm tamen ad irritandam electionem sufficiat contemptus vnius. Glossa, Abbas, & alij *in cap. Quod sicut de elect.* Rot. *in Marsen Administrationis Episcopatus* 14. Iulij 1618. coram Remboldo, sed etiam si apparuerit, electum ex suffragatoribus habuisse solum medietatem suffragiorum, quæ non sufficiunt ad legitimam electionem, cùm requiratur maior pars, non respectu aliorum, qui minora vota habuerant, sed respectu totius Capituli, *cap. Cum Ecclesia vestra il* 2. §. *Verùm cum super*, vbi Glossa, & Doctores, *cap. In Genesi de elect. cap. Cum in cunctis, de his*, quæ

qua fuit à maior. par. Cap. traditque Abb. *conf.* 25. *n.* 4. *lib.* 2. *Reg. de voc. canon. in Cap.* q. 13. Mirand. *in man. Prael.* 10. 2. q. 23. *ar.* 27. *concl.* 1. & Rot. *in Meten Monastery* 15. Iulij 1621. coram Coccino.

6 Nec dicatur huiusmodi electum habere maiorem partem, eo quod habet tantum medietatem votorum. Quoniam debet excedere saltem in vno voto, aliàs electio est nulla, Glos. *in cap. Vnic. v. Assensu, ne sede vacan. in* 6. Abb. *in cap. Postulasti n.* 14. *de conceß. Preb.* Bellam. *in cap. Quia propter*, §. *Nisi fortè dub.* 3. *n.* 8. & resoluit Rot. *in Hispalen Canonicatus* 13. Februarij 1617. coram Buratto.

7 Neque huiusmodi electio poterit validari ex subscriptione literarum patentium, facta à maiori parte Canonicorum. Quia vota debent dari collegialiter, & in Capitulo; itaut non sufficiat consensus posteà datus, vti à singulis. Innoc. *in d. cap. in Genesi n.* 7. *ad fin.* & Burt. q. 28. *de elect.* Glos. Abb. Imol. Card. alijq; *in d. cap. Ecclesia vestra* 2. idem Abb. *in cap. Auditis n.* 7. & 8. *eod. tit.* Calder. *conf.* 1. *de elect. p.* 3. *c.* 7. *n.* 3. & *seqq.* Rot. *in d. Hispalen* Canonicatus coram Buratto. In Capitulo autem & collegialiter electum habuisse tantum medietatem votorum apparere poterit ex publico instrumento, cui creditur, vt in his terminis tradunt Innoc. *in cap. Innotuit n.* 3. vbi etiam Io: Andr. *n.* 20. Card. *n.* 7. Bellam. *n.* 20. *de elect.* Bursatt. *conf.* 159. *n.* 15. & Rot. *in Treueren Abbatia S. Maximi* 20. Nouembris 1624. coram Coccino.

8 Nec refert, quod S. Concilium non det formam praecisam eligendi Vicarium Capitularem. Nam satis est, quod dicat, electionem esse faciendam à Capitulo. Non enim dicitur facta à Capitulo, dum non est facta à maiori parte, collegialiter congregata, etiamsi postea Canonici, vti singuli accessetint in numero sufficienti, *d. cap. Auditis, cap. in Genesi*, vbi Doctores *de elect.* Abb. *in cap. Omnes n.* 5. vbi Felin. *n.* 25. Dec. *n.* 47. *de constit.* Bertach. *de Episc. l.* 1. *p.* 3. *q.* 32. *n.* 8. Mirand. *in man. Prael. tom.* 2. *q.* 13. *ar.* 29. *concl. vn.* Sigismund. de Bonon. *de elect. dub.* 111. *n.* 3. & Rot. *in d. Hispalen Canonicatus*, ac saepè alibi. Eo magis quia S. Concilium vtitur verbo *constituere*, quod est simul statuere. Rebuf. *in l. verbus legis, v. Constituendi de verb. signif.* Et proinde non sufficit subscriptio facta à Canonicis, vti singulis. Caualer. *dec.* 193. *n.* 5. & resoluit S. Congregatio Episcop. & Regul. die 18. Nouembris 1625.

9 Ac minus electio substinetur ex eo quod electus vnus ex vocalibus poterit consentire propriae electioni, vt eius vox computetur pro constituenda maiori parte votorum. Quia vbi electio procedit per secreta suffragia, non poterit seipsum eligere, nec suum votum computate in numero iuxta distinctionem Hostien. *in cap. Per vestras n.* 5. *de iurep.* quem ibidem sequuntur Io: Andr. *n.* 4. Anchar. *n.* 3. Burr. *n.* 3. ac tradunt Syluest. *v. Electio* 2. *n.* 23. Borgnin. *dec.* 4. *p.* 1. Tusch. *concl.* 72. *n.* 1. & *seq.* Lamber. *de iurep. ar.* 4. *q.* 8. *in princ. p.* 4. *lib.* 2. Rot. *in Bergomen Capellaniae* 26. Iunij 1615. & 23. Martij 1618. coram Buratto. Praeterquamquod non sufficit hoc facere posse, si non fecerit, neque in Capitulo seipsum nominauerit. Si enim alij Canonici non possunt, vti singuli consentire extra Capitulum, multò minus poterit idem electus propriam electionem validare, si in Capitulo non habuerit vota sufficientia.

10 Caeterùm aduerto, quòd nouissimè S. Congregatio Episcop. & Regul. saepè decreuit, Vicarium Capitularem non posse eligi ad certum tempus, puta ad tres menses, sed eligendum esse pro toto tempore vacationis Ecclesiae. Ita in vna *Sutrina* die 14. Februarij 1653. in vna *Puteolana* die 14. Nouembris 1659. & alibi. Nec posse Capitulum ad sui libitum Vicarium reuocare sine causa per S. Congregationem approbanda, vt in vna *Neapolitana* die 1. Septembris 1603. & in vna *Messanen* die 6. Martij 1618. Et quidem summo iure. Nam aliàs Vicarius metu remotionis ab officio non exercet suam iurisdictionem, cùm opus fuerit, etiam in Capitulum, & Canonicos. Vnde, cum S. Concilium arctauerit Capitulum ad constituendum Vicarium intra octo dies, voluit id necessariò fieri per electionem. De iure autem nullus Officialis, per electionem canonicam constitutus, amoueri potest absque causa ad nutum; quia non subest amplius Electoribus quoad exercitium iurisdictionis, etiamsi Superior esset Regularis. *cap.* 2. §. *Priores de stat. Regul.* Quapropter eadem S. Congregatio censuit, vnam ex causis remouendi Vicarium Capitularem, vti indignum, esse, si patiatur aliquid fieri contra libertatem Ecclesiasticam. Ita in vna *Materana* die 16. Iulij 1601. Item si absque causa inhibeat suffraganeo, vel eius Vicario exercitium sui officij, vt in vna *Tarentina* die 17. Ianuarij 1600. & in alia *Materana* die 8. Maij 1604. Pariter si non resideat, si sit debitor Capituli, si acciperet pecunias pro dimissorijs, si patiatur exceptiones, vel odio habeatur à populo, & id genus alia, vt censuit eadem S. Congregatio in vna *Triuentina* die 7. Iunij 1622. in vna *Nullius Altamura* die 13. Iulij 1646. in vna *Tranen.* die 17. Maij 1604. & in vna *Neapolitana* die 26. Ianuarij eodem anno, quam proposuit tunc temporis eiusdem S. Congregationis Secretarius, nunc verò Eminentissimus Cardinalis Hieronymus ex Farnesia, matre Magnatum familia, vir consummatissimus, quo neminem aetas nostra doctiorem, priuati iuris & publici, sanctiorem, prudentiorem denique tulit.

CONSVLTATIO XXIV.

An quem pertineat deputatio prouisionalis ministrorum, exercentium in Ecclesia Cathedrali curam animarum?

1 Dicendum existimo, huiusmodi deputationem spectare ad Episcopum, nec in ea posse à quacunque dignitate Ecclesiae Cathedralis praetendi manutentio. Quia cura animarum in Cathedrali non residet penes Dignitates, sed penes Capitulum, vt post alios Gonzal. *ad regul.* 3. *Cancel. glos.* 6. *n.* 71. Rebuf. *in prax. de vnion.* Rot. *dec.* 340. *p.* 2. *rec.* & coram Caualer. *dec.* 274. *sub n.* 4. & 5.

2 Nec obstat, quod quando adest prima Dignitas, ad illam spectet ex Innoc. *in cap. Cum non ignores de praeb.* Calder. *conf.* 18. *eod. tit.* Cardinal. Zabarel. *conf.* 30. *in princ.* Primum, quia Innocentius dum dicit, debere esse vnum in Ecclesia super alios, qui curam habeat animarum, Cardinalis, & Calderinus id intelligunt de cura actuali, seu exercitio, non de habituali. Ideòque Calderinus ait, quod Plebanus est Curatus cura Collegij, omnesque loquuntur in Collegiatis, non in Cathedralibus, in quibus Episcopus est Praelatus, intitulatusque. Innoc. *ibid. ante n.* 2. Card. *conf.* 30. *col.* 1. & in puncto Gonzal. *d. glos.* 6. *n.* 83. iuncto *n.* 66.

3 Deinde, quia ex eo quod non Dignitates, sed Capitulum deputat Vicarios annales pro exercitio curae, à quibus illa exercetur, sequitur, quod Rector, curam habens, sit Capitulum, non autem aliqua Dignitas, *cap.* 3. & 4. *de offic. Vicar.* Innoc. *vbi supra n.* 2. Vitalin. *in Clem.* 1. *n.* 33. *de offic.* etiam *Vicar.* Paris. *conf.* 49. *n.* 36. & *seq. lib.* 4. Caualer. *dec.* 695. *n.* 1. vbi plenè, quod cura habitualis resideat penes Capitulum, deputans Vicarium amouibilem, exercitium verò solum penes Vicarium, atque adeò Dignitates ab actuali, & habituali exclusae remanent. Idque eo magis, quia sicut Capitulum deputat, ita idem Capitulum, non dignitates congruam assignat deputatis, sicque cura est penes illud. Abb. *in cap. extirpanda* §. *Quia verò n.* 15. *de praeb.* Seraph. *dec.* 1304. *n.* 1.

4 Cùm itaque cura non pertineat ad Dignitates, sed ad Capitulum, siue etiam ab Episcopum, non rectè applicatur conclusio illa, quod inferior, habens curam animarum deputare potest ministros, sed benè dispositio S. Concilij Trid. *seß.* 25. *de ref. cap.* 18. quod scilicet Ordinarius deputet Vicarium, seu oeconomum quomodocunque vacatio contingerit. Quod procedit etiam vbi collatio, vel electio spectat ad inferiorem non obstantibus his, quae notantur *in cap. Cum vos de offic. ordin.* vt per S. Congregationem *ibi* §. 9. *v. Idemtum*, ac per Thes. *for. Eccles. p.* 2. *cap.* 3. *n.* 52. & Garz. *de benef. p.* 9. *cap.* 2. *n.* 124. & 127.

5 Neque dicatur, quod hic non sumus in vacatione Ecclesiae, vel curae, sed tantum exercitij. Nam cum

Concilium loquatur *quomodocunque contigerit vacatio*, & vbi cura Ecclesiæ, vel Capitulo incumbit siue per vnum, siue per plures administratur, vt aduertit etiam Garz. *vbi supra num.20.* & dictio *quomodocunque* includat etiam vacationem impropriam, *cap. Indemnitatibus de elect. in 6.* Grat. *consil.70. n.76. lib.2.* curæque Ecclesiæ, vel Capitulo incumbenti deputetur Vicarius etiam temporalis, meritò casus dicitur comprehensus, etiam vbi Moniales habent curam, & nominant. Rot. *in Ianuen Parochialis S. Andreæ* 19. Aprilis 1627. coram Durano.

6 Et quidem saltem casus iste deciditur ex ratione salutis animarum, vt cura à dignis, & idoneis gubernetur, ex qua super eodem *cap.18. sess.25.* idem respondit S. Congregatio. Etenim ratio dicitur lex communis ad omnes casus, neque ex rationis identitate dicitur extensio, sed comprehensio, vt scitè post alios docet Crauet. *cons.190. n.2.* Rimin. iun. *cons.69. n.17. & seq.* Quod confirmatur, quia etiam quando Canonicus, vel alius appellat à mandato de residendo potest Episcopus apponere Vicarium, *cap. Peruenit el 2. de appel.* Lancellot. *de attent. c.12. limit. 18. n.2.*

7 Non obstat prætensa quædam possessio Dignitatum. Quia, præter quod debet probari in specie de deputatione ad exercitium curæ animarum, in quo Episcopus fundatam habet intentionem, cùm contra ipsum quædam possessio certorum actuum non extendatur ad alios. Bart. *in l.1. §. si quis hoc interdicto n.1. ff. de itin. act. priuat.* Felin. *in cap. Auditis n.10. de præscript.* Rot. coram Coccino *dec.497. n.2. & 6. & in Cremonen Canonicatus* 9. Decembris 1624. coram eodem, vbi quod tunc possessio esset probanda indiuidualiter, quoniam vna possessio non trahitur ad actus diuersæ speciei. Alex. *cons.68. n.18. lib.2.* Soccin. *iun. cons.187. n.28. lib.2.* Rot. *diu. dec.17. n.3. & seq. p.2. in Burgi S. Donnini Præpositura* 4. Decembris 1624. coram Buratto, & *in Cracouien. iuris legendi* 18. Decembris 1626. coram Coccino, vbi firmat opus esse, vt res, super qua fiunt actus, sit eiusdem qualitatis ex Rom. *cons. 368. n.13. & 16.* & manutentionem dati ad limites possessionis, ideòque probandam esse quasi possessionem qualitatis. Rot. *dec.409. n.1. & 2. p.2. recent.* Sacrum Concilium Trid. propter decretum irritans tollit possessionem, & consuetudinem contrariam, vt declarauit S. Congregatio *ad d. c.16. §.9. v. Debeat*, & sic non est considerabilis, Caputaq. *dec.15. p.3.* Gratian. *discept.383. n.5.* Præsertim si non adsint septem illa requisita ad acquirendam quasi possessionem incorporalium, illudque præcipuum quod actus fuerint facti iure proprio, & à credente vti iure suo, de quibus Gonzal. *glos.45. §.1. à n.30.*

8 Declaratio autem S. Congregationis est huiusmodi. *Cum cura cinium Visentum intra certos limites ad Capitulum cathedralis Ecclesiæ spectaret, quæ ab immemorabili tempore consueuit exerceri per duodecim capellanos à Capitulo deputandos, & ad eius nutum amoueri solitos absque eo quod Episcopus in ipsorum examine, vel approbatione quoquomodo se intromiserit, quod etiam obseruatum fuit cum aliqui coadiutores dati sint Capellanis à Capitulo; nam nullum conuenit adhiberi examen ab Episcopo, dubitatum fuit, an ex decreto Tridentini Concilij sit in aliquo dicta quasi possessio, & iurisdictio ab immemorabili tempore præscripta, itaut non liceat Episcopo examinare dictos Capellanos, & eorum coadiutores, ac Dignitates, & Canonicos, qui quandoque per seipsos dictam Curam exercent, & eis prohibere, ne absque sua approbatione curam exerceant, vel Sacramenta ministrent.* In hac quæstione Tridentinum *cap.18. sess.24.* loquitur quando Parochiales Ecclesiæ vacant, quarum collatio facienda est, hic autem nulla Parochialis vacat, nulla collatio est facienda. Licet autem casus hic verbis expressis Concilij non sit decisus, ex mente tamen Concilij satis decisus videtur, vt non permittantur illi exercere curam animarum, nisi examinati, & approbati prius fuerint ab Ordinario. Hæc autem mens colligitur primùm ex *cap.7. sess.7.* quod licet loquatur, quando beneficium curatum est vnitum Capitulo; eadem ratio tamen est, quando cura animarum est vnita Capitulo. Deinde ex *c.11. sess.25. de Regul.* quod si habet locum in Regularibus Ecclesijs, multò magis habere debet in secularibus ex *cap.18.* Quamuis enim nulla Parochialis vacet, quæ conferenda sit, tamen Ecclesia cathedralis ista est, quæ curam in se habet per plures exercendam. Postremò idem colligitur *ex cap.8. sess.7.* dum Episcopus visitando potest prouidere, item ex *cap.6. sess. 21.* quando ignari sunt Rectores Parochialium, & ex *c. 13. sess.7.* quando nominantur vel præsentantur, ac denique ex *c.3. sess.13.* quando inepti administrant sacramenta. Vnde alias S. Congregatio in quadam Taruisina censuit, nullum Capellanum posse exercere curam animarum, qui non sit ab Ordinario approbatus. Igitur eadem S. Congregatio censuit respondendum esse interrogationi, *licere*, nullo expresso verbo, an id ex verbis, vel mente Concilij sit.

CONSVLTATIO XXV.

An, quando vnus in scriptura, vel voce prius quam alter nominatur, vel scribitur, sit signum demonstratiuum, & illatiuum præeminentiæ, & prærogatiuæ?

1 Respondendum videtur affirmatiuè. Ordo enim scripturæ designat excellentiam, & gradum personarum, quia digniora sunt præponenda. *Instit. de iur. nat. gent. & ciuil. §. fin.* vbi Glos. *fin.* & digniores prius debent scribi, *l.1. §. ff. de alb. scrib.* per quem textum dicit Bald. *in l. Cum quidam in 3. oppos. C. de verb. signif.* quod prior nominatus præsumitur cæteris maior. Quò facit elegans iuris ciuilis locus *in l.1. C. de summ. Trin.* vbi priori loco nominatur Damasus Pontifex, & posteriori Petrus Alexandriæ Episcopus, ideòque prærogatiua præ alijs debetur Pontifici Romano. Eodem etiam facit *l. generaliter, §. quis ergo, ff. de fideic. liber.* ibi: *ordinem scriptura sequendum, & l. qui soluendo de hæred. instit.* vbi Imol. post Angel. dicit per illam legem, quod ordo verborum designat, & inducit ordinem prælationis. Quod etiam dicit Gemin. *in cap. fin. in princ. de offic. deleg. in 6.* & colligitur ex *cap. Veritatis de dol. & contum. & ex cap. 1. de reb. Eccles.* & alia multa ad hoc propositum adducit Dec. *in cap. Nicolao de appel.* & ibi declarat, quod hoc est regulariter verum, & procedit in dubio, secus quando esse mus certi de maiori dignitate, quia tunc ordo literæ non attenderetur, *l. Nec enim de solut.* & ibi Imol. tradit que Bart. *in l.2. §. prius de vulg. & pupill.* Sic procedunt iura, in quibus quandoque digniores ponuntur posteriori loco.

2 De isto etiam ordine literæ multa tradit Felin. *in cap. Cum dilecta, v. Ordo scripturæ, de rescript.* & Dec. *cons. 161. col.2.* & Cassan. *in catal. glor. mund. consid.17.* & plenè per Euerard. *in libel. locor. legal. in loc. ab ordin. col. fin.* & Glos. *96. d. in cap. Bene quidem*, & Mediolanensem, quæ ex textu colligit argumentum ad prærogatiuam, & dignitatem maiorem Ecclesiæ Mediolanensis ad Rauennatem. De qua etiam quæstione meminit Gloss. *in l. Decernimus, C. de Sacros. Eccles.*

3 At verò infirmius est hoc argumentum, quàm vt quispiam sustinere suæ prærogatiuæ molem valeat. Quis enim non rideat, si audiat hanc maiorem propositionem? *Quicunque prior loco nominatur, is gaudet prærogatiua præ alijs, & maiori, cæteris quos nominatur*, cùm nominationis ordo sæpè sit fortuitus. Huc spectat textus *in l. In his §. vlt. & l. seq. ff. de solut. & liber.* vbi ex Vlpiano apud Marcellum *lib.20. digestor.* quæritur: si quis ita cauerit debitori in sortem, & vsuras se accipere, vtrùm pro rata & sorti, & vsuris decedat, an verò prius in vsuras, & si quid superest in sorte. Sed ego non dubito, quin hæc cautio in sorte, & in vsuras prius vsuras admittat; tunc deinde siquid superfuerit in sortem cedat. Et ex Paulo: Nec enim ordo scripturæ spectatur, sed potius ex iure sumitur id, quod agi videtur. Eodem facit ordo *in ep. ad Galat. 2. v.9.* vbi D. Iacobus D. Petro præponitur, & quod D. Andreas prior Christum sequutus est ante D. Petrum fratrem, Ioan. *1. v.37. & seqq.* Hic etiam non incongruè quæri potest.

CON-

CONSVLTATIO XXVI.

An locus altior, vel primus sit signum prærogatiuæ?

1 AFfirmandum videtur. Et locus altior est, si supremo Domino proximior sedeat, vt est textus cum Glos. *in §. Aliam, instit. de bon. poss.* traditque Cassan. *in catal. glor. consid.* 12. 13. & 19. Item si quis sedeat vel incedat à dextris. Nam qui à dextris sedet, vel à manu dextra incedit honorabilior est eo, qui sedet, vel incedit à sinistris, de quo est textus cum Glos. *in l. Decernimus, C. de Sacros. Eccles.* vbi quando dicitur de prærogatiua in sedendo Glossa exponit, si à dextris sedeat, qui locus est dignior. Et qui sedet iuxta Principem censetur magis honoratus, quàm alius, *C. de præpos. labor. l. 1.* Et ordo ambulationis denotat eminentiam honorum, vt per Imol. *in l. qui soluendo de hered. instit.* dicitque Glos. *in c. Quam periculosum 7. q. 1.* quod primogeniti, vt honorarentur sedebant ad dexteram patris, vt *in psal. 110.* dicitur *sede à dextris meis.* Et tradit Felin. *in rubr. de maior. & obed. in 4. col. in fin.* ibi: *nota etiam quod qui sedet à manu dextera.* Et subijcit, quod qui sedet dicitur honorari magis, quàm qui stat, allegatque Bald. *in l. Quoties, C. vbi sen. vel Clariss.* per illum textum *v. Sedenai.* A quo ergo aliquid primum fieri incipit, denotatur in eo honoris præeminentia, vt si vni primo incensus exhibetur, vel pax primo datur, hic cæteris honorabilior demonstratur.

2 Eadem de Oratoribus Principum dicenda sunt, vt honor, qui debetur Domino, idem debeatur illi, qui Dominum repræsentat. De quo allegatur textus *in cap. fin. 93. dist.* vbi dicitur, quod Diaconus, tenens locum Patriarchæ, honoratur sicut dominus suus. Quem textum ad hoc allegat. Abb. *in c. fin. de offic. deleg.* vbi etiam Dec. *1. col.* allegat Glossam *in c. de causa 2. q. 5.* dicens, quod Legatus Papæ debet honorari, vt Papa, & alia plura ad hoc adducit Decius *vbi supra*, & Cepol. *suo tract. de Imper. elig. col. 10.* ibi: *Pro Imperatore vero.* Legatus enim maioris Principis debet eum, qui minoris est, præcedere, *cap. si à sede de preb. in 6.* Glos. *in l. restituenda, C. de adu. diuers. iud.* Laudens. *in tract. de Legat. q. 27.* Prærogatiua enim, quæ est in principali, eadem esset debet in Locumtenente suo, Angel. *in l. si prior, ff. qui potior in pign. hab.* & Anchar. *in cap. Grandi not. 5. de suppl. negl. Prel. in 6.* vbi honor, qui debetur Domino, debetur Administratori suo.

3 Quæ conclusio procedit, quando Orator vnius Principis contenderet cum Oratore alterius Principis. Nam cuilibet locus, & gradus assignaretur ex persona Domini sui. Sed vbi ex parte vnius Principis interueniret Orator suus, ex alia verò parte esset alius Princeps in propria persona, tunc esset secus. Ita Dec. declarat *in d. cap. fin.* Quod etiam refert Purpurat. *in l. 1. de offic. eius n. 633.*

4 Verùm enimuerò ius ante alios sedendi non tribuit maiorem potestatem. Nam & Præfectus Vrbi in Consistorio Principis priori loco sedet, quem sequuntur Patricij, Consules, Consulares, & tum Præfecti Prætorio *Nouel. 62. l. 3. C. de offic. Vrb.* Et tamen Præfecti Prætorio lōgè maior potestas est, & sublimior iurisdictio, quàm eorum, qui ante ipsum sedent, quod vel ex eo solo perspicitur, quod à Præfecto Prætorio non appellatur, *l. vn. C. de sent. Pref. Pret.* cùm tamen à Præfecto Vrbi appelletur, *l. 2. C. de his, qui props. met. iud. non appel.*

CONSVLTATIO XXVII.

An sit de pertinentibus ad Auditorem Cameræ Apostolicæ cognoscere de altercatione iurisdictionum inter Iudices?

1 REspondetur negatiuè, ac proinde inhibitiones quæcumque hac in re sunt abusiuæ, nec vllibi reperiuntur permissæ, immò expresse prohibitæ à Congregatione aliàs super abusibus Tribunalium reformandis ab Innocentio X. instituta, quæ præsentiens hisce vagis, ac generalibus inhibitionibus earum cursus inuolui, & intricari, præ cæteris ordinauit, non deberi inhibitiones expediri, nisi pro exequutione particularium decretorum, quæ iuxta casuum contingentiam à Sacris Congregationibus emanant, illis in forma authentica insertis. Vnde rationabile est, quod quando Suffraganeus contendit causam à Metropolitano auocari, & ad se remitti desuper pro terminatione adeat vel S. Congregationem inter Episcopos, & Archiepiscopos inuicem contendentes præ cæteris opportunam, vel Præfectum Signaturæ Iustitiæ, ad quem etiam pertinet contentiones iurisdictionales manu Regia, appellatione ac recursu sublatis, & absque scriptura terminare ex reformatione Pauli Papæ V. *tit. de Auditore Cameræ, §. Et quoad præuentionem*, ibi: *Orta inter Tribunalia differentia, ad Præfectum Signaturæ Iustitiæ recurri mandamus.* Et regulare est, vbi agitur de cognitione iurisdictionis, manu Regia & ex abrupto procedi. Maur. *de mod. proced. ex abrupt. q. 5. n. 146. & 177.*

CONSVLTATIO XXVIII.

An sit abusiua introductio Suffraganei prouocandi ad altercationem Metropolitanum circa remissionem causarum?

1 REspondeo affirmatiuè. Quia remissio causæ petenda est à parte interessata, citato collitigante, cuius etiam interest, non ab vno Iudice, alio Iudice citato iuxta morem maiorum, & stylum hucusque seruatum non peruertendum. *l. more maiorum*, & ibi Glos. *ff. de iurisd. omn. Iud.* atque obseruantiam Romanæ Curiæ, aliarum Curiarum magistræ, ob quam principales interessati, collitigantibus citatis indies remissionem petunt, prout testatur Ridolph. *in prax. p. 3. cap. 5. n. 13.* Et maximè quia hæc abusiua introductio Suffraganei in trahendo ad Iudicium suum Metropolitanum circa id, quod partes, non Iudicem tangit, in vilipendium vergit ipsius Metropolitani, cui Suffraganeus tanquam patri, & pastori præstare tenetur reuerentiam, & pium deuotionis gerere respectum. Quaran. *in sum. Bullar. v. Archiepiscopi authoritas, n. 6.*

CONSVLTATIO XXIX.

1 CVm Suffraganeus sæpè abutatur in sententijs, excommunicando inquisitos, vti contumaces, & dum inquisiti appellant ad Metropolitanum, contendit, hunc non posse illos audire, vti contumaces, & vt plurimùm comminatur excommunicationem, cùm verè non adsit contumacia, & ad effectum appellationis non cortex verborum sententiæ, sed substantia, & natura iudicij attendi debeat. Duran. *dec. 60. n. 47. & seq.* Merlin. *dec. 694.* vbi monet, nullatenus admittendum esse modum ferendi sententias, per quem certiores iuris effectus subuerterentur, & tollerentur appellationes, & via fraudibus alijs panderetur; ideò quæritur,

Quinam dicendi sint contumaces ad effectum denegandi appellationes?

2 REspondetur, eos tantum, qui personaliter fuerint moniti. Quod namque de cætero ficto contumaci, qualis est, qui personaliter non fuit citatus, appellationis remedium concedatur habet Ciarlin. *contr. 148. n. 4. & 5.* Farinac. *cons. 85. n. 10. & 151.* Scacc. *de appell. q. 12. n. 14.* Et tantò magis, vbi agitur de excommunicatione, quæ sine præuia citatione personali est nulla. Rot. *dec. 90. n. 1. p. 1. rec.* cum alijs vulgaribus. Requiritur etiam, vt præcedant legitima ad inquirendum indicia, sine quibus sententia contumacialis nomen non meretur. Chartar. *de exequut. sent. cap. fin. n. 60. & 66.* Farinac. *de inquis. q. 1. n. 40. & 45. & q. 11 ante n. 17.* Rot. *dec. 663. n. 3. p. 1. rec.* Et vlterius pro constituendo reo in contumacia mediante excommunicatione exigitur, vt causa sit grauis, quæ secum afferat pœnam corporis afflictiuam, in qua sententia in absentem ferri non possit iuxta animaduersa per Foller.

in prax. crim. cap. 5. Vel non comparentes contumaces reputentur *n.* 3. *& seqq.* Et quia pro regula est, quod remedium excommunicationis non nisi ex grauissima causa est adhibendum, Sperell. *dec.* 129. *n.* 6. & in leuibus causis non est abutendum excommunicatione, eo quod sit maior pœna, quæ ab Ecclesia dari possit. *c. Corripiantur* 23. q. 3. cum alijs per Dian. *in sum. v. Censura n.* 15. & consuluit Antonius Sauus, Parochus S. Ioannis in Ayno, præstantissimus sui sæculi Canonista, nunc autem Episcopus Termularum.

CONSVLTATIO XXX.

An eo ipso quod Metropolitanus inhibeat, si Procurator Curiæ Episcopalis in criminalibus, & partes litigantes in ciuilibus prætendant inhibitionem grauaminosam, debeant instare pro reuocatione coram Metropolitano?

1 Affirmatiuè. Quia ad eundem Iudicem, qui inhibuit pertinet id cognoscere. Vbert. *de mod. cit and. fol. mihi* 104. *circa fin.* Quatenus Metropolitanus habeat suam inhibitionem pro iusta, & persistat in ordine transmissionis actorum, æquissimum est à Suffraganeo non retardari obedientiam in illa transmittenda. Quia Suffraganei Metropolitano suo obedientiam & reuerentiam debent. Quaran. *v. Archiepiscopi authoritas n.* 6. Et in transmittendo acta sumptibus petentis sine præiudicio recursus ad Superiores ius saluum remanet Suffraganeo absque vllo suo detrimento circa peritam remissionem, & interea euitantur contentiones, & absurdum, quod Suffraganeus non assumet sibi authoritatem iudicandi circa iustitiam, & iniustitiam inhibitionis Metropolitani, quod spectat ad suos Superiores, & Metropolitanus pro debita sibi obedientia inuenda non cogetur ob pertinaciam coercendam vti remedio interdicti contra Episcopum, & excommunicationis, alijsque pœnis contra inferiores, prout de iure sibi permittitur. *cap.* 1. *§. fin. de offic. Ordin. in* 6. Genuen. *in prax. Archiep. cap.* 88. *n.* 6.

CONSVLTATIO XXXI.

An auocationum & sententiarum iustitia discutienda sit cum partibus, quarum principaliter interest suos recursus & sententias à se obtentas defendere, an verò cum Iudicibus?

1 Respondeo. Archiepiscopi nunquam causas componant, sed solo zelo iustitiæ aperiant gremium recurrentibus, nec affectent causas, sciantque, iudicare onus esse. *cap. Pastoralis*, ibi: *exonerare, de offic. Deleg.* & *in l. fin. §. iudicandi, ff. de mun. & honor.* nec affectari onerosa. Glos. magna *in cap. si contra vnum de offic. deleg. in* 6. Proindeque si aperietur via, quod Metropolitani sumptibus suis deberent discutere sententias à se latas, & auocationes causarum à se factas, se exonerarent à dicto onere iudicandi, & non inuenirentur Metropolitani, qui vellent audire recurrentes. Vnde non videtur peruertendus mos maiorum, vt auocationum, ac sententiarum iustitia discutiatur cum partibus, quarum principaliter interest suos recursus & sententias à se obtentas defendere, non cum Iudicibus.

CONSVLTATIO XXXII.

An Metropolitanus possit in tota Prouincia punire omnia crimina notoria subditorum suffraganeorum, etiam extra visitationem & omni tempore, dummodò Episcopus non præuenerit in puniendo?

1 Respondetur affirmatiuè ex deductis per Genuen. *in prax. cap.* 88. *n.* 12. & etiam in prima instantia est Iudex competens in causis contra Officiales Episcoporum suffraganeorum, quando delinquunt in officio, iuxta illud, quod S. Congregatio Concilij in vna *Tarentina* die 15. Februarij 1642. declarauit.

CONSVLTATIO XXXIII.

An Suffraganeus possit aliquid contra Metropolitanum?

1 Respondetur. Iuris est indubitati, quod inferior Superiorem soluere nequit, vel ligare. *cap. Cum inferior de maior. & obed.* Et quod in Patriarchas, & Archiepiscopos solus summus Pontifex iurisdictionem habet. *c. fin.* 22. *dist.* Innoc. *ind. cap. Cum inferior in princ.* Clar. *in pract. crim. q.* 35. *vers. Vlterius quæro*, Alphons. de Leon. *de censur. recollect.* 2. *n.* 285. Quare sub Anno 1653. à S. Congregatione Immunitatis fuit ordinatus accessus ad Vrbem Episcopo Vritano, ex eo solum capite, quod ausus fuerat sub prætextu Immunitatis Archiepiscopum Tarentinum excommunicare, & à S. Congregatione Episcoporum fuit acriter punitus Vicarius Episcopi, qui ausus fuerat excommunicare Vicarium Archiepiscopi, sicuti testatur idem Alphons. *d. recollect.* 2. *n.* 301. Quod & confirmauit eadem S. Congregatio Immunitatis iudicio Eminentissimi Cardinalis Brancacij, qui maioribus suis maior inter Principes sapientia claret, supra sapientes Principatu.

CONSVLTATIO XXXIV.

An Monialibus expulsis debeantur alimenta? Quomodo ea taxanda? Et an ex causa possint augeri?

1 Alimenta deberi Monialibus à Monasterio, dum lis pendet super validitate expulsionis, tenent vno calamo Doctores, nuncupatim Bartol. *tract. de alim. n.* 43. Afflict. *dec.* 10. *n.* 1. *in fin. & seq.* benè Cordub. *de lib. agnosc. §. si vel parens n.* 58. Surd. *de alim. tit.* 1. *q.* 528. *n.* 9. *in fin. & seq.* Ioseph. Ludouic. *dec.* 46. *n.* 3. Coler. *de alim. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 53. Rodriq. *tom.* 2. *q. regul.* 24. *ar.* 2. & statuit Rot. *dec.* 109. *n.* 6. *p.* 2. *rec.* quæ loquitur de moniali expulsa propter rixas, etiam ad aliud Monasterium translata, & *in Tullen Monasterij* 5. Martij 1608. coram Sacraro, sicut etiam quotidie seruatur in vxore, dum pendet lis super diuortio, vel separatione thori, alijsque similibus.

2 Circa quantitatem verò alimentorum, taxanda videntur saltem iuxta quantitatem bonorum per eas Monasterio datorum. Quia Monialibus, siue Monachis, etiam quando legitimè propter delictum expelluntur, & ad aliud monasterium transferentur, donec viuunt, debetur vsusfructus bonorum primo Monasterio datorum, vt est textus *in c.* 2. *si quis rapuerit*, iuncta Glos. *v. Cautiori* 27. *q.* 1. traditque Host. *in cap. Quod se* 3. *n.* 4. *de Cle. coniug.* & ibidem Butr. *n.* 9. Anan. *n.* 6. vbi de communi, Imol. *n.* 9. Panorm. *n.* 6. *ad fin.* & prosequitur Calder. *consf.* 23. *n.* 1. *tit. de Regular.* Lap. *alleg.* 61. *n.* 6. Socin. *cons.* 52. *n.* 18. *lib.* 4. vbi testatur etiam de communi. Quod apertè confirmat Rebuf. *ad concord. tit. de Reg. ad Pralat. nomin. §. vlt. glos. concessa*, vbi quoque fatetur de communi, Couar. *in cap.* 1. *n.* 20. *de testam.* & Moliu. *de iust. & iur. tom.* 1. *disp.* 140. *n.* 26. Et multò magis debentur Monialibus iniquè circumuentis, & innocenter à Monasterio expulsis.

3 Fructus autem dotis ad minus taxantur ad rationem quinque pro centenario etiam Monialibus, vt in specie de dote debita Moniali dixit Rota in *Nouarien Legati* 20. Maij 1622. coram Coccino, cuius verba hic appendemus. Immò vltra summam prædictam debentur in casu, quo pro alendis Monialibus non sufficiunt annui reditus. Quoniam alimenta sunt taxanda etiam Monialibus iuxta personarum qualitatem, vt post relatos aduertit Pontan. *de alim. cap.* 13. *n.* 3. computando etiam impensas, quæ fiunt pro vestibus, & suppellectilibus, confessario, famulis, alijsque personis necessarijs pro condecenti sustentatione. Rota coram Mantica *dec.* 331. *n.* 4. *& seqq.*

Nec

4 Nec obstaret concordia. Nam ad effectum alimentorum satis est, Superiores arbitrati, non esse sufficienter alimentis prouisum. Tunc enim neque spontanea renunciatio, neque sententia Iudicis per partes approbata, etiam cum iuramento obstat augmento alimentorum, vt ad rem firmauit Rota coram Mantica *d. dec.* 331. *n.* 1. *& seq.*

Atque ita censuit S. Congregatio Episcop. & Regular. die 6. Decembris 1641. & die 10. Martij 1645. ac 10. Ianuarij, & 10. Maij 1647. ac 17. Martij 1661. in vna *Florentina*, quam proposuit Eminentissimus Cardinalis Marcellus, maturus prudentia, spectatus doctrina, veteri, atque insita Sanctacruciæ familiæ pietate.

R. P. D. Coccino, Nouarien Legati, Veneris 28. Maij 1622.

Hoc dubio, An constet de bono iure Monialium, &c.

5 QVantum attinet ad secundum principale quæsitum, an constet de bono iure respectu condemnationis ad rationem sex pro centenario & anno à die ingressus, visum fuit non constare de bono iure. Quia cùm durante anno probationis hæredes soluerint alimenta, ad fructus non tenebantur, cum testator expresè cauerit, quod donec Hippolyta se nuberet, debeat habere victum & vestitum. Nuptæ autem in Domino tunc perficiuntur, quando ingressæ vota solemnia emittunt, *cap. vni. de vot. in* 6. S. Thom. 2. 2. *q* 88. *ar.* 7. *&* 11. *in corp.* latéque Sanch. *de matr. lib.* 7. *disp.* 24. *n.* 7. Quo verò ad sequentes annos, cùm agatur de legato dotis, de duobus est videndum. An post emissam professionem ob retardatam solutionem dotis fructus debeantur? Secundò, quatenus sic, an taxatio fuerit excessiua?

6 Et quantum attinet ad primum, quando agitur de matrimonio carnali ad effectum quod fructus dotis debeantur duo copulatiuè requiruntur, quod scilicet mulier diligentias fecerit pro dote habenda. Secundò, quod aliunde non habuerit, vnde viuere possit. Afflict. *dec.* 284. Thesaur. *dec.* 43. & fuit resolutum in causa *Spoletana vsusfructus* 18. Maij 1589. coram Cardinali Mantica, & aliàs sæpiùs, & isti fructus debentur marito sustinenti onera matrimonij, Doct. *in cap. salubriter de vsur.* & fuit resolutum in causa *Bononien dotis* 4. Februarij 1605. coram bo. me. Cardin. Lancellotto. Sic in hoc casu isti fructus debentur Monasterio, quod sustinet onera matrimonij spiritualis. Validum enim est argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, adeòque à pari procedunt, *c. sicut vir* 7. *q.* 1. Marsil. *sing.* 215. *n.* 1 *incip. Validum est*, Natt. *cons.* 296. *n.* 3. *lib.* 2. vbi quod dos matrimonij carnalis, & spiritualis non iudicatur ad imparia, sed fauor, qui tribuitur doti matrimonij carnalis, tribuitur etiam spirituali, quando non militat diuersitatis ratio. Gail. *obser.* 94. *n.* 16. *& seqq. lib.* 2.

7 Quantum verò attinet ad secundum, cùm taxatio fuerit facta ad rationem sex pro centenario & anno, visa fuit Dominis nimis excessiua, cùm regulariter taxatio fieri soleat ad rationem quinque pro centenario. Cæs. de Grass. *dec.* 2. *n.* 3. *&* 4. *de vsur.* Natt. *cons.* 497. *n.* 11. Honded. *cons.* 30. *n.* 2. *lib.* 1.

CONSVLTATIO XXXV.

An sit indulgendum, vt filius possit dumtaxat ministrare in Ecclesia, in qua suus genitor, qui à triginta, & vltra annis obijt, aliàs Canonicatum obtinuit, sed in nullo Sacro Ordine ministrauit, probibente hoc S. Concilio Trid. **sess. 25. c. 15. de ref. & cap. 2. 3. & 4. de fil. presbyt.**

1 AFfirmandum videtur. Quoniam quando per triginta annos obliterata est memoria paterna, consueuit S. Congregatio Concilij benignè illegitimis fauorabili voto succurrere, vt ex gratia Apostolica valeant in Ecclesia, vbi eorum patres beneficia obtinuerunt nedum ministrare; sed etiam beneficia habere, qua de re extant plurimæ supplicationes signatæ ex voto S. Congregationis, & nouissimè in vna *Bisuntina* 1663.

2 Et quidem non absque ratione. Quia per triginta annos de iure censetur inducta obliuio. Vbi autem cessat omne periculum scandali propter obliteratam memoriam paternam, succurritur filio illegitimo, qui ex persona sua in nulla prorsus est culpa.

3 Vnde tanto fortiùs videtur indulgendum, quanto quidem Orator non petierit beneficium simile aut dissimile, aut pensionem in dicta Ecclesia, in qua pater beneficium habuit, ratione quorum dumtaxat censetur prohibitum ministrare per Tridentinum loco allegato; itaq; vniuersalitas verborum *quoquomodo ministrare* afficiat tantum casus in ipso Concilio expressos. Nam quando filius ministrat ex deuotione tantum, seu etiam alia de causa, quæ non profluit ab ipsa Ecclesia, in qua ministrat, non desunt Doctores, qui affirmant eo casu licere filio in Ecclesia, vbi pater beneficium habuit, ministrare, vt tradit Garz. *in prax. benef. p.* 7. *c.* 3. *n.* 70. vbi ait, hoc ipsum praxim ostendere.

4 Idque faciliùs procedit, si orator per decennium, & vltra toleratus fuerit ministrare in dicta Ecclesia ratione munerum sibi incumbentium, nimirum si esset de Sodalitate presbyterorum, qui pia legata adimplent, nullumque prorsus beneficium, aut aliquam pensionem, seu firmum stipendium in dicta Ecclesia habeat. Ista enim decennalis obseruantia non solum corroborat praxim, & trahit secum fauorabilem explicationem Concilij pro oratore, quod fuerit sibi licitum peragere illud, quod aliàs, circumscripta huiusmodi obseruantia decennali, dubitari potuisset, an id fuerit licitum, sed etiam videtur operari, quod pro eodem sumi debeat dispensatio, quæ ipso iure censetur concessa ex sola continuata possessione decem annorum, vt pulchrè docet Cassad. *dec.* 8. *n.* 1. *super reg. Cancell.* ea potissimum ratione, quod Episcopus, qui quotannis tenetur visitare suam diœcesim non censetur per integrum decennium permisisse in ea exerceri actum, de iure improbatum.

5 Cùm itaque nullum sit scandalum, quinimmò illud potiùs resultaret, si eiusmodi Oratori petita gratia denegaretur. Tum quia inde daretur occasio publicandi, tur in ministerio, in quo adhuc toleratus fuit, non possit continuare. Tum etiam quia in opprobrium Ordinis clericalis mendicare cogeretur, ideòque Oratori videtur indulgendum.

CONSVLTATIO XXXVI.

An Episcopus possit Monialibus præscribere tempus & locum recipiendi Sacram Communionem?

1 ET affirmatiuè respondendum est. Habetur disertè ex Concilio Trid. *sess.* 22. *in decret. de obser. & euit. in celebr. miss.* & alibi, quibus in locis tribuitur Ordinarijs etiam vti Sedis Apostolicæ delegatis facultas extirpandi quoscunque abusus circa Sacramentorum tum administrationem, tum susceptionem. Quod præcipuè curandum est in Sacræ Eucharistiæ frequentatione, vt æmulationes & singularitates, vnde certa Congregationibus imminet ruina, euitentur & impediantur, dum communicantes non communicantibus se putant meliores & sanctiores, suoque exemplo aliàs sæpè non debitè præparatas, ne deterioris, aut peioris vitæ in hominum oculis habeantur, ad communicandum indignè incitant, & quasi inducunt. Qua ratione id ipsum in Monialibus obtinere debet si in illis scandala & abusus timeantur.

2 Nec dici potest, quod hæc ordinatio non inseruiat, nisi ad retrahendum Moniales à deuotione, & Sacra Communione contra dispositionem Sacri Concilij Tridentini *sess.* 22. *cap.* 6. *de sacrif. Missæ*. Nam responsio in promptu est, Ordinarium scilicet libenter consensurum, vt frequentiùs ad mensam Domini accedant, imò quotidie, vt optat quidem Sacrosancta Synodus, in singu-

lis

lis Missis ex adstantes non solum spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione communicent, vt illis Sanctissimi huius sacrificij fructus vberior proueniat, vbi tamen informatus fuerit quod tam benè, ac sanctè viuant, vt quotidiè corpus Domini mereantur recipere. Quod iudicium cum sit apud Pastorem, ad ipsum spectat dignoscere præparationem qua animi puritate, quaque reuerentia tam augustum, ac superuenerabile Sacramentum frequentandum sit, quod sufficienter exprimit idem S. Concilium *sess. 13. cap. 7. & 8. de Euchar.*

3 Præterea dispositio *d. cap. 6. sess. 22. de sacrif. Miss.* ac tota eius sessio non subseruit ad determinandum aliquid de quotidiana communione, sed ad declarandum contra quosdam hæreticos, Missas illas, in quibus adstantes non communicant, non esse illicitas, vti ex ipso textu facilè intelligi potest. Quid autem idem S. Concilium in hac materia senserit respectu Sanctimonialium, quæ sponsæ sunt Christi, sibique ac sæculo mortuæ, iugiter orationi, ac Deo vacant, constat ex *cap. 10. sess. 25. de Regular.* vbi illas monendas censet, vt saltem semel singulis mensibus Sacrosanctam Eucharistiam suscipiant. Vnde facilè colligi potest quid sit censendum iuxta mentem eiusdem Concilij de Monialibus, in quibus Episcopus abusus aliquos circa frequentationem venerabilis Sacramenti Eucharistiæ compererit.

4 Atque ita S. Congregatio Concilij Trid. die 7. Maij 1652. in vna Gandauensi declarauit Monialibus huiusmodi dispositionem S. Concilij *sess. 22. c. 6. de sacrif. Miss.* non suffragari, Ordinarioque licere præscribere illis dies, & locum accipiendi Sacram Communionem.

[De quotidiana verò communione, præter Doctores, ac decreta antiquiora, extat sequens decretum S. Congregationis Concilij Tridentini nuper editum huius tenoris: *Cum ad aures S.D.N. fide dignorum testimonio peruenerit in quibusdam diœcesibus vigere vsum quotidianæ Communionis, etiam in feria sexta Parasceuæ, & simul affirmari eandem quotidianam Communionem præceptam esse à iure diuino, quin etiam in illius administratione aliquos abusus inoleuisse, videlicet, quod aliqui non in Ecclesia, sed in priuatis Oratorijs, & domi, imò cubantes in lecto, & non laborantes vlla grauis infirmitatis nota, sumant Sacrosanctam Eucharistiam, quam argentea theca inclusam in crumena, aut secretò illis deferunt sacerdotes sæculares, aut regulares, alijque in communione accipiant plures formas ac particulas vel grandiores solito, ac tandem quis confiteatur peccata venialia simplici sacerdoti non approbato ab Episcopo, aut Ordinario. Cùm autem hæc Sanctissimus consideranda commiserit S. Congregationi Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, eadem S. Congregatio præuia matura discussione super prædictis vnanimi sententia ita censuit: Etsi frequens, quotidianusque Sacrosanctæ Eucharistiæ vsus à Sanctis Patribus fuerit semper in Ecclesia probatus, nunquam tamen, aut sæpius illam percipiendi, aut ab ea abstinendi certos singulis mensibus, aut hebdomadis dies statuerunt, quos nec Concilium Tridentinum præscripsit, sed quasi humanam infirmitatem secum reputaret, nihil præcipiens, quid cuperet tantum indicauit, cùm inquit: Optaret quidem Sacrosancta Synodus, vt in singulis Missis fideles adstantes sacramentali Eucharistiæ perceptione communicarent. Idque non immeritò. Multiplices enim sunt conscientiarum recessus, variæ ob negotia spiritus alienationes, multæ è contra gratiæ, & Dei dona paruulis concessa, quæ cum humanis oculis scrutari non possimus, nihil certè de cuiusque dignitate, atque integritate, & consequenter de frequentiori, aut quotidiano vitalis panis esu potest constitui. Et propterea quod ad negotiatores ipsos attinet, frequens ad Sacram alimoniam percipiendam accessus Confessariorum secreta cordis explorantium iudicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritate, & frequentiæ fructu, & ad pietatem processu laicis negociatoribus, & coniugatis, quod prospicient eorum saluti profuturum, id illis præscribere debebunt. In coniugatis autem hoc amplius animaduertent, cum Beatus Apostolus nolit eos inuicem fraudari, nisi fortè ex consensu ad tempus, vt vacent, orationi, eos seriò admoneant, tantò magis ob Sanctissimæ Eucharistiæ reuerentiam, continentiæ vacandum, puriorique mente ad cælestium epularum communionem esse conueniendum. In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum inuigilabit, non vt à frequenti, aut quotidiana sacræ Communionis sumptione vnica præcepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur, sed magis quid singulis permittendum per se, aut Parochos, seu Confessarios sibi decernendum putet, illudque omnino prouideat, vt nemo à sacro Conuiuio seu frequenter, seu quotidie accesserit repellatur; & nihilominus det operam, vt vnusquisque dignè pro deuotionis, & præparationis modo rarius, aut crebrius dominici Corporis suauitatem degustet. Itidem Moniales quotidie Sacram Communionem petentes admouendæ erunt, vt in diebus ex earum Ordinis instituto præstitutis communicent. Si quæ verò puritate mentis eniteant, & feruore spiritus ita incaluerint, vt dignæ frequentiori, aut quotidiana Sanctissimi Sacramenti perceptione videri possint, id illis à superioribus permittatur. Proderit etiam præter Parochorum, & Confessariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum vti, & cum eis constitutum haberi, vt cum fideles ad Sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accederint, statim de magna ad illud sumendum præparatione orationem habeant, generatimque ostendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam salutifici cibi sumptionem deuoto studio excitantur, debere siue laici negotiatores sint, siue coniugati, siue quicumque alij suam agnoscere infirmitatem, vt dignitate Sacramenti, ac diuini iudicij formidine discant cælestem mensam, in qua Christus est, venerari. Et siquando se minus paratos senserint, ab ea abstinere, seque ad maiorem præparationem accingere. Episcopi autem, in quorum diœcesibus viget huiusmodi deuotio erga Sanctissimum Sacramentum, pro illa gratias Deo agant, eamque ipsi, adhibito prudentia, & iudicij temperamento, alere debebunt, & ab eorum officio postulari sibi maximè persuadebunt nulli labori, aut diligentiæ parcendum, vt omnis irreuerentiæ, & scandali suspicio in veri, & immaculati Agni perceptione tollatur, virtutesque, ac dona in sumentibus augeantur. Quod abundè continget, si ij, qui deuote huiusmodi studio, diuina præstante gratia tenentur, seque Sacratissimo pane frequentius refici cupiunt, suas vires expendere, seque probare cum timore, & charitate assueuerint. Quibus Christum Dominum, qui se fidelibus manducandum, & se pretium in morte tradidit, atque in cælesti Regno se præmium est daturus, precatur S. Congregatio, vt suam opem ad dignam præparationem, & sumptionem largiatur. Porrò Episcopi, & Parochi, seu Confessarij redarguant asserentes Communionem quotidianam esse de iure diuino, doceant in Ecclesijs, seu Oratorijs priuatis ex dispensatione, seu priuilegio Pontificis de manu sacerdotis sumendam Santissimam Eucharistiam, nec eam vllo modo deferendam in crumena, aut secretè ad existentes domi, vel cubantes in lecto, quam ad infirmos, qui ad illam suscipiendam ad loca prædicta accedere non valeant, & ad eos, si ab Ecclesia deferatur, publicè, & cum pompa iuxta formam Ritualis Romani; si verò ab Oratorio priuilegiato, cum forma decenti. Curent etiam, vt circa Communionem in feria sexta Parasceuæ Missalis rubrica, & Ecclesiæ Romanæ vsus seruentur. Insuper admoneant nulli tradendas plures Eucharistiæ formulas, seu particulas, neque grandiores, sed consuetas, non permittant, vt venialium confessio fiat simplici sacerdoti, non approbato ab Episcopo, aut Ordinario. Si Parochi, & Confessarij etiam Regulares, aut quicumque alij Sacerdotes secus egerint, sciant Deo optimo maximo rationem reddituros esse, neque defuturam Episcoporum, & Ordinariorum iustam, ac rigorosam animaduersionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis Iesu, facultate ipsis Episcopis, & Ordinarijs per hoc decretum per Sedem Apostolicam specialiter attributa. Datum Romæ 12. Februarij 1679.*

Et facta de præmissis omnibus, ac de verbo ad verbum relatione, Sanctitas sua approbauit, ac præsens decretum typis dari, ac publicari voluit.]

CON-

CONSVLTATIO XXXVII.

An ex eo quod Ordinatio ministrorum Ecclesiæ sit inter Missarum solemnia, dicatur Missa solemnis, itaut in ea omittenda sit commemoratio simplex?

1 RESpondeo negatiuè. Quia etiam ille, qui celebrat Missam cum simplici ministro, dicitur celebrare Missæ solemnia, dummodò in conuentu populi celebret, vt habetur Can. *si quis de consecr. dist.* 1. & expressius *Can. Missarum eod. tit. eademque dist.* ibi: *Missarum solemnia non vbique, sed in locis ab Episcopo consecratis, vel vbi ipse permiserit celebranda esse censemus:* Quare Missarum solemnia peragere idē est, ac Missæ sacrum facere apud sacrorum Rituum Scriptores. Confirmatur, quod etiam publicationes matrimoniales, quæ à Tridentina Synodo fieri præcipiuntur inter Missarum solemnia, habentur à Parocho dum Missam celebrat sine ministris, & sine cantu, publicè tamen & in conuentu populi.

2 Dicitur ergo Missa solemnis ex pluralitate ministrorum. Ita præter adducta habetur ex testimonio Soteris Papæ Can. *Hoc quoque de consecr. d. dist.* 1. Vbi ad maiorem solemnitatem statutum legitur, quod Episcopus cum pluribus Missarum solemnia peragat. Quod in sensu composito est per se notum, quia de intrinseca ratione huius solemnitatis est pluralitas ministrantium, nempè Diaconi, Subdiaconi, Acolythorum, qui ad hunc effectum consecrantur ab Ecclesia. Nam cùm importent decorem, & maiestatem in offerendo sacrificio, fit quod Missa ex tali institutione dicatur solemnis. Missa igitur vt sit solemnis, necesse est, vt plures in ea ministrent. Non enim nisi iuxta vulgi consuetudinem nunc dici solent Missæ solemnes, quæ canuntur, quamuis formaliter loquendo, si solam solemnitatem attendamus, cantus non requiratur, qui tantum adiungitur propter populum, vt excitetur ad cupiditatem eius rei, quæ canitur. Itaque iuxta Ecclesiasticum ritum illa dici solet ac debet Missa solemnis, quæ celebratur cum Diacono, Subdiacono, & cæteris ministris, de qua loquitur D. Thomas 3. *p. q.* 83. *ar.* 5. *ad* 12. & passim alij.

3 Et quamuis Missa, in qua consecratur Episcopus, vel conferuntur Ordines sacri, sit solemnis, quia celebratur cum pluralitate ministrorum, tamen non est in ea omittenda commemoratio simplex. Quia non est solemnis de festo secundæ classis. Vt enim commemoratio simplex omittatur, requiritur ex Rubrica non solùm, quod sit Missa solemnis, sed etiam quod sit de festo secundæ classis. Enimuerò sequeretur, quod etiam in Missa solemni, quæ Dominicis, cæterisque diebus celebratur in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis debeat omitti commemoratio simplex, quia celebratur cum pluralitate Ministrorum, quod est contra Rubricam, quæ solum loquitur de Missa solemni in festo primæ, vel secundæ classis.

CONSVLTATIO XXXVIII.

1 QVidam Neapoli natus, ibique ab Archiepiscopo minoribus Ordinibus initiatus, mox ad Ciuitatem Fundanam matris suæ patriam se contulit, nonnulla que bona in agro Fundano possidet, prout etiam in Cathedrali Fundana beneficium à prædicta sua matre dotatum obtinet. Nunc ab Ordinario Fundano ad Sacros Ordines se promoueri cupit. Sed quoniam veretur, 2 ne huiusmodi promotio iniuriosa reputetur iurisdictioni Archiepiscopi, quærebat, An ipse iure possit ab Episcopo Fundano ordinari? Quare posita Decretali Bonifacij Octaui *in cap. Cum nullus de temp. ordin.* cuius dispositionem non fuisse à Concilio Tridentino abrogatam sæpiùs declarauit S. Congregatio, quæritur.

2 Primò. An in suscipiendis minoribus Ordinibus sit permissa variatio, itaut qui ab Episcopo originis, seu domicilij tonsura, aut altero ex minoribus Ordinibus initiatus fuit, possit ad alium Ordinem minorem ab Episcopo beneficij promoueri?

3 Secundò. An sit permissa variatio in ascensu ab Acolythatu ad Subdiaconatum?

4 Tertiò. An sit permissa Subdiacono in promotione ad Diaconatum, vel Diacono in promotione ad Sacerdotium?

5 Negatiuè respondet Molfes. *in sum. to.* 1. *p.* 2. *cap.* 2. *n.* 10. nisi tamen Episcopus, qui prius illum ordinauit, iudicasset cessare causam ordinationis, & remitteret ordinatum ad alium ex dictis Episcopis. Id quod post Archid. *in c. Ne captandæ de cons. preb. in* 6. Achil. de Graf. *dec.* 13. *de pens.* Quarantam *verbo Ordo*, & alios notat Riccius *dec.* 306. Quoniam si semel est factus subditus Episcopi ordinantis, non potest talis subditus eligere alium Episcopum 6 in præiudicium Electi per primam ordinationem. Idem etiam docet Baun. *in theol. mor. to.* 1. *tract.* 11. *q.* 3. & elicitur *ex l.* 2. *& seqq. ff. de opt. legat.* vbi statuitur, quod optione semel facta omne ius consumitur.

7 At tenendum est, variationem præfatam esse licitam, ita Zypæus *in Consul. Canon. lib.* 1. *tit. de æt. & qual. ordin. consul.* 3. Præpo sit. *in* 3. *p. D. Thom. q. vn. de sacram. Ord. dub.* 14. *n.* 136. & Henriq. *lib.* 10. *cap.* 22. *n.* 1. Quia hic adest causa, propter quam aliquis sufficienter censeatur subijci Episcopo, vt ab eo possit Ordines recipere, sicut habetur ex *d. cap. Cum nullus*, vbi Pontifex non solùm vult ratione originis aliquem subijci Episcopo, vt possit ab eo ordinari, sed etiam ratione domicilij, & beneficij; ergo illæ sufficient, quamuis aliquis propter eas non sortiatur domicilium. Atque ita statuit lux Summistarum Diana, scriptor multiplicis oblectamenti, & vtilitatis *p.* 4. *tr.* 4. *resol.* 51. *& p.* 6. *tr.* 7. *resol.* 35. & declarauit S. Congregatio Concilij tempore Cardinalis Alciati, & 20. Maij 1594. Quod etiam censuit in vna *Fundana* die 27. Februarij 1666. per hæc verba: S. Congregatio, &c. respondit, *esse licitam, dummodo non in fraudem.* Secus autem censeo quando beneficium esset tenuissimi reditus, quia censeretur procuratum in fraudem, vt declarauit eadem S. Congregatio 28. Nouembris 1633. in vna *Venetiarum*.

8 Nec obest quod dicebatur. Constat enim quod hic variatio non contingit circa vnum & idem subiectum, sed respectu diuersorum: quoniam Ordo susceptus Diaconatus distat ab Ordine suscipiendo Presbyteratus. Itaque vt exclusa sit variatio quoad vnum, qui & natura irrepetibilis est, nihil vetat quoad alterum variare, & alterum Episcopum adire. Siquidem nullus id iuris textus prohibet, immò permittit, vt adire liceat quemcumque lubeat originis, domicilij, aut beneficij Episcopum. Ordinationis enim legitimæ causa efficiens est propria ex vna trium causarum, ex qua deriuat iurisdictio Ordinantis in ordinandum, qua manente, manet legitima & legalis possibilitas effectus, quæ neque pactis, aut factis priuatorum tolli potest.

9 Ad *l.* verò 1. *& seqq. ff. de opt legat.* respondetur, verum esse, quod optione quidem semel facta omne ius consumitur, sed vnius rei eligendæ, non autem omnibus exhibitis. Quippè quod ad non exhibita, integra manet optio *l.* 4. & rationem assignat *l.* 20. eiusdem tituli. Quia nimirum omne ius prima testatione consumpsit, quoniam res continuò eius fuit simul ac se dixerit eam sumere. Cùm igitur non eadem ratio in casu nostro occurrat, aditione vnius Episcopi non tolletur facultas à iure concessa pro alio Ordine alium adeundi, quem alioquin ius adire permiserit.

CONSVLTATIO XXXIX.

1 PRo componendis controuersijs, quæ non sine scandalo inter Regulares sæpè oriri solent super transitu aliquorum ab vna Religione ad aliam strictiorem, quæritur,

2 ***An, & quomodo huiusmodi transitus sit de iure, & ex S. Concilio Tridentino permissus?***

3 REgula quidem est, de iure Regularibus permitti transitum ad strictiorem ex *cap. Licet* 18. vbi Doctores communiter *de Regular. cap. Sane, cap. Statutum eod. tit.* & nominatim tradunt Glos. *c.* 2. *v. Monachus* 19. *q.* 3. *& in cap. Intelleximus in fin. de stat. & qual.* vbi Innoc. *n.* 2.

n.2. Abb. *n.1. oppos.1.* Host. *n.5. & in d.c. Licet*, vbi etiam idẽ Abb. *n.12.* Anchar. *n.12.q.1.* Io: Andr. *n.21.* Cardin. *n.3.q.2.* Butr. *n.13.* Henr. *n.8.* & prosequũtur Lapus *alleg.130. aliàs 135.n.2.* ibique Mandos. tenetque Calderin. *cons.25. de Regular.* Rom. *cons.341.n.5.* Nauar. *cons.59.n.2. de Regular. in 1. edit. in 2. verò cons.52.* & concinunt D. Anton. *3.p. tit.16. cap.4.§.1.* Maior *in 4.d.38.q.21. in arg. contra 2. Concl.* Rosel. *v. Religio 4.n.4.* Less. *lib.2. de iust. cap.41. dub.13. n.101.* Sanch. *lib.6. in decal. cap.7.n.95.* Azor. *to.1. instit. lib.12. cap.14.q.1.* Sayr. *in clau. reg. lib.6. cap.10. à n.9.* Suar. *tom.4. de relig. lib.3. cap.9. à n.2.*

4 Quæ sanè regula intelligenda est, vt inquit Host. *in d. cap. Licet n.9.* iuxta terminos eiusdem *cap. Licet*, vbi ita habetur: *Debet transeundi licentiam postulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur*, & loquitur Pontifex de volente transire ad strictiorem Religionem. Cùm enim professio sit contractus spiritualis, qui hincinde inducit mutuam obligationem, *cap. Porrectum, & cap. Ad Apostolicam de Regular.* & notant Glos. *ibid. v. Non faciat*, Abb. *n.16.* Nauar. *cons.26.n.1. de Regular.* Rodriq. *q. regul.15. ar.12. tom.3* Sanchez *lib.5. in decal. cap.4. n.62.* & communiter, non potest religiosus sine licentia se retrahere ab obligatione assumpta inseruiendi Religioni.

5 Præterea dicta regula procedit concurrentibus hisce requisitis. Primum, quod transitus fiat mero studio, & zelo perfectioris vitæ, non autem temeritate, leuitate, odio, contemptu, vel alia qualibet animi perturbatione, vt indicant verba ipsius *cap. Licet*; nec non *c. Statuimus 19. q.3.* & vtrobique firmant Doctores, speciatim Abb. *in d. cap. Licet n.2.* Host. *n.7.* Ioan. Andr. *n.3.* Syluest. *in sum. v. Religio 4. sub n.2. circa fin.* & latiùs Sanch. *d.c.7. n.11.*

6 Ideò transiens tenetur causam exprimere suo Prælato, & iste illam ponderare, vt notat idem Io: Andr. *in eodem cap. Licet*, & ibidem Innoc. *n.1.* Cardin. *n.14.* Adeout non sit standum assertioni volentis transire, an ex iusta causa, seu zelo, an ex leuitate, aut alia ex causa id faciat. Et in casu controuersiæ requirendum est iudicium Superioris ipsius Prælati regularis, nempè S. Congregationis, vt firmat Abb. *in d. cap. Licet n.3.* Host. *n.13.* Butr. *n.8.* Card. *n.3. & 14. in fin.* ac tradit expresśè Cochier *de iurisd. Ordin. in exempt. p.4.q.13.* vbi rectè aduertit, nullum Regularem se transferre debere ad strictiorem absque authoritate Sedis Apostolicæ, seu S. Congregationis.

7 Secundum requisitum est, vt præcedat petitio licentiæ à suo Prælato regulari, vt apertè disponitur *in d. cap. Licet*, vbi id stabiliunt Abb. *n.2. & 11.* Host. *n.15.* ac sequitur Suar. *de Relig. lib.3.c.9.n.6.* & Sanch. *eo cap.7.n.34.* Alias potest Prælatus regularis ad Religionem suum sobditum vindicare ex *d.c. Mandamus 19.q.3.* & docent *in d. cap. Licet* Abb. *n.10. & 15.* Host. *n.5. & 7.* Io: Andr. *n.1.* & plures alij, ab ijs relati.

8 Tertium requisitum est, vt ex transitu prima Religio iacturam, seu læsionem non recipiat, vt benè asserunt in eodem *cap. Licet*, Abb. *n.12.* Host. *n.5. & 12.* Innoc. *n.1.* Io: Andr. *n.22.* Butr. *n.14.* Anchar. *n.11.* Cardin. *n.13.* Sanch. *vbi supra.*

9 His autem non repugnat conclusio, quod transitus ad strictiorem permittitur, licentia petita, quamuis non obtenta. Siquidem illa procedit concurrentibus supradictis, nec non quando Prælatus regularis, exposita sibi à volente transire causa iusta, licentiam denegat, vel non respondet petenti, vel alia eiusmodi adducit. Ita declarat Abb. *in cit. cap. Licet n.9.* Innoc *n.2.* Io: Andr. *n.7.* Butr. *n.6.* alijque plures apud ipsos. Idque maximè obtinet, quando Prælatus regularis dubitare probabiliter potest de iustitia causæ transire volentis, vt disertè habetur *in d. cap. Licet vers. si verò*, & alibi, traditque Host. *ibid. n.15.*

10 Nam indubitatum est, Prælatum regularem posse ex iusta causa denegare huiusmodi licentiam petenti, vt in eodem *cap. Licet* comprobant Host. *d.n.15. & seq.* Innoc. *n.4.* Io: Andr. *n.9. & 10.* Card. *n.3.q.14.* Sanch. *loco alleg. d. cap. 7.n.37.*

11 Hinc est, quod transire volens tenetur petere responsum, seu causam denegationis, vt notat Innoc. *ibidem n.4.* Butr. *n.12.* Cardin. *n.7.* Host. *n.10.* Cùm alias Regularis teneatur obedire ipsi Prælato, *c. Qui resistit 11. q.3.* cum similibus. Et si prætendat responsionem, seu denegationem iniustam, recurrendum est ad iudicium Superioris ipsius Prælati regularis, vt supra dicebamus.

12 Atque opinio ista eo vel maximè amplectenda est, cùm plures tenuerint pro huiusmodi transitu requiri expressam licentiam Prælati regularis, vt *ex d. c. Statuimus 19. q.3. c. Cum in veteri de elect.* notat Glos. *in cap.1. v. licentia de excessib. Prælat.* ibique Io: Andr. *col.1.* Syluest. *d. v. Religio 4.n.2.* Sanch. *d. cap.7.n.39.* Castropal. *p.3. tract.56. disp.4. pun.16.§.3.n.4.* Bonacin. *de clausur. q.2. pun.9. §.13. diffic.1. n.3.* Pro qua opinione facit regula *l. qui potest, ff. de reg. iur.* cum plerisque alijs.

13 Qua propter S. Congregatio Concilij sequendo declarationem antiquam sub anno 1583. censuit in vna *Rothomagen* die 18. Iulij 1648. & in vna *Venetiarum* die 17. Iulij 1649. transitum ad strictiorem permitti non debere, nisi petita licentia à suo Prælato regulari, & quatenus constet fieri mero zelo maioris perfectionis vitæ, auditis Superioribus eiusdem Religionis, à qua receditur circa causam huiusmodi transitus, necnon quatenus iactura ipsius Religionis cesset, cum, vt inquiunt Anchar. *in d. cap. Licet n.7.* Butr. *n. etiam 7. in fin.* Cardin. *n.4.* præsumatur in dubio transitum, vt plurimum, fieri ex leuitate, vel alia simili causa, non autem ex mero zelo, eo quod Angeli Sathanæ sæpiùs se transforment in Angelos lucis.

14 Quare eadem S. Congregatio in decreto de Apostatis, & eiectis iussu Vrbani VIII. §.3. prudentissimè statuit, vt de cætero nullus permittatur ad arctiorem transire, nisi prius Prælato regulari legitimè constiterit Religionem illam paratam esse recipere eum, qui huiusmodi licentiam petit, aliter Superior præsumens facere, incurrit eo ipso pœnam priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, ac inhabilitatem ad alia, cuius dispensatio reseruatur Papæ, priuatiuè etiam ad Generalem, & Protectorem. Et hanc ob causam plures Religiones, prudentibus constitutionibus erectæ, prohibuerunt transitum, etiam ad arctiorem.

15 Motiuum verò communicationis priuilegiorum Ordinum non subsistit. Licet enim aliqui tenuerint priuilegia probibentia transitum absque expresso consensu Prælati regularis suffragari posse, vt obseruat Host. *in d. cap. licet n.1. v. Transire* Io: Andr. *n.2.* Butr. *n.2.* Horum tamen opinio intelligitur, quando denegatus consensus est iustus, & discretus, secus verò, si iniustè denegaretur, vt egregiè ponderat ibidem Cardinal. *n.1.* Butr. *n.3.* Anchar. *n.1.* Syluest. *d. v. Religio 4. sub n.2.* quos alij sequuntur.

CONSVLTATIO XL.

Vt etiam differentia inter Episcopum & Administratores Montis Pietatis componantur, quæritur

1 PRimò, an Episcopus possit visitare Montem Pietatis, seorsim ab Officialibus laicis, aliàs forsan visitare solitis, & absque eorum consensu decernere, quæ ad bonum eiusdem Montis regimen expedire censuerit?

2 Secundò, an ipse, quando prædictum Montem Pietatis visitat, possit Canonicos illos duos, siue alias duas personas Ecclesiasticas secum ducere, quas, earumdem consilio vtendi, & Episcopalis dignitatis seruandæ gratia adhibet in visitatione Ecclesiarum, aliorumque piorum locorum suæ diœcesis?

3 Tertiò, an proprio suo Cancellario Episcopali ad præfatæ visitationis acta conscribenda vti possit, quamuis Officiales & Visitatores laici proprium peculiarem Cancellarium habeant?

Quartò, an ipse ab Administris eiusdem Montis Pietatis possit administrationis rationem extra visitationem exigere?

4 Respondeo ad omnia posse, ex Tridentino *sess.22. cap.8. de ref. vers. Episcopi etiam.* Nam Episcopus omnium piarum voluntatum exequutor est, nisi in earum fundatione, per Sedem Apostolicam confirmata, aliter disponatur; in casu tamen negligentiæ semper est exequutor

quutor per *cap. Tua nobis de testam.* Atque ita etiam censuit S. Congregatio Concilijs quoad omnia supradicta in vna *Forosempronien* die 23. Maij 1667.

CONSVLTATIO XLI.

1 AN debitores frumenti, quod sibi per Administratores Montis Pietatis ab Episcopo erecti pro subueniendis honestis familijs egenis, fuit pro vna vice tantùm ex permissione Episcopi mense Maij creditò venditum iuxta communem valorem, vt eius quantitas pro ipso Monte necessaria statuatur ad succurrendum de cætero ac in perpetuum mutuo gratuito eisdem egenis, teneantur ad solutionem pretij conuenti iuxta formam obligationis Cameralis?

2 Et re considerata affirmatiuè absque controuersia mihi videtur respondendum. Etenim obligatio Cameralis, vt notissimum est, executionem habet paratam, & regulariter non admittit nisi exceptionem solutionis, falsitatis, & pacti de non petendo, vt per Galles. *ad formul. Cam. oblig. p. 4. q. 1. n. 2.* Cassad. *decis. vn. n. 2. de mut. petit.* & ideò cum nulla ex istis tribus exceptionibus nunc afferatur, executio impediri non potest, vt fuit decisum *in Romana executionis contractus 27. Maij 1594. coram bo. me. Litta*, & sæpiùs alibi.

3 Exceptio autem nullitatis, quæ deducitur ad effectum retardandi executionem, nullatenus videtur admittenda; quia debet esse liquida, clara, & omninò probata ex inspectione instrumenti. Nam quando est extrinseca, & ambigua, executio non est retardanda, vt fuit resolutum *in Romana executionis de Anguillaria 6. Martij 1592. coram Orano, & in Romana affictus 2. Aprilis 1593. coram Cardinali Mantica.* In dubio enim tutiùs est procedere ad executionem ratione iuramenti iuxta textum *in cap. debitores de iureiur.* & fuit decisum *in Romana rescissionis Instrumenti 37. Iunij 1575. coram Robusterio*, & in specie quando exceptio nullitatis contractus est extrinseca, & eius discussio requirit altiorem indaginem, quod non releuet ad impediendam executionem Cameralis obligationis tuetur Galles. *vbi supra q. 3. n. 4. & 5.* & fuit decisum *in dicta Romana executionis de Anguillaria coram Orano.*

4 Quæ maximè procedunt in casu isto, in quo agitur de executione ad fauorem Montis Pietatis & sic causæ Piæ, pro qua etiamsi versaremur in dubio, pronunciandum foret, illi locum esse, *vulg. l. sunt Persona, ff. de relig. dom.* Tiraquell. *de priuil. causæ piæ, priuil.* 148. firmans *priuil.* 146. id procedere etiamsi sustineatur pars actoris, cuius quidem munus vtique pijssimum est, quia per illud exercetur opus pietatis pro salute animarum, quod ex se pium est, *§. si vnum de prædictis, Auth. vt cum de appell. cognos.* cum alijs relatis per Tiraquel. *eodem tract. in præfat. circa princ.* & quia finis illius præcipuus est subueniendi honestis familijs, quæ licet satis bonorum habeant, vt possint viuere, ac frumentum restituere, & ad id idoneam fideiussionem præstare, non tamen satis habent, vt commodè se sustinere valeant secundùm conditionem, & qualitatem personæ; ij namque & pro pauperibus habendi sunt; ita vt subsidium, quod eis præstatur, piæ quoque causæ attribuatur, sicut finis subueniendi etiam agricolis egenis causam quoque pijssimam concernit, cùm erga illos opus misericordiæ exerceatur, quod in publicam vtilitatem insimul redundat, & pium pariter censetur, vt per eumdem Tiraquellum locis supra citatis.

5 Itaque nullatenus videtur refragari, quod excipitur, non potuisse frumentum creditò vendi, ex quo in erectione Montis iam fuit constitutum, vt debeat mutuo gratis dari. Quia exceptio istius nullitatis tantum abest, vt sit liquida & clara, vt appareat omninò irreleuans ex pluribus. Et quidem primò, quia vltra quod id intelligendum est postquam aderit quantitas frumenti necessaria pro subueniendis familijs honestis, & agricolis egenis loci iuxta finem erectionis, quoque in ipsa erectione apparet fuisse Episcopo reseruatam facultatem faciendi capitula & ordinationes sibi beneuisas, & necessarias pro meliori directione Montis, inter quas adest expressè constitutum, quod omnimoda illius dispositio, & iurisdictio pertineat ad ipsum Episcopum, qui facto etiam declarauit, permittendam esse in specie eius venditionem pro hac vice, cum facultas faciendi constitutiones non expiret prima vice, sed duret quoties opus fuerit, ex quo sumus in materia fauorabili iuxta tradita per eumdem Tiraq. *in l. Boues, §. hoc sermone, limit.* Tertiò & præcipuè *n. 16. de verb. signif.*

6 Ideòque indubitatum est potuisse frumentum ex permissione eiusdem Episcopi creditò vendi, quia potest in hoc dispensare ex facultate sibi in ipsamet erectione reseruata, vt in indiuiduo consuluit Roman. *cons. 325. sub n. 11. vers. 30. principaliter considero.*

7 Quod faciliùs in hac specie procedit. Quia dum in actu erectionis non fuit assignata quantitas frumenti necessaria pro subueniendis omnibus egenis loci, vtique augmentum, quod in præsenti anno fit ex illius venditione, non repugnat fini ipsius erectionis, sed plurimum ad illum confert, scilicet vt mons hoc modo augeatur & reducatur ad quantitatem necessariam in vtilitatem, & perpetuum commodum eorumdem egenorum, ad quem finem fuit concessa facultas Administratoribus Montis singulis annis quæstuandi in ipsamet erectione. Mens enim ipsius erectionis, quoties est perspicua, seruari debet, quamuis verbis non esset expressa. *l. nominis rei, §. verbum ex legib.* cum ibi communiter notatis, *ff. de verb. signif.* Immò & verbis præfertur, *l. non dubium, C. de legib. l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusat. tut.* Castrens. *cons. 380. n. 1. lib. 2.* Et hoc procedit etiam in materia, in qua stricta est facienda interpretatio; quia numquam excluditur interpretatio, per quam mens ipsa colligitur, etiam in contractibus. *l. final. C. quæ res pign. oblig. poss.* & *l. penult. C. pro socio.*

8 Deinde quatenus in aliquo aduersaretur erectio, quod non creditur, attamen cum illa fuerit facta ab Ordinario, certum est potuisse ab ipso in ea dispensari, etiam sine causa, vt post alios plenè probat Romanus *d. cons. 325. sub n. 8.* Gamb. *de offic. & potest. legib. lib. 10. conclus. 18. n. 437.* subdens *n. 444.* hanc opinionem etiam vbique seruari, & plenius ad partes disputando tuetur post alios Sanchez *de matrim. lib. 8. disput. 17. n. 26. cum pluribus seqq.*

9 Tum quia indubitatum est, Episcopum posse in sua erectione, siuè qualibet constitutione dispensare ex iusta causa, qualis in proposito concurrit, nempè augmenti Montis, vt ille statuatur in vtilitatem egenorum ac publicam in perpetuum, quæ sanè causa est pijssima, vt plenè superiùs ostensum est, adeòque censetur iusta, ac potens, vt, dum Episcopus ob tenuitatem redituum suæ mensæ non potest omnibus egenis, & pauperibus, quorum in sua Diœcesi magnus est numerus, subuenire, negociatio alijs Clericis prohibita, ei permissa foret, dummodo fieret per alios, & lucrum cum effectu ipsis egenis distribueretur, vt ex traditis per Archid. & Præposit. *in can. consequens est 85. distinct.* firmatur *in manuali Pastorum Episcopi Montis Marani cap. 53.*

Vndè concurrente tam pia, iusta & rationabili causa, nemini dubium est, quin permissa sit Episcopo dispensatio, quantumuis erectio, & talis constitutio à se facta haberet vim contractus, aut etiam fuisset iurata, etsi id in præsenti non concurrat, vt per Aret. *in cap. at si Clerici, §. de adulterijs, n. 24. de Iudic.* Gambar. *de offic. & author. Leg. lib. 10. n. 44.* & post alios plenius idem Sanchez *de matrim. d. disput. 17. n. 29. cum seq.* Quinimo Episcopum posse ex iusta causa etiam in sacris Canonibus dispensare probat Roman. *d. cons. 325. sub n. 7. & cons. 438. n. 13. & seq.*

10 Præterea cùm talis venditio fuerit pro vna vice tantum permissa, & quidem ad instantiam tam Communitatis, pro qua intercessit etiam loci Dominus temporalis, vt nimirùm duæ partes frumenti creditò venderentur, & alia tertia pars mutuò gratis daretur, quamuis consensus Communitatis, nec aliorum sit in hoc requisitus, cùm nemo in isto Monte authoritate ordinaria & sub omnimoda dispositione ac iurisdictione ipsius Episcopi erecto, ius aliquod habeat, quàm etiam ad instantiam particularium personarum, quæ magnopere institerunt sibi in præsenti anno creditò vendi, & sua sponte se ad illius precij solutionem iuxta communem valorem mense Maij obligarunt, profectò nullum dubium est, quin

Episcopus potuerit pro hac vice tantum in eo dispensare, vt in fortioribus terminis, quod cum consensu Patronorum, qui ius habent præsentandi, possit dispensare in qualitatibus beneficij contra fundationem, nempè vt possit ad beneficium sacerdotale non Sacerdos præsentari tradunt DD. *in cap. cum accessissent*, & ibi Abb. *n.5.* & plenè Felin. *n. 29. de constitut.* Dec. *cons.* 121. *n.* 3. & adest adnotatio Cancell. 2. *in §. nota quod Episcopus cum consensu Patroni*, &c. Quinimò cum consensu hæredum, siuè executorum, eorum loco, potest ex iusta causa commutare etiam voluntatem testatoris. Rot. *diuers. decis.* 574. *n.1.p.1.*

11 Et quicquid sit, quando dispensatio fieret in perpetuum, attamen pro vna vice videtur indubitanter id Episcopo permissum, vt plenè firmat Felin. *in d. cap. cum accessissent n.29. de constit. & sequitur* post alios Paul. Borg. *de irregularit. & dispensat. p.6. tit. de testam. & vlt. volunt. sub n.21.*

12 Quod facilè procedit in erectione istius Montis, quæ non concernit fauorem certarum personarum, sed omninò incertarum, cuius dispensatio permissa est, iuxta tradita per Oldrad. *cons.61.*

13 Atque id eo magis videtur substinendum, quia non potest attribui negociationi, ex quo fuit venditum frumentum, quod non fuit emptum, sed erat proprium Montis, vt per Roland. *cons.61. n.11. cum seq. lib.4.* quæ neque etiam pro vna vice Clericis illicita censetur, vt per Glos. & Bart. *in l.1. §. licet, ff. de tribut. act.* Salced. *in prax. Can. Crim.* vbi Diaz *cap.* 53. & præcipuè cum id euenerit per accidens, quod eo minus est in consideratione habendum, iuxta D. Thom. 2.2. *q.77. art.4.*

14 Postremò additur, quod quatenus venditio fuisset facta contra erectionem etiam sine causa, immò contra proprium iuramentum, non idcircò illius contractus redderetur nullus, ex quo communiter receptum est, Episcopum posse, vt dicebamus, contra erectionem, ac constitutionem à se factam dispensare, vt per Gambar. *loco cit. d. lib.10. n.452.* Sanchez *d. disput. 17. sub n. 31.* & comprobatur ex plenè traditis per Felin. *in d. c. cum accessissent sub n.17.*

15 Secunda exceptio, quæ deducebatur ex eo, quod contractus esset illicitus, minus videtur recipienda ad effectum retardandi exequutionem obligationis Cameralis. Quia ista exceptio neque pariter admittitur, nisi quatenus sit clara, & ita apparens, vt tergiuersari in aliquo minimè valeat, vt per Abb. Felin. & alios *in d. c. debitores de iureiur.* secus verò quando altiorem requirit indaginem, vt fuit in specie decisum *in alleg. Rom. execut. de Anguillaria*, & latiùs deductum *in Romana vsuraria praestatis 4. Iulij* 1597. *coram Peregrino*, & alibi pluries. Illius autem iustitia liquet. Siquidem certi iuris est licere vendere frumentum creditò secundùm communem valorem mense Maij, prout in illis partibus ac generaliter vbique fieri consuetum est, cum dubium sit, an eo mense plus, minusue, quàm tempore contractus valere possit, & venditor non erat eo tempore venditurus, sed seruaturus, vt in fortioribus terminis, videlicet quod ratione huius dubij permissum sit creditò vendere carius certo pretio taxato frumentum, solutum mense Maij, quàm valeat tempore contractus est, *text. in c. nauiganti*, & ibi omnes Canonistæ communiter, & speciatim ad partes disputando firmat Bero. *n.12. cum plur. seqq. de vsuris*, Couar. *var. resol. lib.2. c.3. sub n.6.* Rodulph. *de vsur. q.* 27. Crauet. *cons.* 143. *n.22. vol.1. & cons.594. n.11. vol.4.* Lup. de S. Gemin. pariter *de vsur. com. 3. §.4. n.95.* Rota Genuen. *dec.*211. Soc. iun. *cons.*147. *n.16. vol.1.* & latè disputant Theologi, nempè Sot. *de Iustitia, & Iure lib.6. q.4. art.3.* Molin. *eodem tract. tom.2. disput.* 355. *n.* 5. & Summistæ *verb. Vsura.*

16 Et quod quis esset seruaturus, standum est simplici assertioni venditoris, à cuius conscientia id dependet etiam absque iuramento, vt plenè per eumdem Bero. *in d. c. nauiganti sub n.23.*

17 Cæterùm, quod denique dicebatur illicitum esse Administratoribus aliquid accipere vltra sortem iuxta Constitutionem fe. re. Leonis X. incipiente *Inter multiplices*, quæ loquitur de Monte Pietatis authoritate Apostolica erecto minus refragatur. Quia Constitutio expresè loquitur, quando accipitur ratione mutui ab ipsis mutuatarijs, & sic non habet locum in venditione frumenti credito facta per Administratores ipsius Montis authoritate ordinaria erecti, quæ fuit ab eodem Ordinario permissa pro hac vice ex iusta causa, prout ei concessum esse iam ostensum est. Non enim prohibitum est Administratoribus istius Montis lucrum ex contractibus, aliàs licitis, ac aliundè quàm ratione mutui consequi ad eiusdem Montis vtilitatem. Nam etiam vigore eiusdem Constitutionis permissum est aliquid lucri accipere pro Ministrorum impensis, & indemnitate Montis Pietatis, etiam occasione mutui, quod est fortius, siue ratione damni emergentis, siue lucri cessantis, siue ratione pacti taciti de indemnitate seruanda, & hoc iure licere statuitur in Concilio Lateranensi sub Leone X. *sess.*10. probantque Nauar. *in man. c.17. n.213. & fusius in d. cap. Nauigantis n. 64. cum plur. seqq. de vsur.* & post alios Molina *de iust. & iur. d. to.2. disp.*325. Valentia, Salas, Bannez, & alij apud Pasqualigum *in dec. moral. dec.*182. *n.*3. & docent Canonistæ, ac Theologi cum D. Thom. 2.2. *q.78. ar.2. ad* 1.

18 Nec obstat Constitutio Pauli V. in Bullario *n.* 82. quæ prohibet, ne pecuniæ Montium Pietatis ad vsus pauperum mutuò dandæ, in alios vsus conuertantur.

19 Nam illa videtur loqui in Montibus Pietatis erectis Apostolica authoritate, vt sunt omnes in Statu Ecclesiastico instituti iuxtà Constitutionem Leonis X. qui ab initio erectionis habuerunt certam summam pecuniarum sufficientem, assignatam cum præscripta forma, vt debeant illæ perpetuo gratis mutuò dari pauperibus, quorum ipsi Episcopi sunt simplices protectores, defensores, seu etiam administratores, & sic optima ratione prohibet, ne possint illæ pecuniæ in alios vsus, quouis prætextu conuerti.

20 At mons iste est valdè diuersus, quia fuit erectus auctoritate ordinaria, habetque latiores partes cum finis illius fuerit, ac sit exercendi omnia opera pietatis erga familias honestas, quæ non habent satis bonorum, vt commodè se sustinere valeant secundum conditionem personarum, & inter alia subueniendi cum quantitate frumenti, quæ poterit illis mutuo dari, & absque eo quod fuerit pro forma præscriptum, vt frumentum mutuo dumtaxat detur, cum non prohibeatur illud posse vendi quoties expediens fuerit, immò, & hoc est expresè reseruatum arbitrio Episcopi, quia est erectus sub libera dispositione, ac reseruatione regiminis, & Iurisdictionis absolutæ, plenariæ, & immediatæ ipsius, eiusque successorum.

21 Itaque cum Constitutio ista imponat pœnam suspensionis Ordinarijs in casu contrauentionis, & sic eorum respectu sit pœnalis & odiosa, loquaturque absolutè de Monte Pietatis Authoritate Apostolica erecto, non debet extendi ad montem, qui est longè diuersus, ac sub diuersa forma erectus, *cap.1. de filijs presbyt. in 6. c. odia, & c. in pœnis de reg. iur. eod. lib.6.* & fuit resolutum *in Brixien confidentiæ 5. Iunij* 1591. *coram Pegna*, & aliàs sæpiùs.

22 Maximè quia cum Constitutio loquatur de Monte Pietatis consistente in pecunia, minus creditur posse de rigore extendi ad Montem consistentem in frumento, & alijs bonis, quæ haberi possunt pro subueniendis honestis familijs, & agricolis egenis, vt est *decisio* Cardinalis Seraphini 965. *n.2. p.2.*

23 Quare cùm cessent verba Constitutionis, cessat quoque illius dispositio, *vulg. l.4. §. totiens ff. de damn. infect.* & fuit decisum *in Romana domus 26. Februarij* 1590. *coram Pegna, & in Calaguritana motus proprij de Victoria* 15. *Iunij* 1592. *coram Cardinali Pamphilio*, in qua fuit dictum id procedere etiam si verba essent vniuersalia.

24 Rursus Constitutio prohibet, ne pecuniæ, mutuo pauperibus dandæ, conuertantur in alium vsum in diminutionem Montium Pietatis, vt sunt verba procemialia clara, ibi: *Cum itaque sicut accepimus pecunia Montium Pietatis ad vsus pauperum mutuò danda, in alios vsus conuertantur, & in dies minuantur &c.* & in dispositiua ibi: *Nos huic malo opportuno remedio &c.* & ideò nullatenus potest applicari ad propositum casum, in quo fuit dilata mutuatio gratuita per annum, & venditum frumentum ad hoc, vt mons augeatur, & statuatur ad vtilitatem egenorum in perpetuum, qui est casus directè contrarius, immò potius permissus ex eadem Constitutione, quæ pro-

prohibet conuersionem ad diuersum vsum in diminutionem Montis, quo deficiente, non habet locum, quia cessante præsupposito, cessat quoque ipsa Constitutio, eiusque dispositio, *vulg. l. mancipia*, & ibi Fulgos.& Salicet.*C. de seru. fugit.* Dec.*cons.* 201 *n.* 2. Soccin. Iun.*cons.* 114 *n.* 22. *lib.* 3. & fuit decisum *in Placent. parochialis de Malpartida* 29. *Nouembris* 1593. *coram Litta, & in Calag. Indultus* 11. *Martij* 1596. *coram Cardinali Seraphino.*

25 Item eadem Constitutio loquitur, quando pecuniæ mutuò dandæ, conuertuntur in alium vsum & diuersum, ideòque minus intrat in casu isto, in quo frumentum non fuit applicatum ad diuersum vsum, sed venditum pro vna vice, vt illud abundantius daretur mutuo in perpetuum, & sic ad eundem finem, ac proinde cum loquatur in vno casu, non debet extendi ad alium, & præcipuè longè diuersum. Aym.*cons.* 236 *n.* 6. *& seq.* Honded.*cons.* 99 *n.* 51. 54. *&* 55. cum alijs.

26 Præterea applicatio pecuniæ Montium Pietatis ad diuersum vsum est prohibita propter damna, quæ illis afferuntur: igitur contractus venditionis frumenti facti in vtilitatem istius Montis, non possunt censeri inualidi; nisi quatenus eius Administratores voluerint. Sicuti alienatio bonorum Ecclesiæ, facta contra formam *Extrauagantis Ambitiosæ*, quæ imponit pariter pœnam censurarum, addito etiam decreto irritanti, est valida, quando est vtilis Ecclesiæ, Dec. *in cap. que in Ecclesiarum n.* 28. *de constit.* Gabr.*conclus.* 1. *n.* 1. *de reb. Eccles. non alien.* & ita sustinetur, Ecclesia tamen volente, vt dicatur contractum claudicare posse ad eius fauorem, ne quod ipsius fauore inductum est, resultet in odium, Fab. *dec.* 225. *n.* 4. *lib.* 2. Rota *dec.* 133. *n.* 11. *p.* 2. & fuit decisum *in Romana palatij S. Mariæ Maioris* 15. *Martij* 1604. *coram Cardinali Pamphilio.* Vnde Constitutio hæc, non impedit quominus frumentum potuerit vendi, & præcipuè ex causa vtili, ac necessaria superiùs expressa; quia Constitutio nunquam censetur derogare iuri, & facultati in ipsamet erectione reseruatis, nisi in specie sit expressum, Dispositio enim erectionis, & fundationis semper est obseruanda, vt fuit resolutum *in Visbonen prioratus* 4. *Iuly* 1601. *coram Cardinali Seraphino*, & sæpius in terminis dispositionis Sacri Conc. Trid. censuit eius Sacra Congregatio.

27 Cumque præfata Constitutio prohibeat conuersionem eiusmodi pecuniæ sub pœna censurarum, & non annullet contractus aliter factos, certum est, illos in casu contrauentionis non irritari. Nam quando disponitur aliquid, & non proceditur vltra, annullando factum in contrarium, transgressio non vitiat dispositionem, siue contractum, Bart. *in l. non dubium* 3. *notab. n.* 20. Bald. *in* 4. *notab.* & Ias. *n.* 12. *C. de legib.* Paris. *cons.* 19. *n.* 187. *lib.* 7. & fuit decisum in *Romana vineæ* 5. Maij 1589. coram Card. Platto. Et eo magis dum in Constitutione est apposita certa pœna in casu transgressionis, vt notissimi iuris est.

CONSVLTATIO XLII.

An Episcopus possit laicis imponere pœnas, easque exigere, ac vsibus pijs applicare, eo quod ipsi contrauenerint eius edictis circa Annonæ inopiam propositis.

1 EXploratum est in iure, Episcopum ingrauescente Annona, vt iam planè caritas atque inopia timeatur, ne pauperes fame pereant, iurisdictionem habere etiam in laicos, vt *l.* 1. & ibi Doctores, nominatim Castr. *C. de Episcop. aud. & cap.* 1. vbi Host. & alij *de empt. & vend.* Idque nedum in subsidium, cum Magistratus sæcularis opportunè non prouidet, sed principaliter, & per se. Dicitur enim pater pauperum, & ad eum præcipuè spectat prouidere, ne ijs necessaria desint, *d. l.* 1. *&* c. 1. *& seq. dist.* 82. ac in plerisque locis S. Concilij Tridentini idem supponitur, præsertim *sess.* 23. *cap.* 1. *de ref.* Adeo quod, necessitate subsistente, potest diuitem cogere ad erogandum eleemosynam pauperi esurienti, Glos. *v. Esurientum, c. sicut ij dist.* 47. traditque Bertach. *tr. de Episcop. lib.* 4. *p.* 4. *q.* 2. Etenim vbi versatur causa pietatis, eius iurisdictio extenditur etiam in laicos, Tiraquel. *de priuil. piæ causæ, priuil.* 149. Pia autem causa, licet non merè Ecclesiastica sit, mixti tamen fori est. Nam quod passim dicitur, Iudicem Ecclesiasticum posse ius dicere in laicos, si Iudex ipse sæcularis deficiat, procedit generaliter in omnibus causis, etiam merè laicalibus, & alioquin ad forum Ecclesiasticum nullo iure spectantibus, latè Abb. post Innoc. *in cap. significantibus n.* 5. *& seq. de offic. deleg. & in cap. ex tenore de for. comp.*

2 Hoc fixo, non videtur dubium, quin pœnæ contrauenientium edictis ea de causa per Episcopum propositis, exigi & vsibus pijs applicari per eumdem possint, etiam respectu laicorum, Aufr. *in tract. de potest. Eccles. super lauc. n.* 3. Sarnen. *de visit. lib.* 1. *cap.* 32. & expressè disponitur per Concilium Tridentinum *cap.* 3. *sess.* 25. *de ref. §. Sed liceat eis.*

3 Non tamen negatur, quin Magistratus sæcularis possit ac debeat ipse quoque pauperum egestati consulere, & laicos contrauenientes suis edictis punire. Sed ob id non tollitur, nec in aliquo minuitur auctoritas Episcopi, quominus & ipse possit, ac debeat in hoc inuigilare, & edictis etiam propositis tam in Ecclesiasticos, quàm in laicos contemptores animaduertere, ita quidem vt in concursu pęnæ exigendæ præuentioni tantùm locus sit. Nam quod ab aliquibus asseritur, Episcopum non posse imponere, atque exigere multas à laicis, id verum est in causis, vel delictis ad forum, & iurisdictionem Episcopalem nullo modo spectantibus, secus in causis, vel delictis Ecclesiasticis, vel quæ mixti fori sunt, quale hoc esse, de quo agimus, supra probatum est, prout non solum à frequentiori schola Doctorum, sed ab ipsam, & iam allegata dispositione Sacri Concilij Tridentini expressè fuit decisum illis verbis: *Sed liceat eis, nempe Episcopis, si expedire videbitur in causis ciuilibus ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus contra quoscumque etiam laicos per multas pecuniarias, quæ locis pijs, ibi existentibus, eo ipso quod exactæ fuerint, assignentur &c.* Et asseuerant Host. ac Io. Andr. *in cap.* 1. *de homic. in* 6. vbi etiam Gemin. & Franch. item Abb. *in cap. Licet n.* 8. *de pæn.* ibique post eum Marian. & Andr. Sicul. Fusè Aufret. *d. tr. de potest. Eccles. super lauc. n.* 3. & Sarnen *vbi supra.* Præsertim cùm mulctæ non Fisco Ecclesiastico, sed locis pijs, vel pauperibus applicantur. Quo pacto cessat obiectio aliter opinantium, qua excluditur omnis suspicio auaritiæ in Iudicibus Ecclesiasticis, vt proinde à Concilio id suppositum fuisse loco supracitato dicendum sit.

CONSVLTATIO XLIII.

Quæ præsertim ac quot conditiones exigantur, vt gesta per Capitulum valeant?

1 REspondeo, duo potissimum requiri. Alterum circa substantiam actus, quod scilicet duæ partes sint ei præsentes, quodue maior pars illarum consentiat per text. *in l. Nulli, ff. quod cuiusque vniuers. nomin.* vbi Glo. *v. Duæ partes*, Bart. *n.* 3. Alberic. *n.* 6. Bald. *in* 1. *lect. n.* 2. *& in addit. n. item* 2. *l. Quod maior*, vbi Bart. *in princ. ff. ad municip.* & Canonistæ communiter, speciatim Abb. *in cap.* 1. *n.* 16. *de his, quæ fiunt à maior. par. Capit.* Soccin. *cons.* 95. *n.* 4. *vol.* 3. Roland. *cons.* 90. *n.* 19. *vol.* 1. Alterum circa formam, quod Capitulum conuocetur, & vota existentium in Capitulo exquirantur, prout natura causæ, de qua tractatur, expostulat per textum *in l.* 2. *& l. fin. C. de præd. Decur. lib.* 10. *cap. Quia propter*, ibi: *Vota cunctorum diligenter exquirantur, & c. de elect.*

2 Quare quoties dicitur Capitulum congregatum fuisse, debet apparere quod constituerit duas partes ex tribus interuenire debentium, quodque interessentium maior, & sanior pars consenserit electioni, venditioni, emptioni &c. de quo facienda est expressa ac specifica mentio in earum instrumento ex theorica Bart. *in d. l. fin. n.* 4. *C. de præd. Decur.* dicentis non sufficere, si in Instrumento dicatur conuocatis, & ordinatis Decurionibus ad sonum campanæ &c. sed requiri, quod dicatur, quod fuerint omnes, vel maior pars, vbi Alex. *in addit.* refert idem sentire Specul. *tit. de Syndic. n.* 10. cum Vbert. de Bobio, nec sufficere, si

re, si Instrumentum dicat, Abbas cum omnibus Monachis, cùm absentes vocandi sint; ideòque dicendum cum duabus partibus, vbi etiam Bald. in addit. negat excipienti duas partes non fuisse congregatas in constitutione Syndici incumbere onus id probandi, si tenor instrumenti non significat de duabus. Idem quoque docent Alex. cons. 114. n. 12. vol. 4. Affl. dec. 245. n. 10. Soccin. cons. 45. n. 5. vol. 1. Rolandin. in sum. tom. 1. p. 1. cap. 7. de contract. & pact. rubr. Instrum. Syndic. & tom. 2. p. 3. cap. 9. rubr. An curat. per adult. &c.

CONSVLTATIO XLIV.

An Canonici Regulares Ordinis Præmonstratensis sint capaces pro obtinendis absque alio Sedis Apostolicæ permissu Parochialibus Ecclesiis sæcularibus saltem Iurispatronatus ad præsentationem patronorum? Et quid de alijs Canonicis Regularibus.

1 RESpondendum videtur, quod Canonici Regulares, quales constat esse Præmonstratenses, qui ab Honorio Papa II. in Canonicum Ordinem S. Augustini aggregati, & confirmati sunt, possint obtinere Ecclesias Parochiales sæculares, obtenta dumtaxat sui Superioris licentia. Quia id non repugnat eorum instituto quod est laxius instituto Monachorum, nulloque pacto eis reperitur prohibitum, sed potiùs expressè permissum à iure, quicquid aliàs dicendum sit de Monachis. Ita statuitur in cap. Quod Dei timorem, vbi Doctores communiter de stat. Monach. & censuit Rota dec. 5. de hæreþ. in nou. traditque Rocch. de hæreþ. verb. Honorificum q. 4. n. 13. Sylu. de benef. 4. 3. q. 70. Guidob. dec. 96. Nauar. cons. 11. n. 5. de stat. Monach. Seraph. dec. 1269. per tot. vbi asserit, quod idem videtur sentire S. Concilium Tridentinum cap. 11. sess. 14. Quia dum decernit, Canonicum Regularem translatum ad alium Ordinem non esse capacem beneficij sæcularis curati, tacitè innuere videtur, non translatum esse capacem, cap. fin. de cland. despons. Bald. in l. fin. n. 14. sub princ. C. de edict. D. Adr. toll. latèque firmat Gabr. Pennot. in histor. Can. regul. lib. 2. cap. 72. ac fusiùs arguit Gonzal. ad regul. 8. Cancel. glos. 7. post n. 55. in vlt. impress. Quibus addo Cardin. Lancell. sen. in alleg. pro Canonicis Regularibus n. 168. apud Tambur. de iur. Ab. to. 1. disp. 25. q. 1. Less. de Iust. lib. 2. cap. 41. dub. 12. n. 98. qui id tenet etiam in Monachis, & resoluit S. Congregatio mox alleganda.

2 Non obstat declaratio Gregorij XIII. qua prohibetur Canonicis Lateranensibus, ne possint obtinere Parochiales Ecclesias sæculares absque licentia Sedis Apostolicæ. Tum quia inter Pontificias Sanctiones non reperitur. Tum quia eius voluntas per eius mortem expirauit, dum non fuit redacta ad actum legis, cap. Si gratiosè de rescript. & notat Gonzal. loco cit. Quodque verè ita euenerit, ostendunt decisio Rotalis post Gregorium emanata, & decretum S. Congregationis Concilij sub anno 1602. in hæc verba: *Congregatio Concilij censuit decretis eiusdem Concilij Canonicum Regularem non prohiberi obtinere beneficia Curata sæcularia, nisi fuerit ex his translatis, de quibus habetur in decreto cap. 11. sess. 14.* Tum etiam quia cùm versemur in materia correctiua iuris communis, ac pœnalis, quatenus inducit nouam inhabilitatem Canonicis Regularibus, dictam declarationem debemus strictissimè interpretari, solumque obstare Canonicis Lateranensibus, & non extendi ad Præmonstratenses, neque ad alios iuxta regula in auth. Quas actiones, C. de Sacros. Eccles. & alibi sæpè. Tandem quia generatim loquitur de Canonicis non priuilegiatis, ac proinde non potest inferri ad priuilegiatos. Quia lex, seu quæcumque alia generalis dispositio particularibus priuilegijs non censetur derogare. Surd. cons. 325. n. 8. Seraph. dec. 612. n. 2. Atque ita in dubio pronunciandum esse docet Crauett. cons. 21. n. 14.

3 Minus obstat declaratio S. Congregationis Concilij de Canonicis S. Georgij in Alga. Quia, vt refert idem Pennot. S. Congregatio de anno 1602. resoluit simpliciter, Canonicos Regulares esse capaces, & ideò declaratio vltima anno 1629. vbi requiritur expressa permissio Sedis Apostolicæ est reducenda ad concordiam, vt intelligatur solùm de Canonicis Regularibus S. Georgij in Alga, quorum Constitutiones particulares, & obseruantia subsequuta possunt requirere, quod concurrat permissio Sedis Apostolicæ.

4 Quod verò ad alios Canonicos rata remanet alia declaratio simpliciter firmans Canonicos Regulares esse capaces, quæ est etiam conformis dispositioni iuris. Nam Concilium nihil innouauit, sed potius in hoc sanet Canonicis Regularibus, vt in adducta decis. Seraph. in qua de iure communi firmatur huiusmodi Canonicos esse capaces, satisque censetur adesse Sedis Apostolicæ permissio, dum in d. cap. Quod Dei timorem dicitur *sic annuendum duximus*. Quia cùm emanauerit vel per viam legis, vel per modum priuilegij semper loquitur, l. Ariam, C. de hæret. Seraph. dec. 951. n. 3. Cùmque hoc ius illis competat, ac semel fuerit præstitus consensus, non est de nouo impetrandus per ea, quæ notat Bart. in l. 1. ff. ad munic. n. 23. Præsertim quia priuilegium de sui natura est perpetuum, & non indiget confirmatione Principis successoris, cap. Decet de regul. iur. in 6. l. Priuilegia, C. de Sacros. Eccles. & latè Surd. cons. 419. n. 16. Ideòque ita debet intelligi huiusmodi priuilegium, vt non sit opus nouo consensu, addaturque aliquid iuri communi, cap. Si Papa de priuil. in 6. Surd. cons. 521. n. 4. Nec in dubio censeri debet illi fuisse derogatum iuxta tradita per Felyn. in cap. Nonnullis de rescript. & Gonzal. glos. 35. n. 32. Ac proinde audiendi planè illi non sunt, qui pro obtinendis Curatis beneficijs requirunt in Canonicis Regularibus dispensationem. Nam quicquid nonnulli dixerint, verius esse probatur, quod Canonici Regulares, tamquam de iure dispensati, alia non indigent dispensatione, sed sola licentia eorum Superioris eis sufficiat ex præclarè congestis per Lambert. de iurep. lib. 2. p. 1. ar. 19. q. 7. n. 13. & 15. Id quod etiam pro Monachis diffusè prosequitur Pennot. eodem lib. 2. cap. 72. Bellam. dec. 750. sub n. 6. affirmans, quod omnes fermè Doctores & Glossæ, reclamante solo Ioanne de Lignano, videntur docere, præsertim in Canonico Regulari, quod dispensatio hominis non requiratur, satisque sit dispensatio iuris communis, atque hanc esse mentem Rotæ habetur in præallegata dec. 1269. in fin. dum firmat sufficere licentiam eorum Superioris.

5 Præterea concurrit pro Canonicis Præmonstratensibus expressa Sedis Apostolicæ approbatio ex priuilegio Vrbani IV. & Clementis V. confirmato per Gregorium XIII. cui iungitur obseruantia subsequuta, quæ probatur ex Iacobo Vittiaco in hist. occid. cap. 22. Vberto Miræo in Chron. Præmonstr. Francisco Zypæo in Analyt. iur. Eccles. de priuil. & excess. priuil. Seruatio Layrnelz in ope. regul. spec. 44. alijsque Historicis, quibus standum est, donec probetur contrarium, Bald. in l. Cum seruo n. 2. ff. de offic. Quæst. habetque vim declarandi verba cuiuscumque dispositionis siue legis, siue hominis, & secundùm illam dispositio interpretatur, Rot. dec. 256. in fin. p. 2. diu. Hond. cons. 13. n. 35. vol. 2. Surd. cons. 335. n. 27. vbi ait, quod etiam modici temporis obseruantia, nimirum triginta annorum facit præsumere confirmationem Sedis Apostolicæ. Quod etiam firmauit Seraphin. qui dec. 478. n. 2. dicit, quod eiusmodi tolerantia habet vim tacitæ concessionis. Quapropter vsque dum non doceatur in specie de eius reuocatione, numquam dici potest, quod in hoc casu deficiat Sedis Apostolicæ consensus; Adeòque ex ea oritur titulus, ac suffragatur non solùm ad ostendendum permissionem Sedis Apostolicæ, quatenus illa requireretur, sed etiam ad præscribendum contra ius, cap. 1. de præscript. in 6. Cùmque sit immemorabilis, proculdubio ijs prodest, cùm nullibi à Concilio Tridentino hæc immemorabilis sit sublata, prout oporteret, vt illa allegari non possit. Doctores quos adducit Gonzal. glos. 33. n. 2. & seqq. præsertim n. 5. referens S. Congregationem Concilij ita censuisse ad cap. 20. sess. 24.

6 Ex his autem principijs meritò reijcitur attestatio Riccij dec. 159. p. 1. de asserta Datariæ, ac Sedis Apostolicæ praxi. Siquidem, præter quod eius attestationi standum esset circa consuetudines Curiæ Archiepiscopalis Neapolitanæ, in qua versatus fuerat, non autem Romanæ, vt aduertit Alex. cons. 5. n. 7. lib. 3. Dec. cons. 472. n. 16. Roland. cons. 57. n. 27. lib. 4. Menoch. cons. 54. n. 5. Surdus cons.

conf.74.n.14. Greger. *dec.274.c.5.&6.* ibique Add. *n.8.* ex pluribus sanè exemplis quæ Pennot. *vbi supra* exscripsit, inter quæ *n.6.* habetur collatio facta per S. Carolum Borromæum anno 1584. sicque per tres annos post prætensum decretum Gregorij XIII. & *n.7.* legitur exemplum prouisionis Apostolicæ tempore Clementis VIII. absque alia dispensatione in exequutionem superiùs relatæ declarationis anno 1602. atque ex alijs infra adducendis liquet contrarium longè verius esse.

7 Quatenus verò ipse intelligeret praxim ita se habere, vt obtineatur ad cautelam dispensatio Apostolica, id forsan locum sibi vendicat in beneficijs sæcularibus non curatis, in quibus maior est difficultas, cessante ratione maioris boni, scilicet prædicationis verbi Dei, & Curæ animarum, licet non desint authoritates, & rationes pro contraria parte, de qua re Pennot. *n.12.* vbi quod Paulus V. mandauerit examinari, an Canonicus Regularis esset capax Canonicatus sæcularis, & comperta capacitate, Pontifex supplicationem signauit Don Æmilio Caracciolo, qui obtinuit Canonicatum sæcularem sub anno 1616. in Ecclesia Cathedrali Capriensi.

8 Idem vsu, & obseruantia comprobatum fuisse docent luculenter multiplices prouisiones Canonicis Regularibus de Curatis Ecclesijs sæcularibus pro tempore factæ, & inter cæteras prouisio Parochialis Vismonduni Mediolanensis Don Theophilo Vantio de Triuiglio 4. Idus Ianuarij 1584. Item prouisio Parochialis Ecclesiæ Sanctorum Galli, & Nicolai loci Corniliani Astensis Diœcesis, Præpositurae nuncupatæ per Clementem VIII. Don Valerio de Rodda Canonico Regulari sub Anno 1602. Alia per eundem Clementem Archidiaconatus Ecclesiæ Alexandrinæ Don Cherubino Ariminensi. Multa alia proferuntur exempla, & nonnulla recentioris notæ, sed satis illustria sunt ista. Paulo V. sedente Don Franciscus Venetus obtinuit Canonicatum in Ecclesia Cathedrali Iustinopolitana, Don Adeodatus Vicentinus Capellaniam S. Christinæ in Ecclesia Cathedrali Vicentina, Don Ioannes Baptista Patauinus Capellaniam in Ecclesia Parochiali S. Sophiæ Patauij, Don Ludouicus Regiensis Capellaniam S. Barbaræ in oppido Rolli Regiensis diœcesis, Don Hieronymus Veronensis Capellaniam iurispatronatus Ecclesiæ S. Hieronymi Pontinelli diœcesis Veronensis. Sub Vrbano VIII. Capitulum Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis Patauinæ contulit Capellaniam Sanctorum Simonis, & Iudæ in eadem Ecclesia Don Camillo Patauino.

9 Quæ quidem obseruantia comprobatur à Rota coram Cardin. Seraph. in præcitata *dec.1269.* Itaque huiusmodi immemorabilis consuetudo à prima fundatione Ordinis Præmonstratensis promanans, & in alios Canonicos Regulares diffusa semper firma & inuiolabilis permanere debet quousque Sedes Apostolica expresè eam non destruxerit, cùm certi iuris sit, quod Statutis primæ fundationis nunquam censeatur derogatum sub generica reuocatione, nisi de ea specialis fiat mentio. Rom. *in l. si verò §. de viro n.45. ff. sol. matr.* Rot. *dec.1270.n.2.*

10 Quod autem dictum est de Canonicis Regularibus, multò magis asserendum videtur de Canonicis sæcularibus Congregationis S. Georgij in Alga, qui sunt & connumerantur inter Clericos Capituli sæcularis, vt patet ex Constitutione Pij V. ac præcedunt omnes Canonicos Regulares etiam Lateranenses, vt in Constitutione eiusdem Pij V. quæ est 92. ac nituntur antiqua consuetudine eiusdem Congregationis, vt probatur ex pluribus exemplis, & præcipuè sub Vrbano VIII. de anno 1624. in vna Vicentina pro Don Bernardo Trissino eiusdem Congregationis Canonico, & de anno 1628. in duabus Parochialibus Taruisij pro Don Marino de Marinis, & Flauio Iordano absque Apostolica dispensatione.

11 Nec refragatur conclusio illa, quod scilicet beneficia sæcularia Regularibus non sint conferenda. Nam procedit in Monachis, quorum munus est vacare vitæ contemplatiuæ tantùm. *c. Alia causa 16.q.1.* & de Monachis loquuntur alij, qui in contrarium allegari possent, vt ex lectura, & aduertit Guidob. *d. dec.96.* Canonici autem regulares contemplatiuæ vitæ, & actiuæ intendunt, atque ideò possunt quibuscumque Parochialibus Ecclesijs deputari, vt *in d. cap. Quod Dei timorem*, & ibi Ab. *n.7.* habeturque *c. Placuit il 2.16.q.1.* & tradit Gemin. *in c.2. 58.d.* ac Rot. *d. dec. 5. de hæred. in nou.* Quibus concinit Cardin. Lancell. *in cit. allegat.* apud Tambur. *eodem in loco*.

12 Nec est cur etiam quis opponat, quod dispositioni iuris communis censeatur derogatum per Concilium Tridentinum *sess.14. cap.6.* Nam solum loquitur de Canonicis Regularibus translatis ad alium Ordinem, vt supra insinuauimus. Quod satis superque videtur probari ex verbis eiusdem Concilij. Quippe certum est quod sub principium loquitur duntaxat de translatis ad alium Ordinem, postea in fine subdit: *Ac taliter translatus, etiamsi Canonicorum regularium fuerit ad beneficia sæcularia, etiam curata omninò incapax existat.* Ergo à contrario sensu in non translatis ius commune remanet incorrectum, prout hunc textum ponderat Rota apud Seraph. *cit. dec.1269.* Solùm itaque ex Tridentino sunt incapaces translati ad alium Ordinem. Quoniam illa dictio *Taliter* repetit qualitates præcedentes. Seraph. *dec.822. n.2.* Ideo dispositio restricta ad illum casum ad alium extendi non debet. Surd. *cons.499.n.4.* Quia lex quæ loquitur limitatè limitatum producit effectum *l. in agris, ff. de acquir. rer. dom. l. Cum seruo in princ.* vbi Bald. *ff. de contrah. empt.* Maximè cum debeat sumi interpretatio pro euitanda legum correctione; *cap. cum expediret de elect. in 6. l. fin. C. de eden.* Nec implicat illa dictio *etiam* tanquam expressiua casus maioris dubitationis. Peregrin. *de fideic. ar. 16. n.20.*

13 Statuendum tamen omninò est, Canonicos Regulares Ordinis Præmonstratensis, cæterosque alios Regulares esse incapaces Ecclesijs Parochialibus sæcularibus tam quoad eas, quæ sunt Iurispatronatus, quàm quoad omnes alias generaliter, cùm non possit assignari respectu capacitatis maior ratio in vna, quàm in alia, nec à Sacris Canonibus super hoc vlla reperiatur constituta distinctio.

14 Nam *cap. Quod Dei timorem de stat. Monach.* procedit solum, vt inquit textus, in ijs Canonicis, qui laxiori inseruiunt Regulæ, non autem in Præmonstratensibus, qui arctiorem vitam & regulam instar Monachorum profitentur, eorumque Fundator, vt tradit Tamburinus *de Iur. Ab. to.1. disp.2. q.14.n.8.* pauperem habitum indutus nudis pedibus incedebat, & cum socijs ad voluntariam paupertatem, & reliquas Religionis obseruantias institutis suis solitariè viuebat, quod est proprium Monachorum, strictiorem vitæ regulam profitentium. *c. Placuit il 2.16.q.1.*

15 Equidem Ordinem Præmonstratensem, qui à seruo Dei Norberto anno 1120. ortum habuit, quia Canonicam Regulam S. Augustini profitendo assumpsit, Canonicorum regularium nomine vocari cœpisse, sed reuera fuisse Ordinem Monastichum, eumque professos, Monachos appellari refert D. Antonin. *in Chron. p.3. tit.15. cap.19.* Ideòque non inter Canonicos regulares, sed inter Monachos ab Azor. *in Instit. moral. p.1. lib.12. cap.21. sub fin.* Ioan. Trullus. *in Ordin. Can. regul. lib.1. cap.34. n.4.* Rebuff. *super concord. tit. de form. mand. Apost. verb. Parochialis Ecclesia*, passimque ab alijs Præmonstratenses connumerantur.

16 Et quamuis non ignorem quoad Ecclesias non subiectas, in quarum locis monasteria non habent populum in terminis iuris communis, non obstante textu *in c. Quod Dei timorem*, qui dicit Canonicis regularibus non reperiri specialiter cautum, non leuem fuisse concertationem non solum inter Doctores, verùm etiam inter Rotæ decisiones, multique sint, qui teneant curam his Canonicis non licere saltem sine dispensatione Episcopi, in quam rem latissimè differit Gonzal. *glos. 7. à n.49.* & Sanchez. *in Decal. lib.7. cap.29. à n.34.* vt proinde decisiones, ipsæ inter se pugnent, vt videre est *dec.28. de præb. in nou. & dec.5. de hæred. etiam in nou.* Veral. *dec.85. p.1.* Guidob. *dec.96.* quam adducit Paris. *de resign. lib.2. q.1. n.1.* quasque tanquam Iudex maximus ad partes vocat Cardin. Seraph. *dec.1269.* vbi ait magis standum esse Guidobono quàm Verallo circa licentiam Episcopi, vt accuratè prosequitur Gratian. *discept. for. lib.1. cap.123. n.22. & seqq.*

17 Certum tamen est etiam de Iure communi Canonicos regulares, qui strictiori inseruiunt Regulæ nullo

modo esse capaces, cùm ij plangentis & non docentis habeant officium. *c. Monachus*, *c. Alia*, *& c. Placuit* 16.q.1. & benè Rebuf. *in prax. de dispens. cum Regul. n.5.* Gomez. *de expect. n. item* 5. Mandos. *de Signat. grat. tit. de dispens. Monach. pro obtin. benef.* Ceual. *com. contra com.* q. 28. Paris. *loco cit. lib.4. q.5. n. etiam* 4. In ijs enim, qui strictiori inseruiunt Regulæ non militat dispositio, textus *in d. cap. Quod Dei timorem*, vt docent Doctores adducti, & tenuit Rot. *dec.5. n.3. de hæreß. in nou.* Seraph. *dec. sæpè alleg.* 1269. *n.2.* Lambert. *de iurep. lib.2. p.1. q.7. ar.19. n.11.* & alij alibi.

19 Et sanè priuilegia, quæ in hac re prætendunt Præmonstratenses, arguunt ipsos non esse capaces de iure communi. Quia ius singulare siue priuilegium ostendit ius commune esse in contrarium. *l. Ius singulare*, *& l. Quod verò*, *ff. de legib.* Glos. *in c. Per tuas, verb. Eligendi de præbend. in 6.* Surd. *cons.* 140. *n.*13. Quæ, si quæ sint, in præsenti recipiunt interpretationem passiuam à iure communi. *cap. ex parte il 1. de verb. signif.* Paris. *cons.* 40. *n.7. lib.4.* Ideòque sunt intelligenda in casibus, in quibus non reperiuntur Sacerdotes sæculares idonei, vt in specie de Canonico regulari docet Hostien. & Innoc. *in d. c. Quod Dei timorem*, ac post Magistros tenent Fastol. *dub. vlt. n.* 7. Lambert. *d. art.19. n.22. & ar.22. n.1. & 4.* Rebuf. *proximè alleg. n.40.* Garz. *de benef. p.7. cap.10. n.19. in fin.* Attenditur enim semper necessitas & vtilitas Ecclesiarum in præfigendis Regularibus ad curas animarum, *c. Priscus* 55. *& c. Monachis*, *& c. Cum pro vtilitate* 16. q.1. Corrad. *de benef. p.1. c.5. n.7.* & probè declarat Glos. *in d. cap. Quod Dei timorem*, *verb. Regimen.* Et propterea in casu permisso requiritur dispensatio Episcopi, quam non nisi ex iusta causa & necessitate concedendam, tradit Bellam. *dec.* 718. *& dec.*751. Rot. *dec.18. de præb. in nou.* Veral. *dec.83. p.1.* Paris. *d. q.5. n.5.* Barbos. *ad d. cap. Quod Dei timorem*, *n.2.* Valdèque laudantur Episcopi, qui tales dispensationes negarunt, vt refert Anastas. Gemon. *in Act. Tarantas. Eccles. lib.3. cap.2. de stat. Monach.* vbi ait in Synodo Archiepiscopatus Tarantasij sancitum esse, quod Canonici regulares sint incapaces sæcularium Parochialium.

20 Atque hanc sententiam esse certissimam iudico præsertim post S. Concilium Tridentinum, quod *cap.11. sess. 14. de refor.* expresè id prohibet etiam Canonicis regularibus, ibi: *Taliter translatus etiamsi Canonicorum regularium fuerit ad beneficia, etiam curata omninò incapax exystat.* Quam quidem dispositionem arbitror esse satis claram, animaduertens, quod Tridentinum loco adducto non loquitur, vt malè opinati sunt omnes, qui contrarium tenuerunt, de Canonico ad strictiorem Regulam translato, sed de alio simplici Regulari ad ipsos Canonicos translato.

21 Quod mihi suadetur ex eo, quia, si secus S. Concilium intellexisset, vana quidem fuisset hæc resolutio, cùm iam certum esset per Concilium Lateranense, relatum *in cap. Monachi de stat. Monach.* quod taliter translatus, tamquam effectus filius alterius Religionis strictioris, omninò erat incapax huiusmodi beneficiorum sæcularium. Sed quia in translato ad Canonicos non modò erat dubium, sed contrarium expresè erat dispositum per *c. Quod Dei timorem eod. tit.* ideò S. Concilium ad corrigendam huiusmodi dispositionem statuit, quod etiamsi sit de ijs, hoc est, etiamsi ad ipsos Canonicos, qui aliàs admittebantur, fuerit translatus, ad beneficia præfata omnino, sicut alij, incapax existat. Verbum enim illod *Taliter* demonstrat qualitatem Religiosi, de quo loquitur S. Concilium, nempè de iam translato, ad text. *in l. tali*, *ff. de iur. dot.* Decian. *cons.2. n.32. lib.2.* Peregr. *cons.51. n.9. lib.1.* Et dum postea subdit, *etiamsi Canonicorum regularium fuerit*, explicat casum magis dubitabilem, repetendo qualitatem præcedentem de iam translato. *l. etiam*, *ff. sol. matr.* Surd. *cons.*160. *n.*57. *& dec.*210. *n.*14. *&* 15.

22 Nec ex eo, quod de translatis solummodo mentio fiat ad illos est restringenda dispositio S. Concilij, quasi, vt arguunt Aduersarij, in non translatis dispositio *d. c. Quod Dei timorem* incorrecta remaneat. Etenim aduertendum est, quod S. Concilium de traoslatis loquutum fuit ratione facilioris & frequentioris contingentiæ, vt benè colligitur ex lectura totius textus, & præsertim sub principio, ibi: *Quia verò Regulares de vno ad alium Ordinem translati facilè à suo Superiore licentiam standi extra monasterium obtinere solent.* Non autem vt excluderet, quin de alijs omnibus etiam non translatis esset intelligenda, in quibus eadem & maior ratio prohibendi militabat, ad latè & rectè tradita per Becc. *cons.83. n.16. & seq. lib.1.*

23 Inspecta igitur dispositione Conciliari, per quam censetur innouata dispositio textus *in d. cap. Quod Dei timorem*, sine dubio requiritur dispensatio Pontificis, quemadmodum declaraoit S. Congregatio eiusdem S. Concilij ex mente Gregorij XIII. Quod scilicet *d. c.* 11. *sess.*14. habeat locum in omnibus Canonicis regularibus. Quæ declaratio cùm habeat vim legis, vt sæpiùs est decisum, non est ampliùs dubitandum, quin hodie obstet S. Concilij dispositio sic declarata, & per consequens cessent omnia priuilegia, quæ quidem redacta esse ad formam Concilij testatur inter Regulares Roderic. *to.1. qq. regul. q.8. ar.6.*

24 Et ita, quod hodie requiratur dispensatio Pontificis, vt Canonicus regularis ad sæcularem Parochialem promoueri possit, quodque hoc sit indubitatum, etiam inspecta mente S. Concilij, per Eminentissimos Patres eius Interpretes declarata, tradunt Quarant. *in Sum. Bullar. verb. Canonicus regularis*, Mandos. *loc. iam cit.* Sanch. *vbi supra n.71.* referens verba declarationis, Garz. *etiam supr. n.32.* Barbos. vltimo om adductus *n.3.* Anton. *var. resol. lib. 1. cap.10. n.49.* Azor. *lib.6. cap.4. q.22. & seq.* ac disertè Ricc. *dec.159. p.1.* & Roderic. *d. to.1. q.30. ar.5.* alijque recentiores.

25 Id autem probatur ex sensu S. Coogregationis Concilij, cui solemne est decernere, quod nullus hodie Regularis absque dispensatione Papæ possit obtinere sæculare beneficium, licet Curatum, vt io vna *Cremonen* 1. Septembris 1630. & in vna *Taurinen* 27. Octob. ita ut neque Canonicus regularis oon translatus degere possit extra claustra in habitu presbyteri sæcularis sub prætextu, quod obtineat beneficium sæculare. Quia si beneficia suot simplicia, obstant Sacri Canones. Si curata, obstat decretum s. m. Gregorij XIII. quod refertur in regestis S. Congregationis Concilij tenoris sequentis. *S. D. N. Gregorius* XIII. *noluit licere Canonicis Regularibus absque permissu Summi Pontificis assumere curam animarum etiam ad tempus, multòque minus beneficium curatum etiam ad tempus.* Quod Clemens VIII. mandauit inuiolabiliter obseruari, non obstante quod id fortasse per Sacros Canones permitteretur Canonicis regularibus, præterquam translatis, vt censuit eadem S. Congregatio in *Cremonen* & *Taurinen* allegatis. Quare cùm hic casus die 15. Maij 1655. fuisset iterùm propositus, eadem S. Congregatio perstitit io decretis, Canonicosque huiusmodi ad concursum admitti vetuit. Ita quidem vt super hoc eorum Generalis nequeat dispensare, vt declarauit 24. Augusti 1628. Et sub die 17. Nouembris 1629. pro parte Iacobi Vantij ex Canonicis S. Georgij in Alga, qui suot verè sæculares, vt in citata Constitutione Pij V. quæ incipit, *Lubricum vitæ genus*, & tales eos appellat Tambur. *vbi supra disp.18. q.3. n.3.* his verbis post longam discussionem materiæ prudentissimè respondit: *Dictum Canonicum S. Georgij esse capacem pro obtinenda Ecclesia parochiali sæculari, concurrente tamen expresso Sedis Apostolicæ permissu*, quem postea ab Vrbano VIII. optimo iuris seruatore nec etiam potuit obtinere, & sic declaratum fuit esse capacem propter sæcularitatem, sed necessarium permissum, qui idem est ac dispensatio propter vitam, quam ducunt ad instar Regularium.

26 Quapropter si de Canonicis Præmonstratensibus, qui, vt ipsi etiam fatentur, sunt verè Regulares, & vitam regularem agunt austeram potiùs, quàm vt alij laxiorem eadem S. Congregatio interrogata fuisset, vtique multò magis omninò eos incapaces esse declarasset absque præfato permissu, seu dispensatione, cùm de ijs propriè loquatur decretum superiùs adductuio, secundùm quod etiam in Dataria, & per Sedem Apostolicam practicari solet, ac testatur non solùm Ricc. *in dec. Cur. Archiep. Neap.* 159. *p.1.* sed etiam Mandosius, & alij recentiores passim. Idque tribus potissimum fundamentis.

Primò,

26 Primò, quia, vt patet ex citatis Doctoribus ita Sedes Apostolica, Pius Papa V. & Gregorius XIII. iudicare & facere consueuere. Quod enim Sedes Apostolica iudicare consueuit, idem semper, & vbique iudicandum est, *cap. In causis 19. de re iud.* & maximum est argumentum ab vsu patrisfamilias, & ab eo quod Sedes Apostolica facere consueuit, Put. *dec.347. n.3. & 6. lib. 1. in nou.*

27 Secundò, quia S.Congregatio ita respondere solita est, cuius responsiones habent vim interpretationis authenticæ, atque adeò vim legis, iuxta tradita per Suar. *de legib. lib.6. cap.1. n.2.* vbi tres afferuntur interpretationum species. Altera authentica, altera emanans à conditore legis. Tertia ab eo authoritatem habente, vt est S.Congregatio vsualis, & Doctoralis.

28 Tertium deducitur à ratione, in qua primum & secundum fundamentum niti videntur. Eaque est, quia *d. cap. Quod Dei timorem* ideò permittit Canonicis curam animarum, quam negat Monachis, quia non tantum habent Religionis, idest vitam non ita strictam, quippè qui, vt inibi habetur *Regulæ inseruiunt laxiori*. At verò successu temporis Canonici regulares propter suas Constitutiones vitam degunt strictiorem, vt per Tamburinum probauimus supra ex D. Antonino. Cùm ergo eadem ratio militet in his Canonicis, quæ in Monachis militabat ratione Religionis, eadem quoque iuris censura eos afficiat necesse est.

29 Hinc autem fit, quod quando lex fundatur in Religione ita accipit Canonicos regulares, sicut & Monachos. Exemplum esto de Canonico regulari, qui æquè ac Monachus non potest esse patrinus, eleuando baptizatum de fonte. Quia lex quæ id prohibet Monachis, cùm fundetur in Religione, ad Canonicos regulares etiam extenditur, Nauar. relatus à Roderic. *resol.21. n.2.* qui *n.1.* id firmat in omnibus casibus, in quibus pro vtroque eadem sit ratio. Idemque ex D. Thoma & alijs tenet Sarau. *de Iurisdict. Adiunct. q.12. n.31.*

30 Vnde nullum profectò fundamentum Præmonstratenses constituere possunt super assertis priuilegijs contentis in Diplomate Clementis VII. Quia vt perspicuè videri potest, loquitur tantummodò de Parochialibus ad collationem ipsorum Abbatum pertinentibus, & eorum Ordini vnitis. Quatenus autem de alijs loqueretur, esset per S.Concilium Tridentinum, & decretum Gregorij XIII. abrogatum, ac præcipuè per Constitutionem Pij IV. quæ incipit: *In Principis Apostolorum Sede*, in fine Concilij appositam, qua Pontifex reuocat expressè omnia priuilegia, indulta, exemptiones, dispensationes, immunitates, aliaque iura quomodolibet concessa Monasterijs, Conuentibus, Abbatibus, Regularibus, omnibusque cuiusuis gradus & qualitatis personis, ea omnia reducens ad terminos decretorum Concilij cum clausula sublata & decreto irritanti, quod afficit titulum & possessionem, ac operatur nullitatem ab initio, & postea quandocunque, itaut nec effectum, nec iuris fomentum, nec exequutionem habeant iuxta tradita per Gabr. *de clauf. concl.3. n.53. & 58.* & Rot. *in dec. 141. n.9. propè fin. p.1. rec.*

31 Quibus nequit suffragari aliud Diploma Gregorij XIII. confirmatorium aliarum Constitutionum, & priuilegiorum eiusdem Ordinis. Nam & illud loquitur duntaxat de Parochialibus vnitis, ac sub conditionibus, quatenus non sint decretis S. Concilij repugnantia, nec reseruationes, aut affectiones Apostolicas impediant.

Ex his porrò, ritè perpensis euanescunt, quæ in contrarium pro altera sententia dicebamus.

CONSVLTATIO XLV.

De Clerico coniugato quo ad forum.

1 CAsum Clerici coniugati in his terminis, scilicet, *quando Iudex Ecclesiasticus præuentiuè illum retinet in carceribus, illeque non incessit in habitu & tonsura, fanis & enormibus se immiscens, ac deprehensus in habitu merè laicali* non inuenio post diligentem perquisitionem decisum à Sacra Congregatione Concilij, neque à Sacra Congregatione Episcoporum, nec à Sacra Congregatione super controuersijs iurisdictionalibus, prout nec à Doctoribus, sed declarationes repertæ in Clerico coniugato, vel loquuntur generaliter, vt in sequentibus.

2 *In vna Asculana Sacra Congregatio Concilij censuit, Clericum in minoribus Ordinibus constitutum, qui vnicam & virginem vxorem duxit; si Ecclesiæ inseruiat, & tonsura, ac vestibus vtatur clericalibus, vtique gaudere priuilegio fori, & canonis.* Cum ista aliæ similes concordant.

3 *Sacra Congregatio Episcoporum respondit, Clericos coniugatos gaudere priuilegio fori & canonis, qui contraxerunt cum vnica tantum & virgine, & incedunt in habitu & tonsura.* Idem pluries resoluit eisdem verbis S.Congregatio super controuersijs iurisdictionalibus.

4 Vel in Clerico coniugato, qui postquam dimiserat habitum, & laicalibus se immiscuerat, habitum reassumpsit, quo casu post assumptionem gaudet priuilegio fori & canonis vt in sequentibus declarationibus, & latiùs tradunt Doctores, & signanter Grass. *de effect. cleric. effectu 1. n.85.* qui alios cumulat.

5 *In vna Nuscana die 19. Decembris 1584. Sacra Congregatio Concilij, ad primum respondit, Clericum coniugatum, qui post dimissum habitum, & tonsuram clericalem delinquit, quamuis pro eo delicto in curia laicali citatus, & in contumaciam condemnatus fuerit, si deinde, modò non in fraudem, reassumpto habitu, & tonsura Ecclesiæ inseruiat iuxta decretum Sacri Concilij c.6. sess.23. non posse à Iudice laico propter idem delictum in carcerem conijci, aut personaliter distringi.*

6 *In vna Aquilana Sac. Congregatio Concilij censuit, Clericum prima tonsura initiatum, qui contracto matrimonio cum vnica & virgine habitum clericalem dimisit, ac deinde, reassumpto habitu, & tonsura, Ecclesiæ inseruit, debere vtique in causis gaudere priuilegio fori, nisi in fraudem habitum reassumpsit, quod iudex Ecclesiasticus inspicere debebit.*

7 Et in his terminis loquuntur plures Doctores, præsertim Christophorus de Castelliono *conf.5.* in eo, qui reassumpserat habitum clericalem, licet tempore capturæ illum non haberet. Nam depositio habitus ad breue tempus non præiudicat priuilegio fori secundùm communem, & ex opinione Sacræ Congregationis Concilij in hisce declarationibus. *In vna Mediolanen. Sacra, &c. respondit, si habitum clericalem, quem gestabat, ad breue tempus deposuerit, non ideò fori priuilegium amittere.*

8 *Sacra, &c. censuit hunc ita captum cum pugione, & archibugio in habitu sæculari, si ante incedebat in habitu & tonsura, quamuis tunc in eis non fuerit deprehensus, gaudere priuilegio fori.*

9 Et quia vno tantum homicidio se immiscuerat absque perseuerantia, quæ plurimum in hoc attenditur ex cumulatis per Farinac. *de Inquis. quæst.8. n.1.* & notatur *in cap. Cum ab homine de iudic.* & *in cap. Perpendimus de sent. excomm.* & *in cap. Ex parte 3. de priuileg. &c.*

10 Verum ex identitate rationum, & declarationum, quas alibi adduxi, cum quibus aliæ concordant etiam in terminis fortioribus, scilicet repetitionis à laico, vt à S. Congregatione Concilij in vna *Murana* de anno 1594. & in *Leodien* die 9. Nouembris 1630. & à Sac. Congregatione super controuersijs iurisdictionalibus in vna *Montis Marani* die 6. Octobris 1626. & *in Parmen* die 28. Iunij, die 6. Nouembris 1628. & die 9. Octobris 1629. & eodem anno *in vna Papien.* ac nouissimè obseruatum à laicis in vna Neapolitana in persona D. Francisci Aquauiuæ, qui non habebat qualitates, & fuit cum effectu restitutus. Idem etiam in alijs. Ad quod facit egregiè doctrina Auchar. *in cap. Si Iudex sub n.5. de sent. excomm.* Ibi: *Quod si Clericus sumptis armis, & dimisso habitu ingrediatur bellum, vel aggressiones quoad illos, qui tunc eum percutiunt, perdit priuilegium, sed non quoad forum, quia captus debet restitui Iudici Ecclesiastico.*

11 Ex his, inquam, non auderem de rigore Iuris recedere à conclusione firmata in Clerico non coniugato, saltem ratione exempli, & ne detur occasio laicis impugnandi conclusionem quoad Clericos non coniugatos, non obstante, quod respectu istorum fuerit ita obseruatum cum potestate laica.

Nec

11 Nec obstat exceptio, quod dicta conclusio procedat, Ecclesiastico volente. Nam præter quod Sacra Congregatio super controuersijs iurisdictionalibus in supradictis causis contrarium matura consideratione declarauit, Doctores, qui nituntur huiusmodi exceptione loquuntur in repetitione tantum Clerici à curia sęculari, quæ præuenerat, non autem in retentione, qui est casus noster, & in hoc longè maior ratio vrget.

12 Nec facit, si captura sequatur ad instantiam ministrorum laicorum. Nam instantia non priuat Iudicem capientem iurisdictione sibi competente, nec excluditur quin esse debeat Iudex capti, si alias sit competens, cum instantia deseruiat, vt capiatur & puniatur, non ad effectum præiudicandi Iudicem Ecclesiasticum.

13 Crederem tamen adesse modum, quo, ni fallor, excluditur recessus à dicta conclusione, & satisfit instantiæ curiæ laicalis. Videlicet, assignato iuxta mentem sacrorum Canonum termino, præcedat consignationi curiæ laicali declaratio Iudicis Ecclesiastici, vel quod non probetur, illum esse Clericum, quatenus non docuerit saltem sufficienter de clericatu; vel quatenus de illo sufficienter docuerit, illum esse priuatum omni priuilegio clericali. Siquidem conclusio procedit in casu, quo nulla esset facta declaratio præcedens per ipsummet Iudicem Ecclesiasticum.

14 Pro iustitia autem declarationis huiusmodi faciendæ aduertendum est, vt excludatur quod ex parte carcerati copulatiuè probetur qualitas secum vnica & virgine contraxisse, & se esse in possessione clericatus, vt requiritur ex *cap. 1. de cleric. coniugat. in 6.* firmatque Alex. de Neuo *cons. 59. n. 26.* iuncto *cons. 60. n. 2.* cum alijs allegatis per Grass. *de effect. clericat. effect. 1. n. 79. & seqq.*

15 Siquidem ius, non obstante matrimonio, præseruauit priuilegium fori cum dictis qualitatibus & non alias, & negari non potest, quin diuersimodè ambulent Clerici coniugati à Clericis non coniugatis, & præcipuè respectu exemptionum ex opinione communi, vt latiùs idem Grass. *vbi supra n. 91.*

16 Item quod excludatur probatio reassumptionis habitus, & tonsuræ clericalis ex allegatis.

17 Ac pariter quod probetur fuisse deprehensum, seu captum in habitu laicali, & prorsus alieno ab ordine clericali, & quod diu sine habitu, & tonsura incesserit, se immiscens in sæuis, & enormibus delictis, ac multò magis si in atrocioribus. Nam ex huiusmodi perseuerantia reputatur ab Ecclesia tacitè dimissus ex Io: Andrea, Butr. & alijs *in d. cap. Perpendimus* cum cumulatis per Farinac. *de inquisit. quæst. 8. n. 51. 55. & 59.* & facit text. *in cap. 1. cum ibidem not. de Apostat.* notantque omnes *in d. cap. Cum non ab homine de iudic.* & in eodem *cap. Perpendimus de sent. excomm.* & *in cap. Ex parte il 3. de priuil.* Quodque probetur, vti laicum aliàs comparuisse coram Iudicibus laicis, fuisse inquisitum, condemnatum, vel gratiatum ab illis, & quid simile, absque eo quod allegauerit priuilegium clericatus.

In quo aduertendum est, quod post Concilium Tridentinum non requiritur de necessitate, vt præcedat huiusmodi Clericis monitio, quicquid sit dicendum inspecto simpliciter iure communi, vt de opinione Doctorum attestatur Riccius *in prax. resolut. 172. n. 2.* & declarauit Sacra Congregatio Concilij in *seqq.* declarationibus. *Sacra, &c. In vna Licien. 7. Septembris 1624. censuit, vt Clerici non habentes qualitates à Concilio requisitas fori priuilegium amittant, nullam monitionem requiri, &c.*

18 *Die 16. Nouembris 1591. Sacra Congregatio Concilij censuit Clericum, qui sine habitu, & tonsura incedit, & sæuis se immiscuit priuari sine monitione priuilegio fori, attenta mente Concilij, quod hoc addit iuri communi.*

19 Et ad supradictum modum me potissimum mouent duæ sequentes declarationes Sacræ Congregationis Concilij, altera antiqua *in vna Camerinen anno 1573. Fuit dubitatum pro parte Episcopi Camerinen. an Clericus delinquens, qui non incedit in habitu & tonsura, & sæuis se immiscet, sit puniendus à Curia Episcopali, quæ præuenit? Sacra Congregatio censuit, attentis circumstantijs facti, Episcopum prius declarare illum esse priuatum priuilegio Clericali, & postea eundem relaxare Gubernatori Marchiæ.*

20 Altera moderna *in vna Catharen. 1617. in qua agebatur, quod N. Clericus, qui, relicto habitu Clericali per multum tempus dixit & probauit se esse laicum, quamuis anteà habens simplex beneficium, tonsuram deferret, deinde iterùm se induens vestibus laicalibus, post motum iudicium coram laico, dixit, se esse Clericum, qua oppositione non obstante, cum Iudex laicus pronunciauerit, recursum habuit ad Sac. Congregationem Concilij.*

21 *Sacra Congregatio, inspecta Oratoris variatione, censuit, ipsum tanquam Clericum non esse in præsentia audiendum.*

22 Vt autem ex processu pro ista declaratione facienda euitetur occasio eludendi *processum principalem*, poterit carceratus retineri benè custoditus in aliquo cubiculo tuto, nec permittatur eum alloqui, nisi Procurator, & Aduocatus pauperum, ac similes.

23 Atque ita censuit Sac. Congregatio Immunitatis in vna *Romana*, siue Tarracinen. 17. Septembris 1632.

CONSVLTATIO XLVI.

De Clerico carcerato etiam quo ad forum.

1 SI carceratus præuentiue per Curiam Ecclesiasticam sit verè clericali charactere insignitus, non debet dicta Curia illum remittere ad forum laicale, etiam sub prætextu, quod in habitu clericali non incederet, seu quod non habet alias qualitates à Concilio Tridentino requisitas *c. 6. sess. 23. de reform.* vt in puncto censuit Sacra Congregatio Concilij in sequenti declaratione. *In vna Baren. 6. Septembris 1607. Sacra Congregatio, &c. censuit, si Orator antè delictum consueuerat Ecclesiæ inseruire, etiam si interruptè, & absque mandato Episcopi, debere gaudere fori priuilegio, & multò magis si Episcopus præuenerit, cum etiam quoad Clericos carentes qualitatibus requisitis à decreto cap. 6. sess. 23. Episcopus præuentionem habeat.*

2 *Dubitatum fuit, an decretum Sacræ Congregationis, quo sancitum est, Clericos in minoribus Ordinibus constitutos, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, aut clericalem habitum & tonsuram deferentes Ecclesiæ deseruiant iuxta c. 6. sess. 23. Iudicis laici forum declinare non posse, Episcopo tamen in illos delinquentes, si præuenerit, animaduertere licere, habeat locum etiam quando causa agitur contra contumacem pro delictis, quæ non sunt mixti fori, itaut cessante Iudicis laici præuentione, Episcopus solus procedere possit?*

3 *Sacra Congregatio Concilij censuit vtique ex hoc casu locum sibi vendicare declarationem alias editam.*

Hoc idem firmauit Sacra Congregatio super controuersijs Iurisdictionalibus in vna *Vmbriaticen* 4. & 14. Augusti 1626. quæ resolutio effectum fuit sortita post longam controuersiam ministrorum laicæ potestatis, & in vna *Ciuitatis Ducalis* die 17. Ianuarij 1628. ac sæpius in alijs causis absque contradictione.

4 Ratio autem supradictæ conclusionis est, quia cùm character clericalis, præsertim quo ad præiudicium Iurisdictionis Ecclesiæ, seu Episcopi dicatur indelebilis, Trid. *can. 4. sess. 23. de Sacramento Ordinis*, ideòque insignitus huiusmodi charactere, donec non fuerit illius priuilegio denudatus, seruatis seruandis, siuè ab homine, vt puta per priuationem, per depositionem, per degradationem, & per declarationem, siuè à lege per bigamiam, & huiusmodi alia, semper remanet subiectus eidem Iurisdictioni Ecclesiasticæ, vt firmat Garz. *de benef. par. 2. c. 2. n. 16. 17. & seqq.* Iurisdictio enim Ecclesiastica in Clericos competit ratione Ordinis, & Characteris, *cap. Contingit il 1.* vbi Glossa, & Doctores *de sent. excomm.* ac propterea non potest, nec debet esse in potestate Clericorum per non gestationem habitus, & tonsuræ clericalis, vel per aliud factum, præsertim omissionis, præiudicare huiusmodi Iurisdictioni, sicuti à fortiori non possunt Clerici ex facto expresso renunciationis, confessionis, & similis ab huiusmodi Iurisdictione se eximere, *cap. Significasti de for. compet.* Glos. *in d. cap. Contingit, verbo fauorem Ordinis*, passimque Doctores, speciatim in *cap. Cum non ab homine de iudic.* &

facit

facit ad rem *text. in cap. Si diligenti de foro compet.* vbi ex facto priuatorum non derogatur iuri Ordinis.

5 Et licet in *d. c.6.* Concilij dicatur fori priuilegio non gaudere Clericos non habentes qualitates, id tamen intelligitur, vt illud ab ijs omittentibus dictas qualitates iniunctas, non possit allegari. Siquidem dictum decretum emanauit in odium ipsorum Clericorum omittentium qualitates requisitas seruare. Et hinc est, quod verba ipsa Concilij sunt in ipsos solos Clericos directa, non autem in personas Episcoporum, de quibus nulla mentio habetur, nec de illorum iure, seu Iurisdictione, cui propterea absque derogatione non censetur præiudicatum, nec inducta correctio aliorum decretorum, concedentium absolutè, & simpliciter Episcopis facultatem puniendi Clericos abique alia restrictiua, quod habeant qualitates, vt in *c.4. sess.14. de ref. c.1. sess.22. de ref. c.20. sess.14. vers. Adhac, de reform.* Et ita sæpiùs declarauit eadem Sac. Congregatio Concilij, præcipuè verò in sequentibus declarationibus.

6 In vna Murana 21. Ianuarij 1594. *Sacra Congregatio Concilij respondit, licet Clericis in minoribus dumtaxat Ordinibus constitutis, nisi beneficium habeant, aut clericalem habitum deferentes Ecclesiæ deseruiant, vel in Seminario, aut aliqua schola, vel Vniuersitate de licentia Episcopi versentur iuxta decretum Sacri Concilij c.6. sess.23. de reform. forum Iudicis laici declinare non possint, non tamen propterea Sac. Congregatio censuit, Episcopo obstare, quominus iure suo in huiusmodi Clericos delinquentes, si adhuc Clerici permaneant, animaduertere possit.*

7 In vna Valentina 27. Martij 1627. *Sacra Congregatio Concilij censuit, seruandas esse declarationes antiquas, approbando distinctionem, vt non possit à Clerico, non habente qualitates in decreto Sacri Concilij Tridentini c.6. sess.23. allegari priuilegium fori, sed non impedire quominus Episcopus vtatur iure suo.*

8 Nec aliquam difficultatem faciunt verba illa: *si adhuc Clerici permaneant*, cum importent quatenus à Iure, vel ab homine non sint priuilegio denudati per priuationem, per depositionem, per bigamiam, & similia. Cùm enim declarationes loquantur de Clericis, non habentibus qualitates *d. c.6.* dum postea subiungunt, dummodò Clerici permaneant, nequaquam referri possunt ad qualitates à Sac. Concilio requisitas, quæ in illis supponuntur non concurrere, sed necessariò intelligendæ sunt de supradicta denudatione & priuatione priuilegij clericalis. Et ita censuit eadem Sac. Congregatio Concilij die 8. Nouembris 1630. in vna *Leodien* semel, iterùm, ac tertiò discussa, & à Sanctissimo approbata, tenoris sequentis.

9 *Die 12. Nouembris 1630. in Sac. Congregatione Concilij, facta relatione Sanctissimo D. N. in causa Leodien 8. eiusdem in Sac. Congregatione Concilij proposita & resoluta, Sanctitas sua approbauit declarationem factam, vt Clerici etiam non habentes requisita cap.6. sess.23. de refor. licet ipsi tanquam contrauenientes ordinationi Sac. Concilij non possint per seipsos allegare priuilegium fori, nihilominus subsint Iurisdictioni Episcoporum, & Ordinariorum cognitioni, nedum in causis, in quibus ijdem Episcopi, seu Ordinarij præuenerunt, sed etiam in quibus non præuenerunt, & illos è manibus Iudicis laici repetant, quando ijdem Clerici adhuc Clerici permanent, videlicet si à Iure, vel ab homine per declarationem seruatis seruandis factam, priuilegijs clericalibus denudati, seu priuati non sint.*

10 *Die 1. Augusti 1634. facta denuò relatione SS. D. N. Sanctitas sua ad remouendam omnem difficultatem denuò iussit omninò obseruari supradictam declarationem, vt supra firmatam in dicta causa Leodiensi.*

CONSVLTATIO XLVII.

1 IN quibusdam Diœcesibus ex immemorabili consuetudine fuit à populis, seu Communitatibus, non autem à Clero persoluta procuratio Episcopo visitanti, cumque hodie ijdem populi, seu Communitates cum assistentia suorum Principum soluere in futurum renuant, ideò quæritur pro parte Cleri;

An obseruatio dictæ consuetudinis sit præcipienda?

2 IN hac re habemus conclusionem receptam, vt nimirum in procuratione soluenda Episcopo visitanti attendatur consuetudo, *cap. Sopitæ,* vbi Doctores *de censib.* & in terminis de consuetudine soluendi procurationem à populis, & à Communitatibus censuit Sacra Congregatio Concilij in sequenti declaratione, quæ habet concordantes.

3 *In Nucerina die 5. Iunij 1607. Sac. Congregatio Concilij censuit, si Populus Castri Collis consueuerit soluere procurationem Episcopo visitanti, huiusmodi consuetudinem esse obseruandam.*

4 Verùm conclusio hæc ex opinione eiusdem Sacræ Congregationis non est perpetua. Quia non procedit quando populi conqueruntur, & in futurum soluere renuunt, vt post Armendariz, & plures alios tradit Barbosa *de offic. & potestat. Episc. alleg.73. n.45.* ac firmat eadem Sacra Congregatio in declarationibus mox adducendis. Ea, ni fallor, ratione, quod cum laici de iure non teneantur ad huiusmodi procurationis præstationem Episcopo visitanti, vt in puncto firmat *Glos. in c.1. verbo laicos de censib. in 6.* & ibidem Hostien. *n.14.* & Gemin. *in fin.* præsumitur quidem illam soluisse ex mera liberalitate & facultate, vt colligitur ex Glos. *in c. Cauendum, verbo sumptus 11. quæst.3.* iuncto *textu in cap. Cum Apostolus de censib.* ibi: *Cum gratiarum actione recipiant quod honestè, & competenter illis fuerit ministratum,* & ponderat Innocentius infra allegandus.

5 Quæ sanè opinio videtur procedere etiamsi consuetudo sit immemorabilis, quando non probetur actio nata ex actibus contradictorijs cum subsequuta coactione & patientia, seù non constet de titulo coactiuo. Non enim in facultatiuis inducitur consuetudo, etiam per mille annos, vt firmat Innoc. *in cap. Cum Ecclesia Sutrina sub n.5. de causa possess. & propriet.* Dec. *cons.8. col.4. in princ. & circa finem.* Beltrad. *cons.3. n.5. vol.2.* post Crauett. *de antiq. temp. par.4. sub n.4.* Et assentitur Rota *dec.400. n.3. & 4. par.2. in posthum.* ac tenet in terminis Franciscus Leo *in Prax. fori Ecclesiast. par.2. cap.16. n.23. & seqq.*

6 Et in his etiam terminis immemorabilis consuetudinis reperiuntur infrascriptæ declarationes eiusdem Sacræ Congregationis.

7 *In vna Ventimilien. Sacra, &c. censuit, si ex consuetudine immemorabili Populus subministret victualia Episcopo visitanti, Episcopum posse seruare huiusmodi consuetudinem, vts Ecclesiæ vtilem, si Populus de hoc non conqueratur. Laudabile tamen esse, vt Episcopus minus illum grauet, & non posse illum compellere, si noluerit amplius ea præstare, exigenda tamen esse ab alijs, qui visitantur iuxta formam decreti Sacri Concilij cap.3. sess.24. de refor.*

8 *In vna Cæsaraugustana 20. Decembris 1581. Sacra, &c. ad secundum respondit, seruari posse consuetudinem immemorabilem Ecclesijs vtilem, si Communitas non conqueratur, laudabilius tamen esse, quod Archiepiscopus illam non grauet. Quod si à Communitatibus exigit victualia, nihil à Clericis exigat.*

9 Et in terminis quando concurrit Principum temporalium assistentia vltra renitentiam Populorum eadem Sacra Congregatio satius duxit respondere, vt in sequenti declaratione.

10 *In vna Bisuntina 15. Septembris 1607. Sacra, &c. Perpensa opinione Gloss. in cap. Cauendum, & aliorum, quod de iure laici ad procurationem non tenentur, quodque Doctores testantur ita seruari, quamuis contraria opinio forsan sit receptior, tamen satius putauit nihil in hac re decernendum contra laicos, mandauitque, vt Secretarius oretenus insinuet Agenti Archiepiscopi, vt sua prudentia, & dexteritate, si impedimentum, & renitentia remoueri non possit, se abstineat ab executione exactionis à Populis, &c.*

11 Neque obstare debet allegata forsan paupertas, & impotentia Cleri ad soluendam huiusmodi procurationem. Nam paupertate Cleri existente, Episcopus tenetur sibi de suo prouidere, Glos. *in cap. Cum instantia, verbo pergrauari*

grauari circa medium, Hostien. *n.* 5. *& 6.* Anch. *n.9. de censibus*. Eadem Glos. *in cap. Grauis de Offic. Ordin.* Abb. *in cap. Procurationis n.7. etiam de censibus* cum alijs ibidem adductis.

CONSVLTATIO XLVIII.

Vtrum inimicum occidens apprehensum, & ligatum in manibus Curiæ, committat proditorium, ac proinde priuetur immunitate Ecclesiastica?

1 NOn committitur proditorium. Quia homicidium non est patratum prætextu amicitiæ, sine qua verè dici nequit proditorium. Est textus *in l.1. C. de prauar.* Atq; hanc qualitatem ad mentem Constitutionis Gregorianæ requiri, vt reus immunitate priuetur, docent communiter Doctores, nominatim Giurb. *consil.20. n.12.* qui plures congerit, Sperell. *dec.23.* vbi potenter de more id tuetur, Castil. *dec.156.n.38. & seqq.* alijque non pauci ab alijs relati, qui firmant homicidium non esse proditorium iuxta theoricam Bartoli in *l. Perspiciendum, §. delinquitur n.1. ff. de pœn.* nisi sub specie amicitiæ committatur, adeò quod occidens inimicum à tergo per insidias, dormientem, aut clam à fenestra non sit homicida proditorius, ac proindè gaudeat immunitate. Consonant vno calamo Vermigliol. *cons. crim.94. num.3. & cons. 92. n.4.* Ciarlin. *p.1. controu. cap.10. n.109. & 117. & cap.14. n.21.* Aluar. Guerrer. *in thes. Christ. relig. cap.21. n.15.* Gizarel. *dec.16. à n.2.* Larat. *cons. 102. n. 19.* Baron. *de effect. inimic. effect.14. à n. 1.* Iordan. *lib. 11. elucubrat. tit.3. de Imm. Eccles. n. 342.* & planè idem vult Delbene *de Immun. to.2. cap.16. dub.20. sect.5. n.3.* quo loco multa omninò insigniter disputat, tatumque habet Theor. *in comp. dec. Neap. v. Proditorium.* Antonell. *de regim. Eccles. lib.1. cap.9. n.79.* Bassæus *in flor. v. Immunitas n.10.*

2 Firmamenta huius opinionis sunt plurima, illa verò præcipua, quòd occisus à suo inimico non potest censeri affidatus, vel diffidatus, cum carere suspicione mortis, & insidiarum non possit. Quòd teneatur inimicus se præcauere ab insidijs inimici, & ita circumspectus incedere, vt incautus nequeat occidi, nam vt verè Vates dixit 2. *Aen. Dolus, an virtus quis in hoste requirat* ? Id quod admittit D. Augustin. *q.10.* super Iosue, & concedit Marquesi. *de gubern. Christ. lib.1. cap.14. §.1.* aliique quamplurimi.

3 Muniunt has rationes, quod in dubio in iurisdictionalibus dissidijs ad fauorem Ecclesiæ sit pronunciandum, sitque præferenda opinio, quæ fauet immunitati tanquam pia, & Ecclesiæ fauorabilis. Quod in hac materia est decantatissimum, & ex varijs confirmant Diana *p.6. trac.1. resol.30. q.6.* Delbene *d. cap.16. dub.37. sect.1. v.27.* Ciarlin. *p.2. cap.129. v.48.* Sperell. *p.2. dec.105. n.46.* Quodque ego quidem vltro admitto. Quia finis politicæ sæcularis, nempè tranquillitas, siue felicitas naturalis Reipublicæ est inferior fauore immunitatis, cuius finis terminatur ad Deum cognitum per fidem theologicam, exhibendo ei cultum, tanquam spiritualia, & supernaturalis est supremus, & excellentior.

5 Mihi tamen multò magis placet contraria sententia, qua statuo huiusmodi reum non gaudere. Nam proditorius proximi sui occisor ille est, qui cum incautum, nihil sibi præcauentem per insidias, & industriam occidit, *l. propter insidias, C. qui accus. non pos. l. fin. C. de delat. lib. 10. l.4. ff. ad leg. Iul. maiest. cap.1. de homicid. cap. Clericus 46. d.* *c. Si cupis 16. q.1.* & docent ex communi Gomez. *3. var. cap.3. de homic. n.5.* Farin. *de carc. q.18. n.23. & q.18. n. 76. & in append. de imm. cap.9. n.135.* Suar. *lib.3. de Relig. to.1. cap.11. n.12.* Sanch. *to.2. cons. lib.6. c.1. dub.7. n.26.* alijque passim. At inimicus comprehensus, & ligatus in manibus curiæ est repositus sub fide publica, ac proinde tutus, atque incautus. Igitur si occidatur ab inimico, incautè occiditur, cum ab eo non possit præcauere. Id confirmo ex eo quod carceratos sub fide publica tutos non licet occidere, *l. fin. de cust. reor.* Bart. *l.3. §. transfugas, ff. de sicar.* Apprehensosque à curia sub securitate publica repositos non posse offendi tradit apertè Sesse *de inhibit. cap.8. §.4. n.65.* Portel. ad Molin. *tit. de compet. q.7.* Giurb. *cons.20. n.8.* Adeò quidem, vt qui carceratos offenderit dicatur committere crimen violationis fidei, includens specialem deformitatem contra Iustitiam legalem, quæ respicit bonum commune, ac fidem publicam, vt scitè D. Thom. *2.2. q.101. art.3. ad 3.* patrarique censetur crimen læsæ Maiestatis, tanquam frangens securitatem à lege elargitam per tex. *in l.1. ad l. Iul. maiest.* vt rectè admiserunt Pur. *de syndic. v. Adulterium cap.1. n.5.* Decian. *to.2. lib.7. cap.11. n.10.* [Mar. Burg. *de mod. proced. ex abrupto cent.1. q.19. n.208.* Muta *super pragam Regn. Sicul. to.1. c.45. n.13. & dec.36. n.17.* Vnde bannitus qui alias à quocunque posset offendi, eo ipso quod carceribus mancipatur, tutus est ab omni molestia, & offensa, Mut. *loc. cit.*] Bobadil. *in polit. lib.2. cap.4. p.1. n.13.* his verbis, *à contra preso en qualquer carcel, la qual se llama lugar Santo, y los presos estan sula protecion real, y quien les offende comete crimen de lesa magestad, aunque el preso este condennado à muerte, ò sea enemigo publico y assi vi alercar a vn moço porque herio leuamente en la carcel de esta corte à vn preso, aunque no murio dela herida.* [Idcircò officium Iudicis interponitur extraordinariè & ex abrupto contra offendentem carceratos, prout peculiari lege constitutum esse in Regno Siciliæ referunt idem Mar. Burg. & Mut. *loc. alleg.* ille *n.209.* & ille *n.13.*]

5 Ex fractione igitur securitatis, & impotentia se præcauendi, ac defendendi qualitas proditorij stabilitur, licet inter occisum, & occisorem probata extaret capitalis inimicitia, quæ etiam per testes singulares potest probari. Quod ex instituto *tractat.* Grasset. *de homicid. prod. §.29 n.299.* Ac licet opinio altera circa constituendam qualitatem proditionis, vt reus immunitate priuetur, afferat, proditorium crimen non dici, nisi sub colore, ac fide amicitiæ patretur, ita sanè vt implicet dari simultaneo concursu proditionem, & inimicitiam, quam tuentur Authores, quos capitatim dutaxat recenseo, nempè Bartolus, Ambrosinus, Remigius de Gonni, Gomesius, Igneus, Ancharanus, Baldus, Aretinus, Cepolla, Clarus, Gerardus, Emmanuel, Farinacius relati à Peregrino *de immun. cap.7. n.2. 20. & 21.* Bonacina, Riccius, Genuensis, Vincentius de Franchis, adducti à Diana *p.1. trac.1. resol.5.* ac alibi, quibus fauet Delbene *loco allegat. dub.20. sect.3. n.3.* alijque innumeri, veriorem que in puncto iuris appellent. Altera tamen opinio, quæ proditoriam qualitatem iuxta constitutionem Gregorianam non in velamine amicitiæ, sed in insidijs, & impotentia se præcauendi, ac defendendi hic, & nunc collocat, adeòquod si inimicus per insidias, cum impotentia physica, vel morali se præcauendi & defendendi occidatur à suo inimico, occisor debeat dici proditorius homicida, priuarique immunitate, vt ingenuè fatear, mihi communissima videtur, quam multis stabiliunt Couarr. *lib.2. var. cap.26. n.7.* alijque ab ipso relati, Plaza *in epit. delic. lib.1. c.21. n.2.* Acuna *de pœn. delict. cap.25.* Canter. *in qq. crim. cap.6. de homic. n.32.* quibus assipulatur Sanchez moralis theologiæ scriptor, incomparabilis *in consil. moral. lib.6. cap.1. dub.8. n.26.* Portel. *v. Ecclesiæ immunitatis n.15.* Villag. *de extens. leg. cap. fin. n.53.* Bobadil. *loco alleg. lib.2. cap.14. n.34. & seqq.* Marius Italia, & pro omnibus Suarez *de Relig. tom.1. tr.2. lib.3. c.11. n.10.* Fagundez *de præcept. Eccles. tr.1. lib.46. n.46.* Gambacurt. *lib.5. cap.28. n.3.* Curell. *de immun. Eccles. lib.1. q.5.* & plenè confirmat inter grauissimos recentiores Grasset. *de homic. prod. §.10. à n.16.* vbi alia ex alijs in hanc rem solidè adducit. Verum de hac re vide consultationem nostram de eo qui proximum suum veneno enecat, §. *Quicquid autem*. Immò quod non gaudeat immunitate, nisi qui ex impetu, vel casu proximum suum occidit docuit Innocent. Canonistarum verè maximus *in cap. Inter alia de immun.* quem sequuntur Boer. *dec.109. n.3.* & latius *n.5. & seqq.* Dacian. *trac. crim. lib.6. cap.38. n.13.* qui testatur de communi, veriori, & æquiori, respondetque contrarijs. Passim quoque idem firmant Anchar. Specul. Alex. Guidop. Alciat. Ploт. Ioseph Ludouic. Clar. Menoch. & Fachin. relati à Farin. *de immun. cap.7. n.112.*

6 Illud verò quod fauendum sit immunitati, aio habere locum

locum in dubijs, non in opinionibus. Quare non assentior Grassetto, qui §.8. *n.66.* & sequentibus pluribus asserit causam immunitatis esse ciuilem ex Manriquez, atque tunc opinionem fauentem Ecclesiæ esse præferendam, quando certo apparet, rem esse Ecclesiæ, vel ad illam spectare. Distinguendum namque est inter dubium, opinionem, & certitudinem. Si enim cognosceretur certò rem esse Ecclesiæ, cognosceretur veritas, si autem cognosceretur veritas, altera opinio esset determinatè vera & certa, & altera falsa, vnde non haberet locum probabilitas. Atque adeò nunquam contra liceret certitudinem operari, vt communiter docent Theologi cum D. Thoma 2.2.*q.19. ar.5.& 6.* Quia certitudo importat applicationem legis hîc & nunc certò obligātis, & ideò operari hic contra certitudinem, esset violare legem.

7 Nihilominus, quia non est certum, quod huiusmodi homicidium sit proditorium, idcircò moneo tam in hoc casu, quàm in similibus, in quibus dubitatur, an reus gaudeat, vel ne immunitate Ecclesiæ, consulendam esse Sedem Apostolicam, cuius est suas leges in dubio declarare, ac interpretari. Quod in materia immunitatis benè aduertit, vt omnia, Delbene *d.c.16. dub.31. sect.7. n.6.* Farinacius, & Diana apud ipsum.

CONSVLTATIO XLIX.

An molendina Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum sub obtentu, quod in illis committantur fraudes, possint visitari à Magistratu saeculari, eiusque edictis subijci?

1 NEgo. Etenim constat, bona Ecclesiastica iure cùm Diuino, tum humano libera esse, immunia, & exempta à foro, subiectione, opere, iurisdictione, legibus, alijsque quibuscunque laicis oneribus. Quod adeò certum est, vt putidum sit locos notare. Ita Genes. *cap.47. n.3.* 1. Esdr.7. *Psalm.*114. Matth.17. Concil. Nicen. general. *in histor.* Concil. Later. sub Alex. III. *in cap. Non minus.* Item aliud Concil. Later. sub Innoc. III. *in cap. Nimis,* & *in cap. Aduersus de immun. Eccles.* Ex Concil. Later. sub Leone X. *sess.9. in Bulla refor. Cur.* §. *& cum à iure.* Concil. Colon. *p.9. cap.20.* Concil. Trident. *sess.25. cap.20. de refor. c. Præsertim, c. Relatum, & c. Placuit* 11. *q.1. cap.1. & seqq. de immun. Eccles. cap.1.* & deinceps eodem titulo *in 6. cap. Dudum de decimis, cap. Nullus iudicum cap. Si diligenti, & cap. Conquestus de for. comp.* Symmach. Pap. *in 3. synodo Romana,* Ioannes VIII. *in c. Si Imperator d.96.* S. Gregor. Magn. *lib.4. ep.75.* Nicolaus I. *in epist. ad Michael. Imper.* Innoc. III. *in cap.2. de maior. & obed.* Bonifac. VIII. *in cap. Quanquam de censib. in 6.* Iustinianus Imper. *in l. Sancimus, C. de sacros. Eccles. l. Nemo, C. de Episc. & Cler. & l. Rescripto, ff. de mun. & honor.* & in *Instit. lib.2. de rer. diuis.* §. *sacræ res sunt,* Ruffinus *lib.1. histor. Eccles. cap.2.* Sozomen *lib.1. histor. cap.* 26. Glos. *in d.c. Si Imperator,* & *in dicto capitulo Quanquam,* Hostien. *in capitulo secundo de maior. & obed.* Archid. *in eodem cap. Quanquam,* ibique Anchar. traditque Felin. & Abb. *in cap. Ecclesia S. Mariæ de constit.* & *in cap. Non minus de censibus n.17.* Almain. *in tract. de suprem. potest. Eccles. cap.8. prop.3. ad fin.* Angel. *in summ. v. immunitas n.33.* Syluester *eod. v. n.16.* §. *secundum ad munera.* Caietan. in summ. Cardinal. *in cap. Perpendimus de sent. excomm.* & *in d. cap. Quanquam de censibus,* vbi etiam Imola, & Decius, Azor. *p.1. instit. moral. lib.5. c.12.* alijque innumeri. Sed præ cæteris legendi Bellarminus *de cleric. to.2. controu. lib.1. cap.29.* & in Barclaium, Suarez *in Regem Angliæ,* Delbene *de immunit.* Ribadeneira in *Macchiauellum,* Pseudopoliticorum Patriarcham.

2 Quare immunitatem Ecclesiasticam esse naturalis iuris, quod gentium dicunt, & euidenti, ac necessaria consequentia deduci ex ijs, quæ naturali lumine primo, & per se cognoscuntur, nimirum, *colendus est super omnia Deus,* etiam atque etiam assero.

3 Quæ quidem exemptio realis suffragatur etiam colonis, ac conductoribus eorumdem bonorum in ijs omnibus, quæ spectant ad dominium, possessionem, culturam, vsum, atque seruitutem, vt plenè firmauit quampluribus cumulatis Surdus in luculento illo *consil.*301. per totum, præsertim *à n.69.* & Menochius *cons.* 101. fuitque resolutum à Rota *in Corrigen* gabellæ coram Iusto 29. Nouembr. 1602. & 17. Maij 1603. ac sæpissimè decisum à Sac. Congregatione Immunitatis, nominatim in causa Vercellen. per biennium discussa super onere colonis, & conductoribus imposito ob negotiationem. Atque ita etiam fel. rec. Gregorius XIV. determinauit, edicto Gubernatoris Mediolanensis non serendi orizam ad conseruandam aeris salubritatem, non ligari colonos, & conductores, siue affictuarios prædiorum Ecclesiasticorum, sed Archiepiscopum debere hoc ipsum præcipere, quatenus bono publico expedire iudicauerit. Quinimò eadem exemptio extenditur etiam ad illos, qui habent in emphytheusim bona Ecclesiastica, licet in illis Ecclesia non habeat, nisi directum dominium, vt firmauit Rota in decisione illa magistrali *Romana domus de Scappuccijs* 19. Ianuarij 1611. coram Coccino, quam alibi pluries sectata est, Sperell. *dec.*121. & Sac. Congr. Immunit. præsertim in Imolen 27. Maij 1654.

4 Et hanc planè theoricam, atque praxim semper est sequuta Sac. Congregatio Immunitatis in re de qua agimus, sicque responsitauit, præcipuè in vna *Firmana* die 2. Iulij 1630. *molendinum mensæ Archiepiscopalis non comprehendi sub prohibitione per Communitatem facta; ideoque Archiepiscopus vtatur iure suo, & remedijs sacrorum Canonum.* Item & in alia *Firmana* die 19. Nouembris 1630. censuit, *Communitatem Montis Georgij teneri facere declarationem, quod prohibitio emanata eundi ad alia molendina, quàm ad molendina ipsius Communitatis non comprehendit molendina Archiepiscopi, Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, quamuis extra territorium eiusdem loci existentia. Ipsaque Communitate renuente, procedi posse remedijs Sacrorum Canonum, seruata tamen eidem Communitati facultate probandi, seruatis seruandis, allegatam quasi possessionem immemorabilem, super cuius releuantia erit postea discutiendum in hac Sacra Congregatione.* Hæc autem declaratio quod non comprehendantur molendina Ecclesiastica est prorsus iuridica iuxta doctrinam Io. Andr. *in cap. fin. sub n.4. de imm. Eccles. in 6.* Felin. *in c. Eccles. S. Mariæ n.51. de const.* Capr. *concl.15. n.38.* Gabriel. *cons.47. n.3. vol.2.* Surd. *cons.301. n.45.* & in puncto edicti de molendino consuluit Anchar. *cons.155. n.11.*

5 Idem censuit in *Aesina* die 8. Aprilis 1631. his verbis: *Standum esse in decretis, scilicet sub decreto Gubernatoris comprehendi non potuisse molendina Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, non suffragari concordiam à Sede Apostolica confirmatam, cum sit inita inter merè laicos. Ideoque Gubernatorem teneri facere declarationem, & consulere propriæ conscientiæ.*

6 Et in vna *Cephaluden* die 11. Augusti 1631. decreuit: *Episcopo, qui procedat, seruatis seruandis, ad censuras contra Marchionem, & alios impedientes oliuas macinare in molendinis ipsorum Ecclesiasticorum.*

7 Idipsum in vna *Maceraten.* die 27. Septembris 1632. iniunxit *Episcopo, vt tueatur Immunitatem Collegio Societ. Iesu competentem respectu molendini existentis in territorio Maceratæ.*

8 Ac in vna *Vgentina* die 15. Februarij 1633. censuit, *Ecclesiasticos non posse cogi ire ad certum molendinum iuxta edictum Baronis, vel Communitatis, illosque Episcopum tueri remedijs Sacrorum Canonum, eisdemque Ecclesiasticis seruandam esse solitam franchigiam.*

9 Et in vna *Polignanen* die 21. Martij 1634. censuit, *edictum publicatum à Gubernatore dictæ Ciuitatis, prohibens molendinarijs oleis facere eleemosynam esse omnino reuocandum, & quatenus reuocari renuat, vtendum remedijs Sacrorum Canonum.*

10 Quod etiam respondit in vna *Baren* die 11. Septembris 1634. scilicet: *edictum Vniuersitatis Terræ Modugni prohibens macinare frumentum, nisi in certis molendinis, esse contra libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam, ideo Archiepiscopus curet reuocari.*

11 Similiter in vna *Laquedonen* die 23. Decembris 1636. *remisit Eminentiss. Cardinali S. Xisti, vt facta declaratione in edicto & instrumentis, non comprehendi Ecclesiasticas*

sticas personas, nec earum molendina, nec non refectis molendinis destructis, ac alijs de iure reficiendis oratores absoluantur.

11 Rursus in vna *Materaten* die 19. Ianuarij 1638. censuit, *sub prohibitione soluendi gabellam della Pesa, non comprehendi molendina Ecclesiasticorum, nec molentes in dictis molendinis.*

12 Iterùm *in Baren* die 27. Aprilis 1638. declarauit & 20. Septembris 1650. in vna Licien censuit, *personis Ecclesiasticis esse permissum retinere molendina vulgò nuncupata Centomole in proprijs domibus pro eorum vsu, & familiæ, ideòque iniungendum Episcopo, vt immunitatem Ecclesiasticam tueatur.*

13 Et in vna *Illicen* die 30. Septembris 1636. respondit *Episcopo, molendina mensa Episcopalis, & aliorum Ecclesiasticorum non comprehendi, nec posse comprehendi in bandimentis, & edictis laicorum, & propterea cogendos eosdem remedijs Sacrorum Canonum ad hoc declarandum, ne libertas Ecclesiastica impediatur.*

14 Explicatius in vna *Auximana* die 23. Iulij 1647. decreuit, *vtraque parte informante, appaltatoribus non licere perquisitionem facere in molendinis, & alijs in bonis, seu locis commendæ S. Philippi Religionis Hierosolymitanæ, nisi mediante ministerio curiæ Ecclesiasticæ, cui dentur literæ pro huiusmodi perquisitione.*

15 Pariter die 13. Augusti eiusdem anni in vna *Viterbien* cum Commissarius sæcularis Vetrallæ prætenderet propria authoritate ingredi in molendina Ecclesiastica ad effectum reuidendi mensuras, rescripsit, *hoc non esse permissum in molendinis Ecclesiasticorum, etiam si molendinarij sint laici, sed inspectionem, cognitionem, ac punitionem delinquentium circa mensuram spectare ad Ecclesiasticum.*

16 Idem luculenter die 12. Ianuarij 1649. in vna *Veliterna* censuit, nimirum *mensuras vulgò nuncupatas le scodelle, ablatas à molendinis Ecclesiasticorum de ordine Gubernatoris dictæ Ciuitatis esse restituendas Curiæ Episcopali, & eandem Curiam esse adeundam super cognitione fraudum, vt prætenditur in dictis molendinis commissarum.*

17 Atque ex his manifestissimè liquet perpetua mens Sac. Congregationis, ac responsio ad rationes sęcularium. Et primò ad immemorabilem, qua sanè machina frequenter immunitatem impetunt, respondetur vel non probari, vel non posse probari, eaque probata, nullius esse releuantiæ contra immunitatem Ecclesiasticam sine fama priuilegij Apostolici, & absque licentia & patientia Ecclesiasticorum, immo constat euidenter contrarium ex contradictione eorundem, qui semper se opposuerunt, quoties in eorum notitiam id peruenerit. Qua de re prolixè Delbene de immun. Layman, Duardus & alij. Nullo enim pacto huiusmodi consuetudo imaginari potest, cum non possit induci quadragenaria, quæ est fundamentum immemorabilis. Glos. *in cap. 1. v. memoria de præscript. in 6.* Rot. *dec. 254. n. 1. p. 1. rec.* Etenim in hac materia quolibet anno interrumpitur omnis possessio ex publicatione Bullæ Cœnę Domini, & docent Felin. *in cap. Cum non liceat sub n. 9. de præscript.* Gratian. *discept. 52. n. 6.* Crescent. *dec. 4. n. 5. de locat. & cond.* Cumque laici sint incapaces iurisdictionis Ecclesiasticæ non possunt se tueri consuetudine etiam immemorabili, quæ nunquam legitima esse potest ad præscribendum defectu incapacitatis. Hinc reprobatur in *cap. Nouerint de sent. excomm.* & in *auth. Cassa de sacros. Eccles.* Videndus Suar. *contra Regem Angl. lib. 4. cap. 32.* & Tanner. *in 2. 2. disp. 5. q. 5. dub. 4. n. 132.* Idque contra Couarruuiam, eiusque Summistas.

18 Schema etiam illud, quo ferè semper vtuntur Magistratus sęculares, dum manus in Sanctuarium inijciunt, nimirum damni, ac præiudicij publici, & fraudum, quas aiunt, exemptos committere, excutitur. Responderi enim poterit id, quod Rota in *Barchionem exemptionis* die 13. Iunij 1646. coram Cardinali Corrado, §. *Neque obstat*, respondit, verum quidem esse quod obuiandum sit fraudibus, sed imprimis, ac super omnia cauendum est, ne donec sęculares aliorum fraudibus remedium adhibere velint, ipsi fraudem maiorem non committant, excedendo limites propriæ iurisdictionis in præiudicium immunitatis Ecclesiasticæ. At satius est respondere cum Sac. Congregatione eiusdem immunitatis. Quod scilicet si Communitates, vel earum ministri prætendant ab Ecclesiasticis, eorumue conductoribus fraudes committi, recurrant ad locorum Ordinarios, qui eas recognoscent summariè, punientque rigorosè. Interim obseruent exemptiones, & franchitias, quæ ijs debentur, cum non deceat propter fraudes à paucis commissas, priuilegijs omnes priuare, aut propter quorundam abusus, inobseruantia Sacrorum Canonum vel legum introductos, cęteros in exilium eijcere.

19 Eodem spectat & illud, quod ijdem sęculares asserunt, ab eiusmodi recognitione, atque visitatione nullum præiudicium Ecclesiæ oriri posse. Nam satis est, quod oriatur præiudicium immunitati, exercendo hos actus iurisdictionales in bonis Ecclesiasticis. Iniuria namque est supremi Principis aut Regis, eius familiam, seù bona ab inferiori, ac altero illius subdito Principe iudicari, aut disponi. Matth. *cap. 17.* ibique S. Hieronym. *in comm.* D. August. *lib. 1. qq. Euang. q. 23.* Iniuria igitur etiam Dei erit, si bona illius alij subiecta sint Principi, quam Deo, aut illi, quem in rebus diuinis constituit Principem & caput, seu Iudicem Deus. Vt proinde indignum sit, Ecclesiasticos, eorumque bona ab alio Iudice, quam Ecclesiastico iudicari. *c. satis euidenter, c. in scripturis, c. quis dubitet, c. si Imperator, c. nunquam, c. Constantinus 1. & 2. d. 96. c. 1. & seqq. de foro comp.* Alias Dei ministri, quibus debetur honos, contemnerentur, nec dum arguunt, aut corripiunt, in viamque salutis dirigunt, audirentur. Et dum contra rectam rationem operarentur Principes, vel temporales Magistratus, ac Iudices, temporali abutentes facultate contra fas ac iustum, non possent à Sacerdotibus salubriter corripi, si eorum bona Principum sęcularium essent iurisdictioni subiecta. Statim namque alicuius saltem colorati criminis ficta specie à malis Principum ministris, ipsorum Coloni, affictuarij, & conductores accusati, atque in carcerem detrusi tanto & ipsi Ecclesiastici terrore afficerentur, vt rationabiliter iudicare possent se potestate tradita frustra vti, & ab officio proprio absque conscientiæ scrupulo desistere possent.

20 Itaque cum in dies inter Magistratum sęcularem, & Ecclesiasticos plures controuersiæ, animorumque odia excitarentur tam ob præcedentias, quàm ob alias prætentiones, si istorum molitores illius iurisdictioni subijcerentur, quàm multas, grauesque profectò vexationes paterentur in spretum, atque odium Ecclesiasticorum, vt proinde indirectè cogerentur illorum molendina relinquere in libertatis Ecclesiasticæ præiudicium, in Ecclesiasticorum detrimentum.

21 Nuper tamen aliqui, hac certissima doctrina conuulsa, asseruerunt, quod potestas Ecclesiastica transeat ad Principes, ac Magistratus temporales, quando Ecclesiastici illa abutuntur. Sic effutiuit præter cæteros Zeuallos *in Specul. aur. opin. Commun. contra Commun.* Sed hæc Ethnicismi aspergo est. Secundum enim fidem catholicam potestas Ecclesiastica data est à Christo S. Petro & successoribus, & ab illis ad Episcopos & Sacerdotes deriuatur. Non ergo potest transire ad Principes temporales, cum hoc in nulla Scriptura habeatur, neque vnquam factum sit. Et proinde hæc sit hæresis plane delira sine vllo fundamento excogitata.

22 Quæ autem hic idem author addit *n. 84.* insignes ineptiæ, ac verè aberractiones sunt. *Y de aqui nace*, ait, *que no solo el lego, sino el Ecclesiastico aggrauado per sentenza del Obispo puede immediatamente acudir al Tribunal Real por via di fuerza sin à guardar la sentenza del Metropolitano, ni del Nuncio, porque queda probado, que en caso de aggrauio, y de fuerza boluersi la jurisdicion à su principio.* Quippe hæc est hæresis manifesta & intolerabilis. Extant enim plurimi Canones, qui prohibent Clericos recurrere ad forum sęculare, vide Concil. 3. Carthag. *c. 9.* Mileuit. *c. 19.* Chalcedon. *c. 9.* Agathen. *c. 3.* & alia plurima. Quod autem dicit, Iurisdictionem Ecclesiasticam redire ad suum principium, quando laici in iudicijs Ecclesiasticis recurrunt ad Magistratum laicum, est merum figmentum. Numquam enim fuit illud tempus, quo in Iudicijs Ecclesiasticis recurreretur ad Principes laicos tamquam ad veros & proprios Iudices. Quod

subdit

subdit in casu violentiæ licere omnibus recurrere ad tribunalia sæcularia, videtur prohiberi in Bulla Cœnæ Domini *n.13.* Denique quod iste fingit quasi longissimum, & molestissimum recursum, si aliquis cogatur adire primùm Episcopi Vicarium, deinde ipsum Episcopum, posteà Nuncium Apostolicum, denique ipsum Pontificem Maximum, & ideò consulit ab ipso Vicario Episcopi ad Iudicem sæcularem violentiæ causa recurrere, mirum est, si quis non videat, quæri occasiones impediendi forum Ecclesiasticum prætextu vanissimo violentiæ. Sed de hac re vide nostram Consultationem peculiarem, An recursus ad Iudices sæculares per modum violentiæ sit licitus, vbi contra Solorzanum Pereiram, Salgadum, Sesse, ac alios negatiuam propugnamus.

23 Verùm hic peropportunè, ac seriò monendi sunt Ecclesiastici circa edicta, ac leges Magistratus sæcularis, quæ ad politicum regimen spectant. Scilicet quando non extat Ecclesiastica lex, vel Ecclesiastici Superioris, in tali casu debent Ecclesiasticæ personæ dirigi, non quidem vi legis, sed naturali lumine, atque prudentia dictante, iustum seruandum esse, honorem Principi à quolibet deberi, ac nemini scandalo esse. Essent autem scandalo multis, nec honorem debitum exhiberent Principi, neque rationis dictamine vterentur, si in ijs, in quibus non est Ecclesiastica lex, à Principis iusta lege in rerum temporalium contractibus, atque negotijs ad euitandas fraudes non dirigerentur, & si contra eas delinquerent, essent pœna digni, quàm non laici Principis iudicio, sed Ecclesiastici sententia subire debent. Id assumo à Nicolao I. *in Ep. ad Michal. Imp.* D. Chrysost. *in cap. 13. ad Rom.* Imperatore Valentiniano *in ep. ad Episcop. Asiæ*, quam refert Theodoret. *lib. 4. hist. cap. 7.* Soto *lib. 1. de Iust. q. 6. a. 7.* Angelo *v. lex. q. 5.* Sylu. *eod. v. n. 15.* Nauarr. *in summ. cap. 23. n. 88.* Bannez. *2. 2. q. 67. a. 1. dub. 2.* & alijs. Item ex Concilijs Calced. *can. 9.* Agath. *c. 32.* Carthag. *3. can. 8.* Tolet. *3. can. 13.* Matisconense *can. 8.* Caio Papa *in epist. ad Felicem Episcop.* Marcellino *in ep. 2.* S. Gregorio Magno *lib. 4. Regesti ep. 45. & lib. 11. ep. 54. ad Ioan. Defensor.* Ruffino *lib. 10. histor. cap. 2.* Bellarmino *to. 2. contr. lib. 1. cap. 28.* & Azorio *d. p. 1. Instit. lib. 5. cap. 12. in fine.* Quod est contra Cassan. *in cons. Burg. rub. 1. §. 5. nu. 90.* Cenedum *in collect. iur. can. p. 1. collect. 97. n. 18.* Mexiam *pragm. tax. pan. concl. 5. n. 29.* & alios.

CONSVLTATIO L.

An Ecclesiastici tam sæculares, quàm regulares, Abbates, Episcopi, Cardinales, & Camera Apostolica, & consequenter alij priuilegiati, supposita præcisa necessitate, contribuere debeant laboreriys, excauationibus, & operibus circa flumina, aliosque aquæductus pro conseruatione bonorum etiam Ecclesiarum, necnon pro percipiendis reditibus ex eisdem bonis? Et quatenùs debeant. *An hoc sit exequendum mediante ordine per literas, & temporaneo pro vnica vice, an potiùs mediante Indulto perpetuo, omnium supradictorum comprehensiuo?*

1 QVoad primum multi quidem voluerunt, Ecclesiasticos quoscunque teneri ad contributionem in concernentibus communem vtilitatem, seù necessitatem, & speciatim Anchar. *in cap. Non minus de Immun. Eccles.* Turrecrem. *in can. Placet 16. q. 1.* Bart. *in l. nullus, C. de cursu public. & angarijs lib. 12.* Barbat. *cons. 1. col. 28. n. 95. & seqq. lib. 3.* qui allegat Io: de Imol. Corn. *cons. 72. sub n. 15. vol. 4.* Decian. *cons. 14. n. 16. lib. 1.* Rip. *in tract. de pest. par. 1. n. 456. cum seqq. & in responso 168.* cum alijs, qui præcipuè fundantur *in l. Ad instructionem, C. de Sacros. Eccles.* & iuxtà illorum opinionem in Villa Matriti extat gabella nuncupata la *Sisa*, quæ ad similem effectum soluitur ab Ecclesiasticis.

2 Verùm multo plures, ijque maioris auctoritatis, ac firmioribus rationibus contrarium tenuerunt, cum dispositio *d. l. Ad instructionem* fuerit correpta tam ab ipsomet Iure Ciuili, in *authen. Item nulla Communitas, C. de Episcopis, & Clericis*, vt benè aduertit Cardin. Alban. *in insua disput. de Immun. Eccles. n. 79. in fin.* quàm à Iure Canonico *in d. cap. Non minus, & in cap. Aduersus de Immun. Eccles.* vt nominatim notat Abbas *cons. 3. & 6.* Syluest. *in verbo Immunitas 1. n. 20.* post Glos. *in cap. Generaliter, §. nouarum in verbo Collationibus 16. q. 1.* quam sequuntur Gulielmus, & alii relati à Io: de Imol. *in c. 1. de Immun. Eccles. lib. 6.* Franchus relatus per Archidiaconum, & Butrium *in d. cap. Non minus*, quem refert & sequitur Franch. *in d. cap. 1. de Immun. Eccles. lib. 6.* Innocent. *d. cap. Non minus*, vbi Io: Andreas, & Io: de Anan. *n. 3.* Lap. allegatus à Calder. *cons. 2. de cens.* Hostiens. *1 c. de Immun. Eccles. §. quibus muneribus.* Summ. Angel. *verbo Immunitas n. 32.* Card. Albanus *d. disp. sub n. 13. & per tot.* & inter recentiores Delbene *de Immun. cap. 5. dub. 6. n. 21.*

3 Itaut propterea in hoc conflictu opinionum fuerit firmata distinctio receptissima. Quod aut Ecclesiastici sentiunt commodum in communi, & à remotis, videlicet quando contributio imponitur pro refectione, seu reparatione viarum, murorum Ciuitatis, & similium, & hoc casu ijdem Ecclesiastici non tenentur, nisi in subsidium, si facultates laicorum non suppetant, & concurrant alia requisita *d. cap. Non minus, & c. Aduersus.* Ea ratione, quia huiusmodi commodum vniuersale non tangit illos principaliter, & quia laici debent subire onera Reipublicæ laicalis, Ecclesiastici verò Republicæ spiritualis, orationibus, ieiunijs, alijsque operibus meritorijs pro auertenda à nobis ira Dei, vt in Moyse, & Iosue ponderat Card. Alban. *vbi supra n. 87. cum seqq.* & in his terminis firmat Abb. *in d. cap. Non minus n. 5. & 20. & in cap. Aduersus n. 4. & in cons. 3. n. 2. lib. 1.* Euerard. *consil. 42. n. 19.* Iacob. Butricar. *relat.* à Bald. *in d. l. Ad instructionem n. 1. & 3.* & latiùs *in cap. 1. §. Imperialis verbo muniti n. 15. v. nisi de pac. Constantiæ*, Syluest. *d. verbo Immunitas n. 20.* Layman *Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 6. n. 6.* Grass. *de effect. Cler. effect. 3. n. 206. & seqq.* Duard. *ad Bull. in Cœna Domini can. 15. q. 19. nu. 119.* Alter. *de cens. tom. 1. disp. 19. lib. 6. cap. 6. dub. 8.* Diana *de Immun. Eccles. p. 2. resol. 38.* Portel. *in addit. ad dubia Regular. verbo Tributum n. 5. 8. & 11.* & firmauit Rota *in dec. Brundusina* 13. Februarij 1604. coram Pegna, in qua alij allegantur, nec non Sacra Congregatio Immunitatis sæpius, & præsertim in *Ianuensi* anno 1630. in *Placentina*, & in alijs infra allegandis.

5 Aut verò Ecclesiastici sentiunt commodum priuatum & particulare ratione bonorum suorum ex causa reparationis, excauationis, bonificationis, expurgationis, ac similium, & hoc casu dicitur adesse iusta causa, ob quam Ecclesiæ, & Ecclesiastici de consensu Sedis Apostolicæ contribuire debeant proportionabiliter pro rata commodi, seù vtilitatis, quàm recipiunt, vt benè declarat idem Abbas *d. cap. Non minus n. 20.* vbi Anan. *§. Quando*, firmatque Purpur. *cons. 50. n. 4. lib. 1.* Euerard. *d. cons. 42.* Natt. *cons. 301. n. 4. lib. 2.* Angel. *verbo Immunitas n. 36.* Syluest. *eodem verb. 20.* Crass. *d. effect. 3. n. 207. vers. Aliud.* Mainard. *de priuil. Eccles. art. 23. n. 4. 27. & 31.* Atque ita sæpius censuit eadem Sacra Congregatio Immunitatis, & præcipuè in *d. Ianuen* die 19. Februarij 1627. in vna *Fulginaten* die 20. Martij 1650. in vna *Asissen* die 18. Februarij 1651. & in *Spoletana Terræ Beuagnæ* die 24. Octobris eiusdem anni. Cuius quidem conclusionis ea potissimum ratio est, quod huiusmodi onera pro conseruatione, ac melioratione bonorum, fructuumque perceptione deseruiunt prò vtilitate eorundemmet bonorum, & quia videntur inesse à natura ipsismet bonis, quæ in Ecclesiasticos cum istis oneribus transierunt, *cap. 1. vbi Glos. verbo Senioribus de censibus.* Summ. Angel. *vbi supra nu. 36.* & ita videtur fuisse de mente Rotæ *in d. dec. Brundusina* coram Pegna, in *Corrigien* coram Iusto, & in alijs frequenter.

6 Quare cum in hoc casu supponantur non adesse redditus publici, saltem sufficientes ad huiusmodi laboreria, excauationes, & opera, si enim adessent, nullo modo Ecclesiastici, & alij Priuilegiati tenerentur contribuere. Azor. *instit. moral. par. 3. lib. 1. cap. 19. vers. 10.* passimque alij, & insuper cum dicta laboreria, & opera tendant ad reparationem, & conseruationem bonorum, ac perceptionem fructuum saltem in meliori, vberiorique quanti-

tate, ac consequenter in vtilitatem, & commodum priuatum ipsarum Ecclesiarum, atque Ecclesiasticorum, proculdubio videtur locus contributioni pro rata, habita proportione ad vtilitatem, & commodum, præuio tamen beneplacito Apostolico, ac mediante authoritate Superioris Ecclesiastici, vt firmat Syluest. *verbo Immunitas n. 20. circa fin.* Natt. *conf. 311. n. 4. lib. 2.* Diana *de Immun. resol. 41. fol. 44.* Io: Lap. *in tract. de libert. Eccles. in 4. q.* vbi multis iuribus, & rationibus id comprobat, & sæpè censuit Sacra Congregatio Immunitatis, præsertim in vna *Anconitana* die 16. Iulij 1627. Cuius Superioris authoritate Ecclesiastici sibi ipsis collectam imponant iuxta taxam bonorum, pecuniæque inde exactè de ordine eiusdem Superioris Ecclesiastici consignentur ministris deputatis ad huiusmodi laboretia, excauationes, & opera perficienda, vt in vna Lucensi sequentis tenoris. Episcopo. *Attesa la relatione di V. S. con la sua de' 10. di Luglio prossimo passato, è condiscesa la Santità di N. S. doppo hauer sentito il parere di questa Sacra Congregatione, che V. S. col mezo de' Ministri della sua Curia Vescouale facci contribuire gli Ecclesiastici tanto Secolari, quanto Regolari alla spesa da farsi nell' auuenire nella reparatione del fiume Serchio, e ciò per la rata del commodo, & vtile particolare, ò priuato, che ciascheduno di essi Ecclesiastici ne riceuerà; qual rata si douerà da V. S. sentite, che hauerà le parti, dichiararsi. Auuertendo inoltre, ch'ella ò per se stessa, ò con deputare persona Ecclesiastica idonea, & habile, che assista con gli altri deputati alle discussioni, e terminationi circa il modo, e qualità di detta reparatione, acciò che segua con la douuta circonspettione, prudenza, & vtilità, e la presente facoltà douerà durare per vn'anno auuenire. Così dunque eseguirà V. S. con darne auuiso, &c. Roma a' 4. d' Agosto del 1654.*

7 Quod ad secundum crederem respectu Episcoporum, Abbatum, & Cleri secularis, & regularis sufficere posse Breue ad instar illius san. mem. Clemen. VIII. pro Ciuitate Ferrariæ, cum illos comprehendat, & loquatur de laborerijs, operibus, & munimentis quibuscunque aggerum fluminis Padi, & aquarum ductuum publicorum: Hoc modo excluditur innouatio, & occasio Ecclesiasticis, præsertim regularibus conquerendi de violatione suorum priuilegiorum ex causa onerosa. Vbi autem Breue huiusmodi extat, possunt quidem scribi litteræ excitatoriæ pro illius executione.

8 Eminentissimi verò Cardinales non videntur comprehensi. Licet enim partem affirmatiuam comprehensionis in indulto particulari, & odioso post Anchar. Io: And. & alios *in cap. Si nemo deinceps de elect. in 6.* tenuerint Rota coram Mohed. *dec. 23. de renunc.* vbi dicitur, quod Rota non sequitur opinionem Anchar. & Io: Mon. qui se retractauit *in Extrau. 1.* super Glos. *verb. Clericus de sent. excom.* asserens non esse illi credendum de opinione contraria, quam tenuit, ex quo fuit deceptus propria passione, cùm esset Cardinalis, Gemin. *in cap. 1. de schism. in 6.* Gamb. *in tract. de off. Legati lib. 4. n. 145.* Ruin. qui de veriori attestatur *conf. 4. n. 19. lib. 5.* Ferret. *conf. 314. n. 10.* & admisit Rota in *Firmana Pensionis* 27. Februarij 1627. coram Ramboldo, & 4. Martij 1627. coram Durano.

9 Quorum opinio eo magis procedere debet in casu, in quo verba Breuis essent huiusmodi: *quacunque dignitate, & praeminentia, etiam speciali nota digna, præfulgentes.* Quia attento commodo, seu vtilitate priuata, non potest dici dispositio odiosa, in quibus terminis Doctores contrariam opinionem tenentes, loquuntur. Hæc ratio deducitur in *d. Firmana* coram Ramboldo, & Durano.

10 Nihilominus negatiua tanquam æquior & fauorabilior dignitati Cardinalitiæ videtur amplectenda. Hanc tenuit Anchar. *conf. 297.* Rom. *conf. 298.* Fel. *in Cap. cum in iure sub n. 6. de off. Deleg. cum seqq.* Quorum opinioni potissimum adstipulatur regula vltima Cancellariæ Sāctissimi Domini nostri, præsertim iuncta obseruantia subsequuta, non soluendi vigore dicti Breuis, quæ est optima interpres, *l. Si de interpret. ff. de legib. cum vulg.* estque attendenda, siue intellectus de ea sit bonus, siue malus. Rota *dec. 256. in fin. par. 2. diuers.* Honded. *conf. 92. n. 30. & seqq. lib. 1.* & latius Rota in vna *Patauina Prioratus* 5. Decembris 1614. coram Pirouano.

11 Ac præterea requiritur specifica iussio, quæ ne sequatur alteratio & repugnantia, fieri poterit per literas, & pro vnica vice, ac cum clausulis præseruatiuis, immo per viam voluntariæ contributionis, cum hæc via fuerit semper vti melior approbata pro conseruanda dignitate Cardinalium, & vt euitetur exemplum in laicorum Principum dominijs. Ita videtur de mente *d. cap. Non minus*, vt tradit Syluest. *vbi supra n. 20.* Grass. *de effect. Cleric. effec. 3. n. 285.* Duard. *in Bulla Cœna q. 16. n. 13. n. 2. c. 18.* qui alios adducit.

12 Idem seruandum arbitror quo ad Cameram Apostolicam, cuius exemplo omnes facillimè acquiescerent, & præcluderetur via quærimonijs, cùm ratione commodi priuati & particularis non reperitur quod sit de iure magis priuilegiata, quam Ecclesia, vt benè per Tiraquell. *de Priuileg. piæ causæ priuileg. 143.* qui plures allegat, & in fortioribus terminis Cardinalis Alban. *d. disputatione n. 8. cum seqq.* Et ita obseruari mandauit Sacra Congregatio Immunitatis *in Ferrarien contributionis* 1631. pro flumine Padi.

CONSVLTATIO LI.

An Clericus inseruiens Episcopo, debeat priuari immunitate eidem competente, vti Clerico pro victualibus, eo quia alitur expensis ipsius Episcopi, qui habet immunitatem pro omnibus de sua familia?

1 NOn videtur priuandus. Nam huiusmodi immunitas eidem Clerico competit ratione Ordinis clericalis, tam de iure communi, Abb. *in c. Non minus in fin. de Immun. Eccles.* & ex Authent. *Item nulla Communitas*, quàm ex particulari conuentione in Regno Neapolitano per Honor. Pap. IV. desuper inita.

2 Et licet, dum inseruit Episcopo, alatur expensis Episcopi, non tamen ex huiusmodi seruitio videtur priuandus immunitate eidem competente ratione Ordinis clericalis, cùm immunitas Episcopi sit diuersa ab immunitate ipsius Clerici, nec ex vsu immunitatis per Episcopum pro suis familiaribus debet resultare priuatio immunitatis Clerici inseruientis, eique competentis titulo, seu iure prorsus diuerso à titulo familiaritatis Episcopi. Nam in vna eademque persona Clerici potest concurrere duplex ius, ac duplex portio, scilicet ratione familiaritatis, & ratione Clericatus, vt benè per *cap. allegat. post princ.* Io: Andr. *& in cap. Cum olim. n. 8. in fin. vers. item causa diuersa vsque ad fin. de sent. & re iud.* vbi qui gerit duplicem personam, vt in casu nostro, familiaris & Clerici non habet repugnantiam iuris, quin habere debeat duplices portiones, etiam si habeat vnum tantum caput. Hoc idem firmat Anchar. *ibid. sub n. 1.* Azor. *instit. moral. lib. 7. de quarto præcepto cap. 7.* qui omnes loquuntur etiam in distributionibus quotidianis, quæ reputantur victualia, *cap. De cætero*, ibi; *Victualia*, *de cleric. non resid.* Et in puncto de ista immunitate aliàs censuit Sacra Congregatio Immunitatis in vna *Neritonen* 3. Martij 1628.

3 Quod eo maximè dicendum est, quia concurrit obseruantia conformis fauore Ordinis clericalis, pro quo semper in dubio capienda est interpretatio, *vulg. iuribus*, & quia nullum potest considerari damnum Communitatis, seù laicorum, cùm immunitas Episcoporum sit pro omnibus inseruientibus, ita ut siuè laicus, siuè Clericus inseruiat, semper immunitas debeatur. Et denique quia daretur occasio retrahendi Clericos à seruitio proprij Pastoris, seù priuarentur indirectè, ratione seruitij, immunitate, qua directè, etiam ipsis expresè consentientibus, priuari non possunt, *cap. Clericos, §. nos igitur*, ibi: *consenserint*, *de immun. Eccles. in 6.* Immò efficerentur deterioris conditionis, quam laici, qui ex seruitio Episcopi recipiunt commodum absque præiudicio, Clerici verò priuarentur sua immunitate, non restricta ad proprias personas, sed etiam comprehensiua suorum consanguineorum, & aliorum ipsis inseruientium, quos alere consueuerunt, vt post Gloss. *in l. Vniuersi*

verbo

verbo proprium, *C. de vectigal.* Quod approbatur à Boer. *dec.213.n.8.* Io. Franc. del Castil. *dec.104.n.64. cum seqq. lib. 1.* & in puncto firmat Viu. *dec.88. lib.1.* Ricc. *in prax. var. resol.393.*

4 Neque obstat, quod alimenta, seu victualia semel vnicuique tantùm debeantur, *l. Alimenta*, §. *Basilica liber. ff. de Alim. & cib. leg.* Nam præterquam quod huiusmodi immunitas non probatur concessa ad solum vsum alimentorum, sed potius pro quadam præeminentia, seu accessione ratione Ordinis clericalis, quod potissimum resultat ex eo, quod potest titulo venditionis, vel alio transferri in alium, vt firmat Quarant. *in summ. verbo Vectigal*, & censuit eadem Sacra Congregatio super controuers. Iurisd. in vna *Licien* 4. Decembris 1625. prout videmus practicari in immunitatibus Romanæ Curiæ. Item quod absentes illa fruuntur, etiam si non vtantur ad vsum alimentorum, vt comprobat Ricc. *dec. Cur. Neap. 44. n. 5. & seqq. par. 2.* & censuit eadem Sacra Congregatio in vna *Salernitana* 2. Iulij 1630. ac sæpè alibi. Quorum neutrum esset permissum, si ad solum vsum alimentorum fuisset concessa, vt ponderat Surd. *in tract. de alim. tit.9.q.4.n.11. in fine.*

5 Immò aliàs sequeretur, quod pro tempore, quo Clerici cum amicis, vel aliunde viuerent, non expensis proprijs, & pro eo, quod in fine anni illis restaret pro alimentis non consumptum, esset facienda detractio, cuius contrarium euidentia facti docet, & in simili aduertit Azeued. *lib.9. recompil. tit.12. lib.7. n.9.*

6 Cessat quidem difficultas, quia ex pluribus causis lucratiuis, seu ex diuerso iure dantur alimenta multiplicabilia, cum possit id, quod datur pro alimentis in alium vsum per alimentandum conuerti, vt ex communi, & veriori opinione post Simon. de Pret. & alios latè firmat Surd. *d. tit. 9. q. 4. n. 3. & 11.*

7 Et ex his puto, Clericum Episcopo inseruientem non debere priuari immunitate, ipsi, vti Clerico, competente. Quod etiam censuit iterùm, ac tertio Sacra Congregatio Immunitatis in vna *Laquedonensi* die 17. Septembris 1630.

CONSVLTATIO LII.

An, & quatenus quibusue remedijs, ac medijs Parochiæ ornandæ, augendaque sint?

1 IN pluribus Orbis christiani partibus, Parochijs non solum Oppidorum, sed etiam Vrbium minus commodè prospectum est. Defectus est in substentatione Parochi. Cùm enim necesse sit, Parochum esse doctum, laboriosum, vitæ bonæ, cùm magni sint eius labores, maioraque pericula in canendo, concionando, hortando, ægros, etiam contagio infectos, visitando, minor est tamen, quàm Canonicorum prouentus, minor etiam dignitas æstimatur. Graue quidem hoc est Ecclesiæ vulnus, & ab animoso, prudentique Visitatore sanandum.

2 Parochorum autem benè constituendorum vna est & facilis ratio, si Parochiæ constituantur rectè, hoc est, eiusmodi sint Parochiæ, vt sint labori non omninò fructus impares. Sunt enim Parochi de iure diuino in Ecclesia, sicut etiam Episcopi, quod tam ex Christi institutione, quàm ex Apostolorum doctrina perspicuum est. De Episcopis perspicua sunt Pauli verba Act. 20. *Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* De Parochorum verò potestate agit idem Paulus his verbis ad Timotheum scribens: *Qui benè præsunt presbyteri duplici honore digni habeantur.* Et ad Titum: *Et constituas per Ciuitates presbyteros, sicut & ego disposui tibi.* Denique de diuina tam Episcoporum, quàm Parochorum institutione mentionem facit Apostolus sub nomine Pastorum eum Ecclesiastica munera à Deo instituta distinguens, sic ad Ephesios scribit: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores.* Et de Parochis loquitur D. Petrus 1. cum ait, *Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro consenior, & testis Christi passionum, pascite, qui in vobis est gregem Dei.* Addo & illud, Parochorum iurisdictionem, sicut etiam Episcoporum à Deo in genere tantum institutam esse. Quare errant quicumque presbyteros Parochos propriam, atque ordinariam potestatem habere negant. Sunt enim quasi parui Episcopi, qui verè officium in suis populis presbyterorum exercent. Ideòque liberaliter illis subueniendum est. Præsunt enim verbo & opere. Quam in rem Concilium Coloniense sub anno 1536. ita statuit p. 8. *Cum lex diuina præcipiat, non alligandum os bouis trituranti, quod vtique non boum causa, sed propter nos Christus in Euangelio explicat, dignus inquiens, est operarius mercede sua, ac Paulus toto cap. 9. 1. ad Corinth. confirmat: Quis enim militat suis stipendijs vnquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Neque enim magnum est, si qui spiritualia seminant, carnalia etiam metant. Quamobrem dispiciendum est, vt Parochis, Euangelij prædicatoribus certa ac competens subministratio victus, & vestitus fiat.* Et mox subdit: *Porro decimas potissimùm Parochis deberi non dubium est. Nunc cum illæ passim à laicis magna ex parte vsurpentur, neque facilè ex eorum manibus diuelli possint, videndum, num diligenti cohortatione, aut alia via iuri consentanea Parocho, cui Ecclesiæ reditus ad victum non sufficiunt, hinc aliquid emendicari possit.*

3 Multa quidem remedia excogitari possent ad Parochiarum squalorem abstergendum. Mihi autem aptiora sunt. Primum, vt ad amussim obseruetur Clementina *Dudum de sepult.* vbi pro Parochis multa decernuntur, ex quibus ad rem maximè insignia §. *Verum* hæc sunt: *De obuentionibus omnibus tam funeralibus, quàm quibuscumque, & quomodocumque relictis distinctè, vel indistinctè ad quoscumque certos, vel determinatos vsus, de quibus etiam quarta, siue Canonica portio dari, siue exigi non consueuit, vel non debet de iure. Necnon de datis, vel qualitercumque donatis in morte, seu mortis articulo, in infirmitate donantis, vel dantis, de qua decesserit quomodocumque directè, vel indirectè fratribus ipsis, vel alijs, pro eisdem quartam partem, quam authoritate Apostolica taxamus, & etiam limitamus, parochialibus Sacerdotibus, & Ecclesiarum Rectoribus, seu Curatis largiri integrè teneantur.* Ex quorum verborum amplitudine manifestè constat, quod nihil excluditur ex ijs, quæ ex testamento, vel ex occasione mortis obueniunt, sed de omnibus debeat quarta parochialis solui, etiam de legatis pro missis, vt rectè ibidem deducit Glossa *v. Funeralibus*, stante verborum vniuersalitate. Nec quidem sine iure.

4 Primò, quia solui debent Parochis ratione curæ pastoralis in administrandis Sacramentis, vt *in cap. Delatum de sepult. & cap. 2. eod. tit. in 6. & in d. Clem. Dudum.* Deinde quia in tantum conceditur Ecclesijs *in d. Clem.* vt habeant facultatem sepeliendi quoscumque, qui in tali Ecclesia sibi elegerint sepulturam, in quantum illæ obligantur *ibidem* ad soluendam eiusmodi quartam, ne ex hac occasione parochiales Ecclesiæ fraudentur totaliter suis emolumentis, vt satis constat ex textu, ibi: *Huiusmodi quoque statuto, & ordinationibus nostris adijcimus, vt fratres dictorum Ordinum in Ecclesiis, vel locis suis vbilibet constitutis, liberam, vt sequitur, habeant sepulturam.* Videlicet, quod omnes ad eam recipere valeant, qui sepeliri elegerint in locis, & Ecclesijs memoratis. *Verùm ne Parochiales Ecclesiæ &c.* & subdit dispositionem de soluenda quarta, ne fraudentur ex occasione sepolturæ debitis, & necessarijs beneficijs, cùm operarijs merces debeatur. Vbi est notanda dictio illa *Verùm*, quæ est aduersatiua respectu præcedentium, & operatur quod ita concedatur sepultura, vt tamen non concedantur omnia emolumenta, quæ proueniunt ex occasione sepulturæ; & ideò quarta parochialis est soluenda de obuentionibus Ecclesiæ, ex eo quod admittit ad sepulturam. Et hanc sententiam absolutè asserunt de iure, etiam quoad legata Missarum Doctores non heri, & nudiustertius nati, sed antiquiores, quos in his rebus simplex iuuat veritas, & præcæteris Abb. *in cap. In nostra de sepult.* Io: Andr. *in cap. 1.* Glossa, & Doctores *in cap. Certificari eod. tit.* Hostiensis *in sum.* Petr. de

Vbald. *p. t. de Canon. port. cap. 7.* Bald. *in repet. cap. Si pater q. 6. de teſtam. in 6.* Alex. *conſ. 196. v. 5. & 16.* Sylueſt. *v. Canonica portio n. 9.* Gloſ. *in d. Clem. Dudum, §. Verum v. Funeralibus* per eumdem textum, quibus ſubſcribunt recentiores non pauci, & cum primis Lauor. *var. lucubr. tit. de praeſc. funer. rit. cap. 17. n. 18.* Quia cum hæc omnia obueniant Eccleſiæ cauſa mortis, detrahi ab ipſis debet quarta parochialis ad *arg. cap. Requiſiſti de teſtam. cap. Cum ſuper de ſepult. cap. In noſtra, & cap. 2. eod. in 6.*

5 Neque hìc obtendi poteſt conſuetudo contraria. Quia cùm hoc conſiſtat in facto, non ſtatur aſſertionibus Doctorum, qui tuentur cauſam propriam, quique tamquam pro aris, & focis dimicare ſolent, nec percutiunt locum, & caſum præciſum, prout exigitur. Nam conſuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam, *l. Quod verò contra*, & *l. Ius ſingulare, ff. de legib.* Bart. *in l. t. §. Si quis hoc interdicto, ff. de itin. actuque priu.* Innoc. *in cap. Dilecto de offic. Archid.* Mantic. *dec. 284. n. 6.* ac diffusè Menoch. *conſ. 228. à n. 28.* Vt idcircò Crauetta *conſ. 464. n. 7.* quem ſequitur Gratian. *to. 2. diſcept. 254. n. 69.* negauerit, generalem probationem per ſolam conſuetudinis allegationem ſufficere, affirmauitque requiri probationem talis conſuetudinis loci in ſpecie, non in genere, cum ſit ſtricti iuris. Obſeruatio enim legum, atque Conſtitutionum Summorum Pontificum præſumitur, allegantique contrarium incumbit onus probandi per concludentes probationes cum ſuis iuridicis requiſitis, quod eſt vulgare; nam lex ſemper loquitur, *l. Arriani, C. de hæret.* Itaut non ſufficiat, quod aliquando dicta Quarta non fuerit ſoluta, cùm vnus Parochus alteri præiudicare nequeat. Eo vel maximè quia priuilegium fuit conceſſum Clero, & ideo eſſet neceſſarium probare, quod omnes Parochi ſciuiſſent legata, & exactionem Quartæ neglexiſſent ſpatio temporis ad præſcribendum neceſſario. Quod tradunt Doctores, & Gloſſa *in l. De quibus, ff. de leg. in l. t. v. Probatis, & in l. 2. C. quæ ſit longa conſuetudo*, ac proſequitur Corn. *conſ. 174. n. 5. lib. 2.* Riminal. ſen. *conſ. 307. n. 16.* Pariſ. *conſ. 25. n. 28. lib. t.* Natt. *conſ. 514. n. 14.* Merlin. *dec. 353. n. 54.* Rot. *dec. 255. n. 4. & dec. 524. n. 3. p. t. rec. & dec. 497. n. 2. p. 2.*

6 Itaque nec præſcriptionis, neque conſuetudinis vim eſſe aliquam in hac materia certum omnino eſt. Quare & hìc, vt ius ſe eximendi à ſolutione huiuſmodi Quartæ proprium fiat, nullo tempore efficitur. Nec titulus hìc adfuiſſe poteſt, nec bona fides, quæ cum manifeſto deſinit, præſcriptio ſecundùm Canones non ius dicitur, ſed iniuria. Quin & ipſa non ſoluendi quaſi poſſeſſio non ex iure proprio contigiſſe videtur, ſed ex ipſis Parochis, qui id neglexerunt, non quidem Regularium gratia, ſed quia ita ſibi expedire crediderunt. Quod nihil obſtat, quominus vbi ſuaſerit vtilitas id facere poſſint, quod antea non fecerint. Certiſſima enim illa regula à Doctoribus traditur in his, quæ ſunt arbitrij, ſeu meræ facultatis, itaut per ſe actum tantum facultatis eius, non autem ius nouum operentur, nec præſcriptionis, nec conſuetudinis titulo annos etiam mille valituros. Quod & affirmatiuè & negatiuè procedit, vt docent Gloſ. & Bart. *in l. Viam publicam, ff. de via publ.* Balb. *in 4. p. de præſcr. p. 5. par. princ. q. t.* Panorm. *in cap. Ex parte de conceſ. præb.* Doctores *in l. Qui iure familiaritatis, ff. de acq. poſſ.* & allegata per Couar. *in cap. Poſſeſſor p. 2. §. 4. in 6.* & Vaſquium *contr. t. t 5. freq. cap. 4. n. 10. & 12.* Nec enim quòd liberè feci, facere cogor, nec quod non feci, omittere. Alioquin quid eſſet abſurdius quàm ex eo quod ſinguli non poſſumus cum ſingulis ſemper contrahere, ſaluum nobis in poſterum non eſſe ius cum illis, ſi vſus tulerit, contrahendi? Idem Vaſquius. Et illud rectiſſimè, ne infinito quidem tempore effici, vt quid neceſſitate potius, quàm ſponte factum videatur. Probanda itaque foret coactio, quæ tamen ipſa cum hac in re iuri naturæ, vt mox videbimus, ſit contraria, & omni hominum generi noxia, ius facere non poteſt. Deinde illa coactio duraſſe debuit per tempus, cuius initij non eſſet memoria, cuique reſtitum non ſit. At teſtiterunt olim, ac pridem Parochi Vrbis, alijque, Neque ſufficit, aliquos eſſe coactos, ſed vt omnes coacti ſint requiritur, cùm per vnum non coactum ſeruetur in cauſa communi libertatis poſſeſſio. Nihil igitur prodeſt iſta vſurpatio.

7 Ac præterea conſiderandum eſt, denegationem eiuſmodi Quartæ maximum detrimentum afferre Parochis. Quia eorum iura, quibus viuunt, diminuuntur circa ſtipendium laborum in adminiſtrandis ijs, quæ neceſſaria ſunt ad ſalutem animarum, itaut ex diminutione dictorum iurium, diminuantur etiam alimenta, quæ ex eis proueniunt, quod lex abhorret ad text. *in l. Solent, ff. de alim. & cibar. legat.* Bart. *in l. Cum hi, §. Vult igitur, ff. de tranſact.* Rota *in Romana alimentorum* 20. Iulij 1642. coram Bichio. Vt proinde ſubintret ius naturale de ſuſtentandis Parochis, vti Eccleſiæ Miniſtris, quod eſt immutabile, *§. Sed naturalia, Inſtit. de iur. natur. & c. ſunt quædam 25. q. t. & cap. Non debet de conſangu. & affin.* traduntque D. Auguſtinus *q. 81.* & communiter Doctores ſcholaſtici cum D. Thoma *t. 2. q. 94. ar. 4.* quos refert ac ſequitur Salas *diſp. 5. de legib. ſect. 7. n. 32.* & Suar. item *de legib. lib. 2. cap. 14. n. 5.* Atque adeò nulla conſuetudo poteſt præualere contra ius naturale, *cap. Cum tanta de conſuetud.* Quia, cùm ius naturale ſit ipſa ratio dictans de honeſtate, omnis conſuetudo contra ipſum eſt irrationabilis, vtpotè contra ipſam rationem. Conſuetudo autem nulli iuri, etiam poſitiuo præiudicare poteſt, niſi fuerit rationabilis, *cap. vlt. de conſuetud.* Nam cùm lex nitatur rationi, non poteſt corruere, niſi in virtute eiuſdem rationis, & non propriæ voluntatis. Nihil enim hæc conſuetudo haberet rationis, quoniam eſſet contra id quod præcipitur à lege, tamquam ius debitum Parochis, ac valde neceſſarium pro publica vtilitate, vt disertè ait dicta *Clem. Dudum, eo §. Verum, ne parochiales Eccleſiæ, & ipſarum Curati, ſiue Rectores, qui miniſtrare habent Eccleſiaſtica Sacramenta, quibus noſcitur de iure competere prædicare, ſeu proponere verbum Dei, & confeſſiones audire fidelium, debitis & neceſſarijs beneficijs defraudentur, cum operarijs mercedis exhibitio debeatur, authoritate Apoſtolica &c.* Vnde Ioſephus verè ſcripſit *lib. 4. antiquitat. cap. 8.* Iniquum eſt laboris tui ſocios fructibus arcere, quos vt perciperes ipſi adlaborarunt, & Theodoretus *q. 31. Quid eſt*, inquit, non alligabis os bouis triturantis? *Siquidem periniquum eſt, terram arantem, & meſſem cum labore triturantem non eſſe fructus participem.* Ijſdem verbis, quaſi adagio vſus eſt Apoſtolus 1. *Cor. 9.* ad probandum, eſſe æquitati apprimè conſentaneum, vt qui in vinea, vel agro laborant cœleſtis patrisfamilias, Eccleſiæ triticum in horrea, botros in cellaria eiuſdem inferant, & labore ſuo hos exprimant, illud excutiant, & à paleis ſeparent, ipſi quoque reditibus, ac ſtipendijs Eccleſiæ, vel priuatorum, quibus laborant pijs legatis nutriantur. Vt proinde meritò Tertullianus *l. 4. contra Marcionem cap. 24. & l. 5. cap. 7.* exponens eadem verba in hunc modum exclamauerit: *Quis magis pronuntiarit, quàm Deus Iudex, dignum eſſe operarium mercede ſua? Quia & hoc ipſum iudicaſſe, eſt dignum facere mercede operarium.* Nec vllum legi Patrum, qui aliter ſentiret. Etenim Regulares ſunt tantummodo Coadiutores Parochorum, deputati à Summo Pontifice, vt deſumitur ex *d. Clem. Dudum de ſepult.* ibi: *Tamquam cooperatores eorum idoneos*, vt notat etiam Rodriq. *to. 2. q. 31. art. 4.* Vnde S. Facultas Theologiæ Pariſienſis die 2. & 7. Ianuarij, & die 1. 3. 4. 5. & 15. Februarij 1631. præſentibus ſexaginta Doctoribus & amplius in quarundam propoſitionum cenſura doctrinali, non autem authoritatiua, quæ ad Summum Pontificem, ac Sedem Apoſtolicam dumtaxat pertinet, hanc propoſitionem; *Regulares ſunt veri & ſoli Curati, ſiue Paſtores*, cenſuit, eſſe falſam, temerariam, ſchiſmaticam, & hæreticam. Item & hanc aliam: *Regulares ex ſuo inſtituto ſunt auxiliatores ſubordinati immediatè vniuerſali Epiſcopo, vt adhibeantur ab eo pro bono vniuerſalis Eccleſiæ, ex natura, inquam, ſtatus eorum, ſepoſitis priuilegijs exemptionum, ſtando in rigore diuinæ inſtitutionis, Regulares immediatè ſubijciuntur Papæ, & liberantur ab Epiſcopis, vt Regulares ſunt, ſecundum votum obedientiæ, & Regularium obſeruantiarum, ad quas obligantur voto, regula, & conſtitutionibus*, cenſuit falſam, temerariam,

præ-

præsumptuosè assertam, authoritatis Episcopalis, & Curatorum imminutiuam, in Summos Pontifices, & alios Episcopos, priuilegiorum authores ingratam, schismaticam, & hæreticam. Ideòque eiusmodi consuetudo esset irrationabilis, quæ quantocumque tempore duret, non potest præualere contra ius, quia remanet semper eiusdem qualitatis, & inducit diuturnitatem peccandi, quæ aggrauat delictum, non autem soluit à lege ex *cap. Quanto de consuetud.* redditque dignum grauiori punitione, *cap. Cum in Ecclesia, & cap. Cum haberet de eo, qui dux. in matr. quam poll.* ideòque non valet, sicut non valeret lex, *l. fin. C. si contra ius, vel vtil. publ.* & notat Abb. *in d. cap. Quanto n. 23.* Quia nimirum esset etiam contra ius naturale assistens positiuo, quatenus obligat ad non lædendum ius alienum, neque publicam vtilitatem. Præscriptio enim à iure est ciuili, vnde locum habere non potest, vbi ius naturæ resistit. Contemnit igitur hunc morem, & vsurpationem vocat inter Christianos Doctores Ambrosius *l. de offic.* 28. Multòque minus consuetudo, quæ species est iuris positiui, quod legi perpetuæ derogare non potest. Est autem lex illa perpetua, vt *operarijs mercedis exhibitio debeatur*. Id quod præcipuè locum habet in hac materia. Nam solutio Quartæ legatorum est de iure Canonico. Contra autem ius Canonicum non potest induci consuetudo, nisi accedat præscriptio præscribens legem, vt habetur *in d. cap. fin.* vbi Abb. *n. 7. de consuetud.* Præscriptio autem non potest esse, vbi est mala fides, est autem mala fides quando fit irrationabiliter contra legem.

8 Minus etiam obduci possunt priuilegia, quibus tanquam vmbellis & velamentis clarissimum veritatis solem recti oculi liberè intueri nequeant. Nam ea omnia fuerunt sublata per dictam *Clem. Dudum*, & per S. Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 13. de ref.* Ibi enim demandatur eiusce Quartæ solutio, non obstantibus concessionibus, gratijs, priuilegijs, etiam Mare magnum nuncupatis, aut alijs quibuscumque. Quo loci Concilium loqui etiam de Quarta legatorum euincitur, quia Quarta funeralium comprehendit legata à defuncto, & omnia cum defuncto asportata, vt ante nos pronunciauit Federic. de Sen. *consi. seu q. 6. per tot.* alijque passim. Id ipsum etiam liquet ex eo quod priuilegia, concessa Regularibus, & speciatim Mare Magnum, sunt simpliciter restricta ad exemptionem huius Quartæ legatorum. Nam quoad alia emolumenta fuit semper reseruata iustitia Ecclesiarum, à quibus corpora defunctorum assumuntur, vt legenti patet; atque adeò dum S. Concilium derogat priuilegijs, non nisi de Quarta legatorum sentijsse censendum est, alia namque derogatione non indigebant. Quod si dicas, Concilium loqui tantum de Quarta funeralium, respondeo, id esse, vel quia nomine Quartæ funeralium venit etiam Quarta legatorum, vt iam dictum est, vel quia illam reliquit dispositioni iuris communis dictæ *Clem. Dudum*. Ac demum non obstat Constitutio 41. Pij V. in Bullario Cherubini. Quoniam illa fuit à Gregorio XIII. in sua constitutione 9. §. 6. sublata, & ad terminos iuris veteris redacta, omniaque decreta, decisiones, ac resolutiones, quæ vigore Constitutionis Pianæ emanarunt, sunt per eamdem Constitutionem Gregorij §. 9. reuocatæ. Eam refert in fine sui Manualis Nauarrus, vir pius, ac doctus magnæque fidei & authoritatis, qui tunc temporis vixit, iussuque Pontificis compilauit, quem alij sequuti sunt, nempè Archang. Carrac. *de Quarta funer. cap. 1.* Barbos. *de iur. Eccles. lib. 3. cap. 74. n. 14.* Gutier. *de iur. confir. p. 2. cap. 4. n. 3.* Fusch. *de visit. lib. 2. cap. 2. n. 27.* Bellett. *disq. clerical. p. 1. tit. de fauor. Cler. §. 2. n. 56.* & habetur *to. 2.* Bullarij. De iure autem communi ac veteri regula est per Rotam *in vna Alifana* apud Sanctorium stabilita, quod de relictis ad pias causas debeatur Quarta, vt *in cap. Requisisti, & in cap. Officij de testam. & in cap. Conquerente de offic. Ordin. & in d. Clem. Dudum*, firmatque Bald. *in l. si quis ad declinandum, §. in omnibus à n. 19. post princ. C. de Episcop. & Cler.* minimè attentis limitationibus *cap. fin. de testam.* tamquam reuocati à *d. Clem. Dudum*, vt etiam Glossa *eo loco* rectè adnotauit.

9 Hisce porrò iuribus suffragatur Romana obseruatio. Nam anno 1303. per Instrumentum publicum, impressum in Statuto veteri Cleri Romani, ac celebratum inter Clerum ipsum & Regulares fuit conuenta continuatio solutionis Quartæ legatorum iuxta vetustissimam Vrbis consuetudinem. Anno 1431. 8. Kal. Martij Eugenius IV. enunciando consuetudinem soluendi eiusmodi Quartam, illam confirmauit, soluique iussit ab Ecclesia tumulante. Innocentius VIII. concessit domui de Aracœli exemptionem ab illius solutione. Quæ localis exemptio demonstrat eius solutionis obseruationem. Et anno 1659. eidem domui de Aracœli publico Instrumento apud Bonannum, Notarium Capitolinum eam condonauit pro illa vice tantùm Ioannes Berardinus Durante, Parochus S. Angeli in foro piscium, de iuribus parochialibus benemeritus, ingenio in causis agendis acer, multiplex, ardens, siue meditata, siue subita proferat. Hæc ita esse, ne illi quidem ignorare possunt, qui magno redemptum velint, id ab omnibus ignorari, quique vetera illa vera initia, quantum potest, obruunt, ac præsenti potentia præteriti etiam æui memoriam extinguere conantur, nec minus ausuri cum ijs vires suæ placuerint.

10 Malè autem hoc peruertere nituntur aliqui, adducendo Rotæ Romanæ decisionem in vna Licien Quartæ funeralium coram Coccino. Oppido falluntur. Quia in casu illo agebatur pro consecutione Quartæ contra Clericos Regulares, recentissimè institutos, nec solitos illam soluere, quod fuit præcipuum fundamentum illius decisionis, an rectè non est huius consultationis disserere. Remedia nunc proponimus, non præiudicia discutimus. Quare videtur in hac parte nobiscum esse saltem contra Monasteria ante Concilium Tridentinum fundata, & Quartam soluere solita. Ita quoque fundamentum aliarum Rotæ decisionum ruinosum est, quod obiter, mollique brachio euertimus. Innituntur enim priuilegijs Regularium; at illa redacta sunt ad dispositionem S. Concilij Tridentini, ac iuris communis: ergo & decisiones. Et vt radice succisa, arbor corruit, ita summota veterum illorum, ac Rotæ authoritate, recentiorum cuncta ab ea tantum suffulta, eneruantur. Quatenus verò non essent reuocata possunt reuocari, vt aliàs tradidi, & propositionem istam: *Priuilegia Regularium non potest Papa reuocare*, eadem Sacra Facultas Theologiæ Parisiensis censuit falsam, temerariam, seditiosam, authoritati Summi Pontificis, Sanctæque Sedis Apostolicæ contrariam, & originis priuilegiorum destructiuam. Cumque per eiusmodi priuilegia enormis fiat læsio Ecclesijs parochialibus, & Parochis ipsis, vel amissa sunt, vel sunt rescindenda ad arbitrium Iudicis, qui circumspiciat onera, & tenuitatem Parochorum.

11 Secundum remedium est obseruatio *cap. Ad Apostolicam de Simon.* in quo Innocentius III. ex Concilio generali laudabiles consuetudines erga Sanctam Ecclesiam, pia deuotione fidelium introductas offerendi aliquid pro exequijs defunctorum, aut alijs eiusmodi, idque secundum qualitatem personarum præcipit obseruari, statuens, vt per Episcopum loci ij compescantur, qui malitiosè nituntur laudabiles hasce consuetudines immutare. Quibus ex verbis induci præcepti obligationem communis sententia docet, quam tenet D. Thom. 2. 2. *q. 86. ar. 1.* & ibi Aragona, & alij, Maior *in 4. d. 15. q. 4. concl. 2.* firmantque Panormit. Host. alijque *in cap. Suam nobis*, & *in d. cap. Ad Apostolicam de Simon.* Syluest. *v. Decima, q. 2.* & frequentius Summistæ, ac tradit Couar. *lib. 1. var. cap. 17. n. 3.* vbi ait, esse communiter receptam, *nemine refragante*, quam etiam multis allegationibus expressit Gutier. *Can. quæst. cap. 21 n. 140. & seqq.* ac videtur sufficienter probari ex dicto *cap. Ad Apostolicam*, vbi primùm laudabilis dicitur consuetudo, introducta in Ecclesia pia deuotione fidelium offerendi aliquid pro exequijs defunctorum. Deinde dicitur non esse permittendum fidelibus, vt has consuetudines laudabiles infringant, aut immutent, sed compescendos esse qui hoc tentauerint. In quo apertè supponitur, hanc consuetudinem inducere obligationem. Non enim posset Episcopus cogere fideles ad soluendas huiusmodi oblationes titulo consuetudinis, nisi eadem consuetudo obligationem induxisset. Quando enim Superior punit non seruantes con-

consuetudinem, tunc illa fuit inducta cum animo se obligandi, Suar. *lib. 7. de legib. cap.* 15. *n.* 13. Palaus *tom.* 1. *tr.* 3. *disp.* 3. *pun.* 2. §. 3. *n.* 13. Præposit. 1. 2. *q.* 97. *ar.* 3. *dub.* 1. *n.* 7. Gordon *lib.* 2. *theol. moral. p.* 1. 4. *cap.* 4. *n.* 16. Megal. *in prompt. v. Consuetudo n.* 15. Quod saltem in foro exteriori certum planè existimo. Posse autem per consuetudinem voluntariam induci obligationem, vt aliquid ex ea ministris Ecclesiæ detur, probat Innoc. *in d. cap. Ad Apostolicam*. Quia qui tanto tempore, ait, exoluerunt, creditur, quod voluntariè se obligauerint. Quippè censenda est introducta cum animo se obligandi, quando eius materia confert ad vtilitatem Reipublicæ. Suarez, Palaus, Præpositus, Gordonus, Megala *locis allegatis*. Multum autem confert ad vtilitatem Reipublicæ, quod Parochi ex hac oblatione fidelium adiumento aliquo sustenentur. Ex hoc enim motiuo exigentiæ boni publici inductus est tacitus consensus, quo communiter illi consenserunt ad se obligandum in ordine ad hanc consuetudinem. Cùm namque vnicuique à natura impressum sit, quod ad ipsum tamquam ad membrum Communitatis spectet ipsam conseruare, & eiusdem bono cooperari, ideo statim ac ipsi oblatum fuit, quod bonum Communitatis hoc exigebat, natum fuit in ipso quodam iudicium rationis, dictans id fuisse faciendum, quia ita exigit bonum Communitatis in ordine ad salutem animarum, vt scilicet Ministri Sacramentorum ab hisce oblationibus subsidium acciperent, ac propterea debet eiusmodi consuetudo exequutioni demandari. Est enim animus publicus, quia est eorum, qui sunt de Communitate, quatenus, vt membra Communitatis, respiciunt bonum commune, ac proinde eam amplexati sunt cum dictamine de necessitate ipsius pro bono Communitatis, & consequenter cum animo se obligandi. Certum enim est, quod omnes iam ciues de Reipublicæ salute vna & mente & voce consentiunt. Nec decursu temporis censeri potest non amplius obligare. Quia finis adæquatus, qui induxit Communitatis animum ad ita se obligandum, nempè sustentatio Parochorum, nondum cessauit.

12 Confirmatur, quia vel talis consuetudo non obligat, vel quia per spontaneam actionem labe infecta est. Hoc posterius dici non potest. Tum quia illomet textu hæc consuetudo compellatur pia. Tum etiam quod ibi non datur aliquid pro re spirituali, licet simul detur, sed datur gratis. Hæc enim duo non repugnant. Primum item non rectè dicitur. Quamdoquidem in alijs exemplis admittitur per gratuitam oblationem continuatam posse obligationem induci.

13 Et fanè huiusecmodi oblationum exhibitio eatenus spectat ad Religionem, quatenus per eas fouetur cultus diuinus, suppeditata sacris Ministris sustentatio debita, qua subtracta, non possent erga diuinum cultum affici, & in eo toti esse, vt est per se perspicuum. At quatenus oblationes istæ directè exhibentur Ministris sacris debentur ex vera iustitia commutatiua, & ad eam pertinet actus, quo exhibentur. Iustum enim est, vt Parochis Populo in his, quæ ad Deum sunt commodantibus hæc subsidia rependantur, qui est modus, ad quem admetienda est oblationum quantitas, cæteroqui pro circumstantiarum varietate multiplex. Et in hac quoque parte Gentilium Religio nituit. Nihil quippe vulgatius est, quam persolutas ab eis studiosè & fideliter decimas. Quod de Arabibus notat Plinius *lib.* 2. *cap.* 14. & de Æthiopibus ibidem *cap.* 19. De Romanis innumera exempla congerunt Azor. *to.* 1. *lib.* 7. *cap.* 23. *q.* 2. Anastasius Germon. *lib.* 1. *de Sacror. immun. cap.* 14. & Baron. *anno Christi* 57. *n.* 74.

14 Quoniam verò nulla est tam liquida veritas, cui non possint obtinendi officiæ, non defuerunt qui tam conserta, & expressa testimonia, conflatasque sententias obtenebrare niterentur. Annuit Thomas Caietanus *in sum. v. Hora Canonica*, §. 2. & Sotus *lib.* 2. *de iust. q.* 7. *ar.* 2. & latè nuper rediuiui eorum sequaces, qui opinione præiudicata aiunt per eiusmodi consuetudinem non induci præcepti obligationem. Quia semper fit ex deuotione tantùm spontanea, quæ non inducit legis obligationem, etiamsi diuturna sit. Nam actus agentium non operantur vltra eorum intentionem. Et declaratur argumento Innocentij *in d. cap. Ad Apostolicam*, quo nuper ad impugnandam hanc veritatem vsus est in disputatione publica, quæ haberi solet à Parochis in Archigymnasio Romano, Dominicus Baptista, Curatus S. Cęciliæ, vir paratus, ac vehemens, quodque syllogisticè sic expressit. Vel oblatio in principio fuit spontanea, vel extorta. Si extorta, est iniusta & simoniaca, ideòque ex vi illius non potest induci obligatio, licet sæpius repetatur. Si spontanea, non inducit obligationem. Confirmo *ex cap. Cum Ecclesiæ, & d. cap. Suam nobis de Simon.* vbi damnatur exactio talium oblationum, non obstante quacumque consuetudine, quæ ibi corruptela dicitur, & magis aggrauare culpam, quàm excusare.

15 At contrarium est omninò certum, vt demonstrauimus, vtque omnes flexus & præhensiunculas hominum, supplantandique artificia eludamus, præter dicta sciendum est, duobus modis posse intelligi hanc obligationem, vel per modum consuetudinis habentis vim legis & præcepti, vel per modum præscriptionis Ecclesiæ, seu Parochorum contra parochianos offerentes. Si priori modo intelligatur, consequitur, quod, licet hæc consuetudo in principio fuerit ex spontanea intentione, postea paulatim mutata est intentio in voluntatem soluendi oblationem, vt iam debitam, siue ex voluntate spontè se obligandi formali, aut virtuali, siue ex conscientia erronea. Quia cum priores offerentes gratis darent, successores cogitantes illam esse obligationem, in eodem officio perseuerarunt, & cum illa apprehensione reliqui prosecuti sunt, atque ita tandem inducta est consuetudo habens vim legis. Sic explicat hanc obligationem Maior *d. q.* 5. qui non putat esse singulare in hoc genere operis pij, sed generale ad similia opera Religionis publica, & communia, vt est obseruatio alicuius diei festi, ieiunij alicuius vigiliæ. Vnde doctrina Caietani, Soti & aliorum intelligenda est, quando vsus incipit sub apprehensione & intentione voluntariæ intentionis, & cum eadem continuatur; secus verò si paulatim mutetur intentio.

16 Sed, vt pergamus ingenuè loqui, quandoquidem aliter agi nescit hæc causa, difficultatem id mihi facessit. Nam cùm fideles ex erronea conscientia habuerint illam intentionem soluendi debitum, non videtur sufficiens ad inducendam obligationem; quia debet esse voluntariè inducta. Error autem causat inuoluntarium. Non itaque sufficit ad inducendam obligationem. Quare si aliquando hæc consuetudo obtinet vim legis, necesse est, vt non præsumatur ex errore fuisse inductam, sed ex voluntate se obligandi. Difficile igitur est hoc modo saluare huiusmodi obligationem cum solido fundamento, nisi aliquid aliud addatur.

17 Præter igitur exigentiam boni publici, ex qua desumpsimus animum Communitatis se obligandi in hac consuetudine, alia ratio est, quod hæc obligatio intelligi potest per modum præscriptionis, in qua non interuenit abrogatio, vel inductio legis, sed acquisitio dominij, vel iuris in re, vel ad rem, quod acquiri solet per diuturnum vsum cum bona fide, & alijs conditionibus requisitis *ad cap. Cum Ecclesia Sutrina de caus. possess. & propriet.* Hæc autem præscriptio non requirit ex parte eius, super quem cadit, consensum specialem in voluntariam oblationem continuatam tanto tempore, aut voluntatem dandi tale ius alteri, aut obligandi se illi, sed ipso vsu, ipsoque facto acquiritur adminiculo iuris, eaque consummata, ille, contra quem præscriptum est, obligatus manet ex iustitia ad seruandum alteri ius per præscriptionem acquisitum, non quidem virtute alicuius legis positiuæ, inductæ per consuetudinem, sed ex vi naturalis iustitiæ, quæ obligat ad seruandum vnicuique ius suum. Itaque per diuturnam consuetudinem offerendi acquisitum est Ecclesiæ, seu Parochis ius ad eiusmodi oblationes per modum cuiusdam præscriptionis, & consequenter parochianos manere obligatos ad oblationes non ex speciali voluntate & intentione se obligandi, sed ex vi iuris acquisiti Ecclesiæ, quod seruandum est, postquam, re vera, semel est acquisitum. Necessarium verò est adminiculum iuris, & hoc præstatur *in d. cap. Ad Apostolicam*, in quo præsertim hæc obligatio fundatur. Quod sanè ius non est inductum propter præsumptionem, sed ob fauorem Ecclesiæ, ac piæ causæ ex

Coua-

Couarruuia & Panormitano *locis adductis*, addimusque cum eodē Panormitano ac Bartolo, ab eo relato, hoc maximè habere locum in actionibus, quæ referuntur ad alium sub aliquo respectu ad recompensationem, vt in præsenti offertur aliquid Parochis in recognitionem beneficij, & in ordine ad sustentationem eorum, simulque in Dei honorem, ac defunctorum salutem. Quandoquidem, vt ait Nazianz. 1. *Inuect. in Iulian. de fun. Constantij* luminibus accensis Christiani transitum honorare pium censemus. De quo ritu plura loca Patrum signat Durant. *de ritib. Eccles. c.* 23. *lib.* 1. & *Casal. c.* 67. libri eiusdem argumenti. Ideoq; Ecclesia ita acceptat hanc oblationem, vt si tanto tempore duret, etiam ius acquirat. Et in hac re neminem reperies ab alio discrepare. Ita planè sentiunt nominatim Panormitanus, Ancharanus & alij in rubrica de Parochis, Summistæ omnes, alijque Doctores, quos refert ac sequitur Couar. *ee cap.* 17. *n.* 3. Gutier. *cit. cap.* 21. *n.* 139. Lopez *in l.* 9. *tit.* 1. *p.* 1. Sot. *lib.* 9. *de iust. q.* 3. *ar.* 1. Tempus enim tam prolixum, totque ætatum decursu munitum obtinet vim legis, specialisque concessionis. *l.* 6. §. 4. *ff. de aqu. quotid. l.* 1. §. *fin. l.* 2. *ff. de aqu. pluu. arc.* Vnde Doctores communi consensu tradunt, quod etiam Regalia, & si quæ alia nequeunt nisi priuilegio obtineri, immemoriali, seu centum annorum, nedum tam amplo tempore, præscribantur. Ias. *in l. de quibus, ff. de legib.*

18 Ad iura verò, quæ videntur prohibere exactionem talium oblationum Maior breuiter, sed optime respondet, illa loqui de oblationibus nondum satis præscriptis & consuetudine firmatis. Addo etiam post ius acquisitum prohiberi indebitum ac indecentem modum exigendi, in quo non contradicit *d. cap. Ad Apostolicam*, & ideò seruandum est, vt etiam D. Thomas & omnes Doctores admonent. Vnde propositionem hanc: *Audeo affirmare illos fore consiliarios intempestiuos, si qui proponerent nescio quam Parochiarum & Parochorum institutionem, vnde nihil aliud hisce temporibus lucri fieri posset, quàm mutatio charitatis in inferiorem aliquam virtutem, & amissio illius gloriæ à Christo Domino Apostolis commendata: gratis accepistis, gratis date: vt nihil dicam de stricta obligatione, cui adstringerentur, si essent Curati, propter tam miserum stipendium*, eadem S. Facultas Theologiæ Parisiensis in citata censura censuit, esse falsam, scandalosam, veteri Parochiarum institutioni iniuriosam, & in quantum ait per institutionem Parochorum charitatem mutari in aliquam inferiorem virtutem, hoc est deperdi, simulque etiam amitti illam gloriam, quam Christus Dominus Apostoli per hæc verba, *Gratis accepistis, gratis date* commendauit, & consequenter negare videtur Apostolos habuisse ius ad stipendia accipienda, aut eo iure vnquam vsos fuisse, & Regulares, seu quicumque mittuntur, nec sunt Curati, de sustentatione, & commodis temporalibus vllo penitus modo cogitare, quoad omnes partes esse falsam, & præterea, quoad priores partes, temerariam, scandalosam, ac hæresim redolentem, totique Ecclesiæ & Pastoribus omnibus valdè iniuriosam. Qua de re vberrima & luculentissima disputatio extat apud Petrum Lippam, olim Cleri Romani Camerarium, Parochum S. Nicolai ad Cæsarinos, virum antiquum, disertum, grauem, quam solidè defendit à calumnijs vindicauit Ioannes Antonius Brutius, Parochus S. Dorotheæ, vir exquisitæ doctrinæ, commotus Anonymi libidine, qua istiusmodi iura parochialia procacibus scriptis impugnauerat. Nos verò de hoc iure quædam hic perstrinximus; nam de tota hac quæstione accuratè, si Deus volet, altero tomo sumus acturi.

19 Suggerunt hìc Parochorum aduersarij: opes Pastorum eos lasciuos efficient, paupertas occasio virtutis est, atque adeò non expedit magnas esse in Parochis diuitias: essent enim magnæ si legatorum, ac funeralium Quarta secundum conditionem morientium exigeretur. Ego primùm quidem sentio, falsum hoc esse, plures inopia, & difficultatibus domesticis lapsos, nam plures pauperes quàm diuites in sordibus illis sunt. Deinde indigna est Ecclesiastico homine obiectio. Si è Parochis virtus paupertate extundenda est, si in liberaliori stipendio, in studiosa & laboriosa vita periculum est ruinæ, cur id non primum fugiunt illi, qui Parochis tam scrupulosè consulunt? Cur illi aliquot Canonicatus, Prælaturas, Dignitates possident, pluribus inhiant, Parochis pro integritate pauperiem delegant? Postremò magnas esse Parochorum opes cum ad vitæ subsidia, tum ad authoritatem tuendam Ecclesiæ est perquam vtile, idque non tam ob eam rationem, quàm Constansiensis Concilij Patres articulo Vuiclephiano de non dotanda bonis temporalibus Ecclesia quondam opposuerunt ex *psalm.* 80. *v.* 3. *sumite psalmum, & date tympanum, idest sumite spiritualia, & date temporalia*, quam vt panis acquirendi solicitudine liberati tanto intentius animarum curæ, diuinisque meditationibus incumbere possint, quando nec B. Paulus exemplo suo alijs Ecclesiæ ministris hac in parte legem præscribit, nec cæteros Apostolos, ipsumque adeò Paulum auditorum suorum aspernatos esse munera constat. Per hæc enim legatorum ac funeralium commoda fit, vt ad rerum aliarum curam, quæ decere eos parum potest nequaquam conuertantur. Turpe sanè est primam viris Ecclesiasticis curam esse viuendi, domesticarumque rerum solicitudine distringi, in secundis tantum docendi curam habere. Nihil enim generosum potest sapere qui quotidiani victus penuria premitur.

20 Ea etiam est horum temporum prauitas, vt qui aliquas nacti sunt opes, facile pauperes Parochos contemnant, ac nullo in loco habendos esse existiment. Vnde fit, vt ipsa apud eos Religio vilescat, quos Religionis ministrorum dignitas sine opibus non mouet. Iam verò si nulla ciuilis potestatis excellentia est vbi nullæ sunt opes, quomodo Magistratuum ecclesiasticorum, quorum est de cælestibus, ac æternis rebus iudicare incolumis stabit authoritas, si nullo diuitiarum præsidio firmetur? Mancipia sint oportet, ac non censores morum qui supplicare pro victu alijs, & alienam quærere mensam coguntur. Nec increpare audent, nec punire, ac frustra tot, tantisque sumptibus ad eruditionem contenderunt, vt in Parochia egeant. Enimuerò cura ipsa grauis, infructuosa, vili in diem stipendio anima & corpus æstimatur. Nolo equidem nullus sit hic modus, copia tamen etiam esse aliqua debet, neque ad luxum, sed ad Ecclesiæ ac Reipublicæ emolumentum. Nam Parochorum opulentia magnum est prauitatis omnis, & impietatis impedimentum, & ipsorum reditus, Ecclesiarumque diuitiæ maiestatem Religionis, qua publica salus continetur, amplificant. Quippè vbi inopia est, ibi vilitas; vbi splendor, ibi cultus. Apparatu enim & magnificentia quadam etiam homines trahuntur, nec quemquam reuereri pudet eos, quos honesto apparatu venerabiles admiratur. Deinde, nam hic alter est Ecclesiasticarum opum vsus, Parochorum facultates, quantum eorum & Ecclesiarum necessitas patitur, ad inopum multitudinem sustentandam conferuntur. Sed hic sisto. Ex Parocho malo odium nascitur vniuersi Cleri, hinc hæresis, decimarum fraudatio, bonorum Ecclesiasticorum rapina, Canonum euersio. Constituendi itaque Parochi idonei, qui duplici honore digni sunt, qui laborant verbo & opere, danda illis stipendia liberalia, & videbimus omnia melius cessura.

21 Haud pigebit referre D. Chrysostomi per pulchram simul ac grauem disputationem de bonis Ecclesiæ, & de causa cur ea possideantur. In homilia enim 86. *in cap.* 26. *D. Matth.* inter cętera hæc scribit: *Deplorandum est, quod Domini Sacerdotes vindemiæ, ac messi, & venditioni, & emptioni frugum assistunt, & cum olim Leuitæ & Sacerdotes, qui vmbras tantum colebant, nihil horum habebant, & quamuis corporalior eis administratio erat concessa, hodie tamen Sacerdotes, qui ad penetralia Cælorum vocantur, quique ad vera sancta sanctorum ingrediuntur, mercatorum, & propolarum curas suscipiunt, vnde & magna Scripturarum oritur negligentia, ingens in orando segnities, & cæterorum omnium contemptus, illudque Euangelij vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus & veni & sequere me, Matt.* 19. *opportunè nunc ad Ecclesiæ Præsides propter latas Ecclesiæ possessiones & meritè dici potest.* Et paulò antè: *Veniat in mentem vobis octo millia Leuitarum Iudæos alere fuisse solitos, & cum his viduas, & parentibus orbos, præterea muneribus subiectos, militieque*

tiaque operam dedisse. Nunc autem agros, domos, locationes adsitiorum, vehicula, equos, mulos, multaque alia eiusmodi propter vos, vestramque crudelitatem Ecclesia possidet. Oportebat enim vos hunc Ecclesia thesaurum retinere & Ecclesiam non paruos ex vestra deuotione consequi fructus. Modò autem duo mala quadam committuntur. Nam & vos quasi nihil dare debeatis, nihil confertis, & Dei Sacerdotes à Sacerdotio aliena pertractant. An non poterant etiam tempore Apostolorum domus & agri ab Ecclesia possideri? Cuius igitur rei gratia vendentes pecuniam efferebant? Quia id multò melius erat profectò. Nunc verò sacularium cura rerum, vobis furentibus, loquitur populo, timor nostros inuasit patres, nedum nihil colligere, aut nihil seminare studeatis, viduarum, orphanorum, & virginum multitudo fame depereat, qua re compati hac sibi comparare coacti sunt. Propter easdem causas fuerunt prohibitæ bonorum Ecclesiasticorum alienationes, *c. Non liceat Papa 12.q.2. & tot. tit. de reb. Eccles. non alien. & Nouel. iuris ciuilis.* Vt proinde sit optandus pro Parochis Argyropolus aliquis, qui, vt scribit Zonaras *tom.3. in vita Imper. Roman. Argyrop.* Monachis sumptus suppeditauit, consecratis è publico Prouincijs totis & Vrbibus, ijsque pinguissimis & fertilissimis; vel aliquis Michael Comnenus, qui fortissimus atque cordatissimus Imperator, vt est apud Nicetam Coniatem *Annal. lib.3. cap.5.* cum Monasterium in Ponti faucibus extruxisset, cùm alios Monachos possessionibus & negotijs turbatos tranquillitate animi, Deique cultu excidere intelligeret, illis nullas vineas, nullos agros, nullas possessiones assignauit, sed ex fisco tantum pendi iussit, quantum ad victum & cultum opus esset, vt ea ratione monasticam sanctimoniam nutantem, ac potius humi fere prostratam, fulciret.

22 Tertium remedium est constitutio Concilij Tridentini *sess.24. cap.13. de ref.* quæ, si seruetur, nulla querela futura est. Ita enim habet: *In parochialibus etiam Ecclesijs, quarum fructus æquè adeò exigui sunt, vt debitis nequeant oneribus satisfacere, curabit Episcopus, si per beneficiorum unionem, non tamen Regularium, id fieri non possit, vt primitiarum, vel decimarum assignatione, aut per Parochianorum symbola, ac collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione tantum redigatur, quod pro Rectoris, aut parochiæ necessitate decenter sufficiat.* Et in *cap.16. sess.26.* statuit S. Synodus, *vt Ecclesiastica beneficia sacularia quocumque nomine appellentur, qua curam animarum ex primaua eorum institutione, aut aliter quomodocumque retinent, illa deinceps in simplex beneficium, etiam assignata Vicario perpetuo congrua portione, non conuertantur.* E contrario simplicia in Curata mutentur, illisque addantur. Nec illa modo, sed tot personatus, tot altaria, quæ tenentur ab ociosis & sæcularibus, immò monasteriorum bona, & in varios vsus, variasque mensas conuersorum ad Parochias augendas conferantur. Hoc est è re christiana, Parochos esse eo loco, auctoritate, eruditione, copijs, quibus nunc sunt aliarum Ecclesiarum Prælati. Sic enim vtiliter munere suo fungentur.

23 Quartum remedium esto. Cùm Ecclesiæ parochiales abs politia ecclesiastica institutæ sint recipiendis & dispensandis Sacramentis fidelibus, & occasione diuersarum Indulgentiarum, quæ Dominicis & festis diebus in diuersis Ecclesijs, & maximè Regularium occurrunt, laudabilis & antiqua consuetudo frequentandi dictis diebus Ecclesias parochiales sensim euanescat, dum populus relicta missa & concione parochialibus ad alienas Ecclesias se se confert, vt vna & eadem opera ibidem lucretur Indulgentias, & præcepto Ecclesiæ de audienda Missa satisfaciat. Hinc necessarium foret, quatenus in fauorem Ecclesiarum parochialium per Breue Apostolicum ordinetur, vt deinceps in dictis parochialibus ad lucrandas quascumque Indulgentias quibusuis Ecclesijs, Capellis, Oratorijs, Confraternitatibus, aut etiam Archiconfraternitatibus vsque adhuc à Sede Apostolica concessas, & in posterum concedendas in dictos dies Dominicos, aut festos incidentes vnusquisque Missam suam parochialem, aut concionem itidem parochialem audire, vel si ob legitimum impedimentum neutrum istorum adimplere queat, ad minus in eadem Ecclesia sua parochiali communicare, aut vesperas, vel doctrinam christianam audire teneatur; ita ut auditio Missæ, vel concionis parochialis, aut saltem communio in Parochia, vel auditio vesperarum, vel doctrinæ Christianæ ibidem statuatur pars operis iniuncti ad huiusmodi Indulgentias consequendas.

24 Rationes autem, cur quod petitur concedendum sit, præcipuæ sunt. Sacrosanctum Concilium Tridentinum *sess.22. decreto de obser. & euit. in celebr. mis.* inter cętera sic ordinat: *Episcopi moneant populum, vt frequenter ad suas Parochias, saltem diebus Dominicis, & maioribus festis accedat.* Ibidemque subdit, vt Episcopi ea omnia, quæ ibi ordinata sunt curent & mandent obseruari inuiolatè, etiam per censuras Ecclesiasticas, & alias pœnas, non obstantibus priuilegijs, exemptionibus, & consuetudinibus quibuscumque. Et rursus *sess.24. cap.4. de ref.* ita statuit: *Moneat Episcopus populum diligenter, teneri vnumquemque Parochia sua interesse, vbi commodè id fieri potest ad audiendum Verbum Dei.* Ex quibus abundè liquet quanti Sacrosanctum Concilium laudabilem & antiquam consuetudinem Dominicis & festis diebus Ecclesias parochiales frequentandi æstimauerit, quantaue insit Episcopis obligatio satagendi, vt dicta consuetudo, quæ vbiuis locorum in dies magis ac magis prolabascit omni meliori modo reuocetur, maximè cùm ex Parochiarum neglectu disciplina Ecclesiastica sensim languescat, & mutua charitas, quam multum foueret oratio, & participatio Sacramentorum communis tepescat, ac quod caput ac summa malorum est mentibus fidelium densissimæ circa fidei mysteria tenebræ obducantur. Siquidem plerique sub eo prætextu, quod ad Missam parochialem non credunt se obligatos, frequenter ne quidem alibi Dominicis & festis diebus Missam audiunt, & suæ salutis immemores à quacumque concione, etiam parochiali prorsus abstinent, quo fit, vt rerum fidei quandoque adeò ignari existant, ac si inter paganos & infideles educati forent, & cum in fide tam leuiter sint radicati, omni vento circumferuntur, & facilè in varios errores prolabuntur.

25 Accedit, quod hac etiam ratione Pastores animarum, qui ad clauum Ecclesiæ sedent, contemnuntur, & vultum pecoris sui nequeunt agnoscere. Qui certè contemptus tantum nocumenti Ecclesiæ Dei affert, vt Canisius, grauissimus è Societate Iesu theologus, tranctans Euangelium *Ego sum Pastor bonus* communem contemptum ac neglectum Pastorum, qui nunc passim irrepsit, omnium ferè malorum, hæresum, ac schismatum fontem ac fomitem præbere non dubitauerit affirmare.

26 Insuper, vti etiam expressè animaduertit S. Carolus Borromæus in sua verè pastorali epistola pro Parochis, quæ extat in Concilio 6. prouinciali Mediolanensi, fideles in suis Parochijs audiunt qui dies festi, si qui in hebdomadam inciderint, colendi, quæ vigiliæ, ieiuniaue seruanda sint. Item discunt quæ christianæ pietatis officia in illis religiosè colendis præstare oporteat, ac quæ præterea supplicationes, processionesue, orationes, indulgentiæ, ac iubilæa indicantur, quæ matrimoniorum denunciationes fiant, quæ item pro ratione temporum admonitu, iussuque Episcopali ad diligentiorem eorum instructionem promulgentur, quæ plerumque non sine graui salutis detrimento eos ignorare contingit, qui ad Missam parochialem Dominicis, festisque diebus conuenire negligunt. Hinc denique in Ecclesijs parochialibus, quæ à maioribus tanto pietatis studio ædificatæ sunt, instaurandis, ornandis, sartis tectisque habendis cura multis ex partibus neglecta, in illisque nulla, aut exigua Ecclesiastica ad diuina officia obeunda necessaria supellex.

27 Equidem nisi specialibus gratijs & fauoribus hoc infelici sęculo, quo omnes libertatem sapiunt & iugum Ecclesiasticæ disciplinæ excutere gestiunt ad Ecclesias suas parochiales frequentandas populus suauiter alliciatur, aut alias de opportuno remedio prouideatur, non est vllatenus spetandum, quod Sacrosancti Concilij Tridentini de Ecclesijs parochialibus frequentandis tam serio, & non semel inculcata admonitio effectum suum vnquam sortietur. Quandoquidem innumera sunt, quæ alliciunt populum ad priuilegiatorum Ecclesias, & eundem à suis Parochijs abstrahunt: In illis namque adsunt

frequen-

frequentes confessarij, sacra communio assiduè distribuitur, nec desunt singulis horis Missæ breuiores, Religiosi toti sunt in Ecclesijs suis ordinandis, & ordinario inter illos vnus & alter excellunt in concionibus, & super hæc omnia ad illorum Ecclesias populus varijs Indulgentijs pertrahitur; itaut omni festo, & ferè qualibet Dominica adsint Indulgentiæ apud hos vel illos. E contra verò in Ecclesijs parochialibus Missa parochialis cum concione & mandatis, vt vocant, durat ad sesquihoram, & frequenter ad duas horas. Sed etsi Pastores dicendi gratia polleant, non expedit, vt cum tanto verborum ornatu & applausu sermones instituant, quin potius debent rudioribus sese accomodare.

28 Denique Ecclesiæ parochiales communiter sunt destitutæ omni beneficio Indulgentiarum, adeòut Rodriquez Minorita ausus fuerit dicere *tom.1.qq. Regular. q.43. ar.7.* esse commodiùs audire Missam & verbum Dei apud Regulares. Quia in illorum Ecclesijs vt plurimum sunt Indulgentiæ, quæ non adsunt in parochialibus. Immò non nemo pronunciauit, securius & salubrius esse peccata Regularibus, quàm Pastoribus confiteri. Quæ propositio per eandem Sacram Facultatem Theologiæ Parisiensis, tamquam falsa, scandalosa, temeraria, & Ordinis Hiararchici destructiua damnata est. Quibus sic stantibus non possunt dictæ Ecclesiæ parochiales non esse desertæ, omninòque expectandum est, vt vbique locorum disciplina Ecclesiastica prælabescat, nisi Sedes Apostolica pro sua pastorali in omnes cura & solicitudine de opportuno remedio quantocius prouideat. Scio, modum illum, nempè censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas à Concilio præallegato decreto *sess.27. de obser. & euit. in celebr. miss.* excogitatum adigendi populum ad suam Parochiam esse fortè nimium rigorosum ac difficilem in praxi post tantam desuetudinem Parochias frequentandi, ideòque multum iuuaret, si priuilegiati frequenter & serio tam in concionibus, quam in confessionibus populum ad frequentationem Ecclesiarum suarum parochialium hortarentur, vti expressè illis iniunxit Clemens VIII. in Bulla, quæ incipit *Relatum est nobis.* Cæterùm nisi calcaria proprij commodi illis adhibeantur, numquam sperandum est, quod id præstabunt, vel si ad instantiam Pastorum de his quandoque per transennam loquantur, postmodum toti sunt in monstrando nullam esse obligationem in conscientia ad Missam parochialem audiendum; vnde plus destruent quam ædificauerant.

29 Modus itaque omnium optimus & facillimus, qui indubiè dictam laudabilem consuetudinem Ecclesijs parochialibus per necessariam reuocabit, est concedere quod supra petitum est. Et notandum quod hoc concesso non habebunt Regulares vnde conquerantur. Nihil enim eis hac ratione demitur. Siquidem qui volet eorum Indulgentias lucrari debebit vltra frequentationem Parochiæ, illorum etiam Ecclesias visitare, vti prius; atque hoc pacto fiet, vt Regulares excitent populum, vt dictis diebus Dominicis, & festis ad Parochiam suam conueniat, & vicissim Pastores eundem populum hortabuntur, vt ad Regularium Ecclesias pro consequendis illorum Indulgentijs sese conferat. Vnde inter Pastores & Regulares mutua vnio, & amicitia succrescerer. Et sanè videtur hæc noua obligatio valdè rationabilis. Non enim æquum est, Ecclesiam tam liberaliter thesauros Indulgentiarum suarum profundere, nisi in eos qui tam feriæ eius cohortationi de Missa & concione parochiali audienda sese reddunt morigeros. Naturale autem est & summo iuri, atque etiam æquitati conueniens, vt lucrum in medio positum suum quisque malit, quàm alterius etiam qui ante perceperat, interque certissima iuris enunciata est, nec in dolo eum versari, nec fraudem facere, nec damnum quidem alteri dare videri, qui iure suo vtitur. Quod maximè verum est, si non vt alteri noceatur, sed rem suam augendi animo quippiam fiat. Inspici enim debet id quod principaliter agitur, non quod extrinsecus in consequentiam venit. Vasquius *contr. vsu freq. cap.4. n.3. & seq. l. Proculus de damno infecto.* Neque hoc rectè dicitur ad æmulationem fieri. Aut enim planè hoc negandum est, aut asseuerandum non ad bonam modò, verùm etiam ad optimam æmulationem fieri iuxta Hesiodum: *Bona hæc mortalibus est.* Atque esto quod talibus modis minuatur quorundam Regularium Ecclesiarum frequentia, sed minuitur cum vniuersorum hominum commodo. Propositionem verò illam: *Licet obligatio iustitiæ, quam intrant Curati, sit strictior & maioris obligationis quoad peccatum, tamen obligatio charitatis, obedientiæ, & Religionis, qua Religiosi se obligant ad adiuuandas animas est altior, excellentior, & maior quoad meritum, præsertim qua tenentur ex statuto laborare in messe animarum puriori intentione, & liberiori à terrena mercede, quàm sæculares Sacerdotes tenentur, qui non laborant sine stipendio, atque adeò debet Ecclesijs Regularium quasdam peculiares Indulgentiarum gratias concedi*, eadem S. Facultas Parisiensis in præallegata censura censuit, inquantum à vinculo quo obligantur Curati excludit charitatem, esse falsam, temerariam & verbo Dei contrariam. In quantum ex obedientia, & religiosi status instituto animas iuuare in meritò præfert animarum curæ ex obligatione iustitiæ, falsam item esse, temerariam, & præsumptuosè assertam. In quantum denique Religiosos puriori intentione teneri, sæculares verò Sacerdotes pro stipendio tantùm laborare asserit, esse falsam, temerariam, scandalosam, & toti Curatorum ordini malignè contumeliosam.

30 Quid ergo ad ista omnia? Quæ quidem, nisi nimis excresceret præsens Consultatio, plenius planiusque exponere esset in procliui. Sed nec valdè opus esse iudico, cum attendenti cuncta ista sint perspicua, ijs verò, qui attendere ac meditari aut non possunt, aut non volunt, nihil vnquam satis fieri potest. Vnum dico, non esse cur vllo modo succenseant Parochis Aduersarij, quod hæc vel ex vno doctrinę nostræ principio luculenter adeò videant esse demonstrata, quæ ipsi per sua principia, & priuilegia, vt omnes eorum copias explicarent, demonstrare satis nondum valuere, de quibus aliàs in tomis sequentibus differere proposueram.

CONSVLTATIO LIII.

1 AD tollendas difficultates, quæ oriri possent, vel fortè oriuntur inter Episcopos & Regulares circa ritus venerandi Reliquias Sanctorum, dum publicè supplicationibus deferuntur, quæritur,

An, deferente Episcopo aliquam Sanctorum Reliquiam, etiam Protectoris Ciuitatis, siue Patroni in publica supplicatione, si transeat ante Monasterium, vel Ecclesiam alicuius Ordinis Mendicantis, vel aliàs Regularis, teneantur ijdem Regulares exire domo, seu Ecclesia, & Reliquiam etiam cum thurificatione venerari, & an ad id cogi possint aut debeant?

2 PLanè certum est, Sanctorum Reliquias ex traditione ac præcepto Ecclesiæ esse venerandas, & quidem ea veneratione, qua Sancti ipsi venerantur, si mens ad eum ipsum, cuius Reliquiæ sunt, referatur; inferiori tamen, si per se considerentur, vt latè Signius *de Reliq. & venerat. Sanctor. cap.8.* Quare ex consuetudine Ecclesiæ possunt transferri, deferrique processionaliter per Episcopum, vel Sacerdotem, & tunc in signum venerationis inter alia thurificationes adhiberi. Hinc Signius *cap.11.* ait illas transferri cum processione solemni, Psalmis, Litanijs, Canticis, precibusue, ac dignioribus Clericis, sacris vestibus induris arcæ vel vasa portanda committuntur, luminaribus, thurificationibusque adhibitis quamplurimis.

3 Ordo autem harum translationum, vtilitates, & miracula ab eodem Signio, & à Casalio *de sacr. Ritib. antiq. cap.38.* ex veteri ac nouo Testamento, Sanctis Patribus, & Concilijs diffusè describuntur. Vnde certum est, Regulares omnes ad supplicationes eiusmodi posse inuitari; ac etiam propter causam publicam cogi ex Concilio Trid. *sess.21. cap.13. de Regular.* etiamsi sint exempti, præter eos, qui habent priuilegia particularia.

4 At nullibi, quod viderim, in Sacris Canonibus cautum est, quod Regulares exeant domo, vel Ecclesia pro

pro hac thurificatione. Ex quibus censeo huiusmodi egressum, venerationem, ac thurificationem esse quidem piam, ac Religioni, Religiosisque viris consentaneam, non tamen necessariam; ac proinde posse Episcopum Regulares hortari, non tamen cogere, maximè exemptos, ac peculiaribus priuilegijs Sedis Apostolicæ præmunitos. Facit ad rem exemplum Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti, quod licet assiduè ab ijs, qui supplicationibus interueniunt, thurificetur, non tamen ab illis, ante quorum Ecclesiam defertur, solet thurificari.

CONSVLTATIO LIV.

Vtrum in crimine Læsæ Maiestatis diuinæ, vel humanæ reatus patris nocere debeat liberis? Siue, an iustè filij innocentes cum parentibus puniantur?

1 INiquum, durum, rigorosum, irrationabilem, contra ius naturæ & diuinum esse videtur, vt vnus pro alio, filius pro patre puniatur. Ad quod probandum plura quidem argumenta adferri possent.

2 Faciunt primò generales illæ regulæ, statuentes, ne sine sua culpa quisquam puniatur, *cap. Sine 23. de reg. iur. in 6.* Quod pœnæ & delicta suos teneant authores, *l. Sancimus 22. C. de pœn. cap. 2. extr. de his quæ fiunt à maior. par. l. 6. ff. de bon. damnat. l. Si pœna 20. ff. de pœn.* Ne quis alterius odio prægrauetur, *cap. Non debet 22. de reg. iur. in 6. l. Si quis 23. §. 1. C. de inoffic. testam. arg. cap. Nobis 27. extr. de Simon. cap. Sicut suis 33. cap. Si compromissarius 37. de elect. in 6.* Vt nemo criminis alieni successor constituatur, sed vnusquisque ex suo admisso sorti subijciatur, *l. Crimen 26. ff. de pœn. cap. Crimen 6. q. 4.* Vt illo, qui reus fuit criminis, defuncto, pœna extinguatur, *l. Defuncto 26. ff. de pub. iud.* Vt non puniantur qui non deliquerunt, videlicet liberi & hæredes noxiorum, *l. 20. ff. de pœn.* Cum pœna non sit sine delicto, *l. Aliud fraus est 131. in princ. ff. de verb. signif.* Et ibi pœna esse debeat, vbi noxia est, *d. l. Sancimus, C. de pœn.* Quis enim locus innocentiæ relinqueretur, si alienum crimen macularet innocentem? *c. Nullus 1. c. Quis locus q. 4.*

3 Faciunt secundò regulæ quædam magis speciales, singulatim de parentibus & liberis loquentes, veluti sunt: Non parentum, sed propria culpa quemque condemnat, *c. Noui 5. dist. 26. c. 3. ibid. cap. 6. ibid.* & passim tota illa distinctione. Paternum crimen nullam maculam filio infligere debet, *l. Crimen 26. ff. de pœn. d. c. Crimen 6. 1. q. 4.* Filio magis prodesse debet sua innocentia, quàm nocere culpa patris, *l. 3. §. Si emancipatus in fin. ff. de bon. poss. contr. tab.* Calamitas patris non debet nocere filio, *l. 3. §. 9. ff. de mun. & honor. l. Diui 17. §. 1. ff. de iure patr.* Vitia parentum filijs non imputantur, *c. 3. dist. 56.* Parentum error filijs non officit & reatus patris filio non obest, *l. Et qui 3. §. Quod pater 10. ff. de mun. & honor.* Nullum patris delictum innocenti filio pœnæ est, *l. Qui ad tempus 2. §. Nullum 7. ff. de decur. tot. tit. C. ne filius pro patre, vel pater pro filio.*

4 Facit tertiò ipsa Sacra Scriptura. Scriptum enim est Ezechiæ *cap. 18. v. 19. Filius non portabit iniquitatem patris.* Et Deuter. 24. *v. 16.* Non occidentur patres pro filijs, & filij non morientur pro patribus, vnusquisque suo peccato morietur, *2. Reg. 14. v. 16. 2. Paral. 25. v. 4. c. Iudas 1. q. 4.* Et *Genes. 18. v. 23.* Perdes ne pium cum impio? Anima, quæ peccauerit ipsa morietur *Leuit. 3.* Hinc putant nonnulli, quod *l. Quisquis* in foro conscientiæ non valeat. Adducunt in exemplum Amaziam, qui, firmato regno, percussit seruos suos, qui percusserant Regem patrem suum, filios verò percussorum non affecit morte. Vnde textus *in c. 10. caus. 1. q. 4.* dicit, non imputari filijs peccata parentum, & *in c. Si habes 1. caus. 24. q. 3.* S. Augustinus ad Auxentium Episcopum ita scribit: *Classicani filius quicquid postea quam eum genuit peccats pater eius admisit, vbi particeps, ipse non fuit, ad eum non pertinere quis ambigit?* Similiter *in c. Iam ita 8. caus. 1. q. 4.* idem S. Augustinus ad Bonifacium *ep. 23.* scribit his verbis: *Cum homo in seipso est, ab eo, qui genuit eum, alter effectus, peccato alterius sine sua consensione non tenetur obnoxius. Traxit ergo reatum, quia vnus erat cum illo & in illo, à quo traxit, quando quod traxit, admissum* (alij admixtum) *est. Non autem traxit alter ab altero, quando sua vnoquoque propria vita viuente iam est, vnde dicatur: anima, quæ peccauerit, ipsa morietur.*

5 Facit quartò, quod delicta morte delinquentium vnà cum pœna extinguantur, ideòque ab hæredibus pœna exigi minimè possit, *d. l. Defuncto, ff. de publ. iud. tot. tit. C. si reus vel accus. mort. fuer. l. 1. C. ne ex delict. defunct. l. Crimen, ff. de pœn. l. Ex iudiciorum in fin. ff. de accusat.*

6 Quintò *in auth. Vt nulli iudicum, §. fin.* disertè habetur, quod illis casibus, in quibus leges pœnam mortis, aut proscriptionis, seu deportationis imponunt, non possint Iudices pœnas etiam pecuniarias infligere. Ergo in crimine læsæ Maiestatis diuinæ, vel humanæ non habet locum pœna mortis, & publicatio bonorum.

7 Sextò, pœna *l. Iuliæ Maiestatis*, quæ est capitis & publicationis bonorum, est hodie immutata per *d. auth. Vt nulli iudicum cap. 3. Auth. bona damnatorum, C. de bon. damn. Nouel. 17. §. oportet autem*, quæ volunt, hodie bona damnatorum deberi ascendentibus & descendentibus, & vsque ad tertium gradum collateralibus. Vide Iulium Clarum *§. fin. q. 78. in princ.* Capycium *dec. 153. n. 4.* Boer. *dec. 264. n. 14. cum seqq.*

8 Septimò, *in l. antepen. ff. ad l. Iul. Maiest.* expressè statuitur, quod libertorum bona reseruentur filijs damnatorum crimine læsæ Maiestatis. Si ergo liberto Maiestatis damnato, liberi fiscum excludunt, cur non idem in liberis Ingenuorum?

9 Octauò, per *l. Sancimus 22. fin. C. de pœn.* statuentem, quod ex delictis ipsi authores puniantur, recessum est à *l. Quisquis*, vt docet Budæus *ad d. l. Sancimus*, Iulius Clarus *§. læsæ Maiestatis n. 14.* Idque propterea quia *d. l. Sancimus* posterior est. Posteriora autem derogant prioribus.

10 Nonò: Etiam in casibus, quibus publicationi bonorum locus est, si condemnatus liberos habeat, ijs reseruatur dimidia pars bonorum, *l. Cum ratio in princ. ff. de bon. damnat. l. Si quis, §. quod verò, C. eod.* Emman. Soar. *commun. opin. lit. L. n. 72.* Vuesemb. *§. Publica 2. n. 4. Instit. de publ. iud.* vbi dicit, quod ex bonis etiam publicatis liberis legitima debeatur per *d. l. Cum ratio*, quæ nullo patris facto auferri potest, *l. Quoniam, & auth. nouissima, C. de inoff. testam.*

11 Decimò: Textus in *l. vlt. ff. eod.* loquens de eo, qui perduellionis reus est, dicit hoc crimen non extingui morte, sed si à successoribus non purgetur, hæreditatem fisco vindicari, Capyc. *dec. 130. n. 18.* Atqui dum liberi parati sunt purgare crimen patris sui, ipsis bona paterna non debent adimi.

12 Vndecimò: Crudelis videtur pœna *l. Quisquis, §. filijs, C. ad l. Iul. Maiest.* si bona publicentur liberis extantibus, *l. Eorum, ff. ad l. Iul. Maiest.* ipsisque filij notentur infamia & factione testamenti careant. Igneus *ad l. vlt. n. 44. ff. de S. C. Silan. & Claud.* vbi dicit, *d. l. Quisquis* esse odiosam, iniuriosam, iniquam, contra naturalem rationem, & iuris diuini, humanique dispositionem.

13 Decimò secundò: Licet pœna *l. Quisquis* iuri non repugnet, tamen de consuetudine non seruatur, Angel. *in l. Fallaciter n. 4. C. de abolit.* & post eum Iul. Clar. *d. §. Læsæ Maiestatis n. 14.* vbi ait reuera apud nos nunquam vidi tales pœnas in filijs obseruari.

14 Decimotertiò: Etiam aliæ pœnæ in vindictam huius criminis à lege introductæ non æquè vbique seruantur, & contra ipsum delinquentem mitiùs proceditur, quàm legislator *in d. l. Quisquis* præscribit. Gregor. Tholos. *lib. 55. q. 3. Syntagm. c. 1. n. 32.* Multò magis ergo contra filios innocentes. Idem Tholos. *n. 36.* vbi ait, filij tamen insontes non sunt infames, vel inhabiles successionibus, sed capiunt ex testamento & ab intestato, & ad honores possunt promoueri, vt notat Boer. *tr. de sedit. §. 6. n. 23.*

15 Decimoquartò adduco exemplum Marci Antonini, qui

qui filijs Auidij Cassij, qui in eum coniurauerat, veniam dandam existimauit. Similiter & Aurelius, qui Cassij perduellionis damnati bona, liberos possidere iussit, quod non modò Romani, sed etiam Persarum Reges facere consueuerunt. Vt Poloni quoque non modò proscriptiones nullas probant, sed ne perduellionis quidem damnatorum bona fisco adiudicant. Et P. Suilio adempta tantum bonorum pars, filio autem & nepoti pars altera concedebatur, eximebantur etiam quæ testamento matris, aut aui acceperant. Sic Iulius Cæsar admisit ad honores proscriptorum liberos, Suet. *in eius vit. cap.* 41. Adrianus Cæsar liberis proscriptorum duodecimas bonorum concessit, Maiestatis crimen non admisit. Hinc boni Principes, cùm iniurias suas, & læsæ Maiestatis crimen vlti sunt, ne magnitudinem pecuniæ, quàm damnatus habebat, & auaritiam suam reo exitium attulisse dici posset, bona damnatorum liberis & agnatis transmiserunt. Quod Cosmus Hetruriæ Dux, qui pluribus quàm quisquam alius suorum temporum coniurationibus petitus fuit, sæpiùs fecisse dicitur. Nec mirum, quando Cornelium Syllam, libertatis hostem, & sæuissimum mortalium, primùm proscriptionem inuenisse Authores asserunt.

15 Nihil omissum puto, quod in hac quæstione negantium opinionem quoquo modo iuuare possit; sed omnia exactè conquisita sunt. Et quamuis satis speciosa videantur, non tamen eam vim ac firmitatem habent, vt clarissimos iuris textus, quibus contrarium disertè constitutum & definitum est in crimine læsæ Maiestatis cum diuinæ, tum humanæ, filios etiam propter reatum patris puniri, refellant & euertant.

16 Nostram itaque affirmatiuam sententiam confirmat quoad crimen læsæ Maiestatis diuinæ textus expressus *in cap. Vergentis de heret.* vbi Innocentius III. hæc habet: *Quum enim secundum legitimas sanctiones reis læsæ Maiestatis punitis capite, bona confiscentur eorum, filijs suis vita solummodo ex misericordia conseruata; quantò magis qui aberrantes in fide, Domini Dei filium Iesum offendunt, à capite nostro, quod est Christus, Ecclesiastica debent districtione præcidi, & bonis temporalibus spoliari, cùm longè sit grauius æternam, quàm temporalem lædere maiestatem?* Idem statuit Alexander IV. *in cap. Quicunque, §. Heretici autem*, ac Bonifacius VIII. *in cap. Cum secundum leges*, & *cap. Vt commissi §. Prouandi de heret. in* 6. atque habetur ex Constitutione Friderici Imperatoris, quæ incipit *Catharos* siue *Gazaros* apud Pegnam inter litteras Apostolicas, & *in auth. C. de heret. & manich.* Quod verò ad crimen læsæ Maiestatis humanæ confirmat primo textus apertissimus simul ac notissimus in *l. Quisquis* 5. *§. filijs* 1. *C. ad l. Iul. Maiest.* in qua Imperatores Arcadius & Honorius postquam rescripsissent bona fisco adducenda esse, vlterius sic sanciunt: *Filij verò eius, quibus vitam Imperatoria specialiter lenitate concedimus (paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hereditarij criminis exempla metuuntur) à materna, vel auita, omnium etiam proximorum hereditate, ac successione habeantur alieni, testamentis extraneorum nihil capiant, sint perpetuo egentes & pauperes, infamia eos paterna semper comitetur, ad nullos prorsus honores, ad nulla Sacramenta perueniant, sint postremò tales, vt his perpetua egestate sordentibus sit & mors solatium, & vita supplicium.*

Secundò textus in *l. Quando*, *C. de bon. proscript.* vbi statuitur, condemnatum, si liberos habeat ad ipsos posse bona transmittere, excepta sola Maiestatis quæstione, *quam si quis sacrilego animo adsumpsit, iustè pœnam ad suos etiam posteros transmissurum*, iuxta *l. Quisquis*, vt notat eo loco Gothofredus.

17 Tertiò textus in *Nou.* 134. *cap. vlt.* in qua licet Imperator sustulerit publicationem bonorum & confiscationem, in fine tamen disertè addit, in Maiestatis crimine condemnatis veteres leges seruandas esse, nimirum *d. l. Quisquis*, vt ibi notat idem Gothofredus & Conrad. *in tr. de Regal. c.* 3. *n.* 137.

18 Quartò textus *in cap. Fœlicis de pœnis in* 6. illis verbis: *Sic vt reus criminis læsæ Maiestatis perpetuò sit infamis, &c. Quicquid etiam in bonis inuenitur, ipsius fisci, vel Reipublicæ dominio applicetur, vt ex illis nihil transmittat ad posteros, sed potius cum ipso damnentur quodammodo & sua.*

Si qua verò feuda, locationes, officium, vel beneficium spirituale, vel temporale ab aliquibus Ecclesijs obtinet, fit eis ipso iure priuatus, quæ sic liberè ad Ecclesias reuertantur, quod Ecclesiarum Rectores de ipsis pro sua voluntate disponant. Quod si quis prædictorum filium, vel filios habeat, nepotem, vel nepotes per rectam lineam descendentes, beneficiatum, seu beneficiatos quouis beneficio, etiam pontificalem adeptus, vel adepti fuerint dignitatem sint eis ipso iure priuati, spe promotionis omnino sublata. Nulli præterea talium filiorum, atque nepotum, ex virili sexu descendentium ab eisdem, alicuius aperiatur ianua dignitatis, aut honoris Ecclesiastici, vel mundani, seu ad alicuius loci regimen sit ascensus, sit eis postulandi negata facultas, sit notoriè iudicatus, & quodlibet aliud officium, seu ministerium publicum interdictum, in iudicijs eorum assertio contra quenquam nihil fidei, nihil credulitatis inueniat, vt ad testimonium prorsus reddantur indigni, sit eis ad Ordines ascensus inhibitus, sit ad beneficium, vel officium Ecclesiasticum denegatus accessus, & vt magis famosa sit eorum infamia, ad actus legitimos nullus eis pateat aditus, nulla porta pandatur eisdem super aliquo præmissorum, omni spe dispensationis adempta.

19 Quintò textus *in cap. vn. Quæ sint regal. in vsib. feud.* vbi ius confiscandi bona committentium crimen læsæ Maiestatis specialiter Regalibus adijcit Fridericus. Rosenthal. *cap.* 5. *concl.* 69. Conrad. *de Regal. loc. cit. n.* 187. Gothofred. *ad d. c. vn.* vbi se iterùm refert ad *l. Quisquis* C. 5. *ad l. Iul. Maiest.*

20 Manet ergo firma, stabilis & inconcussa *l. Quisquis* ab Arcadio & Honorio primùm promulgata, à Theodosio & Valentiniano in *l.* 10. *C. de bonor. proscript.* repetita, à Iustiniano Imperatore in *Nou.* 134. *cap. vlt.* confirmata, à Friderico *in cap. vn. Quæ sint Regal. in vsib. feud.* renouata ab Alexandro IV. & à Bonifacio VIII. Summis Pontificibus *in cap. Fœlicis* 5. *de pœnis in* 6. *in cap. Quicunque*, *in cap. Cum secundum leges*, & *in cap. Vt commissi de heret.* pariter *in* 6. canonizata, à Carolo V. denique in filijs Ioannis Friderici Saxonis, & ab alijs pijs & catholicis Principibus in praxim deducta, præsertim à Ferdinando II. in filijs Friderici Palatini quoad priuationem bonorum obseruata.

21 Quod si verò allati textus alicui non sufficiant, sed insuper etiam rationes simul cum aliquibus exemplis desiderentur, quas tamen requirere propterea superfluum est, quia sola voluntas legis, & auctoritas Superioris pro ratione est, *arg. §. furtiuæ* 3. ibi: *Nam furtiuarum*, Instit. *de vsu cap. l.* 1. *§. Initium*, vbi Glos. *in v. ratus*, *ff. de postulan. prin. Instit. quib. ex caus. manum. non licet*, *§. Sed & quod*, *Instit. de iur. nat. gent. & ciuil.* ecce illas etiam exhibemus, & iudicio Lectoris submittimus.

22 Rationem primam, quare in hisce criminibus confiscentur & adimantur liberis bona, suppeditat *l. Quisquis*, vt subtrahatur filijs materia idem scelus committendi. Hac de causa non nemo dixit, id in bonum liberorum, non in pœnam introductum esse, quemadmodum Gratianus *can. Ecclesiæ* 1. *q.* 4. postquam dixisset, paruulos Sodomitarum non excusatos ob ignorantiam & innocentiam, quin pro paterno scelere cælesti igne consumerentur, statim rationem subiungit, quod igne hoc pœna illis sit diminuta, quibus successio paterni sceleris fuit adempta.

23 Rationem secundam priori non absimilem statuunt Doctores & iuris sancita in periculo imitationis. S. Thomas, quem allegat Matth. Steph. *de art. iur. cap.* 19. *n.* 119. In filijs etenim paterni & hæreditarij criminis exempla metuuntur, *d. l. Quisquis*, *§. filij*, vbi Gothofr. traditque Alciat. *præsumpt.* 24. & Harprecht. *§.* 3. *de publ. iud. n.* 66. vbi ait, verisimile esse, quod vel complices criminis, vel vltores & vindices necis paternæ idem cum patre sint moliturі. Greg. Tholos. *lib.* 35. *cap.* 1. *n.* 26. Farinac. *q.* 1. *cap.* 6. *§.* 2. *n.* 73. Vitia enim parentum etiam ad posteros transferri dicit *c. Si gens Anglorum* 10. *d.* 56. Quippe patri sæpè solet similis esse filius, *arg. l. Quod si nolit* 21. *§. Qui mancipia*, *ff. de ædil. edict.* Hinc timendum est ne vitia trahant à parentibus *d. c.* 10. sicuti trahuntur à sociis, *c. Peruenit pen.* 2. *q.* 7. *c. Literas* 14. *extr. de fil. presbyt.* Nam iuxta ipsius Seruatoris nostri effatum: Arbor mala non solet ferre fructus bonos.

bonos. Inde Greg. Tholoſ. *lib.35. cap.1. n.23.* vtitur illo prouerbio: Mali corui malum ouum. Certè vt plurimum videmus non ſolum labem ſanguinis, ſed & morum ad poſteros deriuari. Accedit quod ex læſa Maieſtate diuina & humana naſcatur quædam inter perduellem, eiuſque Dominum atque Eccleſiam inimicitia, quæ præſumitur durare in filios & ſerpere in deſcendentes. Et hæc ipſa cauſa eſt, quare filiæ mitiùs puniantur in hoc crimine: quia pro infirmitate ſexus minus auſuras eſſe confidimus, *d.l. Quiſquis*. Lex autem præſumit maſculos tanquam audaciores fœminis magis inclinare in crimen paternum. Baiard. *in addit. ad Clar. §. læſæ Maieſtatis n.25.*

24 Nec ſit qui putet, hanc rationem iniquam eſſe, quod liberi parentibus ſimiles futuri plectantur, cùm id incertum ſit. Sed ſcire debet à communiter accidentibus ſumi præſumptionem veritatis. Cardinal. Tuſch. *lit. A. concl.493.*

25 Ratio tertia eſt, vt dum puniuntur filij, per hoc ipſe pater magis puniatur. Farinac. q.116. §.2. *n.*73. Nam quia pater plus diligit filium, quàm ſeipſum, *arg. l. Iſti 8. ff. quod met. cauſ.* Et filius eſt pars corporis, affectuſque patris, *d. l. Iſti*, ideò dum punitur filius, magis pater ipſe puniri vi-
26 detur. Facit, quod in ſimili ſcribit D. Thomas allegatus à Matthia Steph. *cap.*19. *n.*119. ideò alterum pro alterius peccato puniri, quia vnus homo eſt res alterius temporaliter, & carnaliter, veluti filius eſt res patris, ſeruus eſt res domini. Hanc ipſam rationem perpendit etiam qui apud Plutarchum *de ſera Numin. vind.* irridet & damnat illos, qui in ſtatuas & cadauera ſæuiunt, rarus iuſtius eorum liberos pœnas luere, vtpotè quibus parentum portio ingenita ſit, atque hæreat; per quam viuunt, aluntur & ſentiunt: nec iniquum eſſe cùm ſint illorum, etiam habere, quæ ſunt illorum.

27 Ratio quarta eſt, vt hoc modo parentes tantò magis abſterreantur à criminibus, non ignari, tam ſe, quàm prolem ſuam pœnæ ſubijciendos, adeoque vt charitas liberorum amiciores Eccleſiæ ac Reipublicæ reddat parentes. Cic. *ep.12. ad Brut.* Tholoſ. *loc. cit. n.28.* Huc facit *cap. Cum multa 15. q.8.* vbi dicitur, vſque adeò ſententiam iudicantium protraxere commiſſa culparum, vt non tantum ferretur vltio in authores ſcelerum, verùm etiam in progeniem damnatorum.

28 Ratio quinta, quia bona perduellium vel hæreticorum confiſcantur, & fiſcum ſucceſſorem habent, ideò neque ex teſtamento, neque ab inteſtato hæres illis eſſe poteſt, *§. Per contrarium, Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. defer.* vbi dicitur, ſi poſt mortem ſuam pater iudicatus fuerit perduellionis reus, ac per hoc memoria eius damnata, ſuum hæredem habere non poſſe, cum fiſcus ei ſucceſſerit, *l. Manich. 4. §. Sed nec filios, C. de hæret. auth. Gazaros, C. ead. cap. Vergentis de hæret.* Ratio rationis, quia illis non immeritò ſua bona auferuntur qui Maieſtati diuinæ vel humanæ debitum honorem detrahere non reformidarunt.

29 Ratio ſexta deſumi poteſt à D. Thoma, quem allegat Matthias Steph. *cap.*19. *n.*119. aſſerente, hoc fieri ad humanæ ſocietatis vnitatem magis ea pœna commendandam, & conſeruandam. Sic Plutarchus *d. lib. de ſera Numin. vind.* ait, quemadmodum paternorum debitorum nomine, filij hæredes obligantur, ita & pœnarum nomine, quæ in hiſce rebus corporeis & temporalibus luuntur.

30 Ratio ſeptima: Lex imitatur naturam, §. *Minorem*, *Inſtit. de adopt.* Atqui natura ſic comparatum eſt, vt filius patris ebrioſi ſæpè pœnam, damnumque ferat & patiatur. Sic leproſi filij fiunt leproſi, quia corporis patris pars eſt filius quodammodo. Vnde non ineptè crimen hæreſis ac læſæ Maieſtatis lepræ æquiparatur, quæ alios etiam inficit.

31 Ratio octaua, quia iuſtitia diuina eſt idea quædam iuſtitiæ humanæ, & proinde ſicut regulariter nemo punitur à Deo pro alio, & ſic nec liberi pro parentibus, ſed quiſq; pro ſuo peccato; nihilominus ſicut aliquando extra ordinem Dominus Deus maledictionem æquè atque benedictionem impertitur, & reos læſæ Maieſtatis ſuæ diuinæ punit quouſque libet, queadmodum infra in *reſponſ. ad 3. req.* exemplis quibuſdam probabimus; ſic etiam in crimine Maieſtatis humanæ propter parentum peccata & ſceleta puniuntur liberi, redduntur inteſtabiles, priuantur omni aditu & gradu ad honores, vt vita ſit ſupplicium, & mors ſolatium, *l. Quiſquis, §. filij*, &c.

32 Ratio nona: dignitas parentum deſcendit in liberos, & laus ipſorum etiam in liberos redundat: ergo cum contrariorum eadem ſit diſciplina, non eſt mirum, peccata maiorum quoad pœnam etiam in poſteros deriuari. Tholoſ. *lib.35. ſyntagm. cap.1. n.28.* poſt alios.

33 Ratio decima, quia macula patris inficit etiam ſanguinem filiorum. Baiard. *in addit. ad Clar. §. Læſa Maieſtatis n.25.* & infectum dicitur, quod à radice infecta deſcendit per *Nou.* 118. *cap.3. v. Ex aduerſo, l. Quod ſi nolit 31. §. Qui mancipia*, ibi: *Quia natione non ſunt infamata, ff. de ædil. edict.* Vide Farinac. *q.*116. §. 2. *nu.*73.

34 Ratio vndecima eſt exemplum. Nam Cicero *ep.17. ad Brutum* ſcribit: Seuiores pœnas & in liberos fieri cauſa exempli. Inde Tholoſ. *d. lib.35. cap.1. n.26.* dicit, leges exemplarem ſumere pœnam in atrocioribus.

35 Ratio duodecima peti poteſt ex traditis eiuſdem Tholoſani *p.3. ſyntagm. lib.* 35. *n.*11. *&* 12. quo loco multas hiſtorias recenſet, quibus liberi, vxores & familiares cum ipſis reis fuerunt ſublati, idque ea de cauſa, ne quis poſthac inimicis Reipublicæ vel Eccleſiæ Catholicæ amicus eſſet, & ne aliquid tanti ſceleris veſtigium ſupereſſet.

36 Ratio vltima & præcipua eſt atrocitas delicti. Nam hæc crimina omnium ferè atrociſſima, atq; impijſſima eſſe vnanimiter omnes docent. Iam verò in atrocibus & enormibus delictis pœna poteſt etiam porrigi vltra delinquentes, ita ſtatuente textu *in cap. Fælicis 5. de pœn. in 5. §. Quum autem*, vbi dicitur, quia dignum eſt, vt nefandi ratione flagitij vltionis ſeueritas amplius extendatur, & propter enormitatem culparum, plagarum modus exuberet, nec pœnis ſolitis contentetur, *ſtatuimus, vt non tantum in liberos, & deſcendentes*, ſed etiam ad collaterales, fratres videlicet, nepotes & pronepotes talium, poſſit extendere pœnas in huiuſmodi noſtra conſtitutione contentas, circumſpectio Romani Pontificis, prout circumſtantiæ rationabiles ſuadebunt. Loquitur autem Bonifacius expreſsè in crimine læſæ Maieſtatis, quod committi declarat, quando quis Cardinalem perſequitur; atq; ob eandem criminis grauitatem mirum videri non debet, ſi in filios pœna aliquo modo redundet, Tholoſan. *p.3. ſyntagm. lib.35. c.1. n.26.*

37 Sed hinc oritur alia quæſtio, priori connexa. Quare videlicet crimen læſæ Maieſtatis tum diuinæ, cum humanæ tam atrox, enorme & graue cenſeatur? Ad quam reſpondeo id fieri multis de cauſis. Prima eſt, quia atrox delictum cenſetur habito reſpectu ad eum, contra quem delinquitur, veluti ſi contra Deum, Pontificem, Cardinales, Imperatorem, Reges, Magiſtratus.

38 Secunda cauſa eſt, quia hoc delictum quod committitur incidit etiam in ſacrilegium, nam eorum maieſtate nihil in terris habetur ſanctius. Imò palàm eſt, inquit Tholoſanus *d. lib.35. cap.1. n.1.* Reges & Præpoſitos noſtros, qui gladij poteſtatem à Deo acceperunt Dei Vicarios eſſe ſacroſanctos. Vnde Plutarchus, Principem imaginem eſſe Dei, omnia rectè conſtituentis & diſponentis ſcribit. Et Gail. *de pac. publ. c.3. n.12.* Principem viuam imaginem referre Dei, vniuerſa moderantis.

39 Tertia cauſa eſt, ob eandem Eccleſiæ catholicæ ac Principi reuerentiam ſacrilegij crimen cenſetur de auctoritate & poteſtate Pontificis, vel Principis tantùm diſputare, *l. Sacrilegij 5. C. de diuerſ. reſcript. l. Diſputare 3. C. de crim. ſacrileg.* quantò magis igitur eorum Maieſtatem lædere & imminuere?

40 Quarta cauſa: Qui in muros Ciuitatis aliquid delinquunt, in eos pœna capitis conſtituta eſt, quia muri ſancti dicuntur, *§. Sanctæ quoque 10. Inſtit. de rer. diuiſ.* Si ergo tam graue cenſetur in muros delinquere veluti res inanimatas, quantò grauius in ipſam Eccleſiam Catholicam, ipſumque Principem, qui ſanctione ſua muros ſanctos eſſe ſtatuit?

41 Quinta cauſa eſt: Muri ciuitatis, ſiue mœnia ideò ſancta appellantur, & propterea tam grauis pœna in tranſcendentes ſtatuitur, quia debent ciuibus tutum præſtare

reco-

receptaculum, ad eam ferè modum, quo domus sua cuique tutissimum receptaculum esse dicitur *in l. Plerique, ff. de in ius voc.* ac proinde pro graui iniuria reputatur, si quis domum alterius vi introet, *§. Sed & lex, Instit. de iniur.* Et quia salus publica, vita & fortuna ciuium omnium in hoc versatur, ne muri aliorum irruptionibus & incursionibus pateant. Præterea Ciuitates, tanquam asyla ad refugium constitutæ dicuntur sanctificari Iosue *cap. 20. n. 1.* Atqui etiam Ecclesia Catholica & Princeps asylum & refugium ciuium totius Reipublicæ, protectio & præsidium omnium subditorum dici potest. Quis ergo non reputet grauius & enormius delictum esse, si quis eum, in quo omnes spem protectionis & incolumitatis ponunt, violare, lædere, eiusque honorem & maiestatem imminuere ausit?

42 Sexta causa: Inter atroces iniurias numeratur illa, quæ infertur Iudici, *l. Prætor dixit, §. atrocem, ff. de iniur.* & grauissimè puniuntur qui Magistratum, vel eius Officiales, quorum opera Magistratus in administranda iustitia & tuenda iurisdictione in executionibus, vel aliàs vtitur, contumelijs & iniurijs verbalibus, vel realibus afficiunt; quemadmodum pulchrè & doctè deducit Berlich. *p. 5. conclus. pract. concl. 66.* Quantò magis ergo qui Ecclesiam Catholicam, supremumue Magistratum, à quo reliqui omnes dignitatem & iurisdictionem habent, lædere, vel offendere non verentur? Quis enim locus regiminis poterit esse tutus, quis Rector seueritate gaudebit, si Romana Ecclesia, vel supremus Princeps casibus istis subijciatur & omnibus iniurijs expositus sit? Immò quem ex ipsius Ecclesiæ proceribus contumelia tanta non tangeret, & vt verbis vtar Bonifacij VIII. in *d. cap. Felicis de pœn. in 6.* confusio tam aspera non moueret?

43 Septima causa: Si iniuria, quæ infertur Consuli, tanquam Capiti, toti Senatui illata videtur, & ob id pœna augetur, Berlich. *loc. cit. n. 49.* Item si de militibus, qui Præfecto suo, vel Duci non obsequuntur, vel alias in eos iniuriosi sunt pœna capitis sumitur. Iodoc. *in prax. crim. cap. 137. n. 18.* Berlich. *n. 27.* Vtrique & Summus Pontifex tanquam caput Ecclesiæ, alijque Principes non minori reuerentia obseruandi in contemptores iustè animaduertunt. Menochius quoque *de arbitr. Iudic. lib. 3. cent. 4. cas. 363. n. 14. & 15.* refert sua ætate iniurias, quas Papiæ Riccius quidam, & Pisis Crassus Rectori Academiæ intulerat, eos pœna capitis luisse, ob eam rationem, quod Rector gymnasij personam Principis eo loci sustineat & dignitate omnes antecellat.

44 Octauam causam adfert Gregorius Tholosanus eo *lib. 35. cap. 1. n. 22.* quod planè detestabile sit crimen in matrem, in pastorem & defensorem suum, qualis est Ecclesia Catholica, Summus Pontifex & Princeps, insurgere. Quandoquidem, Dionysio Alicarnasseo teste, vniuersali & sempiterna lege receptum sit, inferiores parere præstantioribus, & si non fiat, peiores esse brutis animalibus homines: illa enim quantumuis ferocia sint, tamen aut nunquam, aut raro insurgunt in pastores & curatores; soli homines muneris sui obliti rebellare audent, ferociores ipsis bestijs.

45 Nonam causam suppeditat idem Tholosanus *d. loco n. 28.* Iuuat enim hic contemplari infelicem Rerumpublicarum statum, dum gubernationis modus subuertitur, dum Principatus ambiuntur, hæreses disseminantur. Nunquam enim accidit vel raro innouatio status Reipublicæ, quin clades aliqua diuersarum factionum consequatur, vt expediat aliquando in plures, quàm solitum sit in alijs criminibus, & acrius supplicia sumere, & non tantum crimina peracta, sed etiam præludia grauioribus pœnis, suspicionibus, fidem facientibus, vbi apparere incipiunt, castigare.

46 Decima causa: Si itaque crimen Maiestatis diuinæ vel humanæ euersioni totius Reipublicæ subinde occasionem præbet, non immeritò pœnæ acerbiores in id constituuntur, quia rebelles omnium inde exorientium malorum authores sunt. Quicquid enim est causa causæ, est etiam causa causati. Hæreticus autem, rebellis & violator pacis publicæ est causa belli, ex quo omnium malorum seges: ergo rebellis, qui Catholicam Ecclesiam, vel suum Principem offendit, indeque humanam societatem ac quietem ita turbat, vt belli commodis paranda & suscipienda sit defensio, est causa omnium malorum, bellum subsequentium. Quot quot ergo homines necantur, quotquot ædificia, domus, pagi, ciuitates deuastantur, quotquot Prouinciæ cum incolis, rebusque omnibus perduntur, quicquid in pudicitiam virginum, viduarum, coniugum, ac innocentiam insonsium admittitur, id omne ad hæreticum, atque rebellem tot homicidiorum, incendiorum, adulteriorum, furtorum & damnorum authorem spectat, reumque omnium delictorum eum constituit. Quis igitur miretur, legislatores tam seuerè in vtriusque Maiestatis reos animaduertere, vt etiam liberos eorum pœnarum participes faciant, statuantque? Quis durum, vel iniquum esse dicat, insontes etiam liberos pœnas dare cum patre rebelli, qui occasionem præbuit innocentibus tam iniqua iniustè perferendi.

47 Hæc itaque causa est, hæc ratio peculiaris, quare leges, quæ alioquin neminem volunt ob delictum alterius puniri, in crimine læsæ Maiestatis non tantum authores ipsos sceleris, sed etiam progeniem damnatorum pœnis subijciant. Atque hæc ipsa etiam causa tantum momenti habet in iure, vt in crimine læsæ Maiestatis diuinæ, vel humanæ multa alia etiam introducta sint, quæ ordini aliàs recepto, viæque consuetæ non conueniunt. De quibus lege, si lubet, ex multis Clarum, Farinacium, Baiardum, Capycium, Tholosanum, & P. Delbene *de offic. S. Inquisit. circa hæresim*, opus æternitate dignissimum, ingentis eruditionis, & rerum humanarum, diuinarumque refertum.

48 Quare planè ineptum videtur, vlterius dubitare, an liberi innocentes propter reatum patris puniri possint, necne? Nam si verum est, crimen læsæ Maiestatis tam diuinæ, quàm humanæ à patre commissum nocere etiam filijs, sicuti negari à nemine sanæ mentis potest, omnino consectarium est, obesse etiam innocentibus. Etenim si ipsi quoque nocentes essent, iam non delictum patris, sed reatus proprius eos condemnaret. Etsi enim coniuncti illi innocui esse possunt, nescio tamen quo pacto ab ipsa natura suspecti videantur, cuius instinctu ebullire sanguinem offensi conspicimus, præsentibus personis offensori tam coniunctis. Idem docet Iodoc. *in prax. crim. cap. 26. n. 8.* dum ait, certum esse, quod conspiratores aduersus gloriam & salutem & commoda Principis sui, deregentes hostibus vniuersa ipsius secreta, voluntates & studia &c. puniantur pœna corporali, cum omnium bonorum proscriptione, ac *n. 9.* subiungit, etiam ipsorum liberos, conspirationum tamen non conscios, vniuersis parentum suorum bonis priuari.

49 Quandoquidem legislatores in hac pœna eò potissimùm respiciunt, vt pater, quantumuis suæ salutis oblitus, saltem amore liberorum ab his atrocissimis delictis absterreatur. Quod eo magis eum facturum esse sperant, si non nesciat, etiam in liberos suos innocentes pœnam redundaturam, nihilque à chara progenie, etiam post mortem sperari posse, nisi querimonias & lamentationes, quibus patrem viuis exemptum, indignum quidem memoria, nam leges etiam memoriam eius damnant, prosecuturi sint.

50 Liceat autem hic quærere, num infantes simul atque nascuntur, innocentes sint necne? Vtique respondebitur esse, & quidem benè. Nam hoc omnes norunt & attestantur. Sed si ita est, cur quæso tot miserijs, puta morbis, & ipsi adeò morti obnoxij sunt? Nonne propter delictum primi parentis? Propter crimen læsæ Maiestatis diuinæ? Videmus ergo etiam secundum diuinum iudicium vltionem non solum in auctores scelerum, sed etiam in progeniem ferri damnatorum, *cap. Vergentis extr. de heret.*

51 Si mihi objiciatur, alia esse iudicia Dei, alia hominum, neque diuinam Maiestatem vllam comparationem cum humana admittere. Verùm id quidem est, sed dicat an filij Adæ propterea quod innocentes, restituti fuerint paradiso, è quo pater illorum, spretæ legis diuinæ reus eiectus fuit? An aliqua inter primo, vel secundo genitos, aut natos natorum differentia constituta? Dicat, an iustè, vel iniustè actum, quando Deus vniuersali diluuio innocentes perinde, atque nocentes perdidit? Quando liberos Sodomæorum ab vberibus adhuc hærentes ijsdem flammis, quibus adultos & reos inuoluit? Nunquid Dominus *Deut. cap. 13.* ait: *Si audieris in vna Vrbium egressos esse* deme-

de medio tui filij Belial (siue inobedientes, & iugum Episcoporum abijcientes) *& auertisse habitatores Vrbis suæ, vt seruiant dijs alienis, quos ignorarunt ipsi, & patres eorum* (siue vt nouam religionem sectentur, & non acquiescentes ijs, quæ docent Sacerdotes, *quod est quasi scelus Idololatriæ* 1. *Reg.* 15. *quære solicitè, & diligenter rei veritate perspecta, si inueneris certum esse, quod dicitur, statim percuties habitatores illius Vrbis in ore gladij, & delebis eam*, etiam infantes, & pueros, siue, vt 1. *Reg.* 15. legimus, *paruulum & lactentem*, qui hoc modo seruantur, ne adultiores facti patrum scelere implicentur, & in æternum pereant? Quæ causa est, cur etiam Deus *Ezech.* 21. ita comminetur? Eijciam gladium meum de vagina, & occidam in te iustum & impium. Præterea quid censendum de paruulis, quos peccatum Dathan & Abiron viuos detraxit ad inferos? *Num.* 16. *cap. Ecclesia* 1. *q.* 4. Nonne filij ex illicito & damnato toro, puta adulterio, incestu nati, ex se sunt innocentissimi, & tamen propter alienum, hoc est parentum suorum delictum inter legitimos non numerantur, §. *Si aduersus* 12. *cum §. seq. Instit. de nupt.* Sed infames *cap. Infames* 6. *quæst.* 1. & omnium honorum ac dignitatum indigni, *cap. Infamibus* 87. *de reg. iur. in* 6. ab hæreditate suorum adeò parentum excluduntur. *Auth. licet in fin. C. de natural. lib.* Quinimò incestuosi ob grauitatem delicti paterni non tantum hæreditate paterna, & legitima, *Nou.* 74. *cap.* 6. sed ipsis etiam alimentis iure ciuili indigni reputantur, *Auth. ex complexu, Cod. de incest. nupt. Nou.* 87. *cap. vlt.*

52 Ac proinde iure optimo tam canonico, quàm ciuili cautum est, vt bona hæreticorum confiscentur, liberisque adimantur, licet innocentes, & nulla hæresi infecti sint, *cap. Vergentis extr. de hæret. Auth. Gazaros, C. de hæret.* Iul. Clar. §. *Hæresis v. Et scias* 14. Menoch. *lib.* 5. *præsumpt.* 33. *n.* 17. *cum* 23. *seqq.* Eman. Soar. *com. opin. lit. H. n.* 116. Ita quod cum Donatistæ Catholicis hinc inuidiam facerent, eosque improbæ cuiusdam alienorum bonorum cupiditatis propterea insimularent, sic eis S. Augustinus *ep.* 48. *ad Vincentium* respondit: *Falsò res vestras appellatis, quas nec iustè possidetis*, nec enim ius est, vt hostes Dei, bonis eius fruantur, *& secundum leges Regum terrenorum*, siue Cęsarum *amittere iussi estis, frustraque dicitis: Nos eis congregandis laborauimus, cum scriptum legatis: labores impiorum iusti comedent*, siue vt est in 70. *thesaurizantur iustis diuitiæ impiorum*. *Prou.* 13. De quo eodem iustissimo acquirendi hæreticorum bona titulo *Iob.* 27. sic docemur: *Hæc est pars hominis impij apud Deum, & hæreditas violentorum; hypocritarum auare rapientium*, & potestate ac principatu abutentium, *quam ab omnipotente suscipient. Nepotes impij non saturabuntur pane. Præparabit quidem sibi vestimenta, sed iustus vestietur illis: comportauit quasi terram argentum, sed illud innocens diuidet.*

53 Nec ignoramus consuetudine & statutis plurimorum locorum receptum esse, vt in ciuitatibus pro aliquo graui crimine, puta rebellionis, proditionis, vel huiusmodi, animaduertatur non tantum in corpus delinquentis, sed sed eius bona quoque deuastentur, Farinac. *q.* 116. §. 1. *n.* 28. *& seqq.* Iul. Clar. §. *fin. pract. crim. q.* 82. *stat.* 8. *n.* 1. domus, ædificia & palatia magnifica diruantur, adeout vel sola rudera parietum relinquantur, & subinde etiam nulla vestigia amplius appareant, Baiard. *d. quæst.* 82. *stat.* 8. *num.* 1. Sic olim domus Spurij Melij regnum affectantis complanata est populi iudicio, & area Æquimelium dicta. Varro *in* 4. Valer. Max. *lib.* 6. *cap.* 3. Cic. *pro dom. sua, & in Cat. maio.* Sic Spurij Cassij domus subuersa ob concupitam dominationem, & interempto superiecta. Valer. Max. *lib.* 5. *cap.* 8. Sic cum Q. Gallus Prætor accusatus esset, quod in mortem Octauij Cæsaris conspirasset, præter mortem, hanc pœnam luit, vt domus à plebe dirueretur, Appian. *lib.* 6. *bell. ciuil.* prout hæc refert Gregor. Tholos. *lib.* 35. *syntagm. cap.* 1. *n.* 9. & 10. Id quod adhuc hodie multis in locis obseruatur, teste Alberico, & Paride de Puteo apud Clarum. Et quamuis idem Clarus *d. q.* 28. *stat.* 8. putet, hæc non scripto iure, sed consuetudine tantum hic inde introducta, vti & Capycius loco mox citando, tamen Antonius Gomez *var. resol. tom.* 3. *cap.* 2. *de crim. læsæ Maiest. n.* 11. *in fin.* docet, iure scripto iam prouisum & cautum esse, vt læsæ Maiestatis rei ædes destrui & solo æquari oporteat, nec vnquam restaurari possint in perpetuam memoriam & infamiam delinquentis, quod probat textus *cap. Felicis de pœn. in* 6. vbi disertè statuitur, illum, qui occidit, vel offendit Cardinalem, committere crimen læsæ Maiestatis, & vltra pœnas eo loco sancitas, etiam ædes demoliendas esse. Verba textus sunt: *Fiant habitationes eius desertæ, non sit qui eas inhabitet, dentur cuncta eius ædificia in ruinam, & vt perpetuæ notam infamiæ perpetua ruina testetur nullo tempore reparentur*. Quod hæc iustè fiant haud est dubium, Luc. de Pen. *in l.* 1. *C. de pet. bon. sublat. l.* 10. Quia si Princeps potest eiusmodi rei bona publicare, potest etiam diruere, Capyc. *dec.* 130. *num.* 71. vbi censet, æquissimum hoc esse in detestationem tanti criminis.

54 Et profectò neque diuina etiam exempla desunt. Nam ob peccatum ciuium Hiericanorum anathematezati sunt thesauri; inde Acham, qui regulam auream cum quibusdam alijs preciosis subtraxerat, de anathemate tulisse dicitur, *Ios.* 7. Sic Amalechitarum peccato factum, vt eorum animalia interempta, 1. *Reg.* 15. Sic Deus comminatus est *Ezech.* 21. *Quicquid etiam suppellectilis fuerit, congregabis in medio platearum eius, & cum ipsa ciuitate succendes, ita vt vniuersa consumas Domino Deo tuo, & sit tumulus sempiternus, nec ædificabitur amplius*. Sic obstinatio Pharaonis causa fuit possessionum igni, & grandine, ac iumentorum, & primogenitorum lue absumptorum.

55 Quinimò non ædes tantùm ac palatia, sed nonnunquam etiam totæ ciuitates euersæ, solo æquatæ, & aratro subiectæ fuerunt. Baiard. *in addit.* ad Clar. §. *læsæ Maiestatis n.* 25. *special.* 19. & 31. Sic Vrbs Caria Peloponnensium tota deleta est, quod cum Persis aduersus Græcos fœderatos consilia belli inijsset, Vitruu. *lib. arch. cap.* 1. Excisa Carthago ob rebellionem, & exarata, Liu. *lib.* 51. Plin. *lib.* 15. *nat. hist. cap.* 18. S. August. 3. *de Ciuit. cap.* 21. *l. vsusfruct. quib. mod. vsusfr. amit.* Salaminorum Ciuitas ob proditionem decreto Atheniensium tota subuersa est, Pausan. *in* 1. Sic à Tullio Hostillio Alba diruta ob crimen proditionem Albanorum, Flor. *lib.* 1. *epit. cap.* 3. Virg. 8. *Aenead.* prout hæc exempla refert Tholos. *lib.* 35. *p.* 3. *cap.* 1. *syntagm. num.* 19. & 20. vbi *n.* 18. addit, talem pœnam ab ipso Domino Deo in Idololatras, hoc est hæreticos decretam, Deut. *cap.* 13. & habetur *cap. Si audieris* 23. *q.* 5. *Si audieris*, inquit textus, *in vna ex ciuitatibus dicentes, eamus & seruiamus Dijs alienis, interficiens necabis omnes, qui sunt in ea ciuitate, & incendas eam igni, & erit sine habitaculo in æternum, nec reædificabitur*. Quid obsecro peccarunt domus, palatia, vrbes, sensus & rationis expertes, in quas ob hominum delicta pars pœnæ redundauit? Planè nihil. Quid insontes? Quid innocentes ciuitatum incolæ? Neque hi quidem. Vnde Gratian. *in cap. Ecclesia* 1. *q.* 4. Si ergo, inquit, quæ sensu carent, execrantur, vel anathematezantur, si ea, quæ vim intelligendi non habet, peccatis hominum perduntur, patet, quòd nullum excuset ignorantia criminis, certis nimirum casibus, peccato quoque plebis, electi sæpè sunt impediti, & tandem cum ijs Prophetæ ducti captiui.

56 Nemo ergo miretur, liberos insontes puniri cum patre, cum nomen patris, & memoriam referant, eiusque sanguine sati, eandem sæpè cum patre indolem repræsentent, cumque hac pœna diu viuant in ore famæ, in animis hominum, vt sint exemplum, quo deterreantur cæteri mortales. Istud enim imitata est Liuia Augusti, de qua Tacitus *lib.* 4. *Annal. Florentes priuignos cum per occultum subuertisset, misericordiam erga afflictos palàm ostendebat*: Tale quid secutus Auidius Cassius, qui Vulcatio teste, *multis desertoribus manus excidit, alijs crura incidit, ac poplites, dicens, maius exemplum esse viuentis miserabiliter criminosi, quàm occisi*. Eidem rei attenderunt Græci; qui Caryatibus occisis, ipsorum vxores rapuere in seruitutem: *nec sunt passi stolas, nec ornatus matronales deponere, vt non vno triumpho ducerentur, sed æterno seruitutis exemplo graui contumelia pressa, pœnas dare viderentur pro ciuitate*. Vitruu. *arch. lib.* 1. Nec aliò spectabat sententia Thraseæ, damnantis Antistium, seruata

Taciti

Taciti *lib.14. Annal.* *Quin Insula publicatis bonis quo longius vitam traxisset, eo priuatim miserior, & publicè clementiæ maximum exemplum futurum.* Idem in mentibus libertorum Claudij, dum ei consuadent deliberanti de pœna Mithridatis: *Arriperet oblata, & seruaret exulem; cui inopi quantò longiorem vitam, tantò plus supplicij fore.* Tacit. *lib.12. Annal.* Nec ad alium scopum dirigitur telum Gotarzis eodem librante Tacito *ibidem*: *Ille non propinquum, neque Arsacis de gente, sed alienigenam, & Romanum increpans, Meherdatem auribus decisis viuere iubet, ostentui clementiæ suæ, & in nos dehonestamento.* Vnde disertè de liberis quorum parentes conuicti crimine Maiestatis Imperatores Arcadius & Honorius sæpè citata *l. Quisquis 5. C. ad l. Iul. Maiest.* *sint perpetuò egentes, & pauperes; infamia eos paterna semper comitetur, ad nullos prorsus honores, ad nulla sacramenta perueniant; sint postremò tales, vt his perpetua egestate sordentibus, sit & mors solatium, & vita supplicium.*

56 Quantum enim lateat dedecoris in istorum vita probè expressit Themistius *orat.8. ad Valent. Imper.* *Quocirca tu ex omnibus Imperatoribus nostris, eos, quibus te, omisso rigore, placidum ostendisti, grauius vltus es, pudore illos suffundens, & adigens ad pœnitendum, suaque ipsorum, quàm ex facile concepere, tristitia puniens delinquentes, cum vel inde colligerent, quantum mali, ex quo digno contra supplicio affecti non essent, perpetrassent. Intolerabilior enim longè mœstitia, & maceratio est liberali indole prædito, cum erubescere, cum pudere, quàm corpore pœnam luere cogitur hoc euidenti argumento; quia in corpore læsi obfirmato vultus animo fortiter sustinent ac tolerant; pudore autem inducti mortem non pauci sibi consciuerunt.* Quare etsi alta videtur, minimè tamen talis est oratio Caractaci ad Claudium *lib.12. Annal.* Taciti: *Si statim deditus traderer, neque mea fortuna, neque tua gloria inclaruisset, & supplicium mei obliuio sequeretur. At si incolumem seruaueris, æternum exemplar clementiæ ero.*

57 Nunc ad argumenta pro rationibus dubitandi allata redeo, & ad Regulas illas generales in contrarium allegatas respondeo primò illud tritum: Quod nulla regula sit sine exceptione, *Nou. 39. cap.1. §. & facta*. Licet igitur allegatæ regulæ in thesi veræ sint, tamen in hypothesi & proposito crimine læsæ Maiestatis vel diuinæ, vel humanæ locum non habent. Regula enim non valet, quando expressum ius contrarium statuit, aut aperta ratio contrarium euincit, *l.1. ff. de reg. iur.* Et quamuis sine culpa regulariter nemo sit puniendus, hoc tamen ita est intelligendum, nisi subsit causa, *cap. Sine culpa 23. de reg. iur. in 6.* Multa enim fiunt sine culpa, quæ non fiunt sine causa. Huc facit textus *in cap. Quoniam frequenter, §. Porrò*, ibi: *Quoniam in coniugio casus multi occurrunt, in quibus coniuges sine culpa, sed non sine causa continere coguntur. Extr. vt lit. non contest.* Sic coniugi innocenti abstinendum est à nuptijs, si ob alterius adulterium factum est diuortium, *cap. Is qui 23. q.7.* idque propter indissolubilem matrimonij nexum. Sic qui ignorantes per simoniam ad beneficium promoti sunt, licet culpa careant, tamen remouentur, *cap. de regularibus 25. cum cap. seq. extr. de Simon.* idque propter detestationem simoniæ. Sic filij naturales ab Ordinibus Ecclesiasticis remouentur ob incontinentiam parentum, *tot. tit. & in 6. de fil. presbyt.* Sic si Rector Ecclesiæ sit leprosus, debet ab administrationis officio remoueri, *cap. 4. extr. de Cler. ægrot.* propter scandalum & abominationem populi. Sic liberi naturales patri regulariter non succedunt, & quamuis ipsi non peccarint, sed eorum parentes, nihilominus per priuationem hæreditatis puniuntur, *l. vlt. C. de natural. liber.* vbi ratio redditur, vt vitium paternum in ijs refrenetur; adeòque id fit in odium leuitatis & libidinis, vt Imperator sentire videtur *in tit. Nou. 89.* vbi ait, se non dare luxuriantibus, sed pudicis legem. Cùm itaque etiam in crimine læsæ Maiestatis multæ causæ sint, quas modo recensui, quare filij cum patribus puniantur, ideò necessarium non est aliquam subesse culpam. Neque desunt leges & exempla, quibus apertè habetur, quod subinde alij pro alijs, puta proximi, subditi, familiares, domesticique temporali pœna puniti sint, etsi sceleris participes non fuerint, *c. Ecclesia 1. q.4.* quemadmodum infra pluribus ostendam.

58 Ad Regulas magis speciales secundò loco adductas respondeo primò, quod Regulæ per exceptiones vitientur, *l.1. v. Vitiata est, ff. de regul. iur.* Et quod à regula communi ex causa recedi possit, *l. Ita vulneratus circa fin.* ibi: *Multa enim, ff. ad l. Aquil. l. Vtilitatem, ff. de confirm. tut. l. Si domus, §. Qui confitetur*, ibi: *iustam autem causam adfert, ff. ad l. 2. l. Regula in pr. ff. de iur. & fact. ignor.* Aliter respondet Tholosanus *p. 3. lib. 35. cap. 1. syntagm. num. 25.* quod illa axiomata vera sint in criminibus vulgaribus, in atrocioribus autem non omnino recipiantur. Nam in criminæ læsæ Maiestatis, tùm diuinæ, tùm humanæ, & propter atrocitatem eius, & propter rationes allegatas peculiare est, vt filij vnà cum parentibus puniantur.

59 Ad tertiam ex sacris literis petitam obiectionem respondeo, quod in aliquibus casibus, etiam secundùm diuinum iudicium, filij pro patribus puniantur temporaliter, & iuxta canonicas sanctiones quandoque feratur vltio non solùm in auctores scelerum, sed etiam in progeniem damnatorum, *cap. Vergentis extr. de hæret.* Præterquam enim quòd Deus *Exod. 20.* ad Moysen dicat; *Ego sum Deus zelotes*, qui visito peccata patrum in filios vsque in tertiam & quartam generationem, *c. Homini 1. q.4.* Exempla passim in Sacra Scriptura occurrunt. Nam ob peccatum Achor plebs Israelita in hostium manus venit, *Ios.7.* Propter peccatum filiorum Heli, & pater & populus gladio hostili occubuere, *1. Reg.4.* Nauicula Ionæ & qui in ea erant periclitabantur ob vnum Ionam fugitiuum, *Ion.1.* Ob peccatum Dauidis populi ab Angelo facta miseranda strages, *2. Reg. cap. vlt.* Filiorum paruulorum Sodomitarum ætas, vel ignorantia non prohibuit, quin vna inuoluerentur vindictæ parentum, *Gen.19.* Sicut & peccante patre Cham filius eius Chanaan maledicitur, *Gen.9.* Et pro Giezis peccato posteri eius lepra puniti sunt, *4. Reg.5.* Ob peccatum Achab & posteri de solio deiecti, *3. Reg.19.* Sic Dauidi remissum quidem est peccatum, sed audiuit; non auferetur gladius de domo tua, *2. Reg. 12.* Item & Ezechiæ dictum ob eius peccatum futuros quoque eius filios eunuchos in palatio Babylonis, *4. Reg.20.* Et erat constans opinio inter eos, qui veram legem Dei profitebantur, aliquando in filios transferri vltionem parentum à Deo. Quare de cæco nato discipuli Dominum interrogarunt, quis peccasset ille ne, an parentes eius? *Ioan.9.* Quemadmodum hæc & plura alia pulchrè congerit Gratianus in Decreto *c. Ecclesia 1. q.4* Gregor. Tholosan. *in syntagm. iur. lib. 35. cap.1. n. 27.* Exemplum habemus in nouo testamento *Matth.27.* vbi cum Iudæi clamarent sanguis eius super nos, & super filios nostros, etiam posteri eorum obnoxij fuerunt pœnæ mortis Christi, *d. c. Ecclesia 1. q.4.* Ad S. Augustinum respondeo, illum loqui non de pœna temporali, sed spirituali. Ita Couar. *var. resol. lib.2. cap.8. n.6.* Id quod ex ipso *c.10.* satis colligi potest, quando hæc verba adduntur, *nec pro peccatis parentum spirituali pœna filij sunt plectendi.* Vt iam nihil dicam, quod aliqui velint, Gratianum, relictis S. Augustini verbi, sua supposuisse, mentem illius non adeò benè assecutum. Ita *addit. ad d. c.10.* Sic explicat etiam additio *cap.1. caus.24. q.3.* apud Iuonem, rationem S. Augustini, assignans his verbis: *neque enim hæc corporalis est pœna, qua legimus quosdam contemptores Dei cum omnibus suis, qui eiusdem impietatis participes non fuerunt; pariter interfectos.* Meus itaque S. Augustini, aliorumque eo spectat, ne filij afficiantur pœna aliqua spirituali. Id quod vltrò fatemur. Deinde responderi potest, S. Augustinum eo loci facere discrimen inter peccatum originale, & actuale, quoque liberi illud à parentibus trahant, non etiam hoc. Vide Couar. *d. c.8. n.6.* vbi etiam aliter respondet.

60 Quæ cum ita sint, non est mirum, quod legumlatores nostri diuinam iustitiam imitati, pœnam vltra delinquentes in atrocioribus quandoque extendant; vt proinde in crimine hæreseos in filios pœna extendatur ad primam & secundam vsque generationem, itaut filij sint inhabiles ad beneficium Ecclesiasticum, vel officium sæculare, si patres ante mortem Ecclesiæ incorporati non fuerint,

cap. Statutum de haeret. in 6. Tholosan. eo *lib.* 35. *cap.* 1. *n.* 26. Ob eandem causam bona haereticorum confiscantur, itaut nihil eorum ad filios deriuetur, *d. c. Vergentis extr. de haeret.* Vt igitur paucis me expediam, & dicta sacrae Scripturae cum exemplis allatis conciliem, respondeo cum Antonio Gomezio *tom.* 3. *cap.* 1. *n.* 13. poena aeterna nunquam puniri filium pro patre, nec vnum pro alio, & ita intelligendam esse auctoritatem sacrae Scripturae post Innoc. *in c. Grauem de sent. excom.* puniri tamen poena temporali, *d. cap. Vergentis extr. de haeret.* Siquidem, vt ait idem Augustinus, relatus *in c. Sic habes* 24. *q.* 3. *Tunc quidem ad terrorem viuentium mortalia corpora perimebantur, quandoque vtique moritura.*

60 Ad quartum respondeo cum distinctione. Vel enim confiscatio fit viuo adhuc perduelle, vel eo mortuo. Si viuo, tunc non potest dici, quod poena ab haerede exigatur; quando enim ipsi delinquenti bona iam fuerunt adempta & in fiscum redacta, ipse potius fuit punitus, non haeres. Et quia nihil eorum ad ipsius haeredem peruenit, consequens est, illum in bonis puniri non posse. Si verò confiscatio fit primum post mortem perduellis, speciale esse dico in crimine laesae Maiestatis, vt delicta & poenae morte non extinguantur *l. vlt. C. ad l. Iul. Maiest. l. Ex Iudiciorum n. t. ff. de accus. l. Pannonius, §. reo perduellionis, ff. de acq. hared. §. Per contrarium, v. Damnata, Instit. de haered. quae ab intest.* Iul. Clar. *§. Laesae Maiestatis v. Item licet*, Peregr. *de iur. Fisci lib.* 4. *tit.* 5. *n.* 19. Farinac. *de Inquisit. lib.* 1. *tit.* *q.* 10. *n.* 42. Ratio specialitatis est, quia ex quo sceleratissimum quis consilium cepit, exinde quodammodo sua mente punitus est, *l. vlt. C. ad l. Iul. Maiest.* Item quia cum poena in hoc crimine imponatur ipso iure, ideò transit contra haeredes, Glos. *in l.* 3. *§. Quod autem, ff. Quod quisque iur. text. in l. vlt. C. ad l. Iul. Maiest.* Gomez *var. resol. tom.* 3. *cap.* 2. *n.* 2. *&* 5. Quemadmodum in simili dicunt, quando vassallus committit eiusmodi feloniam, propter quam feudum perdatur ipso iure, & quando talis fit iniuria, quae trahit secum executionem, tunc etiam in haeredem transire, *l.* 3. *§. Quod ait Praetor, ff. Quod quisque iur.* Bald. *in l. Imperialem, §. Insuper de prohib. feud. alien. per Freder.* Capyc. *dec.* 130. *n.* 16.

61 Ad quintum respondeo, *Auth. Vt nulli Iudicum* loqui in illis casibus, vbi lex tantum poenam capitis, vel deportationis imponit, secus si vtranque, vt in crimine laesae Maiestatis & haereseos, in quibus speciale est propter enormitatem delicti, vt vtraque poena corporalis & pecuniaria locum habeat, Capyc. *d. dec.* 130. *n.* 40.

62 Ad sextum respondeo, olim rei damnati bona regulariter fuisse publicata, *l.* 1. *in pr. ff. de bon. damn. l. Eum, qui in pr. ff. de interd. & releg. l. Si ademptis, C. de sent. pass.* Illud autem ius ita generaliter disponens postea fuisse mutatum per *Nou.* 17. *Nou.* 133. *§. penul.* Illa ipsa tamen mutatio non ita fuit vniuersalis, vt non aliqui casus remanserent excepti, Farinac. *q.* 25. *n.* 7. quales Iulius Clarus *§. fin. q.* 78. *in pr.* putat omnes illos, quibus alicui crimini nominatim lege aliqua publicatio fuerit imposita. Exempli causa, si quis ob crimen falsae monetae fuerit damnatus. Iul. Clar. *d. §. fin. q.* 78.

63 Id ipsum adhuc in crimine laesae Maiestatis diuinae, quale est haeresis, obseruatur, *cap. Vergentis de haeret.* & ibi Doctores, traditque Gomez *d. tom.* 3. *cap.* 2. *n.* 1. vt videlicet tunc quando haereticus, vel apostata damnatur, bona eius publicentur, Iul. Clar. *d. q.* 78. *in pr. & §. Haeresis n.* 12. Menoch. *lib.* 5. *praesumpt.* 37. *n.* 2. Idem in crimine laesae Maiestatis humanae seruandum esse conuincit textus in *d. Auth. in fin.* vbi expressè habetur, in Maiestatis crimine condemnatis veteres leges seruari iubemus, quae sunt *l. penul. l. fin. §. penult. C. Ad l. Iul. Maiest. l. Quisquis, C. eodem*, Iul. Clar. *d. q.* 78. *& in §. laesae Maiestatis n.* 9. Gomez *loc. cit. n.* 11. Soar. *lit. B. num.* 30. Viuius *comm. opin. lib.* 2. *v. Confiscari n.* 1. Farinac. *q.* 25. *n.* 11. Gothofr. *ad d. Nou.* 133. *cap. fin.*

64 Et quamuis aliqui cum Glossa velint per *Auth. Bona damnatorum* excipi crimen laesae Maiestatis tantùm in primo capite, videlicet quando contra supremum Principem, vel Rempublicam molitio fuit facta; secus si crimen hoc contra inferiorem commissum, Iul. Clar. *d. n.* 9. *in fin.* Nihilominus contrarium, quod textus ille loquatur generaliter & indistinctè, ac proindè quod verba illa *Veteres leges seruari iubemus*, generaliter sint intelligenda docet Capyc. *dec.* 530. *n.* 32. Bald. *ad d. Auth. Bona damnat. in summ.* Laurent. *in tract. de crim. laesa Maiest. n.* 18. *vor.* qui simpliciter dicit, in crimine laesae Maiestatis etiam hodie non reseruari bona filijs, cum quo consentit ipse etiam Iul. Clar. *in §. laesae Maiestatis n.* 9. *in fine*, vbi testatur, hanc limitationem consuetudine non seruari per rationem, quod verba generalia generaliter sint intelligenda, *arg. l.* 1. *ff. de aleat. l. Si seruitus, ff. de seruit. vrb. praed. l.* 3. *ff. de offic. Praesid.*

65 Ad septimum respondetur, oppositam *l. antep.* recipere varios sensus, & interpretationes. Glossa putat, eam habere locum in alijs capitulis quàm contra Principem, vel Rempublicam. Vide Capyc. *dec.* 130. *n.* 17. Aliter respondet eadem Glossa, nimirum, quod bona eorum, qui fuerunt liberti damnatorum Maiestatis crimine, referuntur liberis damnatorum, & tunc demum fisco vendicentur, si nemo damnati liberorum existat, hoc esse speciale in haereditate libertorum damnati, vt referuentur liberis, alias autem bona fiunt fisci. Idem *ibidem n.* 20. Sed Gothofredus *ad d. l. antep.* respondet, hodie id mutatum, fisco omnia occupante, *l.* 5. *C. ad l. Iul. Maiest.* vide hanc legem ad longum examinatam apud Conrad. *de Regal. cap.* 3. *n.* 203. cum multis sequentibus.

66 Ad octauum respondeo, hanc Budaei, & Iulij Clari opinionem receptissimae aliorum Doctorum sententiae, & iuris etiam veritati repugnare. Nam dispositio *d. l. Sancimus* cum reliquo iure communi, quod allegatum fuit argumento 1. *&* 2. concordat: absurdum autem esset dicere, hoc ius commune obstare, quo minus obseruandum sit, quod *in l. Quisquis* constitutum est. Farinac. *q.* 117. *§.* 3. *n.* 101. cum praesertim in ea lege de atrocissimo crimine laesae Maiestatis agatur; ideòque verisimile non sit, Imperatores Arcadium & Honorium in *d. l. Sancimus* expressè non facturos fuisse eius criminis mentionem, si *d. l. Quisquis* abrogare voluissent. Nec censetur vetus ius per nouam constitutionem abrogari, si haec illius iuris, siue rei, de qua aliquid cautum est iure illo veteri, non faciat mentionem expressam, *l. Praecipimus in fin. C. de appell. l. Sancimus, C. de testam.* Iaf. *in auth. ex testam. n.* 5. *C. de collat.* Paulò aliter respondet Harprecthus *§. Publica autem, Instit. de publ. iud. à n.* 63. Cum Imperatores Arcadius & Honorius vtriusque legis, tam *l. Quisquis, C. ad l. Iul. Maiest.* quàm *l. Sancimus, C. de poen.* auctores sint, hi autem *in d. l. Sancimus* nominatim non meminerint filiorum rei perduellionis, sed aliorum propinquorum, notorum, affinium & familiarium, minimè putandum est, istam constitutionem ad filios etiam porrigendam esse. Quicquid enim noua lege specialiter expressum non est, id veterum legum, constitutionumque regulis relictum intelligi debet, *l. Praecipimus, §. vlt. C. de appell. & cap.* 2. *tit. de constit. in* 6. Ac posteriores leges catenus prioribus derogant, hisque potiores sunt, quatenus ipsis omnino sunt contrariae: alioquin posteriores ad priores pertinent, *l. Non est nouum* 26. *cum duabus seqq. ff. de legib. l. vlt. ff. de constit. Princip.* Caeterum quamuis ex abundanti concederetur, posteriori ista *l. Sancimus, C. de poen.* priorem *l. Quisquis, C. ad l. Iul. Maiest.* esse sublatam, attamen non ineptè dici poterit, dispositionem prioris huius legis in vsum reuocatam censeri per textum *l. Quando in fin. C. de bon. proscript.* Bocer. *in tr. de crim. Maiest. cap.* 3. *n.* 54.

67 Ad nonum respondetur; ab ista dispositione disertè excipi casum laesae Maiestatis, *l. Quando, C. de bon. proscript. l. Quisquis, C. ad l. Iul. Maiest. Nou.* 134. *§. vlt.* Deindè extra istum casum in praxi non seruari, quod in argumento allatum fuit. Iul. Clar. *§. fin. q.* 78. Baiard. *in addit. ad Clar. §. Laesae Maiestatis n.* 25. vbi facit hanc differentiam inter liberos masculos & foeminas, quod filij nihil consequi possint è bonis paternis, sed filiae saltem dotem, *d. l. Quisquis, §. ad filias.* Similiter etiam Vuosembecius *d. n.* 4. se ipsum corrigendo addit: Nisi quis existimet in hoc Maiestatis crimine veteres leges etiamnum valere, *arg. auth. bona damnatorum, C. de bon. proscript.*

68 Et meritò veteres leges adhuc valere debent. Quomodo enim

enim aliàs verum esset, quod liberis perpetua egestate sordentibus sit & mors solatium, & vita supplicium, *l. Quisquis, C. ad l. Iul. Maiest.* si ipsis legitima de bonis paternis esset relinquenda? Ac sanè quod legitima non sit relinquenda liberis perduellis pulchrè probatur his argumentis. Primò, Imperatores Arcadius & Honorius dilucidè satis rescripserunt, omnia bona rei perduellionis Fisco addici, *l. Quisquis, C. ad l. Iul. Maiest.* vnde necessario sequitur, quod inde legitima liberis non relinquatur. Deinde & illud est iuris non incogniti, quod, viuo adhuc parente, legitima liberis non debeatur ex eius bonis, *l. 1. §. Si impubere in fin. ff. de collat. bonor.* Mynsing. *cent. 4. obser. 25.* Hinc si parens nulla habeat bona, quando moritur, liberis nulla etiam legitima assignari potest; sed viuo adhuc parente, perduellionis reo, bona eius omnia ante condemnationem quidem ita Fisco sunt obligata, vt nihil inde alienari possit, *l. Donationes, §. vlt. ff. de donat. l. vlt. in princ. C. ad l. Iul. Maiest.* & similibus. Et post sententiam condemnatoriam ipsius confestim dominium totius substantiæ Fisco cedit, etiamsi ipse parens adhuc viuat, nondumque vltimo supplicio mulctatus, *arg. l. Quæsitum in pr. ff. qui & à quibus manumissi &c. d. l. Quisquis*, ibi: *gladio feriatur, bonis eius omnibus Fisco nostro addictis*, *C. ad l. Iul. Maiest.* Inde ergo concludere promptum est, quod ex bonis patris rei perduellionis, vel hæresis legitima liberis non competat, Cuiac. *lib. 6. obser. cap. 23.* Farinac. *q. 116. §. 3. n. 77.* & *q. 24. n. 37. & seqq. cap. Vergentis de heret.* vel filij seduntur incapaces omnis successionis paternæ, vt sic patres timore pœnæ ita grauis deterreantur à tali crimine. *Auth. Gazaros, C. de heret.* & tradunt Glossa *in cap. Cum secundum de heret. in 6.* Pegna *2. p. Direct. comm. 9.* Simanch. *de Cath. instit. tit. 29. n. 12.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 16. n. 26.* & Delbene *de offic. S. Inquisit. p. 1. dub. 123. sect. 5. n. 7. & 8.*

69 Ad decimum respondetur, legem illam vltimam eo casu procedere, quando pater dum vixit, non fuit insimulatus alicuius criminis, sed post mortem primùm reus factus; tunc enim per publicationem bonorum non statim ab executione incipiendum, sed liberis, qui alioquin ius quæsitum in bonis paternis post mortem habent, merito permittendum est, vt defensionem patris suscipere, & crimen purgare possint. Nos autem versamur in casu longè diuerso, & quidem tali, quando viuus pater reus postulatus, condemnatus & proscriptus fuit, cuiusque bona adhuc superstitis iam cessere Fisco.

70 Ad vndecimum responderi potest primò: Imperatoribus Arcadio & Honorio in *l. Quisquis*, & Friderico *in auth. Gazaros*, ac Summis Pontificibus Alexandro & Bonifacio in suis Constitutionibus, hoc quod de liberis statutum est non videri durum, affirmantibus se liberis rei læsæ Maiestatis, qui paterno debuissent punire supplicio, vitam Pontificia, & Imperiali lenitate specialiter concedere: quippè filij reorum criminis Maiestatis diuinæ, vel humanæ deberent & ipsi vltimo supplicio affici, nisi ex gratia ipsis vitam reseruassent, Farinac. *d. q. 116. §. 3. n. 47.* Respondeo secundò, multa esse, quæ videntur dura, & tamen legibus causa sunt, *l. Prospexit, ff. Qui & à quibus*, Gail. *2. obser. 154. n. 5.* Coler. *de process. execut. p. 1. cap. 6. n. 141. per l. 2. §. 3.* & ibi Gothofr. *ff. de peric. rei empt. & vend.* Licet itaque hoc crudele putemus, tamen antiquum est & omnium ciuitatum commune, vt ait Cicero *in ep. ad Brutum*, vt charitas liberorum amiciores redderet Reipublicæ parentes, Cuiac. *in parat. C. ad l. Iul. Maiest.*

71 Ad decimum secundum respondetur; Iulij Clari testimonium exiguam fidem mereri, quemadmodum etiam Angelus, contra quos stat Farinacius videndus *q. 116. §. 4. n. 146.* Taceo, quod Iulius Clarus verba faciat de crimine commisso contra aliquam ciuitatem. Similiter Vuesembecius illud tantum dicit se nunquam vidisse seruari, quod in liberos transeat infamia & probibitæ testamento factionis pœna, testatur tamen *ibid. n. 4.* vsurpatam pœnam gladij cum publicatione bonorum. Vt autem appareat impudentia & temeritas asserentium, neminem reperiri, qui viderit tales pœnas in filijs obseruatas, adducam ex Gregorio Tholosano *p. 3. syntagm. lib. 35. c. 1.* exempla quædam, è quibus luculenter apparebit, falsissimum esse, quod tam audacter negatur.

72 Cùm Gracchi statum ciuitatis conati fuissent conuellere, Tyberius & Caius tam acerbam de ijs vindictam sumpsere, vt non tantum corpora eorum insepulta iacuerint, sed eorum etiam familiares, ne quis posthac inimicis Reipublicæ amicus esse vellet, de robore præcipitati sunt, Val. Max. *lib. 3. c. 3.* Appian. *1. de bell. ciuil.* Plutarch. *in vit. Gracchi*, Plin. maior *lib. 14. c. 4.* Plin. iun. *de vir. illustr. cap. 64. & 65.* S. Augustin. *13. de ciuit. c. 24.* Flor. *in epit. lib. 3. cap. 14. 15. 16.* Commodus Cæsar capite plecti iussit Cleandrum Phrygem genere, Præfectum militum & cubiculi sui, quod copiam multam frumenti coegisset, vt tempore famis fauorem populi inescaret pro suo imperio, dum illum largiretur, socijque & filij eius vnà interfecti, & corpora eorum in cloacas proiecta. Herod. *lib. 1.* Sub Tyberio Ælius Seianus ob crimen Maiestatis damnatus & capite mulctatus est, caputque eius in Gemonias scalas proiectum, omnibus eius liberis interfectis. Dion Cass. 58. Cornel. Tacit. *annal. 5.* Sic scribit Iustinus ex Trogo *l. 10.* & Plutarch. *in Artax.* quod habitum fuerit iudicium & supplicium exactum de coniurantibus in vitam Artaxersis, Regis Persarum, & in vxores, & in eorum liberos, ne aliquod tanti sceleris vestigium superesset, Sic Ptolomæus, Ægypti Rex sumpsit iudicium de Cratesiclea matre, & liberis Cleomenis, qui in salutem Principis coniurarat. Plutarch. *in Cleomede*. Narrat Q. Curtius *l. 6. de gest. Alex.* legem Macedonum esse, vt propinquis eorum, qui Regi insidiati essent cum ipsis necarentur. Sic Darius, Persarum Rex, cum Intaphernes repulsam à Ianitoribus eius passus nares eis abscidisset, supplicium sumpsit de crimine in solos Ianitores admisso, non tantum de ipso Intapherne, sed de omni eius familia, cognatione & liberis. Herod. *in 3.* Alexander Magnus nouit qui, quantique faciendi sunt Principes, atque id exemplo docuit. Iussit enim Baryaxem Medum cum socijs defectionis necari, quod erecto Cydari capiti imposita se Medorum, & Persarum Regem appellasset. Arrian. *lib. 6. exped. Alex.* Atque hæc quidem de antiquissimis ac aliarum etiam Gentium exemplis, de recentioribus alio loco. Hic breuiter ostendisse sufficiat, quàm acerbè in læsæ Maiestatis reos antiquitas animaduerterit, qui non tantum in ipsum Principem, sed in eius etiam ministros deliquerunt, ita vt liberis non tantum bona paterna adempta, sed & vita; immò non liberis tantum, sed ipsis quoque amicis, socijs & familiaribus.

73 Ad decimum tertium respondetur; nos non inficiari, quod diuersis modis iuxta diuersitatem legum, edictorum & statutorum in locis, vbi commissa fuerint, puniantur. Quodque in hoc crimine puniendo Principes vel pro facilitate, vel asperitate sua, in quam propendebant, item ex causa personarum & imminentis periculi, varias pœnas statuerint; quemadmodum id exemplis demonstrat idem Tholosanus *d. cap. 1. n. 8. & 36.* vbi *n. 29.* sic loquitur Cæterùm variarunt tempora, & Principum & locorum leges, & quemadmodum pęnas exasperare potuerunt reorum pernicies, & criminis peristases, eadem ratione aliquando, & alicubi à pluribus Regibus, & nomothetis temperatæ sunt legum vindictæ; quemadmodum id *num. 30. & seqq.* alijs exemplis ostendit. Nos interim apertissimis iuris vtriusque textibus nixi, iustam dicimus publicationem, quam Pontifices Summi, ac Principes ipso facto à legibus iam decretam in reos criminis læsæ Maiestatis diuinæ vel humanæ, etiam in præiudicium liberorum, edicunt. Porrò quod de insontibus liberis à pęna infamiæ & inhabilitatis liberandis Boer. *n. 36.* tradit, intelligendum est secundum Galliæ consuetudinem, at priuatio bonorum & dictionum paternarum, quæ pęna, quia directò non in filios, sed in ipsum parentem tendit etiam apud Gallos recepta est, quemadmodum id Tholosanus ibidem *n. 37.* satis clarè indicat. Vide Farinac. *d. q. 116. §. fin.*

74 Ad decimum quartum respondemus sicut ad proximum, videlicet, quod cum aliqui Principes remissiores, & nimis faciles fuissent in puniendo hoc crimine, alij verò nimis seueri, Honorius & Arcadius mediam viam ingressi legem *Quisquis* tulerunt. Quod & fecerunt Summi Pontifices. Quæ quia in corpus iuris relata sunt, merito eis standum est. Non enim exemplis, sed legibus

iudicandum, *l. Nemo, C. de sent. & interloc.* Etsi exempla aliquod momentum haberent, ea, quæ supra *in resp.* 3. & 12. allata fuerunt, vtique numero & pondere suo præualerent. Non sum solicitus de primo authore & inuentore proscriptionis, sufficit eam à legislatoribus nostris approbatam, & communiter ab omnibus receptam esse. Etiam crudelissimi tyranni, quales Diocletianus & Maximinus bonas & salutares leges promulgarunt; vt non tam attendendum sit, quis statuerit, quàm quid statutum sit. Si qui ius confiscandi habent, bona reorum ad Fiscum tantum locupletandum publicant, nemo laudat; si reis, eorumque liberis materiam delinquendi subtrahere student, nemo vituperat, sed plurimùm commendat.

75 Has itaque in vtranque partem ita disputatis, & examinatis manet firma conclusio, atque regula; in crimine læsæ Maiestatis tum diuinæ cum humanæ reatum patris nocere liberis, etiam innocentibus.

CONSVLTATIO LV.

An obseruatio decretorum S. Inquisitionis, atque Vrbani VIII. de Canonizatione Sanctorum admittat ab initio publicationis eorundem aliquod temporis interuallum ad effectum procedendi ad vlteriora in Canonizatione?

1 NEgatiuè videtur respondendum. Quippè quæ iubent statim amoueri apposita ad sepulchrum, vel Imagines, & reliquias defunctorum cum fama & opinione sanctitatis. Ponderanda namque est dictio illa *statim*, quæ intelligenda est sine aliquo interuallo, *l. Cum quidam* 23. ibi: *Et statim auferat sine aliquo scilicet interuallo, de legat.* 2. nec vllam prorsus temporis dilationem admittit. Roman. *sing.* 310. Matesilan. *sing.* 111. *in fin.* Socin. *sen. cons.* 66. *n.* 17. *vol.* 1. cum alijs plena manu congestis à Tiraquello *in l. Si vnquam, v. Reuertatur n.* 116. *C. de reuoc. donat.* Surd. *dec.* 111. *nu.* 32. Grat. *dict.* 275. & Barbos. *dict.* 375. vtrobique *n.* 1. Maximè quando prolata est à lege. Nam tunc debet intelligi absque alio intermedio, sicut aduertit Ricc. *dec.* 338. *n.* 3. *p.* 4. tanquam expressa in sensu proprio, cùm de sui proprietate omne temporis interuallum excludat, nullamque dilationem, etiam modicam, admittat iuxta notata per Imol. *in l. Diuortio* 8. *n.* 4. *col. pen. in princ.* & Ias. *n.* 13. *in fin. ff. solut. matrim.* Aretin. *in l. Cum res legata* 47. §. 1. *n.* 4. *in* 1. *concl. de legat.* 1. Tiraquel. *d. v. Reuertatur n.* 120. Surd. *cons.* 437. *n.* 31. *vol.* 3. Grat. *dict.* 41. *n.* 10. & Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 5. *n.* 86.

2 In quam sententiam vrgent etiam verba Breuis eiusdem Vrbani, dati sub die 5. Iulij 1634. libello eorundem decretorum *pag.* 10. *& seq.* ibi: *Demum, vt eiusmodi decreta obseruarentur indubie, ac omnimodam sortirentur exequutionem, statuimus* &c. *ne ex nunc deinceps quispiam vlterius prosequeretur, nisi postulator prius per legitimas iuridicè susceptas probationes* &c. *præscriptam in supradicto decreto formam omnino seruatam extitisse docuerit* &c. *& nisi postea* &c. *ab Apostolica Sede ad hæc specialiter delegatus* &c. *supradicto decreto nullatenus contrauentum esse ritè pronunciauerit*. Exigunt enim præcisam illius obseruationem ab ipsa die promulgationis, continuatam vsque in præsens, cùm dictio *omnino* interposita verbis temporis præteriti, nempè *præscriptam in supradicto decreto formam seruatam extitisse* idem significet, quod omni tempore secundum Glos. *in auth. Qua in Prouincia v. omnino, C. vbi de crim. agi oport.* ac indistinctè ex omni parte, Ias. *in l. Quod te* 5. *n.* 28. *ff. si cert. pet.* Bened. Ægid. *in repet. l. Ex hoc iure, ff. de iust. & iur. p.* 1. *cap.* 8. *n.* 40. Petr. Barbos. *in l.* 1. *p.* 4. *n.* 19. *ff. solut. matr.* ac si dictum foret quoad omnem sui partem. Paris. *cons.* 126. *n.* 29. *vol.* 1. Estque adeò præcisa, vt omnem gratiam & dispensationem excludat ex relatis à Tiraquel. *d. v. Reuertatur n.* 81. & Sanch. *de matr. lib.* 1. *disp.* 32. *n.* 6. nec sinat locum esse purgationi moræ, sicut ex dicto Angeli *in l. fin. n.* 4. *post med. C. de fideic.* notat Tiraq. *eo n.* 8.

3 Dictio verò *nullatenus* non solùm exponitur nullo modo, sed etiam nullo tempore, vt sensus sit nullo modo, nulloque tempore ei contrauentum fuisse. Ruin. *cons.* 20. *n.* 10. *vol.* 2. Immò tanquam negatiua vniuersalis, prout illam asserunt ex Archid. *in cap. Solent v. Sed natura de consecr. d.* 4. Roman. *cons.* 326. *n.* 11. & alij penes Tiraquellum *d. v. Reuertatur n.* 94. vi sua prorsus excludit quamcumque etiam minimam temporis partem, Ias. *in l. fin. n.* 25. *ff. de fer.* Gemin. *cons.* 33. *n.* 2. *post med.* probatq; Vulpel. *de præposit. dict. Nullatenus in princ.* cum alijs, ac Cosm. *in pragm. sanct. tit. de elect.* §. *Et vt omnia, v. Recipere ad med. ac tit. de collat.* §. *Quod si quis, v. Nullatenus,* & Cened. *post lib. pract. & Canon. quæst. sing.* 69. *n.* 3. & 4. negatque omnes casus & potentiam, Menoch. *cons.* 383. *n.* 14. *vol.* 4. sicque adimit etiam omnem facultatem dispensandi in contrarium, Archid. *in cap.* 1. *n.* 3. *d.* 56. & *in cap. Quoniam v. Nullatenus de Immun. Eccles. in* 6. Collect. *in cap.* 1. *in princ. de fil. presbyt.* Io: de Anan. *in c. Qualiter & quando n.* 14. & Io: Andr. *de accus.* post Zenzel. Imol. *in Clem.* 1. *n.* 19. *de æt. & qual. & in Clem.* 1. *n.* 20. *de sequestr. possess. & fruct.* ibiq; Card. *in* §. *Si quis autem n.* 6. *q.* 6. Ias. *d. l. fin. n.* 26. *ff. de fer. & l. Scrinarios n.* 9. *C. de testam. milit.* Tiraquel. sub præcit. *n.* 65. & Vulpel. *d. dict. Nullatenus n.* 1.

4 Quæ planè euincunt paritionem dictorum decretorum debere esse instantaneam, cum prænotatæ dictiones, præter superiùs dicta, habeant vim decreti irritantis, tollendoque omnem potestatem aliter disponendi annullent ac irritent quicquid in contrarium fit, vt de dictione *omnino* asserunt Ruin. *in rubr. ff. de oper. non. nunc. n.* 10. ibisque Paris. *n.* 56. Lambert. *de iurep. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 7. *ar.* 30. *n.* 26. *& seq.* Matelcot. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 29. *n.* 11. & alij penes Grat. *dict.* 150. *n.* 2. Ioan. de Anan. *d. cap. Qualiter & quando n.* 14. Felin. *in cap. Ex parte* 12. *n.* 7. *de constit.* Ias. *d. l. fin. n.* 25. *de fer.* dictaque *l. Scrinarios sub n.* 9. Ruin. *d. rubr. ff. de oper. non. nunc. n.* 10. Tiraq. *n.* 95. Roland. *cons.* 27. *n.* 11. & 12. *vol.* 4. Ofasch. *dec.* 165. *n.* 14. Rot. *dec.* 24. *n.* 4. *p.* 2. *diu.* Grat. *dict.* 144. *n.* 3.

5 Nec vllam inobseruationis excusationem probare potest suppositum, quod dicta decreta fuerint solum post plures annos per Ordinarium intimata. Nam respondetur primò, quod satis est de iure fuisse eorum publicationem more solito factam in Curia Romana, vt eo ipso deberent vbique obseruari ex his quæ in specie notant Io: Andr. *in glos. vlt. super data* 6. *decretal.* referendo tempore Nicolai III. cassatam fuisse electionem Episcopi in Germania, quia non fuerat in ea obseruata decretalis *Cupientes de elect. eod. lib.* 6. licet per duos tantùm menses antea publicata Romæ. Quod sequitur Io: Monach. *in cap. Generali* 81. *n.* 8. ibique Prob. *in addit.* 2. *de reg. iur. in* 6. traditque Bald. *cons.* 10. Abb. *in cap. Nouerit* 49. *n.* 3. *de sent. excom.* Card. *in proem. Clem. v. Vniuersitates n.* 4. Capell. Tholos. *dec.* 245. *n.* 1. *in fin. cum seq.* quæ testatur ita etiam Tholosæ in Gallia conclusum fuisse, ac tenent Syluest. *v. lex n.* 6. Rosel. *eod. v. n.* 4. & Armil. *n.* 11. & *v. Constitutio n.* 3. Gomez *in proem. regul. Cancel. q.* 2. *col.* 13. Nauar. *cons.* 1. *n.* 19. *cum seq. de constit.* inquiens ita de stylo & consuetudine Ecclesiasticæ & Curiæ Romanæ seruandum esse quoad leges Papæ, quarum sola publicatio facta Romæ ligat omnes Prouinciales. Idem firmant Theologi communiter Vasquez 1. 2. *disp.* 156. *cap.* 2. Martinez *q.* 90. *n.* 3. Malder. *dub.* 3. Lorca *disp.* 18. *de legib.* Suar. *eod. argum. lib.* 3. *cap.* 16. & *lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 3. & *seq.* dicens communius receptam, & Salas *eod. tract. disp.* 12. *sect.* 2. *n.* 10. Et quod de iure annus dicatur sufficere ad rei notitiam habendam, etiamsi loca longissimis spatijs distent, habet textus Iustin. *in l. fin. sub princ. C. de iur. delib.*

6 Respondetur secundò, omnem allegationem ignorantiæ, dictorum decretorum excludi per clausulam eis adiectam: *Et ne præmissorum ignorantia possit ab aliquo prætendi, voluit, vt decretum huiusmodi, seu illius exemplum ad valuas Basilicæ Principis Apostolorum Vrbis, & in acie Campi Floræ affixum omnes perinde afficiat, ac si vnicuique personaliter intimatum fuisset.* Non enim præsumptio inde resultans dicitur iuris tantum, sed iuris & de iure, quæ nullam probationem in contrarium admittit, quemadmodum post Guliemum censuit Imol. *in Clem.* 1. *n.* 15. *post med. de iudic.* vbi etiam Cardin. *n.* 18. *in fin.* dixit ex mente Pauli de Eleaz. quod dum Papa vult citationem per edictum habere vim citationis personalis non auditur volens probare ad ipsum non peruenisse. Hinc quoque Bart. *in l. Diuus* 15. *n.* 4. *ff. ad l. Cornel. de fals.* & Bald. *in l.* 1. *n.* 16. *ff. de legib.* asserunt quod valet statutum, quo cauetur, ne quis possit allegare ignorantiam illius statuti, cuius dictum comprobat Felin. *in cap.* 2. *n.* 18. *de constit.* addendo ista procedere indistinctè siue allegetur igno-

ignorantia supina, siue iusta. Nam sicut quando lex firmat pedem præsumendo scientiam, non licet vllam ignorantiam allegare, cap. Vidua 4. in fin. de Regular. §. penul. ibi: Nec ignorantiam in ea proponas. Auth. in medio litis l. Sicut 3. in fin. ibi: Etiamsi legis ignorantia excusare tentauerit, C. de præscript. 30. vel 40. annor. Ita nec illa videtur admittenda aduersus tale statutum, nisi probetur ijs modis, quibus aliquando admittitur probatio contra præsumptionem iuris & de iure, quorum meminit idem Felin. in cap. Quanto 8. ex n. 3. de præsumpt.

7 Respondetur tertiò, inuerisimilitudinem assertæ ignorantiæ per plures annos augeri ponderando dicta decreta paulò post impressa fuisse per Contilor. de Canonizat. Sanctor. cap. 22. in fin. Barbos. in collect. ad cap. fin. n. 6. de reliq. & vener. Sanct. & ad Concil. Trid. sess. 25. de Inuocat. Sanct. n. 5. & 6. Trullench. in decalog. lib. 1. cap. 9. dub. 6. n. 18. Fortunat. Scacch. de not. & sign. Sanctit. sect. 10. cap. 1. ac vbique per alios typis excusa. Nam Bald. in l. 1. n. 12. C. de caduc. toll. inquit Constitutionem quantumuis prolatam contra ius commune, vires suas extendere contra scientes, & supinè ignorantes, subdens, quod scientia præsumitur etiam ex publica voce & fama. Quare omnes fatentur, statutum, licet pœnale vetus, ne ignorantia possit allegari, vel ne sub illius prætextu quis valeat se tueri, indubie procedere in ignorantia iniusta, crassa, supina, seu inuerisimili, testibus Salyc. in l. Senatus n. 2. C. de his, qui sibi adscribunt. Ias. in l. Constitutiones n. 2. C. de iur. & fact. ignor. Alex. de Neuo in cap. 1. n. 19. de constit. Felin. d. cap. 2. n. 15. eod. tit. & c. Quosdam n. 7. de præsumpt. Mascard. de probat. p. 1. concl. 881. n. 10. & Seraph. de priuil. iuram. priuil. 4. n. 61. In dubio enim quando non admittitur allegatio ignorantiæ, ea præsumitur iniusta, nisi probetur iusta, etiam vbi statutum punit factum dolosum secundum declarationem Io: de Anan. in cap. Ad falsariorum n. 1. de crim. fals. Quibus præsertim inhærendum est, quando non solùm in processu deficit probatio iustæ ignorantiæ, sed etiam ex eo elicitur specifica scientia dictorum decretorum.

8 Nec replicetur assertam contrauentionem à die publicationis decretorum in Curia non afficere ad incursum pœnarum. Tum quia non agitur de puniendo transgressores; sed dicitur instantes audiri non posse, cùm non doceant de immediata paritione, qualem exigit vis tam dictionis statim, idest sine aliquo interuallo, quàm dictionis omnino, scilicet omni tempore, ac dictionis nullatenus, hoc est nullo tempore. Potuit enim Papa suo decreto impedire iurisdictionem Congregationis, ne scilicet audiat tam scienter, quàm ignoranter contrauenientes iuxta rationem redditam à Cardinali in Clem. vn. sub n. 6. in 6. notab. de concess. preb. Quo remedio Iudices passim vti dixerunt Bald. in l. Consentaneum, C. quomodo & quando. Dec. in cap. 1. n. 335. de probat. Auendan. de exec. mand. Reg. p. 2. cap. 30. n. 12. & Carleual de Iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 3. n. 30.

9 Tum quia sola denegatio audientiæ propriè loquendo, nequit dici pœna, cum non minuat patrimonium, nec priuet iure quæsito, vel inchoato, sicut de annullatione actus tradunt Bald. in l. Nemo martyres 3. n. 6. C. de Sacros. Eccles. Bero. in cap. 2. n. 27. de constit. Rot. dec. 78. n. 4. p. 1. diu. Non enim dicitur pœna quando aliquid proprium non deest, nec abfuturum est. Oldrad. cons. 16. n. 1. Cassad. dec. 3. n. 4. de rescr. Quapropter Innoc. in cap. Si verè 34. n. 2. de sent. excom. negauit esse pœnam contrahentium aduersus præceptum Principis, quo irritetur contractus, illam duntaxat exemplificando in corporali, vel pecuniaria, quam sequitur Felin. in d. cap. 2. n. 3. de constit.

10 Verùm hac in re video sententiam affirmatiuam receptam esse. Nam, licèt dictio statim regulariter non admittat dilationem ac temporis interuallum, plerumque tamen sumitur cum aliquali temporis interuallo, vt expressè ait textus in l. Quod dicimus, ff. de solut. ibi: Quod dicimus &c. debere statim soluere, cum aliquo scilicet temperamento temporis intelligendum est. Idem statuitur in l. 1. §. Item si, ff. ad l. Falcid. ibi: Et quod dixi incontinenti, ita accipiendum est, id est cum aliquo spatio, ac in l. Procuratorem, ff. de proc. & in l. 2. §. Confestim, ff. ad Tertul. vbi admittitur etiam interuallum vnius anni. Item cum temperamento iustitiæ seu spatio temporis declarando ad arbitrium Iudicis ex æquo & bono secundum subiectam materiam, Glos. in cap. Quicunque, v. Statim d. 77. Bart. in l. 1. §. Qui præsens n. 3. ibiq; Roman. n. 7. ff. de verb. oblig. Bald. in l. Quod dicimus 105. ff. de offic. Proconsul. vbi ait dictam dictionem in commissione summaria causæ sine strepitu & figura iudicij operari quidem, vt fiant omnia quàm breuiter fieri potest, necessarium tamen interuallum omnino inesse, alioquin mandatum esset impossibile, & propter impossibilitatem non valeret. Et in cap. Quia propter n. 47. de elect. notat, quod si lex non declarat significationem dictæ dictionis, aut similium, relinquitur arbitrio Iudicis inspicere debentis tempus, quod natura, vel qualitas negocij desiderat. Quibus subscribitur Luc. de Penn. in l. Actuarij n. 2. v. Confestim, C. de erogat. milit. annon. lib. 12. inquiens necessarium esse aliquod temporis interuallum, seu temperamentum, ita quod sine incommodo, vel pernicie perfici valeat, quod incumbit. Id ipsum habetur & in l. Diui n. 1. C. de suscept. lib. 10. Ias. dicens habere plures significationes in l. Fructus 7. n. 4. & in l. diuertio 8. n. 13. ff. solut. matr. Rebuff. in l. Anniculus 134. v. Statim, ff. de verb. signif. Tiraquel. in d. l. Si vnquam v. Reuertatur n. 119. de reu. donat. latè comprobans, quod hæc dictio intelligi potest de breuiori, vel longiori tempore iuxta subiectam materiam, & quandoque potest verificari etiam post decem, viginti ac plures annos, si antea commodè non potuerit, Paris. cons. 24. n. 16. lib. 1. cum alijs allegatis per Tiraquel. vbi supra, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 1. q. §. 1. n. 217. Menoch. de arbitr. lib. 2. cas. 9. n. 4. Gratian. discep. 41. n. 12. ac Ricc. dec. 288. n. 12. p. 2.

11 Pariter, licet plerique dictionem omnino expresserint omni tempore; tamen inter plures eius significationes, quas enumerat Felin. in cap. Ex parte 12. in princ. n. 1. de testib. non ponitur præfata significatio omni tempore. Quapropter in cap. Causa n. 4. de testib. ex eoque Paris. in repet. cap. Fraternitatis n. 58. eod. tit. inquiunt, quod licet aliquando possit significare omni tempore, tamen id non est semper verum, sed recipit congruam interpretationem ratione subiectæ materiæ, vt etiam tradunt Ias. in l. Liber homo n. 12. ff. de verb. oblig. & in l. Si quis in conscribendo n. 5. ibiq; Dec. n. 6. C. de pact. Regulariter verò ratio subiectæ materiæ importare debet potiùs necessitatem adimplendi omni ex parte ac indistinctè secundum germanum ac magis vsu receptum eius sensum, quàm omni tempore. Glos. in Clem. 1. v. Omnino de vit. & honest. Cler. in l. Quod te n. 28. ff. si cert. pet. Paris. cons. 126. n. 39. vol. 1. Tiraquel. in d. l. Si vnquam v. Reuertatur n. 80. Ac proindè præcisam necessitatem pleruq; significat, l. 10. §. In adrogato, ff. de vulg. & pupil. idemque valet ac indistinctè, l. pen. ff. pro suo, l. 49. ff. de iur. dot. l. 11. in fin. l. 26. ff. de leg. lib. 1. l. 14. Sed etsi, ff. quod met. caus. cum similibus, & omninò fieri intelligitur eo modo, quo potest fieri, ne impossibile iuberi videatur, facit l. Si iure militari de mil. test. cum alijs per Salom. citatis.

12 Itidem dictio Nullatenus licet plerumq; habeat vim latæ sententiæ, attamen ob subiectam materiam vim suam perdit, Franc. Aretin. in c. De causis 15. n. 16. ibique Felin. n. 4. de testib. cum similibus latè congestis per Tiraquel. d. v. Reuertatur n. 36. iuncto n. 98. Vulpel. de præposit. v. Nullatenus n. 16. in fin. Nec semper in iure importat tempus, sed ex propria natura potiùs dicit modum, id est nullo modo, vt per Alberic. in Dict. v. Nullatenus, & quod factum contra non valeat, Glos. in Clem. vn. de sequestr. poss. & fruct. Io: Bello. etymol. & alij.

13 Atque ita proculdubio dicta aduerbia debent intelligi in hoc casu, vbi decreta ipsa non respiciunt tempus, sed puniunt contumacem inobedientiam, & non solam moram. Quare cùm qualificent dispositionem decretorum cui adiunguntur, debent intelligi iuxta sensum ipsius dispositionis, vt apposita ad causam, ob quam prolata fuerunt. Honded. cons. 87. n. 59. lib. 2. Gregor. XV. dec. 511. n. 23. Rot. dec. 23. n. 16. p. 5. rec. Cùmq; simus in pœnalibus in stricta & propria eorum significatione intelligi debent. l. pen. & ibi Doctores, ff. de pœn. Quod si verificantur designando modum, non sunt extendenda, vt designent modum & tempus, præsertim in hac materia, in qua dispositio ipsa decretorum, & finis dispositionis ea est, vt non facientes dictam remotionem signorum prohibeantur procedere in causa quousque tali ordinationi non obtemperauerint, vt mox dicetur. Estque item hæc interpretatio capienda, quia per eam dispositio redditur rationabilior iuxta textum in l. Salvius Aristo, vbi Doctores, ff. de leg. præst. Bald. in l. Commenticula n. 4. C. de Episc. & Cler. Rot. dec. 230. n. 3. in fin. p. 3. recent.

14 Ac propterea, esto quod non statim paritum fuisset post editionem dictorum decretorum, cùm tamen negatiua paritionis supponat certam scientiam præcepti, cui sit parendum, nullatenus dici potest Instantes non paruisse, cùm non habuerint illorum scientiam certam, nisi tempore, quo sibi intimata fuerunt prædicta decreta, nec per consequens dici illis contrauentum, maximè verò ad incursum pœnæ. Quippe Butrius relatus à Farinacio *infragm.p.1.n.654.* ait, quod etsi Constitutiones Pontificiæ ligent omnes eo ipso quod fuerint publicatæ in Curia, idque in praxi, ac de consuetudine seruetur, credit tamen quod de iure contrarium sit verius, quod nimirum non ligent, nisi etiam fuerint publicatæ in Prouincia. Quod innumeri sequuntur, testantes de communi, eosque refert Farinac. *supra n.656.* ac plerisque alijs citatis docet Trullech. *lib.1. in Bull. Cruc. §.7. dub. 9. n.20.* Ac licet Doctores adducti pro contraria sententia, quibus assentior, quia est vera in praxi, asserant sufficere publicationem Romæ ad inducendam nullitatem actus, qui fieret contra legem ibi publicatam, omnes tamen fatentur nullatenus obligare quoad pœnam, qualis profectò esset denegatio audientiæ, sicut etiam ex sententia Glossæ communiter recepta in *Clem.2. v. Ex nunc de haeret.* tradunt ibi Cardin. *n.1.* Abb. *n.item 1.* & Imol. *n.3.* Idem Abb. *in cap.1. n.7.* Felin. *n.6. & seqq.* Dec. *n.3. & 4.* Bero. *n.44.* & Marc. Mantua *n.22. de constit.* Sot. *de iust. & iur. lib.1.q.1.ar.4.* Menoch. *de arbitr. lib.2. cap.185. n.3. & 4.* Farinac. *vbi supra n.658. in fin.* ibi: *Et in pœnalibus presertim non sufficere Papa Constitutionem Roma publicatam.* Quod clatiùs expressit *n.668.* his verbis: *Declara præcedentem conclusionem, quod nempè Constitutio liget statim quod annullationem actus, non verò ad incurrendam pœnam.* Idem habet Suar. *de legib. 3. cap.17. sub n.8.* inquiens, quod etiamsi lex dicat ex nunc, statim, vel quicquam simile denotatiuum instantaneitatis, non tamen incipit obligare omnes in instanti, aut in paruo tempore, sed in congruo temporis spatio, quo moraliter possit ad omnium notitiam deuenire. Quod haud dubiè procedit cessante dolo, & interesse tertij, qui in contumacia punienda requiritur secundum Bald. *in l. 1. addit. sub princ.* iuncto *n.4. & seqq. ff. Si quis ius dicenti non obtemper.* Et *in l.1. n.4. ff. Si quis in ius vocat. non iuer.* Sensitque Alber. *in l. Sed etsi per patrem 26. §. Ait Prætor n.7. ff. ex quib. caus. maior.* Arqui tunc cessat omnis doli suspicio, quando statim post intimationem decretorum paritum fuerit.

15 Sed age porrò, si fieri potest, concedamus etiam quod dici posset aliquando fuisse contrauentum, non tamen perpetuò deneganda esset audientia Postulatoribus causæ, sed temporaliter solùm, durante non paritione, postmodum verò docto de illa, omnino concedenda illius vlterior prosecutio; non solùm quia de iure denegatio audientiæ durante contumacia resoluitur per comparitionem ex notatis per Bart. *in l. Qui ante Calendas 13. n.3. ff. de verb. oblig.* Bald. *in l. Consentaneum 8. n.5. C. Quomodo, & quando Iudex.* Siquidem denegatio audientiæ est pœna contumaciæ, & modus quidam compulsionis, ac priuatio beneficiorum iuris, quorum quis est capax, quæ inferri solet inobedientibus, donec resipiscant, obediantque, ac propterea licèt contumacia sit digna, vt denegetur audientia, illud tamen intelligitur verùm esse ad tempus, non autem perpetuò, sicque non perimit, sed suspendit ius agendi, vel excipiendi. Dec. *in cap. 1. n.328. de probat.* Quod ex Alberico, Baldo, Alexandro & alijs declarant Auendan. *de exeq. mand. Reg. p.2. cap.30. sub n. 32.* & Carleual. *de iud. tom. 1. lib. ac tit.1. disp.2. q.1. n.42.* qui idcircò *tom.2. lib.1. tit.3. disp.1. n.21.* refert praxim, seu viam memoratu dignam, qua Iudices vti solent ad exequendas suas sententias, & compellendum quempiam ad faciendum aliquid præcisè, vt nimirum reis contumacibus & non obedientibus decretis ab ipsis latis audientiam denegent, donec pareant mandatis, vel nisi & quousque faciant id, quod præcipitur, idem repetens *seq. disp.3. n.30.* Quare in fortioribus terminis statutorum Italiæ, quod contumax habeatur pro confesso ioquiunt, quod si tali modo ficto pro confesso habitus compareat nedum ante lapsum termini, verùm etiam eo lapso, antequam contra eum sententia definitiua condemnationis feratur, sanè omnia præcedentia acta euanescunt, ac in pristinum resoluuntur; ideòque omnino audiendum esse in specie scripserunt Angel. *de malef. v. Qui Dominus Iudex, in princ. n.4.* Bols. *tit. de requir. reis n.3. in fin. & tit. de Bannit. num.4.* Natt. *cons.244. n.11.* Clar. *in §. fin. q.44. sub n.12.* ibique Baiard. *in addit. n.73.* Chattar. *de execut. sent. cap. Banniti cap.1. n.140.165. ac 203. & seq.* ac diffusè Farinac. *in prax. p.1. q.11. n.3.*

16 Igitur quisque liber est à contrauentione statim ac obtemperat per regulam, quod solutio pœnæ liberat à contrauentione, & obseruationi æquipollet. Cauaier. *dec.7. n.4.* & Rot. *dec.660. n.3. p.2. rec.* atque adeò cessat pœnæ dictæ suspensionis, quæ cum sit pœna contumaciæ, cessare debet, cessante contumacia, constitoque de paritione. Rot. *dec. 354. n.4. p.6. rec.* Regulariter enim cessante contumacia, cessant omnes effectus illius. Felin. *in cap. Ex litteris n.16. de Constit.* cum alijs allegatis per Seraph. *dec.965. n.8. & dec.912. n.11.* Idque etiam per longum temporis interuallum post decreta resoluitur statim ac paritum fuerit, vt perspicuè habetur *in dict. cap. Ex litteris*, vbi Gloss. *v. in perpetuum* benè notat aliud esse punire pro contumacia, aliud pro crimine, cùm contumacia sæpè purgetur. Quod item insinuat textus *in l. Sed et si per Praetorem, §. Sed et si, ff. ex quib. caus. maior.*

17 Verùm etiam quia ex verbis decretorum anni 1634. apparet Vrbanum VIII. non aliter dispofuisse præcipiendo Cõgregationi pag.11. *ne in huiusmodi causis se intromittat, nisi prius in ipsa S. Rituum Congregatione, &c. alio seminet? authentico processu ex eo Ordinarium, aut Apostolica Sede specialiter delegatum rite ac rectè, vt præmittitur cognouisse, ac pronunciasse prælibato Decreto nequaquam contrarium esse plenè constiterit:* nimirum doctò de paritione satisfactum videtur menti eorundem decretorum, adeò vt Congregatio valeat ad examen processuum, & alias ad vlteriorem causæ discussionem procedere, & postulator deinceps audiri debeat; ponderando maximè, quod dictio *Nisi* habet in se implicitam affirmatiuam à præcedente prohibitione & denegatione audientiæ exceptam, sicut in simili ad declarationem Constitutionis 52. Pij IV. incipientis *Licet dudum*, in Bullar. nou. *tom.2.* vbi *in §. 9.* disponitur, *quod rei in contumaciam condemnati ad suas defensiones faciendas admitti non possint, nisi intra sex menses*, quod sine dubio intra dictum tempus admitti debeant dixit Farinac. *d.q.11. n.68.* considerando dictam dictionem *Nisi*, ac sensit Baiard. *ad Clar. in addit. ad quæst. 94. n.66.* & de legibus nouæ recopilationis per Auendan. *c.36. sub n.12.* in quibus habetur, quod lapso decennio non fiat executio contractus, nisi priùs debitor citetur, ibi: *Sin citar a la parte.* Nam, inquit Auendanus, legem illam innuere, quod transacto etiam decennio executio fiat, citato tamen debitore. Ac proindè importare de sui natura exceptionem liquet ex *cap. Peccatum de reg. iur. in 6.* firmatq; Surd. *dec.225. n.19.* Rot. *dec.395. n.14. p.1. rec.* & subsequens præcedentem negationem affirmat ea, quæ ponit. Bart. *in l. si enim, §. fin. n.4. & seqq. ff. si quis cautionib.* Dec. *cons.532. n.1.* cum allegatis per Gratian. *discept.542. n.12.* & per Seraphin. *dec.343. n.3.*

18 Maximè quia Vrbanus inhærendo præcitatæ dispositioni iuris communis in subsequenti §. *Quare pag.12.* pro inuiolabili dictorum decretorum obseruatione contrauenientibus non imposuit pœnam perpetui silentij, seu denegationis audientiæ, sed solùm pœnam nullitatis processuum fabricatorum, & informationum receptarum ante paritionem cum prohibitione S. Rituum Congregationi illas recipiendi, publicandi, & interpretandi, ibi: *Omnia & singula decreta huiusmodi ab omnibus &c. obseruari omnino præcipimus sub pœna nullitatis quarumcunque informationum, processuum ac interpretationis aliter, quam prauia supra scripta præcognitione structorum, eorumque admissionis, publicationis, ac interpretationis, ita vt earundem informationum receptiones, processuumque instructiones, necnon eorum admissiones, ac publicationes, & interpretationes habeantur pro non acceptis, non instructis, non admissis, non publicatis, non interpretatis, eorumque amplius ratio aliqua nullatenus alicubi vnquam haberi debeat.* Ex his enim sequitur quod pœnam denegationis audientiæ imponere noluerit, quia si hoc voluisset, id expressisset. *arg. l. vnic. §. Si autem ad deficientis personam C. de caduc. tollen.* sicut in simili interpretando verba statuti Ferrariensis imponentis homicidæ contumaci pœnam publicationis omnium bonorum, quod non veniant iura & actiones, de quibus particulariter non loquitur statutum in pœna contumaciæ, etsi in præcedenti capitulo publicationem bonorum & iurium atque actionum imposuerit homicidæ capto, respondit Dec. *cons.442. n.3.* cum pluribus seqq. & pro-

propterea Amendan. *d. cap. 38. n. 11.* infert necessarium esse, quod vbi lex perimere intendit ius denuò agendi id debeat exprimere, sicut dispositum refert *in l. 3. tit. 13. lib. 3. ordin.* ibi: *Pierda la demanda, y no sea oydo sobre ella.*

19 Vnde dici nequit, Postulatores non paruisse tempore, quo habuerunt certam scientiam, vel saltem præsumptam ex sola publicatioue facta Romæ, nihil prorsus obesse, dum constet paritum fuisse statim post illorum intimationem ipsis factam ab Ordinario, sicque cessat obstantia decretorum temporaliter solum denegantium audientiam, donec doctum sit de paritione.

20 Verisimilitudo quoque præassertæ ignorantiæ non infringitur impressione dictorum decretorum, vtpotè per se insufficienti ad inducendam in partibus etiam non longinquis notitiam Constitutionum noui iuris inductiuarum, sicque exigentium legitimam illorum publicationem in Prouincijs. Quia licet Constitutiones Principis sciri præsumantur ab hominibus illius loci, in quo commoratur Princeps, nihilominus tamen à forensibus rectè præsumuntur ignorari. Bart. *in l. Omnes populi n. 67. ff. de iust. & iur.* Bald. *in l. leges sacratissimæ n. 2. C. de legib.* Roman. *cons. 228. n. 8.* Gail. *pract. obser. lib. 2. cap. 48. n. 29.* Mascard. *de probat. concl. mihi 899. n. 24.* Quod potissimùm procedit in Monialibus intra claustra degentibus, & ignaris iurium & Constitutionum, nisi speciatim illius declarentur. Nam, vt fœminæ, in eis præsumitur ignorantia iuris. Cephal. *cons. 34. n. 39. lib. 1.* Menoch. *præsumpt. 23. n. 17. & 29.* Gabr. *tit. de regul. iur. concl. 6. n. 8.* cum alijs per Rot. *dec. 638. n. 8. p. 1. rec.* passimque alibi deductis: Præsertim si sint absentes ab Vrbe. Rot. *dec. 241. n. 24. cum seqq. p. 9. tom. 1. rec.* Ac proinde Constitutio Principis eas non ligat, quia ignorantes, *c. Vixit Sara 32. q. 4. cap. 2. in fin. de constit.* & ibi Glos. *v. Ante publicationem*, præcipuè quoad incurrendam pœnam. Farinac. *vbi supra n. 685. & 706.* quibus locis copiosè ac scitè concordat iura, Doctoresque adducit.

21 Nec amotio tabellarum, lampadum, & anathematum à sepulchro facta ante omnimodam paritionem firmat scientificam contrauentionem ex subsequenti forma sepulchri, ac retentione epitaphiorum atque inscriptionum penes illud. Nam, prætermisso quod nondum intimata fuerant Postulatoribus dicta decreta, respondetur tamen, supposita etiam illorum scientia, adamussim satisfactum fuisse dispositioni decretorum. Quia tam priora edita anno 1625. quàm posteriora anno 1634. literaliter solum prohibent retentionem imaginum cum radijs, laureolis, splendoribusue, ac tabellarum, & lampadum, aliorumque luminum ad sepulchra defunctorum cum fama, & opinione sanctitatis; nullibi autem exprimunt eleuationem sepulchri ac retentione epitaphiorum & inscriptionum, quod in sepulturis cuiuslibet priuati permitti & practicari notum est. Quoniam verò post aliquod tempus, postque formalem publicationem ac notitiam dictorum decretorum adhuc quoad formam sepulturæ remanere poterit scrupulus circa totalem eorum paritionem, poteritque opponi Constitutio Pij V. in qua iubetur §. 6. corpora defunctorum in tumbis profundis infra terram collocari, & proinde hoc innuere signum venerationis, ideò ad abundantiorem cautelam id destruendum erit ac solo æquandum, atque inscriptiones & epitaphia, cæteraque omnia inde sustulenda, recondendaque in loco secreto, nec amplius reponenda. Quod sanè sufficiet ad docendum de paritione, & ad tollendam obstantiam decretorum pro progressu ad vlteriora. Atque hunc esse germanum sensum decretorum, quod non denegent audientiam, nisi quousque fuerit paritum censuit S. Rituum Congregatio in causa seruæ Dei Magdalenæ à S. Ioseph die 15. Iulij 1651. in qua solummodo doctum fuit de paritione longè post editionem dictorum decretorum, nempè de anno 1641. ac sæpè alibi. Quia sicuti perseuerantia post scientiam inducit iudicium præcedentis animi. Rot. *dec. 281. n. 3. in fin. p. 2. recent.* ita si quis statim obtemperat, præsumitur ignorasse, cum contrariorum eadem sit disciplina. *Instit. tit. de ijs, qui sunt sui, vel al. iur. l. 1. ff. eod.* Adeò quod ob hanc solam paritionem mereantur Postulatores excusari à quacunque pena, quatenus eam incurrissent. Cephal. *cons. 76. n. 10.* Rot. *in cit. dec. 281. eodem n. 3.*

22 Denique dubitari non potest, quin denegatio audientiæ sit pena, eo quia tollit actionem ad tradita per Io: Andr. *in cap. fin. de elect. in 6.* & Alex. de Neu. *d. cap. 2. n. 25. de constit.* per textum *c. In nomine Domini d. 23.* vbi per Glos. *v. Audientia* inter alias penas in dicta Constitutione comminatas recensetur denegatio audientiæ, sicut etiam per Farinacium & alios præallegatos ponitur inter penas contumaciæ, diciturque pena in odium contrauenientium, vt habetur ex textu *d. c. In nomine Domini, & ex d. l. Sed & si per Prætorem, §. sed et si, ff. ex quib. caus. maior.* ac notat Bald. *in d. l. Consentaneum n. 24. C. quomodo & quando*, dixitque Rot. *in Marsicen. iurisdictionis* 3. Iunij 1664. coram Bichio; non obstante, quod dicatur penam non esse, quando non minuitur patrimonium, nec tollitur ius quæsitum de annullatione actus. Quia id nec etiam in actus nullitate procedit, vbi ea est inducta in odium transgredientis, cum ea pariter tali casu dicatur pena, vt habetur *in cap. Si religiosus de elect. in 6.* Ac ita benè inter annullationem actus inductam in odium transgredientis, & eam, quæ imponitur ob non seruatam formam, quod scilicet primò casu sit pena, secundò verò secus, distinguunt Io: Andr. *in d. cap. fin.* & ibi Franch. vtrobique *n. 5.* ac Gemin. *n. 18.* placuitque Abbati *in d. cap. 2. n. 5.* & Imolæ *n. item 5.* ac Buttrio *n. 19. de constit.* Baldo *in cap. Super literis n. 12. de rescript.* Menochio *de arb. cas. 276. n. 18.* Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 4. n. 9. & disp. 17. n. 10. & 11.* ac Farinacio *fragm. crim. v. Constitutio n. 408.*

23 Quamobrem non potest nec debet huiusmodi penæ locus esse sine dolo, *vulg. l. Sancimus, C. de pœn.* Glossa & Doctores communiter *in d. Clem. 2. v. Ex nunc de heret.* quos refert ac sequitur Sanch. *d. disp. 17. n. 10.* & Farinac. *vbi supra n. 706.* Idemque procedere quantumuis Constitutio habeat clausulam decreti irritantis plenissimè probat Gabr. *de claus. concl. 3. n. 8.* Ideòque quatenus etiam ex præscripto dictorum decretorum pena perpetuò imposita esset contrauenientibus, adhuc tamen ei locus non esset, nisi post illorum publicationem cum lapsu temporis congrui, quo possent deuenire ad omnium notitiam.

24 Quinimò, licet probaretur scientia & dolus, possetque præiudicare quoad incursum penarum, quæ in decretis contra transgressores fuerunt comminatæ, non tamen exinde poterit accipere præiudicium causa, quæ non fit ad commodum eorum, sed ad gloriam Dei. Absurdissimum quippè esset, quod per alicuius contrauentionem denegari debeat audientia, & suspendi prosecutio canonizationis, vt in similibus quod annullatio actus, etiam quod alias per contrauentionem sit ineuitabilis, non habeat locum quoties infert præiudicium cuipiam tertio docet Sot. *de iust. q. 1. ar. 4.* & Sayr. *in clau. reg. cap. 5. n. 13.* Vt proinde iure meritoque decreta voluerint punire transgressores peculiari pena, quæ ipsos afficiat, noluerintque mentionem fieri de audientiæ denegatione, cum sit pena respiciens non ipsos transgressores, sed totam propemodum Ecclesiam.

25 Vnde hæc pena nullo pacto est irroganda quatenus contumacia etiam esset dolosa. Tum quia non est apposita in decretis. Tum quia de iure non potest apponi. Quia ob contumaciam nequit imponi pena, vt tota causa perdatur. Menoch. *de arb. cas. 280. n. 4.* Farinac. *in prax. p. 1. q. 18. n. 32.* Quodque non fuerit apposita in decretis patet. Nam duæ pœnæ in illis fuerunt comminatæ. Altera causis. Altera transgressoribus. Pœna comminata causis est *fol. 12.* ibi: *Quod omnia obseruentur decreta sub pœna nullitatis quarumcunque informationum &c.* Pœna verò imposita transgressoribus habetur paulò infra *fol. 15.* ibi: *Transgressores verò, si Regulares fuerint, priuationis suorum officiorum &c.* Ex quibus firmatur, quod decretorum verba intelligi debeant de tempore processus, & sententiæ, vt scilicet tunc amota sint signa cultus, ac decretis paritum sit, non autem intelligantur de toto tempore antecedenti, prout exprimit verbum *esse* adhibitum, quod est præsentis temporis, & non est adhibitum verbum *fuisse* præteriti temporis. Hicque intellectus suadetur etiam ex eo quod dicta pœna suspensionis vlterioris processus non est absolutè imposita contra illos, qui statim non paruerunt, sed est temporalis quousque non sit paritum, vt iam dictum est.

Atque hactenus satis firmis, vt opinor, rationibus contraria dissoluta sunt.

CON-

CONSVLTATIO LVI.

An & quatenus requiratur decretum super cohabitatione triennali ad effectum dissoluendi matrimonium?

1 QVamuis in hoc articulo variæ sint Doctorum sententiæ, vt colligitur ex traditis per Rotam *in Romana inualiditatis matrimonij* coram Pegna 28. Februarij 1603. quæ est inter impressas post 2. *vol. cons.* Farinac. *dec.* 192. & sententia negatiua videlicet non requiri decretum super cohabitatione triennali sit in iure magis firmata, cùm pro ea adsit textus apertus *in cap. Laudabilem*, in quo computatur tempus triennij à tempore contractus matrimonij, quod etiam colligitur ex dispositione *cap. fin. de frigid. & malef.* coadiuuaturque ex magis communi tum recentiorum, tum antiquorum opinione, vt videre est apud Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 110. n. 5.* & Guttier. *item de matr. cap. 120. n. 8.* & Rot. *d. dec. 192. n. 3.*

2 Nihilominus, vt veritati consulatur, sciendum est, quod, vt cohabitatio triennalis sit sufficiens pro dissolutione matrimonij duo de necessitate requiruntur. Alterum est cohabitatio continua. Alterum quod coniuges dent operam copulæ carnali, vt traditur per Glossam communiter receptam *in d. cap. Laudabilem, v. Frigiditas*, & *in d. cap. fin. v. Continuum*. Quare testes deponere debent, quod coniuges habitauerint insimul, & dormiuerint in eodem cubili. Nam si non dormiuerint in eodem cubili, sequitur quod non iugiter cohabitauerint, & operam carnali copulæ non dederint. Ad hoc enim requiritur assidua condormitio in eodem lecto, vt post Io: Andr. dixit Rot. *dec. 27. n. 9. post d. 2. vol. cons.* Farinacij. Hoc præmonito, tenendum est requiri decretum pro noua cohabitatione.

3 Primò, quia tam ex depositione testium pro parte viri, quàm ex relatione medicorum probari debet illum esse impotentem, nec cognouisse carnaliter plures mulieres. Ex quo fit, vt eius impotentia quoad eius vxorem sit vel ex frigiditate, vel ex maleficio, vt colligitur ex Glos. *in d. cap. fin. v. Cognoscendi*, & traditur per Capel. Tholos. *dec. 381.* Quando enim impedimentum prouenit ex maleficio, tunc videtur requiri decretum Iudicis, vt ita per impositam pœnitentiam maleficium dissoluatur. Et in hoc casu credo procedere opinionem affirmatiuam, quæ vult, vt triennium computari debeat à die decreti Iudicis, prout in his terminis loquitur Hostien. *in d. cap. fin. col. 2.* traditque Rot. *d. dec. 192. n. 6. in fin.* & hoc pacto maleficium remoueri post peractam pœnitentiam asseuerat Abb. *in d. cap. fin. n. 9.*

4 Secundò, quia vel impotentia est certa quod prouenit ex maleficio, & requiritur decretum, vt modo dixi, vel saltem redditur dubia. Et ideò, cum agatur de dissolutione matrimonij, amplecti debemus opinionem affirmatiuam, tanquam tutiorem, & magis securam, vt per Capel. Tholos. *d. dec. 381.* Rot. *in Bononien rescissionis matrimonij* 1. Iunij 1594. coram Blanchetto, vbi citatur D. Thomas *in 4. d. 35. q. 1. ar. 2.* & Syluest. *v. Matrimonium 8. n. 16.* Et per huiusmodi rationem hanc eandem sententiam semper sequuta est Rota, vt *in d. dec. 382. n. 4. in fin. & dec. 695. n. 5. p. 1. recent.* & *in d. Bononien coram Blanchetto*, & *in Pampilonen matrimonij* coram Coccino 1. Iulij 1619. alijsque quampluribus.

5 Credo tamen, quod stante longa cohabitatione sit locus abbreuiationi termini iuxta arbitrium Iudicis, vt benè aduertit Abb. *in d. cap. fin. sub n. 12.* Add. ad Capel. Tholos. *d. dec. 381. sub n. 7.* & Rota, quæ alios citat *dec. 226. post d. 2. vol. cons.* Farinac. *sub n. 1.*

6 Nec obstat, si ortæ fuerint nouæ inimicitiæ inter coniuges, qui propterea perhorrescant nouam cohabitationem. Quia respondetur posse huic periculo prouideri, mandando eorum Ordinario, vt pro noua illorum cohabitatione deputet aliquem locum tutum iuxta dispositionem *cap. Cum locum de sponsal.*

CONSVLTATIO LVII.

An Episcopus teneatur indistinctè iurare omnia statuta Ecclesiæ, vel ea tantùm, quæ sunt conformia iuri communi & S. Concilio Tridentino, vel aliàs à Sede Apostolica confirmata?

REspondendum est, esse exhibenda statuta, vt videatur quid contineant, & iudicetur, an sint contra ius commune, vel contra S. Concilium, vel præter vtrunque, vel vtrique conformia, & an valeant, cùm diuersimodè distinguatur per Bart. & alios *in l. Omnes populi de inst. & iur.* Aut enim sunt super ijs, quæ nullo iure sunt disposita, & valent. Aut super ijs, quæ disposita sunt à iure naturæ vel gentium, & etiam valent, quatenus in aliqua parte derogant, vel addunt illis iuribus, non autem si in totum tollant. Aut sunt super ijs, quæ sunt disposita à iure diuino, & tunc, aut sunt merè spiritualia, & non valent, aut sunt temporalia, & valent, vt aliàs distinguitur à Bart. *vbi sup. n. 21. & seq.* Vnde circumscriptis ijs, quæ sunt contra S. Concilium Tridentinum, quæ non valent propter decretorum irritans, & Constitutionem Gregorij XIII. quàm refert & sequitur Rot. apud Mantic. *dec. 52. n. 6. & 8.* responderi potest, quod Episcopus non teneatur ea iurare, nisi sint confirmata à Papa post Concilium, vel facta sit ex causa concordiæ, quia concordiæ non sunt sublatæ per Concilium. In reliquis verò non videtur posse dari certa resolutio, nisi illis exhibitis & examinatis; maximè cùm regulare sit, quod statutum, vt aliquid operetur, nec sit omnino superfluum, aliquid addat iuri communi, vel diminuat. Quare si restringeretur hæc obligatio iurandi ad ea tantum, quæ sunt conformia iuri communi, essent super non ente, quia vt plurimum statuta Ecclesiarum & populorum continent aliquid contra ius addendo vel diminuendo. Et ideò captiosa est hæc interrogatio, cui non est respondendum ad instar positionum, quando captiosæ sunt. 1

CONSVLTATIO LVIII.

An pro generali visitatione indicenda possit Episcopus solus facere edicta generalia absque consensu & consilio Capituli?

AFfirmatiuè. Ita ex mente S. Congregationis Concilij pluries dixit Rota, præsertim *in Ilerden visitationis* 21. Aprilis 1606. & 28. eiusdem 1608. coram Iusto, & sub die 10. Maij 1613. coram Vbaldo. Ea ratione, quia neque de iure, neque ex Concilio Tridentino reperitur impositum tale onus Episcopis. Id tamen moneo non procedere simpliciter, sed in edictis duntaxat, quæ fiunt pro præparatione visitationis, & quæ præire solent visitationem generalem, quæ fit sine inquisitione solemni, secus verò in edictis, quæ fiunt pro visitatione generali, quæ fieri debet in forma iudicij, & per inquisitionem solemnem, vt benè declaratur *in d. Ilerden* coram Vbaldo. 1

CONSVLTATIO LIX.

An in eiusmodi edictis generalibus possit Episcopus præcipere in virtute sanctæ obedientiæ, vt quilibet de populo teneatur reuelare ea, quæ correctione, vel emendatione digna iudicauerit?

VIdetur affirmatiuè respondendum. Nam licèt aliàs S. Congregatio Concilij censuerit, non licere Episcopo prouocare populum ad denunciandum crimina Clericorum, & multò minus id præcipere sub pœna excommunicationis; attamen cùm finis visitationis sit morum correctio, quæ absque delictorum notitia fieri nequit, poterit ad hunc effectum monere populum in edictis ad reuelandum ea, quæ correctione digna iudicauerit. Et hoc quidem seriò & consequenter in virtute sanctæ obedientiæ. Quæ clausula non importat pœnam aliquam, sed solam meram 1

ram

ram monitionem, cum declaratione, quod Episcopus habebit reuelantes pro viris zelatoribus, & obedientibus, prout in simili de clausula sub indignatione Principis dicit Bart. *in extrauag. Quoniam nuper, v. Indignationem*, vbi quod non repetit aliam significationem dictæ clausulæ, nisi quàm verba sonant, nempè, quod Princeps ex hoc indignatus non exhibebit se gratiosum illis, vt latè per Belanc. *de subsid. charit. q. 44. n. 8.* Quodque dum dicta clausula in virtute sanctæ obedientiæ est insimul iuncta cum clausula sub pœna indignationis importet solùm pœnam peccati mortalis censuit S. Congregatio super dicta Clausula apposita in literis Pij V. de recitando Officio iuxta ritum Breuiarij Romani.

2 Sed hæc sententia est planè absurda & periculosa. Quia talis comminatio induceret peccatum mortale non obedientibus, & quamplures reputabunt sibi indecorum esse huiusmodi denunciationis facere, tanquam sapientes officium exploratoris, sicque facilè contemnent hanc comminationem, & per contemptum incident in peccatum mortale. Vnde ea ratione, qua S. Congregatio aliàs censuit, non posse comminari pœnam excommunicationis, videtur dicendum non licere subijcere subditos periculo peccati mortalis, ad quod euitandum vti debet Episcopus remedio temporali, quo vtuntur fermè omnes Principes instituendo exploratores, delatoresque, qui crimina denuncient. Cruciatu enim aut præmio cuncta sunt peruia. Vbi igitur habemus remedium ordinarium & vsitatum, non est ad extraordinaria deueniendum absque necessitate. Verumtamen hac in re cautio est, ne non temere delatoribus istis, & auricularijs credatur.

3 Nec vrget simile de clausula *sub indignatione Principis*. Quia illo non inducit peccatum, sed priuat contrauenientem gratia Principis, nec absolutè, sed tantùm quod Princeps ei non erit gratiosus, vt dicit Bart. *loc. alleg.* ac Belanc. *d. q. 44. n. 8.* Quod etiam notat Glos. *in extrau. Quisint rebelles*, vt scilicet qui contrauenit incidat in peccatum tanquam non obediens superiori potestati. Idque tenet Rebuff. *in prax. tit. de form. & de lar. non procuss. ad fin.* Quæ sanè opinio singularis est, & forsan admitti potest in præceptis factis à Papa, in quibus terminis loquitur Rebuffus, cui contradicere nefas est, sed non in inferioribus, qui tantam potestatem non habent. Atque ita in his terminis procedit adducta declaratio S. Congregationis super Constitutione Pij V. quæ loquitur etiam de materia nemini præiudiciali, nec inferente dedecus.

CONSVLTATIO LX.

An Episcopus teneatur accedere ad locum capitularem pro visitandis singulis Canonicis, quemadmodum tenetur dum visitat Capitulum in communi, vel liceat illi eos vocare ad se in suo Palatio, ibique illos visitare?

1 Respondetur. Si Episcopus vult visitare Capitulum in communi, tenetur accedere ad locum capitularem. Quando verò vult visitare singulos de Capitulo, potest eos vocare & visitare in suo Palatio ad suum beneplacitum. Ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Abulen iuris visitandi 15. Ianuarij 1580.

CONSVLTATIO LXI.

An in generali visitatione possit Episcopus solus sine Coniudicibus imponere Canonicis pœnam extraordinariam, tendentem magis ad correctionem morum, quàm ad punitionem?

1 Respondendum videtur affirmatiuè, prout pluries censuit S. Congregatio Concilij, præsertim in vna *Abulen* 21. Maij 1588. & in vna *Asloricen*, vbi dixit ita seruandum, non obstante quacunque contraria consuetudine immemorabili adhibendi Adiunctos, quæ tametsi non fuerit sublata per *cap. 4. sess. 6.* fuit tamen sublata per *cap. 6. sess. 21.* Id nihilominus non approbo. Quippè ex hoc fieri potest fraus S. Concilio danti Coniudices. Nam semper ad euitandum Coniudices Episcopus ita quidem Canonicos puniret, adeòque erit seminarium litium in iudicando, quæ dicatur pœna respiciens correctionem, & quæ punitionem, & sic timoris cruciatu Canonici angerentur, cùm hoc pacto possit indirectè puniri sine Adiunctis, quod tamen abhorruit S. Concilium propter solitam æmulationem inter Episcopos & Capitula, illis tendentibus ad Monarchiam, his tuentibus auctoritatem Sedis Apostolicæ. Id quod in politia Ecclesiastica magni momenti est.

CONSVLTATIO LXII.

An visitatio Ecclesiæ cathedralis, illiusque personarum possit impediri, vel retardari per appellationem, dum non docetur de aliqua particulari exemptione?

1 Respondetur cum distinctione. Nimirum non posse in pertinentibus ad correctionem morum; posse verò in alijs. Ita disponit S. Concilium *cap. 10. sess. 24. de ref.* & ex mente S. Congregationis Concilij resoluit Rota in vna *Oscen Iurisdictionis* 24. Maij 1591. coram Cardinali Blanchetto, ac sæpè alibi. Interim verò debet Episcopus supersedere, & mittere ad Sedem Apostolicam allegationes facti & iuris. Quia si priuilegia exemptionis sunt clara, cessat prætensio Episcopi de visitando. Si verò sunt dubia, pertinet iudicium ad ipsam Sedem Apostolicam, *l. Non ambigitur, ff. de legib. cap. Cum venissent de Iudic.*

CONSVLTATIO LXIII.

An in visitatione Cathedralis possit Episcopus solus sine Coniudicibus exigere rationem administrationis quorumcunque operum piorum sub cura Capituli existentium?

1 Respondetur id licere Episcopo in generali visitatione, quæ fit absque inquisitione, secus verò quando Episcopus visitat in forma iudicij & cum inquisitione solemni. Et ita censuit S. Congregatio in præcitata *Abulen Iuris visitandi* 25. Ian. 1580. & pluries firmauit Rota, præsertim *in Ilerden visitationis* coram Iusto 13. Nouembris 1602. & 26. Iunij 1606. & 11. Maij 1609. & coram Vbaldo 26. Nouembris 1612. Porrò decisiones quæ coram Coccino hac in re solent allegari loquuntur de alio diuerso articulo.

CONSVLTATIO LXIV.

An Episcopus in visitatione Cathedralis possit exigere rationem à Capitulo de applicatione & diuisione distributionum quotidianarum, & aliorum emolumentorum, duplarum, & anniuersariorum dictæ Ecclesiæ, præsupposito maximè, quod de fructibus omnium prebendatorum tam Canonicorum, quàm Beneficiatorum & Capellanorum sit vna communis massa, cuius administratio ex consuetudine dicitur ad solum Capitulum spectare?

1 Respondetur affirmatiuè. Ita fertur resolutum fuisse à S. Congregatione Concilij ad *cap. 9. sess. 22. de reform.*

CON-

CONSVLTATIO LXV.

An Episcopus possit in visitatione Cathedralis corrigere & moderari statuta Ecclesiæ non confirmata à Sede Apostolica.

1 Videtur affirmatiuè respondendum, vt in puncto fuit decisum à Rota *in Barbastren Iurisdictionis* 17. Iunij 1585. coram Cardinali Pamphilio, vbi excipitur casus, quando in statuto agitur de re communiter spectante ad Episcopum & Capitulum, quia tunc requiritur consensus Capituli. Aduerto tamen quod hoc quæsitum fuit aliàs propositum in supradicta *Abulen sub n.4.* in vltima propositione data in S. Congregatione Concilij circa statuta Administratorum, & tunc S. Congregatio articulum non definiuit expressè, sed dixit, quod Episcopus se contineat intra limites visitationis. Quasi diceret, non posse hoc facere. Quia hoc non pertinet ad correctionem. Et quidem meritò. Quia cùm facultas statuendi poueniat à iurisdictione, quam quodlibet Collegium habet in rebus suis de iure communi, non potest Episcopus derogare iuri communi, & tollere ius tertij, sed hoc soli Principi permittitur, aliàs visitatio seruiret non ad ædificationem, sed ad destructionem.

2 Nec obstat decisio *Barbastren Iurisdictionis* adducta. Non enim loquitur in casu nostræ quæstionis, an scilicet possit corrigere & moderari statuta Ecclesiæ, sed an & quando Episcopus teneatur in condendis statutis requirere consensum vel consilium Capituli.

CONSVLTATIO LXVI.

An Episcopus possit visitare Archiuum Cathedralis, & recognoscere iura & scripturas concernentes statum Ecclesiæ?

1 Videtur affirmatiuè respondendum, præsertim quoad scripturas concernentes administrationem mensæ communis inter ipsum, Capitulum, & Beneficiatos tam quoad fructus & distributiones præbendarum, quàm quoad distributiones, anniuersaria, & alia iura & emolumenta dictæ Ecclesiæ. Ita passim habetur in Directorijs visitatorum, visitandorumque.

2 At censeo negatiuè. Quia cùm sæpè incidant quæstiones inter Episcopum & Capitulum, esset profectò contra regulam iuris, quod de domo rei, vel actoris non sunt sumenda arma ad eius offensionem, & contra regulam, quòd quisque iuris &c. cùm non liceat Capitulo recognoscere iura Archiui Episcopi. Et ideò in hoc videtur seruanda dispositio iuris circa exhibitionem Iurium hinc inde per compulsoriales, quando constat de existentia alicuius scripturæ, & de interesse petentis exhibitionem, vt obseruat Rota.

CONSVLTATIO LXVII.

An Canonici possint habere Capitulum tempore celebrationis diuinorum Officiorum in casu non necessario? etsi non possint, ac nihilominus id faciant, an possint puniri per multas, & subtractionem fructuum etiam sine Coniudicibus?

1 Respondendum non posse, nisi in casu vrgenti & pernecessario. Quòd si id faciant, non alia pœna mulctari possunt, quàm amissione distributionum illius horæ, in qua id commiserint iuxta Breue Clementis VIII. registratum per Garz. *de benef. p.3. cap.2. n.557.* Hæc verò mulcta non ab Episcopo, sed ab eo ad quem petinet punctare imponenda est, non quidem per viam iurisdictionis, sed per viam retentionis, vt fit contra absentes. Quia Breue nihil de hoc dicit & ideò standum est dispositioni iuris. Resolutiones autem relatæ per ipsum Garziam *ibidem n.159.* non loquuntur in his terminis, sed in alia quæstione, an scilicet Canonicus, qui non it ad Capitulum sic congregatum extra tempus & stat in Choro possit mulctari.

CONSVLTATIO LXVIII.

An Episcopus procedens contra Canonicum propter non residentiam citra priuationis pœnam teneatur adhibere Coniudices?

1 Videtur, quod non sunt adhibendi Coniudices in casu proposito, prout fauore residentiæ pluries censuit S. Congregatio Concilij.

CONSVLTATIO LXIX.

An Episcopus solus possit Synodum Diœcesanam indicere & publicare, an verò requiratur consilium vel consensus Capituli?

1 Videtur, quod irrequisito Capitulo possit Episcopus indicere Synodum cùm non sit actus voluntarius, sed ex necessitate teneatur Episcopus singulis annis Synodum celebrare tam ex decreto S. Concilij *sess.24. c.2. de ref.* quàm ex dispositione iuris, *cap. Quoniam 18.d.*

2 Nihilominus respondendum est, esse necessarium vel consensum Capituli, quia res ardua videtur, vt ex limitatione, de qua in decisione *Barbastren Iurisdictionis* 7. Iunij 1585. coram Cardinali Pamphilio, vel saltem consilium, iuxtà regulam *c. Quantò de his, quæ fiunt à Prælat. sine consens. Capit.*

CONSVLTATIO LXX.

An Episcopus possit ad Synodum vocare nedum Clericos sibi benè visos, sed etiam laicos, si illorum consilio vti velit?

1 Affirmatiuè respondendum videtur, prout de mente & voto S. Congregationis Concilij dixit Rota in vna *Hispalen præcedentiæ in Synodo* coram Bubalo 17. Aprilis 1587. per doctrinam Innocentij *in cap. Graue de præb.* Contrarium tamen mihi probatur nedum respectu Clericorum, quia ad solos Clericos suæ diœcesis extenditur hæc facultas, sed etiam respectu laicorum ex regula quod laicus non potest se in spiritualibus immiscere. Ex qua ratione reijcitur ab electionibus, in quibus si interuenit inducit vitium nullitatis iuxta notata *in cap.2. de elect.* Nec Innocentius loco allegato facit aliquam mentionem de laicis, sed solum de Clericis. Ita quod si decisio adducta non nititur alia auctoritate quàm Innocentij, remanet sine fundamento. Hic porrò articulus consideratione dignus est, ne paulatim ac latenter incipiant laici se intermiscere in Ecclesiasticis, & quod est voluntatis efficiatur necessitatis.

CONSVLTATIO LXXI.

An celebratio Synodi impediri, vel retardari possit per appellationem?

1 Negatiuè. Quia ex decreto S. Concilij Synodus quotannis celebrari debet. Verùm aduerto, quod licèt ab eo quod statuit lex non detur appellatio, tamen, quia potest contingere, quod alteretur forma legis, ab hoc excessu dari potest appellatio. Et ideò non videtur posse commodè resolui hoc quæsitum in abstracto; sed quando veniret casus appellationis, tunc poterit resolui in illo casu, secundùm circumstantias facti.

CONSVLTATIO LXXII.

An detur appellatio à decretis & statutis Synodalibus?

1 Resoluendum videtur, quod licèt à constitutionibus Synodalibus detur recursus & appellatio ad Papam, *cap. Sicut excellentiam 23. q.4.* Id tamen intelligitur tantùm quoad

quoad effectum deuolutiuum, non verò quoad suspensiuum, vt dixit Rota *in Toletana Constitutionum Synodalium* 19. Februarij, & 17. Iunij 1624. coram Coccino, ac censuit S. Congregatio Concilij in vna *Ouelen* 27. Martij 1632. ad 17. Cæterùm distinguendum puto. Aut enim decreta & statuta emanarunt super materia de sui natura exequutiua, & tunc datur appellatio solùm ad effectum deuolutiuum. Aut super materia non exequutiua, & tunc datur appellatio ad vtrumque effectum. Et ita procedit textus *in d. cap. Sicut excellentiam* 23. *q.* 4. saluo tamen prudentissimo iudicio Rotæ modò allegatæ.

CONSVLTATIO LXXIII.

Quomodo procedere debeat Episcopus contra Canonicos recusantes venire ad Synodum sub prætextu, quod eorum consensus vel consilium requiratur?

1 VIdetur quod possit ac debeat procedere per censuras & mulctas ad textum *in cap. Quod super his de maior. & obed.* ibi: *Per censuras Ecclesiasticas ad Synodum venire compellas*, prout etiam traditur censuisse S. Congregationem Concilij. Verùm ego censeo, quod ante omnia est resoluendum, an eorum consensus, vel saltem consilium requiratur, quod sanè requiri iam diximus. Si enim eorum saltem consilium requiritur, contumacia esset legitima, & sic nullo modo essent puniendi. Si verò non requiritur, prout negamus, tunc cessabit prætextus de quo in quæsito, quo sublato, cessat quæsitum.

CONSVLTATIO LXXIV.

An quando totum Capitulum delinquit, possit Episcopus procedere contra singulos Canonicos sine Coniudicibus? Et casu, quo id non possit, quid tandem desuper agere debeat?

1 VIdetur respondendum, prout aliàs S. Congregatio Concilij respondit Episcopo Abulen sub die 13. Nouembris 1587. nempè huiusmodi facultatem procedendi pertinere ad Episcopum absque Adiunctis, quando totum Capitulum delinquit, modò delictum non sit in personam Episcopi, vel in contemptum ipsius, vel vbi Episcopus habeat interesse. Tunc enim facultas contra Capitulares deuoluitur ad proximum Superiorem.

CONSVLTATIO LXXV.

An Episcopus in sua Synodo possit sibi reseruare quoad proprios subditos casus iam reseruatos Romanæ Sedi?

1 REspondetur negatiuè. Ita declarauit S. Congregatio sub die 28. Nouembris 1602. apud Quarantam *v. Casus reseruati*, editum ex speciali mandato Clementis VIII. Ratio est, quia vbi Pontifex manum apposuit, non potest inferior se ingerere, quia ligantur eius manus, *cap. Vt nostrum de appellat.*

CONSVLTATIO LXXVI.

An Episcopus possit sibi reseruare aliquem casum concernentem violationem clausuræ respectu monialium exemptarum?

1 REspondetur affirmatiuè cum Pellizario. Quia ex Tridentino Episcopus instituitur Sedis Apostolicæ Delegatus in ordine ad restituendam & conseruandam clausuram monialium exemptarum, itaut habeat facultatem visitandi clausuram. Cùm ergo habeat facultatem delegatam supra Moniales in ordine ad clausuram, poterit etiam sibi reseruare ea peccata, quæ circa clausuram committuntur.

CONSVLTATIO LXXVII.

An consensus Capituli, qui necessariò in vnione beneficiorum simplicium Seminario facienda debet interuenire in forma specifica, & non per æquipollens ex Rota coram Ludouis. dec. 492. n. 8. iuxta l. Qui hæredi, & l. Mæuius, ff. de condit. & demonstrat. sufficiat si superueniat vnioni iam factæ?

1 REspondetur non sufficere, sed eiusmodi consensus requiritur in ipso actu vnionis, ita vt non subsistat, nisi cum consensu Capituli tota solemnitas actus repetatur, & fiat de nouo vnio. Ratio est, quia licet cõsensus superueniens possit conualidare actum, quando requiritur propter interesse consentientis iuxta *l. fin. ff. ad Maced. & l. Honores in fin. ff. de decur.* Rot. coram Durano *dec. 83. n. 13. in fin.* Quando tamen requiritur consensus ad solennizandum actum, eumque auctorizandum, tunc debet interuenire in ipsa effectuatione actus iuxta celebrem distinctionem, quàm tradunt Doctores *in l. Si quis mihi bona §. Iussum, ff. de acquir. hered. & in cap. Cum nos de his quæ fiunt à Præl.* quàm sequitur Rot. coram Durano *dec. 265. n. 19.* Consensus autem Capituli requiritur non propter sui interesse, sed ad auctorizandum actum vnionis.

CONSVLTATIO LXXVIII.

An Episcopus possit suo edicto iniungere tertiæ parti Canonicorum, vt intersit diuinis Officijs omnibus diebus festis ordine successiuo per turnum sub pœna suspensionis à diuinis ipso facto?

1 EDictum einsmodi vti iustum & rationabile seruandum censeo. Cum enim Episcopus teneatur festis diebus interesse diuinis officijs, *cap. Episcopus de consecr. d. 3.* Abb. *in cap. Magnæ n. 11. de vot.* Ricc. *dec. 44. n. 2. p. 3. & dec. 397. n. 2. p. 4.* maiori ratione tenentur Canonici. Ricc. *ibidem*. Non enim decet Episcopum adesse in Ecclesia sine Canonicis. Idcircò resoluit S. Rituum Congregatio *in Abulen* sub anno 1602. Episcopum solemniter celebrantem, aut pontificalia exercentem cogere posse Canonicos & Dignitates ad assistendum sibi vestibus sacris indutos, quàm resolutionem adducit Garz. *de benef. p. 3. c. 2. n. 496.* idque etiam sub censuris Ecclesiasticis, vt *in Reatina* sub anno 1609. quàm refert Barbos. *de Canon. & dignit. cap. 33. n. 2.*

2 Et quidem si S. Concilium Trid. *sess. 24. cap. 12. de ref.* statuit, quod non liceat Canonicis vltra tres menses ab eorum Ecclesijs quolibet anno abesse, saluo longiori seruitij tempore, multò magis potest Episcopus eis iniungere, vt præcipuè non absint diebus festis. Est enim Episcopus custos Sacrorum Canonum, *cap. Cum quibus, & cap. seq. 24. q. 3.* Germon. *de sacr. immun. lib. 3. cap. 8. n. 41.* Ideòque potest Concilij Tridentini, & Sacrorum Canonum violatoribus maiores pœnas suis edictis imponere, *cap. Innotuit*, ibique Abb. *n. 2. de eo, qui furtiuè ordin. suscep.* & Glos. *in cap. 2. de constit. in 6. & in Clem. Ne Romani de elect.* Quod affirmat Felin. *in cap. Quod super his n. 14. de maior. & obed.* Monet. *de distrib. quotid. p. 2. q. 13. n. 26.* Massobr. *de Synod. cap. 4. dub. 50.* Leo *in prax. for. Eccles. p. 2. cap. 1. num. 14.* Federic. de Sen. *cons. 182. num. 4.* Crauet. *cons. 114. n. 2.* & comprobat Burr. *in d. cap. Innotuit n. 2. & 3.* Genuens. *in prax. cap. 41. n. 27.* Henric. Boich. *de Synod. Episcop. cap. 4. ar. 1. concl. 13. n. 114. & concl. 16. n. 275.* Surd. *cons. 152. n. 54.* Et in his terminis quod Episcopus in ordine ad Concilium Tridentinum *d. sess. 24. cap. 12.* possit augere pœnas, tenet Garz. *d. p. 3. cap. 2. n. 150.* & nouissimè approbauit S. Congregatio Concilij in vna *Iadren* die 17. Septembris 1650.

3 Nec mirum, cum apponere, vel augere pœnam legi sit actus iurisdictionis. Abb. *in c. Quæ Ecclesiarum n. 5. de constit.* Felin. *in cap. Irrefragabili, §. Cæterum de offic. Ordin.*

Eam autem Episcopus habet à iure, Bald. *in l. Imperium n.* 15. & ibi Ias. *n.* 18. *ff. de iurisd. omn. iud.* Germon. *vbi supra cap.* 8. *n.* 45. *& seqq.* Duegn. *regul.* 151. & habetur expressè ex *cap. Conquerente de offic. Ordin.*

5 Cùm itaque Episcopus possit addere pœnam, & iniungere etiam excommunicationem, quæ dicitur maxima pœnarum in Ecclesia, *cap. Corripiuntur* 24. *q.* 3. Host. *in cap. Sacro de sent. excom. n.* 9. Sayr. *de censur. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 13. *& seqq.* multò magis poterit pro diuino cultu iniungere Canonicis seruitium Chori dominicis ac festis diebus sub pœna suspensionis, quæ inter leues enumeratur, & pro qualibet culpa relaxari potest, Felin. *in cap. Et si Clerici n.* 12. *de iudic.* Foller. *in prax. crim. cap.* 33. *n.* 76. Chartar. *dec.* 67. *n.* 120. etiam ob venialem. Tolet. *in instruct. Sacerd. cap.* 5. Sayr. *lib.* 4. *cap.* 1. Canonicos autem non residentes, quamuis intendant distributiones amittere, non excusari à peccato mortali asserit Garz. *de benef. d. p.* 3. *cap.* 2. *n.* 312. Quod multo profectò magis vrgere debet festis diebus, in quibus exercentur Pontificalia. Quare non solum Canonici, sed etiam simplices beneficiati cogi possunt ad inseruiendum Ecclesiæ, *cap. Quaris* & ibi Butr. *n.* 12. *&* 14. *de at at. & qualit. ordin.* Ricc. qui alios refert *resol.* 316. *n.* 3.

6 Non obstat, seruandam esse gradationem pœnarum à Concilio præscriptam antequam deueniatur ad alias pœnas. Quoniam præter dicta respondetur, quod quarenus gradationi pœnarum locus esse deberet, id procederet in ordine ad priuationem Canonicatuum, ad quàm fortasse Concilium noluit deueniri absque experimento aliarum pœnarum: secus autem in hoc casu, in quo contrarium resoluit Rota ex mente S. Congregationis apud Manticam *dec.* 67. *n.* 7. Rursus eiusmodi edicto non iniungitur seruitium nouem mensium, de quo in Concilio, sed dierum dumtaxat festorum, nec omnibus Canonicis, sed rertiæ tantum parti ordine successiuo. Nec est credendum, S. Concilium sub generali illa dispositione residentiæ & pœnæ voluisse inuoluere obseruantia festorum solemnium, quæ speciali nota digna sunt, *l. Item apud Labeonem*, §. *Hoc edictum ff. de iniur.* Fedetic. de Sen. *cons.* 233. *n.* 4. Cabal. *cons.* 34. *n.* 4. Ideòque limitata hæc dispositio edicti potest peculiari pœna muniri, tanquam prouidens in casu magis vrgenti, *arg. text. in l.* 1. §. *Dixerit aliquis, ff. de public.*

7 Attamen S. Congregatio Cōcilij die 15. Nouembris 1653. in vna *Consentina Edicti*, cùm sibi proponeretur dubium, *An Archiepiscopus potuerit edicto pœnam suspensionis ipso iure incurrendam imponere Canonicis Ecclesiæ Cathedralis inseruire renuentibus Ecclesiæ, & officijs diuinis interesse diebus dominicis & festis*, censuit, *quod renouetur Edictum, tollantur verba illa ipso iure, addaturque sub pœnis eius arbitrio imponendis, & suspensionis in subsidium*. Et in hoc sapientissimo oraculo acquiescimus.

CONSVLTATIO LXXIX.

An ex titulo Beati, siue Sancti in scripturis librisque, ac alibi prolato eliciatur aliquod signum cultus contra decreta de Canonizatione Sanctorum?

1 AFfirmant plerique. Nam etsi hoc verbum prætendatur æquiuocum, vtpotè significans felicem & fortunatum, nihilominus quia in re graui verba accipienda sunt in potiori significatione, ac proprio & naturali sensu, *l. Non aliter de legat.* 3. *l. fin.* vbi Bald. *n.* 2. *C. de his qui ven. atat. impetr.* cum similibus per Surd. *cons.* 90. *n.* 24. *vol.* 1. *cons.* 240. *n.* 5. *vol.* 2. *& cons.* 441. *n.* 23. *vol.* 3. potissimùm verò cùm subiecta materia id suadeat ex congestis per Raudens. *de analog. cap.* 4. *n.* 16. vtique fortius hoc casu titulus Beati inditus cuipiam seruo Dei vnà cum commemoratione virtutum, alijsque elogijs, redolentibus eius sanctitatem, videtur referendus ad venerationem religiosam, quam Sedes Apostolica, & militans Ecclesia tribuere solet fruentibus gloria triumphantis Ecclesiæ vel per indultum beatificationis, vel per solemnem canonizationem, de quibus Molphes. *cons.* 46. *n.* 9. iuxta tradita *in cap.* 1. per Host. *n.* 3. & Io: Andr. *n.* 2. *de reliqu. & ven. Sanct.* Quare idem Molphes. eodem in loco *n.* 22. *& seq.* negat licere nōn canonizatum vocare Sanctum; si id fiat cultu publico.

2 Etenim titulus beatitatis ac sanctitatis in calicibus, alijsque rebus sacris ad Missæ sacrificium destinatis, & in monumentis publicis, atque libris impressus celebrantium, adstantiumque ac legentium animos ad deuotionem erga seruos Dei mirificè incendit. Quæ sanè directè aduersantur legi præscriptæ in dictis decretis prohibentibus quodcunque venerationem & cultum præseferens erga illos, qui non fuerint ab Apostolica Sede beatificati, vel canonizati. Quam ob rem Baldell. *tom.* 2. *lib.* 3. *disp.* 13. *n.* 21. ac Lezan. *consul.* 1. *n.* 26. referunt, Vrbanum VIII. in Congregatione S. Officij die 5. Iunij 1632. declarasse in Annalibus Religionum edendis non debere admitti elogia Sancti, aut Beati absolutè, sed ea solum, quæ cadunt super mores, & opinionem eorum, de quibus fit mentio, addita protestatione in principio, quod nulla sit eis authoritas ab Ecclesia Romana, sed fides sit tantum penes Authorem.

3 Sed contrarium esse verum censeo, ita quidem vt nullum publicæ venerationis & cultus signum desumi possit ex titulo Beati, aut Sancti, panegyricè potius, quam assertiuè prolato à Scriptoribus. Qua de causa pronunciandum est, nomen Beati æquiuocè ac diuersimodè sumi pro beato, seu felici, aut fortunato, vel aliter secundum subiectam materiam.

4 Aliquando enim subsanctificatur pro beatitatis titulo, quem militans Ecclesia ex causa religiosæ venerationis, & cultus tribuit ijs, qui pietate ac religione insignes in statu omnium bonorum aggregatione perfecto à fidelibus in gloria cœlestis patriæ existere, ac sempiterna beatitudine frui creduntur, prout passim legitur in sacra Scriptura, vt Psal. 39. *Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius*. Psal. 64. *Beatus vir, quem elegisti, & assumpsisti*. Prou. 3. *Beatus homo, qui inuenit sapientiam*. Eccles. 14. *Beatus vir, qui in sapientia morabitur*. Et 25. *Beatus homo, cui datum est habere timorem Domini*. Luc. 24. *Beatus, qui manducabit panem in regno Dei*, & Ioan. in Apocal. *cap.* 20. *Beatus, & Sanctus, qui habet partem in resurrectione prima*. Cuius quidem formalis beatitudinis, quæ nobis in statu, ad quem diuina benignitate euecti sumus post mortem piè obitam rependitur, facilè erit aliunde naturam ac perfectionem & adiuncta omnia petere. Nam præter ea, quæ christiani Theologi de illa tradunt 1. 2. *q.* 12. *&* 1. 2. *q.* 3. luculenter quoque de ea differunt Petrus Damiani *cap.* 3. *&* 15. Prosper. *lib.* 1. *de vit. contempl.* per decem prima capita. S. Chrysost. *in paren. prior. ad Theodos.* S. Anselm. *lib. de simil. à cap.* 47. Author *lib. de tripl. habit. apud August. tom.* 9. Guliel. Patis. *de retrib. Sanctor.* Sebund. *in natur. theolog. tit.* 154. *& seq.* alijque his recentiores absque numero. Ex quo sanè validissimum resultat venerationis, ac probaræ sanctitatis argumentum.

5 Interdum autem sumitur adiectiuè vel ratione dignitatis, aut muneris, quod quis viuens exercet, seu quo dum viueret, insignitus fuit, qualis est illa beatitudo ac sanctitas, quæ attribuitur tam Summi Pontificibus à Iustiniano rescribente Ioanni Papæ II. *in l.* 8. ibi: *Scripsit ad vestram Sanctitatem festinans in omnibus Sedem sequi Apostolicam Beatitudinis vestræ*, *C. de Sum. Trinit. & fid. cath.* & ex D. Augustino *in cap. Legi* 16. *q.* 1. distinguendo tradit Troyl. Mal. *de Canon. Sanct. dub.* 1. *n.* 22. *circa fin. tract. tom.* 14. quàm Episcopis, Archiepiscopis, & Patriarchis passim ab eodem Iustiniano in compilatione Authenticorum, & nominatim rescribendo Epiphanio & alijs Archiepiscopis, & Præsulibus *in tit. de Monachis*, ibi: *Quapropter tuam sanctitatem decet, omnibus sub te Sanctissimis Metropolitanis hæc facere manifesta, & seqq.* titulis: *Quomodo oporteat Episcop.* §. *fin.* & *de non alien. aut permut. reb. Eccles.* §. *item fin. tit. Vt Clerici, qui recedunt.* §. *etiam fin. tit. Vt in priuat. domib.* §. *Hæc etiam, &* §. *fin.* & *in tit. de Sanctissim. Episcop.* & alibi sæpè, vbi idem Imperator dignitatem Episcopalem, Archiepiscopalem, & Patriarchalem sanctitatis ac beatitudinis, sanctissimi & beatissimi nomenclatione decorauit. Itidem apud Vopiscum in Aureliano Patres conscripti dicuntur Sanctissimi Quirites, & milites Sanctissimi. Legati pariter Sancti à Pomponio appellantur *in l. fin. ff. de legation.* & Patronos à libertis, & Patres à filijs reputari debere sanctos monet Vlpian. *in l. Liberto, ff. de obseq. paren. & patron.* passimque ex Historicis, ac veterum monumentis concedi legitur à Scriptoribus ratione dignitatis,

tis, vel muneris administrati. Et sanè Scacch. *de not. & sign. Sanct. sect. 1. cap. 8. vers. Beatitatis*, nullum ex his posse sumi, inquit, argumentum venerationis, ac sanctitatis debitæ ijs, qui in statu omnium bonorum aggregatione perfecto fruuntur vita æterna, ac pace, & regno cælorum. Quia illa dicitur beatitudo impropriè in hac vita, vt in specie animaduertit Maluet. *d. n. 21.*

6 Aliquando etiam adiectiuatur in persona ratione boni, seu felicitatis, qua quis in hac vita fruitur, ideòque beatus sæpè dicitur, qui felix & fortunatus est ratione diuitiarum, vel honorum, vt perspicuè patet ex sacra Pagina, Reg. nempè 3. *Beati serui tui, qui stant coram te*. Et Paralip. 2. *Beati serui tui, qui assistunt coram te omni tempore*. Esaiæ 30. *Beati, qui seminatis super omnes aquas*. Ecclesiast. 25. *Beatus, qui habitat cum muliere sensata, & beatus qui inuenit amicum bonum*. Luc. 23. *Beatæ steriles*. Idem apud Scriptores profanos vsitatum est, nempè Iuuenal. *satyra 1.* Hor. *Od. 9. lib. 4. & lib. 1. Epist. 16.* Et ex hoc nullum planè sanctitatis, aut cultus argumentum resultat.

7 Interdum denique adiectiuatur in persona ad indicium honoris, quo quis ob eximias suas virtutes condecoratur apud posteros, dicentibus Troylo Maluet. *d. dub. 1. n. 7.* & Cassaneo *in catal. glor. mund. p. 3. consid. 46.* Omnes qui mundè ac virtuosè viuunt rationabiliter vocari posse Sanctos. Quia, vt inquit, Symmachus Papa *in cap. 1. d. 40.* Vita immaculata & mores honesti faciunt hominem sanctum, sicut apud antiquos Patres, & Ecclesiasticos Scriptores pluribus exemplis adductis ab ortu nascentis Ecclesię practicatum refert Molphes. *cons. 41. à n. 3.* concludens propterea *n. 22.* non canonizatos licitè vocari posse Sanctos, dummodo hoc non fiat cultu publico.

Equidem habet quoque hæc vita suam formalem beatitudinem non planè perfectam, quæ in altera vita est quærenda. *Ipsa enim beatitudo finalis*, verba sunt Augustini *19. Ciuit. cap. 10. ipsa perfectionis finis, qui consumentem non habet finem. Hic autem dicimur quidem beati quando pacem habemus quantulacunque hic haberi potest in vita bona*. Vt propterea merito Philosoph. *1. eth. cap. 10.* hominem hic beatum esse posse admittat, vt fert etiam vox communis, sed vt hominem, id est valdè imperfectè, & cum magno à beatitudine simpliciter dicta recessu, qualis præsertim erat in ea beatitudine, quàm Marinus in Procli vita *n. 2.* vocat *beatitudinem sapientum*.

8 Hæc autem naturalis beatitudo siue consistat in sola Dei contemplatione, qualis naturaliter haberi potest in hac vita, neglecto statu voluntatis, vt quidam aiunt; siue sita sit in operatione intellectus circa Deum, non quacunque, sed affectum mouente ad virtutis exercitationem & diuinarum perfectionum, quantum fas est homini, expressionem in in seipso, vt alij volunt; siue cum Cano *lib. 9. de loc. cap. item 9.* huius vitæ beatitudinem non in cognitione, sed in sola Dei dilectione & timore, virtutumque omnium exercitatione constituamus. Quod etiam ferè habet Alex. Piccol. suo 1. *Eth. cap. 1. & 7.* firmauitque Lactant. *lib. 3. cap. 12. in fin.* his verbis: *Hoc vno beati esse in hac vita possumus, si minimè beati esse videamur. Si fugientes illecebras voluptatum, solique virtuti seruientes in omnibus miserijs, laboribusque viuamus, quæ sunt exercitia, & corroboramenta virtutis. Si denique asperam illam vitam, difficilemque teneamus, quæ nobis ad beatitudinem patefacta est*. Præsertim enim datum est nomen beatitudinis exercitationi virtutum, quia exercitationi huiusmodi operum adiungitur mentis serenitas, discussis affectuum nubibus, & pax ac tranquillitas, compressa rebellantium appetitiuum ferocitate. Quod quisquis assequitur, is iã ex hac vita felix quodammodo haberi potest, vt Simplicius docuit *in præf. ad Epictet. Enchir. sub init.* Quod ea pax sit imago quædam æternæ illius pacis, qua in altera vita potiuntur beati. Quo respexisse videntur qui huius vitæ beatitudinem describũt per eas actiones, quibus id assequimur, vt nullo casu, vltra quàm par est, moueamur, simulq; animo compositi ad quamcunq; sortem adepti euthymiam illam, de qua egregium volumen scripsit Democritus, teste Seneca *lib. de tranquill. animi cap. 2.* qui vocem illam *tranquillitatem* vertit, & statum Deo vicinum non concuti transfert, ac supra modum commendat.

9 Ita etiam frequentissimè Epitectus apud Arrianum, sed pulchrè *lib. 4. cap. 4. Vna via est ad felicitatem, quàm ob oculus ponito tibi cum surrexeris, totoque die ac noctu etiam in promptu habeas; nempè vt abstineas ab his, quæ voluntati nostræ non subijciuntur, quorum nihil vt tuum & proprium complectare, sed quicquid fuerit, adscribito voluntati Dei*. Eadem repetit *cap. 7.* vbi etiam illustrat longa expensione singularium incommodum, quæ mentis sic affectæ beatum statum nequaquam perturbant. Vide etiam Enchir. *cap. 3.* & rursus *cap. 4.* & Simplic. in caput illud 3. ac etiam 7. Legendus prætereа Plotinus *Ennead. lib. 1. cap. 12.* Cicero *Tuscul. quæst. lib. 5.* ac Hieronymus super *Psal. Beatus vir*, Saldianus *lib. 1. de prouid.* ostendens pios omnes, quacunque sorte sint, beatos tamen semper esse, quia hoc sunt, quod volunt. Id quod Chrysostomus *hom. 56. ac seqq. ad popul.* egregiè prosequitur, quibus astipulatur Petrus Blesensis *ep. 13.* Siue denique dicamus cum S. Ambrosio 2. *offic. cap. 2.* beatitudinem huius vitæ consistere in cognitione diuinitatis, & fructu bonæ operationis; hoc est & in actu intellectus, & in actu voluntatis cùm elicito circa Deum, tum imperato. In quam sententiam illud etiam legitur apud Trismegistum *cap. 6. Pimandrs: Si Deum quæsieris, pulchritudinem ipsam quæres. Quæ eandem ad id feras vnica via est, pietas cognitioni coniuncta*. At via ad perfectam alterius vitæ beatitudinem est beatitudo huius vitæ. Similia habet Alexander apud S. Cyrillum 3. *in Iulian. ad text. 1.* Quàm semper fuisse omnium rectè sapientium sententiam affirmauit S. Thom. *in prolog. 1. sent.* latèque stabilitur à Iacobo Bruto *lib. de laudib. scientiarum, 6.* & optimè etiam tradidit Plato *7. de Republ.*

10 Liquet ferè initio nullum argumentum exhibitæ venerationis & cultus vetitæ in decretis Vrbani deducibile esse ex titulo beatitatis & sanctitatis, qui non emanauit ab Ecclesia & illius auctoritate, sed à personis priuatis, seu Scriptoribus, & Historicis, quantumuis grauissimis, qui honoris, & laudis ergo in suis elucubrationibus vel encomijs ob eorum insignes, heroicasque virtutes seruos Dei tales enunciarunt. Et hoc est quod Scacch. *d. sect. cap. 7.* appellat *sanctum dici*, quod tanquam denominatio extrinseca respiciens solum conceptum priuatorum ab extrinseco nihil certi constituit quoad cultum, sed in hoc expectandum est iudicium Sedis Apostolicæ, qui distinguit sanctum esse à sanctum dici, subsedens propterea *sub lit. A.* quod relatiuè ad cultum is solum potest in Ecclesia militante dici Sanctum esse, quem Summus Pontifex visis videndis, ac seruatis seruandis, vt summus Iudex per suam definitiuam sententiam decreuit esse talem; quia per illam censetur ex actibus virtutum approbatis patefacta in eadem Ecclesia sanctitas interna per gratiam iustificantem, relatiuè verò ad dici, consistens in pura opinione, & denominatione extrinseca, ita dicentium ab extrinseco. Vt proinde dumtaxat nomen Beati sit titulus indicatiuus cultus, & venerationis debitæ sanctitati Ecclesiæ triumphantis quando tribuitur ex Indulto Pontificum in publicis litanijs, in commemorationibus, in martyrologijs, alijsque actibus publicis, non verò quando respicit virtutes, aut mores. Quod declarauit S. Congregatio Inquisitionis die 5. Iunij 1631. & habetur in libello decretorum *pag. 18.* Atque ita in simili ad exclusionem cultus, & casus excepti aliàs arguebat R. P. D. Petrus Franciscus de Rubeis, qui cum dignitatibus sit amplissimis præditus, vtpotè Promotor Fidei, Aduocatus Fisci & Consistorialis, virtute tamen ac meritis cunctos honores antecellit, eumque velut sæculi nostri Catonem atque Sceuolam intuentur quicunque viri constantiam, grauitatem, animi magnitudinem, iudicij integritatem, heroicam indolem, iurisque prudentiam norunt. Ingens hoc meritum, maius illud, quod plerumque ciues non alium Iudicem malint, quàm eum Fisci Patronum. Is enim in *Papiensi* serui Dei Bernardini de Feltro, & in *Hispalen* Ferdinandi III. cum in prædictis & alijs causis, in quibus titulus Sancti, ac Beati deducebatur ad probationem venerationis semper desiderauit immemorabilem, & centenarium temporis cursum.

11 Quod sanè tantò magis dicendum videtur eo casu, quo titulus Beati non absolutè prolatus fuerit à Scriptoribus, sed laudis causa, & panegyricè. Scacch. *d. sect. 1. cap. 8.* id comprobans ex orationibus à Patribus habitis in laudem Constantini, & ab Ambrosio in laudem Valentiniani ac Gratiani, & in panegyrico Theodosij, subdens quoque

Carolum Magnum sæpissimè Beatum vocitari. Qui quidem intellectus non videtur alienus, immò congruens nouissimis decretis Vrbani, non solum quia *pag.18. & seqq.* in protestationibus ab Authore apponendis in principio & fine librorum de seruis Dei tractantium, respuunt solum elogia Sancti vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, contra verò literaliter admittunt ea, quæ cadunt super mores & opinionem, cum limitatione tamen, quod in principio apponatur ab Authore, quod inde nulla sit auctoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantum sit penes Authorem; verum etiam quia in præcedenti §. *Responsum pag.17.* inter casus contrauentionis expressos in prioribus decretis non connumerant elogia Sancti, vel Beati, hisque similia contenta in libris excusis, sed solummodo, deficientibus dictis protestationibus, tollunt ijs fidem, ne faciant maiorem gradum probationis in ordine ad Canonizationem, seu beatificationem absque vlla nullitatis ac denegationis audientiæ pœna. Nec obstaret etiamsi in libris impressis deficerent huiusmodi protestationes, quando plures ex Authoribus, vnde eliciuntur elogia scripserint ante editionem nouissimorum decretorum anni 1642. siue ante illorum promulgationem, seu intimationem postulatoribus factam.

Immò valdè inconueniens foret, si ex encomijs excusis fieret obstaculum causis beatificationum & Canonizationum. Inde enim sequeretur liberum fore cuicunque etiam impio similem impedimenti causam prætexere in præiudicium gloriæ Dei, qui magnificatur & laudabilis est in Sanctis suis. Itaque titulus Beati, vel Sancti à Scriptoribus enunciatiuè inditus cuipiam seruo Dei vel ratione dignitatis, vel ob heroicas virtutes obstare nequit progressui ad vlteriora in causa Canonizationis.

CONSVLTATIO LXXX.

1 *Episcopus ad consulendum tenuitati præbendarum, qua laborabant Dignitates, & Canonicatus suæ Cathedralis, necnon ad instituendas præbendas, quibus carebant aliqui Canonicatus eiusdem Ecclesiæ, tria beneficia ipsis Dignitatibus & Canonicatibus distributiuè vniuit sine præiudicio illa tunc obtinentis. Cui vnioni Capituli consensus accessit. Defuncto postmodum in mense reseruato, & in Curia beneficiato, qui antedicta tria beneficia obtinebat, petitur*, an præfata vnio censenda sit valida, ita vt in præsens sortiri debeat effectum?

1 ET affirmatiuè resoluendum est. Sacrum enim Concilium Trid. *cap.15. sess.24. de reform.* concedens facultatem Episcopis vniendi beneficia, vel supprimendi præbendas mouetur ex causa vtilitatis & dignitatis Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum insignium, vt patet ex his verbis: *vt diuino cultui celebrando, & dignitati Ecclesiæ commodè valeant respondere*. Permittendo itaque Concilium vnionem præbendis, quæ sunt adeò tenues, vt sustinendo decenti Canonicorum gradui pro loci ac personarum qualitate non sufficiant, prout notat Lotter. *de re benef. lib.1. q. 29. n.45.* intelligitur de præbendis capitularibus, quod nimirum liceat præbendis huiusmodi singulorum capitularium vnionem fieri iuxta resolutionem S. Congregationis Concilij, de qua Garz. *de benef. p.12. cap.2. n.121.* Gonzal. *super regul.8. Cancel. glos.7. n.25.* & Ricc. *in prax. p.1. resol.379. n. 4.* Nec immerito. Nam prouisione Capitularium dicitur prouisum Ecclesiæ, cuius illi sunt Senatus, teste D. Hieronymo relato in *cap. Ecclesia 16. q.1.* Valenz. *cons.34. n. 201. lib.1.*

2 Atque ex eo præsertim, quia cùm hic non agatur de illis Dignitatibus, quæ præbenda carent, ac vocem in Capitulo non habent, nec de Capitulo censentur, prout ex iuris dispositione regulariter habetur, in quo casu negatiuè respondendum esset. Tum quia non dicuntur de Capitulo Cathedralis, quod à solis Canonicis constituitur. Rot. *dec.708. p.2. rec.* apud Post. *de manut. & dec.175. n.5. & 177. n.4. in Butetten. Archipresbyteratus* 4. Iulij 1646. coram Meltio, & in *Suessana Primiceriatus* 20. Aprilis 1651. coram Verospio, & in alijs passim. Nam Concilium personis de Capitulo, vel Collegio Cathedralium, seu insignium Collegiatarum prouidere intendit. Tum etiam quia, si Dignitas non habet præbendam, deficit subiectum, cui hæc vnio fieri debeat, cum Concilium loquatur de vnione facienda præbendis, vt constat ex illis verbis: *ijs vnire debeat*. Et ita pluries declarauit S. Congregatio Concilij ex collectis per Add. ad *decis. 576. p.4. rec. tom.3. n.91.* & firmauit Rot. *dec.337. n.34. p.9. rec. tom.2.* Ideòque sine præbenda eius dispositio non habet locum.

3 Sed agitur de Dignitatibus, quæ sine iurisdictione habent præbendam in Cathedrali, vel Collegiata insigni, prout habent alij Canonici, & de consuetudine dicuntur de Capitulo, & in illo vocem habent, ac participationem in omnibus iuribus capitularibus, ita vt nulla inter ipsas & Canonicos dignoscatur distinctio, nisi solum quoad quandam præeminentiam, vt frequentissimæ sunt in Italia, & præsertim in Regno Neapolitano. In hoc enim casu huiusmodi Dignitates veniunt nomine & iure Canonicorum, omniaque de Canonicis disponentia ipsis conueniunt, vt de voce habenda in Capitulo Barbos. *de Canon. cap.37. n.14. & 25.* De possessione Capituli capienda. Rota *in d. Butetten.* coram Meltio. De œconomia, vel procuratione Capituli exercenda, quando ad id eliguntur, qua de re nos aliàs. Quia data consuetudine, vel statuto, Dignitates dicuntur de Capitulo, vt in *dec.708. n.3. p.2. rec.*

4 Cùm igitur hæ Dignitates sint de Capitulo, vnio potuit fieri illarum præbendis æquè ac præbendis Canonicorum, cùm etiam illæ dicantur capitularium. Ita in puncto firmat Garz. *d. cap.2. n.170.* Ricc. *d. resol.379. eo n.4.* & Rot. *dec.565. p.2. recent.* quæ id supponit in vnione facta ad commodum Archipresbyteri, & Canonicorum, quam improbat, tanquam factam mensæ capitulari, non præbendis distributiuè.

5 Quod quidem confirmatur. Nam in ea parte, in qua decretum Concilij permittit suppressionem, intelligitur de præbendis capitularibus ex iam dictis. Igitur sicut Episcopus posset supprimere præbendas Dignitatum, reducendo præbendas capitularium ad minorem numerum ex adductis per Garz. *cit. p.12. cap.2. à n.17.* Ita etiam dicendum est illis posse eas vnire, cùm vniu in dicto decreto Concilij sit permissa ex eadem causa vtilitatis Ecclesiæ, ex qua permittitur suppressio. Quo argumento à suppressione ad vnionem vtitur Oldrad. *cons.182. n.1.*

6 Nec obstat, quod vnio passiuè non possit fieri de Dignitatibus ex decreto Concilij, quod in hac parte restringit facultatem Episcopi de iure, vt aduertit Castropal. *tom.2. tr.13. disp.6. pun.9. sub n.19.* Quia hoc est propter verba *aliquos simplicia beneficia*, quæ sanè Dignitates non comprehendunt, vt notat Garz. *d. cap.2. n.89.* Ex hoc enim inferri non potest ad vnionem actiuè, seu in fauorem Dignitatum capitularium, pro qua militant verba & ratio Concilij.

7 Ita etiam nec obstare videtur, quod Concilium faciat duntaxat mentionem Canonicorum. Quia id stat demonstratiuè & non restrictiuè ad illos, cùm velit prouidere capitularibus, qui regulariter & de iure sunt tantum Canonici. Abb. *in cap. scriptum n.4. de elect.* Rot. *dec.183. n.1. p.1. rec.* Sicut enim Dignitates regulariter & de iure non sunt de Capitulo, Seraph. *dec.98. n.1. & dec.326. n.2. p.9. rec.* ita nec illarum erat facienda mentio. Et sicut in Ecclesijs Cathedralibus ac Collegiatis insignibus Dignitates instituuntur ad conseruandam & augendam Ecclesiasticam disciplinam, ita dicendum est Concilium eisdem voluisse prouidere, dum pro illis vrget eadem ac fortior ratio vtilitatis, & decoris Ecclesiarum, ex qua Concilium mouetur.

8 Eoque vel maximè si Episcopus in hac vnione non solùm vsus fuerit facultate Concilij, sed etiam aliàs sibi tributa cum clausula, *ac omni alio meliori modo & forma*, quæ ex se operatur validitatem actus ex facultate, qua potest sustineri. Rot. *d. cap.733. n.9. p.2. & dec.30. n.35. p.5. recent.* cum de iure possit Episcopus ex causa necessaria vnire etiam Dignitatibus iuxta *Clem. Si vna de reb. Ecclesf. non alien.*

9 Nec abs re dici posset in omnem euentum semper vnionẽ

susti-

sustineri quoad Canonicatus & præbendas canonicales, licet non valere credatur quoad Dignitates. Quia, quamuis vnio ratione sui sit de indiuiduis, in quibus vtile per inutile vitiatur; tamen ratione subiectorum vtique diuidua iudicari potest. Nam est facta ex fructibus & redditibus trium beneficiorum, & in vtilitatem plurium præbendarum distributiuè pro rata; ideòque vtile sustinetur, inutili vitiato. Quantitas enim ex se etiam est diuisibilis, vt perspicuè liquet in pensione. Lotter. *de re benef. p.1.q.41. à num. 29.* Mantic. *dec.154. & dec.173. num.1.* Ac præcipuè propter mentem Episcopi vnientis, deductam ex verisimili, & ex clausula, *ac omni alio meliori modo*, quæ est mirabilis ad sustinendum actum. Lotter. *quæst.40. n. 326.*

10 Nec obstat, si non fuerit citatus possessor beneficiorum. Quia vnio habitura erat effectum post mortem illius. Seraph. *dec. 1078. à n.1.* Consensus verò Capituli constat ex actu ipso vnionis. Tenuitas fructuum ac distributionum, quæ pro causa requiritur, supponenda est, quia videtur iustificata ex ipsa vnione facta in actu visitationis, in qua cum Episcopus processerit causa cognita, & onus haberet præcipuum recognoscendi super seruitio Ecclesiæ, videtur in hoc ipsi standum, tanquam sit quid spectans ad suum officium iuxta doctrinam Cæsar. de Grass. *dec. 1. siue à 3. num.15. de reb. Eccles. non alien.* Semper enim præsumptio est pro ipso Episcopo ad sustinendam vnionem, stante enunciatiua solemnitatum, quicquid alias in prohibitis non stetur assertioni gerentis actum, quando scilicet ad illum non proceditur causa cognita, & in re extra officium gerentis, prout declarat Garz. *d.p.12. cap.2. à n.725.*

11 Circa verò reseruationem, quæ superuenit per obitum possessoris in mense reseruato & in curia distinguit Lotter. *lib.1. q.29. à n.41.* duos casus. Primus est quando reseruatio, licet generalis, est tantum circa collationem, quàm solam sibi Papa reseruat; & tunc cum vnio nomine collationis non veniat, reseruatio non impedit ipsam vnionem, siue fiat ante, siue post, solumque suspenditur effectus, donec reseruatio antecedens consumatur. Secundus, quando reseruatio habet verba generalia non solùm comprehendentia collationem, sed quamcunque aliam dispositionem; & hoc casu impeditur vnio, quæ sub eisdem verbis generalibus dicitur prohibita Ordinarijs, si reseruatio, seu impedimentum non existit tempore vnionis, nec impeditur eius effectus.

12 Aut ergo reseruatio *regulæ 9.* est tantum ad effectum collationis, prout indicant verba proemij, nempè, *Cupiens* Papa, *pauperibus Clericis, & alijs benemeritis personis prouidere*. Aut amplectitur etiam aliam dispositionem. At cum reseruatio huiusmodi superuenetir per obitum post vnionem, eam non impediuit, nec eius effectum suspendere potest. Quia per ipsam vnionem extinctus fuit titulus beneficij, & impedita vacatio, vt nec prouisio Apostolica sustineatur iuxta Oldrad. *cons.262.* Seraph. *d. dec.1078. n.5.* & est decisio in Caputaquen beneficij coram Marcomontio, quam damus, & coram Gregorio XV. *dec.419. n.4.* ac firmat Corrad. *in prax. benef. lib.2. cap.16. n.66.* & plenissimè ac sapienter de more Fagnan. *in c. Sicut vnire de excef. Pral. n.22. & seqq.* vbi *n.26.* firmat id esse verùm etiamsi Papa conferat motu proprio, aitque collationem non sustineri, nisi fiat mentio de vnione, cui alias Papa non intendit præiudicare.

13 Et in terminis etiam *d. cap.15. sess.24. de ref.* quod nec suspendatur effectus vnionis iuxta resolutiones S. Congregationis Concilij tradit Garz. *d.p.12. cap.2. num.100.* Idem de reseruatione vacationis apud Sedem iuxta *cap.2. de præb. in 6.* quæ superueniens nec impedit, docet Zerol. *in prax. p.2. v. Vnio num.16.* qui testatur ita à se obseruatum esse, quem sequitur Pax Iord. *var. elucubr. vol.2. de re benef. lib. 20. tit.32. num.34.* Cessatque prorsus difficultas in hoc casu; quia nullus adest prouisus Apostolicus contradictor, & consequenter cessat ratio eorum, qui tenent, quod reseruatio superueniens suspendat effectum. Quia inquiunt, Papa potest prouidere motu proprio, nulla facta mentione vnionis, & cum huiusmodi mentione etiam ad instantiam, de quibus Garz. *eo cap.2. n.94.* & Pax Iordan. *d. t. 32. n.38.* Quæ opinio licet videatur recipienda in terminis iuris communis, in terminis tamen Concilij, in quibus habemus præcisas decisiones Rotales non habet locum, vt rectè vidit Garz. *n.100.* docens suspensionem non fieri in huiusmodi vnionibus, vbi etiam declaratur in specie prædicta decisio Seraph. *1079. in fine*. In regula autem Cancellariæ 13. reuocatoria vnionis, quæ superuenit non est immorandum, cum in ea verbaliter præseruetur vnio facta vigore Concilij, vt aduertit Lotter. *d. lib.3. q.29. n.24.* & Gregor. XV. *d. dec.419. n.3.*

14 Quod si dubium adhuc superest, ad illud diluendum subintrat dispositio iuris communis, ad quod pro noua lege interpretanda semper recurritur. De iure autem Doctores loquentes in his terminis vnionis siue iuxta textum *d. Clem. Si vna de reb. Eccl. non alien.* siue *d. cap. Sicut vnire de excef. Pral.* indistinctè loquuntur de præbendis Dignitatum vel Canonicorum, vt videre est apud Gabr. *cons. 188. n.3. lib.2. &* Garz. *d.p.12. cap.2. num.170.* Quod præsertim in vnionibus factis ante Concilium Dignitatibus in Cathedrali firmat Rota *in Barchinonen. Parochialis seu Vicariæ 10.* Febr. 1646. coram Card. Corrado *p.9. rec. tom. 2. dec. 330. n.4.* Vbi consideratur eadem ratio decentis, & congruæ sustentationis, *in Mediolanen. Cimiliarchatus* 20. Maij 1645. coram Peutingerio *dec. 337. ead. p.9. tom. 3.* vbi non fuit dubitatum de validitate vnionis ex hoc capite, sed ex regula reuocatoria vnionum, alijsque causis ibi deductis. Quia verè posita dicta qualitate, quod Dignitates habeant præbendas capitulares, & sint de Capitulo, res est planè perspicua, & iuxta veriorem mentem Concilij, de qua Garz. sæpiùs adductus *n. 171. & 176.*

15 Atque ita in hiscemet terminis S. Congregatio Concilij in vna *Rhegien.* vnionis die 11. Martij 1662. censuit, nempè eiusmodi vnionem sustineri. Verùm constare debet de tenuitate præbendarum, in qua non creditur Episcopo.

Caputaquen beneficij.
R.P.D. Maremontio 12. Decembris 1608.

16 Rota censuit, non esse dandam immissionem D. Iulio Cæsari, quia beneficium, de quo agitur nec est litigiosum, nec reseruatum. Siquidem quæ deducitur reseruatio ex vacatione per obitum Lælij in mense Maij 1608. non potest suffragari, quia ex dispositione S. Congregationis Concilij Tridentini, & de ordine Papæ significato Canonicis & Capitulo Caputaquensi per literas Cardinalis Farnesij fuit vnitum seminatio in vita ipsius Lælij ad *dec.* Cassad. *2. de vnion.*

Nec potest considerari vacatio, quæ in beneficio per vnionem extincto non datur. *Clem. frequens §. Quidam etiam*, & ibi Gloss. *v. de mense de excef. Pral.* Oldrad. *cons.275. num.26.* Rebuff. *in prax. tit. de vnion. benef. n.12. in fine*.

17 Non obstat quod dicitur vnionem fieri non debuisse de beneficio reseruato, vt fuit dictum in causa Auersana beneficiorum 3. Iulij 1606. coram Sacrato, & in alijs. Id enim non procedit, quando, vt in hoc casu, vnió fuit facta in vita obtinentis beneficium, quod non affectum nec reseruatum erat, licet postea obitus obtinentis contingat in mense Apostolico, vt secuta S. Congregationis resolutiones aliquando Rota resoluit, & quod eo casu dispositio Concilij non aduersatur vnioni beneficij reseruati patet ex ipsius Concilij verbis, & ex decisione Cæsaris de Grassis 3. *de reb. Eccles. non alien.*

18 Non obstat, quod vnio sit inualida, vti facta à Vicariò Episcopi. Gemin. *cons. 38. num.10.* Omisso enim quod contra sentit Mohed. *decis.3. de offic. Vicar.* obiectum tollitur ex facto, quia iste Vicarius habuit in suis facultatibus specialem authoritatem beneficia vniendi, ideòque vnio fuit valida. Rebuff. *in prax. in form. Vicar. n.102. & de vnion. n.37.*

CONSVLTATIO LXXXI.

Translatio ad alterum Episcopatum quoad vocationem primi quonam tempore perficiatur?

1 VErior & magis communis opinio est, quod perficiatur ab eo tempore quo per Papam in Consistorio translatus à vinculo primi Episcopatus absoluitur, præsertim si concurrat consensus ipsius translati. Ita voluit Io: Andr. *in cap. Quod ob gratiam n.5. & 6. de reg. iur. in 6. Abb. in cap. fin. n. vlt. de postul. Prælat.* Bellam. *in cap. Si quis iam translatus sub num. 12. 21. q. 2.* & latissimè Abb. *cons. 101. per tot. p. 2.*

2 Ratio est, quia in Episcopatu contrahitur matrimonium spirituale. Vnde Papa absoluendo in translatione translatum à vinculo, remanet prima Ecclesia libera & vacans. Quam opinionem secuta est Rota in vna *Placentina* coram Card. Lancellotto & coram Coccino, quæ est 475. *p. 1. recent.* approbauitque S. Congregatio Concilij in hisce declarationibus.

3 *Die 2. Septembris 1617. in vna Messanen. S. Congregatio ad 2. respondit, vacare Sedem Episcopalem ab eo tempore, quo in Consistorio per Papam à vinculo Ecclesiæ Messanensis, & ad Auriensem translatus absoluitur.*

4 *Die 18. Iunij 1622. in vna Albarazinen. S. Congregatio Concilij, perpensa decisione Rotæ, censuit ob translationem prædictam à Sanctissimo D. N. de consensu Episcopi factam, Ecclesiam Albarazinensem vacasse, etiam antequam translatus posterioris Ecclesiæ possessionem adipisceretur.*

5 Verùm negari non potest dubietas istius articuli, vt admittitur in eadem *decis. 475. sub n. 6.* & colligitur ex deductis per Io: Andr. *vbi supra n. 2. & seq.* per Bellam. *vbi supra n. 12.* & per Abb. *d. cons. 101. n. 1. & seq.* Et multò maior dubietas videtur adesse respectu vacationis Ecclesiæ, ad quam fuit translatus ante adeptam possessionem. Nam licet Rota in eadem decisione videatur contrarium admittere ex Abb. *d. cons. 101. n. 4. & n. fin.* nihilominus ibi videtur restringi conclusio, quando per translatum stat quominus adipiscatur possessionem, vt colligitur ex *d. decis. sub n. 4.* ibi: *Sed si per ipsum steterit, sibi est imputandum,* & facit Bellam. *d. c. Si quis iam translatus 21. q. 2. sub n. 12.* Rebuff. *in prax. tit. de nomin. facien. §. Monasterys.* Ricc. *collect. 1325. in fin. & c. Si tibi concesse de præban 6.* vbi Glos. *v. Vacare*, Io: Andr. *vbi supra n. 5. in fin.*

6 Præsertim cùm supponatur non secuta expeditio literarum, vt ponderatur in *d. decis. 475. n. 17.* Et ratio est, quia matrimonium non videtur posse dici cum Ecclesia posteriori initum, nisi secutis nuptijs, & sic possessione, vt colligitur ex Io: Andr. *in d. cap. Quod ob gratiam n. 2.*

CONSVLTATIO LXXXII.

An officiales, siue familiares ac Ministri Episcoporum gaudeant priuilegio fori?

1 SCio peruitam iam esse hanc controuersiam; non ideò tamen eam prætermittam, quia licet ab omnibus ferè agitata sit, non tamen rectè omnia dicta sunt.

2 Certant opiniones. Equidem qui omninò id negant his rationibus nituntur. Primò quod priuilegium, vtpotè stricti iuris, extendi non debeat, *cap. Priuilegia de reg. iur. in 6.* & vtpotè personale personam non egreditur, *l. Sordidorum, C. de excus. muner. l. maritum, & l. Qui a tale, ff. solut. matrim.* & notant Bart. *in l. Paulus respon. ff. de acquir. hæred.* Anchar. *cons. 110. n. 1.* Et sic priuilegium concessum personæ Episcopi ad famulos & familiares non extenditur. Secundò, quia hoc pacto priuilegium fori extenderetur etiam ad famulos clericorum. Tertiò, quia Episcopus nequit habere familiam armatam. Nam si posset habere, cederet in fraudem iurisdictionis laicæ. Quartò, quia Pontifex non potest eximere merè laicos à iurisdictione sæculari, inuitis Principibus. Quintò. Absurdum esset, quod Episcopus sit Iudex in delictis suæ familiæ *ex l. qui iurisdictioni, ff. de iudic.* Ac tandem, quia post Concilium Tridentinum *sess. 23. cap. 6. de reform.* nemo gaudet priuilegio fori, nisi sit in sacris, vel si est in minoribus, nisi sit beneficiatus, vel saltem nisi incedat in habitu & tonsura, & seruet cæteras conditiones ab eodem Concilio requisitas. Atque ita tenent Suarez *tom. 1. de relig. lib. 4. de Immun. cap. 29. n. 10. & seqq.* Ceuallos *tract. de cognit. per viam viol. p. 2. q. 58. n. 101.* Pereir. *de man. Reg. p. 1. c. 19. n. 13.* Cotellius *in patroc. reg. iurisd. cap. 3. n. 21.* & Vega quem sequitur Moscosus in *alleg. n. 47.* Sicque iudicatum fuisse bis in curia Parisiensi testatur Paponius *de iur. Franc. lib. 1. tit. 4. arrest. 8.*

3 Temperant alij hanc opinionem & volunt, quod eiusmodi familiares laici gaudeant priuilegio fori solùm in delictis in officio commissis, non autem extra, seu in delictis communibus. Mouentur primò, quia nullus textus videtur extare, qui Episcopi familiam in causis communibus exemptam declaret. Secundò, quia dum officialis delinquit in exercitio officij sui non sortitur forum ratione loci, in quo reperitur, sed ratione officij, ac iurisdictionis; itaut tunc ille non consideretur, vt vassallus, sed vt officialis. Sic præter cæteros docuit Carauit. *rit. 49. n. 13.*

Verùm omninò tenendum est, familiares, siue officiales, ac ministros Episcoporum gaudere fori priuilegio tam in criminalibus, quàm in ciuilibus. Probatur ex *cap. fin. de offic. Archid.* & ex Concilio Toletano III. *in cap. Ecclesiarum seruos 12. q. 2.* quos textus malè Pereira & Ceuallos eludunt. Nam in primo omnes Episcoporum familiares absq; personarum, aut causarum distinctione à iurisdictione sæculari immunes declarantur. Et in secundò, licet id dicatur de seruis perpetuis, Doctores tamen ex connexione materiæ ad fauorem familiæ Episcopalis eo vtuntur. Idem dici debet, spectata consuetudine, quæ cùm foueat iurisdictionem Episcopalem, satis rationabilis videtur, atque adeò in praxi seruanda. Delben. *de Immun. cap. 4. dub. 16. n. 5.*

4 Deinde accedunt rationes. Siquidem priuilegium capitis extendi debet ad accessoria, *cap. Quantus de priuil. cap. liceat eod. & auth. Habita, C. ne fil. pro patr.* priuilegiumque Domini extendi debet ad seruos. Albericus *in l. 1. C. de Episcop. & Cler. n. 4.* Menoch. *de arbitr. cas. 36. n. 10.* Imm familiares comprehenduntur in priuilegio Dominorum. Oldrad. *cons. 293.* prout de familiaribus Cardinalium asseruit *cons. 211.* ac resoluit Rot. Genuen. *dec. 130.* & dixit Carauit. *rit. 46. n. 27.* Bartol. *cons. 37.* & Thesaur. *decis. 22.* Vnde exempta ab aliquo foro persona, censetur etiam exempta eius familia, *cap. 1. de priuil. in 6. l. non aliter, ff. de iudic. & l. 2. C. de Episcop. & Cler.* Maximè quando vsus familiarium Dominis incommodior redderetur. Oldrad. *d. cons. 293. n. 5.* Bartol. *in tract. de represal. p. 7. q. 6. n. 8.* eorumque priuilegium inutile remaneret. Rebuff. *de priu. Scholar. q. 166. n. 1.* Adde quod scrinia Imperatoris, scilicet secretarij, libellarij, archiuarij, & eiusmodi gaudent indistinctè priuilegio fori Imperialis cum ipsorum domo & familia, *l. In sacris, C. de proxim. sacr. scrin.*

Atque hinc est, quod per exemptionem Ecclesiæ, ministri eius quoque censentur exempti. *d. cap. 1. de priuil. in 6.* Alberic. *in l. Inter eos, ff. ex quibus causis maior.* Afflict. *in rubr. de iur. prothom. n. 3.* Franch. *in proem. 6. n. 11. vol. 3. in glos. v. Scholaribus,* Imol. *in Clem. vn. n. 9. de reliq. & vener. Sanct.* vbi hoc intelligit de famulis, qui actu inseruiunt post Cyn. *in l. omnes, C. de Episcop. & Cler.* & Bald. *in d. auth. Habita ne fil. pro patr.* Rationem reddit Anchar. *in proem. 6. 11.* Quia famuli sunt appendices Dominorum. Quod etiam voluit Host. *in cap. 1. de locat.* Et propterea priuilegium eis quoque competit. Bartol. *in l. iubemus, §. sane n. 14. C. de sacros. Eccles.* Ias. *in l. error col. 4. C. de iur. & fact.* Cassan. *in catal. glor. mund. p. 7. consid. 49.*

5 Et pro hac sententia extat decisio Congregationis Episcoporum, quàm probauit fa. me. Paulus V. vt patet ex literis, quas Cardinalis Gallus tunc temporis d. Congregationis Præfectus scripsit tam Episcopo Lipari die 16. Aprilis, ac 2. Martij 1611. quàm Cardinali ab Auria tunc Proregi Siciliæ eadem die 2. Martij aduersus rescripta Regia, quæ mandauerant, negatiuam seruari. Quarum literarum meminit Diana *p. 4. tr. 1. resol. 30. & p. 5. tr. 1. resol. 1.* illas ibidem referens. Cumque iterùm emanassent similia rescripta regia in executionem literarum, quæ scriptæ fuerant ex Hispania diebus 14. Iunij 1635. & 16. Septembris 1636. Sacra Congregatio, facto verbo cum fel. record. Vrbano VIII. scripsit

omni-

omnibus Episcopis Regni Siciliæ, ne illa, vti contraria Sacris Canonibus Concilijs, & immemorabili consuetudini inuiolabiliter obseruatæ, vllatenus finerent executioni demandari, sicut testatur idem Diana *p.6. tr.1. resol.6.* referendo tenorem epistolæ desuper scriptæ Cardinali de Torres die 7. Septembris 1638. addens huiusmodi prætensionem longè antea excitatam anno 1640. statim sopitam fuisse Protegis contrario rescripto, quod ibidem recenset.

6 Etenim sexaginta septem Doctores solerti labore ab eodem Diana congesti *d.p.6.tr.2.resol.82.* magis communiter affirmant, famulos Episcoporum etiam laicos gaudere priuilegio fori Ecclesiastici, e quorum numero sunt plures Hispani, nempè Rodericus à Cugna, Narbona, Torreblanca, Villapandus, Ambrosius Marchia Archiepiscopus Calaguritanus, Bellaga, & alij. Quorum sententiam pluribus rationibus comprobat idem Diana *d.tr.2.resol.3.* necnon etiam pluribus declarationibus S. Congregationis cum approbatione duorum Summorum Pontificum Pauli V. & Vrbani VIII. *resol.4.*

7 Idque etiam in delictis communibus commissis extra officium, quod gerunt in terminis asserunt plurimi relati ab eodem Diana *p.3. tr.1. resol.12. p.4. tr.1. resol. 36. & p.5. tr.1. d. resol.1.* Notandique sunt pro hac sententia Barbos. *de offic. & potest. Episcop. p.3. alleg.107. n.11.* Ricc. *in prax. for. Eccles. p.1. resol.471.* Bonacin. *in Bull. Cœn. Dom. disp.1. q.16. pun.3. num.7.* Squillant. *de priuil. Cler. cap.7. num.54.* Alzed. *in prax. Episcop. cap. 12. num. 77.* Donat. Anton. de Marin. *quotid. resol. lib.5. cap.117. n.2.* Gauant. *in man. Episcop. V. forum Episcopale n. 31.* Gratian. *dec. March. 235.* & *discept. 340.* Delbene *de Immunit. d. cap. 4. dub. 15.* per totam. Ex quorum rationibus confirmata mens remanet, ita quidem, vt inter ea, quæ omnium fermè Doctorum consensum meruere hoc pœnam, vtque vix quidquam desideretur ampliùs, nisi quod vltro velim adjicere nouissimas declarationes S. Congregationis Immunitatis Ecclesiasticæ, quæ iterùm ac sæpius die 18. Iulij 1648. censuit in vna Narnien. cognitionem causæ homicidij à Baroncello Curiæ Episcopalis commissi spectare ad ipsum Episcopum, non autem ad Gubernatorem. Idipsum censuit de omnibus officialibus Episcopi die 7. Martij 1651. in vna Ciuitatis Plebis, & de Procuratore fiscali resoluit eadem die 28. Iulij 1648. in vna Senogalliensi. Et de Cancellario in vna Aquitanensi die 7. Decembris 1655. Deque omnibus familiaribus Episcopi actualiter ei inseruientibus quamuis sint laici, decreuerat S. Congregatio Episcoporum 7. Iunij 1595. & 11. Decembris 1615. in vna Vaisonensi, in qua declarauit officiales Episcopi, tanquam eius familiares, priuilegio fori gaudere, & ad personalia Ciuitatis munia subeunda minimè teneri. Idem censuit S. Congregatio Immunitatis die 16. Decembris 1626. nimirum causas tam ciuiles, quàm criminales Notarij, & aliorum officialium Episcopi spectare ad cognitionem Episcopi, & ita seruatum esse à ministris Regijs, qui Episcopo Aliphano restituerunt illius Notarium carceratum, vt ex literis Nuncij Apostolici Neapolis die 22. Septembris 1626. Ideòque die 8. Februarij 1667. censuit in vna Liparen tuenda esse per Sedem Apostolicam ab oppositionibus Regiæ Monarchiæ gesta Episcopo Lipari aduersus Gubernatorem, & Capitaneum Ciuitatis, qui maluit contrarium obseruare in eius Ærarium.

8 Nec alicuius momenti sunt, quæ huic sententiæ aduersantur. Nam ad primum primæ opinionis respondetur, quod licet priuilegium, vtpotè stricti iuris extendi non debeat, id tamen intelligendum est primo & per se, non secundario & per accidens. Quia tunc extenditur ad personas priuilegiato connexas. Sic priuilegium audiendi Missam & celebrandi tempore interdicti extenditur etiam ad domesticos & familiares, *cap. licèt de priuil. in 6.* Addi Henriquez *lib.7. cap.30. n.4.* Portell. *v. Hora Canonica n.8. & 24.* Rodrig. *in sum. to.4. cap.68. n.10.* Ias. *in l. Non tantum, ff. de re iud. n.12.* Roman. *consil.180. n.4.* & Bald. *in Margarita v. Priuilegium.* Nam vnum est connexum cum alio. Priuilegium autem personale in annexis transit ad alterum, vt tradunt Glos. *in l. fin. C. de muner. & honor. lib.10.* Ias. *in l.1. n. 12. C. de transf. & in l. si emancip. n.9. C. de collat.* Natt. *consil. 1. n.10. lib.1.* alios citans, Menoch. *consil.136. n.13.* Tiraquell. alios allegans *de retr. consang. §.36. glos.1. n.34.* Tunc enim præcipuè connexitas infert communionem priuilegij, quando non potest sortiri effectum in principaliter priuilegiato, nisi etiam sortiatur in persona connexa. Quod cum in præsenti priuilegio locum habeat, habet etiam locum connexitas, idque est necessariòm, vt priuilegium sortiri possit suum effectum. *l. Is, ff. de iurisd. omn. Iud. & l.3. §. fin. ff. de pæn. leg. & l. veteres, ff. de itin. actuque priu.* vbi Glos. & Bart. & *cap. Suspectiones de offic. deleg.* & notant communiter Doctores.

9 Vnde cum in præsenti priuilegium connectet personas in ordine ad concessionem priuilegiatiuam, ampliabit ipsam dispositionem concessionis, & extenditur etiam ad familiam; itaut censeatur ipsa quoque priuilegiata, & consequenter participet priuilegium vel ratione Episcopi, quia scilicet pertinet ad ipsum, qui est priuilegiatus, vel ratione concessionis priuilegiatiuæ, quæ immediatè se extendit ad ipsam & circa ipsam operatur suum effectuum. Et ideò tanquam immediatè priuilegiata fruetur priuilegio fori. Pro quo est aduertendum, quod est valdè diuersum, quod priuilegium sit tantum concessum Domino, & ratione attinentiæ ad ipsum participetur à familia. Et aliud est, quod ratione attinentiæ ad Dominum priuilegium sit concessum familiæ. Primum facit, quod participet familia tantum in vsu priuilegij. Secundum dicit, quod familia participet in ipso priuilegio, atque adeò qood in vsu non sit dependens à Domino. Vtrumque est fauorabile Episcoporum familiæ. Ex quo fit, quod effectus huius dispositionis priuilegiatiuæ æqualiter trahatur ad Dominum & familiam. Ratio verò horum omnium est, quia familia & Dominus se habent vt accessorium & principale, vt iam dictom. Et proinde concessio priuilegij se extendit ad ipsam iuxta eius capacitatem & naturam, & consequenter afficit Dominum vt principalem, & familiam vt accessoriam. Et quamuis motiuum concedendi priuilegium est principaliter in Domino, & accessoriè tantum in familia, fit tamen vera extensio priuilegij etiam ad familiam; itaut immediatè ipsum participet. Vnde fit, quod cessante priuilegio principalis, cessat etiam respectiuè familiæ.

10 Ac præsertim quia priuilegium Immunitatis Ecclesiasticæ est fauorabile, ideòque extendendum. Farinac. Gambacur. & alij quos sequitur Delben. *vbi supr. n.24.* Et quia ratione dignitatis Episcopalis par est, quòd fori priuilegium Episcopo concessum, licet per se & principaliter sit personale quoad Episcopum, accessoriè tamen propter eius dignitatis fauorem extendatur ad familiares. Bald. *in l.2. not. 3. C. de Episc. & Cler.* Grammat. *vot. crim.33. n.20.* Menoch. *de arbitr. cas.336. n.10.* & Megal. *var. resol. to.2. resol.122. n.8.* Cumque sit priuilegium insertum in corpore iuris, habet rationem legis, estque fauorabile, atque adeò debet extendi, sicut extenditur lex fauorabilis. Vnde sicut vt lex extendatur, requiritur identitas, aut saltem similitudo rationis; ita etiam, vt extendatur priuilegium, quæ in præsenti habet locum. Quia ratio finalis concedendi priuilegium fori tam principalibus, quàm participantibus fuit fauor Religionis ac pietatis, honor atque dignitas Episcoporum. Nam tendit ad promouendos fructus, quos faciunt Episcopi in Ecclesia Dei, & vt possint melius Deo inseruire, & saltem ad eos magis excitandos ad seruitium Ecclesiæ, dum vident se gaudere huiusmodi priuilegijs. Vnde habet pro fine vtilitatem publicam, augmentum pietatis & Religionis. Et ideò quamuis deroget iuri communi, interest publicæ vtilitatis, quod derogetur, & etiam quod magis derogetur cum maiori ampliatione priuilegij. Ac proinde etiam illa priuilegia, quæ deberemus strictè interpretari, debent in hoc casu ampliari, cùm ita exigat pietas, & fauor priuilegij. Quippè summa ratio est, quæ pro Religione facit. *l. Sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fun.* iuxta *l. fin. C. de ijs qui ven. ætat. impet.* & doctrinam Bart. *in l. omnes populi num.60. ff. de iust. & iur. & l. si constante, sol. matr.*

11 Ad secundùm respondetur, quod, etsi id rectè plerique extendant etiam ad famulos Clericorum, vt Narbona, & alij quos adducit Menochius ac sequitur Diana *p.3. tr.1. resol.47.* tamen id præcipuè locum habet in famulis Episcoporum. Multa enim conceduntur Episcopis, quæ aliis non conceduntur, vt patet ex *cap. fin. de sent. & re iudic. in 6. cap. fin. de*

fin. de priuil. & cap. Quia periculosum de sent. excom. eod. ac docent Calcan. Capyc. Thesaur. Gratian. Guazzin. & Auser. apud Delbenem loco *cit. num.* 26.

12 Tertium falsum est. Nam Episcopi ex vi solius iurisdictionis Ecclesiasticæ habere possunt familiam armatam ad carcerandum, & pœnas corporis inflictiuas citra sanguinem imponendum, & terminate iudicium sine recursu ad brachium sæculare, vt de Inquisitoribus, cum quibus Episcopi procedunt, liquet ex *Clem. 1. §. Præter quod de hæret.* Habent enim imperium in sua diœcesi, *cap. Contra Idolorum, c. Propè vias* 26. *q.* 5. Vnde concluditur, habere posse familiam armatam ex *tex. in l. Illicitas, ff. de offic. Præs. §. Qui vniuersas.* Nam concesso fine, media etiam concessa censentur, *cap. Cum infirmitas de pœn. & cap. Quoniam de sent. excom.* Et concessa iurisdictione, censentur concessa omnia necessaria ad illam exercendam, *l. 2. ff. de iurisdict. omn. iud.* Præsertim, quod *in cap. Perniciosum de offic. iudic. ord.* conceditur Episcopo facultas ad completum iudicium per illa verba *inquirendi, vlciscendi, iudicandi.* Et ex *cap. 3. sess. 25.* Concilij Trident. habet ordinariam iurisdictionem etiam contra laicos per bonorum apprehensionem, & personarum districtionem, ad quam familia armata multùm conducit. Accedit, quod idem Tridentinum idipsum ibi supponit, dum ait: *Per suos proprios aut alienos exequutores.* Quæ verba satis violenter interpretatur Berreta *cons. 4. & 6.* Vera enim interpretatio ex eodem Tridentino *in rubr. de recept. & obseru. decr. Concil.* & ex Constit. Pij IV. ad calcem ipsius à solo Pontifice, aut à S. Congregatione petenda est, quæ ad instantiam S. Caroli Borromæi coram san. me. Pio V. die 5. Iunij 1567. declarauit, Episcopum tenere posse familiam armatam. Ideòque hanc sententiam tenent Doctores, quos citat & sequitur Ciatlin. *cap. 50. n. 25. & 34.* Barbos. *de potest. Episc. p. 3. alleg.* 107. Molin. *de brach. reg. p. 4. n. 258.* & esse communem tradit Martha *de iurisd. p. 1. cap. 50. n. 12.*

13 Confirmatur. Nam Episcopus habet territorium ad exercendam iurisdictionem, *cap. Omnes basilicæ 16. q. 7. & cap. Vt animarum de constit. in 6.* Glos. Ioan. Andr. Felin. & alij apud Leonem *in thesaur. p. 1. cap. 9.* Diœcesis namque & territorium idem sunt. Panorm. *cons. 82. n. 7. lib. 1.* Alex. *cons. 248.* Item habere potest carcerem, *cap. Episcopus de off. Ord. in 6.* ergo & carcerum custodes. *Clem. 1. §. sane de hæret.* & ministros, qui reos capiant, & ad carceres ducant, *d. cap. Contra Idolorum* & ibi Glos. 26. *q.* 5. *& cap. Attendendum 16. q. 4.* Denique multa crimina sunt mixti fori. Glos. *in cap. Cum sit generale de for. comp.* in quibus datur locus præuentioni, *l. si quis posteà,* & ibi Doctores, *ff. de iudic.* Inter autem præuentiones, realis, quæ fit per capturam præcedit verbalem; ergo Iudex Ecclesiasticus debet habere familiam armatam, per quam in his delictis reos realiter præuenire possit. Alioquin si implorare debet brachium sæculare, nunquam illud præueniet, vt rectè probat Leo modò allegatus.

14 Quartum etiam falsum est. Nam licet Pontifex ad eximendum laicos à iurisdictione laicali non habeat dominium directum, vt plerique etiam inter Theologos docent, quod tamen affirmat inter alios Solorzan. *de Indiar. iur. lib. 2. cap. 22. n. 17.* habet saltem indirectum & habitu ex iusta causa exercendum, & ideò ex iusta causa eximere potest laicos à potestate laicali. Ita Portocar. *in alleg. pro iurisd. S. Offic. n.* 33. Meroll. Mancin. & Valboa *in cap. 1. de for. comp.* Iusta autem causa est honor & reuerentia dignitati Episcopali debita, rectaque causarum fori Ecclesiastici administratio eximendi ministros Episcopi. Quandoquidem in multis Iuribus aliqui ob dictam rationem eximebantur à iurisdictione ordinaria, & subdebantur superiori sui Officij, vt in *l. fin. C. de iurisd. omn. iud. l. In Officiales, C. de offic. Rect. Prou. l. ex eo C. de agen. in reb.* & alibi. Immò hæc exemptio concedebatur etiam vxoribus Officialium, *l. Ne aduersa, C. de silentiar. lib. 12.* Filijs. *l. eos, C. de fabricen. lib. 10.* Matribus *l. fin. C. de castren. & min. eod.* ac etiam seruis & colonis, *l. In sacris, C. de sacr. Scrin. lib. 11.* Non solùm si essent rei, sed etiam si actores, *l. In viros, C. de comit. consist. lib. 12.* Ac demum si aliunde non constaret, Pontificem id facere posse, satis constat ex eo, quia fecit, ac declarauit. Nam factum Pontificis in dubium reuocari non debet, *cap. In memoriam 19. d.* Butr. *in cap. 2. de transl. n. 6.* & alij.

15 Quod quidem conuenientissimum est Christianæ Reipublicæ, non tantum in spiritualibus, quod iure diuino iam institutum erat, sed etiam in temporalibus. Quia Summus Pontifex potestatem habet ferendi leges in his, quæ sunt Ecclesiæ regimini & administrationi conducibilia. At conducit plurimum quod ministri Ecclesiæ non implicent se negotijs sæcularibus, cùm non possint commodè vacare ministerio diuino, si trahi possint & conueniri Clerici, eorumque res & familiæ coram Iudice sæculari. Et licet non constet inter Doctores, an hæc immunitas tam quoad personas, quàm quoad res temporales, atque adeò eorum famulos sit de iure diuino. Nam plurimi testantur esse de iure diuino, alij verò esse de iure humano: omnes tamen conueniunt eam esse valdè consonam iuri diuino, & ab eo originem ducere. Et sicut rationi consonum est, vt Princeps à quibusdam tributis ac potestate ordinaria nobiles eximat in præmium & honorem nobilitatis; ita rationi conforme est, vt Pontifex ratione dignitatis & honoris Episcopalis familias Episcoporum à tributis, & à iurisdictione sæculari eximat.

16 Ad quintum, non est absurdum, quod Episcopus sit Iudex in delictis suorum familiarium sicut non est absurdum quod id faciant Inquisitores Hispani, Martianus fecerit in suos cubicularios, *l. 3. C. de præpos. sacr. cubic. lib. 12.* & Zeno in silentiarios, *l. 4. C. de silent. eod.* Præterea esset fortasse absurdum si non fieret ex priuilegio Superioris, iusta causa existente, at secus si fiat ex priuilegio Superioris & iusta causa existente, vt dicebamus.

17 Ad sextum. Tridentinum ibi solum disponit de Clericis, non autem de alijs personis, quæ non titulo Clericatus, sed alio quocunq; immunitate de iure communi gaudebant, vt Doctores communiter post Tridentinum scribentes, inter quos Ghilinus *v. Episcopus n. 5.* Megal. *to. 2. resol. 122. n. 7.* & Gambacur. *lib. 4. n. 7.* Vnde nihil facit contra familiam Episcopi, quæ non intuitu Clericatus, sed honoris Episcopalis, non principaliter, sed accessoriè immunitate fruitur.

18 At neque maioris firmitatis est fundamentum secundæ opinionis. Nam canones loqui etiam pro delictis communibus constat cum ex consuetudine, à qua priuilegium eiusmodi interpretationem recipit, *cap. Quod dilecto de consang. & affin.* & notant Alex. *cons. 9. n. 7. lib. 5.* ac Rot. *dec. 29. n. 2. p. 3. rec.* Præsertim quia magis attenditur interpretatio ex subsequuta obseruantia, quàm quælibet alia, licet magis vera, & magis iuris conformis sit, vt tradunt Honded. *cons. 92. n. 30. lib. 1.* Beltram. *ad decis. Ludouis. 184. num. 8.* Rot. *dec. 574. n. 3. p. 1. diu. & dec. 608. n. 6. p. 3. rec.* & coram Buratto *dec. 944. n. 6.* & coram Eminentissimo Otthobono *dec. 165. num. 20.* & in Barchinonen Canonicatus 15. Decembris 1645. coram Roias. Tum ex interpretatione S. Congregationis facto verbo cum Sa. me. Paulo V. die 2. Martij 1611. vbi inter cætera præcipuè hæc habet: *E perche si è auertito, che in detta Oratoria vi è vna clausula, nella quale si dichiara che gli vfficiali e familiari del Vescouo quando sono laici non deono godere il priuilegio del foro Ecclesiastico ne' delitti comuni, mà solo in quelli che sono commessi sotto pretesto dell'Officio, nè meno che deono godere delle gabelle, e datij regij, essendosene trattato con Nostro Signore, Sua Santità hà commandato che si scriua che si riuochi detta clausula, essendo manifestamente contraria alla dispositione de' Sacri Canoni, e della ragion comune, e pregiudiciale alla giurisdittione Ecclesiastica.*

19 Cùm itaque consuetudo, ac S. Congregatio, summique Pontifices ita Canones interpretati sint, vt priuilegium fori ad familiam Episcoporum extendatur etiam in delictis communibus, vtique id tenendum est. Pontificis enim proprium est, Canones declarare. Qua de re *cap. Capellanus de fer.* & Solorzan. *alleg. lib. 2. cap. 24. n. 40.*

Atque ex his veritas nostræ assertionis ita certa est, vt de ea dubitare fas amplius non sit.

CON-

CONSVLTATIO LXXXIII.

An Prælati Ecclesiastici, possidentes loca iurisdictionalia sub prætextu, quod ea sint feuda, debeant in successione cuiuslibet eorum soluere Cameræ laicali quindennium loco Releuij suffectum?

1 RElevium dicitur honorarium, quod nouus vasallus patrono introitus causa largitur, quasi morte alterius vasalli, vel alio aliquo casu feudum ceciderit, quod iam à nouo subleuetur. Veteres introitum appellabant, vt in *l. pen. §. Alumno, ff. de leg. 2.* De hoc autem Releuio mentio fit in *Constit. Neapol. lib. 3. tit. 25.* nimirum *Recepto verumtamen aliquo releuio, vt est moris quod quantitatem decem vnciarum auri non excedat pro assignanda possessione terræ concessæ*. Sic in emphyteusi cum fundus alienatus est, domino quinquagesima pretij pars erogatur, *l. 3. C. de iur. emphyt.*

2 Verùm hac in re sit regula, quod Prælatus successor in Ecclesia, quæ possidet feuda non teneatur Principi soluere releuium ob mortem sui prædecessoris, ac suum nouum ingressum. Quia dominium feudi semper est penes Ecclesiam, cuius ipsi Prælati administratores, ac procuratores sunt, adeout nec quoad alienationem habeant liberam administrationem, cùm sit eis interdicta, præterquam in modicis. Sicque cessante mutatione dominij semper hærentis Ecclesiæ, quæ nunquam moritur, sed semper viuit, etsi Prælati varientur, cessat quoque obligatio soluendi releuium debitum à nouo successore, qui dominium sibi acquirit in feudo. Ita in *cap. 1. §. similiter de capit. Corradi* inquiunt Isernia *n. 15. & 18.* Afflict. *à n. 17.* Balsaran. *n. 73.* nec dissentit Marin. Frez. *de subfeud. lib. 2. auct. 3. n. 29.* Intrigliol. *de feud. cent. 2. ar. 5. n. 636. cum seqq.* Iacob. de Ayell. *de iur. Adhoa n. 75.* Idipsum tradunt Iul. Cæs. Galup. *in metod. vniu. iur. feud. p. 4. cap. 4. n. 26.* Ronit. *super prag. 1. de offic. Procur. Cæsar. num. 16.* Genuen. *in practicab. Eccles. q. 21. n. 1.* dicens communem, & receptam in Regno Neapolitano, Camil. Medic. *cons. 55. n. 20.* & Andr. de Capan. *de iur. Releu. p. 4. q. 28. ex n. 1.* rectè ponderans cum Afflicto, solutionem releuij originem ducere ex consuetudine laicorum, quæ non ligat Ecclesias.

3 Hinc sequitur, non posse regulariter prætendi, quod, Prælati Ecclesiarum possidentes feuda, soluant quindennia releuiorum, quæ fuerunt adinuenta, vt Camera Principis seruetur indemnis ab illorum consecutione, quoties feudum deuenit ad manum mortuam, exemplo solutionis quindennij introductæ loco exactionis laudemiorum, cùm tales Prælati non sint obligati ad ipsa releuia soluenda, nec ideò Camera Principis potest illa ab eis exigere. Quia non entis nullæ sunt qualitates, nec considerabilis est indemnitas pro damno, cuius substantia deficit in radice.

4 At huiusmodi regula limitanda est. Primò si in ipsa concessione ac inuestitura fuerit ex pacto conuentum, quod releuium soluatur etiam ab Ecclesia infeudata, prout in præcitato *§. similiter* dixerunt Isernia *n. 15. post med.* Afflict. *n. 24.* & Balzaran. *n. 13. propè fin.* Genuen. *d. q. 21. n. 2. cum seq.* Galup. *d. p. 4. cap. 4. n. 28. & 29.* Andr. Capan. *d. p. 4. q. 28. n. 7. & 8.* ac Rota coram Buccabel. *in Neapolitana Quindennij* 10. Decembris 1639. relata per Mar. Anton. de Marin *lib. 1. resol. cap. 235. n. 21.*

5 Secundò, si Camera Principis hanc releuij solutionem legitimo tempore præscripserit aduersus Ecclesiam, vt pariter in *d. §. similiter* probarunt idem Isern. *n. 15.* Afflict. *n. 32. cum seqq.* & Balzaran. *n. 13.* Genuen. *d. q. 21. n. 1. cum seq.* Capan. *d. q. 28. n. 9.*

6 Et quoniam in contrarium stat regula pro Ecclesia, rectè ibidem scripsit Capan. *n. 18.* ad Principis Cameram spectare onus probandi, quod releuium ei debeatur ex pacto adiecto inuestituræ, vel solutum sit tanto tempore, quod fuerit legitimè præscriptum. Idemque prius animaduerterunt Isernia in sæpè citato *§. similiter n. 16.* ante additionem, & alij plures.

Ac propterea id quod Capan. *d. q. 28. num. 26. & q. 34. sub num. 1.* dixit, hodie Ecclesias Regni possidentes feuda, releuium pro illis soluere singulis quindecim annis exemplo quindennij, quod in beneficijs soluitur Cancellariæ Apostolicæ, erit intelligendum de ijs solum, à quibus illud legitimè potest exigere vel ex pacto, vel titulo præscriptionis, non autem de illis, in quibus neutrum verificabile est.

7 Erit tamen aduertendum in possessorio, num prædecessor soluerit, quia Camera Principis ex hoc potest manuteneri in quasi possessione exigendi à successore iuxta obseruationem Afflicti *d. n. 15.* & tunc erit à successore soluendum cum protestatione, vt post Afflictum & Genuensem consulit Capanus *d. q. 28. n. 12. & 74.*

CONSVLTATIO LXXXIV.

An Princeps, concedens Ecclesiæ ius Nundinarum, censeatur etiam concedere cuicunque immunitatem à quibusuis gabellis, datijs, vectigalibus, pedagijs, alijsque oneribus in accessu, mora, & recessu?

1 AFfirmatiuè resoluendum est: Idque omninò certum existimo. Probatur ex textu *in l. vnic. C. de nundin.* ibique Bald. & Aloys de Leo, vterque *n. 1.* Sicard. *n. 3.* & ex primarijs Iurisperitis cùm antiquis, tum recentioribus confirmant Bart. *in l. 1. sub n. 2. ff. ad l. Iul. maiest.* Bertach. *de gabel. memb. 2. p. 8. sub n. 19.* Camil. Borrel. *de præstant. Reg. Cathol. cap. 36. n. 39.* latissimè Ioan. Bedul. *inter cons. Acad. illustr. p. 1. cons. 14. per tot.* Gaspar. Kloc. *cons. 135. num. 129. to. 3.* Christian. *dec. Belgic. vol. 3. dec. 99. num. 3. & seqq.*

2 Hæc autem immunitas à pedagijs & gabellis intelligitur concessa eo ipso, quod Princeps ius nundinarum concedit Ecclesiæ, vt post alios asserit Borrel. *vbi supr. n. 40.* Christian. *d. dec. 99. n. 4. & seq.* ac alij superiùs adducti.

3 Atque adeò nequit potestas laica, contra dispositionem iuris & sacrorum Canonum exigere à venientibus & recedentibus à dictis nundinis gabellas, datia & pedagia. Nam si id facit auctoritate priuata, delinquit contra legem & contra priuilegium Principis. Si verò se fundat in concessione pedagij sibi facta à Principe, prætendit rem omninò iniustam atque illicitam. Quoniam aut in dicta concessione non fit expressa mentio, quod possit exigere à venientibus & recedentibus à nundinis, adeòque illos grauare non potest. Quia priuilegium exigendi gabellas, quantumuis verbis generalibus ac prægnantissimis conceptum, non tollit, neque derogat iuri nundinarum alteri concesso, vt rectè firmat Cephal. *cons. 342. n. 69. & seqq.* Rauden. *cons. 23. n. 6. lib. 2.* & Bern. Greuen. *concl. 9. consid. 1. n. 6. lib. 2.*

4 Aut verò in eius concessione expresè derogatur priuilegio nundinarum, concesso Ecclesiæ, & dicta derogatio est nulla, & contra immunitatem ac ius Ecclesiæ. Nam quicquid sit, an Princeps possit reuocare ius nundinarum semel ab se concessum, cuius negatiuam tenent magis communiter Doctores, præsertim Alciat. *cons. 23. n. 4. & seq. lib. 5.* Cephal. *d. cons. 242. à n. 37.* Rauden. *d. cons. 23. n. 7. & seqq. lib. 2.* Greuen. *de consid. 1. num. 7.* Petr. *de potest. Princip. cap. 24. n. 262.* cessat vtique difficultas, quando ius fuit liberè donatum Ecclesiæ in remunerationem beneficiorum. Tunc enim donatio est irreuocabilis, & Princeps donans quoad hoc censetur à se auocasse omne ius & omnem iurisdictionem, totumque transtulisse in Ecclesiam. Mandel. Alban. *cons. 72. n. 10. & plurib. seqq. & cons. 64. n. 81.* cum alijs, Spada inter *cons. Farinac. cons. 198. lib. 3.* quod est inter eius impressa *cons. 5. & 6.* Cocchier. *in vindic. libert. Eccles. p. 1. cap. 17. n. 17.*

5 Hinc res sic donatæ efficiuntur Ecclesiasticæ, sacræ & patrimonium Christi ex Innocen. *in cap. Verum sub n. 2. de for. compet.* vbi sic dicit: *Vbi rei alicuius est acquisitum dominium Ecclesiæ, est sancta Domino, & ideo per nullum potest capi, nisi authoritate Ecclesiastica*. Quod mirabile dictum appellat Sanch. *cons. moral. lib. 2. cap. 4. dub. 54. n. 2. sub fin.*

Andr.

Andr. Knith. *de iur. territ. cap. 1. n. 309.* Ricc. *ad Tiraquell. de priuil. piae caus. in addit. priuil. 49. ante fin.* Peregr. *conf. 1. n. 16. & seqq. lib. 1.* Cocchier. *vbi supra cap. 20. n. 2.* & omnium accuratissimè Delbene *de Immun. tom. 1. cap. 1. dub. 2. sect. per tot.* [Sicque quoad vtile & directum dominium pleno iure spectat ad Ecclesiã ex indubitata propositione quàm plenissimè firmat Spata *d. cons. 5. & 6. vol. 1.* & admittunt Doctores Neapolitani, nimirum, quod concessiones rerum iurisdictionalium non intelliguntur factæ Ecclesias in feudum, sed liberè. Eos refert ac sequitur Franc. *dec. 131. n. 1. 9. & 10. ac seq.* ibique Amendol. *in addit. n. 2. & dec. 274. n. 6.* de Ponte *in lect. feud. in praecedenti num. 71. & dec. 74. num. 106.* aliique.]

6 Ideò non potest Princeps, nec quisquam alius sine auctoritate Summi Pontificis turbare Ecclesiam in libero exercitio dicti iuris nundinarum, eiusque immunitatum & exemptionum. Esset enim lædere ius & immunitatem Ecclesiæ, eiusque bona & iura vsurpare, ac proinde eo ipso inciderent in maiorem excommunicationem contra lædentes & vsurpantes bona & iura Ecclesiarum, inflictam à sacris Canonibus, & à Bulla in Cæna Domini quotannis legi solita, à qua nemo potest absoluere, nisi Summus Pontifex ad textum *in cap. Quoniam intelleximus de Immun. Eccles. in 6.* & in *can. 17. dictæ Bullæ.* Fusè Cochier. *vbi supra cap. 28. num. 1. & seqq.* ac Delbene *loco cit. cap. 3. dub. 5. sect. 1. in fine.*

7 Nec obstat, quod gabella, seu vectigal huiusmodi exigatur à laicis. Quia cùm Ecclesiæ competat ius, quo laici & mercatores accedant ad eius nundinas ab omni onere immunes, exigere gabellam à laicis, esset profectò violare & diminuere ius Ecclesiæ, cuius immunitas non solum nequit lædi directè, sed neque indirectè, vt acerrimè probat Delbene *ibid. cap. 5. dub. 7. sect. 1. num. 4. & seqq.* Ex quo enim laici propter dicta onera non frequentarent nundinas, id redundaret in damnum Ecclesiæ. Quippè non est curandum quomodo verba loquantur, sed in quem sermonis effectum diriguntur, vt scitè notat Delben. *eodem loco sect. 3. per tot.*

8 Equidem si statutum, quo iubetur, quod omnes laici teneantur molere frumentum in molendinis Ciuitatis, nulla facta mentione Ecclesiæ, dicitur contra illius libertatem, cùm Ecclesia indirectè lædatur, ex quo molentes ab eius molendinis retrahuntur iuxta Calder. *cons. 12.* Euerard. *cons. 42. n. 55.* Surd. *cons. 301. n. 75. & seq.* ac Sperell. *dec. 41. n. 69.* Multò igitur magis, qui exigeret gabellam à laicis venientibus ad nundinas esset contra Ecclesiasticam libertatem. Quia directè læderet Ecclesiam, cui competit ius istud, quod omnes laici veniant, maneant, & recedant ab eius nundinis absque onere vectigalis.

9 Ex his etiam diluitur altera prætensio, quod huiusmodi gabella non exigatur à venientibus, & recedentibus pro eorum mercibus, sed pro vectura, & animalibus non immunibus ex Bart. *in l. 1. §. hic titulus n. 7. ff. de public.* Quia Bartolus loquitur, quando exemptio est realis, concessa scilicet pro rebus, secus autem est, vbi exemptio est concessa venientibus & recedentibus cum mercibus & animalibus eorum. Hoc enim euentu cessat dicta consideratio, cùm aliter quis non posset ad nundinas venire, nisi posset super animalibus merces peregrinas deferre, quo casu immunitas extenditur etiam ad animalia. Ita Cyriac. *contr. 141. n. 40.* Et cum agatur de nundinis, merces principaliter vehitur pro illa vendenda, animal verò ducitur propter mercem non autem merces propter animal. Hoc enim casu ipse Bartolus admittit quod pro animalibus gabella solui non debeat. Estque regula generalis, quod pro illis non soluitur, quando sunt necessaria ad illum actum. Rimin. *iun. cons. 500. n. 30.* Cyriac. *d. contr. 141. n. 27. & seq. & contr. 468. n. 12.* passimque alij.

10 Præterea cùm effectus concessionis nundinarum consistat in eo quod merces liberæ & immunes conducantur, non potest prætendi vectigal pro animalibus, cùm aliàs concessio non sortiretur suum effectum iuxta doctrinam eiusdem Bartol. *in l. Parhippum 4. n. 1. C. de Curs. publ.* vbi quod si Gabellarij portarum dederunt licentiam portandi arnesia extra territorium, si arnesia portentur per mulionem, pro illo non debetur gabella. Quod sequitur Corsett. *singul. 129. v. gabella,* & Bertach. *de gabel. seu vectig. p. 7. princ. sub n. 3.* & quidam alij.

11 Et licet Bartolus *in l. Cum in plures, §. vehiculum de locat. & conduct.* dicat, quod passus pro vehiculo debet solui à Domino vehiculi, & gabella pro mercibus à Domino mercium; hoc tamen procedit, quando pro vtroque debetur pedagium, & sic ad decisionem litis, vertentis inter dominum mercium & vehiculi, sed non videtur exinde posse inferri, quod si pro mercibus in loco nundinarum non debetur pedagium, illud debeatur pro vehiculo.

12 Quæ sanè eo faciliùs admittenda sunt, stante obseruantia longissimi temporis, quæ fert occasione prætensi passus nunquam fuisse solutam gabellam, nec pro accessu, nec pro recessu ad *text. in l. si publicanus §. fin. ff. de publican.* ibi: *In omnibus vectigalibus ferè consuetudo spectari solet.*

13 Quatenus verò Communitas laica prætendat exigere huiusmodi vectigal à Clericis pro eorum bonis, hoc iamdiu ac sæpè in Concilijs confessum est, cum sit verissima doctrina, quod Principes laici non habent potestatem astringendi Ecclesias, & Ecclesiasticos, eorumque bona ad huiusmodi onera, etiamsi huiusmodi gabellæ essent impositæ ex causa refectionis murorum, pontium, viarum, ac portus, huiusque generis alia, etiam commune bonum Clericorum æquè ac laicorum concernente, nisi interueniat auctoritas Episcopi & Summi Pontificis, vt disertissimè firmauit Rot. *in Brundusina gabellæ* 13. Februarij 1604. coram Pegna, quæ est *in recent. dec. 42. p. 4.* & inter eius impressas *dec. 1079.* & lariùs *in Albanen. gabella,* seu onerum 28. Iunij 1630. coram Merlino inter *recent. decis. 339. p. 6.* & exactè *in Barchinonen. exemptionis* 13. Iunij 1646. coram Cardinali Corrado, in quibus firmatur non posse allegari, neque valere quamcunque consuetudine etiam immemorabilem.

14 Illud verò, quod Princeps donans Ecclesijs inferioribus censeatur sibi reseruare ius supremi dominij habet pro se paucissimos sectatores, eòsque ferè omnes laicos, & dominis temporalibus addictos, vt proinde iure passim ab omnibus explodatur, nominatim à Spada, qui *cons. 4.* quadraginta duo Doctores pro Ecclesia recenset. Quod etiam constanter refellunt alij recentiores, quos congessit Diana *p. 7. tr. 10. resol. 4.* & Cochier. *loco alleg. p. 1. cap. 20.* quibus etiam hic me subscribo.

15 Et ita censuit S. Congregatio Immunitatis in *vna Nazarena Nundinarum Ciuitatis Baruli* 2. Martij 1660.

CONSVLTATIO LXXXV.

Vtrùm possit licitè ac iustè recusari visitator regularis missus à Generali? Et quid de sententia lata post recusationem?

1 NOn posse recusari tradunt Gloss. *fin. in cap. Ad nostram de appell.* & ibi Host. *num. 9. per cap. Cum speciali in fin. eod. tit.* vbi Innoc. *num. penul.* Io. Andr. Abb. Præposit. Alex. de Neu. & alij. Idem constat ex *cap. super eo 2. eod. tit.* quo loci ita habetur, *vbi appellationis remedium tollitur, sicut appellationi, ita recusationi non est aliqualiter deferendum.* Cùm ergo Constitutiones Religionis, & priuilegia denegent Religiosis appellationem, denegabunt subindè recusationem.

2 Respondendum tamen est affirmatiuè, quando nimirum constat iniquè se gerere Generalem, aut velle se gerere contra bonam famam, & opinionem alicuius Religiosi. Ita expressè habetur *in cap. Siquis contra Clericum de for. comp. & cap. 2. Requiris, & d. cap. Cum speciali, de appell.* vbi Host. *n. vlt.* Io. Andr. *num. 18.* Butr. *n. fin.* Bellarm. *num. 14.* Abb. *num. 3.* Alex. de Neu. *num. 8.* Præpos. *in fin.* Franch. *n. 4.* quos refert & sequitur Sanch. *lib. 6. in decal. cap. 8. num. vlt.* & docent Graff. *p. 2. dec. lib. 3. cap. 4. num. 6.* Portell. in *resol. p. 1. cas. 22. num. 6.* & *in dub. regul. v. Appellare,* Peyt. *in formular. lit. R. cap. 2. num. 11. & de subdit. tom. 1. cap. 10.* Nald. *v. Iudex num. 17.* Lezan. *tom. 4. v. Recusatio num. 7.* Hier. Rodriq. *v. Appellatio num. 16.* & declarauit S. Congregatio Episcop. & Regul. in vna *Ordinis S. Augustini* die 22. Nouembris 1616. vbi etiam habetur, quod cum aliquis Superior localis recusauerit Visitatorem, vt suspectum, si Visitator, dum eliguntur arbitri, procedat ad aliquem actum,

actum, attentat, ac proinde debent omnia gesta post allegationem suspicionis in pristinum restitui, quando præsertim fuit appellatum ab vlteriori processu, & fuerunt electi arbitri, Dec. *in d.cap. Cum specialis in fin.* Alex. *cons. 89. lib. 1. num. 5.* Roman. *cons. 220. n. 3.* Lancellot. *de attent. p. 2. cap. 6. à num. 4.*

3 Recusationis autem causa est suspicio de P. Generali mittente Visitatorem. Causæ verò suspicionis sunt multæ, præcipuè inimicitia inter ipsum Generalem & subditum Prouincialem, vel magna coniunctio Generalis cum parte contraria, vel si partialiter se gerat contra vnum Prouincialem, & non contra alios, præsertim quando ille Prouincialis est bonæ famæ, & tendit ad reformationem suæ Prouinciæ. Item si Generalis est commensalis partis, contrariæ dicto Prouinciali. Ita Syluest. v. *Recusare*, Peyr. *supra num. 2.* Nald. *loco cit. num. 17.* Lezan. *tom. 3. v. Iudex num. 13.* Bouer. *p. 3. cap. 1.* & censuit S. Congregatio Episcop. & Regul. in vna *Burgi S. Sepulchri* die 30. Octobris 1612. & in *vna Fanen* die 20. Nouembris 1646.

4 Ratio est, quia cessat finis visitationis per Concilium Trid. *sess. 13. cap. 1.* his verè aureis verbis præscriptus & vt mihi placet ad verbum ediscendis, quibus Prælatorum erga subditos partes accuratè & diligenter exprimuntur: Sic Concilium: *Illud primum eos admonendos censet, vt se pastores, non percussores esse meminerint, atque ita præesse subditis oportere, vt non in eis dominentur, sed illos tanquam filios & fratres diligant, laborentque, vt hortando & monendo ab illicitis deterreant, ne vbi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur; quos tamen, si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis seruanda præceptio, vt illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate & patientia; cùm sæpe plus erga corrigendos agat beneuolentia, quàm austeritas; plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm potestas.* Affinia item sunt quæ inferiùs leguntur. Ergo vbi est suspicio inimicitiæ Generalis, vel affectus, & familiaritas erga partem contrariam Prouinciali, cessat finis & modus visitationis intentus à Concilio, imò repugnat.

5 Notandum tamen, non esse necessarium, causam suspicionis debere assignari à recusante in scriptis coram Iudice, sed sufficere, si fiat oretenus; quia ius in *d. cap. Cum speciali*, vbi traditur forma recusationis id non exigit. Ita Portell. *in resolut. p. 1. cas. 22. n. 6.* Peyr. *in formul. lit. R. cap. 2. num. 2.* Lezan. *tom. 4. v. Recusatio, num. 5.* Verùm ijs non assentior. Nam cùm textus *in d. cap. super eo de appel.* æquiparet recusationem appellationi, sicuti appellatio debet fieri in scripto, in quo eius causa exprimi debet, aliàs appellatio friuola & nulla iudicanda est iuxta *cap. Vt circa de elect.* & expressius *cap. Cordi nobis est, & cap. Accedens de appel.* & vtrobique Glossam, quæ alia iura refert, adeò vt, si causa appellationis non exprimatur, inquiat, appellationem non esse recipiendam, & perspicuè decernitur *in cap. Quod ad consultationem de sent. & re iud.* ac sæpè alibi, docentque Doctores communiter; ita pariter recusatio, eiusque causa in scripto exprimi debet. Vtraque enim tranquillitati Religionis æquè aduersatur.

6 Petes, an hæc recusatio possit fieri coram Protectore Ordinis, & Protector potestatem habeat reuocandi talem Visitatorem? Respondeo affirmatiuè cum Lezana *tom. 2. cap. 9. n. 8.* ex Constitutione Pauli V. & Vrbani VIII. Item ex Constitutione Gregorij XIII. ibi: *si autem à Prælatis suis grauari prætendant, ad ipsius Ordinis Protectorem, sicut antiquitus semper consuetum fuit, recursum habeant.* Et S. Congregatio Episcop. & Regular. clariùs id declarauit apud Confectium in summ. priuileg. Maris magni tit. 6. *Fratres grauati à Generali ad Protectorem recursum faciant.* Et præcipuè pro Carmelitis id declarauit Clemens VIII. in Constitutione sua 110. in hunc modum. *Si se à Prælatis grauari prætendant, ad illius Protectorem, aut Viceprotectorem in Romana Curia, vel ad nos, siue Romanum Pontificem pro tempore existentem, supremum in Ecclesia Dei Iudicem, sicut antiquitus semper facere consueuerunt, recursum habeant*, ac Sixtus V. in sua Constitutione ad Romanum spectat *in 2. tom. Bullar. num. 71.* id supponit, dum de Regularibus Romam venientibus sub prætextu grauaminum dicit: *In alma verò Vrbe nostra, Religiosi aduenæ & peregrini de grauaminibus sibi illatis conquerentes, nullibi sine huiusmodi literis, aut licentia reijciantur, nisi prius ad Congregationem dictorum Cardinalium super negotijs Regularium à nobis deputatorum, vel ad suos Protectores remittantur, qui ipsis auditis pro rerum, & personarum qualitate, quid agendum sit, statuetur.*

7 Ad illud verò quod in principio dictum est, respondetur, recusationem, & appellationem in hoc æquiparari, vt neutra absque causa liceat, & *d. cap. Cum specialis* non extendi ad Regulares, quatenus extensio impediret eorum correctionem iuxta regularia instituta. Quare quando Prælatus valdè suspectus crederetur, ac excessurus ob passionem, posse tunc recusari quemadmodum & ab eo in hoc casu appellari certum est. Et ita obseruatur à S. Congregatione Episcop. & Regul. quæ sæpè resoluit, præsertim in vna Minorum obseruantium die 20. Nouembris 1654. *In causa suspicionis, & recusationis Iudicum inter Regulares procedendum esse secundum ius commune vbi constitutio particularis Religionis non procedit.* Et in vna *Eremitarum S. Augustini* die 18. Octobris eiusdem anni decreuit, vt Visitator in causis contra Prouincialem, in quibus iudicialiter ac seruatis seruandis agendum est, non procedat, nisi cum Adiuncto, eidem Prouinciali non suspecto, & si secus &c. Atque ita satis videtur consultum huiusmodi suspicioni in causis, in quibus tam ex præscripto sacrorum Canonum, quàm Constitutionum Ordinis teneretur Visitator instituere processus, & assumere partes Iudicis.

8 Sententiam verò latam post recusationem, & appellationem esse nullam probatur ex Gloss. *in cap. Quoties 2. q. 6. cap. Quia suspecti 3. q. 5.* traditque Roman. *cons. 220. n. 7.* Bocg. Caualc. *dec. 33. p. 3.* & pluries decisum fuit à Rota, præsertim *in Hispalen. primiceriatus* 15. Ianuarij 1618. coram Pamphilio, & *dec. 2. n. 17. p. 2. & dec. 165. n. 2. p. 6. rec.* Dum enim Iudex, vt suspectus recusatur, manet suspensa iurisdictio, & recusatione pendente, supersedere debet in causa, vt habetur *in d. cap. Quoties*, ac prosequitur Bald. *in cap. suspicionis causa n. 1.* Imol. *ibid. n. 18. de offic. Deleg.* & Lap. *alleg. 1. num. 1.*

9 Atque hinc recusationem, & appellationem ante sententiam non posse prohiberi per P. Generalem vi commissionis probatur primò. Quia exceptio recusationis, & appellationis nixa est naturali ratione, vt docet Menoch. *de arbitr. cas. 152. n. 1. lib. 1.* & Doctores communiter, dixitque Rota *dec. 165. n. 5. p. 6. rec.* Secundò, quia etiam ab ipsomet P. Generali potest appellari, vt decretum fuit à S. Congregatione Episcop. & Regular. iussu Sixti V. Tertiò, quia ipsimet Delegati Papæ possunt recusari, & potest ab ipsis appellari, vt dicitur in addit. ad Abb. *in cap. super quæstionem, §. Quem verò de offic. Deleg.* & tenet Barbat. *tr. de Card. à Later. q. 5. n. 12.* Paris. *cons. 31. num. 97.* Ita vt solus Papa possit, vel Iudex non habens alium supra se recusationis, & appellationis remedium prohibere, vt dicunt Felin. *in rubr. Extra de appel. cap. Causam de rescript.* & Soccin. *cons. 115.* Quod tamen etiam ipsis denegant Barbat. *d. tr. de Card. à Lat. q. 4.* Pinell. *in com. l. 2. C. de rescind. vendit. p. 1. rubr. n. 22.* Dec. *in rubr. de appell. num. 29.*

10 Nec patrocinatur quod sit Visitator delegatus à P. Generali, & in Tridentino Concilio *sess. 13. cap. 1. de ref.* prohibeatur appellare à Visitatoribus ante sententiam definitiuam. Quia ibi tantum est sermo de Iudicibus ordinarijs, vt patet ex textu, scilicet de Episcopo, & Episcopi Vicario, non verò de Delegato. Immò & ipsum Concilium dicto loco & ipsamet S. Congregatio in decreto edito iussu Vrbani VIII. super negotio appellationum volunt à dictis Ordinarijs posse ante sententiam appellari, vbi agitur de grauamine irreparabili, quod per sententiam Iudicis superioris non posset reparari. Inter ea autem grauamina irreparabilia recenset ibidem S. Congregatio excommunicationem etiam comminatam; ideòque appellatio in huiusmodi causis non poterit prohiberi ante sententiam, quatenus grauati appellauerint, ac proinde modicam ac leuem causam sufficere ad recusandum Iudicem asserunt Gloss. *in cap. Postremò, v. Consanguineus de appel.* & Menoch. *de arbitr. d. cas. 152. num. 9.* & alij

alij ac firmauit Rot. *in d. Hispalen. primitiarum* coram Pamphilio. [Nihil enim magis iura aborrent, quàm cogere litigantes coram suspectis Iudicibus sua iura deducere, vel defendere, *cap. Quia suspecti 3.q.5.cap. Si inter, de except.* Rom. *cons.521.n.6.* Estque praxis, quod aut agitur de Iudice ordinario, aut de delegato. Si de ordinario assignantur causæ suspicionis, deputantur arbitri ad illas agnoscendas, & ante illorum determinationem iurisdictio Iudicis quiescit, *d. cap. Cum speciali, de appel.* vbi Innoc. Dec. & Barb. *in collect. cap. Et si quis contra Clericum 4. de for. comp.* Si de delegato, & talis potest allegari suspectus, quamuis causa aliqua suspicionis non assignetur, Scacc. *de iudic. lib.1. cap.66.n.13.* Glos. *in l. apertiss. ff. ad Trebel.* Quod & procedere etiam in Regularibus probat Ghisler. *de iudic. regul. cap. 14.n.41.* Vnde benè admittitur allegatio suspicionis, quia, licet casus esset in terminis Iudicis delegati, nihilominus ad abundantiorem cautelam possunt allegari multæ causæ. Maximè quando à S. Congregatione fuit datus Adiunctus, quàm ex sola allegatione suspicionis cum iuramento esse concedendum asserit Capyc. *dec.137.n.10.* Præsertim dum consulitur suspicioni in causis, in quibus tam ex præscripto Sacrorum Canonum, quàm Constitutionum Ordinum tenentur Commissarij instruere processus, & assumere partes Iudicis. Quod nihil habet commune cum Visitatione, & est permissum, vt de mero executore, qui alias tanquam talis non potest allegari suspectus, quod benè allegatur, si tanquam Iudex tenetur assumere cognitionem, tradit Bero. *in cap. Quoniam n.154. de probat.* & in specie Regularium Ghisler. *loc. alleg. cap.14.n.43. & seq.*

Hinc aduersus hos Visitatores solet porrigi S. Congregationi super Episc. & Regul. supplex libellus huius, vel similis tenoris: Porrecto huic S. Congregationi memoriale tenoris sequentis. *Licet frater N. Visitator deputatus à P. Generali in prouinciam N. & ex decreto huius S. Congregationis confirmatus per litteras Apostolicas fuisset in aliquibus causis, in quibus & de iure, & iuxta præscriptum Constitutionum Ordinis processus instituere, & iudicialiter seruatis seruandis procedere debebat, allegatus suspectus à P. N. interposita etiam appellatione ab vlteriori processu ex causis huic S. Congregationi expositis; nihilominus idem Iudex ad vlteriora veritus non fuit, & forsan ad actus præiudiciales, sine etiam ad expeditionem dictarum causarum deuenit. Verùm quia Eminentissimi Patres, durum est coram suspecto Iudice litigare stante appellatione prædicta, non poterat sine vitio attentatorum in prænarratis causis ad vlteriora procedi; ideò supplicat humiliter deuotus EE. VV. orator N. Procurator d. P. N. quatenus dignentur committere, & mandare præfato Visitatori, vt in Causis, in quibus processus instituere debet contra dictum P. N. procedat cum Adiuncto, dicto P. N. non suspecto. Quod si iam aliquid in præfatis causis post interpositionem appellationis ab vlteriori processu actum, gestumque fuerit, mandi e sic gesta ac manere suspensa, omniaque interim restitui in eundem statum, in quo erant tempore dictæ appellationis, & dum rogabit &c.*

Quibus lectis solet S. Congregatio in hunc modum rescribere. *Sacra &c. attentis expositis committendum censuit, prout præsenti decreto committit præfato P. N. Commissario Apostolico, vt in causis huiusmodi contra N. oratorem, in quibus iudicialiter, ac seruatis seruandis agendum est, non procedat nisi cum Adiuncto, eidem Patri non suspecto, & si secus per ipsum gestum fuerit post appellationem ab vlteriori processu legitimè interpositam reuocet, ac ad pristinum statum restituat. Si verò contingeret dictum Visitatorem à dicta Prouincia N. abesse tempore exhibitionis præsentium, præfatam cognitionem causarum, & attentatorum huiusmodi committendam esse D. Episcopo N. & in eius defectum N. ipso verò non volente, vel renuente, vni ex Archidiaconis Ecclesiæ N. N. partibus non suspecto, prout eadem S. Congregatio per præsentes committit cum facultatibus opportunis. Romæ &c.*]

CONSVLTATIO LXXXVI.

An Commendatarius Monasterij iam Regularis, cui annexa est cura animarum teneatur ad residentiam, & per se ipsum curam exercere?

1 NEgatiuè resoluendum est. Ita enim cùm aliàs sæpè, tum perspicuè habetur ex textu *in cap. 1. de capel. monach.* & in *cap. 2. de stat. Monach.* cùm alijs, vbi Glos. Abb. & cæteri Canonistæ. Authoritati suffragatur ratio. Quia cura Monasterio iniuncta non incumbit personæ, sed residet habitu penes monasterium, actualitas verò, seu exercitium penes Vicarium, seu Capellanum. Clem. *In agro, §. Cæterum, de stat. Monach. Clem. mea, §. Præmissa verò, de suppl. negl. Pral.* Rot. *dec.153.n.3.p.2. rec.* Gonzal. *ad reg 8. Glos. 6. num.7.* Vnde sequitur, quod cura postea non fuerit penes Commendatarios. Commenda enim non mutat statum. Sarnen *de infirm. q.13.* Put. *dec.25.* & Commendatarij nostri temporis retinent iura veri titularis, illique in omnibus, & per omnia æquiparantur. Gomez *in regul. de infir. q.11.*

2 Aliud enim est ius ipsius curæ perpetuò inhærens monasterio, aliud ipsius exercitium. Dicitur sanè monasterium stare pro Rectore perpetuò in cura, non autem Monachus. Ideòque propemodum accedit naturæ beneficiorum regularium, quæ censentur manualia, vt Monachi possint iuxta sacros Canones euocari à beneficio ad claustrum, *c. Placuit 16. q.1.* & alij infra citandi, ac si aliter esset, repugnaret eorum paupertati & obedientiæ. Quod optimè notauit Rot. *dec.772. n.8. p.1. diu. & in rec. dec.245. p.6. num.14. & seq.*

3 Quare Eugenius IV. ob id eis permittit exercitium curæ per Vicarios amouibiles, & ex quo subsunt obedientiæ, non datur matrimonium indissolubile inter eos & Ecclesiam. Nam præberetur occasio subuertendi statum monasticum propter perpetuam diuagationem extra claustra, & proinde dicuntur solummodo Ecclesiæ habentes curam animarum, non autem beneficia parochialia, prout datur spirituale matrimonium inter Ecclesias, seu beneficia parochialia & Sacerdotes sæculares prouisos in titulum, requirentia idcircò ex iuribus adductis omnimodam residentiam, vt benè distinguit Barbos. *de off. & potest. Paroch. p.1. cap.2. num.46. & seqq.* Mohed. *de caus. & pot. propriet. dec. 10.*

4 Cùm igitur huiusmodi Ecclesia fuerit Monasterium regulare Ordinis S. Benedicti, & post discessum Monachorum consueuerit commendari Clericis sæcularibus, per quam Commendam non mutatur status regularis, sed præseruatur, vt disertè firmat Rota in *Tudertina Prioratus dec.587. & 578. p.4. rec. & dec.373. & 458. & 664.* coram Pegna, ac etiam declarauit S. Congregatio Concilij sub 8. Maij 1627. traditque Gomez *ad reg. de trien. q.5. in fin.* Felin. *in cap. In nostra num. 45. de rescript.* Sarnen. *de idiom. quæst.11. num. 3.* Sanch. *in Decal. lib. 7. cap. 29. num. 105.* Ita vt vsque ad præsens in processionibus generalibus adhuc deferatur eadem antiquissima Crux monastica in signum profectò antiqui monasterij, & Prioralis dignitatis ex Rota in decisionibus relatis, vtique intrat in naturam subrogati, etiam quoad iura personæ; atque adeò non debet grauiori onere præmi. Rebuf. *de nomin. q. 8. num.23.* Greg. XV. *dec.463.* & sicuti non antiquo Priori regulari, sed tantum monasterio, seu Prioratui incumbebat cura habitualis animarum sæcularium, actualis verò & exercitium Capellano, seu Vicario, ita nec etiam Commendatario illa incumbit. Gonzal. *supr. n.6. ac 7.64. & seqq.* Roman. *cons.325. n.1.* Federic. *de Sen. cons.134. num.2. & 4.* Felin. *ad cap. In nostra de rescript. n.45.* Monald. *cons.23.n.1. lib.1.* & confirmat Rot. *dec.153. n.2. & 4. dec.104. n.2. & dec.716. n.2. p.2. rec. & dec.44. n.16. p.8. rec. & dec.45. p.9. tom.2. & dec.17. p.1. diu. num.4.* ac sæpè alibi.

5 Ac proinde neque ad actualitatem curæ, quæ spectat ad Vicarium, neque ad residentiam tenetur. Barbos. *d. p.1. cap.3. n.50. 60. & 67.* Quia reputatur tanquam beneficium simplex, Abb. *in cap. Exturpanda 3. §. Qui verò num. 6. &*

in cap.

in cap. De multa n.24. de præb. Rebuf. *tit. de Vicarijs n.11. & seqq. & de dispens. rat. ætat. n. 3. & 47.* Quod prosequitur Filiuc. *qq. moral. de plural. benef. q. 41. cap. 7. n.26. & seqq.* Tambur. *de iur. Abb. q. 9. n. 4.* & apud Posth. *de manut. dec.217.n.3.* Garz. *de benef. p.3. cap.2. n.177.* Lotter. *de re benef. lib.1. q. 33. n.93. & lib.2. q. 31. n.33. & lib.3. q.2. n. 14.* & comprobat Rot. *dec. 155. n.2. & 3. & dec. 354. n. 2. & 21. p. 4.* & melius *dec. 179. n. 2. & 3. p. 2.* & iterùm *p. 7. dec. 21. in rec.* vbi quod in Regularibus cura exercetur per Capellanos. Id quod firmauit in eadem *p. 7. dec. 145. n. 15.* & explicatius *p. 5. rec. dec. 20. n. 3.*

6 Itaque nullo modo Commendatarius tenetur ad residentiam. Non quippe ratione curæ Monachorum, quia ij non amplius extant. Non ratione curæ animarum sæcularium, quia earum cura non incumbit personæ, sed monasterio, cuius Prior mandat eam exerceri per Vicarios amouibiles approbandos ab Ordinario vigore iuris auctorizabilis.

7 Atque hinc est quod Commendatarij sunt immunes à concursu, & capaces alterius beneficij incompatibilis, seu Canonicatus, vt sæpè declarauit S. Congregatio Concilij *ad cap. 7. sess. 24. de ref.* & praxis inuiolabiliter obseruat, prout testatur Garz. *n. 183.* Rebuf. Barbos. & alij vbi supra. Et in Ecclesijs regularibus curæ dicitur annexa, vnita, habitualis, de qua non habetur consideratio. Glos. *in cap. Nemo de elect. in 6. verb. vnum. Cap. Super eo de præb. in 6.* Rot. *rec. dec. 102. n. 1. & 9. p. 1.* Rub. *ad dec. 254. n. 58. 62. & seqq. to. 1. p. 9. rec.* & *in Ianuen. Parochialis dec. 55. 165. 297. p. 5. rec.* Esseque huiusmodi Commendis capaces etiam minores annorum 25. Doctores adducti, vt exploratum proponunt.

8 Quare si in hanc Ecclesiã iterùm introducerentur Monachi, cura resideret eodem pacto penes Monasterium, quia status Ecclesiæ non est alteratus. Interim verò cura residet penes Priorem, non iure proprio, sed quatenus repræsentat Monasterium totaliter. Atqui sicut Monasterium poterat per alterum curam exercere, ita pariter dicendum est de Priore, qui Monasterium repræsentat, & in illius iuribus est subrogatus. Rota coram Gregorio XV. *d. dec. 463. n. 3.*

9 Quod verò Prioratus antiquitus fuerit Monasterium, ibique adessent Monachi satis clarè probatur non solùm ex pluribus enunciatiuis, quæ habent vim famæ, & in antiquis plenè probant. Glos. *in cap. Cum olim de censib.* Abb. *cons. 93.* Achil. *dec. 5. de irrep.* Put. *dec. 208. lib. 2.* Sed etiam ex pluribus literis Apostolicis pro collatione huiusmodi Commendæ expeditis, concurrente etiam libro vetustissimo, in quo narratur fundatio Monasterij cum introductione Monachorum, qui etiam plenè probat. Gratian. *discept. for. cap. 893. n. 6.* Ac denique concurrit vnus testis 80. annorum qui benè deponit, & omnia comprobantur ex inspectione oculari. Nam apparent ibi vestigia antiqui Monasterij. Quod solum sufficeret, quia inspectio ocularis superat omnem probationem. *l. si irruptione, §. Ad officium, ff. fin. reg.* Natt. *cons. 395 n.6.*

10 Et hanc sententiam frequenter amplexa est S. Congregatio Concilij, præsertim in vna *Tudertina Prioratus* S. Nicolai die 5. Decembris 1600. his verbis: *S. Congregatio Concilij, re diligenter perpensa, & ad S. D. N. relata, censuit Prioratum S. Nicolai, vtpotè Regularem non subiacere concursui, licet ei immineat cura animarum personarum sæcularium, & Clericis sæcularibus commendari consueuerit.*

Idem censuit ex voto Cardinalis Manticæ in causa *Nucerina S. Benedicti* 17. Augusti 1606. pro Porphirio, in qua adducitur supradictum decretum *in Tudertina Prioratus*, firmaturque non subiacere residentiæ ex quo non subiacet concursui. Siquidem non subiacere residentiæ & non subiacere concursui fraternizant in Regularibus.

11 Pleniùs id expressit in eadem *Tudertina Prioratus* die 17. Augusti 1647. *S. Congregatio Emin. DD. Cardin. Concil. Trid. Interpretum, maturè discusso negotio, vnanimi Eminentiss. Patrum voto, censuit Sacerdotem Benignum de Oddis, Priorem nuncupatum Ecclesiæ Parochialis S. Nicolai Ciuitatis Tudertinæ non teneri per seipsum curam animarum exercere, neque residere.*

12 Sed longè plenius, ac vberius id declarauit *in Nucerina Terræ Gualdi* 1606. *S. Congregatio, re benè inspecta, decernit & declarat, istum Commendatarium S. Benedicti non teneri ad residentiam, quamuis aliqui resederint; sed per alios huic muneri satisfacere posse. Nam cum ab initio in hoc Monasterio resederint Monachi S. Benedicti, sitque Monasterium eiusdem Ordinis, vt in facto fuit demonstratum, clarius is est curam animarum, dum ibi manebant Monachi, non incumbuisse personis Monachorum, sed Monasterio.*

13 Et luculenter *in Lauden. Sacra Congregatio inhærens declarationibus alias editis decreuit constare de primæuo statu Regulari. Propterea Commendatarios Ordinis S. Benedicti non teneri ad residentiam, quamuis curam habeant animarum personarum sæcularium, sed huiusmodi curam esse exercendam per Vicarium præsbyterum, ab Ordinario approbandum.*

14 Apertè etiam habetur *in Aquen. Commendatarius S. Ioannis de Lanegio Oppidi Niceæ, cui Prioratus imminet cura animarum personarum sæcularium supplicat declarari, an in dicto Prioratu, qui, antequam cœpisset commendari fuit regularis, teneatur eius Prior ad residentiam, vel ne? S. Congregatio, re maturè perpensa, censuit, Commendatarium d. Prioratus non teneri, nec cogi posse ad residendum, aut ad curam animarum eidem Prioratui incumbentem per se ipsum exercere, sed posse per Vicarium presbyterum sæcularem à se deputatum, & ab Ordinario approbatum muneri curæ satisfacere.*

15 Item in eadem *Nucerina Prioratus* die 14. Ianuarij 1634. *S. Congregatio Cardinalium Concilij Trid. Interpretum secundum ea quæ proponuntur censuit, Oratorem ad personalem residentiam non teneri, sed posse per presbyterum sæcularem deputandum à se, & ab Ordinario approbandum muneri curæ præfatæ satisfacere.*

16 Concinit alia declaratio in eadem *Nucerina Prioratus*, vbi S. Congregatio die 7. Maij 1638. inhærens declarationibus alias editis, censuit *Commendatarium Priorem S. Donati non teneri in eo residere, quamuis ille curam habeat animarum personarum sæcularium, & alij illam exercuerint, & resederint; sed hanc curam esse exercendam per Vicarium presbyterum sæcularem, ab Ordinario approbandum.*

17 Et in *Amalphitana de Spacca fassis* 3. Maij 1642. *S. Congregatio, re benè discussa, censuit, Commendatarium præfatum non teneri ad residentiam personalem, sed satisfacere posse per Vicarium attento statu regulari.*

18 Prout disertè etiam dixit in vna *Firmana SS. Vincentij & Anastasij Amandulæ* 1642. Ac etiam in *Eugubina S. Abundi Terræ Pergulæ* 1647. Atque hanc sententiam sequi semper S. Congregationem Concilij mihi benignè retulit inter eius Patres conscriptos Eminentissimus Cardinalis Laurentius Imperialis, vir non modò familia & honoribus Princeps, sed etiam sapientia, ingenio acri & perspicaci, incredibili studio, summa vigilantia.

19 Ex quibus videtur de hac re amplius dubitari non posse, cùm huiusmodi declarationes habeant vim legis vniuersalis sacrorum Canonum & Constitutionum Apostolicarum, faciantque ius quoad omnes ex egregiè congestis à Ridolphino *in prax. iudic. p. 1. c. 7. n. 83.*

20 Nec dicatur, aliquot ex antecessoribus resedisse. Quia cùm Commendatarius non teneatur per seipsum curam exercere, si exerceat est actus merè facultatiuus. Id quod considerauit S. Congregatio in dictis declarationibus, ac proinde non facit statum, deficiente maximè voluntate, coactione, & alijs requisitis ad mutandum statum. In facultatiuis enim non potest induci consuetudo, vt tradunt communiter Doctores. Calder. *cons. 1. & 2. de consuet.* Roland. *cons. 53. n. 68. vol. 2.* Surd. *cons. 127. n. 81.* Ludouis. *dec. 162. n. 10.* Rot. *dec. 778. n. 5. p. 1. diu. & dec. 136. n. 4. p. 2. rec.* nullaque vnquam cadit præscriptio, Rot. *rec. dec. 536. p. 2. n. 4.* Gabr. *de præscript. concl. 10. n. 1. & 15.* Crot. *cons. 21. lib. 1.* Rip. *resp. 2. vol. 2.* Balb. *de præscript. p. 4. q. 1.* Paris. *cons. 27. n. 56. vol. 1.* Dec. *cons. 205. n. 4. & cons. 275. n. 15.* & passim Doctores *in l. sicuti, C. de præscript. 30. ann.* Bart. *in l. Cum notissimi inst. eod. tit. & in l. Præter. §. fin. ff. de oper. non. enunc.* & *in l. filijs, C. de decur.* Thesaur. *dec. 16.* Rosenthal. *de feud. cap. 5. concl. 25.* Menoch. *de iur. territ. cap. 3. n. 103.* Et ideò Rota in

Brixiensi Capellaniæ 2. Martij 1598. coram Litta habet, quod ad probandam consuetudinem non sufficit probare, quod Prædecessores resederint & per seipsos inseruiuerint, cùm simus in materia facultatiua, sed quod id fecerint coacti & non voluntariè, quod erit difficile, iuxta notata in *cap. Cum Ecclesia Sutrina de caus. pos.* Verùm si coactè resederint & per seipsos inseruiuerint non probatur consuetudo, sed titulus, vnde proueniat coactio ad residendum, quia non potuerunt cogi, nisi adesset titulus sufficiens ad eos cogendum. Quandoquidem nec actus curæ important necessariò residentiam. Felin. *ad cap. In nostra de rescript. n.* 13. & 30. Menoch. *de arb. cas.* 201. *n.* 67. Crauet. *cons.* 111. *n.* 20. & 22. Gregor. XV. *dec.* 762. *n.* 1. & 8. & 16. vbi Adden. Rot. *rec. p.* 1. *tom.* 1. *dec.* 65. *n.* 13. & 16. & *p.* 2. *dec.* 72. *n.* 28. & *dec.* 611. *n.* 3.

21 Præterea cum de iure Prioratus iste personalem residentiam non requirat ex quo fuit Monasterium Conuentuale Ordinis S. Benedicti, & ita cura est accessoria Commendatario, quæ numquam requirit residentiam, immò repugnat statui Ecclesiæ, prout resoluit S. Congregatio Concilij, non poterant antecessores mutare statum illius ex defectu potestatis, quæ copulatiuè requiritur cum voluntate ad effectum mutandi statum beneficij, adeout, deficiente potestate & voluntate, nullo spatio temporis dicta mutatio fiat. Gemin. *in cap. Cum de beneficio n.* 9. *de præb. in* 6. Felin. *ad cap. In nostra n.* 41. *de præscript.* Sclu. *de benef. p.* 2. *q.* 11. *n.* 124. Rota *in Gerunden. Præpositura seu vins* 4. Maij 1616. coram Cardin. Pamphilio.

22 Ad hoc autem vt possit dici adesse voluntatem mutandi statum requiritur certa scientia status beneficij etiam in Superiore. Et hac ratione Doctores supra citati concludunt, quod ex prouisionibus & alijs actibus contrarijs factis per Papam non inducitur mutatio status beneficij, quia ipse prouidit ad supplicationem partis, & non scit certò illius statum. Ex parte verò Ordinarij non inducitur, etiam per actus contrarios ab ipso factos, etiam spatio longissimi temporis; cùm non possit mutare statum beneficij, etiam quod habuerit scientiam, & voluntatem illum mutandi. Gemin. *in d. cap. Cum de beneficio n.* 10. *de præb. in* 6. Rebuf. *super concord. de collat. §. Volumus, v. Regulare*, Rota *in Perusina S. Benignati* 17. Martij 1589. coram Cardin. Pamphilio.

23 Quam ob causam siue Episcopus ignorans resolutiones S. Congregationis in isto casu de facto coegisset ad residendum, siue Priores pariter illas ignorantes spontè resederint, non potest dici mutatus huiusmodi status, cùm requiratur notitia certa beneficij. Nam demus etiam quod Antecessores resederint, & proinde videatur inducta consuetudo, quia adfuit coactio saltem putatiua, & acquiescentia, non idcircò potuit per hos actus induci consuetudo, cùm actus isti processerunt ex ignorantia, & errore putantium adesse obligationem. Actus autem ex ignorantia procedentes non possunt inducere consuetudinem. Glos. *in cap. fin. de consecr. Card. ibid.* Innoc. *in rubr. de consecr. n.* 4. Glos. ciuil. *in l.* 2. *C. quæ sit long. cons. ibique* Bart. *q.* 11. Bald. *in l. De quibus, ff. de legib.* Quoniam cùm vis consuetudinis fundetur in consensu volentis inducere consuetudinem obligantem, vbi est error, aut ignorantia, deficit consensus. Errantis enim nulla est voluntas. *l. Si per errorem, ff. de iurisd. omn. Iud. & l. si procurator, ff. de acq. rer. dom. l. Error, C. de iur. & fact. ignor.* & notant Crauet. *cons.* 54. *n.* 73. *lib.* 2. Surd. *dec.* 214. *n.* 20. & *dec.* 130. *n.* 1. Cæsar de Crass. *dec.* 1. *n.* 2. *de transac.* Rot. *in Romana honor.* 9. Iunij 1617. coram Andrea. Et excludit scientiam & patientiam errantis. *l. nihil consensus, §. non videtur, ff. de reg. iur.* Eo vel maximè, quia Priores antecessores in ætate graues, ac eo loco nati non habebant occasionem alibi permanendi meliusquàm in patria, & ita residentia prætensa fuit ex mera ipsorum voluntate & facultate, quæ nullo vnquam tempore præscribitur etiam immemorabili. Seraph. *dec.* 813. *n.* 5. & alij supra relati.

24 Denique respondetur, quod verè tales antecessores non resederint in Prioratu, licet forsan steterint in sua patria vbi collocatus est. Siquidem differunt ista duo *Interesse* & *Residere*. Nauar. *cons.* 13. *sub n.* 2. *de Cler. non resid.* vbi alios adducit. Et propterea non valet discursus: Adfuit in loco beneficij, ergo resedit in beneficio. Vnde ab vna ad aliam non fit illatio iuxta vulgares regulas.

Immò nec dicitur quis residere, nisi copulatiuè ista duo faciat, nempè & *Resideat* & *seruiat beneficio*. Gemin. *in cap. licet canon. §. Is etiam n.* 3. *de elect. in* 6. ibi: *Aduerte quod non dicitur residere, nisi resideat & Ecclesiæ deseruiat.* Et *n.* 7. id pluribus probat.

25 Ea verò, quæ dicitur de Commendis perpetuis, non possunt habere locum in Commendis regularibus Ordinis incapacis & monastici, vt appositè Sanchez *in decal. lib.* 7. *cap.* 29. *n.* 71. qui plures alios constipat. Nec ad rem facit, quod dicitur de beneficio sæculari commendato Regulari cum dispensatione, siue de annexione alterius curæ, vel alterius beneficij curati. Quia hìc agitur de monasterio Ordinis S. Benedicti, cui incumbit cura animarum sæcularium, non de persona Prioris, vel particularis Monachi, quibus prohibetur curæ exercitium, vt dictum est.

26 Similiter respondetur ad dec. Rotæ *in Pampilonen. Prioratus de Vxuela* 110. coram Mellino cum ibi notatis *ex cap. Extirpandæ, §. Qui verò de præb. cap. Relatum de cler. non resid. iuncto cap. licet canon. de elect. in* 6. Loquuntur enim Canones isti vbi residentia est iniuncta personis sæcularibus, non autem Monasterio. Præterea in dicta decisione dubitabatur de regularitate, atque adeò casus est diuersus, prout etiam dignoscitur in alia *decisione* 145. in eadem causa coram eodem *num.* 4. & *seqq.* ibi: *quod habebat tantum dependentiam à Monasterio regulari, & quod ista dependentia non faciebat regularitatem, & quod erat Prior habens Ecclesiam in titulum, & Priori incumbebat cura quantumuis haberet dependentiam à Monasterio Montis Aragonum & n.* 6. & 7. *Quod non interueniebat in Capitulo, sed tantum pro suo interesse, & quod vti Canonicus regularis obtinebat istud beneficium, vti separatum, & à Monasterio distinctum.*

27 Faciunt etiam quæ considerantur in voto & resolutione S. Congregationis in *Amalphitana residentia* sub die 3. Maij 1642. in qua respondetur, obiectionem locum habere in Monasterijs commendatis, quæ sunt Ordinis capacis exercendi curam animarum personarum sæcularium, nempè Canonicorum Regularium, vt est casus decisionis Mellini ex latè cumulatis per Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 33. *n.* 25. Garz. *de benef. p.* 2. *cap.* 10. *n.* 24. & 35. Et quando Prior regularis exercere consueuerat vti non prohibitus, secus autem in Monasterijs, in quibus non administrabatur per Priores cura animarum, vti sibi incumbens, prout non incumbit, neque administratur per Abbates, Priores & Monachos S. Benedicti, sed per Vicarios sæculares amouibiles.

28 Item non obstat, quod cùm Prioratus sit de Grancia, vel sub collatione Abbatis alterius Monasterij, vel ab eo dependens, ab eoque Abbate conferatur, Prior iste sic electus verè dicatur beneficiarius, & Curatus perpetuus sub obligatione residendi. Quia obiectio fortasse procederet in beneficijs merè curatis Regularium, quæ conferuntur alicui presbytero sæculari ab Abbate seu Monasterio sic habente tale ius conferendi in titulum perpetuum. At in casu nostro Ecclesia ista verè erat Monasterium cum Monachis & proprio Priore, per quos negotia ad Conuentum spectantia capitulariter expediebantur, Nouitij ad habitum suscipiebantur, vt loquuntur decisiones adductæ: ita quod iste Prior vti Conuentualis non habens in hoc Monasterio Abbatem, prout ibi non degebat, nec degit, habetur & dicitur vti Abbas & propterea sit Dignitas. Priores enim æquiparantur Abbatibus, vt aptè Lotter. *de re benef. de vacat. benef. per assecut. alter. seu ob promot. cap.* 7. *n.* 5. *p.* 10. & *p.* 4. *cap.* 4. *de Commend. n.* 43. Gonz. *in cap. Nemo de elect. in* 6. Cassan. *in consuet. Burgund. rubr.* 11. §. 9. Rebuf. *q.* 8. *n.* 29. & *de patr. potest. n.* 6. & *seqq.* & *tit. de Cleric. & à quibus creentur n.* 16. Gomez. *de infirm. resign. q.* 4. *n.* 2. & *de Idiom. q.* 5. *n.* 6. & *tit. benef. reg. multipl. p.* 1. & *tit. de Cleric. pro vis. p.* 1. *n.* 14. & 16. quos recenset & sequitur Barbos. *ad cap.* 2. *Concilij Trid. sess.* 6. *de refor.* & *de Canon. & Dignit. cap.* 19. *n.* 15. Tamburin. *de iur. Abbat.* pluribus in locis, *tom.* 1. *disp.* 1. *q.* 2. *à n.* 14. Rota *in nouis. dec.* 29. & 233. *n.* 19. *p.* 1. & *dec.* 346. *lib.* 3. *n.* 2. *diu.* & declarauit S. Congregatio in *Firmana* 28. Ianuarij 1606. & *in Theatina* 13. Septembr. 1621. seu 18. Ianuarij 1631. & sæpè alibi.

29 Ad differentiam quidem Priorum claustralium, qui in

in eodem Monasterio habent Abbatem degentem, & propterea non sunt Dignitates, neque conferuntur in Commendam. Lotter. *vbi supra*, Rebuf. *n. 4. & 5. tit. benef. reg. multipl. p. 1. & tit. de Commendis n. 40.* Rot. *diu. dec. 449. n. 14. lib. 3.* Filiuc. *qq. moral. de benef. q. 41. cap. 1. n. 11.* Tambur. *de iur. Abb. tom. 3. q. 2. n. 2. & q. 4. n. 1.* qui differentiam assignat inter Priorem Conuentualem & claustralem.

Neque etiam obstat, quod textus in *d. cap. 1. de Capell. Monach.* statuat presbyterum administrantem curam animarum instituendum esse ab Ordinario, & in casu nostro semper fuit deputatus à Commendatario, ideòque non applicatur. Nam respondetur, quod ex illo textu probatur, Abbatem & Monachos prohiberi exercere curam animarum, ad idque adhibendum esse presbyterum sæcularem. Quæ ratio semper viget, siue is adhibeatur ab Episcopo, siue ab Abbate, qui quidem potest prohibere istud ius deputandi Curatum. Imol. *in Clem. Ne in agro, §. Adhuc de stat. Monach.* Card. *cons. 43.* Felin. *in cap. Auditus n. 14. de præscript.*

31 Pariter nec obstat quod dicitur hoc benè potuisse procedere tempore, quo ibi manebant Abbates & Monachi, quia repugnabat instituto regulari. Sed cum postea Monasterium fuerit commendatum presbyteris sæcularibus, in quibus cessat talis ratio & prohibitio, submoto impedimento, illi videntur per se curam exercere debere, vt in simili traditur in decisione coram Mellino. Nam respondetur, quod decisio illa loquitur in diuersis terminis, nempe in Parochiali separata ab ipso Monasterio, vt benè apparet ex declaratione S. Congregationis in eo emanata. Præterea cùm Commenda statum non mutet, Commendatarius succedens titulari non est alligandus ad onus, ad quod Titularis non tenebatur, & propterea Commendatarius est immunis à cura propter iuris prohibitionem, vel incapacitatem, cùm subrogatus sit in locum prohibiti, & incapacis. Nam subrogatus sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur etiam quoad iura personæ. *l. fin.* vbi Bart. *C. de prox. sacr. scrin. lib. 12.* Rib. *resp. 2. vol. 2.* Ita in simili S. Congregatio declarauit, beneficium regulare, cui incumbit cura animarum Clericis sæcularibus commendari solitum non egere obseruatione formæ examinis per concursum. Nam quamuis tunc sine ratio, siue impedimentum, vt inter Regulares, tamquam Prælatis obedientes, non possit habere locum forma concursus, vocans quoscumque accedere volentes, cessabat, cùm commendabatur Clericis sæcularibus, possetque obseruari, quando sæculari commendatur, quæ in Regulari non poterat obseruari; tamen S. Congregatio non voluit obseruari. Quia Commenda non mutat statum, & hæc decisio fuit approbata à Clemente VIII. Vnde Cardinalis Mantica in Congregatione S. Concilij Trid. habita die 17. Augusti 1606. in supradicta causa *Nucerina residentiæ* testatus est, quod tempore editæ decisionis Mellini in Tudertina concursus, ipse sensit cum Dosat propter rationem impedimenti cessantis allegatam in d. decisione Mellini requiri concursum, eam tamen rationem à S. Congregatione improbatam fuisse, & Summum Pontificem decisionem S. Congregationis approbasse, ac propterea stante ea decisione non posse nunc deferre ei rationi, quam reiectam tunc vidit, & contra eam decisum, ideòque sentit nunc quoque decidendum, Commendatarium non teneri residere. Quia hæc decisio fraternizat cum illa quod talia beneficia non requirant formam examinis in concursu. Quare decisio Mellini intelligenda est procedere in casu, quando per beneficium quod datur in Commendam, si prouideretur in titulum, prouisus teneretur ad exercendam curam animarum, & residendum. Quo casu Commendatarius non excusatur à residentia. Ac denique respondetur, quod in decisione Rotæ coram Mellino cura incumbebat Prioratui, & ratio Rotæ non obest. Quia, quamuis esset impedimentum, tamen Commendatarius non est cogendus ad id, ad quod Abbas, vel Monachi in hoc Monasterio existentes cogi non potuissent. Nam iura loquentia de Monachis habent locum in istis Commendatarijs. Prob. *in cap. Nemo n. 11. & 23. de elect. in 6.* Rebuff. *de nominat. q. 8. n. 23.* Vt proinde ea ratio improbata fuerit à S. Congregatione Concilij, vt modò dicebamus.

32 Rursus non obstat, quod textus *in d. cap. 1.* non procedat in Ecclesijs, quæ sunt Monachis pleno iure subiectis. Archidiac. *c. De capellis 16. q. 2.* Host. Io. Andr. & Butr. in *d. cap. 1.* Nam primò respondetur, citatos Doctores intelligendos esse tantùm circa deputationem Vicarij, qui exerceat curam animarum. Nam in plenè subiectis deputatio non spectat ad Episcopum, vt in *d. cap. 1.* disponitur, sed ad Abbatem, vt per Gloss. *in Clem. 1.* & ibi Doctores *de excess. Præl.* Secundò respondetur, nos non versari in terminis huius limitationis. Nam Ecclesia curata tunc dicitur pleno iure subiecta Monachis, cùm populus, in quem exercetur cura animarum, est exemptus. Abb. *in cap. Lateranensi n. 4. de præb.* Doctores *in cap. Quoniam de priuil.* At populus Parochianorum huius Ecclesiæ non est exemptus, sed subest Episcopo.

33 Itidem non obstat, quod deputatio Sacerdotis amouibilis arguat curam esse penes deputantem. Nam præterquam quod arguit tantùm, & non probat, respondetur id procedere in deputante, qui non sit prohibitus exercere, vel non succedit prohibito.

34 Nonnihil tamen hìc expostulo, nimirum quod hæc resolutio videtur esse præiudicialis curæ animarum. Quod immemorabilis inseruiendi per alios sit inducta ante S. Concilium Tridentinum, quo tempore residentia valde negligebatur, *d. cap. 1. de Capel. Monach.* Et quod ratio quæ militabat pro Monachis cessat in Commendatarijs, vt supra opponebatur.

35 Vnde ego contrarium censeo hoc solo, sed solido fundamento. Siquidem in hac re distinguendi sunt duo casus. Primus est, quando in Ecclesia regulari habente curam animarum extat Conuentus cum suo Abbate, seu Priore, & tunc cura populi residet penes Conuentum, & Abbas eo casu non habet curam animarum, sed curam Conuentus, quæ est maior quàm cura populi. Casad. *dec. 12. de præb.* Monasterium enim est territorium Abbatis. Caputaq. *dec. 225. p. 2.* & cura residet penes Abbatem, siue Priorem & Conuentum, itaut propterea nullus in illa Ecclesia sit Curatus. Rota *in Tarentina administrationis Sacramentorum* coram Pirouano *p. 2. rec. dec. 340. n. 1.*

36 Secundus casus est, quando Ecclesia monasterialis est destituta Conuentu, & in ea remansit solus Abbas, siue Prior, prout in casu isto, & tunc cum sit extincta cura Conuentus, & remanserit sola cura populi, tota cura, quæ erat penes Conuentum, fuit consolidata in ipsum Priorem, qui idcircò dicitur habere curam populi: & cum de tempore existentiæ Conuentus esset Prior Conuentualis, & electiuus in Dignitate existens, vtique post destitutum Conuentum remansit Prior non Conuentualis, sed Curatus cura populi, vt distinguit Vitalin. *in Clem. 1. §. Cæterùm n. 2. cum pluribus seqq.* per illum text. *de stat. Monach.* Quia distinguuntur Prioratus Conuentuales à Prioratibus non Conuentualibus, vt inquit Oldrad. *cons. 281. n. 4.*

37 Licet igitur in Ecclesia Parochiali Conuentuali cura exerceatur per presbyterum sæcularem ab eodem Conuentu deputandum, præuia Episcopi approbatione. *cap. 1. de capel. Monach.* & tunc Prior illius Conuentus non habeat curam animarum, sicuti nec etiam habet onus curæ quilibet Prioratus Parochialis, quando in sua Parochia habet Vicarium perpetuum. Gonzal. *super regul. 8. glos. 6. n. 97.* ex quo in dictum Vicarium fuit translatum onus exercitij curæ. Nihilominus id non procedit in Priore non Conuentuali, qui licet sit Prior in Ecclesia Parochiali, ex quo tamen vniuersum curæ pondus penes ipsum residet, cum non adsit alia persona penes quam residere possit, ex quo Ecclesia nonnisi vnum Curatum, sicuti nec nisi vnum sponsum habere possit iuxta consilium Oldradi 67. qui id limitat, quando in Ecclesia adest vnum caput, vtique tunc penes illum residet cura. Id quod sequitur Put. *dec. 287. lib. 1.*

38 Ex quibus liquet, quod cum hic Prioratus, licet olim Conuentualis, hodie verò destitutus Conuentu, prouideatur in commendam, attamen eius Commendatarius residere tenetur, quia Commenda non excusat à residentia, vt statuit Concilium Trid. *sess. 6. cap. 2. de ref.* ita quidem vt Episcopus legitimè illum compellere possit ad residendum.

39 At nihilominus profiteor, me acquiescere sententiæ S. Congregationis Concilij per rationes & auctoritates superiùs adductas.

CONSVLTATIO LXXXVII.

An Regularibus, qui è Religione egressi sunt non ex sua culpa, cùm de sua innocentia iuridicè constet, sed ex acerbissimo, atque etiam notissimo Superiorum odio, quam ob causam reditus ad Religionem est illis moraliter impossibilis, possit iustè imponi obligatio migrandi in alium Regularem Ordinem? Et an vllum esse possit inconueniens, si eiusmodi Regulares eximantur ab obedientia & iurisdictione Religionis, & constituantur sub iurisdictione Episcoporum?

1 Illud moraliter impossibile statuitur à Theologis omnibus, quod cum vitæ, aut libertatis, aut famæ, aut aliorum eiusmodi principalium vitæ humanæ bonorum certis damnis, aut grauibus periculis est coniunctum.

2 Equidem quod attinet ad primum quæsitum multis ex capitibus pars negatiua demonstrari potest. Primò auctoritate, & communi consensu Doctorum. Nam Roderic. *tom. 1. quæst. regul. q. 3. ar. 2.* Lezan. *v. Apostata n. 3.* Bonacin. *de Clausur. q. 32. pun. 12. §. 4.* Suar. & apud illum Sot. Syluest. & Nauarr. citati *tom. 4. de Relig. lib. 3. cap. 5. n. 20.* Azor. *lib. 12. cap. 16. q. 7.* Laym. *lib. 4. tr. 5. cap. 13. n. 8.* Less. *lib. 2. de iust. cap.* 41. *n.* 144. Sanch. *lib. 6. moral. cap. 6. n. 40.* & alij benè multi, qui ab eo referuntur, docent professis eiectis ex aliquo Regularium Ordine obligationem migrandi ad alium Ordinem non posse vlla autoritate imponi. Si igitur non potest ea obligatio imponi eiectis, quibus propter grauem culpam potestas adempta est fruendæ suæ Religionis, quo iure illa imponi poterit innocentibus professis, quibus sine sua culpa, aliorum iniusto odio, & iniqua persecutione reditus in Religionem factus est impossibilis?

3 Secundò probari potest rationibus conuincentibus, quæ afferuntur à dictis Doctoribus locis citatis. Prima est, eiectos ad ingressum alterius Ordinis compelli non posse idcircò, quod, vt dicit Suarez, per professionem suam non se obligarunt ad aliam Religionem, quàm ad suam. Per ipsos autem non stat, quominus in sua Religione viuant. Eiectio enim debet esse inuoluntaria ex parte eiecti. Quo igitur iure obligari possunt ad aliam Religionem professi, quam non vouerunt, cùm sua Religio sit illis facta impossibilis alieno vitio, non suo, cuius contrarium est in eiectis? Perspicuum enim est secundum æquitatem ac rectam rationem, potiorem esse debere conditionem innocentium, quàm reorum, & à fortiori imponi non posse innocentibus illam migrationem, quæ inferiùs ostendetur habere grauissimum onus, si flagitiosis, ac reis imponi non potest.

Inane porro est quod afferri posset, non imponi illam migrationem eiectis, quia fructus in illis ex eiusmodi migratione sperari non potest. Dicti enim Doctores non afferunt rationes, quare non sit illis imponenda, sed cur in nullo sit potestas eiectis illam imponendi. Quæ rationes, vt dictum est, longè maiorem vim habent in innocentibus professis, quàm in eiectis ob sua flagitia cum incorrigibilitate coniuncta.

4 Secunda ratio affertur à Suarez, & alijs, quod ad statum supernaturalem & consilia Christi nemo teneri potest, nisi ad id se voto obligauerit. Eiecti autem non vouerunt aliam Religionem quàm suam; quare sicut qui promisisset ingredi determinatam Religionem, & in illa non reciperetur, non teneretur aliam quærere, quia ad vnam solam se obligauit; similiter cum ad hanc Religionem solam, eiusque Regulam se obligarit eiectus, sitque ab illa expulsus, non tenetur aliam quærere. Itaque vi dictæ argumentationis, quæ communis est Doctoribus citatis, cum reditus in Religionem professis sit factus impossibilis, nec aliam Religionem vouerint, nullo iure possunt ad aliam obligari.

5 Tertia ratione id etiam de Summo Pontifice concludunt Lessius, Sanchez, Bonacina locis citatis. Est autem eiusmodi. Si ad id obligare posset eiectos Summus Pontifex, vel id posset vi potestatis dominatiuæ, qua pollet in Regulares tamquam caput speciale Religionum omnium, vel vi potestatis iurisdictionis vniuersalis, qua pollet tamquam caput Ecclesiæ Catholicæ. Non primum. Nam cùm potestas eius dominatiua latitudinem & vim suam habeat ex voto Regularium, & eiectus non vouerit aliam Religionem, non potest ad eam vi potestatis dominatiuæ compelli. Non secundum. Nam vi potestatis iurisdictionis nemo potest cogi ad amplectendum statum supernaturalem, vires naturæ excedentem, & quem Christus in Euangelio singulis voluit esse liberum, vt inter alios docet Lessius *lib. 2. de iust. cap. 47. n. 42.* Quam rationem quis non videat in professis eo maiorem vim habere, quàm in eiectis, quo innocentes minus grauari possunt, quàm rei?

6 Quarta ratio est Suarez loco citato, quod dicta migratio non possit vlli imponi in pœnam vllius quamlibet grauis delicti. Nam cùm status Religiosus natura sua, & instituto Christi liberè sit amplectendus, nemo, nisi illum vouerit, potest ab externa vlla potestate, etiam in pœnam delicti, ad illum compelli. Quæ ratio cùm valeat in eiectis, vt docet Suarez, eo magis valere debet in innocentibus.

7 Tertiò probari potest ab adiuncto grauissimo onere dictæ migrationi, si professis imponeretur. Nam si obligarentur professi post plures annos in Religione exactos ad tyrocinium de nouo in eadem Religione repetendum, & ad omnia deinceps per Ordinem cum tyronibus capessenda experimenta, ea lege, vt haberentur in Religione ex eo solum tempore, quo nouitiatum repetissent, omni laborum ante actorum fructu, & professionis ordine sublato, quis non iudicaret eam esse grauissimam pœnam, & grauissimum onus? Atqui ingressus in aliam Religionem idem habet onus, & etiam maius. Nam post plurium annorum labores, & varias infirmitates tot annis & laboribus contractas, esset professis in alio Ordine subeundum tyrocinium, & experimenta toleranda. Immò professis iam ætate aut prouectis, aut maturis moriendum esset priusquam vllam ius, aut gradum, aut fidem vllam, aut potestatem functionum, ac fructus vllius ex laboribus colligendi, licuisset illis per tempus comparare. Huc accedit obseruantiarum diuersitas longè grauior professis, diuersæ Religionis per tot annos assuetis. Præterea professis deesset vnctio Spiritus sancti, id est vocatio, qua sola, vt ait Bernardus, Religionis iugum fit suaue. Si enim obligarentur ad aliam Religionem professi, cùm ad nullam à Deo sint vocati, Religio iam non esset illis Religio, sed violenta & perpetua calamitas, multis, grauibusque ærumnis contexta. Quo igitur iure tam graue onus post iuridicè probatam innocentiam imponi potest professis, cùm nemini possit imponi in pœnam vel grauissimi delicti?

8 Quartò probari potest ab innumeris, grauibusque damnis, atque absurdis contra iustitiam, quæ ex eiusmodi obligatione certò sequerentur. Nam primò cùm iuridicè probata sit innocentia professorum, & decreto Superiorum supponatur declarata, si talis obligatio imponeretur, iactarent accusatores maleuoli, professos à Religione eiectos fuisse, & damnatos ad ingressum alterius Religionis, nec solum ita iactabunt maleuoli, sed plerique prudentes ita meritò iudicabunt. Esset enim grauissimum onus & inuitis, & authoritate suprema à Iudicibus impositum, quo magna infamia innocentibus iniustè inureretur.

9 Nec refert, vtrùm in decreto verbis expressis obligentur professi ad ingressum alterius Religionis, an solum detur illis facultas ad ingrediendum aliam Religionem. Nam cum sit reditus ad Religionem impossibilis, vt supponimus, si solum daretur facultas ad aliam Religionem, nec daretur simul facultas sub Episcopis degendi extra omnem Religionem, profectò idem esset re ipsa & eandem prorsus haberet vim, idemque grauamen ac si ad aliam Religionem verbis conceptis professi compellerentur. Nam, vt Theologi omnes docent, & in libris de Incarnatione, & de Fide, & de Pœnitentia tradit Cardinalis de Lugo, cùm duorum tantum sit potestas, si illorum alterum est impossibile, manifesta sequitur necessitas alterius amplectendi. Exempli causa: si quis eam legem alicui imponeret, vt aut lapide aleretur, aut hordeo, is, cui lex illa esset dicta, ad hordeum censendus esset absolutè compelli. Quare pari ratione, si daretur professis tantum facultas alterius adeundæ Religionis, aut ad primam redendi, ex istius reditus impossibilitate sequeretur absoluta necessitas ingrediendæ alterius Religionis, ac proinde ad grauissimum

mum onus, & durissimam pœnam adigerentur professi, non sine famæ dispendio, & varijs incommodis, vt ostensum est, quod in innocentes nullo iure decerni potest.

10 Secundò si obligarentur professi ad aliam Religionem, & in nouitiatu vel ob morbum aliquem, vel ob aliam iustam causam non inuenirentur apti ad susceptum institutum, aut institutum non esset illis aptum; quippe in nouitiatu ex vtraque parte fit experimentum. Quid illis fieret? Redirent ne sub potestatem primæ Religionis? At obstat periculorum grauitas, & euidentia. Quid si à Superioribus eiusdem Religionis ad id adigerentur? Quo iure se tuerentur? An alia esset illis capessenda Religio? At inualetudo in vnius Ordinis nouitiatu contracta posset esse legitimum, & iustum impedimentum, quominus in aliam Religionem admitterentur, & quominus illam etiam ipsi capessere prudenter possent. Quid igitur illis fieret? Ex quo manifestum est, nisi facultas, de qua in sequenti dicetur, adiungeretur decreto, innocentibus professis, post innocentiam iuridicè probatam, valdè insufficienter à summis Iudicibus fuisse prouisum. Mitto ad capessendam aliam Religionem opus esse magna deliberatione, & multo tempore, præsertim post tot annorum experientiam Regularium rerum, & circumstantiarum. Illo verò interiecto tempore multa turbari posse Superiorum iniustè exacerbatorum gratia & potentia, ac proinde expedire, vt alia etiam facultate professorum securitati caueatur.

11 Tertiò si obligarentur professi ad aliam Religionem esset illis etiam in alia Religione grauiter luenda primæ Religionis iniusta licet inuidia. Nam cùm Superiores Religionis magna contentione acturi sint, vt quantum fieri poterit amoueantur professi ab omnibus publicis functionibus, ne vel concionibus, vel sermonibus, vel ipso aspectu & conuersatione ipsorum integritate ius suum in animis omnium recuperante calumniarum in illos iactatarum falsitas apertè refellatur, nihil non mouebunt, interposita etiam Magnatum authoritate apud Superiores Ordinis, quem fuerint ingressi, vt illi teneantur in latebris, & à publicis functionibus, Vrbibusque præcipuis amoueantur. Qua inuidia, & importunitate, vt se liberent dicti Ordinis Superiores erit professis degendum in latebris extra visum functionum, fructuumque laborum, ac vitæ. Quod si quis ita secum reputet alterius Ordinis Superiores non fore animitam pusilli, respondeo, illos id existimaturos esse necessitatis, ac prudentiæ, & ita postulare bonum sui Ordinis. Quod exemplis confirmari potest, à quibus abstinendum duxi.

12 Quod si quis dicat, viros claros plurimos migrasse in alium Ordinem. Respondeo primò, illos migrasse volentes, eorumque exemplo probari, id relinquendum arbitrio professorum. Immò cùm nullus vnquam vel flagitiosissimus compulsus fuerit iure ad alterius Religionis ingressum, id profectò non esse vsurpandum in professos ab integerrimis Iudicibus post eorum innocentiam iuridicè comprobatam. Respondeo secundò, aliam esse dictorum conditionem. Illi enim viri clari ad quietem transierunt, & ad alia emolumenta, quæ, vt ostensum est, longè differunt in professis. Respondeo tertiò, etiamsi absit obligatio illa, si professi ad aliam Religionem à Deo vocentur, & prudentius, & maiori cum ædificatione & fructu, & suauius Deo vocanti obtemperaturos: sed interim obligationem illam pro suo iure professis obdictas, aliasque grauissimas causas Iudices imponi iustè non posse.

13 Quod verò spectat ad secundum quæsitum, nullum est inconueniens, si professi eximantur ab obedientia, & iurisdictione Religionis, & constituantur sub iurisdictione Episcoporum.

14 Incommoda, quæ obijci possent videntur commodè reduci ad quatuor capita. Vel enim duci possunt ex parte votorum & professionis solemnis, vel ex parte Religionis, vel ex ædificatione publica, vel denique ex nouitate, & exemplo singulari. Quare breuiter & dilucidè demonstrandum est, num ex dictis capitibus inconueniens meritò & prudenter opponi posse.

15 Ac primò nullum esse inconueniens ex parte votorum siue professionis solemnis facilè est ostendere. Nam quod attinet ad vota paupertatis & castitatis nulla opus est dispensatione, cùm professi in eorum obseruantia cum Dei gratia cupiant perseuerare. Quod autem attinet ad votum obedientiæ erga Superiores Religionis opus est quidem dispensatione vel in substantia eius voti, vel in eius vsu & exercitio; sed neutro ex capite vllum inconueniens duci potest. Nam quod attinet ad dispensationem in eius substantia potestas est in Summo Pontifice ad eam concedendam. Vt enim docet Suarez *tom.3. de Relig. lib.3. cap. 12.* nulla est repugnantia ex parte obiecti, idest professionis religiosæ; nullum est etiam, vt idem docet, inconueniens, si illa concedatur, cùm adest sufficiens causa: est autem in præsenti non modo sufficiens, sed etiam vrgentissima & necessaria ob reditum in Religionem moraliter impossibilem.

16 Nec etiam habet vllum inconueniens dispensatio in vsu & exercitio eius voti. Nam, vt docet idem Suar. *tom.4. de Relig. tr.8. lib.3. cap.7. n.150*, illa concedi potest cum facultate manendi extra domos Ordinis ob maiorem quietem, & quasi gratificationem laborum Regularis, vel ad postulatum alicuius Prælati, etiam sine magna necessitate, sunt eius verba. Quanto igitur potiori iure siue vllo inconuenienti idem concedi potest professis, cùm ad id non inuitet leuis aliqua ac gratiosa causa, sed vrgentissima necessitas, & illam non postulet Prælatus aliquis, sed innocentiæ iuridicè probatæ salus, atque incolumitas, acerbissimis alioqui oppugnatoribus dedendæ?

17 Confirmatur praxi quotidiana. Et primò exemplo exemptorum. Sunt enim data sæpiùs, nec adhuc negantur diplomata dispensationis ad vitam à claustro, & exercitio obedientiæ, & à iurisdictione Superiorum, ob causas, quæ plus habent gratiæ, quàm necessitatis. Nullum est igitur inconueniens, si concedatur ob necessariam innocentiæ iuridicè comprobatæ protectionem, quod concedi solet causæ gratiosæ, aut Magnatum, Prælatorumue intercessioni.

18 Confirmatur secundò exemplo eorum, quorum Ordines sæpè numero sunt dissoluti. Etenim, nulla facta dispensatione in substantia status religiosi, facultatem habent manendi extra clausta, & dispensantur ab vsu, & exercitio voti obedientiæ regularis; aliam enim non vouerunt. Cùm igitur ista dispensatio concedatur nullo negotio omnibus professis Ordinis dissoluendi, quod inconueniens esse potest, si eadem conceditur ob causas singularis necessitatis ex iuridico processu exploratas?

19 Confirmatur tertiò exemplo eiectorum. In illis enim manente substantia status Religiosi, de facto locum habet eadem dispensatio, quæ cum sit concessa flagitiosis, & incorrigibilus, quales sunt iure eiecti, potiori iure concedenda est innocentiæ, vt dictum est, à certa oppressione protegendæ. Nec est quod vllum offendat hæc ab eiectis, aut dissiparis adducta comparatio. Quod enim est offensionis in duobus istis generibus positum est in causa siue eiectionis, siue dissolutionis, hic autem dispensationis priuilegium, non causæ comparantur. Immò ex dissimilitudine causæ euidenter conficitur, si tale priuilegium illis, quorum causa est deterior, conceditur, potiori iure probatæ innocentiæ concedendum.

20 Secundò probatur nullum esse inconueniens ex parte Religionis. Tum quia nulla in eo Religioni fiet iniuria. Nam cùm Superiorum Religionis per plures annos persecutione, & falsa accusatione, & iniusta animorum alienatione facta sit Religionis obedientia professis impossibilis, dederunt ipsi non solum iustam, sed necessariam causam eiusmodi dispensatione. Docet enim Suarez *d. tom.4. de Relig. tr.3. lib.3. cap.11. n.24.* ob iniustissimam persecutionem & similes causas, quæ multis modis variari possunt, professo licere remanere in sæculo cum debita facultate. Tum etiam quia in dicta persecutione Superiores id, ad quod tenebantur vi contractus mutui, qui includitur in professione, ipsi violarunt, perseceruntque, vt defectu apud ipsos securitatis, obedientiam, quam vouerant professi, iam non possint exoluere. Igitur non fit Superioribus iniuria. Numquam enim fuerat mens professorum vel tantisper à proposito obedientiæ discedere, nec sine magno animi dolore alieno odio perfectum est, vt Religio, quæ illis erat charissima, fieret ipsis impossibilis. Tum quia primarius finis religiosæ professionis, vt docet Suarez loco citato *tr.8. lib.3. cap.8. n.3.* cum D. Thoma 2.2. q.188. ar.8.

non est bonum Religionis, sed bonum & perfectio Religiosi vouentis. Quam ob causam Religiosus differt à seruo, qui est ob bonum domini. Atqui bonum, immò absoluta necessitas professorum poscit talem dispensationem. Igitur illa dispensatio non est iniuriosa Religioni, cùm sit conformis principali fini professionis, quæ emittitur in Religione. Tum quia cùm doceat Suarez eodem loco *tom. 3. lib. 11. cap. 3. n. 6.* vnà cum cæteris Theologis, promissionis obligationem cessare, quando contingit tanta mutatio circa statum promittentis, vt prudenter existimandum sit eius intentionem non fuisse, vt se obligaret pro illo statu. Ea autem ratio quantam vim habeat in hoc casu perspicuum est ex prædictis. Tum quia non fit etiam iniuria Religioni non adeundo aliam Religionem. Nam cum Prælati regulares, vt docet idem Suarez proximè adductus *in* §. 2. non possint suos grauiter delinquentes compellere ad ingressum alterius Religionis, quanto minus id exigere potest Religio ab innocentibus, quos alienæ maleuolentiæ turbo coegit securitatem extra Religionem quærere? Ac denique, quia ille status, de quo agitur nihil habet indecentiæ, immò, vt mox ostendetur, & cum ædificatione coniunctus.

23 Tertiò probatur nullum esse inconueniens in dicto statu ex parte ædificationis. Primò enim Religiosorum propositum est, Deo & Deipara iuuantibus, non minus religiosè & piè viuere, quam in Religione vixerunt, & eius propositi fidem facere potest eorum vita in Religione & deinde fortassis alibi acta. Secundò propositum est professorum non solum viuere piè, sed etiam in communi. Tres enim vel quattuor, vt est in iure, faciunt Collegium, nec deerunt alij, qui se adiungant: huiusmodi autem genus vitæ nihil habet discrepans ad ædificatione, quam in rem adduci posset multarum Communitatum exemplum, quæ non idcircò minus ædificationi consulunt, quod in illis non emittitur solemnis professio. Ac profectò cùm illi, qui per priuilegium eximuntur ab obedientia & contubernio sui Ordinis viri multis rebus spectati, ab Ordine suo non existimentur vitam agere cum ædificatione discrepantem, non potest defectus ædificationis professorum statui, de quo agitur, opponi.

24 Quartò probatur nullum esse inconueniens ex parte nouitatis, aut exempli singularis. Nam primò eiusmodi dispensatio communis est cum exemptis, & cum eiectis, alijsque vt dictum est, nec habet singularitatem in professis, aut nouitatem, nisi in causa, hoc est ad innocentiam iuridicè probatam eiusmodi dispensatione ab oppressione protegendam. Quæ singularitas causæ, vt supra probatum est, concludit eiusmodi dispensationem professis singulariter, ac præ cæteris concedendam.

25 Deinde prudenter timeri non potest, ne exemplo professorum eiusmodi dispensatio ab alijs Regularibus ambiatur, ac fiat communior. Trahi enim quidem possunt in exemplum dispensationes, quæ dantur ob causas communes, quæ ad plures facilè pertinere possunt; at dispensatio in hoc casu concederetur post innocentiam iuridicè probatam, & ob causas ex iuridico processu resultantes. Quare nec eiusmodi exemplo quisquam niti posset ad postulandam eiusmodi dispensationem, & si quis niti vellet, facilè esset illi satisfacere, docendo eam dispensationem datam post iuridici processus maturam discussionem, & ob grauissimas, & extraordinarias causas ex dicto processu resultantes. Porrò quotusquisque erit Regularis, qui tales habeat causas, & quod est difficilius, qui quas habet iuridicè probauerit? Quod quandiu non erit factum, præsumptio stat pro Superioribus. Quare maneat, istam dispensationem nullum habere inconueniens, neque ex parte professionis religiosæ, neque ex parte Religionis; nec discrepare cum ædificatione publica, nec habere quicquam periculosæ nouitatis.

CONSVLTATIO LXXXVIII.

Regularis, completo probationis anno, in Conuentu tamen ad Nouitiatum non designato, emisit iuxta Constitutiones, & morem Religionis professionem expressam, & vti professus perseuerauit in eadem Religione vltra quinquennium; quo tempore cum licentia Prouincialis egressus prætextu nullitatis professionis, eo quod Nouitiatum non fecerat in Conuentu designato, & de licentia Vicarij Episcopi, matrimonium per verba de præsenti contraxit, asserens illud contraxisse, attenta dicta licentia Prouincialis simpliciter concessa egrediendi ob supradictam nullitatem, licet ab aliquibus audiret, quod necesse erat, licentiam obtinere à Sede Apostolica. Qua serie facti supposita, queritur.

1 A*Neidem Regulari obstet decretum sa. me. Vrbani VIII. die 5. Ianuarij 1636. ex sententia S. Congregationis Concilij editum, de quo* alibi; *ita vt tanquam professus remaneat Religioni adstrictus, nec ab ea exire, & multo minus validè matrimonium contrahere potuerit?*

2 *Et an dictus Prouincialis, qui licentiam exeundi, & Vicarius generalis Episcopi, qui licentiam matrimonij contrahendi dederunt, in pœnas inciderint in eodem decreto expressas?*

3 Ad primam partem dubij quod attinet vrget pro affirmatiua, vt dictum decretum obstet, atque adeò dictus Regularis remaneat Religioni perpetuo adstrictus. Nam licet in eo decreto explicitè non dicatur exire volentes post quinquennium pretextu nullitatis professionis non emissæ in Conuentu designato remanere professos, id tamen virtualiter continetur, dum semel, iterùm atque tertio illos exprimit professos, eisque post quinquennium adimitur potestas dicendi quoquomodo de nullitate receptionis, & professionis & tanquam Apostatas mandat puniri, & pro talibus haberi relatiuè ad decretum de Apostatis, & eiectis, in quo supponitur esse professos, & Religioni perpetuò adstrictos. Vel saltem vti casus omissus remanet in dispositione iuris communis. *cap. Susceptum de rescript. in 6.* cum similibus, & in terminis post alios firmat Rodriq. *tom. 3. q. regul. 17. ar. 1. & 2. circa fin.* Mirand. *in manual. Prælat. tom. 1. q. 24. ar. 12. post med.* De iure autem communi emittens professionem nulliter, si perseuerat in Religione post annum probationis completum per tacitam professionem, efficitur professus per textum *in cap. Ex parte 29. de regular. cap. 1. §. si verò eod. tit. in 6.* cum plerisque alijs, ac censuit eadem S. Congregatio Concilij in sequenti declaratione ac in alijs sæpè *die 29. Martij 1578. S. Congregatio Concilij censuit, quod professio expressa fuerit nulla; ex quo tamen post expletum annum probationis permansit in habitu regulari per duos vel tres annos, censeri tacitam fecisse professionem, & dici professum.*

Adeò vt contra huiusmodi professionem tacitam ex huiusmodi perseuerantia non admittatur probatio in contrarium, vt ex Glossa magistrali *in d. cap. Ex parte v. Per annum circa med.* quæ alias adducit, notatque Vitalini *in Clem. Eos, qui n. 24. 25. & 28.* ac ibidem Cardinal. *n. 4. in fin. de regular.* Et in his proprijs terminis, quod ex perseuerantia in Religione inducatur tacita professio ab illis, qui nouitiatum non fecerunt in Conuentu destinato iuxta dictum decretum Clem. VIII. firmat Bordon. *de profess. regular. c. 7. q. 17.*

5 Neque hoc casu potest esse locus discussioni, an professio tacita excludatur ex ignorantia nullitatis professionis expressæ, cùm hodie notitia resultet ex lectura eiusdem decreti Clementis VIII. quod bis in quolibet Conuentu singulis annis in publica mensa legitur à Superioribus omnibus præsentibus. Vltra quod ex sententia, eiusdem S. Congregationis sæpiùs firmata & fundata in iuribus & rationibus, quas alibi plenè adduximus, tacita professio ex perseuerantia in Religione inducitur absque alia probatione scientiæ nullitatis professionis expressæ, vt in hac declaratione, quam repetimus: *Die 6. Nouembris 1621. in Romana Sacra Congregatio Concilij inhærendo de-*

cla-

clarationibus aliàs maturè factis, censuit Ioannem Petrum esse tacitè professum, & Religioni adstrictum, etiamsi non probetur ipsum habuisse scientiam indiuiduam nullitatis professionis expressæ ab eo prius emissæ.

6 Quicquid dixerit Cariglius in sua decisione, eo quod tunc Rota non habuerat notitiam declarationum S. Congregationis Concilij, quæ sunt attendendæ ac obseruandæ ex Constitutione sa. me. Pij IV. & Sixti V. atque ex stylo inuiolabiliter obseruatio etiam ab ipsa Rota. Et in puncto, quod decretum Vrbani VIII. de quo agitur sit intelligendum, vt post quinquennium in Religione permanens censeatur, & remaneat professus, & ipsi Religioni adstrictus censuit eadem S. Congregatio in Rossanen die 1. Decembris 1640. vnanimi Emin. Patrum consensu, mota ex pluribus rationibus, & signanter ex eo quod licet ante editum supradictum decretum Vrbani adesset altercatio, an tacita professio esset vel ne sublata à decreto Clementis VIII. idem tamen Vrbanus, auditis hinc inde rationibus deductis, ad remouendam in futurum huiusmodi controuersiam, & vt occurreretur scandalis, motibus, litibus, & contentionibus in Religionibus edidit decretum supradictum, se confirmando cum dispositione S. Concilij, in cuius obseruantiam animum intendebat, vtendo eisdem verbis *cap. 19. sess. 25. de Regular.* & cum declarationibus desuper factis. Vnde sicuti in dicto *cap. 19.* prout nec *in cap. 15. eiusdem sess. 25. de Regular.* non fuit sublata professio tacita, etiamsi dictum *cap. 15.* habeat virtutem annullatiuam, & *in cap. seq.* explicitè demandetur, vt finito probationis anno ad professionem *admittantur, vel eijciantur*, & in Constitutionibus confirmatorijs dicti S. Concilij adsit decretum irritans cum alijs clausulis restrictiuis, prout in puncto firmarunt supra citati Rodriquez & Miranda, ac censuit eadem S. Congregatio in sequenti declaratione, quæ habet plures concordantes, & præcipuè infrascriptam annotationem eiusdem S. Congregationis: Sacra, &c. *censuit cap. 15. 16. & 19. sess. 25. de Regular. non sustulisse tacitam professionem, quæ inducitur per annum & diem computandum post annum decimum sextum perfectum, & annum probationis completum eius, qui monasterium ingressus est.* Annotatio verò est huiusmodi: *Verba cap. 16. sess. 25. de Regular.* Aut è monasterio eijciantur, *intelligenda sunt, nisi professio tacita interuenerit, quæ à S. Concilio sublata non fuit.*

7 Eoque maximè, quia dum in dicto decreto *cap. 19.* denegatur audientia post quinquennium circa nullitatem professionis, necessariò admittit professionem tacitam. Ita post alios firmat Rodriq. *d. q. ar. 15.* & sæpius censuit eadem S. Congregatio, vt in hac declaratione in Neapolitana sub dio 3. Aprilis 1621. *Sacra, &c. respondit, Oratorem esse tacitè professum, ac propterea lapso quinquennio ex dispositione cap. 19. restitutionem non esse ei concedendam.* Vnde ita pariter eadem professio tacita non censetur exclusa in dicto decreto Clementis VIII. de qua nullam mentionem facit.

Et confirmatur, quia eadem tacita professio non fuit sublata in Constitutione fel. record. Sixti V. quæ est 71. tom. 1. Bullar. annullante cum decreto irritante, & clausula sublata, & alijs clausulis prægnantibus receptionem, & professionem facinorosorum, & illegitimorum, vt censuit eadem S. Congregatio in Antuerpien sub anno 1607. & frequenter alibi. Quando enim Summi Pontifices comprehendere voluerunt professionem tacitam, illam explicitè expresserunt, prout in Constitutione Gregorij XIII. quæ est 58. §. 8. ibi: *siue tacitam, siue expressam.* Vnde eo ipso quod in dicto decreto Clem. VIII. non fuit facta mentio de tacita, illam non comprehendi ex notatis per Soccin. sen. *cons. 4. n. 8. lib. 4.* cum ibi allegatis.

8 Nec obstare potest, si dicatur, quod professio tacita non admittitur, vbi expressa non datur. Nam conclusio procedit quando tacita & expressa in Constitutionibus irritatur, secus verò si de tacita non habeatur mentio. Quia tunc iudicatur vti casus omissus, qui remanet in dispositione iuris communis ex supra deductis.

9 Minus obstare potest generalitas verborum decreti Clementis VIII. Quia de iure restringitur ad professionem expressam, quam expressit, non autem extenditur ad tacitam, de qua non fuit facta mentio. Rot. *dec. 403. sub n. 3. p. 1. rec.* prout in d. Constit. Sixti V. & *in cap. 15. & 19. de Regular. sess. 25.* citatis, & in alijs, quæ in hanc rem aliàs dicebamus.

Quod autem professio tacita impediat contrahere matrimonium validum, non videtur dubitari posse, satisque colligitur ex sequenti declaratione, ac alijs benè multis. *Die 17. Iunij 1617. Sacra, &c. censuit si professio Oratoris declarata fuerit nulla iuxta præscriptum S. Concilij cap. 19. sess. 25. de regular. illamque tacitè ratam non habuerit, licere ipsi, nisi aliud obstet impedimentum, matrimonium contrahere.* Vnde cum in casu proposito lapsum fuerit quinquennium, eo quod illud incipit a die expressæ professionis emissæ tam ex opinione Rotæ in Neapolitana 26. Aprilis 1599. coram Gyptio, & in alijs, quàm ex opinione eiusdem S. Congregationis sub die 10. Decembris 1589. quæ sæpè id censuit, sequitur dictum Regularem remansisse professum, & Religioni perpetuo adstrictum, nec validè matrimonium contrahere potuisse. 7

8 Secunda verò pars dubij remanet quidem resoluta ex ipso decreto Vrbani VIII. vers. *Si verò ijdem, vt supra recepti,* cùm dictum decretum fuerit iussu eiusdem Summi Pontificis transmissum, & notificatum omnibus Nuncijs, Archiepiscopis, Episcopis, & Superioribus Ordinum, eisque iniuncta obseruantia, & notificatio, qui retulerunt illud executos fuisse.

9 Atque ita eadem S. Congregatio Concilij in vna Salutiarum die 4. Martij 1651. præuia matura discussione, censuit supradictum decretum sa. me. Vrbani VIII. die 5. Ianuarij 1636. ex sententia eiusdem S. Congregationis editum, obstare in casu, de quo agitur; mulierem tamen posse in iuribus suis audiri; Prouincialem incidisse in pœnas in eodem decreto expressas; Vicarium verò esse prius audiendum, & ita referendum Sanctissimo, omnesque Eminentissimi Patres, excepto Cardinali de Lugo, censuerunt in dicto decreto Vrbani VIII. permissam esse & admitti professionem tacitam.

CONSVLTATIO LXXXIX.

1 Extat hæc regularis constitutio: *Si quis defectum illegitimitatis celauerit, statim ac sciatur, expellatur, etiamsi professionem emiserit. Congregationis quippe animus est eos, qui prædictum defectum patiuntur, & celant ad professionem non recipere.* Ex his quæritur primò.

An professio cum tali impedimento emissa sit nulla? Secundò.

2 *An data nullitate, liceat Religioni sic nulliter professum expellere absque interuentu Ordinarij, & non seruata forma præscripta à S. Concilio Trid. sess. 25. cap. 16. de Regular.*

3 Ad primum videtur affirmatiuè respondendum ex perspicua Constitutione Religionis confirmata à Summo Pontifice. Et quanquam Doctores, præsertim morales, acriter disputent super huiusmodi statutorum validitate, communisque sententia sit negatiua, id tamen verum est, quoties non habent confirmationem Apostolicam in forma specifica, & quæstio versatur super statutis, quæ directè sunt contra ius, nempè arcentibus à Religione descendentes ex Iudæis, Saracenis, vel hæreticis, & istiusmodi, in quibus terminis loquuntur fere omnes, vt per Nauar. *cons. 26. lib. 3. de regular. n. 4. & seqq.* Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 37. n. 30.* Rodriq. *tom. 3. q. regul. 11. ar. 2.* Peyr. *de religios. subd. tom. 1. q. 1. cap. 25. §. 3.* & alios. Nam cùm de iure canonico, immò diuino expressè cautum sit omnes Christianos non habentes canonicum impedimentum esse admittendos ad Religionem & vota religiosa, quia in Ecclesia Dei non est distinctio Iudæi, & Græci, ideò tales Constitutiones dicuntur contra ius canonicum expressum in *cap. Eam te de rescript. cap. Ad decorem de instit.*

4 Constitutio verò excludens à Religione illegitimè natos non est contra, sed secundum ius, cum tales in peccato geniti, vt plurimum soleant esse imitatores & hæredes incontinentiæ paternæ, vt proinde ad sacri altaris ministerium sint inhabiles, nisi dispensentur, vt *in c. 1. d. 56. cap. 1. de fil. presbyt. in 6.* cum concordantibus. Et licet ingressus in Religionem per argumentum ex dictis Canonibus inductum videatur eis permissus, tamen permissio est contra Constitutiones Religionis, quæ non dicuntur contra, sed præter ius, vt in materia Constitutionum synodalium est axioma protritum, maximè stante Constitutione 71. Sixti V. ingressum Religionis præcisè illegitimis prohibente, quæ licet tanquam moderata per Gregorium XIV. & per Clemen-

tem

tem VIII. redacta ad terminos iuris communis hodie non liget vt lex, nihilominus saltem attendenda est, vt authoritas magistralis, & vti canonizatoria illarum rationum, quæ Superiores Religionum mouent ad eiusmodi Constitutiones condendum. A ratione enim legis correctæ, vel reuocatæ argumentari potest, Aldobr. *cons.32. n.25.* cum alijs per Salgad. *in labyrinth. credit. p.2. cap.29. n.26.* deductis.

5 Atqui etiamsi nullitas professionis non resultaret ex Constitutionibus Religionis consideratis tanquam legibus, resultat sanè ex illis tanquam continentibus protestationem, quod scilicet animus Religionis est, illegitimum ad professionem non admittere. Cùm enim professio sit contractus inter professum & Religionem, vtriusque consensum requirens, certè non potest valere, si deficiat consensus vnius, vt rectè Nauar. *d. cons.26. n.2. & 11.* Sanch. *d. disp.37. n.30.* Rodriq. & Peyr. *locis allegatis*, alijque communiter. Nullo enim iure, nullaque ratione dari potest contractus validus sine consensu.

6 Ac præsertim, quia dubitatio, quam habent Doctores, procedit, quando Constitutiones Religionis non sunt confirmatæ authoritate Apostolica, vel confirmatio est in forma communi, secus autem quando est in forma specifica. Tunc enim omnes conueniunt pro validitate. Talis autem est confirmatio Constitutionum, de quibus agitur, quoniam in ea insertus est earum tenor de verbo ad verbum, vnde propterea dicitur ex certa scientia, & in forma specifica iuxta Glos. *in cap. Pastoralis, §. Propterea de offic. deleg.* traditque Roman. *cons.327. n.7.* & Rot. *dec.222. n.12. p.7. rec.* Eoque magis quia emanauit re maturè discussa, & præuia cognitione ac relatione Cardinalis Protectoris, quo casu dicitur concessa ex certa scientia. Abb. *in cap. 2. n.6. de confirm. vtil. vel inutil.* Rot. *dec.192. n.3. circa fin. p.1. rec.*

7 Cùm itaque forma Constitutionis sit ita impeditos non recipere, nec tacitam professionem emittere, tanquam confirmata per Pontificem cum decreto irritanti, nullatenus potest immutari. Bald. *in l. si instit. in fin. ff. si cert. pet.* Angel. *in §. Triplici n.8. instit. de act.* Ias. *in l. Non dubium in 8. notab. C. de legib.* Surd. *dec.122. n.3.* Dec. *cons.466. n.19.* Rot. *dec.175. n.4. p.1. rec.*

Ad secundum pariter affirmatiuè respondendum videtur. Primò, quia magis recepta sententia est, decretum S. Concilij Tridentini procedere in nullitate proueniente à iure communi, non autem ex peculiaribus Constitutionibus, siue statutis Religionis, inducentibus impedimentum perpetuum. Tunc enim ratione plurium inconuenientium exinde resultantium, ne decretum Concilij emanatum fauore Religionis retorqueatur in eius odium, probabilius est, illud non habere locum, vt ex Nauarro scitè probat Sanch. *d. disp.37. n.31.* & docuit Rodriq. *d.q.11. ar.2.* ac sequitur Peyr. *vbi supra, §.4.* Cesped. *de except. cap.3. dub.48.* Pellizar. *in man. Regul. tr.2. cap.3. q.15. §.28. & 29.* alijque per eos relati. Ex quibus liquet, sententiam Bordoni & aliorum, qui contrarium tenent esse longè minori Doctorum calculo receptam.

8 Secundò, quia dato etiam, quod decretum Concilij tanquam generale comprehenderet nullitatem ex quacunque causa prouenientem; attamen id procedit in casu, de quo loquitur, nimirum quando Religiosus vult impugnare professionem, non quando Religio vult dimittere nulliter professum. Ideòque cum Concilium in ea parte, qua requirit interuentum Ordinarij, sit exorbitans, quia dat cognitionem Ordinario in causis Religiosorum, qui ab eius iurisdictione sunt exempti, quorum cognitio antea spectabat ad proprium Prælatum regularem, tanquam Ordinarium Religiosorum, non est extendendum de casu ad casum iuxta regulas vulgares, & præcipuè vbi concurrit diuersitas rationis, quæ in hoc casu videtur manifesta. Primò, quia dictum decretum, quod iuxta communem sententiam emanauit fauore Religionum verteretur in maximum odium contra iuris principia. Secundò quia vbi agitur de nullitate prætensa per Religiosum, cùm cognitio demandata sit tantùm Superiori locali, ne fortè professus cogeretur expectare congregationem Definitorij generalis, vel prouincialis, rationi planè congruum videtur, vt causa propter suam grauitatem non cognoscatur ab vno Religioso, sed ei adiungeretur Ordinarius loci. At vbi agitur de dimissione facienda per Religionem, cessat hæc consideratio, cum eiusmodi dimissiones non fiant, nisi in Definitorio generali, vel prouinciali cum interuentu plurium Patrum ex grauioribus Religionis vel Prouinciæ.

9 Quinimmò in his actibus per omnes Religiones ab illarum origine fieri solitis in Definitorijs generalibus, vel in prouincialibus est omninò impracticabilis interuentus Ordinarij loci. Tum quia sæpè contingit Definitorium celebrari in loco remotissimo ab eo, ex quo huiusmodi professus est dimittendus. Tum etiam quia sæpè in vno Definitorio tractatur de dimissione plurium nulliter professorum, qui sunt plurium locorum sub diuersis Ordinarijs, itaut sit impossibilis simultaneus interuentus omnium Ordinariorum & Superiorum Religionis. Hinc propterea tam ex iure, quàm ex decretis S. Congregationis Concilij per Summum Pontificem approbatis, atque insertis in Bullario inter Constitutiones Vrbani VIII. sub *Constit.26.* statutum est, expulsiones professorum ob incorrigibilitatem, vel alia crimina fieri per solam Religionem, eiusque Generalem cum interuentu plurium Patrum ex grauioribus absque interuentu Ordinarij. Et tamen in ordine ad expulsum grauior & magis odiosa est expulsio ex capite incorrigibilitatis, quàm dimissio ex capite nullitatis professionis. Quia per expulsionem Religiosus est priuatus omnibus fauoribus Religionis, remanetque ligatus omnibus odijs & oneribus; per dimissionem verò remanet solutus.

10 Quare nullatenus dici potest interuentum Ordinarij desideratum esse à Concilio fauore Religiosi. Quoniam si hoc esset verum, multò fortiùs esset desiderandum in casu expulsionis; atque adeò omninò dicendum est, talem interuentum inductum esse fauore Religionis, in cuius odium conuerti non debet. Ac proindè hanc sententiam quæ solis Prælatis Religionis, absque aliquo interuentu Ordinarij tribuit hanc facultatem dimittendi tenent Nauarr. *d. cons.26. n.13.* Rodriq. Peyr. Cesped. & Pellizzar. vbi supra, qui adducunt Mirandam, & alios, & pro dimissione habitus tuentur Azor. *instit. moral. lib.12. cap.4. ad fin.* Sanch. *d. disp.37. n.3.* Gratian. *tom.3. discep.413. n.4. & 5.* Adeò quod nec teneretur amplius ad monasterium redire, nec vt apostata posset puniri, imo tuta conscientia posset vxorem ducere, vt latè prosequitur Less. *de iust. & iur. lib.2. cap.41. dub.7. n.65.* Nauar. *cons.89. n.6. & seq. de regul. & com.4. eod. tit. n.77.* Gratian. eo loco *n.12. & seqq.* & alij non pauci. Hi enim in terminis dispositionis S. Concilij concludunt, quod vbi dimissio habitus non est temeraria est valida, etiamsi nullitates non sint allegatæ. Quod multò magis procedere debet quando non fit dimissio habitus, sed expulsio Religiosi, nec potest dici temeraria, cùm actum sit vigore Constitutionis à Pontifice approbatæ, id quod videtur vsu receptum.

11 Tertiò tandem, quia hæc Constitutio non solum annullat professionem, declarando animum Religionis non admittendi huiusmodi impeditum, verùm etiam tribuit ei facultatem illum expellendi. Ideò quamvis id non constaret ex dispositione iuris, tamen in vim contractus initi inter Religionem, & profitentem hæc facultas est satis clara. Siquidem cùm professio sit contractus initus inter Religionem & professum sub pactis contentis in Constitutionibus Religionis, vterque contrahens se obligat, non est de iure prohibitum, vt alter ex contrahentibus possit in casu conuento in vim pacti facere contra alterum priuata authoritate id quod de iure sine pacto facere non posset ad textum *in l. Si quis in tantam, C. Vnde vi, & in l. Creditores, C. de pignor. & in l. fin. C. de acquir. possess.*

12 Nec obstat decretum Vrbani VIII. emanatum anno 1636. in quo Bordonus *resol.23. n.7.* alijque recentiores fundant suam contrariam opinionem. Tum quia dictum decretum editum est in solo casu nullitatis prætensæ ob nouitiatum & professionem emissam in Conuentu non designato contra formam decreti Clementis VIII. & sic est prouisio in casu particulari, atque adeò non est accipienda pro lege generali. Tum etiam quia non tangit casum expulsionis competentis in vim contractus. Vbi enim iuris dispositioni adiungitur pactum, lex derogans iuri, non derogat pacto, cui Princeps in dubio non censetur derogare; nec solet per textum *in cap. Ex multiplici de decim.* Put. *dec.193. lib.1.* Buratt. *dec.423. n.4.* & benè omninò Rot. *in Veneta Indulti 7. Iunij 1647.* coram Otthobono, *§. Nec minus cum seqq.*

Prout

14 Prout nec etiam refragantur decreta de Apostatis & eiectis edita anno 1624. & inserta in Bullar. *Constit.*26. Vrbani VIII. quorum vigore nonnulli inquiunt, eiectionem Superioribus Regularibus extra casum incorrigibilitatis esse generaliter interdictam. Sed immeritò. Nam dicta decreta loquuntur de eiectione illorum, qui sunt legitimè professi, vt clarè in §.6. ibi: *Ad hac in posterum nullus legitimè professus eijci possit;* & sic non comprehendunt dimittendos ob nullitatem professionis, quia isti non sunt legitimè professi.

15 Et quatenus superesset aliqua difficultas, ratione tamen notabilis præiudicij quod resultat omnibus Religionibus, sufficit in hoc casu, quod constet de iniustitia dimissionis; quia re vera professus patitur natalium defectum. Mos enim est supremorum Tribunalium, in quibus sola facti veritas inspicitur demandare illud idem, quod Iudex inferior vel sine iurisdictione, vel sine debito ordine, sed iuste demandauerat, vt rectè obseruat Put. *dec.*72.*lib.*3. Seraph. *dec.*857.*&* 878. Rot. *in Melphien Cantoria* 2.Martij 1646. coram eodem Emin. Otthobono, & *in Romana pecuniaria* 27.Maij 1650. coram Emin. Celso, & 20.Maij 1650. coram Reuerendissimo Decano, & in alijs passim.

16 Hæc quidem opinio, quamuis minus à veritate videatur abesse, mihi tamen satis probatur sententia contraria, quæ planè est consentanea menti Sacrorum Canonum, & S.Concilij Tridentini. Quare, omissa discussione, an sit plenè, & concludenter probata prætensa illegitimitas, quam declarat pulchrè post alios Sperell. *com.*2. *dec.*175. *à n.*12. contra dictam sententiam eiectionis vrget, quod professio in Religione etiam per illegitimos emissa sustinetur tam de iure communi *c.*1. *d.*56. *cap.*1. *de fil. presbyt.* ea ratione, quod filijs non possunt iniquitates parentum obesse. Et ita post antiquos & recentiores luculenter firmauit Bordonus *in tract. de profess. cap.*2. *q.*52. quàm ex Constitutionibus Gregorij XIV. & Clementis VIII. reducentibus Constitutionem Sixti V. ad terminos iuris communis, iniungendo Superioribus Regularibus, vt inquirant diligenter ante admissionem, & professionem de legitimitate. Id quod post Rodriquez, Mirandam, Peyrinum, & alios tradit Lezana *in sum. tom.*1. *cap.*24. *n.*21. *&* *tom.*4. *v. Nouitij n.*12. *&* 22.

17 Vnde licet in Constitutione huius Religionis permittatur posse illegitimos à Religione eijci, huiusmodi tamen permissio intelligitur ad præscriptum S.Concilij Trid. *sess.*25. *de regular. cap.*19. vt scilicet præcedat declaratio Ordinarij & Superioris Regularis coniunctim, cùm dispositio dicti cap.19. locum habeat in quacunque inualiditate professionis, ibi: *Quacunque de causa.* Et ita declarauit S.Congregatio Concilij in vna Neapolitana mox adducenda.

Ac etiam quando professus exire non vult è Religione, sed Religio vult professum à Religione expellere, vt censuit eadem S. Congregatio in his declarationibus. *In Neapolitana die* 16. *Decembris* 1617. *Eminentissimi Patres S. Concilij Tridentini Interpretes ex communi omnium sententia censuerunt, decretum eiusdem S. Concilij cap.*19. *sess.* 25. *de Regular. vendicare sibi locum non modo cùm professus nullitatem sua professionis allegat, causasque deducit; verùm etiam cùm Superiores ipsi ex se illum eijcere, tanquam inualidè professum. Referendum tamen Sanctissimo D. N. qui die* 18. *eiusdem in Consistorio probauit sententiam S. Congregationis.* Idem censuit die 28. Augusti 1621. Idem in Firmana die 13. Nouembris 1638. in qua Congregatio iussit, professum esse ad habitum eiusdem Religionis restituendum. Et in terminis de illigitimitate in vna Neapolitana Carmelitarum Discalceatorum die 15. Nouembris 1653. declarauit obseruandam esse formam S. Concilij vnà cum Ordinario.

18 Quæ quidem declarationes nituntur ea potissimum ratione, quod S.Concilium iussit Ordinarium in hoc iudicio adhiberi, quia Regulares, qui agunt causam suæ Religionis, non habuit pro Iudicibus vndequaque integris. Nam quoties declaratio inualiditatis professionis cederet in damnum Religionis, Superiores non essent faciles ad sententiam nullitatis proferendam. Contra verò procliuiores essent ad iudicium inualiditatis, si professus esset molestus, rixosus, odiosus, vel aliàs non vtilis Religioni. Siquidem experientia docuit, Regulares consueuisse multoties expellere etiam legitimè professos prætextu incorrigibilitatis, cùm reuera tales non essent, ideòque editum fuit post diutinam, ac maturam deliberationem decretum de Apostatis, & eiectis. Ac propterea S.Concilium voluit adhiberi Ordinarium in coniudicem exemplo legis ciuilis, vt *in auth. si verò contigerit, C. de iur. iurand.* & iuxta consilium Oldradi 147. cum ibi adductis.

Et hac de causa *in cap.*6. *sess.*25. *de reform.* propter aliqualem suspicionem Episcopi contra Capitula exempta statuit, illorum causas cognosci ac terminari debere consilio & consensu duorum Capitularium. Ob eandemque causam *in cap.* 16. *sess.*25. *de regular.* decreuit, vt renunciationes Nouitiorum cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij fiant. Et in Concilio Mildensi *to.*3. *c.*53. ob eandem rationem prohibitum est, ne Regulares propter delicta eijcerentur à suis Superioribus, nisi de Ordinarij consensu.

19 Hæc autem ratio suspicionis æquè, immò magis vrget dum non ipse professus instat pro declaratione inualiditatis, sed Superiores volunt illum eijcere. Etenim Regulares solent aliquando professos dimittere ob aliquam peculiarem passionem erga Religionem, seu contra personam professi, vel illius reprehensibilem vitam ac mores; itaut hoc casu magis vigeat ratio suspicionis, quam quando procedunt ad instantiam ipsius professi.

20 Confirmatur, quia S.Concilium dum in ea parte eiusdem cap.19. prohibet professum audiri, elapso quinquennio, censetur in consequentiam prohibere etiam Superiori, ne illum eijciat. Vnde dum prohibet successiue professum non auditi super nullitate, nisi causa cognita ab Ordinario, & à Superiore, censetur etiam prohibere, ne Superior illum eijciat, nisi eo modo, cùm S. Concilium disponat vtrunque sub vnico Capitulo, & structura verborum, itaut locus sit regulæ *l. Iam hoc iure, ff. de vulg. & pupil. substit. l. Eum, qui ades, ff. de vsurpat. & vsucap.* cum similibus.

21 Vlterius confirmatur, quia cum professio sit quidam contractus reciprocus vltrò, citroque obligatorius inter receptum & Religionem non debet claudicare. *cap. Ad Apostolicam de Regular.* & consequenter ratione æqualitatis seruandæ, sicuti Concilium disponit, ne professus à Religione discedat, nisi auditis Episcopo, & Superiore Regulari; ita etiam censetur disposuisse ne versa vice Religio possit illum à Religione expellere absque præuia declaratione Ordinarij & Superioris regularis iuxta naturam correlatiuorum, vt in omni contractu vltro citroque obligatorio dispositum in vno ex correlatiuis censetur etiam dispositum in alio etiam in materia correctoria iuris communis per textum in *l. fin.* vbi notant Bart. Angel. Ias. & alij, *C. de Iudic.* traditque Anchar. *in repet. cap. Canonum statuta in* 6. *quæst. princip. de Constit.*

22 Atque adeò non obstat, quod hic casus verbis expressis S.Concilij non comprehenditur, cum satis sit, vt ratione comprehendatur. *l. Prætor ait,* §. *Interdictum, ff. de nou. oper. nunc.* Rot. *dec.*62. *n.*4. *p.*2. *recent.* Et quia cum decretum Concilij hoc casu non habeat nisi vnicam rationem suspicionis Regularium, ex ea debet fieri extensio etiam ad correctionem iuris communis. Castr. & Cuman. *in l. Si verò,* §. *de viro, ff. sol. matr.* Ias. *in auth. quas actiones, C. de sacros. Eccles.* Alex. *cons.* 10. *vol.* 2. aliique apud ipsos.

23 Accedit præterea, quod idem professus post emissam professionem fuit per plures annos retentus in Religione, quo casu non videtur locus dictæ eiectioni, etiam attenta dicta Constitutione Religionis, vt in simili fuit aliàs declaratum à S. Congregatione Concilij die 28. Maij 1571.

24 Hinc patet responsio ad ea, quæ pro contraria opinione adducuntur. Licet enim Concilium loquatur solum de nulliter professis, ratio tamen, ob quam prohibet, ne id aliter fiat, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario, est communis tum quoad professum, tum quoad Religionem. Quando enim lex habet rationem generalem, licet ipsa sit specialis, efficitur generalis. *l. Regula,* §. *si quis ff. de iur. & fact. ignor.* & notant Bart. *ibid.* ac prosequitur Alex. *in l. si pupillus, ff. de verb. oblig.* Ratio namque est anima legis, quæ ipsam trahit ad quoscunque casus ipsa extenditur. *l. si is, qui, ff. de acquir. poss.* & aduertunt Glossa, & Doctores in *Clem.*1. *de elect.* Corn. *cons.*273. *n.*2. *vol.*4. Riminald. sen. *cons.*657. *n.*9. Fulgos. *cons.*77. *n.*2. Abb. *in cap. Nihil, n.*5. *de elect.*

Alex.

Alex. *cons. 75. n. 3. lib. 5.* Tiraquel. *in l. Si unquam, v. libertis, n. 45. C. de reuoc. donat.*

25 Idque perspicuè confirmatur ex eodem Concilio. Nam loco citato disponit primariò quomodo annullanda sit professio, secundariò verò disponit de persona annullante. Expressio enim Religiosi stat demonstratiuè, & ipse potius quam Religio exprimitur, quia Religiosi sunt illi, qui vt plurimum reclamant contra professionem. Quando autem lex per se primò disponit de aliqua materia, & secundariò de personis, locum habet in ijs omnibus personis, in quibus locum habet materia, de qua disponit. Quia ratione materiæ trahuntur ad subiectionem legis; nam sumus in casu legis, vt tradunt Glos. *vlt in l. Ancillæ, C. de furt.* Dec. *cons. 452. in fin.* Crauet. *cons. 273. n. 3.* Becc. *cons. 14. n. 20. vol. 1.* Sord. *cons. 53. n. 6. & cons. 58. n. item 6.* Paris. *lib. 9. de resignat. sub n. 2.* Sess. *dec. Aragon. 153. n. 25.* Tusch. *lit. l. concl. 259. n. 4.* Vnde cùm etiam Religio voluerit annullare alicuius professionem, suberit prædictæ dispositioni Concilij. Quia communitas materiæ & ratio legis facit, quod dispositio sit communis.

26 Neque obstat, quod constitutiones, siue statuta Religionis à Pontifice confirmata redundarent in eius detrimentum. Nam adhuc etiam essent in fauorem. Quia per dispositionem Concilij non tollitur, quin possint habere suum effectum, sed solum coarctantur, vt non sortiantur effectum, nisi cum interuentu Ordinarij ob rationes superiùs adductas.

27 Et ita declarauit in pari casu eadem S. Congregatio Concilij die 23. Ianuarij 1666. in vna Eremitarum Camaldulensium professionis. Cùm enim enarratum fuisset, quod inter cætera, quæ statuta sunt in Constitutionibus Patrum Eremitarum Congregationis Camaldulensium per Sedem Apostolicam cum clausula tamen, *dummodo sacris Canonibus, & Concilij Tridentini decretis non aduersentur* &c. confirmatis, habentur infrascripta. *cap. 57. Del modo di riceuere i Nouitij.* Omissis, &c. *Se qualcuno si riceuerà che non habbia palesato di essere stato Nouitio di altra Religione, o tacciuto che habbia alcuna infermità graue, & incurabile, o contagiosa, ancorche facesse professione, si dichiara tal professione nulla come fatta contro la volontà, e consenso di quelli che hanno riceuuto, e si ordina che subito sia mandato via. Il che s'intende, quando da' Padri sarà stato interrogato, e intimato che la sua professione sarà nulla, se hauerà negato alcuna delle sudette cose nel Capitolo, nel quale s'ammette all'habito, e alla professione, le quali intimationi, e proteste sempre siano registrate dallo Scriba nel solito libro degli atti Capitulari dell'Eremo.* Ad consulendum monasticæ sui Ordinis disciplinæ, & ad suorum Monachorum religiosam tranquillitatem seruandam supplex petijt Procurator generalis Eremitarum Camaldulensium, vt S. Congregatio declarare dignaretur.

28 Primò, An si quando comperiatur, Nouitium ex præscripto Constitutionis interrogatum aduersus ipsam commisisse, impedimentum occultando, possit idem Nouitius post emissam professionem illicò per Superiorem expelli?

29 Secundò, An verò in hac quoque facti specie seruanda sit forma decreti S. Concilij *in cap. 19. sess. 25. de regular.*

S. Congregatio, respondit, *Posse, seruata forma Concilij.*

CONSVLTATIO XC.

In quadam Ecclesia extitit ab antiquissimo tempore Collegium sæcularæ Canonicorum cum vno Priore, qui dictæ Ecclesiæ inseruirent. Cùm verò Prioratus vacaret, fuit per Summum Pontificem vnitus cuidam Congregationi Canonicorum Regularium, regendus, & gubernandus per vnum Priorem temporalem ex dicta Congregatione. Nunc quæritur.

An hæc Collegiata sæcularis per huiusmodi vnionem remanserit suppressa, & extincta?

1 ET quidem affirmatiuè respondendum videtur. Dum enim Summus Pontifex concessit Canonicis Regularibus Ecclesiam cum omnibus suis iuribus, annexis, & pertinentijs, illamque erexit & instituit in Prioratum perpetuo regendum & gubernandum per Priorem & Canonicos Regulares iuxta regularia instituta, quodque dictæ Ecclesiæ per Canonicos Regulares, seu presbyteros sæculares ad id per eiusdem Prioratus Priorem pro tempore existentem deputandos in diuinis deseruire, & animarum curam parochianorum eorundem exerceri faciat, vtique sumus extra omnem difficultatem. Tum quia Ecclesia fuit concessa Regularibus cum omnibus iuribus, & pertinentijs suis, quæ clausula importat iura tam noua, quàm vetera, de quibus constabat tempore concessionis, vt post Vgon. *in tract. de clausul. v. contractus n. 237.* firmat Barbos. *clausul. 34. n. 5.* Tum etiam quia dicta Ecclesia est regenda & gubernanda perpetuò per Regulares, quibus tantum, & presbyteris à Priore deputandis, est data facultas in diuinis inseruire. Vnde intrat dilemma: Aut aduersarij prætendunt interuenire Ecclesiæ, & illi inseruire, & tunc eorum deputatio & electio spectat ad Priorem regularem tantum iuxta formam literarum Apostolicarum. Aut recusant eligi ac deputari à Priore, & non possunt Ecclesiæ, inseruire, dissentientibus Regularibus, quia obstant prædictæ literæ Apostolicæ.

2 Præterea est in confesso, quod isti Canonici sæculares carent præbenda & distributionibus, quodque nullum adest signum Collegiatæ; quia deficiunt illius requisita iuxta textum *in cap. Porrò de priuil.* Vnde ipsi non possunt eligere Canonicos, dum non exhibetur aliquod priuilegium Papæ, vel titulus particularis iuxta doctrinam Host. *in sum. de excess. Prel. §. 1.*

3 Nec aliqua vis fieri potest in verbis Visitatoris Apostolici, quod scilicet Canonici vnà cum Priore habent ius conferendi Canonicatus. Primò quia Visitator non erat Ordinarius, & vti Delegatus Apostolicus fuit missus ad visitandas plures Ciuitates & diœceses. Vnde tanquam non informatus de qualitate Ecclesiæ vel potuit decipi falsa relatione, vt aduertit Ruin. *cons. 3. n. 1. & seqq. vol. 1.* & in fortioribus terminis respondit Rota *in Tullen.* seu nullius Seoonen. Monasterij 22. Maij 1609. coram Cardinali Sacrato, vel tanquam narratiua facti alieni non probat in præiudicium Ecclesiæ & Regularium, etiamsi Visitator super ea fundaret suam intentionem. Crauet. *cons. 48. n. 1.* & in potioribus de assertione ex narratiua Papæ firmat Gabriel. *de probat. concl. 2. n. 28.* Rot. coram Crescentio *dec. 6. in fin.* & Doctores contrarij loquuntur de assertione facta ab Ordinario in visitatione, vt informato de qualitate beneficiorum suæ diœcesis, vt *in dec. 482. n. 6.* coram Gregorio XV.

4 Secundò, quia, cum dicta enunciatiua sit vnica, & non excedat terminum centum annorum, non probat. Atetin. *in cap. Cùm causam n. 22. de probat.* Rota in terminis Collegiatæ *dec. 673. n. 1. p. 1. rec.*

5 Tertiò demum quia in eodem met decreto Visitationis dicitur, dictam Ecclesiam esse Collegiatam nomine tantum, ibi: *Accessit ad Ecclesiam, quæ nomine Collegiata est.* Ergo assertis Canonicis nullum ius, nullaque actio competit in dicta Ecclesia, sed carent omninò effectu, dum non habent nisi outum nomen *l. 2. §. Sed si sunt sus, ff. ad Tertull.* Cyriac. *contr. 201. n. 99.*

6 Minus releuat prætensa obseruantia eligendi Canonicos simul cum Priore, desumpta ex nonnullis electionibus effectum sortitis. Nam sicuti Rector, & Prælatus regularis non potest præiudicare iuribus suæ Ecclesiæ. Seraph. *dec. 1417. n. 3.* Immò tam Ecclesia, quàm Rectores, ijdemque Regulares possunt nullitates actus allegare, & in remedio obtinendæ obtinere. Rot. *dec. 139. n. 28. & seq. & dec. 226. n. 14. & 22. decis. 275. n. 7. p. 6. recent.* Ita obseruantia plurium annorum non sufficit ad inducendum titulum, vel præscriptionem, obstante præcipuè Constitutione Vrbani VIII. in qua præseruantur iura Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum à quibuscunque præiudicialibus deductis ab obseruantia ex temporis cursu, & sola centenaria, concurrentibus requisitis, præseruatur, vt in ea legitur sub fine. Vltra quod datur actus contrarius electionis factæ à solo Abbate regulari, & sic excluditur prætensa consuetudo presbyterorum, ad quem effectum sufficit, quod semel contrarium fuerit obseruatum, quamuis darentur mille actus pro aduersarijs, dum vnicus contrarius, aut diffor-

difformis consuetudinem excludit. Gregor. XV. *dec.162. n.9.* & *ibi* Add. *n.15.* Rot. *in Toletana decimarum de la Solana* 22. Aprilis 1641. coram Bichio. Præsertim, quia in beneficialibus vltimus status attendi debet. Add. ad Burat. *dec.776. n.12. & seq.*

7 Postremò, quia nullus ex aduerso datur actus, nec dari potest interessendi Ecclesiæ, inuitis Priore, & Canonicis regularibus, & prætensa consuetudo eligendi Canonicos seculares non potest extendi ad actum accedendi ad Ecclesiam, sed deberet probari ab aduersarijs in casu speciali, de quo agitur. Cardin. Mantic. *dec.10. n.11. & dec.284. n.7.* Seraph. *dec.1159. n.6.* Gregor. *dec.162. n.4.* & quidem cum scientia & acquiescentia Regularium. Add. ad Burat. *dec.222. lit. A.* Vltra quod nulla consuetudo, vel præscriptio potest dari contra legem & Constitutionem Pontificis in præiudicium Ecclesiæ, cui nec tacitè, nec expressè Prælati, & inferiores præiudicare, & renunciare possunt. Dec. *in cap. Cum Accessissent n.94. de Constit.* Caual. *dec. 91. n.5.*

8 His tamen non obstantibus tenendum est, quod præsupposita existentia huiusmodi Canonicorum sæcularium distinctorum à Prioratu tempore vnionis ipsius Prioratus, per eiusmodi vnionem non fuerint extincti & suppressi Canonicatus, sed in eodem statu remanserint.

9 Siquidem ex toto contextu literarum vnionis patet euidenter, eam esse restrictam ad solum Prioratum, vt legitur in ea parte, in qua recensetur instantia, ibi: *Nobis fuit humiliter supplicatum, vt dictum Prioratum, &c.* Et ex dispositiua, ibi: *Prioratum prædictum, &c. in Prioratum Congregationis, & Ordinis prædicti, &c. perpetuò erigimus, & instituimus.* Vnde impossibile prorsus est, & nimis præter intentionem tam supplicantium, quàm Papæ, velle huiusmodi vnionem extendere ad Canonicatus, vt in simili est textus, *in cap. fin. de preb.* ibi: *Nec ad Rectoriam vel dignitatem nostra feratur intentio.* Et Glos. *v. Ad talia*, ibi: *Quia nec intentio D. Papæ talis fuit.* Rectè Calder. *cons. 18. in princ. de concess. preb.* Cassad. *dec.11. n.2. de preb.* Et in ijsdem terminis de vnione Prioratus, quod non comprehendat beneficia, quæ in eadem Ecclesia constituunt corpus disiunctum ab ipso, dixit Rota coram Decano *dec.24. n.11. & dec.92. n.6. & in Ciuitatem Archipresbyteratus* 24. Martij 1645. coram Reuerendiss. Cerro. Quia ex eo quod sit vnita Ecclesia, non infertur, quod sit vnitum beneficium, cùm aliud sit disponere de Ecclesijs, aliud de beneficijs. Rot. *dec.14. n.7. cum seqq.* & latiùs *dec.92. n.6.* coram Vrgellen. Ex contextu autem litterarum benè dignoscitur quid in gratia continetur. *Cap. Porrò*, vbi Glos. *v. Ex inspectione de priuil. cum similibus.*

10 Nec obstat, quod fuerit facta vnio Prioratus etiam cum annexis. Quia nomine annexorum veniunt solum iura competentia Priori ratione Prioratus, vt benè similia verba explicat Calder. *cons.6. circa fin. de donat.* ibi. *Nec obstat, quod dicitur in dicta donatione cum pertinentijs suis; quia id debet intelligi de accessorijs ad Ecclesiam vel de competentibus Rectori ipsius ratione Rectoratus.* Eo quod nullatenus nomine annexorum in vnione Prioratus veniant beneficia distincta, sed solum ea, quæ sunt de mensa, & annexa, dicit Duran. *cit. decis.14. n.12. & 13. & dec.92. n.12.*

11 Et vltra quod Prioratus, & Canonicatus, vt dictum est, erant beneficia distincta, concurrit etiam maxima rationis disparitas, excludens omninò comprehensionem illorum, dum Prioratus vacabat per resignationem cum reseruatione pensionis de eo factam in manibus Papæ, & cum tali supposito vacationis, quod collatio ad ipsum legitimè tunc spectaret, fuit facta vnio. Vnde dum Canonicatus non vacabant, nec reperitur expressum, quod vnio censeretur facta ex nunc prout ex tunc quando vacarent, non est vllo modo dicendum, quod in præiudicium Canonicorum, absque eo quod aliquid ipsis reseruaretur, Papa voluerit illos in vnione Prioratus comprehendere, vt in præcisis terminis, quod Papa nunquam concedat mutationes Status Ecclesiæ sæcularis in regularem cum præiudicio beneficiatorum sæcularium in ea existentium est textus *in cap. Ad audientiam 2. de Eccles. ædif.* ibi: *Verum si Clerici sæculares in ea adhuc superesse noscuntur, volumus eis, dum vixerint ibi, vel alibi necessaria prouideri.* Et ibi Glos. *v. Indulgemus* dicit, quod in reductione Ecclesiæ sæcularis ad statum regularem possunt quidem expelli habentes ibidem beneficia sæcularia, etiam inuiti, dummodo tamen æquè ibi, vel alibi ipsis prouideatur, quodque aliàs, eis inuitis, hoc fieri non potest. Indeque infert ad generalem regulam, quod Papa nunquam intendit facere aliquod præiudicium alicui per suum priuilegium. Et in similibus benè arguit Rota *in Perusina* 13. Martij 1588. §. *Aut enim*, coram Pamphilio; & quod gratia Papæ ita semper sit intelligenda, vt alteri præiudicium non inferat, probat Abb. *in cap. In nostra in 3. notab. de rescript.* Lotter. *de re benef. lib.1. qu.28. n.162. & q.34. n.54. & 70.* Rot. post Cenc. *de censib. dec.72. n.5.* & coram Caual. *dec.374. nu.7.* & coram Burat. *dec.576. n.5.* & post Viuian. *de incrap. dec.25. n.6.* & coram Put. *dec.411. n.2. & 4. lib.1. incorrect.* & coram Seraph. *dec.871. n.6. & dec.157. n.6. & 11. p.6. rec.* Quod docent etiam Paris. *de resig. lib.12. qu.14. n.12.* Gratian. *discept.412. n.4. & 5.* Gonzal. *ad reg.8. glos.15. §.1. n.75.* Marc. Anton. *var. resol. lib.1. resol.105. n.6.* Salas *de legib. disp.30. sect.10. nu.100.* Mandos. *ad reg.23. Cancel. q.1. n.6.* constatque luculentissimè ex ipsis regulis Cancellariæ Apostolicæ, quæ mentem Papæ testificantur. Masobr. *de concur. prælud.24. dub.1.* Ius enim tertij in quacunque dispositione, intelligitur exceptum. Lotter. *sup. lib.1. q.42.* Gambar. *de auct. legat. lib.10. n.117.* Itaut potius improprianda sint verba rescripti, immò ipsum rescriptum potius debeat censeri frustratorium, quàm quod intelligatur damnum tertiò afferre. Gratian. *discept.730. n.13. & seq. tom.4.* Gonzal. *glos.28. n.9. & 10.* Marant. *resp.21. n.5. p.1.* Idque adeò verum est, vt quamuis in rescripto Papæ non fuisset apposita clausula, *Sine præiudicio tertij*, tamen illa semper subintelligitur. Marant. *resp.13. n.9.* Viuian. *de incep. lib.13. cap.8. n.8.* ac alij communiter, & in specie de gratia vnionis, quod tanquam odiosa, sit strictissimè interpretanda tradit Mohed. *decis.1. de offic. vic.* & Durant. *cit. dec.82. n.10.*

12 Cùm igitur in rescripto Papæ non fuerit de Canonicatibus facta mentio, certissimum est, Canonicatus ipsos non fuisse suppressos. Translato enim Prioratu, eiusque statu mutato, non sequitur suppressos fuisse Canonicatus. Aliud quippè est Prioratus, aliud Canonicatus. Vnde cum sint beneficia diuersa, non debet a diuersis fieri illatio *l. Papinianus exul. ff. de minor.* Lotter. *eod. loco q.24. n.83.* Marc. Anton. *lib.2. resol.106. n.42.* Paris. *lib.11. q.8. n.8.* Quamobrem sub illis verbis rescripti *illusque annexorum* non possunt intelligi Canonicatus, cùm isti essent omninò distincti & separati à Prioratu, haberentque proprias possessiones ac reditus distinctos à prouentibus Prioris. Sicque motiuum retorquetur, ita ut excludantur prorsus Canonicatus, dum non sint annexi Prioratui, sed ab eo separati, vt arguit Durantus locis allegatis.

13 Neque suffragatur argumentum ductum ex facultate concessa Priori regulari adhibendi pro seruitio Ecclesiæ in diuinis, ac in animarum cura vel Canonicos dicti Prioratus erecti, vel presbyteros sæculares. Quoniam cùm Priori incumbat animarum cura tam de iure, Garz. *de benef. p.7. cap.4. n.65.* & Barbos. *de potest. Episc. alleg.60. n.64. & de Canon. cap.11. n.3. & cap.13. nu.21.* quàm de instituto huius Ecclesiæ, vt ex narratiua litterarum dictæ vnioes, ipseque Prior regularis in locum sæcularis subrogatus huic muneri per seipsum satisfacere non possit, fuit ei specialiter per Pontificem tributa facultas, quod posset deputare vel Canonicos regulares, vel presbyteros sæculares ad libitum absque diœcesani licentia, quæ aliàs necessaria fuisset; cùm Regulares in animarum cura non possint absque Ordinariorum consensu se ingerere, illisque omninò sint subiecti, vt habetur In Constitutione Gregorij XV. data nonis Februarij 1622. & dum aliàs si esset facultas intelligenda indistinctè quoad omnia concernentia seruitium Ecclesiæ, superflua fuisset, dum circumscriptis muneribus parochialibus, benè potuisset ad sui libitum Prior regularis adhibeti siue sæculares, siue regulares absque licentia Ordinarij, cùm tamen verba in gratia Papæ non debeant censeri superflua, & inutiliter apposita *Cap. si Papa*, ibi: *Cum verba aliquid operari debeant*, & Glos. *lit. A. de priuil. in 6.* cum similibus. Proindeque cum ita benè similis facultas operari possit suum effectum, non potest vllo modo exinde trahi consequentia extinctionis Canonicorum sæcularium, quodque ij fuerint effecti presbyteri conductitij, & præcario adhibiti à Priore; præsertim dum in exercitio parochialitatis nunquam se ingesserunt, sed iure proprio, & independenter

ter ab ipso Priore perstiterunt in quasi possessione Collegiatæ sęcularis.

14 Sed quatenus etiam dicta facultas essent intelligenda generaliter, non ideò posset importare suppressionem Canonicorum sęcularium, de quibus Papa non cogitauit, & potuit etiam intelligere iuxta supplicationem Canonicorum regularium, quod Ecclesia non esset actu collegiata, sed habitu.

15 Decisio verò *in Vicen Canonicatuum* 25. Iunij 1638. coram Ghisllerio non solum non officit, sed manifestè retorquetur, & facit pro hac parte, dum ibi eatenus dicitur comprehensos fuisse Canonicatus in literis vnionis Prioratus, licet non expressos, quatenus ante dictam vnionem ij non habebant distinctas præbendas, & numerus illorum non erat certus, sicque Ecclesia erat receptitia, non numerata. Vnde omne ius, quod ijdem Canonici per electionem habuerant, remanserat per priuationem, vel obitum in totum extinctum, nec dabatur vacatio iuxta doctrinam Abb. *in cap. ex parte n. 7. in fine de concess. præb.* vt latiùs dicitur in §. *Non obstat quod in literis*, & in §. *Nec facit*. Sicque admittitur expressè conclusio superiùs adducta, quod ijdem Canonicatus non veniant sub nomine pertinentiarum Prioratus, cum regulariter sint tituli omninò independentes ex traditis per Hoied. *de incomp. p. 1. cap. 11. per tot.* & solum in dicto casu ab hac regula receditur, quia tituli Canonicorum vnà cum omnibus ipsorum iuribus per priuationem, seu suppressionem totius Ordinis Regulæ S. Augustini facta per Clementem VIII. expirauerant, & ideò sublatis Canonicis per priuationem, bona remanebant de pertinentijs Prioratus, & consequenter in vnione comprehensa.

16 Ad absurdum etiam, & indecorum, quod in vna & eadem Ecclesia sint Canonici sæculares, & regulares, faciantque ibi Collegium contra textum *in cap. Dilecta*, & ibi Abb. *in fin. de excess. Prel.* respondetur obiectionem forsan procedere posse, si in Ecclesia posthquam esset regularis, præsumerent simplices Clerici sæculares in ea vti singuli beneficium obtinentes facere Collegium, & constituere corpus; secus autem dum Ecclesia fuit Collegiata sæcularis à sui primæua erectione, vt in hoc casu. Vnde isti Canonici benè possunt ac debent se congregare pro suorum iurium conseruatione, vt notat Abb. *in d. cap. Dilecta circa fin.* Et potius si adesset aliqua incompatibilitas imputari deberet Canonicis regularibus, qui se voluerunt introducere in Ecclesia sæculari. Licet verè non sit indecorum, neque incompatibile, quod in eadem Ecclesia adsint duo Collegia, vnum Canonicorum sæcularium, & aliud regularium, vt habemus exemplum in Ecclesia S. Ambrosij Mediolanensis, sicuti ponderat Glos. *in cit. Clem. 1. de election.* aduertens, quod incongruentia, vt homines dispares professionis simul in eisdem monasterijs socientur in eodem textu considerata procedat in monasterijs, non in Ecclesijs; & alia etiam exempla, præsertim in Hispania hac de re afferri possent, vt in terminis, quod in multis Ecclesijs Hispaniæ simul adsint Regulares & sæculares dixit Rota coram Millino *dec. 140. n. 4. & 5.* Quodque in totum consideretur incompatibilitas, in quantum Clerici sæculares vellent se immiscere in negotijs Regularium, & vocem in eorum Capitulo, ac locum in dormitorio, & refectorio habere contenderent, ac esse quasi fratres; secus autem vbi limites proprij muneris non egrediuntur clarè probat textus *in cap. fin. §. Præcipimus de stat. Monach.* & ibidem egregiè notant Abb. *ad fin.* Ancbar. *n. 15. & 26.* & Io. Andr. eodem numero. Est enim indubitata conclusio, quod in Ecclesia regulari possunt esse sæcularia beneficia, quæ Clericis sæcularibus conferantur ex traditis per Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 34. n. 71.* & fuit resolutum à Rota *in Valentina Rectoria* 22. Iunij 1650. coram Bichio, & *in Nouarien. Ecclesiæ* 17. Iunij 1651. coram Em. Cello.

17 Sed quatenus etiam circa interpretationem literarum vnionis aliqua superesset dubitatio, quod non admittitur, ea proculdubio remaneret vndequaque sublata ex obseruantia subsecuta, & inconcussa vsque ad hæc tempora, cum ex ea optimè recipiantur interpretationem literæ Apostolicæ, vt firmat textus *in cap. Cum dilectus de consuetud.* & probant Gonzal. *glos. 5. §. 7. n. 123.* ac resoluit Rot. *dec. 530. n. 1. & 2. p. 1. diu. & 451. n. 3. p. 5. rec. tom. 2. & in Barchinonen. Parochialis* 10 Februarij 1645. coram Cardin. Corrado, & *dec. 1412. n. 26.* coram Seraphino. Est enim vera dispositionum interpres, & omnium interpretationum regina. Viuian. *de iurep. lib. 4. cap. 9. n. 30. & lib. 6. cap. 6. n. 29.* Mantic. *dec. 299. n. 3.* Pegna *dec. 85. n. 3. & dec. 220. n. 20.* Ex ea enim constat in his Canonicis concurri omnia signa Collegiatæ. Quia non solum ipsi cum Priore constituunt Capitulum dictæ Ecclesiæ, simul conueniunt pro conferendis Canonicatibus, & Capellanijs, alijsque negotijs pertractandis, habentes proprias, & particulares constitutiones; verum etiam deferunt caputium, quod est signum Collegiatæ, & præcedunt Canonicos Regulares. Atque ex huiusmodi signis rectè ac verè arguitur Collegialitas. Massobr. *de concurs. præl. lud. 2. n. 13. & 31.* Buratt. *dec. 455. n. 5.* vbi Add. & faciunt dicta per Mantic. *dec. 175. n. 1. & dec. 215. n. 5.* & per Gonzal. *glos. 19. n. 14. & 15.* & per Fusc. *de visit. lib. 2. cap. 1. n. 3.*

18 Nec enim actus eiusmodi possunt referri ad meram facultatem, & permissionem Prioris, dum ab ipso tempore vnionis citra fuerunt semper sub eadem forma continuati. Vnde per necesse conuincunt existentiam istius Collegiatæ sæcularis, cum toties multiplicati, gratia non præsumatur. Rip. *in cap. Ecclesia 55. de caus. poss.* Soccin. iun. *cons. 145. n. 4. lib. 1.* Gratian. *discept. 681. n. 6.* Post. *de manut. obser. 53. n. 20. &* Cæs. de Graf. *dec. 1. n. 3. de caus. poss.* Olasch. *dec. 99. n. 19.* Rot. *dec. 397. n. 3. & 640. n. 3. p. 2. rec.* Add. ad Gregor. XV. *dec. 162. n. 16. & dec. 543. n. 3. p. 3. rec.*

19 Denique non obstat, quod Canonici dictim non interueniant, & quod eorum præbenda tenuissima sit. Ad primum namque respondetur cum Buratto *in d. addit. ad dec. 455. n. 7.* Ecclesiam adhuc non desinere esse Collegiatam. Ad secundum respondet Massobr. *prælud. 15. n. 3.* & Barbos. *de Canon. & dignit. cap. 12. n. 22.* stante consuetudine posse quempiam in Canonicum recipi etiam absque vlla præbenda, & tamen titulo, honore & commodo Canonicus sit, prout verè sunt isti, qui tot, tantisque prætogatiuis & iurisdictionibus ornati ab eorum primæua origine propriam & antiquam dignitatem semper sustinuerunt.

CONSVLTATIO XCI.

An statutum à Pontifice approbatum, nimirum quod nemo in Canonicum Ecclesiæ Cathedralis recipi & admitti posit, vel debeat, nisi in iure Canonico, vel ciuili aut in S. Theologia candidatus fuerit, vel saltem per triennium ijs facultatibus studuerit, ac etiam quod inter ipsos exteris ciues præferri debeant, sit confirmandum non obstante, quod multoties fuerit interruptum?

1 Affirmatiuè respondendum est. Huiusmodi enim Indultum est consentaneum dispositioni S. Concilij Trid. *cap. 12. §. Hortamur sess. 24. de ref.* vbi per modum hortationis hoc idem dispositum legitur in locis, vbi id commodè fieri potest, saltem pro dimidia parte, & tradunt Gonzal. *de benef. p. 7. cap. 7. n. 44.* Eiusmodi enim Concilij desiderium, licet ex honesta discretione sit restrictum ad medietatem Canonicorum, non tamen excludit totum eorum numerum ob rationis identitatem, & propter adiectam dictionem *saltem*, quæ non est limitatiua, sed implicatiua maioris numeri. Seraph. *dec. 787. n. 8.* Præsertim in Ciuitate ac diœcesi, quæ doctis viris florescit.

2 Et sanè non solum eiusmodi statuti obseruantia est necessaria propter decretum irritans positum in Indulto, quod decretum inducit formam & excludit omnem contrariam consuetudinem, atque vsum tam de præterito, quàm de futuro ad tex. *in cap. Si eo tempore de elect. in 6.* Gabr. *conclus. 3. n. 34. & 40.* Rot. *dec. 41. n. 9. p. 1. & dec. 149. n. 2. p. 2. diu. & dec. 302. n. 13. p. 5. rec.* firmantque Gonzal. *glos. 97. n. 12.* & Gratian. *discept. 944. n. 7.* Adeout non possit dici de non vsu, aut contrario ex allegatis per Buratt. *dec. 704. nu. 10.* Merlin. *dec. 814. n. 4.* Rot. *dec. 240. n. 5. p. 4. diu.* & impediat omnem futuram consuetudinem, ac præscriptionem, vt per Gratian. *discept. 440. n. 16. & discept. 791. n. 13.* Buratt. *d. dec. 574. n. 8. p. 4. rec.* Verùm etiam, quia de iure communi Canonicis cathedralibus æquè ac personis in Dignitate ecclesiastica constitutis causarum cognitiones, ac definitiones per Sedem Apostolicam delegantur. *cap. Superstatutum de*

de rescript. in 6. vbi Glossa, & Doctores, tenetque Gonzal. *glos.2.n.39.* Zecch. *in Republ. eccles. cap.24. sub n.1.* Ric. *in prax. resol.*105.*n.*3. Massobr. *de concurs. requis.8. dub.5. n.3.* ipsique possunt etiam deputari Conseruatores Regularium & aliorum, qui funguntur vice Iudicum delegatorum Sedis Apostolicæ, vt expressè habetur in Constitutione Gregorij XV. *de Conseruat.* quæ est 9. *in Bullar.* & tradit Ricc. *vbi supra resol.*349.*n.*4. Igitur censentur habere quodammodo dignitatem Ecclesiasticam. Paris. *de resignat. benef. lib.2. quæst. 1. num.*102. Ricc. & Zecch. *locis allegatis*, Seraph. *dec.*443. *n.*6. Dignitatem autem obtinentes debent esse graduati ex ipso Tridentino *eodem cap.*12. Quia in illis requiritur consilium, & industria. Menoch. *lib.2. præsumpt.*51. *n.*22. Massobr. *loco citato*, Rot. *dec.*539.*n.*9. *p.*4.*rec.* Vt adiuuare possint Episcopum, cuius dicuntur fratres & membra. Abb. *in cap. Nouit, de his; quæ fiunt à Prel.* idem Abb. & Felin. *in cap. Pastoralis de offic. deleg.* Paris. *ibid. lib.5. q.6. num.*89. Azor. *tom.2. lib.3. cap.11. q.16.* Lotter. *de re benef. lib.2. q.50. n.53.* Gregor. XV. *dec.284. n.2. & 3.* & ibi Add. Rot. *dec.3. n.3. p.5. rec.*

3 Et quod id Canonicis conueniens, ac decens sit, ex eo quod ipsi sunt Clerici primi gradus cæteris Clericis honorabiliores docent Gemin. & Præposit. *in c. Episcopus d.17.* Bohic. de Synod. *p.2. n.22. & p.3. n.17. & 27.* Zecch. *d. cap.24. n.1.* Ricc. *d. resol.105. n.6.* Quare huiusmodi statutum esse fauorabile, honorificum, valdèque vtile ipsi Ecclesiæ, dum ei viri literati potissimum inseruiunt in diuinis, late tradunt Rot. *dec.743. n.14. p.4. rec.* Lotter. *lib.1. q.15. à n.1. & q.50. n.53. lib.2.* Valenz. *cons.34. n.48. lib.1.*

4 Quod verò ad non admittendos exteros ad Canonicatus, hoc quoque est de iure. Quia illi sunt præferendi in prouisione beneficiorum, qui sunt de gremio eiusdem Ecclesiæ, *cap. Nullus, & cap. Oblitum d.61. cap. Metropolitano d.73.* dixitque Glos. *in cap. Cum inter Canonicos de elect.* & vbique Doctores, Rot. *dec.413. n.1. p.1. diu. & dec.337. n.2. p.4. rec.* Cùm qua iuris dispositione iungitur congruentia, honestas, atque vtilitas publica, vt per Abb. *in cap. Ad decorem de instit.* Viuian. *de surep. lib.6. cap.11. n.4.* Nauar. *cons.6. n.1. de elect.* Gomes. *in regul. de Idiom. q.1.* Diaz. *in prax. crim. canon. cap.56. n.4.* Azor. *to.2. lib.6. cap.4. q.20.* Lotter. *lib.2. q.39. n.26.* & alij.

Quod faciliùs videtur admittendum attenta inueterata Ecclesiæ consuetudine, quæ vocatur rationabilis & sancta à Viuiano modò citato *n.11.* Sanch. *in decal. lib.2. cap.1. n.1. & 2.* Rot. *dec.232. n.16. p.7. rec.* Eoque magis, quia id restringitur ad Canonicatus, qui habent onus perpetuæ residentiæ ac seruitij cum tenui fructu, quibus ex causis Dataria semper prouidet originarios locorum.

5 Quibus non videtur obstare, quod ab huiusmodi statuto fuerit aliquando declinatum in plerisque vacationibus, ac prouisionibus Canonicatuum. Quoniam cum id non fuerit factum cum scientia, & tolerantia Pontificis, vtique non potest dici statutum Papale, vt aduertit Rota coram Caual. *dec.77. n.3. & seqq.* ac proindè nequit allegari non vsus quantumuis longæuus, Merlin. *dec.814. n.4.* stante præsertim decreto irritante, quod vim habet impediendi principium, & cursum præscriptionis ex allegatis per Gabriel. *concl.3. n.44.* & Gonzal. *glos.67. n.50.* Buratt. *dec.704. n.1.* & Mart. *de clausul. p.2. claus.255. nu.10.* Sine præscriptione autem non datur valida consuetudo, quæ pariter etiam completa nullatenus esset considerabilis. Quia contra dispositionem habentem tale decretum non potest induci vlla consuetudo. Gemin. *in cap. Cum de beneficio n.5. & seq. de preb. in 6.* & ibidem Franch. *n.4.* cum alijs per Gabr. *d. concl. 3. n.44.* Gonzal. *d. glos.67. n.39.* Boer. *dec.1. n.49.* Rot. *dec. 574. n.27. to.3. p.4. rec.* Ea namque tollitur tam præterita, quàm futura, post decretum introducta, vt comprobant. Ruin. *cons.13. lib.2.* & Gabr. *d. concl.3. nu.39.* Gratian. *discept.440. n.12. & 17.* Rot. *dec.618. n.24. to.2. p.5. rec. & dec. 20. n.13. p. rec.* Et in genere tollitur omne iuris fomentum in contrarium, & quicquid fit contra decretum irritans pro infecto habetur. Prob. *ad Monach. in cap. Vbi qui n.9. de rescript.* cum alijs alleg. per Gabr. *d. concl.3. n.57.* & per Gratian. *discept.944. n.7. & 22. &* Rot. *d.24. n.5. p.2. diu.*

6 Nihilominus statutum huiusmodi à Bonifacio Nono editum pro Ecclesia Sulmonensi S. Congregatio Concilij die 10. Septembris 1661. ad formam Concilij reduxit, dixitque illud obseruari; si commodè fieri poterit. Atque idem ego omnino sentio.

CONSVLTATIO XCII.

Vtrùm Iudæus recens baptizatus, & ad Christianismum conuersus, per conuersionem & pœnitentiam illam ab anterioribus & pristinis delictis in Iudaismo perpetratis etiam in foro sæculari quoad pœnam corporalem rectè excusetur, & impunitatem consequitur?

1 QVamuis affirmatiua, vt mitior, æquior, & Religioni christianæ magis fauens adstruenda, & defendenda videatur; tamen negatiue sententiæ defensores sequi malo, qui statuunt cum S. Thom. *in 3. p. q.69. ar.2.* per baptismum impunitatem corporalem Iudæo non tribui. Baptismi enim effectus non est, vt tollat pœnam corporalem, sed spiritualem. Quamuis interim non negem Magistratum politicum posse Iudæo verè pœnitenti præterita delicta in honorem Christianismi condonare, vel eorum pœnam commutare, vt & alij infideles hac ratione ad Christianismum inuitentur. Vide Perr. *concl. crim.35.* Decian. *lib.5. pract. crim. cap.11. n.7. & seqq.*

2 Atque hæc opinio receptior est, eamque probant Host. Butr. Præpos. & Abb. *in cap. Gaudemus de diuort.* & iterum Præpos. *in c. Deinde 26. d.* Abb. Succin. & Aretin. *in cap. De his de accus.* ibique Anan. testatur de communi, ac sequuntur Dec. *cons.130.* Ruin. *cons.13. n.3. & seq. lib.5.* Marquard. *de Iud. p.3. cap.5. n.1.* Nam quemadmodum per libertatem adeptam non tollitur delictum in seruitute commissum, *l. Athletas, §. Pomponius, & l. pen. de his, qui not. infam.* ita per susceptionem baptismi non tollitur pœna delicti. Quod proculdubio procedit quando adsunt indicia, baptismum susceptum fuisse in fraudem ad pœnam euitandam, vt probat textus *in cap. Ad abolendam de hæret.* ibique Abb. *n.6.* Ruin. *loc. cit. n.4.* Ita ei; qui efficitur Clericus in fraudem delicti antea commissi, Clericatus non prodest. Din. & Bart. *in l.1. ff. de pœn.* Io Andr. *in cap. 1. de oblig. ad ratioc. & in cap. Proposuisti de for. comp.* alijque, quos referunt Menoch. *præsumpt.76. n.35. lib.6.* Carol. de Graff. *de effect. Cler. eff.1. n.1128.* Quibus tamen hac in re non assentior, de qua alias. Cæterùm fraude cessante cum infidelibus ad fidem conuersis consueuit mitius agi, quod fieri posse à Iudice ex arbitrio tradit ibidem Ruinus. [Quod etiam censuit S. Congregatio S. Officij sub anno 1634. Volens enim Iudæus baptizari cum tota sua familia, S. Congregatio dixit, quod baptizatur, sed non retardetur executio pœnæ mortis, ad quam fuit damnatus, eo quod sclopum exonerauit in Imaginem Beatissimæ Virginis, dum venatum ibat.]

3 Quod praxi confirmo. Accidit enim annis elapsis, quod tres Iudæi inquisiti, ac condemnati fuerint de assassinio contra Christianum commisso. Ex ijs duo se declararunt post sententiam capitalem christianæ fidei mysterijs initiaturos, & D. Cardinalis Veraldus impetrauit à Summo Pontifice commutationem pęnæ capitalis in pœnam triremium. Circa verò modum baptizandi, fuerunt instructi in fide intra carceres per decem dies, indeque baptizari in Capella eorundem carcerum. Aduerto tamen, quod pœnæ commutatio est mera gratia, quodque in criminibus læsæ Maiestatis & adulterationis monetę, ac similium nunquam huiusmodi gratia concedi solet.

CONSVLTATIO XCIII.

De Ecclesijs, atque oratorijs priuatis ac publicis quoad immunitatem.

1 QVoniam Immunitas ex communissima sententia non personæ, sed loco concessa est, D. Fagnan. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, n.41. de constit.* Et ille qui dicit se talem esse qualem se facit, probare debet ex ratione textus *in l. non ignorat 9. de his qui accus. non poss.* cùm regula indubitata sit, quod dum lex requirit certas qualitates, debeant

illæ actu concurrere, neque aptitudo sufficit, idem D. Fagnan. *in cap. Inter cætera 4. de rescript. n.32.* cum similibus; ideò dicendum est primò.

2 Oratorium priuatum non gaudet immunitate Ecclesiastica. Est communis. *Innoc. in cap. Inter dilectos n.2. de donat.* Felin. *in cap. De quarta n.9. de præscript.* Lopez *l.4. tit.11. p.1.* Paz. *in pract. to.1. p.5. cap.3. §.3. n.30.* Abb. *in cap. fin. n.4. de censib.* Clar. *lib.5. q.30. n.7.* Armil. *v. Immunitas n.19.* Tabiena, Angelus & Syluest. *ibid.* Farinac. *in prax. q.78. n.71. & in append. cap.17. n.167.* Pereg. *de immun. cap.4. n.62.* Mar. Ital. *l.1. de immun. cap.4. §.4.* Tusch. *lit. L. concl.59. n.24.* Filliuc. *tr.15. cap.6. n.50.* Gambacur. *lib.1. de immun. cap.1. n.3.* Bonac. *tom.3. de censur. in partic. disp.2. q.3. pun.16. §.4. n.14.* Suar. *tom.1. de Relig. lib.3. cap.9. n.9.* Fagund. *præcept.2. Eccles. lib.4. cap.4. num.64.* Remig. Gonni *de immun. ampl.2.* Sanch. *lib.6. cons. moral. cap.1. dub.7. n.2. & de matrim. lib.9. disp.15. n.39.* Trullench *lib.1. in decal. cap.11. dub.1. n.9.* Lezan. *in sum. v. Immunitas n.4.* Barbos. *de iur. Eccles. lib.2. cap.3. n.68.* asserens ita declarasse S. Congregationem Episcop. & Regul. sub die 7. Nouembris 1617. Dian. *in fin. 5. p. n.4.* vbi pluries in Congregatione decisum refert. Themud. *dec.45. n.29. p.1.* Bordon. *in cons. regul. resol. 90. n.6.* Nauar. *in man. cap.25. n.4.* Giurb. *cons.10. n.5. & 15.* Valasch. *dec.105. n.9.* Franch. *dec. 402. n.7.* Decian. *tr. crim. cap.25. n.18. & seq.* ac Glos. *in Clem. Quia contingit, v. Altare de relig. dom.*

3 Ratio est quia in Oratorijs priuatis non habet locum motiuum illud, propter quod est introducta immunitas quoad Ecclesias, & alia loca, quæ illa gaudent. Motiuum enim introducendi Immunitatem fuit reuerentia debita locis sacris aut religiosis, iuxta ea, quæ notant Glos. *in cap. Inter alia de immun. Eccles.* Abb. *ibid. n.4.* Couar. *lib.2. var. cap.20. n.3.* In Oratorijs autem priuatis non habet locum huiusmodi motiuum, quia non sunt loca sacra, neque perpetuo diuino cultui dicata, nec sunt loca religiosa, sed merè profana, quia ad libitum Domini conuerti possunt ad vsum profanum.

4 Nec obstat, quod in ipsis offeratur Deo sacrificium, & sint ad hunc effectum deputata. Quia sunt deputata veluti ex accidenti, & non permanenter. Et ideò ex oblatione non recipiunt illam dignitatem quam reciperent, si essent deputata permanenter. Vnde nec etiam est ipsis debita illa reuerentia, quæ fundatur in dignitate consurgente ex deputatione, vt sit locus permanens pro oblatione sacrificij deputatus. Deinde dignitas, quæ consurgit ex oblatione sacrificij est veluti extrinseca, & proinde non exigit reuerentiam illam, quam exigit dignitas intrinseca loci, qualis est, quæ consurgit ex stabili deputatione, & perpetua ad cultum Dei, & oblationem sacrificij. Minus obstat, quod etiam cultus priuatus erga Deum sit diuinus. Quia solum ex hoc fit, quod Oratorium sit dicatum cultui priuato diuino, quod non sufficit, vt sit absolutè dicatum cultui diuino. Concilium enim Tridentinum requirit, quod Oratorium sit absolutè dicatum cultui diuino, ita ut commune sit omnibus, sicut omnes habent ius ad cultum dininum.

5 Secundò dicendum videtur, quod vt Ecclesia, vel Oratorium publicum gaudeat immunitate constare debet ex scripturarum testimonijs de licentia Pontificis pro illis erigendis. Ita enim sanciuit Gelasius Papa relatus *in c. Basilicas de consecr. d.1. & in c. De locorum, & in c. Præcepta ead. d.* sicut etiam in *in c. Ecclesia ibid.* vbi Nicolaus Papa idem repetit. Item constare debet de dote, quæ sufficiat ad luminaria, & ad vitam Ministrorum. Abb. *cons.89. n.7.* Fusch. *de visit. lib.1. cap.21. de altar. sine dot. non fund. n.10. & 11. lib.2.* Lambert. *de iurep. lib.1. q.5. ar.21. n.23. & 25.* quod repetit Viuian. *eod. tr. lib.1. cap.2. n.65.* & Alph. de Leon. *de Offic. Capel. q.3. n.13.* Quare si non habuerint dotem, vel ea non fuerit sufficiens iuxta dispositionem sacrorum Canonum, & explicationem Doctorum in illis verbis *d.c. De locorum: Et ostensa donatione*, quæ posteà seruetur apud acta Curiæ Episcopalis, arguendum videtur tunc non interuenisse licentiam pro illis erigendis iuxta præceptum Honorij III. vt in *c. Sicut 8. de consec. Eccles.* & Glos. ibi *v. Consecranda*, & apertiùs in *c.1. q.2.* ex Concilio Bracharensis 2. *cap.5. & c. Piamentis 26.* & conueniunt Durant. *de rit. Eccles. lib.1. cap.24. n.9.* ac alij.

6 Et cum ipsa dotatio apparere debeat per scripturam, habetur intentio fundata in negatiua, nisi scriptura exhibeatur, vt in puncto censuit Rot. *dec.69. n.38. & 39. p.9. to.1. rec.* Et quanquam magis pia sit illa opinio, quod Ecclesia adhuc non consecrata, & in qua diuina non celebrentur immunitatis priuilegio fruatur, attamen constare debet iactum fuisse lapidem primum ab Episcopo ex destinatione construendi Ecclesiam, vt distinguendo firmat D. Fagnan. *in d. cap. Ecclesia n.8.* ibi: *Quia sufficit, vt locus sit dedicatus Deo authoritate Pontificis primarium lapidem imponentis*, Thom. Delbene *de immun. tom.1. cap.2. dub.2. sect.7. n.15.* vbi etiamsi Episcopus licentiam dederit ibi Missæ sacrificium celebrandi. Quod antea docuerat Farinac. *de immun. in append. n.258.* ibi: *Dummodo Pontificali auctoritate canonice interueniente & primarium lapidem ponente constructa fuerit.* Ea moti ratione, quia non tantum consideranda est celebratio diuinorum, quantum dedicatio Deo facta, quamuis perperam negent relati per Sanch. *de matrim. to.2. lib.9. disp.15. q.3. n.24.* ibi: *Nomine Ecclesiæ quoad hunc effectum intelligitur sola Ecclesia consecrata, aut benedicta.* Quia ante hanc consecrationem aut benedictionem non est locus sacer, & ibi: *desiderari vltra hoc, vt locus ille sit deputatus ad officia diuina, aut fidelium sepulturas.* Huius autem dotationis negatiua comprobatur ex diligentijs factis per Cancellarium Curiæ Episcopalis tam in regestis rerum beneficialium, quàm in alijs actis eiusdem Curiæ, in quibus non reperitur aliqua fundatio, vel dotatio. Quæ diligentiæ sufficiunt ad probandam negatiuam Gregor. XV. *dec.139. n.5.* & Rot. *dec.683. n.1.* apud Burattum.

7 Pariter constare debet quod in Ecclesia siue Oratorio publico sit altare lapideum ex textu *in c. Si Motum 19. c. Nullus 25. c. Placuit 26. c. Altaria 31. c. Altaria placuit 32. c. Altaris palla 39. de consec. d.1. c. Proposuisti 4. c. Lignis 6. de consecr. Eccles. & altar.* Fusch. *de visit. d. lib.1. cap.21. n. 9.* Durant. *de rit. Eccles. lib.1. cap.25. n.3.* Castal. *in prax. lib.2. sect.1. n.1.* Quod non sufficit esse constructum ex materia murali, nisi etiam doceatur habere necessaria requisita, & inter cætera reliquias Sanctorum reconditas intrinsecus, vt vno calculo comprobant Canonistæ per textum *in d. c. Placuit 26. de consecrat. d.1.* ante consecrationem paratas, & in actu consecrationis. Durant. *d. lib.1. cap.26. n.4.* Fusch. *vbi supra cap.21. n.3. & cap.22. n.5.* Castal. *d. lib. 2. sect.13. cap.8. n.4.* Et de his ac ipsius dote, oblatione, & consecratione sit publicum documentum, vt idem Castal. *cit. sect.13. cap.7. num.19.*

8 Nec non debet constare de lampade aliqua accensa iuxta præceptum *d. c. Nemo Ecclesiam de consecr. d.1.* cùm saltem vna ardens requiratur ante altare illud sacratum, vbi Sanctorum reliquiæ reconditæ sunt. Castal. *cit. lib.2. sect.3. cap. 9. n.5.* idque ex antiqua Patrum traditione.

9 Ac etiam constare debet de Campanile, & Campana, quæ propriè ad Ecclesias & ad Oratoria publica pertinent. Late Fusch. *lib.1. cap.14. per tot.* & debent esse benedicta. Idem *cit. cap.14. n.7. & 8.* Durant. *d. lib.1. cap.23. n.6.* Castal. *eo lib.2. sect.12. cap.5. n.1.* Alias esset Oratorium, seu Capella priuata vel domestica, in quibus vetitum est habere campanile & campanam per Alex. III. *in cap. Patentibus 10. de priuil.* & Doctores *ibidem*.

10 Vlterius debet etiam constare de die dedicationis, deque solennizatione dedicationis iuxta præceptum Fælicis Papæ, vt *in c. Solemnitates 16.* ibi: *Dedicationum Ecclesiarum, Episcoporum, & Sacerdotum per singulos annos solemniter sunt celebranda, de consecr. d.1.* Rot. *in recent. p.1. dec.245. n.4. & dec.616. n.1.*

11 Similiter debet constare quod Oratorium publicum sit constructum in ciuitatibus, vel Oppidis insignibus, non autem in villis, fortalitijs, arcibus, vt habetur in *d. cap. Placuit 26.* ibi: *Placuit vt altaria quæ passim per agros, per villas tanquam memoriæ Martyrum construuntur, in quibus nullum corpus, aut reliquiæ Martyrum condita probantur, ab Episcopis, qui locis eisdem præsunt, si fieri potest, euertantur, de consecr. d.1.* Publica enim Oratoria consistere non possunt, nisi docto de necessarijs requisitis iuxta textum *in c.4. ead. d.1. de consecr.* Vel ex permissu Summi Pontificis, vel Ordinariorum, & vt latè explicat Io. Dartes ad *d. dist.1. de consecr. §. Item cum Martyrum reliquijs*, exclusa illa imaginaria præsumptione, & in his terminis intelligendus est Card. Zabarel. *cons.8. n.1. vers. Si verò construeretur sine licentia Diœcesani esset Oratorium priuatum, & cons.11. num.5. & 6.* Lap. *alleg.41. num.12.* Feder. de

Sen.

Sen. cons. 151. n. 5. vers. Ad hoc facit, quod si Oratorium est in Hospitali, sibi accedit, & naturam Hospitalis, non Ecclesiæ sortitur, in tantum quod Laicus purus ratione principalis scilicet Hospitalis, ipsius Oratorij dominus, siue administrator esse potest.

22 Nob obstat, quod huiusmodi Oratoria habent aliquã bona. Quia etiam priuata Oratoria possunt habere annexa bona aliqua, ex quibus personæ Ecclesiasticæ percipiant annuos redditus, & tamen non sunt beneficia Ecclesiastica, neque inde possit inferri ad statum beneficij Ecclesiastici ex Rota in vna *Auximana residentia* 23. Maij 1609. coram Manzanedo, & firmat Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 31. n. 6.* Vnde iudicanda sunt iuxta naturam loci, in quo sitã sunt. Innoc. *in cap. Inter dilectos 8. de donat. num. 2. vers. Sed oppones, ibi erat Ecclesia S. Alexij, ergo erat locus religiosus, & eius cura ad Archiepiscopum pertinebat. Sed non erat ibi Ecclesia, quæ dignitatem Ecclesiæ obtineret, sed fortè erat ibi locus aliquis, qui erat deputatus celebrationi & orationi, sicuti ferè est in omnibus palatijs magnarum personarum.* Io. Andr. *n. 11.* Angel. de Vbal. *cons. 384. n. 1.* D. Fagnan. *in cap. Auctoritate de censibus à n. 11.* referendo resolutiones suo tempore S. Congregationis *n. 24.* & Oratoria publica esse censuit cum habent ostium quod immediatè respondeat in viam publicam, & nullum habeat aditum, vel prospectum à loco priuato. *Et n. 27. vers. Sed tantum congruit Oratorijs publicis quæ sacris ministerijs dedicantur auctoritate Episcopi.* Quod etiam notauerat Lotter. *d. lib. 1. q. 13. n. 29.* Nec obstat celebratio Missarũ. Quia possunt celebrari etiam in priuatis Oratorijs, vt latius dixit Rot. coram Seraphino *dec. 1095. n. 4. & seqq.* vbi ponderat præsertim quando Oratorium rectum & gubernatum est per laicos, qui ad suum nutum sub certi salarij constitutione semper deputarunt Capellanos absque aliã Episcopi auctoritate, vel alterius Prælati Ecclesiastici, sequendo in his terminis Roman. *cons. 477. à n. 7. & seqq.* Dec. *cons. 148. n. 1.*

23 Nihilominus dicendum est tertiò. Vt Ecclesia, vel Oratorium publicum gaudeat immunitate sufficit quod sit erectum dè licentia Episcopi. Nam licet de iure antiquo fuisset necessaria licentia Summi Pontificis, hoc ideò seruabatur, quia raræ admodum erigebantur Ecclesiæ. At temporis progressu erectio, & consecratio Ecclesiarum non est amplius de reseruatis Summo Pontifici, sed sufficit, quod Episcopus loci concedat licentiam, hanc autem esse necessariam constat ex *d. c. Nemo de consecr.* & ex *auth. de Eccles. tit. §. Si quis autem*, & ex *auth. Vt detur numerus Cler. §. 1.* Immò in *cap. Auctoritate de priuil. in 6.* hoc extenditur etiam ad exemptos, itaut non possint erigere Ecclesias in locis non exemptis sine consensu Diœcesani, & in exemptis sine licentia Papæ, vel eiusdem priuilegio. Et ita notant communiter Doctores & Glossa *in d. c. Nemo*, vbi etiam Archid. & cæteri *in d. cap. Auctoritate*, Angel. *v. Ecclesia n. 5.* Syluest. *eod. v. q. 1.* Tab. *n. 5.* Azor. *p. 2. lib. 9. cap. 3. q. 2.* D. Anton. *3. p. tit. 12. cap. 2. §. 2.* Piasec. *in prax. Episc. p. 1. cap. 5. n. 1.* Pax Iord. *to. 2. Lucubr. lib. 5. tit. 8. n. 13.* Verùm hodie Regulares quicunque exempti non possunt erigere nouas Ecclesias & Monasteria absque licentia, idque ex omnium recentissima dispositione Innocentij X. sub anno 1652. idibus Octobris, quæ est 28. eiusdem Pontificis in Bullario §. 5. vbi amplissimæ derogatoriæ, quibus vtitur, derogant quibuscunque priuilegijs. Concurrere verò debent illa Canonis requisita, ibi: *Nemo Ecclesiam ædificet antequam Episcopus Ciuitatis veniat, ibidem Crucem figat, publicè atrium designet, & ante præfiniat qui ædificare vult quæ ad luminaria, & ad custodiam, & ad stipendia custodum sufficiant, & ostensa donatione, sic demum ædificet.*

24 Verum quidem, si Ecclesia, vel Oratorium publicum sit ædificatum sine dote non debet consecrari, nisi prouideatur de dote congrua. Ita communiter Doctores superius citati, & statuitur *in d. cap. Cum sicut de consecr. Eccles.* At non inde sequitur, quod si fuerit absque dote de licentia Episcopi erectum vel consecratum non gaudeat immunitate. Quia Oratorium vel Ecclesia per solam deputationem ab Episcopo factam vel consecrationem sanctificatur, & specialiori modo trahit ad præsentiam Dei, eiusquẽ cultum, ac proindè fit etiam digna veneratione ac reuerentia. Caiet. *3. p. q. 83. ar. 3.* Sot. *in 4. d. 13. q. 2. a. 3. ad 3.* Suar. *3. p. to. 3. disp. 15. sect. 4.* & alij cum D. Thoma *2. 2. q. 84. ar. 3. ad. 2.* Sed solum sequitur, quod vel fundator Ecclesiæ, & qui fecit eam consecrare, si neque in fundatione, neque in consecratione dotata fuerit, possit ac debeat compelli ad dotandum, sicut etiam hæredes ipsius in eius defectum per *d. auth. de Eccles. §. Sin autem, & §. Si quis ædificationem, & c. Præmentes 26. q. vlt.* & expressè statuitur *in d. c. Cum sicut de Consecrat. Eccles.* Venit enim in consequentiam ad fundationem, & consecrationem Ecclesiæ manutentio ipsius, & ideò qui vult primum, tacitè sẽ obligat ad secundum. *§. 3. instit. quibus ex caus. & l. 2. ff. de iurisd.* Vel Episcopus, qui erexit aut consecrauit indotatam Ecclesiam vel Oratorium, deficiente fundatore & hærede, quia scilicet non habeant, vnde docent, teneatur dotare, etiamsi solum consensum præbuerit consecrationi. Ita Glos. *in d. c. Cum sicut v. Consecranda*, Goffred. *in sum. tit. de Consecr. Eccles. n. 3. in fin.* Palaus *p. 4. oper. moral. tr. 22. disp. vn. pun. 8. n. 2.* Pax Iordan. *to. 1. lucubr. lib. 5. tit. 9. n. 115.* Quia scilicet Episcopus permittens erigi vel consecrati Ecclesiam sine dote, est in culpa, cum teneatur inquirere, an sit dotata. Et ideò tenetur supplere, quod sua culpa in damnum Ecclesiæ factum est. *l. fin. ff. De eo per quem factum erit, & l. si duobus, §. 1. in fin. ff. Si mensur. fals. mod. dix.*

15 Pro probanda autem erectione vel deputatione Ecclesiæ aut Oratorij publici de licentia Episcopi, vel eiusdem Ecclesiæ, siue Oratorij benedictione aut consecratione non requiritur plena & concludens probatio, sed sufficit aliqualis, ac etiam minor semiplena. Dummodò talis probatio in suo genere sit certa. Ita communiter Doctores, testante Pax Iord. *d. to. 1. lucubr. lib. 5. tit. 9. n. 48.* Quia non agitur de alicuius præiudicio, sed de re maximè fauorabili. Vnde Glos. margin. *in d. c. Solemnitates* dicit, quod etiam id probatur per indicia. Quod aliqui procedere aiunt, quando indicia sunt certa, & non tantum in suo esse coniecturalia, & quando sunt circa factum ipsum, non autem circã probabilitatem facti tantummodò, quia hæc non probant factum esse, sed quod probabile sit, quod sit factum. Vnde adhuc relinquit factum in incertitudine.

16 Ipsa verò erectio, deputatio, benedictio, vel consecratio probari potest per testes. Ita statuitur *in d. c. Solemnitates.* Sufficitque vnicus. Glos. *in d. c. Solemnitates v. Nec certi testes*, Pax Iord. *d. lib. 5. tit. 9. n. 57.* Ratio generalis est, quia quando agitur de fauore alicuius, & in ijs, quæ nemini nocent, sufficit vnicus testis. *cap. Cum itaque, & c. Pastoralis de consecr. d. 4.* & tradunt Glos. fin. *in cap. Licet vniuersis de testib. & in c. Placuit de consecr. d. 4. & in c. Quanto 2. q. 9.* Gemin. *ibid.* Specul. *tit. de testib. 6. fall. 9. & 16.* Felin. *in cap. Veniens de testib.* Hippol. *in l. 1. §. Idem Cornelio, ff. de quæst.* Afflict. *super constit. tit. de Apost. n. 12. lib. 1.* Gabr. *tit. de testib. concl. 1. n. 16.* Hæc autem tendunt in fauorem Ecclesiæ & non in præiudicium alicuius, & ideò sunt ex illis, quæ teste vnico probari possunt. Immò sufficere testem de auditu tenet Glos. *in d. c. Solemnitates, v. Nec certi testes.* Quod etiam videtur sentire Innoc. *in rubr. de consecr. Eccles.* quem citat Pax Iord. *d. lib. 5. tit. 9. n. 54.* & concludit quod prudens arbitrium Episcopi debet iudicare ex circumstantijs, an sufficiat dictum vnius testis. Hoc tamen, vt tandem veritatem agnoscamus, procedit, quando aliquis super erectione, deputatione, benedictione, aut consecratione Ecclesię vel Oratorij non fundaret suam intentionem. Nam in casu, in quo fundaret in ordine ad agendum in iudicio, deberet de ipsis pleuè constare. Quia tunc cũ procederetur iudiciali modo, probationes quoque ex quibus deberet resultare sententia, deberent esse iudiciales. Et ita notat etiam Pax Iordan. *d. lib. 5. tit. 9. n. 55.* Quia, inquit, cessaret ratio, ob quam sufficeret vnicus testis, nam ageretur de alterius præiudicio.

17 Probari etiam possunt ex memorijs relictis, siue tanquam testificationibus, siue tanquam signis, inter quas sunt inscriptiones, quæ positæ sunt ad effectum conseruandi memoriam gestorum, atque adeò vim habent authenticæ probationis. *c. Sane 24. q. 2. & l. 1. & 2. ff. dè alb. scrib.* & tradunt Hippol. *in rubr. n. 192. C. de prob.* Alex. *cons. 90. n. 22. vol. 6.* Calcan. *cons. 98. n. 8.* Guidop. *cons. 88. n. 2. & q. 193. n. 1.* Præsertim quia testificanda est nuda existentiã, quæ non requirit aliam probationem præter inspectionem. Sunt etiam & Cruces, quibus probatur Ecclesiæ consecratio. Lambert. *de iurep. p. 7. ar. 2. qu. 1. lib. 1. n. 1.*

Mascard. *de prob. v. Ecclesia an præsum. consecr. concl.* 583. *n.*2. Etiamsi non adsint omnes Cruces, sed aliquæ tantum. Pax Iord. *d. lib.* 5. *tit.* 9. *n.* 59. Recensentur etiam inter has memorias libri, & cæteræ scripturæ Ecclesiæ, in quibus hi actus notati sunt. Glos. *in d. cap. Solemnitates,* Innoc. *in d. rubr. de consecr. Eccles. n.*1. Abb. *in cap. Cum causam de prob.* Felin. *n.*2. Debent tamen esse tales, vt soleat ipsis fides adhiberi. Glos. *in cap. Venerabilem, v. Transtulit de elect.* Bart. *in l.* 1. *ff. si cert. pet.* Felin. *in d. cap. Cum causam n.*1. *de prob.* vtque testentur tanquam de re certa scribenti, & ideò si id scriptum fuisset tantum de auditu, non probarent, vt notat Bald. *in l.* 1. *ff. de offic. Quæst.* Probantur etiam fama. Quia quando sumus in antiquis, præsertim ciuilibus, fama plenè probat. Abb. *in cap. licet ex quadam post inst. de testib.* Io. Andr. *ibid.* Host. *in cap. Inter dilectos de fid. Instr.* vbi etiam Abb. *n.*6. Bald. *in l. Conuenticula, v. Ex his infero, C. de Episc. & Cler.* Alex. *in l. Cum aliquis C. de iur. delib.* Ias. *ibid.* Specul. *tit. de probat.* §. *Nunc dicamus, ver. Concilium ergo,* Gabr. *lib.* 5. *de præscript. concl.* 1. *n.* 84. Oportet tamen quod sit constans, quodque originis ipsius non extet initium, alioquin si constaret, iuxta ipsum formandum esset iudicium. Et nominatim celebratione solennitatis consecrationis probatur consecratio, si tamen fuerit continuata, ita ut præsumi possit incepisse statim post peractam consecrationem. Nam facit vehementem præsumptionem, quod Ecclesia fuerit consecrata. In antiquis autem, præsertim quando non requiritur exacta probatio, sufficiunt probationes præsumptiuæ. *l. Celsus, & monumenta, ff. de prob. & l. quæ ex libertis, ff. de bonor. possess. cap. Cum causam de prob. & cap. Veniens de test.* & tradunt Crauet. *p.* 1. *de antiq. temp. part. vlt. nu.* 30. & 31. cum Ias. & Calcan. Soccin. *cons.* 266. *nu.* 31. *vol.* 2. Paris. *cons.* 104. *n.* 42. *vol.* 1. Corn. *cons.* 24. *nu.* 1. *vol.* 4. Castr. *cons.* 164. *lib.* 2. Alex. *cons.* 187. *n.* 3. *lib.* 2. Anchar. *cons.* 310. Soccin. sen. *cons.* 187. *lib.* 2. Afflict. *dec.* 13. *n.* 64.

18 Quartò dicendum est, quod tametsi de iure antiquo non liceret offerre sacrificium, nisi in Ecclesia ab Episcopo consecrata, vt statutum fuit in Concilio Romano relato *in cap. Nullus de consecr. d.* 1. Quia cum templum sit in ordine ad sacrificium, debuit sacrificium offerri in templo tanquam in loco proprio, & ad ipsum destinato. Debuit autem templum destinari, & consecrari, ita exigente cultu diuino, vt constat ex iam superiùs adductis. Tamen fuit relictum in potestate Episcopi loci concedere licentiam offerendi extra Ecclesias consecratas. Ita statuit Clemens Papa *ep.* 3. quæ refertur *in cap. Hic ergo de consecrat. d.* 1. Idem etiam statuit Concilium Triburiense *c.* 4. relatum in *c. Missarum de consecrat. ead. dist.* Nam cum Ecclesiæ consecratæ essent tunc temporis rarissimæ, nec etiam omnes fideles ad ipsas conuenire possent, erat moraliter impossibile, quod semper celebraretur in ipsis, & ideò facta est facultas Episcopo concedendi licentiam celebrandi extra Ecclesias consecratas.

19 Hinc regulariter sacrificium offerri potest non solum in Ecclesijs consecratis, sed etiam in Ecclesijs, aut Oratorijs tantum benedictis, aut etiam non benedictis, deputatis tantum cultui diuino, ob quem immunitate gaudent: Ita communiter Doctores, qui etiam aduertunt, quod huiusmodi Ecclesiæ vel Oratoria debent esse approbata vel à Summo Pontifice, vel ab Episcopo, Glos. *in cap. Si Ecclesia de consecr. Eccles. vel alt.* Panorm. *num.* 3. & cæteri Doctores *ibidem* D. Thom. 3. *p. q.* 83. *ar.* 3. *ad* 2. Raymund. *lib.* 3. *sum. tit.* 13. *cap.* 6. §. 4. Sot. *in* 3. *d.* 13. *q.* 2. *ar.* 3. Tabien. *v. Missa,* Syluest. *eod. v. q.* 5. *dicto* 1. Angel. *v. Eucharistia q.* 10. Graff. *p.* 1. *dec. lib.* 2. *c.* 42. *n.* 1. Tolet. *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 1. Henriq. *lib.* 9. *sum. cap.* 27. *n.* 4. Vasq. 3. *p. disp.* 233. *cap.* 1. *n.* 2. Suar. *disp.* 82. *de Euch. sect.* 3. Fagund. *præc.* 1. *Eccles. lib.* 3. *c.* 13. *n.* 5. Reginald. *lib.* 29. *prax. for. pænit. cap.* 9. *sect.* 5. *n.* 175. Azor. *p.* 1. *lib.* 10. *cap.* 26. Diaz. *in pract. crim. cap.* 39. Nald. *v. Missa n.* 31. Cuch. *instit. lib.* 5. *lib.* 6. *n.* 38. Nauar. *in man. cap.* 25. *n.* 82. Fuschus *lib.* 1. *de visit. cap.* 21. *nu.* 8. Sanch. *lib.* 9. *de matr. disp.* 15. *n.* 25. & 36. Laym. *lib.* 5. *Theol. mor. tr.* 5. Coninck. *de sacram. q.* 83. *ar.* 3. *dub.* 1. Palaus *p.* 4. *oper. mor. tr.* 22. *disp. vn. pun.* 8. *n.* 1. Gasp. Hurtad. *de Sacram. disp.* 4. *de Sacrif. Miss. n.* 6. Amic. *to.* 7. *curs. theol. disp.* 33. *sect.* 12. *n.* 331. Villalob. *p.* 1. *sum. tr.* 8. *diff.* 23. *n.* 2. Tanner. *to.* 4. *disp.* 5. *q.* 10. *dub.* 2. *nu.* 18. Trullench. *lib.* 3. *de Sacram. cap.* 8. *dub.* 14. *n.* 1. Less. *de Sacram. q.* 83. *nu.* 77. Garz. *lib.* 2. *de Sacrif. Miss. cap.* 13. Faust. *de Euchar. lib.* 2. *qu.* 166. Quart. *in rubr. Missal. p.* 3. *tit.* 10. *nu.* 1. *sect.* 1. *dub.* 3. Dicastill. *tr.* 5. *de Sacram. disp.* 4. *dub.* 6. *nu.* 85. Auers. *quæst.* 11. *de Euchar. sect.* 14. Machad. *to.* 2. *lib.* 4. *p.* 1. *tr.* 11. *docum.* 1. *nu.* 2. Francisc. Lugo *lib.* 5. *de Sacram. cap.* 6. *nu.* 1. Tambur. *opusc. de Sacrif. Miss. cap.* 4. §. 1. *n.* 1. Pax Iord. *tom.* 1. *lucubr. lib.* 4. *tit.* 4. *n.* 113.

20 Hoc autem ex eo sequitur, quod non solum antiquitus licebat celebrare extra Ecclesias consecratas cum Episcopi licentia, vt constat ex textibus relatis, sed etiam ex dispositione nouissima S. Concilij Tridentini *sess.* 22. in decreto *de seru. & vitand. in celebrat. Miss.* vbi inter alia disponit: *Neue patiantur,* Episcopi, *priuatis in domibus, atque omninò extra Ecclesias, & ad diuinum cultum dedicata Oratoria ab eisdem Ordinarijs designanda, & visitanda sanctum hoc Sacrificium à sæcularibus, aut Regularibus quibuscunque peragi.* In quibus concedit, posse celebrari missam in Ecclesijs, ac etiam in Oratorijs, dummodo tantum diuino cultui inseruiant, & negat, seu iniungit Episcopis quod non sinant offerre extra dicta loca. Per Oratoria autem dedicata non intelligit Oratoria consecrata, aut benedicta, sed solum deputata pro solo Diuino cultu, cum ita praxis declaret, Idque ratione. Quia licet Ecclesiæ in maximo numero creuerint, & etiam plurimæ sint consecratæ, attamen quia consecratio est difficilis, cum sit longissima cæremonia, implenda à solo Episcopo, pluribus alijs occupationibus distento; & quia etiam numerus Missarum maximus est; & quia non possunt fideles, præcipuè in villis, & oppidis ita facilè accedere ad Ecclesias consecratas, ideò factum est, quod passim reduceretur ad praxim, quod iure antiquo de licentia Episcopi concedebatur, nimirum celebrandi extra Ecclesias consecratas, in locis tamen dedicatis Diuino cultui. Et quamuis consecratio fiat etiam in ordine ad sacrificium, immediatè tamen est propter solemnem sanctificationem loci, & vt sit proportionata habitatio Dei, qui ad ostendendos suos effectus iuxta illud Heliodor. *lib.* 2. *Machab. cap.* 3. *in loco isto est verè Dei virtus quadam. Nam ipse qui habitat in Cœlis Visitator, & auditor est loci istius.* Vnde ex hoc tantum fit, quod Ecclesiæ & Oratoria consecrentur, & quod Episcopi debeant esse faciles ad implendum pro hoc munere propriam operam.

21 Immo, vt Ecclesia vel Oratorium gaudeat priuilegio immunitatis, non oportet, vt in ijs diuina celebrentur; sed eo ipso quod auctoritate Episcopi fuerit constructum, immunitate gaudet. Quia talis locus est religiosus, & diuinis obsequijs dicatus. Quod autem in ipso diuina non celebrentur est per accidens, sufficitque quod celebrari possint. Est communis, quam in primis sequitur Correa *in relect. de immun. p.* 2. *n.* 8. Peregr. *de immun. cap.* 4. *n.* 7. Raphael de la Torre *to.* 2. *in* 2. 2. *q.* 96. *ar.* 3. *disp.* 7. *grad.* 8. Germon. *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 23. & *seq.* Bonac. *disp.* 3. *q.* 7. *pun.* 4. *n.* 2. & Farinac. *de Immun. cap.* 17. *n.* 258. qui rectè *n.* 261. id extendit ad Ecclesiam non perfectè constructam. Nam eo ipso, quod auctoritate Episcopi cœpit construi, dicitur locus diuinis obsequij dicatus, & immunitate gaudet. Deputatio enim Episcopi auctoritate facta locum benedictionis supplet, estque velut consecratio quædam, ac proindè tanquam locus sacer, & religiosus gaudet immunitate, vt docent Abb. *in rubr. de consecr. Eccles. n.* 3. Angel. *v. Ecclesia n.* 3. Porrò ratio concedendi hanc immunitatem non est Sacrificium, vel continua Christi Sacramentalis præsentia, vt voluit Couarruuia *lib.* 2. *var. cap.* 20. quem aliqui sectantur; sed quod talis locus sit auctoritate Episcopi diuino cultui deputatus. Peregrin. *vbi supra n.* 2. Ital. *lib.* 1. *cap.* 4. §. 3. *n.* 5. Farinac. *loco alleg. n.* 254. Bonac. *ibid.* Palaus *to.* 2. *tr.* 11. *punct.* 6. *n.* 2. alijque communiter. Quam sententiam sequuta est S. Congregatio Immunitatis tum alias, tum in vna Romana 1666.

22 Vt autem Ecclesias, & Oratoria, quæ inseruiunt pro oblatione sacrificij, & sunt tantum diuino cultui deputata probari possit erecta fuisse auctoritate Episcopi, sufficit quod constet de eius tacita licentia. Ita Sylua *de benef. p.* 1. *q.* 6. *n. vlt.* Zerol. *in prax. Episcop. p.* 1. *v.* Missa *n.* 1. Fagund. *præc.* 1. *Eccles. lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 5. Franc. Lugo *lib.* 5. *de Sacram. cap.* 6. *n.* 3. Pax Iord. *to.* 1. *lucubr. lib.* 4. *tit.* 1. *n.* 114. ex *c. Missarum de consec. d.* 1. ibi: *Vel vbi ipse,* Episcopus, *permiserit.* Si igitur sufficit permissio, sufficit etiam tacita licentia, cum permissio plus dicat, quàm tacita

licen-

licentia. Nam Episcopus aut annuit, aut saltem non contradixit, sed siniuit erigi Ecclesiam vel Oratorium, & tunc facto ipso expresè consentijt, & declarauit, quod non contradixit erectioni. Consensus enim non solum verbis, sed etiam facto & nutu declaratur. *l. Labeo, §. vlt. ff. de supellect. leg. & l. Ibi non voce, ff. de reg. iur. & l.2. ff. de pact.* & notant Angel. *cons.* 335. *n.* 3. Harprech. *Instit. de nug. n.* 181. Illa autem taciturnitas Episcopi, cùm potuerit contradicere, & debuerit, si noluit, est signum consensus.

23 Itaque ex eo tacita licentia sufficiet, quia nullo iure requiritur expressa. Quando autem nullo iure requiritur expressa, sufficit licentia quæcunque, quæ inducat verum consensum, atque adeò etiam interpretatiuum, qui est verus consensus. Quod colligitur ex diuerso modo disponendi in iure. Nam quando disponit, quod requiritur aliqua licentia, aliquando solum decernit, quod intercedat licentia, aliquando verò requirit explicitè expressam licentiam. Hic autem varius modus disponendi satis indicat, quod quando non facit mentionem de expressa licentia, sufficiat quæcunque, etiam tacita. Quæ duplici modo haberi potest. Primò, si sciat Episcopus erigendam Ecclesiam vel Oratorium & non contradicit, inhibendo erectionem. Et hoc pacto, quamuis non exhibeat erectoribus aliquod signum consensus, potest tamen argui tacitus consensus. Quia si putaret non expedire, quod erigeretur, teneretur inhibere. Secundò si nihil sciat de futura erectione, sed concurrant tales circumstantiæ, vt sufficiant pro præsumendo consensu. Quæ quia prudenti iudicio ponderandæ sunt, ideò non possunt comprehendi sub aliqua regula.

24 Non ex eo igitur, quod de erectione aut deputatione Ecclesiæ, vel Oratorij cum auctoritate ac licentia expressa Episcopi minimè appareat ex publico instrumento, censendum est Ecclesiam vel Oratorium non gaudere immunitate, quoniam adhuc ex signis Ecclesiam, vel Oratorium erectum fuisse auctoritate Episcopi siue expressa siue tacita demonstrari iam potest, quod satis est. Aliud enim est supponere Ecclesiam vel Oratorium sine auctoritate Episcopi erectum esse, vt publicum dici non possit, ac proinde nec locus immunis, aliud, quod de consensu, de licentia seu auctoritate per publicas scripturas non doceatur. Tunc enim ad signa concurrunt Doctores, & ex eis publicum vel priuatum præsumunt. Et quidem publicum erit si altare lapideum in eo constructum sit, quia tunc auctoritate Episcopi erectum censebitur. Decian. *tr. crim. cap.* 25. *n.* 19. *lib.* 6. Farinac. *de Immun. cap.* 17. *n.* 267. Guazz. *in defens.* 1. *cap.* 37. *n.* 29. Sanfelic. *dec.* 219. *n.* 5. Vel si aditus ipsiusad publicam viam pertineat, & vnicuique concedatur ingressus, Remig. de Gonni *de immun. ampl.* 1. *regul. n.* 5. Sanfelic. *d. dec. n.* 4. Vel si ibi publicè celebrentur missæ, & quisque indifferenter admittatur ad illas audiendas, vt distinguendo firmat D. Fagnan. *in cap. vlt. de censib. n.* 4. Mascard. *de prob. concl.* 869. *n.* 2. Delben. *de immun. cap.* 2. *dub.* 2. *sect.* 7. *n.* 38. *& seqq.* Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præsum.* 132. *n.* 51. Vbi quod ad hunc effectum sufficit celebratio decennalis. Sanch. *de matr. lib.* 9. *disp.* 15. *n.* 39. alios referens. Præsertim si publicè & in quibusuis anni solênitatibus in eo celebretur, vt declarauit S. Congregatio Episc. & Reg. in vna *Iamen.* die 7. Iunij 1605. Nam in altari priuati Oratorij solet ex priuilegio Apostolico concedi celebratio Missæ, exceptis solemnioribus festis, nempè Natiuitate Domini nostri, Epiphania, Paschate, Pentecoste, Annunciatione & Assumptione B. Virginis, festo SS. Apostolorum Petri & Pauli, & omnium Sanctorum. Oratorium enim non censetur dicatum diuino cultui, nisi sit publicum. Quia cultus diuinus ex natura sua est publicus & communis omnibus. Vnde non potest Oratorium dici dicatum cultui diuino, nisi in ipso exerceri possit eo modo quo exigit ex natura sua exerceri. Vel si ædificatum appareat in Ecclesia. *c. Quod interrogasti* 27. *d. c. Vidua, & c. vlt. de presbyt. non bapt.* Archidiac. *in cap. Nemo de consecr.* 6. *d.* 1. Vel si habeat campanile cum campana, quæ publicè pulsatur pro conuocatione populi ad Ecclesiasticas functiones. *cap. Patentibus de priuil.* Sanfelic. *cit. dec.* 219. *sub n.* 3. allegans Calderinum, & alios, Ital. de *immun. lib.* 1. *cap.* 4. §. 4. *n.* 3. Mascard. *vbi supra n.* 1. Decian. *etiam supra n.* 19. vbi de campana existente extra ædificium. Quamuis necessarium non sit vt Oratorium sit publicum, quod adsit campana ad conuocandos populos, sed sine ipsa adhuc remanet publicum, si omnibus pateat, vt aduertit Thom. Hurtad. *p.* 2. *resol. mor. tr.* 12. *cap.* 1. *in digres.* §. 1. *dub.* 1. *n.* 2194. contra Trullench. *in Bull. Cruc. lib.* 1. §. 1. *dub.* 4. *n.* 5. & Barbosam *de iur. Eccles. lib.* 2. *cap.* 8. *nu.* 12. Quia campana est tantum signum publici Oratorij, & proinde supponit, quod iam sit publicum, non autem pertinet ad formam per quam constituitur publicum. Nam in tantum campana ordinatur ad conuocandos populos, in quantum Oratorium est omnium vsui destinatum, atque adeò erectum, vt publicum. Vel si habeat speciale nomen alicuius Sancti, & in eius die celebretur solemne festum, Remig. de Gonn. *cit. regul.* 1. *n.* 5. Sanfelic. *d. dec. n.* 4. Vel si in eo fiant publicæ processiones, quæ non nisi in publicis Oratorijs fieri permittuntur iuxta *c. Certum est de consecrat. d.* 1. ibi: *Certum est nostris præceptionibus constitutum, ne quis in Ecclesia, aut in Oratorio, quod sedis nostræ permissione non legitur dedicatum, processionem publicam putaret impendi, ne conditores furtiuis subreptionibus contra regularum statuta prosilirent.* Vel si visitatum appareat ab Episcopo, cui non competit proprium ius visitandi Oratoria priuata, licet possit ad illa accedere, vt videat quomodo se habeant, & an benè tractentur, vt pariter distinguit D. Fagnan. *in d. cap. vlt. n.* 2. *de censib.* Thom. Delben. *tom.* 2. *c.* 16. *sect.* 12. *dub.* 11. *n.* 6. Castropal. & alij apud ipsum. Ex visitatione autem Episcopi non potest intelligi Oratorium priuatum. Tum quia hoc non subest visitationi Episcopali, quia talia debent esse quæ permittit Tridentinum. Nam licet Oratorium priuatum visitetur quando primò conceditur licentia, non tamen continuat iurisdictio Episcopi ad illud visitandum, cùm priuatum sit, vnde de facto non visitatur *cap. fin. de censib. iuncto cap.* 1. §. *Deinde eod. tit. in* 6. Vel si habeat dotem, aut reditus temporales. Abb. *in cap. fin. de cens. n.* 3. Vbi ex hoc signo discernit Oratorium publicum à priuato. Quod confirmat Decian. *cit. cap.* 25. *n.* 19. ibi: *Si nulla foret ei dos constituta, licet hoc non vti necessarium obseruetur,* Villagut. *de immun. n.* 28. quem refert ac sequitur Sanfel. *d. dec.* 219. *n.* 3. Vnde S. Congregatio Episcop. & Regul. in vna *Ragusina* die 11. Augusti 1597. & in vna *Syracusana* die 1. Iulij 1622. censuit non esse necessarium, quod Oratorium publicum sit dotatum, & multò minus priuatum. Quia dos non exigitur, nisi in consecratione. Id quod habetur in *c. Cum sicut* 8. *de consecrat. Eccles. vel altar.* Vel si habeat certum Capellanum cuius Capellania conferetur in titulum. Zabarel. *cons.* 11. *n.* 6. Farinac. *in fragm. de immun. n.* 267. Quare S. Congregatio Concilij in vna *Terracinen.* die 28. Iulij 1619. & in vna *Policastren.* die 15. Iulij 1616. & in vna *Lucien.* die 15. Ianuarij eiusdem anni censuit non comprehendi in decreto S. Concilij Tridentini, nec in decreto prohibitionis celebrandi in Oratorijs priuatis sub Paulo V. Capellas, quæ sunt erectæ in beneficium, & conferuntur in titulum, quamuis existant intra palatia laicorum. Et S. Congregatio Immunitatis in vna *Neritonen.* die 17. Ianuarij 1628. censuit, Capellam cum beneficio esse remouendam à domo priuata, licet dum non est remota, gaudeat etiam immunitate. Vel si Capellania sit de iurepatronatus. Iuspatronatus enim cadit solum in publicis Oratorijs. Viuian. *de iurep. p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 38. & præsupponit tanquam fundamentum auctoritatem Ordinarij, idem Viuian. *lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 8. Vel si ibi sit sepultura, aut cæmeterium, vel administretur baptismus, vel recipiat decimas, vel sit immune à solutione collectarum, vt ex Abb. Mascar. Quama. Ricc. Filiuc. Decian. Farinac. Sanch. Bonac. & ex Rota tradit Delbene *cap.* 2. *sect.* 7. *a n.* 38. Vel si habeat cymbalum & publicè pulsetur, quia priuatis Oratorijs publica cymbali pulsatio non conceditur, *cap. Patentibus de priuil.* & docent ibi Butr. *n.* 1. Abb. *n.* 1. & in *cap. Inter dilectos n.* 8. *de donat.* Felin. multis citatis *cap. De quarta n.* 12. *de præscript.* *Sylu. v. loca religiosa q.* 3. latè Mascard. *concl.* 869. *n.* 3. & 4. Dian. *p.* 6. *tr.* 1. *resol.* 1. §. *Sed non est verum.* Ac tandem Capellæ vel Oratoria sunt publica non priuata si habeant conditiones infrascriptas, quæ ponuntur in Breui declaratorio. *Vt si Oratorij vel Capellæ huiusmodi porta viæ publicæ adiaceat, & in ea nulla alia porta, quæ ad aliquam domum ducat, existat, & quatenus existat, illa omninò claudatur, atque ita à priuatis domibus separata sit, vt per eas ad eam accessus aut prospectus nemini pateat, Capellam huiusmodi sub prohibitione de mandato fel. recordat. Pauli V. prædecessoris nostri de non celebrando in priuatis Oratorijs publicata minimè comprehensam esse declares,*

res, & vbi capax, & ornata decenter existat, neque aliquid eorum, quæ ad sacrum in ea faciendum necessaria sunt, desideretur.

25 Si igitur vnum vel alrerum, plura, vel maior pars, vel omnia ex signis adductis concurrerent, & tolerata fuerint ab Episcopo, certè huiusmodi Capella siuè Oratorium gaudet immunitate. Decian. *d. lib.6. cap.25. sb n n.*19. Farinac. *vbi supr. d. n.*267. Sanch. *de matr. d. lib.9. disp.*15. *n.*19. Mascard. *de probat. concl.*869. *num.*1. Delben. *d. cap.*16. *sect.*12. *dub.*11. *in fin.* Guaz. *defen.*1. *cap.*27. *n.*29. quibus præluxerat Roman. *cons.*477. *n.*13. estque communis.

26 Illud autem, quod dicitur in d. Breui declaratorio de priuato ingressu ad hæc Oratoria, quod scilicet non debeat immediatè patere ex aliquo cubiculo domus, sed vel è cortili, vel aliquo atrio extra domum, omninò aduertendum est. Ibi enim declaratur debere esse separata à priuatis domibus, ita ut per ipsas ingredi, aut prospici non possit. Et ideò si prius ingrediendum sit cortile, aut atrium, seruabitur declaratio. Ita enim declaratum fuit, non quia ingressus è domo priuata tollat publicitatem Oratorij, sed quia non approbatur.

27 Hinc Oratorium annexum domui priuatæ per quam patet ingressus in ipsum, ita tamen vt habeat ingressum alterum publicum correspondentem publicæ viæ, per quem quilibet ingredi possit in Oratorium publicum, censetur dicatum cultui diuino, estque de ijs, de quibus disponit Concilium Trid. *in decret. de seruand. & vitand. in celebr. miss. sess.*22. ac proindè potest in ipso permitti celebratio Missæ, quia est publicum, atque adeò gaudet immunitate, non obstante quod habeat etiam ingressum priuatum. Ita tradit Auersa *q.*11. *de Euchar. sect.*14. Th. Hurtad. *p.*2. *resol. moral. tr.*12. *cap.*1. *n.*2193. Bald. *in quæst. select. lib.*4. *q.*10. §.10. Pax Iord. *to.*1. *lucubr. lib.*4. *tit.*1. *n.*161. Quintanaduen. *to.*1. *sing. tr.*7. *singul.*33. *n.*9. & confirmant Ricc. *dec.*78. *n.*5. *p.*4. Alph. de Leon. *de offic. Capel. q.*3. *sect.*1. *in fin.* dum dicunt, quod Oratorium erectum in cortili non sit priuatum, sed publicum, & ideò non comprehendatur sub decreto S. Congregationis de priuatis Oratorijs.

28 Ratio autem est, quia ingressus priuatus remanente publico, non tollit formam Oratorij publici. Nam id publicum dicitur, quod est omnium vsui destinatum, §. *fin. Instit. de rer. empt. & l. sed Celsus, & l. Pacta conuenta*, §. *Papinianus, ff. de contrah. empt. & l. Riparum, ff. de rer. diuis. & l. Prætor ait*, §.1. *ff. Ne quid in loc. publ.* & obseruant Glos. *in d. l. Prætor ait, v. Publico vsu, & in §. Superior, v. Publica, & in §. Riparum, v. Publicas*, Bart. *in l.*1. *ff. de publ. iudic.* Alciat. *in l. littus, ff. de verb. signif.* Cùm ergo Oratorium, quamuis habeat priuatum ingressum, dummodo retineat publicum, sit omnium vsui destinatum, adhuc remanebit publicum, ac proinde immune, atque aptum vt in eo celebrari possit, cum sit erectum auctoritate Episcopi.

29 Nec obstat quod ratione ingressus priuati habet communicationem cum domo priuata, & proindè censetur Oratorium illius domus. Quia communicatio per ingressum priuatum cum domo priuata non tollit, quin sit destinatum omnium vsui per ingressum publicum, & proindè nec tollit, quin sit Oratorium publicum, & priuatus ingressus non appropiat priuato vsui. Decretum autem de priuatis Oratorijs, procedit tantum in ijs, quæ inseruiunt vsui priuato. Nam dicuntur priuata ratione vsus. Qui autem ingrediuntur per ingressum priuatum, vtuntur Oratorio non vsu priuato, sed vsu publico; quia vtuntur tanquam aliqui ex ijs, pro quorum vsu est destinatum. Quare non facit quod non sit publicum; siquidem adhuc permanet forma per quam constituitur publicitas Oratorij, & proindè adhuc stat sub denominatione suæ formæ, quia præualet esse destinatum omnium vsui, cum non excludatur ab ingressu è domo priuata. Denominatio namque fit ab eo, quod præualet, & à potentiori. *l. Cum ex aliqua, ff. de acquir. rer. dom. & l. quæritur, ff. de stat. hom. & l.*1. *inst. ff. de verb. signif.* vbi Glos. & Doctores. Sic via non desinit esse publica ex eo quod in ipsam pateant ingressus è priuatis domibus, nec flumen desinit esse publicum ob ingressus è priuatorum domo.

30 Pariter nec obstat, quod videatur esse contra reuerentiam debitam loco destinato publico cultui, & celebrationi Missæ, quod ad ipsum pateat ingressus priuatus, quia censetur hoc pacto appropriari vsui priuato. Nam priuatus ingressus non trahit secum aliquid, quod non sit in publico ingressu, & solum dicit, quod ille ingressus sit certis personis destinatus, quod non est contra debitam reuerentiam, sicut non est contra reuerentiam, quod id Oratorio publico & Ecclesia aliqua loca cum speciali scamno sint reseruata aliquibus personis determinatis. Nec appropriant Oratorium priuato vsui, quia non habent alium vsum qui priuato ingressu ingrediuntur, quam qui ingrediuntur per communem portam; & ideò non habent aliquam appropriationem, sed tantum reseruationem talis ingressus. Nec communicatio cum priuata domo in alio consistit, quàm in ingressu, & proindè non est communicatio, qua ipsum Oratorium communicet, sed est verè extrinseca, atque adeò nullam secum affert indecentiam.

31 Quinimò in huiusmodi Oratorijs pro aliqua vice ex causa rationabili celebrari posse ianuis clausis, admissis ijs tantum, qui habent priuatum ingressum, & quos ipsi voluerint firmat Quintanaduen. *to.*1. *singul. tr.*7. *sing.*33. *in fin.* Quia licet publicum Oratorium requirat cultum publicum, atque adeò oblationem sacrificij, in qua consistit precipuus cultus, publico modo exercitus confluentibus quicunque voluerint, est tamen necessarium quod id semper publico modo offeratur; sed potest aliquando offerri ianuis clausis, vt passim etiam in Ecclesijs contingere solet. Vt enim manuteneatur publicus cultus sufficit, si vt plurimum publico modo, & coram quibuscunque confluentibus offeratur Sacrificium, nec est necessarium, quod semper tali modo offeratur. Eo ipso autem, quod manutenetur publicus cultus non conuertitur in vsum priuatum per id quod aliquando celebretur ianuis clausis coram certis personis.

32 Ad illud tandem, quod dicebatur, esse de necessitate altaris repositio sacrarum reliquiarum ex superiùs deductis. Quod etiam tenent Glos. *in cap. De fabrica mit. de consecrat. d.*1. *& in d. cap. Placuit, v. Reliquia eod. tit.* Abb. Archid. Hist. Azor. Fulc. & alij quos sequitur Pax Iord. *to.*1. *lucubr.* 5. *tit.*10. *n.*19. Respondeo primò id intelligendum esse iuxta præcitatos Doctores, ac textus relatos quando altare consecratur, non quando benedicitur, aut cultui tantum diuino deputatur authoritate Episcopi. Deinde respondeò, reliquias non esse necessarias neque pro consecratione altaris. Ita Sotus *in* 4. *d.*13. *q.*2. *ar.*3. *arg.*2. *dict.*6. Suar. *disp.*81. *de Euch. sect.*5. Vasquez *disp.*233. *cap.*2. *nu.*17. Fagund. *præc.*1. *Eccles. lib* 3. *cap.*22. *n.*8. Reginald. *lib.*29. *prax. for. pœnit. cap.*6. *sect.*6. *n.*180. Rodriq. *in comp. quæst. reg. resol.*9. Cardin. de Lugo *disp.*24. *de Euch. sect.*2. *n.*75. Coninch. *de Sacram. q.*83. *ar.*3. *dub.*2. *n.*241. Angel. *v. Altare n.*3. Gaspar. Hurtad. *de Sacram. disp.*4. *de sacrif. Miss. diff.*8. Palaus *p.*4. *oper. mor. tr.*5. *cap.*5. *n.*8. Trullench. *lib.*3. *de Sacram. cap.*8. *dub.*16. *n.*3. *in fin.* Caspens. *p.*2. *curs. theol. tr.*23. *disp.*3. *sect.*4. *n.*76. *in fin.* Lezan. *in sum. v. Altare n.*6. Granad. 3. *p. contr.*6. *tr.*14. *disp.*12. *n.*2. Zerol. *p.*1. *prax. Episc. v. Altare*, Valer. *in differ. vtriusque for. v. Missa diff.*2. *in fin.* Leand. *de Sacram. tr.*8. *disp.*7. *q.*6. Dicastil. *de Sacram. tr.*5. *disp.*4. *dub.*8. *n.*146. Tambur. *in opusc. de sacrif. Miss. lib.*1. *cap.*5. §.1. *n.*10. Quar. *in rubr. Miss. p.*1. *tit.*20. *dub.*3. *diff.*1. Filiuc. *tr.*5. *nu.*123. Franc. Lugo *lib.*5. *de Sacram. cap.*7. *q.*1. *n.*15. Garz. *in sum. to.*3. *diff.*8. *dub.*3. *pun.*1. *n.*7. Consonat rubrica Missalis antiqui, in qua monebatur, quod si non essent reliquiæ reconditæ in altari, omitteretur illa particula Orationis, quæ dicitur post introitum *Quorum hic reliquiæ sunt*.

33 Nam in iure, vbi fit mentio de consecratione altarium, nihil prorsus dicitur de repositione reliquiarum. Vnde *in cap. Altaria* 2. *de consecr. d.*1. vbi statuitur, quomodo altaria sint consecranda, solum requiritur vnctio chrismatis, & Sacerdotalis, nempè Episcopalis benedictio. Confirmatur, quia reliquiæ ex natura sua non habent vim sanctificandi, nec sunt aliquod Sacramentale ab Ecclesia institutum ad sanctificandum, sicut est chrisma, aqua benedicta, &c. Quare nullum adest præceptum recondendi reliquias in altari. Et cum hoc præceptum non deriuet ex lege naturali, aut diuina, sed mere ex institutione Ecclesiæ, non est asserendum, nisi constet fuisse ab Ecclesia impositum. Non constat autem fuisse impositum. Nam Canones, qui afferuntur nihil prorsus de hoc præcipiunt.

34 In illo autem *c. Placuit de consecrat. d.*1. reprobatur tantummodo abusus erigentium altaria in Villis, & agris

in

in memoriam Martyrum, vbi nulla talis memoria aderat; sed fingebatur per inanes reuelationes; & proinde huiusmodi altaria esse euertenda, si fieri posset tanquam superstitiosa, quia essent incitamentum ad colendam memoriam Martyrum, vbi non adesset. Non autem vult euerti, quia nulliter consecrata sunt, quia siue reliquijs Martyrum. Quod etiam constat ex eo quod ibi subditur, quod scilicet nulla memoria Martyrum acceptetur, nisi ex fidelissima origine sit. Reliqua verò quæ affetebantur, nimirum de lampade accensa & similibus respiciunt tantum decentiam, non præceptum, aut necessitatem constitutiuam loci sacri vel religiosi. Castal. *cit.lib.*1. *sect.*3. *cap.*9. *num.*5.

35 Itaque firmum maneat, non solum Ecclesias & Oratoria consecrata, sed etiam benedicta, vel publicè deputata cultui diuino auctoritate, vel licentia expressa aut tacita Episcopi gaudere immunitate Ecclesiastica.

CONSVLTATIO XCIV.

An consulentes, vel mandantes delicta excepta in Constitutione Gregorij XIV. gaudeant immunitate Ecclesiæ?

1 Videtur non gaudere, quia licet consulens delictum, alioquin absque consilio huiusmodi facturo non teneatur eadem pœna; sed mitiori puniendus sit, consulens tamen alioquin non facturo tenetur eadem pœna, iuxta Doctores communiter, quorum multos refert Couar. *in Clem. Si furiosus p.*2.§.2.*n.*1. Plaza *lib.*1. *de delict.cap.*17.*n.*2. *&* 19. Duegnas *reg.*149. Clar. *l.*5. *recept.*§.*fin.q.*88. Qui omnes fatentur esse certum quod teneatur eadem pœna, quando consulit alioquin non facturo, & esse communem non teneri eadem pœna quando consulit alioquin facturo, licet aliqui teneant oppositum. Immò in vtroque casu teneri eadem pœna docet Duegnas, dicens communem, & referens multos *reg.*22.*n.*1. & Gregor. Lopez *p.*7. *tit.*14. *l.*14. vbi excipit furtum, quia in eo lex illa distinxit. Et notant, quod in dubio, an alioquin facturus esset, præsumitur non facturus. Quia in dubio nemo præsumitur delictum commissurus. Sic Couar. *eo n.*1. Lopez *ibid.* & Plaza *d.cap.*17.*n.*14. Igitur saltem consulens alioquin non facturo delicta ob quæ non gaudet immunitate Ecclesiæ, eum puniatur eadem pœna, nec ipse gaudebit.

2 De mandante autem quod non gaudeat probatur. Quia mandans delictum tenetur eadem pœna, & licet in consulente distinguatur an alter alioquin esset facturus; at mandans in vtroque casu tenetur eadem pœna, vt tenet communis ferè omnium, ac refert & sequitur Couar. *d. n.* 1. Duegn. *d. reg.* 224. *n.*1. Clar. *vbi supra q.* 89. licet quidam teneant, quos ibi refert, non teneri eadem pœna, quando alter alioquin erat facturus. Immò mandans fortiùs delinquit, acriusque punitur, quàm ipse delinquens, vt benè Duegnas alios referens *d. reg.*224.*n.*12.

3 [Non enim interest, vtrùm quis occidat, an causam mortis præbeat *l. nihil. ff. ad leg. Corn.* quod iuxta sententiam eiusdem legis Corneliæ est accipiendum, scilicet quando causa mortis dolo malo, & animo occidendi est præbita. Vnde eodem esse interpretabimur, si magistratus operam dederit, quo quis falsum iudicium, quasi de communi crimine alicuius conscius, profiteretur in hoc, vt innocens condemnetur: aut pecuniam accepit, vt publica lege, hoc est publico iuditio quis reus fieret, aut aliud quid contra hominis necem fecerit, quod legibus permissum non sit, *l.*4. *in princ. ff. eod. tit.* Quiue falsum testimonium dolo malo dixerit, quo quis publico iudicio rei capitalis damnaretur, *d. l.*1.§.1. *l.*3.§. *item, eiusdem tit.* Item qui per alium cædem fieri curauit, aut mandauit, *l. non ideo C. de accus.* Paul. *lib.*5. *tit.* 25. *l. aut qui aliter* 5.§. *fin. quod vi, aut clam,* vbi Bartol. & *in l. non solum* 11.§. *si mandato, de iniur. l. hac verba de adul. cap. Pro humani l. de homic. in* 6. Panot. & alij *in cap. mulierem, de sent. excom.* Dec. *in l. is damnum* 129. *n.*3. *de reg. iur.* Angel. & alij *in pr. crim.* Ac proinde mandans hominem occidi, eadem pœna tenetur, qua occidens, *l. non solum* §.1. *mand. l.*7.§. *hoc verò ff. iurisd.* Clar. *de homic. n.*12. Menoch. *cas.*352.*n.*1. Immò, & si reuera expresè non mandauit, si iniuriam passus dicat filio, vel seruo: ne reuertaris, nisi aliquid noui de te, & illo audiuerim, Couar. in *Clem. si furiosus p.*2.§.1. *n* 3. Carrer. *in pr. crim. tit. de homicid. n.* 37. Et si vnus mandatarius rursum mandet alij vtrumque teneri puto per *l. Si ego, quod vi, aut Clam.* Carer. *n.*11. Immò non pauci existimant, si verberari tantum iusserit non occidi, mandatarius autem fines mandati transiliendo occidat, hac lege mandantem teneri. Quod non placet Couar. *in d. Clem. p.*2.§.1.*n.*3. *arg. l. in lege, ff. ad d. leg. Cornel.* Quare verum non videtur, quod Dec. & Cagnol. *in d. l. is damnum.* Felin. *in d. cap. mulierem,* Mynsing. *obs.*40. *cent.*1. tradunt, eum qui accuset aliquem fuisse homicidium, & probat mandasse, non videri probasse quæ in libello deducta sunt, ac proinde succumbere, quod diuersa sint facere, ac mandare. Nam mandatum hic æquipollet facto, nec diuersa hæc sunt, sed eadem, cùm non minus ex mandato, quam ex facto pœna capitalis sequatur, Bart. *in l. si per alios, ne quis eum, qui in ius voc.* Videndus omninò Angel. *in tr. malef. ad verb. Sempronium mandatorem.* Giurb. *cons. crim.* 50. *n.* 44. vbi plures cumulat, Farinac. *de carc. q.* 28.*n.*23. & vbi plures alios adducit, & *de immun. in app. c.*8.*n.* 224. *& c.*9.*n.*141. Cutel. *de imm. q.*19.*n.*12. *lib.*1. Sperell *dec.* 64.*n.*45. qui alios refert, Caball. *de omnig. homicid. n.* 411. *& seq.* Balthas. Thomas *de immun. tr.* 1. *lim.* 220. Mar. Ital. *de im. lib.*1.*c.*5.§.1.*n.*109. *&* 110. Genuen. *in prax. c.* 94. Quare Suarez *de Relig. tom.*1. *lib.*3. *cap.*11.*n.* 16. scripsit, quod mandans insidiosè alterum occidi post effectum sequutum comprehenditur in exceptione, & priuatur beneficijs immunitatis Ecclesiasticæ. Nam qui per alium facit perinde est ac si per se ipsum faceret, negando hanc esse extensionem legis pœnalis, cùm verè sit interpretatio, à iure facta; maximè quia tale delictum in mandante, nedum pari, sed maiori pœna dignum videtur ex vulgari axiomate, quod actus tribuatur mandanti non exequenti, quem propterea Stephan. Baccini *p.*2. *tr.*11. *q.*27. *quæsit.* 2. *concl.* 4. appellat causam efficientem moralem. Dictumque Suarez sequuti sunt Laym. *lib.* 4. *tr.*9. *cap.*3. *n.*9. Fagund. *in* 2. *præcept. Eccles. lib.*4. *cap.*4. *n.*46. *&* Persic. *de præcept. Sacerd. Offic. lib.*1. *cap.*9. *n.*111. quibus etiam adhæsit Tancred. *de relig. tr.*1. *lib.*4. *disp.*7. *q.*2. *n.*7. licet postea contrarium admiserit, vt mox videbimus.]

4 At nihilominus dicendum est, gaudere, exceptis tamen consulentibus ac mandantibus crimen Assassinij. Nam Constitutio Gregoriana excludit reos Assassinij hisce verbis: *Aut assassinij rei,* sub quorum generalitate comprehenduntur etiam consulentes & mandantes, quia dicuntur rei assassinij. Ita in terminis Bonac. *de excom. in part. extra Bull. Cœn. to.* 3. *disp.*11. *pun.*3.§. 9. *n.* 6. Quam sententiam amplectitur Ambrosinus *de Imm. cap.* 7. *n.* 1. Decian. *in tr. crim. lib.*6. *cap.* 28. *n.*18. Farinac. *in append. de Imm. cap.*8. *n.*18. & alij, probatque textus expressus *in cap. Pro humani de homicid. in* 6.§. *Cum igitur,* ibi: *Illi qui sic horrenda in humanitate, detestandaque sæuitia mortem sitiunt aliorum, vt ipsus faciant per assassinos occidi, &* §. *Sacri,* ibi: *Statuimus, vt quicumque &c. quempiam Christianorum per præfatos assassinos interfici fecerit, vel etiam mandauerit,* &c.

5 Comprobatur, quia excommunicato faciente aliquid, non censetur excommunicatus consulens, vel mandans, nisi id in excommunicatione exprimatur, vt dicitur in materia de excommunicatione. Item quia mandans, vel consulens non dicitur verè facere delictum, sed fictè & interpretatiuè, vt docet Clar. *d. q.*89. Plaz. *d. lib.*1. *q.*15. *n.*22. Item quia statutum, quod punit facientem delictum non semper habet locum in mandante, sed distinguendum est. Aut enim statutum loquitur in personam, scilicet si quis occiderit, & non comprehendit mandantem, quia non dicitur verè occidere. Vel loquitur in rem, scilicet in ipsum maleficium, vt pro homicidio sit pœna mortis, & tunc comprehendit mandantem, vt docent Bartolus & multi alij quos refert ac sequitur Clarus & Plaza locis allegatis, licet quidam affirment indistintè, alij verò vrgent, eo quod in materia odiosa statuta strictè sint interpretanda, Vand. 2. *q.*5. Carret. *n.*9. Item quia Gama 1. *p. dec.* 272. in fine dicit, quod Senatus Portugalliæ censuit Extrauagantem, quæ in piratis loquitur, non intelligi in his, qui opem, vel consilium præbent. Præterea, quia hæc immunitas, vtpotè quæ est fauor Ecclesiæ debet amplè intelligi, vt docet Montablus *l.*4. *tit.*11. *p.*1. Ergo cum concedatur omnibus delinquentibus præterquam facientibus illa delicta, non debet restringi etiam ad mandantes, vel consulentes.

6 In ipsum animaduertit Grasset. *in anat. nec. prodit.*§. 20. *n.*14. inquiens, quod satis minimè sit ad occisionem proditoriam

to riam concursus positiuus per causalitatem moralem, qualiscumque ea sit, videlicet consilium, auxilium, associatio, & quæuis alia participatio citra moralem occisionem proximi per se ipsum, quam præcisè exigunt verba dictæ Constitutionis Gregorianæ: *Aut qui proditoriè proximum suum occiderint*, tequirentia actum occisionis in ipsis exclusis à beneficio Immunitatis. [Cùm enim hæc verba sint directa in occidentem, intelligenda sunt de homicidio physicè commisso per ipsum proditorem, atque adeò mandans aliquem proditoriè occidi, eorum vigore non priuatur immunitate Ecclesiæ, Sanch. *cons. moral. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 9. n. 3.* Bonac. *loco cit. disp. 2. q. 3. pun. 16. §. 8. n. 2.* Tancredus *de Relig. tr. 1. lib. 4. disp. 8. q. 5. 42. n. 4.* Guazzin. *lib. 2. defens. 1. cap. 1. 4. n. 20. & 27.* Caren. *de offic. S. Inquis. p. 2. tit. 12. n. 269.* Donat. de Asyl. *resol. 140. n. 4. & 5.* ceterisque plenius idem Graffet. *d. §. 20. n. 3.* & infra alios referens, & id comprobans *n. 5.* auctoritate dicentium, quod mandans aliquem occidi, vel mutilari in Ecclesia, non caret illius immunitate, quoniam non dicitur hic verè ac propriè occidere in Ecclesia, quorum sententiam refert & confirmat Thomas del Bene *de Imm. Eccles. to. 2. cap. 16. dub. 19. sect. 2. per tot.* respondens *n. 7. & seq.* non obstare regulam 72. *de regul. iur. in 6.* Qui per alium facit per seipsum facere videtur, cum intelligenda sit impropriè & per fictionem, quæ in pœnalibus non extenditur, nisi ab ipsa lege talis extensio specificè fiat].

6 Quare ij solum dicuntur esse homicidæ proditores ab illa excepti, qui proximos per seipsos occidunt, secus alij participes talis homicidij, sicut in specie notant Bonac. *d. tom. 3. de censur. disp. 2. q. 3. pun. 16. §. 8. n. 1.* Dian. *p. 6. tr. 1. resol.* ta. propè finem, Graffet. *d. §. 20. n. 26.*

7 Atque ita censuit S. Congregatio Immunitatis *in vna Rauennaten.* die 28. Septembris 1666. in qua agebatur de mandante homicidium proditorium, resoluitque gaudere, sed præ sceleris immanitate addidit: Cum Sanctissimo pro condemnatione in pœnam extraordinariam ad triremes etiam ad vitam. Et ex his patet responsio ad rationes in contrarium adductas.

CONSVLTATIO XCV.

1. *An familiares Eminentissimorum Cardinalium gaudeant priuilegio fori?*
2. *An Iudex trahens hos seu familiares ad Tribunal laicale incurrat censuras?*
3. *An sola citatio sit sufficiens ad talem incursum?*
4. *An familiares renunciare possint huic priuilegio?*
5. *An qui tempore executæ citationis est absens, gaudeat priuilegio familiaritatis?*
6. *An ex capite ignorantia Iudex laicus excusari queat?*

1 AD primum quod attinet ex recentioribus splendidè & diligenter hoc argumentum versauit Reuerendissimus Sperellus, qui *dec. 128. n. 43. & seqq.* negatiuam potiùs firmare videtur. Equidem negari non potest quin hoc sit disputabile ac de iure dubium, cum nullum Canonem expressum habeamus, nullamque Constitutionem Apostolicam declarantem huiusmodi familiares omninò exemptos esse à foro laicali. Illudque saltem requiritur, vt gaudeant exemptione, quod actu sint domestici, & commensales, vel ab ipsis Cardinalibus pro suis negotijs missi sint, vel qui recreationis causa ad tempus à Curia absint, vt statuit Leo X. in sua Constitutione 10. §. 5. quæ an sit in vsu, adhuc dubitatur. Quin volunt quod rediens ad proprios lares præsertim vltra duas dietas non dicatur recreationis causa abesse, vt ex textu *in cap. Præsenti 34. de preb. in 6.* vbi Gemin. *n. 3.* notat, quod redeundo ad propriam domum non retinet priuilegium, etiamsi habeat animum redeundi, quia potentior est causa naturalis, quàm causa accidentalis.

2 At tenendum est, familiares Eminentissimorum Cardinalium gaudere priuilegio fori, ducto argumento ex *cap. fin. de offic. Archid.* quod tale priuilegium verbis explicitis familiæ Episcopi concedit. Est ferè communis, atque eam ex antiquioribus tenent Manfred. *in tract. de Cardinal. cap. 8. prinil. 14.* Bonacos. *in tract. de fer. q. 7.* & ex recentioribus Carleual. *de iudic. p. 1. disp. 2. n. 509. in fin.* Bellet. *disquis. Cleric. p. 1. tit. de fauor. Cler. real. §. 1. n. 26.* Thom. Delbene *de Immun. cap. 4. dub. 15. n. 26.* vbi *dub. 17.* idem prosequitur in Episcopis & Archiepiscopis titularibus, plenissimè Sperell. *d. dec. 128. n. 39. 1. & n. 2.* vbi etiam adducit resolutiones S. Congregationis Immunitatis, Diana *p. 5. tr. 2. resol. 25.* Vbert. *de citat. tom. 1. cap. 5. n. 851.* Quod tandem & admisit Pereira, Immunitati Ecclesiasticæ parum æquus *de manu reg. tom. 1. cap. 10. n. 13.*

3 Et licet hodie reuocetur in dubium, an familiares Cardinalium sint etiam exempti à iurisdictione cuiusuis Ordinarij Ecclesiastici & solùm subiecti iurisdictioni Cardinalium quibus inseruiunt, vt notat Coell. *in notit. Cardinalat. cap. 15. priuil. 21. in fin.* quod est illud, de quo dicit dubitatum Sperell. *d. dec. 128. n. 39.* tamen hoc nihil habet commune cum exemptione à foro laicali, vt benè ac prolixè idem Sperell. loco allegato.

4 Ratio autem sententiæ nostræ petenda est à dignitate Cardinalatus, quæ tantam habet cum suis familiaribus connexionem, vt sine illis vix eluceat, vtque proinde iure ac merito excommunicatio inflicta offendentibus Cardinales extendatur & comprehendat etiam eos, qui ipsis inseruiunt si non ex rigore Bullæ Cœnæ, saltem ex dispositione *cap. Felicis de pœn. in 6.* vt solidè ac perspicuè probat Diana *d. p. 5. tr. 2. resol. 83.* & Delben. *loc. cit. p. 2. dub. 8. sect. 4. n. 12. in fin.*

5 Ad secundum respondendum videtur negatiuè. Nam *Canon. 15.* Bullæ Cœnæ loquitur tantum de personis Ecclesiasticis, non de familiaribus Cardinalium, aut Episcoporum, qui non sunt Clerici, nec vllo pacto Ecclesiastici, tametsi gaudeant fori priuilegio, vt tradunt ibidem Alter. *disp. 16. lib. 5. cap. 1. dub. 6.* Reginald. *in prax. lib. 9. n. 355.* Bonacin. *disp. 1. q. 16. pun. 3. n. 7.*

6 Nihilominus dicendum est primò, quod de iure communi, præscindendo à Bulla Cœnæ, Iudex laicus, qui cognoscere vult de causis familiarium, excommunicatur, vt innumeris allegatis probat Delbene *de Immun. cap. 10. dub. 13.* Secundò talis Iudex incurrit excommunicationem duorum Canonum Bullæ Cœnæ, scilicet *can. 15. & 17.* Quatenus enim in can. 15. dicitur, quod personæ Ecclesiasticæ siue directè, siue indirectè non trahantur. Quare, etiam si demus quod familiares Ecclesiasticorum dici nequeant personæ Ecclesiasticæ, cuius tamen contrarium probat Io. Andreas allegatus à Sperello *dec. 129. n. 41.* certè cadunt sub verbo illo *indirectè*, cùm indirectè dicatur personam Ecclesiasticam trahere is, qui eius familiares & famulos molestat, vt tradit Delbene *cap. 6. dub. 1. n. 1.* ibi: *Consanguineos, familiares, Colonos, & similes.* Et faciunt dicta superiùs de excommunicatione lata contra offendentes Cardinales.

7 Quatenus verò *in can. 17.* statuitur, quod vsurpans iurisdictionem Ecclesiasticorum excommunicationem incurrat, clarè dicta excommunicatio intrat respectu Iudicis trahentis hos familiares ad forum suum. Nomine quippe iurisdictionum eo in loco intelligitur omne ius, & potestas quam habet Ecclesia super personis suo foro subiectis, vel rebus ad ipsas spectantibus, vt rectè explicat Duard. *ad d. Bull. Cœn. lib. 2. can. 17. q. 13. n. 13.* iunctis numeris antecedentibus, vbi refert Suarez & Vgolinum. Idem exactiùs ac perspicuè docet Bonac. *to. 3. disp. 1. q. 18. p. n. 2. n. 2.* his verbis: *Respondeo iurisdictionem esse facultatem, seu potestatem iurisdicendi circa res, vel personas*, atque adeo etiam facultas iudicandi & cognoscendi hos familiares, qui sunt de personis subiectis foro Ecclesiastico, vt obseruat Duard. *ibid. can. 15. q. 8. concl. 1. n. 3.* & ex eo decidit Sperell. *d. dec. 129. num. 19. & 41.*

Quamuis igitur admittamus *can. 15.* non comprehendere familiares, & ad incursum *can. 16.* de quo nunc non loquimur, necessariam esse monitionem, seu effectum impedimenti; certè cùm clara sit dispositio *can. 17.* eaque in punctualibus terminis familiarium sit à Doctoribus approbata, vtique non videtur de incursu censurarum ambigendum.

9 Ad tertium. Videtur dicendum, non esse iure cautum, quod Iudex laicus citans Clericum, eoque minus familiarem ad suum tribunal, si steterit in simplicibus terminis verbalis citationis, & non mulctauerit, nec aliud decreuerit, incidat in excommunicationem. Nam tam ius commune *cap. Si diligenti de for. comp.* in quo aliæ pœnæ irrogantur, quam Bulla Cœnæ *can. 15.* vbi fertur excommunicatio, loquuntur

quuntur de trahentibus Clericos coram Iudice laico incompetente. Non enim dicitur trahi per citationem simplicem, super qua decretum non fuit interpositum, vt docuerunt Commentatores Bullæ, inter quos Vgolin. §.1 n.11. Duard. q.28.n.4. Bonac. disp.1.q.16.pun.4.n.18. Alphons. de Leon. de censur. recollect.4. Et licet ipsi non dicant, fuit tamen doctrina Glos. in d. cap. Si diligenti. v. Causam, vbi relata opinione, quod per solam citationem pœna illius textus incurreretur, approbat benigniorem, quod requiratur contestatio litis, & sola citatio non sufficiat, quam sequuntur ibidem Imol. n.16. Soccin. n.23. Abb. n.19. & alij. Idque sine dubio, quando non habuit effectum, vt plenè firmarunt Gabr. cons.167. n.27. lib.2. Cephal. cons.661. n.30. & seqq. Eugen. cons.31.n.54.& seqq. lib.1. Menoch. cons.230.n.96.& seqq. Nec in Constitutione Leonis X. §.5. nec alibi infligitur pœna excommunicationis aduersus citantes huiusmodi familiares. Et tamen regula est, quod nemo censuras contrahit, nisi ex actu, à sacris Canonibus, vel Summorum Pontificum Constitutionibus sub censurarum pœna prohibito; Suar. de censur. disp.4. sect.3. concl.1. n.6. Bonac. de censur. disp.1.q.1.pun.3.num.16.

10 Et quamquam admittatur incurrere in Canonem 16. de impedientibus Ecclesiasticos in sua iurisdictione, attamen ad illum effectum requiritur monitio, vt desistat ab vlteriori processu sub comminatione censurarum, nec potest declarari excommunicatus per solam citationem, quando non impedit, quin Ecclesiasticus causam ad se auocet, & cognoscat contra suum familiarem, vel alium Ecclesiasticum, cum requiratur, quod impedimentum habeat effectum, vt significant verba Canonis, & explicant Alter. d. lib.5. disp. 17. cap.1. Duard. can.16. q.7. n.7. Bonac. q. 17. pun.1. sub n.21.

11 Verum quatenus etiam in casu simplicis citationis suscipienda esset dispositio cap. Si diligenti. de for. comp. & can.15. Bullæ Cœnæ, verior & magis communis opinio est, quod per solam & simplicem citationem Iudex dicatur trahere personam exemptam, & sic excommunicationem incurrat. Abb. in cap. Significantibus n.2. de libel. oblat. Filiuc. tr.16. cap.10.q.6.n.260. Thom. Delbene cap.6. dub.1. n.1. quod & repetit cap.7. dub.1. n.1.

12 Idque sine difficultate recipiendum est ad terminos can. 17. eiusdem Bullæ, in quo excommunicantur vsurpantes iurisdictionem. Quia nimirum citatio est de exercitio iurisdictionis, vt probat l. Si quis postea quam, & l. vbi cœptum, ff. de iudic. Tondut. de præuent. tit.1. cap.19. n.3. Ac præcipuè quando citatio non fit ad instantiam partis, quæ licet producatur, cum tamen Iudex non decreuerit, non exercet iurisdictionem. At quando Iudex præcipit & mandat, tunc pro confesso & indubitato habetur actus iurisdictionis, quo immunitas turbatur, vsurpaturque iurisdictio Ecclesiastica, dum Iudex laicus audet auctoritatem suam exercere in personam fori Ecclesiastici. Quod autem vel sola commissio citationis facta à Iudice sit actus iurisdictionalis tradit Tondut. d. tom.1. cap.1. n.20. ac notat Delbene d. cap. 6. dub. 1. n.1. probaturque per textum in cap.1. §. Contrahentes, ibi: suorum auctoritate citati, de for. comp. in 6. Quoque ex ea resultet violatio priuilegij, quo gaudet exemptus à foro laicali, ne trahatur ad illud; firmant Abb. in d. cap. Significantibus n.2. Marant. in specul. iur. p.4. dist.11. n.2. & clarius Vbert. de citat. cap. 5. n.91. cum pleris que seqq. vbi in puncto dicit quod quando apparet citationem ad comparendum in foro laicali factam esse ex commissione Iudicis, non potest controuerti, quin exercuerit iurisdictionem in personam fori Ecclesiastici, ac proinde quin incurrerit in censuras.

13 Non obstant allegati in contrarium: Nam Vgolin. §.1. n. 11. & Duard. q.28. n. 4. in fine loquuntur de citatione facta à parte, & ex eo dicunt illam non operari incursum in censuras, quia Bulla Cœnæ loquitur de Iudice, non de parte. Bonacina verò disp.1. q. t6. pun.4. n.18. vel intelligendus est iuxta Vgolinum & Duardum quos allegat, vel diuersimodè intellectus non videtur attendendus, tamquam contrarius opinioni communi supra firmatæ.

Et in omnem euentum hi Doctores tamquam loquentes ad terminos canonis 15. induci non possunt ad terminos canonis 17. de vsurpantibus iurisdictionem. Cum verissimum sit citationem esse de exercitio iurisdictionis, vt supra probauimus. Illud etiam quod adducitur ex doctrina Glos. in d. cap. Si diligenti, quod pœna amissionis causæ in eo qui trahit Clericum ad Tribunal sæculare non habeat locum si vnica & sola citatio præcesserit, habet parem responsionem, quod scilicet opinio communis & melioribus fundamentis innixa stat in contrarium, solam nempe citationem ad incurrendam huiusmodi pœnam sufficere. Et pro hac etiam militant text. in cap. Placuit 1. & in cap. Grauamen extra de except. Prel. ac relatis Auctoribus Delben. de Imm. cap.5. dub. 2. ex n.12. vbi citat Goffred. Vincent. & Turrecrem: quibus addo Syluestr. in sum. v. Iudex 1. n.3. Graff. de effect. Cler. eff.1 n.415.

14 Ad quartum videtur respondendum affirmatiuè. Nam exemptio familiaris à foro laicali est introducta ad fauorem illius, atque adeo familiaris laicus originaliter subest iurisdictioni sui Iudicis, donec declaret se dicta exemptione vti velle. Interim autem Iudex laicus exercendo contra illum auctoritatem sibi à lege demandatam, nullam infert iniuriam exempto, nec ei imputari valet aliqua contumacia, maximè ante requisitoriam factam a Iudice Ecclesiastico, vt desistat. Sicuti in fortioribus terminis carcerationis Clerici firmant Gratian. cap. 190. n. 5. Mart. cons.162. num.6.

15 Et quamuis aliqui Doctores asserant, Clericum esse statim remittendum sine requisitione, attamen eorum opinio procedit in casu quo non dubitaretur de Clericatu; secus vero de laicis, & fortius quando adest aliquod dubium super illorum exemptione. Siquidem tunc verior videtur esse opinio firmantium esse necessariam requisitionem, vt per Doctores superius allegatos. Ac præterea quemadmodum hoc priuilegio non gaudent ijdem familiares, nisi quando actu sunt domestici Cardinalium, vel ab ipsis Cardinalibus pro suis negotijs mittuntur, vel recreationis causa ad tempus absunt ab Aula, ita quoque cum possit familiaris suo arbitrio non esse amplius familiaris, potest etiam renunciare dicto priuilegio, illud non deducendo, & Iudex sæcularis exercere suam iurisdictionem in illum tamquam laicum, & subditum ratione domicilij & originis. Tandem regulare est, quemcumque posse iuri & fauori pro se introducto renunciare. l. si quis in conscribendo, C. de Episc. & Cler. l. pen. C. de pact. cap. Ad Apostolicam de reg.

16 Statuendum tamen omnino est, non posse. Pro quo considerandum est, quod aliud est indultum concessum personæ contemplatione ipsius personæ, sicut Eugeniana Curialibus, patentes Cameralibus, & huiusmodi. Hæc enim indulta non attenduntur, nisi deducantur. Quia qui illa obtinet potest illis vti & non vti, dum ipsimet soli concessa sunt. Aliud verò est indultum concessum personæ ratione officij, & contemplatione Ecclesiæ, vt est in familiaribus, qui etiam sponte non possunt sibi præiudicare in præiudicium dignitatis Cardinalatus, vel Episcopalis. Priuilegium itaque fori competens familiaribus, non competit illis propter seipsos, sed propter alios, nempe Cardinales, vel Episcopos, quibus inseruiunt, vt tradunt ferè omnes allegati in 1. dub. & speciatim Delben. cap.4. dub.15. sect.1. n.14. & sect.2. n.16. Hinc autem sequitur, quod manente qualitate familiaritatis, ei renunciari non possit, cum hæc sit natura priuilegij concessi propter alium, cap. Cum tempore vbi Abb. in 5. not. de arbitr. Calder. cons.96. alias 1. de pac. Nam hic non solum concurrit fauor exempti, sed etiam ipsius Superioris, qui eum exemit, & eximendo suæ iurisdictioni subiecit. Vnde sua interest non perdere istam immediatam subiectionem. Propterea concludendum est pro opinione negatiua. Huc spectat quod voluit Rota in Legionen. matrimonij coram Pisaurien, quam refert Crescent. dec. 250. scilicet sententiam latam contra militem S. Iacobi de Spata exemptum fuisse nullam. Eoque magis quando priuilegium habet decretum irritans, cui partium consensu renunciari non potest ad Glos. in cap. Statutum, §. In nullo quoque de rescript. lib.6. Adi Consultationem nostram. Vbi licet contrariam sententiam tueri videamur, loquimur tamen in alijs terminis, cumque limitationibus suis.

17 Ad quintum clara est dispositio Leonis X. in sua Constitutione superius allegata, quod scilicet familiares ad hunc effectum gaudent, etiam si recreationis causa ab Vrbe, & Dominis suis sint absentes. Quod stabiliunt Bellet. disquis. Cler. p.1. tit. de fauor. Cler. real. §.3. n.26. & Sperell. dec.128. n. 39. tom.2. Immò Tondut. de præuent. tom.1. cap. 29. n.23. & seqq. dicit ad hunc effectum non requiri quod quis inseruiat Episco-

Episcopo mente & dente, sed satis esse, quod seruitium actuale alio modo præstet.

19 Nec obstat textus *in cap. Præsenti de præbend. in 6.* vbi Gemin. *n.3.* in primo dubio adductus, & hoc loco diluendus. Quia ibi non disputatur, an familiaritas per discessum etiam recreationis causa vltra duas dietas admittatur; sed solum, an beneficia Curialium, qui vltra duas dietas discesserunt, dicantur vacare apud Sedem, quod diuersum est. Immò cum nomen familiaris diuersis respectibus accipi possit, non omnia quæ sunt constitutiua familiaritatis ad vnum effectum, necessariò concurrere debent etiam ad alium. Ita notat in puncto familiaritatis ad effectum fori Tondut. *d. tom. 1. cap. 29. ex n. 15.* ibi: *Quæ in re supponendum est in primis nomen familiaris diuersimode, et ad diuersos effectus accipi posse.*

20 Ad sextum, ignorantiam excusare certi iuris est ex plurimis, quæ congessit Sayr. *de censur. lib. 1. cap. 18. per tot.* alijque passim, siue sit ignorantia iuris, siue facti, non tamen supina, affectata, aut crassa. Hinc videtur non incurrere excommunicationem Iudex si iustè credit familiarem non esse amplius familiarem, quia scilicet per plures menses in domo propria permansit seorsum à seruitio sui Domini, cùm familiaris dici non possit qui seorsum habitat, & non probat se continuare in receptione partis & salarij, cum mens & dens requiratur ad continuandam familiaritatem, vt plenè firmat Rota *dec. 584. n. 2. post med. & n. 3. p. 1. recent.*

21 Præsertim si communiter reputatur velle in patria remanere. Ex hoc enim oritur probabilissima crudelitas, quod nolit redire ad Dominum. Seraph. *dec. 199. n. 2.* sique etiam adest fama de hoc, quæ sola sufficit. Mantic. *dec. 523. n. 2.* Debet igitur probari præcisa scientia, quod vellet perseuerare in familiaritate, vt intret censura, quæ requirit præcisam scientiam, Vgolin. *in Bull. Cœn. §. 1. n. 4.* & alij. Nec refragatur notoria familiaritas. Vel quia non iustificatur tempore executæ citationis cum depositionibus decem testium iuxta tradita per Farinac. *q. 47. n. 267.* Vel quia notorium non est circa factum permanens, quod vlterius debet allegari, Farinac. *q. 21. n. 110.* Vel quia notorium nullos parit effectus, quando patitur aliquam difficultatem in facto, etiamsi modicam recipiat dubitationem, vt si familiaris absit à seruitio Cardinalis, vel Episcopi sine certa scientia animi ipsius redeundi, vel permanendi, vt latè firmant Surd. *cons. 405. n. 24. lib. 3.* Bursatt. *cons. 349. n. 7. & 8.* Bellam. *dec. 404.* Vel demum quia licet sit notorium populo, non tamen est notorium Iudici, vt Iudici, quod quidem requiritur. Farinac. *q. 21. n. 84.* Et propterea nullatenus locum habent, quæ de Clerico deduci solent. Tum quia data etiam notorietate antiquæ familiaritatis, cessare potest certa notitia familiaritatis actualis cum suis requisitis. Tum etiam quia longè differt Clericus & familiaris laicus. Illius enim, posito facto Clericatus, exemptio de iure est notoria, & indubitata. Huius autem est valde dubia. Hic momento potest non esse familiaris. Ille propter indelebilitatem characteris, cuiusmodi non est familiaritas, nequit non esse talis. Vnde obseruandum videtur, quod etiam respectu familiaris Episcopi, quem est magis certum dici exemptum à foro laicali, tota vis censuratum apud Sperell. *dec. 129.* constituebatur non in simplici carceratione, sed in contumacia non remittendi carceratum post præceptum ab Episcopo factum.

22 Attamen dicendum est, quod admissa scientia præteritæ familiaritatis, Iudex præsumitur scire eius continuationem. Rot. *dec. 584. n. 2. & dec. 645. n. 1. p. 1. rec.* Quod si huiusmodi præsumptio admittitur ad effectum reseruationum, multò magis admitti debet ad effectum gaudendi priuilegio fori, cùm non requiratur tam exacta probatio familiaritatis, nec exigatur qualitas continui commensalis, vt diffusè probat Barbos. *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 30. n. 36.*

23 Nec dicatur, quod exigitur præcedens monitio Iudicis Ecclesiastici pro remissione, vt Iudex laicus in censuras incurrat. Nam quando persona, quæ trahitur ad forum sæculare certum est, atque indubitatum, quod sit de foro Ecclesiastico siue id habeatur per notorietatem, siue per famam publicam, siue per communem existimationem, tunc quilibet actus iurisdictionis, quem laicus, cui hæc qualitas innotescit, in illam exercet, inducit incursum censurarum, vt satis perspicuè probat textus *in cap. Si Iudex laicus de sent. excom. in 6.* ibi: *etiamsi notorium fuerit, quod idem malefactor sit Clericus, qui huiusmodi priuilegio gaudere debeat, statim absque alia cognitione, vel fama publica de hoc extiterit, aut ipse pro Clerico communiter habeatur, incontinenti etiam ante cognitionem de Clericatu, Ecclesiasticæ Curiæ debet reddi.*

24 Et quamuis textus loquatur de Clericatu, Doctores tamen illum procedere etiam docent in familiare Episcopi, siue Cardinalis, quando eiusmodi qualitas est notoria in loco, itaut Iudex nequeat allegare ignorantiam, quæ non sit valdè supina, & affectata, quæ non excusat ab incursu censurarum. Nam cum sciat, ac scire debeat talem personam esse de foro Ecclesiastico, & nihilominus vult in illam iurisdictionem exercere, vtique vsurpat iurisdictionem Ecclesiasticam, & proinde incurrit ipso facto excommunicationem absque alia monitione, quæ ad hunc effectum necessaria non est. Vbert. *de citat. cap. 5. n. 67.* & Anonymus in apologia censurarum contra Rempublicam Lucensem *cap. 6.*

25 Minus etiam suffragatur quod qualitati familiaris Episcopi vel Cardinalis non possit applicari terminus *Notorij* facti permanentis. Nam etsi huiusmodi familiaritas non imprimat characterem indelebilem, tamen quandiu durat, operatur effectum exemptionis à foro laico: atque ideò sufficit quod probetur illam permansisse tempore quo laicus exercuit iurisdictionem, ad quod satis est id fuisse notorium in loco, vel haberi publica voce & fama, aut communi existimatione iuxta textum in *d. cap. Si Iudex laicus*, in quibus terminis idem asserit Sperell. *d. dec. 129. n. 19. & seq.* vbi adducit Bart. *in l. Omnes 2. C. de agricol. & cens.* Quo loco probat ignorantiam Banni non excusare à pœnis comminatis contra receptatores bannitorum, si id erat notorium. Et tamen Bannum potest deleri sicuti familiaritas. Vide Sayrum loco allegato, & Menochium *de arbitr. cas. 186.* qui est de ignorantiæ probatione, ac nostram Consultationem. *§. Immo multis cum seq.*

CONSVLTATIO XCVI.

An attentata per Iudices laicos contra S. Congregationis Immunitatis decreta, præsertim emanata cum participatione Summi Pontificis de iure subsistant? &

An Rei, qui ad Ecclesiam confugiunt, possint ab Ecclesiastico Iudice extraordinaria pœna puniri?

1 Qvod attinet ad primum, cum sint resolutiones factæ à Iudice maioris prærogatiuæ non licet laicis inferioribus factum Superioris redarguere. *cap. Cum inferior de maior. & obed.* Præcipuè in materia Immunitatis, in qua tam ex dispositione iuris communis & sacrorum Canonum præscripto, quam ex Constitutione fa. me. Gregorij XIV. huiusmodi quæstiones Ecclesiastico definiuntur iudicio, priuatiuè quoad laicalem potestatem per ea, quæ plena manu tradit Farinac. *in prax. crim. q. 28. n. 1. in fin. & in tract. de Immun. n. 367. & seqq.* Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 27. n. 1. & seqq.* vbi quod de iure Canonum & Pandectarum etiam ante Constitutionem Gregorij, nec Reges, nec Imperatores sibi talem cognitionem arrogare præsumebant. Thom. Delbene *de Immun. cap. 16. dub. 41. n. 3.*

2 Quod verò ad secundum videtur pariter res esse extra dubium. Probat textus *in cap. Inter alia de Immun. Eccles. §.* ibi: *Est tamen de eo quod iniquè fecerit legitimè puniendus, & hoc dummodo Ecclesiasticus Iudex delinquentis, qui ad altare confugit, saluam habeat & vitam & membra* ex traditis *in c. Reum 17. q. 4.* Præsertim si is, qui ad Ecclesiam confugit sæcularis Iudicis timeat crudelitatem; Nam secundum iura prædicta Ecclesiasticus Iudex confugientem extra ordinem iudicabit, tamquam effectum de iurisdictione sua. Thom. Delben. *d. cap. 16. dub. 31. n. 8.* Farinac. *in append. n. 339.* post Hostien. *in d. cap. Inter alia n. 1.* & Vitalin. *in Clem. 1. n. 71. de pœnis. & remis.* prout recensendo plura pœnarum genera, quæ ab Episcopis infligi possunt reis ad Ecclesiam confugientibus tradidere exemplificando in pœna pecuniaria, vel perpetuæ seruitutis in subsidium erga offensum Glos. *in d. c. Reum v. vel ad mortem*, Hostien. *in cit. cap. Inter alia n. 1.* vbi grauiter expostulat, ac reprehendit Prælatos, qui confugientes dimittunt impunes, & de pœna detrusionis in monaste-

monasterium Farinac. *in alleg. appendic. n.* 334. Et de pœna ex ilij, perpetui carceris, & triremium etiam in perpetuum firmarunt Gambacurta, Cutellus, & alij relati per Thom. Delben. *eo cap.* 16. *dub* 31. *sub n.* 3. *&* 4.

3 Et licet non desint qui contrarium sentiant quoad pœnam corporalem, attamen cessat omnis difficultas quando pœna triremium & huiusmodi non est irrogata vel ab Episcopo, vel ab alia potestate Ecclesiastica inferiori à S. Congregatione Immunitatis, vel à Summo Pontifice, quem illa repræsentat, in quibus terminis loquuntur ac procedunt dicta Doctorum, ipsorumque interpretationes doctrinales super Canonibus in materia Immunitatis; quoniam ipsi & scriptis legibus & magis receptis opinionibus alligantur, vt colligitur ex traditis per Decian. *tr. crim. lib.* 6. *c.* 27. *n.* 2. *&* 3. non autem quando eiusmodi pœnæ ordinatæ sunt ab eadem S. Congregatione, vel ab ipso Summo Pontifice, qui nedum in parte, & sic quoad pœnas antedictas, sed etiam in totum potest Immunitatis relaxare præsidium. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 27. *n.* 3. Farinac. *in append. cap.* 22. *n.* 346. Est enim solius Papæ Immunitatem declarare, restringere, augere, & limitare, prout sibi visum fuerit secundum casuum contingentiam. Ambros. *item de Immun. cap.* 1. *n.* 6. Grasset. *de homicid. prodit.* §. 29. *&* 30. Genuen. *in prax. cap.* 76. Papa enim est viua lex, quæ semper loquitur, & quicquid in dubijs statuit circa Canonum interpretationes, si illorum intellectui est conforme, censetur illos approbare, si verò illorum dispositioni repugnat, censetur eadem potestate qua condidit abrogare. *cap.* 1. vbi Doctores *de Constit. in* 6. Quippè quod omnes Canones habeat in scrinio pectoris sui. *l. Omnium, C. de testam.* Quemadmodum etiam in simili videmus, quod Pontifex concedit suis Legatis quos mittit ad Principes sæculares facultatem extrahendi delinquentes ab Ecclesijs in casibus sibi beneuisis. Decian. *d. lib.* 6. *cap.* 27. *n.* 4. Farin. *in præcit. append. n.* 346. post principium.

4 Inde fit, vt postquam delinquentes fuerunt auctoritate Summi Pontificis puniti extraordinaria pœna triremium, non possunt iterùm puniri per Iudices laicos. Quia solum respectu pœnę impositæ cessauit Immunitas, cui Pontifex potuit, vt dixi, derogare. At nullus alius, præsertim Magistratus laicus potest aliam nouam pœnam imponere, quia inde violatur Immunitas Ecclesiastica, quæ alioquin reo non suffragaretur, vt docent post Glossam & antiquiores Farinac. *in d. append. cap.* 21. *n.* 340. Decian. *eo lib.* 6. *cap.* 29. *n.* 6. Castropalaus *tom.* 2. *tract.* 11. *de reuer. deb. loc. sacr. disp. vn. pun.* 11. *n.* 10. Dian. *resol. moral. p.* 6. *tr.* 1. *resol.* 33. Thom. Delben. *d. cap.* 16. *dub.* 31 *n.* 9. *&* 10.

5 Maximè quando confugientes non solum non sunt in pristina sua libertate dimissi, sed immò vincti in triremibus adhuc detinentur addicti luitioni pœnæ ab Ecclesia impositæ sub fide & potestate eiusdem. Quibus stantibus contemptus & offensa Ecclesiasticæ Immunitatis videretur inexcusabilis, quemadmodum videmus, quod reus ductus ad mortem, vinctus à birruatijs Curiæ sæcularis transeundo per Ecclesiam, Immunitatem non acquirit; quia iam in potestate Curiæ sæcularis suam amisit libertatem. Archid. *in cap. Sicut antiquitus n.* 247. *q.* 4. Oldrad. *cons.* 54. *n.* 4. Farinac. *de Immun. cap.* 15. *n.* 201. *& seq.* Gutier. *quæst. ciuil. lib.* 3. *q.* 5. *nu.* 1. Ita etiam dicendum contra Iudices laicos, nullam eosdem acquirere potestatem in personam damnatorum quorum dominium, & possessionem nondum Ecclesia perdiderat. Quia ad suam pristinam libertatem adhuc non sunt restituti, nec liberatiò potestate Ecclesiæ, ad hoc vt fieri possint capientium. *argum. text. in* §. *feræ, instit. de rerum diuis. & l. naturaliter,* §. *Illud quæsitum, ff. de acquir. rer. domin.*

CONSVLTATIO XCVII.

An statuta, seu edicta laicorum, in quibus puniuntur damna in agris ab animalibus data, comprehendant etiam rusticos, agricolas, & operarios, & laboratores retinentes ac conducentes animalia Ecclesiæ, vel personarum Ecclesiasticarum, dum ipsorum culpa ab illis committitur damnum super bonis laicorum?

1 AFfirmatiuè resoluendum censeo. Quia in vim huiusmodi statutorum siue edictorum nec turbatur, nec in aliquo læditur, seu restringitur Ecclesiastica libertas, vt amplè probat Butr. *in cap. Grauamen n.* 1. *de sent. excom.* Felin. *in cap. Ecclesia S. Mariæ n.* 104. *ante fin. de constit.* Grammat. *cons. ciuil.* 102. *n.* 8. *& seqq.* Quod etiam prosequitur Surd. *cons.* 301 *n.* 88. *lib.* 3. & Roderic. *q. reg.* 66. *a.* 2. *to.* 1.

2 Et quidem omnino admittendum videtur. Nullibi enim de iure cautum reperitur, quod tales personæ gaudeant fori priuilegio, vt post Butrium concludit Felin. *in cap.* 2. *n.* 3. *de for. comp.* Decian. *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *c.* 9. *n.* 58. Farinac. *in prax. q.* 8. *n.* 46. & Roderic. *loco allegato.*

3 Nec refragatur Panorm. *in d. cap.* 2. *sub n.* 6. dum ait, tales personas gaudere fori priuilegio, quando conueniuntur super re Ecclesiastica, quam ipsi conducunt. Quia id procedit quando agitur super re, seu animalibus Ecclesiæ, vel personarum Ecclesiasticarum, secus autem quoties ipsi famuli & laboratores conueniuntur ex suo delicto, vt rectè declarat Speculator, quem Panormitanus pro se adducit *in tit. de compet. Iudic.* §. 1. *sub n.* 27.

4 Idque comprobatur, quia in huiusmodi casu nullum infertur Ecclesiæ grauamen, sed duntaxat puniuntur tales personæ ex propria culpa, & negligentia, sicque ex proprio facto & delicto, vt aduertunt Grammat. *d. cons.* 102. *n.* 10. *cum seqq.* & Surd. *d. cons.* 301. *sub n.* 88. Et longè minus læditur Ecclesiastica libertas. Quia rustici, & animalium custodes, ac personæ huiusmodi cum suam habeant mercedem, ex illa reficiuntur damna, quæ propter suam negligentiam & culpam inferuntur, prout etiam considerarunt Butr. *in d. cap. Grauamen sub n.* 18. & Grammat. *d. cons.* 102. *n.* 11.

5 Quæ præsertim eo faciliùs locum habent, cùm concurrerit legitima consuetudo, ex qua super damnis datis per eiusmodi personas soli Iudices laici cognoscunt, quæ cum sit in hoc casu particularis, est attendenda, vt in fortioribus terminis tradunt Couar. *pract. qq. cap.* 31. *sub n.* 5. Clar. *in pract. crim.* §. *fin. q.* 36. *sub n.* 2. Villalob. *in commun. opin. v. Clerici, fallent* 5.

6 Aduerto tamen, quod licet allegati per Surdum *d. cons.* 301. *n.* 88. tenuerint, Iudicem laicum quoad personas Custodum animalium ratione propriæ culpæ & delicti, non tamen quoad animalia Ecclesiasticorum cognoscere posse, attamen conclusio hæc non ita simpliciter procedere videtur, sed adhibitis nonnullis declarationibus ac circumstantijs.

7 Prima est, dummodò ex dolo & culpa Custodis damnum ab animalibus datum fuerit. *cap. fin.* & ibi Glos. 1. *de iniur. & damn. dat.* Ioseph. Ludou. *dec. Perus.* 19. *n.* 11. Crauet. *cons.* 353. *n.* 4. *& seq.* prout etiam intelligit idem Surdus, & ab eo citati. Huiusmodi autem qualitas doli & culpæ Custodis cùm de iure non præsumatur ad *l. merito, ff. pro soc.* & ad fundandam Iudicis laici iurisdictionem requiratur, debet ante omnia probari. Farinac. *q.* 21. *n.* 87.

8 Secunda declaratio est, quod non propterea custodes etiam data culpa & negligentia tenentur resarcire damnum versum in vtilitatem animalium Ecclesiasticorum, quatenus pasti fuerint in laicorum pabulis. Ad hoc enim tenetur Dominus animalium, *l. Quintus, & l. seq. ff. ad l. Aquil. l.* 1. *ff. si quadrupes paup. fec. d. c.* Alciat. *præsumpt.* 50. *n.* 3. Menoch. *lib.* 6. *præsumpt.* 71. *n.* 5. Surd. *de alim. tit.* 8. *priuil.* 62. *n.* 2. *& cons.* 561. *n.* 26. *lib.* 4. Gratian. *discept.* 80. *n.* 3. *tom.* 1.

9 Tertia est, quod dato damno in bonis proprijs iusdicentis, non potest sibi ipsi super prætenso damno ius dicere, cum sit contra textum *in l. Qui iurisdictioni* 10. *ff. de iurisd. omn. Iudic.* Gratian. *d. discept.* 80. *n.* 5. Nec per Iudices ab eo deputatos ex notabili doctrina Bart. communiter approbata

in

in d. l. Qui iurisdictioni, Roland. *cons.* 16. *n.* 6. *lib.* 2. Surd. *cons.* 47. *n.* 2. *lib.* 1. Menoch. *cons.* 721. *n.* 44. *lib.* 8. cum alijs per Gratian. *discept.* 809. *n.* 72. *& seq. tom.* 5. deductis.

20 Quarta declaratio est, vt pro prætenso damno cum animalibus nunquam deueniri possit ad capturam personæ custodis, sed prius alijs remedijs agendum est. Gratian. *ibid.* Catoc. *de locat. & conduct. tit. de damn. dat. n.* 10. Surd. *d. cons.* 561. *n.* 27.

Quinta sit, quod neque Ecclesiastici tenentur ad solutionem pœnę pro damnis datis casualibus ab animalibus tam proprijs, quàm communibus, nec illorum Custodes. Quia de iure communi pro damno dato ab animalibus casuali non debet solui pœna, sed Dominus animalium liberatur reficiendo damnum iuxta text. *in l.* 1. *in princ. ff. si quadr. paup. fecis. dic.* vbi etiam Glos. *v. Actio* notat, quod damnum solum est in æstimatione, & quod ista actio est solum ciuilis, & non datur à lege ex maleficio vel quasi, sed solum propter pauperiem illatam; itaut non possit agi de pœna, quæ solum consideratur, quando agitur criminaliter, & ad publicam vindictam, *l. Infamem, ff. de public. iudic.* Burr. *in rubr. de iudic. col.* 1. *post med. vers. causa ciuilis*, & ibi Dec. *n.* 96. *in fin.* Rip. *n.* 92. *&* 99. Bers. *n.* 69. Casus enim fortuiti nemini imputantur, *l. Quæ fortuitis circa fin. C. de pignor. act.*

Quibus fortasse rationibus Sacra Congregatio Concilij semel atque iterùm declarauit nec animalia Ecclesiasticorum, nec eorum Custodes ad pœnas laicorum statuto inductas aliquo pacto teneri, prout *in vna Hostunen.* die 25. Septembris 1609. declarauit hunc in modum. Statuta laicorum prohibentia moram, vel ingressum simpliciter, vel ad tempus quibuscumque animalibus, pœnasque huic prohibitioni adiunctas tam amissionis alicuius ex animalibus deprehensis, quàm etiam carceris, vel solutionis certæ pecuniæ in dominos, vel famulos eorum custodiæ deputatos nequaquam animalia Clericorum, ipsorumque personas, aut famulos comprehendere. Idem censuit in vna Brundisina pro Capitulo, & Clero Terræ *Mesania* sub die 13. Iulij 1616.

21 Verùm hac de re extat S. Congregationis Cardinalium controuersijs iurisdictionalibus præpositorum prudentissimum decretum, quod alibi integrum adducimus, in cuius §. *vltimo* sic habetur: *At quando Coloni, & ministri Ecclesiarum, & Clericorum cum animalibus proprijs bona laicorum damnificant, cognitionem tam quoad bona, quàm quoad personas laicorum, & eorum animalia spectare ad Iudicem laicum priuatiuè. Sed si cum animalibus Ecclesiasticorum, vel Ecclesiarum quoad personas spectare ad laicum, quo verò ad animalia ad Curiam Ecclesiasticam.* Quod decretum cùm sit vltimum est attendendum, atque ex eo confirmata manet nostra sententia.

[De pœna verò, quæ appellatur Tripedica in vna Molfecten. 4. Decembris 1657. declarauit, vt sequitur: *Ricorse il Vescouo altre volte a questa S. Congregatione acciocbe dichiarasse, che lo statuto del luogo, che dispone che i buoui, mentre sono in atto di coltura, debbano stare nelle possessioni de padroni con due legami sotto pena chiamata Tripedica di due carlini per boue, non fosse comprensiuo de' Chierici. E perche hebbe ordine di regolarsi conforme vn decreto generale inuiatogli a questo effetto, nel quale si conteneua che quando gli animali degli Ecclesiastici fossero trouati a far danno ne' beni de' secolari, il Giudice laico potesse procedere contro i Coloni de' sudetti Ecclesiastici per il pagamento della pena. Ora rappresenta, che il detto decreto è pregiudiciale e contrario allo stile di tutto il Regno, di non astringer gli Ecclesiastici al pagamento della pena, ma solo del danno, e supplica per ordine più preciso che la pena di Tripedica non possa esiggersi, ne dagli Ecclesiastici, ne da' loro Coloni, e custodi.* Cong. Immunitatis, &c. declarauit: Statutum non comprehendere. Et supposita consuetudine detur decretum in causa Castrensi.]

CONSVLTATIO XCVIII.

1 *Titius, Officialis Curiæ laicæ declaratus incidisse in censuras can.* 15. *Bullæ Cœnæ Domini, & absolutus ab Ordinario sub conditione expressa* in cap. De cętero 11. cap. Ea noscitur 13. cap. Quod de his 26. & cap. Quamuis 58. de sent. excom. *nempè vt quando posset se in Romana Curia per seipsum, vel Procuratorem præsentare gratia petendi absolutionem reseruatam Romano Pontifici, petit dispensari à dicta obligatione, prætexens, quod periculosum sibi esset ob nimiam suæ Regionis distantiam iter tam longum aggredi, & prosequi sine propriæ vitæ discrimine, nec itidem posse alium sui loco mittere citra magnam impensam, ac graue dispendium, quod eius statum diminueret. Quæritur*, an sit annuendum?

2 Respondeo, secundùm ea quæ proponuntur quoad personalem accessum posse dispensari, ne cum graui eius detrimento cogatur deserere munus publicum Officialis quod exercet, cum verba generalia tam *d. cap. Quod de his, vel ab hoc alio impedimento canonico retrahatur*, quàm alteriùs *cap. Quamuis, siue quolibet impedimento canonico retrahatur, quominus Romanum Pontificem possit adire*, Doctores exemplificent in gerente aliquod munus publicum, adeò vt sine graui eius detrimento nequeat illius exercitium deserere. Ita Alter. *de cens. tom.* 1. *disp.* 22. *de excom. Bull. Cœn. lib.* 5. *cap.* 2. *sub lit. D.* & Duard. *in comm. ad d. Bull. lib.* 3. *§.* 2. *q.* 8. *n.* 2. Satisque regulariter sit quodlibet impedimentum, quod viri prudentis arbitrio censetur legitimum, sicut post Cornejo *p.* 3. *tr.* 5. *disp.* 11. *dub.* 2. respondit Dian. *p.* 5. *tr.* 9. *resol.* 6. *& p.* 7. *tr.* 10. *resol.* 23.

3 Quo verò ad Procuratorem negatiuè videtur respondendum, cùm non sit opus aliquem mittere, sed hoc possit alteri, Romam accessuro, vel alteri demandari iuxta notata per Bonac. *de censur. disp.* 1. *q.* 3. *pun.* 3. *q.* 2. *n.* 4. Quod etiam tenet in sua praxi *cap.* 53. Simon Ceruinus, Parochus S. Nicolai ad Carcerem Tullianum, vir iudicio, dexteritate, atque candore animi nulli secundus.

CONSVLTATIO XCIX.

An filij sæculares Clerici coniugati gaudeant priuilegio fori, quo gaudet eorum pater? Et quid de eorum vxoribus? Et Clericis syluaticis? & oblatis?

1 Negatiuè respondendum videtur. Nullo enim iure cautum reperitur quod filij laici Clericorum coniugatorum fori priuilegio gaudeant. Immò contrarium suadetur ex dispositione textus *in cap. vn. de Cler. coniug. in* 6. dum ibi statuit Bonifacius VIII. Clericos coniugatos, præter illa duo priuilegia personalia Canonis & fori, in cæteris nullo debere frui priuilegio, prout fruerentur, si eorum filij à iurisdictione, & potestate laica eximerentur, vt ibi notauit Io. de Lignano, Franchus, & alij locis mox allegandis. Tum ex regula generali, quod, priuilegium alicui ratione qualitatis personalis concessum, nunquam ad illius vxorem, & filios extendi debeat, nisi in iure expressum fuerit. *cap. Ne aliqui*, vbi hoc notant Io. Andr. Franc. Gemin. & alij communiter *de priuil. in* 6. Qua ratione vxoribus, & filijs huiusmodi Clericorum non competere priuilegium fori in specie tradiderunt Io. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de Cler. coniug. sub n.* 5. *v. Vxor;* Ioan. de Lign. quem refert, & sequitur Franch. *in d. cap. vn. §. fin.* Butr. *in cap.* 2. & ibi Alex. de Neu. *de for. comp.* ac probat Sanch. *de matr. lib.* 7. *disp.* 47. Bonac. *de legib. disp.* 1. *q.* 3. *pun.* 7. *§.* 2. *n.* 9. *&* 10. Salas *eod. argum. disp.* 17. *sect.* 11. alijque passim.

2 Et quamuis plerique tam iuris ciuilis, quàm canonici interpretes absolutè tradiderint filios Clericorum gaudere priuilegio fori, sicuti & eorum parentes, vt per Specul. loco citato, & alios, quos congerunt, & sequuntur Decian. *tr. crim. lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 84. & Farinac. *in prax. q.* 8. *n.* 189. *& seqq.* horum tamen sententia intelligenda est de filijs Clericorum, quos illi, antequam ad Clericatum, vel ad Sacros Ordines promouerentur, legitimè susceperunt. Cùm enim priuilegium competens huiusmodi Clericis, qui

relicto

relicto statu coniugali corpus & animam in diuinum obsequium tradiderunt, sit plenum, & absolutum, illisque omni iure debitum, vt per Innoc. *in cap. 1. de maior. & obed.* non immeritò illud etiam ad filios, quos iam legitimè procrearunt, diffundi potest, vt benè declarat Franch. *d. cap. vn. §. fin.* & consentiunt ferè omnes Doctores, vt per Sanch. *d. disp. 47. in fin.* Barbos. qui alios adducit *in cap. 39. num. 62. in fin. lib. 1. de iur. Eccles.* vbi etiam refert declarationem S. Congregationis Immunitatis in vna *Callien* die 18. Martij 1631.

3 Contra verò in Clericis coniugatis, qui transeundo à statu, & professione Clericali ad statum coniugalem, vt inquit textus *in cap. Quod à te de cler. coniug.* voluptatibus, & carnalibus desiderijs intenti, diuinis & Ecclesiasticis obsequijs vacare non valent, & ob Immunditiam suam Ecclesiasticis Sacramentis, & beneficijs indigni censentur. Et propterea ratione solius characteris priuilegium retinent satis tenuè ac limitatum, quodque, nonnisi concurrentibus pluribus requisitis, de quibus *in d. cap. vnic.* & per Concilium Trid. *sess. 23. de ref. cap. 6.* in eorum persona vix vnquam, vel rarò practicari potest, vt benè aduertunt Scacch. *de iudic. lib. 1. cap. 11. num. 20.* Farinac. *d. q. 8. num. 6. in fin.* non est ferendum quod illud ad filios suos, quos post desertam Ecclesiasticam professionem susceperunt, extendere valeant; itaut laicus qui patrem habet Clericum coniugatum eodem priuilegio gaudere debeat, quo gaudet verus Clericus Ecclesiæ seruitio in cœlibatu deditus, aut actu Sacerdos.

4 Cùm itaque hoc priuilegium in persona merè laicali nullo iure diuino, aut humano fuerit introductum, sed ad summum ex generalibus Doctorum conclusionibus quodammodo deduci videatur, certum est per contrariam consuetudinem in certo, & particulari loco remoueri posse iuxta ea, quæ de viribus consuetudinis in hac materia tradunt communiter Doctores *in d. cap. vn. de secund. nupt.* Abb. *in cap. Cum venissent de eo, qui mit. in pos.* Couar. *pract. quæst. cap. 31. num. 5.* Clar. *in prax. lib. 5. qu. 36. num. 5.* Farinac. *d. q. 8. sub num. 3.* Cened. *quæst. pract. q. 4. nu. 17. & seqq.* Cumque non desint Doctores etiam magnæ authoritatis, qui dicunt huiusmodi priuilegium tanquam merè personale ratione characteris, & ordinis non esse extendendum ad alias personas, & signanter ad vxorem, & filios, vt dicit Io: And. *in d. addit. ad Specul. num. 4. & 5.* Alex. de Neu. *in d. cap. 2. num. 12.* & etiam Imol. *num. 3. de for. comp.* Anchar. *cons. 196. num. 4. in fin.* Sanch. post alios, quos adducit *ex lib. 7. disp. 47. num. 1. & 3. ex d. sextu in cap. 1. de Cler. coniug. in 6.* Vbi priuilegium fori detur restrictum ad personam ipsorum Clericorum coniugatorum per dictionem illam *huiusmodi*, quæ restringit ad personas, & ordinem expressum. Feder. *de Sen. cons. 25. num. 4.* Surd. *cons. 308. num. 16.* Rot. *decis. 200. num. 6. p. 4. recent.* & *in Vrgellen. Sacristiæ* 3. Iunij 1624. coram Manzanedo, & Concilium Trid. *d. sess. 23. cap. 6. de ref. §. in Clericus vero* potiùs restringit, quàm ampliat priuilegium Clericorum coniugatorum; ideò dicendum est huiusmodi consuetudinem fore obseruandam. Quia potest in aliqua parte diminuere priuilegia Clericorum, licet non in totum tollere, etiam quando agitur de immunitate Ecclesiastica. Et sic valet consuetudo, quod in aliquibus causis Clerici subijciatur Iudici laico. Couar. *d. cap. 31. n. 5.* Guglielm. de Bened. *in repet. cap. Raynutius de testam. v. Et vxor num. 322.* Boer. *decis. 64. num. 20.* Tiraquell. *de retract. consang. §. 32. glos. 1. num. 81.* Garz. *de nobil. Hispan. glos. 9. num. 4.* Clar. *d. q. 36. nu. 3.* Natt. *cons. 63. in fin.* Villalob. *commun. opin. v. Clericus nu. 8.* Gratian. *discept. 340. nu. 39.* Carol. de Grass. *de effect. Cler. eff. 1. n. 788.* Farinac. *d. q. 8. n. 3.*

5 Si igitur valet huiusmodi consuetudo, & est obseruanda quoad Clericos, quod in aliquibus casibus particularibus subijciantur iurisdictioni laicali, multò magis erit obseruanda in filijs sæcularibus Clerici coniugati, qui sunt merè laicali, & in quibus non militat tanta ratio quod non subijciantur iurisdictioni laicali, arguendo de maiori ad minus, vt per Euerard. *in loc. à maior. ad min.* Et quia priuilegium non habent ex se, sed ex persona patris, qui habet etiam limitatam exemptionem quoad priuilegium Canonis & fori, non autem quoad exemptionem à gabellis, & alijs muneribus sæcularibus, *cap. 1. de Cleric. coniugat. in 6.* Couar. *pract. quæst. 31. num. 9.* Capt. *cons. 87. num. 85.* Guidop. *decis.* 583. *num. 2.* Ricc. *decis. 169. p. 3.* Beller. *disq. Cler. p. 1. §. 8. n. 11.* vbi quod nec etiam gaudet beneficio *cap. Odoardus de solut.* Cost. *de remed. subsid. cap. 29.* Ricc. *in prax. resol. p. 1. resol. 253.* Præsertim si consuetudo sit immemorabilis, quæ habet vim tituli, & priuilegij, *l. 1. §. Denique, l. 2. §. Apud Namus. ff. de aqu. pluu. arc. l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqu. quotid. & æstiu. cap. super quibusdam, §. Præterea*, vbi Glos. *v. non extat memoria de verb. signif.* Dec. *cons. 85. num. 2. & cons. 117. in fin.* Ruin. *cons. 28. num. 11. vol. 2.*

6 At nihilominus tenendum est, filios etiam laicos Clericorum coniugatorum gaudere priuilegio fori, quo Clericus pater gaudet. Probatur expresè per textum *in l. Omnis, C. de Episcop. & Cler.* & supponunt omnes scribentes eo loco, tenetque post Imolam Franchus pro contraria sententia minus rectè allegatus *in cap. Clerici, §. vlt. n. 6. de Cler. coniug. in 6.* Bertachin. *in reper. v. Clericus*, Specul. *lib. 4. p. 3. tit. de Cleric. coniug. n. 5.* allegans textum *in d. l. Omnis*, Afin. *de execut. §. 1. cap. 52. nu. 16.* Carol. de Grass. *effect. cler. 1. num. 189.* ac latissimè Decian. *tr. crim. lib. 4. cap. 9. à num. 49.* alijque communiter.

7 Quæ verissima conclusio indistinctè per Doctores tradita restringi non potest ad filios ante Clericatum susceptos. Quod probatur ex eodem textu *in d. l. Omnis*, vbi Glos. ac docent communiter Doctores, præterque Farinacium, Decianum, & Grassum locis allegatis, tradunt nominatim Milanen. *decis. Sicil. 10. num. 9. lib. 1.* Borell. *in sum. dec. tit. 8. nu. 26.* Doctorum enim indistincta opinio habetur pro lege, eiusque appellatione venit. Decian. *cons. 111. nu. 17. lib. 3.* estque pro lege tenenda itaut sufficiat eam allegare præsertim vbi lex deficeret. Alex. *cons. 51. nu. 5. & cons. 55. num. 14. lib. 4.* Anan. *cons. 28. num. 3.* dicens, quod vbi deficit lex, recurritur ad opinionem maiorum, quæ pro lege habetur. Potiùs autem ad fauorem dictæ distinctionis allegari poterit Glossa *in d. l. Omnis, v. filij.* Sed ea, quemadmodum breuissima, ita clarissima est, ibi: *filij ante concepti*; nam post sacros ordines essent incestuosi, & Doctores ibi disputant, an sint incestuosi, vel spurij, eo quia supponuntur procreati post ordinem Sacrum. Quare cum in hoc casu agamus de filijs conceptis post Ordines minores, non autem post Ordines sacros, ideò non solum cessat procul dubio Glossa, sed etiam retorquetur.

8 Estque item ponderandum, quod distinctio eiusmodi inter natos ante, & post susceptum Ordinem Clericalem non potest considerari, nisi in Clerico bigamo. Quia habenti vxorem non potest conferri nequidem prima tonsura, vt probat textus *in cap. fin. de tempore Ordin. in 6.* nisi velit Religionem intrare, aut ad Sacros Ordines promoueri. Et ideò non procederet distinctio, nisi in eo, qui ex prima vxore habuit filios, & ea mortua, suscepit Ordinem Clericalem, ac deinde transiens ad secunda vota, procreauit alios filios. Quoniam cum Doctores, limitando regulam, dicant quod filij naturales Clericorum coniugatorum non gaudent hoc priuilegio, sed solum legitimi, non possunt adesse filij legitimi post susceptum Ordinem, nisi sint nati ex secundo matrimonio, & in hoc casu frustra laborassent in firmando, quod filij legitimi, & naturales Clericorum coniugatorum gaudent priuilegio fori. Quandoquidem notissima est iuris conclusio, quod Clericus bigamus non gaudet fori priuilegio, vt probat textus *in cap. 1. de bigam. in 6.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 8. cap. 4. quæst. 12.* Rota *in Ferrarien. Pensionis* 21. Martij 1627. coram Card. Virili, quæ est *decisio 50. p. 5. rec.* Quod si pater Clericus bigamus non gaudet, eo minus gaudebit & filius. At cum omnes teneant filium Clerici coniugati gaudere, fatendum est, Doctores intellexisse de nato post susceptum Ordinem, non autem ante.

9 Nec etiam mouere nos debet ratio illa textus *in d. c. Quod à te de Cler. coniug.* Siquidem hic textus loquitur solum de priuatione beneficij, non de priuilegio fori, quo si quis priuandus esset, esset ipse pater non valens continere; & tamen Clericus iam existens, vxorem postea suscipiens, retinet priuilegium fori, vt in terminis de Clerico existente infra Subdiaconatum est textus *in d. cap. 1. Cler. coniug.* & de his loquuntur passim Doctores, speciatim Sanchez *de matrim. d. lib. 7. disp. 45. per tot.* Rota *decis. 293. num. 5. post 2. vol. Farinacij.* Sicque ratio textus *in d. cap. Quod*

à te non est ratio sufficiens, vt Clericus matrimonium contrahens, qui incontinentiæ author est, priuetur priuilegio fori, nec inducere potest, vt filij, in quibus nulla culpa, nisi paterna considerari potest, eodem priuilegio priuentur.

10 Immò ratio quare filios huiusmodi priuilegium comprehendat per Doctores considerata, præcipuè per Decianum, & Grassum locis citatis, sanè procedit non tam in filijs ante Clericatum, quam post Clericatum genitis. Quia sunt tam ipsi, quàm illi paterni corporis pars. Quod non per fictionem, sed per veritatem, & secundum naturam procedere dicit Castr. *cons.* 351. *num.* 7. Itaut in omnibus procedat, patrem in filiorum corporibus cruciari. Subsistente autem eadem ratione, dispositio generalis, loquens de filijs ita extenditur ad nascituros, sicuti ad iam natos. Oldrad. *cons.* 65.

11 Et quidem regula est, quod quando lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. de pretio, ff. de public. l.* 1. *& l. generaliter, ff. de leg. præst.* Ias. *in l. Non dubium num.* 38. *C. de legib.* Præsertim in præiudicium iurisdictionis Ecclesiasticæ, ad cuius fauorem solet fieri interpretatio, ne detur occasio sæcularibus eam deludendi, *l. Sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. fun.* Ias. *in auth. Ingressi num.* 32. *C. de Sacros. Eccles.* Tiraquell. *de pia caus. priuil.* 78. Decian. *cons.* 149. *num.* 4. Burat. *decis.* 432. *& decis.* 580. *num.* 11. Quamobrem huiusmodi distinctio est protsus reijcienda ex pluribus.

12 Primò, quia vbi agitur de aliquo priuilegio filiorum ex dignitate patris consequendo, non attenditur, an filij fiut nati ante vel post dignitatem adeptam, per textum in *l. Senatoris filium* 5. *ff. de Senator.* ibi: *Non interest, an in senatoria dignitate constitutus eum susceperit, an ante dignitatem.*

13 Secundò id etiam probat textus *in l. Cum aduocatio* 8. *C. de Aduocat. diu. iudic.* vbi Imperator dando priuilegium personale Aduocatis Prætorianis, dicit illud competere eorum liberis quandocumque genitis. Vbi Albericus id notat præcipuè ad fauorem filiorum natorum tam ante, quàm post paternam dignitatem.

14 Tertiò idem clarius probat textus *in l.* 2. *C. de Aduoc. diu. iudic.* Vbi dicitur Aduocatos amplissimæ tuæ Sedis, qui pro tempore ad Fisci Patroni gradum, & officium prouehuntur vnà cum liberis iam natis, vel postea procreandis ab omni cohortalis, seu cuiuslibet conditionis vinculo immunes ac liberos cum patrimonio suo conseruari decernimus.

15 Quartò à fortiori id ipsum probat textus *in l. Nec Dorotheum* 61. *C. de Decurion. lib.* 10. vbi ait, quod nati post paternam dignitatem multò magis gaudent immunitate patri concessa, quàm nati ante paternam dignitatem.

16 Quintò non solum id procedit de iure ciuili, sed etiam de iure Canonico, vt probat textus *in cap. Ad extirpandas de fil. presbyt.* Vbi primum filium presbyterorum simpliciter vocat, & postea de ijsdem loquens, dicit, *siue geniti sint in sacerdotio, siue non.* Vnde patet nihil referre, an filij Clericorum fuerint ab eis suscepti antequam ad Clericatum, vel ad Sacros Ordines promouerentur, vel postea, prout dictum textum explicat Tiraquel. *de iur. primog. quæst.* 31. *sub num.* 12.

17 Sextò adduco doctrinam Baldi *in l.* 2. *ad fin. C. de libert. & eor. liber.* Vbi quod in fauorabilibus factum patris indistinctè prodest liberis tam natis, quàm nascituris.

18 Septimò profero aliam conclusionem communiter receptam in ea controuersia, si statutum deferat successionem primogenito Regis, in eoque extent filij nati tam ante, quàm post Regnum acquisitum, quod sit præferendus primogenitus natus post Regnum acquisitum, quasi is dicatur primogenitus Regis, de quo loquitur statutum, vel consuetudo, non cæteri nati ante, vt post, Iacob. de Beluisio expresè voluit Bald. *in l. Imperialis, §. illud, C. de nupt. & in l. vlt. C. de Decurion. lib.* 11. Aluarot. *in cap.* 1. *tit. de feud. March.* cum alijs per Tiraquell. *d. q.* 31. *n.* 22. Vnde videtur inferri, quod magis est filius Clerici qui natus est post Clericatum, quàm qui antea. Hinc natus ante dignitatem patris, qui illum illustrem facit, non illustris est, sed tantum clarissimus, vt notat Glos. *in d. l. Senatoris filium, ff. de Senator. & l. si Senator,* vbi Bart. & Io: de Plat. *C. de dignit. lib.* 12. cum alijs per Tiraquell. *d. q.* 31. *n.* 6. relatis. Et generaliter iura immunitatum, vacationum, sepulchrorum alicui, & ipsius posteris concessa, indifferenter, indistinctè, & æqualiter ad liberos quocumque tempore natos pertinent, *l.* 4. *ff. de iur. immun. l. vacatio* 13. *ff. de mun. & honor. l. Vel quod,* 6. *ff. de relig. & sumpt.* Hotoman. *illustr. q.* 2. qui leges istas generaliter scriptas, generaliter accipiendas putat. Ratio præcisa fundatur in iure quæsito non auferendo, *l. filium* 9. *ff. de Senator.*

19 Quinimmò quando vir de licentia vxoris ad Sacros Ordines transit, etiam vxorem gaudere omnibus priuilegijs Clericalibus sicut & virum tenet Abb. *in cap.* 2. *nu.* 9. *de for. comp.* & ibi Sebast. de Sap. *v. Priuilegio fori,* Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 47. *n.* 5.

20 Non obstat Io: Andr. *in addit. ad Specul.* Sanchez, Salas, Barbosa, & alij. Quia non loquuntur de filijs Clericorum coniugatorum, sed de illorum vxoribus, qui nec etiam sunt attendendi quoad vxores, cum contra ipsos stet communis opinio relata per Grass. *effect. cler.* 3. *n.* 137. Decian. *d. lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 53. & resolutum fuit à S. Congregatione Immunitatis *in Militen* die 20. Nouembris 1640. & in fortioribus in vxore Clerici seluagij in *Heracen* die 4. Iunij 1645. & in alijs sæpè.

21 Cessante igitur quacumque auctoritate ac ratione contraria, inhærendum est regulæ superiùs firmatæ. Parti enim aduersæ, alleganti limitationem, onus probandi incumbit. *cap. Ad decimas,* & ibi Glos. *de restit. spoliat.* Et in dubio standum est regulæ, donec exceptio probetur, *l. Illud, C. de Sacros. Eccles. l. vlt. C. de hered. instit. l. Ab ea parte, ff. de probat.* Bertaz. *in repet. l. Si quis maiori, C. de transact. n.* 603. vbi n. seq. reddit rationem, quia tenaces sunt regulæ iuris, à quibus non est recedendum. Quod latiùs comprobat Simon Vaz, *in princ. vtr. iur. lit. N. & X.* vbi qui habet regulam pro se habet intentionem fundatam.

22 Neque tandem hanc sententiam labefactare potest affecta consuetudo. Nam illa est contra libertatem Ecclesiasticam, & textum expressum *in d. l. Omnes, & cap. Clerici,* ac ibidem Glos. fin. *de iudic.* vbi clarè Pontifex damnat consuetudinem etiam particularem, si illa tendit contra Ecclesiasticam immunitatem. Quia omnis consuetudo siue generalis ea sit, siue particularis libertati Ecclesiasticæ contraria, est irrationabilis, & à iure reprobata, quatenus huic libertati consuetudine contraria etiam ex parte derogari vetat. Siquidem reprobando loquitur de consuetudinibus etiam particularibus. Quod sæpe Pontifices, & Concilia declararunt, vti constat ex *d. cap. Clerici, ex cap. Iulia, cap. Placuit, cap. Si Clericus, cap. Si quis ex fratribus, & cap. Peruenit* 11. *q.* 1. *c. cap. Imperialis* 21. *d. & cap. Nouerint de sent. excom.*

23 Et generaliter omnis consuetudo tendens contra Immunitatem Ecclesiasticam reprobatur in Auth. *Cassa de Sacros. Eccles.* Quæ authentica sumpta est ex constitutione Friderici, quam tamquam *in æternum valituram* Honorius III. confirmauit. Vnde idem Honorius *in d. cap. Nouerit* excommunicat omnes, qui consuetudines introductas contra Ecclesiasticam libertatem seruari fecerint, & in Bulla Cœnæ Domini, vt notarunt Colleg. Bononiense *in respons. contra Venetos num.* 59. Vigian. *de libert. Eccles. disp.* 2. *conclus.* 4. *& disp.* 3. *concl.* 1. Vgolin. *in respons. ad Iurisconf. Gymnasij Patau. cap.* 7. Io: Franc. Fagnan. *de iust. censur.* Paul. *K. p.* 4. *fol.* 116. Tanner. 2. 2. *disput.* 5. *dub.* 10. *num.* 132. Bonac. *de censur. disp.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 2. Sousa *contra Venetos,* Matth. *de iurisd. p.* 4. *cont.* 1. *cas.* 7. *num.* 12. Philiarc. *de offic. Sacerd. tom.* 1. *p.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. Suarez *contr. Reg. Ang. lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 3. & ex antiquioribus Abb. *in d. cap. Clerici num* 5. Decian. *num.* 14. Rip. *in cap. Decernimus de iudic. num.* 15. Prob. *in cap.* 2. *de probat.* vbi id extendit etiam ad immemorabilem, Rot. *tit. de consuetud. in antiqu. decis.* 3. *&* 10. *alias* 123. *&* 840. Bart. *in l. De quibus, ff. de legib. num.* 5. Roch. de Curt. *in cap. vlt. de consuetud.* Lopez *in l.* 2. *tit.* 2. *p.* 1. *num.* 6. Nauar. *in cap. Cum contingat de rescript. remed.* 1. alijque innumeri. Idque etiam si sit quantumuis immemorabilis. Azor. *p.* 1. *lib.* 5. *cap.* 11. *quæst.* 1. Pesantius *tr. de Immun. Eccles. disp.* 2. *nu.* 2. Laym. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 10. *num.* 1. Duard. *in Bull. Cœnæ cap.* 14. *disp.* 75. *n.* 2. *&*

n.2.& disp.76.num.5. & lib.2.can.14.q.9.n.8. Surd. *cons.*301. *num.53.tom.3.* Marth. *cent.2.cas.*101. Comitol. *in apolog. contra Venet.cap.3.num.*8. passimque alij. Nam hæc exemptio est de iure diuino, contra quod non potest consuetudo humana præualere. Item quia est iuri canonico valdè contraria, & ideò non potest illi derogare; quia inferior non potest ius Superioris abrogare. Quæ quidem rationes habent vim quoad abrogationem totius priuilegij etiamsi non fiat pro tota Ecclesia, sed in aliqua prouincia aut diœcesi, in qua talis consuetudo excogitatur. Quia reuera, etiam similis abrogatio tutius Immunitatis in aliquo loco Ecclesiæ, esset valdè iniuriosa toti statui Clericali, & scandalosa, & non posset esse in ædificationem, sed in destructionem. Et in hoc sensu sine dubio loquuntur iura & Doctores. Vnde ius Canonicum propter rei grauitatem, & maiorem Immunitatis incolumitatem non solum prohibet quemlibet actum illi contrarium, sed etiam abrogat omnem consuetudinem libertati Ecclesiasticæ contrariam, vt constat ex citatis Canonibus. Quoties autem lex non solum prohibet actum, sed etiam abrogat consuetudinem, non potest per consuetudinem derogari, quia lex ipsa præuenit, & vires abstulit consuetudini ad derogandum. Immò ius Canonicum non solum prohibet huiusmodi consuetudines, sed etiam reprobat. Tandem quia laici cum sint incapaces iurisdictionis Ecclesiasticæ nunquam possunt se tueri consuetudine aliqua etiam immemorabili, cum nunquam legitima esse possit ad præscribendum. Suar. loco alleg. *lib. 4. cap. 32. n.*23. Quæ quamuis vicem legis & priuilegij obtineat, attamen cum sit turpis, & reprobata non potest inducere priuilegium quantumcumque illa immemorabilis sit.

24 Nam est consuetudo laicorum, quæ licet possit iuri ciuili derogare, non tamen iuri canonico cùm non plus possit consuetudo quàm lex: lex autem ciuilis non potest derogare iuri canonico, nec potest Clericis grauamen imponere, vel præiudicium afferre, quia in sola authoritate ciuili, & temporali nititur. Vnde est communis doctrina Iurisperitorum, consuetudinem laicorum non posse Clericos obligare, vt videre licet in Innocent. *rubr. de consuetud. num.* 6. & Panorm. *cap. Quod Clerici de for. comp. num.*2. Felin. *in cap. Eccles. S. Mariæ de constit. num.* 100. Host. *in sum. tit. de Consuet. §. & de virtute*, & alijs, quos refert Azor. *tom.1. lib. 5.cap.18.quæst.*12. qui varia iura allegant, quæ licet magis loquantur de lege vel statuto ciuili, per æquiparationem tamen inducuntur, vt *cap.1.d.10. & d.cap. Ecclesia de Constit.*

25 Neque hodie locum habet limitatio illa, quod scilicet consuetudo immemorabilis cum fama constanti priuilegij Papæ iuuat & excusat à pœnis, præsumique facit titulum iustum in ijs, quorum quis citra priuilegium Papæ non est capax, sed cum isto est capax, vt docuerunt Suar. *d.lib.4. cap.34.num.*17. Laym. *lib.4.tract.9.cap.10.num.*2. Tusch. *v. Iudex concl.*453 *num.*46. Rot. *diu.p.2.decis.*215. *num.*4. & post Farinac. *p.1.dec.698.num.4.& p.2.dec.545.num.*1. Mantic. *dec.289.num.*2. Nam hæc quoque consuetudo explosa est ab Vrbano VIII. in Constitutione sua super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum à quibuscumque præiudicialibus, data sub die 5. Iunij 1641. quæ incipit, *Romanus Pontifex*, vbi inter cætera hæc habet: *Item molestationes, perturbationes, acta, carcerationes, executiones, & attentata quecumque à quibusuis laicis etiam officialibus quomodolibet qualificatis contra personas Ecclesiasticas, vel Ecclesias, seu cuiuslibet earum bona, siue iura vel fructus tam ciuiliter, quàm criminaliter, & aliàs quomodolibet quandocumque hactenus facta, gesta, & commissa, etiam de facto executioni, etiam pluribus vicibus, & quocumque temporis cursu, etiam longæuo, & longissimo, ac vt prætenditur immemorabili, etiam cum fama asserti priuilegij quomodolibet demandata*. Et mox. *Necnon reliqua omnia quotcumque & qualiacumque eidem Sedi Apostolicæ, vel iurisdictioni, immunitati, aut libertati Ecclesiasticæ, seu Ecclesijs, vel personis Ecclesiasticis, earumue iuribus, bonis, & fructibus quomodolibet præiudicialia per quoscumque sufficienti & legitima facultate Apostolica non munitos, facta, gesta, & respectiuè perpetrata cum omnibus & singulis quandocumque inde secutis, & quocumque tempore etiam longissimo executioni demandatis, ac obseruatis, fuisse & esse ipso iure nullas & inualidas, ac nulla & inualida, nulliusque roboris vel momenti, indebitaque, & illicita, ac de facto præsumptas, & præsumpta, nullumque præiudicium eisdem intulisse, nec inferre vnquam posse, illasque & illa ex quocumque temporis cursu, nec etiam ex quacumque prætensa obseruantia quantumlibet diuturna, longæua, longissima, seu immemorabili etiam cum fama prætensi priuilegij Apostolici, ac etiam iuncta quauis scientia, conniuentia, tolerantia, taciturnitate, facultate & permissione etiam ex actibus positiuis non legitimis resultante Prælatorum Ecclesiarum inferiorum, Legatorum, Nunciorum, & aliorum quorumcumque ministrorum Apostolicorum*, &c. Rursus: *Quinimo omnia & singula præiudicialia fuisse à Sacris Canonibus, Constitutionibus Apostolicis, & Concilijs etiam vniuersalibus, præsertimque à prædicta Bullam Cœnæ Domini legi solita respectiuè reprobata, ac damnata, prout etiam ad abundantiorem cautelam tenore præsentium reprobamus, & damnamus, beneplacitaque Apostolica per Prædecessores nostros, & per nos hactenus denegata fuisse declaramus, sicut etiam harum vigore denegamus, & quatenus foret opus, omnia & singula præiudicialia prædicta, omniaque alia, siquæ sint, irritamus & annullamus, ac respectiuè reuocamus cum inde secutis quibuscumque, præsertim intrusionibus, occupationibus, & obseruantijs, ac vsibus & consuetudinibus quantumuis longissimis, & immemorabilibus etiam cum asserta fama priuilegij Apostolici, quas & quæ illicitas, & illicita, irrationabilesque & irrationabilia declaramus, ac pro reprobatis, illicitis, irrationabilibus, irritis, & annullatis perpetuò haberi volumus, decernimusque & damnamus; ita quod in posterum illa & illa non possint vnquam in iudicio, nec extra iudicium à quoquam quomodolibet allegari, deduci, probari, nec ab aliquo admitti ad quemcumque effectum*, &c. Ac denique: *Præiudicialiaque huiusmodi ne in posterum perpetuis futuris temporibus fiant etiam interdicimus, & prohibemus.*

26 Nam vt idem Vrbanus in eadem Constitutione sapientissimè ratiocinatur, *huiusmodi præiudicia non fuerunt Summo Pontifici pro tempore existenti, minusque eius successoribus nota saltem cum suis circumstantijs, præiudicium inferentibus, & aggrauantibus, quodque confirmationes, approbationes, & beneplacita Papæ, præsertim vbi actum fuit, vel agitur de præiudicio perpetuo, semper consueuerunt in scriptis expediri, præcipuè per literas Apostolicas siue sub plumbo, siue in forma Breuis sub Annulo Piscatoris, prout etiam in Pontificatu nostro expediuntur, Ideo si in registris Apostolicis, quæ fideliter custodiuntur, & asseruantur prædictorum quorumcumque præiudicialium approbationes, confirmationes, vel beneplacita Apostolica non reperiuntur descripta, seu registrata, vel non exhibentur originalia literarum Apostolicarum, aut transumpta iuxta formam Constitutionis nostræ desuper alias editæ sub datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub die 1. Iunij 1635. Pontificatus nostri anno 12. inde deducitur, neque Romanos Pontifices prædecessores nostros, nec nos vnquam præiudicialia approbasse, vel confirmasse, beneplacitaque Apostolica super præiudicialibus vnquam concessisse.*

27 Atque ex his sequitur non subsistere etiam prætensionem, quod sit recurrendum ad consuetudinem locorum vicinorum. Quia hæc non procedit, quando ius est clarum & certum, tunc enim illud est attendendum, & solum recurritur ad consuetudinem aliorum locorum, quando ius est dubium, & non adest particularis consuetudo in loco particulari, vt post alios tradit Innoc. *in cap. fin. sub num. 8. & seq. de offic. Archid.* Abb. *in cap. Cum olim num. 4. & 7. de consuet.* Mohed. *decis. 3. num. 2. decim.* Potiusque attendenda sunt loca, in quibus huiusmodi exemptio obseruatur. Quia consuetudo est stricti iuris, & non extenditur de loco ad locum, sed potiùs in dubio debet attendi dispositio iuris communis, quæ viget in locis magis vicinis. Innoc. *in cap. Tua de decim.* Rot. *decis. 6. num. 10. de consuet. in nou.* Dec. *cons.483.num.*22. Seraph. *decis.* 1159. *n.*6.

28 Ex quibus patet quam turpiter hallucinatos esse, præter adductos in contrarium, Salgadum *de potest. reg. tom. 1. p.1.cap.1.prælud.3.num.* 138. *& seq.* Cauall. *tract. de cognit. per viam viol. glos. 4.num.1. & seq.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. glos. 32.num. 4.* Pereir. *de man. reg. cap. 5. num. 8. & seq.* Vt proinde meritò in eos dici potest, quod rectè Bellarminus in Couaruuiam dixit in respons. ad quandam *epist. pro Venet.*

nimirum: *Etse il Couarruuia dice il contrario, noi habbiamo a credere più alle scritture, e à Santi Padri, che al Couarruuia, il quale in materia di giuriditione s'è mostro sempre partiale*. Quod etiam notauit Madetiag. *de Senat. cap.* 39. §. 2. Quare cautè legendi, vt de Couaruuia monet Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 1. cap. 38. num. 16.* & Tannet. *in 1. 2. disp. 5. quæst. 7. dub. 1. num. 16. & in defens. Eccles. libert. libr. 2. cap. 16.*

28 Placet hanc Consultationem concludere sapientissimis responsis S. Congregationis Immunitatis Ecclesiasticę, licet ad rem omnia non faciant. Cùm autem ad instantiam Vniuersitatis Terræ Mormanni supplicatum fuisset responderi super infrascriptis.

1 An Clerici coniugati sint exempti ab oneribus fiscalibus, & ab alijs impositionibus ordinarijs, & extraordinarijs, & an gaudeant alio priuilegio quam fori, & Canonis?

2 An idem dicendum de Clericis syluaticis vltra duos inseruientes Ecclesijs parochialibus?

3 An oblati gaudeant exemptione pro bonis donatis, si illa possideant, & Ecclesiæ non inseruiant, præsertim si habitent extra Ecclesiam in proprijs domibus cum vxoribus & filijs?

3 An donationes factæ filijs Clericis sustineantur etiam pro rata bonorum eis tangente?

Die 26. Iulij 1644. S. Congregatio Eminent. Cardin. controuersijs iurisdictionalibus præpositorum ad dubia superiùs proposita respondit, vt sequitur.

29 Ad 1. Non esse exemptos ab oneribus & realibus & mixtis, nec gaudere alio priuilegio quàm fori & Canonis, nisi concurrente ad fauorem legitima consuetudine.

30 Ad 2. Clericos Syluaticos non esse exemptos ab oneribus, & impositionibus realibus, seu mixtis, nisi concurrente legitima consuetudine, etsi excedant numerum in decreto S. Congregationis anno 1623. edito præscriptum, esse reducendum, cuius decreti tenor hic est: S. Congregatio Cardinalium negotijs iurisdictionalibus, &c. certior reddita in nonnullis Regni Neapolitani diœcesibus Diaconos, quos vocant syluaticos in maximum numerum citra Ecclesiarum necessitatem aut vtilitatem excreuisse, volens eorumdem exemptionis causam declarare, & fraudibus quibuscumque occurrere de S. D. N. Gregorij XV. mandato, viuæ vocis oraculo desuper habito, Diaconos syluaticos huiusmodi pro Ecclesiarum & Episcoporum seruitio retineri, vel in locum quoquomodo deficientium assumi posse in Cathedralibus, seu superioribus Ecclesijs ad summum quatuor, in Collegiatis, vel Parochialibus duos, in alijs verò Ecclesijs, in quibus diuina celebrantur, si Episcopo videbitur, vnum. Quos quidem Episcopi prorsus gratis, & tales qui omnino per seipsos non autem per interpositam personam, seruitium debitum præstent, nec vllo modo criminosos, aut malæ conditionis, & famæ eligere debeant, aliàs & hi nullo gaudeant priuilegio, & eligentes iudicium Sedis Apostolicæ seuerum experientur. Eos vero priuilegio Canonis non gaudere, fori autem priuilegio in criminalibus omnino, in ciuilibus quoad corporis districtionem tantum, & immunitate ab oneribus personalibus, non autem ab alijs, durante seruitio frui debere. Sed si alicubi maioribus vtantur priuilegijs & immunitatibus ex legitima consuetudine, cuius cognitionem, & declarationem in casu controuersiæ, eadem S. Congregatio sibi reseruat, illam debere attendi, Cognitionem verò aliorum præmissorum ad Ordinarios pertinere, hoc præsenti decreto statuit, præcepit, & declarauit. Romæ 10. Kal. Iulii 1623.

Ad 3. Oblatos gaudere exemptionibus, & priuilegijs quatenus in eis concurrant requisita expressa in declaratione S. Congregationis Concilii, quæ est huiusmodi. Cum in S. Congregatione Concilij propositum esset infrascriptum dubium, An oblati alicuius Religionis iudicandi sint personæ Ecclesiasticæ, adeout fori priuilegio & immunitate à vectigalibus gaudeant? Respondit S. Congregatio, oblatos priuilegio ac exemptione ita demum debere potiri, si in forma iuris valida perpetuo & irreuocabiliter plenè & cum effectu seipsos & bona sua omnia præsentia & futura, nulla prorsus, quamuis minima eorum portione, neque in proprietatem, neque in vsumfructum sibi reseruata, Religioni obtulerint, & habitum aliqualiter mutauerint. Quod si omnia prædicta simul non concurrant, neque fori priuilegio, neque immunitate à sæcularibus exactionibus frui posse, vt in sequentibus casibus. Primò cum si quis obtulit personam cum reseruatione bonorum. Secundò cum obtulit personam, nulla bonorum facta mentione, quippe non includuntur in simplici oblatione personæ. Tertiò cum obtulit personam, & aliquam tantum partem bonorum, quamuis maiorem. Quartò cum obtulit bona omnia præsentia, & personam, reseruato vsufructu. Quintò cum obtulit personam, & bona omnia præsentia tantum. Sextò cum obtulit personam, & bona omnia præsentia, & futura, sed postea à Superiore Religionis aliquam earum partem, quamuis minimam in emphyteusim recepit. Septimò cum obtulit bona, vel omnia, vel partem eorum absque persona, quo casu personam offerentem fori priuilegio non gaudere, sed bona in Religione cum effectu translata esse immunia à vectigalibus, dummodò offerens vsumfructum eorum non retineat. Eo namque casu bona immunia non esse etiam quoad proprietatem. His tamen omnibus casibus, quibus oblati à priuilegio, & exemptione à iure communi excluduntur seruandam esse cuiusque Religionis consuetudinem, cuius vigore ipsi tale ius priuilegij, vel exemptionis acquisiuissent. His positis fuerunt propositæ deinde in S. Congregatione aliæ dubitationes. Primò, an oblati, qui omnia supradicta adimpleuerint fori priuilegio, & supradicta exemptione gaudeant, quamuis matrimonio copulati sint, siue ante, siue post oblationem contraxerint? Secundò, an tales oblati fori priuilegio gaudeant, etiam quoad delictum ante huiusmodi oblationem commissum, cuius ratione à Iudice laico erant puniendi? Tertiò, an iurisdictio, quæ vigore Concilij Tridentini cap. 11. sess. 24. competit Ordinario in oblatos carentes qualitatibus expressis ibidem verbo exceptis, intelligatur tributa Ordinario in oblatos cumulatiuè, vel priuatiuè ad Superiores regulares? Quartò, an iurisdictio ex eodem Concilij decreto tributa fuerit Ordinario in criminalibus tantum, an verò etiam in ciuilibus? Ad has posteriores dubitationes S. Congregatio sic respōdit. Ad primum gaudere siue antè, siue pòst de licentia Superioris Religionis matrimonium contraxerint. Ad secundum gaudere priuilegio fori, & iurisdictione Iudicis laici liberatos esse, punitique debere à Iudice Ecclesiastico, si modo absq; fraude, idest non animo effugendi sæcularis Iudicis punitionem se & sua obtulerint. Quod, si fraus subsit, posse à Iudice laico puniri pœna confiscationis bonorum, & alia pecuniaria, sed non corporali, illique remanere subiectos quoad causam & bona, sed non quoad personam; debere tamen Iudicem Ecclesiasticum, si delicti qualitas id exposcat, tradere tales oblatos Iudici sæculari corporaliter puniendos. Ad tertium respondit in oblatos carentes qualitatibus expressis d. verbo exceptis tributam esse Ordinario iurisdictionem cumulatiuè, non priuatiuè ad Superiores Regulares. Ad quartum huiusmodi iurisdictionem Ordinario tributam esse in criminalibus tantum, non autem in ciuilibus.

Ad 4. Donationes valere, si non fiant in fraudem, quæ declaranda est ab Episcopo.

[Ad rem verò sunt sequentia: Filius legitimus Clerici ante Clericatum susceptum, gaudet priuilegio fori, durante vita patris, die 14. Martij 1631. in Callien si lib. 2. decret. Paulucij fol. 99.

Filij Clericorum coniugatorum post mortem patris non gaudent priuilegio fori, die 18. Nouembris 1653. in Bisignanen. lib. 5. decret. Paul. fol. 30. à tergo.

Filij presbyterorum Græcorum mortuo patre, non gaudent priuilegio fori, seclusa consuetudine die 4. Septembris 1657. in Rossanen. lib. decret. Paul. fol. 32.

Filij Clericorum Græcorum viuentes cum matribus viduis, attenta consuetudine gaudent priuilegio fori, die 16. Decembris 1642. in Bisignanen lib. 3. decret. Paul. fol. 191.

An Filius Diaconi Syluatici gaudent priuilegio fori? seruandum est decretum de Clericis Syluaticis die 28. Martij 1653. in Vmbrimensi lib. 5. decret. Paul. fol. 12.

Filijs legitimis Clericorum debetur etiam immunitas, die 23. Iulij 1647. in Ortonensi lib. 4. decret. Pauluc. fol. 20.

Filius Cancellarij mensæ Episcopalis non gaudet priuilegio fori, die 1. Febr. 1661. in Interamnen. decret. Pauluc. fol. 313.

Filij colonorum mensæ Episcopalis gaudent priuilegio fori, die 6. Martij 1635. in Vrbeuetana decret. Paul. fol. 220.

Filij colonorum Ecclesiasticorum non gaudent priuilegio fori, die 4. Iunij 1630. S. Agathæ Gotorum lib. 2. decret. Paul. fol. 45.

Filius notarij Vicarij foranei non gaudet priuilegio fori, die 10. Ianuarij 1639. in Firmana lib. 3. decr. Paul. fol. 83.

Alia huiusmodi habes in nostris additionibus ad Thomam Delbene *de immun. Eccles. v. filius*.

De vxoribus autem hæc habeo: *Monsignor Nuntio di Napoli, al quale è stato scritto, ch' assista al Vescouo di Mileto, auuisa che'l detto Vescouo vien trauagliato da Regij, perche difenda, che le Mogli de Chierici coniugati debbano godere il priuilegio del foro, supponendo il quasi possesso loro, il Nuntio dubbioso propone molte difficoltà di mantenere questo possesso, che percio supplica l'EE. VV. à farne dichiaratione, accioche la giurisdittione Ecclesiastica non perda anche questo possesso, fondato nella ragione, e nell'osseruanza nel Regno di Napoli.* S. Congregatio die 20. Nouembris 1640. declarauit, gaudere durante matrimonio. De iure, quia est vna & eadem caro. Et de consuetudine, quia vti rationabilis est seruanda. Idem declarauerat 17. Iunij 1638. in Nerotinen, & 4. Iunij 1630. in Cathaunsi. Et 22. Septembris 1648. in Barensi, & die 11. Ianuarij 1633. declarauit, vxores Clericorum Coniugatorum gaudere priuilegijs, quibus gaudent mariti viuentes.

Vxores verò presbyterorum Græcorum post mortem eorumdem gaudent priuilegio fori, attenta legitima consuetudine, eadem S. Congregatio die 4. Septembris 1657. in Rossanensi. Idem de vxoribus Clericorum Syluaticorum, de quibus supra.

CONSVLTATIO C.

An blandis, subdolisque verbis suasus, vt exeat ab Ecclesia, ad quam confugerat, ab illa mox spontè exeundo, amittat beneficium Immunitatis Ecclesiæ?

1 DVæ in hanc rem extant dissidentes sententiæ. Prima nempè affirmatiua, quæ audacter docet, quod Canones solum damnant violentiam, quæ non infertur volenti. Eam tenent Abb. *in cap. fin. num. 10. de immunit. Eccles.* Remig. de Gon. *de immun. fall. 12. t. 13. p. 1.* ac sequitur Io: Visch. *ibid.* qui reddit rationem, quia Ecclesia in facto minimè censetur offensa, Sylnest. *in sum. v. Immunitas 3. q. 6. num. 6.* Decian. *tr. crim. tom. 2. lib. 19. cap. 16. num. 11.* Nauar. *in man. cap. 25. num. 21.* Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 13. n. 2.* Bonac. *de legib. disp. 3. q. 7. de Immun. §. 1. num. 10.* Duard. *in comm. ad Bull. Cœn. lib. 2. tit. 5. can. 15. q. 16. num. 34.* Filiuc. *p. 1. tr. 15. cap. 6. num. 154.* Castropal. *p. 2. tr. 11. de reu. deb. loc. sacr. disp. vn. pun. 11. num. 3.* Fagund. *in præcept. Decal. lib. 4. cap. 4. cal. 4. num. 56.* Villagut. *de extens. leg. cap. fin. num. 4.* Farinac. *in append. de immun. cap. 19. num. 302.* qui alios refert, ac prosequitur Thomas Delbene *eod. tr. de immun. cap. 16. dub. 25. sect. 5.* per totam, dicens probabiliorem.

2 Altera verò negatiua, quæ asserit, subdola suasione præcedente egressum ab Ecclesia, si captus fuerit, illi restituendum esse. Quia huiusmodi suasiones dolosæ, ac deceptiones fraudulentæ quoad rei effectum æquiparantur violentiæ. Hanc probatuot Panormitanus, Remig. de Gonn. *de immun. fall. 26.* videndus *n. 5. d. tom. 13. p. 1. vbi* concludit, quod extractus suasione dolosa tam per publicam, quàm per priuatam personam restituendus est Ecclesiæ, Burg. de Paz. *in pract. tom. 1. cap. 3. §. 3. num. 166. & 167.* Bobadil. *polit. tom. 1. lib. 2. cap. 34. n. 80.* alios referens, Alphons. Villadieg. *in polit. cap. 3. sub num. 221. & seq.* Ricc. *in prax. p. 3. resol. 32. num. 2. & 3.* Et articulo ad partes discusso ita concludit Dian. *p. 1. tr. 1.* Immunitatis Ecclesiæ, Ciarlin. *contr. for. lib. 2. cap. 163. n. 3. cum seq.* vbi veriorem appellat, Nouar. *in sum. Bullar. tom. 1. tit. 44. n. 5.* cum duobus seqq. *& lib. 2. cap. 78.* vbi quod ita fuit resolutum à Regio Collaterali, cui ratio iustissima patrocinatur, ne, inquit, ita per indirectum Ecclesiastica violetur Immunitas, Lezan. *in sum. v. Immunitas num. 78.* Mastrill. *dec. 169. n. 12. & 13. p. 2.* Fontanel. *dec. 339. n. 4. cum pluribus seqq. p. 2.* dicens communem. Quibus addendus videtur Sperell. *dec. 104. ex num. 78. p. 2.* quatenus latè probat, neque volentem, capi posse in loco immuni.

3 At ego censeo, controuersiam istam facilè decidi posse, si distingueremus inter simpliciter suasum blandis verbis duntaxat exire è loco immuni & suasum verbis dolosis, ac fraudulentis, qualia profectò sunt continentia mendacium, falsaque supposita, & causas non veras ex congestis per Ricc. *d. resol. num. 3.* Quæque ad circumueniendum, fallendom, decipiendum alterum adhibentor, *l. 1. §. dolum malum, ff. de dol. mal.* Et in hac sententia fuit Mastrill. *d. dec. 169. n. 13.* & docuit hoc manifestè Vermigliol. *cons. 99. n. 14.* inquiens hoc procedere siue dolus, & fraus procedat à ministris Curiæ sæcularis, siue ab alijs ei fauentibus.

4 In terminis primi casus admitto priorem sententiam asserentium quod ita egressus ab Ecclesia, & è loco immuni amittat beneficium Immunitatis. Quoniam volenti non fit iniuria, *l. In diem, ff. de aqu. plu. arc.* dum sua facilitate ob blanda verba audita seipsum decepit, & induxit ad exeundum. Beneficium enim non conceditur inuito, vnde neque ipsi reo fit iniuria, cum non fit inuoluntarius; neque Ecclesiæ, quia re vera reus non extrahitur, sed ipse egreditur; potest enim egredi sine culpa, etiam Clericis inuitis. Quod notauit Nauar. *in man. cap. 15. n. 21.* citans Hostien. *in cap. vlt. de Immun. Eccles.* quos sequitur Suar. *tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 13. num. 2.* In terminis verò secundi casus, quando scilicet suasiones admixtæ fuerunt mendacijs, suppositisque non veris, quibus quis fando alium decipit, ac contra quod dixit, facit, sicque vtitur dolo, & fraude ac machinatione, vel factorum technis, adstipulor posteriori sententiæ dicentium, illum esse restituendum; cùm deceptus dolosè ex falso supposito habendus sit pro non consentiente. Nam si sciuisset rem aliter se habere verisimiliter non permisisset se ad exeundum induci, nec periculo capturæ se volens ac lubens exposuisset. Fraus enim nemini debet patrocinari, immò punienda est, *l. verum est, §. tempus autem, ff. pro soc. l. transactione, C. de transact.* nullumque mali genus est, quod maiorem humanæ societati pestem inferat, quam dolus malus. Semper autem, inquit Cicero *lib. offic. 1. in fide quid senseris, non quid dixeris cogitandum.* Et paulò pòst: *Cum autem duobus modis, id est aut vi, aut fraude fiat iniuria, fraus quasi vulpeculæ, vis leonis videtur. Vtrunque alienissimum ab homine, sed fraus odio digna maiore.*

CONSVLTATIO CI.

An Clerici solum ex quadam honestate, & quasi ex consilio debeant tempore pestis, ac in huiusmodi casibus contribuere, vel teneantur ex necessitate, & obligatione conscientiæ?

1 PLures sunt qui putant teneri priori modo, quod significar Panotmit. *lib. 1. cons. 3. n. 1.* dicens *etiam imminente commum vtilitate Clericorum, & laicorum non tenentur Clericos aliquid conferre, nisi spontè velint.* Dum enim ait *spontè*, indicat voluntariam esse contributionem, non necessariam. Et ad hoc inducit verba *c. Non minus de Immun. Eccles.* Suadetur ratione, quia Clerici non obligantur ex vi legum ciuilium, neque ex vi consignationum, quæ à laicis fiunt sub quocunque tenore præcepti, cum non sint illis subditi, nec inuenitur lex canonica, quæ illis talem obligationem imponat, nec denique lex sola naturalis eos obligat. Quia hæc obligatio pendet ex multis circumstantijs, quæ non sunt de iure naturali, sed ex pactis, conuentionibusque inter ipsos ciues resultat.

2 Nihilominus contrarium in hac parte sentit Gregor. Lopez *in l. 54. tit. 6. p. 1. glos. 2.* quem sequitur Gutier. *pract. quæst. lib. 1. cap. 3. num. 8.* Idem tradit Guerrer. *in thes. Christ. relig. cap. 36. num. 32.* Fundantur in verbis *d. cap. Non minus*, ibi: *Nisi Episcopus, & Clerus tantam necessitatem,*

tem, vel vtilitatem aspexerint &c. vt subsidia per Ecclesias existiment conferenda. Nam vbi res committitur existimationi, non censetur committi liberæ voluntati, sed iusto iudicio, & arbitrio, vt declarat Vlpian. *in l. fideicommissa §. si fideicommissum, ff. de legat.* 3. vbi ait per conditionem hanc *si existimaueris* non committi rem plenæ voluntati, sed prudenti arbitrio, & quasi viro bono. Itaque in hoc sensu dixit Pontifex, Clericum *si existimet*, prudenti arbitrio, communem vtilitatem, vel necessitatem vrgere, debere contribuere. Supposita igitur tali existimatione hoc debitum est moralis necessitatis, & non tantùm voluntatis.

3 In hoc articulo dicendum est, Clericos singulos, seu singillatim sumptos non teneri ad huiusmodi contributiones, donec per Episcopum cum Clero prudens existimatio facta sit, & decretum in eo casu interuenire necessitatem, vel vtilitatem communem, ad quam Clerus contribuere debet. Hoc probat *d. cap. Non minus*, vbi statuitur debere præcedere Prælati approbationem, antequam teneantur singuli Clerici soluere contributionem, immò neque possunt. Si verò in re ipsa vera necessitas, vel vtilitas communis cum debitis circumstantijs intercedat, teneri Episcopum ad contributionem approbandam, & contra rationem, & iustitiam facturum esse, si contradicat. Et hoc est quod præcipuè Gregorius Lopez, & alij intendunt. Quia hoc non est eius liberæ voluntati, sed prudenti arbitrio commissum, atque adeò ex officio, & iustitia tenetur contributionem admittere, si reuera existimet, casum necessitatis subsistere, vel si existimare debeat, itaut per ignorantiam inuincibilem non excusetur. Et ratio reddi potest, quia huiusmodi contributiones non sunt propria tributa superiori potestate, & voluntate Principis imposita, sed sunt veluti quidam sumptus debiti, qui ex natura rei resultant ex tali opere communitati necessario. Etenim nec Clerici iustè possunt resistere, aut contradicere, ne tale opus fiat, neque possunt impedire, quin in ipsos sicut & in alios ciues resultet obligatio naturalis soluendi quotam partem sumptuũ, quæ secundùm iustam proportionem singulos contingit. Ideòque talis obligatio non oritur ex iurisdictionem sæculari, neque ex lege ciuili, sed ex ratione naturali, supposito tali facto iusto, & communitati moraliter necessario. Vnde fit non repugnare talem contributionem Ecclesiasticæ libertati, ac proinde non esse contra Canonica iura, quæ prohibent omnes temporales exactiones à Clericis fieri, quia solum prohibent exactiones contrarias Ecclesiasticæ libertati, quales sunt, quæ in iurisdictione laicorum, & in positiua lege ciuili fundantur.

4 Debet tamen in postulandis à Clero huiusmodi contributionibus per laicos Principes, vel per Magistratus seruari modus, & forma in iure Canonico præscripta, speciatim *in d. cap. Non minus, & cap. Aduersus de Imm. Eccles.* Ita docet latè Panorm. *in d. cons.* 3. *& in d. cap. Non minus n.* 18. vbi refert alios antiquos Doctores in hac veritate consentiens, præcipuè Gloss. *in cap. Generaliter v. Collationibus*, quæ ait, *l. Ad instructiones, C. de Sacros. Eccles.* derogatam, vel certè limitatam esse per ius Canonicum. Et idem sensit Host. *in summ. tit. de Immun. §. A quibus*, & communiter Canonistæ, ac prosequuntur Castr. Ias. & alij *in d. l. Ad instructiones*.

5 Quo circa tempore pestis, quo nullum est calamitosius, vt dixit Ripa *de pest. tit. de remed. ad conseru. vbert. n.* 232. Quia vbi pestis viget dicitur imminere periculum mortis. Corn. *cons.* 131. *n.* 5. *lib.* 4. Preuidel. *de pest. tit. de vit. vol. n.* 3. & Cardin. Tusch. *concl.* 326. *lit. P. n.* 3. & materia concernit singulorum personas, laicas & Ecclesiasticas iuxta eundem Rip. *de remed. ad curand. pest. n.* 17. videtur etiam dictas Ecclesiasticas personas teneri contribuere, & concurrere ad prouisiones, & remedia paranda, vt in terminis tradunt idem Rip. *de remed. ad conser. vber. n.* 231. Preuidel. *tit. de cater. ad salubr. ciu. pertin.* vbi dicit, nedum ad collectas, sed ad omnia alia teneri Ecclesiasticas personas, earumque bona. Quod sequitur Duegn. *reg.* 100. *n.* 17. Vulpell. *de libert. Eccles. p.* 2. *n.* 30. vbi refert ita seruari curasse Placentiæ anno 1587. & Riminald. *iun. cons.* 2. *n.* 13. vbi testatur de magis communi, additque hoc casu cessare omnem immunitatem, ac priuilegium Ecclesiasticum.

6 Immò & cogi posse Dominos locorum habilium, & vicinorum extra ciuitatem, vbi peste infecti possint separati includi, & curari ad illos cedendum fauore publico tradit Rip. *d. tit. de remed. ad cur. pest. n.* 12. cumque nulla loca habilia haberi poterint quàm monasteria propter illorum commoditatem, quàm non habent priuatæ domus laicorum, eadem huic necessitati inseruire & deputare firmat in terminis idem Preuidel. *eod. tit.* vbi dicit, quod fuit anno 1523. deputatum Monasterium Regularium. Quia in necessitate licet conuiuere, & hospitari in Ecclesia, *cap. Non oportet, & cap. Nulli d.* 42. vbi Alagona in eius compendio inquit; neque fiant accubitus, nisi transeuntibus in necessitate. Et quod liceat hospitari tradit Abb. *in cap. Cum Ecclesia num.* 3. *de Immun. Eccles.* & in puncto Rip. *tit. de priuil. contract. temp. pest. num.* 156. Nam necessitas facit licitum quod aliàs non liceret, *cap. Quod non est, extr. de regul. iur.* Ias. *in l. si ex toto de legat.* 1. & Roland. *cons.* 1. *num.* 69. *lib.* 2.

7 Et sicut tempore belli humani permissum est Ecclesias, vt aiunt, incastellare, & ibi facere propugnacula, & fortificationes ad defensionem, vt tradit Abb. *in d. cap. Cum Ecclesia n.* 3. *de Immun. Eccles.* qui post alios refert, quod ita faciunt rustici, qui tempore hostilitatis refugiunt ad Ecclesiam cum bonis suis, & ibi fortificantur. Petrin. Chellin. *de re milit. p.* 6. *n.* 76. Remig. de Gonn. *in tract. de Immun. Eccles. in* 23. *fallent.* eo magis quia, cessante necessitate, restituendæ sunt cum refectione damnorum. Gambacur. *de Immun. Eccles. lib.* 5. *cap.* 2. *n.* 5. Bobadil. *in polit. lib.* 28. *cap.* 15. *num.* 6. *& lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 13. vbi Gloss. *lit. F.* Roland. *d. cons.* 73. *&* 74. *lib.* 2. vbi refert, quod Rex tempore necessitatis belli potest inconsulto Papa capere calices, & bona Ecclesiæ pro subuentione, dummodo postea tempore pacis faciat restitutionem, & quod Princeps sæcularis possit fortalitia, & domos Clericorum accipere, & ibi ponere gentes armatas, post alios tradit Io. Franc. à Ponte *de potest. Proreg. tit. de elect. offic. n.* 29. & Didac. Perez *ad l. tauri lib.* 1. *tit.* 2. *leg.* 12. vbi Gloss. *v. Facit textus* subdit, quod necessitate cessante res Ecclesiæ sunt restituendæ sine diminutione, ideòque potest Princeps eas accipere. Ita pariter licere debet in bello diuino, quod dicitur esse pestis, & à bello humano ad hoc diuinum rectè argumentum ducitur. Rip. *tit. de priuileg. vlt. volunt. num.* 4.

8 Quin etiam quod personæ Ecclesiasticæ teneantur tempore belli ad custodiam murorum Ciuitatis tradunt ex *cap. Peruenit. de Immun. Eccles.* Abb. & alij, ac prosequitur Vulpell. *loc. supra cit.* Azeued. *ad Reg. Constit. lib.* 1. *tit.* 3. *num.* 7. & Carpan. *ad statut. Mediol. cap.* 352. *num.* 2. refert quod anno 1577. quo pestis ibi grassabatur, Clerici tenebantur ad custodiam portarum, sicut laici. Arguendo autem à tempore belli ad tempus & casum pestis, & à personis ad bona, vt facit Abbas *in d. cap. Cum Ecclesia*, infertur quod bona & domus Ecclesiasticorum sunt obnoxia necessitati pro curanda peste.

9 Id tamen obseruandum est, Clericos non posse cogi à laicis ad contribuendum, etiamsi per Episcopum iam fuerit contributio approbata. Quia nunquam laici habent iurisdictionem ad cogendos Clericos. Poterunt verò petere, rogare, & requirere Clericos, vt spontè contribuant, non tamen vim inferre. Et fortasse in hoc sensu dixit Panormitanus Clericos debere spontè soluere. Et ob eandem causam existimo addita esse *in d. cap. Aduersus* verba illa: prædicti laici humiliter, & deuotè recipiant cum gratiarum actione. Quapropter si Clerici in his casibus soluere noluerint, per suum Prælatum cogendi sunt, vt rectè dixit Gutierez supra cum alijs, quos allegat. Guglielm. Bened. *in cap. Raynutius n.* 470. *de testam.* Quod si Episcopus, Clericos in hoc peccantes cogere noluerit, vel ipse iniustè agat, nolens contributionem admittere, quando tenetur, ad Superiorem Prælatum recurrendum erit, & ita Clericorum immunitas seruabitur, & subsidium communi bono necessarium non deerit iuxta probationem Ecclesiæ, & modum ab ea præscriptum.

10 Quod si etiam sit periculum in mora, quia extrema, vel grauis necessitas boni communis auxilium Clericorum statim requirit, tunc non per modum iurisdictionis, sed per modum defensionis licere poterit, quod recta ratio ad subueniendum communi bono, vel impediendum damnum imminens necessarium esse dictauerit. Immò addit Abbas *in d. cap. Non minus* in tali casu speciali necessarium non esse, vt Summus Pontifex prius consulatur. Præsertim quia

Con-

Concilium Lateranense *in d. cap. Non minus* loquitur de necessitate, aut vtilitate publica, id est per se ac principaliter pertinente ad ipsam communitatem, seu Rempublicam, cuius Clerici membra sunt, licet priuilegiata & exempta. Hic autem sumus in casu, in quo specialiter vertitur periculum etiam Ecclesiasticorum, ad quorum proinde defensionem naturali obligatione debent etiam ipsi concurrere, & non minus, immò magis, quàm si directè agatur de captiuorum, aut oppressorum christianorum liberatione. Syluest. *in sum. v. Immunitas num.* 20. Remig. de Gonn. *de charit. subsid. q. 62. n. 90. & 92. limit. 3.* Gutier. *de Gabell. q. 92. num. 43.* vbi testatur de communi, Petr. Cened. *in collect. decret. collect. 153.* qui distinguit, quod vbi necessitas est repentina possit sæcularis cogere ad contribuendum, Prosper Augustin. *in addit. ad Quaran. v. Vectigalia in 4. limit.* Thesaur. for. Eccles. *de excom. cap. 38. n. 129.* ibi: *nisi tanta fuerit subita necessitas, quod ad Romanum Pontificem commodè aditus haberi non possit.* Duard. *in Bull. Coen. can. 18. q. 12. n. 3.* & tradunt plures alij ab his citati, quia in tali casu præsumi potest ratihabitio, seu tacita licentia Summi Pontificis, ex eo quod Ecclesiastici in casu maximæ necessitatis iure naturæ tenentur, & propterea si recusent, sine iusta causa recusant. Abb. *in d. cap. Non minus*, & Henric. Gandau. *quodlib. 9. q. 31.*

11 Confert generalis conclusio, quod quando Clerici tenentur concurrere pro vtilitate priuata, & singularium personarum, non solum pro vtilitate publica in vniuersum, & mixtim laicorum, & Clericorum, vti sunt contributiones, quæ fiunt pro remedio pestis, concernentes personas singulorum, tunc tenentur Ecclesiastici absolutè sine consensu Superioris, & requisitis per *d. cap. Non minus, & cap. Aduersus de Immun.* qui consensus requiritur in contributionibus ad publicam vtilitatem in vniuersum, vt rectè distinguit Abb. *in d. cap. Non minus n. 20.* Syluest. *d. v. Immun. n. 20.* Alciat. *in l. Ad instructiones num. 3. C. de Sacros. Eccl.* Remig. de Gonn. *eod. tract. de char. subs. loco cit.* vbi dicit hoc casu non requiri consensum Papæ, Io: Franc. à Ponte idem tenet, si Ecclesiastici vt singuli, & non in vniuersum sentiant vtilitatem, *d. tr. de elect. official. tit. 3. §. 1. num. 40. & de Reg. impos. tit. 4. num. 62.* Gratian. *discept. 399. num. 16.*

12 Quapropter per modum defensionis posse etiam includi personas Ecclesiasticas peste infectas ad tuitionem aliorum beneualentium, ne illarum contagio coinquinentur firmat Henric. Coich. *in cap. Nuper n. 3. de sent. excom.* vbi ex mente aliorum, refert ad sui defensionem licere laico Ecclesiasticos includere, & carcerare.

Ad rationem in principio adductam respondetur obligationem hanc oriri ex æquitate naturali, cuius materia in hac parte mutata non est per ius possitiuum. Quin ius ciuile potiùs illam confirmat, cui ius canonicum in hoc non contradicit, sed iudicium practicum, & in particulari talis æquitatis Pastoribus Ecclesiæ committit. Ratio enim & iustitia postulat, vt omnes, qui huiusmodi rebus communibus indigent & vtuntur, ad expensas quæ in illis fiunt, iusta distributione concurrant. Nam eadem ratio obligationis & debiti in illis concurrit, & non est contra dignitatem sacerdotalis status has contributiones soluere magis quam pretio suo res emere, quibus ad victum, & vestitum indigent. In his igitur casibus Ecclesiastici non astringuntur à Principe, & iure positiuo, sed à iustitia, & iure naturali, cum bonum, quod intenditur, & ad quod contribuitur directè ac proximè respiciat etiam personas Ecclesiasticas, cumque æquè primario ac laici sentiant commodum, sentire debent simul cum laicis & incommodum. Quod docent Henriq. *lib. 10. cap. 15. n. 8. & 9.* Molin. *tr. 2. tom. 3. disp. 673.* Iul. Ferret. *de gabell. num. 129.* Henric. Gandau. *d. quodlib. 9. q. 31.* ac alij.

CONSVLTATIO CII.

An occidens amicum reconciliatum committat homicidium proditorium, ac proinde sit priuandus Immunitate Ecclesiastica?

1 Dum quæritur, an casus fractæ pacis comprehendatur sub crimine proditionis excepto à Constitutione Sa. me. Gregorij XIV. & an intret distinctio, vtrum in continenti, an ex interuallo, præmittenda videntur duo, vt tollantur æquiuocationes aliquorum recentium Doctorum.

2 Et primò præmitto, longam esse, differentiam inter pacem fractam ab inimicis, & reconciliationem, siue concordiam. Pax enim est contractus explicitus, sui natura continens plenam sedationem discordiæ. Concordia verò importat solam remissionem iniuriarum. Bald. *in l. 1. n. 5. ad med. ff. de pact.* Alex. *in l. de fideicommisso n. 4. C. de transact.* vbi etiam Ias. *n. 3.* Concordia est sine amicitia, sine qua pax esse non potest, ideò faciens concordiam, & postea offendens, non dicitur propriè proditor, secus verò si faciat pacem, vt respondisse Baldum quibusdam Theologis eum interrogantibus, refert Fulgos. *in d. l. 1. n. 4.* Quod prosequitur Simon de Pret. *cons. 64. n. 24. & 25. lib. 1.* & concordant Guazzin. *in tr. de tregu. & pac. q. 3. num. 9.* Farinac. *cons. 98. n. 8. & seqq.* & Vermigliol. *cons. 223. n. 9. & 10.* Quippè pax nil aliud est quàm vinculum charitatis *not. in cap. Nouit. de iudic. extra.*

3 Secundò præmitto, quod proditor verè & propriè dicitur qui pacem facit, & promittit non offendere, ac postea occidit. Minus strictè etiam dicitur, qui non promisit hoc expressè, sed tacitè per actus reconciliationis, vt optimè admonet Caball. *in tract. de omn. gener. homicid. n. 458. & seqq.* post Gig. *de crim. Laes. Maiest. tit. de Proditor. q. 1. n. 8. tom. 11. p. 1.* Et non solum proditor est respectu alterius cum quo contrahit, sed etiam respectu Officialium, qui sunt mediatores pacis. Eos enim prodit, dum receptos sub eorum fide decipit, vt benè ratiocinatur Marsil. *cons. 32. n. 13. ad fin. & seqq.* subiungens non gaudere beneficio iuris, & neminem pro eo loquentem audiendum, cùm propter enormitatem delicti iura sint transgredienda.

4 His præmissis censeo, indubitatum esse crimen fractæ pacis comprehendi sub dicta exceptione, vt resolutum fuisse à Congregatione S. Consultationis testatur Farinac. *in vlt. addit. ad cons. 168.* ea ratione, quia verè, & propriè dicitur proditor is, qui frangit pacem; vt dicunt Fulgos. Sim. de Pret. Gig. & Caball. locis allegatis. Quod etiam probatur ex pluribus.

5 Primò, quia multò plures sunt Authores, qui docent, homicidium commissum post reconciliationem, & pacem, atque promissionem de non offendendo esse proditorium absque distinctione recentis, aut veteris reconciliationis. Nam præter Ciarlinum, Giurbam, Peregrinum, Caballum, Didacum de Mar. Cutellum, Tuschum, Clarum, addo Palaum *p. 2. tr. 8. disp. vnic. pun. 9. n. 26.* cum Farinacio *lib. 2. d. cons. 168. n. 75.* item Bonacin. *tom. 3. disp. 2. q. 3. pun. 16. §. 8. n. 5.* solum à proditione excusant illum, qui ob nouam inimicitiam post pacem alterum occidit. Qui Doctores præualere debent illis quatuor, qui id improbarunt, nempè Ambrosino, Riccio, Dianæ, Donato, Antonio de Marinis, qui dicunt non esse proditionem occidere inimicum de recenti reconciliatum, [quos deinde alij sunt sequuti, nempè Ioseph Mel. *in addit.* ad Gizarel. *dec. 16. n. 21.* Prat. *resp. crim. 13. n. 20. & seqq.* Donat. de Asyl. *resol. 102. n. 3.* qui desiderat lapsum temporis triennalis à reconciliatione, vt dicatur proditorium, Ciarlin. *contr. 151. n. 33. lib. 2.* Thom. Delben. *de imm. cap. 16. dub. 20. sect. 3. n. 2. & seqq.*]

6 Secundò, quia sic potius debet intelligi textus d. Constitutionis Gregorianæ excipientis à priuilegio Immunitatis homicidium proditorium, vt sit magis conformis Canoni *in cap. 1. de homicid.* & textui S. Scripturæ: *Si quis per industriam occiderit proximum suum & per insidias, ab altari meo euelles eum, vt moriatur.*

7 Tertiò, quia in communi & familiari modo loquendi occidere alterum post reconciliationem & pacem, quamuis recenter factam, occidere inquam ex occulto, explodendo

tormen-

tormentum igneum à tergo, dicitur proditio, & ille, qui occidit, dicitur proditor.

8 Quartò, quia quando Princeps, siue Magistratus, aut Gubernator, imò etiam aliquis circumspectus vir priuatus se interposuit ad componendam pacem, & promissionem accepit vtriusque partis de non offendendo, si vnus alterum occidat, quamuis post recentem reconciliationem, meritò grauiter indignatur, & ita, vt fortasse etiam rigorosius plectet illum, qui pacem & promissionem fregit, ac si purum amicum occidisset. Ergo similiter in foro Ecclesiastico iudicandum est quantum ad exceptionem ab Immunitate.

9 Quintò exquiro. Inuenitur ne in humana Republica aliquis modus, qui post rixam & inimicitiam possit iniri talis reconciliatio, qua alter de altero merito fidere possit se non offendendum, & tanquam ex hac parte securum se putari possit? Durum sanè esset id negare. Quod si talis modus inueniretur, vtique alius tutior quærendus non est, quàm vt fiat reconciliatio & pax cum promissione non offendendi in manu alicuius viri potentis, eoque magis superioris.

10 Sextò, quia si amico reconciliato fidendum non esset, nullus modus stabiliendæ pacis esset iotet semel offensos, nec facilè dari posset casus proditoriæ offensionis.

11 Septimò aduerto cum Doctoribus, Constitutionem præfatam, quatenus aliquos casus excipit ab Immunitate vltra eos, quos ius commune excepetat, esse odiosam, quia à iure communi exorbitat, & per consequens esse strictè interpretandam, nec extendendam vltra verborum proprietatem vniuersalem, quam scilicet verba important ex sua primæua & simplici significatione, & ita multis adductis docet Suarez *lib. 6. de legib. cap. 3. à num. 2.* Sanch. *lib. 1. de matrim. disp. 5.* Quare cum ex Constitutione Gregoriana priuetur Immunitate qui proditoriè proximum suum occiderit, & ille dicatur proximum suum proditoriè occidere, qui occidit incautum, nihil tale præcauentem, vt ex textu *in l. propriè insidias, C. qui accus. non poss. l. fin. C. de delator. lib. 10. l. 4. ff. ad l. Iul. maiest. cap. Clericus 26. d. cap. Si cupis 16. q. 1.* & pluribus comprobat Anton. Gomez *3. var. cap. 3. de homicid. num. 5.* & Suar. *tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 5.* Soccin. *sen. cap. 11. n. 12.* manifestè sequitur huiusmodi homicidium esse proditorium, cùm ex inita primum reconciliatione coram testibus, & tactu manuum, & promissione facta de non offendendo omnis fuerit sublata occasio præcauendi; vnde incautè occideretur & proditoriè. Ita pluribus firmat Farinac. *d. cons. 168. n. 75.* & sequitur Castropalaus loco alleg. *n. 26.* Suar. *vbi supra*, Bonacin. *ibid.* & Peregrin. *de Immun. cap. 7. n. 10.* & probat Grasset. *de prodit. §. 13. num. 6.*

12 Neque alicuius momenti est, quod docuit Diana *p. 4. tr. 1. resol. 34.* vbi citat Donat. Anton. de Marin. nimirum amicum reconciliatum, cum quo non est reassumpta stricta amicitia habendum pro ioimico, ideòque præcauendum, etiamsi intercesserit promissio de non offendendo. Nam huiusmodi doctrina nullo pacto subsistere potest. Tum quia hoc esset extendere verba Constitutionis contra communem sensum Doctorum, vt dixi, ad significationem non propriam, & naturalem. Nam in communi, nedum vulgi, sed etiam hominum prudentium æstimatione post reconciliationem in præsentia testium, quilibet rationabiliter tutus habetur, & multò magis quando intercedit tactus manuum *ex l. Apud Lab. §. Iniuriar.* vbi Doctores. Tum etiam quia præcessit etiam promissio, quæ post inimicitiam, vt docent communiter Doctores, est signum amicitiæ.

13 Atque ex his patet nullo modo huiusmodi occisorem posse excusari à proditoria occisione, cùm proximum suum post reconciliationem expressam verbis, & tactu manuum in testium præsentia, & promissione facta, occiderit, ac proinde non potest gaudere Immunitate Ecclesiastica, cum sit omnino casus exceptus in Constitutione. Quam doctrinam omnes ferè Anthores tum theologi, tum Iuristæ, qui vel de Immunitate Ecclesiastica, vel de homicidio proditorio scripsere, probant, vt videre poteris apud Thom. Delben. *p. 2. de Immun. cap. 16. sect. 3.* Tancred. *tr. 1. de relig. disp. 7. q. 2. n. 2. & disp. 8. q. 5. n. 20.* cum soli quatuor illi, quos viderim, sint pro contraria sententia, nempè Ambrosin. *de Immun. cap. 6. n. 1.* Don. Ant. de Marin. *resol. quotid. cap. 174. n. 3.* & Diana *p. 4. tr. 1. resol. 34.* qui tamen *p. 6. tr. 1. resol. 12.* ad excusandum occidentem veneno ab homicidio proditorio vtitur eadem prorsus ratione à Doctoribus supra allata, quia scilicet stante inimicitia habebat causam præcauendi & poterat, & debebat præcauere. Vnde in casu nostro potest retorqueri argumentum: ergo stante reconciliatione, & promissione facta ab occisore non habebat occisus causam præcauendi, neque debebat præcauere; & proinde occisor est verè proditor etiam stando in ratione adducta à Diana, qui licet habeat pro se Riccium *p. 1. dec. 168. n. 3.* vbi cum dubitaretur, sic inquit Riccius, in Curia Archiepiscopali Neapolitana si occidens amicum reconciliatum dicatur proditor, fuit communi voto conclusum, minimè posse dici proditorem, ex quo secundum Rub. *in decis. q. 1.* Amicus reconciliatus æquipolleat inimico, ideòque *n. 4.* & subsequentibus addit ex Bart. *in l. 1. ff. de S. C. Silan.* inimicum reconciliatum fugiendum vt pestem, & ex Bald. *cons. 1. vol. 1.* posse recusari à iudicando, & ex Ias. *in l. Apertissimè n. 7. C. de iudic.* posse repelli vt suspectum, quod non sit idoneus testis, quia nimirum ex Bart. *in loco citato* semper in reconciliatis aliquis rancor remanet, *num.* tamen *7.* ait: Addebatur etiam supradictis quod cum non constaret plenè de pace ipsa, quæ ad inducendam qualitatem proditionis debet plenè, & euidenter probari secundum Grat. *cons. 47. n. 18. vol. 2.* Vulpell. *cons. 85. n. 6.* Mascard. *concl. 1162.* proinde debet sumi in dubio interpretatio, quæ delictum excludat, *l. merito, ff. pro socio.* Vides quomodo non dissimulauit in ea decisione Riccius etiam apud se non esse magni ponderis ratiooes cæteras in decisione deductas, quando si non fuisset, vt asserit, dubium de pace, reum à nota proditoris non absoluisset.

14 Nec intrat distinctio illa, an pax sit facta recenter, vel multò antea. Nam procedit in sola remissione iniuriæ, deducta per actus tacitè pacem significantes, secus verò in pace vera, & propria, quæ importat non solum remissionem iniuriæ, sed etiam firmam amicitiam. Et ideò æquiuocant Doctores aliqui recentiores, si verè voluerint confundere pacem expressam cum sola remissione iniuriarum, et vtrique hanc distinctionem perperam applicare, nempè Nouar. *in sum. Bullar. p. 1. tit. de Immun. n. 78.* Donat. Ant. de Mar. *resol. 149. num. 1.* Ciarlin. *contr. 151. num. 33. & 34.* & siqui sint alij, præsertim quia se fundant in Riccio *d. dec. 168. p. 1.* qui loquitur de amico reconciliato, subiungens, pacem non fuisse probatam sufficienter, vt modo dixi. Aliàs authoritates congerunt ad probandum, quod pax recens non tollat rancorem; sed non dicunt id, ad quod allegantur, et essent contra Baldum, et alios præallegatos, qui pacem dicunt non dari sine promissione amicitiæ, et sic expressè non applicantur ab ipsis deducta, sed solum tacitè, et præsumptè ex actibus reconciliationis possent adaptari.

15 Meritò igitur contra istam distinctionem latè consuluit Giurb. *cons. 60. num. 17. & seqq.* signanter *sub num. 23.* Et ista ratio mihi videtur euidens, quia ex pace inducitur amicitia, ideò proditor dicitur, siue statim, siue ex interuallo eam frangat, et intrat doctrina Bart. *in constit. 1. Qui sint rebelles, v. Rebelles num. 4.* dicentis, proditorem esse, qui fingit se amicum, et tractat vti inimicus, quem cæteri omnes laudant et sequuntur. Et verè proditor est qui venit contra fidem datam, Alex. *cons. 13. n. 8. lib. 1.* Syluest. *in sum. v. Proditio*, Baldell. *oper. moral. tom. 1. lib. 3. disp. 10. n. 1.*

16 Hinc etiam sequitur, non applicari aliam conclusionem de occidente sub cautione de non offendendo. Quia ex cautione ista non tollitur inimicitia, sed ponitur tantùm vinculum inimico, ne delinquat sine illa pecuniaria pœna, vt dicitur in Constitutione 52. Pij IV. §. 6. & ideò non dicitur proditor, si occidat, & in istis terminis loquuntur de Marinis, & Diana. Sed quicquid sit de ista opinione, sufficit ex ea non posse inferri ad pacem expressam, cum tollat inimicitiam, & firmet amicitiam.

17 Sicuti etiam leuis est consideratio rancoris remanentis, etiam facta pace. Nam tunc tantum debet haberi in consideratione quando est magnus, de quo imprudentia esset non dubitare, non autem de paruo, vt prudenter explicat Tancred. *de Relig. tr. 1. lib. 4. q. 5. num. 26.* At facta pace formali, nimis bestialis est rancor retentus, & non iuridica esset dubitatio de proximo suo promittente formaliter

cum

cum authoritate maiorum, seu mediatorum pacem, & amicitiam. Et si haec actio non praestat securitatem, actum est de humano consortio, & syluas petere prudentius quam Ciuitates, feras quàm homines. Ita censeo pro veritate, idque ex animi sententia.

Ablegemus igitur illos, qui syncretismum, hoc est, falsam, simulatam, insidiosam pacem, odiorum callidam dissimulationem, in occasionem vltionis intentam malitiam, ignem suppositum cineri doloso, periculum ingenioaè tectum, inimicitiam ostentatione officij blandientem, vmbram foederum, pestem humanae societatis, pietatis mortem inducere malunt, quàm fidam pacem, alumnam veritatis, inimicam simulationis, inscium fraudum, fucum, dolosque execrantem, quae sine animorum beneuolentia mutua, & consensione esse non potest. Lege quae de hisce vir sanctissimus, ac doctissimus Augustinus *lib. 19. cap. 5. de Ciuit. Dei* tradidit.

CONSVLTATIO CIII.

An suscipiens habitum Clericalem in fraudem laicae iurisdictionis gaudeat priuilegio fori?

1 RESpondeo affirmatiuè. Si enim quis existens in statu laicali committat delictum, & postea efficiatur Clericus, non pertinet amplius ad forum saecularem, sed iudicari debet ab Ecclesiastico, *cap. Proposuisti de for. comp. & l. Si quis post eaquam, ff. de iudic.* & tradunt Clar. *in pract. §. fin. q. 36. num. 38.* Io: Fr. a Ponte *de potest. Proreg. tit. 7. §. 7. v. 16.* Cancer. *lib. 2. var. cap. 2. num. 133.* Scacc. *de re iudic. p. 1. cap. 12. num. 1.* Marth. *de iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 121. n. 10. & 11.* Valasch. *cons. 48. & 65.* Plaz. *in epit. delict. lib. 1. cap. 35.* Couar. *cap. 32. pract. quaest.* Bonac. *disp. 10. de legib. q. 2. punct. 1. §. 1. num. 18.* vbi alios citat.

2 Quod non solum locum habet si bona fide assumpserit Clericatum, sed etiam si in fraudem, vt contra citatos tradunt Io: Andr. *in cap. 1. de oblig. ad ratioc.* vbi caeteri Doctores, Decian. *p. 1. tract. crim. lib. 4. cap. 9. num. 60.* testans de communi, Aufret. *tract. de potest. secul. super Eccles. person. reg. 1. num. 19.* Genuen. *in prax. cap. 9. num. 5.* Vincent. de Franch. *decis. 209.* Surd. *decis. 110. num. 3.* Giurb. *cons. 15. num. 5.* Ceuall. *p. 3. q. 1. num. 120. & seq.* Thor. *in comp. decis. v. Relegatus*, Anton. Crab. *de met. lib. 2. cap. 10. num. 91.* Farinac. *in prax. crim. quaest. 8. de Inquis. num. 107.* Nauar. *com. 2. de regular. num. 60.* Suar. *lib. 4. contr. Reg. Ang. cap. 15. n. 16.* Tap. *lib. 1. de iur. Regn. tit. 2. num. 33.* Carol. de Grass. *de effect. Cler. effect. 1. num. 1074.* Ricc. *p. 4. decis. 357.* Horat. Pers. *cons. 5. crim. num. 1.* Squillan. *de priuil. Cler. cap. 7. num. 53.*

3 Quia cùm priuilegium sit concessum statui Clericali, habet locum in quacunque persona, quae quocunque modo acquirat talem statum, quia respicitur status ipse, non autem modus, & intentio, quibus assumitur. Nam quamuis intentio assumentis talem statum sit se subtrahere iurisdictioni laicae, quia tamen in hoc vtitur iure suo, & proinde nemini facit iniuriam, cùm sit in potestate ipsius se subtrahere ad libitum; ideò non debet priuari priuilegio, quod secum affert status assumptus.

4 Confirmatur. Nam si laicus relegatus assumat Clericatum non potest puniri à Iudice laico, sed solum est puniendus à Iudice Ecclesiastico; quia licet poena relegationis sit imposita à Iudice laico, & proinde ipse habeat ius illam exigendi, dum tamen persona, à qua est exigenda efficitur ordinis Ecclesiastici, subtrahitur iurisdictioni laicae, atque adeò violatio relegationis non subest eidem laicae iurisdictioni, sicut non subest persona, quae non potest trahi ad Iudicem laicum, *cap. 2. de for. comp.* & statuitur *in can. 15. Bull. Coenae*, ac desumitur ex doctrina Bart. *in l. Aut damnum, §. Quisquis, ff. de poen.* vbi & alij Doctores, Duard. *in d. can. 15. Bull. Coen. lib. 2. quaest. 11. num. 8.* Marth. *de iurisd. d. cas. 121. & cas. 176.* & in specie tradunt Vincent. de Franch. *decis. 395.* Baiard. *ad Clar. quaest. 36. num. 4.* Gratian. *discept. 226. num. 35.* Valasch. *d. consult. 48. lib. 1.* Capiblanc. *de Baron. pragm. 6. num. 193.* quos sequitur Elis. Danz. *tom. 1. de pugn. Doctor. tit. de Cler. cap. 4. num. 25.*

5 Neque dicas quod sicut Clericus mulctatus exilio, aut relegatione à Iudice Ecclesiastico potest ab eodem Iudice puniri, si, postquam deposuit Clericatum, violet exilium, aut relegationem, vt contra Vincentium de Franch. *decis. 395.* notant Genuensis, testans de praxi in Curia Archiep. Neapol. *cap. 9. num. 3.* Mad. *de sacr. ordin. cap. 3. num. 44.* Squillan. *de priuil. Cler. cap. 7. num. 108.* Addition. ad Duard. *in Bull. Coen. lib. 2. can. 15. ad quaest. 11. lit. D.* ita quoque laicus delinquens, ac mulctatus à Iudice laico, postquam suscepit Clericatum, potest ab eodem Iudice laico puniri. Nam est diuersa ratio. Quia Clericus dum efficitur laicus non subtrahitur absolutè iurisdictioni Ecclesiasticae. Siquidem potest Tribunal Ecclesiasticum in ipsum exercere iurisdictionem, quando causa aliàs ad ipsum pertinet. Vnde cùm pertineat ad Iudicem tueri suam sententiam, & facere ne sit frustratoria, *l. 1. ff. ne vis fiat ei, &c.* & tradunt Doctores cum Gloss. *in cap. Quaerenti de off. deleg.* poterit Iudex Ecclesiasticus procedere contra laicum iam mulctatum, dum erat Clericus. At hoc non potest Iudex laicus circa Clericum ab ipso punitum dum erat laicus, quia per mutationem status est omnino subtractus ab ipsius iurisdictione, ita ut continuatio poenae nequeat ipsius iurisdictionem prorogare, vt docent communiter Doctores praeallegati. Qua de causa Clericus delinquens, etiamsi postea fiat laicus, potest adhuc puniri à Iudice Ecclesiastico, vt tradunt Grammat. *decis. 10. Clar. d. q. 36. num. 9.* Vincent. de Franch. *decis. 417.* Camil. de Curt. *in diuer. iur. Feud. p. 2. cap. 2. num. 114.* Farinac. *tract. crim. quaest. 8. num. 66.* testans de communi, Genuens. *in prax. d. cap. 9. num. 2.* Quia cum nullum sit obstaculum, quo minus laicus à Iudice Ecclesiastico puniri possit, attenditur status, in quo erat reus tempore delicti. Quod non habet locum in Iudice laico respectu Clerici, quia nullam in ipsum exercere potest iurisdictionem.

6 Hinc, quando laicus promouetur ad statum Ecclesiasticum, potest relinquere tutelam, quàm susceperat per *cap. 1. iuncta*, Gloss. *de oblig. ad ratioc.* & tradunt Specul. *tit. de tutore, §. Generaliter num. 11.* Paul. Montan. *de tutel. cap. 35. num. 199.* quos sequitur Squillan. *de priuil. Cler. cap. 14. num. 9.* Quod satis indicat solui per promotionem ad statum Ecclesiasticum obligationem contractam respectu potestatis & iurisdictionis ciuilis; quia fit transitus ad statum digniorem, qui omnino à tali potestate eximitur. Vnde habet locum quod dignitas superueniens soluat praecedentem obligationem, etiam voluntariè contractam iuxta textum *in l. Interdum, ff. de oper. liber.* ibi: *Si liberta, quae operas promisit, ad eam dignitatem perueniat, vt inconueniens sit praestare patrono operas, ipso iure hae intercident.* Est autem inconueniens quod Ecclesiasticus luat poenas laicae potestati, à qua omnino exemptus est. Ideòque ratio legis militat etiam in hoc casu.

7 Accedit, quod promotio ad statum Ecclesiasticum eximit omnino à iurisdictione, & potestate laica, atque adeò soluit subiectionem respectu ipsius, vt inter alia decernit Leo X. sacro approbante Concilio Lateranensi *sess. 9.* in Bulla, quae incipit, *Superna dispositionis arbitrio*, de refor. Cur. ibi: *Et cum à iure tam diuino, quàm humano laicis nulla potestas in Ecclesiasticas personas attributa sit.* Igitur tollit etiam effectus subiectionis. Quia sublata causa, tolluntur etiam effectus, qui ab ipsa proueniunt, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patr. & l. Si pater, ff. de hered. instit. & cap. Magnae in fin. de vot. & cap. Cum cessante de appel.* Ergo cessat etiam poena, quia luere poenas inflictas ab alio est effectus quidem iurisdictionis supra punitum.

8 Nec item obstat, quod causa incepta apud Iudicem laicum, si reus efficiatur Clericus debeat ab eodem Iudice laico terminari, vt docent communiter Io: Andr. *in d. cap. 1. de oblig. ad ratioc.* vbi & reliqui Doctores, ac prosequuntur Aufret. *de potest. secul. super Eccles. pers. reg. num. 19.* Vinc. de Franch. *decis. 384. n. 9.* Bart. *in l. 1. ff. de poen.* Bald. *in l. 1. & 2. C. An seruus ex facto suo post manumiss. teneatur*, Ias. *in l. Cum quaedam, ff. de iurisd. omn. iud.* Couar. *cap. 32. pract. quaest.*

quæst. num. 4. Borgnin. Cauale. *decis.* 10. *num.* 2. testans de communi, Duard. *in Bull. d. can.* 15. *q.* 11. *num.* 6. Marth. *de iurisd. p.* 4. *cas.* 121. *num.* 29. Nanar. *comm.* 2. *de Regular. num.* 60. Clar. *in pract.* §. *vlt. q.* 56. *num.* 43. Farinac. *in prax. crim. q.* 8. *de Inquisit. nu.* 107. Suarez *lib.* 4. *contra Reg. Angl. cap.* 15. Roderiq. *tom.* 2. *quæst. regul.* 2. *ar.* 3. Laym. *lib.* 4. *Theol. moral. tr.* 9. *cap.* 4. *num.* 12. Et Sixtus V. apud Rodriquez loco allegato tribuit Iudicibus sæcularibus facultatem procedendi contra eos, qui fiunt religiosi post acceptatam accusationem aut institutam inquisitionem; Vnde cùm Iudex laicus inceperit iudicium, poterit etiam illud perducere vsque ad perfectam exequutionem sententiæ, atque adeò tueri suam sententiam, quousque pœna imposita completa sit.

9 Huic enim obiectioni respondetur, quod, incepta causa, potest Iudex procedere contra eum, qui assumit Clericatum, condemnando, in bonis non autem contra personam, vt etiam distinguunt Doctores modò citati, quibus adde Bossium *de for. comp. num.* 244. Giurbam *cons.* 15. *num.* 33. & Mastrillum *decis.* 294. *num.* 3. *& seq.* Id quod admittit Sac. Congregatio Immunitatis. Vnde non extenditur iurisdictio ipsius ad continuandam pœnam, & proinde nec ad puniendum; quia hoc esset exercere iurisdictionem in ipsam personam. Deinde causa cœpta contra laicum, qui fit Clericus, potest à Iudice laico continuari vsque ad complementum, non autem incipere contra ipsum nouam causam, quamuis consurgat ex priori terminata. Quia cùm fiat mutatio status, fit etiam mutatio Tribunalis, ad quod pertinent causæ omnes emergentes post mutationem status per ea, quæ tradunt Doctores *in d. cap.* 1. *de oblig. ad ratioc.* Io: Andr. Butr. & alij, Bart. *in d. l.* 1. *in fin. ff. de pœn.* Bald. *in l.* 1. *num.* 4. *C. An seru. ex fact. suo, &c.* à Ponte *de potest. Proreg. d. tit.* 7. §. 7. *num.* 14. *& seq.* Quia, vt dicebatur, ponitur obstaculum per mutationem status, ne Iudex laicus tueri possit suam sententiam, si violetur.

10 Aduertendum autem est, onus probandi huiusmodi susceptionem Clericatus in fraudem spectare ad Iudicem laicum. Quia in dubio non præsumitur. Plaz. *in epit. delict. cap.* 35. *num.* 1. *& seq.* Farinac. *d. q.* 8. *num.* 111. Giurb. *decis.* 82. *num.* 7. Prætereà nunquam præsumitur Clericatus in fraudem susceptus, nisi præcesserit diffamatio, accusatio, vel inquisitio, Vincent. de Franch. *decis.* 395. *num.* 5. Chartar. *de exequt. sent. capt. bannit. cap. fin. num.* 308. Farinac. pluries alleg. *in q.* 8. *num.* 110. Carol. de Grass. *effect. Cler.* 1. *num.* 1076. Mastrill. *d. decis.* 294. *num.* 3. *& seq.* Tandem declaratio huiusmodi susceptionis in fraudem non spectat ad Iudicem laicum, sed ad Ecclesiasticum; itaut donec Ecclesiasticus non declaret, sæcularis omni iurisdictione caret tam super persona, quàm super bonis Clerici. Oldrad. *cons.* 4. *in fin.* Vulpell. *de libert. Eccles. p.* 2. *nu.* 41. Carol. de Grass. *vbi supra num.* 1079. Giurba *cons. crim.* 15. *num.* 33.

CONSVLTATIO CIV.

An crimen sollicitationis ad actus inhonestos in Sacramentali confessione sufficienter probetur per testes singulares?

Vbi multa de hac re, quæ apud alios fortàsse non leguntur.

1 AFfirmatiuè respondendum videtur. Quia crimen hæresis sufficienter probatur per testes singulares, Doctores apud Pasqualig. *dec. moral.* 158. *num.* 2. At in hoc crimine proceditur sicut in crimine hæresis, Sousa in *aphor. lib.* 1 *cap.* 34. *num.* 63. Nam Confessarius sollicitans est de fide suspectus, Pegn. *p.* 2. *direct. com.* 81. Farinac. *in prax. crim. p.* 4. *q.* 137. *num.* 28.

2 Verum tenendum est, non probari sufficienter per testes singulares, nisi etiam concurrerint adminicula, indicia, & præsumptiones. Ita sanciuit Gregorius XV. die 30. Augusti 1622. Constitutione sua, cuius initium *Vniuersi dominici gregis*, in hæc verba: *Dantes etiam facultatem S. R. E. Cardinalibus, & Generalibus Inquisitoribus, ne delictum tam enorme, Ecclesia Dei tam perniciosum remaneat ob defectum probationum impunitum, cum difficilis sit probationis, testibus etiam singularibus, concurrentibus præsumptionibus, indicijs, & alijs adminiculis, delictum probatum esse, arbitrio suo iudicandi.*

3 Ex quibus aduertit Delbenè *de Offic. S. Inquisit. p.* 2. *dub.* 235. *sect.* 14. *per tit.* 1. *à n.* 2. Primò, quod hoc arbitrium non conceditur omnibus, sed solum S. R. E. Cardinalibus S. Officij Inquisitionis, & generalibus Inquisitoribus, ac proptereà cæteri inferiores processum compilantes non habeant huiusmodi arbitrium. Deinde, quod non potest formari prædictum arbitrium, ac iudicium, nisi testes singulares sint talis qualitatis & adminicula, indicia, & præsumptiones sint talis conditionis, vt coniunctim habeant tantum vim, quod moueant, & vrgeant Iudicem ad iudicandum, delictum esse verè commissum, sicque reddant delictum moraliter euidens. Quia arbitrium & iudicium debet esse regulatum secundum rationem, & prout de iure, Bartol. *in Extrauag. ad reprimendum num.* 8. Paris. *cons.* 8. *num.* 21. *lib.* 4. Duran. *decis.* 5. *num.* 3. Merlin. *decis.* 400. *num.* 3. Ludouis. *dec.* 465. *num.* 1. Rot. *dec.* 285. *num.* 1. *p.* 1. *rec.* & alibi passim. Vt scilicet testes singulares cum adminiculis, indicijs, ac præsumptionibus æquipolleant plenè probationi testium contestium, quæ de iure requiritur ad reum condemnandum. Postremò, quod licet Pontifex concedat, cùm qualitas delicti, vtpotè difficilis probationis sic exigat, vti probationibus minus legitimis, non tamen vult, quod eæ sint imperfectæ in suo genere. Cætera vide apud ipsum.

4 Pontifex igitur in illa constitutione non intendit, quod sufficiant in hoc crimine præcisè testes singulares, sed vult, quod in ipso procedatur sicut in ijs, quæ sunt difficilis probationis, ac proinde quod possit infligi pœna concurrentibus cum testibus singularibus indicijs, præsumptionibus, & adminiculis, ac vult tantum, vt Cardinales arbitrio suo, rationabili tamen, possint iudicare, crimen probatum esse. Quod sanè non possunt rationabiliter præstare nisi ea concurrant, quibus moueantur ad credendum perfectè, ita esse. In hoc autem casu interuenit perfecta probatio, *l. quingenta ff. de prob.* & notant Doctores communiter.

5 Neque obstat, quod crimen hæresis probetur per testes singulares. Primò, quia id negant Brun. *tract. de haret. lib.* 4. *cap.* 9. Roya *eod. tract. p.* 2. *assert.* 6. *à num.* 135. Gymeric. *in direct. Inquisit. p.* 3. *q.* 72. *num.* 1. Pegna *ibid. com.* 121. Canter. *in quæst. crim. cap.* 2. *de ver. confes. num.* 17. & alij bene multi cum Diana *p.* 4. *tr.* 7. *resol.* 31. *& tr.* 8. *resol.* 57. & nos *in consult. de testib. singul. in materia spectante ad S. Offic. Inquisit.* Secundò, quia contrarium pro crimine sollicitationis disponit Summus Pontifex Gregorius XV. sua illa Constitutione, quæ tanquam vltima in hac specie solum attendi debet.

6 Portò præter ea, quæ de sollicitatione varij variè sunt prosequuti, nos veluti per effata, quædam non vulgaria proferemus.

7 Quando mulier est nobilis, virgo, & verecunda, nec potest induci ad deponendum, consulitur in Vrbe S. Congregatio, & extra Vrbem Episcopus, vel Inquisitor, qui si habeant difficultatem, consulant S. Congregationem, sin minus, dent facultatem Confessarijs absoluendi pœnitentes, quæ iustis de causis denunciare recusant, & absoluantur sub conditione quod cessantibus causis, teneantur denunciare, ac etiam non adire amplius Confessarium, à quo fuerant sollicitatæ. Constitutio autem Gregorij XV. non est huic doctrinæ contraria.

8 Confessarij, qui mulieribus coram se genuflexis, ac signo Crucis munitis notificant, nolle tunc earum confessionis audire, vt commodius sollicitare valeant, puniuntur ab Inquisitore coniunctim cum Episcopo, qui etiam procedunt contra Confessarium, qui captus amore alicuius pœnitentis sæpè videtur cum ea de inhonestis tractare in loco confessionis.

9 Inquisitores ac Ordinarij denunciationes in materia sollicitationis in confessione Sacramentali mittere debent ad Sac. Congregationem, illam certiorem reddentes de qualitatibus denunciatorum, & denunciantium, ac nominatorum in testes, nec ad vlteriora procedere absque ordine

dine eiusdem S. Congregationis, nisi facti grauitas aliter exigeret.

10 Confessarij non debent interrogare mulieres pœnitentes, an fuerint vnquam in Confessione Sacramentali ad inhonesta sollicitatæ.

11 Ordinarij approbando Confessores tenentur ijs iniungere obseruationem Constitutionis contra sollicitantes, ne aliàs incidant in illius pœnas, eamque facere illis legi, ac intimari, ita vt nedum sciant pœnas in ea contra sollicitantes contentas, sed etiam puniendos fore, si pœnitentes sollicitatas non hortabuntur iuxta dictam Constitutionem ad denunciandum sollicitantes; eorumque arbitrio remittitur id etiam facere cum iam approbatis.

12 Mulier sollicitata, si non consenserit, tenetur denunciare Confessarium. Si verò consenserit, tenetur denunciare sollicitationem, ac verba, & actus turpes Confessarij, & tacere suum consensum, quem non tenetur propalare, neque respondere, etiam ad interrogata ab Episcopo, vel Inquisitore. Quod si dubitet consensum posse à Confessario propalari, monenda est, Confessarium de hoc non posse interrogari, sique id ex se fatentur, non esse scribendum.

13 Idem clariùs habetur ex litteris Sac. Congregationis S. Officij ad Archiepiscopum Neapolitanum datis, & Vicario Salernitano, atque Archiepiscopo Mediolanensi apud Dianam *p.4. tract.5. resol.* 31. & apud Episcopum Lyciensem *in 2. Synodo diœces.* tenoris sequentis.

14 Archiepiscopo Neapolitano. *Doppo essersi hauuta lunga, e matura consideratione sopra il dubio significato da più bande, se i penitenti siano obligati a denunciare i Confessori, da' quali sono stati sollecitati nel luogo, ò nell'atto della Confessione quando hanno consentito alla sollecitatione, Nostro Signore, e questi miei Signori Illustrissimi nella Congregatione tenuta auanti sua Santità a' 25. di Luglio passato, doppo l'hauer anche inteso il parere d'una particolar Congregatione deputata per questo effetto, hanno risoluto, che qualsiuoglia penitente è tenuto a denunciare il Confessore, ancorche gli habbia consentito, e non è tenuto a propalare il proprio consenso, ne sopra cio s'interroghi dal Vescouo, ò dall'Inquisitore, ò da' loro Vicarij, auanti de' quali deporrà, ne meno il Confessore denunciato, procedendosi poi contra di lui ne' constituti, che gli si faranno, s'interroghi sopra detto consenso, e in caso ch'egli volesse dirlo da se, non si scriua il suo detto, come in ordine alla persona sollecitata non spettante all'officio della S. Inquisitione. Le parti adunque di V. S. Illustrissima sono di significare la detta risolutione a' Confessori, e incaricargliene strettamente l'osseruanza, accioche ne' casi, che occorrono alla giornata, conforme al tenor della Constitutione publicata di Gregorio XV. di s. m. contro i Confessori sollecitanti, significhino a' penitenti l'obligo, che hanno di denunciare i Confessori, da' quali saranno stati sollecitati, o hauendoli consentito, e facendo difficultà in iscoprire il proprio consenso, conforme alla risolutione, che si è fatta, dicano loro apertamente, che non sono tenuti a propalare il detto consenso, e che tanto essi penitenti, quanto i Confessori sollecitanti, procedendosi contro di essi, non saranno di cio interrogati, e dicendo da se, non si scriuerà, ne riceuerà il loro detto. E quando il penitente tuttauia persistesse nella medesima renitenza, Nostro Signore si contenta, che dal Vescouo, ò dall'Inquisitore si dia autorità al Confessore di riceuer per scrittura, e con giuramento la denuncia per portarla subito à chi haurà dato l'autorità di pigliarla. E se oltre le cose sudette occorrerà altro caso graue, per lo quale non si possa il penitente indurre a denunciare, vuole sua Santità, che se ne scriua qui, e s'aspetti la risposta, e in tanto si soprasseda nell'assolutione, e tutto si contenterà V. S. Illustrissima di fare osseruare nella sua diocese, facendo registrare la presente negli atti di cotesta Corte per informatione sua, e de' suoi successori, i quali doueranno hauer mira, che la presente risolutione riguarda solo que' penitenti, che per hauere acconsentito, fanno difficoltà in denunciare; ma quei, che non hanno acconsentito, o hauendo acconsentito non sono in ciò renitenti, non dee il Confessore porre difficoltà alcuna, ma lasciare, che indifferentemente, e liberamente soddisfaccino all'obligo, che hanno di denunciare, conforme alla detta Constitutione, compiacendosi anche V. S. Illustrissima di mandar copie della presente a i Vescoui suoi suffraganei, accioche da essi ancora sia fatta osseruare la sudetta risolutione. E per fine a V. S. Illustrissima humilissimamente bacio le mani. Di Roma li 27. di Settembre 1624. Il Cardinal Millino.*

Instructionem pro accipienda denunciatione mulieris sollicitatæ in Confessione, quæ personaliter comparere nequit, exhibet idem Episcopus Lyciensis loco citato.

Sollicitantes in Confessione non sunt adstringendi ad seipsos denunciandum.

Mulieres sollicitantes ad turpia Confessarios, qui illis postea præstant consensum, non sunt cogendæ ad eos denunciandum, sed ipsarum arbitrio id faciendum remittitur.

Episcopi, & Inquisitores non solum possunt tribuere licentiam Confessarijs recipiendi medio iuramento denunciationes mulierum, quæ consensum sollicitationi præstiterunt, sed etiam earum, quæ factis diligentijs, induci non possunt ad denunciandum in S. Officio. Parcè tamen hac facultate vti debent Ordinarij.

Sollicitationis species est, quando mulier, quæ alijs fœminis associata solet adire Confessarij domum, dicit Confessarius in Confessione, vt sola suam domum adeat, & postquam adiuerit, copula carnalis sequatur.

Non proceditur contra denunciatum ab vna tantum muliere de sollicitatione in Confessione, quando non concurrunt alia adminicula, nimirum mala fama Confessarij, & bona mulieris, de quibus est certior reddenda S. Congregatio.

Facultas iudicandi, an Confessarius à pluribus testibus de sollicitatione in Confessione Sacramentali sit conuictus, ita vt possit tradi Curiæ sæculari iuxta Constitutionem Gregorij XV. est reseruata S. Congregationi Eminentissimorum Cardinalium Generalium Inquisitorum.

Denunciationes tam in Tribunali S. Officij, quàm Episcopi in materia sollicitationis datæ contra eandem personam in simul communicari non possunt, nulliusque scripturę copiam Inquisitores communicent Episcopis, sed in casibus particularibus consulant Sac. Congregationem, significando qualitates denunciati, & indiciorum, necnon eorum, qua extant in Tribunali Episcopi, & quis præuenerit.

Contra sollicitantes procedunt Episcopi, & Inquisitores cumulatiuè, & tenentur inter se communicare indicia, ne ob defectum probationum delictum remaneat impunitum. Episcopi verò tales spontè comparentes absoluant, sed tamen prius mittere debent depositiones ad S. Congregationem, & ab ea resolutionem expectare.

Pœnitentes sollicitantes Confessarios in Confessione, ac renuentes illos denunciare, non puniuntur in S. Officio.

Pœnitentes sollicitatæ, quamuis credant Confessarium, à quo fuerant sollicitatæ comparuisse in S. Officio, non tamen excusantur, sed tenentur denunciare dictum Confessarium.

In partibus infidelium, vbi non seruatur decretum S. Officij, absoluuntur recusantes denunciare sollicitantes in Confessione.

Ordinarius procedere debet contra presbyterum, qui sub ficto prætextu deferendi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum mulieri infirmæ, eamque communicandi, cum ea copulam carnalem habet.

Non proceditur in S. Officio contra Confessarium, qui extra locum, & occasionem Confessionis dicit mulieri, sibi confiteri volenti, vt adeat domum suam, & adeuntem carnaliter cognoscit. Huiusmodi enim casus non est comprehensus in constitutione contra sollicitantes.

Potest procedi contra Confessarium, tanquam sollicitantem, qui post auditam Confessionem mulieris, ac impertitam absolutionem, illam requirit ad lenocinium.

Confessarius, qui post requisitam mulierem, an velit confiteri, & negatiuè respondentem sollicitat ad turpia, deposita prius stola, & extra confessionarium, non punitur in S. Officio.

Spontè comparentes in S. Officio, accusantes se de sollicita-

citatione in Confessione valdè graui, abiurans de vehementi, remouentur à loco delicti, & suspenduntur omnino ab audiendis Confessionibus.

Consultores interuenire non debent Congregationibus S. Officij, in quibus agitantur causæ reorum inquisitorum de sollicitatione in Confessione. Huiusmodi enim causæ in Congregatione Consultorum non proponuntur, sed ad supremum Tribunal terminandæ transmitti debent.

Confessarij sollicitantes in Confessione non intelliguntur priuati suis beneficijs curatis.

Mulier, quæ vult denunciare Confessarium sollicitantem, dummodo tamen ipsi promittatur, se non amplius vocaturam ad S. Officium, disponenda est ad denunciandum nihil tamen ei promittatur, sed solum instruetur de secreto S. Officij.

Al molto R. Sig. il Sig. Vicario Generale di Salerno. Acciocchè più fondatamente si proceda contro i sollecitanti in confessione, questa suprema Congregatione ordina, che per il detto d'una sola donna non venga a costituire il preteso reo senza prima di darne quì auuiso con relatione della qualità della donna, del denonciante, o del denonciato, e allora si scriuerà a V. S. se debba, o nò procedere a costituirlo, o carcerarlo. Sarà anche V. S. contenta di significare questo medesimo ordine a' Vesconi suoi Comprouinciali, acciochè ancora da essi sia eseguito; e'l Signor Iddio le conceda ogni bene; Di Roma a' 17. di Luglio del 1627. Il Cardinal Millino,

Instructio porrò pro muliere denunciare recusante, cuius supra memini, quæque est typis Romanis edita in dicta 2. p. w. *Synodi diœcesana*, Lyciensis sub anno 1669, est tenoris sequentis.

Si fà vn memoriale dalla denunciante, nel qual narra di hauer da esporre cose pertinenti al Tribunal del S. Officio, che perciò prega sua Signoria Illustrissima commettere à persona religiosa, che con ogni segretezza vada a riceuere detta denuncia nel tal luogo a fine di liberare da ogni scrupolo la conscienza di essa supplicante, sottoscriuendo a' piedi del memoriale il nome, e'l cognome di essa esponente, potendo mandarsi detto memoriale pel Confessore al Prelato, il quale vdendo dire, che gli si hà proporre negotio spettante alla santa Inquisitione, dee riceuerlo con grandissimo segreto, assumendo almeno due persone graui religiose, e zelanti, vna delle quali se ne seruirà per scriuere gli atti, che occorrono come sarebbe.

Die 10. Mensis Maij anni 1686. in Palatio Episcopali N. in aula interiori eiusdem solita habitationis Illustrissimi, ac Reuerendissimi D. Episcopi N. coram eodem D. Illustrissimo, ac Reuerendissimo assistente R. D. Canonico Cathedralis N. & in præsentia mei D. N. Sacerdotis Ecclesia N. actuarij assumpti ad hunc actum comparet R. P. Fr. N. N. professus Sacerdos Theologus Ordinis N. exponens videlicet,

Vengo auanti a V. S. Illustrissima a portarle questo memoriale continente negotio del S. Officio consignatomi da N. N. la quale con occasione, che io sono andato a Confessare alla Chiesa N. mi è stato dato da lei a fine che io con ogni segreto lo presenti a V. S. Illustrissima, acciochè deputi vna persona, che riceua la denoncia di questa supplicante, la quale mi hà detto, che se venisse di persona, darebbe da sospettare altri negotij a' suoi parenti, il che le potrebbe cagionar gran danno.

Ouero se la supplicante non saprà scriuere, potrà inuiare detto Religioso a dire a bocca tutto ciò, che ciò sà scriuere darebbe per memoriale, e si procederà nel modo, come di sopra del Prelato, mutatis mutandis.

L'Attuario noterà ogni cosa per extensum.

Tunc Illustrissimus Dominus prædictus commisit eidem P. Fr. N. N. Professo Religionis, &c. vt accedat ad locum N. ad finem accipiendi denunciationem faciendam ab N. N. iuxta instructionem Tribunalis S. Officij, quam præcepit sibi dari à me Notario assumpto, exacto prius iuramento, tam à prædicto R. P. N. N. tangendo, prout tetigit Sacra Euangelia, & pro veritate omnium supradictorum, & pro bene ac fideliter recipienda denunciatione sibi danda, ac sub silentio omnia retinendi, quam a vobis Assistentibus, & à me de non præsentia propalando, nec in totum, nec in partem, pro ut iurauimus tactis Sacris prædictis Euangelijs, imponendo dicto Patri, & vobis de toto præsenti negotio silentium sub pœna excommunicationis latæ sententiæ statim incurrenda in casu contrauentionis, reseruata eidem Illustrissimo respectu Assistentis, & mei ipsius, & Sanctiss. D. Papæ respectu prædicti R. P. & fuit dimissus præsens tutus cum mandato, vt omnes subscribamus.

Ego Pater Fr. N. N. Professus S. T. P. Ord. N. prædicta omnia exposui.

Ego N. N. Canonicus Ecclesiæ N. Assistens deputatus interfui.

Ita est.

N. N. Sacerdos Ecclesia N. Actuarius assumptus ad hunc actum ab Illustrissimo D. N. Episcopo N.

Il Delegato dal Vescouo anderà con carta, e calamaio, se non potrà accompagnarsi col Notaio predetto, ò Assistente, almeno esso solo nel luogo, tempo, e giorno più opportuno per osseruanza del segreto, e venendo la denonciante, hà da scriuere nel presente modo.

Die... Mense... anni &c. in tali loco, s'accerta che sia fuori del Confessionario, e non potendosi, si noti il luogo, vbi solent Sacramentales Confessiones excipi, sed hæc omnia extra Sacramentum Pœnitentia, comparet coram me N. N. Professo talis Religionis, qui de mandato Illustrissimi, ac Reuerendissimi D. Episcopi N. accessi ad finem &c. talis de talis ætatis suæ annorum .... vt dixit, & ex aspectu apparet sæcularis, vel monialis, Professa, vel Bizzoca, vidua q. N. N. vel vxorata &c. o ponendo il nome del Padre, della Madre, luogo doue habita, professione che esercita, confini della Parochia, paese, ò tempo, che ne manca, statura, pelo, segnali, e altre circostanze che ponno discriuere la persona, quando non fusse ben nota alla Corte Vescouale, sponte, non citata, neque vocata, qua medio eius iuramento sibi per me dato, tactis Sanctis Euangelijs mei Breuiarij, prout tetigit de veritate dicenda, prius monita de grauitate eiusdem fuit interrogata ad quid venerit, qua respondit.

Sono venuta, come dissi à V. Reuerenza la settimana passata, che mi voleua ie sgrauare la conscienza, giàche mi hauete dette, che sono obligata di denunciare il Confessore, che mi hà parlate di cose brutte, quando io mi Confessaua, disidero sapere, s'hauete parlato a Monsignor Illustrissimo, e che vi hà detto.

Cui à me fuit dictum habere in commissis recipiendi formiter suam denunciationem, ac proinde pro exoneratione sua conscientiæ explicitè fuit interrogata, vt dicat quicquid sibi occurrerit circa prædicta a se superius nominata. Respondit, e si pongano le sue proprie parole volgari, che dice, ben vero siano chiare, & esplicatiue, il Confessore sollecitante per nome, cognome, Religione, è dignità, giorno, mese, anno, volte, che sollecitò, segni, contrasegni, habitatione, luogo, doue habita, habitaua il sollecitante, parole dette, espresse, segni, ò atti fatti, o tutte le circostanze, che conducono alla replicata chiarezza del sollecitante, ò della sollecitatione.

Auuertendo, che se la persona non si sapesse esplicare, il Deputato con gl'interrogatorij, che anderà facendo, farà esplicare le cose predette necessariamente.

Gl'interrogatorij, benche si diano in volgare, si scriuano in latino. Verbigratia.

Interrogata, quænam verba specialia, vel quosnam actus inhonestos fecerit prædictus N. Confessarius ipsi testi exponenti, & dicat explicite, & clare omnia,

Respondit, mi disse, &c.

Se la sollecitatione è di qualche tempo passato, e che dice:

Interrogata, quare prius non exonerauit suam conscientiam denunciando prædictum.

Respondit, &c.

Interrogata de contestibus.

Respondit. Questo fatto è passate da solo a solo frà me, e'l detto N. N. mentre io mi confessaua nel confessionario, come hò detto di sopra, o perciò non v'è persona, che le possa deporre.

Interrogata, an exerceat aliquam inimicitiam, vel aliquam exercuerit cum d. N. N. Confessario, vel cum suis consanguineis, aut amicis, vel è contra,

Respondit, &c.

Inter-

Interrogata, cuius famæ sit prædictus N. N. Confessarius, & an audierit aliquando ab alijs similia prædictum N. N. patrasse.

Respondit, &c.

Si auuerta, che le risposte (non mi ricordo) non s'ammettano, ma si domanda doppo quelle, & fuit dictum à me, vt benè recordetur, &c.

Se parlasse con ira, o con passion grande, che dasse sospetto d'inimicitia, dal Notaro, ò dal deputato si noti, videlicet locuta est nimis iracundè, &c. vel animosè, aut temerè.

Interrogata, an viderit ipsa comparens prædictum N. N. Confessarium fecisse aliqua opera spiritualia, videlicet orare, eleemosynas elargiri, missas auscultare, & similia.

Respondit, &c.

Quibus habitis ego ipse mandaui, vt se subscribat, imponendo silentium vt nullatenus alicui dicat, se reuelasse, & denunciasse prædicta in totum, vel in partem contra prædictum N. N. Confessarium sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, reseruatæ ipsi D. Illustrissimo Episcopo. E se sarà necessario S. D. Papæ. Et fuit dimissum examen, præstito denuo iuramento tactis &c. prout tetigit de silentio obseruando super prædictis.

Io N. N. ho deposto come di sopra.

Ouero ✠ Et quia scribere nescit fecit signum Crucis cum calamo à me dato.

Ita est Ego N. N. Professus Ordinis N. de mandato Illustr. &c. accessi & interrogaui.

Le Scritture sopra questa materia non si confidino a' Ministri, ma o si consegnino al Tribunale supremo, ouero si sigellino, scriuendoui sopra Scritture, che appartengono al Tribunale del S. Officio, quali nissuno può aprire, lacerare, bruciare, o occupare sotto le pene imposte nella Bolla del B. Pio V. che comincia. Si de protegendis, *cautelandosi a fine che in vita detti negotij passino, come quelli del sigello Sacramentale, e preuedere in caso di morte non vadino in potere de' Commissarij degli spogli, ministri della Sedia vacante, o Cortegiani di Prelati Defonti, i quali per lo più, non hauendo molto conscienza, o publicano i negotij, o li consegnano in mano delle parti per mercede. E questo basti per vna brieue, e facile instruttione.*

Per maggior chiarezza si pone vna formola di denuncia, cio le parole della donna sollecitata.

Per disgrauio della mia conscienza denuncio al Tribunale del S. Officio, o per esso à V. S. o a V. P. o a V. R. che viene in nome di Monsignor Illustriss. come hauerà da vn mese, che essendo andata a confessarmi nella Chiesa N. N. nella festiuità N. 20. del mese di Settembre, m'inginocchiai nel Confessionario di mano destra dell'altare sotto il pulpito di detta Chiesa, doue staua ascoltando le Confessioni D. N. N. Prete secolare, o regolare, e mentre staua io in detto Confessionario Confessando Sagramentalmente i miei peccati, mi disse parole disoneste, e sensuali, o che hauerebbe voluto, & o fece il tal atto, ò dette queste parole. (E si narra distintamente il fatto.) Del che ne rimasi scandalizzata. E questo è quanto occorre.

Interrogata, &c. vt melius explicet illa verba (se pure fossero state dette ambigue, o dubie) e seguita come di sopra.

Riceuuta la scritta riuelatione il Prelato auuerta di conseruarla con ogni segreto. Se il caso sarà graue, ouero fossero più riuelationi contro vno stesso Confessore, potrà detto Vescouo farne copia, auuertendo di dare il giuramento, quando assume persona molto graue per far detta copia, e inchiudergli atti in vna sua, che potrà scriuere alla S. Congregatione del S. Officio di Roma a fine che gli ordini, come si hà da portare in tal caso, e che vegga l'instruttione per non errare auuertendo di più di non far alcun motiuo contro il denunciato, acciòche non penetri esser reo nel Tribunale, nè comunichi tal segreto al suo Superiore, ò ad altro, che sia nel Mondo, perche sarebbe error graue in materia di S. Officio.

CONSVLTATIO CV.

Quibusnam debeatur in Capella Pontificia ius præcedendi ac sedendi immediatè post Episcopos, Generalibusne Ordinum Mendicantium, ac Monachorum?

1 IVs eiusmodi deberi videtur Generalibus Ordinum Mendicantium. Id enim nititur dispositione cœremonialis Romani *cap. 1. sect. 2. lib. 3.* Quod scilicet, Abbates non debeant sedere in scamno Episcoporum, quia habent scamnum distinctum cum Protonotarijs, ibi: *Sed Protonotarij & Abbates solent habere proprium locum vltimum in ordine, & alij,* idest Generales Ordinum & Pœnitentiarij, *sedent post Episcopos*. Quod sanè intelligitur de illis Abbatibus paulò antea nominatis, siue sint Abbates Generales, siue etiam non Generales.

2 Cum hac Cœremoniali dispositione concordat præcedens Constitutio Pij II. quæ est quarta in Bullario, per quam datur locus particularis Protonotarijs distinctus à scamno Episcoporum. Hinc est, quod Cœremoniale paulò post iussu Innocentij VIII. compilatum, & Leonis Decimi impressum, inquit: *Protonotarios solere habere locum particularem, & cum illis Abbates.*

3 Huic quoque dispositioni consonant conformes actus proximi editioni cœremonialis ex Diario Paridis de Grassis anno 1505. quibus additur actus de anno 1520. quando Generalis Humiliatorum factus fuit sedere in scamno Abbatum. Eiusmodi actus adducere libet.

4 Ex libro Cœremoniarum Paridis de Grassis sub Iulio II. qui asseruatur in Bibliotheca Vaticana sub num. 3635. fol. 197. Die Dominica prima Aduentus anni 1505. sub anno tertio Iulij II. *Item Abbas quidam annalis, siue triennalis Ordinis Vallis Vmbrosæ sedere se posuit in banco Abbatum. Et quia erat temporalis, & non perpetuus, ideo de consilio, & mandato Episcopi ipsum amoui, posuique in quadratura sedentem in terra cum alijs fratribus religiosis.*

5 *Item quidem Religiosus, qui se dixit Generalem Ordinis Cœlestinorum, & se posuit ante Generales omnes Ordinum Mendicantium, fuit inde remotus, & de consilio Episcopi posui eum post omnes Generales quatuor Ordinum Mendicantium in eodem banco post Pœnitentiarios.*

6 *In die Palmarum Abbates, qui aliàs solent esse post Protonotarios in banco eorum, hoc die, quia fuerant parati, manserunt ante Protonotarios, idest, in banco Episcoporum.*

7 *In die Circumcisionis anni 1507. fol. 1747. Item hodiè Generalis Ordinis Cruciferorum voluit esse in banco Generalium supra omnes, quod ego nolui, vt præcederet Mendicantes. Super quo ipse fecit fieri verba Cardinalibus, qui mecum dixerunt de hoc. Sed cum eis dixissem non debere, hanc conclusionem fecimus, vt pro ista die cessaret, donec melius intelligeretur. Et ego vidi in libro meorum quotidianorum Cæremoniarum de anno 1505. in prima Dominica de Aduentu qualiter alius Generalis, qui sic supra alios Mendicantes sedere voluit, reiectus exinde fuit & sub omnibus locatus.*

8 *In die Cinerum anno 1509. Generalis Canonicorum Regularium fuit post alios Generales ante Pœnitentiarios.*

9 *Anno 1520. Generalis Humiliatorum, qui volebat sedere in Capellæ supra omnes Generales hodiè in die Purificationis sine eius præiudicio sedit in banco Abbatum. num. 5944. fol. 297.*

Hæc autem obseruatio Cœremonialis firmatur decretis Sacræ Rituum Congregationis anno 1601. & 1634.

 teno-

tenoris sequentis. *Congregatio sacrorum Rituum, audita iteram instantia facta pro dictis Protonotarijs participantibus super executione decreti alias sub die 12. Februarij 1598. ad illorum fauorem ab eadem Congregatione emanati super praecedentiae D. Sacristae in thurificatione & receptione pacis, candelarum, cinerum, & in adoratione Crucis in Capella Sanctiss. D. N. Auditis etiam ijs, quae pro eodem D. Sacrista deducta fuerunt contra praedictum decretum mature alias factum, confirmandum, ac seruandum esse mandauit, vt per Magistros caeremoniarum, & alias ad quos spectat executioni demandetur, & ad similes praecedentiarum differentias amputandas ac Dominorum Protonotariorum praeeminentiam conseruandam etiam ordinauit, vt imposterum Praeceptor Hospitalis S. Spiritus, Archimandrita Messanensis, & Abbates vsum mitrae habentes, post ipsos Protonotarios, & Correctorem Cancellariae in banco ipsorum Protonotariorum in eadem Capella Sanctiss. D. N. sedere deberent 27. Iulij 1601.*

10 *Eminentissimo Cardinali Caesarino pro Eminentissimo Barghesio absente, referente controuersiam circa praecedentiam in Capella Pontificia inter Generales Ordinum Mendicantium ex vna, & Generalem Congregationis S. Georgij in Alga partibus ex altera, S. Rituum Congregatio pluries citato Generali S. Georgij, respondit ad Generales dictorum Ordinum Mendicantium spectare praecedentiam in Capella Pontificia supra Generalem S. Georgij in Alga, & ab ipso non posse molestari in sua quasi possessione praecedenti. Die prima Aprilis 1634.*

11 His, ac pleri{s}que alijs non refragatur vsus contrarius Caeremoniali. Nam actus, qui per Caeremoniarum Magistros publicantur non solum pro maiore parte fuerunt contradicti, sed etiam non firmant vsum praescriptum per quadraginta annos, vt exigitur contra legem Caeremonialis. Siquidem per dictum decretum Sacr. Congregationis, habens vim sententiae in hac materia, praescriptio quaecumque interrupta fuit, praesertim stante alia interruptione per decretum anni 1634. Quibus decretis definientibus prout iuris quid agi debeat, standum est potius quàm notis Magistrorum Caeremoniarum dicentium tantum, quod de facto gestum est.

12 Addo, in actibus discontinuis, vt in hoc casu, necessariam esse immemorabilem, *l.* 1. *§.fin.* vbi Glos. & Doctores, *ff. de aq. plu. arc.* cum similibus.

13 Ita quoque nihil vrget, quod Abbates in Concilijs Generalibus describantur ante Generales Ordinum & praecipuè in Tridentino. Primò, quia in vltimo Lateranensi id seruatum non fuit, cùm in *sess.* 12. Abbates descripti fuerint post Generales, vt aduertit Contilor. *in q. de praeced. num.* 69. Et propterea ex obseruantia difformi nulla consuetudo resultat.

14 Secundò, quia Abbates admissi fuerunt ad Concilia ante Generales Mendicantium, cùm vsque ad septimam Synodum soli Episcopi admitterentur. Sed ab eo tempore ex priuilegio Apostolico vocati etiam fuerunt Abbates, habentes quasi Episcopalem iurisdictionem cum voto consultiuo tantum, deindeque etiam cum decisiuo, ac postmodum ex pari indulgentia Papae admissi quoque fuerunt Generales, vt per Innoc. *in cap. Generalia num.* 14. *dist.* 17. Iacobat. *de Concil. & Eccles. lib.* 1. *cap.* 15. Azor. *tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 11. *quaest. vlt.* Tambur. *de iur. Abbat. tom.* 1. *quaest.* 1. *num.* 3. *&* 5. *& quaest.* 2. *num.* 5. Ex eo autem, quod Abbates prius admissi fuerint non est mirum, quod locum praeoccupauerint, attento praesertim, quod in Concilio Abbates sedent cum mitra.

15 Tertiò, quia, vt in Synodis dioecesanis, ita & in Concilijs generalibus praemittitur ac scribitur decretum, quod nullum ius acquiratur, nec amittatur in antelationibus, & praeeminentijs, vt videre est in Constantiensi *sess.* 1. in Basiliensi *sess.* 5. & in Tridentino *sess.* 2. *in fine*.

16 Quartò, quia sessiones in Concilio non dant regulam sessionibus in Capella, nisi in Concilio esset Papa, neque è conuerso, vt ex Iacobat. *eodem loco lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 113. *& seq.* firmat Contilor. *dicta quaest. de praeced. num.* 59.

17 Minus etiam releuat ordo praecedentiae ad fauorem Abbatum in processionibus. Quia iuri non repugnat, vt in aliquo loco & casu, & non in alio dignitas maior det praecedentiam. Felin. *in rubr. de maior. & obed. num.* 18. Gregor. XV. *decis.* 310. ibique Add. *& in Seguntina praecedentiae* 22. *Iunij* 1619. *coram Innocentio X.* Sic enim Constitutio Gregorij XIII. super praecedentia inter Regulares loquens de processionibus praeseruat diuersum ius in Concilijs, alijsque actibus, & Constitutio Pij V. quae est 116. dat praecedentiam Abbatibus Lateranensibus supra Cassinenses in processionibus, & non in Concilijs.

18 Obquam rationem in Congregationibus S. Officij Generalis S. Dominici sedet immediatè post Cardinales, & Episcopos supra Decanum Rotae, & Protonotarium, vt obseruat Contilor. *loco cit. num.* 27. *&* 29.

19 Et quod in sessionibus Capellae non attendatur ius commune, sed consuetudo, quae est fundata in gratia Papae concessa vni, & non alteri notat similiter Contilor. *ibid. num.* 66.

20 Neque in hac re habenda est ratio habitus Praelatorum Regularium, quo aliqui Generales Monachorum vtuntur. Quia licet dignior habitus soleat indicare maiorem dignitatem: tamen id non procedit contra Praelatos Mendicantium, qui numquam mutant habitum, vt exemplum erat ante Constitutionem Pontificiam in Cardinalibus huiusmodi Ordinum, estque in Magistro Sacri Palatij Apostolici, qui etiam in habitu regulari retinet suum locum supra eos, qui deferunt rochetum, vt ponderat idem Contilor, *loco allegato num.* 45. Haec pro Mendicantibus.

21 At ego contra existimo, atque vnum Generalium Mendicantium patrocinium non modo falsum est, verum etiam indecorum. Fundantur *cap.* 1. *sect.* 2. *lib.* 3. caeremonialis Romani, quo disponitur deberi Protonotarijs & Abbatibus proprium locum vltimum in ordine, & ponderant verba *locum vltimum*, ac si ob id censendum sit, digniorem locum Generalibus Mendicantium assignatum, quàm Protonotarijs, quorum collegium antiquissimum à S. Clemente erectum, ante Pium II. Episcopis aliquando praelatum est. Quaenam verò fides debeatur caeremoniali typis excuso non est huius loci, vt dicamus. Satis nunc est asserere idem caeremoniale Apostolica authoritate non roboratum, in ea tantum parte retinendum esse, in qua hucusque seruatum est. Equidem in hac materia, quae controuertitur parte numquam vsu receptum fuisse euincitur exemplo vnico allegato de anno 1505. quod, etsi dubium aliàs assertum, praecessit tamen euulgationi caeremonialis, ideòque constat per idem non probari praefatae legis exequutionem; cùm caeremoniale typis traditum fuerit anno 1516. *vt* patet ex Diario Paridis.

22 Alia verò exempla de Generalibus Cruciferorum, & Humiliatorum non faciunt ad rem. Quippè ijdem Abbates non sunt, nec locum habent in Capella. Quantum autem de Generali Canonicorum Regularium adulterinum probatur ex codice mendis expurgato, in quo Religiosus ille non Generalis, sed Poenitentiarius assertus legitur. Et sanè probabilius est, eum potius Poenitentiarium quàm Generalem fuisse, cùm ea tempestate ex diuersis Ordinibus Poenitentiarij in Basilica D. Petri assumerentur, vt patet ex Diarijs Brucardi, & locus Poenitentiariorum sacris non indutorum tum temporis esset post Generales Ordinum Mendicantium.

23 Contra hoc vnicum fundamentum, per se iam euersum, insurgit lex Principis, parti non contradicenti intimata, exequutioni demandata, & per spatium octuaginta circiter annorum in viridi obseruantia retenta. Gregorius enim XIII. teste Francisco Mucantio, caeremoniarum magistro, iudicauit, iussitque Abbatibus Generalibus supra Generales Mendicantium in Capella Pontificia locum iure debitum tribuendum esse. Huiusmodi autem Pontificis sententia, quam legis vim habere nulli hominum licitum est haesitare, parti scilicet Generalibus Mendicantium, ac praesertim Generali Praedicatorum, non contradicenti, illicò per eundem caeremoniarum Magistrum intimata fuit, numquam per vnicum contrarium actum spacio, vt diximus octuaginta circiter

anno-

annorum, vulnerata. Quare fatendum est, actus positiuos ad fauorem Abbatum sequutos nequaquam esse, vt asseritur, contra leges cœremonialis. Quandoquidem habitos esse probetur ad mentem & in exequutionem decreti Summi Pontificis, qui Princeps & conditor est huiusmodi legum, nec discontinuos fuisse eosdem actus, ideòque ad possessionem non suffragari quadragenariam, cùm allegari nequeat vnicus positiuus actus in contrarium.

24 Nec refert decretum S. Rituum Congregationis emanatum anno 1601. ad probandum non deberi locum Abbatibus in banco Episcoporum supra Generales Ordinum Mendicantium. Nam ex regesto eiusdem S. Congregationis, quod quidem non extat, idem decretum formari non potest, neque resultat ex annotatis in Diarijs motiuū eiusdem legis condendæ, quam nec vnquam exequutā fuisse patet non solùm cū Abbatibus saltem Generalibus, sed neque cū Archimandrita Messanensi, quem & quos ante & post assertum decretum semper sedisse constat post vltimum Episcopum in banco Episcoporum. Insuper hoc decretum sustineri nequit, eo quod graue præiudicium inferat Iudici confidentiarum & Præsidenti Plumbi. Siquidem assignat locum Archimandritæ & Abbatibus immediatè post Correctorem Cancellariæ, postquem immediatè sedent præfati Iudex confidentiarum & Præsidens Plumbi, quibus semper etiam post annum præfatum 1601. absque contradictione Archimandrita & Abbates cesserunt. Et hoc satis superque esse ad tantæ rei decisionem puto.

25 Verùm ne hoc sine ratione pronunciasse, & laudatus modo Pontifex Gregorius sine causa statuisse videatur, rem ipsam pensitemus. Porrò antiquiorem Ordinem præferendum ei esse qui tempore posterior est, cæteris tamen paribus ac ita inter Ordines Monachorum antiquiorem Ordinem posteriori anteferendum, idque similitet inter Mendicantes seruandum fore certum est. Quæ prioritas temporis, vt rectè dicitur, non vtique ab erectione, sed ab Apostolica approbatione sumenda. Ideò benè per Rotam decisum fuit Abbatem Cœlestinorum Oliuetano Abbati, & Monachos Montis Virginis Oliuetanis Monachis præferendos, nec referre præcedentiam nequaquam considerari ratione prioritatis allegatæ inter Monachos tantum & Monachos, sed etiam inter Monachos & Canonicos Regulares ad probandum posse etiam considerari inter Monachos & Mendicantes. Nam saltem in re controuersa Generalis Canonicorum Regularium est Abbas, vti sunt Generales Monachorum, ac proinde inter præfatos non intercedit disparitas ordinis & dignitatis. E contra ratione prioritatis prædictæ nullibi partium catholicæ Religionis Patres Mendicantes, & si saltem approbatione antiquiores, præferuntur Monachis Cœlestinis, licet posterioribus.

26 In ijs itaque Capellæ stylus fortasse immutandus videretur, in quibus vniuersalis Ecclesiæ praxis ei foret aduersa, non autem in his, in quibus & conformis apparet & iura tuetur dignitatis Abbatialis, quæ non solum propemodum accedit Episcopali, verùm etiam eiusdem dignitatis æmula est, eo quod permulta eum illa communia habeat, puta indumentorum, & insignium pontificalium vsum, minorum Ordinum collationem, sacrorum vasorum benedictionem & huiusmodi. Quibus planè fundamentis reijciuntur allegata per Mendicantes ac per Barbosam, tamquam catholicæ Ecclesiæ stylo, & Pontificijs Constitutionibus saltem in casu nostro ex diametro contraria.

27 Nec Generalibus Mendicantium videtur suffragari Constitutio Clementis VIII. ad effectum excludendi Abbatem Cœlestinorum à iure & possessione præcedendi, eo quod inibi eis tribuatur præcedentia supra omnes, antiquis tantum Ordinibus Monachalibus exceptis, & Cœlestinorum Ordo sit saltem, vt præfertur, approbatione Apostolica Mendicantium Ordinibus posterior. Nam respectu præfatæ Constitutionis antiquus tecenseri potest Ordo Cœlestinorum, qui & præeminentijs, iuribus, ac priuilegijs omnibus, quæ magis antiquis Monachorum Ordinibus olim per Sedem Apostolicam collata fuerunt per Summos Pontifices sibi attributis gaudet. Quæ quidem priuilegia etiam extendi ad ius præcedendi Ordinibus Mendicantium vbique locorum patet vsu & communi obseruātia. Et speciatim ad præcedentiā Abbatis Generalis supra Generalem Prædicatorum in Capella Pontificia simul extendi vnica suarum legum interpres Apostolica Sedes abundè declarauit, dum toties saltem viso à Summis pro tempore Pontificibus Abbate Cœlestinorum in eadem Capella supra Generalem præfatum in hac parte per non contrarium iussum Capellæ praxis approbata extiterit. Et nostra memoria, vt exempla vetusta omittamus, nunquam aliter factitatum vidimus.

28 Et quidem siue attendatur antiquitas, siue dignitas, siue consuetudo, quibus tota præeminentiæ materia veluti solidissimis fundamentis innititur, omnes militant certa victoria pro Generalibus Monachorum. Antiquitas enim, quæ hac in re, cæteris paribus, multum attenditur, *l. 1. C. de consf. lib. 12.* Menoch. *consf. 257. n. 12. & seq.* Gratian. *in discept. for. c. 845. n. 8.* Rot. *dec. 718. n. 1. p. 4. diu. & dec. 868. n. 1.* coram Buratto, inde palam est, quod Ordo Monasticus, cuius quædam vestigia ante Saluatoris ortum extulerant, vt plurimis congestis Chrysostomi, Hieronymi ac Bernardi locis firmat Tābur. *de iur. Abb to. 1. disp. 2. q. 1. per tot.* ac latè Colleg. Paduan. *post consilia Zabarella n. 26. & seqq.* cum nascente Ecclesia fuit institutus, dum à Ioanne Baptista primordia recipiens, ab Antonio restitutus, breui tempore per Athanasium, Basiliū propagatus, tandem per Benedictum Romam ipsam, immò, & vniuersum Orbem monasterijs passim repleuit, monasteria monachis, deserta anachoretis, omnia Sanctis. Vide Colleg. Bonon. Paduan. & Ferrarien. *post Zabarell. loco cit.* Marsill. *de Eccles. reddit. cap. 7. n. 6. & seqq.* Suar. *de Relig. to. 4. lib. 1. cap. 7. n. 13. & 14.* & omnium instar Baronium *ad ann. 31. n. 6. & ad ann. 328. n. 3.* ac sæpè alibi.

29 Ex quibus perspicuè patet Ordinis monastici antiquitas supra Mendicantium Ordines, quorum primæui Auctores decimo tertio sæculo effloruerunt. Marsil. *cap. 16. n. 17. seq.* Contilor. *de præcedent. n. 1. in fin.* Itaque debetur præeminentia Generalibus Monachorum, Fraguet. *de Relig. sect. §. Quemadmodum,* S. Antonin. *p. 3. tit. 16. cap. 1. § 7.*

30 Eiusmodi autem Ordinis monastici antiquior institutio manifestè etiam euincitur ex honorifica eiusdem mentione ante natos Ordines Mendicantium in corpore iuris Ciuilis expressa nempe *in l. Generali lege, C. de sacros. Eccles.* Quæ fuit Valentiniani, qui floruit anno Domini 329. & *in l. Si quis Presbyter, C. de Episc. & Cler.* edita à Theodosio anno à Christo nato 429. & fusiùs *in auth. collat. 1. tit. 5. de Monach.* vbi Iustinianus, qui vixit anno ab orbe redempto 527. scribēs Patriarchæ Constantinopolitano monachalem statum extollit, & monachorum Præsules appellat *Reuerendissimos* in *§. Hinc autem,* & in *§. Si verò 2.*

31 Idem quoque habetur in iure Canonico, vbi Pontifices meminerint status Monastici. Nuncupatim verò id legitur *in c. Interdicimus 16. q. 1. & in c. Presbyteris 27. d.* quorum auctor Calixtus anno 227. Item *in c. Monachos 16. q. 1.* qui est Siricij sub anno 390. & *in c. De Monachis 16. q. 1.* quem condidit Innocentius primus anno 411. passimque alibi. Sed in re clara non ludo vltra operam.

32 Antiquitati accedit dignitas Ordinis Monastici supra Ordines Mendicantium. Vnde pariter certa resultat præcedentiæ probatio. *l. 1. & l. 2. ff. de alb. scrib.* Nam vita Mendicantium ex peculiari institutione cum habeat mendicitatem quæstuariam. *cap. Confirmatos,* & ibi Glos. *v. Publicum de relig. dom. in 6.* Suar. *de relig. tom. 4. lib. 1. cap. 3. & seq.* est humilior Ordine Monastico. Quod est perspicua mens S. Congregationis Episcopor. & Regular. Quippe sub die 24. Ianuarij 1617. iussit Syluestrinos in Diœcesi Nucerina commorantes, aut à quæstuatione in posterum abstineri, aut in processionibus vltimum locum assumere. Et quia inde exposuerunt eidem S. Congregationi se à quæstuatione abstinuisse, idcircò obtinuerunt præcedentiam supra Mendicantes 19. Maij eiusdem anni, vt tradunt Barbos. *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 43. n. 185. & in collect. Bullar. v. Monachus § 6.* Tāb. *vbi supra disp. 25. q. 8. n. 8.* Lez. *v. Præcedentia n. item 8.*

33 Hæc autem dignitas confirmatur nedum ex titulo quem Imperator Monachis attribuit, illos vocans *Reuerendissimos in §. Ordinationem auth. collat. 1. tit. 5.* verùm etiam ex adiecto gradu Abbatis, qui dignitatem præsefert, ac dicitur dignitas Felin. *cap. 2. de Iudic.* Colleg. Paduan. *loco allegato n. 24. & 25.* Rot. *dec. 1547. n. 4. & dec. 1597. n. item 4.* vbi decommuni coram Pegna *vol. 2.* Ex quo sequitur, quod etiam attento concursu huius qualitatis Generales Monachorum sint digniores, ac præferri debeant. Menoch. *consf. 51. n. 31. & consf. 126. à n. 9. ad 11.* Franch. *dec. 366.* Tomat. *de praeced. n. 180.* Concurrente præterea ad hoc idem vsu insignum Pontificalium, atque habitus, ex quibus maioritas di-

gnitatis infertur. Gemin. *cap. Vt Apostolica de priuil. n.* 2. Cassan. *in Catal. Glor. Mund. par.* 12. *consid.* 96. Gratian. *d. cap.* 845. *n.* 50. *& seqq.* Ac insuper attentis simul priuilegijs Abbatum, ex quibus pariter sequitur, quod Generalibus Mendicantium veluti minus priuilegiatis sint præferendi. Glos. *in cap. Accusatus de heret. in* 6. Rot. *dec.* 17. *n.* 18. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.* Quare Monachos semper præcessisse Mendicantibus etiam in sessionibus tradunt Iacobat. *de Concil. lib.* 1. *ar.* 6. *n.* 1. *&* 4. Decian. *conf.* 50. *n.* 36. Mantriq. *de praeced. p.* 1. *n.* 25. Tambur. *d. tom.* 1. *disp.* 24. *q.* 6. *n.* 11. *& disp.* 25. *q.* 4. *n.* 9. *& seqq.* vbi testatur pluries id seruatum fuisse in Capellis Pontificijs, referens casus speciales.

34 Quibus additur, quod in cœremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 13. & Romano *lib.* 3. *sect.* 3. *cap.* 1. *& sect.* 5. *cap.* 2. primò nominantur Abbates, & postea Generales Ordinum. Idem obseruatur in actis Concilij Florentini *p.* 1. *n.* 20. Ex hac enim priori nominatione maior dignitas necessariò arguitur. *l.* 1. *ff. de alb. scrib.* Rot. *dec.* 322. *n.* 5. *p.* 6. *rec. & dec.* 654. *n.* 4. coram Pegna *p.* 1. Inmò colligitur possessio præcedendi, vt in puncto Rot. *in Lucana praecedentia* 24. *Ianuarij* 1628. coram Ghislerio. Et hoc idem obseruatur in terminis præcisis sedendi in Capella Pontificia Mucantius sub die 27. Nouembris 1605. assignans reipsa rationem, ibi: *Tum quia dictus Generalis S. Basilij est etiam Abbas, & Abbates praecedunt Generalibus Ordinum.*

35 Porrò quod Abbas Cœlestinorum sit etiam Generalis non potest neque debet in dubium vocari, cùm talis appellatur à Paulo V. *Constit.* 19. & in Diplomate apud Tambur. *d. tom.* 1. *disp.* 20. *q.* 2. *sub n.* 8. Sufficit enim quod sit caput suæ Religionis, vt dicatur Generalis ex Oldrado *cons.* 204. de Abbate Cluniacensi. Quodque etiam sit Abbas Generalis benedictus patet ex Constitutione Cœlestini V. Item quod habeat habitum, celebretque solemniter Pontificalia liquet ex literis Apostolicis Pauli V. apud Tambur. *loco proximè cit.* Qui habitus tribuit præcedentiam, vt contra Generalem Prædicatorum ob hanc rationem consuluit Gratian. *d. cap.* 845. *n.* 50. & confirmauit Tambur. *disp.* 24. *q.* 3. *n.* 2. Quia non est necesse ad effectum Generalatus, quod præsit quibuscumque Monachis Benedictinis etiam aliarum Congregationum. Nam si verum id esset, vtique nec ipsem Aduersarij essent Generales, cùm Ordo Prædicatorum militet sub regula S. Augustini, Augustinianorum verò plurimæ sint Congregationes, quæ diuersos habent Generales. Idem prorsus dicendum est de Franciscanis & Carmelitis, qui sub eadem regula habent Generales distinctos.

36 Atque ex his corruit quod dicebatur, Ordinem Monasticum esse quidem Mendicantibus antiquiorem, non tamen hoc ius competere Monachis Cœlestinis, alijsque Congregationibus, quæ asseruntur institutæ post confirmatas regulas Mendicantium. Nam Cœlestinus non fundauit Ordinem, sed illum adauxit, dum testatur se adhuc iuuenem professionem decreuisse in Ordine S. Benedicti vt ex sua *Constit.* §. 1. Ex hac igitur dignitate Ordinis Monastici præcedentia debetur omnibus in illo Ordine constitutis ratione dignitatis Ordinis eiusmodi, licet quis in inferiori Ordine fuerit prius collocatus. *arg. text. in l.* 1. *C. de Consul. lib.* 12. vbi vir Consularis ornatus Patriarchatu, quæ est dignitas maior Consulatu, *l. nemini eod. tit.* præfertur illi, qui prius fuit Consul.

37 Sanè, si hæc ratio subsisteret, deberent profectò Mendicantes præcedere in omnibus actibus, & tamen experientia contrarium nos docet. Vnde obiectio facilè diluitur, quod nempe Congregationes Monasticæ sint antiquissimi Ordinis S. Benedicti, illiusque regulam profiteantur, solumque fuerint institutæ pro maiori eiusdem regulæ obseruantia. Quodque Summi Pontifices dictas Congregationes receperunt atque approbauerint cum eisdem prærogatiuis, dignitatibus, & præeminentijs Monachorum S. Benedicti, ac proinde eis antiqua præcedentia supra Mendicantes debetur. Seraph. *dec.* 1213. *n.* 1. & nos supra diximus.

38 Hinc à simili. Licet enim quando in vna ciuitate sint plura monasteria, quæ sunt fundata diuersis temporibus semperque præcedentia debeatur antiquiori, Gratian. *cap.* 893. *n.* 29. Thomat. *vbi supra n.* 77. Tamen de iure conceditur præcedentia illi, quod est positum in ordine maiori, licet, negans illam, esset antiquius in loco *cap. Statuimus de maior. & obed.* Rot. *dec.* 214. *n.* 1. *p.* 4. *to.* 2. *recent.*

39 Ex antiquitate igitur Mendicantium inducitur præcedentia quoad alias Religiones Mendicantes, non autem quoad Monachales. Nam digniores Ordines præferuntur etiam antiquioribus. Textus est *in d. c. Statuimus de maior. & obed.* dixitque Verall. *dec.* 260. *n.* 2. *&* 3. *p.* 2. *rec. et dec.* 214. *n.* 1. *p.* 8. Ita quidem vt prius præcedere debeant Monachi omnes secundum eorum antiquitatem, postea verò Mendicantes, vt firmant Præp. sit. *in d. cap. Episcopos n.* 3. *& d.* 17. Boer. *de auctor. magn. Consil. n.* 86. *& seq.* ac resoluit S. Congregatio apud Nouat. *in Lucern. Regul. v. Praecedentia* & Tambur. *d. tom.* 1. *disp.* 25. *q.* 7. *n.* 3.

40 At omnis tollitur difficultas, si rectè ponderetur Constitutio Pij V. quæ est 71. §. 3. vbi conceditur præcedentia Generali Prædicatorum supra omnes alios Mendicantes, cui concinit Glos. *in cap. Quorundam de elect. in* 6. Ergo postponi debet Monachis non mendicantibus. Nam vnum concedens, cætera negasse censetur. Surd. *cons.* 467. *n.* 8. Et qualitas illa Mendicātium qualificat dispositionē, itaut, ea cessante, cesset etiam dispositio ex congestis per Surd. *cons.* 106. *n.* 36. *& seq.* In legibus enim validissimum est argumentum à contrario sensu, præsertim quando ius commune non corrigitur. *l.* 1. *§. huius rei, ff. de offic. eius, cui mand. est iurisd.* Tiraquell. *in l. Si vnquam v. libertis n.* 35. Rot. *dec.* 185. *n.* 4. *p.* 1. *rec.* Idque eo magis, quia ibi Pius V. sub vnica oratione pacificat omnes casus præcedendi in Capella, in Concilijs, in processionibus, ac in reliquis actibus. Vnde quemadmodum in processionibus est certum quod Prædicatoribus cōpetit præcedentia solū supra Mendicantes, non autē supra Monachos, ita planè ob dictam Constitutionē iudicandū est de Capella. In æquiparatis enim vna pars declarat aliam, atque vna & eadem dispositio non debet diuerso iure censeri. *l. Iam hoc iure, ff. de vulg. & pupil.* Paris. *cons.* 77. *n.* 11. *lib.* 1.

41 Idipsum etiam luculenter exprimitur ex contextu Bullæ Clementis VIII. in ordine 56. *Bullar. tom.* 3. vbi confirmatur decretum S. Congregationis Episcoporum, in quo maturè statutum fuerat, Monachos Congregationis Fuliensis Cisterciensis præcedere debere vti Monachos in omnibus functionibus fratribus Ordinum Mendicantiū. Et tamen Congregatio Fuliensis est nupera, cùm fuerit erecta sub Sixto V. vt in eius *Constitutione* 32. *tom.* 2. *Bullarij.* Vnde liquet, rationē, & motiuum præcedentiæ debitæ Ordini cuilibet Monastico emanare non tantùm ex vi propriæ regulæ, per quam cōtradistinguitur à cæteris Ordinibus Mendicantium, verū ab ipsa natura & intrinseca conditione status Monachalis, qui Ordini Mendicantiū ex se præfertur. Felin. *in rubr. de maior. & obed. n.* 6. *in fin.* Lezan. *d. v. Praecedentia*, Corrad. *in Tēpl. Iud. lib.* 2. *cap.* 13. *de prior. Conuent.* Et speciatim quod Cœlestini præferantur Mendicantibus asseuerat Cassan. *consid.* 61. Thomat. *de praeced. n.* 77. Quæ planè confirmantur ex natura dictionum, *Vti Monachi*, quæ denotant à S. Congregatione & à Pontifice in eo decreto contemplatū fuisse statū monasticū per modum causæ principalis, ita quod verba sint expressiua conditionis, quæ Pontificem mouit ad declarandum præcedentiam deberi Fuliensibus. Ripa *l. Qui Romæ, §. Duo fratres n.* 9. *ff. de verb. oblig.* ac fusè Gratian. *cap.* 694. *a n.* 39. *ad* 42.

42 Ex qua ratione ostenditur fieri non posse aliquam vim in tempore inter Monachos, & Mendicantes, inter quos est maxima disparitas propter dignitatem Abbatialem, quæ vt insinuauimus, est Episcopali proxima atque æmula. Ob quam disparitatem antiquitas Mendicantium, etiamsi adesset, nihil suffragaretur quoad præcedentiam, cùm tempus tribuat ius præcedendi solummodo cæteris paribus. Natt. *cons.* 62. *n.* 4.

43 Atque ob id Thesaurarius Cameræ Apostolicæ, qui solum à Sixto V. citra habet locum in Capella præcedit ratione dignitatis ipsis Archiepiscopis, quorum ibi locus est antiquissimus. Item Abbreuiatores, qui pariter in Capella sunt nouitij, præcedunt plures alios antiquiores. Vnde quod dignitas, non autem tempus in hac præcedentia attendi debeat probat Gratian. *d. cap.* 845. *num.* 46.

44 Idem indicant præterea subsequentia verba eiusdem Constitutionis pro Fuliensibus, nimirum: *Primum, & digniorem locum in functionibus, & actibus publicis iure obtinere.* Dictio enim illa *iure* demonstrat talem præcedentiam sine vllo Pontificis auxilio vel decreto, vel sola legis potestate, auctoritateque Monachis deberi supra Mendicantes iuxta deducta per Vveteran. *in lexic. v. Iure ipso.*

45 Assistit tandem præcedentiæ, quæ debetur Abbatibus Generalibus inueterata cōsuetudo, quæ totū est in hac materia,

Rot.

Rot. post innumeros dec. 322. n. 10. p. 6. rec. & dec. 124. n. 2. coram Gregorio. Etiamsi iuri communi repugnaret, Cyriac. cap. 210. n. 171. Rot. dec. 229. apud Posth. de manut. n. 2. & dec. 214. n. 4. & 14. p. 4. to. 2. rec. Atque eam in materia praeeminentiarum esse attendendam, docent Bald. in cap. Cum olim n. 1. & 2. de consuet. Natt. cons. 62. n. 7. Seraph. dec. 964. n. 1. & 2. Caual. dec. 649. n. 1. rec. & dec. 238. n. eisdem 1. p. 2. & dec. 118. n. 5. p. 4. & in Valentinaturis sedendi 15. Martij 1638. coram Cardin. Panzirolo. Et in terminis quod in Concistorio Papae sit attendenda consuetudo, asserit Praepositus in c. Episcopos n. 5. d. 17.

46 Enimverò in processionibus praeferri Monachos Mendicantibus constat ex stylo obseruato in processione ordinata per S. Gregorium, cuius meminit Colleg. Bonon. d. cons. n. 45. & in alia indicta per Alexandrum IV. in qua prius Monachos, indeque Mendicantes nominat Pennot. in hist. Can. regul. lib. 2. cap. 1. n. 9. & confirmatur ex obseruantia continuata in omnibus Vrbis processionibus. Id quod etiam fatetur Rodriquez to. 3. q. 37. ar. 1.

47 Hoc idem in Concilij generalibus obseruatur, quod scilicet immediatè sedent Abbates post Episcopos, ante Generales Ordinum Mendicantium ex Iacobat. vbi supra lib. 1. art. 2. n. 4. Vt proinde in Concilio Florentino, Lateranensi ac pariter in Tridentino prius descripti sint Abbates, quam Generales Ordinum. Ex quibus actibus, licet Conciliaribus, optimè infertur idem practicari debere in Capella Pontificia. Nam eaedem seruantur sessiones in Capella & Concilio, praesente Pontifice. Iacobat. lib. vlt. cap. 1. 5. n. 23. quem refert & sequitur Contilot. de praced. n. 68. In iure autem sedendi in vno loco, vel alio non debet fieri vlla alteratio, sed debet solitum seruari, vt saepè censuit Rota, & nominatim in recent. dec. 338. n. 1. p. 2. & in Carthagin. coram Lancell. post Marches. p. 1. & in Pampilonen. iuris sedendi apud Posth. d. manut. dec. 117. n. 1. & seqq.

48 Praeterea exhibentur quamplurimi actus, comprobantes idipsum in Capella Pontificia fuisse obseruatum per plures annos, cùm tamen ad inducendum consuetudinem in hac materia decennium sufficiat. Rot. dec. 214. n. 2. p. 4. rec. to. 2. Immò vnicus actus. Rot. dec. 229. n. 5. apud Posth. vbi supra, Menoch. cons. 126. n. 6. Seraph. dec. 339. n. 4. Eadem Rot. dec. 483. n. 5. p. 5. to. 2. rec. Ita quod secundum hanc quasi possessionem veniat iudicandum, & possidenti debeatur manutensio in materia praecedentiae. Posth. obser. 10. n. 31. Rot. dec. 483. n. 2. p. 5. rec. to. 2. & in Neritenen. Praecedentiae 20. Iunij 1650. §. fin. coram Peutingero. Sicuti in simili controuersia praecedentiae inter ipsos Mendicantes Gregorius XIII. Constitut. 84. decreuit, quod etiam quoad petitorium attendatur quasi possessio praecedendi. Quae sanè, cùm sit in hoc casu contraria, probat titulum meliorem, itaut liceat ex ea allegare priuilegium Summi Pontificis, etiam ex causa contractus. Rot. dec. 245. n. 10. & seqq. lib. 3. p. 3. diu. Id quod confirmant Butat. dec. 875. n. 7. & dec. 958. n. 8. rec. & dec. 312. n. 4. p. 1. & dec. 218. n. 31. p. 6. & dec. 29. n. 2. & seqq. p. 7. passimque alibi.

49 Et praedicta consuetudo eo fortius est attendenda, quod inoleuerit in actibus gestis coram Summo Pontifice ex Laucell. apud Tambur. de iur. Abb. to. 1. disp. 25. q. 1. n. 198. praesentibus Aduersarijs. Rot. dec. 381. n. 1. coram Seraph. Qui si aliquando reclamarunt, succubuerunt. Vnde sequitur, quod dici non possit interrupta consuetudo, vt optimè Rot. dec. 214. n. 13. p. 4. rec. to. 2.

50 Nec dicatur allegatos actus inductiuos consuetudinis nō probare ad hunc effectum, quasi simplices attestationes factas per Magistros caeremoniarum pro tempore. Nam istae probant contra quoscumque. Tum quia in pluribus attestantur de facto proprio. Rot. dec. 122. n. 7. p. 1. rec. Tum etiam quia concernunt spectantia ad officium proprium. Cyriac. cap. 418. n. 6. Add. Ad Gregor. dec. 204. lit. B. in fin. Lartea alleg. fin. 4. vol. 1. Rot. dec. 176. n. 6. coram Pegna, & in Neapolitana pecuniaria 22. Iunij 1648. coram Meltio. Ipsi enim in caeremonijs censentur esse organum Papae, & praesumuntur rectè defuncti officio suo. Gratian. d. cap. 548. n. 32. & seqq. Rot. dec. 730. n. 2. p. 2. rec. Quare cùm ijdem testentur in suis libris ita reperiri annotatum, idque factum fuisse iussu Summi Pontificis, sine dubio lege cautum dicitur, cùm pro lege sit seruandum quicquid iussu Principis supremi factum fuerit. Textus est clarus in l. fin. C. de legib.

51 Nec releuant annotationes Paridis de Grassis, qui refert anno 1505. quendam Religiosum, qui se dixit Generalem Caelestinorum fuisse positum post Generales Mendicantes. Quia praeter superius iam dicta, non erat cognitus vti Generalis, ideòque remotus fuit; vt ostendunt ea verba, quibus vtitur. Praeterea cum sit actus vltra centum annos, subsequens centenaria operatur, vt actus huiusmodi non habeatur in consideratione. Molin. de primog. lib. 2. cap. 6. n. 6. Beltram. ad Gregor. dec. 298. n. 13. Rot. dec. 491. n. 10. p. 3. & dec. 56. n. 19. & 20. p. 7. rec. Et in materia praecedentiae à fortiori est habilis ad tollendas etiam Constitutiones Principis, quando adsunt. Rot. dec. 224. n. 26. & seqq. & dec. 322. num. 15. p. 6. rec.

52 Nec obstat decretum, à S. Rituum Congregatione aliàs emanatum ad fauorem Praedicatorum contra Generalem S. Georgij in Alga. Quia emanauit in contumaciam, nullis iuribus per dictum Generalem deductis. Item controuersia vigebat cum Generali, quem aliquando sedisse in Capella non ostendebatur. Ac denique est res inter alios acta, ideòque non praeiudicat tertio, ab illis causam non habenti. vulg. l. inter alios, C. res inter alios acta, Rot. dec. 97. n. 15. p. 7. rec. Quod docuit obseruantia subsequuta, dum etiam post eiusmodi decretum continuauerit Generalis Caelestinorum in Capella Pontificia praecedere Generalibus Mendicantium.

53 Nec planè priuilegium aliquod pro Generali S. Georgij praecedendi in Capella Generalibus Monachorum desumi poterit ex Constitutione Pij V. quaest. 92. vbi Congregatio S. Georgij è saeculari redigitur ad regularem, & ibi Pontifex subdit: Ita quod Rector Generalis, & Canonici praefati in processionibus & actibus publicis praecedat, prout antea soliti erant. Nam aut Aduersarij admittunt, quod à praecedentia processionum & aliorum actuum inferri possit ad praecedentiam Capellae, & casus remanet decisus. Quia Monachi in istis praecedunt Mendicantibus. Aut non admittunt talem illationem ab actibus extra Capellam ad ipsam Capellam, & dicta Constitutio nihil operatur quoad Capellam, nisi doceatur, quod dictus Prior S. Georgij, dum erat saecularis, haberet locum in Capella supra Abbates Generales per illa verba eiusdem Constitutionis prout antea soliti erant. Quod quidem hactenus non est probatum. Hinc regula illa, si vinco vincentem te, non habet locum, quando non militat eadem ratio vincendi, & quando vincens non intrat in locum victi. Surd. cons. 158. n. 18. seqq.

54 Minus obstat, quod dicitur, Generalis Caelestinorum, si velit praecedere tamquam Abbas, debere sedere in banco Protonotariorum. Siquidem id fortasse locum haberet, si versaremur in simplici Abbate, cui non competit locus inter Generales. Verum quia sumus in Abbate Generali sui Ordinis, illi debetur locus in banco assignato Generalibus Ordinum, maximè attenta consuetudine & quasi possessione sedendi in banco Episcoporum immediatè post vltimum Episcopum. Quare cum vnica vice datus fuisset locus Generali Montis Oliueti in banco Protonotariorum, exprimitur per dictionem Quia, quae denotat causalitatem, Barbos. dict. 314. n. 1. & 2. id factum fuisse, quia in banco Episcoporum, in quo solent Generales Ordinum sedere, non superfuit locus vacuus. Et addidit, quod, si adfuissent alij Generales, debuissent sedere in eodem banco post ipsum Oliuetanum.

55 Propterea non applicantur casui nostro quae dicuntur de eo, qui repraesentat duplicem personam, vt de Episcopo habente etiam Canonicatum, qui tamquam Episcopus in sua Ecclesia praecedit, tamquam vero Canonicus in Capitolo sedet in loco suae praebendae Canonicalis. Nam id rectè procedit, quando dignitas non est ordinata ad illum actum, qui geritur, vt in Canonico, qui non est in Capitulo tamquam Episcopus. Sed quando dignitas est ordinata ad eundem actum, vt in hoc casu, in quo Generalatus inseparabiliter inhaeret dignitati, & ornamentis Abbatialibus, tunc ipsa dignitas attenditur ad effectum praeminentiae, vt firmat Purpur. in d. l. 1. n. 195. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd.

56 Minus etiam obstat, quod Abbates Generales non sint perpetui, sed temporales, & ideò non debeant praecedere Generali Praedicatorum, qui est perpetuus. Nam praecedentia datur ratione Generalatus, quae est dignitas perpetua quoad se, licet temporalis quoad obtinentem. Quod si in praecedentijs consideretur perpetuitas, certè Praepositus Generalis Societatis Iesu, immò & Scholarū Piarum, cùm sint perpetui, deberent praecedere Generalibus Augustinianis, Fraciscanis, & Carmelitanus, qui sunt temporanei. Quippè Guberna-

tor Vrbis, quamuis sit temporaneus, tamen vti Procamerarius in Capella, in Camera Apostolica & in omnibus locis præcedit omnibus Prælatis, præsertim Auditori Cameræ, Thesaurario, Cameræ Clericis, Auditoribus Rotæ, cæterisque similibus, quorum dignitas est perpetua.

57 Atque ita sacra Rituum Congregatio censuit in controuersia per Mendicantes excitata contra Monachos Cœlestinos, dum *in vna Monopolitana* 23. *Martij* 1619. determinauit, de iure communi Monachis competere semper & vbiq; præcedentiam supra Mendicantes. Sic enim decreuit. Die 23. Martij 1619. Nõ suffragati fratribus Mendicantibus supradictis, quod in pręstando consensu, vt supra asseritur, ius præcedendi Monachis Cœlestinis sibi reseruauerint, sed attendendum ius commune, quod Monachis semper & vbique supra Mendicantes tribuit præcedentiam, Illustrissimo & Reuerendissimo Cardinali Bellarmino referente, censuit sacrorum Rituum Congregatio.

58 Et in terminis præcisis sedendi in Capella post vltimum Episcopum adest pariter alia declaratio eiusdem S. Congregationis, dans manutentionem Generali S. Basilij, quæ fuit notificata Procuratoribus Ordinum Mendicantiũ, ijsdẽ acquiescentibus, quam refert Mucantius *tom. 3. Diar. his verbis:* Die 24. Decembris 1605. Abbas ille Generalis S. Basilij, de quo supra mentionem habui in Dominica prima Aduentus, venit hodie ad Capellam, & sedit post vltimum Prælatum paratum, licet ad Capellas præteritas post Dominicam primam Aduentus hucusque non venisset, quia alij Generales Ordinum se ei opposuerint, negantes dari ei præcedentiam super ipsos. Et cùm negotium hoc propositum fuisset in Congregatione sacrorum Rituum die Sabbati 17. huius mensis Decembris fuit ab eadem S. Congregatione permissum Reuerendissimo D. Cardinali Columnæ, vt iura & rationes ambarum partium audiret, & interim manuteneret in sua possessione d. D. Abbatem Generalem S. Basilij, prout fecit, & mihi expressè ordinauit, vt d. D. Abbati Generali Theodolo de Sauocchia nuncupato locum sibi aliàs assignatum de mandato fel. rec. Clementis VIII. in Capella darem, prout feci, eique locum in banco Episcoporum post vltimum Episcopum paratum assignaui, vbi ad totas vesperas sedit. Non interfuerunt alij Generales Ordinum, qui si interfuissent, debuissent d. Abbati Generali cedere.

59 Die 26. Decembris 1605. Abbas Generalis S. Basilij sedit post vltimum Episcopum, qui fuit R. P. D. Hieronymus Incontrius, Episcopus Burgi S. Sepulchri, licet Procuratores Ordinum qui ibi aderant, contradicerent, sed eis significaui ordinẽ, & mandatũ Cõgregationis sacrorum Rituũ, de quo supra mentionem feci in vigilia Natiuitatis, & acquieuerũt.

60 Extat denique sententia Summi Pontificis per suum Cardinalem nepotem his verbis expressa à Ludouico Stancha in suis Diar. sub die 13. Nouembris 1561. Cum orta esset controuersia de præcedentia inter Generales Ordinum, & particulariter Generalem S. Dominici, & S. Augustini qui tunc præsentes erant tantum in Concilio, & Abbates Ordinis montis Casini & Canonicos Regulares Congregationis Lateranẽsis. Nam Generales Ordinũ præcedere volebãt Abbatibus præfatis, asserentes non esse Abbates infulatos, tãdẽ ob vigorem literarum ad Illustrissimos Legatos missarum ab Illustrissimo Cardinali Borromęo nomine Põtificis acquieuerunt, & immediatè post Abbates montis Casini in missa sederunt, vt alias fecerunt in Concilio sub Paulo & Iulio III. Canonicis verò Regularibus, qui se etiam Abbates Asserebant minimè cedere voluerunt, asserentes dictos canonicos in præteritis Concilijs non interfuisse, & numquam locum habuisse in Concilio, & quod ipsi vigore dictarum literarum, quarum tenorem inferiùs scribam dictis canonicis cedere non tenentur, donec aliter non sit decretum à Sãctissimo D. N. Eodem mane præfati canonici non interfuerunt.

61 Post diem verò 4. Decembris in catalogo Patrum, qui in Concilio interfuerunt nominatim adscripti reperiuntur Abbates duo sæculares, regulares verò tres pro Congregatione montis Casini, duo pro Congregatione Lateranensi, & duo pro Congregatione Cisterciensi, & post illos Generales Ordinum Prædicatorum, S. Francisci de Obseruantia, S. Francisci Conuentualium, S. Augustini, Seruorum, Seruitarum, & Capuccinorum.

62 Hæc quippe dispositio attendenda est vti Pontificia, cùm litteræ nepotis ratione superintendentiæ generalis censeantur scriptæ ex mandato Pontificis etiam viuæ vocis oraculo specialiter facto super singulis. Gait. *de credit. cap. 3. tit. 3. n.* 15. Cæsar de Grati. *dec. 1. n. 10. de preb.*

63 Idem ex mandato expresso Gregorij XIII. decisum est, cùm iusserit Generalem montis Oliueti sedere in Capella Pontificia supra Generales S. Dominici & Carmelitarum, vt ex Diario Francisci Mucantij constare diximus per hæc verba: Sub die 25. Maij 1580. Accidit hoc mane, quod Abbas Generalis S. Benedicti montis Oliueti venit in Capellam, & sedit supra Generalem Prædicatorum. Quod ego videns monui illum vt cederet locum dicto Generali Prædicatorũ, cùm ex nostris regulis cœremonialibus Generales quattuor Ordinum Mendicantium habent locum supra alios Generales, vt in cœremoniali cap. De ordine sedendi, quare ille, quamuis inuitus cessit, & sedit post Generalem Carmelitarum. Quod Papa videns reprehendit me, quod ita fecissem, stante sua inconsulta, com ille esset non solùm Generalis, sed abbas benedictus, vel saltem ex priuilegio habens vsum mitræ & baculi, ac si esset benedictus, & abbates huiusmodi habent locum supra generales. Ego respondi Suæ Sanctitati primò, quod nesciebam, illum esse abbatem de mitra, nec ipse de hoc aduerterat, propterea putabam, quod locus, qui conceditũr abbatibus in Capella intelligeretur de abbatibus perpetuis tantum, vt admonet Paris in suo tract. de cœremon. Papal. tit. de ordine sedendi: sed iste non est perpetuus, sed ad triennium tantum, & ex priuilegio, prout nec Prothonotarijs, qui fuerint ex priuilegio damus locum in Capella, nec supra, nec infra alios participantes. Nihilominus quia Sanctitas sua iudicauit, me errasse, post missam retuli eidem abbati mentem Sanctitatis Suæ fuisse, vt ipse haberet locum supra dictos generales, & quod in futurum poterit in tali loco sedere præsentibus, & audientibus alijs generalibus, videlicet Prædicatorum, S. Augustini, & Carmelitarum..

64 Quod etiam comprobarunt Summi Pontifices Clemens VIII. & Paulus V. vt perspicuè demonstratur ex Diarijs Ioannis Pauli Mucantij, quorum particulas hic damus. Die 20. Iunij 1597. abbas generalis S. Basilij de mandato Sanctissimi sedit supra omnes generales. Die 26. Martij 1600. Abbas Generalis S. Basilij supra Generalem Carmelitarum. Et die prima Aprilis 1600. supra Generalem S. Dominici.

65 Dominica 1. Aduentus hæc habet. Apud vltimum Episcopum sedit Reuerendissimus Theodorus Sanga, Abbas Generalis S. Basilij, quod non placuit Generali Ordinis Minorum Conuentualium, & Procuratoribus Ordinis Prædicatorum & Eremit. S. Augustini, qui dicto Abbati Generali præcedere intendebant, & inter eos fuit quæstio de hoc, dum ego essem in aula paramentorum cum Pontifice, qui ad Capellam veniebat, statim ad eos accessi, & prædicto Generali Ordinis Minorum & Procuratoribus aliorum Ordinum dixi cedendum esse locum dicto Abbati Generali S. Basilij, quia sic declaratum, decisum, & determinatum fuerat à fel. rec. Clemente Papa VIII. & ego adnotaui in meis Diarijs sub die 28. Iunij 1597. Non acquieuit verbis meis dictus Generalis Conuentualium, & cum locum supra dictum Abbatem Generalem habere non potuisset, discessit, ne sibi cedendo præiudicium pareret, quem sequuti sunt Procuratores præfati Ordinis Prædicatorum, & S. Augustini, licet ipsi Procuratores debuissent sine vlla controuersia cedere locum dicto Abbati Generali S. Basilij. Tum quia monachi præcedunt fratribus, & monachi S. Basilij sunt antiquissimi omnium monachorum. Tum quia dictus Generalis S. Basilij est etiam Abbas, & Abbates præcedunt Generalibus Ordinum. Et maximè quia ita alias, idest tempore Gregorij XIII. & Clementis VIII. decisum & declaratum fuit, & ipse Abbas Generalis est in possessione præcedendi omnibus Generalibus Ordinum. Audiuit hoc Pontifex dum solium ascenderet à D. Paulo Alaleona collega, qui bonum ius dicti Abbatis Generalis defendit vnà cum Reuerendissimo D. Cardinali Sforzia, Diacono Assistente à dextris Suæ Sanctitatis & Pontifex annuit, & sic d. Abbas Generalis in dicto loco semper vsque ad finem missæ sedit immediatè post vltimum Episcopum.

66 Disertè etiam id habetur ex Diarijs Francisci Mucanti to. 1. scilicet.

Sub die 29. Maij 1580. Abbas Generalis Montis Oliueti, de quo in præcedenti volumine mentionem feci sub die 25. præsentis mensis venit ad Capellam heri & hodie, & sedit

post

post generalem S. Basilij Abbatem perpetuum Fr. Antoninum Rusum vocatum. Nulli alij generales adfuerunt, qui si venissent debuissent de ordine Sanctissimi sedere sub dd. abbatibus per ea, quæ scripsi sub dicta die 25. præsentis mensis.

Sub die 5. Ianuarij 1588. in banco Episcoporum primò Gubernator Vrbis, deinde Orator Regis Galliæ, qui est Archiepiscopus Tholosæ, & posteà Auditor Cameræ, & sequuntur post ipsum Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & Generales Ordinum.

Item sub d. die adfuerunt sedentes in banco Episcoporum Gubernator vrbis Vicecamerarius, deinde Archiepiscopus Tholosæ Orator Galliæ, & posteà Auditor Cameræ, & post ipsum Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, & Generales Ordinum.

Sub die 2. Februarij 1601. abbas generalis S. Basilij de mandato Sanctissimi sedit supra omnes generales.

Sub die 26. Martij 1600. abbas generalis S. Basilij supra generalem Carmelitarum.

Sub die 1. Aprilis 1600. abbas generalis S. Basilij supra generalem S. Dominici.

Sub die 26. Martij 1600. adfuit abbas generalis S. Basilij, qui sedit post vltimum Episcopum.

66 Fusiùs ac minutatim quoque idem notauit in suis Diariis Paulus Alaleona.

Sub die 25. Decembris 1601. abbas generalis S. Basilij post Pœnitentiarios paratos nullus alius generalis ordinum religiosorum adfuit, nec vllus Procurator Ordinum, quia est differentia inter ipsos de præcedentia, cùm dicant abbatem præfatum S. Basilij non esse generalem, sed potius prouincialem, & in Congregatione Sac. Rit. & ceremoniarum fuit commissa causa Illustrissimo D. Cardinali Columnæ, vt examinet, & Congregationi referat, & interim manuteneatur d. abbas S. Basilij in possessione supra alios generales Ordinum Mendicantium, prout alias habuit, &c.

Sub die 26. eiusdem abbas generalis S. Basilij sedit sub vltimo Episcopo.

Sub die 27. eiusdem abbas S. Basilij ante generales Ordinum.

Sub die 31. eiusdem abbas generalis S. Basilij, qui sedit sub vltimo Episcopo.

Sub die 12. Februarij 1606. adfuit generalis S. Basilij, qui sedit post vltimum Episcopum.

Idem abbas ferè ad cæteras Capellas eiusdem anni ibidem.

Sub die 17. Aprilis 1607. generalis Ordinis Camalduli.

Sub die 2. Nouembris 1608. generalis Ordinis S. Basilij. Idem sub die 31. Octobris eiusdem anni.

Sub die 1. Nouembris 1612. generalis ordinis S. Basilij supra generalem S. Augustini.

Sub die 16. Decembris eiusdem anni generalis S. Basilij supra generales s. Dominici et s. Augustini.

Sub die 3. Maij 1613. abbas generalis s. Basilij sedit supra generalem ordinum s. Augustini, & Seruorum.

Sub die 20. Maij 1617. adfuit in Capella Reuerendissimus D. P. Generalis Ordinis Monachorum montis Olìueti, qui sedit in scamno Episcoporum sub vltimo Episcopo & supra generalem Ordinis s. Francisci Conuentualium, idest supra generales mendicantium.

Sub die 21. eiusdem generalis Ordinis monachorum montis Olìueti supra generales Ordinum Mendicantium.

Sub die 28. Februarij 1618. abbas generalis montis Oliueti, & generalis Ordinis s. Augustini.

Sub die 11. Martij abbas Generalis montis Oliueti, & generalis Ordinis s. Augustini.

Sub die 26. abbas generalis montis Oliueti, & generalis Ordinis s. Augustini & Carmelitarum.

Anno 1618. D. Horatius Morandus Congregationis Vallis Vmbrosæ Residens generalis, & D. Celsus Americus, abbas generalis Cœlestinorum habuerunt locum immediatè post Episcoposante generales Ordinum Mendicantium.

Sub die 17. Februarij 1619. abbas generalis Cœlestinorum & duo generales Ordinum Mendicantium s. Augustini, & Seruorum.

Sub die 10. Martij eiusdem anni abbas generalis Ordinis Cœlestinorum, & generales Ordinum s. Francisci de Obseruantia, s. Augustini, & Seruorum.

Sub die 4. eiusdem anni abbas generalis monachorum montis Oliueti, & generalis Ordinis s. Augustini.

Sub die 17. eiusdem abbas generalis s. Basilij & generales Ordinum s. Francisci de Obseruantia, s. Augustini, Carmelitarum, & Seruorum.

Sub die 24. Martij eiusdem anni duo abbates generales Ordinum s. Basilij, & Cœlestinorum in benedictione & distributione palmarum cum pluuialibus, & mitris, & osculati sunt pedem Papæ. In Missa in habitu ordinario generales Ordinum s. Francisci de obseruantiæ, s. Augustini & Seruorum.

Sub die 1. Aprilis Abbas generalis Vallis Vmbrosæ, generalis Ordinis Mendicantium, s. Augustini, Carmelitarum, & Seruiorum.

Sub die 6. eiusdem duo abbates generales Tallis Vmbrosæ, & Cœlestinorum generales Ordinum Mendicantium s. Francisci de Obseruantia, s. Augustini, Carmelitarum, & Seruorum.

Sub die 10. Aprilis abbas generalis Vallis Vmbrosæ, & generalis Ordinis s. Augustini.

Sub die 15. Decembris abbas generalis Vallis Vmbrosæ, generales s. Francisci de Obseruantia, & s. Augustini.

Sub die 22. eiusdem abbas generalis Vallis Vmbrosæ, & generales s. Francisci de Obseruantia, & s. Augustini, & Carmelitarum.

Sub die 26. eiusdem abbas generalis Vallis Vmbrosæ & Generalis s. Augustini.

Sub die 12. Aprilis 1620. Abbas Generalis montis Oliueti, et Generalis Ordinum s. Dominici et s. Augustini.

Sub die 18. eiusdem Generalis Abbas montis Oliueti, et Generalis Ordinis s. Augustini.

Sub die 27. Maij Abbas Generalis Ordinis Camaldulensium, Abbas Generalis montis Oliueti et Generalis Ordinum Mendicantium s. Francisci Conuentualium, s. Augustini, et Carmelitarum.

Sub die 29. eiusdem Abbas Generalis Ordinis Camaldulensium, et Generales Ordinum Mendicantium, s. Dominici, s. Francisci Conuentualium, et s. Augustini.

Sub die 15. Augusti Abbas Generalis Ordinis Cœlestinorum, et Generalis Ordinis s. Augustini.

Sub die 4. Aprilis 1621. Generales Ordinis montis Oliueti, Ordinis s. Dominici, Ordinis s. Francisci Conuentualium, & Ordinis s. Augustini.

Sub die 17. Præceptor s. Spiritus cum Cappa in scamno dictorum Protbonotariorum vltimus. Generales Abbates Ordinum Vallis Vmbrosæ et montis Oliueti, Generales Ordinum Mendicantium s. Dominici, s. Francisci Conuentualium et s. Augustini.

Sub die 8. Aprilis 1624. Generalis Ordinis s. Georgij in Alga Canonicorum Regularium et Generalis Ordinis s. Francisci de Obseruantia.

Sub die 2. Februarij 1625. Generales Ordinum montis Olìueti, s. Dominici et s. Francisci.

Sub die 2. Aprilis 1634. Abbas Generalis montis Oliueti, Generalis s. Dominici discessit è Capella.

Sub die 3. Decembris eiusdem adfuit Abbas Generalis Ordinis s. Basilij supra Generales Ordinum Mendicantium.

Sub diebus 17. 24. 25. 26. et 31. eiusdem Abbas s. Basilij sedit post vltimum Episcopum, et similiter sub diebus prima, quinta, et sexta Ianuarij, et 2. Februarij anni 1635.

Item plenius & diligenter id confirmat Gaspar Seruantius ex his, quæ sequuntur. 67

Sub die 11. Martij 1640. Abbas Generalis Vallis Vmbrosæ et Magistri Generales Minorum Conuentualium, et Carmelitarum.

Sub die 18. eiusdem Abbas Generalis Congregationis Vallis Vmbrosæ et Magistri Generales Minorum Conuentualium, et Carmelitarum.

Sub die 1. Aprilis Abbas Generalis Congregationis montis Oliueti, & magistri Generales Minorum Conuentualium, & Carmelitarum.

Sub die 14. eiusdem Abbas Generalis Congregationis Oliuetanæ & magister Generalis Ordinis Conuentualium.

Sub die 10. Martij 3641. Abbas Generalis Congregationis Oliuetanæ.

Sub die 17. eiusdem Abbas Generalis Congregationis Oliuetanæ.

Sub die 10. Martij 1641. summo mane Abbas Generalis Oliue-

Oliuetanorum venit ad Capellam, & petijt à nobis, quisnam sibi locus deberetur? Nos verò respondimus post Episcopos ante Generales Mendicantium, & sic sedit ipse immediatè post Episcopos, quò viso Generales S. Dominici Prædicatorum & Carmelitarum discesserunt, recusantes ei cedere, & non iure; sæpè enim sedit idem supra alios Generales, & Clemens illi locum præscriptum attribuit tanquam Generali, & Abbati, vt patet ex Diarijs Io: Pauli Mucantij.

Sub die 22. Martij accessit ad Capellam Abbas S. Basilij, quare Generales Conuentualium & S. Augustini, ne illi cederent, discesserunt.

Sub die 20. Martij 1643. Abbas Generalis Cœlestinorum supra Generales Ordinum S. Augustini, & Carmelitarum.

Sub die 23. eiusdem Abbas Generalis Cœlestinorum qui sedit post Episcopos.

Sub die 3. Aprilis ad Missam, & distributionem adfuerunt Abbas Cœlestinorum & post ipsum Generales Ordinum S. Augustini, Generales fratrum Seruorum & Vicarius Generalis montis Carmeli.

Sub die 4. Decembris interfuit supra Generales Conuentualium & S. Augustini Abbas Cœlestinorum.

Sub die 5. Ianuarij 1645. Abbas Generalis Cœlestinorum, & Generalis Seruorum.

Sub die 2. Februarij duo Abbates S. Basilij & Vallis Vmbrosę & quatuor, Generales Prædicatorum, Ss. Apostolorum seu Conuentualium, Carmelitarum, & Seruorum.

Sub die 1. Martij Abbas S. Basilij supra Generales Ordinum.

Sub die 26. eiusdem post Episcopos sedit quidam Generalis Abbas Cœlestinorum & post illum Generalis Prædicatorum, Generalis S. Francisci de Obseruantia, & Generalis Carmelitarum.

Sub die 22. Aprilis Generalis Cœlestinus & Generales Ordinum.

Sub die 8 Martij 1648. post Episcopos non assistentes sedit Abbas generalis Ordinis Cœlestinorum indutus mantellecto, & mozzetta, & bireto nigris, post verò illum sedit vicarius generalis Ordinis Prædicatorum.

Sub die 28. Aprilis post Episcopos non assistentes sederunt abbates generales Ordinum Canonicorum Regularium, & Cœlestinorum induti mantellectis & mozzettis; post eos autem sedit vicarius generalis Ordinis Predicatorum.

Sub die 13. eiusdem post Episcopos autem sedit abbas generalis Canonicorum Lateranensium indutus mantellecto, & mozzetta, & post illum vicarius generalis Ordinis Prædicatorum.

Sub die 19. eiusdem interfuit abbas generalis Canonicorum Regularium supra vicarium generalem Ordinis Prædicatorum.

Sub die 10. Iunii post Episcopos autem sedit abbas generalis Cœlestinorum S. Eusebii de vrbe, generalis magister Ordinis Prædicatorum Pater Turcus, generalis Ordinis Iesuitarum & vicarius generalis Ordinis Heremitarum S. Augustini.

Sub die 21. Martii 1649. post Episcopos non assistentes sedit hoc mane in Capella cum mantellecto, & mozzetta abbas generalis Congregationis Canonicorum Regularium & post illum vicarius generalis S. Augustini.

Sub die 11. Decembris 1650. generales S. Francisci Conuentualium, & Heremitarum S. Augustini contenderunt præcedentiam Abbati generali Congregationis Cœlestinorum, & ne eidem cederent, discesserunt, licet illi pluries cessetint, me magistro cœremoniarum præsente, & adhuc superstite.

Sub die 6. Aprilis 1648. abbas generalis S. Eusebii sedit supra vicarium generalem Ordinis Prædicatorum.

Sub die 6. Ianuarii 1650. abbas generalis Fratrum Conuentalium, & Carmelitarum, & Seruorum.

Sub die 2. Februarii generales Ordinum S. Augustini, & Carmelitarum subtus abbatem generalem D. Eusebii.

Sub die 28. Martii post Episcopos abbas generalis Canonicorum Regularium & post illum sedit vicarius generalis S. Augustini.

Sub die 10. Aprilis sub abbate generali S. Eusebii sederunt generales Ordinum S. Augustini, Carmelitarum, & Seruorum.

Sub die 4. Decembris sederunt sub abbate generalis S. Eusebii generales Ordinum Prædicatorum, Conuentualium S. Francisci, & Carmelitarum vsque ad sermonem inclusiuè.

68 Denique hoc idem breuiter expressit Ioannes Paulus hisce verbis. Die 10. mensis Maii 1598. Ferariç die Pentecostes post ipsos Protonotarios sedit Reuerendissimus D. Placidus Fabius Bononien. abbas generalis Congregationis montis Olueti, quia in banco Episcoporum in quo solent generales Ordinum sedere non superfuit locus vacuus; nulli alii generales Ordinum interfuere præter ipsum Oliuetanum, qui, si adfuissent, debuissent sedere in eodem banco post ipsum Olinetanum ex decreto fel. rec. Gregorii Papæ XIII. vt notauit Franciscus Mucantius in suis Diariis anno Domini 1580. *tom. 1. in fin. & tom. 2. in princ.*

69 Atque ita declarauit S. Congregatio Rituum anno Iubilæi sub Innocentio X. Ac proinde, cùm super hac controuersia habeamus Pontificias decisiones, non est vlterius discutienda. Dec. *cons.* 341. *n.* 8. Rot. *dec.* 426. *n.* 17. *p.* 4. *rec. to.* 2. *& dec.* 426. *n.* 5. coram Pegna *p.* 1.

CONSVLTATIO CVI.

An donatio quorundam bonorum titulo eleemosynæ facta Religioni, in quam quis post quindecim, vel viginti dies ingreditur, & deinde post alios quindecim ex illa discedit, sit iudicanda perpetua, ita vt non possit per ipsum amplius reuocari?

1 Affirmatiuè censeo respondendum. Quia etiam in donatione facta monasterio ab ingredi volente, tanquam facta inter viuos, non reuocatur, quando posteà donans ex eo egreditur, sed adhuc remanet penes monasterium. Ita Glos. *vlt. in cap. Quod à te, de Cler. coniug.* vbi Anan. *n.* 6. Host. *in cap. In præsentia n.* 14. *de probat.* Quod & quando donatio non est immensa nimirum omnium bonorum tenuit Abb. *in d. cap. Quod à te n.* 6. [vbi ait, quod si expresè quis donauit omnia bona sua in ingressu Religionis à qua recessit, tunc donatio reuocatur, quia non est verisimile quod se de omnibus bonis spoliasset non transeundo, ideòque reuocat recedendo. Quod si donauit aliqua bona, tunc videtur donasse non causa ingressus. Idem in *cap. causam* 14. *de probat. n.* 4.] Cardinal. *cap. Statuimus q.* 4. *de regular.* Armil. Angel. Syluest. Rosel. & alii apud Sanchez *in decal. lib.* 7. *cap.* 1. *n.* 4. *& seq.*

2 Non obstat, quod multi contrarium teneant, quos allegat idem Sanchez *n.* 5. Nam loquuntur contra communem, vel quando donatio est immodica, nempè omnium vel maioris partis bonorum, vt docent proximè citati Doctores, vel denique quando donatio fit in ipso actu ingressus, non quando paucis ante diebus, quemadmodum explicant idem Syluest. *v. Religio* 2. *q.* 12. *n.* 13. Roderic. *q. regul.* 80. *ar.* 2. *tom.* 2. & Sanchez *d. cap.* 1. *n.* 11. *&* 12.

3 Et profectò dubitandum non videtur. Siquidem nondonat causa ingressus, aut illius contemplatione; neque sumus in dubio ad quem effectum donet. Quippe clarissimè dicit, se hoc facere titulo puræ eleemosynæ. Quod ponderandum est in hac materia. Quia si deficeret causa ingressus, & professionis, tamen adhuc subsisteret causa eleemosynæ, propter quam donatio sustineri potest. Sicuti quando donatio facta est ab ingredi volente ob aliam causam, scilicet ob beneuolentiam, fuit decisum in Rota Marchiæ apud Gratian. *dec.* 2. *n.* 3. *&* 4.

4 Præterea cum donatio huiusmodi statim ac fit, perfecta est, & absoluta, vtique in nullo euentu reuocari potest. Roderic. *vbi supra q.* 47. *n.* 5. *in fin.* Sanch. *d. cap.* 1. *n.* 16. [Postremò quando est donatio omnium bonorum vel maioris partis illorum, tunc iudicatur causa mortis mundanæ, itaut, non sequuta professione, recuperet donata, quod si est aliquorum tantum bonorum non videtur causa mortis, aut Religionis, sed simpliciter donasse, & pro eleemosyna dedisse, & propterea non habet ius repetendi, vt ex Abb. *vbi sup.* tradit Azor. *instit. mor. lib.* 12. *c.* 3. *q.* 3. & Sanch. *loc. alleg. n.* 6. vbi relatis opinionibus dicit hanc distinctionem sibi placere ex Abbate & aliis per eum adductis.

Maximè autem cum donatio facta non fuerit in ipso ingressus in Religionem, sed antea; quo casu minus dicitur

tur facta causa ingressus, sed potius est mera pietate ac deuotione, Abb. *d. cap. causam n.4.* Sylu. *loc. cit. q.10. & q.11.* & Sanch. *n.11.* Coniectura enim est hoc casu quod simpliciter donare voluerit, & stante dicta coniectura donatio videtur absolutè facta, vt ex Menoch. & alijs tradit Sanchez *n.9.* Quia licet paucis diebus ante ingressum eam fuerit, attamen cum post dies aliquot exierit, non potest dici verè intuitu Religionis fecisse. Et euentu enim licet arguere, quod nec à principio habuit animum permanendi, *l. sed Iulianus, §. proinde, ad Maced. l. quadam, de reb. dub.* Euerard. *in loc. ab effectu,* Gabr *cons.66. n.24. lib.2.* Mantic. *de tacit. lib.2. tit.1. n.5. & tit.7. n.20.* Quamuis redierit iterùm ad Religionem, & receptus fuerit, ac iterùm post dies recesserit. Ex quo patet non habuisse animum amittendi professionem, ac proindè eo magis dicendum videtur, donationem fuisse factam simpliciter, non autem intuitu Religionis, Abb. *in cit. cap. Causam n.4. de prob.* Sylu. *vbi supra,* & Roder. *q. reg. 80. ar.2. tom.2.*]

5 Nec prædictis obstat S. Concilium Tridentinum, vt dubitauit Sanchez. Quia illud non procedit in ijs, qui adhuc Religionem non sunt ingressi, vt rectè Rodericus citatus *tom.3. q.17. ar.1.* Gratian. *decis. March.37. p.1.* & ipse Sanchez, qui plures adducit ac sequitur *d. lib.7. p.2. cap.2. sub n.4.* testantes ita sacram Congregationem sub die 18. Martij 1598. interpretatam esse *cap.16. sess.25. de regular.* [Vbi quamuis prohibeantur renunciationes ab ingredientibus factæ absque solemnitate ibi statuta, si tamen fiant ante ipsum ingressum, vel paulò antè non dicuntur comprehensæ, ex quo non dicuntur factæ intuitu Religionis, & ingressus, sed simpliciter & absolutè, Menoch. *de arbitr. cas.436. n.3. & seq.* Præcipuè si post recessum à Religione per multum tempus acquieuerit, tunc enim videtur facto etiam comprobasse, quod donationem fecerat amore Dei potius, quam Religionis intuitu, cum in hoc attendantur, vt dixi, coniecturæ, Honded. *cons.92. n.27. & cons.50. n.30. lib.1.* ac Surd. *cons.534. n.28.*]

CONSVLTATIO CVII.

1 Canonicus Clericum quendam in minoribus manuali mercede sacristiæ seruientem in officijs inferioribus, vt verrendi, campanas pulsandi, canonicis inseruiendi, &c. minus promptè sibi obtemperantem manu leuiter percussit cum aliqua indignatione & increpatione. Quæritur,

An in aliquam excommunicationem incurrerit, vel saltem mortaliter peccauerit?

2 Respondeo ad vtrunque negatiuè. Primò, quia communis sententia docet, non esse locum censuræ *c. Si quis suadente 17. q.4.* nisi adsit culpa grauis, seu grauis iniuria, etiam in ratione sacrilegij, Caiet. *in sum. cap.10. n.6.* Angel. *v. Excommunicatio 5. cas.1. n.27.* Molin. *tom.4. tr.3. disp.55. n.6.* Sà *v. Excommunicatio Papæ n.2.* Vndenisi sit talis percussio, qua in laicum facta sit grauis iniuria, etiam in Clericum facta non inducit excommunicationem, Sà *loc. cit.* Auil. *p.2. cap.5. disp.3. dub.13. cas.3.* cum Caietano & Armilla. At in hoc casu actio illa non apparet grauiter iniuriosa.

3 Immò multi affirmant, quod *d. c. Si quis suadente* requirat dolum. Ita Host. *in cap. Quantæ de sent. excom.* Abb. *ibid. n.7. & in cap. Cognoscentes de constit.* Felin. *in cap. Si vero de sent. excom.2.* Menoch. *de arbitr. cons.180. n.19.* Auil. *p.2. cap.5. disp.5. dub.9.* Bellet. *p.1. disq. Cler. §.1. n.9.* Quibus non adhæreo. Quia si hæc doctrina vera esset, vt plurimum eluderetur excommunicatio. Nam rarissimè adesset dolus. Quæuis enim causa etiam leuis ab ipso excusat, *l. Igitur, §. Et generaliter, ff. de liber. caus.* & tradunt Bart. *in l.1. §. non autem in fin. ff. Si quis testam. liber. esse ius. fuer.* Barbat. *cons. pen. lib.2.* Anchar. *cons.127. circa fin.* Socin. sen. *cons.131. lib.1.* Crauet. *cons.18. n.9. & cons.319. n.14.* Alex. *cons.75. lib.5.* Menoch. *de recup. possess. remed.5. n.49. & 50.* & cum alijs Glos. *in d. l. Igitur, ff. de caus. liber.*

4 Etenim vt quis eluderet excommunicationem, sufficeret, quod allegaret quamcunque causam. Nam per eam excluditur dolus, atque adeò etiam contractio excommunicationis. Quapropter ratum esto, quod non requiratur dolus, vt contrahatur excommunicatio, sed sufficiat actus prohibitus cum scientia prohibitionis & censuræ. Nam excommunicatio imponitur attentantibus quod prohibetur, & scienter præsumentibus facere contra prohibitionem, quæ saluantur absque eo quod interueniat dolus. Et hæc doctrina adeò est communis, vt pudeat Doctores recensere.

5 Secundò, quia non incurrit in eam excommunicationem Dominus, qui famulum suum Clericum percutit mediocriter ad correctionem, Abb. *in cap. ex tenore de sent. excom.* Tabien. *v. Excommunicatio 5. cap.1. n.8.* At Clericus iste erat famulus Canonicorum, & ab eis salarium recipiebat. Sic etiam excusant Doctores Clericum seniorem, qui percutit Clericum iuniorem non benè ministerium suum in diuinis officijs implentem, cùm sit subordinatus illi seniori in tali officio, Molin. *disp.56. n.8.* Suar. *de censur. disp.22. cap.1. n.48.* Coninch. *cod. tract. disp.14. n.192.* Reginald. *lib.1. n.131.* alijque communiter.

6 Nec obstat, quod Canonicus aliqua ira sit commotus in eo actu. Quia cùm actio externa percussionis non fuerit iniusta grauiter, non incurritur excommunicatio ex ira & zelo admixto. Molin. *d. disp.56. n.10.* Angel. *v. Excommunicatio 5. n.6.* Auil. *vbi supra dub.13. cas.1.* Filiuc. Nauar. Reginald. quos adducit ac sequitur Bonac. *de censur. disp.2. q.4. pun.4. n.4.*

7 Minus obstat, quod ille Clericus alicui videbatur munus Sacristæ substinuisse. Nam hoc non est verum. Etenim Sacrista est cuius munus definitur *in cap.1. de offic. Sacristæ,* ibi: *Sciat Sacrista, se subiectum Archidiacono, & ad eius curam pertinere custodiam sacrorum vasorum, vestimentorum Ecclesiasticorum, seu thesauri totius Ecclesiastici, nec non quæ ad luminaria pertinent,* stipendia soluere operarijs ad seruitium Ecclesiæ conductis. Azor. *lib.3. cap.16. q.1. co.2. instit. moral.* Hæ autem qualitates non reperiebantur in Clerico isto.

CONSVLTATIO CVIII.

An decretum S. Concilij Tridentini cap.15. sess.24. *de reform. obstet vnioni officij, siue simplicis beneficij aliàs de consensu Capituli sine auctoritate Sedis Apostolicæ per Ordinarium facta massæ Capitulari, seu massæ residentiali, distributionibusque quotidianis?*

1 Respondeo. Cùm sit officium, seu beneficium simplex, non autem præbenda Canonicalis, aut quid simile, indubitatum est nos non versari in secunda parte dispositionis dicti S. Concilij, ibi: *Vel si hac ratione prouideri non possit, aliquibus ex ijs suppressis, quorum fructus, & prouentus reliquarum præbendarum, &c. distributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere.* Sed præcisè versamur in prima parte dispositionis, ibi: *liceat Episcopis cum consensu Capituli aliquot beneficia simplicia, non tamen regularia ijs vnire.* Itaut propter eà dispositio S. Concilij obstet vnioni vt supra factæ, cum debuisset vniri non mensæ capitulari, seu massæ residentiali indistinctè & generaliter, sed separatim, & indistinctè certa portio reddituum dicti officij seu beneficij simplicis singulis præbendis Canonicalibus, & illarum singularum distributionibus, vt denotant verba illa S. Concilij *ijs vnire,* scilicet singulis præbendis, de quibus mentionem explicitam immediatè fecerat. Atque ita firmat Gabr. *cons.188. nu.3. in fin. & sub n.5. & seq. lib.2.*

2 Quæ opinio fundatur potissimum in duplici ratione, nempè quod in vnione beneficij mensæ capitulari nesciretur quisnam esset Prælatus beneficij vniti, & singuli Canonici possent dici Prælati vnius beneficij contra *cap. Tua fraternitati, & cap. Cùm causam de præb.* Et quia cùm in huiusmodi vnione requiratur consensus Capituli, non prohibetur authorizare vnionem pro portione singulis præbendis, cum hoc casu principaliter agatur de interesse singulorum, & secundariò ipsius Capituli. Secus verò si fiat vnio ipsi mensæ

mensæ capitulari. Quia dicitur consensum præstare principaliter ad vtilitatem eiusdem Capituli consentientis.

3 Hanc eandem opinionem sequitur Gonzal. *super regul.8. glos.37.n.35.* qui dicit, ita obtinuisse declarari à S. Congregatione Concilij, & suffragatur Gratian. *tom.2. discept.278. n.33.& seq.* Ricc. *in prax.cap.379.n.4.* cum alijs ibi allegatis. Siquidem S. Concilium *d.cap.15.* in hoc casu vnionis factæ mensæ capitulari, & mensæ residentiali non substulit dispositionem iuris communis *in Clem. Si vna, §. Quod si Episcopus de reb. Eccles. non alien. cap. Exposuisti de præb. & dignit.* vt declarat Glos. *in eadem Clem. v.mensæ sua, & ibidem.* Vitalin.*n.14* Imol. *in cap.Cum accessissent sub n.4.de constit.* Oldrad.*cons.82.n.3.* Gabr. Gonz. Gratian. *locis supracitatis.*

4 Et ita in proprijs terminis *d. cap.15.* censuit eadem S. Congregatio in *in vna Caluen.* die 23. Septembris 1609. *Sacra, &c. declarauit, decretum cap.15. sess.24. de reform. tribuere facultatem Episcopo vniendi simplicia beneficia singularum præbendarum distributionibus, non autem mensæ capitulari. Ideòque vnionem, vt proponitur mensæ capitulari ab Episcopo factam absque Sedis Apostolicæ auctoritate esse nullam.*

5 Idem fuit resolutum in eadem *Caluen.* die 5. Februarij 1610.

6 Item in vna *Alerien.* fuit dubitatum, *an Episcopus ex decreto cap.15. sess.24. nedum singulis præbendis Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ, sed etiam ipsi Capitulo, seu capitulari mensæ beneficia simplicia vnire possit, vbi adeo tenues sunt præbendæ, vt sustinendo Canonicorum gradui non sufficiant?*

7 *Sacra, &c. Die 23. Nouembris 1632. Habita Congregatione in Palatio Vaticano ex omnium sententia decreuit, nequaquam posse Episcopum huiusmodi beneficia vnire Capitulo, seu capitulari mensæ, idque si fecerit, nullam esse vnionem. Quam Congregationis sententiam die 23. Decembris S.D.N. ad se relatam approbauit.*

8 *Sacra, &c. declarauit, Tridentinum Concilium decreto cap.15.sess.24.de reform. tribuere facultatem Episcopo vniendi beneficia singularum præbendarum distributionibus, non autem Capitulo, seu capitulari mensæ. Quod si talem vnionem Episcopus Capitulo, seu mensæ capitulari fecerit, esse nullam.*

9 Et in fortioribus terminis sub die 5. Februatij 1611. proposito dubio, *An declaratio S. Congregationis, quod Episcopus vigore facultatis sibi tributæ decreto Concilij Tridentini cap.15. sess.24. de reform. beneficia simplicia singulis præbendis Cathedralium, vel Collegiatarum Ecclesiarum vniendi, non possit eadem beneficia vnire Capitulo, seu mensæ capitulari, habeat locum in Cathedrali, vel Collegiata, in qua nulla sunt præbendæ distinctæ, sed duntaxat massa communis Capituli, cuius prouentus illis tantum, qui statis horis interfuerint, distribuuntur. Omnes Patres vno ore censuerunt, declarationem editam habere locum etiam quando præbendæ non sunt distinctæ, sed sola massa communis.*

10 Idem habetur in vna Bononien, in qua vnio non repetitur facta singulis præbendis distributiuè, sed Capitulo, seu massæ capitulari collectiuè, dubitatum fuit, an sustineretur. Die 10. Decembris 1610. *Sacra, &c. respondit, vnionem, vt proponitur, factam, non valere.*

11 Neque huic opinioni obstare debet declaratio in Ampurien. die 28. Aprilis 1594. quæ fuit petita in forma authentica, & à S. Congregatione denegata, scilicet, quod beneficiorum simplicium vnio Capitulo Cathedralis Ampurien. ob illius paupertatem facta, vt fructus ipsorum in distributiones quotidianas conuertantur non indigebat confirmatione, si, seruata forma S. Concilij Tridentini, & cum Capituli consensu, facta fuerit.

12 Tum quia restringitur ad formam S. Concilij seruatam, & consequenter intelligi debet distributiuè singulis præbendis, ne repugnet cum alijs declarationibus, *ex vulgaribus.* Tum etiam quia non est declaratio, sed tantum continetur in literis responsiuis visitationis sacrorum liminum, in quibus non ita maturè articuli discutiuntur, prout in dubijs particularibus, quæ proponuntur.

13 Tum & tertiò, quia declarationes posteriores, & signanter illa, quæ à fa.me. Clemente VIII. fuit confirmata in omnem casum debet attendi, præsertim cum nitantur auctoritate, & rationibus superius adductis.

CONSVLTATIO CIX.

An promissio, siue donatio facta à Patre Monasterio, in quo suus filius adhuc Nouitius existit, sit contra decretum S. Concilij Tridentini sess.25. cap.16. de Regul. atque adeò nulla, etiamsi facta sit inter viuos, ac de bonis proprijs ipsius donantis, sitque habitura effectum post professionem?

1 Esse nullam resoluendum videtur. Actus enim contra legem prohibitiuam remanet nullus, etiamsi lex vltra non procedat annullando, *l. Non dubium, C. de leg.* Mascard. *de gener. stat. interpr. concl.9. n.1. & seqq.* Atque ita pluries declarauit S. Congregatio Concilij, præsertim apud Card. Bellarmin. *super d. cap.16.* ibi: *Item nec ex bonis eiusdem tribuatur, nec ex bonis parentum, vel consanguineorum propter eandem causam.* Idemque testatur fuisse decisum Galemart. *ad d. locum Concilij*, vbi etiam ait, eiusdem textus dispositionem procedere non solum in bonis parentum nouitij, sed etiam consanguineorum proximiorum; itaut nec possit pater nouitij donare apparatum Religioni, in qua suus filius nouitiatum agit. Quod fatetur resolutum fuisse Barbosa *ad d. textum sub n.45.* ex Sellio ibi allegato. Quæ resolutiones cùm sint factæ authoritate Pontificis, perinde est, ac si ab ipso emanatæ fuissent, & allegare illas iuuat ac si ipsos Canones in corpore iuris insertos, vt diffusè probat Rota coram Buratto *dec.479.n.21.*

2 Earum autem fundamentum est, quia, licet indubitatum sit, quod in legibus nouis, inducentibus correctionem antiquarum, facienda non sit extensio de casu ad casum ex simili, vel identitate rationis, quapropter S. Concilium *in d. sess.25. cap.16. de regular.* tanquam correctorium iuris communis in eo, quod prohibet liberum rerum suarum arbitrium disponendi, & nisi sub certis formis in eo textu relatis, extendendum non esset extra casum ibi expressum, attamen conclusio limitatur vbi in lege corrigente exprimitur correctionis ratio per modum causæ finalis, quæ expressè legitur in hoc textu, ne scilicet Nouitius, ex eo quod pauperior factus sit, retrahatur à libertate egressus, quia suus pater donauit, & ex quo monasterium possideat, quod, si è nouitiatu discesserit, donata nequeat facilè recuperare. Quæ ratio superuenientis paupertatis ex donatione bonorum parentis benè applicatur huic casui, vt in his terminis firmant post Glos. *in auth. Quas actiones, v. Excludantur, C. de sacros. Eccles.* Bald. *ibid. n.4.* Cuman. *in l. Cum mulier, ff. solut. matrim.* Add. ad Bald. *in d. auth. lit. E.* ac plenissimè Ias. *in l. de quibus n.18. ff. de leg.* & post *Clem. t. v. Eligatur* notant Butt. *ibid. de elect.* Paris. *cons.78.n.179. lib.3.* Ratio autem vnica apposita in textu, & incipiens à dictione *ne* indicat causam esse finalem ex vulgar. apud Barbos. in ea dictione.

3 Vnde S. Congregatio Concilij, quando declarauit donationes, etiam de eorum proprijs bonis factas à parentibus monasterio, seu Religioni, in qua Nouitij eorum filij degunt, non addidit nouum casum textui, sed illum, qui tacitè inerat in eiusdem ratione detexit ad tradita *in cap. Si postquam de elect. & cap. Nonit de appellat.*

4 Quod autem in donationibus factis à parentibus & consanguineis de bonis ipsorum subsit per omnia & longè maior ratio, quàm in donationibus factis de bonis ipsiusmet Nouitij apertè desumitur ex ipsa mente Concilij. Quandoquidem si ad irritandas donationes parentum factas de bonis nouitij considerauit sufficientem esse ad restringendam ipsius libertatem merum actum donandi de facto, quem facit pater nouitij, nondum professi, quæ donatio, vtpotè de rebus alienis de iure non tenet, propter solam vexationem, quam in animo nouitij parere potest illorum recuperatio, quanto magis valet inferre, donationem maximæ partis bonorum, factam à patre, absorbentem totam ferè ipsius hæreditatem, quæ de iure est valida vsque ad mensuram legitimæ, arctius arctaturam libertatem illius, qui in probatione est, cum in hoc casu non solùm subsit difficultas recuperandi bona monasterio de facto donata, sed validè de iure transacta?

5 Quare ex hoc apertè colligitur propter maioritatem rationis

tionis de hoc casu satis expressè agi, si non in verbis, saltem in ratione legis, *arg. textus*, quem in hac re meliorem de mundo appellat Iason. iudicio, doctrinaque nulli secundus *in l. His solis, C. de reuoc. donat.* Ac proindè eadem Concilij ratio applicanda est. Causa enim & ratio est anima ipsius dispositionis. Bald. *in auth. Quas actiones, n. 4. C. de sacros. Eccles.* Durand. *dec. 40. n. 42.* In statutis enim & constitutionibus attendi debet nedum quod ex verbis desumitur, sed etiam quod virtualiter ex verbis, vel ratiocinatione ab expressis deducta inferri potest. Merlin. *dec. 437. n. 25.* Ne asserentes contrarium dicamus, sapientissimos Concilii Patres casum magis dubitabilem neglexisse, minus autem periculoso consuluisse. Sicq; ab absurdo vitando noua constitutio corrigens ius antiquum comprehendit casum, in quo vel eadem, vel maior ratio procedit, vt firmarunt relati Doctores ad hunc textum adducti.

6 Atqui S. Concilium in hac parte considerasse tantum libertatem nouitij videtur extra dubium desumi ex illis verbis textus, dum præmissa generali prohibitione quidquam tribuendi monasterijs ad suæ sanctionis rationem immediatè subiungit: *Ne hac causa discedere nequeat*. Et propterea dum de nouitij fauore tractatur, ad casus minus proprios esset extendenda, vbi finis & intentio legis æque benè ac principaliter applicatur, nihil refragante, quod ex hoc consequatur odium Religionis, Bart. *in l. Qui exceptionem n. 2. ff. de condit. indeb.* Lotter. qui innumeros refert *de re benef. lib. 2. q. 36. n. 11. & seq.* Quia dato quod dicta sanctio sit odiosa, adhuc tamen habet locum in prædictis non per extensionem, sed per comprehensionem. Vbi enim adest identitas rationis, præsertim expressæ in lege, ibi adest eadem lex non extensiuè, sed comprehensiuè, *d. l. His solis, vers. satis etiam tantè, C. de reuoc. donat. & l. Illud, C. de Sacros. Eccles. & l. Item veniunt, §. Ancilla, ver. si tamen, ff. de rei vendic.* Nam lex disponit de materia, vt stat sub illa ratione. Vnde per se primo disponit de ratione, vt de fine; de materia verò, vt de subiecto, in quo lex sortitur suum finem. Et ideò ratio legis cum secundum se totam sit sub dispositione legis, extendit necessario legem, siue fauorabilem, siue odiosam ad totam materiam, quam sibi substernit; itaut non possit non extendere. Quia non potest non subijcere materiam legi, in qua est, dum ipsa secundum se totam est sub dispositione legis. Hinc extensionem comprehensiuam habere locum in lege pœnali, licet sit odiosa docent Imol. *in cap. 1. de temp. ord. in 6.* Gemin. *ibid.* Panot. *in cap. fin. n. 10. de rescript. & in cap. Nihil n. 9. de elect.* Otasch. *dec. 67. n. 8.* Couat. *in cap. Alma mater p. 2. § 4. n. 7.* Suar. *lib. 6. de legib. cap. 4. n. 2.* & alij apud Sanchez *lib. 3. de matr. disp. 42. n. 4.*

7 Immò etiam in lege correctoria & pœnali simul fit extensio comprehensiua ex identitate rationis, quando ratio est expressa in lege, vt traduot Glos. *in d. Clem. 1. v. Eligatur de elect.* Card. & Anchar. *ibid.* Imol. *num. 18.* Butr. *in cap. fin. ver. fallit primò, de consuet.* Bald. *in d. auth. Quas actiones, C. de Sacros. Eccles.* Bolognet. *in l. Omnes populi num. 130. ff. de iust. & iur.* Gabr. *tom. 2. com. opin. li. 17. inst.* testans de communi, Sanchez *vbi supra*. Adde, quod prædicta sanctio non est odiosa, sed fauorabilis. Tunc enim lex censenda est fauorabilis, etiamsi contineat odium alicuius, quando per ipsam primario intenditur fauor alicuius, vt communiter docent Glos. *in cap. Si propter, v. Primi anni de script. in 6.* vbi Gemin. *n. 9.* Franch. *n. 6.* Item Glos. *in c. Sciant cuncti, v. Alios de elect. in 6.* Io. Andr. & Gem. *ibid.* Felin. *in cap. non dubium, nu. 2. de sent. excom.* Bart. *in l. Qui exceptionem nu. 2. ff. de condit. ind.* Alber. & Salic. *ibid.* Castr. *in l. Sequis nec causam n. 4. ff. si cer. pet.* In casu autem nostro Concilium principaliter intendit fauorem nouitii. Quia nimirum intendit prouidere, ne propter donationem ab eius parentibus monasterio factam ab eo discedere nequeat, nec facilè, si discesserit, id recuperare possit, vt inquit Concilium eo loco.

Idque verissimum est pro tertia parte ex bonis ipsius nouitii donata. Nam cum filius habeat ius radicatum in lege reuocandi donationes factas à parentibus vsque ad mensuram legitimæ, & hoc illicò ortum habeat, ac pater facit donationem, quæ in ex computanda legitima filij conferetur in vniuersale patrimonium patris, ac si ipsa res donata adhuc in patrimonio patris esset, vt apertè cauetur *in auth. Vnde si parens, C. de inoff. testam. & l. precibus 3. C. de inoff. donat.* traditque Clar. *in §. donatio q. 24. per tot.* Quapropter clarè desumitur quoad dictam tertiam partem, donationem esse in verbis ipsius textus comprehensam, & venire sub expressa literali eiusdem prohibitione, dum inspecta quantitate donata absorbente ferè totam substantiam patris, non est dubia, sed clara voluntas donantis pro comprehensione legitimæ, sine qua non poterat integra donatio sortiri effectum. Velasch. *in prax. part. ca. 16. n. 30.* Sanchez *in decal. lib. 7. c. 5. n. 23.*

9 Nec obstat, quod donatio hæc collata in tempus post professionem non sit prohibita à Concilio. Nam cum fuerit collata post mortem donantis, & durante nouitiatu, vtique effectum habere poterat, & incutere nouitio timorem recuperandi.

10 Pariter cessat etiam obiectio, quod non fuerit merè lucratiua, sed pro celebratione missarum. Tum quia verba textus sunt nimis ampla, & prægnantia, dum vetant sub quocumque prætextu, & quomodolibet tribui. Quæ dictio comprehendit omnem casum, Glos. *in cap. Susceptum 6. v. Expressè de rescript. in 6.* Tum etiam quia onus non excedit sextam partem. Ideòque in reliquo haud dubiè continet lucrum, Gall. *ad consuet.* Alexandr. *v. 20. num. 97.* Seraph. *dec. 116. n. 31.* & in puncto Sanch. *d. lib. 7. cap. 5. n. 32.*

11 Denique non subsistit, quod Concilium loquatur de sola reali traditione. Quia verba *tribuere recuperare & restituere* non minus prædicantur de rebus, quàm de iuribus, *l. 2. §. Peruenisse, ff. de hered. vend. l. Cùm hoc iur. ff. de vulg. & pupil. l. 11. ff. de petit. hered.* Rebuff. *in l. verbum reddendi 94. col. 4. post med. ff. de verb. signif.* Præcipuè concurrente rationis identitate, Tiraquell. *de retract. lign. §. 2. glos. 7. n. 19.*

12 His tamen non obstantibus dicendum est, donationem huiusmodi esse validam. Vt autem veritati consulatur, ponderandum est, quod S. Concilium de hisce parentum promissionibus, siue donationibus tempore probationis filij nouitij ex propriis bonis monasterio factis *d. cap. 16. sess. 25. de regul.* non disponat expressè. Quare licet hoc dilemmate argumentari.

13 Vel S. Concilium illas iuri communi remittit, vel saltem tacitè, & interpretatiuè de ijsdem disponere censetur. Si primum, non est, cur ex hoc capite de ijsdem promissionibus, siue donationibus ambigatur, aut de illarum validitate, aut nullitate. Si secundum dicatur, tunc illius tacita mens ex illis, quæ expressè habet conijcienda venit & hæc est vera legis interpretatio, siue argumentalis & illatiua explicatio. Castr. *cons. 338. nu. 2.* Fagnan. *in cap. Quoniam de constit.* Ab eo scilicet, quod lex definit expressè circa vnum, & à ratione, qua id statuit, colligitur illud, quod propter eandem rationem circa aliud statuisset, si de illo expressè disposuisset. Et hoc est tacitum legis sensum, eiusque mentem interpretari. Sed Concilium *d. cap. 16. sess. 25. de regul.* non prohibet promissionis, vel obligationes tempore probationis nouitii monasterio factas, nec illas absolutè reiicit, sed permittit expressè ipsis quascumque promissiones, & obligationes cuiuscumq; de licentia Ordinarii facere, quæ in terminis eiusdem Concilii non intelliguntur effectum sortiri, nisi sequuta professione. Et hoc, quia sic cessat ratio Concilij alias prohibentis, cùm per id sufficienter consulatur professionis libertati, quæ fuit vnica finalis causa decreti. Igitur vel nihil statuit etiam tacitè de parentum promissionibus, sed iuri communi reliquit, vel vtique tacitè, & interpretatiuè illas concedit parentibus de proprijs bonis factas, cum vtrobique, immò à fortiori cesset ratio legis. Tacitum enim resultans ex expresso cessat, cessante expresso, *l. 3. §. fin. ff. de seruit. restit.* Castr. *cons. 196. n. 3. lib. 2.* Maximè quando subest eadem ratio, vt in casu nostro, Rusch. *lit. D. concl. 2.* Vnde si à prohibitione facta nouitijs eo *cap. 16.* fieri debet extensio ad parentes, æquum est, vt qui onus sentit, sentiat & commodum, *l. 1. ff. de instit. act. l. secundum naturam, ff. de reg. iu.* Anchar. *cons. 217. n. 4.* Alioquin S. Concilium duo continere decreta vno eodemque capite ad inuicem pugnantia. Vnum expressè, aliud tacitè, nulla noua subsistente ratione; quod absurdum est cogitare, cùm taciti & expressi idem sit iudicium, quando tacitum includitur in natura expressi, Barb. *axiom. 218.* alios citans.

14 Quæ ratio à Doctoribus ponderatur, nominatim à

Ceual.

Ceual. *comm. contrà comm. qu.* 439. *nu.* 5. ex verbis ac ratione eiusdem Concilij, ibi, *Sed neque à parentibus*. Solum enim his verbis, inquit Ceuallos, cauetur, quod nihil recipiatur à nouitijs ante professionem, vel ab earum parentibus, consanguineis, vel curatoribus pro eo tempore, quo in probatione existunt. Secus verò erit iam facta professione. Quia in hoc casu neque ante professionem, neque post reprobatur pactum, cum referatur ad tempus habile, in quo facta est iam professio. In quo euentu cessat ratio Concilij, ibi. *ne hac occasione discedere nequeat, nec facilè, si discesserit, id recuperare possit*. Et valebit datum ac relictum sub hac pactione, quæ non repugnat menti, nec rationi Concilij, quod tantum afficit obligationes absolutas & cum actuali traditione factas monasterio tempore probationis, per quas bona nouitij transeunt in dominium Religionis, non autem simplices promissiones, seu obligationes conditionatas, quæ sortiri debent effectum, sequuta professione, vt optime de more notat Suar. *de Relig. tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 9. *nu.* 15. *&* 16. Honded. *cons.* 73. *nu.* 20. *vol.* 2. Eoque præsertim, quod Concilium est correctorium iuris communis, & propterea non potest intelligi, nisi in casu, de quo loquitur, qui est quando sequitur cum obligatione actualis traditio bonorum, per quam in potestatem Religionis deueniunt, vt in similibus terminis considerauit Add. *ad dec.* 586. *nu.* 2. *p.* 5. *rec.* Vtitur enim Concilium verbis *recuperet, & possideat* quæ important detentionem, & insistentiam facti, Bart. & alij, teste Alex. *in l. Stipulatio ista*, §. *Hac quoque*, *ff. de verb. oblig.* Felin. *in cap. Cum causam nu.* 3. *de testib.* Quæ non est nisi in corporalibus. Quare, ea cessante, cessat quoque ratio Concilij, atque adeò eiusdem quoque legis dispositio Rot. *in Camerinen. pensionis* 7. Iulij 1642. coram Terraconen. ac tradit Suarez loco allegato, vbi quod constat ex praxi, & consuetudine Ecclesiæ. Passim enim non solum ante duos menses professionis sed ipso ingressu à parentibus promissiones & obligationes fiunt, etiam cum pactis, & cautionibus, quæ posteà in professione sortiuntur effectum.

15 Neque dicendum vllo modo videtur, quod Concilium voluerit arctare libertatem parentum contra omnia iura, quibus disponere de re sua quilibet potest, *l. in re mandata*, *C. mandat.* Anchar. *cons.* 155. *num.* 7. Ita vt pater senio confectus obsequi non valeat pietati, ac deuotioni suæ, & pro anima sua, pro vxore, pro bono perpetuo familiæ suæ contrahere cum Religione contractu oneroso, onere videlicet missarum ac precum in perpetuum, aliarumque obligationum tempore probationis filij, sed teneatur expectare tempus professionis quò fortè non est peruenturus. Nec est putandum, quod sacer ille Senatus claudere voluerit viam satisfactioni propriæ conscientiæ, occultæque compensationi, quibus ob plurimas occasiones aliquando parentes reperiuntur adstricti, & ex iustitia coacti, quibus nulla alia ratione commodè valeat satisfieri, cum hoc non obstet professionis libertati.

16 Eiusmodi igitur promissio, illiusuè obligatio non repugnat S. Concilij decreto *de Regular. sess.* 25. *cap.* 16. sed est ad mentem, & in terminis eiusdem Concilij. Primò quia interpretanda venit secundum terminos legis, siue iuris communis, siue particularis Concilij, arg. à lege ad testatoris voluntatem, Dec. *cons.* 10. *n.* 8. *vol.* 2. *cons.* 114. *n.* 8. *vol.* 3. & alij. Ac proindè vel secundum ius commune, cui non repugnant eiusmodi promissiones, Suarez *vbi supra*, vel secundum Concilium, quod illas concedit, vt probatum est.

17 Secundò, quia cum in eo cap. 16. apponatur anathematis pœna, atque adeò grauissima culpa, certum est, quod hæc dispositio interpretanda est, vt excludatur culpa, ac proindè Concilij transgressio. Nam actus, qui sonare potest ad delictum & non delictum semper interpretatur, vt absit delictum. Cardin. Tusch. *lit. D. concl.* 165. Mascard. *de probat. concl.* 493. *num.* 12. *& concl.* 1418. *num.* 2. Abb. *in cap. Cum tu de testib.* Farinac. *p.* 3. *q.* 85. *num.* 1. Quod à fortiori dicendum est in dispositione ad finem pium, & pro salute animæ, & in bonum perpetuum totius familiæ. Et ideò dispositio interpretanda est, vt non censeatur facta contra Concilium, sed modo ab ipso Concilio statuto, videlicet habitura effectum tantùm post professionem.

18 Tertiò, cum in dispositione præfata adsit clausula *voluntati, &c. omnibus modo*, &c. quæ operatur, vt si actus non possit valere eo modo, quo iure fieri potuit, Barbos. *de clausul.* vtique dicta dispositio valebit eo modo, quo de iure communi, vel de iure Concilij fieri potuit.

19 Quartò ac perspicuè ex ipsa promissionis narratiua nimirum. *Cum sit quod N. habeat vnicum filium, & annuente Deo, in proximo professionem emissurus est*. Dictio autem *cum* iuncta tempori futuro *emissurus est* æquiualet dictioni, *si*, & habet vim conditionis, ac proindè eius defectus vitiat. Barbos. *dict. Cum*, ibique Tuschus & alij. Ergo defectus professionis in hoc casu vitiasset dispositionem, atque adeò censenda est omninò conditionata, nec effectum habitura, nisi professione subsequuta.

20 Constat itaque, siue Concilij verba, siue ratio attendantur non solum prohibitas non esse, verum etiam permissas promissiones vel obligationes parentum de proprijs bonis factis monasterio tempore probationis nouitij, non habituras tamen effectum, nisi post professionem. Quod etiam euidenter suadetur dum Concilium id permittit expresse ipsis nouitijs de ipsorum proprijs bonis; etiam tempore probationis de Ordinarij licentia donationes & obligationes quascumque facere, quæ in terminis eiusdem Concilij d. cap. 16. non intelliguntur sortiri effectum, nisi professione sequuta, idque non alia ex causa, nisi quia cessat ratio prohibitionis, & remanet sufficienter prouisum libertati professionis. Vnde & fortius cum Suarez & alij multò magis intelligi debent permissæ huiusmodi promissiones, seu obligationes respectu parentum, quàm nouitiorum cum clarius cesset ratio Concilij, illas prohibentis. Quoniam largitiones, etiam actuales nouitiis prohibitæ tempore suæ probationis, non interdici putantur ab eodem Concilio respectu parentum.

21 Prædicta verò maiorem firmitatem recipiunt quando non agitur de obligatione gratuita, quam solum videtur prohibere Concilium, sed de onerosa, in qua datur possibilitas, vt tantum possit recipi, quantum datur. Rodriq. *in sum. to.* 2. *cap.* 7. *n.* 4. Sanch. *d. lib.* 7. *cap.* 5. *q.* 10. *n.* 32. Tambur. *de iur. Abb. disp.* 6. *q.* 10. *n.* 13. *to.* 3.

22 Postremò addi posse videtur promissiones, seu obligationes huiusmodi esse causa mortis, atque adeò esse validas, cùm Concilium tantum loquatur de obligationibus inter viuos, quæ cum irreuocabiles sint, possunt causare, vt nouitius videns se facultatibus denudatum cogatur professionem emittere. Quod sanè considerari non potest in obligationibus factis causa mortis, vt ad rem firmat Tamb. *d. disp.* 6. *q.* 16. Rodriq. *to.* 2. *q.* 47. *ar.* 10. & Molin. *de iust. & iur. tract.* 2. *disp.* 139.

23 His ita constitutis facilè dissoluuntur ea, quæ pro contraria sententia deducta sunt. Tunc enim præsumi potest, nouitium timore amissionis bonorum retrahi à recessu monasterij, ac proindè metu amissionis bonorum profiteri, quando actualiter datum esset, nec in promissione esset apposita conditio aliqua. Quare, cùm sit facta iuxta terminos Concilij, debet intelligi conditionata, videlicet quatenus sequatur professio, prout iuxta expressam eiusdem Concilij dispositionem intelligi deberet, si esset facta ab ipsomet nouitio de proprijs ipsius bonis iuxta *cap. Quod à te*, §. *Sanè*, & ibi Glos. *v. Redire*, & Abb. *n.* 6. *de Cler. coniug.* Rodrig. *d. tom.* 2. *qu.* 67. *art.* 12. & fuit decisum *in Toletana nullitatis professionis* 22. Iunij & 27. Maij 1598. coram Orano.

24 Vnde cum huiusmodi promissiones non possint, nec debeant sortiri effectum, nisi quatenus sequeretur professio nouitij, & mors promittentis, nullum ius potest dici acquisitum monasterio, pendente conditione, vt notat Rot. *dec.* 568. *num.* 4. coram Merlino. Et ita etiam cessat ratio timoris paupertatis, cum nouitius quoties cumque professionem non emittit, promissio euanescit ob non adimpletam conditionem; & reuocata censeretur, prout firmant Doctores in terminis nouitij recedentis ante professionem, cui, quæ sua erant, monasterium tenetur restituere, & præ alijs Gutier. *can. quæst. cap.* 1. *nu.* 106. *lib.* 2. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cas.* 436. *n.* 7. *& in addit.* pariter *n.* 7. *& cons.* 396. *n.* 9. Honded. *con.* 94. *n.* 8. *lib.* 1.

25 Nec asserta declaratio S. Congregationis Concilli refragatur, amplians prohibitionem etiam ad bona propria ipsorum parentum & consanguineorum, Nam præterquam quod non adducitur authenticè, prout requiritur, est contraria literali dispositioni textus, ibi: *aliquid de bonis eius-*

dem tribuatur; vbi dictio *eiusdem* stat relatiuè ad personam nouitij, vt aduertunt Bordon. *resol.* 54. *n.* 53. Sanch. *d. cap.* 5. Suar. *eod. cap.* 9. *n.* 16. Quod non prohibet huiusmodi largitiones fieri ex quibuscunque bonis, sed ex bonis eiusdem nouitij. Vnde concludunt, quod parentes, & propinqui nouitij tribuendo aliquid de bonis proprijs monasterio in gratiam nouitij, vt beneuolentius tractetur, vel facilius suscipiatur, non agunt contra hoc decretum Concilij. Idipsum tradunt Peyr. *de subd. q.* 1. *cap.* 19. *concl.* 3. Bart. de Vecch. *in prax. Nouit. disp.* 8. *dub.* 7. *nu.* 14. & Tambur. *d. disp.* 6. *p.* 10. *in fine.*

16 Et sanè præfata declaratio, quamuis legalis, non applicatur, quando promissio non est facta intuitu ipsius nouitij, nec nouitiatus, neque monasterij, sed propriæ salutis, quæ est vera causa finalis dispositionis, quæque attendenda est Rot. *in Benonien. fideicom. de Rubeis* 4. Martij 1641. coram Cardinali Panzirolo, §. *Nec visum fuit*. Atque hinc qualibet interpretatio, & extensio in contrarium adducta reijci debet in hac materia, quam veluti prohibitiuam strictè interpretemur. Dec. *cons.* 512. *n.* 2. Socin. iun. *cons.* 80. *n.* 28. *lib.* 1. Bursat. *cons.* 168. *n.* 15. Gamb. *dec.* 388. *n.* 2. Sanch. *in resp. moral. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 52. *n.* 1. *vers.* Sed hæc, cum alioquin sapiat delictum sub anathematis pœna prohibitum, semper excludi debet ad *l. meritò, ff. pro soc. cap. Quemadmodum de iureiur.* Bero. *cons.* 149. *n.* 12. *lib.* 1. Surd. *dec.* 58. *n.* 4. Menoch. *cons.* 84. *n.* 10. Immò & è contra, cùm agatur fauore causæ piæ, in dubio est ipsi fauendum, itaut contra ipsam non soleat admitti interpretatio. Rot. *in Romana hereditatis* 14. Octobris 1646. coram Arguelles.

17 Atque adeò donationem siue promissionem eiusmodi fuisse validam declarauit S. Congregatio Concilij in vna *Mediolanen.* donationis die 11. Martij 1662.

CONSVLTATIO CX.

Electio per compromissum, vt sit valida, quid præcipuè requiratur?

1 Licet electionem fieri posse per compromissum, sacrumque Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de regul. cap.* 6. non derogasse huic modo eligendi, de quo *in cap. Quia propter* 43. *de elect.* videatur sæpius Rotam sensisse in decisionibus relatis per Barbosam *de iur. Eccles. lib.* 1. *cap.* 19. *n.* 149. & 156. tamen adhuc seruari debent quæ in *d. cap.* præscribuntur.

2 Et primò inter compromissarios nemo debet admitti, qui non sit vocalis, & qui possit vota eligentium alijs teuelare extraneis. Qua te electio non est facienda per acclamationem, & vota propalata. Innocentius enim Pontifex in *d. cap. Quia propter* requirit pro forma quod in electione facienda compromissarij vota secretò per se, & singillatim exquirant, & in scriptis redigant, vt ex *d. textu* tradunt ibidem Abb. *n.* 5. *notab.* 3. Hostien. *n.* 30. Butr. *n.* 25. ac prosequitur Tambur. *de iur. Abb. disp.* 28. *q.* 4. *n.* 1. Samuel de *canon. elect. tr.* 1. *contr.* 6. *concl.* 2. & 6. & firmat Rot. *d.* 574. *n.* 40. 45. 58. & *seqq. p.* 4. *tom.* 3. *rec.* & apud Duran. *dec.* 232. *num.* 1.

3 Secundò ex *d. cap. Quia propter* requiritur, quod omnes de capitulo compromisso consentiant, vt ex verbis d. textus, ibi: *Qui vice omnium comprabat*, ibique Glos. *v. vice*, Butr. *n.* 40. Franc. Marc. *q.* 706. *n.* 2. *p.* 1. Samuel *eodem loc. contr.* 3. *concl.* 1. & 4 *per tot.* At propterea ex metu incusso non potest dici quempiam consentire, cum nihil magis consensum excludat, quàm timor. Sebast. Medic. *de cas. fort. to.* 2. *q.* 3. Boer. *dec.* 110. *n.* 1. cum prottitis.

4 Respectu verò eligentium non possunt compromissarij decernere, quod ex aliquibus tantùm per ipsos propositis quispiam eligatur. Huiusmodi enim modus eligendi est coactus, & à iure reprobatus, vt *in cap. Cum terra* 14. & *cap. Cum dilectus in fin.* ibi: *liberam habeant*, *de elect.* & sequuntur Couar. *de sponsal p.* 2. *cap.* 3. §. 5. *n.* 9. ac Rot. *dec.* 65. *num.* 6. *cum seqq. p.* 1. *recent.*

5 Minusque poterit aliquis ex compromissarijs seipsum eligere ad constituendum numerum votorum. Quia licet compromissarius possit se eligere ad hoc vt per eius assensum perficiantur numerus maioris partis, non tamen potest suæ electioni assentire ad inducendam paritatem. Huius distinctionis ratio est, quia qui perficit numerum maioris partis, electionem ab alio inceptam complet, & ambitione caret; qui verò quærit suo voto paritatem constituere, suam incipit electionem, estque ambitionis plenus, vt rectè per Cened. *ad decret. collect.* 99. *n.* 1. Alphons. de Meued. *ad Cur. Pisan. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 7. & 8. Lauor. *var. lugubr. tit.* 4. *de elect. can. e cap.* 6. *n.* 16. Atque idcircò vel compromissarius eiusmodi deficit in votis, quia ex authoritatibus allegatis suum votum non debet ad constituendum paritatem admitti, vel saltem debet denuò fieri electio. Quia de iure non potest dici facta electio, vbi datur solum paritas votorum, vt cauetur *cap. In Genesi, & cap. Ecclesia vestra* 2. *de elect.* ac firmauit Rota *in Ragusina electionis* 1. Iulij 1643. coram Ghisletio.

CONSVLTATIO CXI.

An legati, siue Oratores, eorumue comites, famuli, asseclæ delinquentes in Rempublicam, in Principem, ad quem missi sunt, possint ab eo puniri? & quid de Legatis, siue Nuncijs Summi Pontificis? Vbi paucula de officio Principis.

1 Hæc controuersia pluribus temporibus ancipitem habuit resolutionem, & in vtramque partem agitata fuit.

2 Qui negant his rationibus vtuntur. Legati tacita gentium omnium conuentione securitate gaudent, *l. fin. de legation.* vbi Pomponius Iurisconsultus ita decernit: *Si quis legatum hostium pulsasset contra ius gentium id commissum esse existimatur. Quia sancti habentur legati. Et ideò si cum legati apud nos essent gentis alicuius, bellum cum illis indictum sit, responsum est, liberos eos manere. Id enim iure gentium conuenire esse.* Item Marcianus *in l. sanctum, ff. de rer. diu.* & *c. Ius gentium, d.* 1. traduntque Bart. in *l. conuentionem in fin. ff. de pact.* & *in l.* 1. *ff. ad l. Iul.* Bald. *in l. Administrantes*, §. *eorum, ff. de excusat. tut.* Gondisal. *de legat. p.* 2. *q.* 5. *n.* 10. *to.* 2. Laudens. pariter *de legat. q.* 5. & 28. *to.* 5. Franc. le Fayer etiam *de legat. cap.* 4. Bannes in 2. 2. *q.* 57. *ar.* 3. Aranius *in l.* 2. *q.* 92. *disp.* 1. *sect.* 6. *diffic.* 3. *n.* 15. Busius *de Republ. lib.* 1. *c.* 6. Alex. ab Alex. *lib.* 5. *cap.* 3. *genial. dier.* & ibi Tiraquel. Tolosan. *de Republ. lib.* 11. *cap.* 10. *n.* 14. Kirchenerus *lib.* 2. *cap.* 2. Quibus ex parte assentitur Grotius *de iur. bell. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 4. Legatorum enim ius, ait Cicero 3. *Verr.* humano, diuinoque vallatum præsidio est, cuius tam sanctum, & venerabile nomen esse debet, non modo vt intra sociorum iura, sed etiam inter hostium tela incolume versetur, & Germanicus apud Tacitum *lib.* 1. *Annal.* facunda oratione ita exercitum qui legatis vim inrentauit, alloquitur. *Quod nomen huic cætui dabo? Milites ne appellem? Qui filium Imperatoris vestri vallo, & armis circumsedistis. Anciues? quibus tam proiecta Senatus authoritas, hostium quoque ius & sacra legationis, & fas gentium rupistis.* Et sanè si violarentur, nulla esset spes transigendi dissidia, quæ inter Principes sæpè ac sæuissimè asperantur, meritoque iure Pontificio pœna eorum, qui Legatos violauerint, excommunicatio est. Quippè qui legationem impedit, non vnius sed multorum profectum auertit. Et quia Dei causam impedit, & statum conturbat Ecclesiæ, ideò ab eius liminibus arcendus, vt scripsit Alexander Papa omnibus Episcopis *ep.* 2. relata *in c.* 2. *Qui autem legationem* 94. *d.* Et Q. Mutius sapientissimè respondit. *d. l. fin. de legation.* eum, qui Legatum pulsasset contra ius gentium dedi oportere hostibus, cuius erat Legatus pulsatus. Sic enim satisfieri poterit læsis, & Princeps, vel Respublica, in quorum ditione violatus erit Legatus, se purgabunt à delicto, & omni suspicione consensus violationis, dedito delinquente, qui poterit inquiri quo animo, cuiusue iussu Legatum offenderit.

3 Vnde Legatorum iniuria grauium bellorum causa fuit, eaque iustissima, quia est contra ius gentium. Quod docent communiter Theologi, nominatim Coninch. *in* 2. 2. *disp.* 31. *dub.* 2. *n.* 24. ac testantur historiæ, quæ legum velut interpretes sunt, æqui bonique testes. Tarentini, qui ob violatam legationem Romanam, flagitium seruiture luerunt. Flor. *lib.* 4. *c.* 8. Illyrij Legatos secuti tanquam victimas occiderunt, sed stricta post victoriam in Principum colla

colla secures, Legatorum manibus litauerunt. Corintho etiam exitium attulit, quod Legati Romani, incertum an manu, certè oratione, violati essent. Contra Mithridatem pugnatum, quod Legatos Romaoorum necasset. Bellum grauissimum, & funestissimum exitio gentis cum Ammonitis gessit Rex Dauid. Causa, quod Legatos violauit Hannon. 2. *Reg. cap.* 10. 4. Qui Legatos, Oratores, comitesue eorum pulsasset *l. Iulia de vi publ.* teneri respondit Vlpianus *in l. Iul. 7. ad l. Iul. de vi publ.*

4 Quare Paolum IV. Pontificem Thuanus *hist. 17. hist.* reprehendit, quod Hispanicum Legatum ab Albano, quantumuis hoste, & Pontifici imminente, nulla iuris gentium ratione habita, in carcere conijci iusserit. Nec laudant Francisci I. Galliarum Regis factum, qui ne id, quod Fecialis à Carolo V. Imperatote in mandatis habebat, audire cogeretur, vt aduentare audiuit, crucem pro palatio figi mandaoit, ac ei denunciari certum sibi crucis exitium imminere, si mandata exposuisset.

5 Item personam sui Regis Legatus sustinet. Alberic. Gentil. *lib. 1. cap. 18. Hispan. Aduocat.* Estque Regis imago, siue simulacrum, qui dicit omnia, agitque tanquam ipse summus sit, quippè sacrosancta præditus potestate. Rex verò iudicari à Rege non potest. Quia par in parem imperium non habet, *l. 4. & 6. ff. de recept. arbitr.* Quo argumento Conradius Sueuiæ Princeps visus est. Nam cùm Carolus Andegauensis hunc bello captum mortis pœna damnauerat eique senteotia legeretur, in Notarium inuectus: *Tune, impure leno*, ait, *scelerate furcifer ausus es morti condemnare filium Regis? An nescis pari in parem imperium, iurisdictionemque non esse?* Cisner. *in orat. de Conradin.* Crus. *lib. 7. p. 3. cap. 19. Annal. Suev.* Scipio Ammir. *lib. 17. dissert. polit. discurs. 7.* Idem opposuit Angliæ Reginæ Maria Regina Scotiæ, de qua actione videndus Michael Eyzinger *in 2. p. thes. Princip.* Hoc vnum contendo, inquit le Fayer. *cap. 6. de legat.* impunè Legatis licere siue per fas, siue per oefas, quicquid sibi à Principe mandatum est, exequi, ac perficere. Et Legatus Iustiniani apud Procopium *lib. 1. de bell. Goth.* Orator, ait, qualiacunque à Principe se delegante acceperit, profert, quæ si minus proba & recta videntur non ipse propterea iure est incusandos, sed qui miserit fortè culpandus.

6 Exemplo sint Legati Tarquinij, qui cùm sub specie repetundorum supellectilium Romam missi essent, de reducendis Regibus contra Rempublicam cum nobilissimis adolescentibus coniurarunt. Et quanquam videbantur commisisse, ait Liuius *lib. 2.* vt hostium loco essent, ius tamen gentium valuit. Ita & Aulus Posthumius Volscorum Legatos nulla iniuria affectos remisit, qui sub honestæ legationis specie Romanas legationes exploratum venerant. Dionys. Alicarnas. *lib. 6.* Satiusque putatum omni tempore fuit bis aut ter nocentem pœnis legitimis non constringere, quam fidem publicam frangere, *arg. l. 1. C. de his, qui ven. etat. impetr.* Quod obseruauit in Legatis Carthaginensium Scipio Africanus, qui, etsi non induciatum modò à Carthaginensibus fides, ait Liu. *lib. 18.* sed etiam ius gentium in Legatis sois violatum esset, tamen se nihil, nec institutis populi Romani, nec moribus suis indignum facturum dixit, & Legatos dimisit.

7 Atque io contrariam si ire libet sententiam, metus est, ne idem Legato Regis punientis contingat. Cùm enim Legati Carthagineosium de suorum impietate erga à Romanorum Legatos audijssent, certum sibi ob eam causam imminere supplicium indicabant, Polyb. *lib. 15. hist.* In Gallia, verba sunt Guicciardini *lib. 18. hist. Ital.* Rex Legati sui captiuitate audita, Cæsaris Legatum in Lutetianam arcem, quæ Castellarum vocatur, conijci iussit, & per totam Galliam mercatores Cæsari subiectos retineri mandauit. Idem quoque quod ad Cæsaris Oratorem attinebat fecit Angliæ Rex. Quod argumentum videtur collimasse Gentil. *lib. 2. c. 18. de legat.* Bonæ opinionis vult ille ex sententia Platonis rationem habendam esse, & ideò nec violandas suspicione legationes. Quis verò suspicione violatum Legatum non dicet? Meminerimus eius, quod à Vero scriptum Marco fuisse Volcatius refert. *In causis Maiestatis*, dicebat ille, *hæc natura est, vt videantur vim pati etiam quibus probatur. Scis enim quid auus tuus dixerit: Misera conditio Imperatorum, quibus de effectu tyrannidis, nisi occisis, credi non potest.*

Quod si deliquisse Legatum constet, remittatur ad suum Principem puniendus, ei enim, non alij subest, Gentil. *lib. 1. cap. 8. Hispan. Aduoc.* Is ergo, & non alius eum iudicare potest, ita ut auocationi locus sit, Gail. *lib. 1. obser. 4. num. 5.* Atque hac ratione inter cæteras Clemens V. Pontifex Henricum Imperatorem non potuisse Robertum Siciliæ Regem Maiestatis damnare contendit, quod domicilium non in Imperio, sed in Regno Siciliæ, qood feudum in Ecclesia Romana haberet, *Clem. Pastor, vers. Nos quoque de sent. & re indic.* Contenduntque Iuris Interpretes crimen læsæ Maiestatis à non subdito haud committi, Menoch. *lib. 1. cons. 99. num. 16. & seqq.* Decian. *cons. 18. n. 329. vol. 1.* Quod nuper in Legato Hispano in Reginam Angliæ coniurantem apertè respondit Gentil. *lib. 2. cap. 18. de legation.*

8 Verùm alij planè id affirmant, quibus etsi in omnibus non consentiam, tandem tamen puto hac in re distinguendum esse cum saniotibus, asserendumque Legatos siue Oratores, eorumue comites, famulos, atque asseclas puniri posse à Principe, ad quem missi fuerint, si deliquerint contra ius gentium, aut naturale. Quod io primis annotarunt docti viri, ex Theologis Thomas Delbene *de immun. cap. 10. dub. 15. sect. 2.* & ante ipsum Pasqualigus *decis. moral. 508.* ex Iuristis Decian. *vol. 2. lib. 7. cap. 5. num. 27.* Farinac. *in prax. crim. q. 112. num. 174.* Arumæus *in discurs. Acad. de iur. publ. vol. 7. disc. 21. & in Aur. Bull. disc. 1.* Tolosan. *de Republ. lib. 11. cap. 16. num. 9.* & ex politicis Adamus Contzen. *in Polit. lib. 7. cap. 36. §. 5. & lib. 13. cap. 7. §. 4.* Brun. *de legat. lib. 4. cap. 4.* Germon. *item de legat. lib. 3. c. 7.* Paschalius *eod. argum. c. 74. cum seq.* Hottman. *eod. tract. cap. 4. num. 3.* Alberic. Gentil. *etiam de legat. lib. 2. cap. 10.* Marselaer. *itidem de legat. lib. 2. dissert. 13. & seq.* Timpler. *lib. 3. polit. cap. 4. q. 3. in fin.* Arseus *de iur. maiest. lib. 3. cap. 6. num. 12.* Christian. *in colleg. polit. exercit. 11. num. 43.* Cochier. *de legat. cap. 42.* Daoæus *in aphor. polit. ex Liuij lib. 2. aphor. 4.* Idque iure per subsequentes rationes contendo.

9 Iure gentiom solo censetur Legatus, *d. l. vlt. ff. de legation.* Verùm Legatus in Principem, vel in Rempublicam coniurans, aut aliter delinquens, contra ius gentium agit, etiamsi sceleris effectu potitus non sit. Quia ad iuris gentium esse perhibetur, quo gentes vtuntur, *§. Ius autem ciuil. instit. de iur. nat. gent.* Gentium verò instituta, moresque coniurantem, aliterque enormissimè delinquentem, licet effectum non ferat, puniunt. Curt. *lib. 6. hist.* Iustin. *lib. 10.* Plutarch. *in Artaxerse, & in Cleomene, & in Agide*, Polyb. *lib. 2. hist.* & habetur *ex l. Quisquis, C. ad l. Iul. maiest.* Gaill. *lib. 1. de pac. publ. cap. 14. a num. 4.* Vbi omninò vide. Ius gentium ergo etiam punit conatum. Et si non puniret, miserrima Principum foret conditio, quibus de effectu tyrannidis, nisi occisis credi non posset, vt iam dictum. Et clementia Principis alium ad similia inuitaret, qui instrueret populos, & rationibus, quibus Dominum naturalem interficerent, informaret, si sola dimissione, quæ etsi labem secum trahat, oon tamen condigna est tanti criminis molimine, vtpotè, quæ in patriam ad suos reditum saltem ipsi imponit, se tutum sciret. Etenim, vt Cicero 3. *offic. & pro Milone* ait, quotusquisque reperietur, qui impunitate proposita abstinere possit iniuria? Ea enim maxima est peccandi illecebra. Ita quod verissimè, & audenter dixerim cum eodem Oratore *ep. ad M. Brutum*, salutarem seueritatem vincere inanem speciem clementiæ. Quod etiam dixerat Marcianus *l. 11. ff. de pœn.* Seueritatem enim in tempore adhibendam nemo quisquam est, opinor, tam sine oculis, qui non videat, cum ea fundamentum sit, & basis omnium Imperiorum. Eam autem noo tam ob offensas, quæ Principis personam respiciunt, quàm quæ ciuilem politiam lædunt, publicamque quietem inturturbant exerceri, idque meritò volunt sapientes. Huiusmodi verò crimina sunt quæ vltima pœna legibus vindicantur, quibus si Princeps ignoscit, nil certè aliud efficit, quam quod delinquendi materiam incendit etiam in eius ipsius personam. Siquidem permittit Deus sæpè, vt qui parcit nocentibus, & improbis, ab ijsdem quoque puniatur, & ipsimet vindicent iniuriam illatam Reipublicæ, cuius nimirum maximè interest maleficia impunita non esse, *l. Ita vulnerat. ff. ad l. Aquil.* Tolosan. *de Republ. lib. 10. cap. 11.* Idque per impunitatem sibi concessam in persona concedentis

Hinc

Hinc Saul Regno priuatus est iudicio Dei, quod Agag Regem contra præceptum Dei viuum conseruarat 1. *Reg.20.* Et de talibus, seu ijs, qui sceleratos tolerant D. Augustinus *ep. ad Bonif.* inquit: *Quomodo Reges seruiunt Domino in timore, nisi ea, quæ contra iussum Domini fiunt religiosa seueritate prohibendo, atque plectendo?*

11 Nec incognitum est, quod sub fide publica Princeps ad quem Legatus mittitur, decipi non debeat. *arg. l.1. C. de his, qui ven. ætat. impetr.* Celsus Bargal. *lib.1. cap.6. n.17. de dolo.* Hinc frustra legatus suum obtendit priuilegium, quia id extra casum eum, de quo loquitur, non extenditur. Ille autem ita demum legationis iure gaudet, si se legatum, non proditorem, aut delinquentem ostenderit. Eleganter Fabius *declamat.12. Sed legatus fuisti?* ait: *Quid tamen ipsum? Quid est aliud quam rem tractare? Rem autem qui malè agit, vt arbitror, lædit. An existimas hanc Legatis dari peccandi licentiam, vt quæcunque scelera in eo commiserint officio, cum his omnibus hac vna lege decidant? O nimium inuidendam huius legationis conditionem, si tibi legem remisit.* Vtriure Ouidius ad rem cecinit.

Iudice me, fraus est concessa repellere fraudem,
Armaque in armatos sumere iura sinunt.

Et iura violanti, si ius non præstatur ei, non violari, sed ius reddi creditum est, ait Gentil. *lib.2. de legation. cap.2.* Æquissimum enim iuxta Hesiodum talionis æquilibrium est, cum par pari refertur, cumque eadem cuique rei lanx, & mensura reponitur. Ideoque retaliatio nec lege Moysaica, nec duodecim tabulis, nec ipsius naturæ dictamine videbitur inhiberi.

12 Et quidem si iam legatus quispiam fidem, quæ est fundamentale, vt ita dicam, legationis caput, violet, si ille idcircò legatus acceptus, vt iuste & ex æquo cum Principe agat, iniustè ac sacrilegè se gerat, an quisquam ita insulsus est, vt Principi putet necessitatem incumbere fidem legato commissam seruandi, quam legatus prius fidem Principi datam adeò sceleratè contempserat? At longè aliter ius gentium docet, & ratio communis loquitur. Frustra enim, inquir ius ciuile & Canonicum, fidem sibi quis postulat seruari ab eo, cui fidem à se præstitam seruare recusat. Nec obstringitur quis iuramento adimplendum, quod iurauit, si ab alia parte non impletur, cuius respectu præbuit iuramentum, *regul. iur.* Decret. Gregor. *lib.2. tit.24. c.2. & 29.* Glos. notab. *in c.1. §. fin. v. vtilitatem de nou. form. fidel.* Bald. *ibi n.5.* Afflict. *n.9.* Eo quod iuramento tacita insit conditio, quatenus placita seruentur, text. *in cap. Quemadmodum, & in cap. Peruenit ad nos de iureiur.* & conuentio de non soluenda fide intelligitur, si promissa seruentur, text. *in l. si conuenerit, ff. pro Soc.* Bart. *ibid. n.1.* text. *in l. Quæro §. Inter locatorem, ff. locat.* Frustraque & stolide is fidem violatam inclamat per cuius antecedentem perfidiam stetit quominus fides, quam mutuo percusserant, fixa permansit, ac rata. Vbi tam expresse ciuilis contractus intercedit: *facio vt facias*, quàm clarum est, hunc contractum esse irritum, si altera pars à promisso discesserit? *Si tu me non habeas vt Senatorem*, dicebat Consuli Romano Senator optimus & vir Consularis Cicero in Orator. lib.3. & 2. Philip. *cur ego te habeam Consulem? Non ego tractaui te vt Consulem, nec tu me vt Consularem.*

13 Id quod & pagani ratione ducti manifesto confitentur. Sic enim inquiunt illi apud eundem Tullium *de offic. lib.1. Ea, quæ videntur digna iusto homine, sæpè commutantur, & fiunt contraria, vt non reddere depositum furioso, nec facere promissum. Quæque pertinent ad veritatem & fidem ea negare interdum & non seruare iustum est. Referri enim decet ad fundamenta iustitiæ primùm, vt ne cui noceatur, deinde vt communi vtilitati seruiatur, quæ cum tempore commutantur, & illa quoque promissa commutantur.* Qui enim potest Princeps obligari fide quæ secum manifestum trahit Reipublicæ præiudicium, & damnum? Neque verò dicenda est fides, sed perfidia, qua ad peccatum aliquod admittendum impellimur. Inter Principem itaque qui legationem mittit, & eum, qui admittit quodam velut consensu videtur statui, & contrahi, ne quemadmodum offendi Legatus non debet, offendere quoque non possit.

14 Immò in omni mandato & priuilegio vtilitas publica excepta credi debet, *l. Si quis in graui, §. Is quoque, ff. ad Silan.* Etenim fieri non potest, vt ius publicum priuatorum pactis immutetur, text: *notab. in cap. Si diligenti de for. comp.* Glos. singul. *ibid. v. pacto*, & text. *in l. Ius publicum, ff. de pact.* Capif *in tract. de num. test. p.1. cap.6. n.4. & cap.7. n.8.* Pyrr. *in consuet. Aurelian. tit. de pact. cap. 11.* Gail. *lib.1. obser.40. num.8. & obser.53. num.16.* Immo iuri publico pactis priuatorum etiam iuratis derogari non potest, *d. l. Ius publicum, ff. de pact. l.1. ff. de restib.* Excepta itaque erit & in Legati priuilegio, quod aduersus Rempublicam, eiusue vtilitatem valere non potest. Et, si, vt vult non nemo Legatum Principis sui maiestatem tueri ita deceat, vt eius ad quem missus est, illæsa maiestas seruetur, vtique si eam læserit, pœna eum constringi res exigit. Sunt enim hæc consequentia, offendere si prohibitum, pœnam infligere offendenti permissum erit. Egregiè Plutarchus: *Qui nos docuit sagittare, non vetuit iaculari, sed vetuit, ne aberraremus à scopo.* Ita non est interdicta punitio, sed in tempore & aptè facienda.

15 Deinde Legatus fines mandati diligenter obseruare debet, quos si excedat, non vt Legatus, sed vt priuatus agit, *l.16.* ibi: *Non nisi iniuncto munere fungitur, ff. de legation. l.5. ff. mandati.* Siquidem ius & priuilegium legationis quod habet, ex mandato habet, quod si transiliat, qualitas Legati non attenditur. Et hoc est quod dici meretur: *Priuilegium meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate. c. Vbi, d.74.* & præclarè ad rem Iustinianus Imperator ad Legatos suos Bizantinos rescribit: *Tandiu ius non violandorum legatorum seruandum esse, quoad ipsi ius legationis, honestatemque seruauerint. Nimirum qui iure aliquo abutitur, eiusdem patrocinio indignus est.* Tantum enim abest, vt libertas licentiæ manum porrigat, vt etiam maiori pœna digni iudicentur ij, qui honoribus & dignitatibus aucti, priuilegijsque & immunitatibus muniti, ijsdem ad iniuriam, aut contumeliam indignè abutuntur.

16 Nec suffragatur Legatis, quod ex causa noua, quæ committentem latebat quandoque ex tempore pro re nata, limites mandati sui pro vtilitate & in rem Domini excedere possint per textum valdè singularem *in l. Si hominem, ff. mandat.* vbi procurator generalis potest ex iusta causa, quam Dominus ignorabat fines mandati excedere, & mutare ea, quæ sibi à Domino specialiter erant commissa. Quod tenet Cremens. *singular.151.* Trigona *singular.32. n.2.* Corset. *in singularibus suis, v. iuramentum*, Alex. *ad rubr. & ad l.1. ff. de offic. eius, cui mandat. est iurisd.* Ias. *in l. Non solum, §. morte num.17. ff. de nou. oper. nunc.* Maximè si mandato, vel instructioni, vt vocant generalis illa clausula inserta sit: *Reliqua tuæ prudentiæ, & discretioni committimus.* Prout hoc exemplis declarat Cremens. *d. singul.151.* & ego quandoque cum laude in grauissimis causis Legatos Principum fecisse & memini & legi. Quandoquidem mandatum non definitum, ac determinatum esse debet, sed liberum, vt rebus turbidis consulere possit, ne id eueniat, quod Tacitus *lib.19.* scribit *Ex distantibus terrarum spatijs consilia post res afferebantur.* Et Romani libera mandata Legatis, ac exercituum ducibus dabant, id solummodo eis recordantes, ne Respublica aliquid detrimenti caperet.

17 Nam respondeo primò, tutius esse, si tempus & occasio ferant super noua & incidente causa committentem consulere, ne si res aliter opinione cadat, ipsi Legati in vitæ, honoris, & bonorum periculum, ob non rectè seruatum mandatum adducantur, cùm mandati fines, præsertim in negocijs principalibus diligenter custodiendi sint, text. *in l. diligenter, ff. mandati, & in l. sed & si pupillus, §. Conditio, ff. de instit. act. cum similibus.* Deinde accipi debet eo modo inferius *§. Quodque dicitur* explicando. Demum clausula illa, aliæque similes intelligendæ sunt de prudentia, arbitrio, & discretione, rationi consentaneis. Deficiente enim ratione, non prudentia, sed fatuitas censenda est. Amplissimè Felin. *in cap.1. n.51. de Constit. & in cap. Ne innitaris n.2. eod. tit.* ac vtrobique Doctores. Hinc turpis conditio dicitur non esse protestatiua, quia id tantum possumus, quod honestè & sine cuiusquam iniuria possumus, *l. Reprehendenda*, vbi plenè per Corn. & Dec. post alios, *C. de instit. & substit. l. Nepos Proculo*, vbi per Alciat. *ff. de verb. signif. l. Lucius, ff. de condit. & demonstr.* Et multa de hac mentita potestate Loaz. *in cons. pro March.*

de Vel. dub. 1. Soc. *conf. 164. lib. 2.* Cardin. *in Clem. Pastoralis de re iudic.* alijque quamplures.

18 Vt omittamus eum, qui plus potest, arctioris pœnæ metu constringendum esse, argum. *l. 9. C. vbi caus. fiscal.* Plus autem potest legatus propter muneris, quo fungitur dignitatem, constringi ergo arctioris metu pœnæ debet, & non solùm legati, verùm etiam vt Principis, ad quem missus in tuto sit salus, prouidendum erit, qui si lædatur pœnas à lædente meritò exigit. Atque ita casum hunc definit Paulus Iuresconsultus *in l. Non alias 24. §. 1. ff. de Iudic.* Legati ex delictis in legatione commissis, ait, coguntur iudicium Romæ pati, siue ipsi admiserunt, siue serui eorum. Nec replicetur, textum loqui de legatis Prouincialibus, seu municipalibus. Quia illi, vt subditi, legatos ad Romanos non mittebant. Gentil. *lib. 2. cap. 10. de legation.* Hinc Carolus V. Imperator legatos Ducis Mediolanensis sibi subditi, & bellum machinantis carcere conclusit. Loquitur ergo Paulus de legatis hostium, aut fœderatorum.

19 Idem quoque confirmatur ex fine iuris gentium, vltra quem se non extendit. Ius enim quodlibet, ac quælibet lex non extenditur magis quàm exigit finis, *cap. fin. de preb. & l. In aqua ff. de acquir. rer. dom.* Finis autem, qui mouit gentes ad habendos legatos pro sacrosanctis non alius est, quàm vt publicum negotium peregrè, & auctoritate publica liberè agant, sed in toga, non in sago; ingenij & eloquij propriè viribus, non armorum, aut manus, vt sint immunes ab iniuria, non impunes à delicto, quia hoc non spectat ad munus legati, qui, vt veteris Poetæ verbis vtar, est

> . . . . . . *Vox Regum, lingua salutis,*
> *Fœderis Orator, pacis via, terminus iræ,*
> *Semen amicitiæ, belli fuga, litibus hostis.*

Offendi igitur non debet, quia inerme hoc munus est. Mandata, non arma adfert, verba, non verbera. Sed si velit offendere, iam munus ipse suum exuit, & violat, vt proinde neque intolerabilis esse debeat, quia inuiolabilis, neque ad iniurias descendere qui potissimum mittitur, vt iniuriæ cessent.

20 Ex quibus non solum potest Princeps punire legatos ad se missos, si deliquerint, sed etiam tenetur. Primò ex ipso iure gentium, quod est præceptiuum. Martinez *1. 2. q. 95. art. 4.* Lorca *disp. 7. de legib.* Suar. *lib. 2. de legib. cap. 18.* & alij. Nam tunc lex habet vim obligandi, quando est medium necessarium pro assecutione finis. Quia cum non possit obtineri sine obseruantia legis, lex obligat ad obseruantiam, cùm sit expresè efficaci intentione finis. Quæ autem sunt de iure gentium, sunt necessaria ad conseruandam Rempublicam liberam ab omni iniuria, aut illam vindicandam. Quin Victoria *relect. 6. de iur. bell. n. 19.* ait, hoc esse nedum de iure gentium, sed etiam de iure naturali. Quod etiam docent Bannes, Lorca, Syluius, Hurtadus, Caietanus, ac D. Thomas apud Pasqualigum *d. dec. 508. num. 11.*

21 Secundò tenetur ex pietate & ex iustitia commutatiua. Quia Princeps, si consideretur, vt priuata persona, est nobilissima pars Reipublicæ, & sic lege pietatis tenetur pro suis viribus Rempublicam tueri. Si vt Superior communitatis, cui ex officio incumbit publici boni curatio, ac protectio, tenetur ad eadem obsequia externa pietatis lege iustitiæ. Quia ad eum pertinet architectonicè procuratio boni communis.

22 Ideòque partes Reipublicæ tributa, & alia stipendia soluunt, quibus Princeps potitur, vt seipsum defendat, & bono communi Reipublicæ prospiciat. Commoda autem quandiu quis sentit, tandiu iungat & onus emolumentis suadet æquitas, & regula iuris docet. *cap. Qui sentit de regul. iur. in 6.* Et non est ferendum, vt qui lucrum amplectitur, onus subire recuset, *l. 1. §. pro secundò, C. de cad. c. toll. & c. Qui Episcopatum 8. q. 1.* & alibi. Quo fit, vt Princeps quasi ex pacto cum Republica locatas operas suas habeat ad hæc omnia exhibenda, eaque de causa non minus ex iustitia commutatiua ea præstet, teneaturque resarcire damna, quæ, nisi suum officium præstiterit, sequentur, quàm qui operas suas alicui locatas habet ex iustitia commutatiua eas præstat, teneturque reficere damna, quæ, si eas non præstiterit, fuerint sequuta. Vnde indubitati iuris est Principem ratione iurisdictionis, & ex debito iustitiæ ad subditorum suorum defensionem absque vllo effugio obligatum esse, ne subditi offendantur, sed in sua securitate, & pace permaneant per textum *in c. Regum, & c. Administratores 23. q. 5. & c. Non in inferenda ead. q. 3.* Et doctrinam Claud. Seysel. *in repet. l. Vt vim. n. 170. de iust. & iur.* Coler. *cons. 39. num. 47.* Adeout etiam secundum Theologorum opinionem, si omissa protectione, non obstiterit damnis, aut periculis populo imminentibus, teneatur ad restitutionem damni illati, teste Cagnol. *in l. culpa caret n. 5. & 6. ff. de regul. iur.* Vasquez *illustr. controu. cap. 43. num. 11.* vbi prolixius.

23 Quare Princeps non solùm pacem Ecclesiæ in Religionis christianæ vnitate custodire, *l. 8. in princ. vers. Nam pax Ecclesiæ, & §. 4. & 5. C. de summ. Trinit. c. fin. d. 96. in princ. & c. 1. & 2. d. 97. c. Qui contra libert. Ecclesi.* & passim Doctores, ac Lipsius *lib. 4. polit. c. 2.* sed etiam securitatem publicam in Prouincijs sibi subiectis per constitutiones & officia sua ciuilia & militaria iugiter tueri obligatur, *l. Nam salutem 3. in princ. ff. de offic. Præf. Vigil. l. 3. in fin. & l. 1. in princ. ff. de offic. Præsid. d. l. 2. C. de offic. Præf. Prat. Afric. l. 4. C. de offic. mag. mil. l. vnic.* ibi: *vt modis omnibus quæ pro vniuersarum Prouinciarum salute sancimus, sortiantur effectum, C. vt omnes Iudic. tam ciuil. quàm milit.* Attento quod salus populi Principatus finis sit, *Nou. 149. c. 3.* Omnes bona facientes protegat, *auth. Habita, C. Ne filius pro patre,* & illæsos conseruet, *Nou. 85. in princ.*

24 Ac proinde legum quoque defensio & custodia ad Principum gladium portantium, vt nempè vindices legum sint, curam, & solicitudinem communi omnium gentium iure pertinet. Io. Baptista *in d. l. Nemo 13. C. de sent. & interloc. n. 87.* Becbtius *disp. de securit. & saluocond. concl. 42.* Sanè non tam est Modeæ dictum, sed Pietatis, immò & Iustitiæ apud Senecam *vers. 222.*

> . . . . . . *Hoc Reges habent*
> *Magnificum & ingens, nulla quod rapiat dies*
> *Prodesse miseris, supplices fido lare*
> *Protegere.*

Ad quam subditorum defensionem & securitatem, vt Reges tamquam scutum eorum se natos intelligerent, eleuationes, seu erectiones in scuto antiquitus in eorum inauguratione obseruatæ fuerunt, vt rectè ex Simon. Maiol. *dier. canic. tom. 5. col. 5.* adnotauit Hopingh. *differt. de iur. potest.* Hinc & Hebræi vocem *Mogen,* id est *scutum* pro ipsa protectione vsurpare solent. Et ea de causa Imperatores olim Principibus iurisdictionem & alia Regalia concesserunt, vt ipsi eo alacrius & potentius subditos ac populos suos contra hostes defenderent, post Ferrar. Mont. Thom. Mich. *de iurisd. concl. 44. lit. B.* Eundemque ob defensionis finem in Imperij Germanici & Franciæ finibus Caroli Magni successores varijs distracti bellis, cùm Danis, & Nortmannis omnibus in locis resistere non possent, viris magnanimis & bellandi gloria deprædicatis, diuersas ditiones patronali sibi iure retento, dono dederunt, vt ex Pont. Hubert. *rer. Burgund. lib. 6.* testatur Hopingh. *differt. de iur. Aduoc. concl. 12. sub lit. C.*

25 Et de Principibus, alijsque Dominis temporalibus sunt textus *in d. c. Administratores, & c. Princeps 23. q. 5.* Adeoque illi subditos defendere tenentur, vt si id facere omittant, neque hi illis seruire obstricti sint. Omnes etenim legitimi Reges, Rectores, Principes non propter se, aut suam, sed propter subditos, subditorumue vtilitatem creati, delecti, ac dati intelliguntur, ad similitudinem & imaginenem minorum tutelæ. *Vt enim tutela,* ait Tullius lib. 1. offic. *sic procuratio Reipublicæ ad vtilitatem eorum, qui commissi sunt, non ad eorum quibus commissa est, gerenda est.* Et quemadmodum inuenta fuit ad tuendum eum, qui se per ætatem tueri non potest, ita & Principatus ad tuendos eos, qui sese aduersus potentiorum iniurias, rapinas, violentias, impetus tueri non possunt, humanis necessitatibus id exigentibus, introductus est, Bald. *in l. Ex hoc iure, ff. de iust. & iur.* & notatur per Glos. *in l. 2. §. post originem, ff. eod. & in l. 2. §. pen. de orig. iur.* Paris. de Put. *de syndic. tit. de excessib. Regum.* Quam in rem eleganter Cicero lib. 1. offic. *Omnino,* inquit, *qui Reipublicæ præsunt, duo Platonis præcepta teneant. Vnum, vt vtilitatem ciuium sic tueantur, vt quidquid agunt ad eam referant, obliti commodorum suorum. Alterum, vt totum Reipublicæ corpus sic curent, ne cum partem aliquam tuentur, reliquas deserant.*

Id

Id ipsum sentit Aristotel. 3. *polit. c.* 11. *& lib.* 5. *ethic.* & pluribus allegatis Vasquez *lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 10. Guerrerius *in thes. Christ. Relig. cap.* 54. *n.* 1. *&* 19. vbi ad hoc allegat D. Thomam *in opusc.* 20. *ad Ducissam Brabantiæ.*

26 Et rectè. Ideò enim Principes temporales gladium à Deo acceperunt, vt pacis custodes, & hominum sibi subiectorum defensores existant. Bened. Aret. *problem. theol. p.* 1. *rubr. An Christianis vim & iniuriam propulsare liceat.* Ideoque in Regum coronatione gladius eis porrigitur ad vindictam planè malefactorum. Quippè Princeps iuxta illud Apostoli *ad Roman.* 13. non sine causa gladium portat. Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit. Et hæc quidem ordinariæ protectionis obligatio non solum rerum temporalium defensionem complectitur, sed etiam ad defensionem Ecclesiæ & bonorum eiusdem porrigitur per Glos. *in cap.* 1. *de suppl. negl. Prælat. in* 6. Mart. de Garz. *tract. de Princ.* vbi dicit, quod Principes sæculares adeò teneantur ad protectionem Ecclesiæ, vt si vocati non defendant, excommunicari possunt per Glos. *in c. Adrianus* 2. *d.* 63.

27 Ac generatim denique vi iurisdictionis sibi competentis omnes & singuli Principes, ac Magistratus ad subditorum suorum defensionem obstringi docet textus *in l.* 1. *§.* 12. *de offic. Præf. Vrb.* Innoc. *in cap. Pro illorum de præb.* Bologn. *in l. vt vim n.* 8. *de iust. & iur.* & ante eum Panorm. *in cap. Quarto de sent. excom. & cap.* 1. *de rest. spol.* Et facit. *l.* 1. *§. huius study, ff. de iust. & iur.* Bald. *cons.* 88. *n.* 5. *vol.* 7. vbi tradit quod ad quemlibet Dominum pertineat defendere causam & patrimonia subditorum. Innoc. *in cap. Dilecti extr. de appel.* Matt. Steph. *lib.* 2. *de iurisp. p.* 1. *c.* 1. *memb.* 1. *n.* 15. Felin. *in cap. Auditis n.* 27. *de præscript.* Glossa & Doctores *in cap.* 4. *in fin. de priuil. in* 6. Ayrer. *de hom. necess. p.* 1. *n.* 286. Valquez *illustr. contr. cap.* 43. *n.* 11. Sicut enim subditi iuris naturalis æquitate, atque instinctu tenentur asserere statum Dominorum, Pruch. de Reg. *cap.* 3. *n.* 35. Abb. *in cap. Peruenit n.* 1. *de Immun. Eccles.* Natt. *cons.* 557. *n.* 7. 10. 3. Cardin. Tusch. *pract. iur. conclus. to.* 6. *lit. P. concl.* 133. Petr. Anton. de Petr. *de iure quæsito per Princip. non toll. cap.* 15. *nu.* 42. vbi hoc ipsum de incolis etiam affirmat; ita & hi viciſſim subditorum, *cap.* 1. *in fin. de form. fid. c. Ius militare d.* 1. *cum similib.* Coler. *cons.* 39. *n.* 47. Gail. *de arrest. Imper. cap.* 6. *num.* 23. *& cap.* 8. *n.* 3. Sixtin. inter *cons. Marp. cons.* 8. *n.* 46. *vol.* 3. subdens, quod diuina & humana iura cuilibet ordinario Magistratui seriò iubeant ac velint, vt suos subditos, eorumque bona contra iniustam vim defendant, ac tueantur. Hinc appositè Vida *lib.* 2. *de Republ. dignit.* Principes, inquit, & qui alijs præsunt tales esse oportet, vt cogitent ciuium se potius patrocinium suscepisse, quàm imperium, aut dominationem. Neque enim Principatus ipse finis est, aut altitudo illa & splendor, sed populi bonum, idest directio eius, & tutela. *Officium est imperare, non regnum,* ait Seneca. Quod etiam perpulchrè notauit Boer. *in auth. magni Conf. in* 1. *addit. mag. n.* 131. & communiter tradunt Doctores, præsertim Albet. de Rosat. *in l. Decernimus, C. de Episc. & Cler.* Bart. *in tract. de Reg. ciuil.* Glos. & Abb. *in Clem. vn. de baptism.* Luc. de Penn. *in l. militaribus, C. de decur. lib.* 10. Et breuiter Principis munus est, ait Panegeristes, *admittere in animum totius Reipublicæ curam, & populi fata suscipere, & oblitum quodammodo sui, gentibus viuere. Accipere innumerabiles vndique nuncios, totidem mandata dimittere de tot vrbibus, nationibus, & Prouincijs cogitare, noctes omnes, diesque perpeti felicitudine pro salute omnium cogitare.*

28 Inter istos Tybetius Imperator est, qui pulchra voce, vtinam & rei restatus in pleno Senatu: *Dixi & nunc & sæpè aliàs P. C. bonum, & salutarem Principem, quem vos tanta & tam libera potestate instruxistis, Senatui seruire debere, & vniuersis ciuibus, sæpè ac plerumque etiam singulis. Neque id dixisse me pœnitet.* Seruiat scilicet in bono omnium procurando, in iustitia administranda, iniurla arcenda. Quod Traianus item Imperator considerans, cum Præfectum suum Prætoris de more gladio succingeret, daretque vitæ & necis potestatem: *Cape hunc,* inquit, *& si quidem rectè & ex vtilitate omnium imperauero, pro me; sin aliter contra me vtere.* Iam Adrianus Imperator quoties auditus est dicere? *Ita se Rempublicam gesturum, vt sciret rem populi esse, non solum.*

Atque ideò tales Rectores Plato non dominos, sed Reipublicæ seruatores vocat, in quorum tutela tuto ac libere viuitur, nulliusque rei cura maior eis incumbit, quàm ciuium libertas, quæ ab æquitate proficiscitur, cuius nihil magis est proprium, quam pari iure viuere in multitudine.

29 Quare Principes videntes aliquem suæ iurisdictioni subiectum in periculum constitutum ei omnino succurrere tenentur, quantum possunt. Quia idcirco Magistratus officio suo fungitur, vt subditorum saluti prospiciat, *l.* 2. *§. Oregnem* 13. *ff. de orig. iur. l.* 1. *§.* 12. *ff. de offic. Præf. Vrb. l.* 3. *& l.* 6. *§.* 2. *ff. de off. Præf. l. vlt. ff. quod met. caus.* Quapropter non solum instructus est satellitibus, & appatitoribus, sed etiam imperio, vt mandare alijs possit, quo tali subueniant & auxilium præstent, vt præclarè docuit Georg. Obrech. *tract. de defens. cap.* 7. *n.* 40. Gaill. *de arrest. cap.* 8. *n.* 12. Vnde pariter omnes & singuli Magistratus obligati sunt territoria sua purgare à malis hominibus, *l.* 3. *&* 13. *ff. de off. Præs. l.* 4. *§.* 2. *ff. ad l. Iul. pec.* Boss. *de captur. num.* 76. Mysinger. *cent.* 5. *obs.* 70. Gaill. *lib.* 2. *obs.* 64. *num.* 1.

30 Hæc autem non tantum locum obtinent in Principe sæculari, sed etiam in Ecclesiastico, præsertim Summo Pontifice, qui in primis non solum Ecclesias & personas Ecclesiasticas, sed alios etiam sibi subiectos homines sæculates instar aliorum Dominorum temporalium protegere tenetur, vt Leo IV. de seipso rescripsit sequentibus verbis *c. Scire* 23. *q.* 8. relatis: *Scire vos,* inquit, *oportet, quod nunquam ab aliquibus nostris hominem fnimus opprimi. Sed si necessitas vlla occurrerit, præsentialiter vindicamus. Quia nostri gregis in omnibus cultores esse debemus, & præcipui adiutores.* De incumbenti verò Episcopis ordinaria suorum defensione in Concilio Toletano IV. circa tempora Honorij I. celebrato *c.* 13. statutum expressè fuit, ne scilicet Episcopi, eam nempè defensionis curam à Deo sibi impositam abigere debeant Hopingh. *d. dissert. de iur. protect. tit.* 13. *lit. B.* Atque ad eos maxime pertinet magna solicitudine ad hoc intendere, vt apud suos omnia sint tutissima, *c.* 1. *d.* 86. *c.* 1. *§. Episcopos,* & ibi Aluarot. *de pac. iuram. firm.* Cardin. *in Clem.* 1. *notab.* 10. *de offic. Ordin.* Zas. *cons.* 15. *n.* 10. Idque merito. Quanto enim eorum potestas dignior & maior est sæculari, *cap. solitæ de maior. obed.* tanto diligentiores esse debent in sui officij exercitio, & subditorum suorum cura ac defensione administranda.

31 Et fanè si Clerici contra fidem vel pacem publicam vi armata offendantur, dubium non est, quin vi armata resistere, se, suaque tueri possint, cum defensio sit non solum iuris naturalis, sed etiam diuini, omniaque iura vim vi repellere permittant, text. *in l. vim vi, ff. de iust. & iur. & in cap. Si verò* 2. *de sent. excom. & text. in cap. Significasti* 2. *fin. de homicid.* vbi elegans Glossa *v. Tutelæ,* text. *in l.* 1. *C. vnde vi, & in l.* 3. *§. Cum igitur, ff. de vi & vi armat.* text. *in l.* 1. *§. vn, ff. eod. tit. & in l. sciuntiam, §. Qui cum aliter, ff. ad l. Aquil.* text. *in l. sed & partus, §.* 1. *ff. de eo quod met. caus.*

32 Quod licet regulariter Clerici bellum mouere non possint, quia neminem occidere, vel mutilare debent, aliàs honore & exercitio ordinis priuantur. Quia arma Clericorum debent esse lacrymę & orationes ex sententia D. Ambrosij & aliorum Patrum auctoritate, prout prolixè notatur *in c. Non pula, & in c. Si mortem, & in c. Conuenior, & in c. reprehensibile* 23. *q.* 8. Nam cùm discreti sint milites sæculi à militibus Ecclesiæ, non conuenit militibus Ecclesiæ militare sæculo, per quod ad effusionem sanguinis necesse sit peruenire, text. *in c. Clericum, c. Miror, c. De his, d.* 50. *d. c. Reprehensibile.* Et D. Paulus *ad Timoth. c.* 1. hortatur Timotheum, vt laboret tanquam bonus miles Christi, & quod militans Deo non debet se implicare negocijs sæcularibus. Tamen pro defensione sua & rerum suarum atque Ecclesiæ arma sumere possunt. Quia non proprie bellum, sed defensio est, quæ omni iure permittitur, vt præclarè concludit Innoc. *in cap. Olim causam n.* 7. *de rest. spol.* Quare Prælati habentes iurisdictionem temporalem contra subditos inobedientes licitè mouent arma, eosque pro tuitione iurisdictionis suæ meritò puniunt, text. *in c. auctoritatem* 15. *q.* 6. Glos. *ibid. v. Materialis,* Innoc. *in d. cap. Olim causam n.* 8. text. *in d. cap.* 1. *de pæn. in* 6. *& in l. Si quis fortè, §. Si quis comesum, ff. eod. tit.* Facit text. *in l. Qui restituere ff. de rei vind.* Alex. *conf.* 13. *n.* 10. *vol.* 6. Quocasion

su non bellum, sed potius iurisdictionis executio fieri dicitur. Innoc. *vbi supra n.* 8. & 9. Nec audiendi sunt Iuliani Apostatæ sequaces, cuius in mentem venit amarulentia tyrannica. Cùm enim Christianos, ac præsertim Ecclesiasticos per iniuriam facultatibus exueret, Christi doctrinam de laude paupertatis, de contemptu opum, iniuriæque prætexebat Auferenti tunicam, dandum & pallium, percutienti maxillam, & præbendam alteram. Pari sarcasmo Ecclesiasticis patientiam, humilitatem, charitatem, mansuetudinem commendant Pseudopolitici recentiores, vt rapinas, & tormenta feramus. Errant. Bella iusta posse ab Ecclesiasticis geri mirum est proponi post tot bella etiam à Sanctis, à martyribus bellata. Non repugnat ecclesiasticorum virtutibus gladius sublimium potestatum siue de castris siue de tribunali stringatur. Nulla patientia prohibet à Republica, ab innocentibus, iniurias, raptores, latrones repellere. Mansuetissimus hominum Moyses gladio vsus est. Multum sanguinis fudit Rex ille, qui orabat: *Memento Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius*. Non est illa crudelitas, sed necessaria defensio, quam natura omnibus concessit, gratia Christi non abstulit.

33 Legatos verò Summi Pontificis quod attinet secus dicendum est. Primò, quod cum intra alienam ditionem erigant proprium Tribunal, pertinet ad ipsos recognoscere de delictis suorum comitum, famulorum, & asseclarum. Quod esse à Summis Pontificibus declaratum fatetur Pasqualig. *eo loco n.* 7. & Delbene *d. cap.* 10. *dub.* 15. *sect.* 2. Equidem magnum hoc Ecclesiæ priuilegium est in medio Romani Imperij, aliorumque Regnorum proprium Tribunal erigendi potestas. Hoc autem legitimum esse nos Doctor Gentium docet 1. *Corinth.* 6. 1. *& seq.* Quo loci Christianos quidem sic affectos esse Apostolos desiderat, vt pati iniuriam, quam inferri malint. Quia tamen in magna multitudine non deerant qui sua pertinaciter tueri, aliena auidè appetere solebant, Iudice opus erat. Ne verò inter Ethnicos lis agitaretur, in Ecclesia Iudices legendo censuit. Hoc igitur est regale sacerdotium, cui cedere debuerunt gentilium Cæsarum leges. Si igitur Apostoli in ciuitatibus tribunalia erigere, Iudices constituere potuerunt, quis dubitet eos quoque iudicasse, multòque magis iudicare potuisse? Dare enim potestatem iudicandi plus est quàm iudicare. Est enim architectonicæ potestatis. Lege Clementem *lib.* 2. *constit. cap.* 49. Augustinum *ep.* 47. *ad Proculeian. & de oper. Monachor. cap.* 29. Secundò, quia Clerici in enormissimo quoquo crimine ante degradationem non possunt puniri per Iudices laicos, etsi esset læsa Maiestas humana, prout tradunt Gigas *tract. de crim. læs. Maiest. in rubr. Quis de crim. læs. Maiest. cognosc. poss. n.* 12. Roland. à Vall. *cons.* 4. *n.* 6. Boss. *tit. de for. comp. n.* 127. ac nos alibi. Sunt enim simpliciter exempti à potestate Principis secularis. Quæ nullo pacto dici queunt de Legatis secularibus.

34 Neque ab hac sententia nos dimouere debebunt illa, quæ pro parte altera disputata sunt. Nam priora procedunt, si se legatus, vt legatum decet, gerat. Legatum puniri nolumus, coniurantem siue aliter delinquentem plecti concedimus. Legatus inter hostium tela non coniurans, non delinquens, tutus est. Legatus ab eo ad quem missus est iudicari nequit, coniurans ac delinquens potest. Nam per delictum forum in loco, vbi deliquit, sortitur, *l.* 4. *C. de commer. & mercat. l.* 2. *C. Quæ res export. non deb. Verum enimuerò*, inquit Marselaer vbi supra, *desinit esse legatus, qui esse proditor incipit, & decens, imo iusta vltio quæ necessaria, quæ non libidine sæuiendi, sed studio tuendæ dignitatis, & incolumitatis nata. Nec verò tenetur Princeps aliena scelera, iniurias, proteruiam cum sui indignitate, aut discrimine excusare, vel præterire. Itaque si eo animi legatus processerit, vt hostis potius quam hospitis videri possit officium proficere, pœnæ se obnoxium sciat, imò iræ, quæ non finit, moderatam pœnam esse*. Thuanum verò nihil moror. Plus enim habet eloquentiæ, quàm veritatis.

35 Quodque dicitur ex mandato sui Regis debere id facere legatum, apertè falsum est, & fallitur vehementer le Fayer dicto loco, dum per fas & nefas legato ad mandatorum executionem grassari licere existimat. Ligatus enim censetur iure gentium. Ius gentium verò nihil aliud est, teste Tullio *de legib.* quàm ratio summa, insita à natura, quæ iubeat, quæ facienda sunt, prohibeatque contraria. Et Vlpianus *in l.* 1. §. *fin. de iust. & iur.* §. 1. *de iur. nat. gent. & ciuil.* apud Iust. *Ius gentium est, quo gentes humanæ vtuntur, quod à naturali recedere facilè intelligere licet. Quia illud omnibus animalibus, hoc solis hominibus, inter se commune sit*. Veluti, vt subiungit Pomponius Iurisconsultus *l.* 2. *eod. tit. Erga Deum religio, vt parentibus & patriæ pareamus*, & Florentinus *l.* 3. *eod. l.* 45. §. *fin. ad l. Aquil. Vt vim, atque iniuriam propulsemus. Nam iure hoc euenit, vt quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit, iure fecisse existimetur. Et cum inter nos cognationem quandam natura constituit, consequens est, hominem homini insidiari nefas esse*. Vnde Lactantius *lib.* 6. *cap.* 8. *Est*, inquit, *hæc lex recta ratio, naturæ congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna, quæ vocet ad officium iubendo, vetando à fraude deterreat, quæ tamen neque probos frustra iubet, aut vocat, neque improbos iubendo aut vetando mouet*. Quippe eiusdem rationis ea vis est, vt rectè facere iubeat, vetet delinquere omnibus hominibus, ex quorum numero sunt Principes cuiuscunque sint dignitatis, vel Principatus. Ratio enim habet vim cogendi ad ea, quæ honesta sunt, & necessaria pro statu singulorum, & proinde potuit etiam cogere Principes ad ea, quæ sunt necessaria pro conseruanda Republica. Quia voluntas est determinata ad honestatem. Vnde & subditi, qui per vim non possunt cogi, coguntur ad obediendum ab ipsa ratione. Turpia itaque, vt illo iure non mandantur, sic mandata exequi licere Legato non permittitur. Alias enim quis iuris auctoritate deciperetur, quod fieri non debet, text. *in l.* 1. *in fin. ff. de his, qui ven. ætat. impetr.* Ias. *in l. transigere, C. de transact. n.* 2. Quod intelligens Caroli V. Imperatoris Legatus, cum ab ipso Franciscus I. Galliarum Rex peteret, vt epistolam suam ad Cæsarem perferret, atque eiusmodi verba nunciaret videlicet, Cæsarem in eo quod Feciali suo, se ipsi fidem non seruasse dixisset, falsum, dixisse, quotiescumque id diceret, toties ipsum mentiri, Guicciard. *lib.* 8. *hist.* mandatum, vt rei turpis, recipere recusauit.

36 Nec legatorum Tarquinij, aut Volscorum exempla sententiæ eius patrocinantur. Quia magnanimitatis Romanorum, non iuris sunt, atque adeò in exemplum trahi nequeunt. Et non satis apta in Tarquinijs Liuij ratio videtur. Ius tamen gentium valuit, ait. Immò contra ius gentium illi fecerant, quod comprobatum. Valere itaque & illud contra illos debuit. Quinimmo & hoc insinuauit ibidem Liuius, cum dixerit, quod censuerunt Romani commisisse, vt hostium loco essent, & nihilominus voluisse ipsis seruare ius gentium, quod quidem seruare non tenebantur. Ex quo Danæus hunc aphorismum assumpsit: *Legati qui tempore & prætextu legationis aliquid sæuum in nos moliuntur, puniri quidem possunt: honestius tamen ad suos cum querimonia de ea legatorum iniuria & consilio remittuntur. Sic Legati Tarquiniorum remissi*. Et sanè poterant in eos aduertere Romani, sed ne magis irritarent quos timebant, Tarquinios, dimiserunt. Legati Volscorum, quia vtique nomen aliud exploratorum & speculatorum, potuerunt puniri. Nam dimittere nil aliud quam eos voti compotes facere, Gentil. *lib.* 2. *cap.* 4. *de legation.* & rectè Ayala *lib.* 1. *cap. vlt. n.* 2. *de iur. & offic. belli* exemplo hoc non putarem, ait, legatos similia molientes tutos esse.

37 Illud obiectum: satius nocentem dimittere, quàm fidem publicam frangere, vtique verum est, si nocenti fides data est. Nam si Legato post delictum fides data est, ea seruanda erit. Sed cum fidem, quam ius gentium ei dat, fregerit, & vt fœdifrago non rectè fidem seruari petitur. Exemplum Scipionis Africani ad magnanimitatem, non ius pertinet. Quod Polyb. *d. lib.* 15. disertè innuit. Non tam ait, spectandum esse quid meritò patiendum esse Carthaginensibus, scilicet ex iure, quàm quid Romanos, magnanimitate scilicet facere quadam decet. Et si nullo non iure Scipionem Legatis parcere debuisse Ayala *lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 59. existimet. Malè. Quia generalis est conuentionis regula, vt nemo illis stare teneatur, nisi ex aduerso quæ conuenerunt, præstentur. Quam tradit idem Ayala *d. c.* 6. *n.* 17. Carthaginenses autem sua ex parte Legatis Romanorum fidem non seruarunt, sed contra ius gentium dimissos in mari oppugnarant. Polyb. *d. lib.* 15. Et ideò nec illorum Legatis fides præstari ex iure debuit.

38 Similiter & in reliquis ius collimamus, non quid contingere

fiere possit aut potuit. Nec quia pluries ita sit iudicatum, ideò in posterum ita quoque iudicandum sit, cùm non exemplis, sed legibus sit iudicandum, *l. Nemo, C. de sent.* Ius enim non permittit, vt Princeps Legatum probum puniat, quia improbus, punitur. Quod si secus fiat, violatur ius gentium, cuiusmodi facta extra nostræ controuersiæ cursum sunt.

39 Nec suspicione violatur legatio, quod arbitratur Gentilis. Quia vtique de delicto constare volumus. Neque Legatus remitti debet ad suos. Quia, licet, vt Legatus non subsit Principi offenso, attamen vt delinquens contra eum, aut Rempublicam quam offenderat, subest. Nam delictum ei fori & Iudicem loci commissi delicti sua voluntate constituit, *l. Imperatores*, ibi: *Ipse te huic pœna subdidisti, ff. de iur. fisc.* Grammatic. *decis. 26. n. 6. & seqq.* Et quicunque violat securitatem Principis aut Reipublicæ incidit in crimen læsæ Maiestatis per text. *in l. 1. ff. ad l. Iul. Maiest.* Pulchrè Castr. *cons. 423. num. 9. vol. 1.* Boer. *dec. 179. n. 1.* Menoch. *de arbitr. cas. 337. & 346.* Guid. *dec. 418.* & Gaill. *lib. 1. obser. 1. n. 8.* Quin etiam ibi quisque conueniri potest, vbi repeditur, idque ne crimen remaneat impunitum. Angel. *in auth. Si verò, C. de adult.* Grammatic. *ea decis. 26. à n. 1.* per textus ibi allegatos.

Et licet regulariter delictum cognoscatur per Iudices originis, delicti & loci, in quo quis magis versatur, *l. 1. C. vbi de crim. agi opor.* vbi Doctores vniuersim, *cap. licet, cap. Postulasti,* vbi Abb. *de for. comp. cap. Ossus,* vbi Butr. *de elect.* Io. Andr. *in cap. Cum nullus in fin. de temp. ord. in 6.* Marian. Socin. *in cap. postulasti col. 3. de for. comp.* Iodocl. *pract. crim. cap. 95. in fin.* & Couar. *pract. qq. cap. 10. post n. 6.* Attamen forus delicti est principalior secundum Io. Andr. *in cap. 2. col. 2. de const.* Et in eo potiùs delinquens puniendus, quàm in loco originis. Bald. *in l. de quibus q. 5. ff. de leg.* Paul. Castr. *in d. l. 1. notab. 3. C. vbi de crim. agi opor.* Ias. *in l. si plures, num. 6. & seq. ff. de pact.* Idem Socin. *in d. cap. Postulasti,* Butr. *in cap. 1. infin. de rapt.* pro qua sententia adducitur Glossa communiter approbata *in l. heres absens, ff. de iudic.* Vnde forum delicti dici potissimum forum delinquentis tradidit Alberic. *in auth. qua in prouincia C. vbi de crim. agi opor.* idque per textum *in §. si quis verò comprehensorum in auth. vt nulli Iudicum.* Et Iudex originis facere non potest quod per se subditus originarius puniatur, qui in alio territorio deliquit. Alex. *cons. 111. col. 2. vol. 1.* Hippol. *cons. 66. n. 63. & cons. 100.* dicens esse magis communem, Laur. de Perus. *inter cons. crim. cons. 103.* & hanc esse communiorem testatur Grammat. *d. dec. 26. n. 6.* Thes. *dec. 90. n. 2.* Ea quidem ratione quia forus delicti præfertur foro originis, quoniam per delictum offensa est iurisdictio territorij delicti, non originis. Hippol. *in l. fin. num. 135. & 138. ff. de quæst.* Ac proinde delinquentes in loco delicti puniendos esse habetur ex *l. capitalium §. famosos, ff. de pœn. l. fin.* vbi Bald. *ff. de nox. l. & in l. 1. C. de aggerib. non rumpend.* docentque Socin. *in rep. cap. Qualiter & quando n. 260. de accus.* Clar. *pract. crim. §. fin. q. 99. n. 6.* Quod sufficit ad eneruandum id quod dictum est, crimen Maiestatis à non subdito committi haud solere. Nam quatenus delinquens in Regno eius contra quem deliquit, inuenitur, puniri potest, quamuis non abnuam, mitiori pœna, si nec sola dimissio condignam criminis punitionem habeat. Quandoquidem nec famam eius & remissio onerat, *l. Ob hæc verba ff. de his, qui notat. infam.* Quia, vt Cicero ait 3. *de legib.* noxæ pœna par esse debet; proportio enim inter remissionem, & criminis commissi grauitatem, vt omnium gentium exempla ostendunt, institui debet. Nam pœna commensuranda delicto est, & qui grauius peccat, grauius puniri debet, text. *in cap. Felicis, §. præmissi de pœn. in 6. & in l. leuia, ff. de accusat. & in l. 1. §. Vnde quæritur, ff. de publ. & vectig.* text. *in auth. omnes peregrini, C. commun. de success. & in l. 1. §. Sed & qui, ff. de abig.* Hippolyt. *ad l. fin. n. 48. ff. ad l. Cornel. de Sicar.* & *in l. Is qui cum telo n. 2. C. eodem tit.* Facitque quod scribitur Deuteronom. *cap. 25. Pro mensura peccati erit plagarum modus.*

40 Minus etiam pro nostra sententia confirmanda desiderantur exempla, quorum plura refert Pasqualigus ac alij vbi supra, & præcipuè Grotius *eo lib. 2. de iur. bell. cap. 18.* Nos vno dumtaxat eoque insigni Philippi II. Hispaniarum Regis contenti erimus, quod sine Numine conceptum non reor, aut emissum, de quo Marselear. *cit. dissert. 14. Erat Matriti Legatus Venetorum,* ipsa eius verba sunt, *qui aduersus insitia ministros & satellites, missos auctoritate publica familiam suam inflixauit, & violentam esse iussit. Facilè lædi potuerunt qui oppugnari non solent, & quibus resistis piaculum est. Res in iudicium, & in reos sententia partim capitis, partim fustigationis lata est. Rex autem vt clemens esset, & plus legationi, quàm Legato deferret supplicio paulò post omnes exemit. Sed vt ostenderet eximendos non fuisse, ad Principes christianos mox scripsit, fenolle Legatos suos immunitate muneris iustitia sanctiores esse, quando legibus eorum Regni conueniri, & condemnari possent, si quando facinus quodpiam ab officio, aut mandato sibi imposito alienum commisissent.* Melius nihil possum. Quare desino. Placet tamen huic nostræ Consultationi dissertationem hac ipsa de re Lucæ Holstenij annectere, & de illaque iudicium Lectoribus relinquere.

Dissertatio Lucæ Holstenij in Librum Christophori Ronconij ad Sanctiss. D. N. PP. Vrbanum VIII.

SANCTISSIME PATER.

Fuit in hac Curia elapsis diebus Christophori Ronconij peruulgata dissertatio, qua legatos, qui in ditione Principis, ad quem missi sunt, sceleribus se immiscuissent, perinde ac alios ab eodem Principe plecti posse in loco delicti probare nitebatur. Huiusce quæstionis nouitas mirificè animum meum ad peruestigandam veritatem accendit. Itaque in celeberrimam Eminentissimi Cardinalis Barberini Bibliothecam (cui me illius humanitas iamdudum præfecit) ingressus cœpi leges, & Doctorum auctoritates à Ranconio adductas perscrutari, & ipsius argumentationes diligenter expendere; vt mihi tandem veritatem ipsam intueri liceret.

Porrò cum totus versarer in hoc studio, en repentè aduenit (vt persæpè adsolet) Eminentissimus Cardinalis Barberinus, qui magnam, quos aperueram, librorum congeriem, meque totum in studio defixum adspiciens perhumaniter interrogauit; vt quid tanta mihi esset librorum moles, & qua tunc studij occupatione detinerer. Tunc me dixi in Rooconij examinanda dissertatione versari. Mox cum meam de ea re sententiam percunctatus esset, Ronconium toto cœlo errasse, Germanica libertate, respondi.

Porrò vt id probarem, congestas Doctorum auctoritates ostendere, rationum meatum momenta depromere, argumentationes Ronconij confutare, pro viribus, enitebar. Et quidem me satis pro ipsius veritatis præsidio hactenus pugnasse credidissem; nisi & adhuc per omnium manus Ronconiam dissertationem ad te, Sanctiss. Pater, exaratam circumferri cognouissem. Inde enim fieri potest, vt nonnulli, qui rem totam peruestigare non curant, in eundem errorem miserè prolabantur. Operæ igitur pretium esse censui, vt tibi primum, & deinde alijs sermonem, quem cum Eminentiss. Barberino de hac ipsa quæstione habui, hoc scripto patefaciam. In hanc ergo sententiam, & his propemodum verbis Cardinalem Barberinum alloquutus fui.

Id primum mihi concedendum est, Cardinalis Amplis. post ius diuinum, & naturale, summam auctoritatem habere ius gentium, quod hoc nomine nuncupatur, quia illo omnes ferè gentes benè institutæ vtantur; vt quasi cum ipso humano genere propagatum censeri queat. Hinc fit, vt in ipso initio à nullo legislatore scriptis fuerit consignatum; cum solo populorum vsu auctoritatem obtinuerit; sic de hoc iure censuit D. Isidorus relatus *in can. ius gentium dist. 1.* & vberius explicarunt Sacri Theologi, & præsertim *Suarez de legib. l. 2. cap. 18. duobus seq.*

Inter hæc iuris gentium præcepta illud vnum celeberrimum est, vt legati sub publica fide tuti, & incolumes habeantur, visque nulla eis vnquam inferatur. Quamobrem legati antiquitus Sancti censebantur, quod perinde erat, ac si dixissent eos & inuiolatos, & ab omnibus colendos esse *l. Sanctum, §. 1. ff. de rer. diuis. l. fin. ff. de legationi.*

Idque apud omnes gentes rectè instituras semper fuit in vsu. Quòd si natio aliqua in tam ferinos mores declinauit, vt violato iure gentium legatos læserit: inde bella dirissima, Ciuitatum euersiones, populorum strages emanarunt; quemadmodum tùm Sacra *Regum cap. 10.* tùm prophana passim testatur historia: vt me in tam perspi-

perspicuæ rei argumento diutius iam pudeat immorari.

Porrò cum ad humani generis conseruationem sit perquàm necessaria societas, vt in primo Politic. docet Philosophus; hæc autem per legatos aptissimè conciliari possit, propterea diligentissimè præcauendum est, ne legati iniuria, vel verbis etiam afficiantur. Quocircà vt Romani legatos cuiuscumque exteræ nationis summo honore prosequebantur (quòd, & Sacra testatur pagina, *Machab.* 14. vbi à Populo Romano Simonis Machabei legatos gloriosè exceptos fuisse, perhibetur) sic, & in eos potissimum in sæuire consueuerunt; qui legatos eorum vel durius excepissent, vel iniuriosè compellassent, vt Cicero *in orat. pro l. Manilia*, inquit accidisse Ciuitati Corinthi, quæ ob hanc causam fuit propèmodum in cineres redacta; Etenim ait, *Legati quòd erant appellati superbius Corinthum patres vestri totius Graciæ lumen extinctum esse voluerunt.*

Porrò id, quod de legatis veteres tradiderunt, locum etiam sibi vendicat in ijs, quos legatus familiæ suæ adscriptos secum duxit, vt dignius, & splendidius legationis munere perfungatur, quod & scripsit *Bald. l. administratores §. eorum ff. de excus. tut. & est text. in l. 4. C. de commerc. & mercator. ibi, exceptis videlicet ijs qui legatorum Persarum quolibet tempore ad nostram clementiam mittendorum iter comitati &c.* Et quidem id optima ratione persuadetur; nam & priuilegia personæ singulariter concessa in eos deriuare certissimum est, sine quorum ope, vel ministerio iniunctum munus haud commodè potest exerceri, quod & exemplis familiarium Episcoporum, & plerisq; alijs illustrari posset, quæ passim obuia sunt apud Doct. *cap. fin. de off. Archid. Felin. cap. 2. de foro compet. Bald. l. scriniarios C. de testam. milit. Oldrad. cons. 293. & plerosq; alios, quos de industria omitto.*

Et quidem huiuscemodi legatorum immunitatis limites ab ipso Romani Imperij nascentis exordio ad hæc vsq; tempora tam sanctè fuerunt custoditi; vt eos violare etiam ob causam perduellionis, Romani nefas esse putauerint. Insigne est, & peruulgatum id, quod à Liuio *lib. 2. Histor.* de Tarquiniorum Regum legatis memoriç proditum est. Nam cum Romanam iuuentutem temerè concitassent ad seditionem, Populus Romanus, qui de proditoribus indigenis, & de ipso etiam consulis filio supplicium sumpsit, legatos tamen ab omni pœna liberauit. His autem perpaucis verbis summoperè notandis Liuius priscam Romanorum ingenuitatem aperuit. *Proditoribus extemplò in vincula coniectis de legatis paulò addubitatum est; & quamquam visi sunt commisisse, vt hostium loco essent, ius tamen gentium valuit.* Sed & illud est insigne Romanæ virtutis exemplum, nam licèt Cartaginenses, Romanorum legatis, per summum scelus, in vincula coniectis, vereri potuissent, ne consimili legatorum Punicorum violatione vindictam sumerent; ob idq; in ancipiti versarentur; num legatos pro impetranda pace ad Romanos Consules destinarent: tamen Hanno Pænorum Dux Romanorum virtute confisus legationis munus minimè detrectauit: quòd crederet fore, vt Romani ex opposito Punicæ perfidiæ propriam virtutem ostentarent: sicq; prorsus exitus comprobauit. Nam cum Tribunus quidam Hannoni loquenti catenas intempestiuè minaretur, Consul Tribunum loquentem interpellauit, & ad legatum conuersus. Isto inquit, te metu fides nostræ Ciuitatis exoluit *Valer. lib. 6. de fid. publ. vbi, & alia in idem affert exempla* sic & A. Posthumius Volscorum legatos nulla iniuria affectos remisit, qui sub honesta legationis specie Romanas legiones exploratum venerant, vt auctor est *Dion. Halicar. l. 6.*

Cæterum & illud illustre est Romanæ olim probitatis testimonium, quod à Polyb. *Histor. l.* 15. proditum est de P. Scipione; qui licet ob violatos à Cartaginensibus Populi Romani legatos, potuisset iure ac meritò & Pænorum legatis, quos Bebia captiuos fecerat, pçnas irrogare, tamen tantum valuit iuris gentium auctoritas, vt eos potius liberaliter exceptos in patriam remittere decreuerit. Et hæc quidem sunt verba Polyb. *Optimo vsus consilio, & prudenter considerans, quàm patria ipsorum fidem erga legatos maximi faciat; & illud intrà penes se ratione reputauit, non tam spectandum esse, quod meritò patiendum esset Cartaginensibus, quàm quod Romanos facere deceret.*

Verum si eo tempore, quo Christiana fides nondum Romanis illuxerat, tantum eis inerat virtutis studium, animi candor, & honestatis cultus; qualia nunc Romanæ Reip. moderatorum esse deceret indegnia, postquam Vrbs olim orbis Domina mitissimam Christi legem complexa Crucis vexillum ad trophæum pietatis erexit.

Huc spectant ea, quæ in laudem veterum Romanorum disertissimè pronuntiauit D. August. *lib. 5. de Ciuit. Dei c. 12. & 15.* cuius vestigijs inhæret, & D. Thom. *in tractat. de Regim. Princip. lib. 3. cap. 4. 5. & 6.* Inquiunt enim veteres Romanos licèt veræ Religionis exortes virtutibus suis aliquo modo promeruisse, vt D. O. M. eos ad Amplissimi Imperij terrenam gloriam extolleret. Sic autem loquitur D. Aug. *Quibus non erat Deus daturus vitam æternam cum Sanctis Angelis suis in Ciuitate sua cælesti, si neque hanc eis terrenam gloriam excellentissimi imperij concederet, non redderetur merces bonis artibus eorum, idest virtutibus, quibus ad tantam gloriam peruenire nitebantur.* Deindè Aug. prosequitur latius Romanorum virtutes, & concludit dicens *His omnibus artibus tamquam vera via nixi sunt, ad honores, imperium, & gloriam; Honorati sunt, imperij sui leges multis imposuerunt, hodieq; litteris, & historia gloriosi sunt penè in omnibus gentibus.*

Sed cur veteres Romanorum mores recolo? Instar omnium prodeat Vrbani Octaui Summi Pontificis auctoritas. Cum enim olim in Regno Galliæ Apostolici Nuntij munere fungeretur, accidit, vt quidam Hispanus Oratoris Hispaniarum Regis familiæ adscriptus de Ciuitatis Massiliæ proditione tractata vehementi suspicione laboraret. Cum autem, eo ob id in vincula coniecto, syngrapha in quadam ligula tibialium consuta totius coniurationis seriem indicasset; & ob id illius vita in magno discrimine versaretur; tum D. Balthassar de Zuniga Hispaniarum Regis orator de violato iure gentium conqueri cepit; & ob id pacis fœdera inter duos Reges iamptidem firmata turpiter abrumpi denuntiabat, aliorumq; oratorum, & præsertim Nuntij Apostolici studia ad suam causam iuuandam, communis dignitatis obtentu, trahere contendebat. Vt Nuntius ex hominis Hispani vinculis magnam duorum Regum dissensionem exoriri posse cognouit, mirum dictu, quanto animi robore, & felici ausu hanc perdificilem prouinciam susceperit. Itaque Henricum quartum eloquentissima oratione cohortatus est, vt quam gloriam animi magnitudine, bellica fortitudine, & triumphorum numero sibi comparauerat, tandem hac nota violati iuris gentium, ceu obiectis tenebris, offundi minimè pateretur. Summa illi erat apud Regem auctoritas; nam eius tum diuinarum, tum humanarum rerum peritia, in gerendis rebus singularis prudentia, & diuina propemodum in dicendo eloquentia tam magnam illi in Galliæ Regno nominis celebritatem, & fidem conciliauerant, vt ipsius sententiæ oraculi loco haberentur: nihilque tam arduum videretur, quod ille sua sapientia, & dexteritate conficere non posset. Tamdem itaque obtinuit Nuntius à Magno Henrico, vt Hispanus à vinculis absolutus mitteretur ad Regis Hispaniarum legatum, qui totam causam pro sua religione deffiniret.

Hæc omnia sic accidisse non ex scriptis annalibus, quæ plerumque à veritate dissentiunt, sed ex ipso Sanctissimi Vrbani Pont. Max. ore didicimus; quod & plerisque alijs eumdem enarrasse compertum est.

Tota igitur hæc consultatio redigatur ad libram, & quisq; in alteram lancem Ronconij argumenta, cumulatasque ab eo Doctorum auctoritates imponat; in alteram verò Sanctiss. Pontificis patrui tui sententiam, hanc profectò tantum propendere cognouerit, vt nec altera pars quidquam momenti habere videatur. Legis itaque vim obtinebit, quod olim Vrbanus VIII. etiam in difficiliori consultatione, in qua non de erepto à lictoribus reo, sed de proditione Ciuitatis agebatur, sapienter admodum pronuntiauit. Quare hæc sola Summi Pontificis decisio tanti ponderis est, vt mihi onus obiecta confutandi præripuisse videatur. Cæterùm ne quis ea pluris faciat, quàm par sit, ipsam aggrediar confutationem.

Sed in primis præfari liceat, mirum videri, quomodò Rònconius hanc quæstionem inter magnos Principes exortam ex solis legibus iuris ciuilis deffiniri posse crediderit; quando ei potius constare debuisset, causas illorum Principum, qui in sæculari potestate neminem superiorem agnoscunt, non ex iuris ciuilis, sed ex iuris naturalis, & gentium præscripto deffiniri, quod & in magnorum Principum legatis obseruari probauit, Vasq. *Controuers. Illustr. lib. 2. cap. 51. nu. 30. & plur. seq.*

Hoc constituto facile etiam innotescet error eorum, qui

leges

leges ciuiles de legatis loquentes ad legatos Regum, & Principum, qui nemini subiecti sunt, sine vlla ratione detorserunt. Constat sanè his, qui leges ciuiles, & Romanorum Historias lectitarunt in latiori significatione à Romanis fuisse legati nomen vsurpatum.

Legatos appellabant eos, qui à propria patria mittebantur ad supremum Principem vel sponte, vel ab eo euocati. De his agitur toto tit. *C. de legat. l. 10. & potissimum in l. pen. & fin. & ibi Doct.* Ad hos etiam legatos spectant leges ferè omnes, excepta vltima, quæ sub rubr. de legation. in pandectis collocatæ sunt. His legatis similes etiam sunt illi, qui à Ciuitatibus Bononiæ, & Ferrariæ ad Summum Pontificem Supremum dominum transmittuntur.

Præterea Romani Legatos appellabant eos, quos Proconsulibus ad regendas Prouincias destinatis vti socios adiungebant, quorum munus erat Proconsulum implere mandata; De his legatis extat totus titulus in Pandectis de offic. Proconsul. & legat. & eorum officium, ac potestatem vberrimè declarauit Alex. *Genial. lib. 5. cap. 3.* vbi & addit legatos aliquando vocatos fuisse eos, quos Princeps absque Consule ad aliquam prouinciam regendam misisset; Nec ab his discrepant *gloss. in dicta Rubr. C. de legat. lib. 10. & Alciat. in tract. de Magistrat.*

Est igitur asserendum omnes leges, quæ ad coercendos quoquomodo legatos sancitæ fuerũt, illis tantùm conuenire, qui Principis, ad quem missi sunt, imperio subijciuntur. Id autem ex eo potissimum colligi potest; quòd ex decem septem legibus, quæ in pandectis sub rubrica de legationibus, & ex sex alijs, quæ sub eodem titulo in decimo libro Codicis conscribuntur, vnica tantum, quæ est vltima in pandectis titulo de legation. exteris legatis potest accommodari. Cæteræ verò leges sancitæ sunt, vel ad deffiniendam legatis impositam necessitatem, vt officium legationis subeant; vel vacationis priuilegia à cæteris muneribus durante legatione concessa; vel ad præscribendam pœnam his, qui non sedulò operam dederint negotijs Reipublicæ, à qua missi fuerunt; vel ad indicandas causas, quibus iniunctam legationem aliquis iure potest detrectare, & pleraque, alia, quæ ad Ciuitatum subiectarum legatos propriissimè spectant.

Sed & aggrediamur præcipuum propugnaculum sententiæ Ronconij, quæ potissimum innititur *tex. in l. fin. non alias 24. de iudic. in pandect.* Hæc autem sunt verba textus, *Non alias in eos, quos Princeps euocauit Romæ competit actio, quàm si hoc tempore contraxerint.* Hactenus Paulus I.C.

Hæc vtique sanctio pertinet ad legatos, prout ibi doct. omnes in summario dicunt, & potissimum *Angel. & Iacobin. de Sanct. Georg.* Porrò ex illis verbis, *quos Princeps euocauit* euidenter elicitur I.C. ad illos legatos sermonem suum retulisse, quos Imperator ex prouincijs Rom. Imperio subiectis ad se mitti iubebat. Nec maioris ponderis sunt verba, quæ in sequenti versiculo subiungit Paulus, dum de delictis legatorum loquitur. Nam Accursij tempore, eo sic ibi afferente, lectura communis erat; vt versiculus ille non sumeret initium à verbo legati, (prout nunc legitur) sed continuatiuè ad præcedentia verba sic se haberet, *ex delictis in legatione commissis coguntur iudicium Romæ pati siue ipsi admiserint siue serui eorum*; Ex hac quidem lectura, quæ Accurs. tempore communi calculo probabatur, non nisi per summam ineptiam, argumentum deduci potuit ad deffinitionem propositæ quæstionis, quæ de legatis Principis liberi proponitur; Nam dum eodem retento themate euocati per supremum Principem ad Curiam legati loquitur Paulus, satis perspicuum est omnibus discrimen, quod constitui debet inter legatum missum ad Principem mittentis dominum, & eum quem Rex, vel Princeps supremus ab alterius subiectione solutus ad Summum Pontificem, vel alium Regem destinauit. Porrò licet io lectura Pisana, quæ nunc hodie inualuit, illis verbis *in delictis* præposita fuerit ea dictio *legati*, vt clariorem sensum redderet, tamen non ob id immutatus est sensus, cum legati nomine iuxta legum præscripta potissimum nuncupentur ij, qui ab ipso Principe in aliquam Prouinciam sint delegati; vel ipsius iussu ad Curiam euocati; vel ab ipsis Prouincijs sponte ad Curiam transmissi; prout hæc omnia superiùs probaui. Et quidem non est absonum, vt lectura Pisana ab illa communi interpretationẽ mutuet, quemadmodũ & in factarũ litterarũ explicatione seruatur; nam plerũq; Græcis, & Hæbraicis versionibus vtimur ad hauriendam vulgatæ lectionis interpretationem.

Quòd si aliquis perfractè contendat euocatos à Principe, de quibus fit mentio in initio *d. l. non alias* differre à legatis, de quibus loquitur I.C. in sequenti versiculo id saltem dicendum est, modicum inter eos discrimen esse, & vtrosque subiectos fuisse Principi, etiam antequam ad eum mitterentur, prout haud obscurè innuit *Cuiac. tom. 2. in recitat. solemn. ad tit. & §. 3. l. 2. de iudic.*

Dilucidior apparebit hæc nostra interpretatio; si expendamus illius legis auctorem fuisse Paulum I.C. qui ab anno à partu Virginis 224. vsq; ad annum 240. imperantibus Heliogabalo, & postea Alexandro Seuero, iuris responsa depromebat; *quemadmodum tradiderunt Genebrard. in Cron. ad annos prædictos Aymar. Riual. in Histor. Iur. Ciuil. l. 3. num. 33. & Valent. Forster. in eadẽ Historia iunctis his quæ scribit Haloander in Cronolog. Consulum Rom. Sansouin. in Cronolog. Her. Brian. in Histor. Ital. ad dictos annos.*

Porrò hoc ipso tempore Romanum Imperium prouinciarum subiectarum, numero, opibus, & potentia florebat; & præsertim Britaniæ insula, quam Angliam appellant, Romanorum Imperatori parebat, vt certissimum esse tradidit Virgil. Polidor. *in Hist. Anglic. l. 3.* Itaque Odofred. antiquus, & summæ auctoritatis Cæsarei iuris interpres in *d. l.* non alias per Ronconium allegata proponit exemplum de Imperatore, qui ex Anglia euocauerat nonnullos, vt ad se qui Romæ morabatur, accederent. Mox in §. legati idem Odofr. tex. sic in compendium redigit, *Si legati missi de prouincia in Vrbem deliquerunt Romæ ipsi, vel eorum serui de istis delictis possunt conueniri Romæ.* Equidem fas est credere, Odofr. iuris Ciuilis peritissimum Prouinciæ nomen, secundum vsurpatam à legislatoribus significationem, accepisse. Constat autem Prouincias à Romanis eas fuisse nuncupatas, quæ procul ab Italia armis deuictæ Romano patebant Imperio. Tres autem erant Prouinciarum species; Aliæ enim Proconsulares; aliæ Præsidales; Aliæ verò Prætoriæ; Hæc omnia probarunt *Alciat. l. nomen 99. num. 3. ff. de verb. sign. & in dicto tract. de Magistr. Luc. de Pen. l. si quando num. 3. C. de bon. vacant. l. X.* Itaque Odofr. quin io proponendo casu illius legis de Anglia, & de Prouincia meminit, nobis satis ostendit, sanctionem eam referri ad legatos transmissos à Prouincijs subiectis ad supremum Principem, de quibus Romani legislatores frequentius sermonem habuerunt. Huius etiam sententiæ fuit Cuiac. *tom. 2. in paratit. ad rubr. de iudic.*

Nec mirum est in iure Ciuili vnam, vel alteram tantum extare legem, quæ legatis Principis ab alterius subiectione solutis verè conueniat. Etenim tam vasti aliquando fuerunt Romani imperij limites; vt vix gens aliqua extaret in orbe, quæ de libertate cum Populo Rom. contenderet. Quamobrem singularis fortè censeri potest lex 4. *C. de commer. & mercat.* in qua fit mentio de Rege Persarum tunc Romano imperio minimè subiecto, *vt scribit ibi gloss. prima*, & in ipsa lege vestigium aliquod apparet illius immunitatis, quam probare nitimur; nam Imperator sub graui pœna decernit, ne Romani ad loca Persarum, vel ipsi Persæ ad Romanorum prouincias vltra limites in fœdere constitutos mercimonij causa se conferant; ne alieni regni arcana scrutari videantur. Mox excipit Persas, qui legati Regis Persarum ad Imperatorem venientis in itinere comites essent. Hisq; vtitur verbis. *Quia humanitatis, & legationis intuitu extra præfinita loca mercandi copiam non negamus.* Hinc porrò colligitur Romanos Imperatores tantum legatis Regum liberorum detulisse, vt nec eorum familiares in lege generali, quæ pro Romani imperij securitate sancita fuerat, comprehendi voluerint.

Porrò secus actum est cum legatis, quos subiecti populi ad Senatum Romanum mittebant, cuius rei præclarissimum extat exemplum apud Liuium *lib. 6.* Cùm enim Circienses coloni de auxilio Volscis præstito suspicione laborantes vt se purgarent, legatos ad Senatum misissent, statim ab Vrbe fuerunt eiecti, quòd subiectis ciuibus ius gentium minimè prodesset. Hæc autem sunt Liuij verba, *Quod Ciues Romani nefanda patriæ oppugnandæ consilia inijssent, facesserent properè ex vrbe ab ore, atque oculis Populi Romani, ne nihil eos legationis iure externo, non ciui, comparatum tegeret.*

Sed vix ferendus est Ronconius, nam oblitus Pontificiæ Maiestatis, ad quam suam dissertationem perscribit, Modernos auctores, & quidem leuissimæ auctoritatis adducit; cùm tamen summo Pontifici non nisi doctores magni nominis

minis consueuerint allegari; Præterea vt Modernorum vni, nempè Feder. Marcealer auctoritatem aliquam conciliaret, subiunxit, ipsius auctoris libellum fuisse impressum Parisijs anno 1606., ac si ad Gallici oratoris quæstionem, de qua agit Ronçonius, dirimendam, libelli in Gallia impressi fidem inconcussam censeri diceret. Cæterùm si Modernos afferre licet, & typographiæ locus fidem auctoris adauget quòd olim numquam fuit auditum) vtique nobis expediet allegare librum Politicarum dissertationum in hac alma Vrbe excussum anno 1612., cuius auctor fuit Tiberius Gambarutus I. C. & Protonotarius Apost. qui in cap. de legatis fol. 219. sic loquitur.

Hora in tanto sono sicuri gl' Ambasciadori da ogni oltraggio appresso à qual si voglia natione, etiandio Barbara, che per qual si sia accidente, non vi si hà da far offesa alcuna, essendo totalmente essenti dalla giurisditione del Prencipe, al quale sono mandati, & immediatamente soggetti al proprio, che gli manda. Et paulò post sic dicit.

Teniamo adunque questa massima per vera, e stabile, che in nun cente si deue mai molestar Ambasciadore alcuno.

Vt autem Ronconius, & ex Historijs antiquis aliquid decerpsisse videatur, quod conferat ad causam, reffert obiter sententiam Gotthorum Ducis Theodati, qui teste Procopio in libro primo de bell. Gott. sic Iustiniani Cæsaris oratores affatus est (*Magna quædam, & inclita oratorum dignitas est, & apud omnes mortales alioquin honorabilis, sed tamdiu in se id muneris retinent, quoad ipsi sua legationis officium seruent. Nam hominem occidere, qui legatione fungatur, tunc quidem, & iure pro humanis legibus licet, cum regem videbitur contumelia affecisse, vel si cum muliere cubuerit alteri cuiquam nupta*) Sed mirandum non est, Ronconium ad Barbarorum, nempè Gottorum exempla perfugium habuisse, postquam, & tota eius consulatio immanissimis sententijs abundat. Debuisset sanè Ronconius rationis trutina ponderare Theodati mores ab eodem Procopio paulò antè recensitos his verbis. *Theodatus interea oratores qui ad se venerant ex Bizantio nullius momenti iam facere, vt qui suaptè natura propensior ad perfidia esset, & animi planè inconstans, quippè quem præsens fortuna temere semper ac præter decoris, & officij dignitatem, vel in nimiam trepidationem impelleret, vel è contra in audaciam ineffabilem*; Eiusdem Theodati perditissimos mores latius describit Ioan. Magnus Episcopus Vpsal. *l. X. Histor. Gott. cap. 7. vsque ad X.* vbi eum Hæreticum, summi Pontificis contemptorem, tyrannum, vxoricidam, & perfidum appellat, nec ab eo dissentit. Card. Baron. *in annal. ad annum* 536. Ex tanto igitur vitiorum monstro accipient Christiani Principes eruditionis exempla? Hæc longè facessant, & à te potissimum Cardinalis Ampissime, qui nomine Sanctissimi Pontificis Christianam rempublicam moderaris.

Nec ad conuellendam auctoritatem iuris gentium, quo præcipuè nitimur, sat est apud aliquas nationes secus aliquando fuisse seruatum; nam & D. Isid. relatus *in d. can. Ius gentium prima distinc.* sic ait: *Hoc inde ius gentium appellatur, quod eo iure omnes ferè gentes vtantur*; Hinc propterea ponderans Suarez *de legib. l. 2. c. 19.* vim illius dictionis *ferè* sic doctissimè pronuntiauit. Non esse necessarium, vt ius gentium sit commune cunctis omninò gentibus, etiam seclusa ignorantia, & errore; sed satis esse, vt ferè omnes gentes benè institutę illo vtuntur. Quocirca nullius omninò erunt ponderis exempla barbarorum Principum, qui ob animi impotentiam furori habenas aliquando relaxarunt.

Nec dici potest ius gentium nobis refragari, quòd cum illud fuerit ad humanam societatem conseruandam tacito omnium populorum consensu firmatum; eo vtique legatis, vel ipsorum famulis minimè sit concessum, vt liceat impunè debacchari, & pleraque in publicæ pacis iacturam moliri; Etenim nec nos vnquam legatis ipsis eorumue famulis impunitatem, ac veniam tribuendam esse diximus; sed & eos (sic dicere fas sit) maiori pœna dignos esse putamus; quòd ad conciliandam, & mutuis officijs augendam alterius Principis beneuolentiam destinati ipsum potius turbis, ac seditionibus ad odium compellere voluerunt.

Cæterùm in eo à Ronconij sententia discedimus; dum ille putat, legatos Regis, & Principis liberi, eorumque clientes, & famulos, a Principe, ad quem missi fuerunt, commeritis pœnis esse plectendos; nos autem è contra censemus eos, si fortè ad euitandum maius periculum in carcerem coniecti fuerunt, mox ad eorum Principes esse remittendos; nam credendum est fore, vt pro iustitiæ cultu in sontem hominem grauiter animaduertant.

Porrò id faciliùs asserendum est in causa Rouerei Christianissimi Regis oratoris familiæ adscripti, de qua loquitur Ronconius, cum ille sit ex Gallia oriundus.

Potuissent equidem omitti, quæ Ronconius, vt animum tuum, Cardinalis Eminentissime magis incitaret ad pœnam, de Rouerei criminis atrocitate conscripsit. Perduellem scilicet esse eum; quia è lictorum manu ad triremes damnatum eripuit: nam & id iure communi inspecto est ab omni veritate alienum, quando ereptus non erat reus læsę Maiestatis; vel quando eripiens non eo consilio exemit, vt iurisdictionem Principis turbaret; sed vt amicum ab imminente pœna subtraheret *glos. l. cuiusque in verbo reum ff. ad l. Iul. Maiest. & est communis opinio Farinac. q. 30. num.* 103.

Hortabatur olim Eugenium Summum Pontificem D. Bernardus in libro 3. de consideratione, vt omnes Pontificiæ gubernationis actus triplici ponderatione dirigeret; Primum num aliquid liceret, deinde an deceret; postremò numquid expediret. Ego quidem officio meo satisfecisse videor, cum Ronconij confutata sententia oratoris Regij immunitatem defendi, & nihil durius in Rouereum decernendum esse demonstraui. An verò, Cardinalis sapientissime quidquam attentare deceat, aut expediat, dum de Christianissimi Regis maxima indignatione vereri possumus tuum erit iudicare.

Ego quidem, si quidquam seuerius in Rouereum constituatur, existimo fore, vt non solum Galliæ Rex, sed omnes Principes, quorum oratores resident in Curia, mirificè commoueantur, & communibus officijs, & studijs, ac etiam armis, si opus fuerit, ad tuendam legatorum dignitatem conspirent. Iam nunc totius Galliæ expostulationes audire videor, quòd Summus Pontifex, cuius præcessores à Pipino Francorum Rege in Romana ditione gladium Imperij, & potestatis temporalis acceperunt, & deinde ab alijs ereptum Caroli Magni Galliæ Regis armis iterùm vendicarunt auctore Cardin. *Baron. ad ann.* 755. *&* 773. *& sequents*, nunc eumdem gladium ad inuictissimi Ludouici XIII. Galliæ Regis dignitatem iugulandam adhibeat.

His dictis dissertationi meæ finem imposui. Tunc verò Cardinalis, qui me loquente animo veluti perculsus semper obmutuerat, his propemodum verbis repentè silentium abrumpit. Nec meæ existimationi notam inuri, nec Pontificiam patrui mei Maiestatem in contemptum adduci patiar.

Sed tunc illi legendum obtuli D. Bernardum *in l. 4. de consider. ad Eugen. Papam*, vbi sic piè admodum, & disertissimè loquitur.

Inter hæc tu Pastor procedis deauratus tam multa circumdatus varietate, oues quid capiunt? Si auderem dicere, demonum magis, quam ouium pascua hæc. Scilicet sic factitabat Petrus? sic Paulus ludebat? Vides omnem Ecclesiasticum Zelum feruere sola pro dignitate tuenda? Honori totum datur, sanctitati nihil, aut parum; Si causa requirente paulè summissius agere, ac socialius te habere tentaueris; Absit, inquiunt, non decet, temporì non congruit, Maiestati non conuenit; Quam geras personam attendite. De placito Dei vltima mentio est, pro iactura salutis nulla cunctatio. Nisi quòd sublime est, hoc salutare dicamus, & quod gloriam redolet, id iustum. Ita omne humile probro ducitur inter Palatinos. Hactenus D. Bernardus.

Hæc ea sunt Sanctissime Pater, quæ cum amplissimo Cardinale Barberino disserui.

Porrò cum nullum aliud mihi consilium fuerit in hac causa, quàm vt veritatem ab inanibus Ronconij obiectis defenderem; propterea eiusdem etiam veritatis impetus me vel inuitum compulit, vt & ipsam meam dissertationem ad te perscriberem; cum Christum illum auctoritate referas in terris, qui se hoc præclarissimo, ac diuino veritatis nomine nuncupauit. Itaque pedibus tuis aduolutus humiliter peto, vt qualemcumque hunc meum laborem, quem pro tuenda veritate, quinimò & tua sententia suscepi, æqui bonique facias, meque Apostolica, ac Sacrosancta benedictione communias.

CONSVLTATIO CXII.

An professus in vna Religione transiens ad aliam, quæ dubitabatur, vtrum fuerit approbata à Sede Apostolica, à qua deinde suppressa fuit, teneatur redire ad primam, vel ingredi aliam Religionem approbatam?

1 PArs affirmatiua videtur probari primò, quia quilibet legitimè professus & Deo sacratus in Religione approbata de iure diuino & canonico tenetur seruare quod promisit, & si recedit ab instituto, cogendus est ad regressum. Ex iure quidem diuino psal. 75. *Vouete & reddite Deo vestro.* Et Eccles. 5. *Si quid voueris, Deo ne moreris reddere.* Ex iure autem Canonico 20. q. 3. *cap. Proclnus*, & desumitur ex Concilio Tolet. 6. *cap.* 6. vbi præcipitur, desertorem instituti regularis cogendum esse ad reditum. Igitur ex vi professionis iam emissæ in prima Religione eiusmodi professus tenetur in clausura permanere, & ad eam est cogendus.

2 Neque per transitum illum ad aliam Religionem, vel per diploma suppressionis eiusdem Religionis dictus professus remanet dispensatus à clausura & disciplina regulari, sicut remanent alij Religiosi in ea Religione professi. Quia hic professus in ea Religione nullum ius acquisiuerat, sed permanebat illicitè, & contra iura, cum transitus ipsius à prima Religione ad secundam fuerit illicitus & contra canones, ac proinde non potest gaudere priuilegio, quod per Diploma suppressionis conceditur illis professis.

3 Nam vt transitus ex vna Religione in aliam sit licitus & secundum canones, debent in eo seruari quæ statuta sunt in iure Canonico, vt *in cap. Mandamus, c. statuimus* 19. *q.* 3. & præcipuè *in cap. Licet de regul.* nimirum, vt sit ad Religionem arctiorem, frugem vitæ melioris, & iusta intercedat causa. Quorum nullum intercessit in transitu huius professi ad secundam Religionem. Fuit igitur illicitus & contra Canones, ideòque censendus non est professus secundæ Religionis, neque potest frui dispensatione, illius professis concessa.

4 Primum patet. Quia Religio illa nec erat Religio, nec arctior. Nam vt aliqua coadunatio fratrum sit Religio petit inter cætera, vt sit approbata à Sede Apostolica, vt notat disertè D. Thom. *in* 4. *d.* 38. *q.* 1. *ar.* 2. *quæstiunc.* 3. in specie, & *ad* 3. Nauar. *comm.* 1. *de Regul. n.* 18. Lezan. *in sum. quæst. regul. to.* 1. *cap.* 2. Sanch. *lib.* 5. *in decal. cap.* 4. *n.* 86. Suar. *to.* 3. *de Relig. lib.* 2. *de relig. stat. essent. cap.* 15. Mirand. cum alijs, quos congerit *in Man. Pral.* Qui docent non esse satis emittere vota essentialia, nisi solemnizentur in aliqua Religione approbata. Et liquet ex decreto Innocentij III. in Concil. Later. *cap. fin. de relig. dom.* & Gregorij X. in Concil. Lugd. *cap. vn. eod. tit. in* 6. ac item habetur ex *cap. vn. de vot. in* 6. ex *Clem. vn. de relig. dom.* & *Extrau. Sancta Romana eod. tit.* Quæ omnia iura non solum habent vim prohibendi, ne instituatur Religio absque approbatione Sedis Apostolicæ, sed maximè habent vim irritandi, itaut validè, & legitimè sine tali approbatione institui non possit, vt luculenter ostendit Suar. *lib. cit. c.* 16. *n.* 19. ex D. Thoma, Caietano, Summistis communiter & Glossa, ita vt nec Doctores, nec Cardinales, nec ipse Pontifex contra eiusmodi Canones statuere potest absque derogatione speciali. Rot. *dec.* 122. *per tot. p.* 1. *diu.* quæ habet concordantes. Illa autem Religio non erat approbata, vt constat ex diplomate suppressionis. Immò ex hoc capite docet Pontifex se illam supprimere. Igitur non erat Religio, & sic deficit prima conditio, vt scilicet transitus sit ad Religionem approbatam. Quare necessario sequitur, quod huiusmodi professus non desinit esse Religiosus primæ Religionis. Sola enim secunda professio ritè facta extinguit primam, & transfert professum ab vno ad alium statum irreuocabiliter, vt docet Syluest. *v. Religiosus* 4. *q.* 5. Tabien. *eod. v. n.* 74. Mirand. *to.* 1. *Man. q.* 31. *p.* 9. §. 1. *n.* 2. Bordon. *resol.* 29. *q.* 16. *n.* 57.

5 Alterum etiam probatur. Nam siue per arctiorem intelligatur status perfectior ratione instituti, seu finis, vel profectus spiritualis, vt vult Syluest. *v. Religio q.* 1. & Nauar. *comm.* 4. *de regul. n.* 2. siue durior, strictior, ac asperior ratione macerationis, & austeritatis, Religio illa nequit esse vel dici arctior prima Religione. Non ratione instituti, quia non erat addicta vitæ actiuæ, vel contemplatiuæ, neque proximorum profectui, sicut Religio prima, quæ incumbit orationi, studijs, choro, sacramentorum administrationi, prædicationi, alijsque huiusmodi exercitijs, quæ à secunda Religione non poterant exerceri. Neque ratione asperitatis dici poterat arctior. Nam Religio prima mancipata est strictæ & rigorosæ obedientiæ, paupertati, alijsque obseruantijs regularis disciplinæ, quæ omnia secunda Religio obseruare non poterat, cum in ea non fuerit præscripta & probata forma obseruantiæ. Ergo ex defectu huius conditionis pro transitu ad Religionem arctiorem requisitæ ex præfato *cap. Licet*, transitus iste fuit etiam contra Canones.

6 Neque intercessit conditio illa requisita ex *d. cap. Licet*, nempe quod transitus sit ad frugem vitæ melioris. Nam campus sterilis nequit dare frugem meliorem. Talis enim videtur fuisse nascens illa Religio respectu prioris Religionis, quæ optimam vitæ frugem in suis alumnis promit, cum eos in orationis, ieiunij, silentij, obedientiæ & eiusmodi mortificationum operibus assiduè exerceat, ex quibus vitæ perfectio emanat. Vnde D. Bernardus loquens de Religione *in lib. de precept. & dispensat.* inquit: *ob perfectam mundi abrenunciationem, ac singularem excellentiam vitæ spiritualis, quæ præeminet vniuersis vitæ humanæ generibus huiusmodi conuersatio professores, & amatores suos Angelis similes, hominibus dissimiles facit. Immò diuinam in homine reformat imaginem, configurans nos Christo.* Quæ omnia in Religione illa, viuente sine forma, & canone vitæ religiosæ reperiri nequiuerant. Et sic nequit dici fruges melioris vitæ hæc forma viuendi, ac proinde ex defectu status perfectioris ad Religionem illam, quæ à Summo Pontifice non fuit iudicata proficua, transitus non fuit licitus & iuxta Canones, sed contra illos.

7 Ac demum in tali transitu non intercessit vltima conditio taxata *in d. cap. Licet*, nimirum iusta causa, sine qua nullus est transitus. Nam neque in petitione exposita S. Congregationi Regularium manifestata fuit à petente causa talis transitus, neque explicata in licentia obtenta à d. S. Congregatione. Igitur præsumitur nullam adfuisse causam talis transitus, alioquin fuisset exposita, vt per talem expositionem magis facilem illi redderet licentiam transeundi. Ex defectu itaque huius conditionis transitus ille à Religione approbata ad Religionem vix ortam, & toleratam est nullus, & consequenter permansio in illa fuit semper illicita, & contra iura. Ex stylo enim Curiæ, & ex decreto S. Congregationis causa debet exprimi, de quo testantur Quaran. *v. Monasteria & Conuentus*, §. *Quoad transitus*, Barb. *in sum. Apost. dec. v. Transitus regularis n.* 14. Donat. *in prax. to.* 1. *p.* 2. *tr.* 5. *q.* 48. *n.* 2. & est consentaneum Constitutioni Gregorij XV. quæ incipit *Onerosa.*

8 Nec suffragatur huiusmodi professo asserere, quod ipse iam exposuit S. Congregationi Regularium suam voluntatem transeundi ad secundam Religionem, non manifestando causam iustam, neque alia requisita, & tamen obtinuit licentiam transeundi. Ex quo enim S. Congregatio visa est vti potestate Pontificia, vel quasi Pontificia, dispensauit in transitu huiusmodi ad laxiorem non confirmatam, & sine causa. Vnde tam transitus, quàm permansio videntur continere validitatem. Id inquam non suffragatur. Nam quicquid sit, an Pontifex dispensare possit sine causa in votis solemnibus Religionis, quod negant omnes ferè Theologi cum Altisiod. Albert. D. Thom. & alijs, cùm in iure diuino nequeat dispensare creatura; verùm etiamsi possit, vt defendunt alij cum Azor. *in Instit. moral. lib.* 1. *cap.* 7. & cæteri ab eo citati, quibus assentior, regulariter tamen Pontifex non vtitur hac potestate, sed operatur iuxta regulas Canonum. Et hoc idem, vt quotidiana docet experientia, exequitur S. Congregatio Regularium negotijs præposita, quæ numquam intendit in iure aliquo, & multò minus diuino dispensare, sed operatur secundum Canones. Immò in decreto pro concessione gratiæ dicti professi præcepit S. Congregatio seruari Constitutionem Sixti V. pro huiusmodi transitu, volens eumdem remanere obligatum ad quartum votum emissum in priori Religione. Itaque S. Congregatio in tali concessione non intendit dispensare in iure siue Canonico, siue diuino, sed voluit vti ordinaria facultate ac formula dispensandi.

Pariter

9 Pariter nec diploma suppressionis d. Religionis, & dispensatio à clausura aliquod subsidium affert dicto professo. Tum quia illicitè & contra iura in ea manebat ex supradictis. Tum etiam quia dum Pontifex concessit congregatis illis, vt viuant extra clausuram sub Episcoporum obedientia, non dispensauit cum eis in votis alicuius Religionis, quia nulla erant, sed declarauit tantùm quod non erant Religiosi, & ad Regulam Religionis non erant adstricti, qoia Religionem professi non erant in re, sed in spe, putantes aliquando formam illam vioendi habituram vim Religionis, si Pótifex annueret. Ideòque ipso non annuente, sed abrogante Institutnm illud, non dispeosauit in Religione, nec In votis Religionis, sed reliquit eos, vt erant, obligatos ad simplicia vota. Ex hac autem abrogatione & suppressione, immò verius negatione consensus Pontificis non potest huiusmodi professus ioferre, quod comprehendatur etiam ipse in Diplomate illo suppressionis. Quia ipse erat verus Religiosus, cum quo non dispensatur per licentiam illam concessam Congregatis non Religiosis. Pontifex enim loquutus fuit de Religiosis, qui vota regularia emiserant in Religione suppressa, non autem de illis, qui prius professi fuerant in alia. Nam isti per primam professionem fuerant absoluti à iurisdictione Ordinarij, & obnoxij primæ Religioni, ideòque non censetur, Pontificem voluisse derogare iuri per priorem Religionem in hunc professum acquisito ex traditis per Rotam coram Buratto *dec*. 510. *per tot*. præsertim *sub n*. 5. Quoniam sicuti primæ Religioni remanent reliquiæ obligationis respectu alimentorum præstãdorum Monacho, quatenus Religio ad quam ille fuit translatus esset colapsa ex Butr. *in d. cap. fin. de regular*. ita quoque residere debet penes ipsum ius obseruantiæ votorum erga Religionem.

10 Hinc, etiamsi fuisset vera Religio, oihilominus, ea extincta, huiusmodi professus reincidit in obseruantiam primæ. Quia per secundam professionem vota non sunt sublata quoad substantiam, sed suspensa quoad accidentalia dumtaxat. Nec derogatio facta à Pontifice liberat eumdem professum, quia est facta quoad vincula Religionis extinctæ, nõ quoad alia si quæ adsunt. Quando enim plura vincula concorrunt non sufficit vnica derogatio. Gonz. *glos*. 13. *n*. 47. *& seqq*. Duran. *dec*. 5. *n*. 10. & passim alibi. Et licet concedatur d. professo, quod sine dolo malo, ac bona fide transierit ad dictam Religionem, quod non debet præsumi, quia tenebatur scire, quæ sunt sui iuris, ille tamen transitus fuit ad statum religiosum, & mutatio Religionis ad Religionem. Igitur ista bona fides, adueniente scientia, non potest reddere illum non Religiosum, sed relinquit eum cum onere Religionis, à qua non dispensauit Pontifex per diploma illud suppressionis congregatorum, qui non erant religiosi. Quia dispensatio à Religione, facienda à Pootifice requirit grauem & manifestam causam.

11 Ad illud autem, quod adducitur, oempe secundam Religionem constare fuisse approbatam ex Oraculo Pontificis, de quo testatur Cardinalis S. Angeli, facilè respondetur, oracula omnia fuisse sublata per Vrbanum VIII. etiamsi signata fuisent manu Cardinalium, vt in eius Constit. 119. §. 2. Nec aduersantur Doctores diceotes, credendum Oraculis, sicuti Constitutionibus, quod speciatim asserit Donat. *d. to*. 1. *tr*. 15. *q*. 3. Nam ipse statim *in tr*. 16. *q*. 1. dicit antiquitus ita fuisse, sed reuocata postea ab Vrbano VIII. cuius declaratoria in ordine 139. non loquitur indistinctè, sed tantum quoad ea, quæ pertinent ad munus, & officium illorum Officialiũ, qui de Oraculis testati solent & posunt, quemadmodum sunt Cardinales Camerarius, Cardinalis Vicarius, Gubernator Vrbis, ac similes. Atqui approbatio Religionum non pertioet ad aliquod officium; ideò sub ista exceptione non potest comprehendi Cardinalis, qui circa Religiones oullũ habebat officiũ.

12 Quare minus officit quod obijcitur de effectu consumato. Quia licet Constitutio Gregorij haberet istam restrictionem, tamen in Constitutione Vrbani fuit indistinctè dispositum de omnibus, ac proinde reuocata etiam censentur quoad effectus futuros, & declaratio, super qua aliqni fundantur, loquitur tantum secundum terminos Constitutionis Gregorianæ, non secundum terminos Vrbanæ, vt rectè more suo dilucidat Lezana *to*. 1. *quæst. regul. cap*. 3. *nu*. 21. & Nouar. *in Lucer. v. Priuilegia n*. 6.

13 Quæ quidem conclusio vera est. Quia Constitutio Vrbana emanauit ad ampliandam Constitutionem Gregorianam, vt patet ex proemio, eamque reuocauit in non innouatis, vt *in* §. 6. ibi: *Non obstantibus præinsertis literis huiusmodi* &c. Itèm: *In genere vel in specie*. Limitationes enim primæ Constitutionis censentur abrogatæ in secunda, Bartol. *in Constit. Ad reprimendum verb. Non obstantibus in fin*. Felin. *in cap. Nonnulli num*. 21. *limit*. 1. *de rescript*. Marescot. *lib*. 2. *cap*. 40. *n*. 6. Eo præsertim quia stante clausula soblata, non possunt vires extinctionis in dubium reuocari, nec potest allegari, quod hodie constet de confirmatione, stante alia clausula quod de subreptiooe, vel obreptione dari non possit, Andr. *dec*. 62. *n*. 6.

14 Ex quibus apertè colligitur, qnod cùm hic professus noo legitimè; neque licitè, sed contra iura transierit à Religione ad non Religionem, siue ad Religionem extinctam, tenetur ad clausuram, & vitam regularem regredi vsque dum, iusta exposita cansa, dispensationem legitimam obtinuerit à Ponsifice, ne aliter permanens in habitu presbyteri sæcularis sit desertor regularis Instituti & apostata.

15 Nihilominus perstandum censeo in sententia negatiua. Quia cum huiusmodi Religiosus de consensu primæ Religionis, & cum licentia, & authoritate S. Congregationis ad secundam ritè ac legitimè transierit, vtique remansit omninò solutus & liber à votis & vinculis prioris Religionis, & ipsa pariter libera ab obligationibus erga eum contractis. Ita Sanch. *in decal. lib*. 6. *cap*. 7. *n*. 86. Bordon. *de profess. regul. cap*. 2. *q*. 72. Bonac. *to*. 1. *tr. de Clausur. q*. 2. *pun*. 9. §. 4. *diffic*. 1. *n*. 1. *&* 3. & prosequitur Castro Pal. *p*. 3. *tr*. 16. *disp*. 3. *pun*. 17. *sub princip*. Pelliz. *in man. regul. to*. 1. *tr*. 1. *cap*. 1. *n*. 34. *& tr*. 3. *cap*. 5. *sect*. 1. *n*. 11. Barbos. *in collect. super cap. Licet n*. 87. *de Regul*. Botiglier. *de renunciat. cap*. 2. *theor*. 17. *n*. 14. & alij multi.

16 Quod adeo verum est, vt prior Religio post emissam validam professionem in secunda non teneatur amplius recipere vel alere transeuntem, si ad ipsam redierit, vt rectè Sylnest. *v. Religio* 4. *q*. 5. Sanch. *loc. cit. n*. 104. Bonac. *sup. n*. 4. Pelliz. *ibid. tr*. 3. *cap*. 5. *sect*. 3. *n*. 105. & confirmat Donat. *in prax. rer. regul. to*. 1. *p*. 2. *tr*. 5. *de transl. q*. 52. *n*. 8. *& seq*. Bordon. *resol. regul. to*. 1. *resol*. 29. *n*. 57. Qui omnes concludunt, quod prior Religio solùm tenetur recipere exeuntem, si reuertatur ante professionem, vel post professiooem in secunda oolliter ac irritè emissam.

17 Quin etiam casu, quo ipse vellet, ac posset ad priorem licitè redire post emissam professionem in secunda, indigeret noua professione, perinde ac si denuò efficererur religiosns. Quia priora vota remanserant extincta per professionem in secunda Religione; ideòque necesse est, vt reuersus ad priorem iterùm profiteatur, seque subijciat illius superioribus, à quibus se exemerat, vt egregiè tradit Bordon. item *supra cap*. 2. *n*. 72. *& resol*. 57. *n*. 73. & concinit Donat. *ibid. q*. 52. *n*. 11. & ex Canonistis asserit Panorm. *in c. Abbate n*. 5. *de verb. signif*.

Idqne quidem perspicnè habetur ex diplomate suppressionis istiusmodi Religionis. Ex eo enim liquet, Pontificem cogitasse, ac sciuisse, quod in d. Religione aderant translati ex alijs Religionibus, vt ostendunt illa verba: ex alijs Religionibus etiam Mendicantium professos ad se transeuntes recipere consueuerint. Item quod Religio suppressa non esset approbata à Sede Apostolica; ibi: *Et quamuis de sui fundatione, & erectione huius Sedis Apostolica authoritate legitimè facta per scripturas, & relationes nuper exhibitas minimè docuerit*. Et tamen his non obstantibus voluit, & disposuit quod omnes recepti in d. Religione possint viuere in sæculo snb potestate Ordinariorum; ibi: *Congregationem huiusmodi perpetuo supprimimus, & extinguimus, ac Religiosos Congregationis suppressæ huiusmodi, qui in eadem Congregatione vota regularia emiserunt, quoad vixerint omnimodæ iurisdictioni, & obedientia Ordinariorum locorum subijcimus*. Quibus verbis intelliguntur liberi à Religione & subiecti Episcopo in sæculo, vt rectè Nauar. *de Regular. comm*. 2. *num*. 37.

18 Quamobrem non potest opponi, neque prætendi, quod huiusmodi professus teneatur redire ad Religionem prætextu quod ipse esset translatus ex alia Religiohe, & quod Religio suppressa non esset approbata, dum Pontifex his omnibus cognitis, & perpensis, voluit nihilomiuus, quod possit permanere in sæculo sub iurisdictione Episcopi cum clausula sublata, & decreto irritante, quæ adimunt omnem iurisdictionem, & impediunt, ne possit aliter indicari, nec impetrari. Rota coram Seraph. *dec*. 1020. *n*. 1. & coram Buratt. *dec*. 831. *n*. 4. *& dec*. 77. *n*. 9. *p*. 5. *& dec*. 168. *n*. 8. *p*. 6. *recent*. ac passim alibi. Satisque est Pontificem sciuisse in hac Religiooe

ligione consueuisse recipi translatos ex alijs Religionibus, vt quoad illos censeatur etiam dispositum; quia ad hunc effectum sufficit eum cogitasse in genere quod in illa poterant adesse translati, vt prudenter Rot. *dec.24.n.9. & dec.100.n.30.p.5. & dec.222.n.6.p.7.rec.*

20 Quæ verò superiùs obijcebantur parum habent efficacitatis. Nam si discutietur qualitas dictæ Religionis, concurrunt omnia requisita ad veram, & propriam Religionem constituendam. Illa enim fuit erecta ab initio sub certa regula, & vno Rectore de triennio in triennium eligendo independenter ab Ordinario, fuitque approbata à Paulo III. & confirmata à Iulio etiam III. Deinde Cardinalis Farnesius maior Pœnitentiarius anno 1562. ex speciali mandato Pontificis, sibi viuæ vocis oraculo dato, concessit eidem Congregationi licentiam, & liberam potestatem, vt eam ingressi solemnem professionem trium votorum in manibus Rectoris pro tempore emittere possint, & disposuit, quod ex dictis votis adstringantur, sicut alij Religiosi. Et ita patet emitti tria vota in communitate approbata à Sede Apostolica, & quod acceptantur à Rectore, in cuius manibus emittuntur cum traditione, & subiectione personæ, sub iurisdictione, & potestate certi superioris. Quæ sunt requisita ad substantiam, & essentiam veræ, & propriæ Religionis ad differentiam eorum, qui emittunt dicta vota sine authoritate Pontificis in communitatibus non approbatis à Sede Apostolica iuxta *cap. Cum ad monasterium in fin. de relig. dom.* & asserit Nauar. *conf. 6.n.2. de Regul.lib.3.* Gratian. *discept.457.n.24.* Marant. *resp. 3. n. 35.p.4. & resp. 17.n.15. & 16.p.5.* egregiè Sperel. *dec. 2. num.47.* Adden.ad Gregor. *dec.87. n.14.* Duran. *dec.308.n.7.* Rot. *decis. 216. num.3. p. 2 diu.* & latè præter cæteros Sanchez *in Decal.lib.5.cap.1.n.16. & seqq.* Less. *de iust. & iur. lib.2. cap.41.dub.1. per tot.* Pellizar. *in man. regul. to.1. tr.1. tot. cap.1.* Castropal. *d.p.3. tr.16. de stat. relig. disp. 1. pun.1.* Quod fusius, & luculenter, vt solet, confirmat Suar. *de Relig. to. 3. lib. 2. disp. 3.* & explicatius ex instituto tradit Tappia *in auth. Ingressi cap.5.n.3. C. de sacros. Eccles.* Azor. *Instit. moral. p.1. lib.13. cap. 1. q.8.* Iacob. Morand. *in addit. ad 7. tom. Surij sub die 23. Ianuary.* Tambur. *de iur. Abbat. to.2. disp. 24.q.4. n.8.* Marul. *in Ocean. Relig. lib. 5.* Ioseph Michel. *in thesaur. Relig.* itemque alij ab ijs allegati. Enimuerò sub eadem ferè formula verborum fuit approbata à Sixto V. Religio Clericorum regularium minorum per eius Constitutionem 81. in Bullario nouo, & Religio Conuertitarum Vrbis à Leone X. in eius Constitutione 34. ac aliæ plures apud Bordon. *resol. regul. to.2. resol. 86. num.150. cum seq.*

21 Nec illud nos mouere debet, nimirum quod licentia non emanauit ab ipso Pontifice, sed à summo Pœnitentiario. Quoniam iste eam non concessit vti Cardinalis, neque authoritate propria, sed ex mandato Pontificis, & ex eius viuæ vocis oraculo. Vnde perinde est ac si ipse Pontifex concessisset. Quia actus attribuitur mandanti, non exequenti ad textum *in cap. Cum aliquibus de rescript. in 6.* Et huiusmodi literis emanatis vigore oraculi viuæ vocis plenè creditur, præsertim cum prodierint in præsentia Pontificis, ideòque dicuntur Constitutiones Pontificiæ, habentque eandem vim, quam literæ Apostolicæ, vt benè probant Rodriq. *quæst.regul.to.1.q.4.ar.5. & to.3.q.22. ar.1. & 2.* Bordon. *resol.regul.3.n.1.* Donat. *to.1.p.1.tr.15. de Oracul. viu. voc.q.3.n.2.* & aduertunt Pottel. *in dub. regul. v. Viuæ vocis oracula n.2.* Lezan. *in sum. quæst. regul. to.1.cap. 3. n.21.* Nouar. *in Lucer. Regul. v. Priuilegia n. 1.* Peyrin. *tom.1. priuileg. ad constit.17. Iuly II.n.1.* passimque alij.

22 Itaque facilè euentilantur quæ contra reuocationes Oraculorum viuæ vocis referuntur. Constitutio namque Pij IV. non aptè adducitur. Quia licentia concessa Religioni suppressæ est anterior. Et ideò non comprehenditur sub dicta reuocatione posteriori. Nam Pontifex *in §.27.* expresse, declarat reuocare solummodò concessiones, illas, quæ in futurum emanarent viuæ vocis oraculo, vt ostendit dictio *Deinceps*, ibi: *Gratias, & expeditiones deinceps ab eodem officio Pœnitentiariæ pro tempore emanandas*. Quæ verba denotant tempus futurum, & confirmant oracula antecedentia. Menoch. *conf.462.n.11.* Honded. *conf.66.n.3. & seq.* Enriq. *conf.75.n.2.* Rot. *coram Caual. dec.566.n.2. & 4.*

23 Constitutiones verò Gregorij XV. & Vrbani VIII. quæ reuocationem extendunt etiam ad Cardinales non comprehendunt actus effectum sortitos, plenèque consumatos iuxta veriorem, & communem sententiam, vt in terminis Cõstitutionis vtriusque Pontificis latè prosequitur Donat. loco proximè adducto *p.1.tr.16.q.4. n.1. & seq.* Peyr. *to.2. priuil. Minim. ad Constit.3. Gregor. XV. n.1. & to.3. ad Constit.18. alias 28. Vrbani VIII.n.4.* Bordon. *quæst.regul.p.1.q.31.n.8.* & plenius probat Castel. *de elect. cap.6. n.37.* vbi refert resolutionem S. Congregationis Episcop. & regul. Lezan. & Nouar. ille *in quæst. regul. to.1.cap.3. n.21.* hic *in ver. Regularium Priuilegia n.9.* dubitantes dumtaxat de illis oraculis, quæ recipiunt suam perfectionem in tempus futurum, habentque tractum successiuum.

24 Præterea in ijs declaratur non comprehendi Officiales, & Cardinales, quibus ratione officij credi debet, qualis erat eo tempore Cardinalis S. Angeli, cui vti assumpto ad officium Pœnitentiarij credi debet, vt firmat Gen. *de script. priuat.lib.3.tit.de lit. Apostol.n.9. & 10.* Cæsar de Grass. *dec.1. n.10. & 13. de præb.* Rot. *in rec. dec.630. n.2. p.4. & in Mediolanen. Canonicatus 17. Iuny 1641. coram Panzirolo*, & specialiter in terminis Cardinalis Pœnitentiarij concedentis licẽtiã transeũdi ad arctiorẽ, vel æqualẽ statuit Zabarel. *cons.28.n.4.*

25 Hinc porrò non obstat, quod fundatio nouarum Religionum prohibita fuerit in Concilijs Lateranensi, ac Lugdunensi. Quia non solum in licentia emittendi tria vota, adest clausula non obstantibus, per quam intelligitur derogatum Concilijs. Rot. *in rec. dec.687.n.24.p.2.* & coram Martin. Andr. *dec. 100. n.26.* Garz. *de benef. p.5. cap.8. n.87.* Verum etiam quia, dum Pontifex in dictis locis prohibet, ne quis in posterum nouam fundet Religionem, loquitur de fundantibus Religiones ex se ipsis, non autem comprehẽdit illas, quæ approbantur à Sede Apostolica, vt expressè declaratur text. *in d.cap.vn.in fin.* ibi: *Qui nullam confirmationem Sedis Apostolicæ meruerunt*, & explicant Less. *de iust. & iur.lib.2.cap.41. dub.1.n.15.* Suar. *de Relig.to.3.lib.2.cap.16.n.1.* & prosequitur Ricciul. *de iur.person.lib.8.cap.4.n.5.*

26 Minus vrget aliud motiuum, quod approbatio Religionis non sit delegabilis instar Canonizationis Sanctorum. Quia, quicquid sit de veritate huius placiti, quod non videtur tutum, cùm Religiones omnes sint de iure positiuo, in quo Pontifex quicquid vult, disponere potest. Menoch. *de arbitr. cap.421.n.18. & 19.* Ricciul. *d.l.8.cap.4.n.2.* Tunc quidem admittendum est, quum Pontifex dat alicui facultatem approbandi Religiones in genere. Quo casu esset veluti trãsfundere suam potestatem in alium, & approbatio Religionum non penderet à iudicio Pontificis, sed Iudicis delegati. Secus verò quando Pontifex committit alicui, vt approbet certam, & determinatam Religionem suo nomine, suaque authoritate. Hoc enim euentu Pontifex censetur prius approbasse, & delegatus declarare ac exequi eius approbationem tamquam purus minister & merus executor. Quod fieri posse, vt in terminis Canonizationis alicuius Sancti, quæ maius opus est quàm approbatio Religionis, affirmant Pannin. *in relat. Canonizat. S. Bonauenturæ*, §. *Adducuntur* & alijs, quos refert ac sequitur Castel. *de certitud. Sanct. cap.38.§.4.in fin.* ibi: *Nisi accedat super his specialis & expressa facultas Sedis Apostolicæ*. Et §. 6. tradit, quod facultas canonizandi Sanctos olim concessa fuerat Episcopis à Sede Apostolica. Et *n.39.§.1.* inquit: *Nisi intercedente authoritate speciali Papæ*. Et §.2. probat, quod Canonizatio S. Ioannis Chrysostomi fuit celebrata per Cyrillum Patriarcham Alexandrinum authoritate subdelegatã à Summo Pontifice, idque comprobat Troyl. Maluet. *de sanctor. Canoniz. dub.2.n.5.* ac docent alij plures recentiores docti & graues, qui contrariam sententiam tamquam potestatis Pontificiæ coarctiuam reijciunt.

27 Quod si testibus inhærendum est, non desunt Authores, qui asstruunt illam fuisse veram Religionem connumerando eam inter cæteras veras & legitimas Religiones à Sede Apostolica approbatas, quibus standum est. Nam licet non pendeat ab Authoribus approbatio Religionum, sed à Pontifice, ad eos tamen spectat interpretari an ex constitutionibus Pontificijs Religio sit approbata. Quare decisionibus Authorum in puncto loquentibus magis standum est, quàm ratiocinationibus & argumentis Aduocatorũ, vt notat Cyriac. *contr.248.n.21. & seq.* & latissimè Garon. *var. resol. cap.2. n.134.* & pluribus alijs, ac Put. *dec. 66. in fin. p.3. in correct.* Eoque præcipuè quod approbatio Religionum non habet

habet certam formam verborum, sed sufficit quod fiat quomodocumque siue sit expressa, siue sit tacita, siue implicita, siue virtualis, siue præsumpta lapsu longi temporis, vt firmat Ludou. de Angel. *apud Pennot. lib. 2. hist. can. regul. cap. 36. num. 7.* & docet disertè Bordon. *resol. regul. 86. tit. de confirm. Relig. num. 150. & seq.*

28 Hisque præsertim accedit continuata approbatio eiusdem Religionis facta à Romanis Pontificibus, qui ei dederunt Protectores vti veræ Religioni, & à Sacris Congregationibus Eminentissimorum Cardinalium alijsque summis Tribunalibus Vrbis, ac plures alij interuenerunt actus tum iudiciales, tum extraiudiciales cum lapsu longissimi temporis, ex quibus dicitur approbata, vel saltem inducitur præsumptio legitimæ confirmationis, quæ sufficit etiam in hac materia, vt probat Bordon. *vbi supr. d. n. 150. & seq.* Tambur. *de iur. Abbatis disp. 25. q. 1. n. 147.* & Rot. *dec. 216. n. 6. p. 2. diu.* Vnde necesse est dicere, quod illa fuerit legitima Religio, aliter non fuisset tolerata, vt in his terminis tenuit Rot. *diu. dec. 216. n. 6. p. 2.* Vel quatenus adesset aliquod dubium, tolleretur ex dicta inconcussa obseruantia, ex qua Constitutiones Apostolicæ declarantur, Barbos. *de iur. Eccles. vniu. lib. 1. cap. 39. §. 3. n. 119.* & dixit Rot. *dec. 451. n. 3. & dec. 560. n. 11. p. 5. recent.*

29 Nec difficile obiectio illa depellitur, qua opponebatur requiri causam ad transitum laxioris. Nam id procedit de iure communi iuxta textum in *d. cap. licet de Regul.* non de transito ex auctoritate Pontificis, qui potest concedere licentiam transeundi sine causa non solum ad strictiorem, & æqualem, verùm etiam ad laxiorem, vt disertè docet Mirand. *in Manual. Prælat. to. 1. q. 31. ar. 5. concl. 2.* Peyrin. *de subdit. q. 1. cap. 24. sub princ.* Bordon. *resol. regul. 29. n. 14.* Quibus præiuerat Lap. *alleg. 113. n. 3.* & ibi Addit. *lit. G.* qui loquitur in foro exteriori & iudiciali etiam ad effectum contrahendi matrimonium, quicquid sit in foro conscientiæ, in quo solus Deus iudicat, vt distinguendo tenent communiter omnes, nominatim Glos. *in cap. Cum singula 32. §. fin. v. Canonico de præb. in 6.* vbi Gemin. *n. 5.* Franch. *n. 3.* traditque Rebuf. *in prax. de stat. Monach. n. 21.* Nauar. *in cap. Statuimus notab. 4. n. 12. & 19. q. 3.* Gratian. *discept. 434. nu. 6.* Ricciull. *d. lib. 8. cap. 4. num. 1. & 2.* Quia Religiones omnes, vt diximus, sunt de iure positiuo, in quo Summus Pontifex habet summam potestatem. Ac de veritate huius receptissimæ sententiæ apud Canonistas testatur Paris. *cons. 68. n. 47. & seqq. lib. 4.* Quam magis communem appellat Dec. *cons. 22. nu. 5.* eamque probat Donat. *supr. q. 27. n. 1. & seqq.* Pellizar. *superius adductus to. 1. tr. 3. cap. 5. sect. 3. n. 65.* Atque ita intelligendus est Suarez *de Relig. to. 4. lib. 3. cap. 11. n. 14. & 15.* prout rectè se explicat in præcedenti *n. 6.*

30 Et demum cessat penitus quæcumque difficultas ex eo quod Pontifex dedit licentiam transeundi determinatè ad hanc Religionem. Vnde qualiscumque ea est, huiusmodi professus remansit liber. Quia Pontifex non solum potest concedere licentiam transeundi ad arctiorem, æqualem, & laxiorem Religionem, sed etiam potest facere, vt Religiosus non sit amplius Religiosus, & facere de monacho non monachum, Suar. *de Relig. to. 3. lib. 6. cap. 16. n. 5.* annuntque Azor. *to. 1. lib. 12. cap. 7. q. 1.* Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap. 40. n. 141.* Laym. *in theol. mor. lib. 4. tr. 5. cap. 1. n. 8.* Pellizar. *in man. Regul. to. 1. tr. 3. cap. 5. sect. 1. 8.* & alij non pauci. Quæ sententia est communis Canonistarum, teste Nauarro *in man. cap. 12. n. 77.* & ferè communis Theologorum. Satisque est, Pontificem credidisse istam esse veram Religionem; quia sufficit illa communis reputatio. Less. modo citatus *cap. 14. dub. 1. n. 14.*

CONSVLTATIO CXIII.

An possint eligi in Conseruatores Regularium Archiepiscopi, & Cardinales?

1 REspondeo affirmatiuè. Etenim ex Constitutione Bonifacij VIII. *in cap. fin. de offic. Deleg. in 6.* innouata per Gregorium XV. in nouis de Conseruatoribus possunt eligi in Conseruatores Episcopi, eorumque Superiores. Ita post Doctores *in d. cap. fin.* notat Azor. *Instit. moral. lib. 3. cap. 34. q. 4.* Fusch. *de visit. lib. 2. cap. 23. n. 4.* Monet. *de Conseruat. cap. 5. n. 36.* Barbos. *de potest. Episc. p. 3. alleg. 106. n. 8.*

2 Quo casu videntur etiam eligi posse Archiepiscopi & Cardinales, qui sunt Superiores Episcoporum ex *cap. Pastoralis de offic. Ordin.* Glos. *v. Superioribus, cap. Quia periculosum de sent. excom. in 6.* & Glos. *fin. cap. sicut de offic. ordin.* Corrad. *in Templ. omn. Iudic. lib. 2. cap. 4. n. 2.* Et de Archiepiscopis in Conseruatores eligendis expressè Monet. *d. cap. 5. n. 54. & seq.* Quod videtur esse de mente S. Congregationis Concilij, dum declarauit in Conseruatores eligi posse Episcopos, eorumque Superiores.

3 Nec refert, quod tali casu Conseruator esset extra diœcesim. Quod videtur repugnare *d. cap. fin. §. Conseruatores.* Nam si potest eligi Superior Episcopi, & sic etiam Archiepiscopus, necessario sequitur, vt electio sustineatur etiamsi sit extra diœcesim, cùm id veniat in necessarium consequens dictæ electionis, *l. 1. §. Qui habet, ff. de seru. rustic. præd. l. 2. vbi Doctores, ff. de iurisd. omn. Iud.* & plenè Euerard. *in sua centur. in loco à concessione antecedenti.*

4 Et quod dicitur *in §. Conseruatores* procedit quoad exercitium iurisdictionis extra locum deputationis prohibitum, quod si deputatus sit Conseruator in tota Prouincia, potest ex eadem ratione suam iurisdictionem exercere. Quod in terminis benè tradit Monet. *eod. loc. cap. 7. n. 64.* dicens posse Archiepiscopos in suis proprijs Prouincijs, & singulis eorum ciuitatibus ac locis exercere iurisdictionem huiusmodi.

5 Idque ex eo videtur posse comprobari, quia ex eodem *cap. fin.* possunt eligi in Conseruatores etiam Abbates, vt etiam per Azor. *d. lib. 5. cap. 34. q. 4.* & Roderic. *in compend. quæst. regul. resol. 33. n. 2.* dicens de Abbatibus regularibus eligendis. Quia dum textus indistinctè loquitur de Abbatibus, de regularibus etiam intelligit, Moneta *cap. 5. n. 34.* Et tamen possunt tales Abbates esse nullius diœcesis, & sic extra diœcesim. Cum existens nullius non sit nec in diœcesi, nec de diœcesi. Rot. *dec. 207. n. 2. p. 2. diu. & in rec. d. 324. p. 1.* ex Glos. *Clem. 1. §. Volumus v. Diœcesis de for. comp.* vbi Card. Imol. Abb. & alij.

6 Ex quo fit, vt siue attendatur locus deputationis & electionis, siue etiam locus pro quo deputatur, possit etiam Cardinalis siue Episcopus, siue Archiepiscopus hanc iurisdictionem exercere in diœcesi, quæ est de sua Prouincia, Monet. *vbi supr. cap. 7. n. 62.* Maximè si quis non extrahatur vltra vnam dietam proprij domicilij, vt in d. *§. Conseruatores,* & Azor. *ibid. q. 8. in fin.* Vel vltra duas secundum Roderic. *d. resol. 33. n. 6.* vbi ad hoc allegat Constitutiones Clementis VII. Sixti IV. & Gregorij XIII. dietam computantium à finibus diœcesis in qua degit citandus, non autem à continentibus ædificijs, vt *ex d. §. Conseruatores* tradit Azor. *vbi supra,* Portel. *v. Conseruator n. 5.* Mirand. *to. 2. Manual. q. 47. ar. 8. concl. 3.* Regulariter enim dieta commensuratur à fine diœcesis, Rot. *dec. 34. de rescript. in antiq.* ex Glos. *in cap. Statutum v. vnicam dietam de rescript. in 6.* Abb. *in cap. Nonnulli v. 2. not. 2. & cap. Dilectus il 2. n. 3.* vbi etiam Felin. *n. 10. eod. tit.* Menoch. *de arbitr. cas. 206. n. 5.* Atque ita perinde est, ac si esset nominatus existens in diœcesi, cùm huiusmodi distantia de iure non habeatur in consideratione *d. cap. Statutum, §. Cùm verò.*

7 Quod præcipuè locum habet quando electio & nominatio Conseruatoris à Regularibus facta in personam alicuius ex subditis Episcopi diœcesani suum nequeat sortiri effectum propter terrorem persecutionis, minas, ac violentias huiusmodi electo ab Episcopo illatas, nec possint ijsdem Regulares tuto eligere alium subditum Episcopo. Stante enim hac causa tam iusta & legitima possunt Regulares nominare Conseruatorem extra diœcesim & locum, vbi aliàs debuisset nominari. *cap. Statuimus,* & ibi Glos. & Doctores *de offic. Deleg. in 6.* Innoc. *in cap. 2. sub n. 2. de oper. nou. nunc.* Gemin. *in d. cap. Statutum, §. In nullo n. 4.* ibique Franch. *n. etiam 4.* Lap. *alleg. 123. n. 1.* Præsertim quia impedimentum proueniens ex culpa partis aduersæ semper reputatur legitima causa, & excusat ac suffragatur, vt aliquid fiat eo modo, quo fieri potest, *l. Sine hærede, §. Idem iuris, ff. ad l. Rhod. de iact.* Bald. *in l. Diffamari n. 5. in fin. C. de ingen. & manum.* Rot. *coram Papa Gregorio XV. dec. 341. n. 2.*

8 Confirmantur supradicta. Nam aliter frustratoria posset reddi facultas nominandi Conseruatores. Ordinarij enim possent in suis diœcesibus Iudicibus synodalibus, alijsque Clericis vel directè vel indirectè prohibere acceptationem

huius

huiusofficij, quod tamen non est permittendum, ne Regulares careant suo Conseruatore ex dolo & fraude Ordinariorum; atque adeò permittendum est, quod stantibus legitimis causis eligatur Conseruator Metropolitanus ex *d. cap. Statuimus*, vbi Io: Andr. Gemin. Franch. & alij *de offic. deleg. in 6.*

9 Quod etiam facilius procedit si Metropolitanus esset Cardinalis propter eminentiam dignitatis, & quia est omni exceptione maior, poteritque manifestas iniurias & violentias, quæ possent per Ordinarios, atque alios inferri Regularibus, arcere, eosque tueri. Quam ob causam Conseruatores de iure conceduntur, *vt in d. cap. fin.* ibi: *Et à manifestis iniurijs de offic. Deleg. in 6.*

CONSVLTATIO CXIV.

An Patres Visitatores Apostolici Vrbis possint venerabile Hospitale, & Ecclesiam Sanctorum Iacobi, & Idelphonsi inclytæ nationis Hispanorum de Vrbe, facultate sibi demandata, visitare?

1 Videtur, quod admitti non debeant ad visitandum eiusmodi Hospitale & Ecclesiam, salua semper summi Pontificis authoritate, & obedientia, cùm prætensa visitatio sit directè contraria indultis, & concessionibus Apostolicis Regum, ne loca eorum Patronatus sine eorumdem licentia visitentur, & expresè contra S. Concilium Tridentinum *cap. 8. sess. 22. de refor.* præseruans à visitatione Hospitalia existentia sub immediata Regum protectione.

2 Equidem iuspatronatus expresè probatur ex tabella antiqua in qua notatur, quod prima Missa celebretur pro D. Infante Henrico Primo fundatore Hospitalis, quæ inscriptio in antiquis probat iuspatronatus. Glos. *in cap. Cum causam v. Per libros de probat.* in puncto Bald. *cons.* 310. *lib.* 5. Imol. *cons.* 60. Calcan. *cons.* 99. *n.* 8. Dec. *cons.* 135. Lambert. *de Iurep. p. 2. lib. 2. ar. 9. q.* 10. cum alijs per Menoch. *lib. 2. præsumpt.* 59. *n.* 2. ac fusè Gratian. *discept.* 918. *n.* 8. & Rot. *dec.* 374. *n. 7. p. 2. rec. & dec.* 230. *n.* 1. coram Coccino.

3 Item ex insignijs, siue armis Regum, quæ in Capella maiori, tota Ecclesia, & iannis visuntur quæque vel concludenter probant in antiquis, vel efficax iurispatronatus præbent argumentum. Anchar. *cons.* 113. *n.* 4. Anan. *cons.* 86. *n.* 2. Gabr. *cons.* 196. *n.* 10. *lib.* 2. Lambert. *d. q.* 10. *ar.* 9. *& lib.* 3. *q. 5. ar. 4. n.* 2. Rot. *dec.* 518. *n. 5. p. 1. & dec.* 548. *n. 7. p. 2. rec.* & coram Coccino *d. dec.* 230. *num.* 1.

4 Et licet sola armorum vel insignum existentia per se negaretur sufficiens ad probandum iuspatronatus attamen concurrentibus tot adminiculis, & temporis diuturnitate probant, maximè in insignijs Regijs, quæ nullus audet sibi vsurpare, nec rebus suis affigere, nisi ij tantum, quibus natura sanguinis Regij concessit, & eorum assistentia saltem probat ædificationem, & dominium Ecclesiæ. Quia in re aliena nemo potest arma sua signare, vt in specie docet Anan. *d. cons.* 86. *n.* 2. Et ideò dominium & possessionem probant *ex l. Qui libertatem*, §. *fin.* vbi Bart. & reliqui Doctores *de oper. publ.* ac prosequitur Cæpol. *de seruit. vrban. cap.* 4. *n.* 16. Bald. *in auth. Dos data, C. de donat. ante nupt.* Grat. *cons.* 9. *n.* 70. *lib.* 1. Decius, loquens in specie de acquisitione iurispatronatus *d. cons.* 135. *n.* 1. Bart. *in l. Stigmata, C. de fabricen. lib.* 11. Et in antiquis esse ineuitabile argumentum fatetur Angel. *in l. Monumentorum, C. de relig. & sumpt. fun.* & Rot. *dec.* 201. *n.* 2. coram Coccino.

5 Cùm itaque fundatio, & ædificatio, ac dominium probentur ex armis, seu insignibus Regis, consequenter oritur probatio iurispatronatus, quod ex fundatione & ædificatione Ecclesiæ acquiri nemo est qui neget; itaut probatio ista sufficiat in antiquis, etiamsi non probetur consensus Ordinarij, nec reseruatio iurispatronatus. Ita per textum *in cap. A nobis de iurep.* firmant Canonistæ, quos sequitur Zabarel. *cons.* 122. *n.* 2. Anan. *cons.* 24. *n.* 4. Abb. *cons.* 44. *lib.* 1. Et ita contra antiquas decisiones, requirentes expressam reseruationem patronatus sæpius Rota iudicauit *dec.* 57. *p.* 1. *num.* 4. *&* 421. *n.* 2. *p.* 2. *recent.* & in *Cæsaraugustana parochialis de Maella* 6. Nouembris 1617. coram Coccino. Igitur cùm insignia Regia probent saltem ædificationem, & ex ædificatione oriatur patronatus, concluditur ex illis, maximè adiunctis adminiculis, patronatum sufficienter probari.

6 Accedunt honores, processiones, atque alij actus de quibus per textum & Doctores *in cap. Nobis de iurep.* ac fusè per Lambert. *d. lib. 3. q.* 16. *n.* 1. qui ibi iugiter exhibentur ab Oratoribus tamquam Reges repræsentantibus, quique præseferunt iuspatronatus, præsertim cum illuc assiduè accedant tamquam ad propriam Ecclesiam. Plurimumque conducit, quod in ea celebrentur Regum, Reginarum ac Infantum & Principum exequiæ. Et omissis alijs antiquioribus & clarissimæ memoriæ Carolo V. Imperatore, id probat vexillum, quod vsque ad hæc tempora durat de Philippo II. Regina Margarita & Philippo III. alijsque. Hæ autem actiones pro nascentibus, & pro defunctis probant iuspatronatus, cum sint orationes, quas Ecclesia patronata tenetur effundere pro Patronis, vt per Lambert. *eo lib. 3. ar. 3. q.* 8.

7 Nec leue est argumentum, quod in dicta Ecclesia monumenta gloriosa reponantur, vt est clauis Tripolis, ac tamquam in propria Ecclesia, & achiuo Regio deponantur memoriæ fundationum Regiarum, vt fuit ordinatum deponi scripturas patronatus & onerum debitorum Regibus Catholicis fundatoribus in monasterio, & Ecclesia S. Petri Montorij. Quæ omnia præseferunt Patronatum & authoritatem Patroni ad notata per Rocch. *de iurep. v. Et vtile*, & per Lambert. *d. lib. 3. ar. 6. & 7. q.* 1. vbi inter alia patronus dicitur quasi dominus.

8 Ac denique si libris in hoc est credendum iuxta Glos. *in d. cap. Cum causam v. Per libros, de probat.* liber vulgaris, cui titulus *Mirabilia Romæ*, expresè dicit hanc Ecclesiam & Hospitale fuisse fundatum ab Infante filio Regis Alphonsi, & postea reædificatam ab Episcopo Paradinas.

9 Nec supradictis obstat, causam istam versari circa patronatum Regis Hispaniæ potentissimi Principis, in quo propter potentiam non sic facilè admittuntur probatio & præsumptiones iurispatronatus iuxta mentem S. Concilij Trid. *sess. 25. cap* 9. & quæ decidit Rot. *dec.* 409. *p.* 1. coram Robusterio *in Reatina*. Quia respondetur primò, eam præsumptionem vsurpationis, in qua Concilium fundatur omninò cessare in hoc casu, vbi tot documenta & probationes concurrunt. Atqui cessante illa præsumptione, quæ est ratio finalis, vtpotè expressa in illo decreto, cessat omninò dispositio. Secundò respondetur, decretum Concilij procedere quando patronatus existit in terris & dominijs Regum, aliorumque supremorum Principum, in quorum obsequiũ, vel propter timorem diu subricuisse Episcopos præsumitur, & eos potuisse ea quæ sibi non competunt vsurpare. Quo factum est, vt eam Constitutionem ad Barones habentes iurisdictionem in suis locis extendendam fore declarauerit S. Congregatio Concilij. At nos sumus in casu, quo ista vsurpatio considerari non potest, eum Rex Catholicus Romæ nullam habeat iurisdictionem, sed summam præstet Pontifici obedientiam.

10 Quæ magis procedunt, quia sumus in iurepatronatu Regio, quod intactum reliquit S. Concilium *d. cap. 9. sess. 25. de ref. vers. Et exceptis:* & sumus in patronatu honorifico iuxta *cap. Quia nobis de iurep.* in quo non cadit præsentatio, nec habet locum præsumptio vsurpationis, cùm Concilium solum loquatur ad effectum præsentationis tantum, non autem quoad præeminentias.

11 Nec iuspatronatus huiusmodi, illiusque candorem ac veritatem offuscant inscriptiones sub ianua maiori, quod Paradinus Episcopus struxit, & in lapide sepulchrali, quæ illum fundatorem appellat. Nam præterquàm quod prima inscriptio est versibus exarata, & deprimitur ab armis & insignibus Regijs suprastantibus, vtraque detegitur erronea ex libris dictæ Ecclesiæ. Tum ex quo in pluribus instrumentis ab anno 1470. Episcopus iste denominatur simplex Ecclesiæ & Hospitalis Gubernator, procurator, syndicus atque rector. Tum quia, vt constat ex alio libro de domibus, ac redditibus Ecclesiæ, ex partitionibus, & enunciatiuis de anno 1505. liquet quod ante Paradinas anno 1470. circiter dicta Ecclesia & Hospitale iam aderant ab immemorabili, & possidebant bona & domus, & in specie vnam ad scalas Aracœli, quæ ab immemorabili vsque ad annum 1505. inseruiebat Ecclesiæ & Hospitali pro hospitio, seu hospitali mulierum. Vnde patet adulationis ergo posita fuisse verba illa *struxit & fundatoris* pro reparauit, auxit, vel exornauit, ex quibus

non acquiritur iuspatronatus, Rot. *dec. 53. par. 1. recent.*

12 Concesso tamen Episcopum Paradinas reędificasse Ecclesiam, adhuc dicendum est, nihil nocuisse veteri iuripatronatus. Nam omissa disputatione, quando ex reædificatione acquiratur nouum ius, & cesset antiquum, ad quod est necessarium quod Ecclesia sit omnino destructa, & à fundamentis reædificetur, quod in hoc casu non constat, nec est verum, nec probabile iuxta tradita per Abb. *cons. 59. n. 3. lib. 2.* Gemin. *cons. 117. n. 4. & 5.* In hoc casu dicendum est, etiamsi Ecclesia Sanctorum Iacobi & Idelphonsi fuisset omninò destructa, & reædificata ab Episcopo Paradinas, & ei Pontifex ob reædificationem concessisset patronatum non sufficeret. Quia dum reperitur antiquus dominus & patronus, neque ex reædificatione, neque ex concessione potest ei præiudicium inferri; sed necessatium est ad vetus ius abolendum non reperiri veterem patronum. Ita Abb. *d. cons. 59. n. 3.* quē sequitur Card. Tuschus *tom. 4. lit. I. concl. 600. n. 37.* Vnde cum reperiatur patronus Rex Hispaniarum, nihil nocet reædificatio Paradinas etiamsi esset à fundamentis Ecclesiæ.

13 Stabilito igitur pro indubitato iurepatronatus regio, intrant indulta Serenissimi Regis, & quasi possessio, in qua existunt Reges Hispaniarum, ne loca sui iurispatronatus visitentur absque illius consensu, & eo nominante Visitatores, Pontifex, vel eius Nuncius confirmant, & iurisdictionem concedunt, & resultat illud efficax contra prætensam visitationem fundamētum, scilicet immediata Regum protectio, quæ iuxta S. Concilium Tridentinum *d. cap. 8. sess. 22. de ref.* operatur, vt dicta hospitalia nequeant visitari sine licentia Regum protectorum, Perez de Lar. *de anniuers. & capel. lib. 2. cap. 1. n. 49.* Valasc. *consul. 105. n. 62.* Cabed. *de patron. Reg. coron. cap. 39. n. 3. & cap. 42. n. 5.* latè Barbos. *de potest. Episcop. p. 3. alleg. 75. n. 16.*

14 Quod autem ex patronatu resultet necessario ius protectionis est exploratum in iure, cum patronus eo ipso sit protector, qui Ecclesiam & bona protegat & defendat, *cap. filijs 16. q. 7. cap. In generali de elect. in 6. cap. Præterea de iurep.* Lambert. *p. 1. lib. 1. ar. 3. q. 1. n. 23. & lib. 3. q. 2.* Immò & sine patronatu sufficit sola protectio, quæ quid sit notant Doctores *in cap. Si Papa de priuil. in 6.* & copiosè Gail. *obser. 34. lib. 2.* & Cochier. *de iurisd. in exempt. p. 1. q. 9. n. 3.* Quippè nihil aliud est quam quod Protector præsto adsit ad defensionem. Et quod hæc sola ratio protectionis etiam aliunde quam ex iurepatronatus resultans ex sola subiectione voluntaria passiua sufficiat, notant Gaillus & Cochier superius allegati.

15 Non obstat interpretatio ab aliquibus data ad *d. cap. 8. sess. 22.* quod nimirum loquatur de visitatione Ordinariorum, non autem de visitatione delegata. Nam respondetur primò, quod S. Concilium loquitur de Ordinarijs etiam tamquam delegatis à Sede Apostolica, in quo visitatores Apostolici sunt pares cum Ordinarijs vti delegatis. Secundò respondetur, quod causa præseruandi hospitalia existentia sub immediata Regum protectione est ipsa eminentia Regiæ dignitatis. Barbos. *d. alleg. 75. n. 16.* Et hæc tam militat in Ordinarijs, quàm in Delegatis Apostolicis. Tertiò respondetur Summos Pontifices in suis delegationibus & concessionibus numquam præsumi derogare iuri quæsito, maximè iurispatronatus laicorum, vt firmant omnes Doctores, præsertim, quando patronatus non processit ex priuilegio, cui facilius derogatur, sed ex fundatione, vt in hoc casu. Item & præcipuè quando pertinet non ad quemcumque laicum, sed ad Regem. Vnde licet Pontifex vt Pontifex visitationem faciat, non censetur præiudicare iuripatronatus.

16 Denique non obstant prætensæ visitationes, quia de illis in libris Ecclesiæ nullum reperitur decretū, nec fuerūt citati, nec vocati Administratores, & officiales dictæ Ecclesiæ & hospitalis, nec Regis Catholici Orator, prout citari debebāt. Præterea sunt clandestinæ, non demandatæ executioni, & nulla vnquam extitit realis visitatio, nisi illa Cardinalis Dezæ ad instantiam, & licentiam Regis, tolliturq; omnis difficultas etiam quod appareret de realibus & veris visitationibus, scientibus & patientibus Ecclesiæ Administratoribus & Officialibus, quia illæ nois valent, nec faciunt statum. Tum quia Concilium *d. cap. 8.* tollit consuetudines contrarias etiā immemorabiles. Tum quia essent sine scientia, & patientia Regis, habentis indulta & intentionem fundatam in Concilio eo *cap. 8.* quod non possint visitari Ecclesiæ sui patronatus, & protectionis, nisi de eius licentia, cui non potuerunt Officiales Ecclesiæ, etiam volentes, præiudicare, vt est textus expressus, cui responderi non potest *in cap. Cum tempore de arbitr.* traditque optimè Suarez *de legib. lib. 8. cap. 33. n. 2.* ac fusè Cochier. *vbi supr. p. 2. q. 7. n. 2.* Monet. *de commut. vlt. volunt. cap. 8. n. 716.* ac resoluit Rota *in Vlyssipponen Monasterij* 19. Nouembris 1625. corā Coccino, in qua plures Doctores adducuntur, qui licet loquantur in exemptis, optimè tamen applicantur ad hunc casum ratione præiudicij Superiorum.

17 Postremò sufficere debet obseruantia, & quasi possessio præmissorum, cum quoties visitare tentatúr, fuit facta iuris resistentia, & tempore fa. me. Gregorij XIII. & Clementis VIII. Visitatores acquieuerunt. Ex qua contradictione, & acquiescientia resultat quasi possessio visitationis passiuæ ad Glos. *in l. Quilumumb.* & ibi Bart. Castr. & alij, *ff. de seruit. vrb. præd.* Feun. *in cap. Pastoralis n. 5. limit. 8. de offic. Ord.* Gabr. *de præscript. concl. 10. n. 130.* Iuncta præsertim visitatione actiua Cardinalis Dezæ, quæ vera fuit visitatio de licentia Regis & facultate Papæ virtualiter data propter eminentiam personæ & dignitatis in verbis Diplomatis & realiter exequutioni demandata, vt expressis verbis dicitur ibi: *Visitat aque personaliter.*

18 Nihilominus, his non obstantibus, tenendum est, quod huiusmodi Ecclesia, & Hospitale non possunt se excusare à sacra Visitatione recipienda, cum dictum Hospitale comprehendatur sub dispositione S. Concil. Trid. *d. sess. 22. cap. 8. & seq. de refor.* Nec exemptum dici potest, ex quo prætenditur existere sub immediata protectione potentissimi Regis Hispaniarū, quam protectionem immediatam nec in fundatione, nec alibi video. Nam si consideremus Hospitale istud vti opus pium, & sacrum à Regibus ædificatum iuxta textum *in c. Boni Principis, 96. d.* certum est, quod non potuit ædificari sine consensu Summi Pontificis, cui tantummodo & locorum Ordinarijs similem consensum præstare competit, vt probatur *in cap. Quicumque 16. q. 19.* desumpto ex Concilio Vormaciensi his verbis: *Quicumque voluerit in sua proprietate Ecclesiam ædificare, & consensum & voluntatem Episcopi habuerit in cuius parochia est, licitum sit.* Et *in c. Lator 16. q. 5. & in c. Quidam,* desumpto ex Concilio Chalcedonensi 18. q. 2. his verbis: *Placuit igitur neminem aut ædificare, aut construere monasteria, aut Oratorij domum sine conscientia ipsius Ciuitatis Episcopi, & text. in cap. Placuit 1. q. 3. & in c. Nemo, & in c. Basilicas, & in c. Ecclesias, de consecrat. d. 1. & text. in cap. Ad audientiam, & in cap. fin. de Ecclesi. ædif. & in cap. Ad hoc de relig. dom. & in cap. Cum olim, §. Insuper de priuil.* melior textus *in cap. Authoritatem eod. tit. & in cap. 1. de excess. Prælat. eod.* Quod etiam Iustinianus disposuit in nouella 5. *sub princ. & in nouel. 131. vers. Nemo Oratorium.* Et vltra ordinarios in supracitatis locis tradunt Turrecrem. *in d. c. Nemo n. 5.* Abb. *in cap. Nobis n. 2. de iurep.* & Gregor. Lopez *in l. 1. glos. 5. tit. 10. p. 1.*

19 Et ratio principalis est, quia Summus Pontifex, vel Ordinarius antequam ad licentiam concedendam, & consensum præstandum procedant, opus est, vt habeant considerationem ad prouentus, ad custodiam, custodumque stipendia, quos statuit qui ædificare desiderat, & quod dotatio sufficiat pro cultu diuino in illa Ecclesia, seu Hospitali, & ministerio ministrantibus, & pro oneribus soluendis ad text. *in c. Piamentus 16. q. 7.* Cum aliàs Summus Pontifex, vel Episcopus si sine dotatione permisisset Ecclesiam vel Hospitale ædificari, teneretur de proprio illam dotare exemplo ordinatorum sine titulo, quos tenetur vel alere, vel eis de beneficio prouidere. *Cap. Episcopus de præb.* Et ideò si ante constructionem Ecclesiæ vel Hospitalis opus est omnia prædicta examinare, illorumque examen spectat ad Summum Pontificem, vel Ordinarium, satis rationi congruit stabilire, prout S. Concilium stabilitum habet, quod post constructionem, debeat dicta Ecclesia vel Hospitale visitari quamdocumque ad effectum, vt onera soluantur, & debita sustentatio subministretur, & Administratores tam Ecclesiastici, quàm Laici debeant rationem reddere suę administrationis, vt *in d. sess. 22. cap. 9.* expresè cauetur.

20 Si verò consideremus Hospitale fundatum vti domus laicalis pro pauperibus recipiendis, & infirmorum gubernio, quę domus licet largo modo dicatur religiosa respectu operis pij, non tamen gaudebit ecclesiastica libertate, immunitate, & alijs ecclesiasticis priuilegijs. Et tunc in illius constructione non est necessaria licentia, seu cōsensus Apostolicus. Ita distinguit Host. *in sum. tit. de Regular. §. Quis sit regularis,*

ris, & *in tit. de relig. dom.* §. *Quis dicatur locus religiosus*. Eandem distinctionem faciunt Lambert. *de iurep. p. 1. lib. 1. ar. 3. q. 2. n. 4.* quam similiter sequitur & Paul. de Cittad. *eod. tract. 3. p. n. 7.*

20 At certum est, quod huiusmodi Hospitale gaudet libertate, immunitate, & alijs priuilegijs Ecclesiasticis, & ex iuribus supra allegatis non potuit ædificari absque licentia & consensu Apostolico, ideòque necessario dicendum est, quod non comprenditur sub exemptione *d. cap. 8. sess. 22.* S. Concilij Trid. cum verè & realiter non existat sub immediata protectione Regia, prout requiritur in d. S. Concilio ad effectum exemptionis prædictæ. Et immediata Regis protectio dicitur illa, quæ non habet aliquam dependentiam ab Ecclesia, considerando verbum illud *immediatè*.

21 Considero etiam, quod sacra Visitatio in Vrbe fit à Summo Pontifice, & eius nomine omnibus locis pijs, & nescio cur hoc Hospitale velit se eximere ab illa recipienda sub prætextu Regiæ protectionis, quæ, etiamsi Hospitale non esset locus pius, & ecclesiasticus, non posset in Vrbe dici immediata, vt S. Concilium requirit, in qua tam Ecclesiæ, quàm loca profana existunt immediatè sub Pontificia iurisdictione. Sed de hoc non est opus disputare, cùm verè ac realiter Hospitale istud sit locus pius & Ecclesiasticus, & sic immediatè sub potestate & iurisdictione Summi Pontificis. Ipse enim est verus Administrator omnium Ecclesiarum, earumac communis Rector, & ideò liberius potest in eis disponere, quàm alius Rector, vel Princeps in bonis subditorum, vt *in cap. Sicut venire*, & ibi Bart. *de excess. Prælat. in cap. Multiplici de decim.* & latissimè Hispanus Glossator Gregorius Lopez *in l. 5. tit. 5. p. 1. glos. 21.*

22 Et in omnem casum, quamuis eiusmodi Regia protectio debeat haberi in consideratione & de ea euidenter constet, non potest dici, nisi protectio generalis, quæ non eximit personas, neque res à potestate Ordinarij, vt est textus expressus *in cap. Ex parte 2. de priuil.* vbi omnes, & est casus singularis apud Gemin. *in cons. 81.* Et hoc casu videtur potius commendatio, quàm protectio, per quam etiamsi in signum recognitionis soluatur census, non tamen locus, & persona commendata eximitur à potestate & iurisdictione eius, cui de iure subest, textus *in cap. Recipimus, & in d. cap. Ex parte de priuil. & in cap. Si Papa eod. tit. in 6.* Gemin. *vbi supra n. 2.* Vnde Summus Pontifex *in d. cap. Ex parte* decernit, quod existentes sub generali protectione ipsius, & Sedis Apostolicæ non eximuntur à potestate Ordinarij, quantò magis concludendum venit, quod existentes sub generali protectione Regis non sunt exempti à potestate Summi Pontificis, cui cedunt Imperatores, & Reges ipsi ex adductis per Io. Garz. *de nobil. & exempt. Hispan. glos. 48. §. 3. n. 4. & 8.*

23 Porrò huiusmodi Ecclesiam & hospitale fuisse aliàs visitatum post S. Concilium Tridentinum constat ex visitatione facta sub anno 1574. die 8. 9. & 11. Martij, quæ videtur sufficiens, Nam facta legitur tam de Ecclesia, quàm de hospitali, vt *in col. 1.* ibi: *Vna cum hospitale, dictæ Ecclesiæ annexo visitandi gratia de mandato Illustrissimi almæ Vrbis Vicarij.* Et rursus: *Inuenta fuit dicta Ecclesia & hospitale, &c. & col. 4.* ibi: *Pro Ecclesiæ & hospitalis seruitio.* Et clarius *col. 8.* his verbis: *Deinde fuit visitatum hospitale.*

24 Item quia fuit facta præsentibus & acquiescentibus Administratoribus, vt in *col. 1.* ibi: *Præsentibus Doctore Salizedo, Doctore Isidoro, & Ioanne Baptista Velez, administratoribus.* Et *col. 5.* ibi: *præsentibus dictis Doctore Salizedo, &c.* Qui administratores probabiliter sunt administratores tam Ecclesiæ, quàm hospitalis, dum immediatè dicitur: *Et regitur & gubernatur per gubernatorem, & Officiales infrascriptos.* Quæ verba ad vtrumque referuntur. Et quia ijdem administratores informationem dederunt de vtroque, & præsentiam præstiterunt in visitatione vtriusque.

25 Obiectio de ratione non reddita, videtur cessare. Nam in instantia huiusmodi redditionis, & promissio administratorum de illam reddendo iustificatur *col. 3.* ibi: *Quorum omnium expensarum notulam prædicti Domini Officiales requisiti à Reuerendissimus DD. Visitatoribus promiserunt exhibere mihi*, & *col. 4. ordinatum*, &c. & *col. 5.* ibi: *fuit ordinatum, vt & in scriptis omnium redditiuum, stabilium, & expensarum detur notula per eosdem, qui se obtulerunt illam dare.*

26 Et quia constat etiam de aliquali redditione rationis, *vt in col. 5.* ibi: *Et primo habitis quibusdam sermonibus super redditibus.* Et *in col. 3.* vbi datur distincta relatio salarij & expensarum circa Capellanos. Et *in col. 4. & seq.* magis distinctè exponitur de salario officialium, & inseruientium. Vnde cum exacta redditio administrationis fiat extra Ecclesiam, & locum visitatum, vt pluries censuit S. Congregatio Concilij in sequentibus declarationibus, ideò non mirum si in rogitu actus visitationis non habeatur magis distincta expressio huiusmodi redditionis computorum, nec propterea ex hoc inferri potest ad non redditionem.

27 Die 11. Aprilis 1603. in *vna Cremonen* S. Congregatio Concilij, &c. Ad primum respondit, Administratores teneri coram Ordinario libros rationum exhibere extra Ecclesiam.

28 Die 11. Maij 1624. S. Congregatio censuit redditionem rationis debere fieri in domo Episcopi visitantis, non in loco Confraternitatis.

29 Hæc autem redditio respicit nedum Ecclesiam, sed etiam hospitale, cum in *d. col. 9. & seq.* fiat mentio expensarum *della Lauandaia della Casa, e della Chiesa*. Quod respicit etiam seruitium hospitalis. Et quia habetur mentio de salatio Medici, & Barbitonsoris, qui sunt ministri ipsius hospitalis.

30 Ex quibus liquet, quod clandestinitas prætensa in visitationibus antiquis non est verisimilis. Tum etiam quia ex visitatione Sacratissimi Eucharistiæ Sacramenti, omnium altarium, & successiuè sacrarij ac rerum, quæ in eo continebantur manifestè colligitur scientia & consensus administratorum atque custodum, ad quos ex officio spectabat huiusmodi rerum reddere rationem. Quoniam verò in vna præfatarum visitationum interfuit Archiepiscopus Theatinus tunc temporis Vicegerens, ex hoc elicitur, Ecclesiam & hospitale eiusmodi visitatum fuisse authoritate Ordinaria, quæ longè inferior est authoritate Apostolica.

31 Quod autem huiusmodi visitatio fit de iure permissa Visitatori de mandato Eminentissimi almæ Vrbis Vicarij, etiamsi Ecclesia, & hospitale sint sub Regis Catholici protectione vltra latius deducta ex Soc. *de visit. sub n. 16.* & quasi possessionem ex dicta visitatione anno 1574. quæ sufficit *ex vulg.* non videtur in dubium posse reuocari ex opinione S. Congregationis Concilij, de qua in sequentibus declarationibus, quæ in fortioribus terminis visitationis Ordinariorum loquuntur.

32 In vna *Messan.* fuit dubitatum, an hospitale, aliàs non exemptum, si accipiatur à Rege sub immediata sui protectione, eximatur à iurisdictione Ordinarij, itaut ab eo visitari non possit iuxta S. Concilij Trid. dispositionem *sess. 22. cap. 8. de ref.*

33 An hospitale, in quo Rex habet iuspatronatus, si aliàs exemptum non fuerit, visitari possit ab Ordinario?

34 An per immemorabilem consuetudinem non visitandi aliquod hospitale excludatur Ordinarius à iure illud in posterum visitandi?

35 Die 11. Decembris 1621. S. Congregatio Concilij ad primum dubium respondit, hospitale alias non exemptum, non ideò esse immune ab Ordinarij iurisdictione, etiamsi acceptum fuerit à Rege sub immediata eius protectione, ac propterea hoc non obstare, quominus ab Archiepiscopo visitari valeat.

36 Ad 2. Hospitale, in quo Rex habet iuspatronatus, si aliàs exemptum non fuerit, vtique posse ab Ordinario visitari.

37 Ad 3. Eiusmodi consuetudinem etiam immemorabilem esse sublatam decreto *cap. 8. sess. 22. de ref.* ac proinde per eam nequaquam excludi Ordinarium à iure hospitalia visitandi.

38 In vna *Neapolitana* die 12. Decembris 1601. Sacra, &c. respondit decreto ipsius Concilij nequaquam fuisse iurisdictioni Ordinarij in aliquo derogatum, aut detractum etiam in locis, quæ sunt sub immediata Regum protectione, sed tantum nouam Episcopis facultatem, quoad eiusmodi loca non fuisse per Concilium tributam.

39 Cuius declarationis ratio fuit, quia decretum Concilij *cap. 8. sess. 22.* in quo excipiuntur loca, quæ sub protectione Regum existunt, non tribuit nouam exemptionem prædictis locis, sed tantum præseruat, si quam prius habebant, vt sæpius declarauit eadem S. Congregatio, & signanter re diligenter examinata die 12. Decembris 1602. in eadem Neapolitana. Nec propterea exemptio à visitatione, si aliàs legitimo, iustoque titulo non fuerit acquisita, allegari posset.

40 Minus constat de immediata protectione Regia. Nam hæc

hæc protectio non conceditur, nisi à Sede Apostolica, & in ipso actu fundationis dumtaxat. Quare cùm in hoc casu non appareat de aliqua fundatione, nequit consequenter constare de concessione prætensæ protectionis. Vltra quod immediatæ protectiones hospitalium, aliorumque locorum piorum non conceduntur Regibus aut Principibus in alienis dominijs. Hinc ex decreto S. Concilij iuxta opinionem eiusdem Congregationis excipitur sola legitima, atque iusta immediatè protectio, videlicet illa, quæ ex authoritate Sedis Apostolicæ fuit concessa, non autem illa, quæ de facto vendicatur, aut assumitur. Nam S. Concilium sicut iura Regum hac in re imminuere noluit, ita nec illis quicquam adiecit, aut concessit in præiudicium Ordinariæ iurisdictionis. Et in casu concessionis protectionis ex priuilegio Apostolico semper censeretur Pontificem maiorem iurisdictionem sibi præseruasse.

41 Sed demus, quod de hac reseruatione constaret, & consequenter quod d. Ecclesiam & hospitale subiacerent immediatæ protectioni Regis, non ideò nequit visitari. Nam licet S. Concilium Tridentinum præseruet huiusmodi loca pia atque Ecclesias à visitatione Episcoporum, id tamen non habet, nec potest locum habere in Romano Pontifice, qui est Episcopus vniuersalis Ecclesiæ cum suprema & absoluta authoritate, quæ nec à Sacris Canonibus, nec à Sacris Concilijs limitationem, aut regulam accipere potest, cùm Apostolica authoritas sit supra omnes Canones, supra omnia Concilia, quæ tantum roboris ac validitatis habent, quantum illis communicat Summus Pontifex, qui ab alio non dependet, nisi à Deo immediatè, vt legitur in eodem Concilio Tridentino, in quo præseruatur authoritas Sedis Apostolicæ, à qua decreuit confirmationem decretorum Conciliarium petendam esse.

42 Hìc autem aduertendum est, quod dictum hospitale videtur esse vnitum Ecclesiæ, & ab ea dependens, prout colligitur ex dicta Visitatione, ibi: *Vna cum hospitale dictæ Ecclesiæ annexo*. Ac proinde cum præseruatio fauore Regum *in d. cap. 8. sess. 22.* sit restricta ad hospitalia, non potest extendi ad Ecclesiam, & hospitale ei annexum, sed hoc loco potius intrat dispositio *cap. 8. sess. 21.* cum concordantibus.

43 Ad illud autem quod adducitur de iure patronatus respondetur etiam non constare. Immò contrarium apertè concluditur. Nam supponitur, quod fundator huius Ecclesiæ fuerit Infans D. Henriens secundogenitus Regis Castellæ. Et tamen certissimum est, quod secundogeniti Regij non sunt Reges, quodque iuspatronatus fundatum ab ipsis, dum transit ad Reges, non acquirit qualitates iurispatronatus Regij. Nec iuspatronatus acquiritur per solam fundationem, si in ipsa non præseruetur à fundstore. Quod quidem in hoc casu non constat. Quinimmò cùm prædicta Ecclesia fundata fuerit à Domino priuatæ condictionis, colligitur fundationem nedum Regiam non esse, sed minus habuisse originem à descendentibus Regijs, cùm sit indubitatum eius fundatorem fuisse Alphonsum Paradinas, Episcopum Ciuitatensem, quemadmodum legitur in marmoreis monumentis eiusdem Ecclesiæ, ac testantur scriptores. Ex quo fit quod iuspatronatus non euasit Regium, eo quia transijt postea ad Regem. Præterea cùm non sit Ecclesia titularis, nec titulum aliquem in se habeat, esse non potest, nisi de iurepatronatus honorifico, quod sanè aliud priuilegium non tribuit, nisi sepulturæ, præeminentiæ, & alimentorum. Et esto etiam, quod prætensum hoc iuspatronatus Regium probaretur, quod non conceditur, non idcircò aliquid ex eo contra sacram Visitationem deducitur. Nam Iurapatronatus Regia regulariter visitantur, & huiusmodi Ecclesiæ indigent visitatione non secus ac aliæ, nec ob id præcisè gaudent in hoc aliqua exemptione, nisi fortè concessa eis fuerit in ipsa fundatione. Quod vel rarissimè, vel numquam conceditur.

44 Pariter nec obstat, quod tempore Gregorij XIII. Cardinalis Deza visitauerit, vt nominatus à Rege. Id enim non constat, sed visitauit, vti delegatus Sedis Apostolicæ. Nec refragatur quod præfatus Cardinalis in Instrumento statutorum ab ipso formato dicat: *Visitataque personaliter dicta Ecclesia*. Quia hic actus non infert illam visitationis speciem, de qua nos hic agimus, sed dumtaxat denotat, Cardinalem se transtulisse personaliter ad Ecclesiam vti annexam Hospitali, vt Indulgentias consequeretur, vt moris est. Quare terminus *personaliter* refertur ad personam ipsius Cardinalis, non autem ad personas Ecclesiasticas ab eo visitatas, quæ cum non sint titulares in illa Ecclesia, sed solum mercenarij & amouibiles non visitantur. Quatenus verò Instrumentum illud intelligendum sit de visitatione, de quà agimus, necessario dicendum est, Cardinalem Dezam excessisse terminos sui mandati, cum non habuerit in suo Breue facultatem aliquam visitandi, vt dictum est. Ita etiam non iuuat, quod fa. me. Clemens VIII. Ecclesiam istam non visitauerit. Nam ex hoc non infertur, quod fuerit præseruata à visitatione. Id enim euenit, quia ille Pontifex paucissimas Ecclesias visitauit. Quod si illæ, quæ ab eo visitatæ non fuerunt, possent exinde priuilegium exemptionis prætendere, certè Ecclesiæ Vrbis ferè omnes exemptæ essent à visitatione Apostolica. Quamobrem ex huiusmodi actus omissione haud rectè colligitur Pontificem non potuisse, aut non debuisse Ecclesiam istam visitare.

45 Confirmatur. Quia in Hospitali administrantur Sacramenta à Capellanis Ecclesiæ, deputatis à Gubernatore eiusdem Ecclesiæ, quod absque visitatione non posset permitti, sed Hospitale hoc casu remaneret subiectum Parochiali Ecclesiæ S. Eustachij.

46 Et quæ dicta sunt de visitatione, multò magis procedunt de redditione rationis administrationis computorum. Quia exceptio locorum, quæ sub immediata Regum protectione sunt non legitur nisi *in cap. 8. d. sess. 22.* in quo tantum agitur de iure visitandi, non autem *in cap. 9.* vbi agitur de rationibus Ordinario reddendis; immò in eo excipitur tantum casus, quod expresè cautum esset in fundatione. Quæ exceptio firmat regulam in casibus non exceptuatis. *Cap.* enim 8. restringit se ad dispositionem iuris communis, ibi: *In casibus à iure communi concessis*, sed *cap. 9.* indistinctè & generaliter loquitur. Ideòque S. Congregatio sæpiùs respondit in vna Neapolitana, vt sequitur.

47 *Sacra Congregatio &c. censuit cap. 8. sess. 22. de refor. Concilij Tridentini intelligi, & habere locum in casibus à iure communi permissis. Licere tamen Ordinario ab eis rationem administrationis exigere ex decreto cap. 9. eiusdem sess. nulla habita ratione iuris communis*. Ex quo paret Concilium ampliorem facultatem tribuisse Episcopis in rationibus exigendis, quàm in visitatione piorum locorum. Ideòque non mirum, si quoad visitationem excepit loca sub Regum protectione existentia, secus verò quoad reddendas rationes.

48 Et ex his atque alijs Congregatio S. Visitationis Apostolicæ die 22. Septembris 1626. censuit Ecclesiam præfatam, eiusque Hospitale debere visitari. Quod quidem exequutioni demandatum fuit, effectumque sortitum est.

CONSVLTATIO CXV.

An crimen polygamiæ spectet ad forum ecclesiasticum, siue ad Inquisitores hæreticæ prauitatis priuatiuè quoad Iudices sæculares?

1 Respondendum est omnino affirmatiuè. Nam est contra Sacramentum matrimonij, quod nequit esse, nisi inter vnum & vnam secundum legem naturalem, diuinam, euangelicā, canonicā, & ciuilem. Atq; adeò pertinet ad forū ecclesiasticū, cuius est conseruare vnitatem in Sacramento matrimonij, ne permittatur adulteriū, statusque peccati, ac proinde in eodem foro est puniendū, *c. 34. q. 1. 2. & 3. de sponsal. c. In præsenti de secund. nupt. c. Dominus de diuort. c. Gaudemus cum concord. eod. tit.* Ac propriè in Tribunali S. Inquisitionis. Quia sic contrahentes sunt suspecti de hæresi. Ex hoc enim vehemens oritur suspicio, quod malè sentiant de Sacramento matrimonij, peccantes contra illud, præsertim quod sic licitū Christiano accipere ac habere eodē tempore plures vxores. Est resolutio antiqua, & sententia communissima ferè omnium Doctorum, inter quos antiquiores sūt Lap. Abb. *in cap. Accusatus n. 2. de hæret. in 6.* & ibi Franch. *n. 3.* Geminian. *n. 7.* Felin. *in cap. Ad abolendā n. 1. de hæret.* Io. Lup. *in c. Per vestras de donat. inter vir. & vxor. §. 18. n. 25.* Tenentque Rosella *v. Hæreticus n. 6.* Gundisaluus de Villadiego, Rotæ Auditor *de hæret. c. 9. n. 5.* Frācicus Episcop. Squillacen. *de fide cath. c. 15. n. 2.* Cou. *in 4. decret. p. 2. c. 7. §. 3. n. 6.* Explicatius etiam Repert. Inquis. *v. Contrahens* Simanch. *de cath. Instit. c. 40. tit. de matrim. num. 2.* & *in Enchirid. viol. Relig. tit. 12. n. 1.*

*n.*1. Campeg. *ad Zanchin. de hæret. cap.*35. Rojas *de hæret. cap.*35. Menoch. *de arbitr. cas.*420. *num.*114. *& de præsumpt. lib.*5. *præsumpt.*6. *num.*37. Albertin. *de agnoscen. assert. qu.*23. *n.*65. Alphons. de Castro *de iust. hæret. punit. lib.*1. *cap.*1. Conrad. Brun. *lib.*1. *de hæret. cap.*2. *n.*4. Rebuff. *in concord. Franc. tit. de public. concub. §. cum omnes*. Bermund. *eod. tract. n.*4. Decian. *tract. crimin. tom.*1. *lib.*5. *rubr. Inquisitores hæresim quæ possint, num.*41. Pegna *in* 3. *p. direct. com.*81. Lucerna Inquisitor. *v. Matrimonium*, Locat. *in prax. Inquis. v. Suspicio*, Nauar. *cons.*2. *nu.*8. *de hæret.* Perez. *in l.*3. *tit.*1. *lib.*5. *ordin.* Azeued. *l.*5. *tit.*1. *lib.*5. *recopil.* Gutier. *pract. quæst. qu.*8. *num.*1.

2 Idem habent ex recentioribus Farinac. *de Inquisit. qu.*8. *nu.*127. *& de delict. carn. q.*140. *nu.*24. *& de hæresi q.*178. *nu.*71. *& in Append. ad d. q.*140. Sous. *in aphor. lib.*1. *cap.*35. *n.*18. Narbona *in* 3. *p. nou. recopil. lib.*4. *tit.*1. *l.*20. Glos. 1. *nu.*66. Canter. *in qq crimin. tit. de adult. nu.*29. Freita *in addit. ad Acugnam de solicit. q.*2. *n.*32. Lup. *in edict. S. Inquisit. p.*2. *lib.*14. *ar.*2. *diffic.*1. Trasmieta *in tract. de Polygam. lib.*2. *q.*2. *num.*18. Latèque confirmant Caren. *in prax. de hæret. §. Circa secundum, nu.*60. *& de offic. S. Inquis. p.*2. *tit.*2. *n.*20. Scaccia *de iudic. lib.*1. *cap.*12. *n.*55. Campanil. *in diuers. iur. rubr.*1. *num.*46. *ad* 49. Diana *resol. moral. p.*4. *tr.*7. *resol.*4. Barbos. *in d. cap. Gaudemus de diuort. & in cap. Nuper de bigam. nu.*3. *& de potest. Episc. p.*2. *alleg.*40. *nu.*44. Mour. *de Ensalm. & incant. sect.*3. *cap.*1. *nu.*14. *& cap.*3. *nu.*4. *&* 8. Alberghin. *in man. qualif. tit. de Polygam. num.*18. Bordon. *in Tribun. S. Offic. cap.*22. *nu.*63. Salleles *de mater. Tribun. S. Inquis. cap.*20. *reg.*149. *n.*104. Guaz. *defens.*1. *cap.*11. *n.*26. Chartar. *dec.*90. *n.*21. Henriq. *in sum. lib.*11. *cap.*2. *n.*3. *lib.*12. *cap.*6. *nu.*4. Fragos. *de regim. Reip. p.*3. *lib.*10. *disp.*22. *n.*89. & alij absque numero, quibus accedit nouissimè P. Delbene *de offic. S. Inquis. p.*2. *dub.*209. *à n.*1.

3 Ideòque obseruatum est, obseruaturque generatim per totam Italiam, & Europam ac vbicunque sunt Inquisitores fidei, quod ex huiusmodi hæresis suspicione Officium S. Inquisitionis procedat contra ducentes secundam vxorem, viuente prima. Quod ab anno 1625. vsque ad hanc diem semper in suprema, & vniuersali Inquisitione fuit habitum pro constante: itaut contra Iudices laicos, prætendentes causam polygamiæ ad se spectare priuatiuè quoad Ordinarios & Inquisitores, processerit tanquam contra impedientes S. Officium, præsertim die 18. Ianuarij 1601. ac die 30. Septembris 1604. Quare anno 1627. die 20. Iulij fel. record. Vrbanus VIII. edidit constitutionem, qua decreuit, quod ij, qui mentito nomine, vel cognomine, prima vxore viuente, secundam ducunt, damnentur ad triremes in perpetuum, & si fuerint inhabiles, fustigentur, & ad carceres perpetuos damnentur. Si verò pro qualitate, & enormitate criminis maiores pœnas meruerint, etiam Curiæ sęculari arbitrio S. Congregationis Cardinalium generalium Inquisitorum puniendi tradantur.

4 Oritur autem huiusmodi suspicio hæresis ex facto ipso ducendi duas vxores eodem tempore, vt dicebatur. Siue enim cum textu *in d. cap. Ad abolendum de hæret.* dicamus, quod illud sit factum hæreticale, quod opponitur directè Sacramentis Ecclesiæ; siue cum Martino Delrio *disquis. magic. lib.*5. *sect.*15. *§. Axioma primum*, factum hæreticale illud esse, quod quamuis non sit hæresis, quia pertinet ad enunciationem intellectus; attamen quasi materialiter enunciat hæresim, seu est materia circa quam intellectus errat; siue cum Soto *in tract. de hæres.* factum hæreticale esse illud, quod aliqui hæretici præcipuè laudarunt, vel non esse peccatum affirmarunt, semper quidem hoc factum contrahendi binas nuptias erit factum hæreticale.

5 Primò namque casu certum est, hunc modum contrahendi nuptias opponi directè Sacramento matrimonij, quod est vnius cum vna legitima coniunctio, cùm ab initio vna costa in vnum virum conuersa sit, vt loquitur Innoc. III. *in d. cap. Gaudemus*, notantque Trasmier. *q.*1. *lib.*2. *nu.*17. Alberghin. *in man. cap.*27. *n.*3. & disertissimè Campanil. *loco cit.* qui ait, quod illud verbum *sentire*, de quo *in d. cap. Ad abolendam* exemplificatur in eo, qui in externo facit, aut dicit aliquid, quo animus eius conuincatur ita sentire. Sentire ergo non interpretatur solum de sententia intellectus, sed etiam de sententia facti, vt probat Ioan. Andr. *in d. cap. Ad abolendam, n.*27.

6 Secundò verò casu certum est de fide non licere Christianis plures eodem tempore habere vxores, & qui contrarium assereret hæreticus esset reputandus, vt ex *can. Apostolorum* 48. Nicæno Concilio general. I. *c.*25. *& c.*76. *Innoc. I. ep.*36. Syricio *ep.*1. *c.*4. *vt in c. De coniugali* 27. *q.*2. Cælestino I. *c. Videtur nobis* 35. *q.*6. Toletano Concilio I. *c.*17. Nicolao I. ad Consulta Bulgarorum *c.*15. Alexandro III. *in Append. c.*15. & 25. Innocentio III. *in d. cap. Gaudemus de diuort.* Concilio Florentino *in decret. pro Armen.* Concilio Coloniensi sub Paulo III. *p.*1. *cap.*41. Moguntino sub eodem in decretis fidei *cap.*36. & nuperrimè ex S. Concilio Tridentino *in c.*2. *sess.*24. *de refor. matrim.* vbi inter cætera habetur; *si quis dixerit, licere Christianis plures habere vxores, & hoc nulla lege diuina esse prohibitum, anathema sit*. Ex quibus hoc factum ducendi duas vxores eodem tempore est materia circa quam intellectus errat.

7 Tertiò autem casu, quia hæretici, præsertim nostri temporis non solum factum istud laudarunt, sed licitum esse asseruerunt, vt tradunt Bellarmin. *tom.*2. *contron.*3. *cap.*3. Valentia *in* 3. *p. tom.*4. *disp.*10. *q.*1. *pun.*3. Canisius *to.*2. *lib.*2. *de Mar. Deip. n.*13. & Alberghin. *in man. cap.*27. *n.*1. passimque alij.

8 Deinde oritur huiusmodi suspicio ex eo quod ducens duas simul vxores facit opus quod dissidet à communi vita & conuersatione fidelium, & ab Ecclesiæ probatis ritibus & consuetudinibus, vt obseruat Caren. *p.*2. *de Polygam. tit.*5. *§.*2. *n.*14. Transmiera *d. tract. de polygam. loco adducto eo num.*18. Tale autem opus inducere hæresis suspicionem rectè docent Pegna *in Direct. p.*3. *comm.*24. & Caren. *loco citato*.

9 Item oritur suspicio hæresis ex abusu Sacramenti matrimonij. Licet enim qui ducit simul plures vxores possit induci non ex praua voluntate, sed ex libidine, vel auaritia, negari tamen non potest, quin ad explendas huiusmodi cupiditates non abutatur Sacramento matrimonij, vt docent ferè omnes Doctores adducti, & præsertim Gutier. *pract. quæst. lib.*2. *cap.*8. *n.*1. Chartar. *d. dec.*90. *n.*21. Caren. *loco allegato*, §.11. *n.*59. Farinac. *q.*178. *n.*2. Freita ad Acugnam *de Confessar. solicit. q.*2. *n.* 32. Et quamuis non omnis abusus Sacramenti inducat hæresis suspicionem, in hoc tamen casu concurrunt tales circumstantiæ, nempè euersio primarij finis Sacramenti, imitatio morum hæreticorum, recessio à ritibus Ecclesiæ, vt meritò ex abusu Sacramenti matrimonij taliter circumstantiato oriatur hæresis suspicio, vt prudenter ratiocinantur Trasmiera *lib.*3. *q.*2. *n.*61. *& seq. de Polygam.* & Mour. *de Ensalm. & incant. sect.*3. *cap.*3. *n.*8. *&* 10.

10 Postremò quia sic contrahens malè videtur sentire de Sacramento matrimonij, vt ijdem planè Doctores firmant.

11 Atque ex his certo infertur, quod cognitio delicti polygamiæ spectat priuatiuè ad Inquisitores fidei ad text. *in cap. Accusatus, §. Sanè de hæret. in* 6. ex quo atq; ex Glossa *v. Sapiunt* elicitur, quod ad tribuendam Inquisitoribus iurisdictionem non attenditur intentio, sed factum ipsum. Ac propterea, quamuis qui vtitur cibis prohibitis tempore Quadragesimæ, licet ex appetitu gulæ id possit facere; nihilominus subditur iurisdictioni Inquisitorum priuatiuè quoad Iudices laicos, quia attenditur illud factum, quod sapit hæresim, non autem intentio. Ita Pegna *ad Direct. p.*3. *com.*24. *& p.*2. *com.*80. Farinac. *de hæres. q.*178. *num.*8. Caren. *vbi supra*, Repertor. *Inquis. v. cognoscere*, Zanchin. *de hæres. cap.*35. *n.*2. Zerol. *in Prax. v. Casus*, Riccius itidem *in prax. p.*2. *tit.*15. *§.*4. Alberghin. *in man. cap.*22. *n.*2.

12 Idem quoque dicendum est de sacrilegio hæreticali, & de blasphemia pariter hæreticali. Quia licet ab ijs possit abesse praua intentio, attenditur nihilominus illud factum, vel dictum, quod sapit hæresim, nec Iudices sæculares in hisce criminibus difficultatem faciunt, quin pertineant ad Inquisitores priuatiuè, vt per Sanfelic. *dec.*233. *per tot.*

13 Iure igitur, meritoque ex his Doctores firmarunt, cognitionem delicti polygamiæ spectare ad Iudices fidei priuatiuè quoad Iudices laicos. Id quod nominatim asserit Albertin. *de agnosc. assert. hæret. q.*23. *n.*64. Vbi quod hoc factum non solum videtur sapere hæresim manifestè, sed etiam esse factum hæreticale. Et *n.*74. fatetur, quod hoc

cri-

crimen esset mixti fori, nisi annexa esset illa qualitas, quæ sapit hæresim, vel nisi concurreret suspicio, quod malè polygamus sentiret de Sacramento matrimonij. Idem tradit Rojas *de heret. n.*540. Azeued. *ad Reg. Constit. Hispan. lib.*5. *tit.*1. *l.*5. 6. *&* 7. *nu.*3. vbi quod quamuis præuentioni locus esset in hoc delicto inter Iudices Inquisitionis, & Iudices alios Ecclesiasticos ac sæculares, ita quod quilibet eorum, qui præueniret, cognosceret, puniretque, hodie tamen propter frequentiam actus, vel quia ob aliam causam aliud per Inquisitores prouidetur, vel prouisum est particulari iussu, & mandato, ipsi Inquisitores cognoscunt. Item Scaccia *de Iudic. lib.*1. *cap.*13. *n.*55. vbi quærit, an ductio plurium vxorum eodem tempore sit delictum mixti fori? Et respondet negatiuè. Quia de eo cognoscit Inquisitor priuatiuè quoad laicum. Vide Albertinum, Simancham, Cuchum, Et ita teneas, quidquid dicat Clar. *lib.*5. *recept. sent.* §. *fornicatio.* Ratio autem est, quia iste videtur malè sentire de Sacramento matrimonij. Vnde de eo venit diligenter interrogandus ab Inquisitore, & ita vidi sæpius seruari. Disertè Narbon. *in* 2. *p. noua recopil. lib.* 4. *tit.*1. *l.*20. *glos.*12. *num.*66. firmat, quod ducens secundam vxorem, viuente prima, non est remittendus ad Iudicem sæcularem. Quia hodie de hoc crimine à quocunque fuerit commissum, Inquisitores cognoscunt, & delinquentes debitis pœnis afficiunt. Nam qui cum duabus vxoribus simul matrimonium contraxit, seu eodem tempore eas retinet, de hæresi suspectus est, cùm malè de Sacramento matrimonij sentire videatur. Quinimò dico quod Inquisitore solummodo cognitionem habent, vt supra. Confirmat Sousa *in aphorism. lib.*1. *cap.*35. *num.*18. vbi dicit, quod *hodie ad solos Inquisitores spectat punitio contrahentium binas nuptias, & extat declaratio Summi Pontificis ad Inquisitorem Lusitaniæ.* Hæc autem declaratio emanauit die 24. Octobris 1612. pro Archiepiscopo Vlysbonæ.

14 Concinit Farinac. *q.*8. *n.*127. vbi quod cum contrahens binas nuptias sit de hæresi suspectus, cognitio huius criminis non nisi ad Ecclesiasticum Iudicem priuatiuè quoad sæcularem spectabit. Et quamuis addat, quod, si qualitas ista suspicionis hæresis non adest, puta quia iam apparet, quod id fuerit factum potius ex concupiscentia, quàm quod malè sentiat de fide, delictum huiusmodi est mixti fori. Tamen *in tract. de heres. q.*178. *n.*71. statuit, quod in ducentem secundam vxorem, viuente prima, vix potest dari casus, in quo cesset suspicio hæresis, ad effectum, vt huiusmodi crimen possit reputari mixti fori. Et hæc est veritas. Quia licet constaret ex solo concupiscentiæ affectu secundam vxorem dixisse; nihilominus quia ad hunc finem abutitur Sacramento matrimonij, redditur suspectus de hæresi, vt per eundem Farinac. *loco cit.* Et quando cessaret abusus Sacramenti, quia scilicet bona fide polygami contraherent, attento hoc casu, nec ecclesiasticus, nec sæcularis procederet. Nam cessante dolo, cessat delictum, vel saltem illius pœna. In dubio autem, an bona fide, an dolo Polygamus contraxerit, est cognitio Inquisitoris, & non Iudicis sæcularis. Idem Farinac. qui hoc repetit. *in Append. ad qu.*140. vbi de mente Rojas asserit, quod licet communiter teneatur, cognitionem huiusmodi criminis esse mixti fori, hodie tamen ad solos Inquisitores dicta cognitio pertinet per extrauag. Clem. VI. de qua per Albertin. *d. tr. de agnosc. assert. haret. q.*23. *n.*35. Sed in hoc errant Rojas & Farinacius. Quia constitutio illa non Clementis VI. sed Clementis VII. & non tractat de delicto polygamiæ, sed vitij nefandi.

15 Suffragatur Cantera *quæst. crimin. tit. de adulter. q.*4. *n.* 29. quærens: Sed quid si vtrumque matrimonium non valeret, fortassis quia erat consanguineus cum vna, & affinis cum alia? Respondet. Videtur quod etiam de iure puniretur pœna ordinaria; quia iam fecit, quod in se fuit. *argum. text. in cap. Nuper, de bigam.* Verùm de hoc addubito. Quo casu possent saluari Iudices sæculares, cognoscentes de binis nuptijs, quamuis ego semper tenui contrarium, videlicet quod Iudices sæculares non possunt cognoscere de illo, qui bis contraxit matrimonium. Nam semper debent cognoscere ad punitionem, an bis contraxerit, vel ne, & sic incidenter tractare debent de matrimonio, licet non tractent de vinculo matrimonij, quod totum prohibitum est laicis. Idipsum videtur sentire Pasqualig. *in quæst. moral. iurid. q.*590. *n.*11. Vbi testatur de praxi, dicens, quod transeuntem ad secundum matrimonium absque certificatione de morte alterius coniugis punire debent Inquisitores. Nam abutitur Sacramento, dum adhuc dubius, an sit solutus vinculo prioris matrimonij, transit ad secundum contra expressam prohibitionem sacrorum Canonum, qui requirunt certitudinem de morte, vt possit superstes coniux ad secundas nuptias transire. Qua de re Farinac. *de heres. q.*178. *n.*71. & Caren. *de offic. S. Inquis. p.*2. *tit.*5. §. 4. *n.*27.

16 Et hanc planè veritatem, quod huiusmodi delicti cognitio spectet ad Iudices Ecclesiasticos priuatiuè quoad sæculares tenent etiam luculenter Transmier. *de Polygam. lib.*2. *q.*2. vbi latissimè respondet omnibus contrarijs, Carena *supra n.*20. vbi plenè ac doctè Aduersarios refellit, Mour. *de Ensalm. & incant. sect.*3. *cap.*1. *n.*14. vbi quod in praxi receptum sit spectare priuatiuè ad Inquisitores, imò & mero iure, quia factum ipsum sapit hæresim, Bordon. *in Tribun. S. Offic. cap.*22. *n.*63. Selelles *de mater. Tribun. S. Inquis. cap.*20. *reg.*149. *n.*104. Delbene *de immun. & iurisd. Eccles. cap.*10. *dubit.*2. *sect.*2. inquiens: *si quis contrahat binas nuptias, ob quod sit de hæresi suspectus, conueniendus est coram Iudice Ecclesiastico, & non laico. Quia hæc crimina solum rei Ecclesiasticæ, scilicet fidei & Religioni aduersantur.* Quod docent Doctores, quos citat & sequitur Farinac. *q.*4. *pract. n.*127. *& de heres. q.*18. §. 4. *n.*101. Cardinal de Lugo *tr. de fid. disp.*24. & firmat praxis. Atque expressè habetur *in cap. Tuam de ordin. cognit. cap. Causam, quæ, qui fil. sint legit. cap. Decernimus, & cap. Quanto de Iudic.*

17 Nec refert, an polygamus contraxerit clam, vel palam, vt nonnulli malè opinantur. Quasi quod qui clam contrahit, videatur potius dolosè contrahere, quam ex praua voluntate, secus si palàm, quia tunc videtur malè sentire de Sacramento matrimonij. Quoniam hanc distinctionem reijciunt Doctores citati à Chartar. *d. decis.*90. *n.* 22. & à Salelles *loco citato n.*107. Nam licet idex parte diminuat, non tamen totaliter tollit suspicionem. Vt optimè docet Squillacen. *de fid. cathol. cap.*25. *n.*2. Campeg. *ad Zanchin. cap.*35. Locat. *v. Hereticus, n.*22. *& v. Suspicio n.*27. Salsed. *in practic. crim. cap.*8. *lit. B.* & alij, quos sequitur Farinac. *de delict. carn. quæst.*140. *n.*24.

18 At quod cognitio criminis polygamiæ sit mixti fori probare nituntur aliqui Doctores auctoritate Abbatis *in cap.* 1. *de Offic. ordin. & in cap. Cum sit generale n.*23. *de for. compet. & in cap. Cum haberet n.*2. *de eo, qui duxit in matrim. quam poll.* Sed nec textus allegati, nec auctoritas Abbatis faciunt ad rem. Loquuntur enim de delicto simplicis adulterij, cuius cognitio absque dubio est mixti fori.

Adducitur etiam Decianus *in tract. crim. tom.*1. *lib.*4. *cap.*26. *n.*7. post Anchar. *in cap. Et quæ n.*10. *de reg. iur. in* 6. & Barbat. *in d. cap. Cum sit generale de for. compet.* ac post ipsos Caball. *cas.*98. *n.*3. cum alijs per eum allegatis, qui tenent, ideò esse mixti fori, quia punitur tale delictum per leges ciuiles, vt *in l. Eum qui duas, C. ad l. Iul. de adult.* cum similibus.

19 Verùm hæc ratio nullius est momenti. Quia & crimen blasphemiarum, & sortilegiorum punitur etiam per leges ciuiles, & nihilominus laicus in his se non ingerit, quando adest suspicio hæresis, prout adest in crimine polygamiæ, vt iam dictum.

20 Admodum frigidum est, ac proindè omittendum quod Simanch. *de Cath. Instit. tit.*4. *de matrim.* Bellug. *in Specul. Princip. rubr.*11. §. *Viso n.*9. *&* 10. dicitur, nimirum ad Inquisitores cognitionem huius criminis spectare, eo duntaxat, vt intelligant, verum reus malè sentiat de Sacramento matrimonij, velne. Quod vbi peregerint, perfuncti sunt officio suo. Nam si constiterit reum in fide non errasse, neque vnquam credidisse, licere simul duas habere vxores, videtur quidem, quod Inquisitores vltra procedere nequeant, & in horum auctoritate potissimum se fundant Iudices laici.

21 At falsa est horum Doctorum opinatio. Nam Ecclesia, etiam purgata hæresis suspicione, potest polygamos punire, etiam in foro contentioso ex doctrina Abbatis *in d. cap. Cum haberet, n.*2. Sicuti enim purgata hæresis suspicione punit

punit sortilegos, blasphemos, & comedentes cibos vetitos diebus prohibitis, & praxis ostendit, ita quidem & polygamos. Præterea, etiam purgata per torturam hæresis suspicione, adhuc remanet in foro Ecclesiastico cum polygamo agendum. Quia indicitur eiabiuratio de vehementi iuxta praxim Inquisitionis Italicæ, de leui iuxta consuetudinem Hispaniarum. Nam, etsi per torturam purgauerit malam intentionem, quoad Iudicem, restat tamen, quod se purget per abiurationem ob illum actum materialem respectu populi apud quem est suspectus de hæresi, tolletque scandalum illatum eidem populo, vt eo modo verus catholicus cognoscatur, vt sapientissimè censuit Repertor. Inquis. *v. Abiuratio*, Rota *dec.51. n.5. post 1. vol. cons. Farinac.* Transmier. *de Polygam. lib.2. q.2. n.12.* qui hanc Simanchæ opinionem speciatim reprobat.

22 Tuentur etiam suam intentionem Iudices laici, auctoritate Genuensis *in Prax. Archiep. Neap. cap.68. n.13.* qui ita scribit: *Si bigamus est preuentus à Curia sæculari debet remitti ad Curiam Ecclesiasticam, quæ torquet ipsum super intentione, & abiurare facit, deinde tenetur illum remittere ad Curiam sæcularem, quæ ipsum punit pro bigamia. Quando verò est præuentus à Curia Ecclesiastica in totum punitur ab ea, & non potest amplius Curia sæcularis se intromittere, vt ex literis S. Congregationis S. Officij, quæ conseruantur in Curia.* Genuensem videtur sequi Delbene *de offic. S. Inquis. d. p.2. dubit.209. num.3.* & Diana *d. p.4. tr.7. resol.4. §. Verum.*

23 Sed, quod malè sentiat Genuensis, nulloque modo quod asserit, seruetur in praxi, nec debeat seruari, benè probant Trasmier. *d. lib.2. q.1. n.4.* & Narbon. *loco præcit.* An autem veræ sint huiusmodi litteræ non constat. Quod si constet illæ fuerunt literæ Cardinalis S. Seuerinæ datæ sub anno 1591. in casu particulari ex indulto Summi Pontificis. Equidem etiamsi suspicio prauæ credulitatis purgaretur omninò abiuratione, quod negatur, cum perfectè ac completè euacuetur pœna. Ac etiamsi in solam incontinentiam, vel auaritiam delictum refunderetur; nihilominus semper remanet abusus Sacramenti ac sacrorum rituum, quibus polygamus indignè ac turpiter abutitur ad suas effrænes concupiscentias. Hic autem sacrilegus abusus non potest, neque debet puniri in alio Tribunali, nisi in illo, ad quod propriè spectat puritaris Religionis & Sacramentorum prouida & accurata solicitudo, quod sanè Tribunal S. Inquisitionis est.

24 Proferunt etiam iidem sæculares ad sui fauorem dispositionem S. Concilij Tridentini *cap.4. sess.24. de reform. matrim.* vbi habentur hæc verba: *Multi sunt, qui vagantur, & incertas habent sedes, & vt improbi sunt ingenij, prima vxore relicta, aliam & plerumque plures, illa viuente diuersis in locis ducunt. Cui malo cupiens S. Synodus occurrere omnes, ad quos spectat paterne monet, ne hoc genus huiusmodi vagantium ad matrimonium facilè recipiant, Magistratus etiam sæculares hortatur, vt eos seuere coerceant.*

25 Verùm ex hoc Concilij loco non infertur, quod sit laicis attributa facultas cognoscendi causas polygamiæ; sed S Synodus eos hortatur, vt vagos polygamos seuerè coerceant modo tamen licito, hoc est in carceres conijciendo, & ad Ecclesiasticum Iudicem remittant, vel ad instantiam Iudicis Ecclesiastici per brachij sæcularis auxilium retineant ad text. *in l.6. in fin. ff. de pœn.* vbi coercere intelligitur quoad vincula. Est enim valdè inuerisimiles Patres illos, qui hæreseos notauerant, & anathemate perstrinxerant eos, qui secundam ducere vxorem, viuente prima licere asseuerabant, vt habetur *in d. c.2. sess.24. de ref. matrim.* voluisse delegare laicis causam hæresis, vel saltem hæresis suspicionis, quæ nonnisi ab Ecclesiastico Iudice cognosci potest. Debet igitur Concilium recipere interpretationem à iure, vt nimirum laici coerceant vagos polygamos modo licito.

26 Fundant etiam se laici in asserta consuetudine immemorabili & quasi possessione cognoscendi huiusmodi causas, vt testatur Grammat. *vot.17.* & Franch. *dec.36.* Sed respondetur primò, hanc consuetudinem, siue priuilegium cognoscendi priuatiuè in causis mixti fori non probari, nec aliquo in casu demonstrari. Secundò respondetur cum Carena *p.2. de Polygam. §.3. in fin.* id potius esse abusum, quàm consuetudinem. Tertiò respondetur, hanc quasi possessionem nullatenus fuisse pacificam, cum semper Iudices Ecclesiastici obstiterint, & si quid laici in hac re egerint, violenter & de facto egerunt, vel ipsis ecclesiasticis inscijs. Quartò respondetur, consuetudinem & quasi possessionem non suffragari, data incapacitate in laicis cognoscendi de huiusmodi causis. Rot. *dec.3. & 10. de consuetud. in antiq.* cum concordantibus, & nos etiam alibi. Ac quintò respondetur delictum polygamiæ non esse mixti fori. Nam Doctores præallegati tenent, quod contrahentes secundum matrimonium, viuente prima vxore, subijciuntur iurisdictioni S. Inquisitionis. Quia malè videntur sentire de Sacramento matrimonij, atque ideò regulariter abiurant tanquam vehementer de hæresi suspecti, quamuis negent prauam intentionem. Quia ex facto ipso, hoc est ex contractu secundi matrimonij, prima vxore iam viuente, oritur vehemens hæræsis suspicio. Et ob hanc vehementem hæresis suspicionem damnantur ad triremes iuxta praxim perantiquam, ac peruetustum morem S. Inquisitionis.

27 Hinc quoniam compertum est, præsertim post modernas hæreses, non dari polygamiam, quæ non inuoluat hæresis suspicionem, vt post Farinac. loco superius citato defendit Caren. *d. tit. de Polygam. §.4. & seqq.* cessatum est ab huiusmodi consuetudine tam in Hispanijs, quàm in Sicilia, vt testantur Simancha, Matienzo, Cantera, Narbona, Sousa, Moura locis adductis, & Trasmiera *d. l. 2. quæst. 1. num.13.* Nec in Statu Mediolani, & Pedemontium, in quo aliàs Iudices sæculares de huiusmodi delicto cognoscebant, vt videre est apud Boss. *in prax. de coit. damnat. & punib. n.78.* & Clar. *§. fornicatio, nu.30.* & Gaspar. Anton. Thesaur. *q.14. lib.1.* hodie amplius de hoc crimine cognoscunt, sed ab Inquisitoribus huiusmodi delinquentes puniuntur.

28 Summa. Crimen polygamiæ spectat ad Officium S. Inquisitionis priuatiuè quoad Iudices sæculares, idque ex sententia ferè omnium Doctorum, qui in hanc rem scripserunt. Item ex praxi ferè totius Orbis Christiani, contradicentibus iam ipsis Iudicibus laicis, & postea acquiescentibus; Ex ordinationibus Principum, præsertim Regis Hispaniarum, vt ex literis Nunciorum Sedis Apostolicæ sub die 27. Nouembris 1604. & 24. Ianuarij 1607. Ex possessione per plures annos. Ex impugnatione S. Tribunalis in casibus contrarijs cum effectu subsequuto. Ex facto ipso per se hæreticale, vel saltem de hæresi suspecto. Ex iurisdictione, quæ mensuratur à facto materiali, non ab intentione, nec à causa delicti. Ex eo, quod hodie non datur polygamia, quæ non sit suspecta de hæresi. Ex eo, quod in blasphemijs etiam ex ira, in esu carnium etiam ex gula non attenditur causa, sed delictum ipsum. Ex stylo S. Tribunalis, quod si nimirum à sortilegio prouenit homicidium, cognoscit etiam de homicidio. Ex eo, quod remittitur reus ad laicum pro eodem delicto. Ex suspicione hæresis, quæ talis est, vt etiamsi negetur à Christiano non licere sibi eodem tempore plures vxores habere, idque sustineatur in tortura; nihilominus necessaria est abiuratio de vehementi, quæ non datur, nisi in causis fidei, in quibus laicus non potest vllo pacto se ingerere. Ex eo, quod crimen polygamiæ differt ab alijs criminibus. Nam in alijs eo ipso, quod purgantur indicia per torturam, nil aliud superest, quia negatur. Sed hic delictum est probatum & duntaxat negatur qualitas, quæ habet contra se præsumptionem. Ex eo quod esto delictum sit mixti fori, laicus tamen non potest in eo procedere ob suspicionem hæresis, illi annexam, & quousque non fuerit declaratum id, quod ad fidem pertinet, ideoque Iudex competens est Ecclesiasticus. Ex eo, quod laicus in hoc casu dici potest incapax iurisdictionis, cùm sit materia ecclesiastica. Nam incidenter cognoscit super validitate matrimonij. Quia si primum est validum, secundum est nullum. Ex eo, quod laicus non potest cogere ecclesiasticum, vt sibi tradat fidem matrimoniorum vtque videat, an illa contracta sint iuxta formam S. Concilij Tridentini, cuius declaratio ad Iudicem ecclesiasticum spectat.

CON-

CONSVLTATIO CXVI.

Vtrum concedenda sit licentia, vt cadauer puellæ virginis, filiæ magni Principis, nimirum Oratoris Regis Hispaniarum, Galliarum, &c. sepeliri possit intra clausuram Monialium de earundem consensu?

1 CAusa concedendi licentiam ingrediendi clausuram Monialium debet esse iuxta Concilium Tridentinum *sess.25.cap.5.* necessaria, & iuxta Constitutionem Gregorij XIII. vrgens necessitas, iuxta verò Constitutionem Bonifacij VIII. *in cap. Periculoso, de stat. regul.* debet esse rationabilis, & manifesta. Quæ verba Concilij, & Pontificum, quamuis videantur diuersa, sunt tamen æquipollentia, & reducuntur ad necessitatem, & causam moralem, & rationabilem arbitrio, & prudentia Ordinarij, vt grauiter aduertit Sanch. *lib.6.cap.16.n.40. in decal.* Mirand. *in Manual. q.2. art.4. concl.* 1. Atque minor causa requiritur ad ingressum mulierum, quàm virorum, & ad ingressum in priora clausuræ receptacula, quàm ad interiora, Sanchez *vbi supra n.41.*

2 Vrbanus autem IV. in Regula Monialium statuit, vt ad agendas exequias circa sepulturam & cadauer sepeliendum de consensu Monialium pateat ingressus in clausuram, vt refert Sorb. *v. Ingredi monasteria §.6.* quam constitutionem, cum absolutè loquatur, procedere etiam in casu quo sæcularis persona sit intra clausuram sepelienda, manent Rodriq. *tom.1. q.47. §. Et aduertendum.* Mirand. *in d. Man. q.2. ar.17.cas.3. in fin.*

3 His suppositis, & stante Monialium consensu, arbitror, concedendam esse huiusmodi licentiam. Primò propter enixam voluntatem & deuotionem eiusdem Principis. Secundò, quia sicut omnes admittunt, posse educari puellas sæculares intra clausuram ad instructionem morum, & hæc indicatur causa necessaria, ita etiam ad instructionem Monialium, vt aspicientes, quod nobiles sæculares optant, & expetunt intra suam sepulturam recondi, stabiliantur in sua vocatione, magisque libenter permaneant in clausura, & sæculum contemnant, debet iudicari causa sufficiens. Tertiò propter vtilitatem Monasterij, & eleemosynas, quas sine dubio eiusmodi Principes Monasterio largientur. Quartò, quia præsertim Oratores Regum, cum sint extranei, nec Romæ habeant propriam Capellam, seu sepulturam, non possunt sine magna expensa pro puella filia condere sepulchrum correspondens suæ nobilitati & gradui. Quam expensam euitant sepeliendo deuotionis causa.

4 Hæc atque plura, quæ considerari possunt, videntur concurrere ad causam rationabilem & manifestam, ac proindè concedendam esse licentiam iterùm arbitror.

CONSVLTATIO CXVII.

De pœna coitus habiti à Clerico cum commatre.

1 QVod coitus cum commatre sit de iure canonico crimen incestus asseuerant Boer. *decis.318.* Paul. Ghirland. *de pœn. omnif. coit. q.3. num.1. & q.25. sub n. etiam 1. & seqq.* Bermond. Chouet. *de publ. concub. v. Incestus n.3. &* 13. Paril. *de iudic. v. Adulterium n.8.* Diaz. *in pract. crimin. can. cap.76.* in antiquis, & in nouis *cap.82. n.4.* Maiol. *de irregul. lib.5.cap.27. & 28.* Cabal. *resol. crim. cas.200. n.* 68. & Farinac. *de delict. carn. q.138.p.1. n.48.*

2 Quod verò pro tali incestu Clericus sit perpetuo deponendus, priuandusque omnibus beneficijs & officijs probat textus loquens de sacerdote fornicante cum filia spirituali *in cap. Si quis sacerdos 30.q.1* ibi: *Sacerdos autem, qui malum exemplum dedit hominibus ab omni officio deponatur, & peregrinando duodecim annis pœniteat, postea verò ad monasterium vadat, ibique cunctis diebus vitæ suæ Deo seruiat*, dixeruntq; Io. de Anan. *in cap. Cum dilectus 20.n.2. ad med. & in cap. significauit 5. n.4. de adult.* Imol. *in cap. Vt Clericorum n.8. de vit. & honest. Cler.* Felin. *in cap. At si Clerici num.14.* ibique Dec. *n.232. de iudic.* Couar. *in epit. de sponsal. p.2. cap. 6. §.8.n.3.* Io. Sylu. *de benef. p.3. q.3. n.6.* Ghirland. *d.q.3. n.3. & q.5. n.2.* Bermond. Chouer. *d. v. Incestus n.3.* Clar. *in §. Incestus n.7.* Diaz. *d. cap.76. alias 82. n.1. & 4.* Decian. *tr. crim. tom.2. lib.6. cap.23. n.3. &* 10. Farinac. *d. q.138.p.1.n.53. &* 55. Antonel. *de regim. Eccles. lib.6. cap.35. n.2.*

3 Neque sistendum est in sola depositione. Etenim Glos. *in c. Putacum, v. Multò magis 30. q.3.* asserit patrem spiritualem magis diligendum quàm carnalem, idq; notat Barb. *in l.2. ff. de verb. oblig. & in repert. l. Cum acutissimi, C. de fideic.* & Glos. *in c. Qui dormierit*, tradit affinitatem spiritualem maiorem esse, quàm carnalem, & *in c. Aut factum v. Parentem de pœnit. d.1.* ait non minus puniendum esse qui interimit parentem spiritualem, quàm qui carnalem. Eam sequitur Alex. *in addit. ad Bart. in l. Diuus*, vbi Marsil. *in fin. ff. de parricid.* Hinc Abb. *in cap. fin. n.4. de purg. can.* quem sequuntur Dec. *cons.462. & in d. cap. At si Clerici n.38.* & alij, rectè monet, quod grauis pœnitentia, & pœna imponenda sit sacerdoti pro delicto incontinentiæ commisso cum filia spirituali. Quia cognatio spiritualis procedit ex venerabiliori parte. Ideoque magis est digna veneratione. Quod *n.5.* comprobat, animaduertendo, nunquam legi Ecclesiam Romanam dispensasse circa cognationem spiritualem, & tamen quotidie dispensare in cognatione carnali circa matrimonium contrahendum. Atque id duplici ratione statuit Bermond. *d. v. Incestus n.3.* Altera, ne hæreticis non videntibus eiusmodi delicta Clericorum grauiter plecti audacia præstetur de illis obloquendi. Altera, ne, frigescente charitate, ac Dei timore, laicis detur occasio retrahendi eorum vxores & filias ab Sacramentis baptismi & chrismatis. Ad do tertiam ex Diaz loco allegato, nempè quod delicta huiusmodi etiam in opinione populi grauia iudicantur, quare dixit, quod Clericum conuictum de huiusmodi delicto non solum hac tempestate deponerer, sed alicui carceri mancipar et per non paucos annos.

4 Neque ab hac doctrina dissentiunt Menoch. *de arbitr. cas.502.n.103.* vbi ex mente Bermondi asserit presbyterum & Clericum, qui carnaliter cognoscit commatrem puniri pro Iudicis arbitrio. Item nec Cabal. *d. cas.200. sub n.69.* qui tradit solummodo locum esse pœnæ extraordinariæ, cum talis cognatio sit incognita de iure ciuili, & à Canone tantum considerata, cui adhæret Farinac. *d. q.138. p.1. n.5. in fin.* Quia intelligunt de pœna extraordinaria respectu mortis, quam Boer. *in pract. dec.318. n.3.* & alij relati per Berluch. *p.4. concl.32. n.23.* & Carpzou. *p.2. q.72. n.57.* admiserunt in laico.

5 Propterea censeo, sacerdotem conuictum de incestu perpetrato cum quadam stupri per carnalem cognitionem commatris, non solum posse deponi, sed etiam per triennium ergastulo mancipari.

CONSVLTATIO CXVIII.

Concursus in Parochialibus quomodo faciendus? Quis reputetur magis dignus? Quando de exclusione appellandum, contraque Episcopum præsumendum?

1 PRo resolutione prænotandum est, quod S. Concil. Trid. *cap.18. sess.24. de reform. §. Peracto*, non solùm mandat considerari scientiam, siue doctrinam, cum qua sæpè vitia, vel aliæ inhabilitates coniunguntur, sed etiam ætatem, mores, & prudentiam, aliaque ad curam animarum exercendam dignè & laudabiliter necessaria.

2 Ex quo fit, quod magis literatus, etiam doctor, non ideò præferri debeat alij, cuius mores, & reliquæ habilitates sunt Ordinario cognitæ ac probatæ ex traditis per Gonzal. *ad reg. 3. Cancell. glos.4. n.100. & seqq.* Garz. *de benef. p.9. c.2. n.111.* Massobr. *in prax. habend. concurs. requis.5. dub.2. n.17. & seqq.* Gregor. XV. *decis.11.* Rot. *dec.654. n.1. & 655. n.1. p.4. diu. & dec.537. n.14. p.1. recent.* Quod constanter semper amplexa est S. Congregatio Concilij apud Gonzal. *d. glos.4. n.112.* & Garz. *d. cap.2. n.111.* & apud Rot. *dec.537. n.14. p.1. recent.*

3 Præterea licitum est Episcopo præferre illum, qui est de gremio sui Cleri, alteri, qui sit externus. *c. Nullus d.61.* cum alijs allegatis per Barbos. *de offic. & potest. Episc. alleg.60. sub n.102.* Azor *p.2. lib.6. c.15. q.1.* Lotter. *de re benef. lib.2. q.31. n.135.*

*n.*135. Maffobr. *d. requiſ.*5. *dub.*2. *num.*37. Rot. *dec.*628. & 677. *in princ. in recollect.* à Farinacio & latè Gonzal. *ſupr. n.* 109. Ac præſertim ſi talis exterus breui tempore manſerit in loco concurſus, & neſciatur qua cauſa reliquerit proprìam diæceſim, vel ſi aliquali diffamatione, aut defectu notatus ſit. Quæ aduertere Ordinarius tenetur ad fundandam eius excluſionem, prout conſiderari docuit Gonzal. *d. gloſ.*4. *n.* 132. Maffobr. *d. requiſ.*5. *dub.*2. *n.*18. & *ſeq.* Quippè quæ Ordinarij iudicium eximunt à dolo, & irrationabilitate, requiſita ad eius præcluſionis reuocationem ex traditis per Garz. *d. cap.*2. *n.* Gregor. XV. *dec.*11. *n.*1. Rot. *dec.*654. *n.*4. *p.*4. *diuerſ.* Quod etiam ſatis explicat Conſtitutio ipſa Pij V. de conferendis Parochialibus, ac faciunt, vt eligentis iudicio deferendum ſit, tanquam magis informati. Gonzal. *eo loco n.*132. Gregor. XV. *d. dec.*11. *n.*3. cum ibi allegatis per Addentes.

4 Et quamuis communi examinatorum iudicio dicatur, excluſum ſummoperè doctrina antecellere electo, atque etiam à maiori parte declaretur electum eſſe literatura idoneum ad curam, non idcircò excluſus benè ac rectè appellat, itaut conſtet de irrationabili iudicio Ordinarij. Quia non ſolum eſt conſideranda doctrina & ſcientia concurrentium, vt iam dixi, ſed mores, & aliæ qualitates ac circumſtantiæ, quæ aliquem reddant idoniorem, & aptiorem ad curam animarum, cui eſt præponendus, vt diſponit Tridentinum loco citato, & firmant communiter Doctores, inter quos Mareſcott. *var. reſol. cap.*52. *lib.*1. *n.*21. & *ſeqq.* Vnde ſi Ordinarius circa ſcientiam concurrentes æqualiter idoneos inuenerit, non poteſt vnquam de irrationabilitate argui, cùm in æquè idoneis ſit locus gratificationi, vt multis probat Barboſ. *vbi ſupra in addit. ad d. alleg.*60. *n.*104.

5 Immò, perpenſis alijs qualitatibus, & circumſtantijs, eum, qui excellit prudentia, & diligentia, integritate, pietate, aptitudine ad dictam curam, accedente etiam voluntate populi, & publica vtilitate, Ordinarius exiſtimare debet idoniorem, ſemperque ſumenda eſt interpretatio pro iudicio Ordinarij, vt fusè Gonzal. *ead. gloſ.*4. *n.* 124. & *ſeq. n.*133. Mareſcott. *ibid. n.*24. Garz. *ſupra n.*250. Burat. *dec.*22. *n.*28. & *ſeq.* Quia nemo eſt, qui poteſt habere magis notos mores, quam Ordinarius. Ex quo inferunt Doctores, quod Ordinarius tenetur illum præferre, cuius mores ſunt ſibi magis noti. Barboſ. *in addit. ad d. alleg.*60. *n.*102. Mareſcott. *vbi ſupr. n.*35. Garzias, & Burattus locis præcitatis.

6 Et licet iuxta plurimorum ſententiam Ordinarius, eligens dignum, omiſſo digniori, peccet mortaliter, tamen in foro externo electio non inualidatur, vt ex innumeris Doctorum auctoritatibus tradit Barboſ. *d. alleg.*60. *n.*97. & Garz. *vbi ſupra n.*226. & *ſeqq.* & *n.*235. Quæ quidem, quando habuit effectum, ſuſtinetur, non obſtante reclamatione excluſi, vt litium occaſiones amputentur. Quod firmauit Rot. *dec.*40. *n.*4. *p.*1. *rec.* quam loco allegato *n.*100. ſequitur Barboſa, vbi reprobat tenentes contrariam opinionem, ac etiam aſſerit Garz. *n.*250. *in fin.*

7 Nec dicatur, quod ſi ſtandum ſit iudicio Ordinarij, nunquam erit locus appellationi, quam admittit Conſtitutio Pij V. Quia tam Conſtitutio Pij, quàm alij pro appellatione ſentientes loquuntur & intelligendi ſunt, quando liquidò ac euidenter conſtat de doloſa electione, & irrationabili iudicio Epiſcopi, vt probant verba dictæ Conſtitutionis. Et hanc opinionem Rota pluries ſequuta eſt, præcipuè in Rauennaten. Parochialis, in Pampilonen. beneficij, & alibi, quas refert ac ſequitur Mareſcott. *d. cap.*52. *n.*23. Barboſ. *eo loco n.*102. Gonzal. *n.*139. Garz. *ibidem*, Buratt. *d. dec.*22. *num.*31. & ibi Add. & alij concordantes *num.*39.

8 Ideòque, ſi excluſus obtinere prætendat, debet concludenter docere de dolo, & irrationabili iudicio Ordinarij ex probationibus concludentibus. Nam licet conſtaret, quod concurrentes æqualiter fuerint approbati, quodque aliæ qualitates excluſiuæ electi non affectantur, nec incluſiuæ excluſi, veluti Doctoratus, Vicariatus, & id genus alia, itaut veniat quis præferendus, vt firmauit Rot. *p.*3. *rec. dec.* 61. & Gonz. *d. gloſ.*4. *n.*115. Tamen non ideò ſunt tales, vt poſſint annullare electionem, factam ab Ordinario. Quia mores præcipuè ſunt conſiderandi, præſertim verò prudentia, diligentia, vitæ honeſtas, & aliæ qualitates neceſſariæ ad curam animarum exercendam, adeò quod etiam minus doctus ſit præferendus, vt in propoſito declarauit S. Congregatio Concilij *ad d. cap.*18. *n.*25. & in meo vetuſto codice manuſcripto his verbis: *Epiſcopus ex concurrentibus eligere poteſt eum, cuius mores noti, probatique ſint, & præferre illi, cuius vita aut ignoratur prorſus, aut praua habetur, licet doctior ſit.* die 27. Octobris 1577. Item: *Approbantibus licet examinatoribus aliquem tanquam magis idoneum in ſcientia, cuius tamen mores ignorantur, & habentibus alium non tam doctum, ſed ab eis cognitum, & approbatum in moribus, hic vltimus eſt præferendus.* Quod notat pluribus Gonzal. *d. gloſ.*4. *n.*111. & *ſeq.* Mareſcot. *vbi ſupra n.*27. Garz. *ibid. à n.*249. & Burat. *d. dec.*22. *n.*28. *cum ſeqq.*

9 Quin etiam ratione tantum originis iuſtè præfertur electus excluſo alienigenæ, cùm debeat originarius minus dignus præferri alienigenæ digniori. Textus eſt expreſſus *in cap. Hortamur d.*71. & ibi Gloſ. & *in cap. Nullus d.*61. tradirque Maſtril. *dec.*2. *n.*14. vbi quod neceſſario ſit præferendus originarius non ſolùm de iure ciuili, & canonico, verùm etiam de iure diuino ex conſilio Mandoſij 55. *n.*4. & *ſeqq.* cum alijs per Gonzal. *d. n.*118. & Barboſ. *eod. n.*102. ibique Addentes optimè deductis.

10 Quod eo magis procedit quando alienigenæ opponitur aliquo morbo laborare, nec probat, prout probare tenetur ſe contraxiſſe domicilium in Vrbe, vbi Parochialis vacat. Quare ex his cauſis poterit Ordinarius illum excludere, forſan tanquam non gratum populo, vt eſt electus originarius *ex d. c. Nullus d.*61. & ex Gonzal. *n.*64. & *ſeqq.* Nam in allegata *deciſ.*61. & alijs, in quibus à Rota fuit pronunciatum pro appellatione, nulla aderat oppoſitio contra appellantem, & pro eo militabat origo, & aliæ omnes qualitates neceſſariæ, vt in eis liquet. Adde quod non parum ad rem duceret, ſi excluſus obtinuerit aliquod beneficium ſimplex, & electus nullum haberet beneficium. Nam non habenti beneficium præferendus eſt habenti, Seraphin. *dec.*767. & Barboſ. *vbi ſupra n.*103.

11 Nec obſtaret, quod electus eſſet familiaris Ordinarij. Quia dicta qualitas ex ſe non ſufficit, niſi aliæ qualitates excluſiuæ electi, incluſiuæ excluſi concurrant, prout videre eſt *in d. dec.*61. & ex adductis per Gonzal. *loco præcitato.* Nec quod in examine excluſus reperiatur doctior. Quia præter quod non ſufficit, vt ſæpè dixi, præualere in doctrina, niſi doceatur etiam præcellere in alijs requiſitis, non idcircò concluditur verè eſſe doctiorem. Quia id fortè potuit euenire ex quæſtione propoſita, vel ex alia cauſa. Vnde ad confirmandum quempiam eſſe doctiorem volunt Doctores, requiri trinum examen, Abb. *in cap. Cum ſecundum n.*14. *de præbend.* Gonzal. *d. gloſ.*4. *n.*119. & *ſeqq.* Garz. *loco plures citato n.*251.

12 Verùm enimuerò probè ſubductis rationibus ſemper in hac re S. Congregationis Concilij ſententiæ adhæſi, quæ ſciens nihil Concilia, Pontificeſque inexploratum omiſiſſe pro regimine Parochialium, quibus tota ferè chriſtiana gubernatio conſtat, eiuſmodi concurſus, quos alias ex more prauos eſſe, & exemplo periculoſos agnouit, ita ſemel atque iterùm præſtanti iudicio expendit atque deliberauit.

13 Die 12. Auguſti 1603. habita eſt Congregatio Concilij in Palatio S.D.N. cui interfuerunt Blanchettus, Mantica, Platus, Iuſtinianus, de Monte, Parauicinus, Matthæius, Sanctorum quatuor, & de Oſat, in eaque propoſita cauſa *Piſtorien. concurſus* cenſuit, nouum examen eſſe decernendum propter affectum Epiſcopi, qui potiſſimum diſcernitur ex penſione reſeruata ſuper hac Parochiali ad fauorem fratris eiuſdem Epiſcopi, cui veriſimilius erat conſenſurum de Verdeſchis, quam Thomam. Et huic examini dixit valdè fauere Conſtitutionem fæ. m. Pij V. ſuper collatione Parochialium Eccleſiarum, quæ dum vult licere magis idoneo poſthabito per Epiſcopum appellare, & ad nouum examen prouocare, & conſtito de Epiſcopi eligentis irrationabili iudicio, Parochialem huic magis idoneo eſſe conferendam, ſatis manifeſtè requirit nouum examen ad huiuſmodi irrationabile iudicium cognoſcendum, itaut non ſit neceſſe de illo conſtare antequam decernatur examen, ſed ſatis eſſe quod de tali iudicio irrationabili conſtet, illud debere decerni, vt per examen perueniatur ad cognitionem irrationabilis iudicij. Et propterea Rota, quæ *in deciſ.*11. coram Ludouiſio aliter ſenſit non videtur

detur consentanea menti & verbis d. Constitutionis, nec decisio defendi potest ea ratione, quod cum Constitutio ita demum tribuat reiecto facultatem appellandi, & ad nouum examen prouocandi, si prælatus sibi fuerit minus idoneus, de hac conditione, sub qua Constitutio loquitur ante omnia constare debeat. Quia respondetur, hanc conditionem non esse ante omnia probandam, sed de ea constare postea debere per examen, & processum. Alioquin sequeretur, quod talis conditio deberet verificari nedum ante examen, sed etiam ante appellationem, cùm illam conditionem Constitutio requirat in vtroque. Absurdissimum autem esset oportere de irrationabili iudicio constare ante appellationem. Præterea ea non potest dici conditio, cum præteritæ rei veritatem respiciat, & non futuræ implementum, quod est de natura conditionis.

14 Cum itidem die 8. Martij anno 1614. fuisset proposita in Congregatione Concilij causa Parochialis Ecclesiæ S. Eusebij nullius diœcesis Prouinciæ Vrbinaren. in qua duo ex concurrentibus æqualiter cum præelecto approbati ab examinatoribus Synodalibus fuere, sed ab Ordinario postpositi, ab irrationabili iudicio eiusdem ad Congregationem appellarunt, ipsumque præelectum ad nouum examen prouocarunt, vt per illud possent docere de irrationabili prioris eligentis iudicio, S. Congregatio censuit inhærendum decretis alias sæpius ab ipsa Congregatione editis, & præsertim in causis Interamnen. Firmana, Vicentina, Clusina, Pistoriensi, & Montisregalis, quibus probatur, Congregationem ad solam prouocantis instantiam consueuisse nouum examen decernere absque eo quod alias constet de Ordinarij grauamine. Atque ita semper interpretatam fuisse Constitutionem sa. me. Pij V. aduersus nonnullas Rotæ decisiones, eo quod Pius V. nouum concursum introduxerit, tanquam speciem probationis de irrationabili iudicio. Ideoque nulla habita ratione scripturarum à reiectis ad irrationabile iudicium ostendendum exhibitarum, vno omnium consensu censuit ad nouum concursum hic in Vrbe deueniendum esse, ac propterea vocandum præelectum Romam, vt vnà cum postpositis nouo se examini subijciat coram Illustrissimo Vrbis Vicario, ad hoc vt eodem examine postea peracto, Congregatio statuere possit quis illorum verè sit dignior iudicandus, cui Parochialis Ecclesia conferatur. [Idem declarauit in Pisana die 17. Ianuarij 1630. & in Vrbinanaten. 11. Februarij 1629. & in Nucerina 26. Iunij 1635. Quod firmauit Rot. in Maioricen. parochialis 19. Iunij 1646. coram Em. Celso, & iterùm coram eodem 1647. Idque non obstante, quod Vrbanus VIII. die 27. Nouembris 1640. in Signatura gratiæ occasione commissionis in causa Algaren relata ab R. P. D. Gallo, mandauerit Congregationi Concilij præsente D. Cardinali Pamphilio, illius Præfecto, & stylum eiusdem Congregationis allegante, & de mente aliorum Pontificum obseruatum, vt, illo non obstante, non si ingerat in causis appellationum, quæ interponuntur, occasione concursuum pro parochialibus ab irrationabili iudicio, vel mala electione Episcopi, sed in tali casu adeatur Sanctitas sua pro commissione causæ huiusmodi appellationis, testante ipso R. P. D Gallo.]

CONSVLTATIO CXIX.

1 QVidam Ordinarius obtinuit à S. Congregatione licentiam nominandi extra Synodum sex examinatores, accedente consensu Capituli. In vim dictæ facultatis nominauit tres Canonicos Ecclesiæ Metropolitanæ, duos alios Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, & vnum Archipresbyterum, quos cum proposuisset Capitulo, requirendo illius consensum, ille fuit à maiori parte Canonicorum denegatus, prætextu, quod dicti nominati essent amici ipsius Ordinarij. Quæritur,

An eiusmodi nominatio sit confirmanda?

REspondetur affirmatiuè. Ex quo enim Ordinarius nominauit Examinatores, & institit penes Capitulum, vt præstaret consensum, quod illum sine causa præstare recusauit, habentur pro legitimè deputatis, etiam dicto consensu non interueniente, vt declarat Abb. *in cap. Nullus n.1.* Anchar. *n.3.* & Butr. *n.2. de iurepatr.* vbi quod tali casu Pontifex, ad quem habetur recursus, vel dat licentiam, supplendo dictum consensum, vel cogit ad consentiendum, Zabarel. *in Clem. 2. §. vlt. n.4. de appel.* Iste enim consensus debet concedi ex iustitia, & ideò pro concesso habetur, si præstari differatur. Bursat. *cons. 45. n.2. & cons. 57. n.8. lib.1.* & latissimè Surd. *dec. 220. n. 54. & seq.* Mantic. *dec. 226. tr. 9.* Valenz. *cons. 132. n. 27.* cum pluribus sequentibus *lib. 2.*

3 Eoque magis, quod ex dictis Examinatoribus adsunt tres Canonici ex Cathedrali, & duo ex Collegiatis, & vnus Archipresbyter exercitatus in cura animarum. Ideoque cum non solum concurrant qualitates requisitæ à Concilio Tridentino *cap. 38. sess. 24. de reform.* quod scilicet esse debeant Doctores, vel Licentiati in theologia, siue in iure Canonico, sed etiam sint insigniti ecclesiastica dignitate, non videtur ex vlla parte posse allegari causa consensus supradicti denegandi, & propterea præsumi debet, quod ob causam inimicitię, quam cum Ordinario nonnulli de Capitulo profitentur, noluerint consentire, quod in specie abhorret textus *in d. cap. Nullus vers. Et si quis Episcopus.*

4 Neque meretur allegari, quod omnes isti Examinatores sint amici Ordinarij. Quia sufficit quod sint præditi qualitatibus requisitis, quibus non debet obesse amicitia, pręsertim quia eorum dùtaxat partes sunt approbare concurrentes, cùm electio dignioris spectet ad ipsum Ordinarium iuxta dispositionem eiusdem Concilij, ac proinde etiamsi omnes Examinatores essent inimici Ordinarij, non idcircò illi eriperetur facultas eligendi quem voluerit ex approbatis in concursu. Ob hanc itaque rationem nullius est momenti consideratio amicitię cum proprio Pręlato, atq; adeò non potest absque iniuria denegari approbatio, vt post alios firmat Surd. *d. dec. 220. n. 54. & seq.* Hinc S. Congregatio in vna Messanen. huiusmodi nominationem approbauit, confirmauitque die 20. Septembris 1645.

CONSVLTATIO CXX.

An Monialis, quæ à monasterio aufugit, timens iustè ac probabiliter à monialibus sui monasterij mortem sibi veneno aut incendio inferendam, possit transire ad aliud monasterium diuersæ Regulæ etiam laxioris?

1 ET affirmatiuè respondendum est. Nam cum in pręfato monasterio tutè manere non possit propter odia & & persecutiones, nec ibi, neque in alijs eiusdem Ordinis absque molestia viuere queat propter infamiam, & pudorem, quo continuo suffunderetur; cumque in alijs monasterijs diuersi Ordinis tranquillam cum ingenti bono, & augmento spirituali vitam absque animi solicitudine duceret, vtique licita translatio est, etiam ad Ordinem laxiorem ob maius bonum spirituale, quod pręcipuè attendi debet. Ita D. Thom. 2. 2. *q. 189. ar. 8. &* cum eo Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 11. n. 22.*

2 Immò ipsum odium & persecutio, pudor ac infamia per se absque consideratione maioris boni & commodi spiritualis sunt causæ dispensandi in transitu. Sanch. *in decal. to. 2. lib. 6. cap. 7. n. 32,* Eoque magis quia, licet causa huiusmodi pudoris propter delictum patratum sit iusta, odium tamen & persecutio est iniusta. Suar. *vbi supra n. 24.*

3 Concurrit cum odio iustus metus mortis ex probabili causa cadens in constantem virum, qui planè sat est ad effectum ipsum absolutè excusandi à reditu, prout in potioribus terminis dixit Grammat. *decis. crim. 5. n. 8. cum seqq.* Ita quod dubitari non possit, quin metus iste semel illatus semper durari debeat, & præsumatur quousque causa metus duret. *l. pen. ff. de condit. ob turp. caus.* vbi Bart. *num. 5. & 7.* Osasch. *dec. 179. n. 12.* Boer. *dec. 100. n. 12. & 13.* & censuit Rot. *in Conchen. nullitatis ordinis* 10. Martij 1606. coram Pegna.

4 Non obstat, quod hęc monialis non habeat causam proximam timendi, sed tantum remotam, quę non sufficit, vt timor sit iustus. Quia quando casus est probabilis semper valet pro fundamento intentionis, vt probat textus *in l. fin. C. quod met. caus.* Bart. & Bald. *in l. Ad vindictam, ff. eod.* Dec. *in l. Pacta nouissima sub n. 11. cum seqq. C. de pact.* Paris. *cons. 139. n. 25. lib. 4.* idem Bart. *in l. Ob tur-*

pes num. 7. de condit. ob turp. caus. Neuiz. *cons.* 52. *n. item* 52. Grat. *cons.* 38. *n.* 14. *lib.* 2. Osasch. *dec.* 142. *n.* 12.

5 Quæ præsertim locum habent, si mœrore confecta, ægritudinem animi & corporis contraxit, quàm minuere non potest, nisi ad aliud monasterium diuersi Ordinis se transferat, ac proinde digna est dispensatione transeundi ad non strictiorem Religionem, Sanch. *loc. cit. n.* 72. Azor. *instit. mor. to.* 1. *lib.* 12. *cap.* 17. *q.* 8. Roderic. *to.* 3. *q.* 52. *ar.* 9. Suar. *d. n.* 22. vbi quod etiam ex hac causa resultat commodum spirituale transeuntis.

6 Quodque eodem modo etiam post Concilium Tridentinum liceat Monialibus hic transitus ad aliam Religionem, sicut licet viris religiosis, probat idem Sanch. *eod. cap.* 7. *n.* 5. & dixerat Mandos. *de signat. grat. v. licentia*, tenetque Roderic. *d. tom.* 3. *quæst.* 12. *ar.* 6. & Zerol. *in prax. p.* 1. *v. Moniales*.

7 Et ex his, iniuncta prius Moniali pœnitentia salutari, ac lege, vt dotem primo monasterio relinquat, soluatque nouam secundo, huiusmodi translatio indulgenda videtur. Atque ita resoluit S. Congregatio Episcop. & Regul. in vna Messanen. die 29. Aprilis 1603. & in vna Cæsaraugustana transitus 1639.

CONSVLTATIO CXXI.

1 QVidam accessit ad presbyteratus Ordinem & visum est sibi Episcopum non protulisse super se, immò & super alios sufficienter verba substantialia primæ formæ, nimirum *Accipe potestatem celebrandi, &c.* ac propterea absque formidine, & cogitatione de opposito verè non esse ordinatum, & potestatem celebrandi non recepisse firmiter tenuit, cogitauitque alio tempore accedere ad sacram ordinationem; & dum hæc statuebat in sua mente dixit: ex quo absolutè primam potestatem celebrandi non habeo, ad quid secundam absoluendi recipere debeo? Quomodo dabitur secunda sine prima? Sic resoluit, & tunc nihil aliud melius cogitauit. Vt omnia à principio incipere possim, & ne vlla sit dubitatio de tota ordinatione, accedam, sed cum intentione illam secundam potestatem non recipiendi. Hæc enim tunc manifestare, vel non accedere scandalum maximum iudicabat, & talis actus suæ mentis perseuerauit vsque ad pedes Episcopi. Tunc enim ex maxima angustia ille quieuit corpore & quieuit tali actu, & dum nihil cogitaret, Episcopus protulit verba secundæ formæ, scilicet: *accipe Spiritum sanctum, & quorum remiseris peccata remittuntur eis*, &c. Illum autem actum contrarium non reuocauit, neque resumpsit voluntatem recipiendi illam secundam potestatem. Verissimum tamen est, quod si credidisset primam potestatem accepisse, etiam secundam accipere voluisset: at de hoc nihil cogitauit expressè, cùm primam firmiter teneret, non recepisse.

2 Completa ordinatione accessit iste ad suum Confessarium, exponens ei prædictum casum, simulque animum accedendi denuò ad sacram ordinationem antequam missam celebraret. Confessarius & aliqui valdè docti secretò consulti affirmarunt, ipsum verè esse ordinatum, & posse tuta conscientia celebrare. Quia, licet ipse sic ordinatus sit in sacra theologia speculatiua & morali satis versatus, ac propterea multa fides ei adhibenda sit; tamen sæpè conuincebatur scrupulis laborare, ac proinde Episcopum non protulisse verba sufficienter, dæmonis illusionem, non veritatem esse statuerunt, quia et Episcopus ille est benè doctus & timoratus, de quo nullo modo in re tam graui errasse credendum est. De prima ergo, sedatis omnibus scrupulis, nullum est dubium.

3 Quod verò ad secundam potestatem attinet inter ipsos doctos consultos fuit aliqua dubitatio. Nam aliqui tenuerunt talem Sacerdotem secundam potestatem non habere. Quin etiam ex parte recipientis, maximè adulti requiritur intentio saltem virtualis non reuocata iuxta Theologos *in* 4. *sent.* quàm iste non habuit. Quia dum illum actum elicuit, vt supra, eam reuocauit.

4 Tamen maior pars censuit, illum Sacerdotem tam primam, quàm secundam potestatem habere. Vel quia in prima forma vtraque potestas confertur, vt multi Doctores probabiliter sentiunt, præsertim apud Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *de Sacram. resol.* 187. Vel quia illa quies ad pedes Episcopi est quædam cessatio actus contrarij et non dissentire, quod sufficit, sicut patet de pueris. Vel quia ignorantia tali facit inuoluntarium iuxta doctrinam Aristotelis et D. Thomæ. Sicuti emittens sagittam contra hominem credens esse feram, inuoluntariè ferit. Si enim ipse cogitasset primam potestatem habuisse, etiam secundam recipere vellet. Similiter etiam contrahens matrimonium, et errans in essentiali, v.g. in persona, inuoluntariè censetur contrahere & inualidè. Ita hæc sua voluntas seu intentio, cum fuerit fundata super errorem essentialem, idest super falsum, fuit inuoluntaria, & nihil posuit in esse, vt fermè probatur expressè ex doctrina Iacobi Mancini *in sua prax. visit. infir. append. ad p.* 3. *dub.* 28. dum de absolutione loquitur. Vel quia in recipiente aliqui dixerunt, non requiri intentionem, sicuti in paruulis, dum baptizantur. Sed hoc in adultis non valet, vt etiam dictum est supra. Vel tandem, quia credebant, illum actum contrarium fuisse intellectus, & tentationis, non verò voluntatis. Hoc autem vltimum talis ordinatus non admittit, & cùm sit actus eius merè internus, ei soli fides adhibenda est quo ad hoc, & maximè quia iurare potest, suam intentionem & voluntatem ita fuisse, vt explicatum est.

5 Perpensa est propter hoc opinio cum fundamentis suis solidis sapientissimi senis D. Fagnani *in Decretal.* qui absolutè tenet & ipse, quod vtraque potestas simul & semel confertur in prima & vnica forma. Asserit tamen alteram actionem & formam esse necessariam ad posse vti secunda potestate. Episcopus etiam aliquis fuit rogatus, vt in hoc suppleret saltem sub conditione, sed sine certitudine resolutionis Romanæ noluit, quia consilia sapientum censuit non esse necessaria. Ideò petitur.

An adhuc talis ordinatus propter illos paucos dissentientes, de quibus supra, saltem sub conditione ad recipiendam secundam potestatem accedere possit ac debeat ad ordinationem, maxime quia secundum suum statum talem potestatem exercere debebit?

An verò possit tuta conscientia etiam illam secundam potestatem, alijs concurrentibus, exercere?

6 Et quidem negatiuè respondendum videtur, itaut possit quis in Sacramentis sicut, & in alijs materijs vti opinione probabili, relicta probabiliori & certa. Quod docent Vasquez, Perez, Sanchez, Sayrus, Pontius, Salon, Diana, Villalobos, & alij, quos refert & sequitur Delbene *tr.* 2. *moral. de conscient. op[illegible]b. dub.* 8. *n.* 3. qui etiam *num.* 27. vocat rationabilem, non tamen necessariam limitationem à Vasquez, Villalobo, Diana, & ab vtroque Sanchez adductam, qua docent id procedere quando pars probabilis non est contraria charitati & misericordiæ proximi ob graue damnum, quod ipsi imminet, applicando remedium incertum pro certo. Adiungunt rationes. Tum quia ex contraria sententia imponeretur graue onus. Item quia sic operans operatur prudenter, cùm non se exponat culpabili periculo irritandi Sacramentum, sed teneat viam moraliter certam.

7 Verùm hoc placitum est apertè falsum, quippè ex diametro pugnat cum institutione Christi, qui certè vni tantummodo parti determinauit effectus Sacramentorum. Ideòque illud ablegamus, omninoque tenemus in Sacramentis, præcipuè necessarijs ad salutem, nefas esse vti opinione probabili, relicta certa. Ita passim statuit Suarez grauis & multi nominis auctor, speciatim *tom.* 3. *in* 3. *p. disp.* 16. *sect.* 2. *& disp.* 21. *sect.* 4. *& disp.* 45. *sect.* 1. *& disp.* 60. *sect.* 1. *& tom.* 4. *disp.* 26. *sect.* 6. *num.* 5. Henriq. *lib.* 1. *de Sacram. cap.* 9. *num.* 15. Medin. *in* 1. 2. *quæst.* 19. *ar.* 6. Alan. *lib.* 1. *de Euchar. cap.* 19. quibus præluxerat Scot. *in* 4. *d.* 11. *quæst.* 6. *num.* 2. ac prosequitur Granad. *in* 3. *p. contr.* 9. *tract.* 1. *disp.* 6. *num.* 2. & consentit in hac parte Diana, diligentissimus recentium auctorum excerptor *p.* 12. *tr.* 1. *resol.* 47. ac alibi, traduntque Ledesm. *de Sacram. in gen. dub.* 5. *concl.* 4. Laym. *lib.* 1. *tr.* 1. *cap.* 5. §. 3. *num.* 13. Petr. de Sot. *lib.* 1. *de instit. Sacerd. lect.* 2. *de Euchar.* Valent. 3. *p. disp.* 6. *quæst.* 2. *pun.* 1. Salas t. 2. *tr.* 8. *disp. vn. sect.* 5. *num.* 86. Quibus addo Fagnanum non obiter tantum, sed toto operoso commentario super *cap. Ne innitaris de Constit.* qui hoc argumentum præter plerosque ab eo deductos latissimè, & multis tractationi morali ex sacris canonibus de more admixtis stabilit, quemque ægre repellunt qui pro aduersarijs disputant.

8 Ratio autem recta est. Quia secundum leges charitatis & iusti-

Iustitiæ tenemur euitare graue damnum spirituale nostrum & proximi sub peccato lethali, atque adeò etiam adhibere ea media ad illud euitandum, quæ sunt in nostra potestate. Cùm autem in nostra potestate sit, vt supponimus, sequi certitudinem, quæ est medium congruum atque necessarium ad euitandum damnum, vtique tenemur eadem obligatione illam sequi. Quia qua obligatione obstringimur ad finem, obstringimur etiam ad media necessaria pro illius consecutione. Quod præcipuè seruandum est in ijs Sacramentis, quæ afferunt necessarium remedium ad salutem. Quando enim exhibendum est remedium alicui posito in tanto discrimine quantum est animæ, charitas exigit, vt eligatur illud, quod certum est, non quod solum probabile. Idque confirmatur. Quia eligens opinionem probabilem, relicta certa, exponit se periculo faciendi irritum Sacramentum, quod est sacrilegium. Quia effectus Sacramenti est alligatus vni tantum parti determinatæ.

9 Amplexus est hanc veritatem Cardinalis de Lugo, vir summi, limatissimique iudicij, qui vnus omnium instar in *respons. moral. lib. 1. n. 11.* ita firmat: *Quicquid sit de alijs Sacramentis, an in eorum collatione, & susceptione liceat amplecti opinionem probabilem, in baptismo tamen, Sacerdotio, & Episcopatu propter eorum necessitatem, & damnum irreparabile, quod ex eorum inualiditate consequeretur, debemus, quoties fieri potest, certam & securam viam amplecti*. Idem ratum habet *dub. 33. n. 3.* Quare prudentissimè, vt in omnibus S. Congregatio Concilij Tridentini die 26. Septembris 1665. in casu proposito resoluit ac declarauit, Sacramentum Ordinis huiusmodi reiterandum esse sub conditione.

10 Atque ex his rationes in contrarium manent elisæ. Nam immeritò vrget onus, quod ex hac doctrina intulit Delbene, alijque non pauci. Quia quando in potestate nostra est eligere opinionem probabilem æquè ac certitudinem, nullum hinc onus conscientiæ adijcitur, sed potiùs leuamen, dum per hanc certitudinem sedatur murmur illud internum, quiescitque in veritate cognita.

Eodem recidit secunda ratio. Temere enim, non prudenter ille ageret in hoc euentu. Quis enim, nisi amens, si capite damnatus sit, possitque euadere mortem duobus medijs, quorum vnum si adhibeatur bonum quidem est, sed non certum, si alterum, certitudo exurgit euadendi periculum, velit nihilominus adhibere non certum? Hic profectò non censeretur æstimare vitam suam quanti debet, nisi certum medium adhiberet. Multò minus igitur æstimare censeretur vitam æternam. Quia vbi de totius æternitatis summa irreuocabiliter agitur, tenetur ex charitate propria quàm maximè potest se in tuto ponere, ne in æternum pereat. Se autem in tuto non poneret, si, relicta certitudine, amplecteretur in Sacramentis opinionem probabilem. Hinc D. August. *lib. 1. de bapt. contra Donatist. c. 3.* verissimè pronunciauit: *Qui in rebus ad salutem animæ pertinentibus certis incerta præponit, grauiter peccat*. Quod recolendum est sæpè ac seriò.

11 Qui plura de hac re plenè ac minutatim scire desiderat, adeat Fagnanum ipsum loco proximè adducto, vbi catholicè solidissimis fundamentis hanc doctrinam stabilit, & acutè iuxta ac grauiter aduersariorum rationes elidit. Adeat etiam, si lubet, nostrum Breuiarium theologicum *v. Sacramentum num.* 103. Et huius sententiæ audio, fuisse Michaelem Angelum Riccium, virum grauitate, prudentia, fide propè singulari, quem singulariter & miror & diligo. Nihil est enim quod discere velis, quod ille docere non possit.

CONSVLTATIO CXXII.

Exemptio à processionibus an concedenda?

1 PEtebatur à Patribus Capucinis exemptio instar exemptionis anno 1641. concessæ Patribus Reformatis minorum Obseruantiæ S. Francisci à processionibus, quæ sæpiùs ab Episcopis Italiæ indicuntur. Ad euitandum autem abusus, controuersus, & diuersitates opinionum, quæ oriebantur in materia processionum sa. me. Vrbanus VIII. anno 1628. Congregationem deputauit plurium Cardinalium, qui erant Congregationis Episcoporum, Rituum, & S. Concilij, nec non omnes Secretarios earundem Congregationum, & omnibus maturè perpensis, emanauit declaratio tenoris sequentis, ab eodem Sanctissimo expressè approbata, & confirmata, atque successiuè obseruata.

2 Die 27. Iulij 1628. & 21. Augusti, ac 19. Septembris eiusdem anni habita fuit Congregatio particularis de ordine Sanctissimi D. N. Vrbani VIII. in Palatio Illustrissimi & Reuerendissimi D. Cardinalis Mellini, cui interfuerunt idem Illustrissimus Mellinus, nec non Illustrissimus Vbaldinus, & Ginettus, & alii, ac RR. PP. DD. Paulucius, & Benignus Secretarius Congregationis Rituum & alij, &c. Auditis Procuratoribus Ordinum, negotioque maturè discusso, vnanimiter censuerunt, posse Episcopos pœnis sibi beneuisis compellere quoscunque Regulares recusantes, etiam Monachos, & quomodolibet exemptos ad infrascriptas processiones accedere, atque illis interesse, exceptis dumtaxat in strictiori clausura viuentibus, & monasterijs vltra medium milliare à Ciuitate distantibus; nempè in die festo Sanctissimi Corporis Christi, in Litanijs maioribus, in Rogationibus, ac in quibuscunque alijs publicis & consuetis, vel pro bono, causa, aut honore publico ab Episcopis indictis processionibus, non obstantibus quibuscunque priuilegijs, consuetudinibus, vel præscriptionibus, etiam immemorabilibus, priuilegijs tantum Apostolicis S. Concilio Tridentino posterioribus contrarium desuper disponentibus minimè sublatis. Regularibus autem & Confraternitatibus in Ecclesiis Regularium esse permissum intra eorum Ecclesiæ claustra tantum processiones facere, & non extra. Si verò Ecclesiæ claustro careant, eisdem Regularibus, & Confraternitatibus licere processiones facere intra ambitum dumtaxat earundem Ecclesiarum, hoc est propè muros Ecclesiæ, siue exeundo à ianua Ecclesiæ & intrando per aliam, siue per eandem ianuam, & semper propè muros Ecclesiæ, & non extra dictum ambitum, nisi de licentia, & consensu, aut cum Cruce Parochi, priuilegiis pariter, vt supra, Apostolicis contrarium disponentibus in suo robore permanentibus, quibus per hoc decretum minimè censeatur derogatum.

3 A qua declaratione nullo modo recedendum videtur, ne exemplo vnius Religionis aperiatur via cæteris in abolitionem dictæ declarationis, & renouationi præcedentium inconuenientium, & abusuum in hac materia.

4 Sed potiùs expressis nominibus Episcoporum, qui tam frequenter indicunt processiones prouidendum cum dexteritate & prudentia, vt restringant ad solitas & necessarias processiones iuxta morem antiquum Ecclesiæ, iuxta quem Patres Capucini hactenus interfuerunt absque præiudicio illorum de Obseruantia, poteruntque in futurum interesse. Atque ideò die 18. Nouembris 1645. S. Congregatio Concilii censuit, Sanctissimo referendum, non esse Fratribus Capucinis concedendum priuilegium petitæ exemptionis à processionibus, sed seruandas esse declarationes hac in re editas. Episcopos tamen, qui tam frequenter processiones indicunt esse oretenus monendos, vt abstineant.

CONSVLTATIO CXXIII.

An contra eum, qui gaudet fori priuilegio, & aliquod delictum commisit, possit validè Iudex laicus procedere, si reus non allegauerit suum priuilegium?

1 IN hac re ita distinguendum censeo. Aut certum est, ac manifestum, quod Iudex laicus non habet iurisdictionem in personam gaudentem priuilegio fori, quia scilicet est Clericus, & tunc opus non est allegare fori priuilegium. Nam Clericus nec directè, nec indirectè potest trahi ad Iudicem sæcularem, *vt in auth. Statuimus, C. de Episc. & Cler. & cap. Si diligenti de for. comp.* Vbi expressè Abb. & Doctores communiter. Itaut Iudex laicus sit inhabilis & incapax iurisdictionis contra Clericum. Quod tenuit etiam Bald. *in l. Si quis ex aliena, ff. de iudic.* Et sic non solum inualidè procederet, vt *Instit. de pœn. tem. litig.* Salicet. *in l. Consulta diualia, C. de testam.* Zabarel. Gemin. & Aret. *in cap. Quoniam frequenter extra, vt lite non contest.* Sed etiam excommunicatur, *cap. Si Iudex laicus de sent. excommun. in 6.* Et ita procedit textus in Clem. *Pastoralis, §. Pisana desint.*

de sent. & re iudic. Imol. *in l. Quidam, ff. de re iudic.* Socin. *in cap. Postulasti quæst.* 12. *de for. comp.* Cataut. *rit.* 235. & 230. *num.* 3. Vtsill. *in decis.* 123. *sub principio*, Bulla Cœn. Dom. *can.* 15.

2 Nec videtur in aliquo sibi obstare, quod non allegauerit fori priuilegium. Quia iurisdictio non potest exerceri in non subditum, *cap. Per venerabilem extra, qui fil. sint legit.* & tradit Felin. *in cap. Quæ in Ecclesiarum de constit.* Idque etiam de consensu Episcopi, *vt in cap. Decernimus, & in cap. Quantò de Iudic.* Vnde statim ac quis est Clericus, est exemptus ab omni potestate sæculari, vt plenè Grammat. *dec.* 61. per textus ac Doctores ab eo relatos. Ac etiamsi à sententia non reclamauerit, nec de nullitate dixerit. Quia sententia, eiusque executio est nulla. Ita in puncto voluit Bald. *in l. generaliter, C. de Episcop. & Cler. & in l.* 1. *C. si à non comp. iud.* Et hoc ob defectum iurisdictionis, qui semper opponi potest, & reddit iudicium retrò nullum, vt inquit Baldus *ibidem*. Et maximè quando, prout hic, deficit ipso iure iurisdictio, semper opponi potest, etiamsi statutum, vel constitutio dictaret generaliter, quod non possit opponi de nullitate sententiæ, vt notatur *in cap.* 1. *de sequestr. possess. & fruct.* & *ibi* Glos. singul. Quod etiam consuluit Bartolus *cons.* 62. & post ipsum Dec. *cons.* 212. *vol.* 2. & plenè Felin. *in cap. Cum ordinem extra de rescript.*

3 Aut est probabile, aut dubium, an delinquens sit exemptus à Iudice laico, quia scilicet & ipse delinquens vti laicus incedit, vel laicus est, & vti familiaris, aut minister, vel officialis Episcopi intendit gaudere fori priuilegio, & tunc tenetur illud allegare. Ita Mysinger. *cent.* 7. *obs.* 9. & Afflict. *dec.* 136. Quæ quidem conclusio communis est, eamque in primis sequuntur Ias. *in l. Ex quacunque n.* 31. & 33. *ff. Si quis in ius vocat.* Felin. *in repert. v. Citatus*, Io: Andr. *in cap. Si cuti de reg. iur. in* 6. Clar. *lib.* 5. §. *fin. num.* 5. Rebuff. *de priuil. schol. priuil.* 154. Boer. *sing.* 58. Gig. *cons.* 35. *num.* 3. Grammat. *decis.* 29. *num.* 3. & 6. Couar. *pract. quæst. cap.* 33. *num.* 2. Perez *lib.* 1. *tit.* 3. *l.* 1. *pag.* 59. Anton. Scapp. *de iur. non script. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 2. Cened. *in collect. ad ius can. p.* 2. *collect.* 151. *num.* 1.

4 Ratio autem est, quia cum talis delinquens non sit Clericus, qui nunquam suo priuilegio renunciare potest, quia concessum esse statui & ordini clericali; sed tantum sit de familia laica Episcopali, cuius priuilegium est personale, atq; adeò renunciabile, cumque contra ipsum processerit Iudex laicus, agens ea, quæ continent actus contrarios priuilegio, ipseque poterat declinare forum & non declinauit, sed succumbuit iurisdictioni ac sententiæ Iudicis laici, censetur priuilegio renunciasse. Siquidem per vsum aut actum contrarium priuilegium personale amittitur, *cap. Gratum de offic. Deleg. & cap. Ex ore de his, quæ fiunt à maior. par. cap.* vbi Doctores, & habetur etiam *in cap. Si de terra de priuil. & in cap. Cum accessissent de constit.* ac tradunt Iuristæ *in l. fin. ff. de constit. Princip.* Quod præcipuè locum habet in priuilegijs negatiuis, quæ eximunt ab iurisdictione, vt notat Merol. *tr.* 3. *theol. moral. disp.* 6. *cap.* 7. *dub.* 2. *in princ.* Et in priuilegijs facultatiuis, quale est præsens, & ideò per actum contrarium amittitur, vt docent Doctores *in l.* 1. *C. de seru. acq.* Surd. *cons.* 127. *n.* 2. & decidit Rota coram Merlino *in Dertusen Vitarum* 22. Aprilis 1624. & *decis.* 288. *n.* 14. *p.* 6. *rec.*

5 Idque ipsum etiam suadetur ex textibus *in d. l. Si quis ex aliena, ff. de iudic.* & in *l.* 1. §. *Si quis in ius vocatus non ierit*, in quibus habetur, quod si etiam à Iudice incompetente citatus prætendat se non teneri ad comparendum, quod nihilominus venire debeat, & allegare suum priuilegium, & causas quare non teneatur coram ipso respondere. Concordant textus *in cap. Cum parati*, & *in cap. Si duobus*, vbi Doctores *de appel. in* 6. Glos. *in cap. Si Episcopus n.* 3. *q.* 1. Afflict. *in constit. Reg. Statuimus n.* 35. *in fin.* Dec. *in cap. Cæterùm in* 3. *notab. de iudic.* Aliàs enim talis fit contumax, & propter contumaciam amittit priuilegium declinandi forum. Imol. *in d. cap. Si duobus*, vbi etiam Franch. *col.* 8. Alex. *in d. l. Si quis ex aliena, ff. de iudic.* Afflict. *dec.* 123. Bart. *in l. vbi cæptum, ff. de iudic.* Iacob. *in l. Subijciat. ff. eod.* Angel. *in l. Cum qui, ff. de priuil. credit.* post Innoc. *in cap. Ad petitionem de accusat.* & *in cap. Super de offic. deleg.* Bald. *in l. Si quis ex consensu, C. de Episcopal. audien.* Accedit quod cum priuilegia sint facti alieni, text. *in cap.* 1. *de Constit. lib.* 6. Paris. *cons.* 95. *n.* 8. *vol.* 4. ideò eorum ignorantia, omissa præuia insinuatione, præsumitur, text. *in l. Plurimum, ff. de iur. & fact. ignor.* & *in l. fin. ff. pro soc. cum simil.* Quare priuilegium non legitimè præsentatum Iudici, neque parti, nihil prodest, *Authen. med. lit. non fier. sacr. form. text. in l. Si quis dominam, C. de aqueduct. & in l. fin. C. eod. tit.* Roman. *cons.* 330. *n.* 19. Gail. *lib.* 1. *obs.* 1. *num.* 9. Otho Meland. *in comm. Cameral. p.* 1. *n.* 7.

6 Nec obstat si dicatur, quod eiusmodi priuilegium possit recuperari per ipsum delinquentem, atque adeò eximi à iurisdictione sæculari. Nam respondetur, id fieri non posse post latam sententiam à Iudice laico. Tunc enim sententia non debet esse ludibrio, & priuilegium semel amissum, sine authoritate Superioris non recuperatur, vt in terminis declarat Butr. *in cap. Ioannes n.* 15. *de Cler. coniug.* quem alij sequuntur, nominatim Imol. *ibid. num.* 17. Afflict. *ad Constit. Regn. lib.* 1. *rubr. de Apostat. num.* 15. Vitalin. *in Clem.* 1. *num.* 64. *de vit. & honest. Cler.* Capr. *regul.* 97. *num.* 105. & *seq.* Farinac. *quæst.* 8. *num.* 66. Idemque rectè distinguendo firmat Angel. de Perus. *inter consil. crim. diu. tom.* 2. *in fol. cons.* 30. *num.* 26.

7 Verùm esto, quod illud recuperare possit, recuperatio tamen nil operaretur quoad præsentem causam, sed operari poterit solum in futurum, vt in specie declarant Imol. *in d. cap. Ioannes eo n.* 17. Capel. Tolos. *dec.* 144. Capr. *d. reg.* 97. *n.* 111. Angel. de Perus. *eod. cons. crim. n.* 30. & *n.* 41. & *seq.* Viu. *dec.* 512. *n.* 15. Clar. *in* §. *fin. q.* 36. *n.* 16. Grass. *de effect. Cleric. effect.* 1. *n.* 233. Decian. *tr. crim. lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 102. Farinac. *d. q.* 8. *n.* 66. *post medium*.

8 Tandem non obstat, quod quando ius proprium ita est implicatum, cum alieno, vt renunciatio ipsius cedat in præiudicium tertij, non teneat, vt tradunt Felin. *in cap. Cum delicta de rescript.* Abb. *in cap. Significasti num.* 11. *de for. comp.* Castr. *in l. pen. in fin. C. de pact.* Ias. *num.* 14. Dec. *in cap. Cum accessissent n.* 23. *de constit.* Calder. *cons.* 1. *in fin. de pact.* Gozad. *cons.* 88. *num.* 20. Seraph. *dec.* 324. *n.* 5. & 341. *n.* 7. Mandel. *cons.* 74. *num.* 3. Tusch. *lit. P. concl.* 759. *num.* 3. Syluest. *v. Priuilegium q.* 10. Atmil. *eod. v. q.* 9. Cened. *q.* 12. *can. num.* 10. Sigismund. de Bonon. *de elect. p.* 1. *cap.* 2. *dub.* 25. *n.* 7. Sanch. *lib.* 4. *sum. cap.* 39. *n.* 29. Suar. *lib.* 8. *de legib. cap.* 29. *num.* 2. Rot. *dec.* 32. *num.* 8. *p.* 2. *diuers.* & *decis.* 273. *num.* 3. *p.* 4. *rec.* Et de renunciatione priuilegij, cui implicatum est ius tertij decidit textus *in cap. Cum tempore de arbitr.* & *in cap. Cum olim* §. *Nos igitur de præscript.* Quia præiudicans iuri proprio quod est implicatum cum iure alieno, illi nocet; nam ita est inter ipsos implicatum, vt non possit competere vni, nisi etiam competat alteri, vt docent Cancer. *lib.* 2. *var. resol. cap.* 2. *de iurisd. n.* 194. Giurb. *cons.* 95. *n.* 13. Et proinde non valet renunciatio priuilegij, quod concernit vtilitatem publicam. Quia quamuis contineat priuatum commodum alicuius, interest tamen omnium, quod in priuatis quoque seruetur. Sicque non potest Clericus renunciare priuilegio fori etiam in causa, quæ solum concernat priuatum interesse ipsius. Quia ea, quæ constituta sunt in fauorem Ecclesiæ, communitatis, & publicæ vtilitatis non sunt sub dispositione priuatarum personarum, & ideò deficit in ipsis potestas, quæ requiritur, vt teneat renunciatio priuilegij iuxta *cap. Cum super de offic. Deleg.* Quare cum priuilegium familiæ laicæ Episcopi sit ob publicam vtilitatem, & fauorem Ecclesiæ, ne scilicet debito priuetur famulatu, & vt ipsi inseruientes sint à foro laicali exempti, non poterit validè ipsi renunciari tanquam habenti implicatum ius tertij, & publicam vtilitatem.

9 Verùm respondeo, quod licet hæc negari non possint, negandum etiam non est, quo quis validè possit renunciate suo priuilegio absque licentia sui Superioris per ea, quæ tradunt Abb. *in cap. Veniens num.* 2. & 23. *de præscript.* Felin. *in cap. Cum omnes num.* 8. & *in d. cap. Cum accessissent num.* 6. & 30. *de constit.* Ias. *in l. Si vnus*, §. *pactus ne peteret, ff. de pact.* Gomez. *in reg. de iur. quæs. non tol. quæst.* 16. Gonzal. *in reg. de alter. glos.* 7. *num.* 14. Crauet. *cons.* 335. *num.* 38. Boer. *cons.* 7. *num.* 72. *lib.* Ruin. *cons.* 2. *num.* 8. *lib.* 1. Ferret. *cons.* 38. *num.* 15. *lib.* 1. Gozad. *cons.* 26. *num.* 55. Tiraquel. *de iur. primog. quæst.* 24. quos allegat & sequitur Pelliccion. *quæst. illustr.* 41. *num.* 29. Quatenus docent, quod in alienatione iurium Ecclesiæ non sunt necessariæ solemnitates ad validitatem, quando res reuertitur ad sui naturam. Ex quo desumitur fundamentum, quod valeat renunciatio prædicti priuilegij absque consensu Superioris, siue Episcopi; quia per talem renunciationem res reuer-

reuertitur ad sui naturam, & ad ius commune. Non fit autem iniuria rei, si restituatur ad pristinum statum, vt tradit Glos. *in cap. Ab exordio v. Alfa d. 25.* allegans textum *in l. d. Si vnus, §. Pactus ne peteret, ff. de pact.*

10 Præterea obiecta vera sunt quando læditur ius Superioris non consentientis, vt notat Castr. *cons. 431. n. 3.* Roman. *cons. 369. n. 18.* Cardin. *cons. 36. in fin.* Afflict. *decis. 173.* Gratian. *decis. 78. n. 50.* Cened. *q. 12. can. n. 8. & seq.* Tusch. *lit. C. concl. 1027. n. 3.* Gail. *lib. 1. obser. 40. n. 3.* Rouit. *pract. 2. de iurisd. inuit. non turb. n. 25.* Io: Bapt. Cost. *de scient. & ignor. cent. 2. dist. 66. n. 5.* Non autem quando interuenit consensus Superioris etiam tacitus. Quia tunc abusus vel renunciatio priuilegij censeretur etiam Superioris, & proinde ambo amittunt priuilegium. Nam consentiendo ratum haberet, & proinde faceret suum proprium. Tunc autem censeretur consentire, si videns abusum frequenter, aut renunciationem, aut actum contrarium priuilegio, taceret. Quia cum posset impedire, tacendo censeretur consentire, *l. Si fideiussor, C. mandati,* & notant Bart. *in l. Quæ dotis, n. 22. ff. solut. matr.* Barbos. *ibid. n. 160.* Couar. *cap. 15. pract. n. 5. v. Tertiò,* Menoch. *lib. 6. præsumpt. 99. n. 15.* Tiraquel. *de retract. §. 1. glos. 9. n. 149.* Mascard. *de probat. concl. 1158. n. 47.* Surd. *cons. 290. n. 22.*

11 Postremò procedunt in illis priuilegijs, quæ ita pertinent ad singulos, vt etiam pertineant ad totum corpus, & ideò qui illis præiudicat per abusum, vel per renunciationem, aut actum contrarium non præiudicat toti corpori. Quod quidem rectè exemplificatur in Clerico qui suo priuilegio per eius renunciationem, præiudicare non potest, quia ius proprium est implicatum cum alieno, nempè toto statu atq; ordine Clericali per text. *in d. cap. Si diligenti de for. compet.* vbi Doctores. At quando priuilegium est personale, ita vt ius vnius sit separabile à iure alterius, tunc potest vnus renunciare absque alterius præiudicio. Quod notant Milius *in repert. v. possessio seu quasi iur. in corp.* & Coccin. *decis. 52. n. 8.* Quando enim ius est separabile, potest vni præiudicari, & non alteri per ea, quæ tradunt Bart. *in l. pen. n. 3. sub princ. C. de pact.* Bald. *n. 4. opp. 4.* Salicet. *n. 4. cas. 3.* Abb. *in d. cap. si diligenti n. 7. de for. comp.* Seraph. *dec. 970. n. 2.* Gonzal. *de alter. glos. 45. §. 2. n. 21.* Gratian. *to. 3. discept. for. cap. 420. n. 8. & 9.* Rot. apud Farinac. *dec. 132. n. 4. to. 2. posth.* & in vna *Senensi iurispatronatus* 1. Decembr. 1606. coram Lugdunensi.

12 Atqui priuilegium fori, quo gaudet familia Episcopi non est concessum ordini aut statui familiari, sed tantummodo personis. Non enim id reperitur in iure cautum, prout reperitur pro Clericis. Quod si aliter diceremus, esset planè absurdum, cum non distingueretur in hoc status & ordo Clericalis à familia laica Episcopi.

13 Atque hinc concludunt Doctores quod quando priuilegium concessum est priuatæ personæ, tunc vnico actu directè ei contrario amittitur: Nam directa contrauentio renunciationem inducit, *d. cap. Cum accessissent,* Panor. *ibid. n. 7. text. in l. 2. C. de iur. dom. impetr.* Bart. *in l. 1. n. 1. C. de his, qui sponte mun. publ. sub lib. 10.* Quando verò concessum est communitati vel Ecclesiæ non perditur priuilegium per actum contrarium, nisi longissimo tempore, puta quadraginta annorum spatio præscribatur, text. *in cap. Si de terra, & in cap. Accedentibus de priuil.* Glos. magistralis *ibid.* Panorm. & Felin. *in d. cap. Cum accessissent.* Ratio, quia singulares personæ non possunt per contrauentionem renunciare priuilegio concesso Ecclesiæ, vel Communitati. Ex quo infertur primò, Prælati factum non nocere priuilegio Ecclesiæ concesso. Secundò, priuilegium ciuitati datum non amitti propter contrauentionem ciuium. Quia actus eorum non debet nocere vniuersis. Quod est singulariter notandum. Felin. *in d. cap. Cum accessissent n. 28.* vbi hoc prolixius explicat, & vide eundem *in cap. Cum omnes de constit. n. 24.* vbi de collegiali consensu Canonicorum, & vniuersitatis multa præclare dicit. Facit ad hoc text. *in d. c. Significasti, & in cap. Si diligenti, §. fin. de for. comp.* & text. *in l. Sancimus, C. de pœnis.*

CONSVLTATIO CXXIV.

An Clericus offendens suum Principem naturalem, seu temporalem, sit reus læsæ maiestatis, possitque ab eo puniri?

1 De hac re Doctores valdè dissentiunt apud Carol. de Gras. *effect. Cler. 1. n. 571.* vbi affirmatiuam ipse tuetur. [Sunt qui tenent, quod & Clericus in crimen Maiestatis incurrat, si contra Imperatoria, vel sui Principis temporalis salutem quid machinetur per *text. in cap. vlt. vers. ne aliquis tit. de offic. & potest. deleg. in 6.* vbi traditur, quod etiam Clericus sit de districtu, & Prouincia sui Principis, etiamsi à iurisdictione sæculari sit exemptus. Confert hac item textus *in can. Si quis laicus, vers. Episcopus 22. q. 5.* vbi cauetur, quod Episcopus, vel alia persona Ecclesiastica, quæ peruersè, ac dolosè Regis sui regnum tractauerit, & in mortem Regis aliqua machinatione insidietur, degradatione puniatur.

Atque hanc affirmatiuam decisionem amplectuntur post alios, quos referunt ac sequuntur Gigas *tr. de crim. læs. maiest. rubr. qualiter, & à quibus crimen læsæ maiest. commit. q. 63.* & Decian. *in pr. crim. lib. 7. cap. 8. n. 6.*] Verùm multò plures sunt, qui negant, quos recenset ac sequitur Delbene de Immunitate Ecclesiastica bene meritus in suo egregio, spisso ac necessario opere *cap. 6. dub. 4.* Atque horum sententiam omnino verò magis consentaneam puto, vtpotè quàm & ipsa obseruantia confirmat. [Eamque longo stylo examinat Præpos. *in cap. In primis §. de persona 2. q. 1.* Negatæ autem conclusioni patrocinantibus manuum porrigit Pòtifex Romanus in *cap. 2. de for. comp.* vbi decretum, ne Clericus sæculari iurisdictioni sit suppositus. Id, quod etiam Innocentius affirmat *in cap. Significantibus extr. de offic. & potest. deleg.* vbi ait, quod Clerici sunt exempti à iurisdictione Imperatoris. Si ergo Clericus Imperatori subiectus non est, certè aduersus eum crimen maiestatis committere non dicitur. Id, quod post alios asserit etiam Boer. *in tr. de Seditios. cap. 6. n. 3.* Roland. à Val. *cons. 4. n. 4. vol. 1.*] & ex veriori ac magis recepta opinione tenent Glossa magna *in Clem. Pastorales, vers. Nota de sent. & re iudic.* & alij longo ordine congesti per Iulium Chartar. *in disp. pro Eccles. Immun. n. 337.* item Boss. *de crim. læs. maiest. n. 86. cum seq. ac de for. comp. n. 137.* Clar. *in §. Læsæ maiestatis, vers. Hinc infertur,* asserens ita in facti contingentia iudicasse Senatum Mediolanensem, *& §. fin. q. 36.* Foller. *in pract. crim. n. 95.* Decian. *tr. crim. tom. 2. lib. 7. cap. 8. n. 6.* Marth. *de iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 133. n. 4.* cum pluribus sequentibus, Rota apud Farinac. *decis. 241. vol. 2.* de Franch. *dec. 440.* idem Farinac. *in prax. q. 8. n. 30. ac de crimine læs. maiest. q. 112. num. 131.* & Genuens. *in prax. Cur. Archiep. Neap. cap. 72.* testans ita fermè decisum fuisse à Clemente VIII. Ratio est perspicua. Quia Clericus non est subditus Principis temporalis.

[Maiestatis enim crimen est crimen publicum, quo ciuis Romanus contra Imperatorem, vel populum Romanum, eiusue securitatem dolosè aliquid molitur. Est autem ciuis Romanus, qui in orbe Romano Imperatori Romanorum mediatè, vel immediatè subditus est, *l. in orbe 17.* vbi Doctores, *ff. de stat. hom. & l. Sed si conditione 6. §. solemus ff. de hered. instit.* Hic autem solus, non etiam quilibet peregrinus, id est exteræ nationis ciuis, qui Imperatori, siue Romano Imperio suppositus non est, crimen maiestatis committit, textus est in *d. cap. pastoralis §. rursus* vbi Glos. Imola, & alij Canonistæ vbi Robertus Siciliæ Rex faciendo confederationes, & conspirationes in offensam Henrici Imperatoris Romani expressè negatur crimen læsæ maiestatis commisisse, eo quod ipsi Imperatori eo modo non subfuerit, vt in eum crimen læsæ maiestatis contrahere potuerit.

Hinc communi Interpretum calculo receptum, quod non nisi subditus crimen maiestatis committat, Boer. post alios, quos citat *loc. alleg. cap. 6. n. 2. & 3.* Martin. Laudens. *in tr. de crim. læs. maiest. q. 34.* Gig. *ead. rubr. q. 34. & 68.* Ludouic. Carer. *in pr. crim. tr. appellationis in criminalib. cas. 11. n. 21.* Clar. *lib. 3. sent. §. Læsæ maiest. crimen num. 6. & 7.* Gomez *in comment. iur. tom. 3. cap. 2. n. 10.* Farinac. *de indic. & tort. lib. 1. tit. 5. q. 51. num. 79. & seq.* Agit ibi de eo, qui non reuo-

reuelat tractatum contra Principem, quod non tenetur, si non sit subditus Decian. resp. 18. n. 320. vol. 1. & tr. crim. lib. 7. cap. 5. num. 12. & cap. 8. n. 5. Menoch. cons. 99. n. 16. 17. 97. & seq.]

2 Ideòque certum est, cognitionem & punitionem eiusmodi criminis non spectare ad Iudicem laicum, sed Ecclesiasticum dumtaxat ex theorica Bart. in extrauag. Ad reprimendum v. Conditionibus, Boss. tr. crim. in tit. de crim. laes. maiest. n. 88. Afflict. super const. lib. 1. rubr. 43. const. de person. n. 6. Lel. Zanch. de priuil. Eccles. priu. 85. n. 10. & prosequuntur alij apud Carol. de Graff. effect. cler. 1. n. 568. vbi multa congerit, & quos referunt Farinac. d. q. 112. n. 233. Chartar. disp. pred. ex n. 338. cum seqq. ac Delbene d. cap. 6. qui prolixè ac eruditè sententiam hanc defendunt, respondentque contrarijs, ille vsque ad n. 432. hic per totam dubitationem, explosa opinione dissentientium, quàm tuentur Rabard. de euen. schism. sect. 2. n. 8. Ramir. de leg. reg. §. 17. n. 11. in glos. lit. D. Heuia in Cur. Philip. p. 3. §. 2. n. 23. & Cutellus de prisc. & rec. Eccles. libert. lib. 2. q. 20. per tot. [Atque ita restantur decisum Franch. dec. 69. Gennens. loc. alleg. & de Toro v. Clericus. Vnde sub Clemente VIII. in quadam rebellione fuit processum contra Clericos, & Monachos ex delegatione Summi Pontificis per Iudicem laicum Clericali charactere insignitum insimul cum Iudice Ecclesiastico, vt testatur pariter Tapia in d. Const. de person. n. 10. Ricc. p. 5. collect. decis. 2062. & in pr. for. Eccles. rer. quotid. resol. 35. de Ponte dec. 9. de Franch. loc. cit. Dian. p. 1. resol. mor. tr. 2. res. 19. & Genuen. ibidem.]

3 At enim verò si Clericus, habitu dimisso, crimen læsæ maiestatis in suum Principem temporalem committeret, quamuis non sit propriè reus læsæ maiestatis, sed proditionis, Clar. in §. fin. q. 36. Farinac. q. 111. n. 261. nihilominus secundum multos Doctores ipso facto omne priuilegium clericale amitteret etiam fori & canonis, etiam nulla monitione præcedente per cap. Perpendimus 23. de sent. excom. & & tradunt Boss. eod. tit. de for. comp. n. 139. Clar. loco cit. vbi testatur de communi, ac tenet Guidop. dec. 401. At rectiùs longè asserendum est, priuilegio solum Canonis priuari ex d. cap. Perpendimus, quod clarissimi quique Canonistæ, ac theologi docent, præcipuè Coninch. disp. 14. n. 159. & 160. Laym. cap. 5. n. 3. §. 4. Sayr. cap. 27. n. 8. lib. 3. de censur. Suar. etiam de censur. disp. 22. sect. 1. n. 12. & seq. Dian. tr. 2. de Immun. resol. 23. to. 1. Post trinam autem monitionem, si nec habitum resumat, nec ab enormitatibus, abstineat, sed incorrigibilis maneat, multi dicunt ipso iure esse priuatum priuilegio fori; sed alij longè probabilius docent non esse priuatum ante degradationem, Laym. §. Sed quid n. 3. Dian. resol. 129. tr. 2. p. 1.

4 Hinc negant reos dicti criminis actualiter degradatos esse tradendos Curiæ sæculari. Ita Præpos. in cap. In primis, §. De persona à n. 3. q. 1. testando n. 16. de communi, à qua tanquam mitiori non sit recedendum in iudicando. Quod sequitur Boer. tr. de seditiosis q. 6. post num. 3. Boss. de crim. laes. maiest. n. 86. & infra, qui pariter testatur de communi, Diaz in prax. crim. canon. cap. 119. iuxta nouissimam impressionem, id concludens ex Synodo Toletana celebrata anno 693. & alij benè multi, quorum meminit Farinac. d. q. 112. n. 231. licet contrarium asseuerent quamplures ab eodem relati sequenti n. 232.

5 Priori tamen sententiæ inhærendum videtur, nisi talis Clericus priùs fuerit incorrigibilis, sicut antiquioribus sigillatim enumeratis disertissimè docet, articulo plenè discusso, Delbene d. cap. 6. dub. 5. sect. 1. per totam, repetitque sect. 3. n. 13. Ac nisi agatur de deprehenso in actu seditionis, vt probat textus expressus in d. cap. Perpendimus, quem in contrarium ponderauit Cutell. d. lib. 2. q. 20. n. 40. & 41. Quò tendit assertio Dec. d. lib. 7. cap. 8. n. 6. dum fatendo veriorem esse dictam opinionem negatiuam, subdit eam non seruari de facto in rebellione notoria.

6 Admittunt etiam Doctores, consulto Summo Pontifice, posse degradari, ac tradi Curiæ sæculari, vt videre est apud Farinac. d. q. 8. n. 81. Episcop. Scalens. de irregul. cap. 14. Felician. de cens. cap. 14. & Delben. d. cap. 6. n. 17. Sed in hoc moneo esse maturè procedendum, viso processu, singulisque circumstantijs exactè perpensis.

7 Nullus autem inficiatur, quin possint deponi, & in monasterium detrudi ad perpetuam pœnitentiam ibi peragendam. Quod itidem ex Præposito asserit Farinac. d. q. 112. n. 231. & 236. Ideòque etiam sint omnino priuandi omnibus beneficijs ad tradita per Afflict. tit. quæ sint regalia num. 14. quod reassumit Farinac. d. n. 236. Etsi multi velint ipso facto esse priuatos beneficijs, officijs, iurisdictione, iurepatronatus, & alijs iuribus Ecclesiasticis, seu iuris canonici propter argumentum à crimine hæresis ad crimen læsæ maiestatis. Ita enim tenent Rebuf. in prax. p. 3. tit. 1. de mod. amit. benef. n. 32. Gonzal. ad regul. 8. glos. 15. n. 72. Barbos. alleg. 52. n. 233. de iur. eccles. Sed hæc doctrina communiter reijcitur. Quia non sunt ipso facto priuari iuribus Ecclesiasticis, sed possunt per sententiam priuari. Ita Bart. in extrau. Qui sint rebel. in 21. Diaz in prax. cap. 121. in fin. Farinac. q. 116. num. 70. Quæ omnia frequenter sequuta est S. Congregatio Immunitatis.

8 Et sanè eiusmodi Clericum non in iudicio sæculari, sed coram Ordinario Iudice Ecclesiastico conueniendum esse firmiter tenendum est ex textu in cap. At si Clerici de Iudic. & ibi Doctores, latè Iul. Clar. in pract. crim. d. §. fin. q. 36. per tot. Gail. lib. 1. de pac. publ. cap. 11. n. 7. Quia Princeps laicus ob delictum non habet iurisdictionem in personas Ecclesiasticas, nisi ratione Regalium, feudorum, & beneficiorum sæcularium per textum in cap. Nimis de iureiur. Nam eo casu considerantur vt Principes politici. Qua de re alibi fusè. Idipsum & iuri ciuili consentaneum est. Quia omnes causæ Clericorum tam ciuiles, quàm criminales ad Iudicem Ecclesiasticum pertinent, adeo vt huic priuilegio neque tacitè renunciare possint per textum in cap. Si diligenti de for. comp. §. Si Clericus de pac. publ. & eius viol. text. in §. Nos Fridericus, v. Item statuimus de statut. & consuet. & vsib. feud.

9 Deinde pugnat pro hac sententia textus in cap. Clericum 11. q. 1. vbi habetur negocia Clericorum siue criminalia, siue ciuilia nonnisi apud Iudicem Ecclesiasticum ventilanda esse, vt latè probat Alex. cons. 8. vol. 1. vbi quod laicus quacunque dignitate fulgeat nullo modo possit cognoscere in causa ciuili ipsius Clerici. & multò minus in criminali. Iurisdictiones enim sunt distinctæ, & Summo Pontifici competit in spiritualibus, Imperatori verò in temporalibus, cap. Cum ad verum d. 96. Quare Clericos in enormissimo quoque crimine ante degradationem non esse puniendos per Iudices laicos, etsi esset læsa maiestas humana, disertè tradunt Gigas tr. de crim. laes. maiest. in rubr. Quis de crim. laes. maiest. cognosc. poss. num. 12. Rol. à Vall. cons. 4. num. 6. vol. 1. alijque.

10 Et quanquam Doctores aliqui asserant, quosuis, etiam Clericos lacerantes, vel aliud facientes contra saluamguardiam Principis in eiusdem contemptum puniri per Iudices laicos, tamen asserente etiam Marth. de iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 134. n. 4. verior opinio est in contrarium, videlicet, neque Principem ipsum, neque eius ministros posse animaduertere in Clericos huius facinoris reos. Quam opinionem defendunt etiam aliqui Gallorum Iurisperiti, nempè Petr. Iacob. in tit. de conduct. ex leg. instit. de act. §. Quadrupli col. 2. Guidopap. supra alleg. cum alijs. Et in facti specie Iudices procedentes contra Clericos hoc in casu excommunicationis censura innodari apertè testatur præstantissimus iurisconsultus Guidop. q. 77. n. 3. dicens, Iudices temporales cognitionem violatæ guardiæ suscipientes esse excommunicatos per textum in cap. penult. de Immun. eccles. & ibi nouissimus Apostillator scribit, tales Iudices incidere in pœnam cap. Si quis suadente 17. q. 4. Io: Andr. in cap. 2. glos. penul. de for. comp. lib. 6. de quo vide Vran. cons. 36. per to: tom. 2.

11 Vnde non obstat asserta consuetudo contra quam multa scripsit idem Marth. cas. 63. & seq. Quia, vt diximus, Clerici sunt exempti à iurisdictione sæculari. Innoc. in cap. Significantibus de offic. deleg. Quia sunt res spiritualis, ideòque solum debet conueniri coram Iudice Ecclesiastico, non sæculari, vt probant omnes in d. cap. At si Clerici de iudic. Et hoc priuilegium concessum Clericis à Pontificibus, & Imperatoribus non habuerunt dispositiuè, sed declaratiuè, vt dixit Glos. fin. in cap. Si Imperator d. 96. Et antequam emanasset, Clerici erant liberi à iurisdictione sæculari. ideò constitutio Ecclesiastica est declaratio, non dispositio, textus in d. cap. si Imperator in v. Deus omnipotens voluit Clericos discuti à Pontificibus, & non à potestatibus sæcularibus.

12 Non obstant argumenta, & auctoritates, quæ in contrarium adduci possunt. Quia, vt insinuauimus, procedunt dumtaxat quando Ecclesiastici ratione Regalium, & feudorum, & sic magis respectu beneficiorum sæcularium, quàm

suarum personarum intuitu, sortiuntur forum sæculare. Gail. *de pac. public. lib. 1. cap. 1. n. 14.* & notant etiam Canonistæ *in cap. Romana*, §. *debet de appel. n. 6.* Franch. *n. 2.* & *in cap. Cæterum de iudic.* Glos. *in cap. Solitæ v. suspiciunt de maior. & obed.* Castr. *in l. Si quando, C. de appel. n. 2.* Bart. *ibid. n. 3.* idem præclarè *in l. 1.* §. *Sequens n. 14. ff. eod. tit.*

13 Quæ ita etiam dicta velim, vt Clericus feudatarius non possit ratione læsæ maiestatis personaliter distringi. Quia dominus feudi non habet in Clericum vasallum ratione cuiuscunq; delicti personalem districtionem, sed solum realem iuxta veram sententiam, quàm docent Io: Andr. Barbat. Bald. Gemin. & alij apud Delben. *de Immun. d. cap. 6. dub. 4. n. 44.* & *seq.* licet Abbas probabiliorem ac tutiorem appellet. Vide Delben. *loco citato*, vbi plura in hanc rem insigniter tractat, exemplisque confirmat *à n. 9.*

14 Ac propterea Ægydius de Mandalb. antiquus & accuratus Doctor in sua disputatione, quæ reperitur inter disputationes Pauli de Leazar, respondendo ad Bartolum *in l. Non videtur de iudic.* firmat, quod Clericis coram Iudice sæculari non est licita comparitio, nec possibilis prorogatio per *cap. si diligenti de for. comp.* Idem in Regno Neapolitano tenet expressè Andr. de Isern. *in Constit. de person. sub rubr. vbi Clerici in maleficijs conueniri debeant*, quo loco inquit, fuisse conuentum inter Romanam Ecclesiam & Regem Regni in Inuestitura, quod Rex nullam in aliquo casu habeat iurisdictionem in Clericos, nisi ratione feudi. Et ita de hac conuentione loquitur specialis constitutio Regni: *Item statuimus, quod Clerici non trahantur ad Iudices sæculares, nisi pro bonis feudalibus*. Intellige modo explicato, nimirum non per districtionem personalem; sed solum realem. Qua de re Afflict. *in d. Constit. de personis*, & *in Constit. Iustitiarius n. 32.* & habetur *in cap. Papæ Honorij*, quod incipit *Item quod Clerici*. Non obstante eadem Constitutione de personis, qua cauetur, quod si Clericus commiserit aliquod delictum deber iudicari, & condemnari per suum Episcopum, & non per Iudicem sæcularem, excepto si commiserit crimen proditionis contra Regem, vel aliud magnum crimen, & ibi Glossa dicit, si esset crimen læsæ maiestatis. Quoniam Princeps nullam iurisdictionem habet in personas Ecclesiasticas, & ideò non potest condere legem, quod Clerici committentes crimen læsæ maiestatis sint sub iurisdictione Iudicis laici, vt concludit Bald. *in cap. Si Clericus de pac. tuend.* Quare dicta Constitutio non habet vim in Clericos, vt ibi dicit Andr. de Isernia, & Afflictus. Atque ita fuit iudicatum per Iudices laicos in casu proposito anno 1600. scilicet nullam eis competere facultatem cognoscendi contra Clericum committentem in suum Principem temporalem crimen læsæ maiestatis. [Idem dicendum de Clericis, & alijs personis Ecclesiasticis quomodolibet exemptis tam sæcularibus, quàm cuiusuis Ordinis, Congregationis, Societatis, & instituti, &c. qui vel quæ aureas, vel argenteas monetas tondere, fabricare, colorare, vel adulterare, seu etiam quomodolibet adulteratas scienter erogare, aut exponere præsumerint, vt ex Constit. Vrbani VIII. incip. *In suprema* idib. Nouembr. 1627. Vbi etiam vult, quod culpabiles in præmissis reperti, præuia degradatione, Curiæ sæculari puniendi tradantur. Pecunias verò sic, vt præfertur adulteratas, scienter detinentibus seu de loco ad locum transferentibus, aut materiam, instrumenta, siue opera ad præmissa præstantibus, pœnam triremium per decennium imposuit, & cognitionem causarum huiusmodi quoad personas Ecclesiasticas præfatas tam sæculares, quàm regulares in Prouincijs Summo Pontifici, vt Sedi Apostolicæ subiectis ad S.R.E. Cardinales in ditione Ecclesiastica mediatè, vel immediatè Sedi Apostolicæ subiecta de latere Legatos, & Prolegatos pro tempore existentes, in alijs verò omnibus, & singulis Prouincijs, Regnis, Ciuitatibus, Oppidis, Castris, & locis tam sub dictæ Sedis, quàm cuiuslibet alterius Principis ditione in Italia tantùm comprehensis, priuatiuè quoad omnes, etiam Superiores Religiosorum ipsisque Superioribus penitus exclusis, ad Ordinarios locorum spectare etiam voluit. Quare non est ampliùs hac de re disputandum. Huiusmodique causæ cognitionem spectare ad Iudicem Ecclesiasticum, ni autem ad laicum, fatentur ingenuè Franch. *dec. 691. n. 7.* Boss. *de for. comp. n. 134.* Cler. *q. 36. n. 20.* qui asserit hanc esse communem opinionem, & sequitur de Gras. *d. eff. 1. n. 345. & 376.*]

Et hæc omnia contra Calistum Ramirez, Cutellium, & quamplures alios dicta sunto.

CONSVLTATIO CXXV.

An Regulares, præsertim Ordinis Prædicatorum teneantur ad refectionem viarum?

1 NEgatiuè. Ab huiusmodi enim onere ex dispositione iuris communis penitus sunt exempti, Glos. *in cap. Generaliter v. Collationibus 16. q. 1.* Estque communis Doctorum, in primis Io: Andr. *in cap. Non minus num. 14. de Immun. Eccles.* Bart. *in l. Ad instructionem num. 3. C. de sacros. Eccles.* Abb. *cons. 3. num. 1. & 2.* Euerard. *cons. 42. per tot. lib. 1.* Paul. de Castr. *cons. 423. num. 2. vol. 2.* Borel. *cons. 74. n. 45. lib. 1.* Aluar. *in specul. Rom. Pontif. cap. 35.* Lopez *de Immun. Eccles. q. 4. n. 3. in fin.* Canophil. *de priuil. Eccles. tit. de Immun. Eccles. priuil. 11.* Quò spectant textus *in d. cap. Non minus*, vbi de fossatis, quæ ciuitatis custodiam & publicam concernunt vtilitatem, ac resolutio S. Congregationis Concilij in vna *Ferrarien.* 11. Augusti 1631. proponente Cardinali Cœsio.

2 Non obstat textus *in d. l. Ad instructionem*. Nam vt alibi animaduertimus, fuit correctus ne dum à iure canonico, sed etiam à ciuili, vt *in auth. Item nulla communitas*, *C. de Episc. & Cler.* & nominatim obseruat Paul. de Castr. *d. cons. 423. num. 2.* Bero. *cons. 31. n. 21. & seq. vol. 1.* Borel. *d. cons. 74. num. 46.*

3 Quæ sententia eo faciliùs tenenda est, cùm Regulares ne dum de iure communi, sed etiam ex Constitutionibus Apostolicis sint omnino exempti, vt constat præcipuè ex Constitutione 11. Pij V. *sub* §. 1. pro Prædicatoribus, ibi: *Pro pontibus, vijs, aqua ductibus, muris struendis, & reparandis, seu reficiendis*. Quæ Constitutio perpetuam, & inuiolabilem obseruantiam sub grauissimis pœnis iniungit *sub* §. 6. Cumque sit munita, clausula sublata, & decreto irritante *ex* §. 7. omnia in contrarium gesta radicitus inficit, vt firmat Rot. *dec. 62. n. 6. & seqq. p. 6. rec.* Idem sentiunt Balzeran. *in cap. 1.* §. *Illicitas, n. 9. de pac. ten. in vsib. feud.* Gras. *de effect. Cler. eff. 3. n. 226.* & censuit S. Congregatio Concilij in *Asculana* sub die 11. Februarij 1648.

4 Quodque magis vrget cum agatur de grauanda Ecclesia pro reficienda via, quæ circum ipsam Ecclesiam posita est, ad quam nullatenus est adstringenda, cum Ecclesia sit Deo consecrata, & in nullius sit bonis, vt in puncto tradit Iacob. Burrigat. *in d. l. Ad instructionem in fin.* & ibidem Bald. *n. 1.* confirmatque plenè Turrecrem. *in cap. Si tributum n. 1. 11. q. 1.* Euerard. *d. cons. 42. n. 50.* & resoluit Rot. *dec. 339. num. 40. p. 6. rec.*

5 Præsertim verò, si huiusmodi via fuerit ipsius Ciuitatis facto deuastata & per ipsam ad hunc statum redacta. Quo casu perperam Ciuitas prætenderet Ecclesiam grauare, dum ipsamet Ciuitas fuit causa huiusmodi damni, ad quod ipsa, etiam alijs quibuscunque rationibus circumscriptis, tenetur. Ita Menoch. *cons. 1188. n. 15. & cons. 1194. num. 33.* Adeò quidem vt iniquam huiusmodi prætensionem appellet *cons. 244. n. 66. lib. 3.*

6 Quæ sanè fortiora redduntur ex antiquissima præscriptione, intra cuius tempus nihil vnquam pro refectione viarum Regulares persoluerunt. Borel. *d. cons. 74.* Bart. *cons. 59. n. 7. lib. 1.* Corn. *cons. 268. sub n. 21. vol. 4.* Bertazzol. *cons. crimi. 71. n. 66. lib. 1.* Rimin. Sen. *cons. 307. n. 10. lib. 2.* & pulchrè confirmant Pancirol. *cons. 157. n. 7. & cons. 158. num. 7.* Rimin. iun. *cons. 198. n. 1. lib. 2.* Bero. *cons. 146. num. 1.* Alciat. *cons. 12. n. 12. lib. 4.* Cephal. *cons. 129. n. 2. & 4. in fin. lib. 1. & cons. 628. num. 5. lib. 5.* Surd. *cons. 239. num. 14. lib. 2.* vt etiam fatetur Menoch. *cons. 1042. n. 12. lib. 11.* Anchar. *q. 50. n. 1. & seqq. lib. 2.* Grammat. *dec. 100. n. 21. & 24.* Thesaur. *dec. 239. num. 3.* Becher. *dec. seu differt. iur. lib. 1. differt. 13. n. 10.* aliique innumeri.

CON-

CONSVLTATIO CXXVI.

An Ecclesiastici participare debeant de bonis Communitatis, de quibus participant alij ciues oriundi?

1 Affirmatiuè resoluendum est. Etenim verè & propriè sunt ciues, vt concludit Oldr. *cons.* 32. vbi per totum copiosè firmat, Ecclesiasticos esse ciues, & de Vniuersitate, infertque Ecclesiasticis deberi ius pascendi in bonis Vniuersitatis, sicuti debetur alijs ciuibus laicis. Idem asserunt Alberic. *in l. 1. sub n. 7. ff. Quod cuiusque vniuers. nom.* Boer. *dec.* 260. *n.* 21. Bertram. *cons.* 92. *per tot. lib.* 3. Surd. *cons.* 65. *n.* 6. Marth. *de iurisd. p.* 4. *cas.* 8. *n.* 3. Mastril. *dec.* 49. *n.* 1. *& seqq. ex cap. Nullus de temp. ordin. & l. Assumptio, ff. de municip. ac l. Ciues, C. de incol.*

2 Ratio est manifesta. Nam vbi diuiduntur bona Vniuersitatis, vel Castri assignari debet portio vnicuique de Vniuersitate vel Castro, *l. de modo, vbi Gloss. v. Arbitri, ff. fin. regund.* Amanell. *singul.* 255. Calcan. *cons.* 45. *n.* 1. vbi subiungit, ijs, quibus debetur portio herbarum in pascuis, deberi etiam portionem quando ad culturam reducuntur. Quia fructus eiusdem rei eodem iure censeri debent: Sed Ecclesiastici sunt de Vniuersitate, & non desinunt esse ciues propter ordinem Clericalem, & participant de pascuis Vniuersitatis ex Doctoribus adductis. Ideoque debent participare etiam de vsu agrorum, quando ad culturam ciuibus conceduntur.

3 Quod autem sint ciues, & propter ordinem clericalem non desinant esse tales quoad priuilegia & fauores, licet secus quoad onera vltra Oltradum, & præcitatos tradunt etiam Bald. *in vsib. feud. tit. de milit. qui arm. bellic. depon. n.* 5. vbi etiam Præpos. *num.* 2. *ante fin.* Aluaror. *num.* 12. Afflict. *num.* 4. repetitque idem Bald. *cons.* 241. *lib.* 3. Lap. *alleg.* 201. *n.* 6. *&* 7. ibique Add. Anchar. *in cap. Ea, quæ n.* 25. post princip. *de reg. iur. in* 6. vbi singillarim refert rationes Oldradi. Idem Anchar. *cons.* 341. *n.* 1. Roman. *cons.* 180. *n.* 2. & eo loco Add. Assentitur Castr. *cons.* 292. *n.* 3. *lib.* 1. *& in l. omnes populi n.* 8. *ff. de iust. & iur.* Alex. *cons.* 41. *n.* 4. *lib.* 7. Felin. *in cap. Ecclesiæ S. Mariæ n.* 69. *de constit.* vbi de communi, tenetque Franc. Marc. *dec.* 456. *n.* 9. *p.* 1. Cassan. *ad consuet. Burgund. rubr.* 13. §. 5. *in princ. n.* 3. *& seqq.* Natt. *cons.* 157. *n.* 7. Carol. de Graff. *de effect. Cleric. in prælud. n.* 368. Genuen. *in prax. cap.* 41. *n.* 3. *& seq.* vbi etiam de communi, & resoluit Rota *decis.* 452. *n.* 2. *p.* 1. *diuers.*

4 Non obstat, quod Clerici onera gabellarum non subeant. Quia propter hoc non desinunt esse ciues & pars vniuersitatis, cùm & Decuriones, Senatores, & alij priuilegiati in multis sint exempti, & tamen negari non potest, quin sint ciues vt inquit Oldrad. *d. cons.* 32. *n.* 1. *& seq.* quem sequuntur Alberic. & Bertram. *loc. sup. cit.* & notant Bart. *in l.* 1. *n.* 11. *ff. ad municip.* Anchar. *cons.* 341. *n.* 1. Castr. *cons.* 293. *n.* 3. *lib.* 1. *& in d. l. Omnes populi num.* 8. *ff. de iust. & iur.* Alex. *cons.* 41. *num.* 4. *lib.* 7. vbi addit, quod alias priuilegium exemptionis, datum in fauorem Clericatus, redundaret in odium. Et proinde non esse excludendum ciuem propter honorem & dignitatem firmat Genuens. *d. cap.* 41. *num.* 4.

5 Præterea non subsistit, quod Clerici non sustineant onera Vniuersitatis. Quia licet ex priuilegio sint exempti ab oneribus temporalibus, tamen sustinent spiritualia, orando pro populo, & inseruiendo Ecclesijs, ceu ponderauit Anchar. *cons.* 61. *n.* 2. Castr. *cons.* 157. *n.* 1. *lib.* 2. Dec. *cons.* 114. *n.* 1. Add. ad Alex. *d. cons.* 41. *lib.* 7. Cephal. *cons.* 54. *n.* 10. *& seqq.* Genuen. *d. cap.* 41. *n.* 4. *in fin.* Carol. de Graff. *effect.* 2. *n.* 363. *& seqq.* qui plures congessit.

6 Minus refragatur prætensa consuetudo non admittendi Clericos. Quia non subsistit, nec probari poterit, quod Clerici ante quadraginta annos, institerint pro admissione, & tamen fuerint exclusi. Requiritur enim cursus quadraginta annorum ad inducendam consuetudinem contra ius, vt per Card. Mantic. *dec.* 51. *n.* 3. Et cum simus in actu negatiuo non sufficit aliter factum esse, sed requiritur, vt institerint pro admissione, & tamen fuerint exclusi, & acquieuerint; necante expressam instantiam potest currere aliquod tempus pro consuetudine, vt benè aduertunt Crauet. *cons.* 154. *n.* 2. Surd. *cons.* 127. *n.* 81. *& seqq.* Rot. *dec.* 411. *n.* 7. *p.* 1. *diu.* & coram Caual. *dec.* 77. *n.* 6. Sic in simili consuetudo, quod Ecclesia cogatur renouare emphyteusim non inducitur ex continuatis renouationibus, sed probari debet Ecclesiam voluisse pro se retinere, & tamen coactam fuisse renouare. Rota coram Mantica *dec.* 10. *n.* 10. *& seqq.* & coram Gregorio XV. *dec.* 45. *n.* 4. *& seq.* Ea ratione, quia consuetudo debet probari in casu speciali cum omnibus qualitatibus, & per consequens quando fuit petitum, & nihil obtentum.

7 Vlteriùs hæc consuetudo esset laicorum contra Ecclesiasticos, atq; adeò non est attendenda, immò reprobatur. Quia sicuti laici prohibentur statuere contra Clericos, ita etiam nequeunt inducere consuetudinem, Gloss. *in cap. Massana* 56. *v. Consuetudine de elect.* Bart. *in auth. hoc ius porrectum n.* 18. *C. de sacros. Eccles.* Alex. *cons.* 149. *n.* 10. *lib.* 6. Bero. *cons.* 31. *n.* 17. *lib.* 1. Alciat. *cons.* 3. *n.* 3. *lib.* 7. vbi de communi Surd. *cons.* 396. *n.* 33. Rot. *dec.* 3. *n.* 4. *de consuet. in antiq.* Et generaliter quod in casibus, in quibus non possint populi statuere, pariter non possint consuetudinem inducere, tenuerunt Surd. *cons.* 460. *n.* 33. *& seqq.* alijque cumulati per Rot. *dec.* 479. *n.* 3. *p.* 3. *rec.* & *in Narnien. successionis* 22. Maij 1628. coram Merlino.

8 Demum ista exclusio Clericorum videtur retrahere homines à Clericatu. Pauperes enim, qui Clericatum appeterent, ab eo se abstinebunt, ne amittant ratam vsusfructus rerum communium. Et ideò huiusmodi solitum diuidendi subsistere nequit, cum improbentur similes dispositiones, quæ præstant occasionem retrahendi à Clericatu, *l. Deo nobis* 44. *C. de Episcop. & Cler.* vbi Bald. *in* 2. *notab.* & Castr. *n.* 4. Alex. *cons.* 139. *n.* 13. *ad med. lib.* 2. Soc. *cons.* 241. *n.* 3. *post med. lib.* 2. latè Roland. *cons.* 35. *n.* 26. & *seqq. lib.* 3.

9 Atque ita censuit S. Congregatio Immunitatis præcipuè in vna Nucerina die 17. Martij 1631. Et hanc sententiam nouissimè defensam Auditoribus suis sæpè tradidit D. Ioseph Palamolla Canonistarum ex primoprimus, cùm in Archigymnasio Romano materiam de Constitutionibus publicè interpretaretur. Cuius quidem viri doctrinam præter animi candorem, & humanitatem cum audiui libenter, tum etiam prudentiam eius in sententiæ dictione sic amplector, vt planè admirer.

CONSVLTATIO CXXVII.

An ligare in Ecclesia compedibus vel manicis ferreis confugientem ad illam sit contra Immunitatem Ecclesiasticam?

1 Respondendum est. Officialem laicum, qui propria authoritate in Ecclesia ligare facit compedibus, vel manicis ferreis confugientem ad illam incidere in censuras per Constitutionem Gregorij XIV. inflictas, vt aliàs maturè censuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Theatina* die 11. Augusti 1626. in qua tamen ob atrocitatem delicti decreuit obtineri debere à Sanctissimo facultatem directam Archiepiscopo absoluendi ministros laicos, qui confugientem ligare fecerant, & dicta resolutio fuit præcipuè habita ex sententia Cardinalis Bandini, qui intertuenit compositioni eiusdem Constitutionis, fuitque illius compilator, cui propterea plurimum deferendum est.

2 Hæc autem opinio potissimùm fundatur in ipsamet Constitutione, dum in illa prohibetur nedum extractio ab Ecclesia, sed etiam captura, & carceratio in ipsa. Ita enim in ea legitur: *capere, extrahere, aut carcerare non possint, nisi in eo casu, &c.* Siquidem ligare compedibus vel manicis ferreis est plusquam capere, & species durioris carceris, §. *Propter*, vbi Glos. *v. capere*, & *v. manicis de heret.* cum concordantibus. Et hoc casu confugiens non remanet in ea libertate, in qua erat statim atque ad Ecclesiam confugit, & in qua priuilegio Immunitatis Ecclesiasticæ conseruari debet, vt liberè & ad sui libitum possit exire ac recedere. Quod si aliter diceremus dispositio eiusdem Constitutionis & Immunitatis Ecclesiasticæ redderetur ferè cassa atque elusoria. Et hac de causa S. C. Congregatio censuit, eos in censuras d. Constitutionis incurrere, qui aufugientes ad Ecclesiam occidunt, etiamsi non extrahant, idq; præsertim ex Farinacio & alijs in vna Cremonen die 17. Augusti 1629.

Idipsum

Idipsum deduci potest ex *cap. Definiuit 17. cap. 4.* & *ex l. præsenti, C. de his qui ad Eccles. confug.* & tenent ij, quos refert & sequitur Couar. 2. *var. resol. cap. 20. num. 17.* malè addens cum ipsis contrarium moribus receptum esse, & permitti posse, vbi ambiguum sit, an debeat delinquens gaudere Immunitate Ecclesiæ, modo vincula ab vtroque Iudice, scilicet Ecclesiastico & sæculari, injiciantur. Hanc etiam tenet Perez *in prax. l. 5. cap. 3. §. 3. num. 4.* & habetur *l. 2. tit. 11. p. 1.* Clar. *lib. 5. recept. §. fin. q. 30.*

4 Comprobatur. Quia sub dispositione eiusdem Constitutionis prohibita censetur facultas tam perquirendi confugientem ad Ecclesiam, vt firmat Farinac. *in tract. de Immun. num. 327.* post Franchum, Martham & alios, quàm custodiam eidem confugienti apponere, vt post alios firmat Ambrosinus super *d. Constit. Immunit. cap. 11. n. fin.* ac sæpiùs censuit eadem S. Congregatio, præsertim in illa Neapolitana de Sanfelice sub die 26. Septembris, & 9. Nouembris 1626. quæ fuit diu agitata, & tandem superata cum effectu subsecuto, adeout Curia sæcularis nec obtinere potuerit, vt nomine Curiæ Ecclesiasticæ vel longè ab Ecclesia custodiæ retinerentur, non obstante prætensa grauitate delicti. Ita enim iubetur in *d. l. Præsenti, C. de his qui ad Eccles. confug.* & *d. l. 2. tit. 11. p. 1.* vbi Lopez, traditque Hostiensis, Montaltus, Panormitanus, Guido, & Ioannes Igneus, quos sequitur Couar. *d. num. 17.* dicens esse communem, & sic obsidere, esse immunitatem Ecclesiæ omninò violare. Idem afferunt Perez *lib. 1. ord. tit. 20. l. 7.* Armil. *v. Immunitas num. 16.* Angel. *eod. v. num. 21.* D. Antonin. *3. p. tit. 12. cap. 3. §. 3.* Syluest. *v. Immunitas 3. quæst. 8.* & alij communiter contra Paz. *vbi sup. num. 6.* qui perperam id limitat quando dubium esset an gaudeat, inquiens tunc posse poni custodes, ne delinquens inde exeat, donec causa decidatur, dummodo victus, aut requies ei non denegetur. Immò Lopez *d. l. 2. vers. Cercarlo* effutiuit, quod etiam quando constat gaudere, possint poni extra Ecclesiam custodes, vt, si inde exeat, capiatur. Quod quidem abhorret à iure & ab exemplo. Atque ita etiam in vna *Cotronen.* die 17. Maij 1631. resoluit S. Congregatio Immunitatis, vbi quoque resoluit ligare in Ecclesia confugientem ad ipsam esse contra Immunitatem Ecclesiasticam.

CONSVLTATIO CXXVIII.

An Episcopus in materia Immunitatis Ecclesiasticæ super prætenso delicto à Constitutione Gregoriana excepto teneatur stare processui Curiæ sæcularis? Siue quod idem est.

An Episcopus possit ex processibus confectis in Curia sæculari ante extractionem rei ab Ecclesia cognoscere, num ille gaudere debeat beneficio Immunitatis, vel ne, seu præcisè teneatur nouum processum conficere? Et

An processus Ecclesiastici super extractione consignari debeant Iudicibus laicis? Vbi de pœna extraordinaria extractorum.

1 Fatinacius *cons. 76. super 1. dub. n. 1. & 2. vol. 1.* asserit, quod Episcopus nullo modo possit stare processui facto per Iudicem sæcularem, sed quod debeat super asserto delicto probationes admittere coram se. Quod latiùs probarunt tres Consulentes ab eo relati *cons. 168. in 2. art. ex n. 26. vol. 2.* Marius Ital. *eod. tract. lib. 1. cap. 6. §. 1. sub n. 79.* Diana obiter quidem *p. 4. tr. 1. resol. 112. in fin.* plenè autem *p. 5. tr. 1. resol. 31.* concludendo id procedere de stricto iure per penfis verbis Constitutionis Gregorianæ. Idque ipsum docent Riccius *collect. 1792.* Bellet. *disq. Cler. tit. de fac. Cler. real. §. 4. n. 51.* Paz Iord. *var. lucubr. to. 2. lib. 11. tit. 3. n. 298.* Ansald. *de iurisd. p. 2. tit. 11. cap. 16. n. 3.* alijque copiosè relati à Thom. Delbene *de Immun. tom. 2. cap. 16. dub. 43. sect. 1. n. 1.* Relecta opinione dicentium, quod Episcopus teneatur stare processui Iudicis laici per litteras Clementis VIII. in forma Breuis, relatas à Genuensi *in prax. Cur. Archiep. Neap. cap. 94.* quamque tenent Giurb. *cons. 50. n. 2. & 3. ac cons. 100. n. 28.* Gratian. *discept. 196. n. 22.* & Nouar. *in sum. Bullar. to. 2. tit. de Immun. Eccles. n. 87.*

2 Cæterùm, quanquam ferè omnes admittant, Episcopum non teneri præcisè stare processui confecto per Curiam sæcularem, complures tamen quærentes, an illi stare possit, destinguunt inter processum formatum à Curia sæculari ante vel post confugium rei ad Ecclesiam, asserentes minimè standum esse processui laicali formato, vel perfecto eo tempore, quo verè, aut verisimiliter poterat esse controuersia super delicto, an esset, vel ne de casibus exceptis in Gregoriana ob suspicionem vigentem eo casu aduersus Curiam sæcularem, quæ de propria iurisdictione contendit, sicque reputatur incompetens, etiam ratione proprij interesse, vt inquiunt Farinac. *d. cons. 76. n. 1.* & *in Append. cas. 22. n. 375.* Maur. Burgius *de mod. proced. ex abrupt. p. 1. quæst. 65. num. 52.* Guazzin. *defens. 24. cap. 9. num. 29.* Castropal. *to. 2. tract. 11. disp. vn. pun. 13.* Ciarlin. *controu. foren. lib. 1. cap. 10. n. 51.* Primus consulens apud Dianam *d. p. 6. tr. 1. resol. 31.* Bonac. *tom. 3. de censur. disp. 2. q. 3. pun. 16. §. 12. num. 98.* Thom. Delben. *d. cap. 16. dub. 43. sect. 1. num. 7.* Pax Iord. *vbi supr. n. 301.* & alij.

3 Neque hoc respuisse videtur Giurba *d. cons. 50. n. 4. & 5.* Nouar. *loco allegato n. 87.* dum inquiunt, assertionem Riccij in fine dictæ collectaneæ, quod Episcopus nullo pacto debeat stare processui Iudicis sæcularis procedere, quando contra testes examinatos à Fisco laico vrget suspicio, seu aliter Episcopus esset dubius, adduntque eo casu non teneri totaliter stare processui sæculari, sed posse maiorem aliquam diligentiam adhibere curando diligentiùs examinari testes prædictos, atque etiam alios pro informatione suæ conscientiæ, quorum verba repetit Thom. Delben. eo loco *num. 6.*

4 Quod verò ad processum fabricatum ante confugium tempore, quo nulla esset controuersia inter Curiam Ecclesiasticam & sæcularem dicunt, Episcopum posse illi, stare. Quia non modicam veritatis fidem facit. Ita Farinac. *de Immun. cap. 22. d. num. 375.* Bonacin. *d. disp. 2. quæst. 3. pun. 1. §. 12. num. 99.* Castropal. *eod. tract. 11. disp. vn. pun. 13. num. 9.* Thom. Delben. *ibid. num. 7.* admones Episcopum, vt hoc aduertat, Lezan. *tom. 3. summ. qq. regul. verb. Immunitas num. 28.* Pax Iord. *d. lib. 11. tit. 3. num. 300.* M. Angel. Donat. *de Asyl. resol. 187. num. 10.* Idemque asserit primus Consulens apud Dianam *d. p. 6. tract. 1. resol. 31.* motus ex clausulis expressis à Clemente VIII. in præasserto Breui, vt Episcopus summariè, simpliciter & extraiudicialiter, & quantum pro conscientiæ informatione sufficere videretur delicti veritatem inquireret. Ait enim dictas probatione extraiudiciales sumere posse ex processu Iudicis laici. Quia in eo contentæ instar extraiudicialium sunt in foro Ecclesiastico. Subdens & meritò id facit si ex personarum grauitate ac dignitate fides videatur testibus adhibenda; aut si ex tempore exceptarum probationum suspicio tolli videatur, veluti si talis processus fuerit confectus nondum orta controuersia, cui multum tribui potest, secùs dicens in parato post litem.

5 Verùm alter Consulens ibidem *sub §. Quamobrem*, non solum amplexus est præfatam distinctionem inter processum formatum ante & post confugium, sed ampliùs in eo confecto priusquam reus confugerit ad Ecclesiam, exigit, quod contineat sententiam condemnatoriam ipsius rei, vel saltem, quod testes in eo examinati, probantes delictum exceptum in Gregoriana, fuerint repetiti vel aliàs ab ipso reo habiti pro repetitis, improbato super hoc dicto Guazzini *defens. 1. cap. 30.* quod refert Giurba, vt sufficiant testes deponentes super crimine, licet non sint repetiti, cùm ratio Guazzini, quod in criminibus exceptis probent testes examinati, etsi non citata parte, maximam difficultatem patiatur, pluribus quippe asserentibus etiam in illis citationem requiri. Immò Ciarlinus *contr. for. d. lib. 1. cap. 10. n. 51. in fin.* ad huiusmodi effectum vult, quod processus à Curia sæculari fabricatus antequam reus confugisset ad Ecclesiam, non sit factus in contumaciam, quia tunc licet possit aliquam fidem ac indicium facere in foro Ecclesiastico, non tamen illud esse inquit indubitatum, & sufficiens ad remissionem rei ex traditis à Guidopap. *dec. 201. n. 6.* Genuen. *in pract. Archiep. c. 6. n. 3.* & Gratian. *discept. 619. n. 9.* Ideòque superiùs dicta de processu formato ante confugium dumtaxat admittit, quando lis fuerit contestata cum reo, ipseque erat confessus, vel conuictus, aut condemnatus de tali delicto; postea verò fugiens è carcere se recipit in Ecclesiam. Quoniam si de nouo contingat

tingat in foro Ecclesiæ dubitari, an delictum ab eo commissum sit de exceptis, tunc processus laicalis exhibitus in actis Ecclesiæ non modicam fidem faciet, & paulisper adminiculatus sufficiet, subdens in hisce terminis intelligendum esse Gamam *dec. Lusit.* 179. *n.* 1. *&* 2. *ac dec.* 281. *n.* 1. quare *n.* 53. concludit melius esse testes processus laicalis repetere in foro Ecclesiastico, atque ita de stylo practicari.

6 Ac huiusmodi sensus fuisse videntur etiam tres illi Consulentes apud Farinacium *d. cons.* 168. *n.* 30. dum considerantes controuersiam Immunitatis, vt plurimum contingere antequam rei conijciantur in carcerem, atque ita Iudices laici processu adhuc imperfecto negant ei standum esse. Tum quia probationes receptæ sunt absque citatione contra textum *in cap.* 2. *de testib.* Tum quia acta nondum publicata sunt, quæ propterea non probant in alio iudicio etiam inter alias personas, *l. gesta*, vbi Iacob. de Aren. *n.* 2. *C. de re iudic.* Bart. *in l.* 2. *n.* 5. *&* Ias. *n.* 20. *ff. iudic. solu.* Felin. *in cap. Causam quæ il* 1. *n.* 14. *de testib.* Alex. *cons.* 82. *num.* 23. *vol.* 3. dicentes communem.

7 In hac igitur graui ac frequenti controuersia nos, missis ambagibus atque tricis, asserimus: Episcopus super prætenso delicto contra eum, qui confugit ad Ecclesiam non tenetur stare processui exhibito per Iudicem sæcularem. Quod in terminis Constitutionis Gregorianæ certum omninò est, & absolutè sequendum absque distinctione vlla de processu facto ante confugium, vel post confugium.

8 Primùm quia sic apertè mandat Summus Pontifex Gregorius XIV. dum dicit: *Curiæque sæculari nec consignari nec tradi possint, nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi verè crimina superius expressa commiserint.*

9 Deinde, quia regula est, quod Iudex Ecclesiasticus non teneatur stare processui facto per Iudicem sæcularem, vt docent Grammaticus, Clarus, vbi de communi, Ambrosinus, Farinacius, quos citat, & sequitur Peregrinus *de Immun. cap.* 3. *n.* 2. Scortia, Diana, Marius Italia, Ciarlinus, Trullench, Guazzinus, Riccius, Bellettus, Vulpius, Lezana, Naldus & Bonacina, quos adducit ac sectatur Delbene *de Immun. cap.* 16. *dub.* 43. *num.* 1. quibus addo Panormitan. *in cap. Et si Clerici de iudic.* & Burr. *cap.* 1. *de oblig. ad ratioc.* Nam acta vnius iudicij non probant in altero. Forum autem sæculare respicit reum puniendum, Ecclesiasticum verò Immunitatem Ecclesiæ defendendam.

10 Postremò quia cognitio huius articuli per eadem Constitutionem specialiter demandatur Episcopo, vt liquet ex illis verbis: *Nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatum &c.* Cui autem demandatur cognitio alicuius causæ, etiam censetur demandata potestas sumendi probationes super illa causa. Constat *ex cap. Præterea de offic. Deleg.* & ibi etiam Gloss. *verb. Delegatus*, suffraganturque leges ciuiles, nempè *l. Vbi* cum Glossa, *C. ad l. Corn. de fals.* & confirmant plenè Ambrosinus, Peregrinus, Farinacius, alijque præallegati. Igitur Episcopus potest recipere probationes de prætenso delicto, & non tenetur stare processui exhibito per Iudicem sæcularem, cùm agatur de proprio interesse.

11 Non obstat Breue Clementis VIII. pro Archiepiscopo Panormitano. Primò, quia fuit in casu particulari. Secundò, quia ex eo non sequitur, quod Episcopus teneatur stare processui sæculari, nec quod tollatur substantia probationis, sed tantùm quod tollantur longinquitas temporis, & ambages iudicij, cum verba illa summariè, simpliciter, & extraiudicialiter, seu de plano non excludant concludentem, plenam & veram probationem, sed modum probandi, iurisque solemnitates, ita tamen, vt ius gentium atque naturæ iuxta quod in ore duorum, vel trium stat omne verbum, Episcopus obseruare omnino teneatur, *cap. Si quis testes* 14. 3. *l. Vbi numerus, ff. de testib.*

12 Atque illud sanè obseruandum est, etiam ex Breui Clementis VIII. non posse Episcopum pro informatione suæ conscientiæ quid sufficienter habere, nisi prius habeat per se probationem veram, plenam & concludentem, licet summariè, præsertim cùm tractetur de præiudicio confugientis, & Ecclesiæ.

Probatur generaliter. Quia quando lex probationem requirit, intelligi debet de probatione plena, & vera, non de præsumptiua. Hoc in terminis eiusdem Constitutionis est indubitatum. Quia illa expressè vult, vt verè constet Episcopo crimen exceptum ex illis verbis tertiò relatis: *Cognito prius, an ipsi verè crimina superius expressa commiserint.* Vbi per modum conditionis vult constare de veritate criminum commissorum antequam delinquentes Curiæ sæculari tradantur, siue id fiat ante confugium, siue post confugium. Quæ sanè conditio inducit plenam & concludentem probationem, *l. Lucius, ff. de condit. & demonstr.* & ibi Bart. Natta, & quidam alij, ac docent Farinacius, & cæteri apud Peregrinum *supra n.* 5.

13 Ex his autem dumtaxat consequitur, quod Episcopus, tametsi non teneatur stare processui sæculari, possit tamen ei stare, si velit, dummodo ipsi constiterit per eiusmodi processum legitimè factum, crimina esse probata, itaut indubiè credat, ac noscat vera esse, quæ in eo continentur, quo casu poterit ei stare, eoque vti ad suam conscientiam informandam. Ea enim vera esse dicimus, quæ vel proprijs oculis inspeximus, vel aliàs haud dubiè nouimus, vt ait Innocent. *in cap. Cum causam col.* 2. *vers. Illud autem extr. de Immun. Eccles.* nihilque aliud expostulat Constitutio Gregoriana. Et ita eam interpretata est S. Congregatio Episcop. & Regular. literis suis datis Episcopo Papiensi 16. Octobris 1595. quarum tenor hic est.

14 *Si è toccate nella Congregatione il dubio proposto da V. S. del modo che douran tenere i Vescoui nell'eseguire la Constitutione della felice mem. di Gregorio XIV. intorno à conoscere i delinquenti, che si ritirano a' luoghi pij, & esenti, se gli debbano rimettere al Magistrato secolare, e si è venuto in parere, che i Vescoui in quest a parte non siano meri esecutori, ma che habbiano ancor facoltà di conoscere, e chiarirsi della verità e qualità del delitto, in modo che se non paresse loro ben giustificata l'intentione di chi ricerca la remissione da' processi, e atti fatti nel foro secolare, possano i Vescoui per sicurezza della loro conscienza chiarirsi meglio per quella via che giudicheranno esser più sicura. Però in tal caso douranno procedere più sommariamente, che sarà possibile per ispedirsene quanto prima, & occorrendo simili casi, V. S. potrà gouernarsi nel modo sudetto.*

15 Idipsum censuit S. Congregatio Immunitatis in vna Syracusana die 16. Iulij 1626. his verbis: *Sufficere probationem arbitrio Episcopi, qui potest etiam adhibere fidem processus Iudicis laici, verùm fabricato antequam reus ad locum tutum se confugisset.* Et in vna Castri maris 18. Decembris 1629. resoluendo, *Standum esse arbitrio Vicarij, si vellet præstare fidem processus fabricate per Iudicem laicum ante confugium. Sed nihilominus ipse formet processum in actis Curiæ Ecclesiasticæ, illumque transmittat ad S. Congregationem.* Et in vna Caputaquen 15. Iulij 1636. vbi respondit Episcopo, *vt ad vlteriora seruatis seruandis procedat, atque informetur si posse adhibere fidem processibus Curiæ laicalis super delictis eorum, qui fuerunt ab Ecclesia extracti, si ante extractionem fuerunt fabricati.* Et in vna Theatina, in qua die 20. Iunij 1651. quærebatur, *an sufficerent indicia ad torturam. S. Congr. respondit, requiri plenam & concludentem probationem.* Et in vna Viterbien 20. Septembris 1656. ita censuit: *Visa relatione processuum exhibitorum à Curia sæculari, ex gratia speciali, receptis alijs duobus testibus, condemnentur rei in pœnam extraordinariam.* Et in vna Meleuitan. die 15. Iunij 1638. respondit, *ad effectum extrahendi delinquentes, qui ad Ecclesiam confugiunt, seu ad alia loca immunia, non requiri probationes plenas & concludentes, sed illas sufficere probationes pro arbitrio, & conscientia Episcopi super qualitatibus delictorum ex Constitutione fel. rec. Gregorij XIV.* Et in vna Calagurritana 1. Augusti 1619. ita rescripsit: *Sanctissimus D. N. annuit, vt stante relatione Episcopi, consignentur rei Curiæ sæculari, dummodo quoad duos, qui socrum & amitam respectiuè occiderunt, non habeat aliquas circumstantias in contrarium, & dummodo reorum confessiones, & ratificationes in actis suæ Curiæ redigat, vel saltem se summariè & extraiudicialiter informet quantum ad animum suum mouendum sufficit. Quod etiam in similibus casibus obseruare poterit.*

16 Idem quoque scripsit Archiepiscopo Mediolanensi die 9. Decembris 1665. hunc in modum: *Essendo state riferite à nostro Signore le difficoltà insorte costì circa il modo che V. S. dee tenere nell'eseguire la constitutione della fel. mem. di Gregorio XIV. intorno al conoscere, se i delinquenti che si ritiran nelle Chiese, e luoghi immuni si debban rimettere alla Corte secolare, si è compiaciuta Sua Beatitudine col parere d'vna Congregatione à ciò deputata, conformandosi con le risolutioni al-*

tre

tre volte fatte in questa materia di permettere che ella possa à tale effetto valersi degli atti, e processi legitimamente fatti nel foro secolare. E quando da questi non le paresse ben giustificata l'intentione di chi domanda la remissione de' delinquenti, resti in sua libertà di chiarirsene meglio per sicurezza della sua conscienza per quella strada che le parrà più accertata, procedendo sommariamente, e con sollecita speditione. E io me le offero di cuore. Quod etiam confirmauit in vna Rauuenaten. die 28. Septembris 1666. quamuis, quidam ex Eminentissimis Patribus, viri cordati, & longiùs prospicientes, futura voluendo aliter senserint, nempè teneri Episcopum per se probationes super delicto excepto suscipere, nec posse stare processui sæculari. Quorum sententiæ ego quoque olim non temere adhæsi, eamque iuxta mentem præfatæ Constitutionis Gregorianæ tutiorem ac veriorem existimo.

Quod ex iam dictis haud obscure elicitur, [quibus nunc addo non esse audiendos hac in re Farinac. *de immun. n.374.* Lezan. *v. Immunitas n.28, to.2. summ.* Delbene *d.cap.16. dub. 42. sect.1. n.13. to.2.* aliosque allegatos per Corriad. *decis.21. n.62. & 75.* ac Merlin. *contr. for. 64. n.10.* quatenus asserunt ad amittendam immunitatem Ecclesiæ requiri probationem, saltem sufficientem ad torturam. Nam contrarium expressè resoluit S. Congregatio Immunitatis in Theatina modo allegata.] Consule inter alios Peregrinum *vbi supra.* Ciarlin. *d. cap. 10. num.53.* qui non admittit Episcopum per se posse reum ex hoc processu tradere Curiæ sæculari, nisi consultat Summum Pontificem, & ab eo licentiam obtineat iuxta notata per Guazzin. *defens.20. cap.9. n.30.* Vnde refert, Paulum V. in vna Casulensi eiusmodi licentiam concessisse die 1. Augusti 1619. simileque rescriptum legitur in præcitatis literis Clementis VIII. Quare tutius profectò arbitror, quod stantibus circumstantijs, quæ concurrunt in casibus particularibus, Sanctissimus Episcopi det facultatem procedendi etiam ex processibus in Curia sæculari confectis.

Processus verò per Iudicem Ecclesiasticum fabricati super delictis extractorum à loco immuni ad effectum declarandi, an gaudere, vel non gaudere debeant priuilegio Immunitatis Ecclesiasticæ ex opinione S. Congregationis Immunitatis consignari non debent Iudicibus laicis. Ita censuit in Consentina 23. Augusti 1649. & in Aprutina 30. Augusti 1649. Etiam Iudicibus laicis status Ecclesiastici, vt in Terracinen 18. Februarij 1631. & in alijs.

18 Adeout si Sanctissimus aliter iusserit, requiratur rescriptum speciale suæ Sanctitatis, etiam ad effectum dandi simplicem copiam aliquorum actorum pro instructione Iudicis laici. Ita in Viterbien 17. Nouembris 1643.

19 Extractorum autem ab Ecclesia, qui gaudere debent priuilegio Immunitatis Ecclesiasticæ, & ex gratia à Summo Pontifice conceditur, vt puniri possint alia pœna, quàm mortis & mutilationis membrorum, executio demandatur & fit à Iudice Ecclesiastico. Ita in Ianuen. 14. Ianuarij 1634. cuius occasione Vrbanus VIII. sic obseruari iussit. Item in Mediolanen 24. Ianuarij 1634. Et in Syracusana 21. Augusti 1633. Ac pariter in Ianuen 9. Septembris 1642. & rursus in Ianuen 2. Ian. 1643. Itaut in Secretaria S. Congregationis extet formula literarum, quæ est huiusmodi.

20 *Genoua. Monsignore Arciuescouo. Fattasi relatione alla Santità di nostro Signore del contenuto della lettera di V.S. sopra i graui delitti, e male qualità di Giouan Maria Guazzo, da lei estratto dalla Chiesa, Sua Beatitudine è condiscesa per dette cause, & altre note, ch'ella trasmetti il detto Guazzo per cinque anni in galera con pigliare l'obligationi cautelate in ciò necessarie da' Ministri di cotesta Republica di non maltrattarlo. E del seguito ne darà auuiso, mentre &c. Roma 14. Gennaro 1634.*

21 *Genoua. S. Cardinal Arciuescouo. Benche Ottauiano Albora douesse godere il priuilegio dell' Immunità Ecclesiastica, tuttauia per le qualità de' delitti che si pretendono da lui commessi, e per l'efficaci instanze interposte in nome di cotesta Republica, la Santità di Nostro Signore condiscende per gratia speciale, la qual non si possa allegare in esempio, che giustificati da V. Em. con proue legitime i sudetti delitti, venga punito non di pena ordinaria di vita ò di mutilatione di membra, ma di pena straordinaria. E così V. Em. si compiacerà eseguire, mentre le bacio humilmente le mani. Roma 2. Gennaro 1643.*

22 Formula verò dignior videtur illa, quæ fuit obseruata in vna Cremonen his verbis: *Cremona. Vescouo. Benche Vittorio Vezzoli per lo rigore della Bolla di Gregorio XIV. di fa. me. douesse godere il priuilegio dell' Immunità Ecclesiastica, nondimeno per le male qualità di esso, e per le circostanze aggrauanti dei delitti da lui commessi, riferiti da V.S. nella relation fatta à questa S. Congregatione, perciò la Santità di nostro Signore col parere di essa Congregatione per le iterate instanze fatte à nome del Signor Gouernatore di Milano, è condiscesa per gratia particolare, la quale non si possa allegare in esempio, che costando à V.S. per pruoue legittime, e sufficienti, che il sudetto sia delinquente de' delitti da lei auuisati, lo facci condennare alla pena, &c. e à questo effetto consignarlo poi à' Ministri Regij, pigliando in ciò le solite promesse, & oblighi giurati con l'altre cautele consuete. E così eseguirà V.S. mentre &c. Di Roma à 16. di Decembre del 1647.*

23 Inter autem cæteras cautiones illa supponitur, quod scilicet completo tempore pœnæ, restituatur reus eidem Ecclesiæ, à qua iam condemnatus fuerat extractus; quod nequeat puniri in alia pœna, quàm in expressis, quodque nec ante, nec postea, nec tempore dictæ pœnæ quouis alio modo vexari possit. Vide *can. Id constituimus 17. q.4.* Syluester *v. Immunitas 3. q.4.* & Suarez *de Relig. to.1. tr.2. lib.3. cap. 13. n.3.* Hæc autem securitas, seu cautio sufficit si sit iuratoria, vt in *d. can. Id constituimus.* At si timetur, quod Iudex sæcularis iuramentum non seruet, debet esse fideiussoria, arg. *cap. Ex transmissa de rest. spol.* & docet Syluester cum alijs loco præallegato.

CONSVLTATIO CXXIX.

An sit annuendum Magistratibus laicis, vt promouendi ad statum Clericalem describantur in actibus Curiæ sæcularis?

1 RESpondeo negatiuè. Nam satis consultum videtur si à locorum Ordinariis obseruetur dispositio sacri Concilii Tridentini, cuius vigore in assumptione Ordinum clericalium promoti nedum describuntur in actis Curiæ Ecclesiasticæ, sed etiam in eisdem actis registratur ipsemet actus collationis, & specificè adscribuntur seruitio alicuius Ecclesiæ, vt in *cap.11. & cap.16. sess.23. & de reform.*

2 Vnde licet præsumi non debeat inobseruantia, seu negligentia, aut suspicio fraudis in Episcopis, qui habent formam ab eodem Concilio Ordines conferendi, vt *in cap.5. ac dd. cap.11. & 16.* poterit tamen ex abundanti cautela eis à S. Congregatione Concilii demandari per literas, vt in collatione Ordinum, & disciplina Clericorum præcisè obseruent decreta S. Concilii.

3 Atque ita obseruatum fuit in vna Ianuensi sub die 15. Septembris 1642.

CONSVLTATIO CXXX.

An consuetudine induci potuerit, vt vnus Canonicus, quo tempore obligatus est seruitio Chori, possit Canonicum alium pro eo tempore non obligatum pro se substituere, ita vt nec peccet, nec distributiones amittat?

1 PRo parte affirmatiua videtur posse afferri, quod consuetudo in hac materia satisfaciendi obligationibus Chori multa longè duriora, & difficiliora induxit; potuit ergo etiam hoc inducere.

2 Et primò, difficiliùs est consuetudine induci, vt qui tribus mensibus à Tridentino *sess.24. cap.12.* permissis non resident, accipiant distributiones. Contra quam consuetudinem, quæ olim ante Tridentinum fuit in Ecclesia Bituricensi prolixè scribit Prob. *in cap. vnico à num.34. de Cleric. non residen. in 6.* dicens *n.43.* esse irrationabilem, & ideò non posse induci, quod post Tridentinum difficiliùs est, maximè cum extet declaratio S. Congregationis tenoris sequentis: *Canonicos non posse vi cuiuslibet consuetudinis, etiam immemorabilis frui quotidianis distributionibus, illis tribus mensibus, quibus à Tridentino sess.24. cap.12. abesse permittuntur,*

etiam

etiam si omnes fructus Canonicatuum consistant in distributionibus, ex Moneta & Bonacina *de Horis canonicis disput.2. punct.5.* Et tamen hæc consuetudo Romæ viget, & testatur Filliuc. *tract.41.cap.6.num.49.* de qua etiam Bonac. *vbi supra punct.6.* multa adducit ex Macigno ad illam sustinendam, ipse tamen hæret, & existimat opus esse Summi Pontificis declaratione, nec sufficere eius taciturnitatem.

3 Quam ob rem valere consuetudinem legitimè præscriptam, vt Canonici, qui per duos menses ab Ecclesia absunt, percipiant eo tempore distributiones, sentiunt Couarr. *lib.3. var. cap.13. num.5.* vbi vniuersaliter ait, validam esse consuetudinem in aliqua Ecclesia inductam ob iustam aliquam rationem, vt quotidianæ distributiones absentibus debeantur, modò hi absint ad breue tempus. Sic etiam tenent Dec. *in cap. Cum omnes, de constit. in 2. lect. num.2.* & ibi Andr. *num.50.* Lap. *alleg.36.* Dueñas *reg.209. limit.1.* Hoied. *in tract. de benef. incomp. 1.p.cap.17.n.10.* At reputatur breue tempus spatium duorum mensium, ex Ripa *in l. si insulam, ff. de verb. oblig. n.36.* Corb. *de caus. priuat. emphyt. ob non solut. can. limit. vlt. num.25.* Quam sententiam sequitur Cenedo *par.3. collect.15.n.7.* vbi ait, ordinationem, qua duo menses conceduntur Clericis ad res familiares componendas, & honestam animi oblectationem esse rationabilem, & huius consuetudinis vigore posse hos Clericos percipere quotidianas distributiones. Sic etiam Moneta *de distrib. p.2. q.12. n.54.* Ios. Ocon. *in repet. d. cap. vnic. de Cleric. non resid. in 6.*

4 Non obstat si dicatur cum Probo *ad Monach. in d. cap. vn. de Cler. non resid. in 6. n.34.* asserentem talem consuetudinem non valere, & accipientes distributiones in absentia duorum mensium à proprijs Ecclesijs tanquam fures teneri ad restitutionem, cum talis consuetudo reprehendatur *in d. cap. vn.* & sæpè à S. Congregatione Concilij sit decisum, absentes recreationis causa non lucrari nisi fructus beneficiorum, & nullo modo distributiones quotidianas, nec consuetudinem immemorialem obstare. Quare vacationes omnes vnius, aut plurium mensium, quibus absentes distributiones percipere solebant sublatæ sunt, nisi absint ex causis à iure permissis, & sic sæpè fuisse decisum refert Garz. *de benef. p.3. cap.2. num.249. & seqq.* Et hanc consuetudinem non esse validam docent etiam Curt. *in repet. cap. fin. de consuet. sect.5. num.39. & 43.* Barbos. *de Offic. Episc. p.3. alleg.35. num.124.* Ricc. *in praxi resol.385. num.10.* Franciscus Leo *in Thes. for. Eccl. p.3. cap.2. num.27.* Armendar. *in addit. ad recop. leg.* Nauarr. *lib.2. tit.23. de resid. num.36.* Garz. *d. num.249.* Gonzal. *in regul.8.* Cansol. *§.7. proem. n.182.* Zech. *de Repub. Eccl. tit. de benef. num.6.* Parif. *lib.1. de resignat. cap.10. num.65.* Zerola *in praxi p.1. verb. Priuatio.*

5 Nam respondent aliqui, decisiones S. Congregationis, si tamen extent de hac materia, esse intelligendas de consuetudine non legitimè præscripta, neque rationabili, sed de consuetudine interpretante, quod liceat per duos menses, vel tres indistinctè, & vniuersaliter abesse à choro, & interim percipere quotidianas distributiones, & pariter de consuetudine interpretante, quod sicut Concilium Tridentinum *sess.24. cap.12. de reformat.* concedit obtinentibus dignitates, canonicatus, & præbendas, vt à suis Ecclesijs possint abesse per tres menses, & interim percipere fructus præbendarum, pariter concedat posse percipere distributiones. Quæ interpretatio est omnino falsa. Ita Moneta *supra num.56.*

6 Nec huic sententiæ aduersatur textus *in d. cap. vn.* Nam solum ibi dicitur non valere consuetudinem introductam in quibusdam Ecclesijs, vt qui absunt à choro, percipiant distributiones, quamuis absque iusta, & legitima causa absint; nos verò loquimur de consuetudine introducta ex legitima, & rationabili causa, & quando etiam Ecclesia non patitur defectum in diuinis. Imò in hoc casu potiùs augetur diuinus cultus cum præbendati feruentiùs, & alacriùs ad recitandas preces horarias, aliaque ministeria Ecclesiastica redeant. Deinde Bonifacius VIII. *in d. cap. vn.* solum sustulit consuetudines contrarias iam præteritas, vt etiam sustulit Concilium Trid. *d. cap.12. sess.24.* innouando constitutionem Bonifacij, non tamen hic Pontifex improbauit futuras consuetudines, sicut nec Concilium; cum tamen, si lex non faciat mentionem de consuetudine futura, sed simpliciter tollat præteritam consuetudinem, possit de nouo induci consuetudo eidem legi derogans, vt docent Gloss. *pen. in Clem. statutum de elect.* Anchar. *in cap.1. de constit. in 6. n.30.* Azor. *tom.1. lib.5. cap.17. q.10.* Vasquez *1.2. disp.177. cap.8. num.70.* Couarr. *lib.3. var. cap.13. n.4.* Vt etiam tenentur dicere ij, qui sentiunt consuetudinem, quæ est reprobata per legem tanquam irrationabilis, posse vires resumere ad legem abrogandam, si noua causa superueniat, etiam si in lege fiat expressa mentio de consuetudine futura. Ita Vasquez, & Couarr. *locis citatis.* Angel. *verb. Consuetudo n.9.* Syluester *eod. verb. q.6.* Dec. *in cap.2. de probat. n.68.* & ibi Felin. *n.71.* Anton. Gomez *in l.51. tauri n.26.* Ceuall. *qq. pract. q.704. n.6.* Rochus de Curt. *de consuetud. sect.7. n.11.* Dueñas *regul.144. limit.1.* Brunor. *in comp. litt. C. verb. consuetudo.* Io. Lup. *in cap. Per vestras de donat. inter vir. & vxor. notab.2. in princ. num.2.* Gemin. *in cap.1. de constit. in 6.* & ibi Franch. *num.19.* Guttier. *lib.2. pract. q.31. num.12.* Petrus Rauen. *de consuet. sect.3. n.11. & 16.* Ferrett. *in repet. cap.2. de probat. n.26.* Abb. *in cap. final. de consuet. num.24.* Bald. *Nouel. de dot. 6. p. priuil.21. num.19.* & alij multi.

7 At in casu nostro potest in aliqua Ecclesia esse introducta rationabiliter consuetudo, vt Clerici per substitutos inseruiant choro ad breue tempus, & percipiant distributiones, quia Superiores iudicarunt non solum hac ratione diuinum cultum non minui, sed potiùs augeri, cum Clerici redeant ad officia, & ministeria Ecclesiastica obeunda maiori cum deuotione, attentione, & alacritate, quod habetur *in l. præsenti, in princ. C. de his, qui ad Eccles. conf.* & dicemus infra.

8 Vnde quando dicitur, consuetudine non posse induci, vt distributiones dentur absentibus, vel inseruientibus per substitutum, id est intelligendum de consuetudine in generali. Nam potest ex iusta causa introduci consuetudo, vt in aliquo casu rationabili beneficiatus possit lucrari distributiones, quamuis inseruiat per substitutum, vt notant Hoied. *sup. p.1. cap.17. n.10.* Dueñas *regul.206.* Cenedo etiam *sup. q.1. n.67.*

9 Item sunt qui probant, valere consuetudinem legitimè præscriptam, vt distributiones quotidianæ dentur ijs, qui intersunt non omnibus horis, sed certis tantùm, vt affirmant Gloss. *in Clem. Vt ij, qui, de æt. & qual. & ord. præf. v. certis horis,* & ibi Cardin. *q.17.* Anchar. *num.8.* Imol. *n.33.* Rochus de Curt. *in repet. cap. fin. num 485.* aliàs *sect.5. n.43. de consuet.* Dueñas *regul.206. limit.2.* Hoied. *in tract. de incopat. p.1. cap.17. num.11.* quos refert, & sequitur Moneta *d. par.2. q.3. concl.8. n.43. & q.12. n.42. & 54.* Quamuis contrarium velint Graff. *p.2. decis. lib.3. cap.15. n.12.* & alij plures. Ergo etiam valida et it consuetudo, vt qui inseruiunt Choro per substitutum ad modicum tempus possint lucrari distributiones.

10 Nec minus difficilis est alia consuetudo, vt Canonici, qui fruuntur septingentis, alicubi etiam mille aureis redituum (qui reditus multis in locis sufficiunt vni Episcopo, multis item in locis integræ, & numerosæ familiæ Religiosorum, Choro semper inseruientium) per vnam hebdomadam inseruientes, aut per quasdam tertiarias non peccent, & lucrentur distributiones etiam pro tempore, quo non inseruiunt, & tamen hæc consuetudo viget Romæ, vt testatur idem Filiuc. & Bonac. *locis citatis*, & quidem non solum in illis Ecclesijs, in quibus omnes fructus consistunt in distributionibus, in quibus non habere locum Bonifacij constitutionem dixit Glos. *verb. acceperit*, & cum ea Azor. *tom.2. lib.7. cap.7. quæst.7.* quæ tamen non est recepta à Sacra Congregatione supra allegata, sed etiam in illis, in quibus extat præbenda distincta à distributionibus, pro qua consuetudine iustificanda dicunt, censendum esse, quod Papæ consensus accesserit. Quia talis consuetudo non potest induci sine eius consensu, aut iusta causa vtilitatis Ecclesiæ, quàm hic adesse dicunt, eò quod sic alliciuntur ad inseruiendum faciliùs. Quam tamen consuetudinem improbat Nauarr. *conf.9. de Cler. non resid.* & Azor. *tom.2. lib.7. cap.5. quæst.5.* admittit, & *quæst.6.* dicit oppositum esse probabilius.

11 Longè difficiliùs est, id in quo prædictas consuetudines fundari dixit Azor. *loco citato*, vt Bonifacij Constitutio non reprobet consuetudinem dandi distributiones non interessentibus aliquando, sed solum ijs, qui perpetuò absunt à diui-

diuinis officijs, & tamen id dictum fuisse ab aliquibus dixit Archidiaconus, & licet ipse improbet, id tamen tenet Io: Monach. *in cap. vnico de Cler. non resid. in 6.* nec ibi dissentit Probus. Tenet item Lap. *alleg.* 36. & sequuntur multi recentiores apud Azor. *supra*, quos citat Bonac. *d. p. 6. num.* 20. Menoch. Graff. Cenedo, Moneta, ita interpretantes etiam Tridentinum, quod Bonifacij constitutionem innouat.

12 Sanè tam antiquiora iura, quàm Constitutio Bonifacij, & Tridentinum, quod illam innouat explicari video à pluribus, vt peccati mortalis damnent solum eos, qui nulli fulti consuetudinis beneficio frequenter, & veluti ex contemptu, & consuetudine à Choro absunt, non autem eos, qui rarò, & aliquando non intersunt, etiam si per alium non deseruiant, dummodo cultus diuinus ob eorum inter absentiam notabile damnum non patiatur. Ij sunt Tabien. *v. horæ canonicæ, n.*28. Syluest. *verb. hora, q.* 10. Armill. *eod. v. n.*21. Caietan. *in summa, item verb. horæ canonicæ §. quoad quintum*, & qui post Tridentinum scripserunt Nauarr. *cap.* 5. *de orat. n.*14. 18. *&* 19. Reginald. *tom.*2. *lib.*18. *cap.*13. *n.*175. Sanch. *cons. mor. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 112. Layman. *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 6. Filiuc. *tom.* 2. *tract.* 23. *cap.* 6. *n.* 207. qui dicit videri hoc esse in praxi Barbos. *in remissionibus ad Concil. Trid. sess.* 24. *cap.* 12. *n.*63. multos adducens, Diana plures itidem citans *p.* 2. *resol.* 31. *&* par. 4. *tract.* 4. *miscell. resolut.* 249. nec improbabile putat Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 4. *de horis canonicis, cap.* 13. *n.*8. imò *n.*9. cum Syluestro consentit, & probabile dicit Bonac. *disp.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 2. *n.* 3. nec dissentire videntur qui ex opposito ibi allegantur, cum dicunt, Canonicos non posse vltra tres, aut quatuor dies tuta conscientia abesse à Choro.

13 Nec aliter intelligendus est Comitolus *lib.* 1. *respons. quæst.* 61. *n.* 4. dicens esse peccatum mortiferum, si Canonicus non conueniat in templum ad laudes diuinas, vt loquatur de frequenti absentia, aut notabili vltra tres, aut quatuor dies, vt dicit Bonacina, neeplus probant eius rationes præter eam, qua parificat hanc absentiam cum priuata recitatione, cuius vnica omissio est mortalis, sed Bonacina, quamuis ea paritate initio vtatur, eam tamen non currere postea *n.* 2. rectè vidit.

14 Et quidem ex omissione priuatæ recitationis deficit priuata recitatio præcepta sub mortali, ex absentia autem vnius Canonici, non deficit officium in Choro, vt supponimus, vnde & leuiorem causam ad hanc absentiam, quàm ad illam omissionem sufficere dicunt omnes. Imò Medina 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. *ad.* 2. sentit non solum non peccare mortaliter, sed nec venialiter, si distributiones non accipiat, sed hanc abstinentiam à distributionibus non excusare à peccato rectè probat Ricc. *in prax. resol.* 363.

15 Quare mihi videtur, quod qui vel vnica vice abest à Choro, ita vt neque per se, neque per alium inseruiat, etiam si id non faciat ex contemptu, nec cultus diuinus notabile damnum patiatur, etiam si distributiones non accipiat, peccat grauiter venialiter, nisi ad sit rationabilis causa. Ita Tabiena, Caetanus, Sanchez, & Nauarrus *supra*, qui dicit causam excusantem esse vtilitatem Ecclesiæ, necessitatem quampiam, aut infirmitatem, ad quam infirmitatis excusationem spectare non solum infirmitatem, quam quis patitur, sed etiam illam, quàm timere potest, & vitare cupit, minuendo sanguinem, aut medicinam sumendo dixit Turrecremata *in cap. Clericus victum*, *dist.* 91. Adderem ergo etiam sumendo iustam & licitam aliquam animi relaxationem. Nam quod caret alterna requie, durabile non est, & interposita animi relaxatio tædium aufert, redditque alacriores postea ad seruitium, vt post Innocentium dixit Io: Andr. *in cap. dolentes, de celebr. miss.* vbi quod quis nimis fatigatus spiritu potest sine scandalo aliquantulum à Choro exire, addo etiam & abesse.

16 Quoad distributiones, au præcisa consuetudine, de qua supra, possint percipi ab ijs, qui aliquando, sed rarò, & cum limitationibus, de quibus supra, absunt à Choro, res est clara. Nam Constitutionem Bonifacij VIII. quam Tridentinum innouauit, vt omittam antiquiora iura, *cap. licet, de præben. cap. fin. de concess. præben. cap. de cætero de Cler. non resid.* consuetudo ita interpretata est, vt non solum qui semper absunt, sed qui aliquando, vel semel eas non percipiant, contraria consuetudine tamen induci potest, vt percipiant, sicut supra in allatis exemplis.

17 Ex his facilè respondetur ad dubium propositum. Nàm, vt omittam id, quod Io: de Medina dicit *C. de orat.* 5. *quæst.* 7. *§. ex dictis apparet*, Beneficiarium debere Choro interesse per se, vel per alium, saltem ex dictis liquet, posse Canonicum hebdomada, qua est obligatus alium Canonicum ea hebdomada non obligatum sui loco substituere, & sic substituendo posse distributiones accipere, nullumque peccatum committere, si consuetudine ita introductum sit. Nam si consuetudine introduci possunt ea, de quibus supra, quæ longè duriora, & difficiliora sunt, & quæ non fiunt sine aliquo damno diuini cultus, cum ibi nullus substituatur, per quem absentia suppleatur, & cultus Dei præstetur, multò magis hic, vbi per substitutum idem cultus Deo exhibetur, qui exhibendus est per substituentem. Hinc fit, vt etiam si Episcopus non possit concedere licentiam alicui, ne Choro inseruiat, vt per duas declarationes S. Congregationis Concilij apud Corradum *in praxi dispensationum lib.* 5. *cap.* 6. *num.* 10. idem tamen Episcopus possit licentiam dare pro hac substitutione, vt declarauit Sac. Congregatio his verbis; *Censuit Sac. Congregatio, facultatem Capitularibus sese inuicem substituendi in seruitio Ecclesiæ ab Episcopo debere concedi, ea tamen cautione adhibita, vt non eodem tempore sint adstricti*. Circa quam declarationem obiter aduerto, licentiam Episcopi non videri necessariam, nisi cum diuturna est hæc substitutio, ad ea, quæ tradit Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de horis canonic. cap.* 10. *num.* 18. & dixit Abb. *in cap. extirpanda, §. Qui verò, de præbendis*. Atque ex ea declaratione licet arguere pro nostra consuetudine. Quia quod potest licentia obtineri, potest consuetudine induci. Nauarr. *cons.* 21. *num.* 3. *de Cler. non resid.* & alijs citatis Laym. *alleg. cap.* 6. Idemque probatur ratione inuincibili, quia quicquid est solo iure positiuo Ecclesiastico constitutum, potest rationabili consuetudine abrogari, maximè si consuetudo sit immemorabilis, quæ non comprehenditur in prohibitione consuetudinis, Abb. *in cap. vlt. num.* 3. *de præscript.* Couar. *lib.* 3. *var. resol. cap.* 13. *num.* 5. Mascard. *de probat. conclus.* 1471. *num.* 45. alijs citatis, nisi expressè consuetudo immemorialis prohibeatur, aut excludatur, prout per declarationem Sacræ Congregationis, relatam à Barbos. *ad Concil. Trident. sess.* 24. *cap.* 12. excluditur consuetudo immemorialis, ne excuset à non residendo, etiam si ante Tridentinum Abbas in *cap. Cum omnes num.* 1. *de constit.* dixerat valere ordinariam consuetudinem, vt Canonici recipiant fructus præbendarum in absentia. Quia ad eos percipiendos sufficit, quod sit Clericus, & in sortem Domini electus, vt idem dixit, ac repetit *cap. extirpanda, §. qui verò*. Nam etiam propter hoc instituta sunt beneficia. Prob. *ad Io: Monach. in d. cap. vn. de Cler. non resid. in 6.*

18 Verùm nos non agimus de residentia, sed de interessentia, quæ duo diuersa sunt. Etsi enim residere esse idem quod deseruire dixit Goffred. *in summa tit. de Cler. non resid. num.* 1. & Comitol. *lib.* 1. *resp. moral. quæst.* 60. attamen quod aliud sit residere, aliud interesse, certum est. Nam residere est esse in loco beneficij causa seruitij præstandi, quod facit etiam qui non interest, vt dixit Gemin. *in d. cap. vnico §. consuetudinem, n.* 2. *& §. statuimus, n.* 5. *de Cler. non resid. in* 6. & ibi Franch. *§. consuetudinem, n.* 1. *& §. Statuimus n.* 3. Io: Andr. *ibidem*, & post eum Prob. *num.* 9. *qui num.* 46. affert rescriptum quoddam Clem. Papæ, in quo residentia ab interessentia distinguitur prout eam distinguunt etiam Nauar. *cons.* 13. *n.* 2. *de Cler. non resid.* post Abb. *in cap. olim n.* 6. *de verb. signif.* Cassador. *dec. vnica de Cler. non resid.* Couar. *lib.* 2. *var. resol. cap.* 13. *num.* 1. Azor. *tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 7. *quæst.* 5. & alij apud Bonac. *tract. de obligat. Beneficiat. ad residen. quæst.* 4. *punct.* 1. *num.* 1. & *de horis canonicis disp.* 1. *quæst.* 3. *pun.* 4. *num.* 10. Imò ipse Bonifacius VIII. in sæpè citato *cap. vnico* residentiam distinguit ab interessentia, prout etiam Gloss. *ibi, v. adfuerint, & v. receperit*, & sic pœnæ latæ contra non residentes non extenduntur ad non interessentes, nisi cum nunquam, aut rarò intersunt. Tunc enim, vt dixit Gloss. *in d. cap. vnico citato, verb. præsentes*, quid prodest præsentia in locis, si non adsint Diuinis, propter quæ Beneficia sunt instituta? Et idem dixit Syluest. *verb. residentia*. Laym. *citat. cap.* 6. *num.* 1. & ita est intelligenda declaratio Sac. Congregationis relata à Barbos. *ad sæpè cit. cap.* 12. *Trident. sess.* 24. dicens, quod nihil prodest Canonicis, quod in ciuitate maneant, nisi Ecclesijs debitis horis inseruiant.

Imò

19 Imò etiam consuetudo temporis ordinarij, idest quadragenaria potest legem istam de amittendis distributionibus abrogare, vt sæpius dixit Bonac. disp.2. q.1. pun.5. n.1. & q.5. pun.6. n.7. & q.4. pun.5. n.5. citatque Rotam, & ibidem id dicentes, Suarez & Azorium. Imò omnem legem Ecclesiasticam posse quadragenaria consuetudine abrogari cum communi docet ibidem. Idque verum esse non obstante lege resistente, & prohibente consuetudinem introduci, nisi lex addat illam consuetudinem esse irrationabilem, vt multis citatis tradit idem Bonac. cit. quæst. pun.6. n.3. & 4. quibus adde Gemin. cons.132. Anchar. cons.51. in fin. Glos. in Clem. Statutum de elect. & cap.1. de Clerico ægrotante in 6. Prob. in addit. ad Io. Monach. in alleg. cap. vn. n. 43. de Cleric. non resid. in 6. qui alios citat, & Laym. lib.1. tract.4. cap.24. n.7. qui dicit, clausulam prohibentem, ne consuetudo introducatur, nisi addat, esse irrationabilem, dirigi ad Iudices, & Superiores, ne permittant eam consuetudinem induci, non ad subditos, ne introducant. Quod maximè locum habet, cum subditi coram Principe, atque adeò ipso sciente, consuetudinem introducunt. Nam tunc Princeps videtur consentire, & tacitè legem abrogare, cuius consensu, & non aliter videntur iustificari illæ duæ consuetudines initio adductæ, etiamsi contra primam extet declaratio S. Congregationis, prohibens consuetudinem, etiam immemorialem. Quia consensus Pontificis derogat illi declarationi, aut sane ea declaratio intelligenda est, nisi consensus Pontificis intercedat. Et in terminis distributionum, quod possit introduci consuetudo, etiam resistente & prohibente lege, nisi dicat, esse irrationabilem, dixit Couar. lib.3. var. resol. cap.13. n.5. Duegna regul.206. vers. limita quintò Monet. de distribut. p. 2. q.12. à n.45. Et licet Prob. atque in cit. cap. vn. dicat, quod ex mente textus illius, atque ex rationibus luculenter constet de irrationabilitate consuetudinis recipiendi distributiones sine interessentia, etiam si ibi non dicatur expressè, quod sit irrationabilis, quod etiam dixit Azor. to.2. lib.7. cap.7. qu.6. ea ductus ratione, quod cùm Bonifacius tres tantum causas admittat tanquam rationabiles, videtur cęteras tanquam irrationabiles reprobare, nam exceptio firmat regulam in casibus non exceptis. Nihilominus quod præter illas tres causas, quæ solæ tunc rationabiles visæ sunt, potuerint posteà successu temporis aliæ causæ rationabiles, & iustæ apparere, vt pro prima consuetudine supra allata, rationabilem & iustam apparuisse esse causam, vt sic reliquo tempore Canonici alacriùs inseruiant, multis citatis dixit Bonac. cit. q.5. punct.6. n.4. & 7.

20 Et generaliter quod consuetudo possit derogare legi positiuæ, habetur in cap. fin. de consuet. & docet ibi Abb. n.24. & in cap.2. de probat. n.8. vbi Dec. nu.68. Felin. nu.11. Aret. n.34. & prosequuntur Tabiena, Angelus, Armilla, Syluester, Ceuallos, Rochus de Curte, Duegnas, Lupus, Gabriel, Brunorus, Couarruuias, Gomez, Geminianus, Franchus, Petrus Rauenna, Barbatia, Baldus, & Guttierez, relati à Sanctarello var. resol. q.46. n.3. & tradunt communiter Canonistæ, & legistæ, ac Theologi cum D. Thom. 1.2. q.97. art.3. Ea enim æqualem vim habet cum lege, & ideò sicut potest legem includere, ita etiam abrogare, §. ex non scripto, instit. de iur. nat. gent. & l. de quibus, ff. de legib. & l.2. C. quæ sit longa consuet. Et ideò potest in præsenti derogare obligationi inseruiendi Choro per se pro aliquo tempore, dummodò sit ex aliqua rationabili causa inducta.

21 At quicquid sit de illis consuetudinibus, quæ defensione non indigent, cum vigeant Romæ coram Summo Pontifice, sed potius ex eis argumento à minus rationabili ad magis rationabile, infero, licentiam esse consuetudinem alium Canonicum substituendi, quæ consuetudo nec aliqua lege est reprobata. Nam Iuribus Bonifacij, & Tridentini reprobatur consuetudo simpliciter absendi à Choro, & in illo nec per se, nec per alium interessendi, Bonac. disp.2. quæst.1. pun.5. n.3. & quæst.5. pun.6. num.17. nec est irrationabilis, quia non est contra finem, & rationem legis. Æquè enim per Canonicum substitutum, ac per substituentem exercetur cultus diuinus, & chorus frequentatur, & hæc est ratio fundamentalis, & vnica finalis institutionis distributionum, & impositæ pœnæ non interessentibus, vt eas amittant, constatque ex Tridentino sess.21. cap.3. & dixit Glos. in cap. vnico de Cler. non resid. in 6. Abb. in cap. licet, de preben. Dec. cons.280. n.4. Apostill. ad cons.42. Butr. verb. cultus diuini, Prob. in addit. ad Io. Monach. sæpè cit. cap. vnico n.5. qui alios citat, Nauar. de orat. cap.18. n.10. vt ab innumeris recentioribus citandos abstineam.

22 Et quod de Iure communi debeat per seipsum quis exercere curam animarum, cap. relatum, & cap. quia nonnulli de Cler. non resid. vbi Glos. verb. per se ipsum dicit, de Iure communi verum id esse in omni beneficio, quod dixit etiam Abb. in cap. conquerente de Cler. non resid. & in cap. peruenit 2. de appellat. Nihilominus quòd non sit irrationabilis consuetudo, sed imò induci possit, vt quis per alium deseruiat in beneficijs non curatis, in quibus non eligitur industria personæ, idque indubium esse, & hanc consuetudinem esse in multis Cathedralibus, dixit Abb. in cap. quia nonnulli de Cler. non resid. & in repet. cap. exstirpandæ, §. qui verò, de preben. Imò etiam in Curatis, in quibus eligitur industria personæ, quod valet consuetudo, vt per modicum tempus possit per Vicarium deseruire, dixit idem Abb. in cap. exstirpandæ, §. qui verò, de preben. & quod etiam per longum tempus, & semper, Io. de Lignano ibi citatus, & Nauarr. cons.21. n.4. 6. & 7. de Cler. non resid. loquendo saltem de consuetudine immemoriali, & tamen Nauarrus viderat ea, quæ de his statuit Tridentinum.

23 Et ideò quod etiam post constitutionem Bonifacij VIII. & decretum Tridentini consuetudine induci posset, vt Canonicus alium licitè substituat, & lucretur distributiones dixerunt Doctores citati à Bonac. disp.2. q.1. punct.5. n.1. quos ipse sequitur ibi, & q.5. pun.6. n.17. vtrobique attestans, ita esse vsu receptum Romæ, potestque ea consuetudo esse rationabilis; quia sic alliciuntur ad psallendum deuotius, & morosius, cum à negotijs, & curis expediti per se ipsos intersunt. Nam si quando habent curas, & negotia æquè per seipsos cogantur interesse, cursim, & velociter officium absoluunt non sine indecentia, vt fit alicubi, & possunt pro hac consuetudine afferri quæ idem Bonac. quæst.4. punct.4. affert pro Canonico habente coadiutorem, & per eum inseruiente, & nihilominus lucrante distributiones pro quo multos Doctores, & decisiones Rotæ coram Pegna allegat, sed tempore, & authoritate præcedit omnes istos Doctores D. Tho. quodlibet 1. art.13. vbi recitationem priuatam ab vnoquoque Beneficiato dicit faciendam per seipsum, eam verò, ad quam tenetur ob debitum Ecclesiæ, dicit quod debet soluere vel per se ipsum, vel per Vicarium, si hoc sufficiat secundum Ecclesiæ statutum, vel consuetudinem. D. Thomam transcribit, & sequitur Turrecremata in c. Eleutherius n.11. dist.91. Vnde obligationi horarum posse Beneficiatum satisfacere per alium, dixit etiam Paludan. in 4. dist.15. q.5. post 5. concl. & quod qui abest à Choro propter honestam causam, quæ sibi occurrit, etiam si sit causa propria, & non pertinens ad vtilitatem Ecclesiæ, excusatur, & distributiones lucratur, dummodo in alijs recompenset, dixit idem Paludan. supra art.3. post 9. conclus. Turrecremata in c. final. n.7. dist.42. Plenè autem recompensat qui per alium substitutum interest, maximè si alia hebdomada, qua vacaret ipse pro substituto suo intersit. Hoc tamen addendum est cum eodem Bonacina, quod hæc consuetudo est strictè interpretanda, & propterea quod non potest substitui, nisi alius Canonicus eiusdem Ecclesiæ. Quia hoc solum vsu receptum est, non autem vt substituatur alius clericus ab illorum Canonicorum collegio extraneus, quod non esset rationabile, & est iure communi prohibitum, Prob. in addit. ad Io. Monach. cap. vnico n.62. de Cler. non resid. in 6.

24 Neque his obstat declaratio S. Congregationis, quam Barbos. de Canon. & dignit. cap.31. & ad Trident. sess.24. cap.12. refert in hæc verba: si factum est aliquod statutum, quod Canonici possint inseruire per substitutos, vel alternatim vnus pro alio, non habeatur eius ratio, quia est contra Concilium, vt tradunt Zerola in Praxi p. 2. verb. canonibus n.5. Seraph. dec.1256. n.4. Rota dec.659. p.4. diuer. Garz. de benef. p.3. cap.2. §.2. nu.498. Ciarlin. controu. foren. lib.1. c.38. n.3. & ante omnes dixerat Franch. in d. cap. vnico, §. statuimus n.2. de Cler. non resid. in 6.

25 Item: Cum in Ecclesia Eborensi extaret statutum à Canonicis conditum, & inter alia eiusdem Ecclesiæ statuta generaliter iuratum, per quod licebat Canonicis per cen-

tum dies quolibet anno à sua Ecclesia obesse, & nihilominus distributiones quotidianas lucrari, & dubitatum esset, an hoc statutum à Concilio cap.12. sess.24. esset sublatum.

25 *Sacra Congregatio censuit, quoad quotidianas distributiones nec quidem in tribus mensibus à Concilio permissis posse quemquam Canonicum eas in absentia lucrari. Quod verò attinet ad quaestionem: An statutum illud iuratum censeatur sublatum, censuit esse sublatum, quamuis iuratum, tum quia lex generalis tollit statuta; ergo & iuratum; tum quia iuramentum fuit generale, non speciale ad istud statutum; tum quia statutum factum est à solis Canonicis, qui nullam potestatem habent ita statuendi.* Ac rursus.

26 *Cum Canonici Cathedralis Ecclesiae Aesinae ab immemorabili tempore consueuissent quatuor menses quotannis ab Ecclesia abesse, & eo tempore distributiones quotidianas percipere, eaque consuetudo ab omnibus Episcopis tolerata fuisset, & praesertim à Sanctae memoriae Paulo V. qui in minoribus eidem Ecclesiae praefuit; & supplicassent propterea, vt sibi liceret pergere in eadem consuetudine. Sacra Congregatio censuit non concedendum; sed de caetero absentiae tempus tres menses ad summum excedere non debere; & absentes eo tempore percipere posse fructus praebendae duntaxat, amissis distributionibus quotidianis.*

27 Respondetur enim, licet non possit statutum illud fieri, quia iure Canonico non potest inferior contra legem Superioris statuere, at consuetudo contra ius admittitur, *cap.final. de consuetud.* ita in nostris terminis Nauar. Suarez *tom.2. de Relig. lib.4. de horis canonicis, cap.12. n.16.* Bonac. *disp.2. q.5. pun.5.* & ante illos dixit post Abb. Decius *in cap. cum omnes num.54. de constit. sect.2.* Quamuis etiam Cenedo *3.p. collect.15. n.7.* asserat, posse fieri statutum, quo possit quis percipere distributiones, licet per duos menses absit à sua Ecclesia ob animi relaxationem, vel ob negotia sua domestica. Ergo multò magis consuetudine induci potest, vt quis per substitutum Choro inseruiat. Atque sicut etiam potest tolerari statutum, quo senibus, & benemeritis, qui per quadraginta annos inseruierunt Ecclesiae assistendo diuinis officijs dentur distributiones, quamuis absint ab Ecclesia, Monet. *d. p.2. q.7. nu.21. & q.12. nu.61. & q.13. n.41.* Cenedo *pract. q.1. n.21. & d. collect.15. nu.8.* Garz. *de benef. p.3. cap.2. nu.344.* Gratian. *tom.2. cap.298. n.19.* Barbos. *de off. Episc. p.3. alleg.53. nu.117.* & dicitur sic fuisse decisum à Sac. Congregatione *ad d. sess.24. cap.12. de reform. Concil. Tridem.* his verbis: *licet statuta sint sublata, per quae absentibus dantur distributiones, nihilominus Gregorius XIII. senibus, & benemeritis misertus, mandauit, statutum Compostellanum posse tolerari, per quod debentur distributiones non seruientibus, qui per quadraginta annos iam seruierunt.* Ita quoque potest tolerari consuetudo, qua Clericus per substitutum ad aliquod breue tempus Choro inseruiat. Praeterea resolutiones adductae loquuntur de totali absentia à Choro, non de interessentia per substitutum. Quod diuersum est, ac proinde earum dispositio non intrat *ex vulgaribus*. In primò enim casu detrimentum pateretur cultus diuinus. In secundò autem nil detrimenti patitur, sed quodammodo augetur.

28 Neque obstant Canones, qui ex aduerso afferri possunt; ijs enim vno verbo dici potest, consuetudinem rationabilem contra illos induci potuisse. Verum ad abundantiam possumus singulos percurrere. In primis *c. Clericus 21. q.1.* prohibetur pluralitas beneficiorum. Quia nemo potest duobus Dominis seruire. Quae ratio, aiunt aduersarij, ruit, si alteri per se, alteri per alium licet inseruire. Respondetur, textum illum facere contra frequentem, imò perpetuam absentiam. Loquitur enim de duobus beneficijs, quibus ambobus non potest beneficiatus seruire. Qui autem non potest seruire, non solum abest aliquando, sed frequenter, aut semper. Idemque respondetur *ad cap. super inordinata, de praebendis*, vbi pluralitas beneficiorum ob eandem rationem prohibetur, Glos. *ibi, verb. beneficiati.* Simile est, quod affertur *in cap. quia nonnulli, de Cler. non resid.* vbi prohibetur conferri beneficium ei, qui non potest deseruire, qui autem non potest, nunquam deseruit, vt dicebamus. Adde, in hoc *cap.* sermonem esse de beneficijs curatis, in quibus, quia eligitur industria personae, ideò non facilè permittitur, vt quis per alium inseruiat, vt indubium est, permitti non curatis, Abb. *ibi*, & tamen in vtrisque consuetudinem induci posse, vt per alium quis deseruiat, dixit idem Abb. *ibi*, & *in cap. extirpandae* de quo mox dicam.

29 *Ad cap. extirpandae, §. qui verò de praebendis*, respondetur, ibi sermonem esse de beneficijs curatis, & tamen, vt supra vidimus, Abb. *ibi num.2. & in repetit. eiusdem §. & cap. n.12.* dicit, quod ex causa, & ad tempus modicum, quod dicit esse tempus trium septimanarum potest etiam sine licentia Episcopi constitui Vicarius, & *n.8. & in repetit. n.13. & 31.* conciliando Doctores dicit, quod consuetudo rationabilis inducere potest vt etiam in Curatis, non solum consuetudine induci possit, vt deseruiatur per Vicarium, sed etiam vt accipiantur fructus non deseruiendo neque per se, neque per alium, si Ecclesia non patitur defectum in Ministris. Hostiensis tamen vult, quod hoc secundum consuetudine induci non possit, sed debere deseruire saltem per alium.

30 Ad *cap. conquerente, de Cler. non resid.* respondetur, quod Glos. *verb. deseruiat*, & Abb. *ibi*, dicit, quod non potest beneficiatus in absentia aliquid percipere, nisi consuetudo in contrarium se habeat; nam tunc in absentia etiam à residentia potest. Idem habet Glos. *in cap. ad audientiam, verb. constitutio, eodem, & in cap. licet verb. distributiones, de praebendis*, Prob. *in addit. ad Monach. cap. vnico, n.62. de Cler. non resid. in 6.* dicit hoc capite solum prohiberi, ne Canonicus deseruiat per alium, qui non sit Canonicus.

31 Ad *c. Eleutherius dist.91.* clara est resolutio; loquitur enim in casu, quo beneficiati erant in causa, vt officia non celebrarentur, quod etiam notauit Abb. *in cap. cit. extirpandae, §. qui verò*, in quo casu peccatum mortale incurri nos etiam supra diximus, & distributiones amitti.

32 Ad *c. Clericus victum, & c. Clerici, dist.91.* respondetur, hos textus loqui de frequenti absentia, & cum contemptu, vt constat ex poena excommunicationis ibi apposita, quae non iustè imponeretur ob raram absentiam, vnde in posteriori capite expressè habetur vox: *contempserint*. In illis autem canonibus, vt patet, & intelligunt Doctores, sermo est non de beneficiatis tantum, sed de omnibus clericis, nullum beneficium habentibus, qui ante institutionem beneficiorum ex vi Clericatus erant obligati Choro, cui obligationi nunc pro ijs, qui sunt in sacris successit obligatio recitandi horas priuatim. Quis autem dicat, simplices Clericos ob id, quod aliquando desunt à Choro, fore excommunicandos? Benè verum est, quod illi quotiescunque aberant, simpliciter aberant, nec alium substituere poterant, cùm omnes essent semper obligati.

33 Ad *c. final. dist.92.* siue intelligatur de beneficiatis, vt vult Archidiac. & Turrecremata, siue de omni Clerico, vt vult Glos. *verb. deputatus*, loquitur de frequenti absentia, vt textum illum exponit Gratian. *§. qui autem, dist. ead.* & patet ex poena depositionis, quae non potest imponi pro non frequenti absentia.

34 Eodem modo respondetur ad Calderinum *cons. vnico, de Cler. non resid.* quem sequitur Tusch. *lit. D. concl.514. n.6.* vterque enim loquitur de Iure communi, quo non licet per alium Choro inseruire, eodemque modo loquutus est Reginald. *p.2. lib.3. tract.3. n.60.* allegans pro se Couarr. *lib.3. var. resol. cap.13.* qui hanc sententiam probat, ita tamen vt oppositam non damnet, sed omnes isti nihil dicunt de consuetudine.

35 Denique non obstat Tridentinum, ex quo tres praecipuè textus possunt vrgeri. Primus est *sess.21. cap.3.* vbi sic habet: *Vt distributiones inter Dignitates obtinentes, & caeteros diuinis officijs interessentes diuidantur*. Secundus est *sess.22. cap.3.* vbi haec habet: *Vt vnusquisque personaliter competens sibi seruitium iuxta formam ab Episcopis praescriptam quolibet die statuto impleat.* Tertius habetur *sess.24. c.12.* ibi: *Distributiones verò, qui statis horis interfuerint recipiant, reliqui, quauis collusione, aut remissione exclusa, his careant iuxta Bonifacij VIII. decretum, quod incipit: consuetudinem, quod Sancta Synodus in vsum reuocat, non obstantibus quibuscunque statutis, & consuetudinibus. Omnes verò diuina per se, & non per substitutos compellantur obire officia, & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere & inseruire, atque in Choro ad psallendum instituto hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, distinctè, deuotèque laudare.* Quibus posset addi ille *sess.5. cap.1.* vbi vult, *praebendam Theologalem non nisi personis idoneis, & quae per se ipsas*

possint

possint munus illud explicare, conferri. Vnde videtur colligi, Tridentinum velle, vt singulæ personæ per seipsas sua munera exerceant, atque adeò vt etiam Canonici suum munus, quod est Choro interessendi per seipsos. Denique & ille *sess.6.cap.2.* vbi obtinentes quæcunque beneficia Ecclesiastica, personalem residentiam requirentia, iubet cogi residere, nullique priuilegia, seu indulta perpetua de non residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragari.

36 Ad primum locum respondetur, nomine interessentium venire etiam eos, qui per alium intersunt; nam qui simpliciter non intersunt, scilicet nec per se, nec per alium, verè interessentes dici non possunt, vt supra diximus, & propterea Sacra Congregatio Concilij supra allata dixit, Episcopum debere concedere licentiam Canonicis se inuicem substituendi, imò si substitutio non sit diuturna, non erit necessaria illa licentia, *vt supra* dixi, & etiam si sit diuturna potest consuetudine introduci, vt sine licentia Episcopi fiat. Verùm si dicamus Concilium *ibi*, & locis sequentibus allatis prohibere distributiones dari non interessentibus per se, vt intellexit Suarez *cit.cap.12.n.15.* potuisse nihilominus contrarium consuetudine induci constat ex dictis, etiamsi Tridentinum addat suo decreto, non obstantibus consuetudinibus etiam immemorabilibus, quia illa clausula abrogat consuetudines præteritas, non teprobat futuras.

37 Dices imò reprobare etiam futuras, cum addat: *crescente non seruientium contumacia, liceat contra eos procedere.* Quibus verbis declarat non seruientes in posterum contumaces, ac proinde videtur reprobare futuram consuetudinem, dum decreti sui futuram transgressionem vocat contumaciam. Lex enim, quæ reprobat consuetudinem, semper reprobat, vt notant Io. Andr. *in cap. certificari de sepult.* Butr. *ibid.* Cynus *in l.2. q.5. C. quæ sit longa consuetudo,* Alex. *in l. Si mihi, & tibi, §. in legatis n.7. de legat.1.* Ias. *n.21. in 1. lect. & n.14. in 2. lect.* Dec. *in cap.2. n.2. de probat.* Felyn. *ibid.* Alex. *cons.193. n.8. lib.2.* Tiraquell. *de retract. in præf. n.18.* alios referens, Gratian. *decis. Marcb.16. n.9.* Rota *in Cracou. iur. legendi 21. Martij 1627.* coram Coccino. Cùm autem lex semper loquatur, *l. Arianis, C. de hæret.* semper etiam reprobat consuetudinem superuenientem, & complectitur etiam quæ de nouo superueniunt, vt notant Franch. *in cap. vnic. de excess. Prœl. n.6.* Gemin. *ibid. n.8.*

38 At respondetur, illos fore contumaces, si vigore præteritæ consuetudinis, quam Concilium abrogauit, petgant deesse seruitio, non autem si noua consuetudo inducatur, quam, vt dixi, non reprobat. Verùm etiam si reprobaret, posset nihilominus induci, quia Concilium non dixit fore talem consuetudinem irrationabilem iuxta supra dicta; ea autem inducta, possent iam Canonici sine contumacia deesse seruitio.

39 Quando enim consuetudo non reprobatur tanquam iniqua, & irrationabilis, potest de nouo induci contra legem, quæ huiusmodi consuetudini derogat, vt docent Abb. *in cap. de consuetud. n.22. & ibi* Burr. *n.53.* Roch de Curte *n.597.* Duegnas *regul.144. nu.1.* Tiraquell. *de vtroque retract. in proem. n.18. & seqq.* Couart. *lib.3. var. cap.13. n.4.* Loaez *de matr. Reg. Angl. fundam. num.32.* Lopez *lib.6. tit.9. p.3.* Auendan. *in c.6. Prætor. n.7. lib.2.* Anton. Gabr. *tit. de præscription. concl.1. n.32.* At consuetudo, vt Canonici possint inseruire per substitutum ad modicum tempus, nimirum ad duos menses, non reprobatur à Concilio tanquam iniqua, & irrationabilis. Deinde Concilium, dum reuocat omnem consuetudinem, non censetur auferri immemorabilis. Hæc enim non censetur ablata, nisi de ea fiat expressa mentio in lege, vel decreto reuocante consuetudinem, etiam apposita dictione vniuersali, vt docent Gloss. *in auth. Vt de cætero, §. Vt de cætero, verb. præscriptione, collat. 5.* Angel. *in l. omnes, C. de præscript. 30. ann. in fin.* Tiraquell. *lib.2. de retr. convent. §.1. glos.2. nu.12.* Afflict. *dec.254. n.5.* Ripa *in l. nemo potest, ff. de legat.1. num.115.* Couart. *super d. cap.13. n.5.* Ruin. *lib.2. cons.13. n.30.* Cravett. *de antiquit. temp. 4.p. n.47.* Roderic. *tom.1. qq. regul. q.6. art.5.* Felyn. *in rubr. de præscript. n.18. & vlt. & in cap. accedentes eod. tit. n.9.* Gurtier. *lib.3. pract. q.77. n.vlt.* Roland. *lib.4. cons.59. n.17.* Dec. *cons.271. & cons.496. n.10.* Bertrand. *vol.1. cons.98. n.12.* Prob. *in addit. ad Monach. in cap.1. n.24. de præscript.* Curt. Iun. *cons.158. n.12.* Auendan. *resp.16. n.4.* Flor. de Men. *q.10. num.44.* Anton. Gabr. *loc. cit. concl.1. n.30.* Put. *dec.205. lib.1.* Rota *dec.717. n.2. p.1. diu. & dec.614. n.1. p.2. & dec.286. n.1. p.4. rec. & dec. 53. n.13.* coram Eminentissimo Otthobono. Pelaez de Mierez *de maior. p.4. q.20. n.51.* Velasquez *l.2. taur. gloss. 11. n.9.* Bald. *de præscript. p.2. q.6. n.21.* & alibi, alijque innumeri. Quia consuetudo immemorialis priuilegio æquiualet, eamdemque vim vtrumque habet, Gloss. *in cap. Nouit, de iud. verb. consuetudine,* & ibi Abb. *n.22.* Felyn. *in d. cap. accedentes, de præscript. n.6.* & patet *ex cap. super quibusdam, §. præterea, de verb. signif. & l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid.* & asserunt etiam Innoc. Flamin. de Rub. Campeg. Albetic. Brun. Gratian. Veg. Borell. Riminald. Marsil. & alij apud Sanctarell. *var. resol. q. 4. n.36.* Concilium autem in suo decreto non abstulit priuilegium, quin Canonici seruire possint per substitutum, vt benè docent Lessius *lib.2. de iust. cap.34. dub.29 n.162.* Garz. *de benef. p.3. cap.2. n.197.* vbi ait, sic fuisse declaratum à Sacra Congregatione, Armendariz, Nauarr. Azor. & alij penes Sanctarellum *d. q.4. n.29.*

40 Ad secundum locum Suarez *sæpè cit. lib.4. cap.12. nu.12.* per personale illud seruitium dicit, non intelligi seruitium psallendi in Choro, aut in eo assistendi, sed potius seruitia illa, quæ interdum Canonici tenentur præstare, vt sunt ministrare in Altari, Euangelium, vel Epistolam cantare, interdum in Choro sacris vestibus indui, vel aliquid simile facere, ad quæ Concilium vult Canonicos personaliter teneri; & tamen etiam in his posse vnum Canonicum impeditum alium substituere dixit S. Carolus *in Concil. Mediolan.3. tit. de ijs, quæ ad Diuina officia pertinent.* Quod Concilium celebratum est post Concilium Tridentinum. Quare iterùm dicimus, vt ad præcedentem locum diximus, consuetudine potuisse illi derogari. Imò hunc locum ita interpretata est Sac. Congregatio declaratione supra allata, quod sit facultas danda Canonicis se inuicem substituendi. Vnde fit, nec beneficio consuetudinis opus esse.

41 Ad tertium locum quoad illa verba: *Distributiones verò quis statis horis interfuerint recipiant, reliqui his careant.* Respondetur, vt ad primum locum, intelligi de ijs, qui per se, vel per alios interfuerint. Quoad illa autem verba, quæ magis vrgent: *Omnes verò Diuina per se, & non per substitutos &c.* Omissa responsione Lessij *lib.2. cap.34. dub. 33. n.186.* quam optima ratione reijcit Suarez *cit. cap.12. n.9.* & Diana *par.2. resol.6.* dicimus, illa verba: *per se, & non per substitutos,* cadere super illa officia, de quibus in proximè præcedenti loco, & super assistentiam quam Episcopo Pontificialia exercenti præstare debent, non verò ad seruitium Choti, de quo non conuincere omninò, vt teneantur per se præstare dixit Suarez *cit. cap.12. n.9.* & clariùs *n.12. & 14.* dixit omninò verba illa non extendi ad seruitium Chori, de quo postea, sed de illis officijs, de quibus supra esse intelligenda, & affert ad hoc Sacræ Congregationis declarationes. Verùm, vtcumque intelligatur, semper ad idem redeo, potuisse consuetudine opposìtum induci.

42 Ad locum autem, qui additur *ex sess.5. cap.1.* præterquam quod loquitur de præbenda Theologali, à qua ad Canonicatus non est facienda extensio odiosa, adhuc cum vult illam non conferri, nisi personis idoneis, & quæ per se ipsas munus explicare possint, hoc solum conuincit, non esse danda officia, aut etiam Canonicatus ijs, qui idonei non sunt, & per seipsos seruire non possint. Ijs enim non solum aliquando, sed semper per substitutos seruirent, quod licet consuetudine posse induci, etiam in beneficijs curatis dixerit. Io. de Lignano, & Nauarr. *supra* allegari; imò Medina *supra* dixerit etiam de iure communi licere, nos tamen non defendimus tantam laxitatem, quæ à contemptu excusari vix posset, & vix percipi potest, vt de iure hoc liceat, aut quomodo tam laxa consuetudo possit esse rationabilis.

43 Denique ad locum *ex sess.6. cap.2.* dicimus, ibi sermonem esse de residentia, non autem interessentia, quæ duo distingui *supra* ostendimus, & consuetudinem etiam immemorialem non residendi exclusam fuisse à Sacra Congregatione supra demonstrauimus, non sic consuetudinem per se ipsum aliquando non interessendi, sed per alium, & quidem qui non residet per se ipsum, nunquam interest.

Nos autem defendimus solum consuetudinem inseruiendi aliquando per alium cum compensatione, in qua re nullam, nec etiam venialem culpam agnoscimus; si autem sine compensatione fiat, non crederem proinde sic substituentem semper peccare grauiter venialiter, etiam si ex leui, aut nulla causa id faciat, vt peccare eum, qui vel vnica vice, neque per se, neque per alium sine rationabili causa non inseruit, *supra* diximus, si tamen hoc faciat frequentius, peccabit grauiter venialiter, si autem tam frequenter, vt ex contemptu sui officij, cui est mancipatus, faciat, peccabit etiam mortaliter, neque enim hoc rationabilis consuetudo in Ecclesijs Vrbis induxit, & tales peccarent peccato non residentium, & eorum pœnis fortè damnari possent iuxta Glossam, & declarationem Sac. Congregationis *supra* allatam, dicentem, quod nihil prodest Canonicis, quod in Ciuitate maneant, nisi Ecclesijs debitis horis inseruiant.

45 Pro coronidè addam, quod licet distributiones non debeantur nisi interessentibus, nec valeret consuetudo in contrarium, tamen si esset dubium in iure, vt te vera esse ostendimus, an debeantur interessenti per alium, tunc valeret consuetudo, vt alijs allegatis tradit Probus *in d. cap. vnito, de Cler. non resid. n.49.* Dec. *in cap. cum omnes n.3. de constit. lect.* 1. Aduersarij autem, etiam si fortè controuertant, an sit de iure certum, quod cum tot Doctoribus supra ostendimus, posse Canonicum sine peccato mortali aliquando non interesse nec per se, nec per alium, posse etiam sine veniali aliquando interesse per alium, at negare non possunt, saltem esse dubium, atque adeò iuxta Probum, & Decium valere consuetudinem, ne peccent, nec distributiones amittant. Multi enim Doctores scribunt, quod si de aliquo contractu dubitetur an sit vsurarius, si ex consuetudine reputetur licitus, talis consuetudo excuset contrahentes ab iniustitia, & ab omni culpa, vt Bart. *in l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem, ff. de adilit. edict.* Bald. *in l. vnic. col.7. C. de his, qua.*

46 Atque ita tenendum censeo, sequens resolutiones desuper factas tam in Sacra Congregatione Cardinalium interpretationi ipsius Concilij præpositorum, quam sacrorum Rituum. Prima enim in *Abulen.* 27. Iulij 1587. approbauit responsum Cardinalis ponentis hisce verbis conceptū: *Porrò facultatem substituendi in seruitio Canonicatus quempiam alium Canonicum, qui eo tempore seruitio non sit adstrictus, existimauit illi minimè denegandum esse, cessante fraude, & calumnia.* Quam resolutionem referunt Garzias *de beneficijs d. par.3. cap.2. §.2. n.503.* & Barbos. *d. Canon. & dignit. d. cap.31. n.7. vers. porrò*, & bis à regula negatiua excepit casum legitimè impediti, nempè *in Egnaten* 29. Nouembris 1602. & *in Neritonen.* 15. Aprilis 1606. dicendo. *Canonicos teneri per se ipsos, & non per substitutos suo muneri satisfacere, nisi legitimè sint impediti.* Vtriusque enim meminit Barbosa *d. cap.31. n.3.*

47 Altera verò in *Abulen.* die 12. Maij 1602. edidit huiusmodi decretum, quod Garzias *de beneficijs d. p.3. cap.2. §.2,* integrum refert *n.496. & seq.* testatur vidisse in forma authentica subscriptum manu propria Cardinalis Ptholomæi Comensis, ac Secretarij eiusdem Congregationis; idemque per extensum pluries impressit Barbosa, scilicet *in tract. de Canonicis d. cap.31. num.6. in collect. ad Concil. Trident. sess.24. de reform. d. cap.12. n.118. & in summa Apostolicarum decisionum verb. Canonicus in Ecclesia, Collectan.* 92. *n.2.* Illud est huiusmodi.

48 *Obtinentes dignitates Canonicatus, vel portiones in Ecclesijs, præsertim in Cathedralibus cuiuscumque qualitatis sint, tenentur munera eisdem dignitatibus, Canonicatibus, & portionibus in cantione Missa, Euangelij, Epistola, & similium functionum præstatione, incumbentia, & annexa per se ipsos subire, & exercere.*

49 *Quod si aliquando aliquis legitimo impedimento detentus per se ipsum adimplere non poterit, tunc alios eiusdem tamen ordinis, & gradus, non autem inferioris, dignitates nempe alias dignitates, Canonici Canonicos, & Portionarij respectiuè Portionarios in sua quisque hebdomada, ne graduum, & ordinum prærogatiua confundantur, deputare debebunt, idque per Episcopos opportunis remedijs huius Decreti vigore, prouidendum erit.*

50 Vnde liquet, regulam negatiue statutam in Tridentino *d. sess.24. cap.12.* quod nequeant diuina officia obire per substitutos, intelligendam esse, vel semoto legitimo impedimento pro solius voluntatis libitu, ne obligatus inseruire per se ipsum dicta facultate abutatur, vel per substitutos alterius gradus, & ordinis, ne confundantur prærogatiuæ ordinum, graduum, & limitari quoties personaliter inseruire debentes aliquo legitimo impedimento detinentur, vt munus suum implere valeant per alium eiusdem gradus, & ordinis qui non debuisset ea die inseruire, quoniam ita impediti vices supplentur ab alio tunc non obligato per se, nec seruitio Ecclesiæ deficit numerus præscriptus consimili præsentia impletus.

51 Nec refragatur Sac. Congregatio Episcoporum, & Regularium negotijs præposita, quæ sæpè censuit, præsertim *in Eugubina* 25. Iunij 1597. & in vna Catanien. 2. Iunij 1598. quod *Canonici legitimè impediti possunt cantare missas, & explere alias functiones sacrorum ordinum per alium Canonicum, non verò diuinum officium, neque per Sacerdotem exterum.* Item in vna *Ciuitatis Pennen.* 6. Nouembris 1584. *Canonici Cathedralis non solum debent celebrare per se ipsos Diuina officia, sed etiam missas, vt sæpius resolutum est à Sac. Congregatione Concilij.* Quod etiam dixit Calderin. *cons.1. de Cler. non resid. dub.2.* Gallet. *in margar. cas. consc. verb. distributiones*, Barbosa *de offic. Episc. par.3. alleg.53.* Couarr. *lib.3. var. cap.13. n.2.* & habetur ex constitutionibus Basilicæ S. Petri in Vaticano à Paulo V. confirmatis *cap.3.* in hunc modum: *Missas tam pro viuis, quam pro defunctis celebrare, & alia diuina officia per se ipsos, non autem per substitutos persoluere teneantur, & debeant; alioquin distributiones quotidianas, nec non qua secundum constitutiones eiusdem Nicolai III. sunt diuidenda inter Canonicos, Beneficiatos, & Clericos supradictos præsentes, & inseruientes tantum, non lucrentur, & faciant sua.* Et ex decretis S. Visitationis Apostolicæ Vrbani VIII. anno 1624. *Missas conuentuales tam pro viuis, quàm pro defunctis, nec non reliqua diuina officia, quibus personaliter sunt obligati, non legitimè impediti, per se ipsos, non per substitutos persoluere teneantur.*

52 Nam respondetur, contrarium esse dicendum, quando alicubi esset consuetudo legitimè præscripta, quod quis per alium posset Ecclesiæ inseruire, & percipere interim distributiones. Quod etiam asserunt Moneta *de distrib. p. 2. q.5. n.20. & q.12. n.47. vers. limita quinto*, Cenedo *qq. pract. q.1. n.77.* Augustin. Bero. *q.114.* & nos *superius* dicebamus. Certum enim est, quod Clericus ex Pontificis priuilegio potest percipere distributiones, quamuis absit ab Ecclesia, cui est adscriptus, docentque communiter Doctores apud Cenedum *pract. q.1. n.26.* Nam quod distributiones debeant dari solum ijs, qui diuinis officijs intersunt, est de iure humano. Et quod ex eodem priuilegio potest illas percipere, quamuis per substitutum seruiat, tradunt Calderinus *cons.1. de Cler. non resid. dub.2.* Gallett. *loco allegato.* Couarr. *lib.3. var. cap.13. n.2.* Moneta, & Cenedo proximè citati. Atqui consuetudine introduci potest quicquid potest priuilegio concedi, vt tradit Gloss. *in c. conquestus, verb. consuetudo 9. q.3. & in cap. Nouit, de iudic.* & notant communiter Doctores, nominatim Oldrad. *cons. 137. num.1. & cons.254. n.8.* Bald. *cons.49. lib.1.* Zabarel. *in Clem.2. §. Illi verò num.4. & not.2. de et. & qual.* Vbald. *de Can. port. par.2. cap.2. num.28.* Barbat. *cons.81.* Grammat. *cons. ciuil.98.* Mandos. *de priuil. ad instar glos.15. n.59.* Crauett. *de antiq. temp. par.4. q.3. n.10.* & alij passim. Cùm ergo ex priuilegio obtineri possit, quod inseruiatur per substitutum, poterit etiam obtineri ex consuetudine.

CONSVLTATIO CXXXI.

An cadauera punitorum Medicis ad anatomiam sint concedenda?

1 AFfirmò. Primò, quia facit ad perfectiorem artis medicæ cognitionem, quam habere magni Reipublicæ interest. Secundò, quia ea, quæ vtilitatis publicæ causa fiunt, etiamsi in alterius vergant iniuriam, non sunt culpanda, cumque omnibus prosint, præferuntur vtilitati priuatæ, *l. vnica, §. fin. C. de caduc. toll.* Neque iniuriarum Magistratus corpora punitorum petentibus concedentes tenentur,

nentur, *l. Quod Reipublicæ, ff. de iniur.* vbi habetur, Iudicem non inferre iniuriam, si aliquid faciat intuitu Republicæ, licet tendat in contumeliam alicuius priuati. Quod tenet Dec. *in l. Imperium, ff. de iurisd. omn. Iud. n.17.* & Anton. Gomez *3. to. var. cap. fin. n. vlt.* Tertiò, quia nullum honorem meruerunt viui, vtpotè pœnæ serui, & eorum corpora abijci, vel in furca relinqui poterant. Quidni igitur ad anatomiam vsurpari poterunt? Quartò, quia scelerum, forma larualis ab Apuleio dictum, quod plerumque conseruari solet, conducit nos ad ardentiorem fragilitatis nostræ considerationem, & vehementiorem microcosmi, eiusque architecti sapientissimi admirationem. Hinc fertur, Carolum V. Imperatorem consuluisse super hac re Vniuersitatem Salmaticensem, & respondisse Vniuersitatem, licere. Licet Bart. *in l. fin. ff. de cadau. pun.* id reliquerit indecisum. Quod etiam fecit Anan. *in cap. 2. de furt.* [Vide, si placet Ripam *de pest. p. vlt. n. 142. & seq.* Boer. *dec. 287. n. 6.* Roman. *sing. 709. n. 4.* Menoch. *de arb. lib. 2. cent. 3. cas. 285. n. 10.* Dec. *in l. Imperium n. 18. ff. de iurisd.* vbi Bolognet. *n. 37. in fin.* Clar. *in prax. q. 100. n. 2.* vbi Add. *lit. A.* Dan. Moller. *lib. 4. constit. electoral. const. 34. n. 3.* Et licet apud veteres christianos non videatur receptum fuisse, quorum rationem, vsumq; honestiorem dicere procliue est, consuetudo tamen in cadaueribus punitorum hoc permittit, quæ quidem consuetudo cum ad publicam vtilitatem pertinere videatur, satis potest existimari rationabilis, atque idcircò toleranda. Et confirmatur. De Sanctissimo Episcopo Geneuensi Francisco Salesio narrant, adolescentem Patauium iuisse iuris causa addiscendi, & graui morbo correptum, spe salutis amissa, testamento corpus suum legasse Chirurgis, vt cum præ humilitate reputaret, se hactenus societati humanæ inutilem, saltem aliquod mortuus emolumentum conferret, sui corporis dissectione Medicis permissa, quo ad alios curandos fierent peritiores.]

CONSVLTATIO CXXXII.

Vtrum Vicarius Generalis Ordinis dignioris deputatus per Pontificem, viuente suo Generali, tam eo absente, quàm præsente, præcedere debeat Vicario Generali alterius Ordinis inferioris etiam per Pontificem deputato in locum tamen Generalis demortui, vt toti Religioni præsideat?

1 PRæeminentia loci dignioris, quam in Capella Pontificia absque vlla controuersia pro sui Ordinis prærogatiua obtinet Generalis Ordinis dignioris respectu Generalis inferioris Ordinis, quando in defectu Generalium res agitur inter Vicarios Generales eorundem Ordinum eodem iure videtur deberi Vicario Ordinis dignioris. Quia data paritate dignitatis, & officij, ille præferendus est, qui dignitatem, & officium habet in loco, seu Collegio digniori, prout exempli causa non ambigitur, digniorem esse Religionem Dominicanorum Religione Carmelitarum iuxta ea, quæ notat Innoc. *in cap. Fraternitatem in fin. de sepult.* Felin. *in rubr. de maior. & obedien. n. 4.* Cassan. *in Catal. glor. mund. p. 4. consid. 47.* Natt. *cons. 638. n. 15.*

2 Non obstat, quod non versamur inter Vicarios paris conditionis, sed videatur longè inferior dignitas & conditio Vicarij Ordinis dignioris, qui habet Superiorem in Ordine, nempè Generalem, actu superstitem, qualem non habet Vicarius Ordinis inferioris, qui propterea censeri debet, & honorari tanquam caput totius sui Ordinis.

3 Nam huic obiectioni, quæ vnica videtur adduci posse, in primis respondetur, quod etsi defectus Superioris, actu superstitis, operari possit in Vicario ampliorem vsum iurisdictionis, non ideò tamen operatur augmentum dignitatis, quæ nihilo magis egreditur limites Vicariatus, atque adeò eum non facit absolutè caput Ordinis, prout est Generalis, sed solum ipsius capitis locumtenentem, & quidem ad breue tempus, scilicet futuri Capituli. Ad effectum autem præcedentiæ non solet attendi, an quis habeat ampliorem vsum iurisdictionis, sed an habeat maiorem dignitatem, *l. 1. & 2. C. vt dign. ord. lib. 12.* Et de facto obseruatur in eadem Capella Pontificia inter Episcopos, ex quibus etiam titulares, qui carent omni iurisdictione præferuntur quibuscunque inferioribus habentibus plenissimam iurisdictionem.

4 Præterea superexistentia illius, cuius aliquis est locumtenens, seu Vicarius, tunc demum detrahit dignitati ipsius Locumtenentis, quando fuit ab illo creatus Locumtenens & Vicarius, & habet talem dignitatem dependenter ab illo, secus autem quando fuit creatus Vicarius à Superiore, qui illi dederit potestatem independenter ab eo, cuius vices illi cōmittit ad text. *in d. cap. Præcipimus 93. d.* & tradit Bart. *in l. filius, ff. de legat.* Card. *in Clem. 1. oppos. 6.* Abb. *in cap. Cum olim 2. in 1. notab.* & ibi Felin. *de offic. Deleg.* Alex. *in rubr. de offic. eius n. 14.* Dec. *in cap. Sanè n. 12. de offic. Deleg.* Et pluribus adductis latè exornat Gratian. *discept. 111. n. 54. & seqq.*

Vnde cùm Vicarius Generalis Ordinis dignioris non fuerit deputatus ab ipso Generali, nec habeat potestatem dependenter ab ipso, sed immediatè dependeat à Summo Pontifice, ideò, quicquid sit quoad vsum iurisdictionis, certè quoad qualitatem dignitatis ea non alteratur ex eo quod defunctus sit, vel superstes ipse Generalis, à quo dignitatem non recognoscit.

5 Postremò hæc superstitis Superioris existentia tunc esset considerabilis ad effectum, de quo agitur concedendi locum digniorem Vicario Generali, quando idem superior esset actu præsens iuxta tradita per Doctores *in cap. 1. §. Officiales,* vbi Franch. & Gemin. *de Offic. Vicar. in 6. & in cap. Cum nullus de tempor. ordin. eod. lib.* Tunc enim non esset cur Vicarius Generalis prætenderet locum debitum iuxta prærogatiuam sui Ordinis, quæ primò & principaliter tunc repræsentaretur in persona ipsius Generalis; sed quando Generalis est absens, tunc sicut præeminentia Ordinis repræsentari debet per ipsum Vicarium Generalem, ita per ipsum etiam debet retineri locus, qui supra alios intra limites eiusdem dignitatis Ordini suo debetur.

6 Neque ex eo quod habet superiorem superstitem illi præferendus est Vicarius Ordinis inferioris, superiorem ad certum tempus non habentis, cum in huiusmodi actu attendatur potius prærogatiua Ordinis, quam alterius qualitatis, & in hac materia quoad illum actum, in quo quis vices gerit alterius, quando non est deputatus ab ipso, confunditur vterque casus, absentiæ scilicet & mortis illius, cuius vices gerit, vt per Bart. *in d. l. filius n. 1.* ibi; *propter recessum, vel mortem Rectoris,* Card. *in d. Clem. 1. de off. Vic. in 6. oppos.* ibi: *Ob carentiam Rectoris, vel absentiam.* Alex. *in d. rubr. de offic. eius n. 14. in fin.* ibi: *in locum absentis, vel defuncti,* & benè facit textus *in cap. Si delegatus de offic. deleg. in 6.* vbi Gemin. Franch. & cæteri communiter.

7 Verùm ego contra planè sentio. Primò, quia dignitatem, quam eiusmodi Vicarius Generalis Ordinis inferioris habet, ex persona propria habet, cum omnia possit, prout si verè esset Generalis, vt habetur *in Clem. Exiui de Paradiso de verb. signif.* & tradit Roderic. *tom. 3. quæst. regul. 76. ar. 2.* Maior autem est dignitas, quam quis habet ex persona propria, quam dignitas, quæ ei competit ex persona alterius. Bart. *in l. Quod Princeps in fin. ff. de legat. 2.* Dec. *in cap. Sanè n. 2. de offic. Ord.* benè ac latè Cagnol. *in d. rubr. de Offic. eius n. 79.* vbi firmat, quod repræsentans personam alienam, dignitatem, quam habet, alieno iure habet; persona verò repræsentata ex iure in se radicato dignitatem habet iure proprio, & propterea hæc dignitas, illi præferenda est, *arg. l. Si quid bello* cum ibi notatis per Glossam & Doctores, *ff. de capt. & postlim. reuers.* cum alijs ibidem per Cagnolum adductis.

8 Secundò, quia cum ipse sit caput Religionis, & nullum alium habeat supra se, ratione administrationis & dignitatis dicitur maior illo, qui habet Generalem supra se, & illum repræsentat, & eius tantummodò vices obtinet. Vnde neque illi debetur tantus honor. Nam adest Generalis, qui est caput. Alex. *in l. Sed si, §. Semper, in princ. ff. de in ius voc.* vbi Ias. *n. 6.* Et prosequitur Dec. *in cap. Sanè n. 3. de offic. Deleg.* traditque accuratè Roderic. *tom. 2. quæst. regul. 34. ar. 2.* At qui non est dubium, quin maior in dignitate semper præferendus sit, *c. Ad hæc d. 89. cap. 1. &*

cap. Statuimus de maior. & obed. l.2. vt dignit. ord. seruit. l.1. ff. de alb. scrib. Abb. *cons.21. n.3. in fin. lib.2.*

9 Tertiò, quia ita in terminis communiter docent Doctores, dum disputant, an Vicarius, siue Vicerectoe, gaudeat eadem immunitate, & præeminentia, qua gaudet Rector. Quod scilicet si sit constitutus in locum Rectoris demortui, habeatur ac si principaliter esset creatus Rector, & gaudeat eadem immunitate & honore iuxta textum *in l. fin. C. vt dign. ord. ser.* Id quod tenet Bart. *in d. l. filius eo n.1. ff. de legat.* Alex. *in rubr. de off. eius, cui mand. est iurisd.* & ibidem stabiliunt Ias. *n.74.* & Cagnol. *n.75.* Caccialup. *in l. Diem functo n.61. ff. de off. asses.* Gornes. *in §. fuerat n.13. instit. de act. auth. in rubr. de except. n.7.* Barbat. *in d. cap. Sanè 2. n.6.* & ibi Dec. *n.2. de off. deleg.* Rom. *sing.367.* Boet. *tr. de auct. magn. Consil.*

10 Nec iuuat quod Vicarius Ordinis dignioris sit constitutus per Pontificem, & non per suum Generalem. Quia non propterea sequitur, quod ipse sit caput suæ Religionis, & quòd idem honor ei debeatur ac si esset creatus in locum demortui Generalis. Cùm semper verum sit, quod ipse agat nomine sui Generalis, & excepta reuerentia in illo actu, honor primarius semper debeatur Generali, cuius vices ipse obtinet ad text. *in d. l. filius, ff. de legat.* & latè ac pulcherrimè in his terminis philosophatur Cagnol. *in d. rubr. ff. de off. eius à n.75.* vbi sub *n.79.* statuit, quod quando quis est constitutus in locum demortui, tunc pro se gerit non pro alio, & omnis prærogatiua sibi competit iuxta text. *in l.2. C. de off. eius*, ibique Doctores.

CONSVLTATIO CXXXIII.

An, & quatenus Episcopus possit Parochos, ritè ac rectè semel approbatos, iterùm ac pluries ad examen vocare?

1 Dicendum videtur, Episcopum non solum hoc posse, sed etiam ad id teneri. Probatur ex illa Domini sententia: *Speculatorem dedi te domui Israel.* Et ex illa: *Diligenter agnosce vultum pecoris tui.* Ratio quoque id persuadet. Nam potest ac tenetur Episcopus experiri examine, an Parochi sufficientes sint, quia fundamentum eorum sufficientiæ, hoc est scientiæ, mutari ac destrui potest, vel primò ob habitum contrarium, vel secundò ob habitum incompossibiliter oppositum, vel tertiò propter obliuionem, vel quartò ob ipsius conclusionis obliuionem.

2 Nec minoris est momenti visitare Parochos in externis, quàm in internis. At habet Episcopus ex Concilio Tridentino *sess.7. c.8. sess.21. cap.* etiam 8. *& sess.24. cap.3. de refor.* ius visitandi annis singulis, vel saltem biennio Parochorum vitam, & mores. Poterit igitur etiam illorum scientiam examini subijcere, sine quo eiusdem Concilij verba saluari nequeunt. Quippè cura animarum non consistit præcipuè in eo quod Parochus Sacramenta petentibus ministret, sed quod rectè.

3 Confirmo. De iure diuino naturali incumbit Episcopo pabulum spirituale suis ouibus ministrare, & ad id sufficientes ministros secum adhibere. Fit ergo, illum constrictum esse eodem iure prospicere, an Parochi scientiam semel acquisitam amiserint, ac nouo examine eos probare, vt insufficientes repellat, ne oues fame pereant. Quam obrem Saluator, Ecclesiasticos alloquens, præsertim Parochos, inquit Matth. 5. *Vos estis sal terræ. Quod si sal euanuerit in quo salietur? Ad nihil valet vltrà, nisi vt mittatur foras.* Et alibi per os Malachiæ *cap.2.* dicit Deus: *Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius. Vos autem recessistis de via.* Et alio in loco propheticè affatur Oseę *cap.4. Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi, & oblita es legis Dei tui, obliuiscar filiorum tuorum & ego.* Hinc & D. Petrus cùm Rectoribus Ecclesiæ scriberet *ep.1.3.* ait, *Parati esse debetis reddere rationem omni poscenti vos satisfactionem de ea fide, & spe, quæ in vobis est.*

4 Vnde licet Parochi semel acquisiuerint approbationem, non idcircò ius habent iustitiæ quod iterum non examinentur, cum examen in fauorem boni communis sit necessarium, cui cedere debent Parochi, etiam cum incommodo boni proprij. Solum enim habent ius iustitiæ, quod non impediatur eorum iurisdictio, si idoneos esse constiterit.

5 Verùm alij approbationem Parochorum esse à iure docent. Ita nominatim Henriq. *in sum. lib. cap. & n.6.* Vasquez *3. p. q.93. ar.3. dub.5. n.1.* Ochagau. *de Sacram. tract. 2. de confess. q.40. n.7.* Suarez *de pœnit. disp.18. sect.2. & 8.* Zerol. *in prax. de Sacram. pœnit. q.2.* Reginal. *lib.1. prax. for. pœnit. n.201.* Barbol. *de potest. Episcop. al.25. n.23.* alijque. Et proinde inferunt, talem approbationem non posse reuocari ab Episcopo. Vnde secundùm hos Doctores videtur dicendum, quod non possit Episcopus Parochos ad examen vocare præsertim si alias ipsos examinauerit, & idoneos iudicauerit iuxta regulam quod *semel placuit amplius displicere non potest, de regul. iur. in 6.* Ideòque non posse Episcopum amplius Parochos examinare absque causa, cum ipsi in examine per concursum approbati fuerint, habentque præsumptionem pro se, ne sint illiterati, sed habiles, atque idonei, tradiderunt Oldrad. *cons.18. sub princ.* & Innoc. *in cap. Accepimus n.1. de æt. & qual.* Felin. *in cap. Ex literis n.6. de constit. & in cap. Cum venerabilis n.49. de except.* vbi Abb. & Innoc. *n.55.* ac Dec. *n.150. & 154.* Vbi ostendit hoc habere locum etiam respectu Superioris, Rebuff. *in prax. tit. de rescript. in form. com. & in form. paup. n.11.* Verall. *dec.367. p.2.* Boer. *dec.149. n.16. & 18.*

6 Et sanè cum Parochus examine acquisiuerit ius, quo effectus est idoneus ad munus parochiale absolutè, & non limitatè, ius habet iustitiæ quod semper reputetur habilis, donec oppositum ex sufficientibus indicijs non constiterit. Est enim regula vulgaris, *Nemo præsumitur malus, nisi probetur, cap. Dudum de præsum. cap. vn. de scrut. & cap. Inter dilectos de fid. instr.* Quapropter sicuti esset iudicium valdè temerarium suspicari de aliquo absque indicijs, eum esse deperditis moribus, maximè si aliquando opera virtutis fuisset assecutus, vt rectè Lessius *lib.2. de iust. cap.29. dub.4. n.34.* ita profectò temerarium esset suspicari de Parocho semel iudicato idoneo incidisse in imperitiam, vt proindè oporteat illum denuò examinare. Iniuria namque ei fieret ex illa suspicione quod videlicet suum munus indebitè exequatur. Et sicut Iudex lethaliter peccaret condemnando aliquem ob solam suspicionem ex leuibus exortam indicijs, vt ibi Lessius *dub.2. n.8.* & vniuersi, ita etiam peccaret Episcopus, condemnando ad examen Parochum semel approbatum absolutè.

7 Tenendum tamen est in hac re tanquam certum, quod possit Episcopus Parochos ad examen vocare, quando defectus eorum scientiæ est notus, præceditque fama eorum imperitiæ vel erroris in administratione Sacramentorum. Quia tunc error & fama se habent tanquam accusatores. Item certum esse debet, quod possit eos examinare, quos probabiliter iudicauerit insufficientes esse, eo quod non vacarint studio, & scientiam quam prius habebant, deperdiderint. Alioquin inane redderetur decretum Concilij Tridentini *sess.21. cap.6.* declarans, quod possit Episcopus Rectoribus Parochialium illiteratis dare coadiutores. Nam si posset examinare, aut non daret coadiutores, aut dando, fieri posset, quod ijs quoque daret, qui reuera essent sufficientes. Vnde quoscunque suspicatur insufficientes esse, poterit ad examen vocare, tam in visitatione, quàm extra, tam ipse, quàm eius successor. Quia tunc habet sufficiens fundamentum innouandi examen. Siquidem opinio insufficientiæ est veluti quædam denunciatio. Atque ita censuit Sacra Congregatio Concilij *in vna Placentina* die 28. Augusti 1628. & *in vna Consentina* die 3. Ianuarij 1594. ac præcipuè *in vna Pampilonensi*, in qua cùm quærebatur.

8 Primò, vtrùm possit Episcopus examinare Parochos & Rectores semel approbatos ad curam animarum exercendam, quando ex rationabili, & legitima causa habetur vehemens suspicio de illorum imperitia ad Sacramenta ministranda, & munus suum adimplendum, vt clarius cognita illorum illiteratura detur illis Coadiutor benemeritus cum assignatione alicuius portionis fructuum pro eius congrua sustentatione.

9 Secundò. Si potest hoc examen facere non solùm in actu Visitationis, sed etiam extra illam respectu alicuius Parochi, de cuius imperitia habetur certa notitia.

10 Tertiò. Si ad huiusmodi examen faciendum requiritur, quod imperitia talis Parochi examinandi probetur iuridicè per testes deponentes, an verò sufficiat talem imperitiam constare Episcopo extraiudicialiter, vel quia expositum fuit illi per personas fide dignas, quæ nolunt iuridicè deponere propter metum, respectum, vel aliam rationem; vel quia ipsemet Episcopus ex rumore, & ex aliquibus actionibus, quas videt, & notat in ipso Parocho, & ex verbis, quæ ab illo audit, & ex alijs accidentibus, quæ occurrunt, facit coniecturam ferè euidentem de imperitia illius. His igitur scrupulis anxiatus, supplicat pro declaratione, vt salutare pabulum suis ouibus præbere, suoque munere satisfacere possit.

11 Sacra, &c. die 15. Ianuarij 1667. censuit ad omnia respondendum, *affirmatiuè*. Quodque possit eos ad examen iterùm vocare sub pœna priuationis resoluit eadem S. Congregatio *in vna Lucerina* die 13. Ianuarij 1594. & *in vna Interamnen* die 1. Octobris 1602.

12 Extra verò hos casus non potest Episcopus vocare ad examen Parochos. Habent enim intentionem fundatam, vt ad exercitium curæ animarum, & ad Sacramentorum administrationem admittantur, cum hoc veniat in consequentiam approbationis ab examinatoribus de eorum persona factæ, vt S. Congregatio resoluit in vna Nucerina die 6. Octob. & 10. Nouembris 1617. Quia cum eorum approbatio se habeat per modum sententiæ decernentis de idoneitate, dat ius approbato ad manutenendum suam idoneitatem, quam de iure possidet, & ideò non potest sine causa reuocari in dubium ipsa possessio, sicuti reuocaretur, si iam approbatus iterùm ad examen vocaretur.

13 Nec obstat, quod stante dispositione Concilij Trid. non prosit fuisse semel examinatum. Seraph. *dec.* 1323. *n.* 1. Barbos. *in d. cap. Accepimus in fin.* Quia verum est examen in promotione ad Ordines non suffragari ad euitandum examen in promotione ad beneficium, nec examen in assecutione vnius beneficij curati liberare ab examine in translatione ad aliam Ecclesiam parochialem, vt concludit Io. Andr. qui rationem assignat in addit. *ad Specul. rubr. de surrep.* Guidop. *dec.* 69. Rota *in Legionen Parochialis* die 30. Martij, & 9. Aprilis 1590. coram Comitulo, & resoluit S. Congregatio Concilij die 14. Iulij 1594. At secus dicendum est quando agitur de excludendo approbato prætextu inhabilitatis ab exercenda cura animarum eiusdem Parochiæ, ad quam fuit approbatus pro idoneo, quod quidem fieri non potest, nisi interueniat iusta causa. Quoniam approbatus respectu eiusdem Ecclesiæ præsumitur idoneus, cum habeat pro se tam iudicium examinatorum, quàm concessionem ipsius Episcopi in literis institutionis. Approbatio enim vigore examinis declarat idoneitatem, ac proindè approbatus semper remanet affectus qualitate idoneitatis, quæ vim habet sententiæ, transitque in rem iudicatam. Idque apertè colligitur ex *d. cap. Accepimus*, vbi habetur quod qui promouetur, præsumitur idoneus apud promouentem, itaut non possit postea vti exceptione idoneitatis, licet talis habendus non sit apud omnes.

14 Hinc non est legitima causa, quæ pro parte Ordinariorum aliquando adducitur, nimirum, quod Examinatores, etsi approbauerint Parochos, ipsi tamen eos instituerint sub spe futuræ habilitatis. Est namque contra Sacrorum Canonum dispositionem, qui requirunt idoneitatem & scientiam tempore præsentationis & institutionis in promouendis ad regimen animarum, *cap. Cum in cunctis*, §. *Inferiora*, & *cap. Nihil est de elect.* Quarum qualitatum discussionem & inquisitionem S. Concil. Trid. *sess.* 24. *de ref. c.* 18. relinquit Examinatoribus synodalibus, qui mortaliter peccarent, si qualitates eiusmodi diligenter non inquirerent, Garz. *de benef. p.* 9. *q.* 9. *c.* 3. *n.* 105. & *seq.*

15 Pariter nec obstat, quod etiam illiterati possint promoueri, si spes affulserit, quod in futurum discant ex Innocent. *in d. cap. Cum in cunctis n.* 1. *de elect.* Imol. *in Clem.* 1. *n.* 3. *de æt. & qual.* Nam primò respondetur, dictum Innocentij non esse intelligendum de promouendis ad regimen animarum, in quibus est necessaria sufficiens scientia tempore prouisionis, nec sufficit spes discendi, vt admitti possint iure ordinario, sed tantùm per modum indulgentiæ & dispensationis iuxta Hostien. & alios *in d. cap. Cum in cunctis*, præsertim Butr. *n.* 12. & Abb. *n.* 4. quos refert ac sequitur Nauar. *in cap. Si quando, except.* 16. *n.* 8. *de rescript.* vbi asserit hanc esse communem sententiam. Quæ sanè dispensatio contra Concilium Lateranense *in d. cap. Cum in cunctis*, & Tridentinum *loco allegato* Episcopo non permittitur, Nauar. *ibidem n.* 9.

16 Deinde non applicatur. Quia Innocentius non dicit promoueri posse eum, qui sit adeò rudis, vt non possit exercere curam animarum, nec Sacramenta administrare, sed propter spem profectus putat minorem scientiam sufficere, Gonzal. *super regul.* 8. *glos.* 4. *n.* 79. & *seq.*

17 Hinc non subsistit, quod Parochi non habeant ius iustitiæ, vt non examinentur, sed cum proprio incommodo debeant cedere vtilitati communi, in cuius fauorem institutum examen. Quia cùm approbatio sit iudicium, quod fertur de idoneitate, habet vim sententiæ, atque adeò approbatus possidet suam idoneitatem vigore sententiæ iudicialis, ac habet ius iustitiæ ad ipsam manutenendam, itaut sine noua causa non possit in dubium reuocari. Et quamuis examen respiciat bonum publicum, non tamen debet Parochus priuari iure suo sine causa. Quia licet publica vtilitas sit sufficiens causa auferendi ius suum priuatis personis, vt tradunt Doctores communiter *in cap. Quæ in Ecclesiarum de constit.* præsertim Felin. *n.* 27. hoc tamen non habet locum, nisi quando ita exigit publica vtilitas, vt graue incommodum pateretur, nisi ita fieret. Publica autem vtilitas non exigit Parochos vocari ad examen ad libitum Episcopi, sed solum quod sint idonei. Vnde quando semel, vt tales approbati sunt, non exigit amplius, quod fiat experientia de ipsorum idoneitate, nisi concurrente iusta causa, qualis esset opinio insufficientiæ.

18 Quare Episcopus ad id non tenetur ex natura rei, quando Parochi ab initio pro absolutè sufficientibus habiti sunt. Nam tūc Episcopus certus est de ipsorum sufficientia, atque adeò recta administratione Sacramentorum, quantum est ex parte scientiæ. Vnde non tenetur deponere talem certitudinem absque rationabili causa, & nisi suboriatur aliquod dubium, quod scientia in ijs defecerit, ita tamen, vt sit dubium rationale; nam certitudo non eliditur, nisi per suborientia dubia. Si verò Parochi ab initio non sint absolutè habiti pro sufficientibus, tunc solum tenebitur Episcopus inquirere dum actu visitat, de recta Sacramentorum administratione, & adhibere examen, si fuerit necessarium pro hac notitia acquirenda. In tali enim casu tenetur inuigilare, quod oues rectè gubernentur ab immediatis pastoribus, & cauere, ne stante minori Parochorum sufficientia, error aliquis committatur.

19 Tota igitur difficultas reducitur, an fidendum sit arbitrio Episcopi, qui prætexu inhabilitatis Parochos diuexare poterit? Et sanè malum, si omnia eius arbitrio relinquantur, peius, si nihil. Scio quod arbitrij appellatione non continetur cuiuslibet prauus affectus, sed arbitratus boni viri, *l. In proposita autem, ff. pro soc. l. hac venditio ff. de contrah. empt.* Est autem incorruptum animi iudicium, quod arbitrium boni viri dicitur. Siquidem hæc vox Arbitrio, vel Arbitratu boni viri semper denotat, debere abesse calumniam, & agi rem sincerè ex æquo & bono. At hoc difficillimum ex eo vel solum quia arbitrium. Incredibile enim dictu, quæ telæ abusuum ex hoc magno litium stamine & subtegmine enascantur, idque in longè maximam singulorum captionem. Quod probè quondam considerans Aristoteles, quem Sotus apud Vasquium *lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 11. *contr. illustr.* ac prudentiores alij sequuntur, sentit, vtilius, commodius, ac tutius per legem, quam per Principem Rempublicam gubernari. Quare inquiunt, melius est, vt quam maximè fieri possit, cuncta legibus expliceantur, Iudicibus autem nonnisi minima, & quæ legibus comprehendi nequeunt, relinquantur.

20 Existimo proinde, quod constare debeat Episcopo, examinandos verè esse illiteratos, vel quia tales fuerint antequam ad curam animarum admitterentur, vel propter aliam causam, quæ superuenire potuerit iuxta *d. cap. Accepimus*, ibi: *Nisi fortè postquam promoti fuerint, reddiderint se indignos.* Vtque id constet, non debet attendi attestatio eiusdem Episcopi, sed requiruntur necessario diligentes inuestigationes in scriptis reducendæ iuxta Felin. *in d. cap. Ex literis*, ibi: *Per diligentiorem inuestigationem n.* 7. *de constit.* quæ licet fuerint extraiudiciales, attamen ex ijs apparere poterit, an constet de illiteratura. Quod sentire videtur Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 4. *n.* 96. Idque vt possint Superio-

periores dignoscere, an Episcopus iure meritoque processerit secundum Rotam *p.3. rec. dec.23.* Esto itaque quod causa subsisteret, ea deberet probari *ex l. Cum ij, ff. de transl. §. vlt. iunct. princ.* vel ex eo maximè quia reuocatio pertinet ad forum externum, & versatur in adimendo iure quæsito.

CONSVLTATIO CXXXIV.

1 PRo Lectoribus Cathedraticis extat priuilegium apostolicum, in quo inter cætera legitur: *Lectores præfati omnibus illis horis, quibus suis officijs, & functionibus vacabunt ad interessendum diuinis officijs minimè teneantur, & nihilominus distributiones quotidianas percipiant, & lucrentur.* Quibus ex verbis petitur:

An ijs Lectoribus concedi possit, vel debeat ex gratia, vel ex iustitia facultas recipiendi integras distributiones matutinas & pomeridianas, quando legunt sub eo prætextu, quod opus sit aliquo tempore meditationis & studij, ac quietis ante, & post lectionem?

2 QVæ duæ ratæ temporis coniunctæ cum illa hora, qua legunt actualiter, & pro qua recipiunt distributiones, ac si præsentes essent, absorbent ferè integrum tempus matutinum, & vespertinum; itaut, ad euitandas istas partitiones temporum & minutorum, petitio videatur ex iustitia admittenda, vel concedenda ex gratia.

3 Planè existimo, neutrum esse concedendum. Non quidem ex iustitia. Quia vel id petitur de iure, vel ex indulto. Si de iure videtur iniusta petitio. Nam distributiones quotidianæ dantur solùm ijs, qui diuinis officijs in Choro intersunt. Ita statuitur *in cap. licet de præb. cap. vn. de Cler. non resid. & cap. fin. de rescript. & cap. cum non deceat de elect. in 6. Clem. 2. de æt. & qual. extrau. 1. de præb.* inter communes & etiam in Tridentino *sess. 21. cap. 4. & sess. 24. cap. 12. de ref.* & tradunt tum antiqui, tum recentiores communiter, ac nominatim Cassador. *dec. vn. tit. de Cler. non resid. per tot.* Durand. *de ritib. Eccles. lib. 3. cap. 25. n. 2. & seqq.* Gigas *cons. 144. n. 6. & 13.* Rebuff. *in concord. rubr. 1. tit. de collat. §. 1.* ac alibi, Paris. *vol. 4. cons. 32. n. 4. & cons. 35. n. 1. & seqq.* Couar. *lib. 3. var. cap. 13. n. 13.* Cæsar. de Grass. *dec. 116. alias 5. de præb. n. 3.* Monet. *de distrib. p. 2. q. 5. n. 19.* Azor. *to. 2 lib. 7. c. 7. q. 5.* Roderic. *to. 3. qq. regul. q. 74. ar. 4.* Cosmas *pragm. sanct. tit. in quo temp.* quisque debet esse in Choro, Zerol. *in prax. c. 1.* Gutier. *lib. 2. qq. can. c. 15. n. 9.*

4 Si ex Indulto, pariter iniusta videtur petitio. Quia eius verba sunt restricta per dinumerationem temporis, quo Lectores occupantur in suis functionibus ibi: *Omnibus illis horis & temporibus, quibus suis officijs & functionibus vacabunt.* Ergo non potiuntur priuilegio, nisi duntaxat pro horis positiuæ, personalis, & moralis assistentiæ in functionibus scholasticis, ac proindè vltra id tempus non debet extendi. Hæc enim exceptio continet dinumerationem temporis & horarum, cùm illa particula indicatiua *Illis* restringat dispositionem ad solos casus expressos. Vbi enim tempus est determinatum dicitur de substantia actus, Paul. de Castr. *cons. 455. sub princ. lib. 1.* Anchar. *cons. 388. n. 8.* vbi ait, quod attenditur hora determinata, quod etiam in simili sentit Calder. *cons. vn. sub n. 7.* Concessum quippè ad tempus, remanet negatum post tempus, *l. Imperatores, ff. de postul.* Rot. *dec. 473. n. 1. p. 2. rec.* Natt. *cons. 485. n. 4.* Menoch. *cons. 121. n. 64.* Surd. *dec. 75. n. 1.* Habet namque in se contrariam dispositionem extra illud tempus. Idem Surd. *cons. 403. n. 38.*

5 Quæ interpretatio eo magis suadetur, quia hoc Indultum est odiosum, & contra ius, vt scilicet ratione studij quis eximatur à seruitio Ecclesiæ, possitque lucrari distributiones quotidianas: itaque debet strictè interpretari, *cap. Licet 32. de præb.* Couar. *lib. 3. var. cap. 13. n. 2.* Gonzal. *ad regul. 8. §. 6. proœm. n. 178.* Monet. *de distrib. p. 2. q. 10. n. 25.* Cened. *qq. Canon. q. 1. n. 30.* Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. n. 112.* qui omnes latè ac benè firmant hanc conclusionem. Quia tendit in diminutionem cultus diuini, & in præiudicium tertij, ita vt in eo non admittatur aliqua etiam minima extensio ex identitate, vel maioritate rationis, *cap. Sanè,* vbi Abb. & Dec. *de priuil.* cum alijs congestis per Monet. *p. 2. q. 14. n. 7. & seqq.* Quod etiam censuit S. Congregatio Concilij, cuius declarationes refert Gonzal. *loco allegato.*

6 Idipsum comprobatur ex dispositione textus *cap. fin.* ibique Abb. *n. 5. de magistr.* in quo expressè cauetur, quod docentes Theologiam, & habentes priuilegium percipiendi fructus absque vlla temporis determinatione, eo tantum tempore gaudere debeant strictè, quandiu docuerint. Illa enim dictio *Quandiu* de sui natura est diuisiua temporum, & restrictiua ad illud, in quo dispositio accipi potest in vera, & potiori significatione, vt per Gonzal. eodem loco *glos. 43. n. 14.* Id quod etiam videtur sentire in hac planè materia S. Concilium Tridentinum *cap. 1. sess. 5. de ref.* his verbis; *Docentes verò ipsam Sacram Scripturam, dum publicè in scholis docuerint, gaudeant & fruantur priuilegijs omnibus de perceptione fructuum in absentia.* Pondero illam dictionem *Dum*, quæ de sui natura denotat illud momentum temporis, quo quis in aliquo officio, seu munere detinetur, *l. Differentia in fin. de arbitr.*

7 Confirmantur hæc omnia ex dispositione textus *in cap. vnic. de Cler. non resid. in 6.* Vbi habetur non valere consuetudinem, quod Canonicus, qui abfuit pro negotijs Ecclesiæ, ac post reditum per aliquot dies domi suæ quiescit, distributiones percipiat, licet illa quies sit subordinata labori itineris habiti pro seruitio Ecclesiæ, vt exactè explicat Io. Andr. *in eodem cap. sub princip.* Franch. *sub n. 3.* Idque arbitror non alia ratione, nisi quia dum quiescit non amplius continuat seruitium, cessatque illa vera causa, ob quam distributiones in absentia debentur.

8 Atque hinc priuilegiatus, si ratione studij prætenderit lucrari etiam distributiones, necesse est, vt impetret speciale priuilegium à Papa, vt nedum pro illis horis quibus occupatur in functionibus Academicis gaudere possit distributionibus quotidianis, sed etiam extra illas horas pro tota illa die, in qua exercet aliquam functionem doctoralem, prout aliàs impetrarunt a Gregorio XIII. Canonici legentes Sacram Scripturam, vt testatur Gonzal. *d. §. 7. n. 180.* adducens resolutionem S. Congregationis Concilij ab eodem Gregorio consultæ, de qua etiam Garz. *vbi supra n. 119.* & Monet. *de distrib. p. 2. q. 10. n. 75.* ac Ricc. *in prax. resol 386. & 389.* vtrobique *n. 6.* & Barbos. *de offic. Episcop. p. 3. alleg. 56. n. 8. & tract. de Can. & dignit. cap. 24. n. 7.*

9 Quam resolutionem moneo, loqui duntaxat pro illis Canonicis lectoribus, qui à Papa impetrant peculiare Indultum, vt possint percipere distributiones pro tota illa die, aliàs secus. Quod etiam fatetur Garz. eo loco, vbi *n. 135.* solidè ac perspicuè tollit motiuum præparationis ad lectiones, ea potissimum ratione, quia noctes, ac tempus quod suis officijs superest, possunt, ac debent lectores ad præparationem pro futuris lectionibus conferre. Quòd si Garzias id asserit de lectore pœnitentiario, & theologo, quorum seruitium & lectura redundat in honorem propriæ Ecclesiæ, multò quidem magis id asserendum est de his lectoribus, qui non inseruiunt Ecclesiæ, sed Ciuitati. Quod aduertit etiam Gambar. *de auct. legat. lib. 6. n. 22.*

10 Ac licet verum sit, quod vbi agitur, de euitanda mora, vel pœna, & sic de euitando damno, habetur ratio de tempore, quo quis se præparat ad actum faciendum, vt luculenter ait textus *in l. Sciendum, ff. de vsur.* Oldrad. *cons. 270. n. 11.* Secus tamen est in hoc casu, in quo agitur de lucrando distributiones; non enim est par ratio lucri & damni.

11 Distinguo igitur Horas matutinas in tres partes, quæ distinctio etiam applicabitur Horis vespertinis. Prima pars est de illis Horis diuinis, quæ recitantur ante functiones doctorales, prout regulariter solent esse matutinum & laudes, & in his Horis, cum præcedant tempus lectionum, nulla ratio suadet, quod lucrentur distributiones. Secunda pars est de Horis illis, quæ recitantur tempore lectionum, & in his distributiones lectoribus conceduntur tam pro lectionibus, quàm pro eiusmodi functionibus. Tertia pars est in illis Horis, quæ recitantur post lectiones, seu alias functiones, & de his iniqua profectò est petitio se eximendi ab earum interessentia, fruendique distributionibus ratione quietis à labore, cùm non sit maior quies quam sedere in Choro, laudando & psallendo Deo, cui seruire regnare est. Vnde tametsi S. Concilium *cap. 1. sess. 23. de ref.* concedat Episcopis tres menses absentiæ ex causa recreationis, & quietis à functionibus Episcopalibus, eo

tamen

tamen tempore Episcopus non gaudet alternatiua, quæ ad instar distributionum datur solis residentibus. Quod idem est de tempore quietis, quod datur Canonicis, Gonzal. §.7. *proœm.n.*182.*& glos.*43.*n.*27.

11 Nec iuuat si dicatur, quod saltem id dictat ratio naturalis, quæ exigit, vt legenti detur tempus ad componendam lectionem, & post eam recitatam, detur tempus ad quietem, ne statim cursim currat ad Chorum, & duplici labore fatigetur. Nam in hac materia non attenditur commodum personæ, sed seruitium Ecclesiæ, quæ soluit de suo mercedem operarijs iuxta laborem singulorum. Vnde qui non potest Ecclesiæ integrum præstare seruitium, tenetur vel dimittere præbendam, vt alius non impeditus seruiat, vel æquo animo carere distributionibus pro tempore absentiæ, vt alijs accrescant.

12 Itaque non intrat ratio naturalis, quia distributiones dantur intuitu seruitij, quo non præstito ex quacumque causa, præter aliquam ex approbatis à iure iuxta *d.cap.vnic. de Cler.non resid.in* 6. non dantur distributiones ad instar contractus innominati *do vt facias*, tacitè celebrati ab initio inter Ecclesiam & præbendatum. Ideoque cùm simus in materia, quæ pendet à voluntate, vt sunt contractus, & à lege, quæ ita disponit, vtique cessat illa ratio naturalis, quam comminiscuntur, & subintrat tum vera ratio naturalis, quod scilicet pacta & conuentiones seruentur, tum & ratio legis, quòd seruentur quæ pro bono regimine Ecclesiæ disposita sunt.

13 Minus releuat, quod pro tempore cuiuslibet functionis oritetur controuersia in illius determinatione. Quia totum id vnica temporis præfixione absoluet Ordinarius, cùm celebratio diuinorum, lectionumque hora taxanda sit in tabella pro toto anni tempore.

14 Pariter non obstat, quod cathedra videatur esse subrogata in locum Chori. Nam id procederet quando lectores gratis legerent, non quando pro suo munere habent sufficiens stipendium. Deinde talis subrogatio intelligitur iuxta formam priuilegij limitati ad solas horas lectionum, & non vltrà.

15 Consentaneè igitur ad hanc doctrinam non refragantur resolutiones eiusdem S. Congregationis Concilij, quarum meminit Gonzalez, Barbosa & Garzias *p.*3.*c.*2. *n.* 118.*& seqq.* in quibus dicitur facta gratia distributionum non solum pro horis in quibus legitur, sed etiam pro tota die. Quia hæc fuit gratia particularis, non autem declaratio, prout de iure, vt ibi legitur, & facta fuit, volente sic Pontifice, vt testatur ibidem Garzias *n.* 120. Ergo, cessante priuilegio, non debentur distributiones totius diei, aliàs enim non fuisset impetratum priuilegium.

16 Postremò non obstat contraria interpretatio inducta ex obseruantia subsequuta, quæ potissimum attenditur in interpretando priuilegiorum sensu. Primò, quia hæc asserta obseruantia non probatur. Secundò, quia verba Indulti sunt clara & non dubia, quo casu non attenditur interpretatio subsequuta, Bald. *in l. De quibus n.*21.*de legib.* Guidop. *dec.*298.*n.*1.Afflict.*dec.*388.*n.*1. Boer.*dec.*25.*col.fin.* Seraph. *dec.*1410.*n.*24.& 25. Rot. *div.dec.*39.*n.*11.*p.*2.*cum concord.* Tertiò, quia ex iam dictis apparet inducta contra mentem & rationem Indulti, quo etiam casu nihil operatur, Rot.*p.* 1 *dec.*136.*n.*10.*& dec.*196.*n.*7.*rec.* Tamdem quia quælibet obseruantia, vel consuetudo cùm sit contra ius & dispositionem conciliarem, non releuat. Nam Concilium habet decretum irritans, quod operatur, vt non possit induci contrarius vsus, Verall.*dec.*204.*n.*2.*p.*3. Cassad.*dec.*2.*de reseru.* *& dec.* 11.*n.* 5. *super regul.* Facitque, vt consuetudo statim nata censeatur extincta, semperque retineat nomen corruptelæ, *cap. Nonnulli*, & ibi Felin.*n.*2. *de rescript.* & *in cap.* 1 *n.*28. *de Constit.* Sarn.*in proœm.regul.*4.5. ac Rot.*dec.*122. *n.*4.*&* 5.*p.*1.*div.*

17 Neque id concedendum est ex gratia. Ratio autem vno verbo est. Quia Princeps non rescribit in præiudicium tertij, *cap. Dudum de priuil. cap. Quamuis in fin. de rescript. in* 6. *cap. Cum dilectus de consuet. cap. Super eo de off. Deleg.* & habetur *l.*2.*§. Si quis à Principe, ff. ne quis in loco publ.* firmantque plenè Rebuff. *in regul.de non toll. glos.*6. *n.* 11. *& seqq.* Lambert. *de iurep.lib.*2.*p.*3.*q.*9. Rota *dec.*21.*n.*5.*de preb. in nou.* passimque alij. De præiudicio autem constat ex superius dictis, nedum respectu Ecclesiæ, quæ priuatur seruitio actuali eiusmodi lectorum, sed etiam respectu aliorum participantium, qui nunquam sperare possunt incrementum suarum portionum per ius accrescendi iuxta Glossam communiter receptam *in Clem.*2. *vt pars dimidia, de ætat. & qual.* ac S. Concil. Trid.*sess.*21.*cap.*3.*de ref.* traduntque Gigas, Rebuff. Gemin. Franch.& alij apud Sanctarell.*var. resol.q.*13.*n.*2. licet ipsi soli pondus & æstum diei sustineant. Quare Ioan. Andr. *in explic. Gloss. cap. vnic. de Cler. non resid. in* 6. & Cosmas *in pragm. Sanct. tit. de collat.* §.1.relati à Cenedo *qq.pract.q.*7.*n.*36. asserunt, se non vidisse vmquam priuilegium concessum à Sede Apostolica, vt quis in absentia posset percipere distributiones. Quod quidem, regulariter loquendo, verum est.

18 Atque ita censuit S. Congregatio Concilij tum passim alibi, tum in vna Valentina distributionum tenoris sequentis.

19 Existunt in Ecclesia Valentina duodeuiginti simplicia officia, seu beneficia, Præpositura nuncupata inibi à Sixto V. fel. rec. institutæ pro totidem Cathedraticis, Præpositis nuncupatis, quorum sex sacram theologiam, alij sex ius Pontificium, & reliqui ius Cæsareum in Vniuersitate studiorum Valentiæ publicè docere tenentur, quibus omnibus nedum concessit stallum in Choro, & habitum Canonicorum, sed etiam quod temporibus, quibus suis functionibus, & officijs vacarent ad residendum in Ecclesia minimè tenerentur, quodque nihilominus distributiones quotidianas, tam diurnas, quàm nocturnas perciperent & lucrarentur in absentia, ac si personaliter residerent, & aliàs prout in literis desuper expeditis plenius continetur. Quibus stantibus, strictè interpretantes onus residentiæ huiusmodi, recusant præfata præstare, restringendo dictas facultates ad horas tantum lectionis, itaut solum habeant distributiones matutinas, si de mane, & vespertinas, si de sero legant, quod cum sit in notabile præiudicium dictorum Præpositorum, qui pro præparanda lectione indigent studio totius diei, humiles Oratores supplicant, quatenus ad tollendas difficultates dignentur illis indulgere, quod omnibus diebus, quibus legunt & non tantùm pro horis, quibus legunt, respondeatur eisdem integraliter de omnibus distributionibus & emolumentis suorum beneficiorum in absentia, ac si personaliter interessent diuinis.

20 *Die* 19. *Decembris* 1626. *S. Congregatio Illustrissimorum Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum censuit, de iure communi non lucrari distributiones quotidianas, nisi pro illis horis, quibus legunt. An autem vigore priuilegij, mandauit illud exhiberi.*

21 Et iterùm. Aliàs fel. record. Sixtus V. vt Ciuitas Valentina, quæ est vna de principalioribus Europæ, abundaret Doctoribus, qui amplissimum populum ad institiam erudirent, suppressit vnam Præposituram Ecclesiæ Valentinæ, de eaque in eadem Ecclesiam decem, & octo alias Præposituras seu beneficia instituit pro totidem præpositis Cathedraticis nuncupandis, quorum sex sacram Theologiam, alij sex ius Canonicum, reliqui verò sex ius Cæsareum in Vniuersitate, & scholis dictæ Ciuitatis publicè legerent, & interpretarentur, quos etiam habitu & insignijs Canonicorum decorauit, volens quoque quod haberent stallum in choro, & locum in processionibus, & in alijs actibus immediatè post Canonicos, quodque temporibus, quibus lectionibus, & alijs functionibus scholasticis vacarent ad residendum in choro minimè tenerentur, & quod nihilominus perciperent omnes, & singulas distributiones quotidianas ea integritate, qua illas perciperent, si diuinis interessent, & aliàs prout in literis desuper expeditis, quæ extant in nouo Bullario Constit.11.

22 Et licet vigore illarum & aliarum forsan Constitutionum Apostolicarum dicti Præpositi hucusque consueuerint percipere integras distributiones dictæ Ecclesiæ pro diebus, quibus nedum pro horis matutinis illi, qui legunt de mane, sed pro horis vespertinis illi, qui legunt post meridiem, nihilominus Canonici & Capitulum dictæ Ecclesiæ aduersarij, ad quos administratio redituum dictæ Ecclesiæ spectat in odium dictorum Præpositorum sub prætextu nameti, quod ipsi nullum desuper haberent priuilegium, de facto prohibuerunt, ne illis in posterum dentur dictæ distributiones modo præmisso, sed dumtaxat pro horis quibus in choro interfuerint, dempta tamen illa sola, qua legunt. Quod cum sit in notabile præiudicium nedum ipsorum Præpositorum, sed etiam totius Ciuitatis, & Regni Valentiæ,

tiæ, proinde Illustrissimi Domini Consules Iurati Rationalis, & Syndicus dictæ Ciuitatis patroni tam dictarum Præpositurarum ipsius Vniuersitatis studiorum, nec non Præpositi ipsi supplicant Dominationibus vestris Eminentissimis & Reuerendissimis quatenus consulendo indemnitati dictæ Ciuitatis, & ad tollendas lites, & dissensiones dignentur ex gratia speciali concedere dictis Præpositis omnes & singulas distributiones dictæ Ecclesiæ integraliter, non tantum pro illis horis matutinis, si de manè legant, & vespertinis, si de serò, prout antea, sed etiam generaliter, & indistinctè pro tota die, qua legere debent, & tenentur.

23 Quod videtur concedendum. Tum quia illi indigent diurno, & continuo studio pro præparandis lectionibus, & responsionibus argumentorum, quæ passim fiunt in priuatis, & publicis conclusionibus & argumentationibus. Tum etiam quia ita solet hæc Sacra Congregatio ex facultate sibi tributa ex sua solita benignitate concedere in gratiam piè laborantium & seminantium semina sapientiæ in agro Domini, vt pluribus exemplis comprobat Garz. *de benefic. par. 2. cap. 2. n. 8.* & meminit Gonzal. *ad regul. 8. §. 7. proœm. n. 170.* in fortioribus terminis habenti præbendam theologalem in Ecclesia Oriolensi, quæ est sita in eodem Regno Valentiæ, concessit similem gratiam, licet non teneretur legere in scholis publicis.

24 Et tursus eo magis est concedenda, quia emolumenta dictorum Præpositorum sunt exigui valoris, nec sufficiunt pro congrua sustentatione magistrorum.

24 *Die 10. Iulij 1627. Sacra Congregatio Eminentissimorum Patrum S. Concilij Tridentini Interpretum censuit, gratiam petitam non esse concedendam.*

CONSVLTATIO CXXXV.

Quæ probationes frequentiores requirantur ad relaxandas censuras ob homicidium in Clericum ex mandato, vel ratificatione præcipuè viri Principis patratum?

1 PRo resolutione permittendum est, quod excommunicationis maioris pœna per Sacros Canones infligitur non solum contra occidentes Clericos per text. *in c. Siquis suadente 17. q. 4. cap. Sicut dignum de homicid.* verùm etiam contra mandantes illos occidi, *cap. Mulieres de sent. excomm. cap. fin. de homicid. in 6.* vel homicidium eorum nomine perpetratum, ratum habentes, *cap. Cum quis de sent. excom. in 6.* Qua de re etiam Farinac. *q. 134. n. 85.* Siue illi consentientes, vel authoritatem præstantes, *d. cap. Mulieres*, ac demum illud non impedientes, & prohibentes, quando id facere possunt, *cap. Quanta, de sent. excom.*

2 Secundò præmittendum est, quod mandatum ad occidendum cum sit difficilis probationis, quia secretò dari solet, iustificatur ex inditijs & præsumptionibus, vt post alios Farinac. *q. 86. n. 36. & q. 134. n. 11. & cons. 26. sub n. 13.* cum alijs relatis per Giurb. *cons. crim. 91. sub n. 1. & seqq.*

3 Tertiò præmittendum est, quod ratificatio sufficiens est, siue sit expressa, siue tacita ex factis subsequutis, vel alijs coniecturis resultans per *l. Paulus, ff. rem rat. hab.* Farinac. *q. 24. n. 141. & q. 136. sub n. 62.* dicens hanc sententiam teneri à Doctoribus *in d. cap. Cum quis de sent. excom. in 6.* licet *n. 59.* eam non admittat quoad pœnam ordinariam delicto imponendam.

4 Præmissa verò fortiùs procedunt quando agitur ad effectum incursus, ac declarationis censurarum. Tunc enim certius est, quod in huiusmodi casibus inditia, & præsumptiones vrgentes sufficiunt, Gloss. *in cap. cum in diœcesi, v. Manifesti, de vsur.* per illum textum & *in cap. 1. v. Manifestis eod. tit. in 6. & in cap. 1. de homicid.* pariter *in 6.* ibi: Postquam probabilibus constiterit argumentis, ac vtrobique notant Doctores, & comprobat Genuens. *in Prax. cap. 23. sub n. 18.*

5 Quibus ita firmatis, videtur quod sufficientia vrgerent inditia, præsertim cōtra virum Principem, seu mādati, seu saltem ratificationis homicidij in personam Clerici perpetrati. Mandati quidem si constiterit de causa inimicitiæ capitalis inter ipsum & occisum. Si homicidium commissum fuerit à famulis, seu familiaribus, militibus, & adhærentibus præfati Principis, qui licet regulariter non præsumantur id facere de mandato Domini, tamen secus est, quando aliquæ coniecturæ etiam leues concurrerent. Quia certum est, quod facilius præsumitur mandatum in huiusmodi personis, quàm in extraneis, Decian. *tr. crim. lib. 9. cap. 37. sub n. 10.* Et pluribus relatis probat Farinac. *d. q. 134. n. 86.* Eoque magis quando sunt personæ facinorosæ, viles, & prauæ conditionis, Menoch. *de præsum. lib. 5. præsum. 27. n. 17. cum seq.* & alij relati per Farinac. *ead. q. 134. n. 78.*

6 Aut si ante homicidium Clericus ab eisdem occisoribus è propria domo, in qua reperiebatur vel ab Ecclesia publicè, ac violenter extractus, & in arce, vel carcere Principis carceratus, ac inde eductus publicè tormentorum ictibus, vel aliter interfectus, ac eius caput è corpore abscissum in loco publico, in quo contra facinorosos homines iustitia exequi consueuit, expositum fuerit. Quæ quidem facti, ac similium circumstantiarum qualitas, grauitasque efficacissimè suadent mandatum, & authoritatem mandantis præcessisse. Nam aliàs priuati homines tantum ausi non fuissent, vt benè probat Bero. *cons. 118. n. 23. lib. 3.* quem sequitur Lancel. & Farinac. *d. q. 134. n. 80.*

7 Item si mandans successiuè adeptus fuerit, ac penes se retinuerit, & adhuc retineat Clerici bona. Vnde etiam resultat mandati præsumptio, Bero. *d. cons. 118. n. 21. cum seq. lib. 3.* & alijs citatis sequitur Farinac. *q. 24. sub n. 131. ad fin.*

8 Nec obstat, si non probetur secreta allocutio eiusdem mandantis cum sicarijs ante commissum delictum. Quoniam hoc requisitum suppletur ex alijs inditijs, & præsumptionibus suadentibus, famulum, vel alium de mandato Domini, siue alterius deliquisse, vt post alios benè declarat Farinac. *d. q. 134. sub n. 105.*

9 Minus obstaret, quod particulares vigebant inimicitiarum causæ inter occisum, & sicarios, illique à fautoribus ipsorum mors fuerit comminata. Quia comminatio probanda est, nec si fuerit probata, mandatum excluderet. Quippè longè maior, & vrgentior erit inimicitia Principis mandantis, tam ratione causæ, quàm eius personæ. Neque verisimiliter poterit tantum facinus cum suis circumstantijs sine eius authoritate, atque mandato à priuatis hominibus attentari, seu perpetrari, vt probat Ruin. *cons. 6. sub n. 2. & seqq. lib. 5.* Boss. *in tit. de mandat. ad homicid. sub n. 53.* Franc. Marc. *dec. 423. sub n. 26. lib. 1.* Farinac. *cons. 104. in addit.*

10 Ratificationis verò. Primò si Princeps tempore commissi delicti fuerit in Ciuitate, in qua maximus erat super eo rumor, & non solum nullam fecerit inquisitionem contra delinquentes, seu alium actum in detestationem commissi sceleris, sed cadauer occisi publicè in loco prædicto expositum, idque verisimiliter sciens, præsertim si eo transiens viderit, nec id detestatus fuerit, nec illud inde amoueri curauerit, vt facere poterat ac debebat tamquam Princeps, aliàs enim ex huiusmodi sua tolerantia actus successiui tacita resultat delicti ratificatio, Paris. *cons. 74. sub n. 22. ac seqq. lib. 1.* Menoch. *d. præsumpt. 27. n. 12. lib. 5.* Farinac. *q. 24. sub. n. 142.* & pluribus addn. citis ea *q. 134. n. 73.* dicens *n. 76.* hanc esse communiter receptam.

11 Secundò, si illius bona, vt dictum est, apprehenderit, ac sibi appropriauerit, eoque pacto commodum ex ipso delicto receperit. Vnde resultat sue ratificationis præsumptio iuxta theoricam Bart. *in l. Aut facta, §. Non numquam sub n. 10. ff. de pœn.* Decian. *tr. crim. lib. 9. cap. 38. sub n. 8.* dicens *sub n. 13.* id procedere etiam si delictum eius nomine commissum non fuisset, Farinac. *d. q. 24. sub n. 131.* & *sub d. n. 142.* & prosequitur alijs relatis *q. 135. n. 91.*

12 Tertiò si nullam vnquam à tempore commissi delicti inquisitionem, processum, vel aliam diligentiam fieri curauerit contra delinquentes, sed omnia dissimulauerit, perinde ac si gesta non fuissent contra text. *in cap. Quanta*, vbi Innoc. *in fin.* & Host. & Anchar. pariter *in fin. de sent. excom.* & notata per Io. Monach. *in d. cap. Cum quis sub num. 2.* & Io. Andr. *sub n. 1. eod. tit. in 6.*

13 Nec obstat, si non probetur huiusmodi delictum suo nomine commissum fuisse, quod necessario omninò est in criminalibus ad effectum, vt eius ratificatio induci possit, etiam pro incursu censurarum, vt deducitur *in d. cap. Cum quis superius relato.* Quia non requiritur, quod id fuerit explicitè declaratum, sed sufficit eius contemplatione id actum fuisse, vt ibidem explicat Glos. *v. suo nomine*, & probat

bat pluribus relatis Farinac. q.135.n.88. dicens veriorem.

14 Huiusmodi autem contemplatio cum in animo agentis consistat, nonnisi verbis, aut exterioribus signis eam denotantibus probari potest, quæ planè elici possunt non solum ex qualitate sicariorum, qui viles sunt, ac facinorosi, ipsique Principi inseruientes, verum etiam ex qualitate eiusdem Principis, siue alterius mandantis, & ex qualitate accircumstantijs facti, si in formam publicè vindictæ, non autem priuatæ fuerit perpetratum. Ac demum inspecto effectu, qui ad commodum Principis, eius bona occupantis, redundauerit.

15 Postremò non obstant quæ opponi poterunt contra testes tam in dictis, quàm in personis. Quia cum agatur de probatione mandati ac ratificationis sui natura difficili, eoque magis ex accidenti contra Principem eiusdem loci leuiores vtrique probationes sufficiunt, ac aliàs mions legitimæ, vt latè in specie probat Farinac. *cons.26. sub n.13.* saltem ad effectum inducendi præsumptionem, vt dictum est, ac tradit post alios idem Farinac. *cons. 55. sub n. 71.* Et in omnem casum Iudicis arbitrio commissum est quanta illis sit fides adhibenda, quæ secundum verisimilitudinem eorum depositionum præsertim metiri debet, *l. 3. §. Ideòque Diuus, ff. de testib.* Menoch. *de arb. lib. 2. cas. 90.* Farinac. *de testib. q. 62. sub num. 335. & seq. & d. cons. 55. sub num. 70.*

16 Quare ex prædictis videtur satis constare posse de incursu Principis in censuras, atque ita esse declarandum censeo, prout declarauit Sacra Congregatio Immunitatis Ecclesiasticæ in his ferè terminis die 13. Aprilis 1649.

CONSVLTATIO LXXXVI.

An conuentio, siue transactio inter Episcopum & Monasterium absque Priore inita, in qua inter cætera conuentum est, quod Episcopus tamquam perpetuus Abbas d. monasterij in exequutionem cuiusdam prætensæ vnionis, possit liberè vti iure illud personaliter visitandi quoties voluerit, & quando ipse noluerit, aut non potuerit, possit mittere Visitatores sæculares, adiuncto Regulari. Item quod tamquam perpetuus Abbas in dictis Bullis prætensæ vnionis constitutus possit ad nutum instituere & destituere Priorem, eumque etiam ex alia Congregatione assumere, & si quis monachus se à Priore grauatum senserit, possit, petita solum, licet non obtenta licentia, adire Episcopum, & ab Episcopo ad Nuntium, sit valida ac sustinenda?

1 Respondendum videtur, concordiam huiusmodi posse sustineri tamquam validam. Quia ad ipsius valorem non requiritur rigorosa meritorum discussio, sed quæcumque causa suffragatur, Rot. *in recent. p. 4. dec. 162. n. 2.* satisque sit remissio litis, cùm dicatur satis acquirere, qui se liberat à lite, Rot. coram Burat. *dec. 280. n. 11.* vbi etiam *Add. lit. A.*

Nec obstat, quod non adfuerit P. Prior. Quoniam erat absens nedum vltra duas dietas, sed etiam extra Prouinciam, quo casu non erat necesse illum vocare, sed sufficiebat præsentia Superioris, qui actualiter in hoc contractu interuenit, Abb. *in cap. Cum inter de elect.* Lauor. *var. lucubr. tit. 4. cap. 17. n. 1. & seqq.* Et in puncto de auctoritate Superioris tempore quo Prior abest, docet Lezana *in sum. tom. 2. cap. 13. n. 41.*

Neque ex huiusmodi absentia argui potest aliquis metus, quo concordiam dici possit irritam fuisse. Nam nihil adducitur ad eius iustificationem, cumque sit quid facti est ab allegante probandus, *l. merito, ff. pro socio, l. quoties, §. qua dolo, ff. de dol.* cum alijs, de quibus per Mascard. *concl. 1051. n. 1. & seq.* Omninò autem excluditur ex præsentia Nuncij Apostolici iuxta ea, quæ in his terminis ponderando præsentiam Iudicis afferunt Bart. *in l. vlt. ff. Quod metus caus.* Mascard. *d. concl. 1051. n. 5.* & Rot. coram Buratto *dec. 783. n. 12.*

2 Cæterùm quod vnio huius monasterij facta fuerit mensæ Episcopali patet perspicuè ex literis Apostolicis, ex quibus elicitur verus modus illam probandi, vt scitè Viuian. *de incep. lib. 14. cap. 5. n. 62.* Rot. *in rec. p. 3. dec. 753. n. 2.* literarum itaque verba à Iulio II. ad monachos directa hæc sunt: Quo circa discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus venerabilem fratrem nostrum Veponem, modernum & pro tempore existentem Episcopum, tamquam patrem & Pastorem animarum vestrarum grato admittentes honore, & exhibentes eidem obedientiam, & reuerentiam debitas, ac deuotas eius salubria monita & mandata humiliter & efficaciter adimplere curetis.

3 Verba hæc sunt satis clara. Vnde implicat in adiecto, quod quis sit Pater, & Pastor animarum & quod habeat curam & gubernium solius temporalitatis. Si enim de illis pastoribus esset, quibus solemniter minitatur Deus: *Væ pastoribus Israel, nonne semetipsos pascebant, gregem autem meum non pascebant?* Hanc eandem vnionem ijsdem ferè verbis approbauit Leo X. Paulus III. & Pius IV.

4 Etenim Rota ad effectum cognoscendi, an sub donatione Ecclesiæ veniat simplex ius conferendi beneficia, vel potius etiam iura spiritualia, solet aduertere, an donatio sit vniuersalis, verbis prægnantibus concepta, & cum omnibus pertinentijs eiusdem Ecclesiæ, vt optimè præter alios Gregor. *dec. 77.* vbi Add. *n. 11.* Caualer. *dec. 599. n. 4.* Rot. *in Pampilonen. Vicariæ de Stella* 16. Iunij 1642. coram Bichio, & in Barchinonen Parochialis 15. Februarij 1647. coram Ghislerio.

5 Vnio autem, quàm præfati Summi Pontifices fecerunt, & respectiuè approbarunt, confirmaruntque est generaliter cum dicta amplitudine, & specialiter de omnibus pertinentijs concepta, atque adeò continet etiam iura spiritualia.

Non obstat, quod idem Pontifex Iulius II. expressè reseruauerit iura spiritualia. Ergo illa non concessit. Nam respondetur ex verbis eiusdem reseruationis, nempè: Volumus autem, quod per vnionem, annexionem, & incorporationem prædictas solitus Monachorum, & ministrorum numerus non minuatur, & aliàs dictum monasterium in spiritualibus non lædatur, & in temporalibus detrimenta non sustineat, sed eius congruè supportentur onera consueta. Si enim præseruatio spiritualium facit quod illa non veniant sub vnione; igitur præseruatio temporalium pariter operatur, quod illa sub vnione non veniant. Hoc autem si quis diceret, negaret vtique vnionem in omnibus. Ergo dicendum est, quod præseruatio huiusmodi importet solum ius continuandi, seu continuari faciendi in monasterio eamdem Regularem obseruantiam, non autem quod spiritualia non censeantur concessa.

6 Verùm vnio etiam respectu spiritualium positiuè conuincitur ex ipsa formali professione plurium monachorum coram Episcopo, tamquam domino monasterij emissa. Atque hinc constituto, quod vnio importet iura etiam spiritualia, necessariò ex ea consequuntur omnia illa, quæ in concordia continentur.

7 Nam potest Episcopus se appellare Abbatem monasterij vniti. Quia per vnionem efficitur Prælatus & Rector Ecclesiæ vnitæ, Rot. *in præcit. Barchinonen Parochial.* 15. Februarij 1647. coram Ghislerio, ex eo præsertim, quod Pontifex illum vocat eiusdem monasterij *Patrem & Pastorem.*

8 Item potest ac debet illud visitare. Quia tali onere ac iure visitandi grauatur ipse Abbas & Prælatus in cuius locum per vnionem successit, Fusch. *de visit. lib. 1. cap. 2. n. 19.*

Rursus potest vices suas ad effectum visitandi alijs delegare. Quia ob vnionem fuit effectus Ordinarius & Prælatus monasterij vniti, vt dixi. Ordinarius enim habet facultatem visitandi etiam per alium, Lezan. *vbi supr. v. Commissarius n. 7.*

9 Ac etiam potest causas grauaminum à Priore illatorum cognoscere. Quia ex decreto S. Congregationis Episcoporum edito tempore Clementis VIII. de quo per Ghislerium *de Iudic. regul. cap. 15. n. 59.* Regulares appellare debent ad Superiorem immediatum, qualis est Episcopus per vnionem.

10 Et demum potest Priorem destituere, & instituere. Vel quia semper fuit in ista quasi possessione, vel quia effectus vnionis est amouibilitas ad nutum. Rota coram Gregorio XV. *dec. 96. n. 3. & in rec. p. 4. to. 2. dec. 485. n. 14.*

11 Veruntamen dicendum est, transactionem huiusmodi esse

nullam & læsiuam, atque adeò non esse confirmandam. Et quoad nullitatem ea controuerti non potest. Nam deficiunt debitæ solemnitates. Non enim in hoc contractu interuenit Prior monasterij, qui præ omnibus desideratur iuxta textum *in Clem. 1. de reb. Eccles. non alien.* Felin. *in cap. Cum omnes n. 17. de constit.* Fulgos. *cons. 231. n. 4.* Alex. *cons. 17. n. 4. lib. 4.* Hi enim contractus fieri debent capitulariter, præuia omnium legitima vocatione, vt aduertit idem Fulgos. *eod. loco.* Quo casu non solum Superior, verum etiam simplex monachus non vocatus & contemptus operatur nullitatem actus, *cap. Quod sicut*, & ibi Doctores *de elect.* Sperell. *dec. 182. n. 10.* Angel. *cons. 269. n. 2.* & Bald. *cons. 475. n. 11. lib. 1.* Sicuti etiam ille remanet nullus quando omnes vocati non consentiunt. In huiusmodi enim alienationibus voluntarijs non sufficit maior pars, vt in terminis transactionis firmat Rot. *in rec. dec. 755. n. 4. p. 2. & dec. 189. n. 4. & dec. 270. n. 2. p. 4.* & coram Seraphino *dec. 708. n. 3.*

12 Eò præsertim quia dictus Prior erat ad instar Abbatis, vt post alios probant Io. Coras. *aphor. Sacerd. p. 4. c. 3. sub n. 4.* quem refert & sequitur Valenz. *cons. 43. n. 38. vol. 1.* atque adeo agebatur de illius præcipuè interesse iuxta *cap. fin.* vbi Innoc. *sub n. 3.* Butr. *in 5. notab.* Abb. *in 6. notab.* & Bellamer. *sub n. 6. de maior. & obed.* ac prosequitur Bursat. *cons. 159. sub n. 8. lib. 2.* Cardin. Seraph. *dec. 708. sub n. 3.* & alij quamplures. Eoque etiam magis, quia agebatur de transactione, quæ habet vim alienationis ex adductis per Gratian. *discept. 846. sub n. 6.* Ciarlin. *controu. 8. n. 64.* Ricc. *in prax. resol. 43. n. 1. & 2.* Ex quibus resultat, quod cùm non fuerit vocatus Prior, illeque huiusmodi transactioni semper reclamauerit, actus remanet omninò nullus. Sola enim Prioris impugnatio sufficit ad rescissionem transactionis, vt latè comprobat Valenz. *cons. 114. sub n. 34. cum seqq. vol. 2.*

13 Nec huiusmodi nullitas excusari potest sub prætextu quod d. Prior esset absens. Quia vel debebat expectari illius reditus, cùm nulla vrgens causa, aut necessitas adesset, vt docent Alex. *in l. Cum antiquitas n. 4. C. de testam.* Carpan. *ad statut. Mediol. cap. 300. sub n. 31. p. 3.* Lamberteng. *de contract. glos. 9. n. 1.* Cardinal. Mantic. *dec. 288. n. 3.* Vel debebat per literas, vel per nuncium, vel alio legitimo modo vocari, vt probat Raguc. *de vocat. canon. q. 10. n. 5.* Castellin. *de elect. cap. 8. n. 7.* Barbos. *de Canon. cap. 39. n. 1.* Lauor. *var. lucubr. to. 1. tit. 4. c. 7.* Mantic. *d. dec. 288. sub n. 4.*

14 Sed quatenus interuenisset consensus Prioris, & monasterij, adhuc deficeret altera solemnitas, beneplacitum nempè Sedis Apostolicæ, quod omninò requiritur, quando exempti à iurisdictione ordinaria, & immediatè subiecti Sedi Apostolicæ se aliquo pacto subijciunt Ordinarijs, vt latissimè firmauit Rot. *dec. 454. n. 10. & dec. 461. n. 2. & 20. p. 5. rec.* Quod beneplacitum, & si fuerit reseruatum, cum tamen hucusque non fuerit obtentum, & monachi concordiam impugnent, suumque consensum reuocauerint, ex hoc solum corruit, nec potest amplius agi de confirmatione. Quia in hac materia ante obtentum beneplacitum locus est pœnitentiæ. Caputaq. *dec. 12. n. 4. p. 3.* Achil. *dec. de pact.* Rot. *dec. 573. p. 1. diu.* Marescott. *var. resol. lib. 1. cap. 14. n. 1.*

15 Cum defectu solemnitatum concurrit etiam defectus causæ, quæ pariter requiritur in alienatione rerum Ecclesiæ. Cùm enim non versemur in contractu necessario, sed voluntario, non potest dari alia causa sufficiens, quàm euidens vtilitas. Hæc autem non solum non concurrit in hoc casu, verùm etiam læsio est euidens. Nam licet controuerti non possit, quod hoc monasterium fuerit vnitum mensæ Episcopali, tamen cùm detur duplex genus vnionis, vnum est, quod complectitur tam spiritualia quàm temporalia, alterum verò, quod comprehendit temporalia tantum, adeout quoad reliqua, & præsertim spiritualia res vnita remaneat in pristino statu, vt explicitè aduertit Rot. *dec. 758. n. 1. & seq. p. 1. diu.* latèque Flor. de Men. *var. resol. lib. 1. q. 10. n. 16. & seq.* Dubitari non potest, quin hoc monasterium fuerit vnitum quoad temporalia tantum. Tum quia ita in dubio præsumitur, cùm semper ea sit capienda interpretatio, vt minus præiudicetur Ecclesiæ vnitæ, vt rectè Imol. *in cap. de Monachis n. 7. de præb. & dignit. ad med.* Flor. de Men. *d. lib. 1. q. 10. n. 17.* & benè id comprobatur ex *cap. Pastoralis 7. de donat.* Tum etiam quia in præsenti nulla adest dubitatio, quin hæc complectatur tantùm temporalia. Quia in procemio vnionis concessæ per Pontificem asseritur, quod *bona eiusdem monasterij sunt valdè diminuta propter malum regimen Abbatum & alios euentus, adeout nulla sit spes quod illa per Monachos possint reduci ad pristinum statum.* Et inferius: *Ad hoc vt Episcopus iuxta Episcopalis dignitatis exigentiam facilius se sustentare possit.* Vnde cùm hæc enunciatiua sit causa finalis, quia apparet inserta in procemio, *l. fin.* & ibi Doctores, *de hered. instit.* Dec. *cons. 600. sub princ.* Burat. *dec. 106. n. 2.* Et loquatur duntaxat de rebus temporalibus; ita etiam idem dicendum est de tota dispositione, & vnione, etiamsi aliàs verba essent vniuersalia & generalia, atque apta comprehendere etiam res spirituales. Quod perspicuè expressit Cranet. *cons. 16. n. 5.* & pronunciauit Rota coram Mohedan. *dec. 13. de præb. & dec. 224. n. 12. p. 5. rec.* & sæpè alibi. Ac licet etiam dispositiua excludat omninò res spirituales, ibi. *Et aliàs dictum Monasterium in spiritualibus non lædatur.* Nam læsio esset manifestissima, si illud quod erat omninò sui iuris, & immediatè subiectum Sedi Apostolicæ remaneret quoad spiritualia sub Ordinario tamquam membrum ipsius Episcopatus.

16 Dum ergo Monasterium, non obstante vnione, temporalibus exceptis, remanserit in suo primæuo statu, læsio transactionis redditur enormissima ex pluribus. Et primò, quia Episcopus in transactione appellatur perpetuus Abbas in exequutionem prætensæ vnionis, & tamen literæ vnionis continent præcisam conditionem, quatenus Monasterium in spiritualibus non lædatur, & sic Pontifex non intellexit alterare in spiritualibus Monasterij statum, cui congruit, quod Abbas non eligatur, nisi regularis, & professus in eodem monasterio iuxta *c. Quamuis, §. Defuncto 18. q. 2.* traditque Azor. *Instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 20.* Mirand. *in man. Prælat. to. 2. q. 23. ar. 11. concl. 4.* Quod procedit etiam quando ius præsentandi, seu nominandi Abbates spectat ad sæculares, & etiam in monasterijs commendatis, vt probat Roderic. *tom. 2. q. 123. ar. 4.* Nauar. *com. 3. de regular. in princ. sub n. 2.* Garz. *de benef. p. 7. cap. 10. sub n. 14.* & concordat dispositio Sac. Concilij Tridentini *sess. 25. cap. 21. de regular.*

17 Secundò, quia data fuit facultas d. Episcopo visitandi monasterium, quod fieri nequit. Quia Episcopus non potest visitare monasteria exempta, quibus non imminet cura animarum sæcularium. Atque ita fuisse à S. Congregatione Concilij resolutum testantur post alios Tamburin. *de iur. Abb. tom. 1. disp. 15. sub n. 50. & de iur. Abbatis. disp. 16. q. 3.* Selell. *in select. canon. cap. 6. sub n. 25.* Barbos. *in collect. Bullar. v. visitare, & de offic. & potest. Episcop. alleg. 74. n. 16.* Et absolutè prohibetur à S. Concil. Trid. *sess. 21. cap. 8.* & probat Roderic. *supra tom. 1. q. 36. ar. 3.* Nouar. *in lucer. regul. v. Episcopus quoad Regulares n. 34.* Idque multò minus potest in monasterijs, in quibus viget regularis obseruantia, cùm ab illorum Superioribus, non autem ab Episcopo visitari debeant, Roderic. *loc. alleg.* Azor. *vbi supra p. 2. lib. 3. cap. 40. q. 10.* Armend. *in add. ad recopil. leg. Nauar. lib. 1. tit 6. l. 4. §. 2. sub n. 98.*

18 Tertiò, quia data fuit Episcopo potestas visitandi ad sui libitum, quod nec fieri potest. Nam etiam quando competit Episcopo ius visitandi huiusmodi monasteria, tamen illud ius sub duplici conditione manet. Primò quatenus præcedat admonitio, & negligentia Superiorum. Secundò quatenus visitatio fiat non ad libitum, sed iuxta instituta regularia, vt disponitur in eodem Trid. *d. sess. 21. cap. 8. de refor.* & aduertunt Campanil. *rubr. 12. & 13. sub num. 50.* Armend. *vbi supra sub n. 98.* & alij.

19 Quartò, quia elargita fuit facultas Episcopo visitandi tam per se, quàm per alios sæculares, & hoc repugnat non solum Sacris Canonibus, vt *in c. Decernimus, c. Episcopum, & c. Placuit 10. q. 1.* disponentibus visitationem faciendam esse ab Episcopo per seipsum, vt probat Azor. proximè allegatus *q. 4.* & præsertim in visitatione monasteriorum exemptorum, vt firmant Armend. *ibid. sub n. 91.* Sed etiam repugnat congruentiæ, cùm incongruum sit, quod sæculares visitent Regulares, & qui reformatione indigent alios reformare studeant, & infirmi visitent medicos ex Roderic. *d. ar. 3. per tot.*

20 Quintò, quia fuit data Episcopo facultas ad sui quoque nutum instituendi, vel destituendi Priorem monasterij, quæ facultas operatur vt Prior metu amotionis nullo modo con-

contradicere possit Episcopo, & hinc tollitur monasterio totaliter defensio. Quia quoties pastor vel dispergitur, vel formidat, oues etiam disperguntur, vt habet *in cap. Quamuis 7. quæst. 1.*

21 Sextò, in afferta transactione permittitur Monachis etiam non obtenta licentia à Priore recurrendi ad Episcopum, & ab Episcopo ad Nuntium, quæ facultas ex diametro aduersatur dispositioni S. Concilij Trid. *sess. 25. c. 4. de regul.* Et latè hoc probat Roderic. *d. to. 1. quæst. 30. art. 3. & 4.* Sanch. *in decal. lib. 6. cap. 8. num. 102.* Sicuti idem euenit de pacto illo, quod possit eligi Prior, qui sit ex alia Congregatione, Roder. *tom. 2. quæst. 52. art. 6. & 9. num. 1.* Est enim contra sacros Canones, vt *in cap. Quam sit necessarium 18. quæst. 2.*

22 Concurrit quoque quod dicta transactio emanauit per metum cadentem etiam in constantem virum, pro quo sufficit considerare, quod huiusmodi metus est verisimilis, stante quod transactio fuerit ad fauorem Episcopi potentis, & præsentis, absolutumque dominium monasterij prætendentis, ac stante enormissima læsione ex adductis per Nouar. *de grauam. vasal. tom. 3. præl. 10. sub num. 1. & seqq.* Enormissima enim læsio præsefert non solum metum, vt probant Galerat. *de renunc. tom. 1. lib. 3. cap. 11. sub num. 12.* Cyriac. *contr. 403. sub num. 19. dec. 86. sub num. 17.* sed etiam speciem doli, vt decidit Fontanel. *dec. 64. sub num. 8. & dec. 66. sub num. 17.* Rot. *in rec. dec. 321. num. 14. & 19. part. 4. tom. 2.* Et operatur, vt ne dicatur adfuisse consensus in Monachis, & sic transactio dicitur ipso iure nulla ex defectu consensus, vt probant Surd. *cons. 127. sub num. 24. & cons. 323. num. 14.* Cyriac. *contr. 155. sub num. 10. & seq.*

23 Hic autem metus confirmatur ex eo quia Monachi omne ius renunciarunt Episcopo, & ab illo nihil de proprio receperunt. Et tamen substantiale est in transactione, quod hinc inde aliquid detur, alioquin subsistere non potest ad text. *in l. 1. ff. de transact.* Cyriac. *contr. 128. sub num. 23.* Merlin. *dec. 621. num. 20.* Rot. *in rec. dec. 271. num. 11. part. 6. & in Romana dotis, seu transactionis 1. Iulij 1643.* coram Carillo.

24 At quatenus vnio non esset intra terminos rerum temporalium restricta, adeout etiam Episcopus esset in monasterio loco Abbatis, adhuc tamen cùm ea, quæ per transactionem fuerint alienata, respiciant regularem disciplinam, læsio adhuc remaneret clarissima. Quia etiam in his monasterijs, in quibus omnimoda iurisdictio spectat ad Episcopum, adhuc tamen quæ pertinent ad regulare Institutum debent gubernari per proprium Superiorem regularem, vt docent disertè Franch. *in cap. Nullus 28. num. 3. de elect. in 6.* Gratian. *discept. 270. num. 4.* Rot. *dec. 152. num. 2.* coram Coccino.

25 Nec iuuat, quod si præseruatiua, de qua in literis Iulij II. relinqueret Monachis iura spiritualia, etiam temporalia censent præseruata, cum illa eodem modo exceptuata appareant. Quia non vniformiter iura spiritualia & temporalia præseruantur. Spiritualia enim simpliciter, & sine vlla additione exceptuat, ibi: *aliàs Monasterium in spiritualibus non lædatur*. Secus verò temporalia. Nam post præseruatiuam additur: sed eius congruè supportentur onera consueta. Vnde, stante hac diuersitate, retorquendo argumentum potest optimè firmari, quod respectu spiritualium Monasterium remansit in eo statu, in quo erat ante vnionem simpliciter, secus verò quoad temporalia, cùm illi sint reseruata ea emolumenta, quæ pro congrua sustentatione requiruntur.

26 Nec contrarium euincere possunt subsequentia Diplomata Pontificia. Tum quia iuxta limites, & terminos primæ concessionis & vnionis intelligenda sunt, Rosental. *de feud. cap. 1. concl. 3. num. 1.* Tum etiam quia nullum ex illis comprobat hanc vnionem, quoad spiritualia. Alterum enim eiusdem Iulij II. est expressè ad primum relatiuum, & licet mentionem faciat de obedientia, & reuerentia debita Episcopo, hoc tamen non comprobat vnionem, cùm certissimum sit, quod etiam ea sublata. Monachi exempti erga Episcopum tanquam Ordinarium, tenentur debitum præstare obsequium, & in multis sunt illius iurisdictioni subiecti, vt tradit Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 28. num. 105.* Rot. *dec. 111. num. 14. & seq. part. 5. & dec. 156. num. 7. part. 1. rec.* Et in hunc sensum referri possunt verba illa *tanquam Patrem, & Pastorem*. Leo X. præcipit tantum exequutionem quarundam sententiarum, quæ optimè referri possunt ad temporalia. Paulus III. & Pius IV. solum confirmant antecedentia.

Postremò non suffragatur afferta professio. Quia non apparet, quod illa fuerit emissa in manibus Episcopi, sed tantum coram Episcopo.

CONSVLTATIO CXXXVII.

1 CVm à S. Concilio Tridentino *sess. 25. cap. 9. de ref.* disponatur ad probandum iuspatronatus Baronum, & Vniuersitatum requiri præsentationes continuas non minori tempore quàm quinquaginta annorum, quæ effectum sint sortitæ, & authenticis scripturis probentur.

2 Quæritur pro euitandis controuersijs, & pro instructione Episcoporum,

An pro authenticis scripturis intelligantur tantummodo publica & authentica instrumenta, non autem simplices literæ patentes Baronum, seu Vniuersitatum ad iuspatronatus præsentantium tenoris sequentis, aut similis,

3 *VAcando per la morte, &c. il beneficio semplice, e rurale sotto il vocabolo di S. Domenico nella giuriditione, e Territorio del nostro Castello, &c. la collatione, e presentatione del quale per ragione di Iuspatronato, che per antica, & inueterata consuetudine habbiamo ne' beneficij, che si trouano in detto nostro Castello, e suo Territorio spetta à noi. Di nostra certa scienza, e volontà conferiamo detto beneficio vacante come sopra con tutte sue entrate, honori, e pesi ad N. e in virtù di questa lo presentiamo auanti al Reuerendissimo Ordinario Vescouo, pregando sua Signoria Illustrissima, se lo troua idoneo, come noi lo teniamo, à confirmarlo, e fargli spedire le Bolle; il che ci sarà gratissimo. N. N. loco † sigilli.* Siue hunc in modum. *Vacando il Rettorato della Chiesa di S. Antonio Abbate della nostra Terra, &c. per morte, & vltimo possessore di esso, il quale è di nostro iuspatronato, come sono tutti gli altri beneficij di detta Terra. E volendo noi presentare persona idonea à questo beneficio per vigore della presente eleggiamo, e nominiamo N. auanti al Reuerendissimo Monsignor Vescouo, &c. pregando sua Signoria Illustrissima, che trouandolo idoneo à questo, lo voglia ammettere, instituire, e fargli la debita collatione, &c. N. N. loco † sigilli.*

4 Et quidem negatiua sententia mihi suadetur. Quia illis non adaptantur modi, quibus scripturæ de iure dicuntur authenticæ iuxta Glossam magistralem *in cap. Dicens 16. §. Omnes, v. Vt authentica 25. quæst. 2.* cui adhæret Gloss. *1. in cap. 2. de fid. instrum.* vbi post alios notat Host. *num. 5.*

5 Secundò, quia cùm S. Concilium Tridentinum *d. cap. 9. sess. 25.* ob præsumptam vsurpationem præscripserit strictissimam formam pro authenticis scripturis ipsarum præsentationum timore præsumptæ vsurpationis, intelligenda sunt tantummodo instrumenta authentica, vt euitetur occasio cuiuscunque fraudis in hac probatione, vt in puncto firmauit Viuian. *de iurepatr. part. 2. lib. 11. cap. 7. num. 23.* Lotter. *de re benef. lib. 2. cap. 38. & seq.* Qui licet illatiuè *ad decis. Bellam. 311.* non impugnet contrarium consuetudinem de iure communi, in quibus terminis loquitur Bellamera, cùm illius decisiones longè præcesserint publicationem S. Concilij; nihil tamen post Concilium obstare potest, cum specificè derogetur quibuscunque consuetudinibus in fine *d. cap. sess. 25.* & latius in Constitutionibus Pij IV. & Pij V. confirmatorijs ipsius Concilij, quarum vigore quodlibet caput eiusdem Concilij dicitur habere decretum irritans exclusiuum cuiuscunque consuetudinis, vt firmat Gonzal. *ad regul. 8. gloss. 15. num. 37.* Rot. *in Segontina 1. Iunij 1593.* coram Cardinali Blanchetto, & in alijs. Quod prosequitur Riccius, Gonzales, & alij plures.

6 Hoc idem expressè censuit Rota *dec. 197. num. 64. part. 5. rec.* ibi: *Cum præsentationes debeant probari per authentica documenta.* Idem in Iacen. 20. Iulij 1603. coram Cardinali Pamphilio in fine his verbis: *Hoc tamen non procedit; quando adest præsumptio vsurpationis. Quia tunc præcisè seruanda est forma tradita per Concilium, ostendendo documenta authentica ipsarum præsentationum.* Et in Calaguritana Iurispatronatus 9. Maij 1616. coram Remboldo, ibi: *In omnem etiam euentum deficeret alterum requisitum necessarium præsentationis, scilicet per spa-*

spatiumque quinquaginta annorum effectum sortita, de quibus debet per publica & authentica documenta constare. Id ipsum in Lucana & in alijs sæpè decisum fuit. Quod etiam censuit S. Congregatio Concilij, & signanter in vna Panormitana Iurispatronatus mense Februario 1633. ibi: *Præsentationes per instrumenta authentica*.

7 Tertiò, quia cùm in terminis S. Concilij communiter Doctores, Rota, & S. Congregatio tenuerint verba præcedentia *ex authentico documento* importare authentica instrumenta, vt Gonzal. *vbi supra glos.* 18. *num.* 38. *& seqq.* cum alijs ibi relatis, idem vtique dicendum est de verbis *authenticis scripturis*, cum verbum Documenta, & Scripturæ (quicquid dicant Grammatici) de iure ciuili, & canonico reputantur synonima, vt *in auth. de Tabellion. sub princ.* vbi Glos. *v. Documentum*, ibi: *Documentum, id est chartam*. Vnde *in auth. Si quis, C. de edendo*, documenta dicuntur instrumenta. Immò verbum Documenta de iure latius extenditur quàm verbum Scripturæ, eo quod verbum Documenta comprehendit etiam depositiones testium, quas non comprehendit verbum Scripturæ. Innoc. *in cap.* 1. *sub num.* 7. *de elect. & in cap. Pia sub num.* 8. *circa fin. de except. in* 6. facitque textus *in l. Peruenit* 4. *de testib. cogen.* ac ponderat Alberic. *in Diction. legal. v. documentum in fine*.

8 Itaut propterea ius dispositionis S. Concilij stet in verbo *Authenticis*, seu authentico, & consequenter cum huiusmodi literæ patentes non possint dici scripturæ authenticæ ex d. Glos. *in cap. Dicentis* cum alijs supra allegatis, sequitur non posse sufficere ad probationem à S. Concilio explicitè præscriptam.

9 Et licet Institutiones subsequutæ essent authenticæ, vti de actis, & per notarium, ac licet documenta dicantur etiam literæ publicæ *in cap. Quoniam contra, extra de probat.* Ex quo tamen S. Concilium probationem distinctam & separatam requirit respectu præsentationum, non possunt insimul coaceruari, & hoc modo elidere probationem præsentationum à S. Concilio, vt supra præscriptam.

10 Ex quibus infero non obstare decisionem coram Peutingero, cum ex supradictis rationibus & decisionibus Rotalibus contraria opinio sit verior, ac tutior in materia præsumptæ vsurpationis.

11 Hæc tamen differo, & consideranda propono. Cæterùm S. Congregatio Concilij sæpè censuit iuspatronatus ex solis præsentationibus continuis vltra hominum memoriam probari, licet in eis nulla fuerit facta mentio de fundatione, aut dotatione. Item formam requiri, vt probatio fiat per authenticas scripturas, vt est legere apud Gonzal. *d. glos.* 18. *num.* 46. 79. *&* 82. & habetur in Trident. *d. sess.* 25. *cap.* 9. *de reform.*

12 Porrò authenticon græca vox est pro authorato. Hinc lex authentica, & decretum authenticum, quod multorum authoritate comprobatum est. Ac proinde Alciat. *cap.* 46. *lib.* 2. *parerg.* rectè obseruauerit authentici vocabulum pro re certæ fidei poni non solum apud Iulianum, Paulumque Iurisconsultos, sed etiam apud Tullium *ep. ad Attic. lib.* 9. *&* 10. tametsi Gaza *libel. de mens.* hanc vocem apud veteres hoc sensu non reperiri scribat. Quare eadem Sacr. Congregatio Concilij die 4. Februarij 1651. censuit literas patentes præsentationum Baronum, seu Communitatum cum subscriptione, & sigillo eorundem exhibitas in actis, & effectuams, haberi pro scripturis authenticis.

CONSVLTATIO CXXXVIII.

De præcedentia tam inter Ordines Mendicantium, quàm Monachorum.

1 ASserendum est: In processionibus, alijsque functionibus tam publicis, quàm priuatis, ille Ordo est præferendus ac manutenendus in possessione, vel quasi præcedendi, qui vel iuxta consuetudinem, vel iuxta possessionem, vel quasi præcedendi, præcedit. Quando verò non probatur, aut non constat de quasi possessione præcedentiæ, ille Ordo, qui antiquior est in loco controuersiæ præcedere debet, itaut si contigerit noua monasteria aut domos in aliquo loco recipi, ille Ordo qui prius monasterium, seu domum in loco habuerit, præcedat. Sic sanciuit Gregorius XIII. Constitut. 86. *tom.* 2. *Bullarij*. Quæ sanè præcedentia iuxta prioritatem, & antiquitatem Conuentuum est oretenus decidenda per Ordinarios, quacunque appellatione postposita.

2 Et quamquam pius V. *in sua Constitutione* 71. ob prædilectionem erga suam Religionem Dominicanam ei concesserit prærogatiuam præcedendi omnes alios Mendicantes, non habita consideratione anterioritatis in loco, minusque quasi possessionis centenariæ, vel immemorabilis, attamen eius successor Gregorius XIII. agnoscens quod exinde plures ortæ fuerant lites, quietem religiosam perturbantes, rationi & æquitati consonum esse duxit eas dirimere, determinando, quod in processionibus tam publicis, quàm priuatis attenderetur quasi possessio, vbi adesset, & quod vbi de aliqua possessione non constaret, præcederent ij, qui essent antiquitus in loco controuersię cum derogatione amplissima quorumcunque priuilegiorum, indultorum, & literarum Apostolicarum in genere vel in specie, etiam motu proprio, & cum quibuscunque derogatoriarum derogatorijs concessis, & addita etiam clausula quorum tenores; vt proinde non videatur dubitandum, quin pręcedens Constitutio Piana fuerit sufficienter abrogata, licet non fuerit facta de ea specialis mentio, cùm derogationes ita amplę, & concepte cum dicta clausula *Quorum tenores* operentur ac si omnium priuilegiorum, ac Constitutionum in contrarium facientium tenor fuisset per extensum insertus ex doctrina Felini *in cap. Nonnulli, num.* 4. *& in cap. Accedentes, num.* 5. *de rescript.* Dec. *cons.* 165. *num.* 2. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 36. *num.* 29. *&* 31. Cassador. *dec.* 10. *num.* 2. Burat. *dec.* 390. *num.* 5. *&* 6. ibique Add. *num.* 13.

3 Amplitudinem autem derogatoriarum tollere quęcunque priuilegia, & indulta in contrarium facientia, etiam quod essent specialia, firmat Cassad. *d. dec.* 10. *num.* 2. & Rota coram Buratto *dec. alleg.* 390. *num.* 6. Maximè verò dum vlterius concurrit specifica expressio in dictis clausulis derogatorijs quorumcunque priuilegiorum in contrarium tam in genere, quam in specie.

4 Quodque etiam Gregorius intellexerit comprehendere in d. sua Constitutione Patres Pręedicatores ex eo probatur, quia in dispositiua comprehendit omnes Mendicantes inter se de huiusmodi pręcedentia contendentes, ibi: *Volumus & Apostolica authoritate decernimus, quod quicumque ex dictis Fratribus Mendicantibus inter se de præcedentia huiusmodi contendentibus, &c.* Quę sunt verba adeò vniuersalia, vt omnes, nullis exceptis, includant, Marth. *part.* 3. *class.* 44. *num.* 2. Rot. *dec.* 368. *num.* 5. *& dec.* 791. *num.* 10. *p.* 1. *div.* Seraph. *dec.* 980. *num.* 8. passimque alibi.

5 Ac eadem voluntas Gregorij comprehendendi PP. Prędicatores in d. Constitutione comprobatur ex eius declaratione facta viuę vocis oraculo. Siquidem excitata lite eodem anno super pręcedentia in loco nuncupato Castro Villari, Cassanen diœceses inter eosdem Patres Prędicatores, & Patres S. Francisci, S. Congregatio, ad quam negotium fuerat delatum, dubitans fortasse propter dictam Constitutionem Pianam, & ex quo idem Gregorius aliàs declarauerat, quomodo in similibus casibus esset procedendum, nihil voluit determinare, nisi facto verbo cum Sanctissimo, qui iussit esse attendendam antiquitatem in loco, quemadmodum per S. Congregationem fuit rescriptum, vt ex decreto relato in Breui Vrbani VIII. quod in fine adducam.

6 Notandum autem est, quod dicta declaratio Gregorij facta fuit ante Constitutionem vniuersaliter editam. Nam dictum decretum S. Congregationis emanauit die 24. Maij 1583. Constitutio verò fuit publicata 15. Iulij eiusdem anni. Vnde liquet, quod Pontifex in d. Constitutione licet non fecerit specialem mentionem Patrum Prędicatorum, nec Constitutionis Pianę; nihilominus voluit abrogare d. Constitutionem. Et non contentus dicta declaratione facta viuę vocis oraculo circa obseruantiam anterioritatis in loco, voluit generali Constitutione decernere, ac stabilire eum expressa, & amplissima derogatione quibuscunque Constitutionibus contrarijs, arguendo à contemporaneitate & vicinitate actuum, quod est optimum argumentum pro declaratione dispositionis, quę aliàs esset dubia, & ambigua Glos. *in l. fin. ff. de vsufr. ear. rer. quæ vs. consum. l. heredes palam, §. Sed etsi notam, ff. de testib.* Giouagn. *cons.* 163. *nu.* 27. *&* 29. *lib.* 1. Castil. *de vsufr. cap.* 30. *num.* 52.

7 Comprobatur etiam hęc intentio Gregorij comprehen-

dendi

dendi sub dicta Constitutione Patres Prædicatores, & abrogandi Constitutionem Pianam, ex quo in procemio adducitur pro ratione motiua, quod in multis Ciuitatibus & diœcesibus diuersarum Mundi partium ortæ fuerant lites, & controuersiæ super hac præcedentia. Quod sicuti optimè verificatur respectu Patrum Prædicatorum tam ex dicta differentia in loco præfato Castri Villari, quàm ex alijs, de quibus fit mentio in præcitato decreto S. Congregationis, non obscurè ostendit principaliter respectu dictorum Patrum Prædicatorum præfatam Constitutionem emanasse, cùm ratio in procemio Constitutionum expressa plurimum conferat ad earum interpretationem. Roman. *consf.*16. *num.*4. & *consf.*180. *num.*6. Lap. *alleg.*101. *num.*24. Et hoc argumentum pro declaratione d. Constitutionis Gregorianæ admittit Contelor. *de praeced.num.*75. licet in applicatione deficiat; errore enim ductus putauit, quod nullæ lites aderant inter Religionem Prædicatorum & alias Mendicantium, tanquam decisas per dictam Constitutionem Pianam.

8 Immò ex dicta declaratione Gregorij super obseruantia anterioritatis in loco, & ex assertione S. Congregationis, quod idem Pontifex fecerat alias declarationes in similibus casibus clarè deducitur, quod d. Constitutio Piana nunquam fuerit vsu recepta, nec etiam à principio; & sic eo minus obstare potest. Quia licet Constitutiones Apostolicæ non possint abrogari per non vsum, hoc procedit quando semel vsu receptæ fuerunt, secus quando nunquam fuerunt obseruatæ; immò ipse Principe sciente, & tolerante fuerunt facti actus contrarij, vt communiter declarant Canonistæ in *cap.*1. *de treg.& pac.* & præsertim Abb. *num.*4. Felin. *num.*6. Qui vlterius dicunt, quod vbi concurrit Principis scientia, sufficit binus actus in contrarium. Idem sequuntur Benintend. *decis.*13. *num.*9. Put. *dec.*1. *circa fin.lib.*2. *in correct.* Suar. *de legib.lib.*7. *cap.*18. *num.*17. Farinac. *fragm. crimin.p.*2. *v.lex*, *num.*120. Quod præcipuè in terminis præcedentiarum firmauit Rot. *dec.*585. *num.*1. *p.*4. *diu.* & coram Gregorio XV. *dec.*114. *num.*2. & 4. & coram Caualer. *dec.*588. *num.*7. in qua etiam attestatur ita fuisse resolutum ab eadem S. Congregatione Regularium. Idem docet Nauarr. *consf.*2. *lib.*1. *de maior.* & communi calculo stabiliunt congesti per Spetell. *decis.*76. *sub num.*3. & 4.

9 Et sanè admodum rationabilis fuit prædicta abrogatio Constitutionis Pianæ, cùm in ea derogetur consuetudini & quasi possessioni etiam immemorabili; cùm tamen in hac materia præcedentiæ primas partes teneat consuetudo, & ei plotimum ius ipsum deferat. Cassan. *in catal. glor. mund. p.*4. *consid.*33. *infin.* Gratian. *discept.*106. *num.*8. Manriq. *de praeced. quaest.*18. *num.*1. Rot. *dec.*214. *num.*2. & 14. *p.*4. *rec. tom.*2. & *dec.*15. *num.*14. *p.*6. *rec.* Cumque etiam in ea tollatur priuilegium anterioritatis in loco, quæ in tantum secundum aliquos non est attendenda, in quantum cedere debeat antiquioritati instituti. Sed hæc ratio non potuit haberi in consideratione, dum Religio Patrum Prædicatorum non est origine, & approbatione Instituti antiquior omnibus alijs, cum fuerit fundata sub anno 1208. approbata verò sub Honorio III. sub anno 1216. vt refert Cassan. *loc. alleg. part.*4. *consid.*69. Religio autem Eremitarum S. Augustini, cæteris omissis, fuit sub regula S. Basilij tempore Gelasij, qui vixit anno 490. vt inquit idem Cassan. *vbi supra consid.*71. & post eum Manriq. *quaest.*45. *num.*9.

10 Nec obstat Constitutio 13. Clementis VIII. Quia potius comprobat, quod dicta Constitutio Gregoriana comprehendat etiam Patres Prædicatores, vt clarè habetur ex procemio. Et quatenus eisdem Patribus Prædicatoribus concedit digniorem locum post Ordines Monachales, & supra omnes alios Mendicantes, etiam magis antianos in locis, est aduertendum, quod id non fuit Indultum generale, sed peculiare concessum Prouinciæ Aragoniæ & nonnullis alijs locis ibidem specialiter expressis. Vnde non potest vllo modo extendi ad vniuersum Ordinem etiamsi militaret identitas rationis, vt *arg. l. Ius singulare, ff. de legib.* traditque Alex. *in l. Seminarios, num.*2. *in fin. ff. de milit. testam.* & censuit Rota coram Buratto *dec.*19. *num.*5. Et in terminis Indulti localis, quod non extendatur ad alia loca fuit latissimè firmatum in *Barchinonen. Canonicatus* 4. Decembris 1644. & 9. Iunij 1645. Vbi nominatim respondetur argumento ducto ab identitate rationis coram Verospio, & *in Bononien successionis* de Zanis 9. Decembris 1654. §. fin. coram Bichio. Quod etiam ritè adaptatur alijs duabus Constitutionibus eiusdem Clementis VIII. emanatis anno 1592. & 1600. cùm pari modo fuerint concessæ particulariter pro Regno Portugalliæ, vt ex earum lectione perspicuè constat.

11 Nec facit ratio in procemio expressa, quod scilicet Patres Prædicatores primum locum inter alios Mendicantes obtineant, & hic ritus in Vrbe seruetur, vt post Ordines monachales ipsi subsequantur. Vnde prætenditur, dispositionem extendendam esse ad omnia loca, cùm eadem ratio sit omnibus adaptabilis? Nam cum dispositiua eiusdem Constitutionis sit aptissimè restricta ad Ciuitates & loca Regni Portugalliæ, non potest, etiam ex identitate rationis admitti extensio ad alia, cùm hæc sit differentia inter priuilegium particulare, & legem vniuersalem, vt notat Abb. *in cap. Sane in princ. de priuileg.* & ex text. *in l.*2. vbi Gloss. *v. Nec generalia, C. de legib.* dixitque post alios Rot. *in addu-cta Barchinonen Canonicatus* 9. Iunij 1645. coram Verospio.

12 Ponderando maximè, quod dicta prima Constitutio quantumuis emanata ob præassertam rationem, suspensa nihilominus remansit per alias literas eiusdem Clementis VIII. in quibus ordinatum fuit, quod donec negotium melius examinaretur, seruari deberet in eo Regno inter Mendicantes alternatiua, vt habetur in fine ipsius Constitutionis. Quod clarè ostendit præfatas rationes, nec etiam pro ijsdem Regnis fuisse habitas pro sufficientibus ad sustinendam eiusmodi declarationem. Et quamuis postmodum anno 1600. præuia per octo annos acerrima causæ discussione inter Procuratores Religionum dicti Regni emanauerit à Sede Apostolica alia Constitutio præcedentis confirmatoria, id referendum omninò est ad particulares rationes, quæ potuerunt in eo Regno militare, vt præ alijs ex eo colligitur, quod auditi non fuerunt, nisi Procuratores particulares eiusdem Regni.

13 Et hanc restrictionem d. Constitutionis Clementis VIII. ad loca particularia benè agnouit S. Congregatio Episcop. & Regul. dum orta simili controuersia inter Patres Prædicatores, & Patres Franciscanos in Ciuitate Ferentini fuit sub die 1. Iunij 1604. responsum, quod seruari deberet motus proprius Gregorij XIII. Qui tamen pro parte Patrum Prædicatorum allegabatur d. Clementina, eadem S. Congregatio in ipsomet decreto expressit, quod talis Constitutio non fuerat facta ad derogandum generaliter d. motui proprio Gregorij XIII. vt ex decreto, quod habetur in præcitato Breui Vrbani VIII. à quo postmodum obseruantia d. Constitutionis Gregorianæ fuit expressè ordinata in Breui edito anno 1627. ad fauorem Fratrum B. Ioannis Colabitæ, nec non in alio Breui anno 1637. in quo præsertim ex certa scientia, & præuia matura causæ cognitione, habitaque declaratione eiusdem S. Congregationis determinauit, supradicta decreta in eodem Breui inserta, quæ fuerunt emissa in causis vertentibus inter alios Regulares & Patres Prædicatores, cùm innitantur iustitiæ d. motus proprij Gregorij XIII. & sint conformia declarationibus etiam aliarum Sacrarum Congregationum, generaliter obseruanda esse vbicunque contigerit de eadem præcedentia dubitari, non attento quod talia decreta emanauerint in casibus particularibus. Idemque Breue fuit conceptum cum amplissimis clausulis derogatorijs, munitum clausula sublata, & decreto irritante; vt proinde non videatur hac de re vlterius discepandum.

14 Atque ita eadem S. Congregatio deinceps, vbicunque casus euenit, respondit, nempè pro obseruantia d. Constitutionis Gregorianæ, vt nouissimè anno 1655. mense Nouembris, & aliàs sæpè. Vnde Patres Prædicatorum Ordinis habere præcedentiam super cæteros Mendicantes in locis tamen, vbi habent pro se vsum, & sunt in quasi possessione huiusmodi præcedentiæ, aliàs minimè resoluit eadem S. Congregatio die 8. Iunij 1618. [Cùm enim Regulares S. Dominici, & Carmelitani Turris græcæ Neapolitanæ diœcesis super iure præcedendi in processionibus, alijsque actibus tum publicis, tum priuatis, quod hi ex præscripto Constitutionis fel. recor. Gregorij XIII. illi verò ex consuetudine eis competere prætendebant apud Sacr. Congregationem Sacrorum Rituum contenderent, Illustriss. eiusdem S. Congregationis Patres, Illustriss. Camporio referente, id, consuetudine huiusmodi attenta supradictis Regularibus S. Dominici competere censuerunt,] & die 23. Septembris 1624. ac die 6. eiusdem mensis 1625. Itemque declarauit, quod ij,

qui sunt in possessione præcedentiæ, præcedant, & vbi non constat de possessione, præcedant ij qui sunt antiquiores in loco controuersiæ, Ita præsertim in vna *Arben* die 13. Martij 1582. in vna *Cassanen* 24. Maij 1583. in vna *Ferentina* die 1. Iunij. 1604. in vna Iesuitarum die 15. Iulij 1616. in vna Conuentualium die 13. Nouembris 1637. in vna Augustinianorum die 8. Octobris 1645. Licet Romæ præcedant illi Regulares, quorum Ordo prius approbatus fuit per Sedem Apostolicam, vt resoluit eadem S. Congregatio die 15. Februarij 1593. in *Hieracen* & die 30. Martij 1594. in vna *Mantuana*,

15 Hinc patet lapsus Contelorij *de præcedentia num. 73. cum seqq.* dum pro excludenda derogatione d. Constitutionis Pianæ per d. motum proprium Gregorij censet, quod Constitutio, seu lex generalis, etiam quod sit posterior, non tollat præcedentem specialem, quodque d. Constitutio Gregorij emanauerit ad tollendas controuersias inter Mendicantes, quas *num. 76.* dicit nec adfuisse, nec potuisse oriri inter Prædicatores, & alios, dum per sa. me. Pium V. fuerat iam decisus hic articulus. Hæc enim facillimè corrunt, eorumque fallacia demonstratur. Primum nanque quod Constitutio generalis non tollat specialem non procedit quoties derogatio est amplissima quorumcunque priuilegiorum, vel Indultorum in contrarium facientium. Ea siquidem, vbi præsertim est addita clausula *Quorum tenores*, vt in hoc casu, nedum specialia, sed etiam indiuidua priuilegia comprehendit, vt benè firmat Cassad. *d. decis. 10. num. 2. super regul.* & fuit resolutum coram Buratto *d. decis. 390. num. 6.* Multòque minus obiectum procedere potest, quando in Constitutione fuit expresè derogatum quibuscunque priuilegijs tam in genere, quàm in specie concessis, prout hæc clausula legitur in Constitutione Gregorij §. 6. & eam verisimiliter ipse Contelorus alioquin vir diligentissimus non obseruauit, cum aliàs hoc motiuum, qui factum ipsum respondet, non adduxisset,

16 Nec minus ex facto remouetur alterum desumptum à ratione motiua sopiendarum litium, quas Contelorus credidit nec adesse, nec oriri potuisse cum Patribus Prædicatoribus. Siquidem, vt supra dictum est, fuerat paulò antè excitata hæc controuersia in S. Congregatione inter Patres ipsos Prædicatores & Patres Franciscanos, & terminata secundum antianitatem in loco, quę stabat pro Patribus Franciscanis. Vnde summa ratione credendum est, quod inde occasionem sumpserit Summus Pontifex Gregorius edendi generalem declarationem.

17 Quod autem dicitur, Patres Prædicatores habere intentionem fundatam etiam de iure communi, cum eorum Regula fuerit prius approbata, non est indistinctè verum. Nam præ alijs Ordinem Carmelitarum esse anteriorem Ordine Prædicatorum, vti institutum sub Regula D. Basilij, & pariter illum Eremitarum S. Augustini longè anteriorem originem trahere aduertit Cassan. *locis citatis*, ac deducitur ex *Clem. vnic. de relig. domib. sub §. Cæterum.* Porrò in hac materia non attenditur quis Ordo sit prius confirmatus à Sede Apostolica, sed solum quis prius habeat domum, seu Monasterium in loco controuersiæ, vt habetur in eadem Constitutione Gregoriana sæpius relata,

18 Doctores, qui in contrariam sententiam longa serie allegari possunt, non applicantur. Quia omnia, quæ ab ijs adducta sunt, fuerunt sublata per S. Concilium Tridentinum *de Regular. sess. 25. cap. 13.* Vbi expresè committitur locorum Ordinarijs, vt huiusmodi præcedentiarum controuersiæ inter quoscunque oriundæ ab ipsis definiantur, nempè iuxta locorum consuetudines, omni appellatione remota, cui quidem decreto Conciliari per d. Constitutionem Pij V. non fuit specialiter derogatum, ac proinde neque etiam tacitè ex defectu voluntatis, Rota coram Caputaq. *dec. 176. p. 1.* & Coccino *decis. 279. num. 1.*

19 Prætereà notandum est, præfatam Constitutionem disponere duntaxat super plenario petitorio, videlicet in terminis, in quibus aliæ Religiones Mendicantium non sunt in possessione, vel quasi præcedendi iuxta consuetudinem locorum. Vnde non loquitur de locis, in quibus aliæ Religiones habuerunt & habent antiquiores Conuentus, Pro his enim nihil fuit innouatum, vt in simili disponit text. *in cap. Statuto de decim.* vbi Glos. *v. Possidebant.*

20 Breue autem Vrbani VIII. quod proposuimus est huiusmodi.

Breue Sanctissimi D. N. Diuina Prouidentia PP. VIII. super præcedentia inter Regulares diuersarum Religionum. Romæ ex Typographia R. Cameræ Apostolicæ 1638. Vrbanus Papa Octauus, Ad futuram rei memoriam.

21 *NVper pro parte dilecti filij Blasij à Chersio Procuratoris Generalis Fratrum Ordinis Minorum S. Francisci Conuentualium nuncupatorum Nobis expositum fuit, quod dictus Ordo grauatur admodum litibus occasione præcedentiæ cum alijs aliarum Religionum Regularibus in processionibus, ex quo etiamsi aliàs à Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus negotijs Regularium præpositis diuersis in prædicta materia præcedentiæ literis emanatis, vnam videlicet contra eiusdem Ordinis de Obseruantia nuncupati Arben, aliam contra Seruorum B. Mariæ Virginis Soanen, nec non duas literas contra Prædicatorum respectiuè Ordinum Fratres Cassanen, & Ferentinen obtinuerit tenoris subsequentis, videlicet Arbi: All' Arciuescouo. Pare, che sia nata differenza della precedenza trà cotesti Frati di S. Francesco Conuentuali, & Osseruanti, allegando ognuno di loro alcune ragioni, per le quali si persuadono di douer precedere à gli altri, le quali essendosi diligentemente considerate nella Congregatione di questi miei Illustrissimi Signori Preposti da N. Signore sopra le cause de' Vescoui, e Regulari, s'è risoluto, etiam con il parere delli Illustrissimi Protettori di tutte due le Religioni di far scriuere à V. S. che occorrendo più simili differenze, le termini senza alcuna eccettione nell'istesso modo, che quel Conuento tenga il primo, e più degno luogo, che è più antico nella Città, secondo, che si e fatto fin' hora per quanto si presuppone. Imperciòche questo mezo vsato altroue è stato tale, che hà finito ogni controuersia come si spera, che farà anche costi per mezo della prudenza, e destrezza di V. S. e Dio, &c. Roma 6. Marzo 1582. Al Vescouo di Souana, ò suo Vicario. Hauendo inteso questi miei Signori Illustrissimi, che in cotesta Città sono in disparere di precedenza li Frati de' Serui con quelli di S. Francesco Conuentuali, hanno voluto, che io faccia sapere à V. S. che nella precedenza di questi Frati Mendicanti secondo il parere di N. Signore s'attende solamente l'antichità de' loro Conuenti, cioè che precedano quelli, che prima hanno ottenuto i Monasterij ne' luoghi, oue è nata la differenza, e perciò ella potrà dichiarare, che quelli precedino, li quali prima sono venuti ad habitare in cotesta Città, che sarà appunto conforme à quello, che s'è risoluto, & osseruato in altri luoghi, &c. Roma li 24. Maggio 1583. Al Vescouo di Cassano. Fù dato in Congregatione vn memoriale dal Procuratore Generale de' Frati Conuentuali di S. Francesco à nome del sudetto Monasterio di Castrouillari di cotesta Diocesi, nel quale si doleua, che alcuni Padri de S. Domenico, che poco fà hanno pigliato luogo nella medesima Terra, pretendeuano nelle attioni publiche di precedergli, non ostante che già siano 350. anni, che quel Monastero di S. Francesco è fondato, e sapendosi, che N. Signore altre volte haueua dichiarate, come si doueua procedere in simili casi, questi miei Signori Illustrissimi vollero, che se ne dasse conto à Sua Beatitudine, la quale hà commesso che si scriua à V. S. che faccia hauere la prerogatiua oue nascano queste nouità, alle Religioni, che sono più antiche nel luogo, il che farà V. S. intendere à detti Padri di S. Domenico, & oprerà che così s'eseguisca. Roma li 24. Maggio 1583. Ferentino al Vescouo. Nella differenza, che verte trà cotesti Frati di S. Domenico, e quelli di S. Francesco per conto della precedenza, la S. Congregatione vuole, che s'osserui per l'auuenire, quello, che è stato osseruato trà loro per lo passato, si tanto, che non sia destinato altro, & inclina, che conforme al moto proprio di Gregorio XIII. di fel. mem. debbano precedere quelli, che prima hanno hauuto il luogo nella Città, & i decreti, che si allegano per parte de' Frati di S. Domenico in contrario non sono stati fatti per derogare generalmente al moto proprio di Gregorio XIII. oltre che in quelle occasioni militauano altre ragioni di quelle, che possono militare costi. Questa è la mente di questi Illustrissimi miei Signori, & ella la douerà esseguire, e Dio, &c. Roma il primo Giugno 1604. Attamen in casibus occurrentibus eadem litera*

repu-

reputantur prouisiones particulares, non autem declarationes generales, dictique Fratres Conuentuales noua semper iudicia ijsdem de rebus subire coguntur. Quare d. Blasius Procurator Generalis nobis humiliter supplicare fecit, vt circa prædictarum literarum obseruantiam per aliquod opportunum declarationis nostræ ministerium prouidere, ac alias, vt infra indulgere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur d. Blasium Procuratorem Generalem huiusmodi specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris & pœnis à iure, vel ab homine quauis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit ad effectum præsentium duntaxat consequendum harum serie absoluentes, & absolutum fore censentes huiusmodi supplicationibus inclinati, de Venerab. Fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium eisdem Regularium negotijs præpositorum consilio præinsertas literas ab eisdem Cardinalibus aliàs vtcumque in casibus particularibus emanatas, cum innitantur institia motus proprij Gregorij XIII. hac de re editi, & sint conformes declarationibus S.C.T. ac Rituum Congregationum, vt qui sunt in possessione præcedentiæ, præcedant, & vbi non probatur, aut, non constat de possessione præcedant ij, qui sunt antiquiores in loco controuersiæ, esse generaliter obseruandas vbicumque contigerit de eadem præcedentia dubitari Apostolica authoritate tenore præsentium præcipimus, & mandamus. Decernentes irritum, & inane si secus super his à quocunque quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac prædictorum Ordinum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel alia quauis firmitate roboratis statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque Indultis, & literis Apostolicis eisdem Ordinibus, illorumque Superioribus, Fratribus & personis sub quibuscunque verborum tenore, & formis, ac cum quibusuis clausulis, decretis in genere, vel in specie ac alijs in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis illorum omnium tenore præsentium pro plenè, & sufficienter expressis habentes, illis, alias in suo robore permansuris hac vice dumtaxat specialiter & expresè derogamus, cæterisque contrarijs quibuscumque, &c. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 18. Decembris 1637. Pontificatus nostri anno 15.

22 Quod autem eadem Constitutio Gregorij XIII. de præcedentia comprehendat non solum Mendicantium, sed etiam Monachorum Ordines pluries declarauit S. Congregatio Rituum, & S. Congregatio Episcop. & Regul. ac Rota. Declarationes SS. Congregationum refert Barbosa *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 43. num. 183. & in Collect. Apost. dec. collect. 482. v. Monachus, num. 1.* Idque ipsum firmauit Rota apud Caual. de Cœlestinis, & Oliuetanis *decis. 588. num. 5.* & de Oliuetanis, ac Monachis Montis Virginis *decis. 594. num. 2.* post Tamburin. *de iur. Abbat. tom. 3. disput. 112. num. 2.*

23 Nec obstat quoddam decretum S. Congregationis Episc. & Regular. quod editum die 26. Augusti 1593. refert Quaranta *in sum. Bull. v. Præcedentia*, dicens, se illud inuenisse impressum, inter priuilegia Ordinis Camaldulensium, quo firmatur obseruandum esse in præcedentijs modum, qui hic in Vrbe seruatur, & quatenus opportunum videbitur faciendam esse nouam Constitutionem Apostolicam, quæ alteri prædictæ Gregorianæ deroget. [Illud est huiusmodi: *Ad sedandas, & componendas causas, lites, & quæstiones, & controuersias, quæ plerunque inter Regulares oriri solent super præcedentia, ac ritu incedendi in actibus, & processionibus tam publicis, quàm priuatis, S. Congregatio super Episcopos censuit referendum esse S. D. N. sibi videri, cum huiusmodi causæ, lites, & quæstiones ad eandem Congregationem deuenerint, decernendum esse, ac decerni debere, quod is, ritus, & ordo inter controuertentes seruari debeat, qui in hac Vrbe omnium Caput, & magistra seruari consueuit, & actu seruatur. Et est, quod præcedant Regulares illi, quorum Ordo prius approbatus fuit à Sede Apostolica, non obstantibus Breue, seu declaratione Gregorij XIII. edita sub die 25. Iulij 1583.* qua relatione facta eidem Sanctiss. ab Illustriss. D. Cardinali Alexandrino, S. Congregationis Præfecto, placuit Sanctitati Suæ Congregationis votum, & quatenus opus sit etiam Constitutione Apostolica id sancire mandauit die 30. Augusti 1592. & die 26. Augusti 1593. Quod fuit directum Episcopo Mantuano 30. Martij 1594.] Nam hoc decretum non esse obseruatum probatur euidenter ex pluribus eiusdem S. Congregationis Episcopor. & Regular. declarationibus, in quibus omnibus habetur, vt omnino seruetur d. Constitutio Gregorij, vt pleno calamo eas congerit Barbosa *de Iur. Eccles. lib. 1. cap. 43. num. 182. & seqq.* Et hoc ipsum patet ex alijs decretis posterioribus Congregationis sacrorum Rituum ad formam d. Constitutionis Gregorianæ emanatis, quæque refert idem Barbos. *eodem num. 182. & 192. & in Apost. decis. collat. 482. v. Monachus, n. 1. & collect. 590. v. Præcedentia, num. 19.* & Rota apud Caualer. *d. decis. 588. num. 5. & decis. 594. num. 2.* post Tambur. vbi supra *tom. 3. disp. 112. num. 2.* Vltra quod in fine dicti decreti apud Quarantam impressi additur, Clementem VIII. in illius relatione sibi facta, si opportunum fore videbitur, generalem Constitutionem desuper fieri mandasse, illa Gregorij, quæ incipit *Exposcit*, alijsque contrarijs quibuscumque non obstantibus. At hæc noua Constitutio nunquam fuit facta, & nunquam fuit derogatum Constitutioni Gregorij, quæ, ideò derogatione non secuta, meritò remansit in suo robore, omnemque disputationem ademit Constitutio Vrbani VIII. iam producta, comprobans, ac exequi mandans prælibatam Constitutionem Gregorij XIII. in qua plures declarationes Sac. Congregationis Episcop. & Regul. leguntur impressæ apud Piasec. *in Prax. Episcop. part. 2. cap. 3. art. 6. de visit. Regular. num. 5.*

CONSVLTATIO CXXXIX.

1 PIus quidam testator inter cætera ita disposuit. Item quod dicti Capellani teneantur ac debeant omni die, iusto cessante impedimento, ad Altare maius Missam vnam pro quolibet ipsorum celebrare ob reuerentiam B. Ioannis Baptistæ, & interesse diuinis Officijs in d. Ecclesia vnà cum Capitulo Canonicorum residentium ipsius Ecclesię S. Ioannis. Nunc quæritur,

An possint celebrando in d. altari iuxta formam præscriptam à fundatore tuta conscientia, vti hactenus consueuerunt, ad eorum libitum Capellani præfati sacrosanctum Missæ sacrificium applicare, & pro illo eleemosynam à Christi fidelibus percipere, an potius ligentur celebrare pro anima fundatoris?

3 PVto eiusmodi Capellanos, non esse obligatos ad offerendum sacrificium pro anima fũdatoris, ideòque posse pro applicatione Missæ in d. Altare quotidie celebrandæ eleemosynam à Christi fidelibus, vti hactenus consueuerunt, recipere. Huius responsionis prima pars probatur. Quia à diuersis inter quæ non datur necessaria aliqua connexio, non fit illatio, *l. Papinianus, ff. de minor.* Est autem diuersa, vt benè notant Suarez *in 3. part. tom. 3. disp. 86. sect. 1.* Vasquez *ibid. disput. 234. cap. 6. num. 26.* Bonacin. *de Sacram. disp. 4. quæst. vlt. part. 7. num. 5.* alios plures referens, obligatio celebrandi Missam in tali loco, & die, seu tempore ab obligatione sacrificium aliqua cum speciali & determinata intentione applicandi, nec illa obligatio per se, aut aliqua necessaria connexione coniuncta cum hac est, cùm nulla appareat necessitas connexionis, ideòque ab illa priori obligatione ad posteriorem tanquam diuersam, & à priori separabilem non valet illatio, vt ijdem Doctores, sed potest ita vna cum altera coniungi, vt possit etiam ab illa separari iuxta voluntatem exterius expressam dantis eleemosynam, seu fundatoris Capellaniæ aut beneficij cum onere Missarum. Quare ex eo quod singuli ex dictis Capellanis ex dispositione & voluntate fundatoris sufficienter manifestata teneantur quotidie ad Altare maius Ecclesiæ Collegiatæ ab ipso fundatæ ob reuerentiam S. Ioannis Baptistæ celebrare Missam, obligatio non deducitur celebrandi dictam Missam quotidianam pro anima eiusdem fundatoris. Ergo cùm neque ex alio capite deduci possit, dictum fundatorem voluisse etiam obligare dictos Capellanos ad celebrandum pro anima ipsius, dicendum est, eos non habere talem obligationem, præsertim cùm hæc in dubio, an fuerit imposita, præsumi non debeat, cum possessio stet pro libertate, cui etiam fauet consuetudo in quæsito exposita.

4 Nec obſtat id, quod ait Cardinalis de Lugo *diſp.20. de Euchar. ſect.1. num.23.* nimirum tam in ijs, qui dant eleemoſynam pro Miſſis, quàm in ijs, qui Capellanias inſtituunt, niſi contrarium explicetur, aut ex circumſtantijs colligatur, voluntatem ſemper præſumi, quod Miſſæ pro illis applicentur. Idemque præſumi quoad eos, qui Capellanias inſtituunt, docent Homobon. *de exam. Eccleſ. p.1. tract.4. cap.13. q.121. in fin.* Bonac. *d. p.7. §.2. num.13. & 14.* Quia Capellaniæ regulariter inſtitui ſolent cum onere applicandi Miſſam pro fundatore. Fortiſſima autem præſumptio deſumitur ex conſuetis, & communiter accidentibus, vt cum Euerardo & Menochio notat Sanchez *lib.4. in decal. cap.1. num.13.*

5 Nam reſpondetur, cùm dicta præſumptio ſecundùm limitationem allatam à Cardinali de Lugo locum non habeat quando ex circumſtantijs contrarium colligitur, non habet locum in hoc caſu, quod ex circumſtantijs colligatur. Nam primò non ſumus in caſu, in quo vel fundator ſuam intentionem, ſeu finem non expreſſerit, ad quem voluit Miſſam celebrari quotidianam à ſingulis ex quatuor Capellanis, vel de tali eius intentione, ſeu quamuis fortaſſe vtrunque expreſſerit, nunc non conſtet, de quo caſu loquitur Bonac. *d. num. 3.* Vnde recurrendum ſit ad voluntatem ex communiter accidentibus præſumptam. Sed ſumus in caſu, in quo conſtat de dicta intentione, & fine, cum per ea verba *ob reuerentiam S. Ioannis Baptiſtæ* clarè vtrunque in ſua diſpoſitione fundator expreſſerit, qui ſicut dictum finem expreſſit, ita ſi aliud, hoc eſt ſuæ animæ refrigerium & remedium per ſacrificij oblationem pro anima ſua ex obligatione faciendam intendiſſet, id etiam veriſimiliter expreſſiſſet, præſertim cum ſoleat exprimi ab illis, qui id intendunt, cùm Capellanias inſtituunt, & ex communiter accidentibus valida iuxta dicta deſumitur præſumptio. Quare cùm ſolum expreſſerit finem reuerentiæ, hoc eſt cultus, ſeu honoris S. Ioannis Baptiſtæ, qui ſufficienter habetur per celebrationem Miſſæ quotidianæ iuxta formam præſcriptam, dicendum videtur, fundatorem ad aliud noluiſſe obligare Capellanos. Cui etiam illationi fauet quod ſicut in legibus ſolemus earum obligationem interpretari iuxta finem in ijs à legislatore expreſſum, ita à pari videtur ſeruandum eſſe in obligatione ab homine priuato per ſuam diſpoſitionem impoſita.

6 Ad hæc, ſi vt docet Cardinalis de Lugo loco citato cùm inſtituitur Capellanus, qui celebrare debeat ad commoditatem eorum, qui tali hora Miſſam audituri ſunt, nullo illi alio onere expreſsè impoſito, præſumi poteſt Capellano relinqui libertatem applicandi ſacrificium, cui voluerit. Quod idem docent Pelliz. *in man. regul. tom.2. tract.6. cap.3. num.20.* Bordon. *conſ. reg. tom.1. reſol.25. num.6.* alios plures referens, etſi eandem libertatem relinqui Capellano doceat Homobon. *d. q.121.* quando in Capellaniæ inſtitutione apponeretur, vt in tali Eccleſia cultus Dei augeatur. Quod etiam ſentire Pelliz. & Bordon. *loc. alleg.* cur non idem dicendum eſt ſi inſtituantur Capellani, qui celebrare quotidie debeant in aliqua Eccleſia ob reuerentiam, hoc eſt honorem, ſeu cultum alicuius Sancti, nullo alio fine, ſeu onere, quoad celebrationem Miſſæ expreſſo?

7 Quod dicendum eſſe in hoc caſu etiam ſatis ſuadetur ex eo quod fundator præter onus iam dictum Miſſæ quotidianæ aliud onus valde graue impoſuerit ſuis Capellanis, cùm voluerit eos etiam teneri intereſſe in d. Eccleſia Collegiata diuinis officijs, & cum tanto rigore, vt qualibet vice, qua non ſatisfecerint huic oneri, aut oneri celebrandi Miſſam quotidianam ad Altare maius Eccleſiæ Collegiatæ à ſe fundatæ teneantur ſoluere pœnam pecuniariam. Vnde præſumendum eſſe videtur, ideò cum nihil dixiſſe in inſtitutione Capellaniarum de applicatione Miſſæ, præſertim cùm ij, qui volunt, cum Capellanias inſtituunt, Miſſas à Capellanis in obligatione celebrandas pro ſe, vel alio applicari, ſoleant hoc exprimere, quod vt in Capellanis, quos duplici onere ita duro tam rigidè grauauerat, alacritatem in Eccleſia à ſe fundata cultu foueret, voluerit illis liberam relinquere Miſſæ applicationem, qua libertate videtur compenſari illud ſecundum onus tam rigidè impoſitum & ſine qua libertate viderentur nimis grauati.

8 Probata prima reſponſionis parte, probatur etiam ſecunda. Primò authoritate Doctorum, aſſerentium, Sacerdotem iam obligatum ad Miſſam celebrandam ex vi ſtipendij, ſeu redituum, niſi ſimul iam habeat obligationem eam applicandi aliqua ſpeciali, & determinata intentione, ſed liberam habeat eius applicationem, poſſe pro hac eleemoſynam accipere. Ita enim docent Maior. *in 4. d. 45. quæſt. 2.* Rodrig. *p.1. ſum. cap.252. concluſ.1.* Nald. *v. Parochus, num.19.* Cordub. *in qq. lib.1. quæſt.4. dub.5.* Henriq. *lib.9. ſum. cap.22. num.6.* Trullench. *lib.3. de Sacram. cap.8. dub.11. num.18.* Tanner. *tom.4. diſp.5. quæſt.19. dub.5. num.77.* Homobon. *d. p.2. exam. Eccleſ. tract.4. c.13. quæſt.121. & in conſ. reſp.63. cap.13. tract.4. p.1.* Alphonſ. de Leon *de iubil. p.1. q.20. num.27. & de offic. Capell. quæſt.8. ſect.8.* Fauſt. *lib.1. de iubil. quæſt.81.* Ludouic. à Cruc. *in Bull. Cruc. diſp.3. dub.19. num.22.* Vaſquez *in 3. part. diſp.234. cap.6. num.5.* Auctſ. *quæſt.11. de Euchariſt. ſect.17.* Garz. *in ſum. tract.3. difficult.10. dub.3. num.6.* Leand. de Sacram. *tract.8. diſp.4. q.12.* Tambur. *opuſc. de ſacrific. miſſ. lib.3. cap.1. §.3. num.14.* Luis Turrian. *in ſelect. diſp. part.2. diſp.31. dub.1.* Cardin. de Lugo *d. ſect.1. num.23.* Fraxinel. *de obligat. Sacerdot. ſect.4. concluſ.4. §.8.* Suar. *d. diſp.86. ſect.3. concluſ. 2.* Bordon. *d. reſolut. 25. num.6.* Pelliz. *d. cap. 3. num.20.* & alij.

9 Secundò ratione. Quia non faciunt, ſuppoſita prima reſponſionis parte, iniuriam fundatori, pro quo Miſſam applicare non tenentur; neque illis deeſt ex eo, quod iam habeant ſtipendium ſeu reditus ſuarum Capellaniarum, titulus accipiendi eleemoſynam pro applicatione Miſſæ, qui eſt ſuſtentatio neceſſaria miniſtri, ſacrificium offerentis, ad quam exigendam ab eo, qui petit pro ſe ſacrificium applicari ius habent Sacerdotes. Nam iuxta doctrinam rectè traditam à Cardinali de Lugo *d. ſect.1. num.24.* ſuarum Capellaniarum ſtipendium, ſeu reditus accipiunt vt pretium laboris, & obligationis antecedentis, qua obligantur cum tanto rigore, vt quotidie ſint prompti in d. Eccleſia Collegiata non ſolum ad celebrandam Miſſam, ſed etiam ad celebranda ſtatis temporibus diuina officia. Quæ obligatio eſt onus magno dignum pretio: eleemoſynam verò accipiunt pro oblatione ſacrificij, non vt pretium, ſed vt ſtipendium ad ſuam ſuſtentationem. Et licet aliunde iam habeant neceſſariam ſuſtentationem, id tamen non obſtat, quo minus poſſint, & debeant ſuſtentari ab eo, qui ſacrificium petit, vt conſtat in Sacerdote diuite, qui etiam poteſt recipere conſuetum ſtipendium intuitu celebrationis Miſſæ. Quia obligatio naturalis exhibendi ſuſtentationem ijs, qui nobis impendunt ſuum miniſterium non oritur ex paupertate ipſorum, ſed ex miniſterio impenſo, quod quando impenditur ad alicuius ſpecialem inſtantiam, exigit miniſtrari ab illo ſuſtentatio; & ideò durat titulus ſuſtentationis quandiu durat impenſio miniſterij, nec extinguitur per diuitias ſiue ſeculares, ſiue Eccleſiaſticas.

10 Solum obſtare poſſe videtur huic doctrinæ declaratio quædam S. Congregationis Concilij data anno 1626. Cum enim ab ea quæſitum fuiſſet, *An Sacerdotes, qui Miſſas tenentur celebrare ratione beneficij, ſeu Capellæ, legati, ſeu ſalarij poſſint etiam manualem eleemoſynam pro Miſſis votiuis, aut defunctorum recipere, & vnico miſſæ ſacrificio vtrique oneri ſatisfacere?* S. Congregatio hoc dedit reſponſum. *Sacerdotes quibus diebus tenentur Miſſas celebrare ratione beneficij, ſeu Capellæ, legati, ſeu ſalarij, ſi eleemoſynas etiam pro alijs Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem Miſſa vtrique obligationi ſatisfacere.* Vnde de omnibus, qui obligantur ad celebrandum in aliquo loco, vel die pro ſtipendio, vel reditibus, aut ſalario abſolutè non poſſe ab alio ſtipendium, vt fructum ei applicent ſacrificij recipere, docent Gauant. *ad rubr. Miſſal. to.1. p.3. tit.12. n.5.* Barboſ. *de offic. Paroch. c.11. & de poteſt. Epiſc. alleg.24. n.15.* Fauſt. *lib.2. de Euchar. q.155.* qui tamen oppoſitum alibi ſenſit. Fundamentum eſt, quia, quamuis tales Capellani non teneantur applicare fructum ſacrificij, habent tamen ſtipendium pro ſuſtentatione, correſpondens Miſſis, quas tenentur celebrare. Ergo non poſſunt aliud ſtipendium accipere. Nam ſi acciperent pro applicatione fructus acciperent, quod eſt ſimoniacum.

11 At reſpondetur cum Cardinale de Lugo *d. ſect.1. num.23.* Pelliz. *loc. cit.* & alijs Doctoribus, qui ſcripſere poſt eiuſmodi declarationem, ſcilicet in ea ſermonem eſſe de Sacerdote, qui ratione beneficij, Capellæ, legati, aut ſalarij certis diebus obligatur ad celebrandum pro aliquo cum applicatione fructus; hic enim non poteſt, accepta eleemoſyna ab alio eadem Miſſa ſatisfacere debito celebrandi pro vtroque. Et certè cum decretum ad cuius declarationem fuit propoſito quæſito ea data reſponſio vnà cum alijs decretis de cele-

celebratione Missarum editum fuerit ad tollenda inconuenientia enumerata in eorum proemio, ex quo desumitur intellectus legis, nec vllum sit inconueniens, vt colligitur ex dictis, si Sacerdos iam obligatus ratione salarij, stipendij, seu redituum ad Missam celebrandam in aliquo loco, sed liberam habens applicationem sacrificij, pro hac eleemosynam accipiat, coostat eo modo, quo dictum est, intelligendam esse responsionem S. Congregationis.

11 Ad fundamentum respondetur, negando consequentiam. Quia in tali casu Capellani recipiunt stipendium intuitu obligationis officiandi Ecclesiam, in qua exhibent suum mioisterium, & ideò remanet illis liberum obligare ministerium ad offerendum sacrificium pro alio, exigendo ab ipso stipendium. Vnde hinc fit quod nulla interueniat simonia. Quia stipendium oon datur pro applicatione, sed pro obligatione ministerij, non secùs ac si nullum aliud interueniret stipendium.

Verùm enimverò quanquam hæc sententia viris doctis ac pijs probabilis sit, tenendum tamen est, Capellanos huiusmodi obligatos esse ad applicationem sacrificij, atque ita in dubio præsumendum. Quando enim non potest elici ex verbis, aut mente fundatoris, quod velit tantùm officiaturam, adest obligatio applicandi fructum sacrificij. Quia eo ipso quod fundator obligate intendit ministerium Capellani, intendit etiam obligare in ordine ad id quod facit per huiusmodi ministerium, quod est offerre sacrificium. Dum autem intendit obligationem sacrificij, intendit etiam fructum tanquam accessorium ad ipsum. Et ideò nisi ex verbis, aut mente oppositum colligatur, remanebit obligata applicatio sacrificij. Quippè Capellæ cum onere celebrandi ad duos præcipuè fines instituuntur, ad cultum Dei, & ad vtilitatem fundatoris, qui semper præsumitur sibi voluisse consulere eo meliori modo, quo potuit, ac proinde voluit sibi missam applicari, licet id non expresserit. Dicitur enim mens ac voluntas expressa & euidens quando ex coniecturis colligitur, *l. licet Imperator*, *ff. de legat. 1.* vbi plenè Ias. & alii, Abb. *cons. 68. p. 2.* Et voluntas coniecturata idem operatur, quod expressa, *l. Si seruus plurium*, *ff. de legat.* Idem & voluntas verisimilis iuxta Glos. *in l. tale pactum*, *§. fin. de pact. l. Ita stipulatus v. Sabinus*, ibi: *Ex mente*, vbi Paulus, & alii, *ff. de verb. oblig.* Sufficitque quod probationes concludant verisimiliter in iis, quæ euidentem probationem non recipiunt, Glos. *in l. Neque natales*, *C. de prob. quæ com. app.* secundum Corn. *in l. si emancipati*, *C. de coll.* Hic autem non cadit euidens probatio, quia agitur de interpretando animo illius, qui Capellanias instituit.

12 Hinc est, quod Capellanus quando non potest celebrare in loco designato, teoetur celebrare in alio loco eiusdem Ecclesiæ, aut si etiam Ecclesia sit impedita, in alia Ecclesia, nisi clarè constet, quod fundator noluerit obligare ad applicandum sacrificium ex Azor. *p. 1. lib. 10. cap. 24. q. 8.* Sà *v. Missa n. 47.* Nald. *in sum. eod. v. n. 3.* Fagundez *precept. 1. Eccles. lib. 3. cap. 9. n. 2.* Monet. *de comm. vlt. vol. cap. 10. q. 5. n. 242.* Thom. Hurtad. *p. 1. resol. moral. tr. 2. cap. 4. resol. 11. num. 105. & 106.* Dicastil. *de Sacram. tract. 5. disp. 4. dub. 21. num. 397.* Bard. *in select. moral. lib. 10. quæst. 9. §. 2. num. 4.* Qui addunt, qood in dubio debet supponi intentio fundatoris, quod voluerit celebrari in alio loco, quia hoc sibi vtiliùs est. Nam fundator Capellaniæ quamuis habeat pro fine splendorem altaris, & cultum Ecclesiæ, in qua designat celebrationem, hæc tamen non est vnica causa finalis ipsius. Siquidem intendit etiam beneficium sacrificii. Quod ex eo constat, quia posset alia via de maiori cultu, & splendore disponere. Vnde cum eligat potiùs sacrificium, præsumendum est, quod per se primo velit beneficium sacrificii, & hoc postea ordinet ad cultum Ecclesiæ & altaris.

Confirmatur ex responsione 4. S. Congregationis Concilii ad dubium propositum super decreto de celebr. Missar. modò adducta, in qua habetur, quod obligatus celebrare ratione Capellaniæ, beneficii, &c. non potest eadem Missa satisfacere huic obligationi, & obligationi ratione stipendii. In tantum autem potest accipere stipendium, in quantum non tenetur applicare sacrificium. Ergo vt possit accipere, debet constare de mente testatoris quod non tenetur applicare; quia aliàs subintrat dicta declaratio, quod non possit satisfacere eadem Missa vtrique obligationi, atque adeò quod teneatur applicate sacrificium. Nam dubium propositum fuit eidem Sac. Congregationi de his, qui tenentur celebrare, non autem de bis qui tenentur officiare Ecclesiam officio Missæ. Celebrare enim propriè est offerre sacrificium, ac proinde consecutiuè trahit secum applicationem.

13 Ad oppositam sententiam respondetur, satis constare de onere. Nam eo ipso quod quis obligat sibi ministerium Sacerdotis ad celebrandam Missam, intendit quod illud sacrificium offeratur ad sui sauorem, atque adeò in ipsa petitione celebrationis imponitur obligatio applicandi sacrificium. Pro expresso enim habendum est, quod ex ipsis sequitur, *l. Cum quod*, *ff. si cert. pet. & l. Prætor ait*, *§. 1. ff. de non. oper. nunc.* vbi Glos. *v. Expressum*, & ootant Bald. *in l. 1. circa fin. C. de his*, *qui ante aper. tab. test.* Grauet. *cons. 149. num. 11.* Paris. *cons. 98. num. 107. vol. 1.* Roland. *cons. 27. num. 37. lib. 4.* Quæque ex natura rei insunt, parum refert siue exprimantur, siue non, quia subintelliguntur, *l. Aliquando 106. ff. de cond. & dem. l. Non rectè 3. de fideius.* Vndè soluta manent contraria. Nam tunc solum voluntas mentè retenta nihil operatur, quando nullo modo exprimitur, secus autem quando aliquo modo exprimitur. In præsenti autem exprimitur in eo, quod obligatur Sacerdos ad celebrandum, atque adeò ad offerendum sacrificium. Neque enim celebratur vnquam ab aliquo sine applicatione, neque hæc omitti potest sine peccato. Ergo censetur fundator voluisse sibi applicari Missam, quando onus celebrandi Capellanis iniunxit, ex quo sufficienter suam promolgauit voluntatem. Ideòque ex quo acceptarunt Capellaniam cum onere celebrandi, non ampliùs dici potest illos suam possidere libertatem, quia hanc transtulerunt in fundatorem.

14 Neque ex eo quod fundator obliget ad celebrandum in certo loco, quamuis non adsit aliqua circumstantia, quæ contrarium persuadeat, sequitur quod petatur sola præsentia, seu officiatura; sed insuper opus erit quod ex aliqua circumstantia colligi possit, quod intendatur sola officiatura. Nam licet iotentio fundatoris feratur in locum, non per hoc tamen excluditur, quin feratur in oblationem sacrificii, & ideò nisi intentio fructus sacrificii excludatur aliunde, censenda est interuenire tanquam ea, quæ regulariter interueoit, cum principalibus motiuum obligandi sibi ministerium Sacerdotis sit obtinere fructum sacrificii, & connectere oous celebrandi cum applicatione sacrificii, ac proinde certus locus destinatus pro celebratione erit motiuum secundarium. Ex quo fit quod necesse sit interueniat aliqua circumstantia ratione cuius possimus haud obscurè coniecturare, quod non intendatur applicatio sacrificii.

15 Illud autem quod dictum est de onere assistendi diuinis officiis non suffragatur. Quia in his materiis seruandæ sunt conditiones in fundatione appositæ, etiamsi Capellaniæ sint amouibiles, vt seruari mandauit S. Congregatio Concilii in vna *Romana* Capellaniarum die 4. Augusti 1654. ad *cap. 5. sess. 25. de ref.* de qua nos in consult. breuior.

16 Itaque Missa semper celebranda est ac applicanda pro Capellaniæ fundatore, quando ille se noo declarauit relinquere applicationem sacrificii in libertate celebrantis. Atq; ita tenendum censeo præsertim contra Marchin. de Sacram. *ordin. tract. 3. p. 2. cap. 22. num. 5.* Tambur. *cit. lib. 3. de Sacrif. Miss. cap. 1. §. 3. num. 22.* ac omnes, quos pro altera sententia produxi. Atque ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Mediolanen die 18. Aprilis 1654.

CON-

CONSVLTATIO CXL.

An Nuncij Sedis Apostolicæ possint Superiores Regulares compellere ad recipiendum Religiosos expulsos ab eorum Religionibus.

1 RESoluendum censeo, Prælato regulares nullo modo teneri ad recipiendum huiusmodi expulsos, neque Nuncios Apostolicos posse illos ad id compellere, sed casu quod superesset via aliqua ad cogendos dictos Prælatos ad expulsorum receptionem, id nullatenus Nuncijs competere, sed Summo Pontifici, vel S. Regularium Congregationi, aut Ordinum Protectoribus, ad quæ tribunalia, vel eorum aliquod vnum huiusmodi causa remittenda, & aduocanda erit.

2 Primò, quia prohibitus est Religiosis accessus contra suos Prælatos, nisi tantum ad Sedem Apostolicam, ad Sac. Congregationem, vel ad Ordinum Protectores. Ita concessit Carmelitis Discalceatis Clemens VIII. *const.* 110. §. 2. Idemque concessit Vrbanus pariter VIII. anno 1631. Italicæ eiusdem Ordinis Congregationi, dum approbauit Constitutionis eiusdem Congregationis quarum vna est *in* 3. *p. cap.* 35. *num.* 13. tenoris huiusmodi: *Si quis ad Superiorem quempiam externum à Congregationis correctione, præterquam ad præscriptum decreti Clementis VIII. appellauerit, quod litteris fa. me. Sixti V. Gregorij XIII. & eiusdem Clementis VIII. inter dictum est, ipso facto, &c.* Id etiam obtinuerunt à Gregorio XIII. Patres Minores, ab Alexandro IV. Cistercienses apud Hieron. Roderic. *resol.* 10. *num.* 2. & ab alijs alij.

3 Secundò, quia huiusmodi accessus, siue recursus ad alios quàm supradictos Iudices non solum est prohibitus Religiosis manentibus adhuc sub regulari, & monastica disciplina, aut apostatis, & fugitiuis, sed etiam eiectis ab Ordine. Nam Sixtus V. dum S. Regularium Congregationem erexit, vt patet ex ipsius *constit.* 74. apud Cherubinum *tom.* 2. *Bullarij*, §. 11. ipsam Congregationem specialiter designauit pro causis, & negocijs eiectorum, apostatarum, & aliorum quorumcunque Religiosorum, vt liquet ex illis verbis: *Apostatarum quoque eiectorum, & propterea extra monasteria degentium, aut vagantium causam ijdem Cardinales audiant, & cognoscant.* Et inferiùs inhibet à cognitione huiusmodi causarum alios quoscunque Iudices, vt docemur ex alijs verbis, ibi: *Sic, & non aliter per quoscunque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam dictos Cardinales, ac causarum Auditores, sublata eis aliter iudicandi, &c.*

4 Tertiò, quia hoc idem obtinuit ipsa Hispaniarum Carmelitana Congregatio à Clemente VIII. in causa cuiusdam expulsi, & eiecti ab ipso Ordine, qui dum conquereretur de sua expulsione, & aliàs esset vir, qui poterat causam suam coram Nuncio Hispaniarum proponere ob potentiam parentum, qui in illa Curia tunc degebant, nihilominus non ausus fuit accedere ad Nuncium, sed ad Sedem Apostolicam, & Protectorem Ordinis se recepit, ipsiusque causa examinata, proposita fuit Clementi VIII. ab ipsoque decisa in fauorem ipsius Religionis, & contra ipsum expulsum, vt patet ex litteris Apostolicis datis apud S. Petrum sub die 27. Iannuarij anno 1593. Pontificatus sui ptimo.

5 Quartò, quia, vt causa benè cognoscatur, constetque de eius iustificatione quantum ad dictam expulsionem ab Ordine non aliter fieri potest, quàm videndo & examinando eius acta, quæ cùm grauissima sint, non decet in alio tribunali, vel coram alio Iudice, quàm ad præscriptum decretorum, & Constitutionum Apostolicarum tractari, ex ipsisque actis apparebit, quàm ritè ac rectè fuerit expulsus.

6 Quintò, quia nouum & insolens est huiusmodi eiectorum causas inter alia quàm inter supradicta tribunalia versari, ne facilis pateat aditus expulsis, & eiectis ab Ordine vexandi Prælatos, quos odio ferè semper prosequuntur.

7 Neque fauet huiusmodi apostatis & eiectis Vrbani VIII. Constitutio pro ipsis edita die 21. Septembris 1624. dum decernit, eos recipi debere in Religionibus etiamsi iustè, & seruato iuris ordine ac definitiuè expulsi fuerint. Quia hæc Constitutio semper intelligenda est salua Religionum recta ac religiosa disciplina, ac stante modificatione ac declaratione Pontificis in illis verbis: *Dummodo tamen in expulsis huiusmodi subsit spes euidens emandationis.* Debet igitur ante omnia constare de huiusmodi euidenti spe, quod iudicio Prælatorum Ordinum relinquendum est.

8 Sextò, quia etsi in hac Vrbani VIII. Constitutione reuocata remaneant omnia priuilegia ipsi contraria quantum ad formam seruandam in expellendis Religiosis, & in recipiendis eiectis, non tamen manet reuocatus ordo seruandus iuxta præscriptum Summorum Pontificum in tractandis causis Religiosorum eiectorum. Cumque in nulla alicuius Summi Pontificis Constitutione concedatur Nuncijs Apostolicis hæc facultas, quinimmò ipsis specialiter tollatur in d. Sixti V. Constitutione, nullo modo se possunt intromittere in huiusmodi causis.

9 Quod tandem patet perspicuè, quia nequeunt admittere expulsos ad exercitium Ordinum Sacrorum, à quibus suspensi existunt iuxta Constitutionem Vrbanam, inhibentem huiusmodi dispensationes ad exercitium Ordinum faciendas com expulsis. Quod manifestè conuincit aduocationem huiusmodi causarum iuxta præscriptum Apostolicarum Constitutionum, etiamsi Nuncij essent in hoc Iudices competentes.

10 Atque ita sæpè decreuit Sac. Congregatio Episcop. & Regul. præsertim semel in vna Florentina die 30. Martij 1594. & iterùm die 15. Maij eiusdem anni in hæc verba: *Il Nuntio non si dee interporre nelle cause de' Regolari, douendosi esse conoscere da' loro Superiori per grado, non ostante qualunque facoltà.* Ac in vna Veneta die 4. Iunij 1602. & in vna S. Dominici die 26. Ianuarij 1604. De hac autem Nunciorum authoritate in Regulares agit Lezana *tom.* 5. *sum. in Mari magno Prædicat. num.* 44. & in *Mari magno Minimorum num.* 112.

CONSVLTATIO CXLI.

IN sacro Concilio Tridentino *sess.* 24. *cap.* 12. *de refor.* disponitur quod nullus ad dignitates quascunque curatas promoueatur, nisi qui saltem vigesimumquintum annum attigerit, & in Clericali ordine versatus, doctrina ad suum munus exequendum necessaria, ac morum integritate commendetur.

Et in *cap.* 21. *sess.* 25. *de Regular.* in eodem Concilio habetur, vt in prouisionibus monasteriorum qualitas singulorum nominatim exprimatur, aliterque facta prouisio subreptitia esse censeatur, nullaque subsequenti possessione etiam triennali adiuuetur.

Stante dispositione prædicta quæritur.

An commenda Monasterij Regularis conuentu carentis, ac duas Ecclesias Parochiales, quibus per duos Presbyteros ad nutum Abbatis, seu Commendatarij dicti Monasterij amouibiles deseruitur, quarumque omnes fructus Abbas, seu Commendatarius percipit, annexas habentis, Clerico 25. annorum non completorum sub expressione, quod dictum Monasterium cura carebat Apostolica auctoritate facta, ex dispositione dictorum Decretorum fuerit nulla? Et data illius nullitate, An eidem Clerico qui vigore dictæ Commendæ dictum Monasterium vltra 20. annos pacificè possedit suffragetur Regula de Triennali & decennali possessione?

1 REsolutio istorum dubiorum pendet ex eo, An scilicet Monasterium præscriptum sit Curatum necne. Quando enim beneficium aliquod etiam non curatum habet aliquam Ecclesiam Parochialem annexam, cui per Vicarios temporales, & amouibiles deseruitur, prout in hoc casu, beneficium dicitur curatum, quicquid sit quando

Parro-

Parrochiæ annexæ reguntur per Vicarios perpetuos. Text. expresſ. *in Extrauag. execrabilis*, *§. quantum de præb.* Quàm distinctionem pluries amplexa est Sacra Congregatio Concilij, vt in resolutionibus relatis à Garz. *de benef. p. 11. cap. 6. §. 2. n. 197.* Eandem firmant Gonzal. *ad reg. 8. glos. 6. n. 40. 97. & 98.* Nauar. *cons. 21. n. 2. & 6. vers. ad secundum de Cleric. non resid.* Et in simili resoluit Rota coram Seraph. *dec. 1304. per tot.* videturque etiam sic voluisse Concilium Tridentinum *sess. 25. cap. 16. de reform.* dum ait curam transferri in Vicarium perpetuum, & sic non in temporalem. Rationem differentiæ reddit Glos. in hoc ab omnibus communiter approbata *d. §. Quantum verb. Temporales.* Quia Vicarius perpetuus curam exercet nomine suo, non autem temporalis, qui exercet nomine deputantis.

5 Hoc firmato dicendum est, Commendam fuisse nullam, & d. Clerico nullas Regulas suffragari. Cum enim in Commenda non fuerit facta mentio qualitatis curæ, prout requiritur tam de Iure iuxta text. *in cap. Cum in illis de præb. in 6.* quàm ex dispositione dicti Concilij eo *cap. 21. de regul.* intrat sanè subreptio, *cap. super litteris de rescript.* & possessio etiam triennalis non suffragatur, vt in eodem Concilio *d. cap. 21.* expresſè disponitur.

6 Non obstat quod de cura, quæ venit per annexionem beneficij curati necessariò non sit facienda mentio. Quia procedit quando annexa reguntur per Vicarios perpetuos, secùs si temporales iuxta præscriptam distinctionem.

7 Nec etiam obstat quod per Commendam inducatur tacita dispensatio. Nam procederet, si fuisset facta mentio curæ super qua cadere potuisset dispensatio, aliàs intrat subreptio, cùm commenda curati requirat in commendatario, tempore quo fit, ætatem, & ordinem Presbyteratus conjunctim, *cap. Nemo deinceps de elect. in 6.* vbi Glos. *verb. Sacerdotio*, & Conc. Trid. *sess. 24. cap. 12. de reform.*

8 Nec etiam obstat possessio decennalis. Quia vltra quod dispositiones Concilij habent decretum irritans quod inficit titulum, & possessionem, Rot. *diuers. dec. 61. p. 3.* & coram Caualerio *decis. 126. n. 3.* ipsa possessio decennalis non tribuit maius ius quàm triennalis, Cassad. *dec. 8. n. 1. super regul.* Ratio autem cur Concilium fecerit mentionem triennalis, & non vlterioris possessionis potuit esse vel consideratio vsucapionis, quæ triennio perficitur, vt ponderat Sarnen. *ad d. Regul. de triennal. q. 1.* Vel vt excluderet priuilegium regulæ de triennali, quæ ad hoc, vt intret non requirit titulum validum, sed contentatur titulo colorato. Vnde, quia in hoc est maioris efficaciæ, quàm possessio decennalis, quæ in beneficialibus requirit canonicam institutionem & non habet in consideratione titulum coloratum, vt *in cap. beneficium Ecclesiasticum de regul. iur. in 6.* & ibi Glos. nec per possidentem contra decreta Concilij posset allegari illud ius speciale proueniens ex regula de triennali post exclusionem regulæ decennalis, ibi per verba *quacunque possessione, &c.* voluit etiam regulam triennalem specificè excludere, cum illa, alias tanquam ius speciale, & per consequens quoad hoc fauorabiliùs iure communi, in quo fundatur possessio decennalis, sub derogatione generica non venisset, & ex ipsa exclusione oritur. Quod etiam circumscripta dispositione dicti Concilij, quoad possessionem decennalem, sed retentis terminis iuris communis tantùm, si contra possidentem ostendatur titulus inualidus, cessat præsumptio tituli, oriens ex regula decennali, præsertim cum versemur in Monasterio exempto à visitatione Ordinarij, & nunquam hactenus visitato, vt est optima decis. Seraph. *1498. à n. 13. & seqq.* & d. Clericus ex sola possessione decennali absque auxilio fauoris regulæ triennalis, quæ possessioni decennali dat spiritum vitæ, non potest iuuari præsumptione alteriùs tituli validi, vt in puncto firmat Sarnen. supra dicta regula de triennali *q. 26. num. 15.* & colligitur *ex cap. ex insinuatione, de procur.* vbi Glos. *v. probare potuerit.*

9 Vlteriùs est considerandum, quod sicut subreptio, quàm Concilium præsumit, inducit malam fidem, quæ tollit triennalem; ita eadem subreptio, & mala fides tollit omnem aliam possessionem, & præscriptionem, quæ non datur cum mala fide ad Reg. *possessor de reg. iur. in sexto.*

CONSVLTATIO CXLII.

An pro soluendis impositionibus Cameralibus tam antiquis, quàm modernis Religionis impositis, & per Monasteria pro rata soluendis, possit fieri noua taxatio, & æqua distributio impositionum præfatarum iuxta modernos reditus, itaut tam antiqua, quàm moderna onera sint soluenda pro rata redituum nunc existentium, vel potiùs antiquæ impositiones sint soluendæ secundum antiquas taxationes?

Et an modernæ impositiones dici possint à quindecim annis citra, vel à quanto tempore?

1 QVod attinet ad primum non videtur dubitandum, quin pro soluendis Cameralibus impositionibus tam modernis, quàm antiquis noua fieri possit taxatio & distributio iuxta modernos reditus, & statum præsentem bonorum Monasteriorum, itaut sterilium cum fertilibus, fertilium cum sterilibus æqua fieri debeat compensatio, & Monasteria, quæ plus habent redituum, plus etiam soluant, & quæ minus habent, exonerentur, ad textum *in l. Omne territorium, C. de cens. & censit. lib. 11.* vbi Gloss. fin. & Io: de Plat. Quod etiam innuit textus *in l. forma, §. 1. ff. de cens. & in l. Omnes 2. C. de oper. publ.* Ac explicatius habetur *ex l. 2. C. de ann. trib. lib. 10.* traditque Bart. *in l. vni, C. de mut. lib. 10. n. 20. & in l. 4. §. Actor num. 2. de re iud.* ac fauet Bald. *in l. etiam n. 17. C. de execut. re iud.* Gall. *cons. 6. num. 6.* Bero. *cons. 150. lib. 3. n. 50. & seqq.* ac firmat, reiectis contrarijs, Thomat. *de collect. §. Retentan. 2. & 8.*

2 Impositiones enim huiusmodi seu collectæ super fructibus prædiorum inducuntur, atque adeò per æs, & libram imponi debet iuxta facultatem patrimonij, & secundum reditus ex ipsis bonis præcipi solitos. Ita Bartolus & Doctores locis allegatis. Addo Ruin. *cons. 116. num. 6. & cons. 125. n. 2. lib. 4.* Socin. iun. *cons. 51. n. 10. vol. 3.* Aym. *cons. 195. n. 1.* Sylu. *cons. 99. num. 6. & 11.*

3 Qui planè reditus cum ex varietatem temporum vel augeantur, vel minuantur, vel quia pretia rerum mutentur, vel quia fertilitas & sterilitas locorum diuersificetur, vt experientia docet, atque habetur ex *l. Pretia rerum, ff. ad l. falcid.* æquum etiam & iuri consonum est, vt augeatur, vel minuatur taxatio impositionum seu collectarum iuxta illorum augmentum, ac dimutionem, *arg. text. in d. l. Omne territorium*, vbi Ioan. de Plat. & in terminis Bald. *cons. 387. lib. 3.* quem sequuntur Natt. *cons. 935. num. 4.* Menoch. *cons. 1144. num. 89.* Crauet. *cons. 195. num. 2.* Dec. *cons. 335.* Fastol. *de æstim. p. 1. cap. 1. num. 20. & 21.* Cyriac. *contr. 156. num. 6.* & diluendo contrariorum obiectiones firmat Sylu. *d. cons. 99. per tot.* ac Thesaur. *dec. 239.* atque ita Senatum sensisse testatur *num. 7. & seq.*

4 Quippè iniquum esset, quod in oneribus non seruaretur æqualitas, & pauperum bona magis quàm diuitum aggrauarentur, ac plus æquo soluerent contra publicam vtilitatem. Id quod obseruat Crauet. *d. cons. 195. num. 9.* Sylu. *loc. cit. num. 21.* & Thesaur. *ibid. num. 6.* vnde Abb. *in cap. Quanto de cens. num. 6.* notabiliter tradit, quod vbi onus imponitur habito respectu ad reditus, diminuitur & augetur secundum facultates ipsorum redituum. In actibus enim successiuis, & futura etiam tempora respicientibus debent onera regulari secundum qualitatem temporum, vt tradit Mandel. Alban. *cons. 34. num. 16.* Roland. *cons. 1. lib. 2. num. 158. & seq. & num. 175. & cons. 13. num. 19. lib. 3.*

5 Hinc est, quod etiam in solutione collectarum habetur ratio idoneitatis cuiuscunque, & si quispiam efficiatur pauper, nec solueret, excusatur, ac tollitur ab æstimo, alij verò qui possunt soluere, suntque idonei, pro illo onera rebus imposita, subeunt, vt per Bart. *d. l. 4. §. Actor num. 8. de re iud. & in l. Simul num. 2. C. de apoch. publ. lib. 10.* Gall. *d. cons. 6. num. 6. ac 7.* Surd. *cons. 278. num. 10. & seq.* Qua de causa æstimum pluribus in locis fit de quinquennio in quinquennium ad tollenda grauamina quæ possunt oriri ex augmento & diminutione redituum, Boss. *in prax. tit. de Princip. num. 103.* Gall. *cons. 27. num. 75.* Menoch. *d. cons. 1144. n. 9.* asse-

afferens ex Alciato, hoc idem fuisse obseruatum apud Romanos.

6 Itaque iuxta modernum valorem redituum cuiusque Monasterij solui debent onera, quæcunque illa sint, siue antiqua, siue moderna, cùm non attendatur tempus impositionis, sed solutionis successiuæ ex allegatis, & Monasteria, quæ hodie reperiuntur grauata vltra debitum, possunt recurrere ad superiorem ex *l. Qui grauamen, C. de cent. lib.* 11. Bald. *conf.* 205. *lib.* 3. *n.* 3. Nam onera sunt imposita Religioni vniuersaliter, non autem cuilibet Monasterio, quo casu facienda est noua taxatio, ne dicatur, quod Monasterium pro Monasterio grauetur, vt ex Baldo, Alex. & alijs tradit Fast. *loc. cit. p.* 4. *cap.* 2. *n.* 68. *& seq.*

Nec obstat, quod impositionum antiquarum distributio ab initio iustè fuerit taxata, rectè habita consideratione fructuum & redituum, qui tum temporis ex bonis ipsis percipiebantur: & idcircò immutabilis esse debeat. Quia cùm inde ex varietate temporum, rerumque mutatione, iniusta, & iniqua reddatur, habito recursu ad Principem, mutari ac variari quoque ipsa debet. Doctores *in l. Ex facto v. Iniquum incipit fieri, ff. de vulg. & pupil. & in cap. Suggestum extr. de decim.* Crauet. *d. conf.* 95. *n.* 4. Soc. iun. *conf.* 51. *n.* 5. Ita etiam propter mutationem status, & superuenientem causam iniquitatis receditur à quacunque dispositione, vel statuti, vel priuilegiorum, vel testatoris, vt latè explicant, probantque Anchar. *conf.* 84. *n.* 3. *&* 4. Dec. *conf.* 335. *n.* 1. *& seqq.*

8 Ad secundum respondeo. Modernæ impositiones illæ dici possunt, quarum taxatio iuxta existentes bonorum reditus facta, illis etiam hodierno tempore congrua, & proportionabilis cognoscitur, quæque fuerint intra quinquennium inductæ, vel illarum reformata distributio iuri consentanea censetur. Ita docet Menoch. *eo loco n.* 90. cum Bossio *eod. tit. de Principe n.* 103. ac Lancell. Gall. *conf.* 27. *n.* 75.

CONSVLTATIO CXLIII.

Vtrùm Principes Catholici iure possint permittere in suis Regionibus negotiationem cum hæreticis?

1 DVplici ex capite, & duplici item iure Catholicis consuetudo, & conuersatio cum hæreticis prohibetur. Primùm quidem ratione excommunicationis. Deinde præcisè ratione hæresis. Vtroque enim nomine tum iure Ecclesiastico, tum iure diuino naturali consuetudo cum hæreticis censetur interdicta.

2 Iam quod spectat ad primum caput. Excommunicatio aduersus hæreticos, quicquid aliter nonnulli senserint apud Castr. *lib.* 2. *de iust. heret. punit. cap.* 18. Simanch. *in Instit. cathol. cap.* 27. Bann. 2. 2. *q.* 11. *ar.* 4. *in fin.* Azot. *tom.* 1. *lib.* 8. *Instit. moral. cap.* 10. *q.* 2. ac Suar. *de fid. disp.* 21. *sect.* 1. solo iure Ecclesiastico contra hæreticos lata est. Et primum quidem ab Alexandro III. in Concilio Lateranensi *can.* 27. & habetur *in cap. Sicut de heret.* Deinde à Lucio III. *cap. Ad abolendam.* Postea ab Innocentio item III. in Concilio generali *cap. Excommunicamus* 1. *&* 2. *de heret.* Quo fit, vt quæ de euitandis hæreticis in sacris literis, tum à Sanctis Partibus, & antiquis Concilijs dicuntur solius hæreticæ prauitatis respectu intelligenda sint. Quia tunc ante condemnationem nemo hæreticus erat excommunicatus.

3 Posita excommunicatione, de qua modo dixi, post editam Constitutionem *Ad euitanda*, cùm antea omnes hæretici ab Alexandro III. & Lucio III. siue secreto, siue publicè propter excommunicationem vitandi essent, in quæstionem vocari cœpit, num omnes hæretici publici, ac notorij vitandi essent? Nam in Concilio Basiliensi ea Constitutio sic habet *sess.* 20. *Vt omnes excommunicati tum denunciati, tum notorij, ac manifesti vitandi sint.* Quàm Constitutionem Lateranense Concilium sub Leone X. *sess.* 11. recepit. Quocirca multi existimarunt omnes excommunicatos notorios & manifestos esse necessariò vitandos. Ita Abb. *in Clem.* 2. *de sent. excom. n.* 5. Felin. *in cap. Rodulphus, de rescript. n.* 39. Nauar. *in cap.* 1. *§. laboret de pœnit. d.* 6. *num.* 10. *& in summ. cap.* 27. *num.* 34. *&* 35. Couarr. *in cap. Alma mater §.* 1. *§.* 2. *num.* 7. Medin. *de pœnit. tract.* 2. *quæst.* 22.

4 Verùm, quoniam eadem Constitutio in Concilio Constantiensi solum excipit notorium Clerici percussorem, & excommunicatos, qui denunciati sint, communior, & verior sententia asserit solos publicos percussores Clericorum, & denunciatos ex vi illius Constitutionis vitandos esse, vt benè probat Suarez *de censur. disp.* 9. *sect.* 2. *n.* 5. & eam sententiam sequuntur Antonin. 3. *p. tit.* 25. *cap.* 3. *& in tract. de censur. cap.* 83. *& in tract. de excomm. cap.* 79. *n.* 16. habeturque *tom.* 14. *tract.* Caietan. *in sum. v. Absolutionis impedimenta, & v. Excommunicatio minor.* Adrian. *in* 4. *de Euchariſt. q. penul. de confess. dub.* 9. *& de clauib. q.* 3. Maior *in* 4. *d.* 18. *q.* 3. Angel. *v. Excommunicatio* 8. *n.* 3. Rosell. *excommunicatio* 6. *n.* 44. Syluester *excommunicatio* 5. *q.* 3. Victor. *in sum. de excom. n.* 10. Sot. *in* 4. *d.* 22. *q.* 1. *ar.* 4. Ledesm. *in* 4. *q.* 23. *ar.* 1. Tabien. *v. Interdictum* 3. *q.* 9. Armil. *v. Excommunicatio num.* 50. & Azor. *vbi supra cap.* 13. *q.* 7. ac Sanch. *tom.* 1. *in Decal. cap.* 9. *n.* 3. Quæ sententia vsu communi recepta est, quæque admissa dicendum est.

5 Hæreticos, quantumuis notorios, ac manifestos non esse ex hoc capite necessariò vitandos, vt insinuat Nauar. *d. cap.* 27. *in man. n.* 35. *& cons.* 1. *de Constit. q.* 24. *n.* 60. vbi excusat Gallos & Germanos, qui cum manifestis Lutheranis, & Caluinistis liberè versantur. Eodemque modo loquitur Azor. loco allegato *cap.* 11. *q.* 1. *§. Secunda opinio*, additque licere cum ijs inire commercia in Anglia, Gallia, Germania, & Polonia, quia licet sint publicè hæretici, ac proinde notoriè excommunicati, non sunt tamen expressè & nominatim denunciati, neque notorij Clericorum percussores. In eadem sententia fortissimè insistit Sanchez *ibidem n.* 5. *&* 6. ac Suarez *de fide d. disp.* 27. *sect.* 2. *n.* 4. malè reclamantibus nonnullis apud ipsos, quibus etiam subscribit Sayr. *de censur. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 32. Neque vt arbitror, hac de re potest esse maior dubitatio. Quæcunque enim ex sacris literis afferri possunt iuxta eam Constitutionem, & Concilij Constantiensis definitionem explicanda sunt. Nec obest, vt loco citato monet Suarez, approbatio Concilij Lateranensis, quæ apertè sequitur Constitutionem Concilij Basiliensis. Quia illa approbatio fuit tantum pro Regno Galliæ, cum quo ibi statuuntur concordata, quæ non pertinent ad vniuersam Ecclesiam.

6 Quæ cùm ita sint, si solius excommunicationis habenda esset ratio, proposita quæstio ad exitum deducta esset. Nam citra vllam dubitationem affirmatiuè respondendum esset, licere catholicis Principibus admittere hæreticos ad negotiationes. Verùm quoniam ipsa hæresis adeò detestabilis est, meritò vtroque iure, hoc est Ecclesiastico, & diuino naturali prohibentur catholici cum hæreticis consuetudinem habere.

7 Et vt incipiam à iure Ecclesiastico Alexander III. in Concilio Lateranensi *can.* 27. qui proximè Lucium antecessit, definit in hanc sententiam: *sub anathemate prohibemus, ne quis eos*, idest hæreticos, *in domo, vel in terra sua tenere, vel fouere, aut negotiationem cum eis exercere præsumat.* Quod ad omnes hæreticos pertinere monet eo loco Panor. *verſ. Sed quæro.* Iure autem optimo id Pontifex prohibuit. Quia etiam iure naturali tribus de causis consuetudo cum hæreticis damnanda est. Primò propter scandalum. Secundò propter participationem erroris. Tertiò, ac postremò propter periculum subuersionis. Quanquam autem videri posset Alexander *in cap. Sicut ait* præceptum suum referre ad excommunicationem, quàm ibidem contra hæreticos tulerat, multò tamen probabiliùs est solius hæresis habere rationem. Nam si propter excommunicationem tantùm iussisset hæreticos vitari, nihil erat opus præcipere sub anathemate. Quia ex iure constat, eum qui cum excommunicato versatur incidere in excommunicationem minorem. Olim enim vt ex superioribus liquet, hoc est ante Concilium Constantiense hæretici omnes vitandi erant. Quo modo etiam loquitur Innocentius III. *in cap. Excommunicamus* 1. *§. Credentes*, & Alexander IV. qui etiam fuit ante Concilium Constantiense, *in cap. Quicunque de heret. in* 6. qui excommunicant eos, qui hæreticos, credentes, receptatores, & defensores, vel fautores eorum Ecclesiasticæ sepulturæ tradiderint. Accedit, quod in iure ciuili, nulla habita ratione excommunicationis Arcadius, Honorius, & Theodosius *l. Manichæos, C. de heret.* consuetudinem cum hæreticis prohibent.

Verùm

8 Verùm in Germania, Polonia Flandria, Gallia, cæterisque Prouincijs infectis, in quibus hæresis palàm grassatur, & hæretici impunè tolerantur non solum excusantur fideles, qui passim cum hæreticis negotiantur, quia non coguntur, eos vt excommunicatos vitare, cum non sint denunciati, sed etiam quia hæreticorum multitudo, & rerum necessitas facit, vt ea lege, quæ habetur *in d. cap. Sicut, & in d. l. Manichaeos*, censeantur soluti. Neque enim fieri posset, vt in illis Prouincijs, & Regnis, in quibus tanta est hæreticorum multitudo absque ingenti perturbatione catholici omnes ab hæreticorum consuetudine abstinerent. Quod non facilè admittendum videtur in alijs Regionibus, in quibus hæretici non tolerantur. Atque idcircò non video, quanam ratione excusari possim quidam Principes catholici, qui in suis Regnis ac Prouincijs passim permittunt negotiationes hæreticorum mercatorum. Quare Palud. *in 4. d. 13. q. 3. concl. 7. n. 13.* & Sylu. *v. haeresis 1. q. 7.* authoritate Archidiaconi hos aiunt esse receptatores hæreticorum, atq; adeò subijci censuræ iure latæ in Concilio Lateranensi decreto *de haeret. cap. Excommunicamus §. Credentes de haeret. cap. Nouerit de sent. excomm.* & in Bulla Cœnæ Dominicæ quotannis à Summo Ecclesiæ capite promulgatæ. Quod etiam non obscurè insinuat Corrad. Brun. *de haeret. lib. 1. cap. 4. n. 34.* Quamobrem vt ait Simanch. *instit. cathol. tit. 11. n. 11.* non licet in contractibus communicare cum hæreticis, *l. Manichaeos, C. de haeretic. & l. 8. 30. 39. 49. 50. C. Theodos. de his, qui super Religione contendunt.* Idemque *tit. 15. n. 5.* ex sententia Archidiaconi *in cap. Quicunque de haeret. lib. 6.* Turrecrem. *2. p. de Eccles. lib. 4. cap. 21.* Alphons. à Castr. *lib. 1. de iust. haeret. pun. cap. 17.* Corrad. Brun. *loco cit.* Zanchin. *de haeret. cap. 3.* colligit hos contrahere suspicionem hæresis, quàm sententiam sequitur Menoch. *lib. 5. praesumpt. 6. num. 17.*

9 Et sanè textus perspicui sunt extra omnem controuersiam positi. Solum aliqua disceptatio esse potest, vtrum vt illa pœna quisquam feriatur, fautor aut defensor hæretici tanquàm hæretici esse debeat, an verò sufficiat ipsi personæ hæretici, ciuili licet nomine, siue societatis, siue amicitiæ, siue consanguinitatis &c. fauorem, defensionemue præstitisse. Vbi communis Doctorum sensus est, quicquid tandem aliqui secùs dixerint, istud postremum ad subeundam canonum pœnam non esse satis, sed hæretico tanquam hæretico defensionem, fauoremue præstitum esse oportere. Nec enim vllo modo verisimile est solum humanitatis, aut amicitiæ cultum tam graui pœna esse perstrictum.

10 Verumtamen obseruandum est, duplici adhuc modo hæreticis tanquam hæreticis fauorem, aut defensionem impendi posse. Vnus est vt nihil aliud intentione spectet is, qui defendit, aut fauet, quàm vt ipsi hæreticæ prauitati hæreticum amplectendo faueatur, error protegatur, secta propagetur. Quod sanè difficulter fieri potest, nisi ab eo qui animo iam infectus catholicam fidem nauseat, & cui ipsa per se hæresis placet. Alter est, vt aliqua temporali consideratione defensio hæretico, fauorque conferatur, sic tamen, vt hoc in apertum, & efficax hæreseos ipsius redundet patrocinium. Modus iste fauendi, tuendique multò minus odij in fidem catholicam, & auersionis à veritate continet; sed sæpè multò efficacius in ipsius hæresis adiutorium profectumque cedit. Quapropter vt aliquis verè, propriè, & efficaciter fautor hæresis, ac defensor fit, nullo pacto necessarium est, vt directè hæresi fautum velit. Sufficit, vt ipse rationibus, commodisque humanis ductus, ipsos homines ita fauendo tueatur, vi videat non casu, non fortuna, sed ex ipso tuendi modo in illis circumstantijs perniciem catholicæ fidei, & hæresis incrementa, stabilitatemque secutura, hoc est, sufficit, vt fauor quoquomodo conferatur in causa, seu materia hæreseos, etsi non propter hæresim.

11 Ampliùs profectò postulare hominum videtur moralia principia non satis ponderantium, vel penetrantium. Inspice peccata morum, videbis vbique quemadmodum duplex voluntarium, directum & indirectum, ita duplicia inde peccata proficisci. Quædam ipsam quodammodo malitiam specificam intuentur, quàm directa voluntate homines appetunt, vt qui in homicidio, & gula, cæterisque criminibus, ipsam peccati speciem intuendo præuaricantur. Alia spectant aliud, cuius amore malum adiunctum volunt prætermittere. Sic ille qui sclopo nihil aliud, nisi volucrem in conferta hominibus via petit, cædis est indirectè, & interpretatiuè, vt loquitur schola, reus. Quia interpretatiua, indirectaque voluntate crimen dumtaxat voluit. Mores hominum in comedendo, loquendo, ludendo, nocendo, infinitis exemplis huiusmodi culparum interpretatione, indirectèque volitarum pleni sunt. Idem prorsus in præsenti casu vsu venit. Directè defendit, ac fauet qui ipsi hæresi consultum cupit, vel hæreticis propter hæresim. Indirectè, atque interpretatiuè qui homines fauendo, tuendoque ita subleuat, vt efficaciter in hæresis fauorem atque defensionem, aut propagationem, aut stabilitatem, aut catholicæ fidei noxam fauor iste conuertatur. Quod non paucis quoq; Scholasticis Doctoribus Vgolino, Sayro, ratione ita poscente, placet: Mihi verò vnos magni viri locus, sed palmaris, & in hac rem planè illustris pro omnibus erit. Sic enim Toletus *lib. 1. Instruct. Sacerd. cap. 19. n. 8.* inquit: *Vno modo*, intelligi potest doctrina Caietani, & Nauarri, *vt fauor, receptatio, aut defensio haereticis fiant propter haeresim, seu in fauorem haeresis. Altero modo vt fiant in causa haeresis, licet non fiant propter haeresim. Primò modo non est intelligendus Caietanus. Est enim opinio falsa. Non enim tantum qui sic receptant, fauent, aut defendunt excommunicati sunt. Nam l. 2. ff. de recept. puniendus est vt receptatore, consanguineus & affinis, qui receptat latronem occultando, & clarum est, quod illi non recipiunt, quia fur est, vel in furti fauorem, sed quia consanguineus. Tamen quia illa receptatio est in furti occultationem, censetur receptator. Sic etiam erit de receptatore haeretici, defensore, vel fautore. Modo tamen secundò verissima est opinio, vt defensio, fauor, receptatio fiat in causa haeresis, licet non propter haeresim fiant, sed quia amici, aut consanguinei sunt, aut similibus, alijs finibus, vel motiuis.*

12 Idipsum eo magis liquidum euadit, si consideremus iam pridem Bullam Cœnæ Domini omnes qui ad hæreticos, vel hostes fidei deferunt equos, arma, ferrum &c. quibus catholicos oppugnant, qui eos de rebus statum Reipublicæ concernentibus in damnum catholicæ Religionis certiores faciunt, qui illis ad id auxilium, & consilium præstant quomodolibet non directa tantum nocendi intentione, sed vel in rem dumtaxat suam, lucrumque proprium, si modo Respublica capere possit detrimentum, excommunicare. Ad quem modum & legibus Imperatorijs *l. 2. 4. 6. C. de commercijs*, vetitum fuit aurum, similesue merces etiam pacis tempore ad Persas mittere, quominus ab earum rerum cupiditate ad noxia Imperio consilia animarentur, tametsi priuati mercatores non de Republica, sed de lucro suo soliciti essent. Sed auertenda est occasio rerum noxiarum ob quam nec arma quidem priuato per easdem leges *nouel. 85. de armis*, licuit habere, vendere, aut fabricare, vt & Philistini *1. Reg. cap. 13.* cauent, ne Hebræi gladios, aut lanceas fabricent.

13 Atque hinc diluitur obiectio illa, quæ vult si quid ex huiusmodi commercio aduersus Religionem committatur esse id extra suam intentionem, ac contingere per accidens. Nam quamuis mente, cogitationeue segregari possint ea, quæ principaliter aguntur ab ijs, quæ cohærent; nihilominus actiones humanas iudicandas esse, vt fiunt vnà cum ijs, quæ perpetuò comitantur, aut plerumque, aut raro. Ex ijs quæ raro contingunt actioni malitiam non imprimi, sed per accidens ea aduenire censeri, & casui imputari. Quæ autem semper, aut plerumque connexa sunt, actiones probas, aut improbas facere. Mens ista vnanimis Theologorum est, inter quos Theologiæ Solstitium, nempè D. Thomas chorum ducit *q. 1. de malo ar. 3. ad 15. & 1. 2. q. 73. ar. 8.* & accuratius *1. 2. q. 20. ar. 5.* Porrò quàm frequens sit hoc periculum, & quàm nocens hæc contagio testantur non solum antiqui Iudæi, qui olim plurimi à Gentibus peruersi sunt, sed etiam huius temporis Christiani, qui non pauci in Germania, aliisque Prouinciis ex consuetudine cum hæreticis à catholica fide desciuerunt.

14 Neque obest quod obiicitur de Iudæis, qui in Vrbe Roma, aliisque Regnis, & Vrbibus permittuntur. Primùm, quia Iudæi non ita facilè in suum errorem pertrahunt fideles, cùm in hæreticis contra accidere quotidiano experimento compertum sit. Deinde apparet iure Ecclesiastico Iudæorum conuictum cum fidelibus esse permissum, vt constat toto titulo de Iudæis, & Saracenis, cùm contra negotiatio cum hæreticis *d. cap. Sicut aut de haeret. & d. l. Manichaeos,*

chaos, *C. de haret.* apertè prohibeatur. Neque metuenda sunt à Iudæis scandala, cùm ipsi sint fidelibus exosi, & ab omnibus contemptui habeantur, quod non accidit in hæreticis, qui partim sese blandè insinuant in amicitias fidelium, à quibus non aliter ac fideles benignè excipiuntur, & tractantur, partim suis motibus sese amabiles præbent. Quare D. Ambrosius *de fid. lib. 3. cap. 3.* disertè *hæreticos*, ait, *esse detestabiliores* ipsis Iudæis, qui *carnem Christi crucifixerunt*. Magnus autem Athanasius eos nec Ethnicorum nomine qui certam & constantem religionem habuere, dignatur, *tantum* inquit *in epist. ad solit. vit. agen. abest vt eos christianos appellare velim*. Et veteres Christiani Imperatores de Paganis, Iudæis, & hæreticis eodem prorsus modo loquuntur, nisi quod hæreticos suis legibus magis quàm Iudæos, & paganos infames, & intestabiles esse decernunt, & grauioribus supplicijs castigant. Hæreticos siquidem Iudæis, & Paganis impuriores semper existimarunt, idque magna & euidenti ratione permoti, quàm eleganter perstringit Tertullianus *de patient.* cùm hoc *inter Ethnicos, & hæreticos distare* tradit, *quod Ethnici non credendo credunt, at hæretici credendo non credunt*. Quibus verbis significat Ethnicos etsi verè non credant, quia fide Christiana sunt destituti, aliquid tamen credere, quia ea credunt quæ humana natura lomine rationis à Deo illustrata de Deo credenda esse colligit; hæreticos autem qui se credentes, & fideles Christianos simulant, cùm ea non credant quæ Christus, & Spititus Sanctus credere præcipit, nihil omninò credere, sed ita prorsus fide vacuos esse, vt ipsis Ethnicis aliquid credentibus euadant infideliores. Id quod D. Chrysostomus, & D. Augustinus, ne plures commemorem, & manifestò asserunt, & solida ratione confirmant. E quibus sic ille in *Matth. cap. 12. homil. 13.* Spiritus immundus eijcitur è Gentilibus *cum fiunt christiani, sed redit cum ex christianis fiunt hæretici, & tunc nouissima eorum peiora sunt prioribus. Nam hæreticos Gentilibus esse peiores nemo dubitat; Gentiles enim per ignorantiam Deum blasphemant, hæretici autem scientes laniant veritatem*. Alter autem, intolerabile, inquit *lib. 21. cap. 25. de Ciuit. Dei, & epist. 162. est, & à sana fide deuium, hæreticorum, qui à Catholica Ecclesia exeunt meliorem esse causam, quàm Paganorum, qui nunquam fuerunt catholici, cùm peior vtique sit desertor fidei, & ex desertore oppugnator eius effectus, quàm ille qui non deseruit quod nunquam tenuit*. Quod alibi horum vterque tum etiam D. Cyprianus *de vnit. Eccles.* conuincit ex proportione diuinę iustitię longè atrociore pœna hęreticos, quàm ipsos nequissimos idolorum & bestiarum cultores plectentes, quorum ij gladio cęsi sunt, illi hiante terra absorpti viui, pręcipitati sunt in inferos.

15 Quantò ergo nequior est qui ex destinata malitia veritatem impugnat, quàm qui ex ignoratione. Quantò intestinus in Ciuitate proditor & perduellis externo, & legitimo eius hoste est perniciosior. Quantò horribilius est hominem viuum anima, & corpore deturbari ad inferos, quàm gladio vsitato sontium supplicio, tanto hęretici, quàm Pagani, ac Iudęi nomen Christiani omnibus debet esse odiosius. Atque ex his excellentissimis Ecclesiæ Doctoribus mirum videtur siquis Christianus aliam vnquam opinionem concipiat. Id D. Augustinus ita verum esse statuit, vt *intolerabile* putet, eumque non obscurè hęreticum, & vix sanę mentis compotem dicat, qui non peius de hęretico, quàm de Pagano, aut Iudęo existimet. Quod siquis vtriusque causas efficientes, & effectus ponderare voluerit, multa sine dubio comperientur cur Iudaismum, aut Paganismum hęresi anteponat. Hęresis enim plerumque ex turpioribus causis oritur, ex malitia, odio, cupiditate vindictę, libidine, cùm Paganismus, aut Iudaismus ex naturali quadam cęcitate, & Iniustitia innascatur. Et heresis multò magis, quàm Ethnicismus, & Iudaismus virtutes in hominibus morales extinguit, multò magis Respublicas deformat, multò magis seditiones concitat, multò magis fratres à fratribus, & amicos charissimos inuicem à sese capitali maleuolentia distrahit, atque in mutuam perniciem armat multò denique pertinaciùs Christianam fidem inuadit, ac dissipat, & vbi semel inhęserit, cancer est, Ethnicorum morbo incurabilior, vt valdè sit in fide Christianorum stabilis, & optimis rationibus fundata illa Theologorum conclusio infidelitatem hęreticorum, Infidelitate Iudęorum, & Gentilium peccato esse coram Deo grauius, & atrocioribus in inferno supplicijs vindicandam, vt videre est apud D. Thom. 2. 2. *quæst. 10. art. 6.*

16 Exempla porrò Catholicorum Principum quatenus agunt de Prouincijs, & Regnis in quibus hęretici permittuntur, non video, vt modo dixi, quomodo excusari queant, nisi fortè id fecerint, aut faciant Apostolica authoritate, aut permissione, & conniuentia suffulti, non autem Doctorum opinione nixi, qui Canonem illum Concilij Lateranensis, & Alexandri III. vel abijsse in desuetudinem, vel ratione solius excommunicationis intelligendum esse nogantur. Atque hęc quidem persistendo in iure Canonico dicenda videntur.

17 Quod si loquamur de iure diuino naturali, certum est primo, nunquam licere ita cum hęreticis versari, vt eorum errores, aut superstitiones approbentur, vel etiam exerceantur. Quod adeò certum est, vt nulla egeat probatione. Qui enim errores hęreticorum admittit, aut tuetur, & fouet, hęreticus censetur, & ijsdem pœnis obnoxius degit, *cap. Quicunque de hæret. in 6. Bulla Cœnæ*, & alia iura.

18 Eademque ratione si consuetudo cum hæreticis scandalum pariat, ius naturę & recta ratio docet, eam nullo pacto permittendam esse. Quia vt rectè docet D. Gregorius, in quantum sine peccato possumus, vitare aliorum scandalum debemus. Et Christus Dominus in Euangelio, & D. Paulus in suis Epistolis sępè docent omni studio, conatuque vitanda esse scandala. Quicquid enim in illis spectes, siue Christi contumeliam, siue odium veritatis, siue contentiosissimam animi peruicaciam aduersus Summum Pontificem, siue Catholicorum periculum, & contagium, siue denique impietatis magnitudinem iuxta theologię principia, Patrum effata, Ecclesięque cautionem, atque solicitudinem & Scripturarum oracula in omnibus sunt omnino euitandi. Vnde fit, vt primitiua Ecclesia nec *Aue* quidem eis dictum voluerit. Et vt scribit S. Irenæus *lib. 3. cap. 3.* Ioannes Apostolus cum Ephesi ad balneum profectus esset, & intus deprehendisset esse Cerinthum hęreticum, illotus recessit, ne cum veritatis hoste lauaretur, & ipsum balneum corrueret. Quod etiam testantur Eusebius *lib. 4. hist. cap. 22.* Theodoretus *lib. 2. de hæret. fabul.* Nicephorus *lib. 4. cap. 22.* Hieronymus *aduers. Luciferian.* Epiphanius *hær. 30.* nisi quod pro Cerintho Ebionem hereticum nominat. Polycarpus autem, vt ibidem scribit Irenæus, Marcioni occurrenti sibi, quęrentique, vtrùm se cognosceret, respondisse fertur: *Cognosco te primogenitum Satanæ*, & subdit Irenęus tantum Apostoli, & horum discipuli habuerunt timorem, ne verbo tenus communicarent alicui eorum, qui adulterauerant veritatem. Beatus autem Antonius, vt scribit S. Athanasius in eius vita, Arrianos, omnesque hęreticos maximè vitandos docebat. Quin etiam de illo affirmat nunquam illum amicabilia verba cum hęreticis protulisse. Asserebat enim talium amicitias, atq; sermones, perditionem esse animæ. Sic etiam Arrianos detestabatur, vt omnibus diceret, ne iuxta eos quidem esse accedendum, & quosdam fugauit de monte, cum diceret eorum sermones multò esse serpentibus deteriores. Beatus item Gregorius scribit *lib. 3. dial. cap. 3.* Herminigildum mori maluisse, quàm Eucharistiam die Paschatis ab Arrianis accipere. Origenes autem, vt tradit Eusebius *lib. 6. hist. cap. 3.* nunquàm adduci potuit, vt vnà cum Paulo Dominę suæ adoptiuo filio hęretica labe infecto preces funderet. Quippè qui ab ineunte ætate, & Ecclesię canonem quàm accuratissimè obseruasset, & hęreticorum doctrinas semper detestatus esset. Eusebius verò Vercellensis necessitate compulsus ne cibum quidem ab Arrianis sumere voluit, vt memorat Baron. *to. 3.* qui *to. 6. & 7.* alia persimilia exempla profert. Illud autem non est prętereundum quod *lib. 1. memorab.* scribit Baptista Fulgos. *Martyres*, inquit, *Caius, & Alexander cum capite damnati ad supplicium vnà cum Martionistis ducerentur, ingentis muneris loco à carnificibus petierunt, vt separatim à Marcionistis occiderentur, ne ipsorum sanguis cum eorum sanguine misceretur, qui minus rectè de fide catholica sentirent.*

19 Siquidem non solum ratione scandali, sed etiam propter periculum subuersionis grauissimis verbis Scriptura sacra consuetudinem cum hęreticis apertè videtur prohibere.

Huc enim spectat quod ait Paulus *ad Corinth. ep. 1. cap. 15. & ep. 2. ad Timoth. cap. 1. & ad Titum cap. 3. Hæreticum*, ait, *hominem post vnam & secundam correptionem deuita, sciens quia subuersus est*. Ioannes verò *ep. 2. Si quis*, ait, *venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec Aue ei dixeritis. Qui enim dicit illi Aue, communicat operibus eius malignis*. Lege epistolam Iudæ *n. 7.* non iam verba, sed spicula. Item *n. 10. ac 11. 12. & 13.* Rursus *n. 16. & 19. & 2. Petri 2. n. 1. & 2. ac 10. & seqq.*

20 Eodem spectant plurima Sanctorum Patrum verba, quibus consuetudinem cum hæreticis detestantur. De his enim loquitur Origenes *lib. 7. in Iob*: Isti sunt verè ianuæ mortis, & viæ inferni. Isti sunt qui à veritate plurimos auertunt, & à fide innumeros aberrare faciunt. Isti sunt ministri maligni diaboli, atque nunci ij veritate carentes. Isti sunt cœci, duces cœcorum. Isti sunt nubes sine aqua, & nebula à tempestate fugata, quibus caligo vel nebula interiorum tenebrarum dignè seruatur, & custoditur. Istos ergo fugiamus ò viri. Istos latè deuitemus, ò amici. Istos odio habeamus, & infidelitatem atque errorem, qui in eis est, velut flammam ignis declinemus pro eo, ne cum illis flammæ inextinguibili in die furoris, atque teuelationis iusti iudicij Dei mancipemur. His consentanea sunt quæ scribit Chrysostomus *hom. 2. in Genes. & homil. 24. in Matth.* ac denique *homil. 10.* ex varijs in Matth. locis. Basilius autem *homil. 5. in exam.* hæreticos, ait, sese fidelium cœtui immiscere, vt erroris sui noxam clanculum in simpliciores transfundant, & *epist. 85.* Communionem cum hæreticis perniciosè initam hoc habere ait, vt pacis prætextu susceptores hostiliter lædat. Gregorius Nazianzen. *orat. 25.* hæreticorum communionem tanquam virus serpentis fugiendam docet, quod illa non corpus, sed intimos animi sinus inficiat. Cyprianus *ep. 57.* inquit, nulla cum talibus commercia, nulla conuiuia, nulla colloquia misceantur, simusque ab illis tam separati, quàm sunt illi ab Ecclesia profugi. Idem ferè habet Leo Pontifex *ser. 18. de Pass. Dom.* Hæc atque his similia non pauca apertè ostendunt non solùm propter scandalum, sed etiam propter periculum conuersationem cum hæreticis prohiberi. Ita enim loquitur Augustinus *ep. 162.* hæreticum quemlibet odiosa superbia tumidum, & peruicacia malæ contentionis insanum, vitandum moneamus, ne paruulos, & infirmos fallat, cui concinit Ambrosius *lib. 6. in Luc. cap. 9.*

21 Hunc spiritum asperum in hæreticos hausere Patres ex Scripturis. Itaque nihilo in illos sunt leniores, vt liquebit ex subiecto specimine titulorum quibus hæretici afficiuntur à varijs Patribus. Vaniloqui, & mentis seductores non christiani, sed Christum mercantes, in fraudem circumferentes nomen Christi, & cauponantes verbum Euangelij, & erroris venenum blando alloquio implicantes, tanquam mulso cicutam temperantes S. Ignat. *ep. ad Trallianos*. Diaboli propagines. *Ibid.* Manifestati velut à terra fungi, S. Iren. *lib. 1. cap. 33.* Organa Satanæ. Idem *lib 5. cap. 26.* Blasphemi, & impudentes sophistæ, *Ibid. cap. 20.* Diaboli instrumenta, Clem. Rom. *6. constit. cap. 10.* Progenies Satanæ, & ingratæ creaturæ, S. Basil. *ep. 141.* Diaboli, Epiphan. *hæres. 69.* Instauratores Paganismi, & Idolatriæ, Nissen. *orat. de S. Basil.* Pestes & lues fidei, Cyprian. *de vnit. Eccles.* August. *ep. 56.* Vincent. Lirin. *in common.* Fures, & latrones, Nazianzen. *orat. 28.* Sancti momentanei, & Theologi vnius diei, Idem *orat. 33.* Mendacij exercitus, fraudis propugnatores, dæmonum expeditio, immundorum spirituum legiones, furiarum exercitus, Idem *orat. 48.* Leprosi, S. Ephrem. *de virt. cap. 8.* Prosper. *p. 2. de promiss. cap. 6.* Beda *in cap. 13. Leuit.* Mali caupones, Hieron. *lib. 1. in Isai.* Isidor. Pelus. *lib. 1. ep. 169.* Athanas. *serm. contra omnes hæres.* Ligna infructuosa, & saltus absque vtilitate pomorum, Hieron. *in cap. 10. Eccles.* Clibani impietatis, Idem *Os. 7.* Filij pestilentiæ, tenebrarum fontes, gurgites omnium malorum, templa omnium dæmoniorum, Lucif. Calar. *lib. 1. pro S. Athan.* Hæc pauca de multis. At in hæreticis asperè tractandis insignes fuere S. Hieronymus, S. Epiphanius, Petrus Sebastenus, SS. Basilij ac Nysseni germanus, S. Hilarius & Lucifer Calaritanus, quem S. Hieronymus *in catal.* & S. Athanasius à constantia, & generositate christiana valdè celebrant. In horum libris omnes apices tela & spicula sunt, procellæ maledictionum, diræ fulminum, ita sanè, vt cum Augustino *in Enchir. cap. 74.* dicere libeat: *Ad tam magna tonitrua qui non expergiscitur, non dormit, sed mortuus est*.

22 Hanc autem solicitam Ecclesiæ cautionem, ac detestationem infra magis, quàm supra verum fuisse horribiles illæ strages animarum, Ecclesiæque vastitates, quas nostro sæculo, prætcritisque omnibus intulerunt omni argumentorum luce clariùs probant. Compertum enim est experimento, hæreticorum consuetudinem plurimùm obesse Catholicis. Quo nomine vix possunt excusari Principes, qui in Regiones catholicas, in quibus hæretici non permittuntur, ad exercenda mercimonia hæreticos admittunt, cum procul dubio certum ac præsens periculum videatur. In his autem Prouincijs, & Regnis, vbi passim hæretici cum Catholicis versantur, ratione necessitatis, id faciliùs admitti potest, vt ait Simanchas *in Cathol. instit. tit. 11. n. 10.* Necessitatis enim, vt dixit quidam, amatissimæ sunt leges, & truculenta imperia. Sic olim cum hæreticorum factiones studio Principum maximè vigerent cum hæreticis viuere cogebantur catholici. Et quidem hac ratione Molan. *lib. 1. de fid. hæret. seruand. cap. 20. & 21.* Machabæorum cum Romanis fœdera defendit, & *cap. 23.* ad casum necessitaris restringens, ac Becanus *in Analog. vet. & nou. testam. cap. 17. q. 6.* & Zipæus *in Iud. lib. 4. cap. 11. n. 2.* in eam sententiam iuerunt, dummodò absit scandalum, & periculum Ecclesiæ, in eumque sensum interpretati sunt *Clement. 1. §. Porrò de vsuris*. atque excusantur Antuerpienses, aliique quod finitimarum Prouinciarum hæreticos admittant. Nec aliam fuisse arbitror Arnaldi Ossati Cardinalis, res Gallicas apud Pontificem prudentissimè procurantis, sententiam. Scilicet non referre cuius sint Religionis fœderati, cùm pro Regni, siue Reipublicæ statu, non pro Religione conuenerint. Quin potiùs fiunt Regno, siue Republica, Religionis suæ quisque causam incolumem præstet. Qui aliter sentitet, huius iudicium esse in politicis nullum, in Religione verò superstitiosum.

23 Non video tamen eandem necessitatem admittendi Anglos, cæterosque qui Oceano intercisco, ac longo terrarum spatio distinguuntur. Vtrùm autem quæ speratur vtilitas, & quæ vitanda creduntur incommoda tanti sint, vt præsentenda videantur periculo, quod suapte natura ex hæreticorum negotiatione imminet, statuere possunt ij, qui Catholicorum emporia norunt, eorumque inibi versantium constantiam, & in fide firmitatem perspectam habent, atque notam. Vtrumque autem permittendum videtur bonorum virorum iudicio, qui præsentes adsunt, & sincerè iudicium ferre possunt. Illud pro certo affirmare non dubitarim, scandalo, & subuersionis periculo occurrendum esse; quod vtrum commodè fieri possit, mihi certè non liquet. Illud autem ex superioribus apertè colligitur, nisi necessitas vrgeat, vel magna vtilitas speretur, non esse hæreticos admittendos ad negotiationem. Neque eandem videri rationem in Regionibus fœderatis, quæ ob vicinitatem, ac morum, linguæque consensionem vix excludi possunt absque damno videntur, cum res humanæ ita constitutæ sint, vt finitimæ regiones mutuo auxilio penè necessario indigeant, siue ad extrahenda quæ supersunt, siue ad importanda necessaria.

24 Ex quibus omnibus perspicuum fit, Principes, quibus modo salus, & honos est cordi omni cura, studioque debere Religionem catholicam sartam & tectam seruare, quin etiam curare, vt subditi eam exactissimè seruent, & amplectantur. Est enim certissimum augurium interitus, & subuersionis Reipublicæ cum paulatim ex eiusmodi commercijs sectæ introducantur. Quare hæc ipsa necessitudo, de qua agitur, Reipublicæ noxia & periculosa est, non modo quoad salutem animarum, sed etiam quoad pacem, & tranquillitatem politicam, quæ sine vnitate fidei conseruari nequit. Vbi enim est publica animorum dissensio, quàm introducunt hæretici, ibi pax publica esse non potest. Vix firma esse possunt pacis iura inter quos est fidei bellum, ait Ambrosius *3. offic.* Hoc testatur ipsa veritas, cui extant exempla apud Becanum *de fide cap. 15. num. 6.* Legito Iustum Lipsium *in lib. contra Dialogistam de vna Relig.* & Ioannem Salesteriensem, Episcopum Carnotensem *lib. 6. Policrat.* Interim cogita quomodo seruabit secundam fidem in contractibus, qui primam Deo, eiusque Ecclesiæ Catholicæ irritam fecit? Itaque, vt verbo quæstioni respondeamus id præ-

id præcisè Principibus non licet propter periculum subuersionis, propter scandalum, propter ipsorum hæreticorum improbitatem.

CONSVLTATIO CXLIV.

An inferior Episcopo habens iurisdictionem ordinariam procedere possit aduersus eos, qui Ecclesiarum suæ ditionis immunitatem violare non verentur?

NEgatiuè respondendum videtur. Verba enim Constitutionis Gregorij XIV. in §. Volumus apertè determinant, quod in casibus, in quibus Curia sæcularis prætendit confugientem ad Ecclesiam non gaudere immunitate, non possit illum extrahere sine expressa licentia Episcopi, vel eius Officialis, & cum interuentu personæ Ecclesiasticæ ab eo authoritatem habentis, ad quos solos, & non alios Episcopis inferiores, etiamsi aliàs essent Ordinarij, vel nullius diœcesis, spectet facultas dandi eiusmodi licentiam. Hæc verba sunt perspicua, quod scilicet nullus inferior Episcopo, quamuis habeat iurisdictionem ordinariam, & distinctam nullius diœcesis habeat hanc iurisdictionem, ponderando illa verba *ad quos solos, & non alios*, quæ sunt præcisa, & taxatiua, excludentia quoscunque inferiores.

2 Idque adeò verum est, vt Constitutio subdat, quod occurrente casu in loco exempto & nullius diœcesis, tunc ad Episcopum viciniorem cognitio deuoluatur, & non ad alios. Igitur Constitutio reseruat hunc casum solis Episcopis, & excludit etiam Prælatos inferiores, habentes iurisdictionem ordinariam cum proprio territorio, vt denotant illa verba, *In loco exempto, & nullius diœcesis*. Quæ segregant dictum locum, seu districtum inferioris Prælati a limitibus diœcesanis, & constituunt illi proprium territorium. Atque ita notauit Gambacur. *de Immun. lib. 6. cap. 11.* & Peregr. *de imm. cap. 3. n. 1.* & sub *n. 18.* cum pluribus *seqq.* Et cum sit casus legis, non est locus dubitationi iuxta vulgarem Glossæ doctrinam *in l. ancillæ, C. de furt.* [Equidem illius Iudicis est ad pœnas procedere, & super eis cognoscere, cuius maiestas fuit læsa, Boer. *dec. 9. n. 14.* vbi etiamsi lædatur extra territorium in iurisdictione alterius, Lancel. *de attent. p. 3. c. 27. n. 51. & 57.* vbi etiamsi aliter Iudex esset incompetens, Rot. coram Gregor. *dec. 486. n. 7.* Sed læsa fuit maiestas Episcopi, à quo petenda erat licentia extrahendi personas confugientes &c. ergo ad ipsam spectat etiam cognoscere, & procedere ad censuras contra violatores. Secundò quia in d. Const. loco citato datur facultas & cognitio Episcopis priuatiuè etiam in locis nullius diœcesis, & statim subiungitur clausula, qui capere, extrahere, aut incarcerare non possint, nisi in eo casu, quo ipse Episcopus requisitus culpabiles tradere, aut capturæ & carcerationi assistere & interuenire recusauerit &c. Ex quibus verbis patet Episcopo non esse concessam solam iurisdictionem, & cognitionem circa licentiam extrahendi, verum etiam circa capturam & carcerationem personæ, & circa assistentiam quando ab Ecclesia extrahitur, vel excarceratur. Vnde cum circa hoc fuerit contrauentum, quia personæ dicitur vis inferri, quando res ab ea auferuntur, Carol. de Graff. *eff. cler. 9. n. 95.* Ergo ad Episcopum pertinet hæc cognitio priuatiuè quoad alios. Et comprobatur ex recepta conclusione, quod priuilegium tribuens alicui iurisdictionem, puta consulibus notariorum, vel mercatorum intelligitur habere locum non solùm in causis artis notariorum, vel mercatorum, sed etiam in omnibus dependentibus, & connexis, vt adnotarunt Bald. *in l. siquis 6. §. rationem ad fin.* Ias. *n. 6. ff. de eden.* cum alijs adductis in Romana dotis 14. Ian. 1628. coram Durano.]

3 Cùm igitur Episcopus habeat fundatam intentionem, Ordinarius inferior abstinere debet ab huiusmodi causarum cognitione, cùm non constet, an habeat requisita, ne comprehendatur sub hac prohibitione, prout in simili sæpius resoluit Sac. Congregatio Concilij. Nam cum *in cap. 20. sess. 24. §. ad hæc de reform.* statuatur, quod causæ matrimoniales & criminales non spectent ad iurisdictionem inferiorum, sed solius Episcopi, quamuis in illo textu non sit sublata immemorabilis quasi possessio cognoscendi de huiusmodi causis, quam habet inferior, tamen donec hæc immemorabilis, fuerit canonizata per tres conformes, interim solus Episcopus exercet huiusmodi iurisdictionem, tamquam reseruatam audientiæ Episcopali, vt in declarationibus Sac. Congregationis super d. cap. 20. impressas. Ex quo sequitur vel quod nullo casu inferior Episcopo potest habere hanc iurisdictionem, vel si aliquo casu potest habere, donec inferior probet requisita, interim solus Episcopus debet exercere iurisdictionem.

4 Neque verò censendum est, supposita potestate in Episcopo circa cognitionem causæ in articulo iustitiæ confugientis posse ab ea separari cognitionem in puniendo violatores Immunitatis, siue hic articulus concernat idem ius principaliter, siue incidenter ab eo dependeat, vt per Felin. *in cap. super literis n. 20. de rescript.* Marsil. *singul. 251. ad med. & cons. 84. n. 10.* Mandel. *cons. 322. n. 24. & 45.* vt ideò frustra prætendatur appellatione Ordinarii, qua vsa fuit S. Congregatio venire Ordinarium loci, idest Prælatum exemptum. Nam Constitutio in verbis adductis difficultatem hanc remouet, exprimendo Episcopum, non autem Ordinarium. Tum quia versamur in materia minus adaptibili inferiori Episcopo, & sic intrat distinctio Glossæ *in cap. 3. de offic. Ordin. in 6.* Felin. *in cap. Post cessionem n. 1. de probat.*

5 Verùm affirmatiuè respondendum est. Quoniam explorati iuris est delinquentes puniendos esse ab Ordinario illius loci, in quo delictum commissum fuit, *c. 1. in fin. 3. q. 6. l. fi. cui, §.* Idem Imperator, vbi Glos. *v. deliquerunt*, & post eam Batt. *ff. de accusat. l. fin.* vbi etiam Gloss. *ff. de noxal. l. 1. & auth. Qua in Prouincia, C. vbi de crim. agi opor.* Federic. de Sen. *cons. 2. num. 6.* Rota Auenionen. *dec. 114. num. 2.* Franc. Marc. *dec. 290. n. 1. 24. & seq. p. 2.* Menoch. *cons. 466. num. 17.*

6 Ordinarii autem appellatione comprehenditur non solum Episcopus, sed etiam inferior habens iurisdictionem ordinariam, Gloss. *in cap. Ordinary, v. locorum de offic. Ordin. in 6. & in cap. Quanquam in princ. v. loci Ordinario de vsur. eodem lib. & in Clem. vnic. v. loci de sequestr. possess. & fruct. & in Clem. 1. v. diœcesanis de supplen.* Abb. *in cap. Post cessionem in 1. not. ab.* & ibi Felin. & Dec. *num. 1. & seqq. de probat.* Idem Abb. *in cap. Cum olim n. 2. de præscript.* Nauar. *cons. 2. n. 2. tit. de clandest. desponsat. lib. 4.* Alter. *de censur. lib. 5. disp. 22. cap. 6. in fin.* Tamburin. *de iur. Abbat. tom. 1. disp. 1. q. 4.* aliique passim.

7 Et in terminis quod non solum Episcopi, sed etiam alij inferiores Ordinarii punire possint violatores Immunitatis Ecclesiarum est textus, ni fallor, satis illustris *in cap. Ad Episcopos 17. 4.* cuius verba hæc sunt: *Ad Episcopos, cæterosque direximus iussionem, vt eos qui Ecclesias violasse perhibentur, accessu earum indicent esse indignos.* Ponderando illam dictionem *cæterosque*, quæ non nisi ad Ordinarios inferiores referri posse videtur, vt rectè considerat Farinac. *de immun. n. 367.*

8 Non obstat Constitutio Gregorii XIV. super Immunitate Ecclesiarum, cuius verba retulimus. Quia hic non quæritur, an inferior Episcopo dare possit facultatem Curiæ sæculari, eiusque Iudicibus capiendi, extrahendi, aut in carceres conijciendi in aliquo ex casibus in d. Constitutione permissis laicum delinquentem, neque an idem inferior cognoscere possit, verum casus in quo petitur licentia sit de permissis in d. Constitutione, sed solum an inferior Episcopo habens iurisdictionem ordinariam procedere valeat aduersus eos, qui Ecclesiarum suæ ditionis immunitatem violant. Qui casus est longè diuersus ab eo, qui exprimitur in ea Constitutione; proindeque dispositio iuris communis per huiusmodi Constitutionem innouata dici non potest, cum correctio iuris communis nunquam censeatur inducta, nisi expressè facta reperiatur, *l. Præcipimus in fin.* vbi Glos. *v. Intelligant, C. de appel. cap. Cum expediat de elect. in 6.* Alex. *cons. 25. nu. 13. lib. 5.* Roland. *cons. 80. n. 49. lib. 1.* Cephal. *cons. 268. n. 67. & seq.* Adeout nec etiam per tacitos, & subauditos intellectus fieri possit, Glos. *in cap. Cupientes de elect. in 6.* Alex. *d. cons. 25. n. 13.* Grat. *cons. 26. n. 72. lib. 1.* Cephal. *cons. 535. n. 19.* Maximè quod Concilium Tridentinum *cap. 20. sess. 25. de reform.* dat facultatem animaduertendi in Ecclesiæ violatores etiam Principibus, & Iudicibus laicis, atque adeò etiam licitum esse debet Iudicibus Ecclesiasticis, licet Episcopo inferioribus.

Quæ

9 Quæ omnia eo faciliùs procedunt, quia propter dispositionem iuris communis habemus notissimum decretum S. Concilij Tridentini, cui dicta Constitutio Gregoriana non derogat. Nam ea *sess.24. cap.20. de reform.* cauetur vt causæ ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes in prima instantia coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoscantur per Ordinarium, vt in specie obseruat Vincent. de Franch. *dec.37. in fin.* Quotiescunque enim agitur de delicto, intelligendum est de Ordinario loci delicti, vti eo, qui præualet omnibus alijs Ordinarijs, sicuti ipse forus delicti præualet omnibus alijs foris, in quibus de eo cognosci possit, Castr. *in d.l.1. n.2. C. vbi de crim. agi oper.* Vincent. de Franch. *d.dec.37. n.1.* Thesaur. *dec.90. n.4.*

10 Atque ita ad effectum procedendi contra expoliantes, & extrahentes arma censuit S. Congregatio Immunitatis in Meleuitana 21. Martij 1631. ex dispositione dictæ Constitutionis non impediri, quominus per inferiorem Ordinarium possit contra eosdem procedi, cùm in dicta Constitutione reseruetur tantummodo Episcopis priuatiuè ad inferiores extractio, & licentia extrahendi, non autem facultas procedendi, vt cum Farinacio & alijs in puncto fuit aliàs resolutum ab eadem S. Congregatione in nullius Terræ Orbitelli die 22. Augusti 1628. ponente Reuerend. Merlino. Idem censuit in vna Meliten die 25. Maij 1638. per hæc verba. *Illustre ò molto Reu. come fratello. Potendo il Vicario della Badia del Collegio greco, che si suppone hauer giurisdittione temporale e spirituale, procedere contro i Violatori della giuridittione, e Immunità Ecclesiastica per conseruatione di quella, non si doueua dal Vicario di V. S. procedere alla dichiaratione delle censure contro esso Vicario di essa Badia; per lo che come inualida, la potrà riuocare, o dar l'ordine per l'auuenire di questa conformità, confare anche dimostratione contro il medesimo suo Vicario, che ricerca error tale, e del seguito se n'aspetterà da V. S. auuiso.* Quod & decreuit die 21. Ianuarij 1659. hunc in modum: Sacra Congregatio &c. supposita iurisdictione Abbatiæ Sanctissimæ Trinitatis Meliten, censuit, Vicarium illius procedere posse pro defensione violatæ Immunitatis Ecclesiasticæ contra Ministros Curiæ sæcularis, qui extrasserunt Hiacynthum Monterubeum ab Ecclesia eiusdem Abbatiæ. Cognitionem verò super extractione, & an extractus gaudeat, vel ne immunitate Ecclesiastica spectare ad solum Episcopum. Ac rescripsit die 16. Decembris 1653. Vicario præfatæ Abbatiæ. *R. Signore. Quando sia seguito con effetto la total reintegratione della violata giuridittione, e immunità Ecclesiastica per la quale N.N. furono da Voi scommunicati, potrete assoluerli nella forma della Chiesa consueta con graue penitenza salutare, che con la presente la Santità di N. S. vi communica in ciò la facoltà necessaria.* Ideòque censeo standum esse in decretis, vt contra eosdem procedatur per Ordinarium loci commissi delicti.

CONSVLTATIO CXLV.

An cadauera Viatorum aduenarum, seu perfunctoriè commorantium in Ciuitate, & ibi morientium, non electa sepultura, sepelienda sint in Ecclesia Cathedrali, eique soluenda quarta funeralis, an verò in Ecclesia Parochiali, intra cuius fines existunt domus in quibus moriuntur?

1 Dicendum est. Seclusa legitima consuetudine, aut iure municipali, corpora viatorum huiusmodi sepelienda sunt in Ecclesia Cathedrali. Ita Gloss. *in cap. In nostra de sepult.* Innoc. & Host. *ibid.* Ioan. Andr. *in cap. 1. de sepult.* Lauor. *var. lucubr. tit.2. cap.11. num.144.* vbi resolutionem Sac. Congregationis Episcop. & Regul. adducit, quem sequitur Barbos. *lib.2. de iur. Eccles. cap.10. num.35.* Ratio est, quia isti non sunt veri parochiani Ecclesiæ parochialis, nec ibi tanquam parochiani veri morantur. Non enim omnino hospitaos in parochia est parochianus, sed qui domicilium ibi habet, seu censetur habere, *cap. fin.* & ibi Abb. *de paroch.* Host. *in sum. §. Quis intelligatur parochianus num.7.* Petr. de Vbald. *tract. de can. port. cap.7. num.2. vers. Ex his ergo.* Et ideò in ipsa Ecclesia parochiali non sunt sepelienda eorum cadauera, sed in Cathedrali, cuius fiunt quasi parochiani. Quia Cathedralis est parochia vniuersalis totiùs ciuitatis, & diœcesis, *cap.1. de rapt. & cap. licet in regul. 16. quæst.1.* & notant Host. *supra num.3.* Lap. cum Calder. *alleg.62. num.4.* Petr. de Vbald. etiam supra *cap.1. num.5. p.1.* Gutier. *can. quæst. cap.27. num.24.* Et proinde ad ipsam spectat ministrare huiusmodi aduenis Sacramenta, eique debetur quarta funeralis, non autem Ecclesiæ ministranti, iuxta ea, quæ tradunt Abb. *in cap. Extirpandæ, §. Qui verò num.11. de præb.* Bebuff. *in concord. de collat. §. Statuimus, v. Parochialis,* Nouar. *de nou. iur. Pontif. concl. 1. tit. de decim.* Ricc. *in prax. resol.291. num.2. p.4.* Quia ius ad quartam funeralem sequitur ius ministrandi Sacramenta.

2 Nec obstat doctrina Abbatis *in cap.1. num.4. de sepul.* Butrii *ibid. num.9.* Archidiaconi *in cap.1. de sepul. in 6.* Syluestri *v. sepultura num.8.* Marescotti *lib.2. var. cap.95. num.19.* Gratiani *discept.94. num.73.* Sperelli *dec.87. num.13.* Rotæ coram Seraphino *dec.1135.* qui omnes asserunt absolutè, quod sepelienda sunt in Parochia, in qua decedunt. Quia ius sepulturæ est consequutiuum ad ius administrandi Sacramenta, quando non eligitur sepultura, aut aliàs non est de iure determinata, vt præter ipsos tradunt etiam Sanchez *lib.3. de matr. disp.23. num.74.* Rota coram Mantica *decis. 366. num.2.* & *in Romana iur. funer.4.* Iulij 1653. coram Zarata. Constat autem, quod ius ministrandi Sacramenta in articulo mortis pertinet ad Parochum quoad omnes, qui sunt in ipsius parochia; itaut non possint ministrari à ministris Cathedralis. Vnde etiam ad ipsum spectat ius sepulturæ. Quia licet Ecclesia Cathedralis sit parochia vniuersalis totius Ciuitatis, & diœcesis, relinquit tamen vnicuique parochiæ propria iura ipsarum, quæ non sunt confundenda iuxta *cap.1. 6. quæst.3. & cap. Nullus 9. quæst.2.*

3 Nam respondetur, id procedere in forensibus, qui habent in Parochia proprias domos, non autem in viatoribus perfunctoriè transeuntibus. Ex eo enim quod forenses, qui habent domos proprias, sunt moribundi, & recipiunt Sacramenta à Parocho, in cuius parochia reperiuntur, tradunt seipsos in eiusdem manus in ordine ad curanda ea, quæ concernunt salutem æternam. Quare censetur etiam illi commendare corpora sua, succedente morte in ordine ad sepulturam, cùm sepultura quoque Ecclesiastica connumeretur inter spiritualia, quæ concernunt salutem animæ, tanquam ordinata ad percipienda suffragia Ecclesiæ. Ergo censetur tacitè ipsos eligere sepulturam in Ecclesia eiusdem Parochi, iuxta ea, quæ tradunt Abb. *in d. cap.1. num.4. de sepult.* Butr. *ibid. num.9.* Gemin. *cap.1. de sepult. in 6.* Franch. *ibid.* Syluest. *v. Sepultura num.8.* Petr. Vbald. *de can. Episc. cap.6. num.18.* Quæ non possunt considerari ac concurrere in iis, qui perfunctoriè commorantur, cum nec domicilium, nec quasi habitationem quodammodo in Parochia acquirunt, ac proinde nullum ius in eos Parochus habere potest, quod per aliquale domicilium acquiritur. Atque ita declarauit Sac. Congreg. Concil. die 15. Iunij 1652. in vna *Pisauren* quartæ funeralis, quod scilicet cadauera viatorum perfunctoriè transeuntium sepelienda sint in Ecclesia Cathedrali, forensium verò, qui habent proprias domos sint sepelienda in Ecclesia parochiali intra cuius fines existunt domus, in quibus moriuntur.

CONSVLTATIO CXLVI.

An Religiosi post expressam professionem extra Monasteria ad receptionem Nouitiorum designata perseuerantes vltra annum in eadem Religione absque reclamatione, seu protestatione habitum professorum gestantes, & cætera omnia, prout alij Religiosi verè professi peragentes, sint eidem Religioni in specie, vel in genere adstricti, non obstantibus sanct. mem. Clementis VIII. Decretis cum clausula sublata, & Decreto irritante?

1 EX Decreto sanct. mem. Clementis VIII. quo prohibetur Regulares recipi, & admitti ad professionem extra Monasteria, siue Conuentus, & domos per S. Sedem pro Nooitiatu non designata, declarando receptiones, ac professiones extra illa factas, irritas, & nullas, tria proponuntur dubia discurienda. Quorum

2 Primùm est: An in eo comprehendantur Regulares extra Italiam recepti, & admissi?

3 Secundùm: An intra Italiam recepti extra loca designata, qui post professionem expressè emissam in Religione non perseuerarunt per annum, & diem, vel si per annum completum in ea non voluntariè, sed cum reclamatione perseuerarunt, possint à Religione exire, vel eijci?

4 Tertiùm: An recepti, & admissi, qui per annum completum post professionem extra loca designata contra Decretum inualidè, & nulliter emissam in Religione perseuerarunt absque aliqua protestatione, seu reclamatione, assumendo, & gestando habitum professorum, ac exercendo alios actus ad inducendam tacitam professionem requisitos, censeri debeant Religioni adstricti, ita vt non possint ex illa exire, nec eijci?

5 Quantum attinet ad primum, indubitatum videtur, Regulares extra Italiæ, & Insularum adiacentium fines existentes in decreto non comprehendi. Quia cum illud sit restrictum ad Regulares intra Italiam existentes, ad alios extra eam extendi minimè debet, ex quo deficientibus verbis Constitutionis, illius dispositio pariter cessare debet, *vulg. l. 4. §. toties*, vbi Paul. & alij *ff. de damn. infect.* & cum Constitutio sit limitata ad Italiæ loca, non debet extra illa extendi, *l. illam, C. de collat.* Aym. *cons. 90. n. 2.* Franc. Becci. *cons. 35. n. 4.* Card, Seraph. *dec. 911. n. 2. & 3.*

6 Et in specie, quod stantibus illis verbis Decreti: *Intra Italiam, & Insularum adiacentium fines*, illud ad Prouincias extra existentes non extendatur, probatur ex text. *in l. fin. ff. de offic. Præfect. Vrb.* vbi iurisdictio Præfecti Vrbi limitata ad illius terminos, cum extra Vrbem exierit, extra illius terminos, hoc est centesimum milliarum, non extenditur.

7 Prout etiam indubitatum est in Decreto comprehendi omnes Regulares intra Italiam, & Insularum adiacentium fines existentes, vt sunt verba clara eiusdem Decreti, & satisfuisset etiam si solum Italiæ fines expressi forent, ex quo Italia non solum ad Prouincias in ea existentes, sed etiam ad Insulas adiacentes extenditur, vt est text. *in l. notionem 94. ff. de verb. signif. & in l. 1.* iuncta Gloss. *verb. Italiam, ff. eod. tit. de offic. Præfect. Vrb.*

8 Quantum ad secundum, negatiuè absque etiam controuersia respondendum videtur. Quia Regulares extra loca designata, & contra Decretum recepti, & admissi, non sunt Religioni adstricti, ita vt non valeant ab ipsa exire, vel eijci, nec in vim professionis expressæ, neque etiam tacitæ, iuxta propositum casum.

9 Nam in vim professionis expressę non censentur in aliquo obnoxij, cùm in ipso Decreto statuatur, ac declaretur *Professionem contra illius formam emissam, nullam, & irritam esse ad quemcunque effectum*, vt in §. *Receptiones vero, & Professiones &c.* Decretum enim irritans operatur, vt quicquid contra Constitutionem, cui est adiunctum, actum fuerit, sit nullum, & pro nullo declarari debeat, vt indicant illius verba, & probatur ex textu *in cap. si postquam, de elect. in 6.* & latè per Prob. *in c. Tibi, qui, n. 9. de rescript. eod. lib. 6.* Gabriel. *concl. 3. n. 56.* & fuit decisum *in Calagurit an. Beneficij* Sanctorum Iacobi, & Andreæ 26. Februarij 1603. coram Litta, & aliàs pluries. Et quidem nullum est ipso iure, *cap. penult. de præbend. in 6.* Gabriel. *d. concl. 3. n. 57. de clausul.*

10 Et licet Decretum sit conditionale, videlicet, casu, quo professio emissa fuerit extra loca designata, idem nihilominus operatur. Quia suspenditur eius effectus vsque ad casum purificatæ conditionis, & tunc operatur nullitatis effectum, *Clem. 1.* & ibi Gloss. *verb. per ordinarium*, & Doctores communiter, *de præben.* latè Gabr. *concl. 3. n. 46.* non obstante illa dictione, *Ex nunc &c.* in Decreto apposita, quæ sanè intelligenda est pro vt ex tunc, secuto actu contrario, Cassad. *dec. 3. num. 15. de præben.* Gabr. *in alleg. concl. 3. num. 47.*

11 Vnde professio resoluitur perinde ac si non fuisset emissa, cum nullum prorsus operetur effectum, Prob. *in d. c. Tibi, qui, n. 18. de rescript. in 6.* & idem Gabr. *in ead. concl. 3. n. 56.* & fuit dictum *in Taurinen.* Beneficij 28. Maij 1584. coram Orano.

12 Neque istos Regulares censeri potest fore Religioni obnoxios in vim tacitæ professionis, ex quo in ea non perseuerarunt per annum completum cum habitu Monachali, seu per Religiosos gestari solito, & quidem in Monasterio, in quo habitus sunt indistincti. Nam ante annum completum non potest dici emissa professio tacita in Monasterio, in quo habitus sunt indistincti, iuxta textum *in cap. ex parte de Regular. & in cap. 1. §. qui verò, eod. tit. in 6.* quamuis vbi habitus sunt distincti, Regularis assumens habitum professorum, ac exercens actus ab eis fieri solitos, & concurrentibus alijs signis, ex quibus manifestè constet voluisse vitam mutare, etiam ante annum censeri potest tacitè professus, ac inde non potest ampliùs è Religione exire, neque eijci; vt est textus *in cap. statuimus, de Regular. & in cap. non solum*, & vtrobique Doctores omnes tradunt *eod. tit. in 6.* estque bona Glos. *in d. cap. ex parte, verb. per annum, eod. tit.* Et licet dicatur, tacitam tribus modis emitti, nempè, primò per exercitium actuum, qui ad solos professos pertinent; secundò ex delatione habitus per triduum distincti ab habitu Nouitiorum; tertiò per delationem habitus indistincti per annum, & diem, vt per Syluest. *in summa, verb. Religio 3. num. 19.* & Nauarr. *in comm. 4. de Regular. num. 73. & seq.* hæc tamen intelligenda videntur secundum terminos præallegatos.

13 Quantum denique ad tertium, quamuis fundamenta quamplura pro affirmatiua possint adduci, quæ valdè illam comprobare videntur, attamen non desunt alia, quæ pro negatiua considerari possunt; in quam, nisi illis congruum detur responsum, potiùs inclinandum videtur.

14 Et quidem primò videntur valdè pro negatiua vrgere verba decreti irritantis in eadem constitutione Clementis apposita sub illis verbis vniuersalibus, nimirum, *receptiones verò & professiones quaslibet &c. irritas, & nullas &c. ex nunc decernit, & declarat.* Nam licet quando Pontifex specificè in sua Constitutione non irritat professionem tacitam, illa non videatur sublata, quia talis casus, tanquam omissus, remanet in dispositione iuris, *cap. susceptum de rescript. in 6.* Caputaq. *dec. 214. n. 5. p. 2.* & in indiuiduo tradit Roder. *quæst. regular. q. 27. art. 1. in fin.* cumque Constitutio ista sit contra ius, secundum quod receptio, & admissio in quolibet Monasterio admitti potest; imò etiam in manibus Episcopi iuxta tradita per Calderin. *cons. 23. de Regular.* illa in dubio intelligenda est, vt minùs quàm fieri possit corrigat ius commune, *trita l. præcipuus, C. de appellat. cap. cum dilectus*, & ibi Glos. *verb. nec iure communi*, & Abb. *n. 6. & seq. de constit. cap. inter dilectos, de fide instrum.* R[illegible] *in diuers. dec. 475. n. 5. par. 1.*

15 Id tamen non procedit, quando Papa voluit vtramque professionem irritare, sicuti in decreto Clementis conspicitur ex illis verbis vniuersalibus: *Quaslibet professiones.* Ita *l. quacunque ratione, ff. de procurator. l. quacumque, ff. si quis in ius vocat. non ier. cap. quamuis*, & ibi Glos. *verb. quaslibet, de elect. in 6.* cum similibus. Quæ sanè vtramque professionem includunt, cum verba vniuersalia in casu isto restrictionem non recipiant, *cap. soluta, verb. quodcumque ligaueris*, & ibi Abb. *vlt. notabil. de maiorit. & obed. cap. si tibi absenti*, & ibi Archid. *verb. quæcunque, de præben. in 6. l. fin.* & ibi Glos. *verb. per quamcumque, C. qui legitim. person. stan. in iudic. hab.* traditque

Roman.

Roman. *cons.*31. *n.*2. vbi alios congerit Mandos. *in addit.* & latè Tiraquell. *de retract. lignag.* §.1. Gloss.7. *n.*22. *cum seq.* Dec. *cons.*113. *n.*4. & *cons.*529. *n.*2. & *cons.*599. *n.*4. Ofasch. *dec. Pedem.*102. *n.*4 ac Seraph. *dec.*980. *n.*8.

16 Verba enim hæc vniuersalia includunt etiam ea, quæ aliàs non comprehenderentur, vt per eundem Seraph. *ibid.* & censuit Rota *diuers. dec.*791. *n.*10. *par.*1. subdens illa excludere interpretationem restrictiuam.

17 Quod procedit etiam si materia foret odiosa, ac strictè interpretanda, attenta eiusdem dictionis, *Quaslibet*, vniuersali efficacia. Calderin. *cons.*1. *de consanguin. & affinit.* Aym. *cons.*118. *n.*12. Rota *diuers. dec.*233. *n.*9. & 28. *par.*1. & *dec.*174. *n.*13. *par.*2. *in recent.* Et fuit latè deductum, & iam decisum *in Cæsaraugustana Pensionis*, 18. Iunij 1610. coram Lancellotto.

18 Secundò concurrit identitas rationis in vtroque casu; vt non recipiantur, nec admittantur Regulares in alijs Monasterijs, quàm designatis ob commune bonum reformationis Religionis, ac reductionis ad primæuum institutum. Vnde cum eadem ratio militet in tacita, quæ in expressa, non debet diuersum ius constitui, *l. Illud, ff. ad l. Aquil. l. à Titio, ff. de verb. oblig.* Constitutio enim includit casus etiam non expressos, quando in illis eadem militat ratio, *cap. inter corporalia,* & ibi omnes, *de translat. Episcop.* & firmat Rota *dec.*21. *sub n.*2. *de praeben. in nou.* Tunc enim non sumus in terminis extensionis, sed comprehensionis, vt latè per Rimin. *cons.*4. *n.*9. *cum pluribus seqq. lib.*1. Rota *diuers. dec.*182. *n.*2. *par.*4.

19 Et hoc procedit etiam in pœnalibus; præcipuè quando Constitutio continet pœnam fauore Religionis, siue Ecclesiarum. Quo casu Constitutio, si opus foret, extendi quoque posset ad casus, in quibus eadem militat ratio, Mantic. *dec.*261. *n.*2. & præcipuè stantibus verbis vniuersalibus, quæ sunt apta comprehendere vtramque professionem, Seraph. *d. dec.*980. *n.*8.

20 Tertiò eadem sententia videtur comprobari ex Constitutione Sixti V. declaratoria eius Constitutionis contra illegitimos, & super modo, ac forma recipiendi, & admittendi Religiosos, nempè in Capitulo Generali, vel Prouinciali cum statuta informatione, qua in specie, attento quod eadem ratio militabat in professione tacita, quæ erat in expressa; vtramque professionem eorum, qui contra illius formam fuerint recepti, & admissi, irritauit. Quare & eadem ratione censendum erit, Clementem voluisse vtramq; professionem irritare. Argumentum enim à verisimili optimum est, *cap. quàm verisimile, de præsumption. l. non est verisimile, ff. quod met. caus.* sicuti etiam argumentum à solitis multum confert ad declarandam Pontificis intentionem. Abb. *in cap.*1. *n.*4. *de Cler. non coniug.* Bald. *in c.*1. *in* 2. *lect. n.*7. *de indic.*

21 Quartò Decretum istud Clementis prohibens receptionem, & admissionem Regularium extra Monasteria, & loca designata, certum est, quod inducit nouam formam super illorum receptione, & admissione. Tum quia quotiescumque aliquid exquiritur, vltra quod à iure communi requiritur, illa inducta censetur, Felyn. *in cap. cum dilecta, n.*34. *de rescript.* Rebuff. *super concordat. tit. form. mand. Apost. in princip.* Surdus *cons.*124. *n.*3. & *dec.*268. *n.*10. Tum quia est conceptum per illa verba negatiua *Nisi* &c. Soc. *cons.*15. *sub n.*47. *lib.*1. Tum etiam quia in illo est appositum Decretum irritans, per quod pariter censetur inducta forma, Felyn. *in d. c. cum dilecta, de rescript.* Bald. *in l.*1. *n.*3. *ff. de liber. & posth.* Rebuff. *loco præallegato*, Socc. Iun. *cons.*71. *n.*23. *lib.*1. Gregor. XV. *dec.*395. *n.*6. & in terminis nullitatis professionis ob non seruatam formam Constitutionis Sixti V. fuit decisum *in Toletan. profess.*29. Febr. 1595. coram Pamphilio, quod secuta est Rota *diuers. dec.*175. *n.*4. *p.*1. *in recent.*

22 Quare si professio expressa alibi, quàm in locis designatis emissa, irritatur, necessario videtur & irritari tacita, quia cum consensus profitendorum formaliter requiratur in illis locis designatis, vtique ratificatio, quæ oritur ex professione tacita debet pariter esse formalis, nec sufficit, quod fiat extra Monasteria non designata. Nam & in simili in resignatione, in qua consensus formalis requiritur in Camera, vel Cancellaria, ratificatio debet quoque esse formalis, nec sufficit, si fiat extra Cameram, vel Cancellariam, vt est decisio Put. 111. *lib.*3. Cott. *in miscell.*400. & sequitur Mantic. *dec.*21. *n.*12. Gregor. XV. *dec.*395. *n.*14. & fuit decisum *in Hispalen, & Corduben Præstimoniorum*, 1. Iulij 1592. coram Gipsio, & alibi sæpè.

23 Quod ratione confirmatur. Nam eadem forma, quæ requiritur in actu expresso, vt valeat, requiri debet in illius ratificatione, *l. si vt proponis, C. de nupt. l. sumptis, ff. de rit. nupt.* Rom. *cons.*12. *n.*6. Tiraquell. *de consanguinit.* §.1. *gloss.*10. *n.*87. Menoch. *cons.*2. *n.*297. *lib.*1. Rota *diuers. dec.*160. *n.*4. *p.*1. *in recentiss.*

24 Et in terminis matrimonij contra formam Sac. Concilij contracti est decisio Gregor. XV. 395. præsertim *n.*11. allegans ad id declarationem Sacræ Congregationis Concilij, & firmans matrimonium metu contractum non posse, illo cessante, ratihabitione conualidari; sed requiri nouum vtriusque coniugis consensum, atque vt denuò cum solemnitatibus à Concilio requisitis contrahatur, vt plenè post Nauarr. *cons.*14. *de sponsal.* comprobat Surd. *cons.*364. *n.*45. *lib.*3.

25 Itaque dum consensus Regularium requisitus in expressa professione non admittitur extra loca designata, neque etiam admitti potest ratificatio per consensum præstitum in tacita extra alia monasteria non designata ex allegatis. In ijs enim, quæ sunt de forma, seruandus est rigor, Ruin. *in rubr. ff. de nou. oper. nunciat. n.*9. Rota *diuers. dec.*175. *n.*2. *par.*2. *in recent.*

26 Denique præmissa comprobantur ex eo, quod tacitè professus ex gestatione habitus professorum cum alijs requisitis præsumitur ex tunc Religionem assumptam veraciter esse professum, vt est text. *in cap.*1. §. *qui verò, de Regular. in* 6.

27 Quod sanè in casu proposito minimè euenire potest, quia cum receptio, & admissio nulla in decreto ab initio declaretur, non potest dari retrotractio ad tempus receptionis, & admissionis, & sic initij, sicut requiritur ad hoc, vt actus retrotrahatur, vt plenè probat Surd. *d. cons.*364. *n.*45.

28 Et consequenter sicuti professio expressa non potuit extra loca designata admitti, ita nec tacita. Quia ratihabitio professionis expressæ ab initio nullæ, non potest valere, vt ex tunc, cum solum operetur validitatem, vt ex nunc, ex quo ratificatio actus nulli nil aliud est quàm nouus actus, vt sic non valeat vt ex tunc, sed vt ex nunc. Gregor. XV. *d. dec.*395. *n.*10. Rota *diuers. dec.*557. *n.*3. *p.*1. *recent.* Surd. *dec.*69. *n.*12. *cum seq.* & *n.*15.

29 Neque ex his videntur refragari in contrarium deducta. Nam quoad primum, & principale fundamentum allegatum, quod professio tacita non sit sublata ex quo illa in Decreto Clementis specificè non irritatur, & sic casus iste remaneat in dispositione iuris communis, *d. cap. susceptum, de rescript. in* 6. Roderic. *quæst. regular. q.*27. *art.*1. *in fin.* illud videtur omnino tolli, ex quo apertè patet, Papam voluisse illam irritare ex illis verbis vniuersalibus appositis in Decreto irritante, videlicet; *Professiones quaslibet* &c. *nullas, & irritas esse ex nunc decernit, & declarat* &c. quæ ex eorum vi, & efficacia vtramque professionem includunt, & nullam restrictionem patiuntur, *d. cap. solitæ, verb. quodcumque ligaueris, de maioris. & obed.* Rom. *in alleg. cons.*31. *n.*2. Seraph. *dec.*980. *n.*8. cum alijs ad id superiùs allegatis. Verba enim vniuersalia operantur, vt non solum ea includantur, quæ ex propria significatione venire solent, sed etiam quæ sub simplici sermone, & indefinitè probata non venirent, Dec. *cons.*472. *n.*3. Ruin. *cons.*32. *n.*5. *lib.*2. Gregor. XV. *d. dec.*257. *n.*3. cum alijs etiam præallegatis.

30 Præterea cum militet eadem ratio communis boni Reformationis Religionis, ac Reductionis ad primæua instituta; propter quam fuit prohibitum ne recipiantur, nec admittantur Regulares ad professionem in locis non designatis, in tacita professione, quæ militat in expressa; sicuti in Decreto fuit irrita declarata professio expressa, ita & pariter debet irrita censeri tacita, quamuis in eo non fuerit specificè expressum. Quare illud includit casus etiam non expressos, dummodo in eis militare eadem ratio, *d. cap. inter corporalia, de translat. Episc.* Rota *d. dec.*21. *sub num.*2. *de præben. in nou.* Et in hac re non sumus in casu extensionis, sed comprehensionis, vt plenè probat Riminald. *d. cons.*4. *num.*5. *cum alijs seqq. lib.*1. & habet locum etiam in pœnalibus, maximè quando pœna inducta est fauore Ecclesiarum, siue communis boni Religionis, vt hic

vt hic quod tradit Mantic. *d. dec.* 261. *num.* 2. & diximus supra.

31 Neque ex his refragatur, quod in Decreto Sacri Concilij Trident. *cap.* 15. *sess.* 25. irritatur professio ante annum decimum sextum completum, & probationis emissa, & tamen non censetur in eo sublata tacita professio, ex quo specificè in eo non fuit expressa, Nauarr. *cons.* 35. *n.* 5. *de regular.* Mirand. *in manual. Prælat.* q. 24. *art.* 12. & comprobat Honded. *cons.* 78. *n.* 22. *lib.* 2. & sæpiùs Sac. Congregatio censuit, ac secuta est Rota *diuers. dec.* 175. *n.* 3. *&* 4. *recent.* & fuit etiam resolutum *in Vlyssibonen.* professionis 10. Decembris 1621. coram Merlino.

32 Nam hoc non videtur benè posse applicari in proposito casu, ex quo in decreto Concilij *d. cap.* 15. *sess.* 25. irritatur professio simpliciter; sed in Decreto Clementis irritatur professio per illa verba vniuersalia: *Quaslibet professiones*; quæ latius patent, & ex vi sua, & efficacia compredunt vtramque professionem, vt plenè superiùs firmatum est.

33 Præterea professio per minorem sexdecim annorum, & ante annum probationis emissa, non est omnino nulla, sed tunc demum, si ipse maior effectus noluerit in Religione perseuerare & sic ipse voluerit illam nullam esse. Ex quo si voluerit perseuerare, & ratam habere tacitè profitendo, potest per ipsum conualidari, ita vt ex postea non valeat amplius è Religione exire, nec eijci, vt est textus *in cap. Vidua, & cap.* 1. *ex parte de Regular. & cap.* 1. *§. qui verò, eod. tit. lib.* 6. Bero. *in cap. in præsentia, n.* 564. *de probation.* Honded. *d. cons.* 78. *n.* 21. *lib.* 2. & pluries sacra Congregatio Concilij censuit, & fuit dictom in allegata *Vlyssibonen. professionis* coram Merlino, & frequenter alibi.

34 At secus est quando nullitas professioois non pendet à voluntate Religiosorum profitendorum, vt est in proposito casu decreti C.ementis, qui prohibuit receptionem, & admissionem io locis oon designatis ob commune bonum Reformationis Religionis. Nam hoc casu cum conualidatio nullitatis professiones non pendeat à voluntate profitendorum, sed requiratur insimul voluntas, & consensus Superiorum, cum professio censeatur contractus vltrò, citròque obligatorius, *cap. ad Apostolicam*, & ibi omnes *de Regular.* Ruin. *cons.* 128. *n.* 3. *lib.* 1. Tiber. Decian. *cons.* 18. *n.* 10. *lib.* 3. Syluest. *in summ. verb. Religio*, 3. q. 5. *n.* 5. & *verb. Religio* 4. *vers. patet ratione &c.* Vtique nullatenus potest sufficere conualidatio professionis expressæ nulliter per eos emissæ, quæ inducitur per nouum consensum profitentium, ex tacita eorum professione resultantem secundùm plenè allegata per Sutd. *dec.* 69. *n.* 12. *& seq. & n.* 22. *&* 24.

35 Item quando nullitas professionis non est omnino nulla, sed pendet à voluntate profitentium benè potest ratificari per tacitam, non obstante Decreto Concilij *d. cap.* 15. *sess.* 25. & ita procedunt declarationes Sacræ Congregationis, & alia contraria. Secus autem est, quando professio est omnino, ac ipso iure nulla ex defectu formæ in decreto Clementis inductæ secundùm superiùs allegata. Quoniam tunc nullo modo potest conualidari per tacitam professionem. Quia cum illa censeatur noua professio, & ea propter requiratur nouus consensus, vtique illa non potest ratificari emittendo tacitam professionem extra Monasteria, & loca non designata, & retrotrahi, vt ex tunc, cum in hoc casu sit requisita eadem solemnitas, quæ requisita est in professione expressa, ex quo censetur nouus actus, non vt ex tunc, sed vt ex ounc, Sutd. *d. dec.* 69. *n.* 12. 15. 21. *&* 22. cum alijs seqq. Rota *diuers. dec.* 557. *n.* 3. *par.* 1. *in recent.* Gregor. XV. *dec.* 395. *n.* 10. iam allegata.

36 Non obstat, quod decretum irritans appositum in Constitutione Clementis, vti accessorium intelligi debeat secundom ea, quæ sunt disposita, Gabriel. *concl.* 3. *n.* 82. *de clausul.* cum alijs, quæ ad id allegari possunt. Quia benè procederet quando in dispositiua fuisset solum irritata professio simpliciter. Quod secùs est in casu isto, ex quo in eodem decreto irritatur vtraque professio in dispositiua per illa verba vniuersalia, quæ clarè includunt quamcumque professionem, sioe expressam, siue tacitam, vt superiùs plenè probatum est. Nam cum ex huiusmodi verbis vniuersalibus, & alijs iam deductis manifestè appareat de voluntate Papæ irritandi vtramque professionem, nihil est de eius potestate dubitandum. Cott. *in miscell. decis.* 399. Præcipuè cum indubitati iuris sit, posse Papam in specie professionem Religionis, certa forma non seruata, irritam reddere, ac etiam statuere, ne rata fiat, vt patet ex textu *in d. cap. ad nostram, cap. significant, & cap. quia in Insulis, de Regular.*

37 Denique non obstat, quod ad inducendam tacitam professionem non sit requisita probatio scientiæ nullitatis professionis expresè antea emissæ secundùm sententiam, quam Sacra Congregatio probauit in pluribus declarationibus. Nam de hoc noo erit ad præsens agendum, quamuis contrariam opinionem amplexa fuerit Rota, vt habetur *in dec.* 705. *n.* 3. *&* 4 *par.* 2. *recent. & dec.* 179. *n.* 2. *par.* 2. *in recentiss.* Quia in Decreto Clementis ostensum est, irritam reddi vtramque professionem, & sic noo posse expressam conualidari per tacitam professionem emissam extra Monasteria, & loca designata, & proinde forma in eo tradita non seruata, ex superiùs iam allegatis.

38 Nihilominus circa propositam difficultatem, quoad receptos, & professos intra Italiam distinguendum est inter illos, qui post professionem expressam ex dicto Decreto inualidè emissam voluntariè absque reclamatione per annum completum, & vltra in Religione perseuerarunt cum habitu professorum exercendo actus fieri solitos à Professis, ac inter illos, qui post professionem expressam vel non continuarunt io Religione per annum completum, vel si per annum, noo voluntariè, sed cum reclamatione, & non concurrentibus alijs de iure communi requisitis ad professionem tacitam inducendam. Nam in istis in quibus cessat professio tacita à iore inducta, succurrendum erit remedio per ipsummet Clementem VIII. obseruato, necnon ab Vrbano VIII. io Breui nouissimè edito, scilicet dispensatione cum his omnibus, qui contra formam dicti Decreti fuerunt professi, emissa per eosdem de nouo professione, istorumque voluntas procuranda erit, liniendo illorom animos Christiana charitate, & prudenti dexteritate, ac rationibus, vt potissimum euitentur inquietudines, scandala, iurgia, & similia.

39 Primi verò, qui per annum, & vltra in Religione, vt supra perseuerarunt, censeri debent Religioni ex tacita professione adeò adstricti, vt prætextu nullitatis receptionis, & professioois ex dicto Decreto non possint ab ipsa Religione exire, vel eijci; *cap. Vidua, cap. ex parte de Regular.* & clariùs *cap.* 1. *cum ibi adnotatis eod. tit. in* 6. Vitalin. *in Clem. eos, num.* 24. 25. *&* 38. vbi Cardinalis *num.* 4. *in fin. eod. tit.* qui firmant nullam in contrarium admitti probationem.

40 Et hæc conclusio procedit, non obstante nullitate præcedentis expressæ professionis vigore eiusdem Decreti; vt declarauit Sacra Congregatio Concilij in sequentibus declarationibus, in quarum casibus professiones præcedentes expressæ erant irritæ ex Decreto ipsius Sacri Concilij *cap.* 15. *sess.* 25. *de reg.*

Die 28. Martij 1578. *Sacra Congregatio Concilij censuit, licet professio expressa fuerit nulla; ex quo tamen post expletum annum decimum sextum permansit in habitu per tres, vel quatuor annos, censeri fecisse tacitam professionem.*

Die 6. Nouembris 1621. In vna Romana, *Sacra Congregatio Concilij, inhærendo declarationibus aliàs factis censuit Ioannem Petrum esse tacitè professum, & Religioni adstrictum, etiam si non probetur ipsum habuisse scientiam indiuiduam nullitatis professionis expressæ ab eo prius emissæ.*

Die 13. Ianuarij 1583. *Dubitatum fuit, an si aliqua mulier ignara Decreti sacri Concilij cap.* 16. *sess.* 25. *de Regular. professionem emiserit ante decimum sextum annum, & postea illo expleto per duos annos permanserit in Religione, teneatur facere de nouo professionem expressam, an verò sufficiat tacita, quæ à iure præsumitur: Sacra Congregatio respondit, sufficere tacitam.*

In vna Hispalen. *Sacra Congregatio censuit professionem Oratoris expressam, factam ante annum probationis esse nullam, ideòque ipsum non esse adstrictum Religioni, nisi tantum tempus lapsum esset, vt concurrentibus his, quæ de iure communi requiruntur, tacitam in eo Monasterio professionem emisisset.*

41 Idem censuit in Romana 28. Augusti 1621. ac sæpè alibi.

42 Siquidem cum dictum Decretum Clementis VIII. explicitè non loquatur de professione tacita, neque illam speci-

ficè irritet, sicuti ratione non specificè irritationis huiusmodi professio tacita non fuit sublata à sacro Concilio Tridentino *d. cap.* 15. ex supra allegatis declarationibus, & firmat Roderic. *quæst. regular. tom.* 3. *quæst.* 17. *art.* 1. *in fin.* Mirand. *in Manual. Prælat. tom.* 1. *quæst.* 24. *art.* 12. *post med.* & clariùs censuit eadem sacra Congregatio in sequentibus declarationibus.

Sacra, &c. *censuit cap.* 15. *sess.* 25. *de Regular. non sustulisse tacitam professionem, quæ inducitur per annum, & diem computandum post decimum sextum annum perfectum eius, qui Monasterium ingressus est.*

In vna Comen. Sacra, &c. *censuit tacitam professionem à decreto cap.* 15. *sess.* 25. *de regul. non esse exclusam concurrentibus ad tacitam professionem de iure requisitis.*

Idem in Cremonen. in Venetiarum, ac in plerisque alijs.

43 Ita pariter sublata non censetur à Decreto Clementis VIII. quod specificè de ea non loquitur, nec illam specificè irritat, sed vti casus omissus remansit in dispositione iuris communis iuxta *cap. Susceptum, de rescript. in* 6. vt in simili firmat idem Roderic. *d. art.* 1. *in fin. & art.* 2. eiusdem quæstionis.

44 Vltra quod licet post Caiet. tenuerit Nauarr. *in suo manual. cap.* 12. *num.* 71. *& in Commentar.* 4. *cap. Statuimus, num.* 76. *de Regular.* cum concordantibus, requiri scientiam nullitatis professionis præcedentis; nihilominus istorum opinionem sacra Congregatio Concilij habuit pro non tuta, & semper negatiuam approbauit *in supradictis declarationibus*, cui in hac materia respiciente dispositionem sacri Concilij omninò deferendum est, præsertim cum easdem declarationes nouissimè in vna Romana nullitatis professionis Monachi S. Bernardi prima Februarij 1631. Vrbanus VIII. iusserit obseruari.

45 Imò in fortioribus terminis procedunt supradictæ declarationes ea ratione, quod sacrum Concilium, dum in sequenti capite præcipit, vt finito anno, ingressi vel ad professionem admittantur, vel eijciantur, quodammodo videtur tollere tacitam professionem, & nihilominus non dicitur sublata, quia non fuit de illa mentio specificè facta.

46 Nec repugnat virtus annullatiua Decreti irritantis appositi in eodem Decreto Clementis, cum idem legatur *in cap.* 15. sacri Concilij, ibi: *professio autem aliter facta sit nulla, nullamque inducat obligationem, &c.* Felyn. & alij allegati coram Gregor. XV. *dec.* 384. *num.* 9. Quo Decreto irritante non obstante, vt supra dixi, professio tacita non censetur sublata; quia Decretum irritans vti accessorium ad præcedentem dispositionem non operatur vltra expressa ex doctrina Geminiani *in cap. præsenti in princ. de offic. legat. in* 6. Gabriel. *de clausul. conclus.* 3. *num.* 35. Rota *dec* 300. *in fin. lib.* 3. *part.* 3. *diuers. & dec.* 652. *num.* 3. *part.* 3. *in recent.* & *in Corduben.* 24. Maij 1596. coram Corduba.

47 Adeò vt sufficiat sola dubietas, an dispositio intret; Rota *in Baren. seu Nullius Prioratus post med.* coram Sacrato, registrata à Marchesano *de commiss. part.* 1. vbi aliæ decisiones concordantes allegantur.

48 Et in simili censuit Sacra Congregatio Concilij in vna Neapolitana anno 1607. scilicet quod per Constitutionem Sixti V. in ordine 71. annullantem cum Decreto irritanti receptionem, & professionem illegitimorum, &c. non censetur derogatum dispositioni sacri Concilij *cap.* 19. *sess.* 25. *de Regul.* & tamen in dicta Constitutione non fuit de illo facta specifica mentio. Eadem igitur ratione per Decretum Clementis non præsumitur derogatum dispositioni iuris communis admittentis tacitam professionem, de qua in eodem Decreto nullam mentionem fecit explicitam.

49 Secundò nec obstat, quod Sacrum Concilium *cap.* 19. *sess.* 25. *de Regul.* admittat infra quinquennium commissionem causæ nullitatis professionis. Nam procedit quando datur probatio reclamationis reiteratæ, & sufficientis ante professionem tacitam inductam ex deductis per Rodetic. *quæst. regul. tom.* 3. *quæst.* 17. *art.* 15.

50 Nec ex eo, quod quis admittitur ad discussionem causæ nullitatis professionis, sequitur quod professio tacita declarari debeat nulla, quando ante reclamationem fuit secuta ex actibus de iure communi ad illam requisitis, vt firmat idem Roderic. *d. art.* 15. & censuit Sacra Congregatio in sequenti declaratione, quæ habet concordantes. In vna Neapolitana 3. Aprilis 1621. Sacra, &c. *respondit, Oratorem videri tacitè professum, ac propterea restitutionem petitam aduersus professionem non esse illi concedendam.*

51 Vlterius nec obstat, si dicatur ad huiusmodi professionem tacitam inducendam requiri probationem scientiæ nullitatis præcedentis professionis expressè tam in Superioribus Religionum, quàm in ipsis professis. Siquidem huiusmodi scientia ab anno 1624. redditur indubitata, dum in Decreto *de Apostat. & eiect.* iussu Vrbani VIII. publicato sub pœnis grauissimis demandatur, vt dictum Decretum Clementis semel, atque iterùm saltem singulis annis legatur in publica mensa singulorum Monasteriorum, seu Conuentuum, vel Domorum Regularium, ex quibus probatur plusquam sufficiens notitia.

52 Et hæc opinio nititur authoritatibus, & rationibus, ni fallor, irrefragabilibus. Nam textus *in cap.* 1. *de Regul. in* 6. non obstante nullitate professionis præcedentis expressæ disponit, induci tacitam professionem absque eo, quod requirat aliquam scientiam dictæ nullitatis.

53 Prout eadem sacra Congregatio Concilij in pluribus alijs declarationibus simpliciter censuit sufficere tacitam professionem superuenientem sine expressione scientiæ requisitæ ad nullitatem professionis expressè prius emissæ.

54 Hoc idem confirmatur, dum in matrimonio carnali ignorantia impedimenti illud dirimentis non inualidat ipsum matrimonium, si sequatur actus illud ipsum inducens, vt post Anchar. *in cap. ratificationem, col.* 4. *de regul. iur. in* 6. Sotum & alios firmat Sanch. *de matrim. lib.* 2. *disput.* 36. *sub num* 2. *&* 90. & in simili firmat etiam Alex. *cons.* 146. *n.* 6. *&* 12. *lib.* 5. A matrimonio autem carnali certum est, valere argumentum ad spirituale, Card. *in Clement, vnica, vers. quin etiam,* 2. *quæst. num.* 3. *de concess. præb.* Io. Andr. *in addit. ad cap. penult. de elect. in* 6. cum alijs multis.

55 Tertiò confirmatur, quia tacita professio ex perseuerantia in Religione cum habitu professorum, & exercitio actuum inducitur ex præsumptione iuris, & de iure, quæ non potest elidi ex sola præsumptione præsumptæ ignorantiæ, Io. Monach. *in d. cap.* 1. *verb. præsumitur, num.* 5. vbi Prob. *in addit. num.* 5. *& seq.* Archid. *col.* 2. *verb. videtur,* & ibi Gemin. § *quod si, num.* 4. & Host. *num.* 6. ac Vitalin. post Card. *in Clem. Eos, num.* 38. *de Regul.*

56 Quartò. Quia aliàs aperiretur via nimis lata eludendi professionem tacitam, cum Religio vel non posset, vel nollet probare ignorantiam, eo quia probatio huiusmodi habet negatiuam annexam, quæ de iure reputatur improbabilis, *l. Actor, C. de probat.* Mascard. *de probat. concl.* 868. *n.* 2. cum vulgaribus.

57 Quintò. Quia de iure non admittitur ignorantia Decreti Pontificij, quod in legem generalem transiuit, *argum. cap. Canonum statuta, de Constitut.* & facit textus *in cap. Si verò aliquis,* 2. *de sentent. excommun.* vbi Abb. *in* 4. *notab.* & declarauit supradicta Sacra Congregatio die 13. Ianuarij 1583.

58 Sextò. Quia actus tacitæ professionis ita demum ob errorem, seu ignorantiam excludit consensum, si is, qui actum facturus erat, non fecisset, si sciuisset nullitatem, ex theorica Rom. *cons.* 517. *num.* 23. At credens se professum, probabiliter perseuerasset in Religione, cum mutatio voluntatis, quam à principio ingressus habuit, de iure non præsumatur. Eo enim ipso, quod lex præsumit quem tacitè professum concurrentibus signis à iure communi requisitis, in necessariam consequentiam supponit illius consensum, sine quo non præsumeret tacitam professionem.

59 His omnibus accedit, quod in dubio facienda est ista interpretatio pro professione tacita, vt euitetur ansa exhauriendi Religiones, suscitandi motus Regularium, inquietudines, scandala, & damna, irritandi renunciationes, electiones Superiorum, aliaque acta ab eisdem gesta & cætera huiusmodi.

60 Atque ita specialiter hac in re sanciuit Decreto suo Vrbanus VIII. die 5. Ianuarij 1636. ex sententia Sacræ Congregationis Concilij, tenoris sequentis:

61 *Sanctissimus Dominus Noster Vrbanus Diuina Prouidentia Papa VIII. ad occurrendum motibus, qui possunt in Religionibus oriri occasione receptionis Nouitiorum, & professionis per eos emissæ in Conuentibus non designatis contra formam Decretorum sanct. memor. Clementis VIII. de Nouitijs ad habitum Regularem, & professionem non admittendis, nisi in Conuentibus designatis, audita super hoc sententia sacra* Con-

Congregationis Concilij, declarauit, & decreuit huiusmodi receptos, & professos contra formam dictorum Decretorum, allegantes propterea nullitatem receptionis, & professionis, non posse super huiusmodi nullitate post lapsum quinquennij à die professionis quoquo modo audiri.

Quod si aliqui contra formam prædictorum Decretorum recepti, & professi è Religione infra quinquennium exire, vel Superiores extra eam respectiuè eijcere voluerint, eadem Sanctitas sua decreuit, vt tam ipsi Professi, quàm Superiores respectiuè teneantur iura, quæ sibi fauere visa fuerint prius deducere coram eadem Sacra Congregatione Concilij, quæ ex speciali etiam Sanctitatis suæ facultate prouidebit, inhibendo præterea Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & Prælatis inferioribus iurisdictionem exercentibus, ac quibuscunque Iudicibus ordinarijs, & Delegatis, etiam causarum Palatij Apostolici Auditoribus, & S. R. E. Cardinalibus, etiam de latere Legatis, Sedisque Apostolicæ Nuncijs, ne in posterum in hoc quoquo modo se ingerant absque speciali eiusdem Sanctitatis commissione sub pœna ipso facto incurrenda quoad Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & Patriarchas, Interdicti ab ingressu Ecclesiæ, quoad Abbates, & Prælatos inferiores, ac alios Iudices prædictos Excommunicationis latæ sententiæ. Quo verò ad Nuncios, & ad S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos indignationis Sanctitatis suæ, & pœnarum arbitrio eiusdem imponendarum. Si verò ijdem vt supra recepti, & professi iuribus suis minimè deductis coram Sacra Congregatione Concilij, & sine illius expressa licentia à Religione exire, vel superiores Religionis eos eijcere ausi fuerint, ipsi recepti, & professi tanquam Apostatæ puniantur, & pro talibus habeantur. Nec non contra eosdem iuxta formam Decreti de Regularibus Apostatis, & eiectis eiusdem Sanctitatis suæ iussu ab eadem Sacra Congregatione sub die 21. Septembris 1624. editi, procedatur, Superiores, qui eijcerint, pœnam suspensionis à Diuinis, nec non priuationis omnium Officiorum, quæ tunc obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea in posterum obtinenda, vocisque actiuæ, ac passiuæ ipso facto absque alia declaratione incurrant. Datum Romæ die 5. Ianuarij 1636.

CONSVLTATIO CXLVII.

An Episcopus ad præbendam theologalem admittere possit Doctorem in iure Canonico?

1 AFfirmatiuam opinionem maturè approbauit S. Congregatio Concilij in infrascriptis declarationibus, quibus interfuerunt Cardinales doctrina, experientia, & prudentia insignes.

Die 14. Nouembris 1626. proposito iussu Sanctissimi dubio, Sacra, &c. vnanimi Illustrissimorum Patrum consensu censuit, Oratorem in iure Canonico Doctorem posse ex Sacro Concilio Tridentino ad præbendam theologalem admitti. Idem approbauit in *Polignanen.* die 3. Decembris 1639. in *Ostunen.* die 20. Iulij 1641. in *Asten.* die 2. Februarij 1646. vbi fuit resolutum, quod dentur supradictæ resolutiones, ac sæpè alibi.

2 Et quidem præter alias rationes, & auctoritates, quæ adduci possent, moueor primò, quia S. Concilium *in cap. 1. sess. 5. de ref.* loquitur promiscuè, & indifferenter de Theologia, & de sacra Scriptura, ibi: *Ad ipsius sacræ Scripturæ expositionem, & interpretationem.* Et in fine: *Doctores verò ipsam sacram Scripturam.* Prout etiam loquitur Concilium Lateranense sub Innocentio III. *in cap. Quia nonnullis, de magistr.* ad quod Tridentinum respexit, ibi: In sacra pagina doceat, & in his præsertim informet, quæ ad curam animarum spectare noscuntur.

3 Atque hanc esse veram mentem *d. cap. 1. sess. 5. & cap. Quia nonnullis*, declarauit antiquis temporibus eadem S. Congregatio in sequenti annotatione verbo *Sacra Scriptura. Videtur intelligi promiscuè tam de sacra Scriptura, quàm de Theologia ex cap. Quia nonnullis de magistr. ad quod Tridentinum respexit, itaut sufficiat, vt lectio sacræ Scripturæ habeatur. Siquidem sacra Congregatio considerauit, quod propriè loquendo sacra Scriptura dicitur, quod in sacris literis continetur, Biblia, Euangelium, Epistola S. Pauli, &c. Theologia verò dicitur illa scholastica, quæ in libris Scriptorum legitur. Concilium autem in hoc Decreto, licet in principio videatur respicere ad sacram Scripturam tantum, postea tamen indifferenter in subsequentibus modò theologiam, modò Sacram Scripturam nuncupat. Ac propterea cum Concilium de vtraque expresserit, de vtraque intelligendum, itaut sufficiat alteram legere vel sacram Scripturam, vel Theologiam scholasticam.*

4 Quod autem sacra Scriptura sit idem promiscuè cum sacris Canonibus expressè notat Garz. *de benef. part. 3. cap. 2. num. 64.* & concordat Gloss. *in cap. Vendentes 1. quæst. 3. v. Debitam*, cum plerisque alijs. Cùm verò interpretatio & expositio S. Scripturæ æquè fieri possit à Doctore in Theologia morali & sacris Canonibus, ac à simplici Theologo, immò melius, vt inquiunt Hostien. & Io. Andr. *in cap. 1. de consang. & affinit.* alijque allegati per Grass. *de effect. Cler. in prælud. n. 96.* sequitur, quod ad præbendam theologalem admitti etiam possit Doctor in sacris Canonibus, præcipuè in locis, in quibus non pullulant hæreses ex doctrina Abbatis *in d. cap. 1. num. 9. de consang. & affin.* qui habet concordantes, præsertim Felinum mox adducendum.

5 Secundò ex theorica Felini *in cap. super specula, n. 2. de magistr.* vbi pluribus firmat, dispositionem loquentem de theologia verificari in theologia morali, & in sacris Canonibus. Concinit Abb. *in d. cap. Quia nonnullis, n. 1.* quem sequitur Ric. *dec. 101. part. 4.* Syluest. *v. Doctor, n. 5. in fin. vers. de doctoratu verò iuris Canonici*, quod theologiam practicam appellat.

6 Tertiò, quia ex opinione firmata per eandem S. Congregationem pendet ab arbitrio Episcopi, vt prouisus de præbenda theologali legat tantum solos casus conscientiæ, vt in hac declaratione. *in Brixien. Quæritur, an Canonicus obtinens præbendam theologalem, qui legit in Cathedrali, possit loco sacræ Scripturæ legere casus conscientiæ, vel è contra loco casuum conscientiæ legere sacram Scripturam, etiamsi non adsit consensus Episcopi? Die 4. Aprilis 1596. Sacra, &c. censuit respondendum, id esse relictum arbitrio Episcopi.*

7 Etenim huiusmodi casus conscientiæ æquè faciliùs explanari possunt à Canonistis, ac à puris Theologis. Nam scientia iuris Canonici tendit directè ad regimen animarum, & ad Ecclesiam Catholicam benè regendam, vt ex Hostiensi, atque alijs latissimè tradit idem Grassus *loco citato, n. 95. & seqq.* Vnde in his proprijs terminis admissionia ad præbendam theologalem firmat Ricc. *d. dec. 101.* vbi testatur ita à sacra Congregatione pronunciatum fuisse.

8 Et sanè si à Theologis animarum cura non est aliena, sed potius animas regere eorum quasi peculiare munus est, proculdubiò Canonici iuris scientia est illis necessaria, ac proinde poterit Canonista munus Theologi adimplere. Nam quemadmodum non est in Abbatem eligendus, nisi qui anteà fuerit in Regula competenter instructus, vt *in cap. officij. de elect.* tradit Innocentius, ita nec cura quidem Ecclesiam gubernandi est ei committenda, qui Ecclesiasticas regulas nescit. Theologus igitur, qui vel Episcopus, vel Parochus futurus est, nisi Canones anteà didicerit, quibus fideles debent in Christiana Religione, & Ecclesiæ cæremonijs institui, non habebit profectò ad rem hanc publicam gerendam Theologiæ officinam satis instructam. Atque hinc illa sunt ex Cœlestino, Leone, Augustino, seprima synodo, Concilio Carthaginensi, Concilio Toletano 4. Concilio Aurelianensi 4. quæ partim à Gratiano, partim à Bucchardo referuntur. Quibus omnibus locis idem omninò præscribitur, hoc est Sacerdotes Canonum Ecclesiasticorum oportere esse peritos. Episcopis item iuris Canonici intelligentiam esse necessariam facilè ostenditur *ex cap. Accedentibus de excess. Prælat.* vbi desinit Pontifex ad Episcopum pertinere de causis matrimonialibus cognoscere, publicas pœnitentias, vel iniungere, vel tollere, indulgentias concedere. At hæc omnia nisi sciat quomodo & quatenus per ius liceant, nulla ratione ritè agere potest. Qua de re, quoniam latè dixerunt Innocent. Host. Butr. Cardinal. Abb. & cæteri Canonistæ *in cap. Cum in cunctis de elect. & in cap. Nisi cum pridem de renunc. & in cap. de consang. & affinit.* Gratian. quoque 21. *d.* Cosm. *in pragm. sanct.* Gallic. *tit. de collat. §. Taliter.* Anan. *in d. cap. Quia nonnullis de magistr.* August. de Ancon. *lib. de potest. Eccles. quæst. 108. art. 3.* Antonin. *3. part. tit. 5. cap. 2.* nos hic nihil superaddemus.

9 Cùm itaque Canonistæ propria functio sit exhortari fideles in doctrina sana, Doctor verò Ecclesiæ non diuinas

modo

modo leges, verùm etiam Ecclesiasticas populum docere debeat, rationi consonum sanè videtur admittere ad præbendam theologalem iuris Canonici Doctorem. Nam licet in Scriptura sacra præcepta viuendi maiori ex parte tradantur, tamen, vt Cardinalis Turrecremata in proœmio Decreti docet, doctrina morum in specie secundum grados singulos, & ordines officiorum Ecclesiæ sine iuris Ecclesiastici cognitione non habetur. At sermones morales absoluti esse nequeunt, si generatim, & non speciatim habeantur, vt Aristoteles in ethicis sois monet.

10 Præterea omnis doctrina diuinitus inspirata vtilis est ad docendum, arguendum, & corripiendum, vt perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus 2. *Timoth.* 3. At Canones Ecclesiastici instinctu Spiritus sancti sunt editi, vt Damasus ait 25. *quæst.* 1. *cap. Violatores.* Summorum enim Pontificum decreta à iure diuino, hoc est à libris vtriusque Testamenti dimanasse creduntur. Quod habes *de translat. Episcop. cap.* 1. *& de accus. cap. Qualiter, & quando* 2. Cùm ergo ius Canonicum ex eisdem fontibus, ex quibus Theologia suos riuulos ducat, rectè faceret Episcopus si ad præbendam Theologalem Canonistam admitteret, qui cum multorum consilijs exquisitis, tum Spiritu sancto suggerente ex diuinis Oraculis dogmata & leges, siue ad fidem, siue ad fidelium mores, & Ecclesiasticos ritus, ac cæremonias sapienter proferret.

11 Item Theologica facultas non est eiusmodi, vt tantummodò animo rem cernat, sed etiam aliquid molitur & facit. Est enim partim speculatiua, partim practica, quemadmodum D. Thom. 1. *part. quæst.* 1. *art.* 4. demonstrat; adeò quidem vt non dubitem pronunciare indignum Theologi nomine, qui Ius Canonicum ignoret, sine quo est sicut Empiricus inter medicos. At iuris Canonici disciplina Theologia quædam practica est, vt Aluarus Pelagius docet *lib.* 2. *de planctu Eccles. art.* 20. Tum quia eius facultatis finis est dirigere animas per Canonicas leges io salutem æternam. Tum etiam quia in solo volumine decretalium multi casus & articuli continentur vtiles & necessarij tam in consilijs animarum & pœnitentiæ foro, quàm in regendis ac disponendis Ecclesijs, ac rebus Ecclesiasticis.

12 Ac tandem addo, ius Canonicum subalternatum esse Theologiæ saltem vt partem toti. Est enim ius Canonicum portio quædam Theologiæ. Quod patet; quia ius Canonicum est idem habitus cum Theologia. Ius Canonicum autem nihil est aliud quàm partialis quædam Theologia, quæ practica nuncupatur, nempè illa quæ statuit de conseruatione & reparatione iuris alieni, præscribens quid cuique reddendum sit, vt ius eius sartum maneat in ordine ad finem supernaturalem. Hoc autem est etiam munus Theologiæ, ac proinde non aliter Theologiæ subiacet, quàm pars toti. Igitur fatendum est, ius Canonicum, & Theologiam esse eundem habitum, atque adeò inter se non distingui.

13 Ex quibus propterea repugnare non videntur verba *d. cap.* 1. *sess.* 5. cum, vt dixi, promiscuè loquatur de Theologia, & de sacra Scriptura, & appellatio Theologiæ veniant etiam Theologia practica, siue moralis, & sacri Canones. Et multò minus repugnat Concilium Lateranense *in d. cap. Quia nonnullis*, cùm solùm exprimat sacram paginam. Nam vlterius addit: *quæ ad curam animarum spectare noscuntur.* Ista enim melius impleotur à Canonistis, vt experientia docuit, quàm à puris Theologis. Vnde eadem S. Congregatio in vna Fundana die 15. Februarij 1593. censuit: *Quod verò ad audientes, si Theologus legat Theologiam moralem, siue casus conscientiæ, potest Episcopus cogere Clericos ad lectiones accedere. Si verò legat materias speculatiuas communi omnium captui non accommodatas, conniueri poterit, si non accedat quæ eas non intelligit.*

14 Nec obstare videtur motiuum, quod *in cap.* 8. *sess.* 24. loquente de præbenda pœnitentiaria exprimatur Doctor in iure Canonico. Non enim vrget, immò retorquetur. Nam si admittitur Doctor in iure Canonico ad præbendam pœnitentiariam, quæ concernit proprium regimen animarum, & instructionem ad salutem, multò magis admitti debet ad præbendam theologalem, & ad expositionem sacræ Scripturæ.

15 Verùm aliqualem difficultatem facere videtur, quod S. Concilium Tridentinum *in d. cap.* 1. & Lateranense *in d. cap. Quia nonnullis* vtuntur verbo *Theologus.* Nec non annotatio Secretarij S. Congregationis tenoris sequentis. *An liceat, non reperto idoneo Theologo sæculari, conferre præbendam primo vacaturam Canonistæ?* Nil reperio decisum à S. Congregatione, sed dumtaxat notauit Cardinalis Alciatus, *quod non videtur Episcopum hoc facere debere; quia Concilium præbendam primo vacaturam vult pro Theologo, nec potest Episcopus derogare.* Et in Cretensi in libro, cui titulus *sessio* 5. *cap.* 1. 2. & 3. *& sessio* 13. *pag.* 5. sub principio ita habetur. *Sacra, &c. censuit, si Sanctissimus D. N. annuat, committi posse Archiepiscopo Cretensi, vt vbi compererit in Ciuitate, vel diœcesi nullum Sacerdotem sæcularem ad expositionem Sacræ Scripturæ idoneum reperiri, & Oratorem saltem esse aptum ad legendum casus conscientiæ conferat præbendam theologalem vacantem Sedis Apostolicæ auctoritate. Quod sua Sanctitas approbauit.*

16 Ar huiusmodi difficultas faciliùs eximitur ex superiùs adductis, quod scilicet sub appellatione Theologi venit etiam Theologus moralis, atque adeò Doctor in iure Canonico. Ea verò annotatio non est S. Congregationis, sed sensus solius Cardinalis Alciati, qui S. Concilio non interfuit, vt ex eius catalogo liquet. Declaratio autem in Cretensi non videtur obstare. Quia facultas in dicto casu restringitur ad aliquem idoneum ad legendum, qui non supponitur Doctor in iure Canonico, & sic non loquitur de Doctore in iure Canonico, ac proinde non est casus noster.

17 Et ita denique censuit eadem S. Congregatio Concilij in vna *Mazarien* die 12. Aprilis 1651. Cùm enim Episcopus suis literis ad S. Congregationem directis exposuisset, magis expedire suæ diœcesi, vt prouisus de præbenda theologali legat theologiam moralem & Sacros Canones, ideò supplicauit sibi responderi, an ad dictam præbendam theologalem admittere possit Doctorem in iure Canonico? S. Congregatio respondit *Affirmatiuè.*

CONSVLTATIO CXLVIII.

1 Qvidam iuuenes optimates, vix pubertatem excedentes matrimonium per verba de præsenti contraxerunt, insciis viri parentibus, quorum indignatio tanta fuit, vt inter illos & parentes vxoris, ac deinde inter ipsos coniuges odium immane & crudele exortum fuerit, ac propterea magnus timor accesserit scandalorum & infelicis exitus matrimonij absque spe remedij. Item vir spatio quinque mensium quibus cum coniuge post celebratum matrimonium cohabitauit, detectus fuit nedum impotens, eo quia matrimonium, quamuis studiosè operam copulæ dederit, consummare non potuit, verùm etiam furiosus, & talia furoris habere interualla, vt probabiliter dubitaretur, quod huiusmodi furore aliquando correptus, iuncto odio penitus insito, tandem vxorem esset occisurus, quam ob causam se separarunt. Furor autem viri & odium diuturnum tam inter ipsos coniuges, quàm inter eorum parentes & consanguineos nequit vel precibus mitigari, vel tempore, communique vtilitate deponi, vel vetustate sedari; quinimò in dies magis magisque discordia ira acerbior, intimo odio, & corde obstinato concepta exardescit. Quapropter consensu omnium exposcitur eiusmodi matrimonij dissolutio. Quæritur itaque,

An & quomodo sit concedenda?

2 Respondeo. Dissolutio, licet prætendi possit nedum per viam dispensationis, sed etiam ex capite impotentiæ; nihilominus cùm ratione impotentiæ sit necessaria cohabitatio cum assignatione modi, & loci, etiamsi prius per quinque menses insimul cohabitauerint iuxta textum *in cap. laudabilem* cum ibi communiter notatis *de frigid. & malef.* quem sequitur Rot. *dec.* 284. *n.* 2. *part.* 4. *diu.* & Seraphin. *dec.* 687. *n.* 4. cum ibidem adductis.

3 Et licet etiam cohabitatio triennij possit in certis casibus abbreuiari arbitrio Iudicis, & præcipuè vbi ambo coniuges fatentur impotentiam, & constat matrimonium non fuisse consummatum, vt notat Præposit. *in d. cap. laudabilem, n.* 4. *&* 6. Henrich. Boich. *in cap.* 1. *sub n.* 2. *eod. tit. de frigid. & malef.* & in aliis ex traditis per Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 107. *& disp.* 112. *n.* 12. Gutier. *eod. tract. cap.* 120. *& cap.* 121. *n.* 10. Rot. *d. dec.* 284. *in fin.* semper tamen est necessaria cohabitatio, quod rectè aduertit Seraphin. *d. dec.* 687. *n.* 4.

n. 4. Quæ cohabitatio cùm in hoc casu sit admodum periculosa, & omninò incompatibilis cum odio capitali, furore viri, & periculo scandalorum seu necis; ideò hac via omissa, agendum est super dispensatione, cuius occasione discuriendum erit de potestare Pontificis dispensandi auctoritate ordinaria in matrimonio rato, & non consumato, de causis dispensationis, & de forma illam concedendi.

4 Quod attinet ad potestatem Pontificis dispensandi non est dubitandum ex communi Canonistarum sententia, qui omnes, vno vel altero discrepante, docent, posse Summum Pontificem potestate quidem ordinaria matrimonium ratum ex causa dirimere. Quia Pontifex potest diuina auctoritate dispensare in aliquibus, quæ non deducuntur proximè ex principijs iuris naturæ, sed remotè, & quæ habent admixtum aliquid obligationis humanæ. Credibileque omninò est, Deum suo Vicario hanc potestatem contulisse, quæ regimini Ecclesiæ necessaria erat. Nam hac ratione, saltem in matrimonijs ratis, multa scandala cessant, pax in Republica stabilitur, sine qua matrimonium est pactio seruitutis. Quandoquidem matrimonij Sacramentum, quoad significationem non est completum vsque ad carnalem copulam inclusiuè; ita quod matrimonium contractum siue ratum significet coniunctionem Dei ad animam per charitatem, consumatum verò coniunctionem Christi ad Ecclesiam. Prima autem coniunctio est solubilis, non secunda; ideòque matrimonium ratum solui potest, non verò consumatum. Vnde Dominus, *Matth.* 19. non dixit: *Quos Deus coniunxit homo non separet*, nisi post illa verba: *Et erunt duo in carne vna.* Et Apostolus *ad Ephes.* 5. non dixit hoc Sacramentum magnum in Christo & Ecclesia, nisi post illa verba: *Et erunt duo in carne vna.* Et ideò Leo Pontifex, inquit, vt referunt Magister *in* 2. *d.* 1. & Gratian. 27. *q.* 1. *Societas nuptialis ita est à principio instituta, vt præter commixtionem sexuum non habeat Christi & Ecclesiæ Sacramentum.* Textus est *in cap. Ex publico*, vbi Glos. *v. Consumatum de conuers. Coniug.* ibique Barbos. *n.* 3. qui innumeros adducit. Nominatim verò id tenetur Couarruuias senior & prudentior *in vlt. impress. de matrim. part.* 2. *cap.* 7. § 4. post *num.* 14. *& in* 4. *decret. cap.* 7. §. 4. *n.* 13. Felin. *cons.* 26. *n.* 16. *cum seq.* qui affirmat, hanc esse communem antiquorum & recentiorum opinionem, de qua etiam testatur Nat. *cons.* 290. *n.* 1. Abb. *in cap. fin. n.* 5. vbi etiam Cardinal. *in fin. de spons. duor.* Ad quæ loca canonistæ omnes suffragantur. Et præter Theologos, quos refert & sequitur Sanchez, qui in hoc argumento exultat *lib.* 2. *disp.* 14. *n.* 2. *& seqq. & disp.* 15. *ac* 16. *n.* 3. 4. *&* 9. id dissertissimè tenent Vasquez 1. 2. *disp.* 165. *cap.* 7. Rebell. *de oblig. iust. part.* 2. *lib.* 2. *de matr. quæst.* 15. *sect.* 3. vbi adducit Bellarminum, Henriquez, & alios, Coninch. *de Sacram. disp.* 26. *dub.* 3. Reginald. *in prax. for. pœnit. lib.* 31. *cap.* 38. Bonacin. *de matrim. quæst.* 2. *punct.* 11. *propos.* 2. Nec dissentit Brancatus de Laurea, theologis summis comparandus acumine, diligentia, iudicio *tom.* 3. *de Sacram. disp.* 16. *art.* 12. §. 2. *n.* 245. in quo pleraque, quæ nusquam alibi, ac alij de Canonistarum præsertim ac iurisperitorum cœtu, quos omnes perperam, nec nisi contradicendi libidine inficiatus est Pontius *de matrim. lib.* 9. *cap.* 3. Atque ita etiam lente ac maturè censuit Rota in Burgen dissolutionis matrimonij 17. Iunij 1594. coram Iusto post 3. *vol. consil.* Farinacij.

5 Et quamuis plures Theologi aliter senserint, in hac tamen materia non est recedendum ab opinione Canonistarum, cùm in respicientibus ius diuinum pertinens ad mortalitatem semper sit deferendum opinioni Canonistarum, vt scite Couar. *in* 4. *decret. cap.* 7. §. 4. *n.* 13. cui præluxerat Alex. *cons.* 1. *n.* 10. *lib.* 2. Ferret. *cons.* 37. *n.* 24. & latius Ancharan. *in disp.* quæ incipit *Antiquis & modernis temporibus.* Et hanc opinionem tenendam esse declarauit die 16. Iulij 1599. Congregatio particularis à Clemente VIII. deputata, cui interfuerunt Cardinales Asculanus, Burghesius, Blanchettus, Mantica, Arigonius, Vicecomes, Osatrus, & Bellarminus, nec non RR. PP. Seraphinus, Pamphylius, Pegna & Mellinus tunc Rotæ Auditores, ac Patres Iustinianus & Costa Societatis Iesu, omnes multi nominis Theologi & Canonistæ. Id quod etiam censuit sæpissimè S. Congregatio Concilij, & præcipuè in vna Carpentoraten 25. Ianuarij 1608. in vna Seguntina 17. Septembris 1609. in vna Ferrariensi die 20. Maij 1613. & in vna Augustana die 16. Maij 1618.

6 Eamque semper fuisse receptam patet luculenter ex pluribus exemplis relatis à Doctoribus, vt de Martino V. & Eugenio IV. testatur D. Antonin. 3. *part. cap.* 21. §. 3. de Iulio III. Paulo III. ac Pio IV. Nauarrus *in Man. cap.* 22. & de Gregorio XIII. habetur attestatio Cardinalis Caraphæ in libris S. Congregationis Concilij, in quibus etiam habentur alia plura posteriorum Pontificum Sixti V. Clementis VIII. Pauli V. & Vrbani VIII. Itaque Canonistarum omnium, plurimorumque Theologorum calculo, atque Summorum Pontificum exemplis ad nostra vsque tempora id ita firmatum manet, vt temerarium esset contrarium asserere.

7 Causa verò semper requiritur quando agitur de dispensatione auctoritate ordinaria, vt tradit Hostien. *in d. cap. Ex publico*, vbi omnes, & firmant Præp. *in cap.* 2. *n.* 7. *de spons.* Socin. *cons.* 28. *lib.* 1. Felin. *cons.* 26. *n.* 16. *& seq.* Gozad. *cons.* 2. Et in hac parte ijs Theologis adhæreo, qui docent, Pontificem non posse dispensare in matrimonio rato non consumato. Quo spectat doctrina Boich. *in eod. cap. fin. de spons. duor.* Io. Andr. *in eod. cap. Ex publico* cum sequacibus, dum monent non expedire, vt Ecclesia in hac materia multum laxet habenas.

8 Hæc autem causa debet esse maxima, & vrgentissima. Ita post Innoc. Host. & alios *in d. cap. Ex publico* voluit communiter Abb. *n.* 14. Medin. *de sacr. homin. cont. lib.* 5. *cap.* 9. Anchar. *in cap. Canonum statuta*, *n.* 30. *de constit.* Molin. *de rit. nupt. lib.* 2. *diffic.* 5. *n.* 6. Quicquid sit dicendum quando Pontifex de potestate absoluta dispensaret, Felin. *in d. cons.* 26. cum concordantibus.

9 Et licet aliqui velint causam concernere debere bonum publicum, & publicam vtilitatem, verior tamen & magis communis opinio est, vt sufficiat, illam concernere bonum priuatum, ac priuatam vtilitatem, Caiet. *to.* 1. *opusc. tract.* 28. quod etiam repetit *in respons. ad Paris. art.* 11. vbi firmat, discordiam ortam inter coniuges sine spe remedij, accedente eorum consensu, esse causam sufficientem pro restituenda inter eos pace, sublato hoc vinculo, quod fuit causa discordiæ, & ad euitanda homicidia, quæ à disperatis coniugibus facilè procurari possent. Qui etiam testatur *eodem art.* 11. hanc causam Apostolicis rescriptis approbari pro rationabili à Sede Apostolica. Id quod prosequitur Sanchez *de matrim. lib.* 2. *disp.* 16. *n.* 4. *&* 9. dicitque iustam causam esse mutuum consensum iuncto odio, & discordia coniugum absque spe remedij, & cum timore infelicis exitus. Et Burg. *de Irregul. part.* 6. *tit. de sponsal. n.* 47. tradit ab Eugenio IV. fuisse concessam dispensationem ex solis inimicitijs capitalibus, & odijs inter coniuges. Et ita Sacr. Congregatio Concilij in supradictis casibus censuit quoque concedendam. At Felin. *d. cons.* 26. *n.* 19. asserit sufficere scandala & odium. Idem vult Mandos. *in prax. sign. titul. de dispensatione matrim.* Quod quidem Menoch. *de præsumption. lib.* 2. *præsumpt.* 10. *n.* 44. *& cons.* 5. *n.* 7. Gregor. Lopez *lib.* 5. *v. Orden. tit.* 10. *part.* 4. Medin *loc. cit. cap.* 89. admittunt etiam in fortioribus terminis. Quia ex odio vltra pericula temporalia, & insidias vitæ paratas, resultat magnum fornicationis & adulterij periculum, quod per se est causa dispensationis, Sanch. *disp.* 16. *n.* 3. *lib.* 2. *& lib.* 8. *disp.* 12. *n.* 4. *&* 6. *& disp.* 20. *n.* 17. *& seq.* Et sicut ex causa odij interdicitur cohabitatio, Gutier. *de matrim. cap.* 121. *n.* 10. immò non datur restitutio vxoris, sed fit perpetua separatio etiam in matrimonio consumato; ita & in rato hæc eadem causa vrgere debet ad dispensandum, cùm reddat inutiles omnes effectus matrimonij.

10 Igitur cum in hoc casu supponatur omnium consensus, & odium tam coniugum, quàm eorum parentum ac consanguineorum per tot annos absque spe reconciliationis, vtique videtur concurrere causa sufficiens ex doctrina Caiet. *d. tract.* 8. Felin. *d. cons.* 26. *n.* 19. cum alijs superius allegatis. Maximè cum matrimonium fuerit contractum contra voluntatem parentum, & in ætate in qua facilè contrahentes non habent prudentiam pro considerandis qualitatibus necessarijs ex Dec. *cons.* 112. *in fin.* Felin. *d. cons.* 26. *n.* 21. Agaturque inter Primates, & vir fuerit detectus impotens, atque habere terribilia furoris interualla. Quo casu habetur causa naturalis odij, cui eo magis occurrendum est Pontificia dispensatione, vt euitentur scandala, necesque ac paci, quæ nihil habitura sit insidiarum semper consuletur. Quippè ex huiusmodi odio & impotentia impeditur finis matri-

matrimonij, qui est societas tranquilla & proles, ac mulier cogitur inuita ad castitatem contra iuris dispositionem, *in cap. Integritas 32. quæst. 1.*

11 Hæc sanè impotentia est ex se sufficiens ad dirimendum matrimonium, siue proueniat ex maleficio, *cap. fin. de frigid. & malef. cap. Si per sortiarias 33. quæst. 1.* & docent Albert. D. Thom. D. Bonau. Scot. Caiet. D. Anton. Bellarm. Tolet. alijque ex Theologis, atque ex Canonistis, Gloss. *in cap. Fraternitatis, v. diuinum de frigid. & malef.* Specul. Goffred. Host. eandem Glossam *ibidem* approbantes, Io. Andr. Butr. Anchar. Abb. Præpos. & cæteri apud Sanch. *lib. 7. disp. 96. n. 8. & in cap. fin. eod. tit.* firmant Io. Andr. *n. 15.* Anchar. *quæst. 1.* Abb. *n. 1. & 6.* Zabarel. *n. 2. & seq.* Archid. *in d. cap. Si per sortiarias 33. quæst. 1.* vbi Turrecrem. *num. 2.* testatur hanc esse omnium Doctorum conclusionem.

12 Siue impotentia proueniat ex abominatione coniugum inter se ratione odij implacabilis, ob quam non possunt simul cohabitare & ad copulam induci, sicque frustratur finis matrimonij, vt tradit D. Thom. & Albert. Turrecrem. & plures alij apud Sanchez *disp. 92. n. 13.* Ex quacunque enim causa proueniat impedimentum, dummodo sit perpetuum, semper dissoluit matrimonium, Host. *in cap. Consultationi, n. 2. de frigid. & malef.* vbi Io. Andr. *n. 2.* & alij quamplures.

13 Et quamuis impotentiæ signa non sint de eorum genere, quæ euidenter & necessariò concludunt, nec de ijs, quæ verosimiliter, sed de ijs, quæ præsumptiuè & dubiè, quo casu sacri Canones non statim matrimonium dissoluunt, sed requirunt experientiam triennalem ex sæpè citato *cap. Laudabilem, de frigid. & malef.* Sanchez *d. lib. 7. disp. 107. n. 2.* Gutier. *cap. 120. n. 2. de matrim.* Seraph. *dec. 687. part. 4. div.* Rot. *dec. 695. n. 1. & seqq. part. 1. rec.* Tamen sicut aliquando ex causa non expectatur integra triennij experientia, sed abbreuiatur, Rota *dec. 226.* post Farinac. Ita etiam in hoc casu impotentia ista talis est, qualis sufficere debet ad facilitandam dispensationem, & corroborandam causam odij, quæ etiam ex hoc capite magis augetur. Præsertim cum thorus ex capite inimicitiæ, & furoris viri canonicè fuerit separatus; ideòque probatio impotentiæ per triennalem cohabitationem redditur omninò impossibilis, & propterea eo libentius admittenda sunt alia genera probationum, etiam alioquin minus vrgentium, ne impossibilis reddatur probatio ex traditis per Bursat. *cons. 346. n. 17. lib. 4.* Bertaz. *cons. crim. 106. n. 19. lib. 1.* Gabr. *de testib. conclus. 7. n. 3.* Non enim debet vxor periculo vitæ se exponere, ad virum redeundo, vt in simili docet Socin. *in cap. Cum pro causa, n. 36. de sent. excommun.* Felin. *in cap. Accedens 2. vt lit. non contest.* Oldrad. *cons. 43. n. 3.* & confirmat Seraph. *dec. 1239. n. 4.*

14 Porrò in hoc casu negari non potest, quin adsit impotentiæ probabilitas ex cohabitatione quinque mensium, iuncta abominatione, & odio coniugum inter se continuata per tot annos, cùm qualitas causæ dependeat ab arbitrio Papæ, Felin. *d. cons. 26. n. 19. & 21.* & ad effectum dispensationis possit non expectari cohabitatio triennalis, vt notant Doctores *in d. cap. Laudabilem*, rationeque incertitudinis prolis, ac dubij validitatis matrimonij ob impotentiam Pontifex possit esse procliuior ad concessionem dispensationis, & remedij. Boich. *in d. cap. Fraternitatis, n. 6.* Et faciunt huc etiam tradita per Dec. *cons. 112. in fine.*

15 Atque ex his videtur concedenda petita dispensatio, dum modo constet de extremis ad hunc effectum necessarijs, nempè de non consumatione matrimonij ob impedimentum impotentiæ perpetuum viri, de furore ac odio capitali, & implacabili absque spe remedij cum timore certo necis, seu infelicis exitus, adeout statui mulieris nullo alio modo prouideri possit. Ita in puncto aliàs censuit S. Congregatio Concilij in vna Vallis oletana tenoris sequentis.

16 *Episcopus significans suis literis quod Ioannes, & Leonora nobiles quinque ab hinc annis matrimonium per verba de præsenti contraxerunt, & per totum quinquennium simul cohabitarunt, dictaque mulier deinde egit pro dissolutione, ac nullitatis declaratione dicti matrimonij propter impotentiam d. Ioannis, à quo nunquam ipsa carnaliter cognita fuerat, & adhuc virgo permanebat. Quod dictus Ioannes verum esse asserebat. Id verò non ex impotentia sua naturali, sed quia illam & parentes eius odio prosequebatur, accidisse, & simul conuenerunt adire Sedem Apostolicam pro dispensatione, prout vnanimi consensu fecerunt.*

17 Die 15. Februarij 1607. Sacra, &c. *Proposita facti specie omnes vno ore censuerunt nullo pacto concedendam esse dispensationem, rescribendumque Episcopo, vt si sibi non constiterit de impotentia perpetua ob frigiditatem, vel maleficium ad præscriptum sacrorum Canonum, compellat eos ad cohabitandum, vtque alter alteri coniugalem exhibeat affectum.*

18 Idem perspicuè expressit in vna Carpentoraten. die 25. Ianuarij 1608. *Perlecto enim in sacra Congregatione Concilij instrumento, in quo habebatur consensus, & mandatum Ioannis Claux de Nions primi viri ad dispensationem à Sede Apostolica petendam super matrimonio rato non consumato cum Sperata Ramberta diœcesis Carpentoracensis, quæ aliud matrimonium contraxerat ob sententiam in Curia Legationis Auenionensis in eius fauorem latam super nullitate matrimonij ob impedimentum perpetuum, & ex eo prolem susceperat, Et sic cum appareret nullo alio remedio humano huius mulieris statui prouideri posse, censuit, petitam dispensationem esse concedendam. Quam Congregationis sententiam Sanctissimus ad se relatam, approbauit, & literas dispensationis expediri iussit.*

19 Concinit alia declaratio in vna Seguntina, in qua narrabatur, *quod aliàs fuerat contractum matrimonium inter Garziam de Vargas in ætate sexdecim annorum, & Elizabetham de Lezano annorum quatuordecim, & quod mulier reperta est arcta, itaut à matronis post inspectationem relatum fuerit eam ad huiusmodi matrimonium esse inhabilem. Vnde Ordinarius non expectata triennali cohabitatione, matrimonium nullum declarauit, & viro licentiam dedit, vt aliam vxorem duceret, prout successiuè cum duabus alijs fecit, & prolem suscepit, & de præsenti cum secunda vxore viuit. Quoniam verò dicta Elizabeth annorum triginta & grandior effecta nunc à viro cognosci potest, vt matronæ, quæ illam inspexere, referunt, cupiens esse mater supplicat pro dispensatione, vt matrimonium cum alio contrahere posset.*

20 Die 12. Septembris 1609. Sacra, &c. *censuit, huiusmodi dispensationem esse concedendam. Id est committendum Episcopo, vt si sibi constiterit Elizabetham hodie esse cognoscibilem, veraque esse cætera in supplicatione narrata, atque etiam tam ipsam, quàm Garziam, à quo post matrimonium per verba de præsenti contractum, tanquam arcta per sententiam diffinitiuam separata fuit, concorditer supplicare, petitam dispensationem concedat.*

21 Denique quoad formam dispensationis, illa profectò concedenda non est in forma gratiosa quando adhuc non est sufficienter, nec legitimè probatum, quod matrimonium non fuerit consumatum, & quod adsit allegata impotentia cum alijs causis supra deductis. Quæ omnia probanda sunt probationibus concludentibus, immò superabundantibus *ex d. cap. 1.* vbi Cardin. Io. Andr. Præp. & alij *de frigid. & malef.* Et maximè respectu non consumationis, cùm in hoc casu supponatur cohabitatio, & condormitio quinque mensium. Ex qua resultat præsumptio iuris & de iure pro consumatione iuxta Bald. *in l. Deo nobis, n. 7. de Episc. & Cler.* & aduertunt Doctores communiter *in d. cap. Laudabilem.*

22 Sed concedenda est in forma commissaria, constito, quod matrimoninm non fuerit consumatum, & seruatis seruandis, ac verificatis alijs narratis, prout fuit seruatum à S. Congregatione Concilij in vna Transyluaniæ dissolutionis matrimonij anno 1599. & in d. Auenionen. die 31. Ianuarij 1606. & in eadem Seguntina die 12. Septembris 1609. ac in alijs frequenter. Causæ enim matrimoniales committi solent Ordinario loci, Butr. *in cap. Causam, n. 7. de offic. deleg. & in cap. Ex literis, n. 7. de diuort.* & ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Platen 28. Iulij 1662.

(·.·)

CON-

CONSVLTATIO CXLIX.

Quisnam prius admittendus sit ad professionem regularem, ac præcedere debeat illene, qui prius receptus est ad habitum; an qui prius habitum suscepit?

1 Videtur autem dicendum, quod prærogatiua in profitendo, & præcedentia post emissam professionem omninò sit concedenda prius acceptato, non autem illi, qui præuenit in susceptione habitus, præsertim si ad illum fuerit admissus sine præiudicio antelationis ipsi acceptato tunc reseruatæ, & posteà concessæ per totum annum Nouitiatus.

2 Primò, quia prius receptus fuit à Capitulo. Nam vt in simili probat Bero. *cons.7.n.1. & seq. vol.1.* receptus primo loco à Capitulo præferendus est alteri, qui eum præuenit in adipiscendo Canonicatu ad textum *in cap.1.* cum ibi notatis *de maior. & obed.* Ex admissione enim & acceptatione anteriori intrat priuilegium antianitatis, ratione cuius huiusmodi præcedentia deferri solet, *l.1. ff. de alb. scrib. l. semper, ff. de iur. immun. cum concord.* & quæ à die talis receptionis computatur, *l.1. C. de Consul. lib.12. d. cap.1.* ibique omnes de *maior. & obed.* Rota apud Seraph. *dec.326. n.3.* & in vna *Melenitana* Antianitatis 18. Maij 1633. coram Episcopo Vrgellensi.

3 Secundò, quia prius etiam petijt à Vicario generali licentiam suscipiendi habitum, nec proinde per eum stetit quominus in hoc quoque præuenerit; ac proinde pro admisso ad omnem effectum reputari debet. Itaut ab illa ipsa die petitionis antianitas illi numerari debeat, vt in puncto est decisio Gregorij 341. in princ. & fuit resolutum in præallegata *Melleuit.* Antianitatis coram Durano.

4 Tertiò, quia ille, qui fuit admissus ad priorem habitus susceptionem, fuit admissus sine præiudicio antelationis reseruatæ prius acceptato, qui fuerat in eodem Monasterio per plures annos educatus, & ab ipso Capitulo anteà receptus. Quæ præseruatio ita reddidit actum conditionalem ex Rota *dec.34. in princ.* apud Put. *lib.2. in correct.* loquente de possessione tradita sine præiudicio alterius in materia præcedentiæ, vt habeatur pro non facto in præiudicium antelationis ad textum *in l. ille, à quo, §. Si de testamento,* vbi Bart. *n.5. ff. ad Trebel.* Barbos. *de claus. part.1. claus.157. n.2.* & latè Adden. ad Gregor. *dec.332. vers. Et in his terminis.*

5 Quartò, quia prius acceptato in ipsamet habitus susceptione fuit assignatus locus ante eum qui prius habitum susceperat, & propterea non potest hodie in prius acceptati præiudicium fieri prior, ac potior, vt in specie ponderat Bero. *d. cons.7. n.6.*

6 Quintò, quia per totum annum sui Nouitiatus fuit in quasi possessione dictæ antelationis, tam in Choro, quàm in Refectorio, & cæteris locis, & actibus Monasterij patiente, & non contradicente qui prius habitum suscepit, qui solum in fine cœpit prætendere, vt tanquam prius vestitus prius etiam deberet admitti ad professionem. Nam in materia præcedentiæ pronunciandum est pro possessore; itaut non possit ab ea deijci, nec inquietari, Corn. *cons.193. n.14. vol.2.* Bursat. *cons.343. n.74. in fin. vol.4.* Port. Imol. *cons.164. n.48. & infra,* & Menoch. *cons.52. n.49. vol.1. & cons.125. num. 6.*

7 Hinc Bald. *in l. Obseruare, §. antequam verò, n.3. ff. de offic. Proconsul.* dicit: *Vadat ergo prius qui prius ire consueuerat,* & *in cap. Cum olim sub n.3. de consuet.* quod consuetudo assignat loca sedendi & standi, & non debet præposterari, & Rot. *dec.229. n.1. & 2.* apud Posth. *de manut.* dicit in hac materia attendi possessionem, & consuetudinem, etiamsi viderentur contrariæ dispositioni iuris communis.

8 Nec proinde obstat decretum S. Congregationis relatum à Barbosa *in Collect. Bull. v. Præcedentia,* quod nimirum præcedentia inter Regulares à die professionis, non autem receptionis habitus regularis debet attendi. Nam supponit professionem emissam, nos verò loquimur de emittenda, adeout prius ad illam admittendus sit prius acceptatus, vt dictam quasi possessionem antelationis, in qua post susceptionem habitus semper extiterit, conseruet, etiam post professionem, ne ab illa inuitè deijciatur contra regulas iuris proclamantis, ne possessor commodo suæ possessionis priuetur ex congestis per Gratian. *discept.113. n.30. & discept.208. n.14.* ac Posth. eodem loco *obseru. n.16.* cum maximum possessionis, seu quasi commodum sit, *§. Commodum, Instit. de interdict. cap. sæpe,* ibi: *Commodo possessionis de restit. spoliat.* Port. *d. cons.164. n.50.*

9 Nec pariter obest quod Roderic. *tom.1. quæst.37. art.1.* dicat præcedentiam inter Regulares concedendam esse habito respectu ad tempus susceptionis habitus, non professionis. Nam loquitur iuxta stylum suæ Religionis Minorum Obseruantiæ S. Francisci, non autem iuxta communem consuetudinem aliorum, vt rectè monet animaduertendum Campanil. *in diuers. iur. can. rubr.12. cap.12. num.9.* Habitus enim nullum constituit gradum honorificentiæ ad effectum præcedendi, quia habitus non facit monachum, sed professio, *cap. Porrectum,* & ibi omnes *de regular.*

10 Pariter non obstat, quod qui prius habitum suscepit, prius compleuerit annum Nouitiatus, & Concilium Tridentinum mandet *sess.25. cap.16. de Regular.* quod finito tempore Nouitiatus Superiores Nouitios, quos habiles inuenerint ad profitendum admittant. Quia ex hoc non rectè infertur quod prius etiam admittendus sit ad professionem, cùm adsit iusta causa differendi, ne antelationem ab eo reseruatam prius acceptato in susceptione habitus, & posteà concessam per totum annum Nouitiatus possit in dubium reuocare, si prius ad professionem admitteretur, ideòque contenderet illum priuare dicta quasi possessione. Nec Concilium cogit Superiores, vt ad professionem recipiant Nouitios statim completo anno nouitiatus, sed solum disponit, quod post illius finem nouitios admittant ad profitendum, nullo eisdem termino in hoc præscripto, vt benè ad rem nostram obseruat Nauarr. *cons.30. num.1.* inquiens aliud esse cogere ad recipiendam professionem nouitij statim finito anno, vt supponitur in obiectione, aliud verò quod illum admittant post finem anni, nec à diuersis illationem validè fieri, *l. Papinianus, ff. de minor. cap. Ad audientiam de decim.* Quod etiam obseruarunt Sayr. *dec.35. lib.3. de regul.* Roderic. *tom.3. quæst.15. art.10. in fin. & quæst.17. art.6.* Less. *de iust. & iur. lib.2. quæst.41. dub.7.* Sanch. *in Decal. lib.5. cap.4. n.6.* & Hieronym. Roderic. *in compend. qq. regul. resol.101. n.83.* Quamuis Bartholòm. à S. Fausto *in thesaur. Relig. lib.5. quæst.168. n.3.* obseruet dictum decretum Concilij loqui solum de nouitijs virorum non monialium. Qui in istis sæpissimè professio differunt quousque soluant dotem competentem, de quo etiam Sanch. *d. cap.4. nat.* & Hieron. Roder. *d. resolut.101. n.53.*

11 Demum nec refert quod duo Religiosi negent prius habitum suscipientem admissum fuisse ad illius susceptionem cum dicta præseruatione antelationis acceptato prius à Capitulo. Nam, prætermisso, quod illi ex speciali affectione in priùs habitum suscipientem sunt in causa huius controuersiæ; respondetur ijs præferendam esse depositionem reliquorum vno ore affirmantium sub lege prædicta, & non alias suscepisse habitum tam ratione numeri ad textum *in cap. licet causam de probat.* Glos. *in l. ob carmen, §. si testes, v. in pari numero, ff. de testib.* cum similibus congestis per Farinac. *eod. tract. quæst.65. part.3. num.106.* Gregor. XV. *dec.249. & 449.* vtrobique *n.4.* & *dec.472. n.2.* Rot. *dec.245. n.3. ac dec.315. n.8. part.1. & dec.189. n.2. part.2. recent.* Quàm propter qualitatem depositionis cum testes deponentes super negatiua postponendi sint alijs deponentibus super affirmatiua, quales sunt cæteri Religiosi præter duos prædictos simpliciter negantes dictam præseruationem, Glos. *in l. Diem proferre, §. si plures, v. Consenserant, ff. de arbitr.* cum alijs cumulatis per Farinac. *quæst.65. part.3. num.200.* Gregorium XV. *d. dec.449. n.3.* Rot. *dec.259. n.3. post 2. vol. cons.* Farin. Qui testes licet sint regulares, nihilominus illis est omninò in hoc casu deferendum, Vincent. de Franch. *dec.384.* & Gratian. *discept. for. cap.640. n.6.*

12 Verùm tenendum est, quod licet receptus eadem die & in eodem capitulo videatur in acceptatione ad habitum quodammodo prior, tamen eiusmodi acceptatio in ordine ad præcedentiam nil releuat, quia ipsa non facit nouitios, sed tantum tribuit potentiam, quæ nisi reducatur ad actum nil operatur, *l. Sed et si plures, §. si ex asse,* ibi: *Nec sufficit ad secundarum tabularum vim sit factum esse testamentum, vt ex eo adiri hereditas possit, ff. de vulgar. & pupil. cap. Religioso,*

giosa, §. Quamuis de sent. excomm. in 6. l. Quamuis alius 2. & ibi per Iaf. *n. 2. C. de inoffic.*

17 Ille autem qui prius suscepit habitum prius est factus Nouitius, prius quoque compleuit annum nouitiatus, qui incipit ab hora susceptionis habitus, Anan. *cons. 93. n. 6.* Bald. *in l. Cum anterioribus, n. 2. C. de tempor. appell.* Franch. *in cap. 1. n. 5. de restit. spol.* Gratianop. *discept. for. cap. 413. n. 21.* Atque adeò prius est vel reijciendus vel ad professionem admittendus ex Concilio Trident. *sess. 25. de regul. cap. 16.* vbi mandat finito anno probationis nouitios ad professionem admitti vel reijci. Et cum non steterit per eum qui prius ad habitum admissus fuit, ne statim completo anno emitteret professionem, illa habetur pro emissa, *l. si ideò, §. Procuratori, ff. de euict.* Lancell. *de attent. part. 2. cap. 4. n. 135.* Seraph. *dec. 154. num. 2.*

18 Vbicunque enim petitur à Superiore, quod erat de iure concedendum, si denegatur, habetur pro concesso, vt pluribus exemplis comprobat Rota *in rec. dec. 359. n. 4.* quam postea sequuta est *in dec. 528. n. 1. & 2. part. 2.* Nam attendi debet tempus illud, quo est ipsi ius quæsitum, non solum ex dispositione S. Concilij, sed etiam ex propria præuentione, *arg. cap. Capitulum 30. in fin. de rescript. cap. Duobus 14. eod. tit. in 6.* Gonzal. *ad reg. 8. §. 3. proœm. n. 18. & seq. text. in l. 1. C. de consult. lib. 12.* vbi quod in vno, eodemque genere dignitatis prior ille esse debet, qui prius meruit dignitatem.

19 Quare benè intrat ad ipsius fauorem regula: Prior tempore, potior iure, *cap. Qui prior, de reg. iur. in 6.* cum vulgaribus, & latè Barbos. *in topic. verb. Prior.* Et in terminis præeminentiæ, ac prælationis est textus *in d. cap. 1. de maior. & obed. & in l. 1. ff. de alb. scrib.* vbi Bart. *ff. de obseq.* Angel. *in §. Quadam, n. 10. in fin.* Peregrin. *cons. 3. n. 60.* Parif. *cons. 38. n. 11. vol. 4.* Antiquior enim de Collegio alijs præfertur, Cassan. *in catal. glor. Mund. part. 4. consid. 76. & part. 11. consid. 17.* Rebuff. *in tract. nomin. quæst. 21. n. 4.* Gonzal. *ad d. reg. 8. Cancel. §. 3. proœm. n. 23.* Et de præcedentia inter Regulares Roderic. *qq. regul. tom. 3. quæst. 37. art. 1.* Et quod inter illos, qui sunt eiusdem ordinis, æquales gradu, ac dignitate is debeat præcedere, qui non ætate, sed receptione in Ecclesia, seu Monasterio est antiquior asserit Miranda *in Man. Prælat. tom. 1. quæst. 21. & art. 4. concl. 3.* quem refert & sequitur Barthol. de Vecch. *in prax. nouit. disp. 6. dub. 2. n. 3.* vbi firmat quod antiquorum appellatione non intelliguntur qui annorum ætate sunt tales, sed qui sunt in Religione seniores.

20 Hæc autem prioritas susceptionis habitus suffragatur etiam Nouitijs pro hac prælatione; quia cùm attendatur prioritas receptionis in Monasterio, vtique receptio ista conuenit etiam susceptioni habitus nouitiorum, cùm nouitij in fauorabilibus pro Religiosis habeantur, Latè Gratian. *dec. March. dec. 35. n. 6.* Vbi comprobat, nouitios intra annum probationis haberi pro professis, Bartholom. de Vecch. *loco præc. disp. 9. dub. 1. n. 2. & dub. 26. n. 2. & 6.* Vbi quod etiam sæculares admittendi ad habitum nouitiorum habentur pro annexis Religioni, & optimè confert doctrina Angeli *d. §. Quadam ante, n. 11. Instit. de act.* dum per text. *in d. l. 1. C. de Consult. lib. 12.* firmat, quod licentiatus postea doctoratus præcedit illum, qui medio tempore fuit doctoratus. Sequitur Alex. *in l. 1. in apostil. ff. de obseq.* Felin. *in d. cap. 1. n. 3. de maior. & obed.* Boer. *de auctor. Magn. consil. n. 98.* Staphil. *de lit. grat. p. 1. sub tit. de vi, & effect. clausul.* Petr. Lenaud. *de Doctor. part. 3. quæst. vlt.*

21 Nec releuat, quod ambo fuerint æqualiter admissi ad professionem in eodem Capitulo. Quoniam ista dilatio ad congregandum Capitulum, vt ambo in eo professionem admitterentur, non potest præiudicare ei, qui prius compleuerat annum probationis; quare prius etiam admittendus erat ad professionem. Nam ex facto Capituli sine eius culpa, iniqua conditio differendi professionem eidem præiudicium inferret contra vulgarem regulam, *l. non debet 75. ff. de reg. iur.*

22 Et in omnem euentum admissio eadem die, & in eodem Capitulo ad professionem intelligi debet, vt prius admittatur ad professionem qui prius habitum suscepit, & qui prius annum probationis peregit; cùm huiusmodi admissio recipiat interpretationem passiuam à S. Concilio Tridentino, & à dispositione iuris communis, ab eaque reguletur iuxta *l. Quero, §. Inter locatorem, ff. locati, & l. 2. ff. de pact. dotal.*

cum alijs congestis per Manticam *de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 8. n. 2. & 3.* secundùm quam præcedentia regulatur à prioritate temporis, *cap. 1.* & ibi Glos. *v. fuerit de maior. & obed. d. l. 1.* & ibi Bart. *n. 4.* & Addit. *v. Antiquior, de alb. scrib.* Aretin. *cons. 23. sub n. 10.* cum alijs adductis à Leonel. *de præced. homin. quæst. 3. art. 7. col. 5.*

23 Qua ratione etiam S. Congregatio Concilij Tridentini declarauit in professis eadem die præcedentiam deberi ei, qui prius habitum Nouitiatus suscepit, Barbos. *de iur. Eccles. cap. 46. n. 56.* Quæ declaratio est conformis resolutioni Rotæ apud Seraph. *dec. 326. n. 3.* vbi in specie resolutum fuit, præcedentiam deberi eodem tempore creatis, seu admissis ratione antiquioris ingressus in Religionem.

24 Nec obstat, quod Superiores differre possunt professionem etiam per aliquod tempus post finitum Nouitiatum: Quoniam intelligitur dummodo dilatio non præiudicet Nouitijs, & quatenus ex iusta causa differatur, vt aduertunt Sayr. *in flor. decis. super Consil.* Nauar. *tit. de Regular. dec. 35.* Mirand. *in Manual. Prælat. tom. 1. quæst. 25. art. 10.*

25 Hinc pariter non obstat, quod prius acceptatus prius fuerit positus in scrutinio. Quia, vltra quod fuerint ambo acceptati in eodem Capitulo, ac proinde non detur prius & posterius in acceptatione ad not. *in l. hæredes palam, §. vno contextu, & l. Cum antiquitas, C. de testam.* Iaf. *in l. lecta, n. 14. ff. si cert. pet.* Roman. *cons. 445. n. 3.* Parif. *cons. 54. n. 66. lib. 1.* Gabr. *concl. 13. n. 2. de præsumpt.* respondetur, quod præcedentia regulatur à die admissionis ad habitum Religionis, Gregor. *dec. 341. n. 1.* quod etiam voluit Rot. *dec. 7. de concess. præbend. in antiq.* Idque procedere etiam in possessione respectu cuiuslibet dignitatis notant Doctores *in l. 1. C. de Consul. lib. 12.* Panz. *cons. 162. n. 1.* Odd. *cons. 14. n. 7.* Gam. *dec. 1. n. 14.* Lanar. *cons. 28. n. 1.* Peregrin. *cons. 84. n. 37. lib. 1.* vbi comprobat hanc conclusionem, quod inter plures is præcedit, qui prius dignitatem assecutus fuit, Galuan. *cons. 29. n. 12.* Seraph. *dec. 326. n. 3.* Caual. *dec. 109. n. 1.*

26 Quo fit, vt nulla habenda sit ratio prioris acceptationis: Quia in materia præcedentiæ non attenditur prioritas tituli, sed effectuationis captæ possessionis, *l. 1.* vbi Bart. *per tot.* & Io. de Plat. *in princ. C. de Consul. lib. 12.* & latè ac egregiè tradit Gonzal. *d. §. 3. proœm. n. 23. & seq.* vbi ampliat etiamsi per priorem habentem titulum non steterit, quin caperet possessionem, vel propter litem, vel propter alium impedimentum. Quod etiam tenet Garz. *de benef. part. 4. cap. 5. n. 77.* quos refert, ac sequitur Rot. *in recent. part. 2. dec. 410. sub n. 4.* quæ distinguendo inter præcedentiam, quæ cohæret rei, & præcedentiam cohærentem personæ, magistraliter cum pluribus auctoritatibus firmauit in Vicen. præcedentiæ 27. Aprilis 1594. coram Gypsio, id procedere de omnium Ecclesiarum obseruantia. Quod confirmauit *dec. 372. n. 3. part. 1. recent.* & alibi.

27 Nec obstat protestatio seu conditio iniuncta, quod scilicet præcedentia dari debeat prius acceptato. Quoniam tanquam actus gestus sine Capitulo non potuit præiudicare simplicibus atque absolutis admissionibus capitulariter factis ad habitum, & ad professionem absque huiusmodi protestatione, & conditione. In actibus enim, in quibus requiritur Capitulum, nihil releuant gesta etiam omnium, nisi ij sint capitulariter congregati, *cap. Nouit, de his, quæ fiunt à Prel. sine cons. Cap. cap. in Genesi,* & ibi Glos. *v. communiter, & v. nec singularibus, de elect. & in cap. Cum omnes, v. Constitutum in fin.* quia ibi sequuntur Abb. *num. 5.* Bald. *n. 38.* Butr. *n. 23.* traditque Nauar. *cons. 76. num. 1. lib. 3. de regul. & cons. 37. num. 2. lib. 3. eod. tit.* Petr. de Vbald. *de Canon. Episcop. cap. 4. quæst. 2. n. 3.* Galuan. *d. cons. 29. num. 19.* Et multò minus releuare possunt aliquorum acta extra Capitulum, vt in fortioribus de Superiore Generali, quod nequeat circa præcedentiam Religiosi præiudicare extra Capitulum generale aduertit Campanil. *in diuers. iur. Canon. rubr. 12. cap. 12. n. 7.*

28 Nec consensus illius, qui prius habitum suscepit adhuc minoris, siue tacitus, siue expressus aliquod præiudicium sibi inferre potuit. Quia fuit præstitus sine Curatore, & absque solemnitate ex cumulatis per Sinoncell. *in tract. de decret. lib. 1. tit. 3. inspect. 1. n. 1. & seqq.* ac præcipuè *n. 9.* Et cùm ipse sit minor, esset restituendus aduersus læsionem, etiam futuram, vt notat Odd. *de restit. part. 1. quæst. 9. art. 11. n. 95.* Quæ quidem restitutio datur etiam ad effectum præcedentiæ, ad tradita per eundem *part. 2. quæst. 99. n. 87.*

28 Quinimmò etiamsi adesset conuentio & pactum expressum de danda præcedentia illi, qui posterior fuit in susceptione habitus, & in conficiendo annum Nouitiatus; tamen ea, tamquam conuentio contra bonos mores & ambitiosa, præsertim in Religiosis, esset execranda, nulloque modo attendenda, *l. Iurisgentium*, §. *Ait Prætor*, & ibi Glos. *v. Aduersus leges*, *ff. de pact. cap. Quia in tantam de præb. & dignit. & Extrauag. Execrabilis eod. tit.* Vnde de iure non tenet *cap. miramur* 61. *d.* & docet D. Thom. 2. 2. *quæst.* 131. *art.* 1. Ad ambitionem enim refertur inordinatus appetitus honoris & præcedentiæ, *l. Ambitiosa ff. de decret. ab Ordin. fact. l. vnic. C. ad l. Iul. de amb. l. si quenquam, C. de Episcop. & Cler.* Et proinde tamquam secretum venenum, & pestis occulta debet à statu religioso remoueri, vt latè probat Archid. *in cap. vlt. de rescript. in* 6. *& in cap. Auaritiæ de elect.* Sanch. *in Decal. lib.* 6. *cap.* 8. *n.* 16.

29 Et in puncto de conuentionibus & pactis in ingressu Religionis est textus *in cap. Quam pio*, vbi Glos. *v. Pactum* 1. *quæst.* 1. Docentque Nauarr. *conf.* 25. *in ord. de Regul.* Guidop. *quæst.* 9. *per tot.* Quod procedit etiamsi lex non diceret, quod huiusmodi pacta non valeant, sed simpliciter ea prohibeat, & etiamsi essent iurata, *Cap. si diligenti de for. comp.* Bart. *in l. Seius & Agerius, ff. ad l. falcid. & vulg. l. non dubium, C. de legib.* Quod etiam comprobat Decian. *conf.* 21. *n.* 73. *lib.* 1. vbi etiam ita argumentatur, vt non possit fieri per pactum, quod per consuetudinem induci non potest ad textum *in l. non impossibile, ff. de pact.* Bald. *in l. de quib. n.* 5. *ff. de legib.* Per consuetudinem autem induci non potest, quod minor præferatur maiori, Præpos. *in cap. Consuetudo in princ.* 12. *quæst.* Galuan. *d. conf.* 29. *sub n.* 24. Quia esset consuetudo irrationabilis.

30 In dubium autem reuocari non potest, quin esset conuentio ambitiosa, cùm ambire sit velle quod sibi de iure non debetur, *d. cap. Quia in tantam de præb. & dignit.* Et in specie, quod non valeat pactum, neque renunciatio super præcedentia, cùm concernat ius publicum, pacem & concordiam humanæ societatis, fundatum ne dum in iure Canonico, *d. cap.* 1. *de maior. & obed.* sed etiam in iure Ciuili, *d. l.* 1. *ff. de alb. scrib. & l.* 1. §. *huius study, ff. de iust. & iur.* immò & in iure naturali, *cap. Est ordo* 33. *quæst.* 5. tradit Decian. *respons.* 2. *n.* 70. *& seqq. lib.* 3. *& cons.* 19. *n.* 40. *&* 41. *lib.* 3. Campanil. vbi supra *d. cap.* 12. *per tot.* & signanter *n.* 4. *ac seq.*

31 Vnde licet regula sit, quod quilibet fauori suo, ac pro se inducto possit renunciare, ea tamen limitatur primò, quando fauor iste concernit non solum priuatam, sed publicam quoque vtilitatem inseparabiliter, vt latissimè illam exornat Felin. *in cap. si diligenti, n.* 16. *& seq. de for. comp.* Fauor autem prælationis inter Religiosos iuxta eorum antiquitatem respicit vtilitatem publicam Religionis, vt status Religionis ordinatè procedat, & conseruetur ex Rodetic. supra *tom.* 3. *quæst.* 37. *art.* 2. Atqui reputari opus laudabile, quod quis instet pro præcedentia sibi debita auctoritate S. Leonis probat Cardinalis Baronius *tom.* 6. *Annal. sub anno* 448. & tradunt Decian. *conf.* 67. *n.* 1. *lib.* 2. Nauar. *in cap. Inter verba* 11. *quæst.* 3. *concl.* 5. *n.* 47. Et in viris religiosis idem tenuit Nauar. *d. n.* 47. & confirmat idem Roderic. *d. quæst.* 37. *art.* 2. quem sequitur Campanil. *d. rubr.* 12. *cap.* 12. *n.* 2. Secundò limitatur, quando renunciatio est contra bonos mores, vel induceret ad peccatum, Felin. *in d. cap. si diligenti, n.* 21. *de for. compet. & n.* 24. vbi ideò infert ex simili, quod iuri reuerentiali non potest renunciari. Quod autem eiusmodi renunciatio esset contra bonos mores & induceret ad peccatum ex eo videtur deduci, quod tribuit occasionem non solum inferiori se per ambitum intrucendi, ac captandi locum Superioris, quod non debet permitti ad text. *in l. lex neminem, C. de offic. magistr.* Felin. *in d. cap.* 1. *n.* 8. *de maior. & obed.* Sed etiam aperit viam Superioribus Religionum admittendi conuentiones & conditiones in acceptationibus ad habitum regularem, & in admissione ad professionem; atque ita ingens profectò præbetetur ambitionis materia in ipso ingressu Religionis, sicque actus legitimi, tamquam à lege introducti reciperent conditiones contra vulgarem regulam, quod actus legitimi illas non recipiant, *l. actus legit.* ibique Din. *ff. de reg. iur.* Quod quidem abhorret à communi sacrorum Canonum dispositione & à consuetudinibus omnium Religionum, quæ, vt obseruentur, Superiores Regulares omninò curare debent, *cap. Cum nobis olim de elect. cap. Cum dilecti, de dol. & contum.* Roderic. *tom.* 1. *quæst.* 68. *art.* 3. Mirand. in *Man. Prel. quæst.* 9. *art.* 2. *concl.* 1. & 2. Campanil. *d. rubr.* 12. *n.* 7. qui loquitur in puncto præcedentiæ.

32 Atque ita declarauit S. Congregatio Episcoporum & Regularium negotijs, &c. in vna *Rhegien* professionis die 11. Augusti 1638.

CONSVLTATIO CL.

An intimatio disdictæ locationis domus, facta iudicialiter Clerico coram Iudice laico sit contra Immunitatem Ecclesiasticam?

1 Negatiuè videtur resoluendum. Quia intimatio huiusmodi iudicialiter iuxta pactum dicitur facta, dum per Cursorem & coram Iudice laico facta fuit, *l. volumus, de iudic. act.* Anan. *conf.* 85. *n.* 2.

2 Nec obstat, quod sit facta coram Iudice laico contra Ecclesiasticum. Primò, quia cùm conductor esset reus, & intimaret disdictam pro sua liberatione à continuatione locationis, potuit profectò eam sic facere ex Bald. *in l. Acceptam, quæst.* 13. *n.* 40. *C. de vsur.* Alex. *conf.* 103. *n.* 4. *lib.* 5. Prout etiam videmus in disdicta census, & deposito, quæ fieri debet coram Iudice rei, ex quo censuatius est reus, & agit solum, vt liberet se & bona sua à nexu & obligatione soluendi censum, nec contractum impugnat, Felin. *de censib. com.* 2. *lib.* 4. *cap. vnic. n.* 3. *in fin.* & clarius Cencius *de censib. part.* 3. *cap.* 1. *quæst.* 6. *art.* 9. *n.* 6. Vnde cùm conductor non impugnet locationem, sed tantum disdicit continuationem, potest disdictam facere coram Iudice suo, & præsertim cum ibi adsit instrumentum conductionis.

3 Secundò, quia intimatio ista sonat in declarationem voluntatis tantum, nec respicit aliquem actum iudicialem. Quo casu benè potest fieri coram Iudice laico, vt per Bald. *in l. testamenta, n.* 6. *C. de testam.* Et cùm facta fuerit per acta Notarij laici, quem Clericus elegit, ac pronotitia inferenda, poterit etiam fieri coram Iudice laico, Surd. *dec.* 26. *n.* 16. ad rem quidem opportunè.

4 Nec Clericus locator citatur ad comparendum, sed monetur solum, quod conductor non intendit amplius continuare locationem. Quod si posteà nollet ille comparere & in contrarium aliquid docere, cum diceretur actor & non reus, debet ibidem agere, vt per Castr. *d. l. testamenta, n.* 7. vbi ait, sic se consuluisse, & menti esse tenendum, quia quotidie de facili contingere potest similis casus, & quod etiam Viu. *dec.* 3. *n.* 3. Idem tradit Felin. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, n.* 68. Aufter. *de potest. secul. super Eccles. reg.* 2. *n.* 9. *fall.* 9. & alij allegati à Graff. *de effect. Cleric. effect.* 1. *n.* 959.

5 Quo fit, vt si de iure, vel ex consuetudine, vel ex statuto requiratur insinuatio, vel publicatio, vel quid simile alicuius Instrumenti, & veniat intimandus Clericus, tunc potest etiam coram laico intimari, vt per Aufr. vbi supra *n.* 9. *&* 11. *fall.* 8. 9. & 11. Graff. *ibid. n.* 960. *& seq.* Viu. *d. dec.* 3. *n.* 2. *& seqq.* Quod plenè prosequitur Mandel. Alb. *conf.* 208. *n.* 8. Siquidem agitur solum de declaratione voluntaris, Alban. *d. conf.* 208. *n.* 9. Et intimatio valet, vt scientia. Facti enim scientia nulla iuris constitutione potest prohiberi, licet cautius esset id facere coram Iudice Ecclesiastico, vt per Bald. *in cap. si Instrumenta, n.* 5. *de fid. Instrum.* non tamen est necessè, nec ad id cogi potest. Quinimò valdè differt monitio ista à citatione, cùm monitio non arguat superioritatem moniti, vt ex Gloss. *in cap. Cum causa de offic. deleg.* notat Afflict. *dec.* 24. *n.* 8. Quod si aliter diceretur, nimirum disdictas importare principium, seu partem iudicij, sequeretur, quod disdictæ, quæ fiunt de Societatibus officiorum in Curia laicali contra Clericos, essent nullæ, & tamen Pontifex mandat, quod alibi factæ, quàm in officio Notarij rogati, sint nullæ.

6 Enimverò quoad ius fori est inspicienda natura causæ, vt ait Bald. *in auth. Clericus n.* 2. *C. de Episcop. & Cler.* Itaut si etiam Clericus citetur pro suo interesse in confectione Inuentarij coram laico, & velit deducere aliquid ad actum impediendum, debet necessariò illud deducere coram Iudice competente illius causæ, Viu. *d. dec.* 3. *n.* 6. Ac vbi citatio non fit ad effectum, vt Clericus compareat, vel aliquid faciat, sed solum, vt habeat notitiam eorum, quæ fiunt, & possit contradicere, si velit, tunc dicitur satisfactum, si legitimè monea-

moneatur, etiam coram laico, vt per Alban. *d. conf.* 208. *n.* 8.

7 Qua sanè ratione ad instantiam hæredis laici, & Iudicis quoque laici ita permittentis, possunt Clerici, etiam Sacerdotes citari ad videndum confici Inuentarium, & transumi instrumenta, &c. Quia talis citatio, siue denunciatio obtinet vim monitionis potius extraiudicialis, etiamsi fiat coram Iudice laico, cùm non habeat vim præcepti, vt per Mont. *de Inuent. quæst.* 230. *n.* 20. Id ipsum videmus in ipso Episcopo executore testamenti, qui pro Innentario tenetur adire Iudicem laicum, Aust. *vbi supr. fall.* 12. *n.* 12. Grass. *d. eff.* 1. *n.* 962. Maximè quia fuit dictum de disdicta iudiciali ad differentiam extraiudicialis, quæ oretenus solet fieri, ne esset in potestate disdicentis posteà recedere. Nec Iudex desuper debet aliquid interloqui, seu pronunciare, negandu, vel concedendo, neque Clericus potest contradicendo impedire, quo minus conductor declaret suam voluntatem, vt per Gratian. *discept.* 720. *n.* 2. *& seqq.* dicens, similes denunciationes & protestationes, non esse in forma iudicij, nec actus iudicij includere.

8 Quo verò ad reconductionem tacitam, deductam ex continuatione post disdictam, dicitur intelligi pro tempore, quo conductor inhabitat, & non vltra, Bald. *in l. legem*, *n.* 4. *C. locat. & l. Item quæritur*, *§. qui completo, ff. locat.* Ruin. *conf.* 61. *n.* 11. *lib.* 1. Mantic. *de tacit. lib.* 5. *tit.* 5. *n.* 2. Et speciatim de domo, quod non censeatur facta reconductio pro eodem tempore, sed solum pro tempore quo quis inhabitat, notat Surd. *dec.* 33. *n.* 11. *& seq.* Ias. *conf.* 49. *n.* 11. *lib.* 3 Mantic. *d. lib.* 5. *tit.* 15. *n.* 2.

9 Et quamuis tacita reconductio censeatur facta cum eisdem pactis, & conditionibus, hoc tamen non intelligitur quoad obligationem Cameralem, Bald. *d. l. legem*, *n.* 2. Ias. *d. conf.* 49. *n.* 12. *lib.* 3. Afflict. *dec.* 365. *n.* 15. Galles. *de oblig. Camer. quæst.* 31. Nec quando agitur de pactis non existentibus de natura locationis, Bero. *conf.* 153. *lib.* 1. *n.* 43. *& seq.* Vt est pactum denunciandi, Alex. *conf.* 76. *lib.* 5. *n.* 8. Minus verò stante disdicta clara, ex qua tollitur animus præsumptus continuandi iuxta primam locationem, vt post Alex. *conf.* 28. *lib.* 4. *n.* 4. tradit Cephal. *conf.* 475. *n.* 5. Mantic. *d. lib.* 5. *tit.* 15. *n.* 19. alijque. Quia tacita locatio in tantum habet locum, in quantum non constat de contraria expressa protestatione, Magon. *dec. Flor.* 140. *sub n.* 1. *&* 2.

10 Nihilominus tenendum est, intimationem huiusmodi factam Clerico repugnare Immunitati Ecclesiasticæ, cùm Iudex coram quo facta est, sit merus laicus, vt in terminis respondit insignis Iurisperitus & quidem laicus, scribens coram laicis Iudicibus Riminald. iun. *conf.* 386. *in princ. & per tot.* vbi concludit, licentiam recedendi à laboratura, quam notificare fecit Colonus laicus Clerico locatori coram Iudice laico, esse ipso iure nullam. Quia Clerici subire nequeunt iudicium laicorum, & pluribus optimisque rationibus deducit tunc non suffragari neque vti iudicialem, neque vti extraiudicialem.

11 Quod facilius admittendum videtur in hoc casu, in quo Clericus per pactum expressum sibi consuluit intimationem fieri debere iudicialiter, vt in Instrumento locationis, ibi: *Teneatur intimari facere iudicialiter alteri parti, &c.* Vnde hoc verbum *iudicialiter* non debet in contractu remanere sine effectu operandi, Bald. *in rubr. C. de contrah. empt.* *n.* 16. cum alijs per Surd. *dec.* 272. *n.* 36. relatis. Immò debet propriè ac strictè interpretationem accipere, non autem largo modo, Alex. *conf.* 204. *n.* 7. *& seqq. lib.* 2. Bero. *conf.* 95. *n.* 18. *lib.* 2. ac benè Surd. *dec.* 288. *n.* 27. Et sic de intimatione facta coram Iudice, habente iurisdictionem, cùm illa sit basis ac fundamentum Iudicij, vt inquit Vantius *de nullit. ex defect. iurisdict.* & Iudex in causis, in quibus sine iurisdictione procedit, reputatur tanquam merus priuatus, Alex. *conf.* 77. *n.* 9. *lib.* 2. Mandel. Alban. *conf.* 70. *in fin.* Quare, vt citatio valida sit, inter alia quoque requiritur, vt fiat à Iudice competente, *l. vlt. ff. de iurisdict. l. contumacia* 53. *§. vlt. de re iudic.* Gail. *lib.* 1. *obseru.* 48. *n.* 7. *& seqq.*

12 Cùm igitur ex pacto hæc intimatio foret iudicialiter intimanda, & sic iudicialitas sit requisita pro forma tanquam non respiciens certum effectum, sed modum, & ordinem conficiendi actum, Bart. *in l. Cum hi*, *§. si Prætor*, *ff. de transact.* cum plenè deductis per Rot. *in Placentina Decimarum* 3. Decembris 1629. coram Durano: [Et verba contractus excludant acta extraiudicialia, sintque clara, atque emanauerint in contractu per modum pacti, debent cum effectu, & in proprio significatu intelligi, & in forma specifica adimpleri, ac proinde coram Iudice iurisdictionem habente, ex quo actu facto coram Iudice carente iurisdictione, habentur pro actibus extraiudicialibus, vt fuit dictum in Granaten computorum 27. Nouembris 1623. & 29. Aprilis 1624. coram Decano:] vtique huiusmodi intimatio dici non potest simplex declaratoria voluntatis, sed incitatoria, arctans ad comparendum, vt scitè per Bald. *in l.* 1. *n.* 6. *C. de peric. & comm. rei vend.* Io. de Amic. *conf.* 145. *n.* 4. *&* 5. Quod sequitur Scacc. *de iudic. lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 5. *in fin.*

13 Idque comprobatur. Quia cum intimatio disdictæ tunc dicatur declaratoria, quando fit extraiudicialiter, vt per Boccac. *de Societ. offic. cap.* 154. cum Tiraquello & Afflicto per eum allegatis; ideòque nisi pactum intelligeretur de iudicialitate, quæ vltra declarationem voluntatis arctaret citatum ad comparendum, videtur superfluum contra notata per Bal. *in d. rubr. C. de contrah.* cum similibus.

14 Et in hac specie, quod intimatio iudicialis non possit dici, nisi quæ fit coram Iudice in figura iudicij latè, ac benè comprobat Tiraquell. *de retr. lign.* §. 36. *glos.* 3. *n.* 55. ex quo Surd. *conf.* 326. *n.* 24. dixit, confessionem coram Iudice incompetente factam, non posse dici iudicialem.

15 Itaque eiusmodi intimatio aduersatur Immunitati Ecclesiasticæ. Quia Clericus non potest conueniri coram Iudice laico, *cap.* 1. *& cap. si diligenti de for. comp. cap.* 2. vbi Gloss. *eod. tit.* Traditque Surd. *conf.* 396. *n.* 14. Quod adeò verum est, vt incitans Clericum coram Iudice sæculari debeat causam amittere, ac prætereà, si est Clericus, priuetur communione sacramentorum, fiatque irregularis, siue causa sit criminalis, siue ciuilis ex cumulatis per Grass. *d. effect.* 1. *n.* 113.

16 Et sanè quod actus non dicatur iudicialis, nisi fiat in iudicio de mandato Iudicis ad textum *in cap. Forus*, *de verb. signif.* censuit Rot. *in rec. dec.* 522. *n.* 3. *part.* 2. Et ideò citatio non habetur pro iudiciali, nisi fiat de commissione Iudicis, sicuti alijs adductis consuluit Alex. *conf.* 78. *n.* 10. *lib.* 5. Simon. de Pret. *conf.* 161. *n.* 77. Rot. apud Cenc. *de cens. dec.* 161. *n.* 3. *& sub n.* 6. *cum seqq.* Vnde eo ipso quod Cursor retulit, citasse de mandato Iudicis, illi creditur secundum Baldum, qui ita de consuetudine seruari in causis ciuilibus fatetur *in l. fin. sub n.* 3. *C. de exhib. & transm.* quem sequitur Vant. *de nullit. ex defect. cit. n.* 41. Caputaq. *dec.* 245. *n.* 2. *part.* 2. Gratian. *discept.* 136 *sub n.* 37. *lib.* 4. Idque esse notissimum dixit Rota apud Cencium *d. dec.* 161. *n.* 8.

17 Hincque patet, non subsistere explicationem datam, quod iudicialiter intelligi debeat apud acta iudicij. Quia numquam dici potest iudicialiter fieri aliquid, si Iudex sit absens, sed Iudicis præsentia requiritur, vt latissimè per Tiraquel. *d. glos.* 2. *n.* 54. *& seq.* Præter quod hucusque nulla ratio, nullusque Doctor in hanc rem adducitur, qui huiusmodi violentiam verborum fieri posse probet, vel indicet, & tamen certum est, verba contractus propriè intelligenda esse ex superius deductis.

18 Decisio autem Surdi 26. *sub n.* 15. *in fin.* non applicatur. Loquitur enim in casu, in quo non requirebatur scientia iudicialis, vt in hoc requiritur ex verbis pacti, sed sola scientia simplex. Ita etiam loquitur Baldus per Surdum allegatus. Et vlterius eorum dictum etiam in illo casu est contra receptam opinionem, quod actus gestus coram Iudice sæculari non præiudicet Clerico, neque vti iudicialis, neque vti extraiudicialis, cum sacri Canones in totum illi resistant, ne detur occasio libertatem Ecclesiasticam violandi, vt nominatim post Martham, & alios latè probat Ric. *dec.* 81. *n.* 7. *& seqq. part.* 4. Riminald. *d. conf.* 386. *n.* 4. *& seq.*

19 Motiuum deductum ex eo, quod Clericus instrumentum locationis fecerit in officio Notarij laici, arguendo ex hoc, ipsum censeri consensisse in Iudicem laicum, est contra textum expressum *in cap. Si diligenti de for. comp.* ibi: *manifestè patet, quod non solum inuiti, sed etiam voluntarij pacisci non possint, vt sæcularia iudicia subeant*, & infra declaratur nullum etiam iuramentum desuper interpositum, quem textum benè ponderat Riminald. *d. conf.* 386. *n.* 1. *& seqq.* alijsque etiam laicorum Doctorum auctoritatibus exornat Valenzuela, Regens Consilij Neapolitani *cons.* 42. *n.* 1. *& seqq.* ac præcipuè *n.* 5. vbi etiam si consensisset Episcopus, & siue principaliter, siue incidenter agatur de causa Clerici,

Surd. *d. dec.26. n. 4. & 5.* Rot. coram Cardinali Seraph. *dec.957. n.4. cum seq.* & *n.8.* subiungit, quod si tunc Clericus sit contumax, non habetur pro consentiente.

20 Quare non obstat, quod Clericus non comparuerit ad declinandam iurisdictionem. Quia ipso iure intimatio & omnia inde sequuta sunt nulla, vt per Felin. *in cap. Cum ordinem, n.15. de rescript. & cap. si duobus de appell.* ac censuit Rot. *dec.81. n.2. & 3.* ibique Add. *post 1. lib. consil. Farinac.* Vbi quod nec etiam volens potest conueniri coram Iudice laico, tanquam incapaci huius iurisdictionis. Quod & fuse defendunt Roland. *cons. 4. n.8. & seqq. lib. 1.* Surd. vbi supr. *n.15.* & Grass. *d. effect. 1. n.42.* pluribusque seqq. Quia id priuilegium non est concessum personæ, sed ordini Clericali. Ac proinde non potest nocere Clerico, quatenus fori declinatoriam ipse non allegauerit. Prætereà sicut non potest expresè prorogare laici iurisdictionem, ita multò minus tacitè, quemadmodum arguit Surd. *dec. 26. sub n. 12. & seqq.* Quod ita certum est, vt nec laicus dicatur Iudex competens, quamuis Clericus coram ipso apertè ad causam veniat, & fori priuilegio renunciet, vt docet Specul. *tit. de prim. decret. §. Restat videre, n. 24.* cuius opinionem Rota canonizauit apud Pacificum *de salu. interd. dec.238. n.23.*

21 Minus obstat, quod dicatur, id non procedere in actibus voluntariæ iurisdictionis, in quibus volens comparere efficitur actor. Tum quia conclusio procedit vbi quis citatur pro suo tantùm interesse, non autem quando citatur simpliciter tanquam habens principalem causam defensionis, vt per Rot. *d. dec. 81. n.4.* vbi declaratur ita procedere dictum Baldi, eiusque sequacium, qui pro dicta conclusione solent allegari *in l. testamenta, C. de testam.* Tum prætereà quia ex supradictis satis constat, nos non esse in actu voluntariæ iurisdictionis, sed in iudicialitate intimationis pro forma requisita. Tandem id habet locum in illis casibus, in quibus Iudex laicus est competens Clerici, secus autem, in quibus non est competens, vt rectè distinguit Surd. *d. dec.26. sub n.20. & seq.*

22 Atque ideò non videtur alicuius momenti, quod Instrumentum locationis rogatum fuerit à Notario laico. Quia non ex hoc inferri valet, quod iudicialis intimatio, in eo conuenta, fieri debeat coram Iudice laico, coram quo conueniri non potest, sumendo voluntatem à potestate. Stipulatio enim à tali Notario fieri poterit, vti creato auctoritate Apostolica, non autem tamquam Actuario Iudicis laici, vel creato à Principe sæculari. Quo casu esset prohibitum, se rogari de re Ecclesiæ & pro persona Ecclesiastica, Gabriel alios allegans *de fid. instrum. concl. 1. n.7.* & resoluit Rot. *in Vlysbonen Prioratus* 14. Martij 1611. coram Sacrato. Præterquod id non excluderet, quin esset coram suo Iudice Ecclesiastico conueniendus. Sicuti videmus, dum Clericus coram laico fideiubet, iudicatum soluit, vt latè per Surd. *cons.396. n.23. lib.3.* & per Gratian. *discept.8. n.29. & seqq. lib.1.*

23 Nec reformatio Tribunalium Vrbis de disdicta Societatis Officij allegari meretur ad hunc effectum. Cum eo casu inducta sit ad euitandas fraudes, nec loquatur quando intimatio disdictæ est iudicialiter facienda, & sit speciale, quod trahi non debet ad casum præsentem, in quo nec ratio, nec verba reformationis adaptantur. Et tamen certum est, non licere arguere ad extensionem iurium lædentium libertatem Ecclesiasticam, sed illa potius restrigenda sunt quantum fieri potest, vt latissimè comprobat Grass. *d. effect. 1, n. 1080. cum seqq.*

24 Similiter non obstat, quod forma ista iudicialiter disdicendi sit inducta ad certum effectum scientiæ. Vnde poterit impleri per æquipollens. Si enim hæc argumentatio admitteretur, omninò sequeretur destructio pacti expressè requirentis iudicialem intimationem. Nam si conductor coram testibus protestaretur extra iudicium, vel epistolam Clerico transmitteret, vel intimationem coram quolibet priuato faceret, induceretur scientia, & tamen ex verbis pacti conuincitur, quod non sufficeret. Vbicunque enim datur certus modus faciendi, etiamsi detur ad certum effectum, attamen aliter impleri non potest, vt declarat Marescot. *var. resol. lib.1, cap.68. n.3.* & firmauit Rot. *in d. Placentina Decimarum* coram Durano. Ea enim verba *Teneatur intimari facere alteri parti* important formam præcisam, & necessitatem, vt tradunt Anton. Monach. *dec. Lucen.53. sub n.33. cum seqq.* Barbos. *v. Teneatur dict.350. n.1.*

25 Hinc non subsistit, quod intimatio reproducta in actis coram Notario & testibus dicatur iudicialis, estque mera fallacia. Nam Boccac. *de sot. offic. n.154. sub princ.* Rota apud ipsum coram Achil. sub *n. 190.* & Castrac. pro contraria sententia deducti expressè exemplificant in disdicta Societatis officij, affirmantque huiusmodi intimationem ita emanatam, pro actu extraiudiciali iudicandam esse.

26 Idipsum clarius confirmatur ex eo quod omnia, quæ apud acta geruntur, Notario præsente, sed Iudice absente, quinimò & ipso Iudice præsente, sed non in forma iudicij, dicuntur extraiudicialia, non autem iudicialia iuxta notata per Glos. *in l. Iubemus, v. Aliud iudicium, C. de liberal. caus.* & copiosè deducta per Tiraquel. vbi supra *§.36. glos. 2. sub n. 54. & 55.* vbi resoluit, notificationem non esse actum iudicialem, dum fit in actis coram Notario, ac etiam Iudice præsente, si ipse in forma iudicij non reperitur. Quæ adeò efficaciora redduntur, vt ea, quæ coram Iudice sunt terminanda, expediri coram Notario non valeant, Gloss. *vinc. in l.2. ad fin. C. de iur. fisc. lib.10.* & alibi, vt per Angel. *cons. 196. n.2.*

27 Sed negari etiam potest ex huiusmodi intimatione sequi eundem effectum certiorationis ex pacto requisitæ. Tum quia vbi interuenit color iudicij, & præsentia Iudicis, maior adest deliberatio, & ponderatio negotij secundum Ias. *in l. pacta nouissima, n. 4. C. de pact.* vbi pluribus exemplis comprobat; quæ tamen non adest, quando Iudex non est competens, vt in terminis dixit Rota *in Romana* fideicommissi 16. Nouembris 1624. coram Remboldo. Tum quia poterit ita conueniri, vt fieret coram Iudice competente, vt cognoscere posset, an intimatio esset ritè ac rectè facta, vel haberet aliquos defectus, cum regulariter Iudex competens dicatur ille, ad quem pertinere potest cognitio, Aretin. *cons. 36. n. 7. ad fin.* Tum etiam quia cum Clericus sit tutus in regula libertatis Ecclesiasticæ, putat, quod, dum Conductor facit actum notoriè nullum, videatur potius nugari, quàm aliquid aliud inducere, Surd. *dec. 7. n.28.* Lancell. Gall. *ad consuet.* Alex. *v. legare, quæst.7. n.61. & seq.* Card. Mantic. *de coniect. lib.4. tit.1. n.27.*

28 Nec deferendum est Cencio *de censib. part.3. cap.1. quæst.3. art.9. n.6.* dicenti, disdictam census fieri debere coram Iudice debitoris. Quia contrarium tenuerunt in specie Gratian. *discept.795. n.15.* & Gaspar. Roderic. *de ann. redit. lib.1. quæst.18. n.54.* Præsertim cum Baldus, & alij allegati per Cencium loquantur in diuersis terminis, quando nimirum debitor vult se liberare à Creditore per depositum sortis principalis, non autem quando vult distrahere contractum, cùm in distractu adiri debeat Iudex creditoris, non autem debitoris. Nam agens ad distractum tenetur sequi forum illius, qui conuenitur, vt expressè cauetur *in l.2.* vbi Bald. *in sum.* Castr. *n.1. C. vbi & apud quem* cum alijs congestis à Tiraquel. *de retr. lignag. §.8. glos.5. n.2.* Quod autem in hoc casu agatur de distractu tenuit post plures decisiones relatas idem Cencius *part. 3. cap.1. quæst.3. art.1. n.14. & seqq.* & in puncto disdictæ locationis, quod sit distractus locationis Matth. *vot. 35. n.4.* Quod quidem confirmatur ex motu proprio Pauli III. super facultatibus Eminentissimi Cardinalis Vicarij Vrbis, in quo statuitur, causas omnes Clericorum, ac bonorum Ecclesiasticorum, etiam vbi agitur de locatione, siue actiuè, siue passiuè, & sic siue sint actores, siue rei spectare ad ipsum Vicarium Vrbis priuatiuè quoad omnes cum clausula sublata, & decreto irritante.

29 Immò etiam in puris terminis iuris communis, regula illa, quod actor sequatur forum rei non procedit quando controuersia est circa bona Ecclesiastica. Tunc enim nedum si reus sit laicus, verum etiamsi agatur de solo vtili dominio, vel de sola possessione inter meros laicos, attamen solus Iudex Ecclesiasticus est Iudex competens, prout firmauit Rota *in Romana* de Scapuccijs post *lib.2. cons. Farinac. dec. 305. per tot.* quæ fuit prudentissimè confirmata in Rauennaten emphyteusis 28. Maij 1631. coram Merlino.

30 Simile de Inuentario, & alijs huiusmodi. Tum quia similes citationes sunt voluntariæ respectu Clericorũ, qui citantur, quatenus sua putauerint interesse, ex quibus non arctatur Clericus ad comparendũ, & consequenter citationes nõ afficiunt, nisi ipso volente, qui casus est diuersus à nostro, in quo Clericus ex conuentione expressa dicitur legitimus cõtradictor, contra quem Iudex laicus procedere non valet;

non

non applicatur. Quia est actus merè extraiudicialis, vt benè declarat Montic. *de Inuent. cap.8. n.20.* Prætereà de iure verior opinio videtur, quod si Clericus sit creditor certus, in confectione Inuentarij non possit citari coram laico, prout tenuerunt Duard. *in Bullam Cœn. lib. 2. can. 15. quæst.11.n.50.* Dian. *part. 1. tract. 2. resol.20.* vbi alios concordantes adducit, & defendit Bald. *in auth. Clericus n.2. de Episc. & Cleric.* Quinimò etiam in extraiudicialibus adsunt plura similia pro hac parte magis congruentia, & præsertim de decreto in contractibus minorum. Si enim minor sit Clericus, vel etiam in nouitiatu alicuius Religionis approbatæ, requiritur Iudex Ecclesiasticus, vt dixit Cened. *quæst. 6. n. 14.* & tenuit Rot. *in d. Romana* fideicommissi 15. Nouembris 1624. coram Remboldo.

31 Et generaliter, licet quoties actus est extraiudicialis soleat permitti iuxta aliquos Doctores, quod possit Clericus ex mandato Iudicis laici, vel coram illo citari, & conueniri, secus tamen est, quoties actus est iudicialis. Quo casu Iudex laicus est incompetens & incapax quoad Ecclesiasticum, vt apposite explicat Dec. *cons. 700. sub n. 9.* Surd. *& d. dec.26.sub n.14.* Attamen sat est vt serio animaduerto, quod iura tam ciuilia, quàm canonica & diuina vniuersim & indistinctè loquantur ad effectum quod nequaquam laicus siue in iudicialibus, siue in extraiudicialibus quoad bona Ecclesiæ, & Ecclesiasticas personas se intromittat. Adeò quod siue agatur actione reali, siue personali, siue summarie, siue ordinarie semper resistet illius incapacitas, prout etiam notant Doctores *in auth. Statuimus, C. de Episcop.& Cler.* quæ est canonizata *in cap. statuimus 11. quæst.1.* nominatim verò Panorm. *in cap. si diligenti sub n.2. de for. comp.* Roland. *cons. 12. n.37. lib. 2.* Honded. *cons. 3. n.21. lib. 1.* & fauet Menoch. *de arb. lib.1. quæst.43. n.15. & lib.2. cas.246. n.5.* & latè Gratian. *discept. 6. sub n.24. lib.1.* Ideoque nullum fieri potest fundamentum in eo, an Clericus sit reus vel actor. Tum quia nec in iudicio diffamationis, in quo diffamans iudicatur reus, non habetur Iudex laicus pro competente, vt post modò relatos defendit Franch. *dec.657. n.4.* quem sequitur Capiblanch. *de iur. & offic. Bar part.3. pragm.8. n.83.* Tum pariter ex quo ad Iudicandum, an causa & iudicium sit Ecclesiasticum, inspicitur etiam, vtrum Clericus sit actor, vt plenè tradit Honded. *cons. 20. n. 13. lib. 2.* Rot. apud Pacific. *dec. 234. n.2.* Add. ad Gregor. XV. *dec. 335. n. 20.* [Hic autem est reus, quia per dictam intimationem proceditur ad dissolutionem contractus contra ipsum, ideòque actor eius forum sequi debet, *d. auth. Sancimus, C. de Episc. & Cler.* & *cap. non minus de immun. Eccles.* cum concordantibus.]

32 Denique omnia similia, præter quod habent multos contradictores, quos omitto, etiamsi vera essent in suis terminis, non applicantur, quando nedum agitur cum persona Ecclesiastica, verum etiam de re Ecclesiæ, in qua Clerici nullam habent iurisdictionem, etiam in extraiudicialibus, & actibus merè voluntarijs, prout quando agitur de faciendo Inuentario rerum Ecclesiæ & Clericorum, quicquid sit quando res sunt laicorum, & Clericus habet interesse propter credita, vel legata, tenuerunt Senatus Delphinatus penes Franc. Marc. *dec.105. per tot. part.1.* & Gratianopolitanus apud Guidopap. *dec.261. n.2.* Rebuff. *ad Constit. Reg. tom.1. tit. de sent. prouis. tract.3. glos.3. n.11.* Lopez *in rubr. de donat. inter vir. & vxor. n. 12.* Duard. *ad Bull. Cœn. lib.2. can.15. quæst.11. n.52.* plutesque alij.

33 Nec quæuis consuetudo contraria attenditur. Quoniam nuncupatur potiùs abusiua possessio, omni iure prohibita; sicuti amplè fuit reiecta contraria consuetudo Anglicana per Rotam *dec.10. per tot. de consuet. in antiq.* Ac ita de stylo Romano seruandum esse, quicquid alibi seruaretur post Aufrerium & alios concludit Gratianop. *d. cap. 16. n.24. lib.1.* Et ideò huiusmodi incapacitatem Iudicis laici non purgari etiam ex immemorabili consuetudine, nisi Summi Pontificis auctoritas concurrat, firmat Mugnoz plures adducens *de ratiocin. administr. cap.7. n.20.* cum quo sentit Gratian. *cap. 226. n.6. cum seqq. lib.2.* passimque alij.

34 Atque ita censuit S. Congregatio Immunitatis in vna Romana die 7. Aprilis 1641. nimitum intimationem dissidictæ huiusmodi non fuisse factam coram Iudice competente.

CONSVLTATIO CLI.

1 Metropolita Russiæ Ruthenus cum S. R. E. vnitus in Synodo suorum Episcoporum constitutionem edidit contra Matrimonia clandestina, eandem prohibitionem continentem, quam continet Concilium Tridentinum *de reform. matrim. sess. 24. cap. 1.*

2 Hanc constitutionem edens, habuit intentionem ad præfatum Concilium, eamque publicare fecit in omnibus Parochijs suæ Prouinciæ; sed tam in ea edenda, quàm in publicanda nomen Concilij Tridentini suppressit ob duas rationes. Altera fuit, ne vnionem cum sancta Romana Ecclesia perturbaret, quod facilè euenisset, quia in magno semper timore sunt Græci, ne sui ritus mutentur, & persuasum habent, quod Latina Ecclesia intendit eos facere Latinos. Altera, ne Rutheni schismatici ob eandem rationem & timorem ab vnione magis auerterentur.

3 Publicata prædicta Constitutione in Parochijs plura matrimonia clandestina contracta fuerunt inter Ruthenos vnitos, & etiam inter personas Principes, quæ Metropolita vigore dictæ Constitutionis continentis prohibitionem Concilij irritauit, & contrahentes alia inierunt postmodum matrimonia. Quæritur nunc primò,

4 *An irritationes, vt supra à Metropolita facta sustineri possint in foro externo? Secundò, an saltem in foro conscientiæ? Tertiò, an possint saltem tolerari per Pontificem?*

5 Pro declaratione harum quæstionum, supponendum est, quod potest dari casus, in quo matrimonium in foro externo validum iudicetur, & in foro conscientiæ sit inualidum, vt habetur *in cap. tua nos*, vbi Gloss. & Doctores *de sponsalib.* cum alijs, qui allegantur à Friburgio *in summa lib.4. tit.3. quæst.14. & 15.*

6 Hoc supposito videtur, responderi posse irritationes prædictas in foro externo esse validas. Nam licet Metropolita per constitutionem suam non potuerit irritare clandestina matrimonia, potuit tamen id facere ex lege iam lata ab habente talem potestatem. Siquidem inferiores possunt, imò debent præcipuam habere curam, vt Superiorum leges populis innotescant, ab illisque obseruentur, vt patet ex principio *dist. 18.* vbi dicitur Concilia Episcoporum, etsi non habeant vim constituendi, habent tamen auctoritatem imponendi, & iudicandi quod alias statutum est, quod generaliter, vel specialiter obseruari præceptum est. Et in Concilio Toletano, de quo *in cap. penult. ead. dist.* habetur: *singuli verò Episcoporum suis Ecclesijs notificare studeant quæ in Concilijs statuantur.* Ac denique idem Concilium Tridentinum expressè mandat Episcopis vt Decretum suum publicent.

7 Et quamquam Metropolita prædictus non potuerit primum Decretum in Synodo Diœcesana, neque secundum in Prouinciali edere, si matrimonium consideretur, vt est Sacramentum Ecclesiæ, quia neque Ecclesia ipsa, neque Pontifex Sacramenta quoad eorum materiam, & formam immutare possunt, vt colligitur ex Tridentino *sess.21. cap.2.* potuit tamen decreta illa conficere, si matrimonium consideretur, vt contractus ciuilis. Nam circa matrimonium, vt talis contractus est, ne dum Prælati Ecclesiarum, & Synodi, sed etiam Principes laici per leges suas decernere aliquid possunt, quo etiam irritentur matrimonia, prout habet communis Theologorum sententia. Quod tam certum est sicut certum est esse potestatem in Republica condendi leges. Constituere enim impedimenta matrimonij nihil aliud est, quàm legem aliquam ferre circa matrimonij contractum. Atque ita docent D.Thom. *in 4.d.39 q.vn.art.1. ad 4.* Palud. *d.26.quæst.4.art.3.ad 4.* Sot. *d.29.ad 3.* Victor. *2.part.relect. de matrim.* Tapper. *art.19. contra Luter.* Bellarm. *lib.1. de matrim. cap.21. & seq.* Pontius *de matrim. lib.6. cap.1. n.2.* & alij cum Sanchez *lib.7. de matrim. disp.3. n.5.* ex Glos. *in cap. si quis ancillam, v. legibus 29. quæst. 2.* & Concilio Triburiensi *cap.39.* & Innoc. III. *in cap. Gaudemus de diuort.* Quæ sententia non abhorret ab alijs factis Canonibus. Nam illa probari potest per tres textus expressos, arguendo à consuetudine ad legem, quod argumentum validum est. Quorum

duo sunt *cap. 1. & 3. de cognat. spirit.* & postremus est *cap. super eo, de consang. & affinit.*

8 Nec obstat quod Metropolita matrimonia clandestina irritauerit simpliciter, nulla facta distinctione. Quia cum notissimum sit neminem posse irritare matrimonium, vt Sacramentum est, non erat necessè, vt ipse exprimeret, quod illa irritabat, vt matrimonium ciuilis contractus existit, Nam satis ab omnibus intelligebatur, quod eius irritatio cadebat super matrimonio, vt talis contractus erat, & non vt Sacramentum,

Similiter nec obstat, quod in publicatione non fuerit facta mentio Concilij Tridentini, sed tantum Synodi Ruthenæ, atque adeò non poterit dici publicatum Concilium, quia nomen illius in publicatione fuit suppressum & tamen id requiri videtur, vt populi sciant cuius potestate obligantur à lege, quæ promulgatur. Nam respondetur primò, quod reuera, & in effectu Metropolita promulgauerit Concilium Tridentinum in omnibus Parochijs, vt idem Concilium præcipit. Nam habuit intentionem illud publicandi, illudque in substantia publicauit. Quare Metropolita mandatum Concilij impleuit. Hæc enim duo publicare decretum de matrimonio, & publicare illud, vt est decretum Concilij Tridentini longè diuersa sunt, Primum quidem præcipitur Episcopis à Concilio, & hoc fecit Metropolita. Secundum verò nedum non præcipitur, sed nec etiam verbum de illo fit in textu Concilij, & propterea non apparet, quod sit de essentia, vt in publicatione exprimatur nomen Concilij, ac proinde sufficit, quod in promulgatione Synodi facta fuerit in genere mentio Concilij, dum mandat Episcopis, vt antiquam constitutionem in Parochijs publicent.

10 Deinde respondetur, non esse verum, quod populi scire debeant cuius potestate obligantur à lege, quæ promulgatur. Quia Hierarchiæ Ecclesiasticæ ordo est, quod inferiores illuminentur per Superiores, vt Patriarchæ per Papam, Archiepiscopi per Patriarchas, Episcopi per Archiepiscopos, Parochi per Episcopos, & Parochiani per Parochos.

11 Postremò certum est, quod decretum Synodi Prouincialis mentionem Concilij saltem relatiuam fecit, quod satis est ad publicationem. Nam in eo præcipitur, vt in Parochijs antiqua constitutio, & laudabilis mos publicetur, quibus irrita, & inualida esse declarantur matrimonia. Antiqua autem constitutio non potest verificari de decreto Diœcesano, quia ante sex annos tantum erat editum, nec de alia constitutione iuris communis, quia nulla extat præter illam Concilij Tridentini, quæ irritet matrimonia. Igitur ex necessitate intelligi debet decretum eiusdem Concilij Tridentini, quia & irritat talia matrimonia, & vt factum intra centum annos, potest dici antiquum.

12 Ad secundam quæstionem videtur respondendum, irritationes prædictas in foro conscientiæ validas esse. Nam in materia matrimoniali attenditur veritas, vt attenditur *in cap. tua nos, de sponsal.* vbi dicitur matrimonium, quod iudicio Ecclesiæ erat validum, non esse in foro conscientiæ matrimonium verum, si quis deceptorijs verbis contraxerit sponsalia, & desponsatam fornicario, non maritali affectu cognouerit. Et hoc quia inter prædictos, attenta veritate, deficit substantia coniugalis contractus. Quod etiam demonstratur ex matrimonio spirituali, etsi à sensu contrario. Qui enim ob vim, metumvè, siue ob aliquod simile professionem emisit, transacto quinquennio, non est verus professus, & religiosus, si illam professionem non ratificauerit, & solùm in foro externo præsumitur esse religiosus, vt rectè docent Nauarr. *cons. 23. de regular. n. 5. & cons. 89. n. 6. & 7.* vbi ait, hunc esse tutum in conscientia & posse redire ad sæculum, & ducere vxorem, quia reuera non est professus; professio enim inualida nullum inducit effectum, vt habetur ex Tridentino *sess. 25. c. 15.* Sic etiam sentit Emmanuel Sà, *v. religio, n. 71.* & hanc sententiam sequitur Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 37. n. 9.* Henriq. *lib. 11. de matrim. cap. 6. & cap. 8. n. 9.* ac probat *cap. 2. de regular.* ibique Glos. Innocent. & Cardinalis, & *cap. vidua, eod. tit.* In nostro autem casu, si veritas attendatur, constat, quod Metropolita verè publicauerit Concilium Tridentinum. Tum quia eius substantiam posuit in sua constitutione. Tum quia per eam constitutionem habuit animum publicandi Concilium, licet iustis de causis nomen eius suppresserit. Et tandem, quia eandem constitutionem publicari fecit in Parochijs, vt idem Concilium præcipit. Quare Sotus *in 4. d. 28. quæst. 1.* rectè insinuare videtur matrimonium clandestinum validum esse in foro conscientiæ, & generatim contractus omnes iure nullos habere vim in foro conscientiæ, modò constet, eam veram fuisse contrahentium voluntatem, docent Panormit. *in cap. quia plerique de imm. Eccl. a n. 42. Et in cap. 1. de in integr. restit. n. vlt.* Adrian. *quodlib. 6. concl. 2.* Sylu. *v. hereditas 3. quæst. 7. & v. testamentum 1. quæst. 5. & v. alienatio, §. 13.* Medina *C. de rest. quæst. 27.* & alij multi Iuris Interpretes, inter quos videtur esse communis *in cap. cum esses de testam.* Quia cessant fine legis, propter quem lex ipsa statuta est; deficit quoque lex ipsa, *Cap. cum cessante de appellat. & cap. si Christus de iureiur.* Finis autem istarum legum est euitatio fraudum. Vbi igitur constiterit huiusmodi fraudem non adfuisse, contractus est validus in conscientia. Atque ita etiam tenent Angelus, Tabiena, Lopez, S. Antoninus, Abbas, Iason, qui dicit esse communem, Baldus, Imola, Alexander, Comitolus, Filiuccius, Canisius, Molfesius, Homobonus, Mantica, Reginaldus, Molina apud Del-bene *tract. 3. moral. sect. 4. n. 3.* & si ipse probabile dumtaxat id censeat.

13 Nec refragatur declaratio S. Congregationis Concilij, quæ videtur velle, quod Concilium non publicatum iuxta eius præscriptum non obliget. Quia id concedi posset ex rigore Canonum, & in foro externo, non ex æquitate fundata in iustissimis causis supprimendi nomen Concilij, nec in foro conscientiæ. Nam secundum hoc, clarum est, quod reipsa publicatum fuit Concilium in singulis Parochijs, siue inspiciamus intentionem mandantis illud publicari, siue substantiam prohibitionis, siue denique modum publicandi prædictam constitutionem, continentem dictam prohibitionem in singulis Parochijs.

14 Ad tertiam Quæstionem dicendum videtur, quod possunt tolerari prædicta matrimonia, ne sequantur magna scandala. In huiusmodi enim materijs matrimoniorum secundò contractorum Pontifices, & Canones plerumque fuerunt varij, imò & contrarij. Nam *in Cap. Discretionem tuam, de eo, qui cognouit consang. vx. sua.* Innocentius III. refert quendam suum Prædecessorem tenuisse, quod affinitas superueniens non dissoluat matrimonium ratum, si incestus, vel adulterium fuerit occultum, secùs si manifestum. Item alios existimasse, quod per affinitatem superuenientem dissoluatur matrimonium ratum, si in gradu remoto sit commissus incestus, secùs si in proximo, & tamen Innocentius ipse ibi tenet, matrimonium prædictum per quamcumque affinitatem superuenientem nunquam dissolui. Similiter idem Innocentius *in cap. Fraternitatis, de frigid. & malef.* dubitat, an mulier actu separata à primo marito iudicio Ecclesiæ, & cum secundo marito copulata, & denique per frequentem vsum secundi viri apta ad coitum reddita, restitui debeat primo viro. Et licet Glossa ibi teneat, quod debeat remanere cum secundo viro, tamen certum est, quod primum matrimonium tenebat, quia reuera mulier erat naturaliter apta, vt constitit ex post facto, & refert Friburg. *in summ. lib. 4. tit. 16. quæst. 6.* Pariter *Can. Requisiti 33. quæst. 1.* est contrarius Canoni *si per sortiarias cad. caus. & quæst.* Nam in hoc dicitur, quod maleficiati iudicio Ecclesiæ separati, & cum alijs copulati non separentur ab inuicem, etiam reddita facultate coeundi. In illo verò dicitur, quod separentur, & reuertantur ad prima matrimonia. Tandem *cap. super eo de cognat. spirit.* huius difficultatis amaritudinem omnem tollit. In eo enim hæc verba habentur: *Verum si de consuetudine habeatur, vt talia coniugia* (scilicet filiorum compatrum) *permittantur in Ecclesia tua, dissimulare poteris, ita quod nec contradicere, nec tuum videaris præstare assensum. Quia sicut graue est, antiquam consuetudinem circumadiacentium Ecclesiarum super his contemnere, sic quoque grauius videtur, si propter eam huiusmodi coniugijs tuum indulges assensum, cum posset sic in exemplum assumi.* In his autem verbis continetur expressa Papæ tolerantia matrimoniorum inualidorum sine dispensatione. Expresse namque ibi præcepit Alexander III. Vigilensi Episcopo, vt dissimulet matrimonia inualida, & prohibet, ne illis contradicat, neque eisdem suum præstet assensum.

15 Nec obstat quod adulteria, vt peccata, non possint tolerari à Pontifice. Quia huiusmodi adulteria non sunt adulteria, nisi materialiter, nam formaliter esse non possunt,

cum

cum contrahentes sint in bona fide, indicio videlicet Ecclesiæ separati, & coniuncti secundis matrimonijs.

16 Ex quibus inferri potest, quod in huiusmodi dubijs quæstionibus Pontifex potest accomodare sententiam suam ad illam opinionem, quæ fauet matrimonijs, & potissimum ad euitanda magna scandala, vt in hoc casu.

17 Verùm his non obstantibus omninò dicendum est: *Decreta Synodi Diœcesanæ & Prouincialis super matrimonijs clandestinis non celebrandis per Metropolitam publicata non habere vim irritandi matrimonia contra illorum dispositionem contrahenda, sed etiam post huiusmodi Decretorum publicationem aliter contracta, si nullum aliud obstabat legitimum impedimentum, valida, ac firma fuisse, ac proinde secunda matrimonia esse nulla, nulloque modo toleranda.* Fundamentum est vnicum, Quia inferiores Papa non habent Ius irritandi matrimonia inter fideles, nec formam illis præscribendi. Quod explicatius etiam, nec obiter tantum ex responsionibus ad obiectiones demonstratur,

18 Et quidem prima obiectio destruitur ex distinctione receptissima de matrimonio inter fideles, & de matrimonio inter Infideles, inter quos certum est dari posse, *cap. Quanto*, vbi Abbas *n.3.* post alios *de diuort. cap. ex parte de transact. cum concord.* Nam cum inter istos non possit esse Sacramentum, sed simplex contractus, vt post Sanchez, Cened. Sayr. Couar. Gutrier. & alios firmat Barbos. *in cap. ex parte n.5. de postul. & in d. cap. Quantè, n. etiam 5. de diuort. & in cap. Gaudemus n.4. eod. tit.* & latiùs Molin. *de ritu nuptiarum, & pact. lib.1. compar.19. n.118. & lib.2. differ.13. & seq.* Pontius *de matrim. lib.1. c.6. n.4. & 6. & cap.11. n.18.* in quibus locis respondet *ad d. cap. Gaudemus, de diuort. & lib.6. c.1.* Vtique possunt Superiores etiam laici suis legibus matrimonium inter illos irritare, cum contractus iste perinde ac reliqui, in commune bonum ordinetur. Quare sicut statuit apud infideles potestas laica, ne valeat propriorum bonorum alienatio, nisi sub certa forma, & à personis habilibus facta, ita etiam potest lege statuere, vt valeret traditio sui. Non verò ita possunt irritare matrimonium inter fideles, inter quos consideratur vt sacramentum inseparabile à contractu, nec ideò Irritabile, nisi authoritate S. Concilij, & Ecclesiæ, vt post allegatos per Barbos. *in cap. ad abolendam n. 2. de heret.* firmat Molin. *vbi supra d. differ.13. n.7. & seq. & differ.7. eod. lib.2. n.5. & 6.* Pontius *vbi supra lib.6. cap.1. n.2. 8. & 9. & cap. seq. n.2. & 3.* Idque non solum ob reseruationem Pontificis, sed etiam ob defectum potestatis sæcularis. Ex eo enim quod contractus matrimonij eleuatus est ad rationem Sacramenti, est extra ciuilem Iurisdictionem. Et hac ratione inter Infideles matrimonium de consensu coniugum est dissolubile, secus verò inter fideles ratione Sacramenti iuxta illud Christi: *Quos Deus coniunxit, homo non separet, Cap. Quantè de diuort.* & tradit Molin. *vbi supra differ.14. n.8. & seq.*

19 Quod autem nullus inferior, sed tantum Papa, & Concilium generale possint matrimonia irritare, eorumque impedimenta inducere firmant Doctores communiter *in cap. penult. de sponsal. impuber.* & docent Victoria, Ledesma, Paludanus, & alij apud Sanchez *lib.7. de matr. disp.1. n.9.* ac ex generali Ecclesiæ consuetudine, sapientumque omnium calculo ad nostra vsque tempora firmatum est. Concilia enim siuè sint nationalia, siuè Prouincialia, siuè synodalia, prout etiam Episcopi, & Archiepiscopi, alijque Pontifice inferiores non possunt condere leges circa maiores, & grauiores causas, vt communiter docent Doctores & desumitur ex *c. Præceptis d.12. & c. multis, & c. nec licuit. d.17. & cap.1. de transl. Episc. & cap.1. & 2. de reliq. & vener. sanct.* Causæ autem maiores sunt illæ, quæ ex natura sua concernunt statum Vniuersalis Ecclesiæ, sicuti est causa matrimonialis, aut sunt specialiter Pontifici reseruatæ, *cap. maiores de bapt. & cap. cum dilectus de consuetud.* Huiusmodi autem Concilia, & Ordinarii non habent Iurisdictionem in Ecclesia Vniuersali, sed subordinatam Pontifici; ac proinde non possunt aliquid statuere circa ea, quæ pertinent ad Vniuersalem Ecclesiam, nec circa reseruata Pontifici, sed ex natura sua spectant ad dispositionem Capitis, cui vt membra Ecclesiæ subduntur: membra autem quatenus talia debent regulari à Capite. Et in terminis irritationis matrimoniorum clandestinorum sepius censuit S. Congregatio, & iudicauit Rota apud Pontium *supra lib.5. cap.7. n.12. & seqq.* ac firmat Suarez, reprobans opinionem Sanchez *in tract. de legib. lib.4. c.4. n.18.* qui id ex multis comprobat, & conferunt deducta à Syluestr. *v. matrimonium, cap. 7. n.1.* Cuius etiam ratio ea est, quia Episcopis non legitur hæc facultas in specie concessa, nec censetur in generali concessione tributa, cum attenta grauitate causæ verisimiliter concessa non fuisset, *cap. quod translationem de off. leg.* Imò ante determinationem Concilii Tridentini etiam controuertebatur, an esset permissa summo Pontifici, & vniuersali Ecclesię, vt aduertit idem Sanchez *lib.4. disp.3.* & in hac opinione fuerunt etiam plures Episcopi, qui ad dictum Concilium confluxerunt, de qua etiam re dubitat Sotus *in 4. d.28. q.1. art.1. ad 1.* Videndus Abb. *in cap. ad dissoluendum n.10. de spons. impuber.*

20 Secunda verò obiectio euertitur. Quia ex precisa forma S. Concilii requiritur publicatio ipsius Decreti Conciliaris prout Conciliaris est, cum disponat per verba importantia necessitatem, ibi, *Ordinarijs omnibus præcipit*, Paris. *cons. 95. n.17. & seqq. lib.1.* & dispositio continet plura quàm Ius commune, Felin. *in cap. cum dilecta sub n.6. de rescript.* Anchar. *cons.36. n.1.* Paris. *cons.61. n.13. lib.3.* Et quia tanquam Decretum conciliare potuit dare formam matrimoniis inter fideles, etiam differentem à Iure communi, vt fuit statutum in ipsomet Concilio. Quod est de fide. Pontius *lib. 5. cap.5. n.2.* Sanchez *lib.3. disp.4. à n.3.* Et quia continet dictionem, *Hoc*, quæ refertur ad id, quod oculis legitur, *l.1. cum ibi not. ff. de his, qui in testam.* cum alijs allegatis per Barbosam *dict.76.* Et quia Concilium disponit, suum decretum non habere robur, nisi secuta ipsius publicatione, ex traditis per Fel. *in d. cap. cum dilecta*. Ita vt propterea huiusmodi forma suppleri non possit per æquipollens, sed specificè adimplenda sit, Caputaq. *dec.150. n.3. p.1.* Molin. *de rit. nupt. d. lib.2. differ.11. n.47. & seqq.* vbi refert decisionem Rotæ Romanæ.

21 Et suadetur rationem. Quia, vt dictum est, tanquam decretum Concilij potuit dare formam matrimonio, etiam difformem à iure communi, quod non est per missum alijs. Quod autem requiratur publicatio ipsius Decreti, & non suppleatur per æquipollens, firmauit eadem S. Congregatio Concilij in sequentibus declarationibus.

22 In vna Moguntina. *Secundò exponitur, quod in Ciuitatibus Imperialibus Magistratus edicta municipalia publicarunt, per quæ irritantur clandestina matrimonia; quæ quidem licet conueniant cum Tridentino Concilio, tamen alia quædam adijciunt, vt de parentum, & curatorum requisito consensu, sacris Canonibus aduersantia. An talia edicta in puncto clandestini matrimonij contrahentes ligent, & loco publicati Concilij haberi debeant?*

S. Congregatio ad secundum respondit, Edicta talia minimè loco publicati Concilij haberi debent.

In vna Colonien: *respondendum videtur, hoc edictum, seu præceptum non æquiualere publicationi, quàm Concilium mandat fieri in singulis Parochijs. Ideòque non obstante edicto, si Decretum de reform. matr. cap.1. non fuerit in Parochijs publicatum iuxta requisitum eiusdem Concilij, matrimonia irrita non esse, quamuis forma præscripta à Concilio seruata non fuerit.*

23 Et idem comprobatur ex alijs declarationibus eiusdem Congregationis infrà registrandis, ex quibus colligitur, fieri debere publicationem Ipsius decreti Conciliaris.

Sacra, &c. *Declarauit, Decretum hoc irritans matrimonia clandestina contracta sine Parocho, vel absque illius licentia incipere robur habere post 30. dies à die publicationis ipsius Decreti in Parochia facta.*

24 Die 26. Iunij 1598. In vna Bisuntina. *Sacra, &c. censuit, si non erit publicatum in Parochia Decretum Concilij cap. 1. sess. 24. de reform. matr. cum illud non obliget nisi post 30. dies à die publicationis, matrimonia esse valida.*

Hoc decretum de reformatione matrimonij, adhuc vt robur suum recipiat, necesse est in Parochijs publicari, nec eius publicatio in Diœcesana synodo facta æquipollet.

Ad hoc vt præsens Decretum matrimoniorum locum habeat, necesse est, vt in propria Parochia fuerit publicatum.

Sacra Congregatio, &c. perpensis etiam consultationibus Episcopi Tricaricen in vna Holandiæ 19. Decembris 1602. & alias in ea declaratis, censuit primò vbi Decretum eiusdem Concilij

cilij cap. 1. sess. 24. de reform. matr. non est publicatum in Parochia, valere matrimonia contracta absque obseruatione formæ à Concilio præscripta.

25 Cum istis etiam aliæ declarationes concordant.

Quæ opinio nititur ea potissimum ratione, quod lex ad sui essentiam requirit, quod habeat vim coactiuam, quæ non datur, nisi lex procedat ab habente potestatem obligandi, Suarez *lib. 1. de leg. cap. 20. & lib. 2. cap. 5. & 8.* Theologi communiter cum D. Thoma 1. 2. *quæst. 90. art. 3.* & Arist. 10. *Eth. cap. vlt.* & desumitur ex *cap. cum accessissent, & cap. cum in Ecclesia de constit.* Ad condendas enim leges requiritur suprema potestas. Quia autem effectus requirit causam proportionatam, ideò effectus supremus requirit causam supremam in suo ordine, quæ alia esse non potest, nisi Summus Pontifex. Secundò, quod fiat promulgatio ipsius legis tanquam authoritate publica sancitæ, siue sit de ipsius essentia, siue sit conditio extrinseca necessaria, vt actu obliget, sicut applicatio & conditio ignis, vt comburat. Desumitur ex D. Thom. *d. quæst. 9. art. 4.* & Scoto *in 4. d. 3. q. 4. art. 1.* & docent vtriusque sequaces. Hæc autem publicatio fieri debet in specie ex mandato etiam S. Concilij in singulis Parochijs, adeò vt noluerit decretum habere robur, nisi post triginta dies à die publicationis. Quo fit, vt requireretur illius præcisa publicatio, nec subditi poterunt ex dictis decretis intelligere iniunctam sibi legem esse ab habente potestatem obligandi, & sic à Concilio.

26 Quando enim Pontifex, siue Concilium explicat quod lex non obliget quamdiu fuerit promulgata in singulis Prouincijs, aut Diœcesibus, vel Parochijs, tunc vt obliget, requiritur talis promulgatio, quia cum modus talis promulgationis non sit determinatus ex natura rei, cumque dependeat à voluntate Principis, lex non sortitur suum effectum, nisi promulgatio fiat eo modo, quo Princeps decernit. Quare non sufficere quod lex sit solemniter edita, sed insuper requiri promulgationem docent communiter Theologi *d. q. 90. art. 4.* cum D. Thom. contra Castr. in *l. 1. ff. de act. empt.* Angel. ibid. & nonnullos alios; & colligitur *ex cap. in istis d. 4. & ex l. leges sacratissima, C. de legib.* Quia cum sit regula pro tota Republica Christiana, debet ipsi promulgari, cum non possit causa producere suum effectum, nisi applicetur subiecto. Requirebatur itaque, quod populus sciret cuius sit decretum. Vndè cum Metropolita nomine suæ Synodi, vel proprio publicauerit constitutionem Concilij, eius nomine suppresso, populus non poterat diuinare, quod esset Decretum Concilij. Imò sine dubio credidit esse constitutionem synodalem, ac proinde non habuit vim publicationis Concilij. Nec suffragatur, quod Metropolita habuerit intentionem publicandi Concilium. Quia id subintelligitur ex dispositione Iuris, vt, scilicet, lex publicetur sub nomine illius, qui legem condidit, alias si non publicet, vel vlteriùs nomen non apponatur, debet fieri interpretatio, quod lex sit facta ab illo, qui legem publicat. Denique non afficit, quod in dicta constitutione Synodali mandatur Episcopis, vt antiquam constitutionem in Parochijs publicent, & pro antiqua constitutione intelligunt Concilium Tridentinum. Quia hoc verbum *Antiqua Constitutio*, est genericum, & incertum, nec populus poterat hariolari quæ esset ista antiqua constitutio. Tum quia Concilium Tridentinum non poterat dici antiqua constitutio, cum respectu populi Rutheni non haberet vim constitutionis, cum non esset publicatum de tempore Synodi Ruthenæ.

27 Consideratio autem illa, quod saltem in foro conscientiæ sustineatur huiusmodi irritatio ex intentione Metropolitæ publicandi Concilium cessat ex defectu potestatis supra deducto, & quia non attenditur intentio, sed factum ipsum, cum indubitatum sit, non fuisse publicatum decretum Concilij Tridentini. Quod eo vel maximè dicendum est, quia assertæ causæ non subsistunt cùm Ecclesia Græca vigore vnionis obligetur recipere leges Apostolicas, etiam in his, quæ spectant ad Ius humanum. Imò in professione fidei Græcorum iussu Gregorij XIII. edita, quàm ipsimet Rutheni ad vnionem venientes tempore Clementis VIII. iuramento, & subscriptione firmarunt, vt testatur frater Thomas à Iesu *in tract. de procur. sal. omn. gent. lib. 6. pag. mihi* 319. leguntur hæc verba.

28 *Insuper profiteor, ac recipio alia omnia, quæ ex decretis sacra œcumenica generalis synodi Tridentina sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesia, etiam vltra contenta in supradicto fidei symbolo profitenda, ac recipienda proposuit, atque præscripsit, vt sequitur: Apostolicas, & Ecclesiasticas traditiones reliquasque eiusdem Ecclesiæ obseruationes, & constitutiones firmissimè admitto, & amplector, &c.*

29 Deinde absque dubio tenentur decretis Conciliorum generalium, ex quibus septem antiquiora etiam in Schismate semper amplexi sunt. In his autem multa fuerunt constituta, quæ sunt Iuris humani, & insuper decretum, & obseruatum, quod causæ maiores etiam Iuris humani ad Iudicium Sedis Apostolicæ deferantur. Quod etiam extra Concilia sæpè fecerunt Græci per plura scandala ante schisma, vt testantur Historiæ.

30 Sed quod attinet ad impedimenta matrimonium dirimentia, Innocentius IV. in Diplomate, quod ex eius regesto existente in Bibliotheca Vaticana transcribit idem frater Thomas *d. lib. 6. p. 2. cap. 6.* constituit in hæc verba.

31 *Et quoniam apud Græcos consueuerunt contrahi matrimonia inter personas contingentes se iuxta eorum computationem octauo gradu, qui secundum computationem, & distinctionem graduum, quàm nos facimus, apud nos quartus habetur, ne id præsumatur deinceps, firmiter prohibemus, districtè præcipientes, vt cum vlterioribus gradibus licitè matrimonia contrahantur, in prædicto quarto consanguinitatis, vel affinitatis gradu copulari vlteriùs non præsumant, statutum in hoc generalis Concilij obseruantes &c.*

32 Et in terminis huius Decreti Concilij Tridentini facit, quod idem refert *in cap. 7. eiusd. p. 2.* ex Diplomate Clementis VIII. de communicatione Latinorum cum Græcis verbis sequentibus.

33 *Curent Ordinarij locorum, vt Decretum S. Concilij Tridentini de reform. matr. vertatur in linguam Græcam vulgarem, & in locis, & Parochijs Græcorum, & Albanensium euulgetur, & publicetur.*

34 Et eo maximè dicendum est in hoc casu, cum Decreta Synodi publicata contineant irritationem etiam ob defectum aliorum à Concilio non expressorum pro forma, & præsertim ob defectum Benedictionis, qui ex dispositione Concilij minimè irritat matrimonium, sed tantum per modum exhortationis disponit, ibi, *Præterea sancta synodus hortatur &c.* Et ita etiam aduertit Sanchez *de matr. lib. 3. disp. 19.* Vnde nullo modo admittendum est, ne contra mentem S. Concilij aperiatur via Episcopis arctandi Sacramentum matrimonij ad eorum arbitrium, vt post Tolet. *in sua summ. cap. 18. num. 1. lib. 7.* firmat Barbos. qui alios allegat *de offic. & potest. Episc. alleg. 32. n. 43. & 154.* & sæpiùs declarauit S. Congregatio.

35 Præterea non assentior sententiæ illi, quæ tenet contractus, iure nullos habere vim in foro conscientiæ, sed alteræ extremæ sententiæ, quæ docet contractus istos, iure nullos, nullam parere obligationem in conscientia. Eam sequuntur Innoc. *in cap. quia plerique de imm. Eccl.* Couarr. *in cap. cum esses, de testam. & in regula Peccatum, par. 2. §. 2.* Bald. *in l. 1. C. de sacros. Eccles. n. 55.* Alex. & Imol. *in l. nemo potest, ff. de leg. 1.* passimque alij vtriusque iuris interpretes, & ex Theologis Mulin. *tom. 1. de instit. tract. 2. disp. 8.* Salon. *tom. 1. de iust. q. 5. art. 4.* Eamque refert, ac meritò collaudat Pontius sæpè adductus *lib. 5. cap. 5. num. 4.* & iuri conformiorem, ac veriorem censet Lessius *de iust. lib. 2. cap. 19. dub. 3. n. 35.* Certum enim est, posse legislatores non solum obligare sua lege in conscientia, & ad pœnam, sed etiam ad irritatione contractus, aliàs legitimi, qualis est lex ista Concilii Tridentini de matrimoniis clandestinis. Non quidem decernendo aliquid circa id, quod deducitur immediatè ex principiis naturalibus, sed circa ea, quæ deducuntur tantum frequentius, & vniuersim, aut quæ se habent vt determinationes iuris naturalis. Huiusmodi autem leges fundantur in præsumptione fraudis, quæ non præsumitur in vnoquoque peculiari casu, sed in plurimum.

36 Ideò etiam si præsumptio legis desit in vno casu, non idcircò lex vim amittit, nec desinit obligare in eodem casu. Cùm itaque lex non deficiat, non cessante causa legis, & causa istarum legum non sit fraus in isto peculiari casu, sed in vniuersum, quę causa non cessat ex eo, quod in isto casu deficiat, vtique dicendum est, quod lex adhuc vigeat; legi

autem

antem vigenti natiua inest obligatio, atque adeò etiam obligabit in eo casu. Hanc sententiam præter adductos docent etiam Vasquez, Gomez, Padilla, Salas, Aragonia, Becanus, Vega, Beia, Valerus, Bonacina, Naldus, & alij, quos refert Delbene *tract.3.moral.sect.4.n.1.*

36 Quod quidem in contractu matrimonij longè facililiùs procedit; nimirum esse nullum etiam in foro conscientiæ, si celebretur sine Parocho, & testibus, quamuis nulla interueniat fraus, Tum quia neque ea ratio in vniuersum cessat. Tum etiam quia Tridentinum expressè reddit contrahentes omninò inhabiles ad sic contrahendum. Non enim essent omninò inhabiles, si matrimonium valeret in foro conscientiæ. Ex quo fit neque esse idoneos ministros, neque materiam legitimam huius contractus; ac proinde satis significat, se omninò irritum reddere in foro conscientiæ, nec prout est matrimonium, sed etiam prout sponsalia. Ita docent Nauarr. *lib.4.cons.3.* Lessius *d.lib.2. cap.19.dub.3.n.32.* Delbene loco adducto *sect.6.n.1.* Sanchez *lib.1.de matr.disp.20.n.4.& seqq.* vbi latè, ac doctè id confirmat, & aduersarios refellit. Quod etiam tuetur, ac explicat Pontius *d. cap.5.n.8.* vbi asseuerat, nullum hactenus dubitasse Tridentinum non obligare, etiam si aliquis in aliquo casu contraheret sine fraude, & damno, vt proinde *n.15.* pronunciet hanc sententiam communi Doctorum sensu, nemine dissentiente, receptam esse.

37 Tertia denique obiectio diluitur. Non enim potest admitti tolerantia ratione scandali in matrimonijs ratis, & consumatis. Quia in istis non potest concedi dispensatio à Papa, cum fiant duo in carne vna, & matrimonium sit redditum indissolubile, vt per Pont. *lib.1.cap.14.per totum*, & præcipuè *n.6.* sed tantummodo in ratis, vt rectè distinguendo declarat Cardin. *in cap.fin.de spons. duorum n.2.* Abb. *n.5.* Anchar. *n.3.& 4.* Hostiens. *n.7.in fine* Henr.Boich. *n.5.& 6.* Marian. Soccin. *n.17.* & latissimè Præpos. col. *fin.sub num.9.* vbi argumentum hoc tractat cum rationibus hinc indè, traditque Butr. *in cap.licet n.4. eod.tit.* Card. Zabar. *in cap.ex publico n.9. & 10. de conuer.coniug.* Turrecrem. *in c.sunt qui dicunt, n.4. 27.q.2.* Idem prosequitur Bald. *in l. Deo nobis, n.7.C.de sacros. Eccles.* Archid. *in cap. quia propter, circa finem 27.q.2.* Sanchez *de matr, lib.2. disp.13.n.8. 11. & per totum*, & ex veriori opinione Canonistarum vsu recepta, & approbata à Sede Apostolica fuit resolutum à Sacra Congregatione Concilij die 6. Iulij 1599. de qua nos alibi.

38 Quæ opinio comprobatur ex doctrina receptissima D. Thomæ 2.2. *q.43.art.2.* vbi Theologi omnes, nempè quod scandalum actiuum, prout esset si Papa in peccato fornicationis istos perseuerare permitteret, nunquam admittitur. Quia propter scandalum non est recedendum à veritate Iuris Diuini, & relinquenda veritas vitæ, vt etiam firmat August. Triumph. *de potest. Eccles. q.33.art.3.* & conserunt deducta per eundem *quæst.53. art.2. & 3.* Idem in puncto firmat Abb. *in cap.super eo, in fine, de cognat.spirit.* & ibid. Io: Andr. *n.5.in fine*. *Anchar.n.5.post princ.* Præpos. col.3. in fine.

39 Sed hoc casu Papa debet omninò prouidere, *cap. Præterea 2. de sponsal.* Alex. de Neuo *cons.63.n.4.* Et maximè quia in hoc casu non potest dari tolerantia, quæ consistit in tacendo, sed Papa cooperaret in actu peccati, cum impossibile sit in futurum adesse posse bonam fidem. Vltra quod non sumus in actuali proposito maioris scandali euitandi, sed in genere quod scandala euitari possunt, quod non sufficit, cum possit hoc non esse, vt ponderat Pontius *lib.5. de consensu clandest. cap.18.§.4.nu.17.* Et ita videtur firmatum à Sac. Congregatione in declaratione impressa per Barbos. *ad cap.1.sess.24.de reform. matr.* quæ incipit, *Quæritur primò, §. Ad 3.* Et licet vtatur verbo, *Spreto*, hoc tamen verbum importat idem, quod *relicto*, vel *dimisso*, & ideò non est facienda vis super eo ad præsumendam malam fidem, præsertim iuncta alia declaratione sequenti, in qua ratione scandali noluit Sac. Congregatio recedere à dispositione Iuris communis, cum in dubio sequendus sit rigor Iuris, *cap.fin.de transact.* Sic illa loquitur in terminis matrimonij.

40 *Sæpè contingit in Diœcesi Elboren. plures contraxisse matrimonia clandestina per verba de præsenti, fortè copula subsequenti consumata ante publicationem Sac. Concilij Tridentini. Postea verò contraxisse cum alijs in facie Ecclesiæ cum subsecuta filiorum procreatione. Quo casu dubium est confessoribus. Nam si compellantur ad primas redire vxores iuxta forum conscientiæ, multa rixa, & neces orientur propter secundas, maximè quia de primis manifestum est solis confessoribus. Si verò sinantur in secundis nuptijs permanere, conscientia Archiepiscopi stimulatur propter primas. Ideò quid super hoc agendum petitur.*

41 *Sacra Congregatio censuit consulendum Sanctissimum D. N. hac de re, & sua sanctitas respondit. In ijs, quæ ad forum fori pertinent satis esse prouisum iure Canonico. Quæ verò ad forum poli spectant ipsius Dei prouidentiæ relinquenda.*

42 Nec est cur aduersus huiusmodi doctrinam quis obijciat *cap.licet de sponsal. duorum*. Quia illud loquitur in matrimoniis ratis, & non consumatis, & sic dispensabilibus, vt ibi declarat Abb. Anchar. Præpos. & alij supracitati.

43 Minus obstat *textus in cap.2. de clandest. desp.* Quia procedit in matrimoniis occultis, de quibus Ecclesia non iudicat, vt notat eo loci Glossa *vers.compelli*, Abb. post alios *n.3.* Et ideò hoc casu proles etiam reputatur legitima, vt obseruat ibidem Abb. *n.4.* Host. *circa finem* Io: Andr. *n.3.* & in puncto etiam alias censuit S. Congregatio Concilii indicta Eliboren superiùs adducta.

44 Et hac ratione non obstat assertus stylus Pœnitentiariæ. Nam cum in illa non agatur, nisi de occultis, & seruetur secretum, non potest allegari ad casum nostrum, in quo supponitur notorietas, & publicitas.

45 Prout nec obstat *cap.fraternitatis de frigid. & malefi.* Nam primum matrimonium non erat consumatum, & aderat legitimum impedimentum, atque adeò dispensabile, & tolerabile per Pontificem.

46 Præterea nec vrget *cap.super eo, de cognat. spirit.* Quia id etiam procedit in materia dispensabili, & ideò permittitur dissimulatio ratione scandali, vt declarat ibidem Anchar, *in fine*, Io: Andr. *n.5.* Abb. *n.4.* Præpos. *col.2.ibi: dissimulatione dispensatiua*, & sub *n.8. circa medium*, Host. *sub n.3.* Henrich. Boich. *n.6. circa finem*. Secùs verò si materia non esset dispensabilis, vt firmat ibidem Anchar. *sub n.5.* non obstante ratione scandali, traditque Abb. *in fine*, Præpos. *col.3.* pariter *in fine*, & alii Canonistæ.

47 Vlteriùs *ibidem* permittitur tolerantia ex consuetudine, quæ non erat contraria iuri, ex quo aderant Canones pro vtraque parte. Ideò non mirum si ex dicta consuetudine per Papam approbata dissimulatio permittebatur, vt ibi notat Card. *sub principio n.1.* Anchar. *num.5.* Butr. *n.7.* Pręposs. *sub n.6.* secùs verò dicendum de tolerantia in repugnantibus iuri Diuino, vt in matrimonijs ratis, & consumatis. Quo casu materia non est dispensabilis ex notatis *ibidem* per Card. *in fine*, & per Butr. *col. fin.* Præsertim quia in casu dicti *cap.* non agebatur de forma, & substantia Sacramenti, vt in casu nostro, contra quàm non admittitur consuetudo, nec dissimulatio, vt aduertit ibidem Card. *num 1. & 5.* & Butr. *num.6.*

48 Nec est habenda ratio, quod ex irritatione huiusmodi matrimoniorum fiat iniuria Metropolitæ. Nam in pari casu Pontifex non fuit veritus reprobare gesta suorum Prędecessorum, vt vire libet *in cap. licet de spons. duor.*

49 Minus habenda est ratio prętensę æquitatis, respectu publicationis dictorum Decretorum, cum, vt dixi, concurrat defectus potestatis, & requiratur publicatio, prout Decreti conciliariis est, & in hoc casu attendatur factum, & non intentio ex supra allegatis.

50 Item nec facit ad rem *cap. Tuanos, de sponsal.* Quia & illud loquitur in materia dispensabili, vltra alias responsiones, quæ colliguntur ex traditis *ibid.* per Doctores.

51 Similiter nec obstat, quod in *dist.18.* iniungatur Episcopis facultas publicandi Concilia. Nam huiusmodi facultas publicandi non negatur; sed in hoc casu defuit Concilium ipsum, scilicet publicatio Decreti Concilii ex supra allegatis.

52 Postremò nec obstat, dum alias dicebatur de tolerantia meretricum. Nam huiusmodi tolerantia restringitur respectu pœnæ, non peccati; cum istæ alias reijciantur ab Ecclesia tanquàm infames, & rebelles, Bartol. *in l. verum n.2. ff. de furt. & in l.si Vxor, §.sed & in ea, ff. de adult.* Marsil. *singul.105.* Osasch. *decis.77.nu.33.*

53 Videndum superest, quid sit agendum. Et crederem cum

cum illis, qui contraxerunt primum matrimonium, & non consumarunt posse dispensari, vt permaneant in secundo quod bona fide contraxerunt, *cap. fraternitatis, de frigid. & malefic.* vel tolerari.

54 Quod attinet ad forum internum, licet dictum sit non esse tolerandos à Papa, quia in huiusmodi casu non potest dispensare, nec potest permittere quod illi perseuerent in peccato fornicationis sub prætextu scandali actiui. Ex aduerso tamen respondetur contrahentes fuisse, & esse in bona fide, nec peccatum adulterii, vel fornicationis committere, nisi materialiter, non tamen formaliter.

55 Pro tolerantia, ponderanda est bona fides contrahentium.

Status fidei Catholicæ in illis partibus.

Quod fortè matrimonia clandestina negabuntur, & probari non poterunt.

Contradictio mulierum, & earum consanguineorum.

Et si res ad praxim reducenda est pro non tolerantia. Id aut fieret iudicialiter, aut extraiudicialiter.

56 Si extraiudicialiter, hoc est, si moneantur coniuges ad dissoluendum matrimonium, negotium relinquetur in ipsorum conscientia. Ad illos enim spectabit parere, vel non parere.

57 Si iudicialiter, videatur quomodo tot Prouinciales possint conueniri sine aliqua renouatione schismatis cum Ecclesia Romana, & detrimento authoritatis eorum Episcoporum, qui Synodum publicarunt.

58 Referam tamen quid fuerit actum in simili sub Gregorio XIII. Multis hominibus Prouinciæ Zaten in bello cum Turcis in seruitutem redactis eorum coniuges tam masculi, quàm fœminæ nullam de illis notitiam habentes, secundas nuptias contraxerunt, non seruata forma Concilij. Quamobrem anceps Episcopus quid agere deberet cum hominibus facilè ad contermina loca Turcarum profecturis, spreta Religione, si dirimi hæc matrimonia viderent, Congregatio censuit ex sententia Gregorij XIII. simpliciter Episcopo respondendum, vt moneat istos, quod nullum est matrimonium, non seruata forma Concilij. Quod si ita moniti velint iterum contrahere seruata forma Concilij, & Parochus eorum proprius velit eos coniungere absque alia licentia ipsius Episcopi, nihil ipse dicat, sed sinat eos sic contrahere, & perseuerare. Quod si ipsi, vel eorum proprius Parochus petant ab Ordinario licentiam perseuerandi in secundis nuptijs sic nulliter contractis, non det illam Episcopus, & dicat eis, quod Ecclesia nunquam dat licentiam contrahendi, nisi certo nuntio mortis prioris coniugis accepto.

59 Nihilominus in casu proposito die 18. Nouembris, & 2. Decembris 1628. maturè discusso, Eminentissimi Patres S. Concilij Tridentini Interpretes vnanimiter censuerunt, Decretum Synodi Diœcesanæ Chiouen, & Synodi Prouincialis Ruthenæ super matrimonijs clandestinis non celebrandis per Archiepiscopum Chiouen publicata, non habere vim irritandi matrimonia contra illorum dispositionem contrahenda, sed matrimonia etiam post huiusmodi Decretorum publicationem aliter contracta, si nullum aliud obstabat legitimum impedimentum valida, ac firma fuisse. Ideòque coniuges, qui aliàs inter se valdè matrimonia contraxerunt, illisque postea per Archiepiscopum tanquam contra formam sui Decreti nullis declaratis, separati fuerunt, ac simul cohabitare desierunt, omninò cogendos, vt in dictis matrimonijs contractis permaneant, atque vnà simul tanquam veri coniuges cohabitent. Eos verò, qui primis matrimonijs aliàs validè, & publicè contractis, ac consumatis ab Archiepiscopo vigore dictorum Decretorum nullis declaratis secundò contraxerunt, similiter ad priora redire ac in illis permanere cogendos esse. Huiusmodi autem secunda matrimonia post publicationem, & consumationem priorum contracta, nullo modo, etiam prætextu cuiusuis grauis, & imminentis scandali tolerari posse, aut debere. In futurum verò prouidendum esse per Breue S. D. N. in quo sint registrata sola verba substantialia Sac. Concilij Tridentini *cap. 1. sess. 24. de reform. matrim.* in singulis Parochijs ad præscriptum eiusdem Sac. Concilij publicanda.

60 Die 5. Decembris 1628. facta relatione Sanctissimo D. N. Sanctitas sua sententiam S. Congregationis approbauit, iussitque, &c.

Atque ex his confirmata manet nostra sententia suis fundamentis firmiter innixa, quàm nunc tatam habemus, eique fortissimè insistimus.

CONSVLTATIO CLII.

An regularis, qui ab aliquot annis relicto claustro, spretaque obedientia vagatur, incedendo tamen in habitu Regulari, ac in priuata domo viuendo non sine scandalo, inciderit in pœnas etiam apostasiæ, itaut tanquam Apostata sit puniendus?

1 Respondendum videtur, intrare dispositionem decreti Vrbani VIII. *de Apost. & ejicit. vers. Rursus statuit*, vt scilicet ab Ordinario conijci debeat in carceres, & Superioribus Regularibus consignari puniendum, eo quod loquitur nedum de proprijs Apostatis, sed etiam de fugitiuis, ibi: *vbi fugitiui*, qui dicuntur omnes Regulares degentes extra claustra absque licentia sui Superioris, etiamsi in habitu Regularium animo non recedendi à Religione, incedant. Ita post alios firmant Sanchez *in Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 8. num. 2.* Lezan. *in sum. tom. 1. cap. 16. n. 7.* Bordon. *in resol. & consil. regular. resol. 41. num. 12.* qui alios adducunt.

2 Et maximè cum tanto tempore fuerit vagus, & fugitiuus extra obedientiam Superioris. Ex hac enim diuturna vagatione, & claustri destitutione sufficienter colligitur animus Religionem deserendi ex regula textus *in l. Quicquid 49. de reg. iur. §. Pauonum* cum ibidem notatis *instit. de rer. diuis.* cum similibus.

3 Confirmatur nedum ex dispositione S. Concilij Tridentini *cap. 4. v.* Nec liceat *sess. 25. de regular.* verùm etiam ex dispositione *cap. 3. sess. 6.* ex qua Regulares in domo priuata degentes possunt, non obstantibus priuilegijs, ab Episcopo diœcesano puniri. Et ita sæpiùs censuit Sacra Congregatio Concilij, præsertim in vna *Tricastrinensi* die 14. Decembris 1647. & in terminis huius casus in vna *Cracouiensi* die 17. Maij 1654. declarauit, Superiorem Regularem vti posse iure suo iuxta Constitutionem Vrbani VIII. de Apostatis, & eiectis.

CONSVLTATIO CLIII.

An puer nondum in aliqua parte sui corporis natus in extrema necessitate baptizari possit in vtero matris?

1 Dubitatio excitata fuit ab Obstetricibus iussu Eminentissimi Domini mei Cardinalis Vicarij examinatis ab eius Congregationis Præfectis, inter quos & ego minimus sum. Earum enim aliquæ, etiam quod infans nullam sui corporis partem extra vterum matris emiserit, volunt facilè aqua in manum, vel spongiam, seu gossipion infusa, se posse ipsum vterum penetrare, aquam super fœtum exprimere, ac verba proferre, & baptizare. Idemque asserunt fieri posse per fistulam, vel per cochleare immissum cum aqua in vterum, sicque eas ab experientia perdoctas fuisse.

2 Et quidem opinio negatiua creditur communis, & probata *in c. Quam maternis d. 4. de consecrat.* Vbi disponitur, quod si mater prægnans baptizetur, fœtus non sit baptizatus; quia qui natus secundum Adam non est, secundum Christum regenerari non potest; nec in eum potest regeneratio, quem generatio non præcessit. Vnde regula: *Qui natus non est, non potest renasci.*

3 Ratio autem secundum Glossam ibidem est, quia talis notus est Deo, non hominibus, nec est subiicibilis operationi ministrorum Dei, prout etiam de iure ciuili non perfectè natus, non dicitur homo, *l. quod certatum, C. de posthum. her. instit.*

4 Tunc igitur infans erit capax baptismi, quando ita sit in lucem editus, vt dici possit vitam degere cum aliis hominibus, à quibus iuuari possit, seu saltem aliqua sui pars ita ex vtero prodierit, aut apparuerit, vt dici possit quodammodo natus,

natus, & sic Sacramento renasci, ne alias dicatur renatus antequam natus. Ipsa enim Ecclesia Sacramentorum dispensatrix illa præbet tantummodo ijs, qui hanc communem vitam ingrediuntur, in eiusque foro, & notitia versantur, qualis non est puer materni vteri tenebris circumfusus, qui etiam aperto ostio ipsius vteri quando mater est partiura, licet puer manibus ab Obstetrice tangi possit, adhuc tamen oculis ab ea cerni non potest, immò nec matri parienti, neque eidem Obstetrici, quamuis peritissimæ, innotescit an proles viuat,

5 Quare non immeritò huiusmodi baptismus intra vterum administratus aliquibus magnis viris displicuit, præcipuè Mayroni in 4. *d.4. q.1. §. sed occurrit*, Richardo etiam *in 4. d.6. ar.1. q.1.* Astesano 1. *p. sum. lib.4. tit.6. art.2. q.5.* Henriquez *lib. de baptis. cap. 21. n.2. lit. M.* Angles *in 4. q. 2. de baptis. ar.3. concl. 1.* Graffio *p. 2. decis. lib.1. cap.4. n. 31.* S. Augustino, S. Thomæ, S. Antonino, S. Bonauenturæ, & alijs relatis à Comitolo *in respons. moral. lib.1. q. 13.* Quinimmò Raynaudus *de sect. Cæsar. cap. 6. num. 13.* quomodo possit perfici pueri, vtero additi ablutio saltem plerumque, & quomodo aqua, vtero non fisso, possit ad fœtum tot inuolucris, ac septis circumdatum pertingere, non putat ostendi posse. Nam & ipse vterus est ad modum abditus, ac exquisitè occlusus à momento conceptionis vsque ad tempus partus, & intra ipsius vteri latebras fœtus tot vndique secundinis circumsepitur, vt nesciatur qua ratione dici possit, aquam ita esse applicabilem, vt ad fœtum immediatè possit pertingere. Atque etiam ob eandem secundinarum circumpositionem non existimat idem author, puerum, etiam recluso iam vtero sub tempus partus, posse intra vterum baptizari, quia quousque fœtus expeditus sit inuolucris secundinarum, quod non fit nisi in exclusione ab vtero, aqua, quæ immitti posset non nisi secundinas perfundet, quod non potest ad verum fœtus baptismum sufficere.

6 Nihilominus pronunciandum esse censeo: Desperato partu naturali, fore, vt posset verus, ac licitus baptismus peragi, fœtu intra matris vterum constituto, nec aperto vtero, si aqua ad eum posset pertingere.

Probatur. Quia infans, sic constitutus, est subiectum capax baptismi; nam est homo non baptizatus, & potest tingi, siue aspergi ab aqua, omniaque hic interueniunt, quæ ad Sacramentum baptismi requiruntur, nimirum materia, & forma, & intentio debita, ac subiectum baptismi capax.

Confirmatur hæc ratio ex doctrina D. Thomæ 3. *p. q.68. art.11. & in 4. dist.6.* & Scoti *dist.4. q.3.* aliorumque Doctorum vtriusque Scholæ, vbi inquirentes rationem, quare in maternis visceribus pueri baptizari non possint, reprobant, & reijciunt aliquorum rationem dicentium, non posse baptizari, quia quamdiu in vtero matris sunt, tamdiu adhærent causæ peccati Originalis, & sic ab eo mundari non possunt, nisi à peccati causa sint separati per natiuitatem ex vtero, & rationem vnicam, & adæquatam afferunt, quia vt inquit D. Thomas: *Dum puer adhuc est in vtero matris, non potest subijci operationi ministri Ecclesiæ, per quem baptismus applicatur*, & *dist.24. ar.2. q.1. ad 2.* Baptismus non est, nisi illorum intrantium, qui *ablutioni subijci possunt*, & Scotus loco citato: *Non quia coniunctus est causa corruptionis, sed quia baptismus est lotio, vel ablutio in aqua, sed paruulus sic in vtero non potest lauari, quia nec sic immediatè tangi aqua*. Ergo quandocunque propter fœtus maturitatem, aut similem aliam causam patefacta sit via, vt possit infans aqua pertingi, etiam poterit baptizari. Ideò namque regulariter negatur baptizari posse in vtero matris, quia ibi difficile redditur, quod aqua fœtum attingat. Si ergo detur quod attingat, validus erit baptismus.

7 Probatur secundò authoritate celeberrimorum Doctorum, qui in terminis hanc doctrinam tradunt, scilicet Victoria *in summa q.32.* Suarez, Valentia, Zambranus, Ledesma, Viualdus, Gabriel, Coninch, & alij, quos citat, & sequitur Diana *p.2. tract.15. resol. 43.* Nec non Gamacheus, & Præpositus *in 3. p.* ille *q.65.* hic *quæst. 66. art. 8. dub. 3.* Hancque sententiam iam pridem antiquatam esse, posseque verè infantem intra matris vterum baptizari, dummodò ad eum, saltem interiecta tantum secundina, pertingat ablutio, communissimam esse testatur idem Raynaudus loco citato, piamque appellant Doctores, quos Diana sequitur ibidem, *& tract.3. de casib. occur. temp. mort. resolut.12.*

8 Confirmatur hæc probatio. Quia tempore D. Antonini, vt ipse docet. 3. *p. tit.14. cap.15. §.1. Communiter ab Authoribus non reputabatur baptizatus infans, qui aqua baptismali fuisset ablutus in manu, vel in pede, quos ex vtero protulerat*. Quia tamen nonnulli asserebant, probabile esse talem baptismum posse subsistere; ideò Ecclesia præcepit, ac præsertim Rituale Romanum, *Vt si aliud membrum (præter caput) emiserit, quod vitalem indicet motum, baptizetur & tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus, &c.* Multò magis ergo moueri poterunt Ecclesiæ Prælati à tot celeberrimorum Doctorum authoritate, ad subueniendum paruulis, qui iam, hiante vtero, sese emittere incipiunt, & ablutioni subijciunt.

9 Probatur tertiò. Quia nisi saltem per huiusmodi baptismum reipsa susceptum, posset prospici saluti æternæ infantium in matrum vteris abditorum, incusaretur Deus improuidentia, tamquam qui defecisset in necessarijs, nec huiusmodi infantium saluti verè consuluisset, cum tamen Scriptura conceptis verbis testetur, velle Deum omnes homines saluos fieri. Quę verba D. Augustinus *lib. 4. contra Iulianum* ad paruulos quoque maternis vteris abditos pertinere docet, atque adeò vult etiam saluos fieri hos paucorum dierum homines, vt festiuè dixit S. Prosper *lib. 2. de vocat. gent. cap.23.* Nulla enim est ratio cur puer, qui in vtero matris absque eius culpa labem Adæ contraxit, etiam sine illius culpa non possit saltem hoc pacto in vtero regenerati, & renasci. Deus enim in nullo statu negat talem spiritualem regenerationem, ac boni omnes probant consilium, laudant conatum in re tanti momenti, tot ac tam illustrium Doctorum, vt mox videbimus, quos certè vel impudentiæ, vel imprudentiæ insimulare, quasi rem aggressi sint Deo non gratam, vel planè desperatam, scelus est. *Melius enim est*, inquit Saluianus, *nihil inexpertum relinquere, quàm morientem non curare*.

10 Probatur quartò. Quia in puncto dubij propositi non habemus aliquod argumentum, quod conuincere debeat Ecclesiæ Prælatos ad excludendum pueros sic constitutos à gratia baptismali, necessaria necessitate medii, vt saluentur.

11 Quamuis enim Comitolus *lib. 1. respons. mor. quæst. 15.* contrariam sententiam solam defendi posse contendat, & in hunc fine alleget sacrorum Canonum, S. Augustini, S. Isidori S. Thomæ, aliorumque Doctorum authoritatem, eius tamen pace, nullus eorum, quos videre potui, nostri dubij casum attingit, immò plures nostræ sententiæ veritatem confirmare videntur. Etenim, *can. qui in maternis, de consecr. dist. 4.* quem Gratianus ex S. Isidoro *lib. 1. sentent. cap. 22.* deprompsit, sic habet: *Qui in maternis vteris sunt, cum matre baptizari non possunt, quia qui natus secundum Adam non est, renasci secundum Christum non potest*: vbi Glossa: *Quærebatur ab Isidoro, quare partus non baptizatur cum matre pregnante?* Vides quam multum distet à casu nostro dubium S. Isidoro propositum, & quod eius, ac Canonis ex eo excerpti resolutio non attingat punctum nostræ difficultatis.

12 Sed obijcies rationem à S. Doctore subiunctam, *quia qui natus secundum Adam non est, &c.*

13 Respondeo primò, rationes Canonibus, ac decretis adiunctas non constituere Ius. Secundò: Antequam penitus elidam hanc obiectionem, quæ certè considerabilis est in hac materia, debeo illius vim magis explicare, & augere...

14 Augetur ergo vis obiectionis ex verbis Christi Ioannis 3. *oportet vos nasci denuò.* Et: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Et ne euadere conemur, dicendo quod per Baptismum regenerari possumus à natiuitate in vtero, & non necessariò ab ea, quæ ex vtero, opponit Comitolus authoritatem S. Augustini *Epist. 55. ad Dardanum*, vbi expressis verbis hanc euasionem præcludere videtur. Addit Comitolus, dicta verba Christi, Sanctos Patres, & Theologos doctrina, gloria, & antiquitate insignes, ita interpretatos, vt nemo natiuitatem spiritualem queat adipisci, qui è materno aluo non prodierit seu omnino, seu ex parte.

15 Quibus vt ordinatè respondeam, dico, quod omnes Catholici sustinere debemus, quod natiuitas, à qua renascimur per Baptismum, propriè est illa, qua nascentes in

vtero

vtero contrahimus peccatum Originale. Ita nos docet Concil. Trident. *sess.5. in decreto de peccato Originali : Paruuli ideò in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, vt in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt ; nisi enim quis renatus fuerit ex aqua, &c.*

16 Certum est autem secundum fidem, quod peccatum Originale contrahitur generatione in vtero antequam infans nascatur ex vtero, ergo regeneratio Baptismi est ab ea, qua nascimur in vtero.

17 Cùm ergo Concilium doctrinam suam stabiliat ex verbis Christi *Ioann.3.* manifestè consequitur, quod ex mente Concilij hæc verba Christi intelligenda sint de renasci à natiuitate in vtero, itaut qualitercumque, siue per vteri sectionem, siue per eiusdem dilatationem pateat via ad ablutionem infantis, quamuis non eximatur vtero, immò eidem firmiter adhæreat per vmbilicum, membranas, & fibras, capax sit regenerationis per baptismum, sicuti S. Ioannes Baptista ante suam ex vtero natiuitatem capax fuit regenerationis in Christo, & de facto fuit regeneratus in Christo sine baptismo ante suam ex vtero natiuitatem.

18 Vsitatum quippè est in sacra Scriptura vocem *Natum* accipi pro *genito*. Ita Matth. *cap.1. De qua natus est Iesus*, græcè autem habetur *genitus*, & cap.26. *Bonum fuisset ei si natus non fuisset homo ille*, hoc est *genitus*, prout græcè etiam dicitur, vt intelligant, se errare, qui ad probandum, meliùs esse homini malè esse, quam non esse, hunc locum contra ipsos facientem ita conantur eludere, quod non dixit Dominus, si numquam genitus fuisset homo ille, sed si numquam natus. Ac eodem *cap.1.* explicatiùs : *Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est*, græcè *genitum*. Non enim tunc natus erat Iesus, sed conceptus, siuè vt græcum verbum significat, *genitus*. Vnde Baptismus regeneratio à Tridentino appellatur. Denique verba Christi intelliguntur de regeneratione, siue noua natiuitate spirituali, vt ex contextu liquet, quæ sanè etiam in vtero verificari potest.

19 Hinc D. Thomas locis citatis rationem hanc, quod nondum natum est, non potest renasci, intelligendo de natiuitate ex vtero reijcit, & confutat, & ad D. Augustini verba in Epistola ad Dardanum respondet *in 3. dist.3. q.1. ad 1. verbum S. Augustini ad Dardanum ita intelligendum esse*, quia *qui in vteris maternis sunt, operationi ministrorum Ecclesiæ subiacere non possunt*, vt supra diximus, & latiùs declarauimus.

20 Nunc ad Doctores scholasticos, quos Comitolus pro se citat deueniamus. Et in primis ait, S. Thomam hoc modo concludere, *& ita relinquitur, quod nullo modo infantes in vteris existentes baptizari possunt*. Fateor, ita loqui S. Thomam, sed ex præcedentibus liquet, ly *nullo modo*, idem esse, ac si diceret, neque baptizando matrem, quia est distinctum suppositum, neque baptizando paruulum, quia ad eum ablutio peruenire non potest, quemadmodum etiam superiùs demonstrauimus.

21 Eadem ferè, & non ampliùs docent Magister Sent. Alensis, S. Bonauentura, Richardus, & alij ab eodem citati, quæ casum nostrum non feriunt, sed potiùs adiuuant conclusionem nostram.

22 Denique video, obijci posse Rituale Romanum, vbi ait : *Nemo in vtero matris clausus baptizari debet : at si infans caput emiserit, &c.* item : *Si aliud membrum emiserit, baptizetur, &c.* Sed existimo, si benè considerentur hæc verba, pro nobis facere ; nam in casu nostro infans non est in toto rigore clausus in vtero matris, sicut non debet dici clausus in carcere, qui stat ad ostium carceris apertum, vt egrediatur, quamuis nullam corporis partem foras extulerit : præsupponitur enim infans iam aperuisse ostium vteri : saltem quantum necessarium est, vt aqua ad ipsum pertingat, immò quod manibus Obstetricis tangi possit ipsum corpus infantis, vt ipse Comitolus fatetur iuxta sibi tradita à perantiqua & expertissima Obstetrice. Addo ego & exemplum ex sacra Scriptura, Genes. 38. *Instante partu, apparuerunt gemini in vtero Tamar, atque in ipsa effusione infantium vnus protulit manum*. Ecce quomodo dicuntur apparuisse in vtero, *antequam*, vt inquit Tostatus, *vllus eorum egrederetur vel in toto, vel in parte. Et hoc sensit obstetrix interius applicando manum*. Nam maturus infans naturali impetu contendit erumpere carcerem ventris, secundinas scindit, suo pondere aperit vterum, quod si vires infanti nun sufficiunt, obstetrix adiuuat vnctionibus, & frictionibus, secundinas vellicat, ac disrumpit, & sic ad extimum materni corporis ostium sese infans emittit. Cùm autem motus emissionis huiusmodi ab esse clausum in vtero, vsque ad totaliter, & perfectè egressum esse ex toto corpore matris sit motus successiuus, sequitur, quod statim inchoata emissione, iam aliqua emissio facta sit, & aliqua restet magis, minusue perficienda. Tunc ergo dici debet, quod se magis, vel minus perfectè emiserit infans, quamuis adhuc nullam sui corporis partem foras, & extra totum matris corpus extulerit. Tunc autem sæpè contingit, perfectum egressum è materno corpore compleri non posse sine grauissimo mortis periculo. Sic sese iam aliquo modo emisit purpurea rosa, quando carcerem viridium foliorum, quibus claudebatur protuberans, aperuit ; & Cœli rorem non iam in viridi tegmine, sed in sua substantiali purpura suscipit. Sic Bombyx, quo nullum aptius est exemplum fœtus humani, postquam exuit vermis formam, candentibus alis præditus secundinam, ac secundam suis sibi filis contextam aperit, & aere fruitur, ac rore cœli, priusquam foras egressus euolet.

23 Ad reliquas obiectiones facilè respondetur. Nam primò quod ab Obstetrice sibi relatum Comitolus asserit, nimirum neque matri, neque obstetrici innotescere, an proles viuat, contra experientiam est, & contra rationem. Nam quomodo Obstetrix manu tangere potest corpus pueri manu intra vterum emissa, absque eo quod sentiat eius vitalem motum, quem percipere etiam potest manu supra vterum ab extra adhibita ? Et ad quid deseruient signa, quæ congerunt medici, ex quibus cognoscatur, mortuam esse in vtero prolem adhuc, vt Obstetrix de extrahenda prouideat? Immò etiam assignant modum cognoscendi, & prouidendi, quando ex duobus gemellis vnus est viuus, alter mortuus.

24 Secundò. Quod in dispositione quarundam legum Ciuilium, nondum perfectè natus, habeatur quasi non esset, nec iuribus natorum potiatur tradunt Paulus Castrensis *ad l. quod certatum, C. de Posthum. hered. instit.* Vbi etiam Iason, & Iacobus de S. Georgio. Subscribit Purpuratus *lib.1. consil.158. num.4.* & Currius iun. *lib.3. cons.326. n.6. & 7.* aliique nonnulli, eo maximè nixi fundamento, quod vt habet Paulus Iurisconsultus *l. Amiculus, ff. de verb. signif. falsum est, eam peperisse, cuius filius exectus est*. Quod dictum valdè celebrant Angel. Alexand. & alij ad *l. Quod dicitur, ff. de liber. & posth.* Idemque multi adducti à Tiraquello ad *l. si vnquam, C. de reuoc. donat. v. suscepertt liberos n.140.*

25 Verùm hæc, & similia non vrgent. Quia cùm connisus prolis inadæquatè integret concursum necessarium ad eius natiuitatem, aliquatenus quoque fundat *nati* denominationem, vnde fœtus, matre præmortua, prosiliens vi sua & nisu ex vtero, minus absurdè dici potest natus ex matre, cuius efficientia circa emissionem est desiderata. Quare contraria sententia, quæ affirmat Cæsones, aut nondum perfectè natos iisdem potiri Iuribus, quibus potirentur si naturali modo, ac perfectè editi fuissent, est longè communissima, & verissima. Tradit eam Gulielmus Benedict. *ad cap. Raynutius de testam. n.64.* Gutier. *q.101.* Tiraquell. *loc. cit. n.141. & seqq.* Alfons. Carranza *de part. cap.6.* qui alios permultos adducunt. Et proferri sanè possunt omnes illi, qui docent, Cæsones esse verè filios matrum, è quibus eximuntur, & vt filios earum habendos, atque tractandos, etiam si non sint per partuum suscepti, quem esse communem sensum Iurisperitorum habetur ex Alciato *l. etiam 141. ff. de verb. signif.* Vbi disertè id tradidit Vlpianus, & *l.1. §. Si qua pregnans ff. vnde cognati*, & *l. Quod dicitur, ff. de liber. & posth.* Ac præcipuè *l.1. ff. ad S. C. Tertull.* Vbi statuitur, execto matris ventre editum ad legitimam matris hæreditatem esse admittendum, & instituentum secundum tabulas esse censendum. Nam, tametsi Cæso, vel qui nondum perfectè natus est, propriè & in rigore loquendo nec patiatur à tali fœmina, nec ex ea nascatur, tamen cum ex eius sanguine sit formatus, meritò habetur tamquam ex ea muliere natus. Ius enim communead aliquem pro nato habendum, spectari dumtaxat voluit formationem ex tali fœmina, & fœtus vitalitatem, quantum est ex vi formationis. Præterea hæc legis fictio est in particulari materia, quæ vltra suum casum non extenditur. Vnde filius Regis in vte-

in vtero existens, succedit in Regno, Bald. *in l. fi. C. de test. am. militar.* In vtero existens potest legitimari. Vnde generatim, is, qui in vtero est pro nato habetur, quoties de ipsius commodo agitur, *l. qui in vtero, ff. de statu homin.* Idque prærogatiua quadam fit, non fictione, sicuti communiter putant Interpretes, refutari ab Arumæo *disp. 1. ad Pandec. thes. 13. & exercit. Iustin. 13. thes. 5.*

26 Quo item modo declinatur quod aliqui Iurisperiti docent, nimirum Infantem nondum natum non esse hominem, quare admitti in illum homicidium negare videtur Tiraquel. *ad l. si vnquam, C. de reuoc. donat. §. susceperit liberos, n. 148.* Ex Baldo, & alijs, quos refert, nixos ea Domini apud Ioannem sententia: *Mulier cùm parit, tristitiam habet, &c. cùm autem peperit, iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum.* Hinc enim intulerunt Doctores prædicti, infantem priusquam vtero funderetur, & natus dici posset, non esse hominem de Christi sententia. At homicidium non potest esse nisi hominis. Igitur, si non est homo, non est capax Baptismi.

27 Sed quicquid sit de genere supplicij, legibus decreto, huic nequitiæ, quod diuersum est à pœna homicidio proditorio constituta, reuera tamen cerni in hoc scelere malitiam homicidij proditorij rectè affirmat Molin. *tract. 3. de Iustit. disp. 27. n. 2.* Nec contrarium potest, nisi ridiculè fundari in verbis Christi, cum Christus verbis allegatis non in partu, & natiuitate fieri hominem, qui homo non fuerat, sed nasci hominem, vtique iam factum, & præexistentem dixerit. Constat enim, abortione animati iam fœtus procurata occidi viuum quid, non vtique plantanimum, vel pecuinum, igitur humanum, de quo occiso ante Christi tribunal reddendam esse vltro occidenti rationem grauiter contestatur D. Augustinus *serm. 244. de temp.* Hac de re optimè item Clemens Alex. 2. *pædag. cap. 10.*

28 Tertiò in nostro casu, infans nondum aliqua sui parte ex vtero foras egressus, non soli Deo notus est, sed etiam Ecclesiæ, quatenus minister necessitatis Sacramenti Baptismi à Christo, & ab Ecclesia deputatus, ipsa nimirum Obstetrix experimentalem notitiam per tactum habet vitæ infantis, cuius corpus dum aqua baptismali abluit, animam sanctificat, & Ecclesiæ Christi aggregat, quamuis illud non videat. Non enim ad valorem baptismi requiritur visio, quandoquidem & cæci baptizare validè possunt. Quare assero.

29 Probabile etiam esse, quod, quando aqua capillos solummodo, aut vmbilicum, aut excrementa fœtui coniuncta tangit, & non immediatè aliquam aliam corporis partem, quod conficiatur validum baptisma. De capillis docent Henriquez, Toletus, Vasquez, Valentia, & alij plures, quos sequitur Diana *p. 5. tr. 3. de casib. occurr. resol. 4. & 5.* quibus suffragatur Card. de Lugo *in resp. mor. dub. 1. n. 3.* & reclamantibus Bonacina, Roderico, Syluio, & alijs ab eodem de Lugo adductis *n. 11.* De Vmbilico, Diana docet, cum probabilitate sustineri posse.

30 Et horum omnium ratio est, quia, probabilius est, quod informentur anima totius viuentis, & ab ea recipiant omnes gradus essendi; quod signum est physicæ continuationis, vt rectè adnotauit Valesius *lib. 2. controuers. med. cap. 5.* Quare cum omnia ista pertineant ad suppositum infantis tamquam vnum cum illo, & sint aliquid eius, per consequens, ijs ablutis, dici debet, infantem fuisse ablutum in aliquo sui. Immò & infantis partes dici debent interim dum in tali statu repetitur. Sic si super folia arboris pluuia decidat, aspergitur arbor, quamuis nec ramos, nec truncum attingat. Similiter si solum contingat pluuia exteriorem arboris corticem, & vt de Lugo inquit *n. 6.* habent se capilli respectu capitis, sicut pellis in oue, vel sicut pennæ in aue. Nemo autem dicet, non esse propriè, & in omni rigore madefactam ouem, vel auem, quarum pellis, & lana, vel pennæ madefactæ sunt.

31 De baptismo autem in secundina maius dubium est. Aureolus *in 4. d. 4. q. 1. ar. vn.* arbitratur, ad baptismum infantis sufficere ablutionem secundinarum, dummodò puer sit extra vterum; nam puerum prorsus vtero abditum censet baptismi incapacem. Idem habet Syluest. & Angel. *v. Baptismus.* Nonnulli item recentiores verum pueri baptismum intra secundinam, sola secundina ablutionem excipiente, agnouerunt, vt Vasquez *3. p. disp. 155. cap. 4.* & Præpositus *3. p. q. 66. n. 91.* Hoc tamen non existimo verisimile, vt Valentiæ quoque visum *3. p. disp. 4. q. 1. punct. 2. corol. 5.* ac Raynaudo *de sect. Cæsar. d. cap. 6. n. 14.*

32 Nemo sanè iure censuerit puerum sacco coriacco indutum verè baptizatum iri, si aqua soli corio affunderetur, nec ablutio ad puerum immediatè pertingeret; sicut facilè eueniret, si corij immissio intra aquas esset subita, & perbreuis, corium autem validum, nec facilè permeabile ab aqua, meritoque Richardus *in 4. d. 6. ar. 2. q. 1.* & Gabriel *ibid. d. 4. q. 2. ar. 3. dub. 2.* negant, eam corij puero circumfusi intinctionem fore verum pueri baptismum.

33 Atqui licet ex dictis remanere possit aliquod dubium non omnino euacuatum. Immò in facti contingentia, baptismus sic collatus, regulariter dubius censeri debeat, ideòque dicendum sit, quod si superuixerit infans, sub conditione sit denuò baptizandus; quia, vt prudentissimè aduertit de Lugo supra *n. 11.* quicquid sit de alijs sacramentis, an in eorum collatione, & susceptione liceat amplecti opinionem probabilem; in baptismo tamen, sacerdotio, & Episcopatu propter eorum necessitatem, & damnum irreparabile, quod ex eorum inualiditate consequeretur, debemus, quoties fieri potest, certam, & securam viam amplecti, quàm doctrinam cum alijs alibi secuti sumus.

34 Non est autem omnino certus valor baptismi in casibus adductis, negatur enim eius valor à multis Doctoribus, quos supra recensui. Nihilominus tamen instruenda videtur obstetrix, quod in casibus positis vrgente articulo necessitatis, omnino meliori modo, quo potest, satagere debeat, vt infantem probè aqua abluat, pronunciata baptismali forma cum intentione faciendi quod facit Ecclesia.

35 Habemus enim magistralem regulam ab Angelico Doctore traditam in simili dubio de Baptismo per ablutionem pedis, vel manus, qui tunc temporis communiter à Doctoribus censebatur inualidus. *Non nocet*, inquit, *etiamsi tunc aspergantur illæ partes baptismali aqua, quia diuina misericordia non est arctanda. Ita in 4. d. 6. ar. 1. q. 6. ad 3.* quam regulam Ecclesia approbare visa est in Rituali Romano, & Theologi concorditer amplexi sunt, eamque explicat, & probat Montesin. *in 1. 2. disp. 26. q. 5. n. 245.* & Ioannes Sanctius *in select. disp. 44. n. 35.* Quia in casu necessitatis sacramentum quasi iuri suo cedit, & periculo irritationis exponi non ægrè fert, eo quod salus proximi magis tuta relinquitur suscepto sacramento, & in casu nostro planè desperata est, si illud non ministretur, & vbi violatio charitatis imminet, aut religionis, charitas est præferenda ex Card. de Lugo *disp. 8. sect. 9. n. 140.* Summa enim indigentia proximi, cui aliter subuenire non possumus, præponderat reuerentiæ, quæ debetur Sacramentis, & reddit licitam talem operationem propter necessitatem.

36 Atque hactenus satis firmis, vt opinor, rationibus nostram sententiam probauimus, quam primus, absit verò verbo inuidia, propugnaui, quamque alij quidam magni viri sequuti sunt, nominatim Franciscus Paparettus, Parochus S. Mariæ in Cosmedin, vir exquisitæ eruditionis, nec mihi absque candoris, & virtutum, doctrinæque elogio nominandus.

CONSVLTATIO CLIV.

An subditus Domini temporalis Iudicem Ecclesiasticum adire possit, vt à iuramento in contractu præstito absoluatur, & absolutione obtenta, petat contractum rescindi in iurisdictionis sui Domini præiudicium, qua est inuestitus? Vbi de potestate Principis sæcularis irritante contractum iuratum.

1 QVod non possit ratio potissimùm est, quia in præiudicium tertij non debet induci prorogatio iurisdictionis ex notatis per Io: Monach. & Bald. *in cap. Accusatus de heret. in 6. & in l. 2. sub fin. C. de oper. lib.* dicentem, quod prorogatio simplicis iurisdictionis non potest fieri in præiudicium Superiorum. Eum sequitur Laud. *in tract. de Confad. pac. & conuen. Princip. num. 8.* Afflict. *in §. Præterea vlt. tit. de prohib. feud. alien. per Freder. n. 23. & seq.* post Archid. & alios vbi ex eorum dictis limitat *l. vbi cœptum, ff. de iudic.* vt nempè non habeat locum, quando sit præiudicium iurisdictioni alterius vtilis, vel directi Domini. Idem planè prosequitur Frec. *de subfeud. auct. 10. n. 1. & 2.* dicens,

quod vasallus laicos sine consensu Baroois non valet iurisdictionem Iudicis Ecclesiastici in præiudicium Domini sui prorogare. Quod luculenter confirmant Tondut. *de præuent. p.1. cap.11. n.3. & 21.* Ofasch. *dec.78. num.13. & 17.* ac Thom. Delbene *de immun. Eccles. cap.10. dub.6. sect.2. n.13. & seqq.* Quæ corroborat Bart. & Saytel. *in l.1. §. Et post operis*, ille *n.8.* hic *col. fin. ff. de nou. oper. nunc.* vbi defendendo Paulum de Castro concludit, prorogationem non posse fieri, quando fieret in præiudicium Iudicis. Consentit Bellam. *cons.11. num.3.* cuius verba placet apponere. *Quia*, inquit, *licet lex ciuilis statuerit iurisdictionem cuiuslibet Iudicis ordinarij prorogari posse, tamen hoc non habet locum in casu, in quo iurisdictiones quoad vtilitates, & proprietates ad inuicem essent discreta, & ad diuersa dominia iure patrimonij pertinentes*. Eandem rationem repetit *cons.33. num.43.* cui præluxerat Bald. *in l. Decernimus 15. num.40.* vbi quod quicunque sub iuramento fidelitatis est alicuius iurisdictionis, non potest prorogare iurisdictionem in alterum Iudicem, Dominum, vel populum, nisi Domino suo consentiente, *C. de Sacros. Eccles.* Facitque textus *in cap. Ex tenore 11. de for. comp.* vbi Innoc. III. mandat, ne auferatur ius alteri quæsitum io exercitio iurisdictionis. Hinc Fab. de Anna *cons.107. num.9. lib.2.* asserit, quod laicus non potest iurisdictionem alienam sine consensu sui Domini prorogare. Idipsum explicat Bellug. *in specul. Princip. rubr.15. num.6.* Vrsill. ad Afflict. *decis.155. num.3.* Capiblanc. *super pragm.8. §.1. n.107. to.1.* Petr. *de iur. quæs. non toll. cap.11. num.19.* ac 21. & infra *lib.2.* Gail. *lib.1. obser.40. num.60.* Giurb. *cons.48. num.11.* alijque quamplures, videturque textus expressus *in d. cap. Ex tenore* per quem notat Butr. *in cap. Ex transmissa in 5. & 6. notab. de præscript.* post Innoc. *in cap. Cæterum de iudic.* quod habens aliquem subiectum non ratione nudi exercitij iurisdictioois, sed alia ratione, vtputa fidelitatis, vti sunt subditi vasallorum, potest dictis subditis inhibere, ne litigent coram alio Iudice. Idem tenet Host. *in sum. de for. comp.* Roman. *in d. §. Et post operis in fin.* Socin. *in cap. Significasti col.20. de for. comp.* Barbat. *in d. l. Decernimus post Bald. in apostil.* & Io: Andr. *ad Merc. in reg. sciens col.3. & 4. de reg. iur.* & Afflict. *d. dec.155. in fin. & in d. §. Præterea à num.23. ad 29.* Eoque pertinet quod dicitur, in iuramento semper censeri reseruatum ius & auctoritas Superioris, *cap. Venientes*, & ibi Glos. *de iureiur. l. Qui iurato, ff. Qui satisd. cog.*

2 Sicque intelligendæ sunt in hanc rem circumforaneæ declarationes S. Congregationis Immunitatis. Quia similia rescripta tamquam prudentum responsa, vt inquit Fagnan. *in cap. Quoniam contra n.68. de constit.* semper reducenda sunt ad concordiam iuris, quod annotauit Delbene *de Immunit. cap.14. dub.5. sect.2. n.22. & seq.* ad similitudinem rescripti Principis, quod pariter, prout iuris est, semper interpretamur. Scitè Fagnan. *in cap. Causam; quæ n.4. de rescript.* Rot. *dec.483. n.5. p.9. rec.*

3 Idque sanè absque vlla difficultate procedit, quando Baro habet iurisdictionem cum clausula priuatiua, & abdicatiua. Nam tunc omnes admittunt, quod vasalli prorogare nequeant iurisdictionem alicuius Iudicis cum detrimento iurisdictionis Baronis absque illius consensu. Giurb. *cons.66. num.19. & cons.95. sub num.14.* Capiblanc. *loc. cit. num.119. & 123.* Capyc. *decis.122. num.6.* de Franch. *dec.417. num.8.* Attentis præcipuè amplissimis verbis in inuestitura expressis cum mero & mixto imperio, & omnimoda iurisdictione, de cuius virtute ac potestate Mastril. *de magistrat. p.2. lib.4. cap.18. num.15.* Faust. *in cons. pro Ærar. clas. 6. cons.3. ord.545. & cons.6. ord.548.* Etiamsi dignitas Baronalis erecta non fuerit in personam. Quia cùm inhæreat Castro, videtur esse realis, vt obseruat Ripol. *de Regal. cap.5. n.27.* & transire ad quemcunque successorem, & sic iurisdictio priuatiua, Schader. *de feud. to.2. p.10. sect.3. n.159. & 160. cum seqq.*

4 Et quamuis dignitas sine concessione Castri in feudum multoties concedatur in titulum, attamen ex hac dignitatis titulatæ concessione oritur obligatio Titulati erga Principem concedentem, vt teneatur illi assistere, illumque bono consilio adiuuare ex ratione *l. Quoties 3. C. vbi Senatores, vel Clarissimi, l. Quisquis 5. C. ad l. Iul. Maiest.* Frec. *vbi supra lib.2. §. Quis dicatur Comes n.50.* Lanar. *contr.72. num.8.* Bobadil. *in polit. lib.2. cap.16. num.7.* ibique Add. *lit.F.* cum alijs per Mastrill. *cit. lib.4. cap.13. num.13.* vbi ait quod dicuntur Cousiliarij Collaterales, quia tenentur etiam consilio Regem adiuuare. Vnde & ratione istius obligationis, ac seruitij debiti, videtur permissa iurisdictio priuatiua.

5 Hinc Schader. *d. to.2. p.11. sect.1. n.33.* ex communi sententia firmat, quod sicut Duces, Marchiones, & Comites respectu subditorum suorum & maiestatem habere dicuntur, ac omnibus omnino priuilegijs Romano Imperio indultis fruuntur; ita quoque & Barones respectu subditorum suorum maiestatem habere tradit, & omnibus priuilegijs, Imperio Romano indultis gaudent. Et *n.35. & 44.* tradit, quod sicut crimen læsæ maiestatis non tantum contra Romanum Imperium, sed etiam à quolibet subdito contra Principem suum sæcularem, licet ipse Superiorem recognoscat, committitur; ita quoque crimen læsæ maiestatis à subditis cootra Barones committi.

6 Quare si eiusmodi iurisdictio fuerit prorogata, posse Principem petere, quod causæ subditorum sibi remittantur docuere Giurb. *d. cons.95. n.14.* Tondut. *de præuent. p.1. cap.11. n.4.* Adeò quidem vt Iudici sic prorogato nihil queat opitulari præuentio, cùm hæc tantum locum habere possit inter æquales, non autem vbi priuatiua concurrit. Quia hæc ex diametro opponitur ex allegatis per Giurb. *cons.48. num. item 48.* qui alios refert atque concordat.

7 Iurisdictio verò hæc priuatiua in Vasallos non solùm resultat ex tenore Inuestituræ, sed etiam quia cùm sit annexa feudo, & per inuestituram feudalem transferentem in Baronem merum & mixtum Imperium cum sanguinis potestate, intelligitur concessa priuatiuè, non cumulatiuè, vt benè ac latè Crauet. *cons.411. ex num.36. ac seqq. vol.3.* Decian. *cons.35. à num.60. vol.2.* Roland. *cons.21. n.12. vol.4.* Rosental. *de feud. cap.5. concl.5. n.2. & 3.* Hortman. Pistor. *q. iur. lib.2. q.45. n.15.* Menoch. *de præsumpt. lib.2. præsumpt. 18. à num.5.* Tondut. *d. cap.11. num.11. & seqq.* Thesaur. *dec.177. n.11.* Grammat. *dec.30. n.9.* cum alijs per ipsos allegatis.

8 Itaque cum hæc ita sint, vt iam probatum quasi per saturam, potest Baro habens hanc prærogatiuam legitimè interdicere vasallis suis, ne alienam iurisdictionem prorogent, vt luculenter docet Delbene *d. cap.10. dub.6. sect.2. n.2. cum seqq.* & Ofasch. *d. dec.78. num.13. ex d. cap. Ex tenore de for. comp. ac l.2. §. si Iudex, ff. de iudic.* per quæ iura ita determinat Socin. *in d. cap. Significasti de for. comp. col.2.* Couarruu. *lib.1. var. cap.4. num.8.* ex textu *in cap. Cum ad verum d.96.* cuius rationes reddunt Gemin. *in princ.* Turrecrem. *nu.7.* cum plerisque alijs apud Fermos. *ad cap. Tuam 3. de ord. cogn. q.12. num.8.* Idque ex cautela Spadæ *cons.1. n.29.* & à Ponte *d. cons.37. num.21.* Quod nullam admittit difficultatem, quando Dominus est Iudex non solum personæ, verum etiam rei. Nam res temporalis est, personæ sunt laicæ, omnia sunt in Baronia, ideòque non potest dari prorogatio. Etenim rectè infertur à territorio spirituali ad territorium temporale, ex Rota relata à Spada *cons.306. num.9. lib.2.*

9 Quinimò, vt malitijs, ac fraudibus subditorum occurratur, ne indirectè præiudicium, aut iniuria fiat suæ iurisdictioni, dum causæ laicorum ratione iuramenti, vel obligationis Cameralis ad forum Ecclesiasticum auocantur, potest Princeps ijs prohibere, ne iuramento valeant se subijcere. Quod *lib.4. nou. collect. tit.1. l.11. & 12.* sancitum est in Regno Castellæ, vt scilicet in obligationibus, & contractibus non apponatur iuramentum, idque sub grauibus pœnis tam ex parte eius, qui se iuramento adstringit, quàm creditoris, atque etiam tabellionis, qui ea de re confecerit instrumentum. Ac insuper statuitur, vt talis contractus, & obligatio iuramento firmata nulla sit in pœnam, atque vt subueniatur iurisdictioni Reipublicæ sæcularis.

10 Nec tenet iuramentum, quando est causa peccati, *cap. Non est obligatorium, de reg. iur. in 6.* Tale autem iuramentum est causa peccati, quia inducit ad faciendum actum prohibitum, ac irritum à lege, quæ cùm sit iusta obligat etiam in foro conscientiæ. Atque ita tenent Bart. *in l. si quis pro eo, ff. de fideiuss.* Gemin. *cons.51.* & alij.

11 Et licet dictæ leges irritantes actum coocernant priuatum fauorem, non tamen quispiam potest facere aliquid, quod inducat deordinationem aliquam in politico regimine. Qoia cùm quilibet sit pars communitatis, & membrum ipsius, subintrat lex naturalis, ipsum obligans, vt in

ciuili

ciuili corpore ordinato modo ſe habeat. Dum autem non ſeruat has leges, quæ inducunt debitum ordinem, facit aliquid deordinatum, atque adeò ſaltem venialiter peccat, & proinde iuramentum inducit ad hoc veniale peccatum, atq; adeò non valet.

12 Nec videtur id condemnandum, quicquid nonnulli dixerint, quos Aluar. Valaſch. *conſul.99.* refert. Fas enim eſt Principibus ſæcularibus ſuam ac Reipublicæ ſibi commiſſæ tueri ſæcularem iuriſdictionem, ſuis ſubditis prohibendo, ne quidquam efficiant, ex quo illa impediatur, aut minuatur. Idem omninò cauetur in Regno Luſitaniæ *lib.4. ord. tit.3.* Eſtque in praxi receptum in Burgundia. Iuſtitiam verò harum legum in hac parte laudat, probatque Buſſ. *l.1. n. 17. de tranſact.* Atque id poſſe Principem ſęcularem efficere docent Couarr. *in cap. Quamuis pactum, de pact. p.1. §.3. n. 8. & p.2. §.1. n. itidem* 8. Azeued. *in precit. l.11. à n.2.* Gutier. *in auth. Sacramenta puberum à n.46.* Valboa *to.1. c.3. de iudic. n.136.* Anguian. *lib.3. contr.22. per tot.* Seſſe *de inhib. cap.9. §.3.* Pereir. *de man. reg. p.2. cap.35. n.2.* Cabed. *to.2. dec.32. n. 2.* Caraual. *de iudic. lib.1. tit.15. n.112.* Gama *dec.247. n.2.* Guliel. Bened. *in cap. Raynutius n.53.* Pinell. *l.2. C. de reſcind. vend. p.3. cap.1. n.11.* Padil. *ibid. n.35.* Nec aliter ſentiunt Maſtrill. *de magiſtrat. lib.4. cap.16. n.61.* Marth. *de iuriſd. p.4. cent. 2. caſ.152. n.7.* Didac. de Mat. *in addit. ad Grammat. dec.30. n.5.* & ex Theologis defendunt Rebell. *p.2. lib.16. q.2. n.9.* Molina *de iuſt. tr.2. diſp.147.* Ledeſma *to.2. ſum. tr.1. cap.4. dub.2.* Sanchez *lib.3. ſum. cap.22. à n.6.* & Pontius *de matr. lib. 12. cap.8. §.5. à n.38.* vbi probat eas non aduerſari libertati Eccleſiaſticæ. Quod tamquam ſatis probabile tuetur, ac proſequitur Delbene *d. ſect.2. n.2.* & concinit Oſuuald. alijs citatis *lib.21. cap.13. in not. lit. A.* & Additionator Seraphini *priuil.76. n.19.* vbi plures alios adducit.

13 Hæc pro poteſtate laica. At in hac controuerſia, quę inuidioſa nimis eſt, ac exemplaris, illud vti certum tenendum eſt, quod ſcilicet laicus obligatus iuramento, & obligatione Camerali poſſit conueniri à Iudice Eccleſiaſtico, quando agitur in Curiam coram Auditore Camerę Apoſtolicæ, cui exequutio dictæ obligationis priuatiuè quoad alios auctoritate Papæ fuit demandata cum ampliſſima derogatione priuilegiorum, & indultorum conceſſorum etiam Domicellis, & Baronibus, & feudatarijs, qui non poſſunt impedire, ne ſui ſubditi adeant Curiam ſupremi Principis iuxta notata per Spadam *d. conſ.1. à n.28.* Quod etiam admittunt Doctores contrariæ ſententiæ.

14 Difficultas itaque ſolum eſt, quando iudicium introducitur coram Ordinarijs. Et quidem pars ſanior tenet, ipſum laicum iurantem, non autem eius hæredes, conueniri poſſe coram Ordinario, eius Iudice Eccleſiaſtico. Quod ego verum cenſeo ac probo.

15 Principio certum eſt, quod cauſa iuramenti, an videlicet iuramentum ſit licitum, vel illicitum, ſeruandum, vel non ſeruandum, & multò magis abſolutio à iuramento ad Iudicem Eccleſiaſticum, tamquam articulus ſpiritualis pertinet. Text. *in cap. Venerabilem in fin. de elect. & in cap. Nouit de iudic. & in cap. Cum contingat de iureiur. & in cap. fin. de for. comp. in 6.* Doctores *ad cap. Tuam de ord. cogn.* Gloſſ. *in d. cap. Ex tenore de for. comp. verb. Eccleſiaſticum*, quæ enumerat cauſas ſpirituales, Felin. *in cap. Cum ſit n.7. cum ſeq.* & ibidem communiter *eo tit.* & *in cap.1. de iureiur. n.21.* & *in c. Præterea n.28. de ſponſal.* vbi Doctores generatim tractant, ad quem ſpectat relaxatio iuramenti, Panorm. *in d. cap.1. n.3. de iureiur.* Caſtr. *conſ.196. vol.2. n.1.* Franch. *in d. cap. Quamuis n.3. de pact. in 6.* alijque innumeri.

16 Atqui Iudex cauſæ præparantis debet eſſe Iudex cauſæ præparatæ ex *l. Ordinarij*, vbi Gloſ. *verb. exhibiti, C. de rei vendic.* Ex qua regula Baldus hoc loco *in 2. notab.* rectè arguit ad quæſtionem noſtram, concludens, quod Iudex abſolutionis è iuramento debet eſſe Iudex cauſæ principalis, quem ſequitur Paul. de Caſtr. *in l.2. n.3. C. vbi & apud quem in integr. reſtit.* Alex. *conſ.58. in fin. vol.1. & in l. Quoties*, & ibi Iaſ. *col.1. C. de iudic. in l. Nam, & poſteà, §. Si minor n.15. ff. de iureiur.* Petr. Gerar. *ſing.88.* Felin. *in d. cap. Cum ſit n.4. de for. comp. & in cap.1. n.27. de iureiur.* Hippolyt. *ſing.654.* Marant. *de ord. iud. p.4. diſt.11. n.14.* Dec. *in rubr. de iudic. col.1.* vbi fusè examinat dictum Baldi & firmat, communem opinionem eſſe cum eo, & *col. ſeq.* aſſerit, quod in praxi non facilè ab ea recederet, quem refert, ac ſectatur Curt. *iun. conſ.152. n.9.* Et eam etiam dicit communem Viu. *in ſuis concluſ. verb. Iudex ſi aditus fuerit*, ac promiſcuè docent vtriuſque iuris Interpretes.

17 Neque effugere poteſt hic Paulus de Caſtro *in d. l. Ordinarij n.4.* quem aliqui ſequuntur, dicens, dictum Baldi non videri omnino verum. Quia *in l. Ordinarij* Iudex non acquiſiuit iuriſdictionem ex eo ſolo, quod cognouit ſuper præparatorio, ſed etiam ex eo quod illam habebat ſuper principali. At in hoc caſu Iudex Eccleſiaſticus non habet iuriſdictionem ſuper principali, tamquam ſuper re merè profana inter laicos, ac proinde non poteſt dici, quod eam acquirat ex eo ſolo quod illam habeat ſuper præparatorio, cùm vnus poſſit eſſe Iudex cauſæ præparantis, & non præparatæ, *l.1. C. ad exhib.* quam accuratè Salycetus, & alij ponderant.

18 Nam fruſtra quidem dubitaretur, an Iudex Eccleſiaſticus poſſit cognoſcere ſuper cauſa præparata, ſi illa non eſſet profana, ſed ſpiritualis, & Eccleſiaſtica. Item reſpondemus, quod hic non prorogatur iuriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici ex ſolo conſenſu litigantium, qui laici ſunt, ſed ex iuramento in contractu præſtito, cuius materia cum ſit ſpiritualis, poteſt Iudex Eccleſiaſticus ad illud obſeruandum compellere etiam laicos per *cap.1. de iureiur.* ibi: *Mandamus quatenus creditores ad iuramenta ſuper vſuris ſibi ſoluendis præſtita relaxanda Eccleſiaſtica diſtrictione cogatis.* Et ita docent ibi Abb. *n.3.* Alex. de Neu. *n.8.* & Couar. qui tandem *1. var. cap.4. n. 5.* hanc veritatem etiam agnouit. Quare effugium non habet locum, quando Iudex Eccleſiaſticus cognoſcit ſuper articulo ſpirituali, vel annexo ſpiritualitati principaliter, vel incidenter, prout eſt iuramentum non obſeruatum, quod eſt quid ſpirituale, *cap. Etſi Chriſtus, de iureiur.* Alciat. *in d. cap. Cum contingat n.50. eod. tit.* Roland. *conſ.19. n.33. vol.2.* Caualcan. *dec.9. n.39. p.1.* vbi quod in materia iuramenti attenditur ius canonicum, & non ciuile, *cap.2. de iureiur. in 6.* Afflict. *dec.322. n.5. & dec.263. n.2.* idem Roland. *conſ.19. n.33. vol.1.* Quia Iudex Eccleſiaſticus debet obuiare peccato, & ſæcularis etiam Iudex defendere iuramenti obſeruantiam. Iacob Leoniſſ. *conſ.47. n.16. vol.1.* Rot. Peruſ. *p.1. dec. 18. n.51. & ſeq.* Roman. *conſ.512. n.12.* Hugo Celſ. *conſ.94. n. 3.* Riminald. *iun. conſ.188. n.12. & 13. vol.2.* & Roland. *conſ. 34. n.10. vol.1.* Et non aperire viam periurijs, Iaſ. *in l. Ambiguitatis n.5. C. de indict. viduit. tol.*

19 Probatur deinde hæc ſententia etiam ex eo, quod quando diſputatur non de viribus iuramenti, vtrum licitum ſit, vel illicitum, ſed tantum de eius obſeruantia, an ſeruandum ſit, nec ne, executio iuramenti ad vtrumque Iudicem indifferenter tam Eccleſiaſticum, quàm ſæcularem ſpectat. Textus eſt notabilis *in cap. licet mulieres de iureiur. in 6. & in cap. fin. de for. comp. etiam in 6.* vbi expreſsè decernitur, laicum effici de foro Iudicis Eccleſiaſtici ratione iuramenti in contractu appoſiti, quod addit forum foro, ibique Doctores, & *in cap.1. de iureiur.* Vbi quod Iudex Eccleſiaſticus eſt Iudex competens etiam vbi agitur de inobſeruantia contractus iurati. Traduntque Caſtr. *d. conſ.196. n.1.* Panorm. *in cap. literas n.8. de iuram. cal.* Felin. *in cap. Præterea n.28. de ſponſal.* Imol. *in d. cap. Cum contingat, eod. tit. de iureiur.* Et ſic in tali caſu iuramenti obſeruatio eſt mixti fori. Vide omninò Felin. *in d. cap.1. n.21. cum ſeq. de iureiur.* & latiùs *in d. cap. Cum ſit per tot.* vbi refert, vaſallum ratione iuramenti ſortiri forum eccleſiaſticum, aliaque in hanc rem adducit. Diſertè docet Iul. Clar. *in pract. crim. §. fin. q.47. per tot.* & Franch. *in cap. Quamuis num.3. de pact. in 6.* Vbi dicit, quod in omnibus contractibus iuratis, laicus coram Iudice Eccleſiaſtico conueniri poſſit. Quod etiam contra Io: Monach. & Archid. tenent Io: Andr. Iaſ. & alij, quos ſequitur Gutier. *in d. auth. Sacram. puber. n.16. C. ſi aduerſ. vendit. & de iuram. p.3. cap.12. n.7.* affirmantque Doctores, quos amplectitur Suarez de Paz *in prax. to.2. prælud.2. n.36.* Io. de Heuia *in Cur. Philip. p.1. §.5. n.16.* & ante ipſum Anton. Gomez *to.2. var. cap.12. n.22.* & Zacch. *ad Galleſ. de oblig. Camer. q.7. n.5. & 7.* Ac ita quidem vt lite mota coram Iudice ſæculari de contractu iurato, poſſit Eccleſiaſticus adiri, vt cogat partem, & Iudicem ſæcularem ad iuramenti obſeruantiam, nec poſſit ipſi obijci litis pendentia, cum Io: Andr. Marant. & alijs ſuſtinet Gutier. *eo cap.12. num.5. & 9.* & ſequitur Sanch. *in Decalog. lib.3. cap.13. n.14.*

Præſertim quia præſupponitur, ſubditum ſe ſubdidiſſe quibuſcunque Curijs etiam Eccleſiaſticis, & ſic prorogaſſe

iurisdictionem Ecclesiasticam, quod facere potuit, *l. si ex consensu, C. de Episcop. audien.* & ibi Doctores post Bart. *in l. 1. & 2. de iudic. & in d. l. 1. §. Et post oper. ff. de nou. oper. nunc.* ibique Ias. *n. 11.* Etenim *in d. l. si ex consensu*, Arcadius, & Honorius Imperatores decreuerunt, posse laicos iurisdictionem Episcopalem prorogare, præcipuè quando partes non coactè, sed sponte, ac voluntariè id faciunt. Quod tenet ibi Butrig. *n. 3.* Cyn. *n. 9.* dicens, quod requiritur consensus, & perseuerantia, cui Bartol. assentitur, vbi etiam Bald. *in princ.* inquiens, prorogantes iurisdictionem Episcopi teneri eius iudicio stare, dum eum sponte elegerint, Fulgos. *n. 1. & 4.* vbi ait, quod Imperator concedit Episcopo iurisdictionem limitatam, scilicet si partes semper consentiant, traditque Perez *ad tit. n. 4.* dicens, quod de ciuilibus laicorum causis Ecclesiasticus Iudex non cognoscit, nisi consentiant, seque eius iurisdictioni submittant litigatores, ac eum Iudicem eligant. Hic autem consensus plenè desumitur ex formula obligationis Cameralis, qua vtitur Romana Curia typis excusa, in qua inter cætera legitur: *Necnon Curia causarum Cameræ Apostolicæ, eiusque Camerarij, Vicecamerarij, Auditoris, Viceauditoris, Regentis, Locumtenentis, & Commissarij, ac omnium & singularum aliarum Curiarum Ecclesiasticarum, & sæcularium vbilibet constitutarum iurisdictionibus &c.*

21 Hoc ipsum perspicuè habetur *in d. cap. significasti de for. comp.* vbi statuitur, quod laici possint prorogare iurisdictionem non sui Iudicis, Clerici verò non possint, nisi Episcopi diœcesani consensus accedat, & Iudex, cuius iurisdictionem prorogare volunt, sit Ecclesiasticus. Vbi aduerto per hunc textum requiri ad fori prorogationem consensum dumtaxat Episcopi, vti diœcesani Clerici prorogantis, non autem consensum Superioris laici, vt eius subditus iurisdictionem non sui Iudicis prorogare possit. Ratio autem cur laici id facere possint, Clerici non possint, multiplex est. Præcipuæ verò duæ sunt. Altera exprimitur ab Innoc. III. *in cap. si diligenti eod. tit.* nempè, quod iuri publico pactis priuatorum derogari non possit. Licet hanc rationem Cuiacius *in recit. d. cap. si diligenti*, fucum, & colorem potius appellet. At iniquè. Est enim vetus regula iuris ciuilis *in l. Ius publicum, ff. de pact.* cum similibus. Cùm autem ius hoc in Mileuitano, & Carthaginensi Concilijs sit specialiter promulgatum, manifestè patet, quod non solum inuiti, sed etiam voluntarij pacisci non possunt, vt sæcularia iudicia subeant, cùm non sit beneficium hoc personale, cui renunciari valeat, sed potiùs toti Collegio Ecclesiastico sit publicè indultum, cui priuatorum pacto derogari non potest. Gail. *lib. 1. obs. 40. n. 7.* Nec iuramentum licitè seruari potest, quod contra Canonica statuta illicitis pactionibus informatur. Altera autem ratio est, quia Ecclesiastici sunt capaces iurisdictionis laicæ, laici verò sunt incapaces iurisdictionis Ecclesiasticæ.

22 Et hanc sententiam amplexa est S. Congregatio Immunitatis in vna Tarracinen. die 7. Aprilis 1641. in qua cùm quæreretur, vtrùm tam Ecclesiastici, quàm sæculares possint conueniri in foro Ecclesiastico pro executione obligationis Cameralis, attento iuramento, quod in ea continetur, respondit affirmatiuè quoad iurantem, non verò quoad hæredes. [Et in vna Lauretana 26. Martij 1658. Cùm enim ad euitandas dissentiones inter Tribunale Ecclesiasticum, & sæculare Episcopus quæreret à S. Congregatione, an Curia Ecclesiastica possit procedere ad executionem obligationis Cameralis appositæ etiam in apochis priuatis inter meros laicos, cum ipse id posse prætendat, tum quia in formula obligationis Cameralis consentitur cuicunque Iudici; tum quia dicta formula continet duplex iuramentum. Tum quia ita obseruatur non solum in dicta sua Curia, sed etiam in tota Prouincia, eadem S. Congregatio respondit, *posse etiam inter laicos quoad obligatos & iurantes.*]

23 E quibus iam manifestum euadit quid respondendum sit rationi contrariæ ab Auctoribus passim ac fusiùs explicatæ. Nam, quicquid sit in alijs materijs extra iuramentum, scientia, & consensus Principis, tametsi requiratur respectu subditorum, qui aduersus suos Superiores prorogare non possunt, non tamen requiritur respectu Ecclesiasticorum, qui possunt acquirere iurisdictionem in laicos vigore iuramenti, non quidem mutando forum, sed addendo forum foro. Itidem allegata ab Aduersarijs intelliguntur quando vasallus litigaret de re feudali. Ita Ias. *in d. l. 1. §. Et post oper. n. 13.* & Saysel. *col. fin.* Felin. *in d. cap. Significasti de for. comp.* & videtur decisum ab Alber. *in l. 1. col. 3. ff. de iudic.* & ab Alex. *in d. §. Et post oper. col. fin.* vbi concludunt, quod Iudex non potest prohibere subditos suos, quos intellexit litigare coram alio Iudice, ne coram eo litigent. Quod præsertim procedit, quando partes vellent coram Iudice Ecclesiastico litigare, vt rectè obseruat Barbat. *in apostil. ad Abb. in d. cap. Ex tenore in 2. not ab. de for. comp.* cuius textus secundum horum sententiam non pugnat. Quia ibi reus conquerebatur, & mandatum fuit dumtaxat viduę actrici, vel vt respondet Alex. *in d. §. Et post oper. col. fin.* & Felin. *in d. cap. significasti n. 2.* quod ibi non procedebatur virtute prorogationis partis, sed delegationis Apostolicæ.

24 Hæc igitur cum plana sint ex ipso iure ciuili, & Canonico desumpta, vbi vtriusque interpretes id clarè docent, non est, vt quis obtendat leges sæculares, quibus contractus iurati annullantur, ne præiudicium iurisdictioni sæculari inferant. Etenim contra sunt alij benè multi, qui has leges planè reijciunt, inter quos non postremus fuit. Maceraten. *var. lib. 1. resol. 48. n. 24.* Marth. *de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 72.* Matescot. *lib. 1. cap. 60. n. 10. & seqq.* Seraph. *de iuram. priuil. 76. n. 18.* Quos deinde alij sequuti sunt, & inter eos Bellet. *in disquis. Cler. tit. de fau. Cler. pers. §. 2. n. 26.* Ricc. *p. 2. dec. 211. n. 5.* Genuen. *in prax. cap. 12. n. 2.* Sahagun. *in cap. Decernimus de iudic. n. 127.* Carol. de Gras. *de effect. Cler. eff. 2. n. 81.* alijque quos citat, & sequitur Diana *p. 1. tr. 2. resol. 72.* Qua etiam de re legendus Suarez *de relig. to. 2. lib. 2. cap. 38. n. 15.* Fagund. *de præcept. Eccles. præcept. 1. lib. 3. cap. 7. n. 17.* Valasch. *d. to. 1. consul. 99. n. 3.* Bonac. *in Bull. Cœn. disp. 1. q. 26. sect. 2. pun. 2. n. 26.* ac Duard. *in eand. Bull. lib. 2. can. 15. q. 19. n. 66.*

25 Vnde, quod, si lex annullet actum, & etiam iuramentum interpositum, valeat nihilominus iuramentum, tenent ex antiquioribus Feder. de Sen. *cons. 164. aliàs 273.* Anchar. *in repet. cap. Canonum de constit.* Abb. alios referens *in d. cap. Cum contingat de iureiur. & q. 2. n. 21 cas. 8.* Aretin. cum Imol. *§. Illud quoque n. 5. Instit. de mandat.* Hostiens. *in cap. Quemadmodum de iureiur.* Butr. *in d. cap. Cum contingat eod. tit.* Corn. *de absol. for. iuram. p. 4. cas. 2. num. 6.* alijque.

26 Et hæc sententia planè veritatem assecuta est, absolutèque tenenda. Ratio autem est, quia validitas iuramenti prædicti non excluditur nec ex natura rei, seu ex obiecto, ex eo scilicet, quod sit de materia prohibita à lege; nec ex eo quod lex ipsum irritet. Non ratione obiecti, quia videlicet interponitur super actu annullato à lege. Nam sequeretur, quod semper esset irritum quoties actus irritatur à lege, idque concludendum esset, si locum haberet fundamentum oppositæ sententiæ, quod tamen est falsum. Quia etiamsi iuramentum sit de actu annullato à lege, dummodo actus de se sit licitus, tenet iuramentum, vt docent communiter Doctores, speciatim Imol. *in l. Si quis inquilinus, §. fin. ff. de legib. 1.* Io: Andr. *in cap. Tua de decim.* Aretin. *§. Æquè num. 8. instit. de except.* Abb. *in d. cap. Cum contingat, n. 8. de iureiur.* Et proinde in iure canonico præcipitur obseruari *in d. cap. Cum contingat, & cap. licet eod. tit. in 6. & cap. 2. de pact. etiam in 6.*

27 Quod profectò non posset fieri, si obseruantia contineret peccatum. Nam ius canonicum, quod regit conscientiam, præciperet peccatum. Contineret autem peccatum, si esset nullum. In tantum enim esset nullum, in quantum esset de actu prohibito à lege, & proinde de eo, quod non liceret.

28 Nec corruit eius validitas, quia annulletur à lege. Nam lex ciuilis non potest se extendere ad disponendum de iuramento. Siquidem iuramentum est quid spirituale, vt iam probatum, atque adeò extra sphęram iurisdictionis laicæ. Vnde omnis dispositio circa ipsum defectu iurisdictionis est nulla, & pertinet tantum ad iurisdictionem Ecclesiasticam, *c. Venerabilem de iudic. & cap. Tua de ord. cognit. & cap. Lator in fin. qui fil. sunt legit.* Ergo statutum seu lex reprobans iuramentum, illudque annullans, nihil operatur contra ipsius validitatem, tamquam nulla defectu potestatis, & consequenter remanebit validum, & seruandum, *cap. si verò, & cap. Et si Christus de iureiur.*

29 Ac dato, quod lex naturalis obliget ad ordinem seruandum in Communitate, qui iuxta regulas boni regiminis exigitur, non propterea iuramentum, quod apponitur contractui à lege prohibito, redditur nullum. Quia ex vna parte iuramentum exigit seruari quod promissum est, & ex alia bonum regimen exigit non mandari exequutioni

actum

actum annullatum à lege. In hoc autem concursu debet cedere ordo politici regiminis iuramento, tamquam inferiùs superiori, *d. cap. cum Contingat de iureiur. & cap. 2. de pact.* Quia bonum spirituale animæ est præferendum bono temporali, & ideò cum cedat, cessat etiam deordinatio regiminis politici. Atque ideò leges quoque ciuiles volunt, quod licet actus annulletur, seruetur tamen iuramentum, si fuerit interpositum, *l. Non dubium, C. de legib. & l. fin. §. fin. ff. de liber. ca. & l. Cum pater, §. filius matrem, ff. de leg. 2. & auth. Sacram. pub. C. si aduers. vendit.* & notat Abb. *cons.* 108. *n. 1. lib. 2.* Nec Princeps potest prohibere suis subditis, ne apponant in contractibus iuramentum. Quia Princeps non potest prohibere actum Religionis, & si prohiberet esset planè, saltem indirectè, contra libertatem Ecclesiasticam.

30 Vt proinde nonnisi offuciæ sint distinctiones, quas Delbenè cum pleris que *de Immun. cap. 8. dub. 27. sect. 5. n. 3.* comminiscitur, quo in loco postquam *sect. 1. n. 1.* rectè dixerat, eiusmodi leges immunitati & libertati Ecclesiasticæ aduersari, asserit, posse Principem prohibere non solum, quod iuramentum contractui non accedat, sed etiam quod si accesserit, nulla exinde obligatio oriatur, idque non prohibitione directa, sed indirecta. Quod etiam non semel inculcat. Nam ita certo certius est, quod Principes sæculares nullam habeant in rebus spiritualibus & Ecclesiasticis, illisque annexis iurisdictionem nec directè, nec indirectè, omnesque leges ciuiles disponentes de personis, & rebus Ecclesiasticis atque Religionis esse cassas, ac nullas, & in totum abrogatas, vt pudeat, pigeatque authoritate probare, idque defectu iurisdictionis. Quæ ratio tanti mihi est, vt fundamentum totius Ecclesiasticæ Monarchiæ planè existimem, quo conuulso, Ecclesiastica quoque immunitas atque libertas labefactetur necesse est. Nec audiendus Pontius, qui aliter sensit *d. lib. 15. cap. 8. ferè per tot.* vbi quidem post multum æstum hæsit in hoc vado.

31 Dixi ipsum laicum iurantem, non autem eius hæredes, qui ratione iuramenti præstiti per defunctum non possunt conueniri in foro Ecclesiastico. Doctores *in d. cap. fin. de for. comp. in 6.* Bart. *in l. Cum quis, §. Codicillis n. 30. ff. de leg. 3.* Bald. *in l. 2. n. 2. C. de fruct. & lit. expens.*

Ratio, quia iuramentum est personale, & soluitur morte iurantis, text. *in cap. Veritatis de iureiur.* & ibi communiter Canonistæ, Hippol. *in l. de vnoquoque n. 200. ff. de re iud.* Felin. *in d. cap. Cum sit n. 9. de for. comp.* licet ex parte recipientis sit reale, & ad eius hæredes transeat, text. *in d. cap. Veritatis*, vbi Canonistæ communiter, & in *cap. fin. de for. comp. lib. 6.* Guid. *dec.* 375. *in fin.* per ibi allegata.

35 Hactenus quod Episcopus possit, nunc addo, an id expediat? Prudentia isthic Episcopis opus est, memores facti Christi Domini, quo declarauit, se soluisse tributum non quod iure debuerat, sed tantum ad amouendum exactorum scandalum, non ex malitia oriturum, sed ignorantia. Memores quoque dictorum Apostoli *ad Corinth. 1. cap. 1. ver. 22. & 23. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, sed non omnia ædificant.* [Hinc D. Bernardus *lib. 3. de consid. ad Eugen. Sum. Pontif.* ait: *Spiritualis homo omne opus suum trina consideratione præueniet. Primò an liceat, deinde an deceat, postremò an expediat. Nam etsi constat in Christiana vtique philosophia non decere, nisi quæ licent, non expedire, nisi quæ decent, & licent, non continuo tamen omne quod licet, decere, aut expedire consequens erit.*] Vnde cum iterùm atque tertiò in S. Congregatione Immunitatis eadem Terracinen proponeretur, tandem die 8. Februarij 1667. certatum sententijs, resolutumque vt *videatur de communi obseruantia.* Quibus ex verbis mentem S. Congregationis elicio, pro claustula appono, atque ita statuo, nempè, si Episcopus laicum iuramento obligatum conuenerit, magis concesso iure, quàm exemplo illum conuenerit.

CONSVLTATIO CLV.

An odor, & suffitus carnium, aliarumue rerum frangat ieiunium tam naturale, quàm Ecclesiasticum?

1 QVod soluat tenet Anton. de Leon. *in q. moral. de Cochol. p. 2. §. 4. n. 10. & seqq.* Idque suadetur ex his, quæ adducit Pasqualigus *in prax. ieiun. dec.* 454. Scilicet, quia in ieiunio prohibentur carnes ob macerationem corporis. Huiusmodi autem odor, & suffitus valdè restaurat corpus, vt patet etiam in alijs odoribus. Quare medici ad restaurandam naturam, & ad retundendam vim morbi solent suffitus, & odores congruos adhibere. Præterea odor, & præsertim suffitus secum defert tenuissimas, & spiritales partes substantiæ, quæ nostro corpori sese incorporant, & ipsum restaurant. Vnde videtur præstare eundem effectum, quem præstat cibus. Quia in tantum nutrimur ex cibo, in quantum aliquæ partes ipsius nostro corpori sese commiscent, & in eiusdem substantiam transeunt.

2 His addo Pythagoricos, qui etiam dixerunt odores nutrire. Et Manardus *in epist.* partem eorum tuetur, eamque confirmat historia, qua fertur, Democritum fini vitæ proximum, vitam prorogasse per triduum solo odore panis recentis, vt alij dicunt, mellis.

3 At tenendum est cum eodem Pasqualigo, odorem, siue suffitum carnium; siue alterius rei nullo modo frangere ieiunium; etiamsi in hunc finem adhibeatur, vt restauretur natura contra macerationem, quæ prouenit à ieiunio. Pro hac sententia refert D. Thomam *in 4. d. 15. q. 3. ar. 4. q. 1. ad 4.* Abulensem *q. 167. in cap. 6. Matth.* Reginaldum *lib. 4. prax. cap. 14. n. 175.* Angles *in florib. q. 9. de ieiun. ar. 2. diff. 2. appen. 5.* Vegam *p. 1. sum. cap. 14. cas. 35.* Molfesium *p. 1. sum. tr. 10. cap. 5. n. 11.* Fagundez *precept. 4. Eccles. lib. 1. cap. 4. n. 14.* Leandrum *in precept. Eccles. tr. 5. disp. 5. q. 38.* Bossium *to. 3. moral. tit. 25. num. 17.* & Granadum *3. p. controu. 6. de Sacram. tr. 10. disp. 3. n. 4.*

4 Ratio, quàm adducunt ea est, quia in ieiunio per se primò prohibetur cibus carnium. Restauratio autem corporis ex carnibus non est per se primò prohibita, sed tantum vt consequens ex cibo carnium. Ille autem suffitus, siue odor, quamuis restauret corpus, & ex parte compenset macerationem ex ieiunio, non est tamen cibus, & ideò in virtute ieiunij non est prohibitus. Item alij odores, & suffitus non sunt cibus aut potus, & ideò non soluunt ieiunium etiam naturale.

5 Verùm hæc ratio non est firma. Potest namque labefactari ex fine legis, qui attendendus est. Quando enim ratio, præsertim expressa legis, militat in aliquo casu, ibi est eadem lex, non solum extensiuè, sed etiam comprehensiuè, *l. His solis, §. Satis etiam cautè, C. de reu. don. & l. Illud, C. de sacros. Eccles. & l. Item veniunt. Ait Senatus, ff. de peten. hæred.* Et notant communiter Doctores. Vnde cùm ratio finalis ieiunij sit, non quidem solum prohibitio cibi carnium, quatenus respicit exercitium temperantiæ circa ipsum; & proinde quod sola restauratio ex carnibus, prout habent rationem cibi sit prohibita; sed etiam & primariò maceratio corporis, & ideò lex prohibens carnes, quatenus restaurant corpus, censendum est prohibere omnem restaurationem ex carnibus quoquo modo fiat. Si enim in hoc ratio finalis locum habet, locum etiam habebit dispositio. Et cum in legibus ratio spectanda sit, *l. Cum pater, §. Dulcissimis, ff. de legat. 3.* fit quod prohibitio accomodari debeat rationi, & ampliari secundum ipsam ex *l. vnum ex familia, §. fin. ff. de leg. 2.* & notant Gloss. *in Clem. 1. de elect.* Imol. *ibid.* ac cæteri Doctores. Quia intentio legislatoris est conformis rationi, & proinde vniformis, & eadem quotiescunq; habet idem motiuum ex ratione. Et quemadmodum lex habet locum vbi locum habet ratio legis, Glos. *in cap. Cupientes, §. Denique, de elect. in 6.* Bald. *in l. fin. C. de her. instit.* Gemin. *cons.* 39. Crauet. *cons.* 257. *n. 6. vol. 2.* ita etiam habet locum eadem interpretatio legis, quando militat eadem ratio interpretationis. Hinc solum desinit obligare lex, quando cessat eius finis adæquatè. Quod si aliquis remaneat, non cessat obligatio, vt desumitur *§. ex Affinitatis, & §. Sacrum, inst. de nupt.* Glos. *in l. Si ventri, §. in bonis, ff. de priuil. cred.* vbi

etiam Bartolus & Angelus. Et ex *l. Tamus, §. 1. ff. de donat. ca. mor.* vbi etiam Imola, & ex *§. minima, instit. de cap. dimin.* vbi etiam Aretinus. Si enim aliquo pacto permanet finis, permanet etiam intentio legis, atque adeò obligatio proueniens ex tali intentione.

6 Considero igitur conditiones alimenti esse varias. Præcipuæ tamen hæ sunt. Prima, vt sit modo aliquo contrarium rei, quæ alenda est. Quia debet in eam permutari. Motus autem est ex opposito in oppositum. Oppositio autem requisita duplex est, Vna interna secundùm formam & priuationem. Altera externa per qualitates & temperamenta inuicem agentia. Secunda conditio est, vt alimentum per calorem viuentis sit aptum coqui, & permutari. Tertia, vt sit mole præditum, & aptum augere, quamuis non semper augeat. Quarta, vt ad id, quod alitur pertinde se habeat ac materia ad formam. Nam humidum nutriens se habet tamquam materia ad calorem coquentem & permutantem. Has conditiones debere alimento competere manifestauit Aristoteles *in 2. de anim.* loquens de anima nutriente.

7 E relatis autem conditionibus varia elicio. Primò, id quod protulit Aristoteles *in 1. part. problem.* metalla non nutrire. Ratio est, quoniam à calore humido non liquescunt, vt patet ex *4. meteor.* sed à sicco. Calor autem vitalis humidus est. Valent quidem metalla per ebullitionem in humoribus modo aliquo coniuncta eum eis alterari, at non valent liquida reddi. Insuper valent per ebullitionem partes quædam tenues eorum resolui, at non liquefieri. Mihi retulit vir side dignus, quod eum deglutisset nonnullos aureos, ac eiecisset, inuenit redditos fuisse singulos eorum leuiores duobus granis. Dubitatio est de Struthiocamelo, de quo dicitur, quod nutriatur ferro. At id verum non puto. Solum dicendum est, hoc animal delectari ferro, & libenter deglutire capita clauorum, at ea deinde eijcit vnà cum excrementis. Dicitur etiam de pisce Carpione, quod alatur auro. Sed commentum est. Id enim ei vulgò tribuitur ob externas quasdam eius maculas, colorem auri præseferentes. In varijs quippè fluminibus, & lacunis reperiuntur carpiones cum huiusmodi maculis, in quorum tamen aquis nil auri vnquam repertum est, nec in aqua gigni potest aurum. Nec obstat, quod hæc non comestibilia patiantur in stomacho aliquam alterationem. Quia hæc alteratio non sufficit, vt habeant rationem cibi. Neque enim cibus constituitur in ratione cibi per id, quod alteretur à stomacho, sed per id quod sit aptum nutrire.

8 Atque ex eisdem conditionibus elicio secundò rationem cur odores, siue suffitus non frangant ieiunium Ecclesiasticum, eamque esse aio, quia non nutriunt, vt *in fine 3. de anima*, & *in lib. de sens. & sensil.* docuit Aristoteles. Non enim valent in sanguinem verti, & augere. Nec frangunt naturale. Quia ieiunio naturali opponitur tantum cibus & potus tanquam id, per quod soluitur. Vnde quicquid transgluriatur & descendat ad stomachum, quod ex natura sua non sit cibus, aut potus non contrariatur ieiunio, nec illud soluit. Pro quo tamen animaduertendum est, odorem duo denotare. Qualitatem & vaporem, in quo sit odor. De qualitate non est dubitatio. Cùm enim ea sit accidens, haud dubie non valet reficere substantiam, Solum est dubitatio de vapore odorifero per nares inspirato. Rursùs animaduertendum est, putasse Galenum, aerem inspiratum duas præbere vtilitates. Vna est refrigeratio cordis, & præcordiorum. Altera est productio aliquorum spirituum animalis in præcordijs. Aristoteles solum approbauit primam vtilitatem. Spiritus enim solum gigni existimauit ex tenui parte sanguinis. Quia vnius vnus debet esse modus generationis per naturam.

9 His itaque assumptis assero primò. Odores non propriè nutrire. Non enim tendunt ad ventriculum, & vertuntur per coctionem in chilum & sanguinem, vt est perspicuum; sed tendunt ad pulmonem per inspirationem.

10 Assero secundò ex sententia Galeni, odores nutrire, sumpta nutritione pro generatione quadam spirituum, non autem propriè.

11 Tertiò assero ex sententia Aristotelis, odores nec nutrire propriè, nec constituere spiritus, sed dumtaxat modo aliquo antecedentes spiritus alterare, excitare, & validiores reddere, ac ita prodesse.

12 Id quod fertur de Democrito leuissimum est. Tum, quia non constat veritas per historias certas. Tum etiam, quia diceremus per eiusmodi odores, spiritus Democriti fuisse excitatos, paratos, & alteratos, adeout inconcoctum alimentum quo maximè abundant senes, valuerint melius eonquoquere, & ex eo refici.

13 Et per hæc euertitur fundamentum oppositæ sententiæ, nostræ verò stabilitur.

CONSVLTATIO CLVI.

An Episcopus possit ad rebenedictionem Ecclesiæ pollutæ delegare Vicarium generalem?

1 RESpondeo. Quando Ecclesia est consecrata, non potest. Quando verò est benedicta, potest. Ita resoluit S. Congregatio Concilij in vna Placentina die 3. Februarij 1652. *ad cap. 6. sess. 24. de reform.*

2 Et sanè quod spectat ad primam partem est sententia communis omnium Doctorum, quos viderim, ac præcæteris eam tenent Suarez *disp. 81. de Euchar. sect. 4. in fin.* & Cardinal. de Lugo *disp. 20. item de Euchar. sect. 2. num. 61.* Vt proinde malè censuerint Victoria *in sum. tit. de Euchar. n. 99.* Sà *v. Ecclesia n. 20.* & Syluius *3. p. q. 83. ar. 3.* asserentes, Episcopum committere posse simplici Sacerdoti reconciliationem Ecclesiæ consecratæ. Id autem expressè statuitur in *c. Aqua de consecrat. Eccles.* vbi dicitur, quod licet Ecclesia per alium Episcopum reconciliari possit, non tamen per simplicem Sacerdotem. Ea enim, quæ sunt Ordinis non possunt delegari non habenti Ordinem. Quod etiam habetur in *cap. Quamuis d. 68.* Quippè in delegato requiritur capacitas delegationis, atque adeò habilitas ad exercendum actum delegatum. Qui autem non habet Ordines, non habet habilitatem ad exercendos actus Ordinum, ac proinde non est capax delegationis quoad ipsos.

3 Hinc si Episcopus committeret simplici Sacerdoti reconciliationem Ecclesiæ pollutæ consecratæ, non teneret delegatio. Nam actus fundatur in potentia & voluntate operantis, & vbi deficit potentia, voluntas vana est, nihilque operari potest, *l. multum interest, C. si quis alteri, vel sibi*, & notant communiter Soccin. *reg. 30.* Menoch. *præsumpt. 80. n. 11. lib. 1.* Couarr. *lib. 3. var. cap. 6. n. 9.* Episcopus autem non habet potestatem delegandi actus Ordinis non habenti Ordinem. Et ideò si deleget, nulla est delegatio, & quæcunque inde sequuntur.

4 Non obstat, quod Pontifex in *d. cap. Aqua* tolerat reconciliationes Ecclesiarum factas per simplices Sacerdotes ex delegatione Episcoporum, ac proinde licet delegatio non sit licita, erit tamen valida. Nam Pontifex tollerat illas, quia fuerunt sufficientes ad tollendam pollutionem secundum existimationem, licet non secundum realitatem.

5 Ecclesia igitur consecrata, si polluatur, non potest reconciliari, nisi ab Episcopo. Ita communiter Theologi, & Canonistæ apud Quartum & alios in *rubr. Missal. p. 3. tit. 10. n. 2. dub. 10.* Quia cum consecratio Ecclesiæ fuerit instituta tamquam actus Ordinis Episcopalis, reconciliatio quoque sequitur naturam consecrationis, tamquam in eodem Ordine constituta, & ideò ipsa quoque est actus Ordinis Episcopalis, ita quidem priuatiuè quoad alios, vt neque consuetudo induci non possit, vt expressè decernitur *in d. cap. Aqua*, ibi: *Non obstante consuetudine Prouinciæ Bracharensis, quæ dicenda est potius corruptela*. Ideòque cum lex damnet consuetudinem, numquam poterit habere locum. Quia semper retinebit rationem corruptelæ. Nam consuetudo cum sit lex non scripta, debet habere conditiones legis, ac proinde esse debet necessaria, sicut debet esse lex, *cap. Erit autem d. 4.* Vbi autem est Episcopus, non potest esse necessarium, quod reconcilia Ecclesiæ fiat per Sacerdotem.

6 An autem vbi non sunt Episcopi, aut saltem longè distantes consuetudine induci possit, quod per Sacerdotem consecretur Ecclesia? Affirmatiuè videtur respondendum. Quia Pontifex id committere potest ex priuilegio simplici Sacerdoti ex communi sententia Doctorum, nominatim Glossæ *in d. cap. Aqua v. iurisdictionis*, Tamburini *to. 1. de iur.*

Abb.

*Abb.disp.*25.*quaest.*10.*n.*2. Fagundez *precep.* 1. *Eccles. lib.* 3. *cap.*14.*n.*60. ac Ritualis Romani *tit. reconcil. Eccles.* Quia licet Summus Pontifex non possit committere inferiori ea, quæ solum de iure positiuo sunt talis Ordinis superioris, potest tamen committere ea, quæ solum de iure positiuo sunt talis Ordinis, vt docent Glos. *in cap. Peruenit*, *d.*95. & Theologi cum D. Thoma *in* 4.*d.*25. *quaest.*1. *art.*1. *ad* 3. Reconciliatio autem Ecclesiæ consecratæ est actus Ordinis Episcopalis tantùm de iure Ecclesiastico, cum habeat originem à sola institutione Ecclesiæ; Pontifex autem est supra totum ius Ecclesiasticum. Atqui ea, quæ acquiri possunt priuilegio, acquiri possunt etiam consuetudine, vt tradunt communiter, Glos. *in cap. Conquestus*, *v. Consuetudo* 9.*quaest.*3. & *in cap. Nouit. eod. verb. de iudic.* ac fusè Mandos. *de priuil. ad instar glos.* 15. *n.* 59. Vnde acquiritur iurisdictio, *cap. Duo simul de offic. ordin.* & Ius exigendi tributa *cap. Super quibusdam de verb. signif.*

8 At oppositum verum est. Quia non possunt præscribi, aut consuetudine acquiri quorum non adest capacitas. Non habens autem Ordinem, non est capax actus Ordinis. Quando autem committitur à Pontifice simplici Sacerdoti, denudatur talis functio qualitate actus Ordinis, quæ ei conuenit de iure positiuo; & ideò ille committi potest, cum accommodatur capacitati ipsius.

9 Quod verò attinet ad secundam partem resolutionis eam communiter etiam docent Doctores cum Glos. *in cap. fin. v. lauetur de consecrat. Eccles.* ac prosequuntur Sayrus *lib.*5. *de censur. cap.*16. *n.*22. & Pax Iordan. *tom.*1. *lucubrat. lib.*5. *tit.*12. *n.*160. Idem dico de cœmeterio, quod non sit solemniter ab Episcopo benedicto. Deducitur ex *d. cap. fin.* vbi Gregorius IX. agens de Ecclesia non consecrata & polluta dicit, quod aqua exorcizata protinus lauetur. Vnde cum nihil dicat de Episcopo, sicut dixerat *in cap. praecedenti*, signum est, quod intelligit de quocunque Sacerdote. Hoc tamen argumentum non esset firmum, nisi accederet obseruantia subsequuta, quæ ita declarat ius. Et ita etiam respondit S. Rituum Congregatio in vna Hydruntina 15. Decembris 1632. Ratio verò est, quia non plus requiritur ad reconciliandum, quàm ad benedicendum Ecclesiam. Quare, si simplex Sacerdos potest eam benedicere, poterit etiam & reconciliare.

CONSVLTATIO CLVII.

An causa laicorum, qui sunt adscripti in Confraternitatibus, etiam Ecclesiasticis agitari debeant in foro Ecclesiastico?

1 IN hanc rem hæc accipe. Circumscripto iudicio redditionis rationis, ad quod Episcopus potest Administratores compellere coram se, etiam si loca sint merè profana, dummodo tractetur de executione piorum operum ex Bellet. *disq. Cler. part.*1. §.5. *n.*85. *& seq.* Gratian. *discept.*395. *per tot.* & ex sententia Rotæ in Mediolanen bonorum die 10. Februarij 1651. coram Meltio; Et excepta visitatione, quam etiam de quocunque loco pio non Ecclesiastico Episcopus potest facere, non quidem potestate ordinaria, sed tantum vti Sedis Apostolicæ Delegatus in exequutionem S. Concilij Tridentini, vt Rota distinxit *dec.*30. *n.*8. *part.*2. *rec. & in d.* Mediolanen, atque adeò non priuatiuè, sed cumulatiuè cum Magistratu laicali, adeout inter eos præuentioni locus sit ad text. *in auth. de Eccles. tit.* §. *si quis adificationem*, quem refert, & sequitur Barbos. *de Episcop. alleg.*75. *n.*15. vbi alios adducit.

2 In cæteris verò causis distinguendum est inter eas, quæ spectant ad corpus ipsum Confraternitatum, & causas priuatorum. In primo casu, quoties Confraternitates erectæ non fuerint auctoritate Ordinarij non dicuntur Ecclesiasticæ, nec Ecclesiæ gaudent priuilegijs, licet in illis opera pia exerceantur, & vnitæ sint alicui loco sacro, vt ostendit Barbos. loco allegato *n.*25. *cum seqq.* Bellet. *eo*, §.5. *n.*86. & firmauit sæpius Rota, speciaciatim *dec.*574. *n.*6. *part.*1. *diu.* & latè in d. Mediolanen confirmata 10. Maij 1652. Ideoque siue actrices agant, siue reæ conueniantur, fori priuilegio non gaudeant, nec Iudicis laici possunt euitare iudicium, Lotter. *de re benef. lib.*2. *quaest.*10. *n.* 50. *& seqq.* Quod certum dicit Delbene *& Immun. cap.*6. *dub.*20. *n.* 4. & definiuit Rota in *Mediolanen. bonorum* die 18. Martij 1648. coram Bichio, confirmauitque die 31. Maij 1649. coram Cardin. Corrado, ac sunt *decis.*163. *n.*17. *& dec.*313. *n.*9. *part.*1. *rec.* quibus innumeri adstipulantur. Ratio est, quia Confraternitatea laicales absque Episcopi auctoritate erectæ non sunt loca religiosa, vel sacra, nec perpetuu cultui diuino dicata, sed merè profana, atqne adeò in illis non habet locum reuerentia debita locis sacris, aut religiosis propter quam in eis immunitaa introducta est, vt alibi disseruimus. Quamquam si in dictis Confraternitatibus opera charitatis, ac pietatis exerceantur, licet non fuerint auctoritate Episcopi erectæ, verè loca pia dici possint, non quidem ratione loci, sed ratione causæ, itaut ratione causæ Episcopo, non autem Iudici sæculari subiectæ sint, doceant satis probabiliter Riccius, Peregrinus, Nouarius, & Barbosa, quos refert, ac sequi videtur Delbene vbi supra *num.* 8.

3 In secundo verò casu quando agendum est cum priuatis Confratribus, cum ij nullum habeant Ecclesiasticitatis characterem, non deserunt statum laicalem per exercitium piorum operum; ideoque Iudex Ecclesiasticus nullam habet in illos iurisdictionem.

CONSVLTATIO CLVIII.

Ex his verbis Codicillaribus pijs testatoris: *Corpus suum tradi voluit sepulturæ in Ecclesia Sancti Hermetis, cuius Canonicis reliquit agros Mermillianos, quorum prouentus diuidi voluit inter ipsos, ita tamen quod prouentus primi anni in reparationem, & fulcimentum dictæ Ecclesiæ, ac paramentorum aliorumque vtensilium emptionem, non tamen ornamentorum exponantur.* Quæritur, *an huiusmodi verba intelligantur pro vnica vice, vel in perpetuum, siue discretiuè de primo anno singulorum Canonicorum pro tempore? Vbi an sit simonia exigere à prouisis aliquam summam ad vsus pios?*

1 DIcendum est, hoc onus esse perpetuum. Ita Aluaradus *de comest. defunct. lib.*2. *cap.*1. §.2. *n.*24. Perez de Lara *de Anniuers. lib.*1. *cap.*3. *n.*9. Alphons. de Leon *de offic. Capel. quaest.*5. *sect.*1. *n.*2. Garzia *in summ. tract.*3. *diff.*11. *dub.*2. *n.*1. Desumitur ex *l. Annua*, §. *Attia*, *ff. de ann. legat.* vbi cum hæres iuberetur dare die nundinarum decem denarios ministris Templi, statuitur quotannis die nundinarum esse præstandos decem denarios in perpetuum. Et ex *l. Cum quidam*, *ff. eodem*. Vbi diuisiones iussu testatoris præstandas Decurionibus die natalis sui statuitur esse perpetuas pro tali die natalis, & ex *l. defuncta*, *ff. de vsufructu*, *& quemadmodum quis vtat.* Vbi legata sexta parte fructuum oleris talis agri non pro vnico anno, sed singulis annis censetur legata. Ratio verò est, quia eo ipso quod testator significat aliquam reiterationem, satis exprimit voluntatem suam etiam circa legatum, quod velit esse iterabile. Eo ipso autem quod disponit de onere annexo legato, quod ex natura sua sit iterabile, vt est supellex Ecclesiastica, aut quid simile, significat, se intendere reiterationem, quia contemplatur rem natura sua iterabilem, ac proinde significat eam velle secundum suam qualitatem iterabilitatis, atque adeò disponere etiam de onere, vt iterabili, vt sit proportionatum legato. Quare etiamsi pro legato relinquat aliquid natura sua iterabile, vt sunt fructus, legatum erit annuum ob eandem rationem.

2 Huic tamen assertioni videtur obstare, *l. Boues*, §. *hoc sermon. ff. de verb. signif.* ex qua communiter Doctores desumunt hanc regulam, quod *sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice.* Quæ etiam habetur ex *l. Dotis promissio*, *ff. de iur. dot.* Respondetur tamen, regulam esse intelligendam quando per sermonem non exprimitur aliqua iterabilitas, secus autem si exprimatur. Nam ideò intelligitur de vnica vice, quia ex natura sua non habet amplius significare, & proinde plures vices essent contra eius significationem. Contrarium autem contingit, quando sermo continet, seu exprimit aliquam iterabilitatem, vnde ex te-

xtibus

xtibus rectè allatis formari potest alia regula, scilicet; *quod sermo simpliciter prolatus circa iterabilia*, non intelligatur de prima vice, sed de continua successione iuxta doctrinam Cumani *in l.cum qui Kalendis, ff.de verb.signif.* & communem opinionem, quam citatis Doctoribus refert, ac sequitur Antonius Gabriel *com.conclus.lib.6.tit.de leg.cond.2.limit.12.n.42.* quæ docet, quod vnus actus non confirmat dispositionem, quando materia ex consuetudine recipit iterationem.

3 Hinc præfata regula plures patitur limitationes deductas per Doctores *in d.l.Annua, & l.cum quidam, ff.de annuis legatis*, & quos plenè post Menoch.*lib.4.præsum.132.* & Barbos. *in l.diuortio, §.quod in anno, ff.soluto matrim.* reassumunt Lara *de Anniuersarijs lib.1.cap.3.* Castill.8.*tom.contr.cap.4.n.16.cum seqq.ad finem*, inter quas duæ sunt ad nostrum casum applicabiles.

4 Prima est. Vbi reiteratio concernit causam piam ad fauorem animæ testatoris, seu diuini cultus, vt ex Bartolo, & cæteris notat Menoch. *d.præsumpt.132.n.3.cum seqq.* legatum est perpetuum. Et licet Bartolus, exemplificando in Legato piæ causæ facto Religiosis, dicat, quod intelligatur de vna vice, nisi Religiosorum paupertas aliter exposcat. Nihilominus contraria sententia, præsertim per Canonistas, sequentes opinionem dicti Cumani, est magis communis, ac vera, vt latè Decian. *cons.115.n.3.cum seq.vol.3.* Genuen. *in practicabilibus Eccles.quæst.225.* Castill. *d.cap.42.n.22.* Neque dubitandum, causam pietatis, & Ecclesiæ cultum huic parti assistere, cum Ecclesia agat de reparatione, fulcimento, paramentis, alijsque vtensilibus, Canonici verò agant de eorum priuato commodo, atque adeò de causa profana.

5 Est altera limitatio magis communiter recepta resultans ex subiecta materia. Nam si hæc patitur reiterationem, & perpetuitatem, vt dicebamus, omninò interpretandum est, legatum reiterabile, ac perpetuum esse, vt latè Barbosa *in d.l.diuortio, §.quod in anno, n.9.cum seqq.* Lara *supra d.lib.1.cap.3.n.9.* Castill. *d.cap.42.n.30.* Atque hæc limitatio fortius procedit quando annus reditus est congruus, & talis, qui hanc interpretationem admittat, vt probè Cyriacus *contr.340.* vbi relatis vtriusque opinionis Authoribus, & fundamentis ex *num.41.* cum hac distinctione procedit.

6 Subiecta verò materia sine dubio sortitur hanc intelligentiam ex parte Ecclesiæ. Quoniam reparatio, & fulcimentum non est opus, quod pro vnica tantum vice perficiatur, sed habet tractum successiuum, qualem etiam habet prouisio paramentorum, & vtensilium, quæ vsu consumuntur, ac in dies renouanda sunt, ideòque prudens testator ita prouidit, ne tractu temporis Ecclesia rueret, ac sine sacra supellectili, remaneret, dum aliunde prouisum non fuerit, & fundator in alio suam hæreditatem noluerit grauare.

7 Nec obstat, si dicatur hoc esse simoniacum, atque prohibitum ab Alexandro II. *in cap.ex multis, 1.quæst.3.§.Constituimus*, ibi: *Vt nullus cuiuscumque gradus Clericus pro Ecclesia beneficio aliquid audeat conferre, aut fabrica Ecclesiarum, vel donarijs Ecclesiarum, seu etiam quod pauperibus sit tribuendum, quia teste Scriptura, qui aliquid malè accipit, vt quasi benè dispenset potius grauatur, quam iuuatur.* Et proinde ex hoc textu Rota coram Puteo *dec.396.n.2.lib.3.* tenet, collationem esse nullam cum onere, vt aliquid detur pro fabrica, donarijs, &c.

8 Nam respondetur, ex hoc textu excludi dumtaxat veram simoniam, quatenus prohibet quod non detur aliquid pro obtinendo beneficio, atque adeò in eum finem, vt beneficium obtineatur. Dictio enim *Pro* importat causam finalem iuxta ea, quæ tradunt Ruin. *cons.29.n.19.lib.2.* Gabriel. *cons.178.n.15.lib.1.* Gozadin. *cons.8.n.11.* Alexander *cons.79.n.3.lib.2.* Menoch. *cons.352.n.52.* Honded. *cons.53.n.7.vol.2.* Surd. *de alim.tit.2.quæst.5.n.9.* Quare procedit in casu, in quo temporale ordinatur ad obtinendum spirituale, quod etiam Indicant subsequentia verba: *Qui aliquid malè accipit*; quæ significant, quod beneficium malè accipiatur, quia pro eo obtinendo aliquid temporale exhibetur, in quo committitur simonia.

9 At quando in alium finem aliquid exigitur de fructibus beneficij à collatore, aut exhibetur à Collationatijs, vt esset ad subleuandam sacrarij paupertatem, ad fabricam Ecclesiæ, aut aliud simile opus pium, nequaquam interuenit simonia. Quod ex eo deducitur, quod Concilium Tridentinum *sess.24.cap.14.de reform.* prohibens dari aliquid, aut recipi dum conferuntur beneficia, aut prouisi admittuntur ad possessionem, &c. & mandans Episcopis, vt consuetudines contrarias extirpent, excipit consuetudines laudabiles, & ea, quæ solent exhiberi in vsus pios, ibi: *Mandat Episcopus, vt quæcumque huiusmodi in vsus pios non conuertuntur, &c. fieri non permittant.* Quam etiam exceptionem ponit Pius V. in sua *Constit.104.§.4.tom.2.Bullar.* quæ incipit, *Durum nimis*, ibi: *Et nihilominus statuimus, vt vbicumque huiusmodi fructus, & distributiones, fabrica, vel Sacristiæ, aut alterius pij loci vsibus vltra semestre tempus reperiuntur concessi, horum dumtaxat dimidia pars sacristia, vel fabrica, aut pro loco deinceps tribuatur, alteram verò beneficiati integrè percipiant.*

10 Cùm igitur tam Concilium, quàm Pius V. admittant, quod pars aliqua fructuum exhibeatur à prouiso pro fabrica, sacristia, aut alio opere pio, atque adeò exigatur à Capitulo, aut alio prouisore, oportet, quod sit actus licitus, aliàs extirpandus foret, sicut prauus abusus, & non reponeretur inter laudabiles consuetudines, quas Concilium excipit. Illud autem, quod ex laudabili consuetudine seruatur, etiam pro vna vice ex pacto seruari potest, nec poterit argui de simonia. Quia ex actu licito non potest induci simonia, vt notant Riminald. *sen. cons.91.n.21.* Crauet. *cons.145.n.4.* Dec. *cons.436.n.12.* Imol. *in cap. Ad audientiam, n.5. de rescript.* Mohedan. *dec.224.* Puteus *dec.17.lib.3.* Millin. *dec.104.n.2.*

11 Et ideò valere consuetudinem, ac esse rationabilem exigendi aliquid ab obtinentibus beneficia conuertendum in vtilitatem Ecclesiæ, & pios vsus, tradunt Felyn. *in cap.Cum M.de constit.* Abb. *in cap.Iacobus, n.4.de simon.* Rip. *resp.1.n.11.de arb.* Moneta *de distrib.part.2.quæst.18.n.55.* Paris. *de consid.quæst.38.num.27.* Grass. *part.1.decis.lib.2.cap.96.n.49.* Garzia *de benef.part.8.cap.1.n.85.* Barbos. *de Canon.& dignit.cap.15.n.29.* aliique.

12 Quamobrem etiam Sacr. Concilij Tridentini Congregatio, seu potius summus Pontifex ex sententia sacræ Congregationis declarauit, valere statutum, quod certa portio ratione nouæ possessionis Canonicatuum soluatur, conuertenda in fabricam, & ornatum Ecclesiæ, vt refert Barbosa *in Collect.in eund. locum Tridentini sess.24.de refor.cap.14.* & Garzia *de benef.part.3.cap.2.n.198.declarat.9.* in vna *Segobien.11.Iulij 1590.* cuius tenor hic est: *An Constitutio quædam ab Episcopo, & Capitulo post Concilium Tridentinum de soluendo tertiam pecuniæ quantitatem ratione nouæ possessionis Episcopatus, & Canonicatuum, ac dignitatum, distribuendam in fabricam, & salaria Notarij, Cursorum, Campanarij, & aliorum ministrorum Ecclesiæ, quibus iam alia constituta sunt certa salaria, sit valida, nec ne. Sanctissimus D.N. ex sententia Congregationis respondit, huiusmodi Constitutionem seruandam, nihil tamen ex ea pecunia, Notarijs, Cursoribus, & Campanario, aliisque Ecclesiæ ministris tribuendum, sed integram summam in vsus fabricæ conuertendam, atque ita libenter soluendam tam à Capitularibus, quàm ab Episcopo, cum sperari possit officium, Ecclesiæque dignitatem, quæ ob huiusmodi largitatem in adificium, ornatumve Ecclesiæ factam sumit exordium, ad mysticam quoque Ecclesiæ ædificationem fœliciter in Domino procedurum.*

13 Ratio desumitur ex eo, quod licet fructus beneficiorum non sint obligati Ecclesiæ, vel sacristiæ, æquitas tamen exigit, quod Ecclesia participet aliquam portionem, dum inseruit beneficiatis, & subministrat commoditatem peragendi functiones, ad quas tenentur ratione beneficij. Præsertim si prouentus ipsius sint tenues, itaut non possint commodè sufficere pro manutentione.

14 Cùm ergo id in hoc casu ex fundatione pij testatoris decernatur, ac veluti deducatur in pactum, sanè stabilitur id, quod est secundùm æquitatem, statimque apparet titulus, quo id iustificetur, & quo etiam suspicio simoniæ excludatur, quæ etiam in dubio semper excludenda est, vt obseruant Mohedan. *ea dec.224.* Puteus *cit.dec.381.lib.1.* Mellin. *d.dec.104.n.7.*

15 Minus etiam obstat obseruantia contraria. Siquidem ratione subiectæ materiæ voluntas fundatoris videtur clarissima, ideòque non intrat obseruantia interpretatiua, quæ non datur in claris, sed standum est dispositioni, *l.3.C.de liber.*

liber. preter. Rota *dec.623. n.4. part.3. recent.* & *in Toletana decimar. de Laxedor.* 23. Maij 1592. coram Arigonio. Accedente potissimum ratione, ob quam anteactis temporibus de huiusmodi Ecclesiæ reparatione, & supellectili non multum curatum fuit, quia illa tempore proximo fundationi nulla reparatione indigebat, cum fuerit prouisa omnibus necessarijs ab ipso fundatore, qui cum considerasset ea omnia vsu consumptum iri, prudentissimè hoc modo Ecclesiæ suæ futuris necessitatibus consulere censuit.

CONSVLTATIO CLIX.

An, & quomodo pro Missis manualibus celebrandis in Ecclesijs insignioribus capsulæ retineri possint? & quando sint reducibiles?

1 HVic rei in decretis super celebratione Missarum à Sacra Congregatione Concilij iussu san. mem. Vrbani VIII. editis fuit prouisum decreto sequentis tenoris,

2 *Eleemosynas vero manuales, & quotidianas pro missis celebrandis ita demum ijdem accipere possint, si oneribus anteà impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera suscipere valeant, alioquin omninò abstineant ab huiusmodi eleemosynis, etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferant ab Ecclesijs cum inscriptione illa: Eleemosyna pro missis, vel alia simili sub ijsdem pœnis, ipso incurrendis, ne fideles hac ratione frustentur.*

3 Et quia desuper nonnullæ difficultates subortæ fuerunt, Eminentissimi Patres fecerunt declarationes sequentes.

Decimo super V. eiusdem Congregationis decreto, quo inter cætera statuitur in hæc verba: Eleemosynas vero manuales, & quotidianas pro missis celebrandis, ita demum ijdem accipere possint, si oneribus anteà impositis ita satisfecerint, vt noua quoque onera obire valeant, alioquin omninò abstineant ab huiusmodi eleemosynis etiam sponte oblatis in futurum recipiendis, & capsulas auferant, &c.

XI. Quæritur, an hoc decretum prohibeat absolutè, quo minus accipiant nouas eleemosynas ij, qui acceptis non satisfecerint, & quid si congruo tempore possint omnibus satisfacere?

XII. Quid si afferens eleemosynas, audito impedimento, consentiat, vt Sacerdos Missam celebret cùm primum poterit?

XIII. An pœna Interdicti, & aliæ appositæ in eodem decreto afficiant tam eos, qui accipiunt eleemosynas contra formam ibi præscriptam, quam eos, qui non auferunt capsulas ab Ecclesijs, vt ibidem præcipitur?

XIV. An in hoc decreto comprehendantur illæ capsulæ, quæ apponi solent in Ecclesijs in die commemorationis omnium Sanctorum, vt vulgo dicuntur, casse de' morti?

XV. An Administratores Ecclesiæ magnæ deuotionis, & concursus possint eleemosynas pro Missis celebrandis accipere, si ijsdem Missis non nisi post longum tempus satisfacere valeant, ne aliàs cultus Ecclesiæ, & deuotio, ac concursus fidelium, vt aiunt, minuantur?

Sacra, &c. ad XI. respondit, non prohibere absolutè, ac propterea, etsi oneribus iam susceptis non satisfecerint, posse tamen noua etiam onera suscipere Missarum celebrandarum, dummodo infrà modicum tempus possint omnibus satisfacere.

Ad XII. Quamuis onera suscepta infra modicum tempus adimpleri nequeant, si tamen tribuens eleemosynam pro aliarum Missarum celebratione id sciat, & consentiat, vt illæ tunc demum celebrentur, cum susceptis oneribus satisfactum fuerit, decretum non prohibere, quo minus eo casu eleemosyna accipiatur pro ijsdem Missis iuxta benefactoris consensum celebrandis.

Ad XIII. has pœnas non habere locum, nisi in suscipientibus onera perpetua Missarum celebrandarum sine licentia Episcopi, vel eius generalis Vicarij, aut Generalis, vel Prouincialis.

Ad XIV. Comprehendi.

Ad XV. Non esse, nisi de consensu eorum, qui eleemosynas tribuunt, vt supra in responsione ad vndecimum.

4 Verùm quia in Ecclesijs insignioribus, vt puta Lauretana, Sanctæ Mariæ Angelorum, Sanctæ Mariæ Montis Serrati, & similium, in quibus adest maximus concursus eleemosynarum pro celebrandis Missis, huiusmodi eleemosynæ erant necessariæ pro manutentione ipsarum Ecclesiarum, ministrorum, & aliarum expensarum, ideò reiteratis vicibus fuit supplicatum eidem Vrbano pro opportuno remedio, super quo Sacra Congregatio consulta, censuit, vt in sequenti decreto, posse permitti.

5 *Sacra, &c. censuit Sacræ Domus Lauretanæ administratoribus non esse de cætero suscipienda noua onera Missarum, quæ infra modicum tempus impleri nequeant, nisi Sacrista, vel alius minister Missarum numero describendo, atque eleemosynis suscipiendis pro tempore præficiendus admonuerit singulos, qui eleemosynas offerunt tam magnum Missarum celebrandarum numerum illic impositum esse, vt illorum intentioni satisfieri non possit ipsa Missarum celebratione, ac sacrificij applicatione, sed tamen eos participes fore orationum, quæ in sacra Domo assiduè pro benefactoribus fiunt. Id verò, vt commodius præstari valeat, saltem pro his, qui literas norunt, probauit Sacra Congregatio, vt quo loco ponuntur eleemosyna, palam affigatur tabella, in qua eadem met declaratio distinctè, & clarè descripta sit, adeout Sacrista, vel minister, vt supra, priusquam accipiat eleemosynas, alterutrum perficiat, idest vel subscriptam præmittat declarationem, vel tabellam indicet offerentibus.*

6 Quibus cautionibus adhibitis tutò accipi posse quascumque eleemosynas Sacra Congregatio Concilij censuit.

7 Quod verò ad reductionem vix potest adesse iusta causa eas reducendi, nisi præcesserit culpa eorum, qui onera susceperunt, saltem suscipiendo maiora onera quam adimplere possint, vt notat etiam Garz. *in summ. tract. 3. diffic. 10. dub. 4. punct. 2. n. 7.* Quia tamen contingit aliquando, quod nimia onera Missarum recipiantur, & consumetur eleemosyna præsertim ob egestatem, fiantque impotentes ad satisfaciendum, & onus deferatur ad successores, qui non fuerunt in culpa, ideò stante eorum impotentia ad satisfaciendum concurrit iusta causa pro reductione, quæ non debet esse facilis, ne spes illius sit occasio sumendi onera vltra vires. Eam ob dictam causam concessit Sacra Congregatio Concilij in vna Praten. Missarum die 18. Martij 1628. vbi censuit magno numero Missarum manualium satisfaciendum esse cum duobus Anniuersarijs in perpetuum singulo mense.

CONSVLTATIO CLX.

1 IN Constitutionibus Ordinis N. ita cauetur: *Vacante quouis modo magistratu Ordinis, eius socius, &c. denunciet Priori N. confirmato, quem Vicarium Generalem præsenti Constitutione esse decernimus, & vocamus, vicesque & potestatem Magistri Generalis in omnibus, prout in his Constitutionibus sancitur, habeat.* Cùm autem Magister Generalis dictæ Religionis fuerit per Regem Catholicum nominatus ad Episcopatum, sed adhuc non sit in Consistorio præconizatus, nec confirmatus à Papa, dubitatur,

An per huiusmodi Regiam nominationem vacet officium Generalatus, ita vt illius potestas sit deuoluta ad dictum Priorem?

2 NEgatiuè. Videtur enim in iure expeditum, quod beneficia, & officia electi in Episcopum vacent solùm per confirmationem, & adeptionem possessionis, atque consecrationem sequutam, vel post tempus præfixum ad petendam consecrationem, vt est textus *in cap. Cum in cunctis, §. cum verò de elect.* Vbi Doctores notant quatuor requisita ad hoc, vt beneficia, & officia electi in Episcopum vacent. Primò, quod fuerit electus. Secundò, quod confirmationem electionis fuerit consequutus. Tertiò, quod sit adeptus possessionem. Quartò, quod sit consecratus, vel quod sit in mora petendi consecrationem, & dicitur esse in mora, si non petierit infra tempus præfixum à Canonibus, scilicet infra tres menses à tempore confirmationis habitæ *cap. 2. distinct. 75.* plenè Abb. *d. cap. Cum in cunctis, §. cum vero, n. 1. de elect.* Idem Abb. *cons. 107. num. 3. lib. 2.* Rom. *cons. 325. n. 1. & seqq.* & alij, quos sequutus est Mandos. *super regul. 1. Cancell. quæst. 15. n. 2.*

Vnde

3 Vnde manifestè patet, quod ad inducendam vacationem officij Generalis, itaut generalis administratio sit deuoluta ad Priorem, non sufficit simplex nominatio regia, facta de Generali ad Episcopatum, sed requiritur, quod præconizetur, & proponatur in Consistorio Papali, & ab ipso Papa confirmetur, & creetur Episcopus, consecretur, & possessionem Episcopatus adipiscatur, cum non debeat quis amittere primum beneficium, seu officium, nisi plenè sit secundum assequutus, vt in *cap. Si quis iam translatus*, 21. *quæst.* 2. *& in cap. si quis Episcopi* 92. *dist. & in cap. licet Episcopus, de præb. in* 6.

4 Quod facilius procedit in hoc casu, quia summus in Religioso professo, qui non potest consequi Episcopatum, & administrationem Ecclesiæ Cathedralis, nisi à Papa fuerit dispensatus, & à iugo regulæ monasticæ professionis absolutus iuxta *cap. Statutum* 18. *quæst.* 1. Interim quemadmodum remanet sub iugo Religionis in omnibus, & per omnia, ita retinet officia, & alias dignitates in Religione assequutas, præsertim quando Religiosus non consentit nominationi, nec petijt à Sanctissimo confirmationem, & potest esse, quod ex aliquo accidenti non possit esse Episcopus, ideòque iustum non est, illum innitum interim priuare suis officijs, ac dignitatibus, & nominatio facta ad eius fauorem, in illius odium retorqueatur, vt in specie tradunt Ioann. Monach. *in cap. Generali, de elect, in* 6. & Io. Andr. *in regul. quod ob gratiam, de regul. iur.* eodem libro, & faciunt tradita per Rotam *in Placentina Canonicatus, & prebendæ* 26. Maij 1610. coram Lancellotto.

5 Non obstant verba supradictæ Constitutionis, ibi: *Vacante quouis modo Magistratu Ordinis*, quasi quod verba, *quouis modo*, inducant vacationem etiam per simplicem nominationem Regiam. Quia huiusmodi verba *quouis modo*, non data vacatione, nihil operantur, cum loquantur de vacatione, vt ibi: *Vacante quouis modo*. Et ideò, cùm ex superiùs relatis constet, officium Generalatus non vacare per solam Regiam nominationem, non potest in dictis verbis *quouis modo* fieri aliquod fundamentum, cùm illa intelligantur de vera vacatione, quæ inducitur per promotionem ad Episcopatum modo supra relato, scilicet per priuationem, per renunciationem, per obitum, & per alios similes casus inducentes veram, & perfectam vacationem.

6 Neque obstat ordinatio Capituli generalis. Quia, vltra quod loquitur de promotione ad Episcopatum, & sic intelligitur de vera, & legitima promotione modo supradicto facta, & non fuerit à Sede Apostolica confirmata, respondetur, illam fuisse vna cum alijs ordinationibus subsequentis Capituli generalis derogatam, & reuocatam per breue peculiare ab Vrbano VIII. sub datum 4. Nouembris 1628.

7 Et ita resoluit Sacra Congregatio Episcop. & Regul. in vna *Barchinonen* anno 1632. nimirum non vacasse Generalatum, & Priorem non potuisse se ingerere in gubernio ante præconizationem dicti Generalis in sacro Consistorio.

CONSVLTATIO CLXI.

Vtrum collatio Canonicatus spectet ad Cardinalem Titularem, an verò ad Cardinalem, cuius defunctus Canonicus erat familiaris?

1 Censeo, collationem huiusmodi spectare ad titularem, ipse enim videtur habere intentionem fundatam in eo, quod est titularis, atque adeò de iure collator beneficij sub eius titulo existentis, vt firmatur *in cap. his de maiorit. & obed.* vbi latè Felin. *num.* 1. quibus concinit *reg.* 33. Cancellariæ, & optimè comprobat Rebuff. *in prax. in addit. eiusdem reg.* alijque non pauci.

2 Nec facienda est aliqua vis in Constitutione Gregorij XIII. & Pauli V. moderatoris Indultorum respectu regulæ prædictæ. Tum quia Cardinalis Titularis non magis se fundat in Indulto, de quo loquuntur dictæ Constitutiones, quàm in dispositione Iuris communis, de qua nulla fit mentio in dictis Constitutionibus. Tum etiam quia in Constitutione Gregorij speciatim ordinatur, quod collatio ad Cardinales ratione eorum titulorum spectare debeat. Idque potissimùm procedit in casu vacationis per obitum veri, & indubitati Curialis, ex quo defunctus erat continuus familiaris, commensalisque Cardinalis viuentis, quo casu versatur in propria vacatione per obitum familiaris, atque adeò in proprijs terminis *regulæ* 33. in qua explicitè disponitur in vacatione per obitum familiarium beneficia huiusmodi ad collationem, seu quamuis aliam dispositionem Cardinalis Ordinarij collatoris liberè spectare debere, & si apud Sedem vacauerint, de eius consensu prouisio fiat.

3 Nec in hoc casu applicatur votum Lancellotti, & Coccini. Primò, quia in illo casu agebatur de vacatione familiaris alterius Cardinalis iam prædefuncti, quo casu per *regulam* 32. illius dispositio solùm datur Papæ, qui casus est longè diuersus à casu isto, ex quo versamur in vacatione per obitum familiaris Cardinalis viuentis, cuius dispositio per *regul.* 33. subsequentis datur Cardinali Titulati, vt dixi.

4 Secundò, quia tenera votum huiusmodi *in vers. non obstat dictum Sarnensis*, potius facit pro casu vacationis familiaris Cardinalis, qui est casus noster, dum distinguit inter casum, de quo in voto, & casum Sarnensis, firmatque dictum Sarnensis procedere secundum opinionem Æneæ de Falcon. *quæst.* 4. *principali effect.* 17. *vers.* 6. asserentis in vacatione per obitum familiaris Cardinalis viuentis præferri Cardinalem Titularem, qui planè est casus noster.

5 Tertiò id clatius colligitur ex eodem voto *vers. nec tertio loco suffragatur*, dum explicitè firmat regulam 32. quæ hodie est regula 33. non habere locum in illo casu, in quo Patronus familiaris erat defunctus, sed illam procedere quando Patronus viuit, & concurrit Titularis, & sic explicitè videtur concludere regulam esse veram, & excludit Cardinalem Patronum viuentem, atque adeò collationem spectare ad Titularem.

6 Et quamuis in eodem voto multa deducantur pro exclusione Cardinalis Titularis, & inclusione Papæ, nihilominus ea quod casum, de quo agitur, & pro inclusione Cardinalis Patroni nil faciunt, cum per ea omnia semper Patronus remaneat exclusus, vt patet ad sensum.

7 Vltra quod credo allegata in dicto voto, aut non subsistere de iure, aut non militare in casu Titularis. Nam quoad subsistentiam de iure principale fundamentum voti consistit in eo, quod agatur de beneficio reseruato vigore *Regulæ* 3. quæ hodie est 4. & de reseruatis Ordinario Collatores non posse disponere sine Indultis. Sanè assumptum est verum in ordinarijs collatoribus, non autem in Cardinali Titulari ordinario Collatore alicuius Ecclesiæ in Vrbe existente, ex quo tales Titulares sunt admissi vigore earundem Regularum, nempè *dictæ regula* 33. vt supra ostendi.

8 Nec videtur bona consideratio facta in eodem voto, nempè quod illa verba *in Reg.* 33. posita vltimo, *sed beneficia huiusmodi ad dispositionem Cardinalis Collatoris liberè spectare censeantur*, non comprehenduntur in Regula præcedenti sub prætextu quod talia verba, vti immediatè sequantur post alia verba, beneficia, quæ ad alterius Cardinalis collatoris pertinere deberent in dicta præcedenti constitutione non comprehendantur quoad hoc, vt in prouisionibus talium beneficiorum super expeditione litterarum illius Cardinalis, cuius Cardinalis defunctus extitit consensus requiri debeat, propterea verba prædicta *ad Collatorem liberè spectare censeantur*, sint intelligenda in casu prædicto, scilicet quando concurrit Patronus. Tum quia quando hoc assumptum esset verum, benè applicaretur casui nostro, in quo datur concursus Patroni, & Titularis. Tum etiam quia cum verba prædicta stent declaratiuè, & cumulatiuè regulæ præcedentis, vt firmatur in eodem voto *vers. nec tertio loco*, quæ generaliter loquitur, idcircò generaliter etiam intelligi deberet, qua de re videatur Simonet. *de reseruat. quæst.* 84.

9 Secundum fundamentum, factum in Constitutione Gregorij, & Pauli moderatoris Indultorum, similiter non videtur releuare. Primò, quia Titularis non prætendit collationem vigore indulti, sed vigore facultatis ordinariæ sibi per regulas concessæ, quæ nullo modo per Constitutiones prædictas sublata extitit, quinimò specialiter reseruata dicitur, vel liquet ex verbis expressis in Constitutione Gregorij, ibi: *non tamen eorum, quibus in titulum, siue Dominationem sui Cardinalatus præsunt*, circa quæ aliquid de nouo disponere non intendit. Secundò, quia talis interpreta-

pretatio eo magis procedere debet quod regulariter indultum concessum Cardinalibus nil denuò dat, sed tantum remouet obstacula, id quod sæpissimè firmauit Rota, & latè comprobant addentes ad Gregorium XV. *dec.15.291.*

CONSVLTATIO CLXII.

An Ordinarius potuerit suspendere Regularem, ex eo quod cùm sit superior, ac etiam Parochus, impediuerit ne à Capitulo & Canonicis Cathedralis Ecclesiæ duceretur processio ad suam Ecclesiam, & an concedenda sit eidem Capitulo manutentio? Vbi de potestate Ordinarij in exemptos, ac de eorum priuilegijs non pauca.

1 ET sanè relaxanda videtur suspensio contra Parochum Regularem, & concedenda manutentio Capitulo. Quia quod attinet ad suspensionem ea imponi potest ab Ordinario contra Parochum ob graue scandalum, quod populo præbuit, dum diuina officia est ausus perturbare, ideòque videtur posse imponi in pœnam delicti, & propterea tamquam minus habilis ad proficiendum in populo sibi commisso, iustè potest à suæ curæ exercitio remoueri iuxta notata per Doctores *in cap. Iamprudem, §. Pro graui scandalo, de renunc.* Abb. *in cap.1. n.8. de elect.* Felin. *in cap. Nihil n.2. de præscr.* Seraph. *dec.516. n.4.* cum similibus.

2 Idque non obstantibus quibuscumque priuilegijs, & exemptionibus Apostolicis, quæ ratione sui Ordinis illi competere possint, cùm satis constet huiusmodi priuilegia Regulari Curato minimè suffragari, quominus iusto Ordinarij iudicio à cura suspendi ac remoueri possit, ad quam ex superueniente delicto minus idoneus, quoad mores repertus fuerit, *cap. 1. in fin.* vbi Doctores, *de capel. Monach.* & congruit dispositio S. Concilij Trident. *sess.25. cap.11.* & Constitutio 18. Gregorij XV. quæ incipit *Inscrutabili*, & sæpius fuit per S. Congregationem resolutum.

3 Non obstat, quod dictus Parochus hæc commiserit non tanquam Parochus, sed tanquam Superior Regularis sui Monasterij pro defensione iurium sui Ordinis. Quoniam quæcumque persona per ipsum in illo actu fuerit repræsentata, sufficit, quod per supradictum excessum populo talem se præbuerit, qualem non expedit Pastori animarum, & quatenus eius Religio habuisset ius impediendi actum, quem ibi Capitulum exercere intendebat, poterat illud per legitimos tramites adducere, non autem scandaloso strepitu. Quia dum se Ecclesiastici ordinis defensorem præbuit, Deum, Ecclesiam, Capitulum, ac totius populi pietatem grauiter offendit.

4 Minus obstat, quod huic suspensioni nulla præcesserit monitio. Quia cùm non imponatur in contumacia, sed in pœnam delicti, & quidem publici, ac notorij nulla est opus monitione, Innoc. *in cap. 1. de excessib. Prælat.* Abb. *in cap. Reprehensibilis, n.4.* & ibi Præpos. *num. 2.* Franch. *num.3.* Dec. *num.6.* & alij communiter *de appell.*

5 Quod verò attinet ad manutentionem, cùm pro parte Capituli probetur quasi possessio ab antiquissimo tempore celebrandi diuina in die festo Inuentionis S. Crucis in hac Ecclesia, quæ hodie detinetur per Regulares, à quibus isti actus nulla ratione controuerti possunt, sequitur eos non posse in ea prætendere omnimodam libertatem respectu istius oneris, quod sapit potius seruitutem debitam Capitulo, quàm subiectionem respectu Ordinarij. Et ideò cum Capitulum fuerit in quasi possessione illius iuris, etiam antequam dicti Regulares Ecclesiam prædictam, tunc etiam actu curatam existentem, obtinuissent, propterea per illius concessionem ijsdem Regularibus factam, non fuit vllatenus præiudicatum, *cap. Pastoralis in fin.* vbi Abb. *num.8.* & alij communiter *de priuil.* Nec priuilegia, quæ eorum loca & Ecclesias eximunt à superioritate Ordinarij sunt extendenda ad Ecclesias præsertim parochiales, quæ quando illis concessa fuerunt iam reperiebantur in statu talis subiectionis, seu seruitutis debitæ maiori Ecclesiæ, sed sunt intelligenda de Ecclesijs, quas nouiter illi fundauerint, aut pleno iure acquisiuerint, vt *in d. cap. Pastoralis*, & notatur *in cap. 1. de priuil. in 6.*

6 Tanto magis, quia agitur de seruitute debita Ecclesiæ Cathedrali, quæ fundatam habet intentionem pro superioritate respectu omnium Ecclesiarum inferiorum suæ diœcesis, *cap. Dilectus*, cum ibi notatis *de capel. Monach.* Abb. *in cap. Ad audientiam, n.8. de Eccles. ædific. cap. Omnes Basilicæ 16. quæst.7.*

7 Et dum vlterius specificè pro parte Capituli probatur quasi possessio iuris ducendi processionem, ad cuius possessionis acquisitionem sufficit vnicus actus, vt per Doctores *in cap. Ecclesia Sutrina, de caus. possess. & propr.* Gregor. *dec. 313. n.1.* debet absque vlla hæsitatione eidem Capitulo concedi in hac quasi possessione petita manutentio retinendæ, *Instit. de interd. cum vulgar.*

8 Non obstant priuilegia exemptionis, etiam quoad loca, & Ecclesias ijsdem Regularibus competentia. Nam præterquamquod ex supradictis illa ad huiusmodi Ecclesias non sunt extendenda, constat etiam quod pro impedienda manutentione contra possessionem illius, qui pro se habet iuris assistentiam, non sufficit allegare, aut exhibere priuilegium, sed requiritur etiam possessio in exemptione vigore priuilegij, vt per textum *in cap. Cum persona de priuil. in 6.* latè comprobat Rota *d. dec.491. n.5. & seqq.* Marescot. *var. resol. lib.1. cap.11. n.5.* & alij apud Add. ad Gregor. *vbi supra.* Pro parte autem Regularium non solum non probatur possessio exemptionis, sed potius pro parte Capituli quoad hoc ius probatur absoluta dictæ Ecclesiæ subiectio.

9 Quæ sæpius inculcantur de decreto irritante in dictis priuilegijs apposito, quod scilicet aptum est inficere omnem possessionem, procedunt in decreto iustificato, & quando constat, intrare priuilegium, in quo reperitur appositum. Vbi autem non iustificatur, quod intret priuilegium, interim decretum non potest impedire manutentionem debitam possessori, Gemin. *in cap. Præsenti sub princ.* & ibi Franch. *in 3. notab. de offic. Leg. in 6.* latè Garz. *de benefic. part.5. cap.1. n.431. & seqq.* Vbi plures refert Rotæ decisiones, Gregor. XV. *dec.238. n.8.* ibique Addentes.

10 Similiter non obstat, quod non constet de scientia, & patientia Superiorum Ordinis respectu supradictorum actuum. Nam neque hæc requiritur ad effectum simplicis manutentionis, in qua spectatur nudum factum possessionis, Rot. *dec.17. n.7. part.2. diu. & dec.683. n.4. part.1. rec.* Et vlterius sufficienter probatur ex diuturnitate temporis, & multiplicitate actuum, Abb. *in d. cap. Cum Ecclesia, n.25. de caus. poss. & propr.* Rot. *dec.179. n.2. part.7. diu. & rec. d. dec.683. n.4. part.1.*

11 Exceptio verò, quæ opponitur contra testes in processu examinatos, quod sunt de Clero, non est attendenda. Neque enim Clerus habet interesse in hac causa, sed solum Capitulum Cathedralis, cui Ecclesia S. Crucis subiecta reperitur, & cum hoc interesse tangat solummodo vniuersitatem, non autem singulos de Capitulo, qui vti singuli ex hoc nullam percipiunt vtilitatem, ideò & Canonici ipsi sunt tamquam idonei testes admittendi, vt per Farinac. *de testib. quæst.60. n.1. & seqq.* Gregor. *dec.340. n.5.* vbi Addentes alias referunt Rotæ decisiones.

12 Verùm, his non obstantibus, tenendum est, suspensionem non potuisse imponi, & manutentionem esse denegandam. Nam quod attinet ad suspensionem. Primò ea nulla est defectu iurisdictionis, sine qua censuræ sustineri non possunt, Gloss. *in cap. Cum ad quorundam, v. Non tenere in princip. de cess. Præl.* Suar. *de censur. ex disp. 4. sect. 7. n.1.* alijque communiter.

13 Nullitas verò ex defectu iurisdictionis est manifesta. Quia priuilegijs fel. record. Gregorij XIII. Sixti V. & Clementis VIII. omnes ac singuli huius Religionis Superiores, Officiales, Presbyteri, Clerici, cæteræque personæ professæ & non professæ, nec non familiares, & ministri cum omnibus, & singulis Ecclesijs, bonis, mobilibus, & immobilibus, præsentibus & futuris, ac iuribus, iurisdictionibus quibuscumque, ac rebus tam sacris, & religiosis, quam profanis ad ipsam Religionem spectantibus ab omni iurisdictione, potestate, superioritate, & correctione quorumcumque locorum Ordinariorum quacumque dignitate, præeminentia, & auctoritate fungentium, & aliorum Iudicum Ecclesiasticorum, & sæcularium in perpetuum exempti, ac liberati, subque Sedis Apostolicæ, ac D. Petri protectione immediatè recepti fuerunt cum clausula sublata, & decreto irritante. Censuræ autem in exemptos latæ ipso iure defectu iurisdictionis, nullæ sunt, *cap. Graue*, vbi Gloss. *v. Relaxationes*, ac post eam Abb. *n.3. de offic.*

offic. ordin. Idem Abb. *in cap. Cum dilectus, n.3. de Relig. domib.* Calder. *cons.9. de sent. excommun.* Gig. *de pens. quæst.60. n.1.* Cochier. *de iurisd. Ordin. in exempt. part. 2. quæst.7. n.11. & quæst.40. n.2.*

14 Secundò lata fuit ab excommunicato, ac consequenter nulla est etiam ex hoc capite, Suar. *d. disp.4. sect.7. n.1.* & Doctores communiter. Quod autem Vicarius, qui eam intulit sit excommunicatus, patet, quoniam in Bulla Cœnæ Domini *excomm.2.* anathemati subijciuntur illi omnes qui iura ad Romanam Ecclesiam mediatè, vel immediatè pertinentia, necnon supremam iurisdictionem Papæ, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto vsurpare præsumunt. Nec videtur dubitandum, quin illi, qui sibi iurisdictionem vsurpant in exemptos, & immediatè Sedi Apostolicæ subiectos iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia, & iurisdictionem Papæ, ac Romanæ Ecclesiæ competentem de facto vsurpare censeantur, vt post Sayrum aduertit Cochier. *vbi supra part.4. quæst.75. n.1.*

15 Neque obstat quod ex decreto S. Concilij Trident. *sess.25. cap.11. de Regular.* & ex Constitutione Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs, exempti omnes, etiam Regulares in his, quæ animarum curam, & Sacramentorum administrationem concernunt omnimodæ Ordinariorum iurisdictioni subiecti sunt. Nam contendere non tamquam Parochum, sed tamquam Superiorem, vt processio ab Ecclesia regulari, etiam parochiali ad Cathedralem non ducatur, idque pro tuenda ipsius regularis Ecclesiæ exemptione non est res, vt per se liquet, curam animarum, seu administrationem Sacramentorum concernens. Huiusmodi enim censentur ea solum circa quæ ratione actualis administrationis Sacramentorum, & proprium Parochi officium delinqui potest, cuiusmodi non est contentio supradicta, vt benè explicat Roderic. *quæst. regul.36. art.4. in princ. tom.1.* cui adstipulatur textus *in cap. Cum capella de priuil.*

16 Tertiò eadem suspensio lata fuit sine vlla monitione, idcòque licet esset iuxta aliquos valida, nihilominus esset reuocanda, *cap. Sacro, de sent. excomm. cap. statutum eod. tit. in 6. & cap. Reprehensibilis, de appellat.*

17 Nec obstat, quòd quando suspensio fertur in pœnam delicti, præsertim notorij, monitio non sit necessaria. Quia hic non solum non constat de delicto notorio, sed nec de vllo omninò delicto, cùm suam exemptionem tueri, ac Summi Romani Pontificis iurisdictionem defendere delicto minimè adscribi possit, *l. Iniuriarum 1. §. Is, de iniur.* Surd. *cons.10. n.45.*

18 Hinc, vt apparet ex textu *in cap. Nisi cum pridem, §. sed inter*, vbi Glos. *v. simile de renunc.* & ex Theologis egregiè docet D. Thom. 2. 2. *quæst.43. art.1. ad 4. & art.2.* quando aliquis scandalizatur de his, quæ alter benè facit, nulla potest adscribi culpa facienti. Atque vt idem tradit ibidem *art.8.* licèt interdum bona ac iura temporalia sint ob scandalum euitandum dimittenda, id tamen est intelligendum de illis, quæ ita nostra sunt, vt nos de eis liberè disponere valeamus, secus de illis, quæ nobis tantum ad ea conseruandum commissa fuerunt, cuiusmodi sunt bona, & iura Ecclesiarum. Hæc enim numquam sunt, etiamsi inde alij scandalizentur, dimittenda, sed omni iure defendenda, vt exemplo B. Thomæ Cantuariensis, qui à repetendis rebus Ecclesiæ non destitit, non obstante scandalo Regis, docet idem D. Thomas vbi supra. Immò nec etiam illa, quæ propriè nostra sunt dimitti debent ob scandalum aliorum, quoties scandalum concitatur ab eis, vt vsurpent aliena. Quoniam vt benè aduertit idem S. Doctor hoc & noceret bono communi, quia daretur malis rapiendi occasio, & noceret rapientibus, qui retinendo aliena in peccato manerent.

19 Quapropter, cum quicquid egerit Superior præfatus, totum egit pro conseruatione priuilegiorum sui Ordinis, ac pro tuenda Pontificia superioritate, nullius prorsus considerationis est scandalum, quod ab eo datum prætenditur. Nam hoc est scandalum merè passiuum, acceptum de his, quæ rectè geruntur, & quæ propter scandalum aliorum minimè ferri debent, ideòque nullum potest ei delictum imputari, cùm nemini iniuriam facere censeatur, qui suo iure vtitur, *d. l. Iniuriarum 1. §. Is, qui, ff. de iniur.* Surd. *d. cons.10. n.45.* Præmium enim meretur, non pœnam, qui Ecclesiarum iura, Pontificiamque auctoritatem violari non permittit, *cap. Omni timore 23. quæst.8.*

20 Quod verò ad manutentionem, cum illa sine possessione non detur, vulg. *§. Hodie, Instit. de interd.* Bart. *in l.1. §. vlt. n.14. ff. vti possid.* sequitur, eam Capitulo, quod de quasi possessione non docet, minimè esse concedendam.

21 Nec obstant testes examinati. Nam illi nihil probant. Tum quia fuerunt simpliciter examinati pro informatione Curiæ, & non fuerunt posteà, parte citata, repetiti, Clar. *in §. fin. quæst.11. n.3. in princip.* Tum etiam quia omnes sunt de Clero, qui prætendit esse in hac possessione ducendi processionem, atque ita sunt pars formalis, & deponunt in causa, in qua habent interesse, *l. Nullus, ff. de testib. l. omnibus, C. eod.* Bart. *in l. deferre, num.2. ff. de iur. fisci*, Paris. *cons.24. num.36. lib.3.* Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.6. tit.3. num.6.*

22 Et sanè tollitur omnis difficultas ex eo, quod cum in priuilegijs supradictis appositum fuerit decretum irritans, nulla prorsus acquiri potuit, non solùm possessio, sed nec etiam detentio, *cap. si eo tempore, de elect. in 6.* Rot. *dec.3. n.1. de restit. spol. in nou. & dec.1. n.6. eod. tit. in antiq.* Gig. *cons.8. n.6.* Mandos. *in reg.1. Cancel. quæst.3. num.4.*

23 Maximè quia non probatur, prætensos actus possessorios factos fuisse scientibus, ac patientibus Generali, ac alijs maioribus Officialibus Religionis. Quod tamen debet necessariò probari, cum agatur de acquisitione possessionis iuris incorporalis aduersus priuilegia concessa toti Religioni, Bart. *in l.1. n.5. in fin. cum seq. C. de seruit. & aqua*, Bald. *ibid. n.16.* Castr. *num.2. & 6.* Alex. *cons.136. num.20. lib.2.* Immò nec sufficeret si probaretur scientia, ac patientia Generalis, & aliorum maiorum officialium. Quia vbi agitur de exemptione, & immediata subiectione Sedi Apostolicæ, non potest illi etiam per scientiam, ac patientiam mediatorum Superiorum exemptorum præiudicari, nisi simul accedat scientia, ac patientia Papæ, in cuius superioritatis præiudicium præcipuè tendunt actus contra exemptos, *cap. Cum tempore, §. fin.* & ibi Abb. *num.2. & 7. de arbitr. & in cap.1. n.19. de sent. & re iud. & in cap. si de terra, n.1. de priuil.* Castr. *cons.431. n.3. lib.1.* Gaill. *lib.1. obseru.40. n.2. 4. & 5.* cum alijs deductis à Cochier. *eod. tract. part.2. quæst.7. num.2. & 3.*

24 Et hæc ratio probat, non solùm non esse dandam Capitulo manutentionem in quasi possessione ducendi processionem, sed nec etiam accedendi ad Vesperas, & ad Missam in Ecclesia regulari decantandas, cùm hæc etiam subiaceant decretis irritantibus, appositis in prædictis priuilegijs, & fieri non valeant absque incursu dictæ excommunicationis latæ in Bulla Cœnæ Domini.

25 Nec ad rem facit allegatum solitum, seu consuetudo. Quia aduersus priuilegia cum decreto irritante concessa non potest induci solitum, nec consuetudo, Felin. *in cap. Cum accessissent, n.3. de constit.* Ruin. *cons.13. n.13. lib.2. & cons.102. n.12. lib.3.* Gabr. *concl.3. n.39.* Præsertim in præiudicium superioritatis Papæ competentis ex deductis.

26 Minusque refragatur quod dicitur, priuilegia huic Religioni concessa intelligenda esse de Ecclesijs ab ipsa fundatis, non de illis, quæ antequam ad illam peruenirent subiectæ erant ordinarijs. Quia huic interpretationi repugnant verba priuilegiorum, ibi: *cum omnibus, & singulis Ecclesijs, &c.* Nam qui omne dicit, nihil excludit, *cap. Solitæ de maior. & obed. l. Iulianus in princip. de leg.3.* Alex. *cons.30. n.14. & 15. lib.5.* Et verba *omnibus & singulis* nullam omninò patiuntur restrictionem, Gloss. *in cap. Vt circa v. Omnia & singula de elect. in 6.* Oldr. *cons.300. n.8. & 9.* Cephal. *cons.16. n.55.* Decian. *cons. n.58. lib.1.*

27 Prætetea repugnat ratio finalis concessionis, quæ vt ex prœmio colligitur, fuit, vt Regulares huiusmodi, quibuslibet perturbationibus remotis, facilius valerent Altissimo suum exhibere famulatum. Quæ ratio æquè militat in Ecclesijs ab alijs constructis, atque in fundatis ab ipsis, proindeque militare debet eadem exemptionis dispositio, *cap. Translato*, vbi Glos. *v. Quod de vno, de constitut. cap. Inter corporalia, §. Sicut enim*, vbi pariter Glos. *v. Idem iuris, de translat. Episc.* Rot. *dec.5. n.2. de offic. Vicar. in nou.*

28 Nec oppositum probat textus *in cap. Pastoralis*, ibique Abb. *num.8. de priuil.* Quia loquitur in casu, quo per priuilegium non fuerat iuri Episcopali expressè derogatum, prout derogatum fuit in casu isto. Sicuti nec etiam quicquam faciunt textus *in cap. Dilectus, de cap. monach. & in cap. Omnes Basilicæ 15. quæst.7.* cum alijs adductis ad probandum

bandum Ecclesiam Cathedralem, illiusque Capitulum super subiectione istius Ecclesiæ fundatam habere intentionem de iure communi. Nam textus *in d. cap. Dilectus* excipit casum, quo, vt hìc, Ecclesia priuilegium habet exemptionis, ibi: *Quia nec priuilegium exemptionis habet*. Et Gloss. *in cap. Omnes Basilicæ* illum pariter textum procedere declarat, nisi aliæ Ecclesiæ ab Episcopi iurisdictione speciali priuilegio exemptæ fuerint. Et ita quoque loquitur Abb. *in d. cap. Ad audientiam 1. n. 8. de Eccles. ædific.*

29 Similiter non aduersatur, quod in actibus Superioritatis manutentio detur ex sola assistentia iuris communis, *cap. Cum personæ in fin. de priuil. in 6.* Caputaq. *dec. 306. part. 1.* cum alijs cumulatis. Quia textus *in d. cap. Cum personæ*, in quo hæc conclusio fundatur à Doctoribus, recipit & ipse limitationem, nimirum nisi ostendatur priuilegium in contrarium.

30 Nec nocet, quod vltra exhibitionem priuilegij, necessarium quoque sit docere de quasi possessione exemptionis. Nam de huiusmodi quasi possessione Regularium notoriè liquet ex eo, quod in eorum Ecclesijs Capitula Cathedralium aliarum Ciuitatum post concessionem supradictorum priuilegiorum nullum omninò actum superioritatis exercuerunt, neque exercent, hæcque eorum quasi possessio in vna ciuitate suffragatur illis etiam quoad alias, Seraph. *dec. 951. n. 2.* Rot. *dec. 240. n. 6. part. 4. diu.* exemplo quasi possessionis præsentandi, quæ per actum factum ab vno ex compatronis, cæteris quoque acquiri intelligitur, Abb. *cons. 54. n. 3. lib. 1.* Roch. *de iurep. v. Competens, n. 42.* per text. *in l. communis seruus, ff. de acq. poss.* vbi res communis possessa ab vno ex socijs, ab omnibus censetur possideri.

CONSVLTATIO CLXIII.

1 AD remouendos abusus in Monasterijs Monialium Regularibus subiectarum, eo quòd Superiores regulares extra casus necessitatis ministrandi Sacramenta ingrediuntur soli ad suum libitum septa Monasteriorum, prout Confessores ab eisdem Superioribus deputati, ac insuper toties quoties contingit concedi licentiam ingrediendi fabris ferrarijs, lignarijs, Olitoribus, cæmentarijs, & huiusmodi, cum illis ijdem Superiores vnà cum socio ingrediuntur, totoque tempore, quo præfati Operarij intra eadem septa degunt, ipsi quoque commorantur sub prætextu quod ita fuerit antiquitus obseruatum ante S. Concilij Tridentini publicationem. Quæritur,

An in casibus supradictis debeat Episcopus contra huiusmodi Regulares, vt supra ingredientes, procedere ad pœnas etiam censurarum, an potius eos tolerare prætextu dictæ consuetudinis?

2 SEcundum ea, quæ proponuntur duæ insurgunt inspectiones. Prima est, an Superiores Regulares possint supradictis concedere licentiam ingrediendi Monasteria Monialium sibi subiectarum absque expressa Ordinarij auctoritate? Quod autem ad hanc pertinet, licet Franciscus Leo *in thes. for. Eccles. part. 2. cap. 1. n. 52.* Quaranta, & alij non pauci, immò & S. Congregatio Concilij antiquitus tenuerint ad Superiores Regulares spectare licentiam concedere ingrediendi Monasteria Monialium ipsis Regularibus subiectarum; nihilominus eodem dubio maturius ab eadem S. Congregatione perpenso, decreuit, hunc in modum, à quo decreto non videtur recedendum, præsertim attenta posteriori Constitutione Gregorij XV. de exemptorum priuilegijs: *Tametsi aliàs S. Congregatio Concilij declarauerit, licentias ingrediendi septa Monasteriorum Monialium exemptarum, & Regularibus subiectarum ex vera tantum necessitate, quæ Moniales respiciat concedendas, accedendi ad Monasteria, & alloquendi cum Monialibus pertinere ad ipsos Superiores Regulares; nihilominus sub die 13. Nouembris 1610. quò magis clausuræ obseruationi consuleretur, facultate sibi à Sanctiss. D. N. tributa statuit, & decreuit, vt deinceps intra huiusmodi septa nemini ingredi, nec alloqui liceat, nisi licentia concedenda in casibus necessarijs, quæ moniales respiciant nedum à Superioribus Regularibus dictorum Monasteriorum, sed etiam à locorum Ordinarijs obtenta fuerit, non obstantibus quibuscumque contrarijs, legibus, statutis, consuetudinibus, etiam immemorabilibus.*

3 Tandem ad remouendam omnem dubitationem, quæ ex huiusmodi decreto forsan oriri posset, negotio iterùm in S. Congregatione proposito, & Constitutione sa. me. Gregorij XV. perpensa, atque felic. record. Vrbano VIII. relato die 21. Maij 1630. declarauit idem Vrbanus huiusmodi licentias à Superioribus Regularibus non esse petendas in illis locis in quibus adest consuetudo, vt istæ ab Episcopis tantum concedantur. Hoc enim casu statuit, & decreuit talem consuetudinem esse obseruandam, & ipsorum Episcoporum tantummodo licentias sufficere, etiam priuatiuè quod ipsos Regulares.

4 Idem fuit resolutum in *Perusina* die 10. Ianuarij 1627. & nouissimè in *Auximana* die 15. Iulij & in eadem Perusina die 12. Augusti 1645.

5 Et in hoc etiam aduertendum est in subscriptione huiusmodi licentiarum debere Episcopum habere primum locum, vt censuit eadem S. Congregatio in *Bellunen* die 4. Februarij 1634. & in alijs.

6 Secunda inspectio est... Quibus pœnis Episcopus coercere possit huiusmodi ingredientes?

7 Et respondendum est, Episcopum posse contra huiusmodi ingredientes procedere ad pœnas etiam censurarum, vt expressè disponitur in eadem Constitutione Gregorij XV. & censuit eadem S. Congregatio in Nicoteren die 5. Aprilis 1636. & in supradictis *Auximana*, & *Perusina*, passimque alibi.

8 Vt autem pastorali charitate, & prudentia in hoc procedatur, consuetum fuit præmittere edictum prohibitiuum generale etiam comprehendens Regulares sub pœnis etiam censurarum ipsi Ordinario reseruatarum. Et ita in specie fuit obseruatum in *Viterbien* die 26. Iunij 1627. & in supradictis *Auximana & Perusina*, quod est etiam de mente Gemin. *in cap. 1. §. Et quoniam, num. 8. de stat. Regul.*

9 Et ita in vna *Neapolitana* die 18. Nouembris 1645. Sac. Congregatio Concilij censuit obseruanda esse decreta à se aliàs edita tenoris supradicti, & contra Regulares contrauenientes posse per Archiepiscopum procedi ad pœnas etiam censurarum.

10 Quoniam verò præter adducta hac in re Constitutionem etiam edidit sa. me. Alexander VII. in quo supra omnes alias virtutes, zeli ac pacis in domo Dei constituendæ præcipuum studium fuit, ideò eam haud pigebit referre.

Alexander Episcopus seruus seruorum Dei ad perpetuam rei memoriam.

FOelici, &c. *præsentibus perpetuò valituris sancimus, vt imposterum* intra fines Italiæ, & Insularum adiacentium Generalibus, Prouincialibus, Abbatibus, & quibuscumque alijs Superioribus Regularibus alioqui cura, & regimen Monasteriorum Sanctimonialium quovis modo incumbit, intra septa eorumdem Monasteriorum nullatenus ingredi liceat nisi ex causa Visitationis localis, & hoc semel tantum in anno, ita vt in eo anno, in quo vnus ex memoratis Superioribus visitauerit, alius Superior à Visitatione huiusmodi se omninò abstineat. Quòd si ob clausuram, quæ à Sancta Tridentina Synodo, etiam in Monasterijs exemptis curæ, & vigilantiæ Episcopi in primis committitur, aut ob aliam vrgentem, ac necessariam causam oportuerit Superiorem Regularem eodem anno pluries ingredi septa Monasterij, tunc non aliter ingrediatur, quam cum præsentia Episcopi Diœcesani, vel alterius personæ Ecclesiasticæ sæcularis boni exempli, ac maturæ ætatis ab ipso Episcopo ad hoc specialiter deputatæ. Visitet autem Superior Regularis interiorem clausuram per se ipsum, non autem per alium, etiam si fuerit legitimè impeditus, quo casu differatur visitatio in aliud tempus, quo cessauerit impedimentum, & visitationem celeriter, & vnica die, debita tamen cum diligentia absoluat, nec ante ortum Solis eam incipiat, nec post occasum protrahat, neque ipse Visitator, neque eius Socij vllam sumant in Monasterio refectionem. Porrò si visitet Generalis, possit secum habere duos Socios sui Ordinis; si alius à Generali, vnum tantum, exclusis om-

nibus alijs, etiam ratione officij. Qui quidem Socij assumantur exemplares, & maturæ ætatis, & in actu Visitationis à Visitatore numquam separentur, sed eum aspicere, & ab ipso aspici semper possint. Ac præterea Visitatori assistant quatuor Moniales ex Senioribus Monasterij, quæ similiter Visitatione durante numquam separentur à Visitatore, & Socijs. Reliquæ verò Moniales, & quæcumque aliæ Mulieres, & puellæ sæculares in Monasterio degentes, nisi legitimo detineantur impedimento, conueniant omnes in choro antequam Visitator ingrediatur interiorem clausuram, & in eo permaneant durante Visitatione, & quousque idem Visitator cum Socijs è Monasterio exierit. Ideòque curet Visitator, vt tempestiuè admoneatur Abbatissa, seu Monasterij Præfecta de præstituta die, & hora Visitationis. Visitatio verò personalis fiat ad Crates, & omninò extra clausuram Monasterij, & per ipsummet Superiorem duntaxat, vt supra dictum est de Visitatione interioris clausuræ. Ad hæc Confessor Sanctimonialium, tam ordinarius, quàm extraordinarius minimè ingrediatur septa Monasterij, nisi ad Sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ Vnctionis ministranda Monialibus, vel alijs personis infirmis ibi degentibus, necnon ad commendandam animam Agonizantium, nec vnquam ingrediatur, nisi cum Socio, qui sit probatæ vitæ, & maturæ ætatis, semperque maneat in ea parte Monasterij, qua Confessorem videre, & ab ipso videri semper possit. Insuper districtè præcipimus memoratis Superioribus Regularibus, vt infra terminum duorum mensium a publicatione præsentis Constitutionis computandorum reuocent ad Claustra Confessores, eorumque Socios, Concionatores, & alios quoscumque Regulares apud Monasteria Sanctimonialium, vel assiduè, vel ad tempus quocumque titulo pernoctare solitos, neve permittant eosdem, seu alios Regulares, Intra, seu propè septa Monasteriorum huiusmodi habitare, vel commorari, quin etiam infra eumdem terminum quascumque Cellas, Mansiones, seu Cubicula propè Monasteria prædicta ad vsum memoratorum Regularium existentia, si Clausuræ Monasteriorum earumdem Monialium contigua sint, eidem clausuræ includi, vel dirui omninò faciant: si verò sint extra septa, vendi, pretiumque in Monasterij vtilitatem conuerti; nec in posterum alia similia aptari, ædificari, aut emi permittant. Quòd si infra dictum terminum Superiores Regulares præmissa cum effectu non adimpleuerint, teneatur Ordinarius loci tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus illa adimplere, & omninò exequi etiam inuocato, si opus fuerit Brachij sæcularis auxilio. Verumtamen si Monasterium Sanctimonialium sit extra Mœnia, Vrbis, vel Oppidi, & Monasterium Regularium Virorum, quibus Moniales sunt subiectæ, sit intra dicta Mœnia, vel è conuerso habeantur, vel conducantur, si commodè fieri possit, mansiones ad vsum Confessoris, quæ non sint coniunctæ, seu contiguæ ipsi Monasterium Monialium, sed ab eo penitùs disiunctæ non solum per parietes, sed etiam per tecta: sin autem vtrumque Monasterium sit intra Mœnia, & vnum ab altero Episcopi iudicio multum distans, tunc habeantur, vel conducantur huiusmodi mansiones vt supra distinctæ, & separatæ à Monasterio Monialium distantia ab ipso Episcopo recognoscenda, & approbanda; ita tamen vt in mansionibus Confessoris, siue intra, siue extra mœnia constitutis; excepto ipso Confessore cum suo Socio alij Regulares, etiam si Superiores sint, minimè pernoctent. Si quis verò prædictorum Regularium aliquid contra præsentium tenorem facere, vel moliri præsumpserit, aut adimplere neglexerit, ipso facto pœnam excommunicationis, & priuationis omnium officiorum, quæ obtinet, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia in posterum obtinenda, vocisque actiuæ, & passiuæ absque alia declaratione incurrat. Et nihilominus nullis priuilegijs, & exemptionibus tueri se possit, quominus ab Episcopo loci, tamquam ad hoc Sedis Apostolicæ Delegato quoties, & quando opus fuerit corrigi, & puniri valeat. Decernentes, &c. *Datum Romæ in Arce Gandulphi Diœces. Albanen. Anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo sexagesimo quarto, tertio decimo Kal. Nouembris, Pontificatus Nostri Anno Decimo.*

CONSVLTATIO CLXIV.

Ad quas pœnas & quomodo procedi possit contra Clericos beneficiatos non residentes? Præsertim si ad titulum suorum beneficiorum sint ordinati?

EX dispositione quidem S. Concilij Trident. *sess. 24. cap. 12. vers. Absens*, contra Clericos sæculares obtinentes beneficia in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis, non inseruientes Ecclesijs, durante eorum post duos annos contumacia procedi potest ad priuationem beneficiorum. Et ita censuit eius S. Congregatio in sequenti declaratione, quæ habet plures alias concordantes. 1

Sacra, &c. censuit, scribendum Episcopo Asculano, vt contra Archidiaconum non residentem adhibeat remedia Sacrorum Canonum vltra amissionem distributionum quotidianarum, primoque anno absentiæ priuandum esse dimidia parte fructuum suæ præbendæ; secundo anno priuandum esse omnibus fructibus; tertio verò anno, durante contumacia, & præcedente prius monitione priuari posse Archidiaconatu. 2

Monitio autem debet esse trina cum spatio sex mensium post vltimam contra absentes, & vnica si fiat personaliter iuxta textum *in cap. Ex tuæ*, vbi Abb. *n. 10. & 13. de Cler. non resid.* Glos. *in cap. Quoniam frequentes, §. Porrò, v. Canonicus*, vt lite non contestata, Sylua *de benefic. part. 1. q. 5.* cum pluribus alijs, & ita declarauit eadem S. Congregatio in vna *Mediolanen*, atque alibi, firmatque Rota *dec. 12.* coram Mantica. 3

An autem conclusio locum habeat contra Clericos sæculares non inseruientes Ecclesijs, qui ad titulum eorumdem beneficiorum fuerunt ordinati, & aliunde non habent vnde se commodè alere possint, attenta dispositione dicti Sac. Concilij *cap. 2. sess. 21. de ref.* non reperitur per S. Congregationem declaratum. 4

In hac autem conclusione negatiuam tenent Doctores, qui post editum S. Concilium scripserunt, & speciatim Ricc. *part. 1. dec. 185.* qui hoc pluribus tuetur, Squillant. *de priuil. Cler. part. 4. dub. 15. n. 213.* Tondutus *part. 1 tract. canon. in fin. tit. de benef.* Donat. Anton. de Marin. *lib. 1. resol. cap. 37. n. 9.* qui omnes ea potissimum ratione nituntur, ne Clerici sæculares in dedecus Ordinis Clericalis mendicare cogantur. 5

Pro qua opinione ponderanda est declaratio eiusdem S. Congregationis, quæ loquitur in necessaria alienatione, estque tenoris sequentis: *Sacra, &c. censuit neque in patrimonio, neque in eius fructibus ad Clericum sæcularem alendum necessarijs executioni locum esse posse, sed liceret tantum creditori capere in causam iudicati eam fructuum portionem, quæ quotannis superesset vltra eam, quæ ad ordinati sustentationem non lautè, sed tenuiter viuendo Iudicis Ecclesiastici arbitrio fuerit necessaria. Posse etiam ipsum Creditorem accipere in solutum, atque vendere ius sibi competens ad huiusmodi patrimonium, quod post mortem ipsius Clerici ordinati ad creditorem, vti res hereditaria, pertinebit.* 6

Item ponderandum est, quod in similibus casibus eadem Sacra Congregatio satius duxit respondere, posse Episcopos contra non inseruientes contumaces, vltra amissionem fructuum & distributionum procedere ad alias pœnas graues, vt in vna *Reatina*, in vna *Consentina*, & in alijs. Eo præcipuè quod est in electione, & arbitrio Episcoporum contra huiusmodi contumaces procedere ad excommunicationem, vel ad alias pœnas graues, omissa pœna priuationis beneficiorum, vt firmatur *in decis.* coram Mantica 67. n. 6. & in plerisque alijs. 7

Et aliquando etiam satius duxit capere informationem, an Clerici non inseruientes ac contumaces haberent, vnde se alerent, & hoc pacto euitare declarationem circa pœnam priuationis. 8

Rursus consideranda est sequens declaratio circa portionem Clericis sæcularibus assignandam vigore *cap. Odoardus, de solut. Sacra, &c. post maturam discussionem respondit, congruam pro alimentis necessarijs Clerico iuxta dispositionem S. Concilij reseruatam ex cap. Odoardus, esse constituendam* 9

in por-

in portione suorum bonorum stabilium, illius vita durante, ne mendicare cogatur.

10 Pro affirmatiua verò vrgere videtur sequens annotatio S. Congregationis ad dictum *cap. 2. sess. 21. de ref. Prohibentur resignationes voluntariæ, non autem priuationes.*

11 Insuper ponderandum est, quod supradicta prima declaratio, vt contra Clericos sæculares non inseruientes procedi possit ad priuationem beneficiorum videtur indefinitè concepta, licet non exprimatur, prout nec in dicta annotatione, an Clerici sint ordinati ad titulum dictorum beneficiorum, & aliunde non habeant, vnde se alant, & allegata declaratio per Garziam probabiliter est eadem declaratio absque dicta expressione.

12 Similiter examinandum, an magis vrgeat, vt Clerici non inseruientes Ecclesijs, & contumaces puniantur priuatione beneficiorum, quam quod ipsi remaneant sine assignatione alimentorum in dedecus Ordinis Clericalis.

13 Ac etiam ponderandum, idem seruari in incorrigibilibus, in apostatis, & in eiectis à Religionibus:

Verum de istis non loquitur S. Concilium dicto *cap. 2.* sed tantum de Clericis sæcularibus, vt in principio, ibi: *sæculares Clerici*, & circa medium, ibi: *Sæculares Clerici*. Nam in dictis Regularibus videtur militare diuersa ratio ex ponderatis per Turrecrematam, & alios.

14 Quia tamen Episcopi, præsertim Vltramontani conquesti fuerunt, & conqueruntur de eiusmodi Regularibus, asserentes oriri multa scandala & inconuenientia in dedecus Sacrorum Ordinum, ideò maturè discutiendum est, an expediat, vt in Clericos sæculares idem exequatur? Omninò sanè valdè ambigua res est, quam, mi homo, tibi definiendam relinquo. Ego autem non tibi nunc dissoluam debitum, sed bona fide intereà pignori tibi relinquam ingenui, candidique animi verbum hoc, *Nescio*.

CONSVLTATIO CLXV.

Vt prospiciatur non tam Episcopis, quàm dignitati Episcopali, ac Hierarchiæ atque regimini Ecclesiæ, quæritur primò, *An possint eligi in Conseruatores priuilegiorum Regularium ipsi Regulares cuiuscumque sint Ordinis, aut Societatis?* Secundò, *An Conseruatores priuilegiorum Regularium non legitimè electi possint in Episcopos ferre excommunicationis sententiam, eosque carceribus mancipare, sede Episcopali priuare, aut inde amouere, seu in exilium eÿcere, aut ab omnibus relegare.*

1 AD primum videtur negatiuè respondendum. Quia quilibet eorum efficeretur Iudex in propria causa propter communionem priuilegiorum, qua vtuntur omnes. Itaque facultas Iudicis Conseruatoris restricta videtur ad Clericos sæculares iuxta dispositionem Concilij Trident. *sess. 24. cap. 5. de ref.* quam quoad hoc declarare videtur Constitutio Gregorij XV. de Conseruatoribus.

2 Verùm quidem est, quod *in cap. Statuimus, de offic. Deleg. in 6.* tribuitur iurisdictio Conseruatoria tam Episcopis, quàm Abbatibus. Sed aduertendum est, quod illa sanctio emanauit antequam Ordines Monastici coirent in Congregationes. Quia tunc Abbates perpetui habebant iurisdictionem Episcopalem in locis suis, vt notat ibi Glos. *v. Abbates*. Quæ qualitas transferri non potest ad Mendicantes. Nam si deducatur facultas hæc ex persona Abbatum non potest applicari Regularibus Mendicantibus, quamuis ij Prælaturam inter suos exerceant. Quia non dicuntur propriè in Ecclesiastica dignitate constituti, de quibus est sermo in Concilio Tridentino, & Constitutione Gregorij supra allegatis. Vnde in puncto Rodericus, quamuis regularis *tom. 1. quæst. regul. 65. art. 3.* firmat Guardianos & Priores Mendicantium Conseruatoris officium exercere non posse. Quicquid sit, an propriè possint dici in dignitate constituti. Idem asserit Barbos. *de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 106. n. 15.* & decreuit S. Congregatio negotijs Regularium præposita in vna *Vicentina* die 10. Ianuarij 1605. & iterùm die 6. Octobris 1617. apud Fagnanum *ad cap. Sane 12. de offic. deleg.* Quærenti enim Archiepiscopo Turritano, an Regulares vnius Conuentus, Monasterij, vel domus aliquem Priorem, seu Guardianum, vel quemvis alium, licet dignitate regulari fulgentem in suum Conseruatorem eligere vel deputare possint, Sac. Congregatio respondit, *non posse*. Id quod etiam censuit Sacr. Congregatio Concilij die 9. Octobris 1618. decernens non solùm quod Regulares esse non possint Conseruatores, sed etiam esse debere Clericos sæculares idoneos.

3 Nec est cur aduersus huiusmodi doctrinam quis obijciat, quod si propter communionem priuilegiorum Regulares essent Iudices in propria causa, hoc idem profectò eueniret in Clericis sæcularibus, si illi pernecessè ad munus Conseruatoris eligendi forent. Essent enim pariter Iudices in propria causa. Nam inter istos differentia est non parua. Quia sæculares, præsertim Dignitates, non habent eandem causam cum Episcopis, nec communicant in priuilegijs, & Capitula, vt plurimum non subiacent Ordinarijs, sed sunt exempta.

4 Alteri obiectioni, quod scilicet in plerisque locis necessariò deputandi sint Regulares ad Conseruatorias, quia ibi non reperiuntur Iudices in Synodo deputati aptè responderi posse videtur, distare inter se terminos *cap. Statuimus, de offic. deleg. in 6. & cap. Statutum, de constit.* Nam hoc procedit in causis iudicialibus per Commissionem Sanctissimi commissis. Officium verò Conseruatoris non est huiusmodi, sed procedit absque tela iudiciaria. Vnde non requiritur, quod sit Iudex Synodalis, sed sufficit quod sit Canonicus in Cathedrali, siue etiam in Collegiata, vt probatur ex stylo prouisionum Apostolicarum, in quibus ad eandem exequutionem deputantur insimul cum Auditore Cameræ Canonici Cathedralium.

5 Demùm ratio præcipua cur Regulares Mendicantes, nec non Monachi Congregationum vnitarum non debeant esse Conseruatores suorum priuilegiorum ea est, quod si delinquant in officio non subijciunt correctioni. Quia patrato delicto vel discedunt ad alias Prouincias, vel latent irreparabiles. Quod non contingit Clericis sæcularibus in beneficijs suis necessariam residentiam habentibus. Nec competit Abbati perpetuò, de quo *in d. cap. Statuimus*.

6 Ad secundum respondendum esse videtur ex Concilio Trident. *sess. 13. cap. 6. & sess. 24. cap. 5. de reform.* non posse ob præstantiam Episcopalis dignitatis.

7 Neque huic responsioni obstat *cap. 2. de offic. deleg.* vbi quod Conseruatores possunt procedere ad suspensionem, & censuras Ecclesiasticas contra Episcopos proteruos, & culpabiles. Nam primo respondetur, textum illum procedere quando Conseruatores sunt in pari dignitate Episcopali, vt ex litera ipsius textus liquidò constat. Deinde respondetur, textum procedere in Conseruatore à Sede Apostolica immediatè electo, vt ibi notat Glossa. Postremò respondetur, textum, quatenus illi locus esset, declarari per Concilium Tridentinum, videlicet illum non procedere in causis controuersæ iurisdictionis inter Ordinarium & ipsos Conseruatores. Nam tunc omnis competentia debet à Summo Pontifice declarari, solo Iudice competente in Episcopis.

CONSVLTATIO CLXVI.

An edicto potestatis laicæ obligentur Clerici, eorumve bona, atque Coloni?

1 EA fuit semper apud Christianos, piosque populos Ecclesiæ libertas, illius bonorum immunitas, vt non æquissimè solùm, sed & religiosissimè faciant ij, qui tam veterem, tàmque sanctam auctoritatem, quantum in ipsis est defendentes nullam eius partem conuelli, labefactari, aut imminui patiantur.

2 Non est itaque quod quisque miretur, si hoc tempore inhibetur Magistratibus laicis, ne vigore edicti sæcularis procedant contra Colonos, vel conductores bonorum Ecclesiæ ab eorum iurisdictione penitus exemptos. Quod etiamsi multis ab hinc annis maturè discussum fuerit, opportunum tamen censuimus, id nunc tueri ab ijs, quæ in partem contrariam scripta circumferũtur, vt omnes intelligant quibus rationibus aliàs in hanc deuẽtum fuerit sententiã, conabimurque propter lusciosos ac cæcutientes, quę splendorem istum

obscurare apud aliquos videntur, dispellere, & ipsi, si fas est, luci lucem addere.

3 In eo igitur, quod priori loco contenditur vel ipsos Clericos, & Ecclesias huiusmodi edicto adstringi frustrà labor suscipitur. Nam contra Bart. *in l. Cunctos populos, quæst. 5. C. de sum. Trinit. & fid. cath.* Doctores in eam abierunt sententiam, edicta Principum secularium condita ex honesta causa, & Ecclesiæ priuilegia non lædentia, eam tamen & Clericos non ligare, vt post Io. de Lign. tradit Abb. *in 1. not.* Anchar. *in 3.* Imol. *sub n. 11.* Butr. *sub n. 20.* Felin. perperam in contrarium citatus *num. 81.* Dec. *num. 233.* & Mant. *sub n. 1. in cap. Ecclesiæ S. Mariæ de constit.* qui alios referunt de communi attestantes, Io. Bapt. de S. Seuer. *in d. l. cunctos populos, n. 185.* ibidemque Alban. *n. 98.* & latissimè Surd. *cons. 2. n. 32. & seq.* ac insigniter Lap. *alleg. 92. per totam.*

4 Nec iuuat, quod Bartoli traditio saltem procedat, si edictum emanauerit ob bonum publicum iuxta Couaruuiam & Mexiam ab Aduersatijs adductos. Quia eius inualiditas prouenit ex defectu potestatis ad text. *in d. cap. Ecclesiæ S. Mariæ.* Causa verò non est illa quæ tribuit auctoritatem, vt respondet Bald. *in d. l. Cunctos populos sub n. 55.* benè, ac latè Butr. *in d. cap. Ecclesiæ sub n. 2.* inquiens, nullitatem Edicti quoad Ecclesias non prouenire à qualitate causæ, sed à potestatis defectu, qui semper & indistinctè nullitatem producit. Consentit Dec. *sub n. 233.* Crot. *in l. filius familias, §. Diui, n. 80. in fin. ff. de leg. 1.* Surd. *d. cons. 2. n. 33.*

5 Hinc fortius infertur, quod edictum euidenter Ecclesiæ fauens, si tamen præceptiuè, aut prohibitiuè conceptum est, defectu potestatis non comprehendit Ecclesias, earumve bona, vt probat textus *in d. cap. Ecclesiæ*, vbi Dec. *in 1. concl.* Abb. *n. 88. cum seq.* Barbat. *num. 2.* & Mant. *in 1. not.* Et in edicto condito à Duce asserit Socin. Sen. *cons. 56. n. 1. lib. 1.* Nauat. *cons. 4. n. 5. lib. 1. de constit.* Neapod. *in consuet. Neap. in proœmio, n. 309. cum seq.* Nec in his terminis dissentit Couaruuias malè pro contraria sententia adductus *in cap. Possessor, part. 2. §. 4. n. 9.* qui loquitur de statuto nihil directè præcipiente in re Ecclesiæ, sed illius molendinis in consequentiam damnum afferente. Quo casu ratione subiecti tenet statutum de re sæculari immediatè disponens, sed interdum nullum redditur, si deprehendatur factum in fraudem Ecclesiæ, vt illi indistinctè damnum inferat. Nimirum si tunc causa edicti ponderetur, & constet conditum fuisse ob bonum publicum, cessat fraudis suspicio, & valet statutum, vt obseruat Gabriel. *cons. 37. sub n. 5. lib. 2.* Ab vbi subiectum immediatum exemptum est à iurisdictione statuentis, impossibile est edictum valere ratione causæ concernentis bonum publicum, cum causa auctoritatem non tribuat, vt superius diximus, & firmat Felin. *in d. cap. Ecclesiæ, n. 96.* & Dec. *n. 186. & seq.*

6 Neque satis apertè ad contrariam conclusionem firmandam allegantur textus *in cap. Non minus, §. Quo circa de immun. Eccles.* ibique Anchar. Abb. Iser. & fortan alij *in cap. 1. §. Illicitus, n. 36.* & ibi Afflict. *n. 23. de pact.* Par. de Put. *de re integr. feud. cap. 14. n. 26.* Luc. de Pen. *in l. fin. n. 8. C. de exact. trib. lib. 10.* Barbat. *cons. 1. lib. 3.* Rip. *de remed. ad conseru. vber. n. 324.* Guidop. *dec. 7. & 78.* Gulielm. Benedict. *in cap. Raynutius, n. 468. & 470. de testam.* His enim in locis illud agitur, an Clerici teneantur contribuere ad expensas necessarias pro bono publico, & licet citati Auctores concludant teneri, de quo nos alibi, non ex eo id deducunt, quod lex Principis sæcularis liget Ecclesias, & Clericos, sed ab ipsius rationis naturalis vinculo, & efficacia, vt apud Anchar. *in d. cap. Non minus, n. 8.* & agnoscit Luc. de Pen. *in l. 2. n. 2. & 8. C. de quib. mun. & præst. nemini lic. lib. 10.* Qua de re plura excellenter Delben. *cap. 8. de Immunit. dub. 2.* Immò clarè hanc obligationem à lege sæculari prouenientem in his, quæ publicum respiciunt bonum excludit textus *in d. cap. Non minus*, vbi Abb. *sub n. 2.* inquit, si necessitas, vel vtilitas directò, & principaliter vtilitatem Ecclesiæ & laicorum concernit, tunc Ecclesiam debere contribuere, non tamen ad solam deliberationem laicorum, sed oportere Clerum & populum principaliter conuenire & deliberare. Nec iccircò totius populi deliberatio Clerum obligabit, aut è contra. Cùm enim agatur de vtilitate vtriusque oportet profectò consensum vtriusque interuenire. Quia quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari, *cap. 1. de cons.* Quod si Clerus nollet consentire sine causa legitima, populus posset implorare officium Superioris Ecclesiastici, vt Clerum ad consentiendum, & contribuendum compelleret. Idem tradit Isernia in contrarium adductus *eod. §. Illicitus, n. 36.* & præter alios clarè docet Io. Anton. de Nigr. *in repet. extr. de vit. & honest. Cler. n. 283. & seq.* vbi alij quamplures.

7 Nos verò hic non quærimus, an teneantur Clerici assentiri huic remedio respicienti bonum publicum, contendimus quidem ob edictum Principis sæcularis Clericos non ligari, cùm causa commodi publici, & communis non tribuat illi potestatem in Ecclesiam, & Ecclesiasticos, eorumque bona. Necessè est igitur, vt concurrat deliberatio Cleri, hoc est Episcoporum, cuius iurisdictioni subiectæ sunt Ecclesiæ, & earum bona, in quo præcitatæ auctoritates non repugnant.

8 Demum non subsistit illa ratio, facultatem condendi decreta pro bono regimine status ciuilis spectare ad solum Principem sæcularem, & ideò Clericos peccare, qui non obseruant similia edicta, vt scribunt Victor. *de potest. Eccles. relect. 1. sect. 7. n. 4.* Molin. *de iust. & iur. tract. 2. disp. 31. §. sexta conclusio,* Sot. *eod. argum. lib. 1. quæst. 6. art. 6. & in 4. d. 25. art. 2.* quem sequitur Franc. *dec. 9. n. 3.* Nauarr. *in Man. cap. 25. n. 88.* Si enim in eum sensum hoc accipiatur, vt edictum vi legis adstringat Clericos, & Ecclesias, nullo iure defendi potest. Iura enim diuina, & humana Ecclesias, & earum bona à potestate Principis sæcularis eximentia indistinctè loquuntur, nec huiusmodi patiuntur restrictionem. Sed amplius repugnat conclusionibus communi calculo firmatis. Cui enim dubium quin leges imperiales contentæ in vniuerso iuris ciuilis corpore, vel omnes, vel pleræque respiciant bonum hoc regimen status ciuilis? Quæ tamen in specie de Clericis, aut Ecclesiarum bonis disponunt potestatis defectu nullæ pronunciantur, vt disertissimè stabiliunt omnes *in d. cap. Ecclesiæ S. Mariæ* post Abb. *n. 15.* Dec. *n. 88.* Generaliter verò loquentes seruantur in Clericis, non tamquam ab Imperatoribus conditæ, sed vti per summos approbatæ Pontifices, Butr. *in d. cap. Ecclesiæ, n. 17.* & ante eum Host. *in cap. fin. n. 11.* & Io. Andr. *n. 4. de solut.* Archidiac. *in cap. lege Imperatorum, d. 10. n. 8.* quos ita intelligentes sequuntur Anchar. *in cap. Canonum statuta, n. 45. de Constit.* Imol. *in d. cap. Ecclesiæ, n. 9.* Neapod. *in d. consuet. Neapol. in proœm. n. 311.* Dec. *n. 107.* inquiens seruari virtute talis approbationis, non virtute legis ciuilis. Quod comprobat Mant. *post med. n. 23.* vbi: *Sic dictæ leges ciuiles in foro canonico seruantur, non quia lex quicquam statuerit, sed quia Canon approbat disposita à lege ciuili.* Idem expressit Anast. Germon. *animadu. lib. 1. cap. 12.* Atque ob id licet Ripa *in d. tit. de remed. ad conseru. vbert. n. 235.* sentiat, Clericos teneri ad ea, quæ necessaria sunt salubritati aeris, vel aeris conseruationem, & bonum ciuitatis statum respiciunt; tamen *num. 112.* habet pro constanti, eos non ligari edicto Principis sæcularis. Quod plenè confirmat Grammat. *dec. 100. n. 15.* Sic & Vasquez ex aduerso citatus *de success. §. 10. sub n. 648. vers. Et Hispaniæ vsuuenit cupiens subijcere Clericos huiusmodi edictis Regijs*, inquit tamen, *id in eis non sat expeditum esse, licet sit æquum*: & tamen innititur approbationi Pontificiæ. Gabriel verò *cons. 37. n. 1. lib. 2.* consulens pro iurisdictione sæculari non audet reuocare in dubium inualiditatem edicti quoad Clericos. Legendus in hanc sententiam Delben. cùm *de Immunit. loco alleg.* in quo argumento palmam omnibus præripuit, tum operè luculento, & eo ingenio ac nobilitate digno, quod *de Parlamentis* inscripsit *dub. 4. sect. 17. & subsect. 10.* ac alibi.

9 Et quidem Victoria, Sotus, & Molina, licet in facultate theologica excelluerint, in hoc tamen argumento ad Canonistas, & Iurisperitos verè spectante, nullum adducunt solidum fundamentum huius assertionis, si ea, prout supra, intelligatur. Esto enim pertineat ad Principem regimen ciuitatis, & consequenter cura condendi edicta ad bonum status regimen pertinentia, negamus hinc necessario inferri posse, eum per modum superioritatis, & iurisdictionis ligare Ecclesias, & Clericos proprio edicto, summum verò Pontificem, vel Episcopum non posse decreta condere circa ea, quæ per Clericos, & in bonis Ecclesiarum fieri, & omitti expediat. Non enim iccircò dicetur ipse ciuitati legem imponere, nec ideò minus sæcularis Princeps politico regimini regulam præscribet. Quamobrem Abb. *in d. cap. Non minus n. 21.* quem alij relati sequuntur luculenter concludit in concernentibus regimen, & conseruationem ciuitatis Clerum non ligari sola sæcularis potestatis deliberatione.

Sano

10 Sano itaque modo accipienda sunt tradita à viris doctrina, & pietate insignibus. Cùm enim longè maior sit laicorum numerus, cui dubium, quin in his, quæ corporis & rei familiaris salutem, commodumve respiciunt magis ac frequentius sæculari Principi inuigilandum est, quam Præsuli Ecclesiastico? Ea propter mirum non est, si condito per eum generali edicto circa victualium qualitatem, pretium, vel alio simili concludant præcitati Doctores, peccare Clericos illud transgredientes; non quidem quia vi legis adstringantur ex his, quæ superius adduximus, sed vel ratione naturali, vel ob præsumptam iustitiam eius, quod ab ipso Principe definitum est. Cùm enim Prælatus tacendo videatur agnoscere illud iustum esse, hinc Clerici adstringuntur. Hoc modo intelligitur Nauarrus contra nos adductus *in man. cap.* 23. *n.* 88. inquiens Clericos vnà cum bonis Ecclesiarum exemptos esse à iurisdictione edicentis; teneri tamen non vendere res suas vltra iustum pretium, & illius iustitiam satis probari ex determinatione Principis sæcularis, hortaturque Principes Ecclesiæ vt proprijs edictis taxas factas per sæculares iuuarent. Concinit Ludou. Lopez, & Iacob. de Graff. *lib.* 2. *decis. cap.* 57. *n.* 14. & latius Ignatius Lopez *ad Diaz. cap.* 51. ac resoluit Bannez *de iustit. & iur. quæst.* 67. *art.* 1. *ad* 2.

11 Quamuis autem qui hanc doctrinam impugnant etiam Clericorum respectu scrupulum inijciant, tamen omnis conatus dirigitur in Colonos, & conductores bonorum Ecclesiæ, qua in re extat receptissima conclusio, edicta Principum sæcularium circa bona Ecclesiæ nihil statuere posse. Ita *cap. Quæ in Ecclesiarum de constit.* vbi notat Abb. *in* 3. *not. n.* 2. Butr. *num.* 3. Zabarel. *num.* 2. Imol. *num.* 6. Dec. *n.* 16. *& seq.* vbi ampliat etiamsi edictum sit ex causa iusta. Idem approbant Ber. *num.* 5. Mant. *n.* 6. *&* 7. & Rimin. iun. *num.* 61. *&* 62. Grammat. *d. dec.* 100. *n.* 10. *in fin. & n.* 71. Nam facultas condendi edictum pendet à iurisdictione, vt scitè Bart. *in l. Omnes populi, n.* 1. *quæst. princ. ff. de iust. & iur.* vbi alij. Atqui Princeps sæcularis nullam habet iurisdictionem in bonis Ecclesiarum ex Doctoribus iam citatis, & præter eos Dec. *in d. cap. Ecclesia, n.* 90. ac Neapod. *loco alleg. num.* 312.

12 Satis verò perspicuum est ex Superioribus, edictum immediatè disponens de re exempta, puta de persona Clericali, vel bonis Ecclesiarum, nullum esse, defectu potestatis, qui sanari non potest ob qualitatem causæ. Hoc autem edictum vetando exempli causa, ne oriza feratur in bonis Ecclesiæ, de eis disponere dicitur. Quia etsi priori loco præceptum in personam dirigatur, terminatio mox terminatur in bona, & effectus edicti habet pro vero, & vltimo subiecto ipsa bona, vt obseruat Cyn. *in d. l. Cunctos populos, n.* 11. *C. de sum. Trinit. & fid. cath.* Qua ratione communiter reijcitur opinio Bartoli *in d. l. Cunctos populos, n.* 42. qui circa successionem putauit, statutum in personam conceptum non intelligi disponere de rebus ipsis; inferens, locum ideò non habere in bonis iacentibus in territorio statuentium, quibus forensis succedere vellet.

13 Hoc tamen Bartoli placitum ruinosum est. Quia huiusmodi statutum dicitur disponere de rebus ipsis, cùm omnis eius effectus in illa terminetur. Quod rectè expendit Anchar. *in d. repet. cap. Canonum statuta, n.* 214. Alex. *cons.* 16. *n.* 7. *lib.* 2. cum alijs relatis per Alban. *in d. l. Cunctos populos, n.* 22. Rot. *dec.* 295. *n.* 8. *&* 9. *part.* 1. *rec.* ac Brun. *de stat. quod extant masc. fœmin. non succ. art.* 6. *n.* 16. *& seqq.* quo loco egregiè probat, vbi præceptum directum in personam non potest adimpleri, quin attingantur bona in effectu directo, de bonis dispositum dici. Et ideò si fœmina prohibetur succedere in bonis patris, extantibus masculis, censetur statutum disponere de bonis. Eandem sententiam amplectuntur Soc. ion. *cons.* 25. *n.* 12. *lib.* 3. Paris. *cons.* 84. *n.* 45. *& seq. lib.* 1. Crauet. *cons.* 467. *n.* 2. *& seqq.* recentiores ad Alex. *cons.* 44. *lib.* 6. *in* 1. *addit.* Perusin. *cons.* 59. *n.* 26. qui profitetur hanc esse magis communem, ac in praxi receptam sententiam. Edictum enim prohibens vnicuique personæ ne ferat orizam in bonis in ipso descriptis necessariò habet pro subiecto immediato ipsamet prædia, persona verò in edicto comprehenditur ratione bonorum, & facti in eis explicandi. Vbi autem duo propter vnum, ibi vnum *l. Qui libertate, §. seruus*, vbi Bald. *ff. de euict.* Et ex duobus in statuto comprehensis, illud pro subiecto habetur, in quo tamquam principali terminatur eius effectus, Alber. *de stat. lib.* 3. *quæst.* 59. *n.* 3. Atque ideò coloni, seu conductores bonorum Ecclesiæ, licet considerata tantum eorum persona, subiecti sint iurisdictioni sæculari, si tamen ratione bonorum Ecclesiæ aliquid præcipiendum est, ab ea omninò exempti, & foro Ecclesiæ suppositi dicuntur. Ita declararunt plerique non rectè in contrarium relati, nempè Specul. *de comp. iud. Addit.* §. 1. *n.* 27. Abb. *in cap.* 2. *post med. n.* 6. Butr. *num.* 6. *de for. comp.* Marian. Soc. *in cap.* 1. *n.* 8. *eod. tit.* Nec dissentiunt Natt. *cons.* 536. *n.* 3. Decian. *tract. crim. lib.* 5. *cap.* 9. *in fin. n.* 88. Io. Anton. Nig. *in d. repet. extr. vn. de vit. & honest. Cler. in fin. n.* 91. Add. ad Felin. *in d. cap.* 2. *n.* 2. *de for. compet.* Et vniuersim quoties laicus conuenitur actione concernente rem Ecclesiæ, spectar semper causa ad Iudicem Ecclesiasticum, Innoc. *in cap. si Clericus, de for. compet.* quem ibi declarat, & sequitur Zabarel. & Anchar. *n.* 1. *&* 2. ac fusius Marian. Socin. *post princ. n.* 15. Ideòque Bart. *cons.* 187. *part.* 1. loquens de statuto quod quilibet conductor possit recedere à bonis conductis, concludit non valere quoad conductores Ecclesiæ. Quod admittit Felin. *in d. cap. Ecclesia, n.* 104. ac Dec. *n.* 181. Quia inquit Bartolus *sub n.* 1. non possunt laici quicquam statuere circa res, & bona Ecclesiastica. Supponit enim pro constanti huiusmodi statutum, licet in personam conceptum, verè tamen disponere de bonis, cùm eius effectus illa respiciat. Perspicuè idem asserit Io. Bapt. de S. Seuerino *in repet. d. l. Cunctos populos, n.* 190. Non est ergo dubitandum, quin edictum disponat directè de bonis, dum eorum cultui formam præscribit. Id quod euidètius apparebit ex illius inspectione.

14 Neque est quod moueamur vulgaribus exemplis quæ proferri solent ad probandum Colonos Ecclesiarum esse sub iurisdictione sæculari, vt præter Gabr. *cons.* 37. *n.* 4. & ab eo citatos probarunt nonnulli alij modo deducti. Hincque fieri, vt inquilinus bonorum Ecclesiæ ligetur statuto, formam certam ædificij præscribente, adeòut controueniens per sæcularem puniri possit. Quod voluit Salic. *in auth. Cassa, & irrita, num.* 12. Et famulus Ecclesiæ damnum inferens cum suis animalibus subiaceat statuto de damnis datis, & punitur iuxta eius dispositionem, Grammat. *cons.* 104. *n.* 14. *& seq.* Demum quod à Colono Ecclesiæ collecta exigitur, Thesaur. *dec.* 116.

15 Ea enim confutantur. Primò, quia vt iam diximus, colonus, quantum ad suam personam, cum laici sint, sæculari iurisdictioni subditos esse, quod probant iura, & auctoritates in contrarium citatæ. Non itidem si ratione bonorum Ecclesiæ conueniantur, vel aliquid eis præcipiatur. Tunc quippè subiacent foro Ecclesiastico, sicut & ipsa bona; nec repugnant illationes. Nam Salicetus permittit statutum ligare Clericos, & res Ecclesiæ. Quod si ita est, necessariò inquilinus adstringitur. Sed primum falsum est, quia statutum non ligat Clericos, vel bona Ecclesiarum iuxta conclusionem initio comprobatam. Fundamentum autem Saliceti *in l. Administrationem, C. de sacros. Eccles.* corruit, cùm tritum sit, leges disponentes in specie de re Ecclesiæ haberi pro inualidis; nisi reperiantur canonizatæ. Ita passim Doctores, præsertim Abb. *in rep. d. cap. Ecclesia, n.* 15. Felin. *n.* 40. Dec. *n.* 88. *cum seqq.* ac Mant. *num.* 18.

16 Quod verò ad Grammaticum, neminem ille citat in terminis præter Butrium *in cap. Grauem de sent. excommun.* vbi relato Vincentio, & Abbate antiquo, ipse *num.* 18. ita perplexè loquitur, vt vix percipiatur resolutio. Quod aduertunt Felin. *in d. cap. Ecclesia, n.* 104. Parpal. *in l. Placet in fin. n.* 88. *C. de sacros. Eccles.* Item statutum quatenus afficiat animalia Clericorum non valere sentit post Afflictum Chassan. *in consuet. Burgund. rubr.* 2. §. 6. *n.* 15. Rursus statutum prohibens damnum cum animalibus inferri, non tam dicitur disponere de re Ecclesiæ, quàm consulere, ne aliquis vtatur rebus alienis, inuito Domino, vt per Luc. de Pen. *in l.* 2. *ante fin. n.* 2. *C. de naub. non excus. lib.* 11. Quod planè diuersum est à casu nostro. Prohibetur enim ne feratur oriza in bonis Ecclesiæ, quod manifestè concernit fructum, & possessionem bonorum, eam non parum lædendo, quod efficit, vt de bonis edictum disponat; icircò non satis aptè exemplum illud adducitur.

17 Postremò non refragatur conclusio subijciens collectis colonos Ecclesiæ. Quia si vera est (de qua nunc non expedit differere) restringitur à Doctoribus, ad partem colonicam, quæ penitus separata est ab ipsis bonis, vt declarat Thesaur. *d. dec.* 116. *num.* 12. Quare si pars colonica spectaret ad Ecclesiam colentem propria bona famulis conductis, tunc nihil exigitur. Hoc itaque exemplo, si vtendum est, non valet

valet edictum controuersum prohibens feri orizam in parte dominicali, Burs. *cons.* 42. *num.* 7. & Thesaur. *d. dec.* 116. *in fin.*

19 Multò minus obstat, iurisdictionem territorio cohærentem in bonis Ecclesiæ spectare ad solum Principem, & ideò laicum in eis contrauenientem illius edicto, ab illo puniri debere. Quia omissa inutili disputatione circa veritatem huius conclusionis, ea concessa, non inde deducitur allegata consequentia. Non enim in controuersia positum est, quis puniat laicum delinquentem in bonis Ecclesiæ; sed quis statuere possit modum colendi bona ipsa. Prius verò de prohibitione quærendum est, quàm de contrauentione agatur. Sanè non obstante iurisdictione, quæ territorio cohæret, certum est, Principem nec in spiritualibus, nec in temporalibus quicquam de bonis Ecclesiæ statuere posse, vt inquit Gloss. *in d. cap. Quæ in Ecclesiarum*, vbi omnes. Quo posito, ruunt sponte sua omnia ab Aduersarijs proposita. Quia dici non poterit laicum serentem orizam in bonis Ecclesiæ contrauenire edicto Principis, quotiescumque ab eo non ligatur.

20 Atque ex his intelligimus, an rectè senserit Gabr. *cons.* 37. *lib.* 2. dum supparisitando Magistratibus sæcularibus, qui eum consulerant, fatetur edicto non adstringi Clericos, hoc est Ecclesiarum bona; nihilominus affirmat colonos eodem edicto ligari, dissimulans subiectum edicti non terminari in personam Coloni, sed in ipsa bona, & proinde cùm ratione bonorum inualidum sit, Colonos in eo non comprehendi, cùm id fieri nequeat, quin & bona attingantur, in quibus terminis cùm ratione subiecti exempti edictum sit nullum, frustrà causa ponderatur, vt sæpius probauimus. Sicuti autem non pertinet ad Principem sæcularem statuere quid in bonis Ecclesiæ fieri, vel quo pacto coli debeant, ita dubitandum non est, quin hoc spectet ad summum Pontificem, & locorum Ordinarios. Tum quia exclusio vnius est necessaria inclusio alterius. Tum quia passim traditum est, statuta de rebus Ecclesiæ pendere ab eiusdem potestate, *d. cap. Ecclesiæ S. Mariæ*, *cap. Benè quidem* 96. *d.* cum alijs citatis à Dec. *in d. cap. Ecclesia, n.* 89. & 90. Henr. Boic. *de synod. Episcop. part.* 3. *art.* 1. *n.* 171. Ita videmus in Concilijs Prouincialibus plura decreta fieri circa bona Ecclesiæ, eorum possessionem, & conductores, ac sicuti temerè in dubium reuocandum non est Episcoporum auctoritas, ita inanis est ea disceptatio, vtrum Episcopus possit condere statuta pœnalia contra laicos, illud puniendo tanquam delictum, quod aliàs licitum erat? Nihil enim re vera pertinent hæc ad præsentem inspectionem cum agatur de edicto bona Ecclesiæ concernente, in quibus certum est non licere cuique quicquam facere circa possessionem, & dominium quod Ecclesiasticis personis repugnet. His ergo & quibusdam alijs consultò aliter non respondetur.

21 Neque obstat, quod laicus à potestate sæculari non eximatur, etiamsi delinquat in bonis Ecclesiæ, cùm iurisdictio territorio in eis bonis cohærens spectet ad Principem. Nam si laicus delinquit in bonis Ecclesiæ, vt in territorio, puta in eis existens homicidium committit, cessat exemptio, & laicus punitur à Principe, domino territorij. Si verò delinquat in bonis Ecclesiæ tanquam in subiecto delicti, tunc ratio territorij, & iurisdictionis illis cohærentis non intrat, sed videndum est, an per illud factum incidat in legem Principis sæcularis, vel contraueniat statutis Ecclesiæ. Hoc enim posteriori casu foro, & iurisdictioni necessariò subijcitur Ecclesiasticæ, cuius ligatur, & contrauenit edictis, Gloss. & Doct. *in c. si Clericus de for. comp.* Alex. *cons.* 210. *n.* 7. vbi Add. *lib.* 2. Dec. *in d. cap. Ecclesiæ, n.* 15. & alibi sæpè. Rectè igitur ita res hæc deducitur: Præscribete quid possit, vel non possit feri in bonis Ecclesiæ tam à Clericis, quàm à laicis spectat tantum ad potestatem Ecclesiasticam. Propterea laicus serens in dictis bonis, licet diceretur delinquere in territorio Principis, quod aliter hic non discutitur, tamen quoad eum non delinquit, sed tantum quoad Ecclesiam, & ideò ab eius tantum Iudice puniri debet.

22 Atque ita cùm sæpissimè resolutum est à Sacra Congregatione Immunitatis, tum præsertim anno 1576. quo tempore huiusmodi controuersia, negotio maturè discusso, ita sopita fuit ad fauorem Ecclesiæ, vt eodem anno tria huiusmodi edicta, & successiuis temporibus, ita multa edita fuerint, vt mirum sit rem decisam in dubium amplius reuocari. Quod tandem ab eadem Sacra Congregatione sub anno 1626. discussum pro Ecclesia censuit.

CONSVLTATIO CLXVII.

An satellites Curiæ sæcularis possint armis spoliare confugientes ad Ecclesias, & loca immunia?

1 De hac re Theologi, & Canonistæ dissentiunt. Vtrorumque rationes collegit Delben. *de Immunit. cap.* 16. *dis.* 30. *num.* 7. quas omnes hoc loco prolixè adducere instituti nostri non est, poteestque is loco allegato videri.

2 Pro sententia affirmatiua stant quamplurimi. Verum contra sunt alij, qui hanc sententiam planè reijciunt, inter quos non postremus fuit Ciarlinus, qui peculiari disputatione illam impugnauit. Deinde etiam alij id impugnarunt, & inter eos Sperellus, licet, vt ingenuè loquar, suo modo rem non satis explicatunt.

3 Pro negatiua igitur stat clara dispositio Theodosij, & Valentiniani Imperatorum *in l. Pateant*, *§. hos verò*, *C. de ijs, qui ad Eccles. confug.* ibi: *Hos verò, qui templa cum armis ingredi, audent, ne hoc faciant præmonemus. Dein si telis cincti quouis Ecclesiæ loco, vel ad Templi septa, vel circa, vel extra sint, statim eos, vt arma deponant auctoritate Episcopi à solis Clericis seuerius conueniri præcipimus, data eis fiducia, quod Religionis nomine melius, quàm armorum præsidio muniantur. Sed si Ecclesiæ voce moniti post tot, tantorumque denunciationes noluerint arma relinquere, tam clementiæ nostræ apud Deum, & Episcopum causa purgata, armatis, si ita res exegerit, intromissis, trahendos, se abstrahendasque esse cognoscant, & omnibus casibus esse subdendos. Sed neque Episcopo inconsulto, nec sine nostra, sine Iudicum in hac alma Vrbe, vel vbicumque iussione armatum quempiam ab Ecclesijs abstrahi oportebit, ne si multis hoc passim liceat, confusio generetur.*

4 Quod quidem post Constitutionem Gregorij XIV. est omninò indubitatum, adeò quod casus iste sit in ea comprehensus ad effectum incurrendi censuras in eadem inflictas, cùm expoliare armis ad Ecclesias confugientes, illa extrahendo sit accessorium extractioni personæ confugientis, illiusque naturam sequatur. Immò sit pars ipsiusmet extractionis personæ, cùm ex priuilegio Immunitatis Ecclesiasticæ persona conseruari debeat in eo statu, in quo erat tempore confugij *ex cap. Definiuit* 17. *quæst.* 4. cum concordantibus. Et in puncto ex dispositione eiusdem Constitutionis firmauit Peregr. *de Immunit. cap.* 13. *num.* 5. & 6. quem refert & sequitur Dian. *tract.* 1. *resol.* 8. *part.* 1. aliique quamplures.

5 Et licet Riccius *dec.* 124. *part.* 4. ac plerique alij contrarium voluerint, nihilominus semper Sacra Congregatio Immunitatis approbauit opinionem contrariam, & præsertim de voto Cardinalis Bandini, qui dictam Constitutionem compilauit, id declarauit in vna *Caietana* sub die 21. Martij 1628. sequens declarationem præcedentem in vna *Neritonen* die 16. Ianuarij eiusdem anni, & postea in *Sorana*, & *S. Seuerina* sub die 4. Decembris eiusdem quoque anni, ac in vna *Motulensi* sub die 11. Augusti 1631. & in vna *Castren* die 13. Aprilis 1632. & in alijs sæpè.

6 Atque hac ratione inoleuit stylus eiusdem S. Congregationis, vt bona, quæ secum confugientes attulerunt ex dispositione eiusdem Constitutionis extrahi non possint, nisi præcedat specialis facultas ipsius S. Congregationis in illorum extractione. Ita in vna *Derthonen* sub die 11. Martij 1625. & in vna *Ianuen* sub die 3. Iunij eiusdem, & in vna *Mediolanen* sub die 16. Iulij 1626. & in vna *Neritonen* die 17. Ianuarij 1628. & in vna *Placentina* die 25. Maij eiusdem anni, & in vna nullius *Castri Durantis* sub die 19. Augusti 1630. Adeòut in regestis eiusdem S. Congregationis extet formula ordinaria huiusmodi facultatis concedendæ.

7 Idem etiam censuit S. Congregatio Concilij, præsertim sub die 30. Septembris 1616. apud Aldan. *in comp. can. resol. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 16. & Barbos. *ad Concil. sess.* 25. *de ref. cap.* 20. *num.* 28. ac sub die 17. Ianuarij 1628. & die 18. Maij 1631. apud Sperellum *dec.* 127. *num.* 26. *lib.* 2. & sub die 24. Iulij 1634. apud Delben. *de Immun. cap.* 9. *dub.* 6. *sect.* 3. *n.* 9. & ad literam apud Ciarlinum *contr. iur. cap.* 15. *num.* 87. *lib.* 1.

Adde

Adde tradita per Sperellum *d. dec.* 127. *n.* 12. cum pluribus seqq. per Ciarlinum *d. cap.* 16. *per tot.* & per Pasqualigum *dec. moral.* 570. *n.* 1.

8 Hæc omnia, etsi plana sint ex ipso iure Canonico & ciuili desumpta, vbi id eorum Interpretes claré docent; tamen ne victas manus porrigere cogantur Couarruuias, eiusque sequaces, inter quos etiam Sanchez *cons. moral. lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 14. in quo opere minus rectè de Immunitate Ecclesiastica sæpiùs sentit, defendunt, quod actus expoliationis armorum non sit actus iurisdictionis, sed protectionis cuilibet permissæ, eoque magis Curiæ Principis, ad scandala euitanda, & quietem in Ciuitate seruandam. Ita Couar. *var. resol. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 18. Cutell. *de Immun. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 7. Delben. *cap.* 16. *de Immun. dub.* 30. *n.* 7. Arias de Mesa *var. resol. lib.* 3. *cap.* 25. *n.* 16. *in fin.* & alij quamplures. Hic murus æneus ille, sed qui intorta iacula retorquet.

9 Vnde frustra in hoc argumento soluendo nonnulli laborant. Nam procedit iuxta terminos suppositos in *d. l. Pateant, vers. sed neque*, quod scilicet id fieri nequeat inconsulto Episcopo. Præterea rectè animaduertit Alder. Mascard. *de general. stat. interpr. concl.* 1. *n.* 142. *prope fin.* id solum posse admitti stante scandalo præsenti, cui aliter opportunè nequeat prouideri; tuncque etiam, si fieri potest, Episcopus requirendus est, teste Marthа *de iurisd. p.* 4. *cas.* 7. *num.* 180.

10 Hinc liquet benè ac rectè sensisse Sperellum *d. decis.* 127. Ciarlinum *d. cap.* 15. & alios concludentes pro negatiua, quod sit actus iurisdictionis omnino prohibitus, ac proinde falsa esse quæ Cutellius, cæterique afferunt, & ab antiquo iure cùm ciuili, tum canonico aberrare, quantumcunque sub venerandæ antiquitatis schemate ea venditare conentur. Ita quidam vt quocunque se vertant qui id negant, idipsum tamen seu inuiti, seu inscij concedere cogantur.

CONSVLTATIO CLXVIII.

An decretum S. Congregationis controuersijs iurisdictionalibus præposita super cognitione causarum damnorum datorum etiam in statu Ecclesiastico sit omnino seruandum?
Tenor autem decreti est huiusmodi.

1 D*ie 6. Nouembris 1627. in vna Tarracinen Sacra Congregatio Cardinalium controuersijs iurisdictionalibus præpositorum censuit causas damnorum datorum per Clericos, & Ecclesiasticos, seu per eorum animalia, nec non per familiares, ministros, & colonos Episcoporum & mensæ Episcopalis etiam laicos, seu eorum animalia in bonis quibuscunque tam Ecclesiarum & personarum Ecclesiasticarum, quam etiam laicorum spectare ad Curiam Episcopalem priuatiuè. Si verò laici, eorumue ministri & animalia damnificent bona Ecclesiarum & personarum Ecclesiasticarum Curiam Episcopalem procedere posse tanquam in causis mixti fori. At quando coloni & ministri Ecclesiarum, Clericorum, & Ecclesiasticorum cum animalibus proprijs bona laicorum damnificant, cognitionem tam quoad bona, quàm quoad personas laicorum & eorum animalia spectare ad Iudicem laicum priuatiuè. Sed si cum animalibus Ecclesiasticorum, vel Ecclesiarum, quoad personas, spectare ad laicum, quo verò ad animalia spectare ad Curiam Ecclesiasticam, nisi ex consuetudine Ecclesiasticis competat.*

2 Respondeo affirmatiuè. Quia post maturam discussionem emanauit à supremo Tribunali præuio ordine Sanctissimi, & cum summa vigilantia Cardinalium Bandini, & Magalotti respectu Communitatum, & Cardinalis Bisciæ, ac Cæsij Cameralium respectu etiam interesse Cameræ Apostolicæ in exequtionem iussionis eiusdem Sanctissimi, qui dictum decretum etiam approbauit die 6. Decembris 1627. præuia reuisione, ac notificatione Commissario eiusdem Cameræ Apostolicæ absque eo quod aliquid opposuerit.

3 Secundò, quia est iustissimum, cùm iurisdictio super huiusmodi damnis datis & causarum cognitione illorum occasione spectet secundum terminos dicti decreti ad Episcopos, tam de iure communi, quàm ex dispositione Sacri Concilij Tridentini *cap.* 11. *vers. Non liceat sess.* 25. *de ref.* ibi: *Iurisdictiones Ecclesiasticas*, quarum appellatione venit iurisdictio super huiusmodi damnis datis, vt in sequentibus declarationibus Sac. Congregationis ad interpretandum dictum Concilium constitutæ: S. Congregatio Concilij censuit sub illis verbis Iurisdictiones Ecclesiasticas, *cap.* 11. *sess.* 25. *de refor.* comprehendi iurisdictionem damnorum datorum. Idem censuit in Feretrana die 1. Decembris 1618. & in alijs frequenter.

4 Confirmatur ex alijs sequentibus declarationibus eiusdem S. Congregationis longè ante dictum decretum specialiter editis, nempè S. Congregatio Concilij iussit dari literas Episcopis, vt iurisdictionem & immunitatem Ecclesiasticam tueantur, neue permittant Custodes animalium Clericorum ab Officialibus laicis ob causam damnorum datorum diuexari. Ac iterùm: S. Congregatio Concilij censuit, statuta prohibentia moram vel ingressum simpliciter, vel ad tempus quibuscunque animalibus, pœnasque huic prohibitioni adiacentes, tam amissionis alicuius ex animalibus deprehensis, quam etiam carceris, seu solutionis certæ pecuniæ in dominos vel famulos, eorumue custodes, nequaquam animalia Clericorum, ipsorumque personas, aut famulos, siue custodes comprehendere. Proindeque debere Episcopos pro iuribus tueri ab huiusmodi exactionibus. Quæ declarationes habent alias concordantes.

5 Idem confirmatur ex pluribus resolutionibus Sac. Congregationis super controuersiis Iurisdictionalibus etiam ante dictum decretum emanatis in causis Ciuitatum Status Ecclesiastici, & signanter in vna Camerinen die 16. Decembris 1626. in vna *Ariminen* sub die 12. Martii 1627. & in vna S. Seuerini die 19. Aprilis eiusdem anni: Ex quibus resolutionibus eadem Sac. Congregatio pariter sæpiùs decreuit, vt per Auditorem Cardinalis Camerarii reuocarentur inhibitiones relaxatæ in huiusmodi causis damnorum datorum, ad Episcopos eorumue Curias spectantibus, prout fuerunt cum effectu reuocatæ, vt latiùs in actis apparet.

6 Hoc idem firmauit Rota Romana in *Tudertina* damnorum datorum sub die 14. Maij 1602. coram Cardinali Lancellotto, in qua respondetur motiuis in contrarium deductis, quæ decisio fuit nouissimè approbata sub die 9. Iunij 1640. coram Ghislerio. A qua quidem opinione nedum non dissentiunt Canonistæ, verum etiam nec Scriptores Regnicolæ, & Hispani. Ei enim subscribunt Rendel. *in tract. de pascuis p.* 2. *cap.* 9. *præg.* 100. Diana *de Immun. Eccles. tract.* 2. *resol.* 80. *p.* 1. Maxill. *in consuetud. Barij, si animalia, &c. num.* 19. Martha *de iurisd. p.* 4. *cent.* 1. *cas.* 8. *num* 11. Pett. *in addit. ad decis.* Capyc. 45. Auiles *ad cap.* 17. *Prætor. glos.* 1. *cap.* 13. *num.* 7. Squillant. *de priuil. Cleric. cap.* 7. *num.* 94. Lopez *in prax. ad Diaz. cap.* 58. *num.* 7. cum alijs benè multis.

7 Immò hanc eandem opinionem amplexa fuit Congregatio boni Regiminis, prout in diuersis Congregationibus in præsentia plurium ex Cardinalibus adhuc viuentibus reiteratè asseruit Cardinalis Bandinus, qui eidem Congregationi boni Regiminis per 35. annos interfuit, ac præsertim resoluit anno 1617. inter Episcopum, & Ciuitatem Narniensem.

8 His omnibus adstipulatur quasi possessio Episcoporum, ad quorum instantiam fuit à Sanctissimo demandata discussio istius articuli, & editio dicti decreti, vt constat ex Secretaria eiusdem S. Congregationis super controuersiis iurisdictionalibus.

9 Quibus sic firmatis non potest Communitatibus suffragari Motus proprius fa. me. Sixti V. Nam etiamsi exhiberetur in forma probante, prout requiritur, in eo non aufertur ab Episcopis, seu ab illorum Tribunalibus iurisdictio cognitionis causarum super damnis datis spectans ad eosdem Episcopos. Immò de ipsis, seu de illorum iurisdictione, seu causarum cognitione nulla mentio habetur, quæ tamen indiuidua requirebatur, *cap. Quam periculosum*, vbi Glos. *de sent. excom. in* 6. & *in cap.* 2. *v. Dignitatem, de preb.* etiam *in* 6. & notant communiter Doctores *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit.* ac tradit Bellet. *disquis. Cler. tit. de discipl. Cleric. p.* 2. *n.* 26. Et vlteriùs specialis derogatio iuris, eisdem Episcopis, Curiisue Episcopalibus competentis, attento

tento præiudicio iurisdictionis Ecclesiasticæ, Gambar. *de potest. Legat. in legib. & stat. cond. n. 42.* cum ibi fusè deductis. Nec non specialissima derogatio regulæ de iure quæsito non tollendo ratione abdicationis huiusmodi iuris, seu iurisdictionis, Seraph. *dec. 1082. n. 7. & dec. 1310. n. 2.* Cæs. de Graf. *dec. 3. n. 13. de rescript.* Put. *in nou. dec. 284. lib. 3.* Caputaq. *dec. 30. p. 3.* Quæ derogatio specialissima requirebatur, non obstante præsumpta, seu implicita scientia Papæ *ad dec.* Cæs. de Graf. *3. de rescript.* & Seraph. modo allegatam *n. 6.* & sequentibus.

10 Idemque procedit etiamsi dicta iurisdictio Episcopis competeret tantum de iure communi, circumscripta consuetudine, vel alio titulo, Sarnen. *super regul. de iur. quæs. non toll. q. 6.* Peregr. *dec. 224. lib. 2.* Rot. in *Oscen Indulti* die 10. Decembris 1603. coram Cardinali Pamphilio cum alijs ibi relatis.

11 Verùm quod intentio Pontificis in dicto Motu proprio fuerit non præiudicare iurisdictioni Episcoporum in causis ad eorum Curiam spectantibus euidenter colligitur ex proœmio ipsius à quo dispositio regulatur, *l. fin.* vbi Doctores, *ff. de hæred. instit.* Siquidem loquitur de damnis datis, ac vsurpatis à subditis temerario modo, de impunitate delictorum, & de scandalis, ac damnis, quæ in dies grauiora oriri videbantur, nec non de damnis datis in rebus ad Communitates pertinentibus ex concessionibus, & priuilegijs, prout latius in eo continetur. Vnde cùm huiusmodi rationes proœmij non possint applicari iurisdictioni Episcoporum, nec cognitioni causarum super damnis datis ad illorum Curias Ecclesiasticas pertinentibus, ad quas spectat de iure communi, & ex dispositione S. Concilij ex supradictis, consequenter debet cessare eiusdem Motus proprij dispositio *ad l. Adigere, §. Quamuis de iurepatr.* Qua de re latè Tiraquel. *cess. caus. p. 1. n. 125.*

12 Et maximè cum ipsa quoque dispositiua loquatur de iure competenti ex priuilegio, seu concessione, non autem de competenti ex iure communi; ita vt propterea iure Episcoporum in dicto Motu proprio derogatum minimè censeatur, Dec. *cons. 165. circa fin.* & facit decisio Rotæ *in Romana* fideicommissi de Vecchijs die 23. Iunij 1604. coram Litta.

13 Hæc eadem intentio Pontificis colligitur ex modicitate annui affictus in Motu proprio expressi, cùm non præsumatur, Pontificem in eo comprehendere etiam voluisse ius quoad damna data, & cognitionem causarum super illis ad iurisdictionem Episcopalem, seu Curias Episcopales spectantium. Quod est rei ferè inæstimabilis.

14 Præterea est prorsus inuerisimile, quod Pontifex voluerit vendere, & pretio in Communitates transferre iurisdictionem Ecclesiasticam, attenta præsertim illarum incapacitate. Ad quod videatur textus *in cap. Peruenit 11. q. 1.* ibi: *Si sua vnicuique Episcopo iurisdictio non seruatur, quid aliud agitur, nisi vt per nos, per quos Ecclesiasticus custodiri ille Ordo debuit, confundatur?* Et fusè Grass. *de eff. cleric. effect. 1. n. 1. 2. & 10.* cum sequentibus.

15 Ad hæc nimis indecens esset Ordini Ecclesiastico & dignitati Episcopali, vt pro causis passiuis, & pro damnis datis in bonis Ecclesiasticis cogerentur Episcopi & Ecclesiastici adire Tribunalia sæcularium contra *cap. Si Imperator,* vbi Glossa & Doctores *d. 96. cap. Peruenit* cum ibi notatis, *cap. Cum inferior, de maior. & obed.* cum similibus, quæ S. Concilium Tridentinum innouauit.

16 Hæc tandem veritas conuincitur ex eo, quod post dictum Motum proprium fuerunt factæ resolutiones allegatæ ab omnibus supradictis Congregationibus, & semel atque iterùm à Rota Romana decisum fuit.

17 Quapropter non obstat, quod *cap. 4. in* eodem Motu proprio regestum, quo innititur Aduersariorum præcipuum fundamentum loquatur etiam de Ecclesiasticis. Cùm enim, vt superiùs dixi, nulla in Motu proprio habeatur mentio de Episcopis, seu de illorum iurisdictione, dictum capitulum intelligendum est iuxta præmissa, & expressa in proœmio, ac dispositiuam eiusdem, videlicet in spectantibus ad iurisdictionem temporalem, & in casibus in eodem decreto expressis vers. *Si verò laici,* & vers. *At quando coloni.* In his enim casibus licet secundum aliquos non adsit repugnantia sacrorum Canonum, vt Iudici laico possit competere cognitio causarum, negatiuam tamen tenent multi, quorum opinionem annis elapsis approbauit ipsummet Consilium Regium Neapolitanum in controuersijs Curiæ Episcopalis Caputaquensis ex rationibus tunc latiùs deductis.

18 Vnde cùm in istis casibus dispositio dicti Motus proprij, quæ est tertio præiudicialis possit aptè verificari, non debet ad alios casus extendi in præiudicium iurisdictionis Episcoporum, Rot. *dec. 475. num. 6. p. 1. diu.* & in *Oriolen* decimarum sub die 21. Maij 1586. circa fin. coram Orano. Ac præcipuè quia respectu aliorum casuum cessant, vt dixi, rationes proœmialis dispositionis, & consequenter ipsa dispositio, Rot. *dec. 233. n. 11. p. 1. diu.* & benè facit decisio videnda in Calaguritana Motus proprij die 15. Iunij 1592. coram Pamphilio.

19 Quod autem Pontifex noluerit comprehendere in *d. cap. 4.* ius competens de iure communi Episcopis, eorumue Curijs euidenter etiam suadent verba subsequentia, quæ restringuntur ad habentes ius ex priuilegio, ibi: *Non obstante qualsiuoglia priuilegio sotto qualsiuoglia titolo concessoli dall'istessa R. Camera, ò da' Sommi Pontefici, quali s'intendono riuocati.*

20 Addo quod cum dictus Motus proprius dirigatur in personam Officialis Burgii ad tempus, & qui administrabat nomine Cameræ Apostolicæ, nunquam extendi poterit ad Communitates in illo non expressas, & administrantes in perpetuum nomine proprio, præsertim cum dictis Communitatibus fuerit per Clementem VIII. retrocessum. Id quod ab eisdem fuerat prius auocatum in dicto Motu proprio Sixti V. vt in *col. 4. in fin.* & sequentibus, in quo certum est, quod non comprehendebatur, vt dixi, iurisdictio Ecclesiastica, spectans ad Episcopos.

21 Nec propterea obstat ponderatio, quod Communitates fuerint subrogatæ in locum Cameræ Apostolicæ. Quia subrogatio intelligitur respectu iurisdictionis temporalis, qua ipsæ sunt capaces, & quàm ipsæ Communitates priùs habebant ex notatis per Grass. *de effect. Cleric. eff. 1. n. 125.* Non autem respectu iurisdictionis Ecclesiasticæ, qua fuerunt & sunt omnino incapaces; & maximè cum in Motu proprio de ista non habeatur mentio, nec illam antea Communitates possederint, dum ab Aduersariis prætenditur istam eis competere posse ex dicto Motu proprio Sixti Quinti, qui excludit, illam prius possedisse.

22 Neque repugnant literæ Cardinalis Camerarij sub anno 1584. & decretum Sac. Congregationis Episcoporum. Quinimò comprobant intentionem Episcoporum, cum loquantur in causis mixti fori, in quibus à decreto Sac. Congregationis præseruatur cognitione præuentiua Iudicibus laicis.

23 Itaque decretum huiusmodi non facilè immutandum est, nisi manifesto appareat nouam legem fore præsenti temporum statui commodiorem, nec noua incommoda ex illa mutatione oritura constet. Quia nouitas semper suspicionem, ex suspicione querelas, inde commotionem populi, aut Optimatum efficit. [Quare in Congregatione habita coram fa. me. Alexandro VII. eodem annuente sub die 12. Februarii 1656. fuit decretum, vt sequitur: *Pœnas damnorum datorum exigere valeant Communitates Status Ecclesiastici, eorumque Conductores ad præscriptam Bullæ fa. me. Sixti V. quamuis damna sint studiosa, reseruata facultate Iudicibus Ordinarijs procedendi contra damnum dantes ad alias pœnas, quando illis locus sit iuxta qualitatem delicti, iuris ordine seruato. Clerici tamen, & personæ, ac loca Ecclesiastica, eorumque Coloni & Custodes animalium cum eorundem Ecclesiasticorum animalibus damnum dantes nullo casu possint ea ratione conueniri coram alio Iudice, quàm Ordinario Ecclesiastico quoad damni emendationem, & congruas pœnas soluere cogantur præfatis Communitatibus, vel eorum Conductoribus applicandas.*]

CON-

CONSVLTATIO CLXIX.

An Episcopus dum videt contra reum vrgere indicia sufficientia ad torturam super casu excepto in Constitutione Gregoriana de Immunitate Ecclesiastica, debeat quoque ad inuestigationem veritatis quæstionem adhibere ac tormentis vti, ad eam per dolorem corporis eliciendam ab ipso reo, legitimè interrogando?

1 Affirmatiua quidem suadetur ex præfata Constitutione, quæ dum iniungit Episcopo, vt agnoscat, an reus verè commiserit crimen exceptum, ac in huiusmodi veritate excutienda exigit plenam & concludentem probationem, non contenta sola coniecturali & præsumptiua, non censetur à cognitoris solertia adimere facultatem adhibendi quæstionem contra reum, adeò legitimis indicijs grauatum, vt quasi certus sit de delinquente, ac sola illius confessio deesse videatur, ad textum *in l.1. ff. de quæstionibus*, *l. Cum cognitionaliter* 3. ibi: *Si præstita fuerint ex tanto scelere argumenta, vt videantur accedere ad verisimilia causa criminis, ipsa quoque mulier torquebitur*, *& l. Miles* 8. *C. eod.* his verbis: *Oportet autem Iudices nec in his criminibus, quæ publicorum iudiciorum sunt, ad inuestigationem veritatis à tormentis initium sumere, sed argumentis primùm verisimilibus, probabilibusque vti, & si his veluti certis indicijs ducti inuestigandæ veritatis gratia ad tormenta putauerint esse deueniendum, tunc id demum facere debebunt, si personarum conditio patiatur*. Ac præsertim, ne dicatur, Summum Pontificem voluisse cognitori nominatim electo ad indagandam veritatem, scilicet, an reus verè commiserit crimen exceptum, quod illi impingitur, tollere cognitionem subsidiariam per tormenta reo infligenda, dum veritas aliter haberi non potest, contra regulam *l. Edictum*, quæ est huiusmodi: *Et cum capitalia & atrociora maleficia non aliter explorari, & inuestigari possint, quàm per seruorum quæstiones, efficacissimas eas esse ad requirendam veritatem existimo, & habenda censeo*, ac *l. Diuus Pius* 9. *ff. de quæstionib.* ibi: *Sed si aliter veritas inueniri non possit, nisi per tormenta, licet habere quæstionem*. Quam generaliter procedere tam in seruis, quàm in liberis, ac omni persona tradunt congesti per Farinac. *q.* 38. *sub n.*4.

2 Eoque vel maximè, quod S. Congregatio Immunitatis non admittit opinionem Gamæ *decis.*179. & 281. quod scilicet reus tradendus sit quoties super crimine excepto contra eum adsunt indicia sufficientia ad torturam, sed contrariam, quod nequeat ad illius traditionem deuenire, nisi cognito per plenas & concludentes probationes, quod tale crimen verè commiserit. Quam ad partes discussam latissimè comprobat, & potenter à contrarijs vindicat Sperell. *dec.*101. *p.*2. Nam in hoc dubio melior est conditio possidentis; cumque delinquens sit in possessione Immunitatis Ecclesiasticæ, ea in dubio spoliari non debet. Et huic sententiæ ipsemet Gama assentiri videtur, dum in fine dictæ *dec.*281. ait, priorem sententiam esse dubiam. Quia in alio simili, nempè in fœdere de remissione delinquentium, qui certa delicta fecerint, inter Reges Castellæ & Portugalliæ sæpè vidit iudicatum, non faciendam esse, nisi constet de delicto per veras probationes. Quod tenet in terminis Auendagno *lib.*1. *de exeq. mand. Reg. cap.*22. *n.*9. & numeris præcedentibus affert multa similia ad hoc comprobandum, ac *n.*4. adducit Glos. fin. *in cap. Inter, de purg. can.* & Aret. *in cap. Cum non ab homine, de Iudic. n.*63. Sed ij nihil ad rem dicunt. Solum enim docent, requiri plenam delicti probationem, vt Clericus degradetur, tradaturque Curiæ sæculari.

3 Nec prohibitio Concilij Toletani 12. *cap.* 10. relati *in cap. Definiuit* 35. *caus.*17. *quæst.*4. decernentis, vt nullus audeat confugientibus ad Ecclesiam quodcunque nocibilitatis inferre videtur conuenire torturæ. Quia hæc ad probationem veritatis infertur, non autem ad pœnam reatus ex notatis per Bartolum & scribentes *in d. l. Edictum*, ac per Marsil. *in d. l. Diuus Pius n.*3. & Cabal. *resol. crim. cas.*29. *num.* 5.

4 At contrarium tenendum est. Ita in terminis respondit Mar. Ital. *de Immun. Eccles. cap.*10. §.1. *n.*81. & 82. vbi expressè negat, licere Iudici Ecclesiastico torquere reum ad Ecclesiam confugientem, qui indiciatus est ad torturam pro crimine excepto. Quia si Fiscus sufficienter non probet crimen qualificatum, nullæ sunt partes Iudicis Ecclesiastici, nisi in remittendo reos ad Ecclesiam. Eius verba repetit Ciarlin. *controu. for. lib.*1. *cap.* 10. *n.*106. & *seq.* subdens prudenter, ita in praxi se nunquam vidisse torqueri huiusmodi reos, sed vel dimittuntur, vel Curiæ sæculari relaxantur. Tortura enim est remedium subsidiarium quo non licet vti, vbi actori incumbit rem plenè probare, alioquin de domo rei sumerentur probationes.

5 Idemque supponunt Gama ijs *decis.*179. & 281. ac illius asseclæ, quos referunt Giurb. *cons.*70. *n.*23. & *cons.* 100. *n.* 28. ac Sperell. *d. decis.*101. *n.*16. dum inquiunt, reum contra quem super crimine excepto vrgent indicia sufficientia ad torturam tradendum esse Curiæ sæculari, non autem torquendum ab Episcopo. Quare Merlin. Pignatel. *contr. for. lib.*1. *cap.*64. *sub n.* 9. sapientissimè ait, impossibile esse cognoscenti de Immunitate Ecclesiastica præcapere certam, & euidentem cognitionem delicti, seu qualitatem ipsius. Quandoquidem hæc non nisi in fine causæ post longum tempus, post tormenta, defensiones à reo factas, & compilato processu assequi potest. Giurba verò *n.*52. ponderat, quod in Curia laica, vbi ad condemnationem agitur, dantur defensiones, repetuntur testes, constituitur reus, proceditur ad confrontationes testium inter se, cumque ipso reo, atque ad rigorosum examen. Et Sperell. *n.*35. asserit, quod ista plena probatio coram Episcopo fit dumtaxat per testes deponentes in processu informatiuo ab eo exarato, illis non repetitis & parte non citata.

6 Hæc autem sententia, quæ mihi placet, quia planè vera est, probatur primò ex *l. Præsenti, C. de his, qui ad Eccles. confug.* ibi: *Nec in ipsis Ecclesijs reuerendis ita quenquam detineri atque constringi, vt ei aliquid victualium, aut vestis negetur, aut requies*. Item ex legibus Longobardorum, & capitularibus Caroli Magni *tit. de ijs, quæ ad leg. de Cleric. occis. stat.* relatis à Petro Gregorio *syntagm. iur. te.*2. *lib.*33. *cap.* 20. *n.*7. quæ in hunc modum extant: *Si quis ad Ecclesiam confugium fecerit, in ipso atrio Ecclesiæ pacem habeat, nec sit necesse Ecclesiam ingredi, & nullus inde per vim eum extrahere præsumat, sed liceat ibi confiteri quod fecit, & inde per manus bonorum hominum ad discussionem in publicum perducatur*. Ponderanda quippè sunt in primis verba illa: *Requies non denegetur: Pacem habeat*. Nam *requies* propriè corporis est, dicta quasi qui tibi es, & nullo alio negotio destineris. Quare si confugientem ad Ecclesiam, quæ locus quietis & tranquillitatis plenissimus esse dignoscitur, posset Episcopus tormentis diuexare, in ea maximè molestiarum moles, & turbulentissimæ tempestates extarent. *Pax* enim dicitur tranquilla libertas à Tullio *Philip.*2. relata per Gail. *de pac. publ. lib.*1. *n.*5. & ab Archid. *in cap. Nols n.*2. 23. *q.*1. cuius meminit Corset. *de priuil. pac. n.*1. libertas autem non esset tranquilla, sed tormentis ac doloribus obnoxia, si confugiens ad Ecclesiam posset ab Episcopo torqueri pro veritate eruenda ex ore illius. Rursus statuitur: *Sed liceat ibi*, scilicet in ipso atrio Ecclesiæ *confiteri quod fecit*, hoc enim inspecta veritate loci verificari potest dumtaxat in confessione spontè emissa, non autem vi tormentorum elicita.

7 Postea probatur ex illa vniuersalitate verborum dicti Concilij Toletani, scilicet: *Quodcunque nocibilitatis inferre*: Nam dictio *quodcunque* est indefinita, atque adeò nihil excipit, sed comprehendit omnem significationem verbi, cui adijcitur etiam impropriam ex latè congestis à Tiraquel. *de retract. lignag.* §.1. *glos.*7. *ex n.*20. & Grat. *dict.*206. *n.*1. Nomen autem verbale *Nocibilitatis* directum in confugientes ad Ecclesias non pertinet ad damna in rem, sed ad nocumentum personæ ex notatis *in l.* 1. §. *hac autem verba, ff. de his, qui effuder. vel deiecer.* vbi ita habetur: *Hæc autem verba*, si vides, nocitumque ei esse dicetur, *non pertinent ad damna, quæ in rem hominis liberi facta sunt, sed de ea, quæ in corpus eius admittuntur*. Traditque Rebuff. *in l. morbus sontitus n.*3. *ff. de verb. signif.* Vnde liquet etiam fuisse intellectum de nocumento affligente corpus per torturam, quamuis non infligendam nomine pœnæ, sed probationis, cùm Igneus *in l.*1. *n.*4. *ff. ad Sillan.* & Sperellus *dec.*148. *n.*66. *p.*2. dixerint, satis esse, quod voluntas rei, qui ad Ecclesiam confugit, cogatur minis, & terroribus, vt verificetur illa-

tio

tio euiuscunque nocibilitatis prohibitæ *in d. cap. Definiuit 17. quæst. 4.* vbi indefinitè præcipitur, ne reo aliqua vis, nocibilitas, vel damnum inferatur. Quibus supponitur, quod tormentis nullo pacto vexari possit, vt rectè sentiunt Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 2. num. 2.* Fagund. *lib. 4. cap. 4. n. 55.* Dian. *p. 6. tr. 1. resol. 29.* & Bonac. *disp. 3. q. 7. de Immun. punct. 5.*

8 Inde probatur ex eo, quod plus liceret Episcopo in personam confugientis ad Ecclesiam, dum crimen inquireret, quàm dum illud puniret. Nam Glossa communiter recepta *in cap. Inter alia 6. verbo Puniendus, de Immun.* interpretando verba Innocentij III. *vers. Super hoc tamen*, quod reus confugiens ad Ecclesiam puniendus sit ab Episcopo super eo, quod iniquè fecit, ait: *pecuniariter tantum, vel alia satisfactione præter pœnam corporalem* ad textum *in cap. Demum 9. in fin. 17. q. 4.* dicentem quod legitimè componat, quod iniquè fecit. Sicque admitterentur tria absurda, ad quæ euitanda communis Doctorum schola negat, locum esse torturæ, vbi venit imponenda pœna pecuniaria. Primo scilicet quod reus grauius puniretur eo modo procedendi, quàm eo modo condemnandi. Alterum, quod prohibitum vna via directè, permitteretur alia indirectè. Tertium, quod medium per quod peruenitur ad finem excederet ipsum finem, vt legitur apud Farinac. *q. 42. n. 9. & 15. cum seqq.*

9 Deinde probatur ex vi rationis ponderatæ à Ciarlino. Dum enim Fiscus sæcularis opponit reo, qui confugit ad Ecclesiam, non suffragari illius immunitatem ob crimen exceptum, dicitur actor in eo probando, cui obstat indubiè regula *l. 1. & l. qui accusare 4. C. de edend. & l. Nimis graue 6. C. de testib.* quod non debet ad suam intentionem fundandam sumere probationes è domo rei. Atqui sumeret, si obtineret ab Episcopo, reum torturæ subijci, vt ex illius ore confessio extorqueretur per cruciatum corporis, *l. De minore 10. §. tormenta, ff. de quæst.* Ergo non videtur id ei permittendum.

10 Confirmatur. Quia Episcopus reum torquendo ad perficiendam probationem, quam Fiscus non compleuerat contra eum super crimine excepto, an gaudeat immunitate Ecclesiæ, ad quam confugit, inobseruaret certissimum iuris axioma, quod nimirum actore suam intentionem plenè non probante, reus, qui conuenitur, debet absolui, tametsi nihil iure præstet, *d. l. Qui accusare in fin.* vbi Doctores communiter. Quod multò fortius viget in hoc casu, dum omnes admittunt, quod Episcopus in dubio pronunciare debeat pro Immunitate tamquam fauorabili non solum Ecclesiæ, sed etiam reo, qui ad Ecclesiam confugit, ac sub eius tutela se posuit, non autem ad illius exclusionem ex Hostiensi, Henrico Boich, & alijs, cumulatis per Villagut *de extens. leg. cap. fin. sub n. 52.* ac Sperell. *dec. 41. n. 14. & dec. 60. n. 13. p. 1.*

11 Tum quia, vt plurimùm coram Episcopo non constet de corpore delicti, nisi ex processu informatiuo Curiæ sæcularis, cui ipse non debet stare iuxta veriorem, ac receptiorem sententiam, de qua nos aliàs copiosè. At indubitati iuris est, non posse ad torturam deueniri etiamsi reus sufficienter indicatus sit, quando coram eodem Iudice non constat de corpore delicti, *l. 1. §. Illud, ff. ad Sillan.* cum alijs plena manu relatis à Farinac. *q. 38. n. 1.*

12 Præterea, quod omnes fatentur, in extraordiaria cognitione, quam Episcopus facit super indaganda veritate criminis excepti, nec exhibitionem libelli, nec litis contestationem fieri, vt inquiunt illi ttes Consulentes apud Farinac. *cons. 168. n. 63. vol. 2.* qui idem repetit *de Immun. cap. 22. sub n. 376.* & disertè sequitur Castropal. *tr. 11. disp. vn. pun. 13. n. 14. tom. 2.* Tortura autem non infertur, nisi prius cum reo præcesserit litis contestatio, & processus fuerit legitimatus, vt statuunt Boss. *tit. de Indic. & consider at. ante tortur. n. 126.* Locatell. *in suo Breuiar. de quæst. Indic. inspect. 5. n. 21. cum seqq.* Antonel. *de regim. Eccles. Episcop. lib. 6. cap. 44. §. 1. n. 7.* aliique passim.

13 Postremò probatur. Quia duplex tortura inferretur reo confugienti ad Ecclesiam. Altera coram Episcopo in extraordinaria cognitione criminis excepti pro legitima illius traditione facienda Curiæ sæculari. Altera in iudicio principali super ipso crimine, mox contra eum peragendo coram Iudice laico, cùm minimè possit se fundare in confessione rei facta coram Episcopo. Quia non debet, neque potest hic suum processum tradere Iudici sæculari, ne se ponat in discrimine irregularitatis, vt rectè notat ac testatur Sperell. *d. dec. 101. n. 52. p. 2.* & nos alibi. Sicque propter confugium ad Ecclesiam fieret deterioris conditionis reo non confugiente, qui semel tantum torturæ subibit coram Iudice laico, & fauor Ecclesiæ retorquebitur in odium, & maiorem illius pœnalitatem contra regulam *l. Quod fauore, C. de legib.*

14 Nec ideò facit, quod Episcopus vti cognitor possit veritatem indagare per omne genus probationis. Quia intelligendum est de omni probatione exhibenda per Fiscum actorem, non autem de elicienda ab ipso reo per quæstionem ac tormenta, cui obstant omnia superiùs deducta.

15 Veritatem huius sententiæ amplexa est Sac. Congregatio Immunitatis in vna Reatina sub die 17. Nouembris 1657. ac proinde plurima, quæ suppeterent, omitto.

CONSVLTATIO CLXX.

De censurarum declaratoria in materia Immunitatis Ecclesiasticæ. Vbi plura de literis hortatorijs, minatorijsque laicæ potestatis, annotationibus verè digna, præsertim pro Episcopis, alijsque Iudicibus Ecclesiasticis.

1 Declaratoria incursus Principis, seu Magistratus in censuras per Episcopum lata præsumitur de Iure valida, & iusta ex cumulatis per Gabr. *de sent. concl. 5. & 6. in princ.* talisque præcipuè probatur dum apparet lata vim vi repellendo pro necessaria defensione suæ iurisdictionis, & immunitatis Ecclesiasticæ iuxta terminos *cap. Dilecto, de sent. excomm. in 6.* vbi post alios notat Gemin. *num. 7.* & Innoc. *in cap. Venerabilis sub num. 4. de cens.* cum alijs mox allegandis.

2 Huiusmodi namque iurisdictionem Princeps, siue Magistratus vsurpat, dum literis, siue hortatorijs, siue minatorijs mandat Episcopo, vel eius Vicario, vt censuras ab eis latas pro defensione iurium Episcopalium contra ministros Curiæ sæcularis, aliosue reuocent. Quod repugnat dispositioni S. Concilij Tridentini *cap. 3. vers. Nefas sess. 25. de ref.* ac Bullæ Cœnæ Domini, vt animaduertunt Doctores, præcipuè Alter. *disp. 7. cap. 1.*

3 Item dum alijs literis eundem Vicarium trahere procurat ad tribunal laicale contra expressam dispositionem sacrorum Canonum, & eiusdem Bullæ §. 15. præsertim attento contrario mandato Sanctæ Sedis Apostolicæ eidem Principi, aut Magistratui notificato.

4 Rursus dum impedimentum præstat ipsi iurisdictioni Episcopali ex molestijs illatis eidem Vicario, vel Episcopo, & ex timore incusso ministris eiusdem Curiæ à Commissarijs laicis cum equitum ac armatorum turmis transmissis. Quæ omnia sunt contra dispositionem eiusdem Bullæ.

5 Item dum ratificat actus à Commissario laico notoriè gestos in contemptum iurisdictionis Episcopalis. Cùm ratificatio etiam in delictis mandato æquiparetur, vt post Abb. & Salicet. *in l. Non ideò, C. de accus.* tradit Giurb. *cons. 91. num. 14.*

6 Ratificatio autem necessariò resultat ex circumstantijs factis per se notis, nec non ex probabilissima præsumptione, quod Cōmissarius non fecisset dictos actus, & excessisset contra præceptum sui Principis, siue Magistratus deputantis, Menocb. *lib. 5. præsumpt. 27. num. 22.* cum ibi deductis.

7 Præsertim, cùm ad effectum, vt declaratoria de iure sustineatur, sufficiat, vnam tantum ex causis expressis iustificari, ne vtile per inutile vitietur, vt post Doctores *in cap. 1. de Immun. Eccles.* Innoc. & Abb. firmauit Rot. *dec. 33. n. 10. & seq. p. 2. diu.* & Ferret. *cons. 304. n. 3.*

8 Neque obstat, quod Episcopus ad declarationem procedere non possit contra Principem, siue Magistratum, vti non subditum. Nam cessat in declaratoria censurarum à lege, quæ, certum est, omnes comprehendere. Et quia eo ipso, quod Princeps violat iurisdictionem Episcopalem,

rema-

remanet ex dicta causa ipsi Episcopo subiectus, iisque potest procedere ad dictam declarationem pro defensione eiusdem iurisdictionis, *cap. 1. de pœn. in 6. cap. fin. in princ. de for. comp.* ac tradit Dec. *conf. 694. in fin.* & in puncto firmat Ricciul. *de iure person. lib. 4. cap. 61. n. 32. 40. & 44* vbi attestatur ita aliàs fuisse resolutum à Sac. Congregatione Episcoporum: Et hac ratione offendens iurisdictionem, vel Officiales Curiæ Episcopalis subijcitur punitioni eiusdem Curiæ, *l. Nullum, C. de testib.* Genuens. *in prax. cap. 10.* cum adductis per Farinac. *de hæres. q. 188. n. 4.* Ita etiam Episcopus offendens iurisdictionem alterius Episcopi in illius diœcesi, efficitur subiectus, adeout ad censuras contra illum procedi possit, vt post Alter. *de cens. lib. 3. disp. 10. cap. 5.* & notata *in cap. Placuit 6. q. 3.* censuit S. Congregatio Concilij in vna *Baren.* die 27. Februarij 1627.

9 Minus obstat defectus citationis, seu monitorij. Nam, omissa discussione, an requiratur in declaratoria censurarum à lege ex latè congestis per Suarez *de cens. disp. 3. sect. 8. n. 14.* certum est, illam non requiri, quando per Episcopum proceditur extraiudicialiter, vti pars, vim vi repellendo pro defensione suæ iurisdictionis, & immunitatis Ecclesiasticæ. Aliàs enim Episcopi essent peioris conditionis, quàm laici, si facto vsurpantibus resistere non possent armis censurarum, quæ sunt propria Ecclesiæ. Dum enim citatio fieret, iurisdictio & iura Ecclesiæ vsurpata remanerent absque defensione, textus est *in d. cap. Dilecto de sent. excom. in 6.* vbi Gemin. *n. 7.* Io: Andr. *in princ.* Franch. *n. item 7.* Innoc. *in d. cap. Venerabili n. 4. de censib.* & ibid. Butr. *n. 10.* Felin. *in cap. Sacro n. 6. de sent. excom.* Socin. *n. 366.* Dec. *in cap. Reprehensibilis, n. 3. de appel.* & Ricciul. *vbi supra num. 18. & 20.*

10 Quod sanè eo maximè dicendum est, quando versatur in casu notoriæ violationis ex literis, seu prouisionibus ipsius Principis, siue Magistratus publicè in sinuatis, & mediante Commissario armata manu, & subscriptionibus, ac sigillis Principis munitis *ad cap. Porrexit 1. de appel.* & prosequitur Genuen. *ibid. cap. 23. n. 16. ex cap. De manifesta 2. q. 1. cap. Cuidam de accus.* Quod luculenter confirmat Suarez *loco alleg. num. 18. in fin.* Et sic in actibus coram ipso Episcopo consumatis, Felin. *in d. cap. Sacro num. 7.* Abb. *in practi. cap. Venerabili num. 3.* Ac præsertim quia Episcopus potest probabiliter dubitare de maiori violentia contra personam propriam.

11 Pariter nec obest, quod non procedatur extraiudicialiter, quando facta est instantia à Procuratore fiscali. Siquidem huiusmodi instantia non inducit pendentiam iudicij, sed reputatur actus extraiudicialis, prout reputaretur monitio, si fuisset hoc casu ex abundanti facta, Dec. *vbi supra n. 10.* Doctores autem, qui in contrarium possunt allegari non dissentiunt, cum loquantur quando Episcopus procedit ad declaratoriam via iudiciaria, non per viam resistentiæ, vti pars, vim vi repellendo, & forma iudicij non adhibita, vt benè declarant superiùs allegati.

12 Nec dicatur, quod potest Episcopus aliter se tueri. Quia præterquamquod notorium est potentiæ laicali transmittenti Commissarios cum equitatu per Episcopum resisti non posse, potiùs vti debet gladio spirituali, vt notant Gemin. *d. cap. Dilecto num. 5. & 12.* Franch. *num. 2.* Anchar. *n. etiam 2.* post Hostiensem *ibidem num. 3.* quem iidem sequuntur, ac Innoc. *in eodem cap. Venerabili sub n. 3. de censib.*

13 Non facit ad rem, quod *d. cap. Dilecto*, non loquatur contra mandantem. Nam id destruitur ex regula, *Qui per alium facit*, & ex maioritate rationis, cùm magis delinquat mandans, quia ex commissione prouenit delictum exequentis, cuius delicti ratione idem mandans dicitur offendere personam ipsius Episcopi in sua Diœcesi, & per necessariam consequentiam efficitur de illius foro, *cap. fin. de for. comp.* ibique Doctores, & in puncto Ricciull. *loco alleg. n. 47.* Quod si aliter diceremus nunquam Principes, seu Magistratus possent declarari in censuras incursi, nec gladio censurarum eorum vsurpationibus resisti posset, cùm semper mediantibus Ministris exequantur. Et ideò iure meritoque Bulla Cœnæ Domini ne dum exequentes, sed æquè mandantes ligat.

14 Sicuti nec obstat, quod ad effectum censurarum requiratur actus, seu factum ipsiusmet Principis, siue Magistratus, & non sufficere verba. Quia sola verba sufficiunt ex Innoc. *in d. cap. Venerabili n. 5. vers. Se opponit*, vbi oppositio fuit verbalis, & in terminis Bullæ Cœnæ Alter. *de censur. fol. mihi 713.* vbi solæ importunæ preces sufficiunt. Ratio est manifesta. Quia ex huiusmodi literis resultant actus offensiui iurisdictionis Episcopalis. Vltra quod factum exequentis reputatur factum mandantis.

15 Quæ quidem multò magis procedunt respectu literarum *Ad audiendum verbum Principis.* Nam inducunt tractionem ad forum laicale, & propterea obstat eis directè Bulla Cœnæ, quæ quotannis solemniter publicatur. Verbum enim *trahere* expressum in Bulla intelligendum est moraliter ac virtualiter per prouisiones, vt declarat Filliuc. *tom. 1. quæst. moral. super Bulla tab. 15. num. 206.* & expressè cauetur *in cap. Siquis Episcopus, cap. Si vobis 23. quæst. 8.* ac firmat Turrecrem. *in cap. quo ausu ead. cau. & q.* Atque præcipuè quando vocatio concepta est verbis præceptiuis, nimirum, *Douete subito porui in viaggio, & à comparire ne' nostri Tribunali, altrimente vi si procederà contro come perturbatore della pace.*

16 Quod procedit etiam respectu Episcoporum feudatariorum, saltem quando concurrit contraria iussio Sedis Apostolicæ, præsertim notificata, & exhibita iuxta Glossam communiter approbatam *in cap. Cum parati, de appell.* vbi Innoc. *n. 1. & 2.* Hostien. *n. 3.* Turrecrem. *in d. cap. Siquis Episcopus 23. q. 8.* Præcipuè verò respectu Episcoporum Regni Neapolitani, in quo Sedes Apostolica habet dominium directum, & supremum.

17 Nec potest suffragari aliqua consuetudo. Quia Bulla Cœnæ Dominicæ annuatim publicatur, & ex quacunque consuetudine non potest acquiri per laicos aliqua iurisdictio in Ecclesiasticos ratione incapacitatis, vt ita in terminis incursus dictæ Bullæ docet Alter. *de cens. disp. 16. cap. 2.* Estque textus *in cap. Clerici, de iudic. cap. Sacerdotibus 11. q. 1.* ac resoluit Rota *decis. 10. de consuet. in antiq.* & sæpè alibi.

18 Ita nec iuuat, quod Bulla in Cœna Domini plerisque in locis non publicetur. Nam vbique afficit, etiam in locis, in quibus non publicatur, vt post alios Idem Alter. *super d. Bulla fol. mihi 486. col. 2. post med.* Nam sufficit publicatio in Curia Romana, Monach. *in cap. Generaliter, de reg. iur. in 6.* Bald. *conf. 10.* Syluest. *v. lex q. 6.* Salas *disp. 12. de legib. sect. 2.* Lotc. *t. 2. disp. 18. eiusd. tract.* Mald. *q. 10. art. 4. dub. 3.* Martinon. *dub. 2. concl. 2.*

19 Quod desumitur ex Bulla confirmatoria Concilij Tridentini, vbi Pontifex confirmans Concilium, cum talis confirmatio fuisset Romæ promulgata, supponit talem promulgationem sufficere. Et de facto leges Pontificiæ latæ pro toto Orbe Christiano solum Romæ promulgantur, & hoc solo modo plures Decretales, Clementinæ, & aliæ Constitutiones, quæ continentur in Bullario, & in ipsa Bulla Cœnæ Domini promulgatæ fuit. Vnde adest consuetudo habens vim legis, quod talis promulgatio sufficiat. Nam Pontifex vult, tales leges obligare omnes. Sufficit enim talis promulgatio ex natura rei, ac proinde quando sola adhibetur, parit effectum, quem potest parere ex sui natura, quia Pontifex illam assumit, vt fit efficax. Quod præcipuè procedit, quando Pontifex explicat se velle, quod promulgatio in Curia sufficiat. Tunc enim non est necessaria alia promulgatio, vt lex obliget. Quia talis promulgatio sufficit ex natura rei, cum per ipsam lex intimetur toti Ecclesiæ, quæ repræsentatur in ciuitate primaria, atque adeò quando Pontifex vult illa vti, lex sortitur suum effectum.

20 Similiter nec dicatur huiusmodi literas, & prouisiones Principis, siue Magistratus exequi posse contra Episcopos. Primò quia huiusmodi abusus à Sede Apostolica fuit semper improbatus, ac nunquam toleratus in Ecclesia Dei ex latissimè deductis per Suar. *in defens. fid. Cath. tit. de Immun. cap. 24. §. Defensio iusta*, cum repugnet Sacris Concilijs, Canonibus, & Apostolicis Constitutionibus. Quam ob causam Episcopi & nominatim Episcopus Neocastrensis anno 1585. propter solam præsentationem literarum hortatorialium declarauit Ministros Regios, immò ipsum Ducem Ossunæ tunc temporis Proregem excommunicatos. Prout etiam hac de re publicatę fuerunt censuræ contra Collaterale Neapolitanum tempore Cardinalis Grannelę, & Ducis Medinę ab Episcopo S. Agathę Gothorum. Item contra Senatum Mediolanensem tempore S. Caroli, contra Parlamentum

mentum Burdigalensem, & Senatum Granatensem, ac alios passim. Adeò quod paucis ab hinc annis in causa Alexandrina, in qua Senator Vignatus scripserat pro Regijs, se retractauerit. Quare hunc abusum Sedes Apostolica inuictè oppugnauit, expugnauitque.

21 Iridem nec obstat, quod in huiusmodi causis non possit vti remedijs censurarum, sed agendum coram domino directo feudi. Nam præterquod iustificari debet feudum esse Principis, regula, quod causæ feudales, etiam respectu personæ Ecclesiasticæ agitentur in Curia Domini directi, quamuis laici, non procedit in possessorio, quando Clericus non vtitur iure feudi, sed sola possessione, vel alio simili, vt benè declarat Alexand. *cons.79.n.1.* & post Glossam, Butrium, & Innocentium *in cap. Cæterùm de iudic.* ac de magis communi attestatur Grat. *de effect. Cleric. effect. 1. num. 732. & seq.* Quam in rem latè Delben. *de Immunit. tom.1. cap.7. dub. 7. sect. 1.* vbi hoc discutit, & effugia contraria præcludit.

22 Deinde quia, etiam attento prædicto abusu, huiusmodi literæ nunquam relaxantur, nisi quando Episcopi de facto, & cum violentia manifesta procedunt, vt inquit à Ponte in suo tractatu aliàs suspenso *col.6. vers. Questa dunque.*

23 Quare non est facienda vis, quod dictæ literæ contineant verbum, *Hortamur*. Quia tenor illarum aliud suadet; nam sonat potiùs in iussionem. Itaut cum ex istis impediatur iurisdictio Episcopalis, euitari non potest incursus in censuras, Duard. *ad Bullam Cœnæ cap.66. q.4.* Sunt enim instar prohibitionum, vt idem notat eodem loco *q.1.*

24 Et licet Couarruuias *pract. quæst.* aliter voluerit, eius tamen opinio est explosa, vt latius Suar. *in defens. fid. Cath. tit. de Immun. cap.24. d.§. Defensio ista.* Immò abrogata à S. Cōcilio Tridentino *d.cap.3. sess.25. de ref.* Nam illius opusculum fuit impressum anno 1558. vt ex ipsa præfatione liquet, & S. Concilium fuit publicatum mense Decembris 1563. cui Concilio idem Couarruuias interfuit, vt ex Catalogo Episcoporum Pauli IV. impresso in fine eiusdem Concilij constat, & ipse probabiliter deduxit rationes suæ opinionis, dum illa damnabatur. Et ex hoc motiuo cessat quorundam ponderatio, quod scilicet hæc quæstio indigeret decisione conciliari, cum iam determinata sit à S. Concilio Tridentino, vt perspicuè patet ex votis Patrum S. Concilij existentium in Castro S. Angeli Vrbis.

25 Prout etiam eliditur alia ponderatio facta à Ponte, quod in libello abusuum dato à Cardinali Alexandrino Regi Catholico in sua legatione sub anno 1568. & 1569. non exprimebatur iste abusus. Ex quo enim erat à S. Concilio paulò antè publicato sublatus, superfluum erat in dubium vocare, quod iam à S. Concilio damnatum fuerat.

26 Atque hac ratione cessat etiam doctrina Martini Nauarri *in cap. Cum contingat de for. comp.* Nam eius opera impressa fuerant ante Concilium, postque illud correcta. Et propterea non reperitur in correctis loco allegato, sed in Manuali, in quo potiùs improbat, ac detestatur huiusmodi praxim, vt constat *ex cap.27. n.67.*

27 Rebuffus *in tit. de literis Reg.* Boerius, & alij allegati à Ponte aiunt dumtaxat posse rogari. At illorum opinio improbata est. Vltra quod dum à Ponte tempore Pauli V. scripsit super censura Veneta, quia persistebat in defensione huiusmodi abusus, fuerunt eius scripta prohibita.

28 Nec admittendi sunt dicti abusus ex eo quod Episcopus est feudatarius. Nam Vicarius non est feudatarius, sed tantum minister Ecclesiasticam iurisdictionem in Episcopatu exercens. Deinde Dominus directus contra Episcopos feudatarios non potest vti remedijs improbatis, quale est remedium supradictarum prouisionum, ac literarum; sed procedere debet remedijs permissis, & seruatis seruandis. Itaut propterea Episcopus suam iurisdictionem conseruare possit vim vi repellendo mediante gladio censurarum, vt benè per Geminianum in simili contra Iudicem Ordinarium *in d. cap. Dilecta, num.6.* Et eo ipso, quod textus loquitur indefinitè, non excluduntur bona feudalia, præsertim rectè ponderatis verbis ipsius textus, ibi: *suis bonis mundanis.* Quæ intelliguntur de omnibus bonis quomodolibet, & ex quacunque causa possessis, *§. Sed & lex Cornelia, Inst. de iniur.*

29 Immò pendente iudicio coram suo Iudice competente, non ideò impeditur, quin Episcopus extraiudicialiter, vti pars, possit vim vi repellendo censuris suam iurisdictionem defendere, vt probè aduertit Butr. *d. cap. Venerabili de cens. col.2. in fin.* Innoc. *sub n.2.* & clarius Ricciull. vbi *supr. d. cap. 61. n. 61. & seqq.* etiam contra proprium Iudicem, Gemin. *d. cap. Dilecto n.6. de sent. excom. in 6.*

30 Minusque obstaret, si probatio respectu Principis, siue Magistratus esset imperfecta. Non enim literæ originales per Commissarium præsentantur in processu, sed tantum copia collationata à Notario Curiæ Episcopalis. Primò, quia adsunt plures aliæ literæ originales eiusdem Principis, siue Magistratus. Secundò, quia dicta copia collationata sufficit ad effectum censurarum, ad quem admittitur etiam probatio informis. Cùm regulariter non possint in his materijs haberi scripturæ originales, vt notauit Seraph. *decis. 1094.* ac Rot. *in Ciuitaten Scholastriæ* coram Cardinali Pamphilio, & in Astoricen Prioratus coram Litta. Præsertim verò in casu, in quo copia est collationata publicè à Notario coram ipso Commissario, & in eisdem literis præcipitur originale debere apud præsentantem remanere.

31 His accedit ex abundanti, quod quatenus dicta declaratoria esset ex aliquo capite inualida. Ex quo tamen denuò esset facienda, non debet reuocari, seu annullari, cum possit fieri probatio ex post; ita quidem vt pendeat nullitas à futuro euentu, vt obseruat Abb. in sæpè *cit. cap. Venerabili n. 4.* vbi Innoc. *n. etiam 4.* ac censuit S. Congregatio Episcoporum die 19. Iulij 1619. scilicet, *S. Congregatio respondit, nullitatem censurarum non attendi, quando quod factum est, si factum non esset, denuò fieri deberet.* Quia ratione circuitus euitandi remanet sententia, Butr. *in cap. Cum olim num. 14.* Abb. *num. 26. & 27. de re iudic.* Et hinc est quod Clemens VIII. ad tollendum oppositiones ex abundanti confirmauit censuras verbo latas contra Gubernatorem Mediolani à Vicario Generali Archiepiscopatus cum Breui sub 22. Maij 1599.

32 Ex quibus sequitur eiusmodi Principem, siue Magistratum non esse audiendum, nisi paruerit, & de nullitate dixerit appellando, cùm aliàs contumax non audiatur, *cap. Per tuas 40. de sent. excom. cap. Venerabili, §. Porrò, cap.1. eod. tit. in 6.* cum concordantibus. Quod intrepidè obseruatum fuit in præcitata causa S. Agathæ Gothorum, siue Neapolitana censurarum contra Collaterale, sedente Vrbano VIII. Immunitatis Ecclesiasticæ Assertore, ac Vindice.

CONSVLTATIO CLXXI.

An delinquens in scalis, ostio, atrio, vel porticu Ecclesiæ dicatur delinquere in ipsa Ecclesia, ita sanè vt ex dispositione Constitutionis Gregorij XIV. priuandus sit Immunitate?

1 Respondendum est negatiuè. Quia cum versemur in odiosis, & in pœnalibus, scilicet in priuatione Immunitatis, vtque puniatur delinquens pœna sanguinis, appellatione delinquentium in Ecclesia non venit delinquens in porticu, sed is tantum, qui delinquit intra Ecclesiam ad textum *in l.1. §. In flumine, ff. de flumin.* vbi non dicitur fieri in flumine, nisi quod fit intus aquam, non quod in ripa. Idem firmat Bart. *in l. Cætera, §. hoc Senatus n.3. ff. de legat. 1. & in l.1. §. hoc interdictum, ff. de cloac.* Franch. qui alios adducit *dec.402. n.8. & per tot.* Mastrill. *dec.22. n.6. cum seq. p.1. & dec. 297. n.90.* Alex. *cons.137. n.14. vol.2.* Ricc. *in prax. resol.129.* Mar. Anton. *resol.11. n.18. lib.3.* Nald. *in sum. v. Delictum n.5.* & alij.

2 Et in his proprijs terminis firmat idem Franch. *d. dec.402. sub n.9. in fin.* Mastrill. *ibid. n.8.* Marius Ital. *de Immun. Eccles. lib.1. cap.4. §.7. n.20. & cap.5. eod. lib. §.3. num.4.* Petegr. *eod. tr. cap.6. n.32.* Ricc. *dec.250. n.3. & 291. n.1. & 3. p.3.* Io: Franc. à Castill. *decis. Reg. Sicil.156. n.24. 29. 30. & 41.* Ber. *cons.177. à n.15. lib.3.* & præcipuè *n.25. & 33.* Et ideò Sacra Congregatio Immunitatis in vna *Meliten.* die 11. Decembris 1628. pro maiori parte in hanc sententiam inclinauit.

3 Horum autem opinio confirmatur primo ex diuersitate rationis. Nam ex homicidio commisso intra Ecclesiam committitur pollutio Ecclesiæ, & indiget noua consecratione.

tione. Secus autem ex homicidio commisso in porticu, ad Glos. *in cap. vn. de consecr. Eccles. in 6.* vbi Anchar. *num. 3.* & Barbos. *n. 3. & 4.* Syluest. *v. Cœmeterium n. 2.* Tolet. *in instr. Sacerd. lib. 5. cap. 8. n. 11.* Henriq. *lib. 9. sum. cap. 27. §. 5.* Auil. *de censur. p. 5. disp. 7. dub. 2. concl. 2.* & firmat Nauar. *in Man. cap. 27. n. 256.* qui propterea dictionem *in* declarat, idest, *intra*. Concinunt Suar. *de Relig. tom. 1. tr. 2. lib. 3. cap. 9. n. 7.* Et in his terminis ponderat Mar. Ital. *eod. tr. lib. 1. cap. 4. §. 7. n. 20.* Castill. *d. dec. 156. n. 16.* Atque in hoc constituitur differentia inter loca sacra, & immunia, vt in primis delinquens non gaudeat immunitate si ex industria delinquat; in secundis verò gaudeat, vt probat Mastrilius, & Italia vbi supra.

4 Secundò confirmatur ex natura dictionis *in*, quæ denotat intrinsicitatem, & tantum comprehendit locum interiorem, vt ponderat Mastril. *d. dec. 22. n. 9.* Nauar. *vbi sup.* Castil. *ibid. n. 31.* quamplures adducens, Berous, qui alios refert *d. cons. 177. n. 24.* & Ricc. *loco cit. n. 5.* & aduertit Sperel. *dec. 60. n. 9.* & generaliter Gratian. *disput. 460. n. 61.* Rot. *dec. 683. n. 5. p. 1. & dec. 316. n. 10. p. 9. rec.*

5 Tertiò confirmatur. Quia in odiosis, & in pœnalibus verba propriè intelligenda sunt. Textus *in cap. Odia, & cap. in pœnis de re. iudic. in 6.* cum similibus. Ecclesia autem propriè accipitur pro illo loco, qui est circumdatus ambitu murorum, largè verò cum accessorijs, nimirum porticu, & alijs huiusmodi, vt ex mente Io. de Anan. firmat Ber. *d. cons. 177. n. 17. & 33.* Mastril. *d. dec. 22. num. 6. cum seq.* Mar. Ital. *d. §. 3. cap. 5. num. 4.* Peregr. *de Immun. d. cap. 6. num. 33.* Quare non debent extendi ad alia loca, quàm expressa in dicta Constitutione, scilicet Ecclesiam, siue Cœmeterium, vt communiter in hac re asseritur à Doctoribus, præsertim Villag. *de extens. leg. cap. fin. num. 15.* Decian. *tract. crimin. lib. 1. cap. 28. num. 5. & 10.* Gutier. *var. quæst. lib. 3. cap. 4. num. 12. & 17.* Germon. *de Sacr. Immun. lib. 3. cap. 13. num. 56.* vbi testatur hanc esse communem Canonistarum sententiam. Optimè Suarez *d. lib. 3. cap. 1. num. 5.* Franc. Leo *in thes. for. Eccles. cap. 13. n. 27.* Ambros. *de Immun. cap. 1. num. 13. & seqq.* Mar. Ital. *vbi supra, & cap. 4. §. 7. num. 19.* Farinac. *eod. tract. cap. 6. n. 94.* & exactius *cap. 22. num. 353. & 355.*

6 Confirmatur quartò ex dictione illa *ipsis*, quæ est personalissima ipsius Ecclesiæ principalis, & non accessoriorum ex allegatis per Grat. *dict. 103.* Quæ quidem dictio eandem vim habet quàm *intra*, Bart. *in l. Gallus §. Ille casus. ff. de lib. & posth.* Bald. *in rubr. ff. sol. matrim.* Oldrad. *cons. 49. num. 9.* Corn. *cons. 339. n. 3. vol. 1.* Alex. *cons. 22. num. 8. vol. 4.* Ber. *d. cons. 177. num. 24.* ac ipsam rem ad oculum demonstrat; ideòque non verificatur in æquipollentibus, Barbos. *dict. 317. num. 4. & 5.* Giurb. *ad consuet. Mess. c. 2. glos. 9. p. 1. num. 1.* Em. Othob. *dec. 1. num. 39.* Rot. *dec. 359. num. 36. p. 5. & dec. 201. num. 5. & dec. 291. n. 6. p. 8. rec.* & in Tyburtina Castri S. Angeli 26. Ianuarij 1652. coram Meltio. Denotatque intrinsicitatem in loco, vt scilicet requiratur commissum homicidium in ipsis Ecclesijs, vel Cœmeterijs ipsis ad affectum excludendi confugientem ab immunitate, vt benè differit Mastril. *d. dec. 22. n. 9.* vbi plures allegat, & Mar. Ital. *d. §. 7. num. 20. & seq.* Ac in fortioribus facit ad hanc rem declaratio S. Congregationis Concilij, dum vult, quod appellatione corporis Ecclesiæ non veniant claustra. Ea est huiusmodi. *In vna Salamantina, in qua vigore cap. 6. sess. 25. de ref. fuerat decretum, quod Episcopus teneretur procedere cum adiunctis in loco consueto, dummodo extra corpus Ecclesiæ, fuit dubitatum, an claustrum intelligeretur extra corpus Ecclesiæ. S. Congregatio Concilij censuit, ita intelligi, vt sit extra corpus Ecclesiæ.*

7 Quintò, quia in dubio facienda est interpretatio, quæ faueat Immunitati Ecclesiasticæ, vt ponderat idem Peregrin. *d. cap. 6. num. 33. in fin.* Giurb. *cons. 10. n. 25.* & alij passim.

Postremò, quia Constitutio Gregoriana expressit cœmeteria, quamuis sint loca sacra & accessoria ipsis Ecclesijs. Vnde eadem ratione expressisset porticum, si Pontifex illam comprehendere voluisset iuxta notata *in cap. Ad audientiam de decim.* & tradita per Socin. Sen. *cons. 4. n. 8. lib. 4.* cum vulgatibus.

8 Quibus non obstat, quod Constitutio vtatur eisdem verbis, quibus vtitur *cap. fin. de Immun. Eccles.* cuius verba ex quorundam interpretatione extenduntur etiam ad ostium, ad porticum, & similia. Siquidem cum dicta Constitutio contineat clausulam *sublata cum decreto irritante*, quæ non legitur *in d. cap. fin.* excluditur quæcunque minima interpretatio, seu extensio, vt in his terminis respondet Castil. *d. dec. 156. n. 29. & seqq.* qui contraria discutit, ac refellit. Idem firmat Peregrin. *dict. cap. 6. num. 31. & 33.* & in expositione dictæ Constitutionis *num. 44.* qui alios refert. Præsertim cum in terminis *d. cap. fin.* contrarium tenuerint Hostiens. *ibidem num. 3.* ac pletique alij.

9 Minus obstant Addentes ad Specul. *de Immun.* Quia satis ad rem ijs respondent Ber. *d. cons. 177. n. 26.* & Castil. *d. dec. 156. n. 24.*

Motiuum ex *cap. Sicut antiquitus, cap. Siquis in atrio, cap. Siquis contra 17. q. 4.* tollitur ex responsione eiusdem Berol. loco allegato *n. 31. in fine cum seqq.* & Castill. *ibid. num. 24.* scilicet, quod per dicta iura parificantur Ecclesiæ, porticus, & atrium quoad sacrilegium, non tamen firmatur, quod factum in porticu, & in accessorijs dicatur factum in Ecclesia. Nec ex dicta parificatione infertur ad parificationem respectu pœnæ priuationis Immunitatis Ecclesiasticæ, & aliarum, præsertim attenta Constitutione Gregoriana, quæ non admittit extensionem, vt rectè obseruat idem Castil. eo loco *n. 29. & 30.*

10 Vlterius nec obstat, quod secundum aliquos appellatione Ecclesiæ comprehendantur porticus, atrium, & id genus alia, quæ gaudent immunitate, vt probat textus *in d. caus. Siquis in atrio, cap. frater, & cap. Siquis contumax d. cap. 17. & q. 4.* vbi Gloss. & Archid. Suffragunturque leges ciuiles, vt *l. Pateant, C. qui ad Eccles. confug.* & latè post alios probat Farinac. *de carc. quæst. 28. num. 12. & seq.* & vberius *de Immun. cap. 17. num. 168.* Quia procedit in fauorabilibus, & in priuilegio Immunitatis, non in pœnalibus pro eiusdem Immunitatis exclusione, vt declarat Peregr. *d. cap. 6. num. 33.* Mastril. *d. dec. 22. sub num. 9. circa med.* Ber. *d. cons. 177. num. 17. cum seq. & 27.* Graff. *in dec. p. 1. lib. 2. cap. 48. num. 9. & seqq.* Franch. *dec. 402. num. 7. p. 3.* Mar. Ital. *d. lib. 1. cap. 4. §. 7. num. 11.* post alios ab ijs relatos nominatim Sperell. *dec. 60. & 61.* de Marin. *resol. 170. num. 12. & 13. vol. 1.* Dian. *p. 6. tr. 1. resol. 7.* Et in hoc aduertendum est, quod porticus & similia dicuntur de Ecclesia, & domo vti accessoria, non tamen in porticu facta, dicuntur facta in domo, vt tradit Bart. *in d. l. t. §. hoc interdictum, ff. de Cloac.* Ber. *d. cons. num. 20. 33. & 34.* Constitutio autem Gregoriana vtitur verbis *in ipsis Ecclesijs*, & sic intra Ecclesias ex supra deductis.

11 Tandem nec obstat, quod ratio *d. cap. fin.* sit spes confugij, quæ militat nedum in delinquente in Ecclesia, sed etiam in porticu. Nam huiusmodi ratio non est finalis, sed impulsiua. Nec ideò *d. cap.* in ea principaliter fundatur, vt scitè ponderat in his terminis Peregr. *d. cap. 6. num. 33.* traditque Butr. *in d. cap. fin. num. 4.* Abb. *num. 8.* Host. *num. 2.* Io. Andr. *num. item 2.* Anchar. *n. 3.* Anan. *num. 7.* & clariùs Decian. *in tr. crim. lib. 6. cap. 28. num. 5.* Aliæ verò rationes, quibus idem *cap. fin.* innititur non applicantur huic casui, cùm delinquens in porticu non delinquat in Ecclesia, nec ipsam Ecclesiam offendat.

12 Verùm, quicquid sit dicendum in terminis iuris communis vigore *d. cap. fin.* cessat omnis difficultas in terminis Constitutionis Gregorianæ, quæ est reuocatoria iuris communis, nullamque causam exprimit, cuius ratione possit fieri illatio & extensio, solumque respexit ad solam qualitatem delictorum & iniuriæ in Ecclesia factæ.

31 Nec ideò facienda est vis super declaratione Clementis VIII. in illa Panormitana, cum Breue desuper emanatum non contineat declarationem generalem, sed sit restrictum ad casum particularem ob circumstantias facti, vt prudenter notauit Peregr. *d. cap. 6. num. 33.* Marius Ital. *d. §. 6. num. 23. in fin. & §. 3. num. 4.* Farinac. *de Immun. n. 346. circa med.* & nos alibi. Quorum opinionem alias S. Congregatio Immunitatis approbauit.

41 Quæ sanè eo magis procedunt, quando probatur non fuisse in porticu sepulta cadauera mortuorum, sicque non fuisse reputatum cœmeterium, sed locum profanum, in quo negotia profana peracta sint, quæ profectò non fuissent permissa, si fuisset cœmeterium, & locus sacer, vt inquit textus *in cap. 2. extr. de Immun. in 6. & in cap. Cum Ecclesia, eod. tit.* vbi notant omnes Canonistæ, probantque Germon. *de Im-*

de Immun. lib. 3. cap. 16. n. 37. & Suar. *d. tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 8. n. 5. & seq.*

15 Ita quod vbi constaret dictum locum esse cœmeterium, ex quo tamen in eo profana ab immemorabili fuerunt tractata, non excluderet delinquentes ab Immunitate Ecclesiæ, cum non possit ampliùs dici locus Sacer, vel sanctitudinis, saltem ad effectum prædictum, vt docet Suar. *ibid. num. 8.* Sebast. Medic. *de sepult. p. 1. quæst. 10. num. 4.* Borrel. *in sum. dec. tit. 3. num. 43. p. 1.* & Mar. Ital. *d. cap. 4. §. 2. & §. 6. num. 5. & 6. & §. 9. num. 8. & seqq.*

Atque ita censuit Sac. Congregatio Immunitatis iterùm ac sæpiùs, præsertim in vna *Spoletana* die 7. Februarij 1630. & in vna *Camerinen.* die 3. Aprilis 1635. & in Asculana 20. Decembris 1657. ac in Dortonen 9. Septembris 1670. nimirum porticum, de qua differuimus, gaudere. [Et constat etiam ex sequentibus declarationibus eiusdem S. Congregationis. In Perusina die 21. Nouembris 1635. *Sacra Congregatio &c. censuit, Oratorem gaudere debere immunitate Ecclesiastica, cum archibusium ex cuius ictu sequuta est mors Laurentij non sit explosum in Ecclesia, vel cœmeterio, sed tantum in loco immuni.* In Hieracen die 16. Decembris 1642. *Sacra &c. censuit, oratorem, qui Ioannem Baptistam Zarzanam occidit in limine portæ Ecclesiæ gaudere debere immunitate Ecclesiæ.*]

CONSVLTATIO CLXXII.

Restitutio extracti ab Ecclesia quo modo eidem fieri debeat? Vbi in hanc rem plura non spernenda pro Legatis, Nuncijs, Episcopis, Vicarijs, alijsque.

1 Extractio confugientis ab Ecclesia probatur per testes, ideòque dubitari non potest de iustitia fulminationis censurarum contra extrahentes ex dispositione Constitutionis Gregorij XIV. atque ex traditis per Farinac. *de Immun. cap. 20. n. 307.* cum ibi allegatis. Ad quarum censurarum fulminationem procedi debet non solum contra ministros, sed etiam contra Iudices laicos qui extractum post requisitionem nedum restituere recusant, verùm etiam in carceribus retinent. Idem Farinac. *loco cit. num. 324.* Genuen. *in prax. cap. 12. de Immun. in fin.* vbi etiam firmat extractum nulla alia de causa seu delicto retineri posse. Concordat Peregr. *de Immun. cap. 25. n. 25.* & in puncto censuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Neapolitana* die 26. Martij 1629. contra Iudicem Califanum.

2 Nec dicti Iudices excusari possunt ob prætensam ignorantiam huiusmodi extractionis ab Ecclesia, dum de illorum scientia constet ex protestatione, & instantia eisdem facta per ipsum extractum carceratum, nec non ex negotiatione ministri Ecclesiastici, Item constare poterit ex intimatione cum affixione significatoriæ Curiæ Ecclesiasticæ de extractione facta, quæ licet posterior sententia lata, præcedit tamen illius exequutionem, à qua propterea desistendum erit.

3 Qui testes, licet non sint examinati præuia citatione partis, seu Curiæ laicalis, nihilominus in causa violatæ Immunitatis sufficiunt, vt de stylo particulari Curiæ Neapolitanæ attestatur Genuen. *ibid. cap. 23. n. 19.* Aliàs nunquam, vel raro possent à Curia Ecclesiastica haberi probationes. Quod in terminis fuit dictum in supracitata Neapolitana contra Iudicem Califanum.

4 Nec pro restitutione, seu reintegratione Ecclesiæ suffragari potest fuga extracti à carceribus cum subsequuto confugio ad alteram Ecclesiam, ita quando res peruenit ad manus creditoris, debitor remanet liber à restitutione, vt rectè Bonac. *de Imm. Eccles. disp. 3. q. 7. §. 5. n. 3.* Siquidem huiusmodi nouum confugium probari debet ex processu Iudicis Ecclesiastici, qui solus ad hunc effectum attendendus est, Nec propterea dici potest satisfactū violationi Ecclesiasticæ, pro qua requiritur repositio extracti in eodem loco immuni ad text. *in cap. Reintegranda 3. q. 1.* Glos. *in cap. Si quis in atrio 17. q. 4.* traditque Archid. *in cap. Miror circa med. 17. quæst. 4.* vbi Turrecrem. *sub princ. & in fin.* Gambacur. *de Imm. lib. 4. cap. 22. n. 17.* cum alijs ibi relatis. Et ex decreto Sanctissimi fe-ctum fuit contra Gubernatorem Vrbis in extracto ab Ecclesia S. Mariæ de Pace die 27. Augusti 1629. in qua extractus repositus fuit ab eisdem birruarijs publicè post meridiem. Idemque fuit decretum ab eodem Sanctissimo in extracto ab Ecclesia S. Mariæ de Populo, & alias censuit Sac. Congregatio Immunitatis, præsertim in Salernitana die 7. Maij 1630. Quod etiam constat obseruatum in Ciuitate Ferrariensi sub anno 1624. ex declaratione Cardinalis Lenij cum exequutione Cardinalis S. Marcelli.

5 Quæ opinio nititur pluribus rationibus. Primò, quia huiusmodi Ecclesia dicitur propriè offensa. Secundò, quia populus dicti loci, qui habuit scandalum, debet habere notitiam emendationis. Tertiò, quia daretur multiplicatio scandalorum, & traheretur in exemplum. Idque maximè procedit quando extractus asserit se non esse tutum in Ecclesia, in qua repositus est, cùm ibi non habeat eandem libertatem, quàm habebat in Ecclesia, à qua fuerat extractus.

6 Et licet in processu laico constaret de confessione extracti, quod scilicet à carceribus à quibus aufugit, fuerit asportatus ad aliam Ecclesiam. Nihilominus huic confessioni extortæ non est adhibenda fides, si fuit facta post sententiam latam, & in tormentis absque alia ratificatione, vt firmat ex multis Farinac. *de reo, & confes. q. 83. cap. 3. n. 67. cum seqq.* Eo vel maximè si fuerit extorta post nouam instantiam extracti pro repositione in Ecclesia, seu de gaudenda Immunitate, & sic ad effectum cognoscendi, & declarandi articulum, an gaudere deberet Immunitate, super quo cum Iudices laici sint omnino incompetentes, ex quo huiusmodi cognitio, & declaratio semper spectat ad Ecclesiasticum priuatiuè quoad Iudices laicos, Farinac. *de Immun. n. 367.* & passim censuit eadem S. Congregatio, intrat sanè alia conclusio vulgata, quod confessio facta coram Iudice incompetente etiam ratione materiæ, non releuat. Idem Farinac. *d. loco de reo, & confes. q. 81. n. 203.* iuncto *n. 188.* Præsertim si ex relatione Ordinarij in specie de hoc requisiti contrarium expressè asseratur.

7 Verum quatenus etiam probaretur dictum nouum confugium, seu transportatio ad aliam Ecclesiam, non idcircò diceretur satisfactum Ecclesiæ, nec sequuta restitutio, seu reintegratio requisita, cùm fugiens à carceribus non possit dici restitutus per Iudices laicos, illum in carceribus detinentes, vel de illorum iussione & voluntate, prout necessario requiritur ad hunc effectum. Textus est *in d. cap. Miror 17. q. 4.* ibi; *Reuoca quem rapuisti*, vbi Turrecrem. *& in cap. Sicut antiquitus*, ibi; *Emendet, reddat*, & *in cap. Frater*, ibi; *Dimiserunt, eadem q. 4.* Hoc idem probat textus *in cap. Accedens de procur.* vbi Abb. *n. 2.* Dum enim disponit relaxationem fieri debere per retinentem, & per eum conduci relaxatum ad locum tutum, in necessariam consequentiam venit, quod restitutio fieri debeat ab ipso retinente, vel saltem de illius mandato, & voluntate. Quia cum ex violatione facta Ecclesiæ inferatur publica iniuria, requiritur actus contrarius correspondens publicæ pœnitentiæ, qui actus consistit in restitutione solemni ipsi Ecclesiæ per violatorem Ecclesiasticam Immunitatem, & in solutione damnorum, & interesse ipsi extracto, seu retento in carceribus ex deductis à Peregr. *de Imm. cap. 15. n. 26.* Quæ supponunt pernecesse factum, & voluntatem ipsius extrahentis, vel retinentis.

8 Quare non potest dici satisfactum Ecclesiæ ex fuga extracti à carceribus laicis. Quia extrahentes saltem tenentur extractum transmittere ad carceres Iudicis Ecclesiastici, donec & quousque Ecclesiasticus decernat eum debere vel non debere gaudere immunitate iuxta communem conclusionem etiam in Tribonalibus laicis receptam, vt per Giurb. *cons. 20. n. 23.* atque adeò sola fuga à carceribus laicis non satisfacit Ecclesiæ læsæ, sed ad summum præstat excusationem, donec Iudex habeat facultatem illum restituendi. Addo quod extractus neque volens potest se tradere in manus Curiæ sæcularis antequam sit Ecclesiæ satisfactum. Quia priuilegium Immunitatis Ecclesiasticæ vel est inductum fauore Ecclesiæ tantum, vel saltem mixtim ratione Ecclesiæ & personæ, itaut illi non possit per extractum renunciari, vt fuit non semel ab ijsdem laicis iudicatum, & signanter apud Mastrill. *decis. 169. lib. 2.* Ideòque neque potest hoc facere per fugam, dum non est in carceribus Ecclesiasticis. Quia retentio in carceribus sæcularibus ostendit voluntatem Iudicis repugnantem in satisfaciendo Ecclesiæ,

clesiæ, & fuga carcerati non est actus Iudicis Ecclesias satisfactorius. Cui quidem priuilegio confugiens non potest renunciare neque tacitè, neque expresse, nec ante extractionem, itaut capiatur in eadem Ecclesia, nec post extractionem, itaut illi non restituatur, vt communiter tenent Doctores, & nominatim Deciao. *d.lib.6.cap.26. n.12.* Farinac. *de Immun.cap.19.num.304.* Guazzin. *defens.1. cap.36.* Mastrill. *d.dec.169.num.8.* Vermigl. *cons.101. n.5.* Bonacin. *de censur.in part. disp.2.q.3.punct.16. §.3. num.12.* Dian. *d.p.4. resol.32.* D. Fagnan. *in cap. Inter alia n.61. & 87. cum seqq. de Immun. Eccles.* & declarauit etiam S. Congregatio Immunitatis in vna *Caiacen* die 20. Nouembris 1640. *Sacra, &c. Respondit, rescribendum esse Vicario, vt faciat restituere Oratorem eidem Ecclesiæ, à qua fuit extractus, cum non potuerit per renunciationem ipsius praiudicare Ecclesiæ. Secuta autem restitutionem erit in suo arbitrium se constituere in carceribus.*

9 Minus sufficit restitutio facta Episcopo, vel repositio in carceribus Ecclesiasticis iuxta Farinac. *cons.166. n.49. in fin.* Immò etiam in sententia eorum, qui putant sufficere restitutionem factam Episcopo, certum est, quod illa debet esse talis, vt Episcopus deinde extractum liberè in Ecclesia reponat, non vt in carcere detineat, vt declarat Delben. *d. cap.16. dub.33. n.2.* Episcopus enim cum sit Procurator, & Occonomus, non autem dominus Ecclesiæ, sine Capitulo non potest remittere iniuriam illi factam per extractionem, & retentionem confugientis per Glos. *in cap. Si is, qui 23. q. 4. v. Possumus*, Abb. *in cap. Contingit 36. num. 11.* Innoc. *in princ.* Host. *num.2. & seqq. de sent. excom.* & alios, quos refert Bisfeld. *de iniur. & damn. dat. cap.7. in 4. & vlt. conclus.*

10 Nec etiam satis est simplex excarceratio, nisi etiam sequatur repositio extracti in Ecclesia, vt respondit Sac. Congregatio in vna *Mediolanen* die 23. Februarij 1638. his verbis: *Scribatur Eminentiss. Archiepiscopo, vt Oratorem faciat restituere eidem Ecclesiæ, à qua fuit extractus, nec sufficere illius excarcerationem pro reintegratione violatæ Immunitatis Ecclesiæ ob extractionem eiusdem Oratoris.* Sicque restitutio semper facienda est eidem Ecclesiæ, à qua fuit facta extractio, & non alteri, vt passim rescribere solet eadem S. Congregatio. Quinimmò, vt restitutio fieri possit alteri Ecclesiæ, est necessaria dispensatio Summi Pontificis, & consensus extracti, vt declarauit eadem Sac. Congregatio in *Neapolitana* die 21. Aprilis 1643. & in vna *Mediolanen* die 28. Nouembris 1634. hunc in modum. *D. Secretarius iuxta mentem, scilicet, vt mediante authoritate Sanctissimus faciat conualidare restitutionem factam alteri Ecclesiæ, cùm non dependeat à consensu partium, sed ab auctoritate Sanctissimi.* Sacra &c. *Censuit, restitutionem Oratoris extracti de iure faciendam esse eidem Ecclesiæ Ciuitatis Lauden, à qua fuit extractus, etiamsi hodie moram trahat in Ciuitate Romana distante à loco factæ extractionis. Posse tamen hoc casu Sanctissimum D. N. dispensare, vt restitutio fiat Ecclesiæ Lateranensi, attento consensu Oratoris, qui restitui debet.* Ex quibus elicitur validum argumentum dominij, quod retinet Ecclesia super persona extracta donec & quousque sibi restituatur.

11 Idque in terminis firmat Gambacur. *de Immun. lib.4. cap. 22. num.17.* ibi: *Atque ipsi, siue partes sint, siue Magistratus teneantur in conscientia restituere.* Idem voluit Genuen. *loco alleg. cap.17. sub num. 7.* Peregr. *d. cap.15. num. 21.* & & faciunt deducta per Farinac. *in prax. de carc. quæst.29. num.11.* & *de Immun. cap.2. num.52.* Decian. *lib.6. de var. quæst. circa extraben. cap.29. num.7.* & per d. Gambacur. *vbi supra num. 18. cum seqq.* quos sequuti sunt Donat. Anton. de Marin. *lib.1. resol. quot. cap.180. à num.3.* Dian. *part.4. tract.1. resol.34. in fin.* Delbene *de Immun. cap.16. num.35. sect.1. num.3. & seq.* & declarauit nouissimè S. Congregatio Immunitatis sub die 20. Iulij, & 14. Decembris 1655. in vna *Angolonen*. Alias enim resultaret perniciosissimum exemplum, & aperiretur via fraudibus ac deludendi restitutionem Ecclesiæ ac debitam reintagrationem violatæ Immunitatis.

12 Nec obstat Bonacina *de Immun. quæst.7. disp.3. §. 5. num.3.* Nam, præter quod communis ac vera sententia est in contrarium, dicit dumtaxat in hunc modum: *Ego verò arbitror primo sufficere, vt extractus restituatur eidem vel alteri Ecclesiæ, in qua æquè tutus & liber esse possit.* Ex quibus colligitur tantum restitutionem non esse faciendam necessario secundum illum eidem Ecclesiæ, sed non dicit, non esse faciendam per eos, vel de voluntate extrahentium, vel retinentium, immò contrarium supponit, dum vtitur verbo *restituatur*, quod importat actum retinentis, vel extrahentis. Solumque Doctores ij, qui contra communem admittunt, sufficere repositionem fieri in alia Ecclesia, loquuntur quando repositus in alia esset æquè liber ac in illa, à qua fuit extractus.

13 Atque ideò in vna Neapolitana violationis immunitatis Ecclesiasticæ die 4. Octobris 1630. Sacra Congregatio Immunitatis facto verbo cum Sanctissimo censuit demandandum esse Nuncio, vt seruatis seruandis, procedat ad fulminationem censurarum contra quoscunque Ministros ac Iudices Vicariæ, ac alios complices ex causa violatæ Immunitatis ob non restitutionem, & retentionem in carceribus Baronis Palagianelli & mortem ei illatam. Sed pro nunc contra Ministros inferiores, & contra Iudicem referentem, cum præseruatiua procedendi contra alios. Et ita, facto denuò verbo cum Sanctissimo, fuit de eius mandato directa commissio Nuncio, quia ipse fecit processum, ipseque egit, quæ fuit exequutioni demandata per publicationem censurarum, & affixionem cedulonum; sed ratione suspicionis pestis fuit data facultas eidem Nuncio illos absoluendi in Ciuitate Neapolitana absque eo quod accederent ad Vrbem, idque ex gratia speciali Sanctissimi.

14 Vlteriùs pro reintegratione requiritur etiam restitutio omnium rerum, præsertim armorum, quæ fuerunt ablata in extractione, cùm extractus sit restituendus quoad omnia in pristinum, *d. c. sicut antiquitus 17. q.2.* Et in puncto de reintegratione armorum censuit S. Congregatio quod ante absolutionem facienda sit restitutio in integrum armorum in vna Lunen Sarzanen die 4. Augusti 1624. & die 24. etiam Augusti eiusdem anni in vna *Brundusina*, & in vna *Mediolanen* die 28. Maij 1626.

15 Quæ omnia procedunt etiam contra ministros, & officiales Curiæ Cardinalium Legatorum ac Nunciorum, violantes Immunitatem Ecclesiasticam, à cuius censuris iidem Legati ac Nuncii absoluere eos non possunt, cùm nullus eos absoluere possit nisi Pontifex, cui soli id reseruatum est *in extr. Etsi Dominici, de pœnit. & remiss.* & in Bulla Cœnæ post §.20. Et ita iussu Pauli V. declarauit Sac. Congregatio Concilij die 18. Nouembris 1617. & in specie quoad Legatum Bononiensem declarauit Sacra Congregatio Immunitatis in vna *Mutinen* die 11. Augusti 1626. & respectu Nuncij Coloniensis in vna Colonien die 17. Martij 1625.

16 Nec suffragatur, quod tanquam ministri & officiales Cardinalis Legati, siue Nuncij non sint subiecti tribunali Episcoporum. Nam versamur in censuris à lege & à Pontifice inflictis, quæ omnes comprehendunt. Episcopi verò sunt tantum exequutores.

17 Atque ita eadem S. Congregatio Immunitatis censuit in vna *Ferrarien* die 17. Septembris 1632. Vnde ratione exempli ac præiudicij Immunitatis Ecclesiasticæ, præsertim cum agebatur de casu notorio, mandauit Ministris Cardinalis Legati satisfactionem præstandam Ecclesiæ, & deinde absolutionem in forma. Extantque in hanc rem litteræ Eminentissimi D. Cardinalis Barberini, datæ Eminentissimo Cardinali Magalotto, Episcopo Ferrariensi, quæ sunt huiusmodi: *Le controuersie nate trà la Corte di V. E. e quella del Signor Cardinal Legato, sono parse degne d'esser considerate dalla S. Congregatione sopra le controuersie giurisdittionali Ecclesiastiche, onde hauendole Sua Beatitudine rimesse ad essa, quelli Eminentiss. miei Signori hanno terminato alcuni punti, de' quali io dò parte all' E. V. e al Signor Cardinal Legato. Primieramente considerando la S. Congregatione molti casi decisi altre volte in conformità de' Sacri Canoni, e parere de' Dottori, hà giudicato esser necessaria la restitutione di Francesco Contessi reo estratto alla medema Chiesa, di doue fù leuato, & anco dell'armi, che sono state tolte dalla detta Chiesa. Hanno inoltre giudicato, che essendo riseruata l'absolutione dell' Immunità Ecclesiastica, non potesua ne anche il Legato, senza special facoltà di N. Sig. dar l'absolutione alli rei incorsi nelle censure per questa causa, e che* eglino

seruiente ipsi Militiæ & sub obedientia existente, Ricc. *in prax. p. 2. to. 1. resol. 41. n. 3.* & magistraliter censuit S. Congregatio Concilij in illa celebri declaratione Venusina die 22. Augusti 1609. in terminis Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, quam sæpiùs eadem Sac. Congregatio approbauit. Isti autem Sacerdotes inseruiunt Ecclesijs in cura animarum administranda, cuius ratione subijciuntur Ordinario approbanti, & illius obedientiæ, ac iurisdictioni ex supra allegatis. Quod perspicuè etiam habetur ex Trid. *cap. 11. sess. 24. de refor.* & ex Probo, atque alijs notat Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 33. nu. 119.* ac censuit eadem Sac. Congregatio Concilij in sequentibus declarationibus, & aliis sæpè.

4 *In Tranen, sacra &c. censuit, Archiepiscopum posse tamquam Sedis Apostolicæ Delegatum ex decreto cap. 11. sess. 24. & ex Constitutione Gregorij XIII. procedere in criminalibus, & circa morum correctionem contra inseruientes in Ecclesia S. Sepulchri militiæ S. Ioannis Hierosolymitani.*

5 *Die 8. Iunij 1624. sacra &c. ad 2. respondit, Sacerdotes tam sæculares, quàm dicti Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani Regulares curam animarum personarum sæcularium exercentes in ijs, quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum administrationem pertinent subesse in omnibus iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, neque posse etiam quemcunque ad nutum amouibilem ad eandem curam à prædicto Commendatore deputari, nisi de ipsius Episcopi consensu, ac præuio examine per eum, vel eius Vicarium faciendum, quemadmodum statuitur eiusdem S. Concilij decreto, non obstantibus priuilegijs quibuscunque.*

6 Quod verò ad secundum attinet, respondeo, quod Episcopus potest demandare monitionem, vt eiusmodi Commendatarii tamquam excommunicati abstineant, quinimmò & potest eos denunciare facere. Probatur ex textu in *Clem. 1. de priuil.* ibi: *Quos etiam locorum Ordinarijs excommunicatos denunciare faciant*, & post Card. Zabarel. & alios de communi testatur Lauret. de Franch. *de controu. inter Episcop. & Regul. q. 7.* Idemque firmat Io: Andr. *in cap. 1. in fin. de priuil. in 6.* & ibidem Gemin. §. *Nunquid n. 5. & in cap. Episcoporum, de priuil.* etiam *in 6.* Felin. *in cap. Non potest n. 3. de re iudic.* qui dicit textum *in d. Clem. 1.* esse clarum, traditque Campanilis, qui etiam de communi profitetur *in diuers. iur. can. rubr. 12. cap. 16. n. 24.* firmans, opinionem contrariam esse communiter reprobatam, prout censuit eadem S. Congregatio in discussione supradictarum declarationum, ac prosequitur Fusch. *de visit. lib. 2. cap. 20. n. 24. in fine*. Et ita etiam censuit eadem S. Congregatio in sequentibus declarationibus.

7 *Die 24. Maij 1621. S. Congregatio Concilij censuit, Regulares quoquomodo exemptos, qui ob delictum in excommunicationem inciderunt, posse ab Episcopo denunciari excommunicatos, vt ab alijs euitentur.*

8 *In Limana die 29. Ianuarij 1633. sacra &c. respondit Regulares quoquomodo exemptos, qui ob delictum in excommunicationem inciderunt, posse ab Ordinario denunciari excommunicatos ad hoc vt ab alijs euitentur.*

9 Hæc autem opinio ea potissimum ratione innititur, quod denunciato, & multo magis monitio, vti inducta fauore animarum, reputatur actus, qui potest exerceri etiam à non habente aliquam iurisdictionem, vt præter alios notat Io: Andr. *in d. cap. 1. de priuil. in 6.* Felin. post Abb. *in cap. Non potest sub n. 3. de re iudic.* Zabarel. *in Clem. fin. quæst. 5. de pœnis. & remiss.* Et ad huiusmodi denunciationem censetur facultas à iure permissa, & ad illam faciendam sufficeret etiam extraiudicialis informatio, vt firmat idem Lauretus *d. q. 7. circa fin.* Et maximè in offensione commissa in Clericum publicè *ad d. cap. Peruenit de appel.* Genuens. *in prax. cap. 23. sub n. 16.*

10 Nec subsistit, quod pro huiusmodi denunciatione, & multò magis pro sola monitione requiratur aliqua citatio. Nam expressè contrarium disponitur *in cap. Pastoralis, §. Verum in fin. de appel. cap. Sinnenicus 92. d. cap. Pia de except. lib. 6.* ac tenet Felin. *in cap. 3. n. 3. de re iudic.* & latè cum rationibus firmat Roman. *conf. 482. n. 5.* & censuit eadem Sac. Congregatio in supradicta *Limana* anno 1633. Quod absq; vlla difficultate videtur procedere in delicto publicè perpetrato.

11 Et quod ad tertium pariter dicendum est, cognitionem huiusmodi causarum spectare ad Episcopos. Cùm enim delictum sit ratione curæ animarum, nempè in administratione Sacramentorum, vel in prædicatione commissum, vtique illius cognitio priuatiuè quoad alios spectat ad Episcopum *ex d. cap. Inter cætera, de offi. ord.* Quod etiam decernit *d. Clem. Dudum, §. verum de sepult.* & S. Concil. Trid. *cap. 4. sess. 24. de refor.* In his enim excessibus, concernentibus curam animarum, & signanter in prædicatione, vt clarè habetur *in d. Clem. Dudum d. §. Verum*, ibi: *Prædicare*, & in S. Concil. Trid. *cap. 2. vers. si verò, sess. 5. de ref.* Episcopus habet specialem iurisdictionem à iure, & à dicto Concilio delegatam, textus est *in cap. Per exemptionem, de priuil. in 6.* & statuit S. Concil. *d. cap. 2.* & nouissimè Constitutio Gregorii XV. *de exemptor. priuil.* cum similibus.

12 Atque ita eadem S. Congregatio Concilii censuit in vna *Eysteten* die 28. Augusti 1649. *Sacra &c. Vtraque parte informante, & facto prius coram Secretario inter partes concordato, ac iuribus per manus Eminentissimorum Patrum transmissis, censuit standum esse in decretis sub die 14. Martij 1648. scilicet Commendatorem oppidi Mingani Ordinis Theutonici vnà cum complicibus incidisse ipso iure in censuras ob retentionem & carcerationem Martini, Sacerdotis sæcularis ad curam animarum deputati cum approbatione Episcopi Eystetensis in Ecclesia Parochiali eiusdem Oppidi Mingani, illosque potuisse ab Episcopo, nedum moneri, verùm etiam denunciari excommunicatos, vt ab aliis euitarentur. Vlteriùs cognitionem causæ delicti, vt prætenditur à dicto Sacerdote commissi, priuatiuè ad ipsum Episcopum spectare. Eidem autem Episcopo concedendam esse facultatem, supradictos excommunicatos absoluendi cum pœnitentiis salutaribus, facto verbo cum Sanctissimo.*

CONSVLTATIO CLXXIV.

1 CVm S. Congregatio Immunitatis frequenter ac præsertim sub die 30. Iunii 1632. in vna Vercellen censuerit, Iudices, & ministro laicos non posse prohibere executoribus Curiæ laicalis quominus exequantur monitoria, mandata, & similia Curiæ Ecclesiasticæ, etiam nulla ab eisdem Iudicibus, & Ministris laicis petita licentia, siue a Tensu, ideò quæritur,

An Iudex laicus prohibere possit birruarijs, alijsque Executoribus Curiæ sæcularis, quominus mandata Curiæ Ecclesiasticæ exequantur, eamque adiuuent sine sua licentia singulis vicibus per Ministros Ecclesiasticos ab ipsomet imploranda, etiam cum significatione causæ, vel captura facienda, vel potiùs huiusmodi præceptum reuocare teneatur iuxta resolutionem eiusdem Sac. Congregationis in vna Assissen die 21. Martij 1646. tenoris sequentis: *Ad 3. eundem Prætorem non potuisse præcipere baliuis suæ Curiæ laicalis, ne inseruirent, & non obedirent Curiæ Episcopali, & ab eo reuocandum esse dictum ordinem per actum publicum, & dicti actus transmittatur copia authentica ad S. Congregationem, qua reuocatione facta, absoluatur?*

2 ET quidem videtur respondendum huiusmodi præceptum fieri non posse, sique fiat reuocandum esse ex resolutionibus prædictis, quas tuentur authoritas S. Congregationis & Sacri Canones. Quod vt clariùs appareat, distinguendum videtur inter brachium sæculare, & brachium militare, seu familiam armatam Iudicis sæcularis.

3 Brachium quippè sæculare non imploratur ab Episcopo tamquam quid materiale, seu meri facti sed tamquam quid formale, seu facti & iuris. Quia imploratur authoritas Iudicis sæcularis ad effectum, vt suam sententiam exequatur. De quo brachio tractant Doctores *in cap. 1. de offic. ord.* disputantes, an Iudex laicus teneatur exequi, non gustatis meritis causæ? Et an Episcopus possit hoc brachium implorare contra Clericum ante illius degradationem, cum Episcopus non possit eum subiicere potestati sæculari? Et de hoc nunc non agitur.

5 Brachiom vero militare, seu familia armata, super qua cadit dubium, imploratur tamquam quid materiale, & ideò differt ab imploratione brachij sæcularis, vt post Alciatum & alios notant Prax. Genuen. *cap. 36. n. 2.* & Molin. *de brach. secul. cap. 10. n. 32.*

6 Id autem imploratur vel mediatè, vel immediatè. Mediatè imploratur vbi pro eo requiritur Iudex laicus. Quo casu ante Concilium Tridentinum videbatur implorandum singulis vicibus. Quia poterat dari casus, quod illud posset denegari, nempè si peteretur ab Ecclesiastico ante experta remedia spiritualia, cum ante Concilium esset incipiendum ab excommunicatione. Sed post Concilium cum excommunicatio sit effecta remedium extraordinarium, quia est inchoandum ab executione reali, & personali, etiam per inuocationem brachij sæcularis ex D. Fagnano *in cap. Peruenit num. 31. de adult.* dicendum videtur, satis esse, si semel Iudex sæcularis requiratur ab Ecclesiastico ad hoc vt toties quoties opus fuerit eidem inseruiat familia sua, cum hodiè non possit dari casus licitæ denegationis, vt antea. Qua de re egregiè contra Couaruuiam & alios disserit Salzedo ad Diaz. *in pract. crimin. cap. 153. num. 4. & 5.*

7 Immediatè verò & tutius imporatur, quando Iudex Ecclesiasticus directè præcipit birtuarijs & executoribus laicis, vt sua mandata exequantur, non tanquam ministri Iudicis laici, sed tanquam personæ priuatæ. Quo casu nedum Iudex Ecclesiasticus potest ei imperare, & ipsi vicissim tenentur obedire, non petita licentia à laico, sed etiam iste non potest hoc eis prohibere per rationem textus *in cap. fin. de Immun. in 6.* vbi subijciuntur excommunicationi Domini temporales, qui suis subditijs præcipiunt, ne artium, quas profitentur obsequia præstent Ecclesiasticis.

8 Duæ namque in istis birruariis sunt considerandæ personæ, nempè priuata, qua habitu, non actu sunt birruarii, & publica, qua sunt actu birruarii Curiæ sæcolaris. Vnde si Episcopus eorum brachium non perat à potestate sæculari, sed immediatè ipsos requirat, ooo dicitur eis imperare tamquam personis publicis, seu addictis seruitio fori sæcularis, sed tamquam personis priuatis & birruariis habitu, qoi in executione sibi demandanda nullo pacto repræsentare debent potestatem sæcularem, sed Ecclesiasticam, quicquid sit, vbi mediatè implorantur tamquam birruarii Curiæ sæcularis. Et propterea non possunt à laico prohiberi prætextu, quod sint personæ publicæ, sibique addictæ rationemuneris, quod suo nomine exercent; cùm ab Ecclesiastico requirantur, vt dixi, tamquam personæ priuatæ, sibique subditi ac diœcesani citra publicam qualitatem laicalem, cùm authoritatem publicam, sine quâ nequeunt esse actu birruarii recipiant ab Ecclesiastico eo instanti, quo eis committit executionem, suo nomine faciendam. Vnde si laicus eos prohiberet, incideret in excommunicationem *d. cap. fin.* Quia, remoto publico respectu, prohibitio sonaret in præceptum non adiuuandi Episcopum, seu illi non præstandi obsequium artis, cui se dederunt.

9 Nec obstat posse dari euentum, quod sæcularis eodem tempore eorum ministerio indigeat. Nam quicquid sit, an potiùs Ecclesiastico Iudici, quàm sæculari parere debeant, cum possit aliquando contingere, vt potiùs Ecclesiastico debeant obedire, sicuti videmus, vasallum aliquando potiùs Domino mediato, quàm immediato seruire debere, Natt. *cons. 487. ex n. 18.* vtique intra Ciuitatem casus iste vix est contingibilis, ita vt si opus fuerit, non possint statim haberi. Et quando ageretur de executione facienda in diœcesi posset adhiberi temperamentum circa numerum, vt non nisi tot, & non plures sine laici Iudicis scientia eodem tempore adhiberi valeant. Sed hoc prætextu non debet Episcopus priuari iure suo, quod sanè inutile redderetur, si cogeretur toties quoties requirere Iudicem laicum, qui aliquando nollet, & aliquando non posset sui copiam facere, & interim occasio amitteretur. Et Episcopus contra nolentem & recusantem non posset vti remedio excommunicationis, cùm vt plurimum, præsertim in Terris Ecclesiæ, superiores laici non possint excommunicari propter *Extrau. cum Matthæus, de haret.*

10 Atque adeò quod id fit in derogationem libertatis Ecclesiasticæ, & eo ipso excommunicationis sententiæ subiacere, decernitur in *d. cap. fin. de Immun. Eccles. in 6.* docentque Archid. Gemin. Io. Andr. Anchar. Monach. & Franch. *ibid.* vbi etiam cæteri Doctores, quibus adstipulantur Nauar. *in Man. cap. 27. num. 130.* Lauor. *de Iubil. p. 2. cap. 23. num. 16.* Viuian. *lib. 3. ration. iur. ut. 49. cap. 5.* Suar. *disp. 21. de censur. sect. 2. n. 93.* Reginald. *lib. 9. prax. for. pœnit. cap. 24. num. 358.* Filliuc. *tom. 1. tr. 16. cap. 10. n. 271.* Coriolan. *in Bullam Cœn. excom. 15.* Gambarup. *de cas. reser. cap. 10. n. 10.* & alij communiter.

11 Nam licet prohibitio fiat laico, redundat tamen in præiudicium Ecclesiasticæ libertatis, quia ipsi indirectè prohibetur, ne possit vti iure suo, quoad executionem suæ iustitiæ; vnde fit fraus legi, quæ prohibet, personas Ecclesiasticas subijci Iudici laico. Is enim committit in legem, qui verba legis complectens, nititur contra legis voluntatem, *cap. fin. de reg. iur.* & facit etiam *cap. Nouerit, de sent. excom.* Vnde non est dubium, quin habeant locum pœnæ impositæ violantibus immunitatem, ac libertatem Ecclesiasticam.

12 An autem habeat locum excommunicatio Canonis 15. Bullæ Cœnæ affirmo cum Vgolino *de censur. in explicat. d. can.* Filiucio *d. tract. 16. cap. 20. quæst. 7. num. 267.* Alterio *de censur. circa d. can. disp. 16. cap. 3.* Duard. *in d. Bull. lib. 2. can. 15. quæst. 20. & q. 22. in fin.* vbi Addit. *v. Mandantes*, qui alios citat.

CONSVLTATIO CLXXV.

An qui veneno proximum suum enecat, committat homicidium proditorium, atque adeò priuetur Immunitate Ecclesiastica? Vbi de Religioso, qui veneno superiorem suum sustulit, quod regularem obseruantiam iam collapsam restaurare conabatur.

1 Affirmatiuè respondent Bald. *in l. Nemo, C. de Sum. Trin. n. 12.* ibi: *Nota secundum hoc, quod ille, qui venenat aliquem, dicitur, cum proditoriè occidere*, & *in l. Cum fratrem 9. n. 1. C. de his, quib. vt indign.* Felin. *in cap. 1. de homic. n. 1.* Anan. *ibid.* Dec. *in cap. Quæ in Ecclesiarum n. 70. de constit.* Couar. *resol. lib. 2. cap. 20. n. 7.* Decian. *tr. crim. tom. 2. lib. 2. cap. 28. n. 19.* & alij copiosè relati per Farinacium, quos ipse sequitur *de homic. q. 122. p. 2. n. 4. ac de Immun. cap. 9. num. 142. & q. 28. n. 25. in fin.* Quibus accedit Cabal. *de omn. gen. homic. n. 551.* Sylvester, Molina, Gigas, Gomez, Martha, Suarez, Megalius, Peregrinus, Marius Italia, Graffius, Homobonus, Ioannes de la Cruz, Villadiego, Bobadilla, Mastrillus, Gauantus, Sarpus, Bucerus, Palaus, Villalobos, Castillo, Boerius, Correa, Sanchez, Riccius, Germonius, Carrerius, Scortia, Layman, Barbosa, Io. de Heuia, Guazzinus, Cutellius, Lezana, Diana, quos refert, ac sequitur Delbene *de Immun. cap. 16. dub. 20. sect. 2. n. 1.* Azeued. *in leg. Hispan. lib. 1. tit. 2. n. 10.* Ambrosin. *eod. tract. de Immun. cap. 2. n. 6.* ac etiam declaratio S. Congregationis Concilij, quæ idipsum in terminis die 3. Decembris 1632. decreuit. Eamque adducit Delbene *supra n. 2.* Diana *p. 6. tr. 1. resol. 12.* & Barbos. *in collect. Bullar. v. Homicidium* per doctrinam Alexandri *cons. 45. n. 6. lib. 7.* & Boerij *dec. 109. n. 5.* estque textus *in l. 1. C. de malef. & mathem.* cuius verba sunt: *Plus est hominem extinguere veneno, quam occidere gladio*, & ibi Glos. & communiter Doctores.

2 Id tamen moneo intelligendum esse, eo casu, quo nulla præcesserat inimicitia cum occiso propinatione veneni. Quia tale homicidium verè potest dici proditorium, cum occisus nullam causam haberet sibi præcauendi, secùs autem si quis veneno occidat inimicum. Nam cùm occisus, stante inimicitia, haberet causam sibi præcauendi, illius homicidium non potest verè ac propriè dici proditorium, & consequenter occidens debet gaudere immunitate sicut articulo ad partes discusso responderunt Sperellus strenuissimus Ecclesiasticæ Immunitatis propugnator *dec. 23. n. 3.* & Dian. *d. resol. 12.* animaduertitque etiam Nouat. *in sum. Bullar. tom. 1. tit. de Immun. n. 76.* Idque iuxta terminos definitionis homicidij proditorij, quod illud dicitur, quando nulla interueniente inimicitia securè ita quis occidatur, vt non potuerit is præcauere. Quod etiam cum alijs docet Delbene *sup. n. 5.*

Quic-

3 Quicquid autem dici posset in terminis iuris communis, ex constitutione quidem Gregorij XIV. illud homicidium duntaxat dicitur proditorium, quod sub velamine amicitiæ committitur, secus autem si fiat ab inimico sub quibuscumque insidijs, sicut per literas in forma Breuis registratas à Genuensi *in prax. cap. 94.* & à Peregrin. *de immun. cap. 7. n. 20.* testatur respondisse Clementem VIII. Archiepiscopo Panormitano Farinacius *in addit. d. cons. 168. lit. A. vol. 2.* Sperellus *d. dec. 23. n. 14.* & Diana *d. resol. 12.* ac docent Baiard. *ad Clar. §. homicidium, n. 21. & seqq.* Gutier. *pract. quæst. lib. 3. quæst. 2. n. 3.* alijque relati à Gratiano *discept. 380. n. 40. & seqq.* à Giurba *cons. 20. n. 13. & cons. 60. n. 4.* à Castillo *dec. 156. n. 38. cum seqq.* à Sperello, Diana & Delbene, *vbi supra.*

4 Hinc S. Congregatio Episcoporum respondit in vna *Melevitana* die 2. Augusti 1619. quod occidens inimicum à tergo cum sclopo gaudet immunitate, teste Diana *d. resol. 12.* Idem quoque in occidente inimicum suum à tergo diffusè probat Giurba *d. cons. 20. n. 13.* ex eoque repetit Nouar. *d. tit. de Immun. sub n. 79.* Et in occidente ex fenestra cum archibugio adnotarunt Genuen. *d. cap. 94.* Ricc. *collect. 1798.* & Nouar. *d. n. 79.* Ac vniuersum post Constitutionem Gregorij, quod illud duntaxat dicatur homicidium proditorium, quod sub colore amicitiæ committitur, secus si ab inimico etiam cum quibuscumque insidijs, firmat Dian. *d. resol. 12. §. sed ego.*

5 Verum quia hic modus enecandi homines veneno reliquis insidiosior est, & vix potest oculatissimus ab eo sibi præcauere, vt aduertit Farinac. *de Immun. d. cap. 9. n. 142. in fin.* & Dian. *part. 1. tract. 1. resol. 36.* ideò tutius esse censeo super hoc consulere Summum Pontificem, & iuxta illius responsum se gerere. Prout sæpius S. Congregatio Immunitatis rescripsit, præsertim sub die 24. Nouembris 1651. & in vna Lycien, quam proposuit Illustrissimus & Reuerendissimus D. Ioseph Caetanus ex Ducibus Laurenzani, qui magnæ origini parem animum attulit, cuius ingenium excelsum, subtile, dulce, facile, eruditum, ac in agendis caussis exercitatum, quas summa fide, pari constantia, nec verecundia minori proponit.

6 Quod eo fortius videtur dicendum in euentu, in quo Religiosus Superiorem insistentem disciplinæ regulari veneno in ferculum occideret. Duo enim vrgent. Alterum ex parte occisi, quod non potest hoc præcauere. Alterum ex parte occidentis, quod sola restauratio disciplinæ regularis non potest præbere causam tali inimicitiæ, quæ valeat illum excusare à proditione. Et ita declarauit S. Congregatio Immunitatis d. die 24. Nouembris 1651. contra Religiosum conuersum.

CONSVLTATIO CLXXVI.

An Aduocatus Consistorialis & pauperum, charactere clericali insignitus, debeat gaudere priuilegio fori & exemptionis ab oneribus laicorum, quamuis alicuius Ecclesiæ particularis seruitio non sit adscriptus?

1 QVoad priuilegium fori videtur affirmatiuè respondendum. Primò, quia ex literis Eminentissimi Cimetarij exhibitis viuæ vocis oraculo Sanctissimi idem Clericus nominatur Officialis Sedis Apostolicæ, & vti tali concessa leguntur omnia priuilegia, exemptiones, ac prærogatiuæ, quibus alij Camerales reipsa, & actu inseruientes potiuntur, inter quæ expressum habetur, quod sint verè familiares, & continui Commensales Papæ, vt in Bulla Sixti IV. quæ in ordine est 4. §. 3. *tom. 1. Bullar.* & in Bulla Sixti V. in ordine 48. §. 8. *tom. 2.* Idque euidenter probatur, cùm dictus Clericus recipiat quotidie duplicem portionem panis, & vini, & aliorum esculentorum. Qua de re videatur Constitutio Pauli III. in ordine 3. §. 1. *tom. 1.* eiusdem Bullarij cum declaratione subsequentis §. 2.

2 Eo autem ipso quod est officialis, aut familiaris Papæ qui est Episcopus Episcoporum *cap. 1. §. ordo 21. d.* indubitatum est, gaudere debere priuilegio fori, prout gaudet quilibet Officialis, seu familiaris cuiuscumque Episcopi, *cap. fin. de offic. Archidiac.* vbi Abb. & alij cumulati per Matth. *de iurisdict. cas. 111.* ac latius Giurb. *cons. 88.* ac sæpissimè censuit S. Congregatio Immunitatis, præsertim in vna *Aliphana* die 16. Decembris 1626. ibi: *S. Congregatio super controuersijs iurisdictionalibus censuit, causas tam ciuiles, quàm criminales notarij, & aliorum officialium Episcoporum spectare ad cognitionem Episcopi.* Et ita seruatum esse à ministris laicæ potestatis, qui Episcopo Aliphano restituerunt illius notarium carceratum, vt ex literis Nuncij Neapolitani. Quod etiam censuit S. Congregatio Episcoporum, & Regul. in vna *Vaison* die 11. Decembris 1615. ac diximus aliàs diffusè.

3 Secundò, quia licet S. Concilium Trident. *cap. 6. sess. 23. de ref.* vltra tonsuram, & clericalem habitum videatur requirere seruitium alicuius Ecclesiæ; nihilominus dicta qualitas abundè verificatur in seruitio, quod præstatur Papæ, & Sedi Apostolicæ per assistentiam in Capellis Pontificijs, & in Consistorijs publicis in Camera, & in alijs, vt in fortioribus de Prothonotarijs tantum honorarijs, eo quia sunt familiares Papæ, & parati inseruire personæ Summi Pontificis, seu vniuersali Ecclesiæ, vel Sedi Apostolicæ sæpius censuit S. Congregatio Concilij in sequentibus declarationibus.

4 *Fuit dubitatum, an Prothonotarij Apostolici honorarij gaudeant priuilegio fori, etiamsi alicui Ecclesiæ non inseruiant iuxta decretum cap. 6. sess. 23. de refor. Die 11. Iulij 1626. Congregatio Concilij censuit gaudere priuilegio fori, & clericali.* Idem in vna Romana *fuit resolutum die 22. Iunij 1629.*

5 Neque facienda est vis in eo, quod requiratur descriptio, seu mandatum Episcopi pro seruitio faciendo Ecclesiæ. Nam ex opinione S. Congregationis Concilij ista qualitas, tanquam leuis non est necessaria, satisque est concurrere, quæ potiora sunt, nempè tonsuram, & delationem ipsius cum habitu Clericali, & seruitium Ecclesiæ. Ita enim cessante Episcopi mandato, vel licentia satis fit menti Concilij, dum exercet seruitium Ecclesiæ, vt in his declarationibus.

Die 2. Decembris 1623. in vna Canarien Congregatio Concilij inhærens declarationibus aliàs factis, respondit, Clericum, qui habitum, & tonsuram defert clericalem, & alicui Ecclesiæ inseruit, licet non præcesserit mandatum Episcopi, debere tamen gaudere fori Ecclesiastici priuilegio.

An Clericus clericalem habitum, & tonsuram deferens, qui alteri Ecclesiæ, quam ei, cui ex mandato Episcopi adscriptus fuit, inseruit, gaudere debeat priuilegio fori? Congregatio Concilij censuit gaudere debere.

Die 6. Septembris 1607. in vna Baren. *Congregatio Concilij censuit, si Orator antè delictum Ecclesiæ inseruire consueuerat, licet interruptè, & absque mandato Episcopi, debere gaudere fori priuilegio.*

S. Congregatio Concilij aliàs censuit, priuilegio fori gaudere Clericum minorum Ordinum in habitu, & tonsura incedentem, inseruientemque Ecclesiæ; tametsi absque vllo Episcopi mandato.

Sacra, &c. aliàs censuit, talem Clericum inseruientem alteri Ecclesiæ, quam ei, cui mandauerat Episcopus, vt inseruiret, nihilominus gaudere priuilegio.

6 Quod verò ad priuilegium exemptionis multò magis dicendum est, gaudere debere, cùm istud competat ex solo charactere clericali, *cap. Quanquam in 6. cap. Non minus, concord. de immunit.* absque eo, quod concurrant aliæ qualitates seruitij, alteriusve similis, cùm dispositio Sac. Concilij *d. cap. 6.* restringatur ad solum priuilegium fori, vt in supradicta declaratione die 11. Iulij 1626. & clarius in sequenti:

7 *Die 3. Decembris 1622. S. Congregatio Concilij censuit, decretum S. Concilij Tridentini cap. 6. sess. 23. de refor. non ademisse Clericis non habentibus qualitates, quæ ibidem exprimuntur, nisi priuilegium fori. Cætera verò remanere sub dispositione iuris communis.*

8 Et magis in terminis ipsius exemptionis eadem S. Congregatio Concilij censuit die 16. Decembris 1604. & aliàs sæpè. Quod etiam tradunt Roland. *cons. 4. num. 26. lib. 1.* Garz. *de benef. part. 2. cap. 2. n. 2. cap. 3. num. 5. in fin.* vbi alij, Bellet. *disquis. Cleric. part. 1. tit. 3. § 8. n. 59.* Et hanc eandem opinionem sequuta est S. Congregatio Immunitatis in vna *Assisien* die 28. Iunij 1629. & in vna *Firmana* die 10. Septembris eiusdem anni, & latius S. Congregatio Concilij die 26. Ianuarij 1630. in vna Nullius pensionis.

Atque

9 Atque ex his S. Congregatio Immunitatis die 5. Februarij 1630. censuit supradictum Clericum gaudere, tanquam familiarem.

CONSVLTATIO CLXXVII.

An taxa pro salario medici dicatur onus personale; itaut Clerici syluatici ab oneribus personalibus in decreto S. Congregationis exempti, ad illam persoluendam minimè teneantur?

1 Respondendum est, huiusmodi onus connumerati quidem inter onera personalia à Bossio *in tract. de Princip. n.100. in fin.* Nicol. Bell. *cons.12. n.80.* Thesaur. *dec.149. sub n.5. & in fin.* cum quibusdam alijs.

2 Sed illud intelligunt personale respectu quod vinculum soluendum, & commodum respicit personas, non autem quod istud onus sit inter onera per personas corporali labore explenda, quæ propriè dicuntur onera personalia, ad text. *in l. fin. in princ. ff. de mun. & hon.* Abb. *in cap. Non minus, n.12. de Immunit. Eccles.* Parpal. post alios *in l. Placet, n.7. & seq. C. de sacros. Eccles.* Syluest. *v. Immunitas, n.16.* De quibus oneribus intelligendum est dictum Decretum S. Congregationis, non autem de oneribus, in quibus vinculum soluendum, & commodum respicit personas, quæ potius dicuntur onera realia, cum expleantur mediante re, & sumptu, Parpal *vbi supra num.25.* cum alijs ibi relatis,

3 Et in puncto quod ad huiusmodi taxam pro soluendo salario Medici quando illius opera vti volunt, teneantur Clerici supradicti, eo quia commodum etiam priuatum percipiunt ex curatione propriæ personæ firmat Castr. *cons.42. sub num.20. part.2.* post Bellam. Natt. & alios relatos per Carol. de Grass. *de effect. Cleric. eff.3. n.251.* & in simili eodem *eff.3. n.271.*

4 Quod tamen procedit circumscripta consuetudine, cuius vigore in eodem decreto alia maiora priuilegia, seu exemptiones leguntur eisdem præseruata.

5 Et ita censuit S. Congregatio Immunitatis in vna *Noritonen* die 15. Septembris 1630.

CONSVLTATIO CLXXVIII.

An Clericus raptor cum defloratione Virginis extractus à domo cohærente Ecclesiæ cum aditu interiori, & ædificata pro habitatione Rectoris, quam vti illius Capellanus habitabat cum parentibus, ac fratribus, retinebatque in locationem, quia solita est locari, sit restituendus, tanquam extractus à loco immuni?

1 Affirmatiuam tuentur illi, qui dicunt, quod domus Ecclesiæ illi adhærens gaudeat immunitate, quamuis inhabitetur à laicis, quia datur locis, non personis, nempè Decian. *tract. crim. tom.2. lib.6. cap.25. n.16.* Villagut. *de extens. leg. tit. de extens. Immun. Eccles. cap. fin. num.86.* Ambrosin. *de Immun. cap.10. n.8.* Farinac. *eod. tract. cap.18. n.289.* Sanch. *cons. moral. tom.2. lib.6. cap.1. dub.7. num.2.* Bonacin. *tom.3. de excommun. partic. extra Bull. Cœn. disp.2. quæst.3. punct.16. §.4. n.7.* Dian. *part.2. tract.1. resol.71. & part.6. tract.1. resol.2.* Iul. Chartar. *dec.46. n.21.* inquiens ita Mediolani iudicatum, & exequutum fuisse anno 1595.

2 Negatiuam verò, quod domus Ecclesiæ illi adhærens non gaudeat immunitate, si habitetur à laicis non inseruientibus Ecclesiæ, eoque magis si fuerit eis locata, tenent Marius Italia *de Immunit. lib.1. cap.4. §.6. n.6.* cuius etiam meminit Farinac. *d. n.289. in fin.* Peregrin. *eod. tract. cap.4. n.272.* Nald. *in sum. v. Ecclesia, n.7.* Villalob. *tom.2. summ. tract.39. differ.5. n.3.* In quam etiam videtur inclinare Thom. Delbene *de Immunit. part.2. cap.16. dub.9. sect.8. n.2.* Quibus addi potest Ginetba *cons.10. num.11.* quatenus, animaduerso Deciano, *d. num.16.* affirmatinam admittit solum quando habitatur ab inseruientibus ipsi Ecclesiæ.

3 Quare Io. Franc. à Ponte *dec.33.* refert, Consilium Neapolitanum censuisse, quod reus captus in apotheca Hospitalis solita locari, quæ portam principalem habebat in via publica, aditumque interiorem in atrium ipsius Hospitalis non gaudebat Immunitate. Quod etiam probarunt Ricc. *dec.171. n.8. & seq. part.1. & collect.669.* Thor. *in compend. dec.* Neapol. *part.1. v. Immunitas,* & Nouar. *in summ. Bull. tom.1. tit. de Immun. num.2.* Subdens ideò respondisse Episcopo Sulmonæ illa non gaudere reum extractum à viridario Monasterij illi annexo cum aditu interiori, quia alium habebat in via publica, per quem etiam mulieres introibant ad colligendos racemos vuarum.

4 Verùm quia dictus Clericus inseruiebat pro Capellano eidem Ecclesiæ, cui domus præfata adhæret cum aditu interiori crederem hoc casu videndum, num probetur, quod illa consueuerit locari laicis, & ab ipso Clerico fuerit conducta; tunc enim possunt discuti fundamenta negatiuæ sententiæ, librarique, an præualeant deductis per sequaces contrariæ. At si tale suppositum rueret in facto, tunc subscriberem affirmatiuæ.

5 Non enim S. Congregatio Immunitatis admittit dictum Abb. *in cap. Inter alia, n.13. de Immunit. Eccles.* & Thom. Delben. *d. cap.16. dub.10. sect.12. & 13.* quod scilicet immunitas Ecclesiæ non deroget potestati Ecclesiasticæ, sicut laicali, quia videtur statuta solum correspectiuè ad Iudices sæculares, dum Canones solum mentionem faciunt de laicis, ideòque possint Ordinarij locorum Clericos eis subditos à sacris locis, eorumque domibus, vbi morantur, extrahere; sed contrarium, quod Clerici æquè ac laici gaudeant eorum immunitate iuxta resolutiones adductas à Barbos. *in summ. decis. Apostol. v. Immunitas,* & opinionem, quam validioribus rationibus sustinent Clar. *in §. fin. q.30.* Decian. *tract. crim. tom.2. lib.6. cap.26. n.1.* Bobadil. *polit. tom.1. lib.2. cap.14. n.57. lit. B.* Ambrosin. *de Immunit. cap.12. n.3.* Mar. Ital. *lib.1. cap.3. §.1.* Farinac. *de carcerib. quæst.28. n.7. & in fin. append. de Immun. cap.2. n.34.* Lotter. *de re benef. lib.1. quæst.13. n.113.* Barbos. *in collect. ad d. cap. Inter alia 6. num.14. & de vniuers. iur. Eccles. tom.2. cap.3. n.135. cum seqq.* Diana *part.1. tract.1. resol.24. & part.3. tract.1. resol.35.* Lezan. *in summ. v. Immunitas, n.6.* Sperell. *dec.39. n.35. part.1.* Adi Cened. *in can. quæst.42. n.11.* vbi argumenta Fagundez diluit, & Decian. *vbi supra,* qui respondit argumentis Abbatis, & Gambacurt. *de Immun. lib.4. cap.11. n.8.* vbi probat in Constitutione Gregorij XIV. de Immunitate adesse mentionem de Clericis, & Ecclesiasticis. Quæ sententia certa est in S. Congregatione Immunitatis, quæ sæpè ita censuit præsertim in vna *Maceraten* Immunitatis die 25. Maij 1655. [& in Ruben 22. Iunij 1683. hunc in modum. *Al Vescouo di Ruuo. Illustre, e molto Rev. Monsig. come fratello. Da questa S. Congregatione dell'Immunità Ecclesiastica, si è male inteso, che il presente Vicario generale di V. S. habbia fatto estrarre da luogo immune Giuseppe Verenti, Diacono di cotesta Città, e che doppo ritenutolo 42. giorni carcerato, l'habbia rilasciato con sigurtà di rappresentarsi, mentre i delitti, che'l medesimo Vicario hà asserito di hauer commesso il detto Diacono, non sono degli eccettuati, e l'opinione del medesimo Vicario, che i Preti non godono dell'Immunità Ecclesiastica è erronea, e detestabile nel principal ministro Vescouale, di modo che l'Eminenze loro hanno risoluto, che si abolisca la sudetta sigurtà, che il detto Vicario debba prouedere alla sua conscienza, e che V. S. si proueda d'altro Vicario. Tanto si attenderà, che V. S. auuisi sia stato esequito, e Dio la prosperi. Di Roma a' 22. di Giugno del 1683.*]

6 Neque raptus cum defloratione virginis, quibus arguitur dictus Clericus, illum excludit à fruitione Immunitatis, vt colligitur *ex cap. de raptoribus 36. num.1.* ac in terminis docent Chartar. *dec.46. n.84.* Sperell. *dec.59. n.32.* alijque relati per Thom. Delben. *d. cap.16. dub.24. sect.6. n.1.*

CONSVLTATIO CLXXIX.

An & quatenus noui Conuentus, siue Monasteria, vel domus Regularium erigi possint, ac debeant?

1 Concilia, Canones, Constitutiones Pontificiæ, Decreta S. Congregationis Episcoporum, & Regularium,

ac

ac S. Visitationis Apostolicæ, Oracula, à Pontificibus viua voce emissa, ac denique ius Cæsareum interdicunt Regularibus ædificare noua Monasteria, Conuentus, Ecclesias, ac domos, nisi auditis Superioribus, vel Procuratoribus aliorum Conuentuum, qui sunt in illo loco, ac in vicinis ad quatuor milliaria, ac nisi auditis, & consentientibus incolis, & habitatoribus eiusdem loci, alijsque interesse habentibus, constiterit ibi in numero duodecim commodè manuteneri posse.

2 Equidem ad Concilia, & Canones, quod attinet id prohibetur à Concilio Vuormaciensi *can. Quicunque* 16. *quæst.* 1. ab Agathensi *can.* 27. registrato *in can. Monachis* 12. *quæst.* 2. à Chalcedonensi *act.* 11. *can.* 4. relato *in can. Verè* 16. *ead. quæst.* 1. *& can. Quidam* 18. *quæst.* 2. à Lateranensi *in cap.* 2. *de Eccles. ædific.* à Lugdonensi *in Clem. Cupientes de pœn. in* 6. vbi Gloss. *v. Constitutions* declarat confirmari sanctionem Bonifacij VIII. *in cap. vnic. de excess. Prælat. in* 6. & denique à Tridentino *cap.* 3. *sess.* 25. *de Regular.* traditque Rot. *in Ciuitaten. Constructionis Capellæ* 1588.

3 Quod ad Constitutiones Pontificias extat Constitutio 7. Clementis IV. §. 1. Constitutio 2. Iulij II. §. 4. Constitutio 99. Clementis VIII. §. 1. Constitutio 31. Gregorij XV. §. 2. Constitutio 25. Vrbani VIII. *per totam*, & Constitutio Innocentij X. quæ incipit *Instaurandæ*, data Idibus Octobris 1652. per quas ijdem Pontifices prohibendo erectionem præfatam sine licentia Sedis Apostolicæ, & Ordinarij idipsum ampliant, confirmant, stabiliunt.

4 Quod verò ad decreta, ea emanaruot, & quidem multa cùm à S. Congregatione Episcoporum, & Regularium, tum à S. Visitatione Apostolica. De primis testatur Clemens VIII. in citata sua Constitutione, ac Tamburin. *de iure Abb. disp.* 33. *quæst.* 1. *post num.* 3. vbi Eminentissimi Cardinales fatentur se primum decretum tempore Clementis VIII. condidisse, iterumque præcipiunt, quod de cætero Monasteria, Conuentus, domus, Congregatio, vel Societas quocumque nomine nuncupentur, non erigantur, nisi citatis, & auditis Prioribus, vel Procuratoribus aliorum Conuentuum, ibi existentium, constitoque de non præiudicio illorum. Quorum meminit Lezan. *quæst. regul. v. Monasteria, n.* 9. & Peyrin. *in formul. lit. Z. cap.* 3. & de secundis sub Vrbano VIII. die 28. Iunij 1625. testatur idem Lezan. *loc. alleg. num.* 17.

5 Oracula verò Pontificia referuntur ab eodem Lezana *con.* 17. & à Tamburino *post d. n.* 3. præsertim Gregorij XV. sub die 25. Augusti 1621. & Vrbani VIII. sub die 28. Augusti 1624.

6 Ac demum quod ad ius Cæsareum Iustinianus Imperator idipsum iussit *in auth. Vt nullus fabricet Oratorij domos præter voluntatem Episcopi*, ibique Cyriacus & Iulianus Patritij, *Constit.* 67. *cap.* 1.

7 Causæ multæ, præcipua præiudicium.

8 Huiusmodi autem prohibitionum censura non eluditur distinguendo, quod loquantur de solis monasterijs, & non de Ecclesijs. Quin, inquiunt, Ecclesia in odiosis non venit sub nomine Monasterij, vt in terminis Pellizar. *in Man. Regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 5. *n.* 63. & Bordon. *contr.* 36. *de erect. nou. Conuent. n.* 31. Stante præsertim peculiari ratione, quæ vrget pro Monasterijs, & cesset in Ecclesijs, videlicet, quod Clemens VIII. cuius dispositioni tantummodo inhæret Constitutio Vrbani, absque illa prorsus ampliatione prospicere duntaxat voluit, ne per multiplicationem Religiosorum absque sufficientibus reditibus inferretur præiudicium alijs, qui in loco præexisterent, vt clarè patet ex proœmio Constitutionis, ex quo patens, & manifesta redditur mens Constituentis, & ratio motiua Constitutionis, *l. Titia, §. Idem responsum, ff. de verb. oblig.* & resoluit Rot. *in Albanen hæreditatis* 5. Martij 1643. coram Reuerendissimo Cerro, Decano, passimque alibi.

9 Idemque comprobatur ex dispositione eiusdem Constitutionis, §. 1. cuius verba adeò clara sunt, ac ita euidenter restringuunt dispositionem ad præiudicium proueniens ex augmento religiosorum, vt nullam prorsus admittant quæstionem, *l. Ille, aut ille, §. Cum in verbis nulla est ambiguitas, ff. de leg.* 3. Estque opinio communiter recepta, quod vnica ratio motiua Constitutionis sit præiudicium contingens alijs Regularibus propter augumentum, & sustentationem Religiosorum, vt præ alijs tradit Bordon. *d. contr.* 36. *n.* 14. Ex diuersitatis autem ratione certum est, cessare extensionem de re ad rem, & verba Constitutionis esse sumenda in sua stricta, ac rigida significatione, *l. Papinianus, ff. de minor. l.* 3. *§. ibi, ff. de inoff. testam. l. Adigere, §. Quamuis, ff. de iurep.* traditque Craoer. *cons.* 942. *num.* 11. *&* 12. dicens, id procedere quantumvis verba dispositionis sint vniuersalia.

10 At hæc non subsistunt. Etenim textus *in can. Quicunque* 16. *quæst.* 1. *& cap.* 2. *de Eccles. ædif.* expresse loquitur de Ecclesijs, prout etiam de Ecclesijs expresse loquitur Constitutio 7. Clementis IV. & Constitutio 2. Iulij II. Et quamuis dictæ Constitutiones videantur odiosæ, atque adeò restringendæ; nihilominus reuera sunt fauorabiles, tanquam prospicientes sustentationem Religiosorum in communi, suntque conformes iuri communi, per quod prohibetur erectio Ecclesiæ. Quod tradunt Tambur. *disp.* 5. *lib.* 3. Federic. de Sen. *cons.* 101. *n.* 1. & dixit Rot. coram Seraphino *dec.* 847. *num.* 1.

11 Cùm enim sit contra bonum commune Religionum, quod multiplicentur Ecclesiæ, & ita vicinæ sint, vt, dispertitis eleemosynis piorum fidelium, non possint Religiosi congruè sustentari, & Ecclesiæ cum debito cultu manuteneri, vt desumitur ex dictis Constitutionibus, ideò cum eædem Constitutiones prouideant communi bono Religiosorum, adhibeantque remedium huic incommodo, non sunt censendæ præiudiciales tertio. Nam quod dirigitur in bonum commune non censetur alicui præiudicare, etiamsi aliquid iuris ipsi detrahat. Quia communis vtilitas priuatæ vtilitati præferenda est, *l. fin. C. Communia, de leg. & l. Vtilitas, C. de priuil. lib.* 12. *& l. Actione, §. Labeo, ff. pro socio, & can. Scias* 17. *quæst.* 2. ibi: *Plurimorum vtilitas vnius vtilitati, vel voluntati præferenda est.* Et proinde cum solum inferatur præiudicium, quia fit aliquid contra ius tertij, & tertius non habeat ius contra id, quod exigitur à bono communi, quia ius supremum exigit bonum commune præferri priuato, non est præiudiciale alteri, quod fit iuxta exigentiam publicæ vtilitatis.

12 Atque tunc lex censenda est fauorabilis, etiam si contineat odium alicuius, quando per ipsam primario intenditur fauor alicuius, vt communiter docent Gloss. *in cap. Si propter, v. Primi anni de rescript. in* 6. vbi Gemin. *num.* 9. Franch. *num.* 6. item Gloss. *in cap. Sciant cuncti, v. Alios, de elect. in* 6. Io. Andr. & Gemin. *ibid.* Felin. *in cap.* 1. *de sponsal. n.* 14. *& in cap. Non dubium, n.* 2. *de sent. excommun.* Bart. *in l. Qui exceptionem, n.* 2. *ff. de condit. indeb.* & ibi Alber. & Salic. traditque Castr. *in l. Si quis nec causam, n.* 4. *ff. si cert. pet.* Couarr. *lib.* 1. *var. cap.* 11. *n.* 5. alios citans. In hoc autem casu Pontifices in hisce Constitutionibus principaliter intendunt fauorem Regularium existentium in aliquo loco. Quia intendunt prouidere, ne nouæ Ecclesiæ detrimento sint præexistentibus in aliquo loco.

13 Præterea tunc solùm Constitutio dicitur præiudicialis tertio, quando tendit contra ius præexistens, ita vt priuet tertium iure aliquo quæsito iuxta doctrinam, quam sequuntur Bald. *in l.* 2. *n.* 8. *ff. de constit. princ.* Panorm. *in cap. Quia de priuil. & in cap. olim de verb. signif.* Merol. *tom.* 3. *theol. moral. disp.* 6. *cap.* 2. *n.* 48. non autem quando impedit, ne quis acquirat ius de nouo. Quia cum Constitutio sit priuilegiata, conferatque ius, *cap.* 1. *de præb. in* 6. impedit, ne contra hoc ius consurgat ius alterius, non secus ac impedit lex. Quare cum nemo habeat ius erigendi Ecclesias, aut recipiendi de nouo sine facultate Superiorum, Constitutiones, quod non possint erigi, aut recipi de nouo non auferunt aliquod ius quæsitum; sed solum impediunt acquirendum; & ideò non sunt odiosæ, atque in præiudicium tertij, nullaque dicitur fieri extensio. Nomine enim Monasterij venit Ecclesia, omneque illud, quod Monasterio est annexum, Federic. de Sen. *d. cons.* 201 *n.* 3. Rota coram Durano *decis.* 74. *n.* 4.

14 Et pro inclusione Ecclesiæ sub dictis prohibitionibus sufficit ponderare, quod tam in Constitutione Gregorij, quàm Vrbani, & Innocentij adsunt verba adeò generalia, ibi: *Monasteria, Conuentus, domus, Congregatio, Societas, & alia loca Regularia, quocumque nomine nuncupentur*, vt apta sint comprehendere Ecclesias, tametsi illas non exprimant. Stante præsertim, quod ratio finalis Constitutionum verificatur tam de Monasterijs, quàm de Ecclesijs. Vnde intrat iuris regula, quod vbi militat eadem ratio legis, militat quoque eadem legis dispositio, non extensiuè, sed comprehensiuè. Quia nimirum lex disponit de materia, vt stat

sub

sub illa ratione. Quod habere locum etiam in lege poenali, immò & correctoria & poenali simul aliàs tradidi. Cum autem prohibitiones emanauerint ad euitanda praeiudicia, quae Regulares introducendi afferre possent Regularibus iam introductis circa eleemosynas, vtique magis praeiudicialis est constructio Ecclesiae, cui offeruntur, quàm Monasterij.

15 Minus quoque euitatur prohibitio harum Constitutionum, distinguendo, quod illae respiciant nouam introductionem Religiosorum, vel nouam constructionem Ecclesiae, non autem comprehendant ampliationem, translationem, reaedificationem, perfectionem. Nam, aiunt, cessat prorsus ratio praeiudicij, vt in terminis de ampliatione, siue additamento fabricae Monasterij, quod non sit noua erectio, seu fundatio latè probat Oldr. *cons.* 190. dum prohibitio loquitur strictè, & est intelligenda de acquisitione habitationis de nouo in loco, in quo nunquam fuit, non de ampliatione, seu additamento. Atque ita tenent Gemin. *in cap. Cum ex eo, num.* 12. *de excess. Prael. in* 6. & Rodr. *tom.* 2. *quaest.* 49. *art.* 9. quod sequitur alter Roderic. *resol.* 55. *n.* 10. Suar. *de censur. disp.* 23. *sect.* 5. *n.* 33. *cum seqq.* Dian. *part.* 3. *tract.* 2. *de dub. regul. resol.* 136. Tambur. *de iur. Abb. tom.* 3. *disp.* 5. *quaest.* 1. *n.* 9.

16 Et in fortioribus quod vbi agitur de mutatione, & translatione in totum Monasterij ad commodiorem locum intra eandem Ciuitatem non intret dispositio Constitutionum firmat vterque Rodericus *locis citatis*, Cesped. *de exempt. Regular. quoad monast. aedific. cap.* 1. *n.* 9. reprobans Lezanam, contrarium tenentem, plenè Bordon. *ea contr.* 36. *n.* 14. & 24. Delben. *de Immunit. cap.* 14. *dub.* 8. *n.* 1. Mirand. *in man. Prael. tom.* 1. *quaest.* 33. *art.* 1. Portel. *in add. v. Monasterium*, *n.* 3. Hier. Rodrig. *in comp. quaest. reg. resol.* 55. *n.* 4. & Peregr. *in comp. priuil. v. Ecclesia*, & ita pluries declarauit S. Congregatio, praesertim die 13. Septembris 1641. & 31. Ianuarij 1643. & 4. Iunij eiusdem anni.

17 Neque obstat, quod Vrbanus VIII. prohibuerit non solum erectionem nouorum Monasteriorum, sed etiam coeptorum perfectionem. Quia id non est trahendum ad casum reaedificationis, & ampliationis, sed intelligi debet de perfectione fundationis, & erectionis, quae tempore Constitutionis esset coepta, seù suum plenarium effectum adhuc non habuisset, puta si fuisset coeptum aedificium absque introductione Religiosorum, vel si Hospitium in Monasterium esset conuersum, vel quid simile. Quibus casibus rectè iudicauit Summus Pontifex esse prospiciendum, ne sub praetextu coepti operis cum licentia prius obtenta, & per ipsum reuocata praetenderetur exemptio ab obseruatione Constitutionis. Aliàs enim si huiusmodi prohibitio finiendi Monasterium inceptum interpretanda esset de qualibet perfectione materiali, firma esset conclusio, quod ampliationes, & additamenta, immò mutationes & translationes in totum Monasterij de loco ad locum non sint prohibitae per Constitutiones, quod non est dicendum, cum sit contra declarationes S. Congregationis, quibus summa veneratio exhibenda est, vt pluries dixit Rota, praesertim in *Fanen. praecedentiae* 1. Iulij 1648. coram Arguelles, & in *Marianen, seu Adiacen.* Beneficij 23. Iunij 1651. coram Cardinali Corrado.

18 Itidem sequeretur manifesta repugnantia, dum in vna parte Constitutionis praeseruantur fundationes effectum sortitae. Idque satis verificatur in acquisitione locorum, & Religiosorum introductione, quantumvis aedificium tam Conuentus, quàm Ecclesiae non sit adhuc perfectum, sed nec inchoatum, vt de Collegio, quod ad sui perfectionem aliud non exposcat, nisi domum, seu locum etiam titulo conductionis habitum, & introductionem Collegialium iuxta textum *in l. Neratius, ff. de verb. signif.* tenuit Gloss. *in cap.* 1. *v. Dico de elect.* & censuit Rota *dec.* 835. *n.* 4. *part.* 4. *diu.* & de Seminario, quod satis censeatur erectum, & capax vnionis ad formam S. Concilij Tridentini quoties sunt introducti pueri etiam in domo conducta ex mente S. Congregationis Concilij dixit Rota *in dec.* 361. *n.* 3. & 5. *part.* 2. *recent.* & *in d. Adiacen Beneficij* coram Coccino, & in *Verulana Beneficij* 19. Iunij 1626. coram Pirouano. Vitandus enim est intellectus, qui repugnantiam, & contrarietatem inducit etiam cum impropriatione verborum, quatenus esset opus, *l. Vel ad ea, ff. de condit. & demonstrat.* Doctores *in cap. Cum dilectus, §. Caeterum de fid. instrum.* Rot. *dec.* 293. *n.* 15. *part.* 6. *rec.* & *in Bononien Legati* 3. Iulij 1645. coram Reuerendissimo Cerro. Praesertim in Constitutionibus Apostolicis, in quibus moraliter loquendo impossibile est, aliquam esse repugnantiam per textum *in ca. Apostolica* 35. *quaest.* 9. vbi Gloss. *v. Decoquitur*, traditque Imol. *cons.* 133. *n.* 5. & Moneta *de Conseruat. cap.* 6. *n.* 59. Animaduertendo etiam, quod verbum *finire*, & *absoluere*, quo vtitur Constitutio, quamuis intelligeretur de opere materiali, non esset accipiendum de totali, & omnimoda perfectione, cùm satis verificaretur si aedificium ita esset consummatum, vt iam in vsu esse possit ad textum insignem *in l. aedificia* 139. *§. Perfecisse, ff. de verb. signif.* vbi Alciat. *n.* 6.

19 Ac potissimùm quia interpretationi, quod Constitutio prohibeat perfectionem cuiusvis partis materialis repugnat nimis euidenter illius ratio motiua, quae non minus attenditur, quam ipsamet dispositio, *l.* 1. *C. Quae sit longa consuet.* Gloss. *in cap. vbi periculum lit. B. de elect. in* 6. cum similibus. Ratio enim huius Constitutionis, vt dixi, solummodo versatur circa praeiudicium, quod prouenit alijs Religiosis praeexistentibus in loco ex multiplicatione Conuentuum absque sufficientia redituum, quibus se commodè possint sustentari, quod certè nullo modo est contingibile in reaedificatione Ecclesiae, siue in alio quouis augmento fabricae materialis, cùm adhuc vnicum remaneat Monasterium, sicut antea, nec inde multiplicentur personae Religiosorum, vt rectè ratiocinatur Bordon. *cit. contr.* 36. *n.* 14. aduertens, quod aliàs posset dari casus, quod veteres Conuentus volentes aliquam ampliationem facere, tenerentur petere consensum ab ijs, qui postmodum fuerunt introducti, quod non est rationabile.

20 Et adeò verum est, Constitutiones requirere consensum aliorum Regularium in ordine duntaxat ad praefatum praeiudicium, quod si Ordinarijs constiterit nouos Conuentus erigendos commodè, & sine aliorum detrimento posse sustentari, impertiri valeat licentiam, quantumvis alij dissentiant, vt expressè habetur in Bulla Gregorij XV. §. 2. ibi: *Non erigantur, nisi saltem duodecim fratres inhabitare, ac ex redditibus, & consuetis eleemosynis sustentari valeant, & Priores, seu Procuratores aliarum Religionum ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectioni consenserint, vel aliàs Ordinarijs locorum constiterit Religiosos Monastery sic erigendi sine aliorum praeiudicio commode posse ali.* Illa enim dictio *aliàs* denotat casum diuersum à primo, vt est textus *in l. Qui testamento*, §. *mulier*, *ff. de testam.* Quod pariter importat dictio *vel* ex traditis per Gonzal. *ad reg.* 8. *gloss.* 48. *n.* 17. inducitque alternatiuam, ita vt sufficiat vel consensus aliorum Regularium, vel quod Episcopo constet de sufficienti, & commoda sustentatione, *l. Si quis ita* 129. *ff. de verb. oblig.* *l. Si heredi plures, ff. de condit. instit. cap. In alternatiuis de regul. iur. in* 6. Rota *dec.* 387. *n.* 24. *part.* 5. *rec.* Ex quo manifestè sequitur, quod constito de sufficientia redituum, sit in verbis permissa noua Monasteriorum erectio de sola licentia Ordinariorum, cùm dictae duae negatiuae *non erigantur, nisi constiterit*, resoluantur in affirmatiuam, perinde ac si suisset dictum *erigantur, constito de commodo sustentatione*, vt in terminis de dictione *nisi*, quod vbi subsequitur negationem, affirmare faciat ea, quae ponit, probat diffusè Barbos. *dict.* 184. *n.* 3. & in puncto dictae Constitutionis Gregorianae tenent Lezana, & alij, quos refert ac sequitur Cesped. *de exempt. Regul. cap.* 1. *dub.* 4. *n.* 2. dicens, quod Vrbanus confirmando Constitutionem Gregorij, quae dat arbitrium, & facultatem soli Ordinario, censetur etiam ipse confirmare dictam facultatem, ne aliàs cootineat repugnantiam.

21 Nec valet quod dicitur, Constitutionem Vrbani esse ampliorem praecedentium. Quia principaliter tendit ad abrogationem licentiarum contra formam Constitutionum Clementis, & Gregorij, de caetero autem nihil disponit, nisi earundem ac S. Concilij *sess.* 25. *cap.* 3. *de Regul.* omnimodam obseruationem.

22 Haec quidem fateor multi ponderis esse, viderique vera, praesertim si in prima fundatione obtenta fuerit vtraque licentia. Nihilominus credo restrictionem istarum prohibitionem ad nouam tantùm erectionem, & introductionem non subsistere. Nam Constitutiones semper, & indistinctè procedunt quotiescumque nonum inferrur praeiudicium Religiosis vicinis ex supra allegatis, docetque Federic. de Sen. *d. cons.* 201. *num.* 1. & 2. Cesped. *cap.* 1. *dub.* 3. *num.* 1. vbi testatur ita fuisse aliàs declaratum à S. Congregatione, idem-

idemque repetit *dub.6. num.4.* Quotiescunque enim translatio Ecclesiæ de vno loco ad alium est præiudicialis, censetur prohibita, vt, ponderata hac ratione noui præiudicij, tradunt Roderic. *q.regul.23. ar.7. in fin. & to.2. q.50. art. 4. nu. 1.* Lara *dec. Granat. 97. per tot. p. 2.* Lezan. *d. v. Monasteria n.35.* Laur. de Franch. *quæst.1.* Tambur. *de iur. Abbatiss. disp. 5. q.1. num.15. lib.3. & q.4. num.5. & 7.* vbi plures referuntur Authores, Lap. *in d. cap. vn. de excess. Prel. in 6. n. 1.* ibique Io: Andr. *num. 1.* ac Tusch. *concl. 195. v. Medicantes num. 13.* Aliàs enim Constitutiones eluderentur, vt alibi aduerti. [Quare hodie ex dictis constitutionibus non licet Regularibus sine licentia Episcopi, & solemnitatibus prædictis mutare locum etiam in eadem Ciuitate, quia eadem est ratio præiudicij vicinorum, & propter argumentum de toto ad partem, *l. quæ de tota, ff. de rei vindic.* Gemin. *in cap. 1. de excess. Prel. in 6.* Cherubin. super Bulla cit. Clementis VIII. *Schol.1.* Portel. sibi contrarius *de dub. regul. v. Monasteria, n.5.* Rodrig. senior *quæst.23. regul. art.7. tom.1.* quamuis Diana *resol.136. tract.2. part.2* cum alijs dicat per priuilegia concessa Religionibus posse fieri talem mutationem sine licentia Episcopi, neque Tridentinum derogasse priuilegijs quoad mutationem, sed quoad nouam erectionem tantùm. At non videtur recedendum à nostra sententia; quia verè in tali mutatione reperitur erectio, seu fundatio in aliquo nouo loco, quod est prohibitum in dicta Bulla Clementis VIII. & decreto Gregorij XV. & Concilij Trident. nisi cum licentia Episcopi, Immò in dicta Bulla Vrbani VIII. prohibetur loca etiam cœpta finiri.] Atque ita censuit S. Congregatio die 6. Februarij 1643. his verbis, *Sacra, &c. Auditis partibus, & negotio ad relationem Eminentissimi Cæsarini diligenter examinato, & maturè discusso, censuit, non esse permittendam præfatam translationem Congregationis S. Caroli in casu, & ad effectum, de quo agitur præmissis, cæterisque contrarijs quibuscumque non obstantibus,* Et iterùm die 14. Decembris 1635. Eminentissimo Bentiuolo referente, partibus auditis, ac re maturè discussa, *censuit, iniungendum esse fratribus Carmelitis Discalceatis, prout præsentis decreti virtute iniunxit, vt omnino recedant à præfato loco, vbi nouum sui Ordinis Conuentum fundare cœperant, neque in alio loco eiusdem Ciuitatis illum erigere valeant, nisi seruata forma, & adimpletis omnibus conditionibus contentis in Constitutionibus, & Decretis Apostolicis, ac præsertim in decreto S. D. N. super erectione nouorum Conuentuum, nuper edito.*

23 Reædificationem verò quod attinet, distingui debet duplex species. Altera quando non tota antiqua destruitur Ecclesia. Altera quando toto ædificio veteri diruto reædificatur, Tunc enim in ædificatione Ecclesiæ modernæ tanquam diuisæ ab antiqua requiritur licentia, Tamburin. *d. disp.5. n.2. & 3. & lib.1.* Lap. *alleg.68. n.1. & 2.* Rebuff. *in prax. benef. tit. de translat. Episcop. n.3. & 11.* Lezan. *d.v. Monasteria, n.46.* Cesped. *cap.1. dub.13. n.4.* Bordon. *d.controu.36. n.1.* Boer. *decis.4. n.4. & 5.* Maximè quando noua Ecclesia construitur in alio loco ex diuersa materia, & diuersa forma; vnde per talem mutationem dicitur nouum ædificium, *l.1. §. Si quis ædif.* vbi Bart. Alex. Ruin. *ff. de nou. oper. nunc.* Gloss. *in cap. Monachi, n.12. quæst.2. de stat. monach.* quæ mouetur authoritate textus *in d. l.1. §. Quis nouum, ff. eod.* Boer. *dec.320. n.56.* Alex. *cons.43.* Castr. *cons. 30. n.20, lib. 2.* talisque permutatio expressè prohibetur *d. cap. vnic. de excess. Prel. & in Clem. Cupientes, de pæn. in 6.* & in Constit. 7. Clementis IV. & in Constitutione Vrbani VIII.

24 Et quod ad ampliationem quando illa contingit præuia destructione veteris ædificij, & constructione moderni in ampliori forma, videtur comprehensa sub eisdem prohibitionibus, Bordon. *d. contrau.36. n.21. & 22.* Lezan. *loco supra cit.* & Barbos. ad eundem locum Concilij *sess.25. cap.3. de Regul. n.34.* [Quare tunc solum licet loca iam cum licentia legitima Episcopi possessa, augere, seu extendere quando talis extensio veteres limites non egreditur consideratos in priori licentia iuxta decretum Gregorij XV. quia sic fieret nouum præiudicium alijs Religiosorum locis.]

25 Ac tandem quoad perfectionem Ecclesiæ iam inceptæ obstat Constitutio Vrbani, quæ prohibet etiam perfectionem, adstringitque Regulares ante illius publicationem, quia reuocat licentias antea concessas, & effectum non sortitas. Immò si iustificetur, quod Regulares præexistentes pro complendo, & perficiendo suo Monasterio, vel Ecclesia indigerent eodem et situ, vbi noui Religiosi intendunt ædificare suam Ecclesiam, certi iuris est, quod, tanquam antiquiores in loco, possunt non solum impedire ipsis nouis Religiosis constructionem nouæ Ecclesiæ, sed illos cogere ad vendendum sibi dictum situm, & seruitutem altius non tollendi per Gomez *ad l. tauri 46. n.6. & 9.* Cabed. *dec.152. n. 1. & 22.* Mut. *dec.8. n.6. & 7.* Grammat. *dec.86. n.1.* Ricc. *dec. 129. n. 2.* Quinimò si ædificata fuerit post nunciatum nouum opus, demolienda est, cum Ecclesia non sit construenda in præiudicium alterius. Ita probat ad literam textus *in cap.1. de nou. oper. nunc.* ibique Glossa, & Doctores, signanter Abbas *num.1.*

26 Doctores verò in contrarium adducti, alijque intelligendi sunt quando ex ampliatione, translatione, & reædificatione non oritur præiudicium, vel in casu necessario pro publica vtilitate. Quo casu cessare dispositionem Constitutionum admittunt Bordon. *d. contr.36. n.14. §.1.* Cesped. *cap.1. dub.7. n.2.3. & 5.* Ita etiam decreta S. Congregationis, quæ veneror, emanasse credo sine præiudicio aliorum, & iuxta formam sacrorum Canonum, atque Constitutionum.

27 Id, quod habet etiam locum in fundatione noui Monasterij eiusdem Religionis, & Instituti. Nam damnum ab ademptione, & quasi diminutione patrimonij dicitur *l. 3. ff. de damn. infect.* Damnumque dare dicitur ille, qui patrimonium vel adimit, vel diminuit. Quapropter quoties multiplicantur Conuentus, noui Regulares eiusdem Instituti, siue clam, siue palàm eleemosynas præexistentibus surripiunt, damnumque dare dicuntur; diminuunt enim eorum patrimonium, quod præcipuè fundatum est in fidelium eleemosynis.

28 Vnde non obstat, Constitutiones requirere tantummodo, vt vocentur, & audiantur Priores, seu Procuratores Monasteriorum, Conuentuum, seu domorum aliarum Religionum, non autem eiusdem. Dictio enim *aliarum* excludit identitatem, ac si dixisset, & non eiusdem, vt loquitur Bart. *in l. Si quis seruum, §. fin. in fin. ff. de leg.2.* Dec. *cons.654. n.4. in fin.* estque euidens. Ac licet sit nota similitudinis, & implicet casus similes, vt interpretatur Gloss. *in l.2. Si fugitiui, verb. Alia, C. de ser. fug.* & sequitur Abb. *in cap. Sedes de rescript. n. 12.* attamen hoc in casu denotat diuersitatem in specie, considerando præiudicium, quod generari poterit alijs Regularibus specie differentibus, ac proinde limitat totam dispositionem, & reponit casum in diuersa specie, & quod in alijs limitat, in hoc affirmat ex regula communiter recepta *in l. Quæsitum,* vbi Bart. *ff. de fund. instr.* alijsque pluribus.

29 Quod eo magis videtur procedere in terminis dictarum Constitutionum. Quia cum sint correctoriæ iuris communis, vtique strictè atque in terminis naturalibus, prout loquuntur, intelligendæ sunt, vt nimirum tantum corrigant, quantum disponunt, & non vltra, *l. Sic verò 65. §. De viro, ff. sol. matr.* Cassad. *dec.16. super reg.* Marescot. *var. resol. lib. 1. cap.51. n.2. & 3.* & in statuto etiam fauorabili sæpè dixit Rot. *in rec. dec.110. n.15. & dec.175. n.28. part.7,* & in alijs passim.

30 Hoc inquam non obstat. Primò, quia illa verba non leguntur in Constitutione Clementis, quæ est fundamentalis, quamque aliæ confirmant. Secundò, quia maius esset præiudicium, si fundaretur Conuentus eiusdem Instituti respectu illorum, qui præexistunt, quàm si introduceretur Religio diuersa. Nam identitas signi, atque habitus secum affert præiudicium, vt de Confraternitatibus laicorum sæpè resolutum fuit à S. Rituum Congregatione, & de artificibus probant Doctores, præsertim Bart. *de insign. & arm. n.5.* Bald. *in l.1. C. Quæ res vendi non pot.* Cumque non agatur de inducenda noua, vel diuersa Religione, sed de fundando alio Monasterio Religionis iam introductæ, vtique habentes propensionem ad eandem Religionem desisterent à frequentatione eius antiquæ Ecclesiæ, & nouæ adhærerent; itaut in hoc casu non intraret regula, quod in facultatiuis non dicatur inferri præiudicium, sed prorsus contrarium.

31 Quare posteriores Constitutiones Gregorij, & Vrbani promulgatæ ad maiorem efficaciam non debent inducere diminutionem quoad contenta in Constitutione Clementis, sed sunt intelligendæ in loco, vbi non extarent Conuentus eiusdem Instituti, & quatenus extent, debent comprehendi

hendi sub qualitate aliorum verborum, præsertim sub illis, *seu Institutorum huiusmodi*, quæ possunt comprehendere etiam Regulares eiusdem Instituti, cuius sunt procurantes fundationem Monasterij, de quibus erat facta mentio in eadem Constitutione ex notatis per Felin. *in cap. Apostolico, n.3. in fin. de except.* Dicto autem *Aluarum*, tametsi ad diuersa referatur, non tamen excludit similia, Surd. *dec.274. n.4. & dec.319. n.9.* potestque Religio dici diuersa respectu Monasteriorum, ac ratione subiectæ materiæ.

32 Neque verum est, Constitutiones esse correctorias iuris communis, ideòque esse strictè intelligendas. Nam ita illæ continent fauorem, vt simul etiam sint declaratoriæ iuris communis. De iure enim communi non potest vna Ecclesia fundari in loco, vbi cæteris prius fundatis præiudicet, *cap. Quicumque, & cap. Ecclesia 17. quæst.1. & cap. Cum dicant, de Eccles. ædif.* notantque Cardin. *cons.8. n.13.* Cum autem declaratio sequatur naturam iuris declarati, & ipsi insit, *l. Ase toto, de hered. instit. & l. Vnum ex familia, §. si de falcidia, ff. de leg.2. & l. Heredes palàm, §. si quid post, ff. de testam. & l. Adeò, §. Cum quis, ff. de acquir. rer. dom. & Clem.1. de iurepatr.* & obseruant plures in Gloss. *cap. Cum te de vsur. & in cap. Per suas, v. De nouo, de donat.* sequitur, quod dictæ Constitutiones, tanquam quædam declaratio, habeant locum in omnibus, in quibus locum habet ius commune, & proinde faueant omnibus Regularibus, etiam eiusdem Instituti, sicut fauet lex ipsa declarata. Vnde huiusmodi Constitutiones debent potius dici ius commune, cum contineant ius commune, illud declarando, & determinando secundum doctrinam Baldi *in l.1. v. Vnde quæritur, C. de furt.* & Menochij *cons.36. n.28.* Atque ita censuit Sac. Congregatio. Episcop. & Regul. in vna Neapolitana fundationis Conuentus die 20. Ianuarij 1646. nempè, Constitutiones comprehendere etiam Conuentus eiusdem Instituti.

33 Quinetiam præfatas Constitutiones habere locum in Hospitijs certum censeo, probaturque ex *d. Cap. vn. de excess. Prał. in 6.* loquente de domo, & quacumque habitatione, & ex Constitutione Vrbani, disponente etiam de domibus, & quibusvis alijs locis Regularium, atque ex Constitutione Innocentij, ibi; *Ad habitandum domos, vel loca quæcumque de nouo recipere*, & proptereà sub huiusmodi prohibitione venire etiam domos conductionum firmauit Rot. *dec.87. n.5. part.4. rec.* quam refert & sequitur *dec. 337. part.10. rec.* ac tradit Pellizar. *in man. cap.7. sect.2. n.101. tom.2.*

34 Nec applicatur doctrina, quam docent Tapp. *in auth. Ingressi, v. Monasteria, cap.42. C. de sacros. Eccles.* Ricc. *dec. 240. n.2. cum seqq. part.2. & collect. 1896.* referens ita fuisse decisum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, & *collect. 2269.* ac latè Tambur. *de iur. Abb. tom.3. disp.5. quæst.1. n.10.* Lauret. de Franch. *in contr. inter Episcop. & Regular. de Conuent. non. fundat. quæst.3. n.414.* & ibidem Pasqualig. *n. seq.* vbi allegat Suarez, Nauarrum, Thesaurum, Nouarium, Ventrigliam, Antonellum, & alios idem sentientes. Quod etiam sequitur Peyrin. *tom.3. in addit. ad Constit. Vrbani constit.3. alias 13. n.3.* Lezan. *in sum. d. v. Monasteria, n.6.* Bordon. *d. contr.36. n.20. & resol.41. n.6. & resol.97. n.18.* Cesped. *de exempt. regul. quoad Monasteria ædif. cap.1. dub.6. per tot.* & Donat. *in prax. tom.1. tract.1. de Monast. ædific. quæst.20. n.1. cum seqq.*

35 Primò, quia id intelligendum est de Hospitio, In quo recipiuntur solum viatores, nec degunt aliqui permanentes, nec eleuant Crucem, nec habent publicum Oratorium, vt in puncto declarat Bordon. *cit. contr.36. n.20.* Secundò, quia loquuntur duntaxat iuxta mentem Constitutionis Clementis VIII. quæ tantum loquitur de monasterijs, & Conuentibus, ac proinde non comprehendit Hospitia. Tertiò, quia hodie stante Constitutione Gregorij, Vrbani, & Innocentij prohibitum est Regularibus recipere non solum nouos Conuentus, & Ecclesias, verum etiam domos, & quascumque alias habitationes sine licentia Sedis Apostolicæ, & Ordinarij, ac consensu aliorum interesse habentium. Atque hinc post editionem dictarum Constitutionum S. Congregatio pluries decreuit, Hospitia in futurum intelligi omnia suppressa, & extincta, & fratres in eis degentes incidere in pœnis degentium extra claustra, non obstante qualibet exemptione. Ita die 14. Septembris 1629. die 12. Aprilis 1647. die 10. Decembris 1649. die 16. Iunij 1650. die 15. Iulij 1651. & die 7. Augusti 1644. Declarauitque die 10. Decembris 1652. quod in Hospitijs & Grancijs non permittatur habitatio Religiosorum, & Sanctissimus sæpè huiusmodi Hospitiorum fundationem denegauit, præsertim in vna Cæsaraugustana 1664.

36 Et licet nonnulli crediderint, quod post S. Concilium Tridentinum sufficiat sola licentia Ordinarij, præsertim in non Mendicantibus, cum dispositio Sacrorum Canonum, nempè *in d. cap. vn. §. Confirmatos, de relig. domib. in 6. & in d.c. vn. de excess. Prælat. eod. lib.* & *in Clem. Cupientes, de pæn.* apertissimè restringatur ad Mendicantes, dum Constitutio *d. cap. vn. de relig. domib.* edita à Gregorio X. in Concilio Lugdunensi agitur primo loco de cunctis Religionibus, & Ordinibus Mendicantibus post generale Concilium adinuentis, qui nullam Sedis Apostolicæ confirmationem habuerunt, ijque reuocantur. Postmodum autem subsequitur dispositio de confirmatis per eandem Sedem, non tamen generalis, sed restricta ad eos, quibus ad congruam sustentationem, redditus, aut possessiones habere professio, seu Regula quælibet interdicit, sed per quæstum publicum tribuere victum solet incerta mendicitas. Et horum respectu tantum prohibetur acquisitio loci de nouo sine speciali Sedis Apostolicæ licentia, ratione reddita, quod nempè similes eleemosynæ conuerti possent in Terræ sanctæ subsidium, vel pauperum, aliosve pios vsus.

37 Nec minus apertè restricta est ad Mendicantes dispositio *d. cap. vn. de excess. Prał. in 6.* vt ex proœmio, ibi: *Ex eo quod Prædicatores, Minores, & Religiosi alij Mendicantes in Ciuitatibus, &c.* Et ex dispositiua, ibi: *Hoc perpetuo prohibemus edicto; ne deinceps aliquis, vel aliqui de præfatis, &c. in aliquâ Ciuitate, &c. ad habitandum domos vel loca quæcumque de nouo recipere, &c. præsumat sine Sedis Apostolicæ licentia speciali.* Itaque Bonifatij VIII. Constitutio fuit tantummodo quoad hoc innouata *in d. Clem. Cupientes, de pæn.* Quod benè notatur in eius summa, & repetit Gloss. *lit. A. & S.* Comprobaturque ex *2. part. d. Clem.* ac rectè obseruat Gloss. *lit. T.* Idemque hos textus explicando firmant Doctores, & præ alijs Syluest. *v. Excommunicatio 9. n.86. cum seqq.* qui *num.88.* scitè ponderat discretiuum loquendi modum *d. Clem.* Nauar. *in man. cap.27. n.144.* Roderic. *quæst. regul. 49. art.3. & 9. tom.2.* Azor. *Instit. moral. part.1. lib.12. cap.14. §.17.* [Ex quibus constat, quod omnes textus prohibentes fundari Monasteria sine licentia Apostolica restrictiuè procedunt quoad solos Mendicantes, & ad ipsos tantum dirigunt prohibitionem. Vnde cum in interpretandis legibus non sit recedendum à verborum significatione, *l.1. §. si is, qui nauem, ff. de exer. act.* & tradunt communiter Doctores, præsertim Suar. *lib.6. de legib. cap.1. n.7.* & Salas *eod. tract. disp.21. sect.3. n.4.* non potest dicta dispositio extendi vltra Mendicantes, vt consequenter nec ad Monachos, neque ad Moniales, quæ contradistinguntur à Mendicantibus, nec veniunt appellatione Mendicantium. Præcipuè quia ius distinguit inter Mendicantes, & non Mendicantes, vt in *Clement.1. de Regul.* vbi disponitur quod Mendicantes transeuntes etiam de licentia Sedis Apostolicæ ad non Mendicantes non possint habere vocem in Capitulo. Et proinde Monachos, præsertim in odiosis, non venire appellatione Mendicantium obseruant Suar. *disp.23. de censur. sect.5. n.19.* Donat. *in pr. rer. regul. part.2. tit. de ædif. monast. quæst.13. n.7.* cum Nauar. *in man. cap.27. n.144.* Quando igitur ius disponit de Religiosis qualitate restrictiua ad Mendicantes, non comprehendit cæteros, qui ab ipsis à iure contradistinguuntur. Si enim voluisset omnes comprehendere, frustra addidisset qualitatem restrictiuam Mendicantium.

Itaut non vrgeat, quod ratione identitatis rationis dispositio Canonum extendatur ad Religiosos non Mendicantes. Quia ratio finalis huius dispositionis non habet locum quoad alios Religiosos. Est enim expressa in lege, nempè *in cap. vn. de excess. Prał. in 6.* estque obuiare scandalis, & inconuenientibus, quæ insurgebant ex erectione & mutatione Monasteriorum Mendicantium, itaut coarctet textus hanc causam ad Mendicantes. Ex quibus manifestum fit, quod Pontifex suam Constitutionem edidit ob causam finalem, quam in solis Mendicantibus contemplatus est, & ideò dispositio quoque tanquam affixa rationi finali, non egredietur extra Mendicantes, nec locum habet in cæteris, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iurepatr. & l. si maritus, §. præscriptione, ff. ad leg. Iul. de adult. cap. Et si Christus,*

de iu-

de iur. tur. & latè Euerard. *in topic. iur. loc.* 85. Neque aliud hac in re disponunt Constitutiones Clementis VIII. Gregoris XV. & Vrbani VIII.

37 Quàmobrem ex hac particulari prohibitione facta Mendicantibus, non est dicendum, quod generatim Sacri Canones idipsum prohibeant quibuslibet alijs Religiosis, dum præsertim respectu Monachorum extant dispositiones aliorum Canonum, qui non reperiuntur correcti, vel immutati, in quibus satis expresse permittitur locorum acquisitio cum sola Ordinariorum licentia, vt habetur *in ca. Si quis vult monasterium* 16. q. 7. & sancitum legitur in quatuor Concilijs, nempè Chalcedonensi, Carthaginensi 4. Agathensi, & Aurelianensi, relatis *in ca. Quidam Monachorum cum seqq.* 18. q. 2. adestque etiam Constitutio Alexandri IV. *in cap. Authoritate, de priuil. in* 6.

38 Ideòque dum S. Concilium Tridentinum determinauit, Conuentus & Monasteria non erigi sine licentia Episcopi, in cuius diœcesi sita sunt respectu Monachorum, & respectu aliorum non Mendicantium, qui non habent aliam obligationem requirendi beneplacitum Apostolicum, dicendum est, quod solum innouauerit dispositionem aliorum Canonum, & Conciliorum antiquorum, & quoad eos bene procedit opinio Doctorum, firmautium, aliud ad validam erectionem non requiri præter licentiam Ordinarij. Respectu verò Mendicantium, pro quibus promulgatæ fuerunt peculiares Constitutiones, requirentes vlterius beneplacitum Apostolicum rectè procedere potest sententia S. Rotæ Romanæ, quod per hanc dispositionem Concilij non censeatur derogatum decretis Sacrorum Canonum, sed vtraque licentia & Ordinarij, & Papæ adhibenda sit. Aliàs enim hæc ratio, quod S. Concilium non censeatur derogasse Sacris Canonibus non adaptaretur generaliter, cùm ex prædictis ijsdem Canones diuersimodè disponant, aliudque statuant in Monachis, aliud in Mendicantibus. Nec quicquam aliud Constitutio Vrbani determinat, nisi quod in suis fundationibus seruetur in omnibus, & per omnia tam Sacrorum Canonum, quàm Sac. Concilij Tridentini forma, quæ solum exigit in Mendicantibus beneplacitum Apostolicum, in alijs verò sola Ordinariorum licentia.

39 Hæc tamen opinio est communiter reprobata. Nam quamuis S. Concilium Tridentinum requirat licentiam Ordinarij, non tamen innouat dispositionem Sacrorum Canonum exigentium beneplacitum Sedis Apostolicæ. Vnde cum dispositio iuris communis sit compatibilis cum S. Concilio Tridentino, exigitur vtraque licentia, nec vna sufficit sine alia, iuxta claram dispositionem Bonifacij VIII. *d. cap. vn. de excess. Prælat.* & Constit. Clementis, Gregorij, atque Vrbani, tenentque communiter Doctores ac nominatim Roderic. *qu. reg.* 35. *ar.* 7. *to.* 1. Ricc. *dec.* 168. *p.* 4. Campan. *diu. iur. Can. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 80. qui reprobant Sorbum, & alios contrarium afferentes, ac prosequitur Lezan. *in sum. p.* 1. *cap.* 9. *sub num.* 1. Tambur. *de iur. Abbatis disp.* 33. *q.* 1. *num.* 6. *& de iur. Abbat. tom.* 3. *disp.* 5. *qu.* 1. *num.* 3. Nouar. *in singul. nou. iur. Pontif. concl. a. alias* 10. *& seq.* Pelliz. *in man. regul. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 7. *sect.* 2. *num.* 92. Atque ita sæpiùs declarauit S. Congregatio Concilij, & Episcoporum, ac firmum, ratumque habet Rota Romana, præsertim *in Cracouien. fundationis Monasterij* 19. Aprilis 1649. & 20. Iunij 1650. coram Eminentissimo Cardinali Celso, & *in Toletana manutentionis* 7. Februarij 1656. coram Meltio, & *in Cæsaraugustana fundationis Conuentus* 18. Maij 1657. coram Beuilaqua & 12. Nouembris eiusdem anni coram eodem Meltio, & 4. Februarij 1658. coram Reuerendissimo Cerro, & *in Romana hæreditatis* 28. Aprilis 1659. coram Meltio, reiecta decisione 745. *p.* 2. *rec.* quæ ab aduersarijs allegari solet, firmans sufficere licentiam Ordinarij. Ea enim decisio hodie non seruatur, & Rota ipsa ab illa recessit ob authoritatem S. Congregationis, quæ contrarium iterum ac sæpius decreuit, vt proinde fuerit reuocata in specie in vtraque *Cracouiensi* coram Eminentissimo Celso, & *in d. Cæsaraugustana* coram Decano.

40 Fundamentum reuocationis est ratio, quam adduxi, scilicet quod per Sacros Canones præcisè requiritur in fundationibus nouorum Conuentuum Sedis Apostolicæ beneplacitum, & propterea licet per S. Concilium *sess.* 25. *cap.* 3. *de regul.* determinetur, vt similes Conuentus, & monasteria non erigantur sine licentia Episcopi, in cuius diœcesi sita sunt, fuit iudicatum, quod cum vtraque dispositio tam Canonum, quàm Concilij sit inter se compatibilis, vtraque adimpleri debeat, maximè attenta Constitutione Vrbani VIII. expressè prohibente recipi & fundari noua Monasteria, non seruata in omnibus tam sacrorum Canonum, quàm S. Concilij Tridentini forma.

41 Quare non subsistit, quod fundatio noui Monasterij sit prohibita solùm quando agitur de Mendicantibus, qui quæstuando eleemosynas possunt alijs præiudicare, vt resoluit eadem decisio 745. *p.* 2. *rec.* Quia nec etiam illa in hoc seruatur, cùm posteà superuenerint nouæ Constitutiones Gregorij XV. Vrbani VIII. & Innocentij X. ex quibus tollitur istiusmodi difficultas, vt aduertit Pasqualig. *ad Laur. de Franch. p.* 1. *nu.* 482. *cum seqq.* & Lezan. *in sum. v. Monasteria num.* 4. [Præcipuè Constitutio Innocentij §. 1. *Ne deinceps aliquis Regularium Ordinum Mendicantium, vel non Mendicantium Congregationis, Societatis, & cuiusus alterius Instituti etiam Societatis Iesu in aliqua Ciuitate, Castro, &c. ad habitandum domos, vel loca quæcumq; de nouo recipere, seu Monasteria, Conuentus, Collegia recipere, vel fundare præsumat absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, plenam & expressam faciente de prohibitione huiusmodi mentionem in scriptis, & gratis concedenda, præuia examinatione Congregationis negotijs Episcoporum, & Regularium præposita, &c.* Ex quibus verbis constat, necessariam esse facultatem Apostolicam, vt hodie possint de nouo fundari Monasteria quorumcumque Regularium, quicquid dicendum sit de illorum fundatione ante Constitutionem Innocentij.]

42 Immò circumscriptis etiam nouis Constitutionibus Apostolicis, ita de iure disponitur. Quia præiudicium aliorum Regularium, & Parochorum non resultat ex sola quæstuatione Eleemosynarum, sed etiam ex diminutione concursus, & emolumentorum, quæ retrahi solent ex celebratione Missarum, tumulatione cadauerum alijsque pluribus, in quibus Parochi, alijque Regulares præiudicantur ex fundatione noui Monasterij, ratione quorum requiritur eorum consensus, etiamsi fundare volentes non sint Mendicantes, & ex suis bonis viuere, ac sustentari possint, vt diffuse probat Pasqualig. *ad Laur. de Franch. d. p.* 1. *à num.* 480. & signatè *num.* 512. Ventrigl. *in prax. annot.* 18. *num.* 8. *&* 9. Ricc. *dec.* 222. *num.* 4. *& seq. p.* 4. resoluitque Rota *in Ianuen. priuilegiorum* 24. Iunij 1647. coram Royas, & in eadem 24. Ianuarij 1648. coram eodem, §. *Quamobrem cum seqq.* & 23. Iunij 1649. coram Cardinali Corrado, & *in Toletana manutentionis* coram Meltio, §. *Neque dicere valet cum seq.*

43 Ad hoc enim vt Constitutiones vindicent sibi locum non est inspicienda qualitas Regularium introducendorum, sed introductorum præiudicium, quod qualecunque sit, sufficit etiam si ex mendicitate, seu quæstuatione non resultet, sed ex diminutione concursus, alijsque ponderatis in decisionibus *Ianuen. priuilegiorum* modò relatis, quæ insuper addunt quod Constitutio Clementis V. adducta per Rodericum *in collect. priuil. tom.* 1. *n.* 79. non emanauit dumtaxat ad euitandum præiudicium eleemosynarum, sed rixas, & scandala propter æmulationem inter Ecclesias vicinas, facile orituras. Ac proinde quod requiratur copulatiuè licentia Sedis Apostolicæ, & Ordinarij tam si agatur de Regularibus Mendicantibus, quàm si de aliis non Mendicantibus tenent Pelliz. *in man. d. tom.* 2. *tr.* 8. *cap.* 7. *sect.* 2. *num.* 102. Ventrigl. *in prax. rer. not. ab. for. Eccles. annot.* 18. §. *vn. num.* 7. *&* 8. *cum seq.* ac resoluit expresse Rota coram Royas *in d. Ianuen. priuilegiorum* 24. Iunij 1647. §. *Satis autem*, & *in Toletana manutentionis* 7. Februarij 1656. coram Meltio.

44 Idque ex aliis rationibus. Et primò, quia Vrbanus VIII. In sua Constitutione prohibuit erectionem nouorum Monasteriorum omnibus Ordinibus etiam Mendicantibus, vt in ea legitur §. 2. Quæ verba ostendunt Pontificem sub ista prohibitione intellexisse comprehendere omnes Ordines Regularium, siue Mendicantes, siue non Mendicantes, stante illa dictione *etiam*, quæ est ampliatiua. Sicque vltra Ordines Mendicantes includit etiam non Mendicantes, vt ponderat Pelliz. *vbi supra n.* 7. *sub num.* 102. Attentis maximè illis aliis verbis, *& aliorum Institutorum Regularium*, quæ cùm non possint intelligi de Ordinibus Mendicantibus, qui expressè fuerant nominati, necesse

est, vt intelligantur de alijs Ordinibus non Mendicantibus, cum prouisio generalis nunquam referatur ad ea, de quibus facta fuit specialis mentio, vt *ibidem* aduertit Pellizarius. Secundò, quia licet S. Concilium Tridentinum *d. cap. 3. sess. 25. de Regular.* sub medio loquatur tantum de Mendicantibus, tamen in principio loquitur de omnibus Religiosis, & proinde comprehendit tam Mendicantes, quàm non Mendicantes, cum omnes veniant & contineantur sub nomine Religiosorum, vt ait Glos. *in Clem. Cupientes, v. Religiosos de pæn.* & ibid. Abb. *num. 2.* Quorum authoritate hanc conclusionem in puncto firmat Ventrigl. *vbi supra d. annot. 18. n. 8. & 9.* Idemque sensit Barbos. *ad d. locum Concilij n. 34.* dum ait, eius dispositionem loqui de facultate Regularium quorumcumque. Ac eo præsertim, quod Constitutiones sunt fauorabiles, non odiosæ, vt iam ostensum est, ac proinde comprehendunt etiam non Mendicantes.

45 Quod si eiusmodi consensum Ordinarius iniustè præstare recusauerit, poterit appellari ab eius decreto, etiam quoad effectum suspensiuum, ad S. Congregationem Episcoporum & Regularium, quæ consensum potest, ac debet supplere iuxta Constitutionem Gregorij, §. 4. Quod fusè alias monui. Quandoquidem Constitutionum causa finalis, & præsertim Bonifacij VIII. *in cap. vn. de excess. Prælat.* prohibentis nouas fundationes sine beneplacito Apostolico, necnon etiam eiusdem Gregorij, requirentis consensum Ordinarij, non fuit alia, quam obuiare præiudicijs Ecclesiarum iam fundatarum, vt nimirum fieret diligens inquisitio super congrua Regularium sustentatione, qui reperiuntur in loco, & aliorum, qui in eo fundationem petunt absque alieno præiudicio. Adeòut, si dicta congrua adsit, dispositio earundem Constitutionum cesset, vt firmant Donat. *in prax. rer. Regul. tom. 1. p. 2. tract. 1. q. 27. n. 2.* Pasqualig. *ad Lauret. tit. de Conuent. nou. ædif. n. 480.* Nouar. *in prax. nou. iur. Pontif. concl. 12.* alias 11. *n. 4.* alijque. Sic enim intrat satis trita regula, vt quælibet dispositio restringatur ad limites suæ rationis, etiamsi verba videantur latius diffusa, *l. adigere, §. Quamuis de iurepatr. cap. Cum dilecta, de confirm. vtil. vel inutil. cap. vlt. de reg. iur. in 6.* cum similibus adductis per Abb. *in cap. Quia in insulis sub n. 3. de regular.* Vbique enim magis præualet ratio, quæ se habet ad verba tamquam anima ad corpus, Bald. *in l. Si quis senio 20. n. 10. C. de furt. & ser. corrupt.* & ex multis exemplificat Tiraquel. *ad l. Si vnquam, v. libertis ex n. 74. C. de reu. donat.*

46 Sufficere verò licentiam Vicarij Capitularis, sede vacante, censuit S. Congregatio Episcoporum & Regularium, quæ aliàs etiam respondit, quod Monasterium fratrum S. Dominici cœptum ædificari de licentia Vicarij Capitularis, ad finem perducendum esset, vt refert D. Fagnanus *in cap. Non amplius, n. 70. de instit.*

47 Nec suffragantur quorumcumque Regularium asserta priuilegia construendi noua Monasteria cum sola licentia Ordinarij, Quia Vrbanus VIII. & Innocentius X. in suis Constitutionibus reuocarunt omnia & quæcumque priuilegia, indulta, & beneplacita quibusvis Regularibus concessa, innouando in omnibus sacros Canones, requirentes licentiam Sedis Apostolicæ, vt aduertunt Lezan. *d. v. Monasteria, n. 4.* Donat. *d. tom. 1. p. 2. q. 15. n. 7.* Ventrigl. *in prax, annot. 18. §. vn. n. 18.* Pelliz. *in man. tom. 2. tract. 6. cap. 7. sect. 2, n. 89. & 92.* Pasqualig. *ad Lauret. d. p. 1. n. 502. in fine*, & sæpius resoluit Rota, præcipuè *in d. Cracouien. fundationis Monasterij* 20. Iunij 1650. coram Em. Celso, §. *Neque ad effectum*, & in *d. Cæsaraugustana fundationis Conuentus* coram Meltio sub §. *Neque ex eo.*

48 Sicuti nec suffragantur Constitutiones, seu statuta particularia Religionum. Quia non possunt derogare Constitutionibus Apostolicis per viam legis generalis emanatis, quales sunt istæ circa nouorum Conuentuum erectionem. Et propterea huiusmodi peculiaria statuta intelliguntur sine præiudicio dictarum Constitutionum, vt in puncto Statuti Ordinis Capuccinorum circa nouorum Conuentuum erectionem, quod intelligatur concurrentibus alijs requisitis Constitutionum Apostolicarum firmauit Rota *in d. Cæsaraugustana* 18. Maij 1657. §. *His positis* coram Beuilaqua, & in eadem 1. Nouembris eiusdem anni, §. *neque defectus* coram Meltio, & 6. Iunij 1659. §. *Hinc vrgere* coram Verospio.

[An autem pro fundãdo nouo Monasterio sufficiat tacita licentia Ordinarij, affirmant Sylu. *de benef. p. 1. quæst. 6. n. 21.* Azor. *p. 2. lib. 9. c. 3. q. 2.* Ricc. *dec. 168. n. 2. p. 4.* Merol. *tom. 3. theol. mor. disp. 7. n. 146.* Nouar. *in Nou. iur. Pontif. concl. 1.* alias 10. *n. 2. tit. de ædific. Monast.* Donat. *in pr. rer. regul. p. 2. tit. 1. de Monast. ædific. q. 11. n. 2.* Barbos. *de potest. Episc. alleg. 26. n. 2.* Rot. in Barchinonen fundationis 20. Nouembris 1627. coram Panzirolo. Quia taciturnitas illius, qui posset & deberet contradicere operatur sufficientem consensum. At requiri expressam omninò tenendum est. Authoresque, qui aliter post Constitutionem Vrbani VIII. censent, fallunt & falluntur. Id enim statuitur ab Vrbano §. 2. ibi: *Nisi de expressa Ordinariorum licentia.* Si ergo Pontifex requirit expressam licentiam, non sufficit tacita. Sumus enim in casu, de quo lex disponit, & ideò cessat omne dubium ad tradita per Glos. *in l. Ancillas, C. de furt.* Crauet. *cons. 373. n. 7.* Corn. *cons. 136. n. 3.* Bec. *cons. 112. in fin. vol. 1.* Zas. *cons. 10. n. 97. lib. 1.* & Surd. *cons. 58. n. 3.*

Quod etiam declarat dictio *Nisi*, quæ cum sequatur prohibitionem, concedit in casu sequenti expresso & excepto à prohibitione, *l. Si seruitus, ff. de ser.* & notant Bart. *in l. actiones, C. de transact.* Ias. Castr. Dec. Alex. & alij *ibid.* 20 Menoch. *cons. 501. n. 57.* Vnde à dicta prohibitione remanet tantum exceptus casus expressæ licentiæ Ordinarij, non autem casus tacitæ licentiæ. Præsertim quia hæc dictio *Nisi* est taxatiua, vt in *l. Consulta, C. de testam.* & notant Couar. *cap. 4. de sponsal. p. 2. §. 1. n. 8.* Et ideò taxat solum casum expressæ licentiæ Ordinarij.

Ac denique cùm non possit Ordinarius concedere licentiam erigendi nouos Conuentus, nisi certa forma seruata, quę pręscribitur in relatis Constitutionibus Clementis VIII. Gregorij XV. Et Vrbani VIII. non poterit sufficere licentia tacita. Quia pro seruanda forma in ijsdem Constitutionibus præscripta requiritur cognitio causæ, itaut conuocari debeant cæteri Regulares, & sumi informatio, an Conuentus erigendus poterit congruè manuteneri, & eiusdem Religiosi commodè sustentari absque detrimento præexistentium in loco. Et proinde necessarium est, quod Ordinarius cognita causa pronunciet, quid ex ipsa resultet, eo quod Religiosi volentes fundare, expectent iudicium Episcopi, & eiusdem approbationem. Vnde nullo modo poterunt fundare innixi soli eiusdem taciturnitati. Idipsum, quod scilicet requiratur licentia expressa Sedis Apostolicæ manifestè liquet ex relatis verbis Constitutionis Innocentij X.]

49 Præter autem licentiam Sedis Apostolicæ, atque Ordinarij requiritur etiam pro fundatione noui Conuentus citatio & consensus aliorum Regularium, quos vocari, audiri, & consentire præcipiunt eædem Constitutiones Apostolicæ, alias oriri ineuitabilem nullitatem fundationis firmant Lezan. *d. v. Monasteria, n. 5.* Donat. *d. p. 2. tract. 1. q. 15. sub n. 3.* Pelliz. *vbi supra n. 90.* Ventrigl. *d. annot. 18. n. 14.* Pasqualig. *ibid. num. 525.* vbi ait nedum sufficere, quod maior pars consentiat, sed omnium consensum requiri. Qui sanè consensus non est captiosis interpretibus inducendus, præsertim in præiudicialibus, sed debet esse certus, & explicitus, vt per Anchar. *cons. 176. n. 3.* Angel. *cons. 15. n. 45.* Et multò minus adesse debet ignorantia, Federic. de Sen. *cons. 125. num. 4.* Præsertim cùm detur forma à prædictis Constitutionibus, per quam ius partis semper præseruatur.

50 Verum quidem est, quod si Religiosi vocati renuerint consentire, & alias opulentia loci est satis ad omnium sustentationem, eorum dissensus non attenditur, sed sufficit licentia Ordinarij, vt notant Lezan. *d. v. Monasteria, n. 7.* Nouar. *d. concl. 2.* alias 11. *n. 4.* ac plenissimè Donat. *d. p. 2. tract. 1. q. 17. per tot.* Immò nec etiam videtur esse necessaria citatio, attenta Constitutione Gregorij, vbi post relatam dispositionem Constitutionis Clementis VIII. quod vocari & audiri debeant alij Regulares, leguntur hæc verba: *Vel alias Ordinarijs locorum constiterit Religiosos Monasterij, Conuentus, seu domus regularis sic erigendæ absque detrimento aliorum in numero duodecim commodè, & congruè manuteneri, & ali posse.* Vt in puncto quod per huiusmodi alternatiuam fuit Ordinarijs tributum arbitrium, nedum concedendi licentias pro nouis fundationibus absque aliorum Regularium consensu, sed etiam omittendi illorum vocationem, dummodo aliunde cõstet de sufficientia redditus, sentit Cesped. *de exempt. regul. cap. 1. dub. 4.* Donat. *d. part. 2. tit. 1. quæst. 27. n. 2.* Lezan. *d. v. Monasteria, num. 7.* & Pasqualig. *ad Lauret. num. 419.* Neque huiusmodi arbitrium Ordinariorum fuit sublatum per Constitutionem Vrbani, vt malè putauit Peyrin. *in addit. ad eius Constitut.* dum æquè confirmat Constitutio-

turio-

rutionem Clementis, ac Gregorij, & sic approbat idem arbitrium, quemadmodum etiam obseruarunt Cesped. *loc. cit. dub. 4.* Lezan. *d. num. 7.* & Pasqualig. *vbi supra n. 420.*

[Verum stando in Constitutione Clementis VIII. Ordinarius pro concedenda licentia erigendi noua Monasteria debet semper audire cæteros Religiosos, etiamsi alias sciret, posse nouos sustentari absque aliorum detrimento. Quia non debet Ordinario quomodocumque constare; quod noui Religiosi possint quomodocumque sustentari absque aliorum detrimento, sed causa cognita. Quod licet non explicetur in dicta Constitutione Gregorij XV. explicatur tamen in Constitutione Clementis VIII. §. 1. ibi: Nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem Ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & alijs interesse habentibus, & causa seruatis seruandis cognita constiterit in eisdem Ciuitatibus, & locis nouos huiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Ex quibus constat, quod vult causa cognita, & auditis Religiosis constare debere, neque enim causa cognita constare posset, nisi cæteri Religiosi audirentur.

Vnde cùm lex noua accipienda sit secundum legem antiquam, *l. non est nouum, & l. Sed & posteriores, ff. de legib. & l. Sciendum est, ff. qui satisdare cog.* & obseruant Glos. & Bart. *ibid.* Menoch. *cons. 150. n. 44.* Vinc. de Franc. *dec. 435. n. 24.* Hartman. Pist. *quæst. 38. n. 29.* dispositio Gregorij XV. debet accipere declarationem à dispositione Clementis VIII. vt scilicet constare debeat Ordinario, quod noui Religiosi possint sustentari absque detrimento aliorum causa cognita & auditis cæteris Religiosis. Rursus cum constet, quod Constitutio Gregorij XV. non deroget expressè Constitutioni Clementis VIII. quoad modum præscriptum pro acquirenda notitia, an possint noui Religiosi commodè sustentari absque aliorum detrimento, nec etiam tacitè, cum nihil ponat quod sit incompossibile cum modo præscripto in Constitutione Clementis, erit seruandus modus præscriptus à Constitutione Clementis, *l. præcipimus, in fin. C. de appell. & l. penult. C. per quas personas nob. acq.* & notant Bald. *ibid. in fin.* ac Rota in Ianuen priuilegij 24. Ianuarij 1648. coram Rojas, & in Craconien Monasterij 19. Aprilis 1649. & 20. Iunij 1650. coram Celso.

Præsertim quia Vrbanus VIII. in dicta Constitutione confirmat tam Constitutionem Gregorij XV. quam Clementis VIII. de erectione Conuentuum, & ideò circa modum cognoscendi, an noui Religiosi sine aliorum detrimento possint commodè substentari seruanda est dispositio Clementis VIII. itaut dispositio Gregorij XV. ab ipsa recipiat interpretationem, iuxta ea, quæ notat Glos. *in l. Sciendum init. ff. qui satisdare cog. ibique* Ias. *num. 4.* ac cæteri.

Ex quibus deducitur, quod disiunctiua, quam adhibet Gregorius XV. in sua Constitutione non cadit inter conuocationem, atque auditionem aliorum Regularium ex vna parte, ex alia inter notitiam quam habeat Ordinarius, quod noui Religiosi possint sine aliorum detrimento substentari, sed inter hanc notitiam, & consensum aliorum Religiosorum itaut, aut sit necessarius huiusmodi consensus, aut si negetur, constet Ordinario, quod noui Religiosi possint sine aliorum incommodo substentari, & proinde irrationabiliter denegetur. Dictio enim disiunctiua *Vel* ponitur quidem inter diuersa, sed quæ tamen aliquo modo idem importent vt obseruant Grat. *cons. 43. n. 17. vol. 1.* & Rot. *dec. 229. n. 25. part. 7. rec.* quod solum conuenit consensui aliorum Regularium, & notitiæ, quod introducendi possint commodè sustentari. Quæ licet sint diuersa, tendunt tamen ad eundem finem, & causant eundem effectum, & ideò sunt aliquo modo idem.

Quod confirmatur ex eadem Constitutione Gregorij XV. in qua statuit, quod vbi non sunt Religiosi alij, antequam Ordinarius concedat licentiam fundandi Monasterium diligenter inquirat, & audiat loci incolas, & illorum consensum exquirat, an valeant eos substentare. Ex quo constat, quod vult semper adhiberi causæ cognitionem, vt possit legitimè cōstare, an substentari possint. Vnde quādo ei cōceditur facultas dandi licentiā pro fundando Monasterio, intelligitur, si aliàs ei constiterit præmissa causæ cognitione, ac cæteris Regularibus auditis, posse commodè substentari.

Non potest propterea Ordinarius concedere licentiam erigendi Conuentus, in quibus duodecim Religiosi substentari non possunt. Et proinde quando arbitrabitur, an de nouo introducendi substentari possint absque aliorum detrimento, arbitrari debebit, habita ratione prædicti numeri. Quia lex prohibens fundari Monasteria, in quibus duodecim Religiosi non possint substentari, est clara in prędicta Constitutione Gregorij XV. neque ipsi per subsequentes Constitutiones derogatur, imò confirmatur, vt mox dicemus. Vnde cum habeamus legem probibitiuam, est omninò seruanda, *l. de quibus, ff. de legib. & cap. 1. de constitut.* vbi Abb. *num. 4.*

Secundum igitur Constitutionem Gregorij XV. fundatio erit nulla, quia habet clausulam decreti irritantis quę annullat omnia in contrarium facta, & facit irritas quascumque fundationes, in quibus duodecim Religiosi substentari non possint, *c. Si eo tempore de elect. in 6. & c. 1. de concess. præb. in 6.* Cassad. *dec. 1. n. 2. de rest. spol.* ac notant communiter Doctores. Et ideò præseruatur eiusdem vigor, & est semper seruanda, nec fundationes contra illius formam sunt attendendæ. Accedit etiam, quod huiusmodi decretum irritans impedit contrarium vsum, & contra ipsum præseruat vigorem legis, vt obseruat Rot. coram Coccino *dec. 51. n. 2.* & coram Merlino *dec. 643. n. 3. & dec. 142. n. 4. p. 2. rec.* Vnde quamuis in decretis Vrbani VIII. de celebratione Missarum editis sub die 21. Iunij 1625. §. 14. videatur permitti contrarium, sicut etiam in Constitutione Innocentij X. Vt in paruis edita sub die..., Februarij 1654. Ex vi tamen dicti decreti irritantis manutenetur nullitas fundationis, & vigor legis, itaut fundationes contra dictam formam non possint allegari contra prohibitionem.

Vnde non obstant decreta Vrbani VIII. quia in ipsis innouatur Constitutio Gregorij XV. quod non possint erigi Monasteria, in quibus non possint substentari duodecim Religiosi. Quod verò subdit, quod Monasteria in posterum erigenda, in quibus non possint substentari duodecim Religiosi, aut non inhabitauerint, subsint omnimodæ iurisdictioni Ordinarij, non concedit Episcopis, quod possint dare talem licentiam erigendi, sed corrigit Constitutionem Gregorij XV. quoad necessitatē erectionis, dum permittit remanere Cōuētus iam erectus sub illa forma subiectionis Ordinariæ.

Constitutio verò Innocentij X. nihil disponit de fundatione Monasteriorum, sed solum de Monasterijs iam fundatis, siue non suppressis, siue suppressis, sed posteà restitutis, & hæc concedit conseruari, dummodo sex Religiosi ad minus in ipsis inhabitent. Quod si deficiat iste numerus, vult esse subiecta omnimodæ iurisdictioni Ordinariorum, tanquam delegatorum Sedis Apostolicæ. Immò declarat, quod non intendit præiudicium afferre decretis Vrbani VIII. circa hanc materiam. Et perinde Monasteria post huiusmodi decreta fundata sub esse Ordinariorum iurisdictioni, si in ipsis non manuteneantur duodecim Religiosi. Ex quibus patet, quod ex dicta Constitutione nulla omninò permissio colligi potest fundandi Monasteria, in quibus duodecim Religiosi substentari non possint.

Ex his deducitur, quod si concedatur licentia erigendi Monasterium in loco, in quo reuera duodecim Religiosi nequeant substentari, cum huiusmodi licentia sit nulla, tanquam contra formam præscriptam concessa, & ob decretum irritans Constitutionis Gregorij XV. hæc exceptio poterit opponi quandocumque libuerit, etiam post longum tempus. Quia exceptiones natura sua sunt perpetuæ, *l. pure, §. fin. ff. de dol. mal. except.* & *l. si pactum, C. de except.* & *l. licet, eod. tit.* vbi Glos. & Doctores, *c. Si autem, de rescriptis,* & notant ibi Abb. ac Felin. & tradit Balb. *de præscript. part. 4. princip. q. 27.* & alij cum Glos. *in l. 3. v. persecutione de præscript. 30. ann.*]

51 Consensus autem huiusmodi pręstari debet à Regularibus capitulariter congregatis, nec sufficit, si ostendatur subscriptio Religiosorū particulariū ex vulgata regula, quod aliud est Conuentus, aliud singuli Religiosi de Cōuentu, latè Gōzal. *ad reg. 8. glos. 37. n. 39.* & Buratt. *dec. 351. n. 10.* vbi quod in omni materia consensus est capitulariter præstandus.

52 Insuper exigitur pernecessè consensus Parochi siue Capituli penes quod residet cura animarum, infra cuius Parochiæ limites Conuentus ædificandus est, sine quo ædificari non potest. Nam cum in noua Ecclesia sepeliri debeant fidelium corpora, ministrari Sacramenta, aliaque plura fieri, ex quibus potest generari præiudicium Parocho, illius consensus ita est necessarius, vt absque eo fundatio noui Monasterij non sustineatur, vt latè firmant citatæ decisiones *in Cæsaraugustana fundationis* coram Beuilaqua, Meltio, Cerro, & *in d. Toletana manutentionis* coram Meltio.

53 Nec obstat quod dissensus, & contradictio Cleri, immò etiam & Parochi non habetur in consideratione, quia Constitutiones Pontificiæ, loquentes de fundatione nouorum Conuentuum respiciunt præiudicium, quod fit alijs Mendicantibus, vt fuit copiosè dictum *in Pacen Collegij* coram Taraconensi, & in puncto respondendo obiectioni dissensus Cleri, & Parochi probat Bordon. *d. contr. 56. n. 9.* & melius Rota *rec. p. 2. dec. 745. n. 3. & 4.* ac optimè *in Barchinonen fundationis Conuentus* coram Cardinali Panzirolo his verbis: *Denique non obstant contradictiones Parochi, & aliorum. Tum quia cum non habeant iustam causam, illius contradictio non attenditur. Comparel. d. rub. 12. cap. 13. n. 11. Nec timor, quod in hac noua Ecclesia fideles eligant sepulturam, ac Missas celebrari faciant videtur considerabilis, cum prædicta sint facultatiua, vt firmauit Rota d. decis. 745. sub num. 3. & 4. part. 2. rec.* Quod etiam dixerat Cardinalis *cons. 8. num. 2.* & Seraphin. *dec. 847. num. 3.* Parochus enim non habet ius cogendi laicos ad habitandum domos in sua Parochia sitas, atque adeò non potest allegare ius quæsitum circa emolumenta inde euenientia iuxta textum *in cap. Significauit, de Paroch.* & ibidem Abb. *n. 5.* & *in cap. Ad Apostolicæ, n. 2. de decim.*

54 Hoc idem videtur dicendum quoad diminutionem concursus, in quo dicitur versari honor ac decor Ecclesiæ parochialis, siue Collegiatæ, aut Cathedralis. Hoc enim motiuum nullius videtur esse considerationis, cùm longè præponderet augmentum diuini cultus, vt scitè docet Butr. *in cap. Cum olim 6. n. 15. de consuet*, vbi loquitur præcisè de noua Ecclesia erigenda intra limites Ecclesiæ parochialis, subdens, quod ita de facto respondit cuidam Abbati in Thuscia, & hoc esse verius, æquius, ac iustius, cum per hoc non subtrahantur Parochiani, quin debeant visitare Ecclesias suis diebus. Quod item respondit Rot. coram Seraph. *cit. dec. 847. n. 3.* & alijs relatis comprobat Maranta *resp. 28. n. 34. & 35. p. 2.* & egregiè fuit firmatum *in dec. 288. n. 23. p. 7. rec.* ac nuperrimè approbatum *in Messanen erectionis Collegiata* coram Cerro.

55 Minus etiam quoad diminutionem eleemosynarum; quia sunt valdè incertæ, & idcircò præiudicium est accidentale, quod non attenditur, vt dicunt Tamburin. *de iur. Abb. d. tom. 3. disp. 5. q. 1. n. 14.* Cesped. *d. cap. 1. dub. 7. n. 9.* & Bordon. ea *contr. 36. n. 14.* Quare alij rationem hanc, ne scilicet propter eleemosynas erogandas in nouam Ecclesiam detrimentum alij patiantur, inquiunt, non considerari in Constitutionibus Apostolicis, nisi respectu Mendicantium dumtaxat, & sic cessat omninò respectu aliarum Ecclesiarum, præsertim sæcularium, vt in terminis fuit dictum *in d. decis. 745. n. 4. p. 2. rec.* Immò ex eisdem Constitutionibus Apostolicis Clementis, Gregorij, Vrbani, & Innocentij apparet audiendos non esse alios, quàm Priores, seu Procuratores aliorum Monasteriorum, Conuentuum, seu locorum Regularium. Vnde benè comprobatur, quod Parochi, alijque Clerici sæculares non sunt legitimi contradictores. Et quidem imaginaria diminutio eleemosynarum, vtcumque possibilis, non est tanti, vt eius debeat ratio aliqua haberi in impediendo opus publicum, tendensque in publicam vtilitatem, Alex. *cons. 194. n. 11. lib. 2.* Sat enim est prouidere sustentationi vtriusque partis, vt quod alteri aliqualiter deperit, non reputetur in damnum, Bart. *in l. Quominus, n. 12. ff. de flumin.* Aym. *de antiq. temp. p. 4. n. 24.*

56 At enimverò hæc omnia non obstant. Nam certum est, vt ijdem Regulares fatentur, quod Ecclesijs parochialibus adimiretur populi concursus, à quo non solum pendet earum extimatio, & dignitas, sicque etiam fauor diuini cultus, sed etiam eleemosynarum præiudicium, itaut non applicetur doctrina Butrij *in d. cap. Cum olim*, qui nec sibi est constans, sed potius decisio S. Rotæ *in Ianuen priuilegiorum* 24. Iunij 1647. coram Royas, vbi fuit in terminis resolutum, quod si Presbyteri Oratorij residerent in Ecclesia S. Pancratij, vicina Ecclesiæ S. Syri, in qua habitant Patres Theatini, diminueretur concursus populi in prædicta Ecclesia S. Syri, & consequenter eleemosynæ. Vnde in hac re S. Rota considerauit principaliter diminutionem concursus, quamuis causatam ex illa vicinitate, prout in altera decisione confirmatoria sub die 24. Ianuarij 1648. §. *Etenim*, stabilitur. Ideò vbicumque adest periculum diminutionis concursus, ac proinde præiudicij, Parochi sunt legitimi contradictores. Immo Constitutio Gregorij considerat præiudicium, quod resultare potest alijs Ecclesijs non solum in locis, in quibus eriguntur, sed etiam in alijs per quatuor millia passus circumuicinis.

57 Decisio verò Seraphini 847. loquitur in casu valdè diuerso; quia Papa in eo concesserat executoribus testamentarijs Cardinalis Pacecchi facultatem ædificandi Capellam, non requisita licentia Ordinarij, neque Parochi, intra cuius fines ædificabatur, sine tamen præiudicio iurium Parochialium, aut cuiusvis alterius. Et cum se opponeret Capitulum Cathedralis, Rota dixit, quod præiudicium Parochialis erat præseruatum ex dicta clausula apposita à Papa, & diminutio concursus ad Cathedralem non erat considerabilis ex fundatione vnius Capellæ, cum ex alia parte præponderaret fauor augmenti cultus diuini. Ideòque non applicatur casui nostro, quia ibi solum agebatur de ædificanda simplici Capella, seu Collegio, in quo nullus non religiosus sepelitur, nec ibi eleemosynæ pro Missis, & alijs officijs admittuntur, nec alia fiunt præiudicialia cæteris Ecclesijs, vt aduertit Pasqualig. *vbi supra n. 487.* & Rot. *in d. Ianuen priuilegiorum* coram Royas, quodque Collegium manutenendum erat ex redditibus à dicto Cardinali assignatis, non autem ex eleemosynis. Prætereà diminutio simplicis concursus alias non notabilis Cathedrali, non fuit visa causa digna ad impediendam illam fabricam. At in hoc casu agitur de ædificando Monasterio cum Ecclesia, in qua multi Religiosi, eleemosynis viuentes habitare, & Sacramenta administrare possint, quique post ædificationem suis gaudebunt priuilegijs, & immunitatibus, nempè iuribus recipiendi mortuos ad sepulturam, percipiendi obuentiones funeralium, & legata à Parochianis, ex quibus maiora aduerti possunt incommoda in celebrandis diuinis Officijs, & Missis, ac Matutinis diebus Dominicis, & festis antequam celebrentur in Cathedrali, vel Parochiali. Quo fit, vt populus rudis omittat audire publicationes vigiliarum, festorum, aliorumque huiusmodi ad animarum curam pertinentium, quæ fieri nequeunt absque ingenti, immò forsan totali diminutione concursus, atque adeò eleemosynarum, vt proinde dici non possit, quod hoc fiat absque præiudicio aliarum Ecclesiarum, tam sæcularium, quam Regularium, dum eis adimitur non solum concursus populi, sed etiam oblationum, vt ponderauit Rota in dicta *Ianuen priuilegiorum*, quæ tanquam posterior, & in terminis casus nostri est attendenda, satisque est, quod decisio Seraphini hodie non seruetur, cum sæpius contra illam fuerit resolutum, & iudicatum à S. Rota, præsertim *in d. Cæsaraugustana* coram Beuilaqua, §. *Concurrit*, & 18. Maij coram eodem, §. *Rursus*, & in eadem 6. Iunij 1659. §. *Pro validitate* coram Verospio, & 12. Nouembris 1657. §. *Fuit etiam* coram Meltio, & 4. Februarij 1658. §. *Quinimo* coram Decano, & *in Terasonen fundationis Conuentus* 4. Iulij 1659. coram eodem Beuilaqua, §. *Vlterius*, & *in Toletana manutentionis* 7. Februarij 1656. coram Meltio, §. *Et in specie*, vbi sic inquit: *Et in specie quod Parochi sint legitimi contradictores ad opponendum contra fundationem noui Monasterij, ac super tali prætensione audiri debeant tenet* Lap. *de hospit. n. 35.* Guidop. *q. 360. per tot.* Modern. Lusitanus *de potest. Episc. alleg. 26. n. 5. vbi in specie firmat, quod Ordinarius vti delegatus in dictis literis Apostolicis debeat diligenter animaduertere, an erectio noui Conuentus possit quovis modo Ecclesiæ parochiali præiudicare, et si compererit præiudicium afferre, debet assensum omninò denegare.* Addo Riccium *in prax. p. 4. resol. 298. n. 2. cum seq.* & aduerto, quod in decisione illa Guidopapæ *n. 1.* agebatur dumtaxat de simplici Capella erigenda in limitibus Parochiæ. Id quod etiam censuit Lap. *alleg. 62. n. 4.* de quibusdam domibus Parochialis occupatis pro ædificio alterius Ecclesię, vbi concludit, Ecclesiam Parochialem percipere debere Canonicam portionem, sicut percipiebat ex antiquis Parochianis per decretalem *Quanto de vsur.* & per eius rationem, quam Hostiensis *ibi* intellexit planè prout verbum sonat, scilicet quod habeatur ęstimatio prouentuum, qui prouenire solebant Ecclesię parochiali de decimis personalibus, & oblationibus, cum Christiani domos habitabant, aliàs posset tota Parochia occupari, quod sentiendum non est, sed Ecclesiæ subueniendum, cum ex hac causa subtrahatur priuilegium Religionis de decimis, nullusque debeat locupletari cum aliena iactura, nec sit spoliandum vnum altare, vt alterum vestiatur ad *not. in cap. Tua, de præb.* Quod & docent Io. Andr. Anchar. Cardin. & Abb. *in d. cap. Quanto*, ac sequitur Gloss. *in cap. Tua 2. de decim.*

cim. dictumque textum *in cap. Quanto* in hac materia allegat etiam Oldrad. *cons.91.* quem intelligi debere simpliciter, prout iacet, ijdem Doctores annotarunt.

58 Nec obstat decisio Rotæ 24. *part.1. rec.* nec quædam declaratio S. Congregationis Concilij à D. Fagnano relata ad *cap. Nuper, n.23. de decim.* in qua videtur limitari hæc doctrina. Etenim vtraque loquitur de decimis, siue oblationibus, quæ debentur solummodò ratione administrationis Sacramentorum, ea ratione, quia cessat causa propter quam impositæ sunt, nempè cura animarum. At si decimæ sunt impositæ rei, quia à principio concessæ Clericis, vel solutæ cum hac conditione, & onere, quod ipsis soluantur, tunc ait dicta declaratio, ad quoscumque vadant, etiam Mendicantes, tenebuntur omnes eas soluere. Quare declaratio stat pro nostra sententia.

59 Certum namque est, quod quando prædia, siue domus vnius Parochiæ efficiuntur alterius, tunc Ecclesia, cuius dictæ domus efficiuntur, tenetur soluere decimas, siue oblationes priori Parochiæ. Nam ex dicta declaratione sequitur teneri saltem. Ex debito reali, quia res transit cum suo onere. Domus enim, quæ anteà existebant intra alteram Parochiam habent onus reale decimarum, ideòque, licet perueniant ad dominium alterius Ecclesiæ, ad illam tamen transeunt cum onere suo.

60 Confirmatur. Quia aliàs Ecclesia emens domos, vel prædia in alicuius Parochiæ terminis existentia non teneretur ex illis soluere decimas tali Parochiæ ex vi iuris communis, quia iam efficerentur prædia Ecclesiæ. Id quod est contra multa decreta Pontificia, præsertim *cap. Commissum, d. cap. Nuper*, cum alijs *de decim.* & 16. *quæst.1.*

61 Et hanc sententiam vti communem tenent Abb. *in d. cap. Commissum, n.6. & in d. cap. Nuper*, Rebuff. *quæst.5. de decim. n.20.* Gutier. *cap. 21. n. 54.* & esse communius receptam affirmat Couat. *cap.17. n.8. §.2.* Et à fortiori tenet eandem sententiam Gloss. *in cap.1. de censib. vers. Vllo onere*, ampliando illam etiam ad mansum, seu proprium fundum Ecclesiæ. Nam licet de illo manso in eo textu dicatur debere esse liberum ab omni onere; nihilominus Glossa illa dicit, quod si prius ex illo soluebantur decimæ, siue oblationes alteri Ecclesiæ, etiam posteà soluendæ sunt. Habet hæc sententia magnum fundamentum *in cap. Ecclesiæ, & cap. Quicumque 16. quæst. 1.* quibus statuitur antiquiores Ecclesias non esse priuandas decimis prædiorum propter nouas Ecclesias in eis ædificatas. Quia aliàs posset vna Ecclesia graue detrimentum pati, si aliæ possessiones intra illius terminos sitas acquirerent, qua ratione vtuntur sæpè iura cum de Religiosis loquuntur.

62 Quod autem hoc sit onus reale, certum quidem est. Nam post Parochiarum diuisionem domus vnicuique Ecclesiæ assignatæ habent annexum tanquam onus reale debitum decimarum, siue oblationum respectu talis, vel talis Ecclesiæ. Vnde tales decimas dandas esse Ecclesiæ talium domorum apertè additur *in cap. Cum contingat, de decim.* & disponit non solum affirmatiuè, quod Ecclesiæ prædiali dentur decimæ, sed etiam priuatiuè, quia expresse prohibet, ne tales possessiones ita possint alteri Ecclesiæ applicari, vt altera priuetur decimis suis, vt patet ex *cap. Si quis laicus 16. quæst.1.* & expressius *ex cap. seq.* his verbis *Ecclesiæ antiquitus constitutæ, nec decimis, nec vlla possessione priuentur, ita vt nouis tribuantur.* Quod planè intelligitur de Capellis etiam intra eandem Parochiam erectis; ergo à fortiori tribui prohibet extraneis Ecclesijs. Et idem habet *cap. Quicumque ibid.* item *cap.1. 13. quæst.1.* in quo ita diuiduntur iura parochialium Ecclesiarum per domus, *vt nullus alterius Parochiæ terminos, aut ius inuadat.* Tandem *in cap. vlt. de rest. spol. in 6.* dicitur, præsumi eas decimas iniustè occupare, qui eas exigunt ex prædijs in aliena Parochia constitutis. Quia est contra ius commune, vnde subiungit: *Sitque manifestum, eas de iure communi ad eandem Ecclesiam pertinere.*

63 Considerandum itaque est, ius introductum ab Ecclesia post diuisionem Parochiarum esse etiam reale, & non solummodò personale, ratione curæ iuxta primæuum ius quo soluebantur proprijs ministris Sacramentorum, propter quos illæ primùm institutæ ad præscriptæ sunt. Quod adeò verum est, vt si Pontifex quocumque titulo acquireret possessiones illas, acquireret cum suo onere, cum quo transirent, Suarez *tom.1. de Relig. lib.1. cap.20. n.10.*

64 Ex hac ratione *in d. cap. Quanto, de vsur.* dicitur cogi posse Iudæos ad satisfaciendum Ecclesijs pro decimis, quas de domibus recipere consueuerant. Quod tenet Gloss. *in cap. Tua nobis, de decim.* Panorm. *in cap. de terris, n.6. eod. tit.* Syluest. *v. Decimæ, quæst.7. cap.1.* citans Hostiensem, idque maximè per iura allegata. Quare vt rectè aduertit Gloss. *in d. cap. de terris*, licet Iudæi, alijque infideles non obligentur ad soluendas decimas, vt sic, etiam prædiales, obligantur tamen ad soluenda onera realia talium prædiorum. Numquam enim priuata fuit Ecclesia iure acquisito in illa prædia, vt à fortiori sumitur ex Concilio Hispal. 2. *cap. 1.* & habetur *in cap. Prima 16. quæst.3. & cap. Cum per Bellicam 34. quæst.1.* neque contra hoc ius ab infidelibus præscribi poterit, ideòque semper videntur obligari ad satisfactionem reddendam Ecclesiæ pro illo interesse. Ratio autem est, quia prædia ipsa habent annexam decimam Ecclesiæ soluendam tanquam onus ipsiusmet rei, ideòque necesse est, vt ad quemcumque transeat siue sit Iudæus, siue Gentilis, siue Christianus, siue Ecclesia ipsa, transeat cum illo onere, vt Ecclesia seruetur illæsa. Et hoc modo quisque potest obligari ad decimas prædiales per modum satisfactionis interesse. Quod satis in iure ipso declaratur. Nam *in d. cap. De terris* dicitur: *Ne forte illa occasione Ecclesia valeant suo iure fraudari.* Itaque supponit, Ecclesiæ ius esse acquisitum in tali fundo quoad talem pensionem, & quoscumque cogi, non ad decimam, vt sic, sed ad non lædendam Ecclesiam. Immò *in d. cap. Quanto* dicitur pœna etiam imposita cogendos esse Iudæos *ad satisfaciendum Ecclesijs pro decimis, & oblationibus debitis, quas de domibus, & possessionibus alijs accipere consueuerant, antequam ad Iudæos quocumque titulo deuenissent.* Vbi Glossa notat rationem, *qua res*, inquit, *transit cum suo onere.* Supponitur ergo ius illud acquisitum in rem ipsam. Quod quidem exactè obseruatur in Iudæis Romæ degentibus, qui soluunt Parochijs, quarum domos inhabitant decimas, atque oblationes, Pretaticum vulgò dictas.

65 Minus obstat textus *in cap. Nimis praua, de excess. Prælat.* Nam Canonistæ, qui in hunc locum scripsere, præsertim illi, quos refert Add. ad Abbat. *lit. A.* & Hostiens. *ibid.* ad euincendum dictum *cap. Nimis*, non intelligi de domibus, vbi iam anteà erat ius Parocho quæsitum, sed de domibus per Regulares primitus, & absque Parochi præiudicio quæsitis, firmant his verbis: *Caueant ne furentur, id est, ne ius parochiale, seu aliàs alienum publicè vel latenter vsurpent.* Vltra quod priuilegium illud, etiamsi admitteremus, fuit concessum Regularibus Mendicantibus ibi expressis, viuentibus in altissima paupertate. Vnde quod sit illis speciale, & non alijs Religiosis indultum, restatur ibidem Innocentius. Vbi autem concessum non est in alterius præiudicium extendendum, præsertim iurium Parochialium. Rot. coram Iusto 19. April. 1606. post Tambur. *tom.3. de iur. Abb. dec.83.* & in Burgen. funeralium 15. Iunij 1662. coram Cerro, & 25. Iunij 1664. coram Albergato, & 1. Iulij 1665. & 18. Iunij 1666. coram Carpineo.

66 Qua etiam de re extat celebris decisio Manticæ 131. in Tolletana Capellaniarum, vbi inter cætera fuit requisitus consensus Rectoris intra cuius Parochiæ fines Ecclesia fuit constructa, omniaque iura parochialia fuerunt illi reseruata, & oblationes concessæ absque vllo Parochiæ præiudicio.

67 Atque hinc diluitur prætextus ille augmentis cultus diuini. Quod maximè procedit vbi agitur de præiudicio aliarum Ecclesiarum antiquarum, *cap. Quicumque*, & ibi Glos. *v. Ad antiquiores 16. quæst.1. cap.1. de nou. op. nunc.* Ricc. *in collect.* 2390. Ob idque summi Pontifices prohibuerunt constructionem nouarum Ecclesiarum, & Conuentuum propè antiquas propter diminutionem concursus, & oblationum, necnon propter æmulationem, aliaque præiudicia, quibus postponitur cultus diuinus, de quo non potest dubitari hodierno tempore, quo populus deficit, luxus augetur, & pietas in dies refrigescit, vt benè ponderauit Rota in *Romana dotis de Lancellottis* 14. Iunij 1655. §. *Tertio ex consuetudine in fine* coram Zarate, & *in Romana alimentorum* 10. Maij 1656. §. *Præterea* coram Meltio, & *in Assisien oblationum* 9. Decembris, §. *Quæ habens locum* coram Albergato.

68 Quod autem à Constitutionibus non exigatur consensus Parochi, siue Capituli falsum est. Nam in Constitutione Clementis, quæ fuit prima de hac re ita habetur: *Motu proprio, & ex certa scientia harum serie declaramus, locorum*

Ordinarios non posse licentiam ad nouos Conuentus quibusuis etiam Mendicantibus Ordinibus in Ciuitate, & locis eorum ordinariæ iurisdictioni subiectis erigendos impertiri, nisi vocatis, & auditis in eisdem Ciuitate, & locis existentibus Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & alijs interesse habentibus, & causa, seruatis seruandis, cognita, constiterit, in eisdem Ciuitate, & locis nouos eiusmodi erigendos Conuentus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse. Certum quippè est, verbis illis: *Et alijs interesse habentibus*, Parochum, siue Capitulum Collegiatæ, vel Cathedralis intelligendum esse. Quod decretum fuit deinde à Gregorio XV. & Vrbano VIII. innouatum, sicque à S. Rota intellectum, vt in decisionibus relatis.

69 Hic verò consensus præstandus est capitulariter à Capitulo ad id specialiter vocato, & congregato ad tradita per Innoc. *in cap. Eam te, num. 9. de rescript.* & Feder. de Sen. *cons. 61. n. 5.*

70 Præterea requiritur consensus Ciuitatis, & loci, requisitus ex forma Constitutionis Gregorij XV. & Vrbani VIII. Quare vbi deerit expressus populi consensus, fundatio noui Monasterij non est permissa, vt firmauit Ventrigl. *cit. annot. 18. n. 23.* & Rot. *in d. Caseraugustana* coram Beuilaqua, *d. §. Rursus*, confirmata eodem anno coram Meltio §. *Fuit etiam*, & anno sequenti coram Cerro *sub §. 1.* Qui sanè consensus præstari debet ab omnibus incolis in generali consilio coadunatis prout *in d. Caseraugustana* coram Beuilaqua confirmata coram Meltio 17. Nouembris 1657. & coram Decano 4. Februarij 1658. §. *Deficit.*

71 Postremò requiritur, vt in nouo Conuentu duodecim Fratres ali, ac sustentari possint, aliàs erectio non debet admitti ab Ordinario, sique admittatur, est nulla, iuxta nouissimas Constitutiones Clementis, Gregorij, Vrbani, & Innocentij, munitas clausula sublata, & decreto irritanti quod operatur nullitatem, & destruit omnia in contrarium facta, vt in his terminis firmat Pelliz. *eo cap. 7. sect. 2. n. 90.* Donat. *d. tom. 1. part. 2. tract. 1. quæst. 16.* Ventrigl. *d. annot. 18. n. 20.* & articulo plenè discusso, resoluit Rota *in Romana hæreditatis* 28. Aprilis 1659. coram Meltio, in qua adducuntur resolutiones S. Congregationis ex declarationibus factis à Summo Pontifice.

72 Hæc omnia pro forma fundationis noui Conuentus, siue Monasterij, vel domus Regularis cum causæ cognitione seruari debent, sine quibus licentia, & fundatio sunt ipso iure nullæ, Ricc. *decis. 75. n. 2. & 3. part. 2.* Gratian. *discept. 517. n. 18. & 19.* Nouar. *in sum. Bullar. part. 2. tit. de ædific. Monast. n. 2. & 8.* Donat. *d. tract. 1. part. 2. quæst. 16.* Pelliz. *in man. tom. 2. tract. 8. cap. 7. n. 89. & 90.* Pasqualig. *ad Lauret. de Franch. part. 1. n. 511.* & respondit Rota *in cit. Caseraugustana fundationis Monasterij* 1649. coram Em. Celso, & *in d. Caseraugustana* coram Beuilaqua, & in eadem coram Meltio passimque alibi habetur que expressè in Constitutione Innocentij, ibi: *Hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis Regularium Ordinis Mendicantium, vel non Mendicantium, Congregationis, Societatis, & cuiusuis alterius instituti, etiam Societatis Iesu in aliqua Ciuitate, Castro, Villa, seu loco ad habitandum domos, vel loca quæcumque de nouo accipere, seu Monasteria, Conuentus, vel collegia incipere, vel fundare præsumat absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, plenam & expressam faciente de indulto huiusmodi mentionem in scriptis, & gratis concedenda, prævia examinatione Congregationis negotijs, & Consultationibus Episcoporum & Regularium præpositæ.* Quæ verba in hac materia ponunt gladium in radicem, vt inquit D. Fagnanus *in d. cap. Non amplius, n. 71. in fin. de instit.* & *in cap. Relatum, n. 58. ne Cler. vel Monach.*

73 Requiritur ergo pro fundatione noui Conuentus, vt citatis Procuratoribus ac legitimi personi totum Conuentum, seu Collegium, vel Capitulum repræsentantibus coram Ordinario loci, omnibusque alijs interesse habentibus, fiat processus iudicialis, & vtrique parti detur facultas probandi per testes sua incumbentia. Quoque factis hinc inde probationibus iudicialibus, seruatis seruandis, causaque cognita, Ordinarius suam proferat sententiam definitiuam, seu decretum vim definitiuæ habens fundationem huiusmodi non esse alijs Regularibus, cæterisque interesse habentibus præiudicialem, nec detrimentum, vel incommodum illorum sustentationi afferre. A qua etiam sententia datur appellatio ad vtrumque effectum, vt patet ex verbis Constitutionis Gregorij, §. 4. quam Vrbanus voluit obseruari pro forma, ac denique, vt licentia à Sede Apostolica obtineatur ad præscriptum Constitutionis Innocentij modò relatæ. [An etiam hæc procedant in fundatione Monasteriorum Monialium, differentiunt Doctores. Et sufficere, quod erigantur ex sola licentia Ordinarij, licet tutius sit quod confirmentur eiusmodi fundationes etiam à Sede Apostolica, tradunt Rebuf. *in prax. tit. de erect. in Colleg. num. 1.* Fusch. *de visit. lib. 7. cap. 1. num. 6. in fin.* Gambar. *de offic. & potest. Leg. de later. lib. 5. cap. 3. num. 30.* Remig. Gon. *de immunit. Eccles. ampl. 3. prim. reg. n. 7. tract. tom. 13. fol. 89.* Garz. *de benef. part. 12. cap. 5. n. 4.* ac desumitur ex *can. Quidam, & cap. Qui Religiosis fœminis*, qui loquitur in Monialibus cum binis *seqq. 18. quæst. 2.* & disponere videtur Sacr. Concilium Tridentinum *d. sess. 25. cap. 3. in fin. de Regul.* ac in terminis noui Monasterij Monialium declarauit eius Sacr. Congregatio ex congestis per D. Fagnan. *in cap. Non amplius, num. 70. & 87. de instit.* Ratio esse potest, quia cessat in Monialibus præiudicium, quod ex erectione aliorum Monasteriorum in Constitutionibus Apostolicis consideratur. Moniales enim non veniunt nomine Mendicantium. Quia iure Mendicantes non sunt, eum possint habere possessiones, etsi priuilegia quædam Ordinum Mendicantium habeant, vt firmant Gulielm. de Monte Laudun. *in Clem. 1. de Regul.* ibique Cardin. *in pr. n. 15. quæst. 7.* Palud. *in 4. d. 38. quæst. 2. n. 17.* D. Anton. *part. 3. tit. 16. cap. 3. sub init.* Syluest. *v. Religio 3. quæst. 3. dict. 3.* Angel. *v. Nouitius, n. 6.* quam sententiam veriorem reputat Sanch. *in decal. lib. 6. cap. 7. n. 116.* quia, vt ipse cum Syluestro & Angelo ait, Moniales non habent ex priuilegio, sed ex regula, quod possint habere redditus in communi. Quod sequitur Barbos. *lib. 1. iur. Eccles. c. 41. n. 217.* & Pellizar. *de monial. cap. 9. n. 49.* Ex alia quidem ratione, quod scilicet Moniales si essent Mendicantes non adeò sollicitè curarent admitti ad participationem priuilegiorum Mendicantium, sicut curarunt Moniales S. Claræ, teste Rodriquez *tom. 3. quæst. 55. art. 1. & 13.*

Neque veniunt in odiosis nomine Regularium, vt notat Bonac. *tom. 3. disp. 2. quæst. 4. punct. 7. n. 10.* quem sequitur Tambur. *de iur. Abbatis. disp. 10. quæst. 2. n. 6.* quia in materia pœnali stricta interpretatio verborum est facienda, ita, vt in ea non valeat argumentum à minori ad maius, vel è contra, sed propriæ significationi verborum standum sit. Vt propterea Summi Pontifices quando voluerunt nomine Regularium comprehendere in suis Constitutionibus etiam Moniales, expresserit Regulares vtriusque sexus, sicuti fecerunt Clemens VIII. in sua Constitut. de largitione munerum, ac Vrbanus item VIII. in confirmatione eiusdem Constitut. alijque Pontifices passim, necnon Concilium Tridentinum tota ferè *sess. 25. de Regularibus, & Monialibus*, præcipuè *cap. 1.* ibi: *Regulares tam viri, quàm mulieres, cap. 2. Regularium tam virorum, quàm mulierum, cap. 5. omnibus monasterijs & domibus tam virorum, quàm mulierum, cap. 11. In Monasterijs, seu domibus virorum, seu mulierum, cap. 15. In quacumque Religione tam virorum, quàm mulierum*, ac eandem *cap. 22.* in quo præcipitur obseruari omnia decreta in omnibus Monasterijs quorumcumque Monachorum, ac Regularium, necnon quarumcumque Sanctimonialium.

Accedit, quod dispositio, quæ versatur circa aliquam materiam qualificatam non habet locum, nisi inueniat in materia qualitatem expressam à disponente, vt obseruat Rot. *dec. 100. n. 1. part. 1. diu.* & *dec. 234. n. 13. part. 1. rec.* & coram Coccino *dec. 117. n. 1.* ac alibi. Cùm ergo dispositio tam Sacrorum Canonum, quàm Constitutionum versetur circa præiudicium, non habebit locum circa Moniales, in quibus non reperit eandem qualitatem, atque adeò nec possunt comprehendi in dicta Constitutione Innocentij X. Etenim lex, aut præceptum non obligat, nisi eos, ad quos dirigitur, cum non excedat in obligando intentionem præcipientis; lex autem latè, aut præceptum positum in vniuersali aduersus Regulares, non dirigitur ad Moniales. Tum quia intentio non fertur extra eos, pro quibus intenditur finis, & in tali casu cum finis fundationis Monasteriorum sit recurrere necessitatibus Regularium, non fertur intentio extra eos, qui non subijciuntur eiusmodi necessitatibus, quales sunt Moniales, quæ habent suas dotes, & propterea, cum non militet eadem ratio in viris Regularibus,

bus, ac in Monialibus, non potest in ipsis adesse idem motiuum ad imponendam legem, & præceptum. Tum quia cum Moniales sint distincta Communitas, quod cœteris conducit, potest ipsis non conducere, & ideò in speciali considerandum est iam lex, seu præceptum debeat ipsis imponi, atque adeò etiam explicari, quod etiam ipsis specialiter imponitur. Tum quia lex debet imponi secundum exigentiam boni communis. In diuersis autem Communitatibus, quæ habent diuersa instituta, est etiam diuersa exigentia, & quod conducit vni, non conducit alteri. Et ideò debet lex dirigi specialiter ad hanc & illam Communitatem, habita ratione exigentiæ boni ipsius, & quando dirigitur ad vnam, non censetur dirigi ad aliam, nisi specialiter nominetur.

Nec obstat, S. Congregationem apud Barbosam *de iur. Eccles. lib. 2. cap. 12. n. 6.* ex quo Tamburinus, Gauantus, Pellizarius, & alij, declarasse Constitutionum Clementis VIII. habere locum etiam circa Monasteria Monialium construenda, ideòque in ijs instituendis debere seruari easdem solemnitates, quæ seruandæ sunt in ædificandis Monasterijs aliorum Regularium. Nam in citata Constitutione Clementis solum requiritur licentia Ordinarij, & quod vocentur qui debent vocari. Vnde sufficit sola licentia Ordinarij, & quoad vocationem aliorum Regularium non esse id in vsu in fundatione Monasteriorum Monialium probat Pellizat. *de monial. cap. 10. sect. 1. num. 31.* propè *finem*.

Solum vrgent declaratio S. Congregationis Episcoporum edita 12. Aprilis 1615. apud Gauantum *in manual. v. Monialium Monasteria, n. 3.* in qua habetur, quod sine speciali Sedis Apostolicæ indulto Monasteria Monialium non erigantur, ac declaratio S. Congregationis Concilij apud Barbos. *in collect. Bullar. v. Monialium translatio* per hæc verba *Moniales transferri non possunt in Monasteria nouiter erecta, nisi eadem Monasteria authoritate Apostolica extructa fuisse prius constiterit, ipsaque prævia visitatione earundem Monialium capacia, eisque accommodata, atque ita absolutè reperta fuerint, vt cementarijs, aliusue fabris nulla ædificationis causa in ipsa postea ingrediendi necessitas relinquatur 15. Iuly 1615.* In Vlissyponensi. Verùm his declarationibus opponi vsus declarationem aliam à D. Fagnano loco citato relatam, qui coplosè de hac re tractat, ac ita demum concludit, vt standum sit stylo Romanæ Curiæ, quæ hodiè in fundationibus Monasteriorum Monialium expeditur etiam Breue Apostolicum, & sic copulatiuè requiritur licentia Sedis Apostolicæ, & Ordinarij.]

CONSVLTATIO CLXXX.

An Episcopus in Synodo diœcesana habeat potestatem legislatiuam, possitque condere statuta, vel decreta sine consensu, vel consilio Capituli, aliorumque vocatorum, ita sanè, vt absque eiusmodi consensu vel consilio statuta sint valida?

1 Affirmatiuè videtur respondendum. Habet enim regimen monarchicum, nec in ferendis legibus dependet à Capitulo, cùm ab eo potestatem non habeat, sed à Summo Pontifice, à quo in suo gradu constitutus est Princeps. Cumque huius potestatis limitatio ac dependentia Prælati à subditis in legibus ferendis nullibi in iure reperiatur, non poterint redargui inualiditatis Synodus, eiusque statuta, vt optimè probat Suar. *lib. 4. de legib. cap. 5. dub. 2.* ac firmauit Rot. apud Farin. *tom. 1. p. 1. decis. 62.* & apud Achil. *dec. 57. de offic. Ordin.* resoluitque Put. *dec. 95. n. 3. lib. 3.* & desumitur communiter *ex cap. Quod super his, de maior. & obed. & cap. fin. de off. presbyt. & Clem. Ne Romani de elect.* & ex illo *Act. 20. Posuit Spiritus Sanctus Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Sunt enim pastores suarum Ecclesiarum, ergo possunt pro ipsis condere leges in ijs, de quibus non disponit ius commune. Eo ipso enim quod sunt pastores debent ducere oues ad salutem, & sic ostendere vias per leges necessarias. Et præsertim quod possit Episcopus Synodum Diœcesanam indicere ac publicare, & in illa constitutiones, acta & decreta facere sine consilio vel consensu Capituli extat declaratio S. Congregationis Concilij in *Orioten* 27. Martij 1632. ad 4. & 15. & apud Barbos. *in collect. Bullar. v. Synodus, & ac Can. & dignit. cap. 42. num. 30.* & in vna *Fulginaten* 26. Februar. 1639. apud Nicol. *Instit. Can. lib. 5. tit. 6. num. 6.*

2 Nec obstat, quod Pontificale Romanum tradens formam celebrandi Synodum diœcesanam expressè habeat, vt Constitutiones in Synodo publicandæ à Patribus per verbum *Placet* confirmentur. Quia id ex necessitate non requiritur, vt rescripsit eadem S. Congregatio Patriarchæ Venetiarum apud Quarantam *in sum. Bullar. v. Synodus.*

3 Minus obstat text. *in cap. Nouit, & in cap. Quanto, de his, quæ fiunt à Prel. sine cons. Cap.* Nam ii non loquuntur de statutis, quæ concernunt morum reformationem, sed de institutionibus, & destitutionibus beneficiorum, cùm collatio pertineat ad Episcopum simul & Capitulum, & alienationibus bonorum Ecclesiæ ac de legibus, quæ disponunt de rebus, quæ possunt cedere in præiudicium Capituli, vt si sint contra illius priuilegia, vel præscriptam consuetudinem. Id quod tradit, Felin. *in cap. Cum omnes n. 11. de constit.* & aduertit Suar. *loco supr. cit.*

4 Nec item refragatur, quod licet Capituli consensus necessarius non sit, nec Episcopus illius consilium teneatur sequi, nisi in casibus à iure expressis, debeat tamen illud requirere, vt in præfatis literis S. Congregationis ad Patriarcham Venetiarum. Nam non ex eo sequitur, quod defectus requisitionis huiusmodi reddat Synodum nullam, & inualidam, cùm nullo iure id caueatur, & in dubio respondendum sit pro validitate actus, *cap. Nisi, de preb. l. Gallus, §. Quidam rectè, ff. de liber. & posthum. l. Cum testamento, §. hæc verba*, vbi Bald. *ff. de hered. instit.*

5 Nihilominus asserendum est, Episcopo non licere condere leges Synodales non requisito saltem consilio Capituli. Ita luculenter elicitur ex *d. cap. Quanto de his, quæ fiunt à Prel.* ac docet D. Fagnanus Canonistarum hoc sæculo Princeps *in cap. Est membra n. 41. infin. eod. tit.* consuluitque Rot. apud Vetal. *dec. 222. & 305. p. 1.* & tenent Barbos. *ad Concil. sess. 24. de ref. cap. 2. n. 31.* ac *de offic. & potest. Episcop. alleg. 93. num. 25.* Antonel. *de temp. legal. lib. 2. de ann. cap. 57. num. 19.* Tonbut. *resol. benef. cap. 12. num. 4. to. 1.* Idque declaratum fuisse à S. Congregatione Concilii referunt Piasec. *in prax. p. 2. n. 8.* Quarant. *in sum. Bullar. v. Synodus*, Pax. Iordan. *in op. mor. to. 2. lib. 8. tit. 1. de constit. n. 18.* aliique his verbis scribens ad Patriarcham Venetiarum. *Amplitudinem tuam in Synodo diœcesana posse facere constitutiones absque consensu, & approbatione Cleri, debere tamen requirere consilium Capituli, licet illud non teneatur sequi, nisi in casibus à iure expressis, non obstante, quod ex forma Pontificalis Romani habeatur, quod Constitutiones in Synodo publicandæ à Patribus per verbum Placet confirmentur.*

6 Ratio autem est, quia Synodus conuocatur, vt, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controuersiis componendis, aliisque ex factis Canonibus permissis, renouentur, ac omnibus interessentibus auditis prudens Episcopus quid expediat ad Christianæ Religionis, & diuini cultus augmentum propriæque Ecclesiæ regimen decernat. Vt sapienter Vgolin. *de offic. & potest. Episcop. cap. 48. n. 5.* Barbosa *tit. alleg. 93. n. 2.* Pax. Iordan. *vbi proximè tit. de Synod. diœcel. num. 9.* & benè firmat Henric. Boic. *de Synod. Episc. p. 1. num. 69.* inter *tract. dm. tom. 13. p. 2.* Quo etiam consentunt tradita per Marantam *resp. 43. num. 53. to. 4.*

7 Ideò cum hoc deficiat, sequitur, quod actus, vt deficiens in forma non sustineatur. Quia obligatus ad petendum consilium, si illud omittat, nulliter agit, *cap. cum in veteri de elect.* Dec. *in cap. Ex parte n. 15. de constit.* Oltrad *cons. 209. n. 11.* Carp. *de execut. & commis. testam. lib. 1. cap. 5. n. 57.* & in terminis huius casus concludit Boic. *vbi supra p. 3. n. 137.* ac resoluit Rot. *d. dec. 222. & 305.* coram Verallo *p. 1. & in Barbastren Iurisdictionis* 7. Iunii 1585. coram Pamphilio, quæ cùm in hac materia sit magistralis libuit à me hic adduci, iuxta cuius distinctionem intelligenda est declaratio relata à Quaranta, & in Oriolen, superius citata, ac si quæ sunt eiusmodi, simulque respondetur contrariis.

8 Non obstat, quod Episcopus non teneatur sequi consilium capituli, ac proinde illo inconsulto poterit quicquid sibi placuerit statuere. Quia quando consilium alicuius requiri-

quiritur ad certum actum peragendum tanquam forma, debet semper seruari, dato quidem competente termino ad respondendum, vt possit Capitulum causas allegare, ex quibus Episcopus moueri possit, & meliores rationes eligere pro resolutione capienda. Ita Rot. *in alleg. decis.* apud Vecallum, vbi dicitur ad semel atque iterum fuisse decisum, quod etiam tradit Oldrad. *vbi supra n.* 11.

10 Ex his autem elicitur contraria sententia. Potest quidem Episcopus instituere leges, at non sine consilio Capituli. Ideòque debet illud requirere, licet non teneatur sequi, nisi in casibus à iure expressis, vt desumitur ex *d. cap. Quantò, & cap. nouæ, de his, quæ fiunt à Prel.* Vbi generaliter decernitur, quod circa negotia Ecclesiæ debeant Episcopi requirere consilium Capituli. Atque ita censuit S. Congregatio Concilij in vna *S. Marci Synodus* 10. Maij 1666.

11 Etenim qui clauum Imperij moderatur, cœterisque interest, & dominatur, quin maximam curarum molem sustineat, nequaquam dubitari potest. Multa, inquit Salustius cura summo Imperio inest, & multæ ingentes labores. Ideò rectè censerunt, qui summæ huic potestati alios in curarum partem adiungendos existimarunt. Tum quod faciliùs munia Reipublicæ sociatis laboribus exequetur. Tum quod melior æstimabitur, quod solus omnia non potuerit, immò & prudentior, quia vt Alexander ait: *Sapiens eris sapientibus sæpè assidens.* Quòd cùm ita sit, quæ res Episcopos circumuenire, aut debilitare poterit, rebus omnibus ad prudentes viros relatis, deque ipsorum sententia trutinatis? Clarè asserit Historicus ille Romanus, *omnia Regna, Ciuitates, nationes, vsque eo prosperum imperium habuisse, dum apud eos vera consilia valuerunt.* Ac rectè Sirachides monet Ecclesiast. 32. *Fili sine consilio nihil facias; & post factum non pœnitebis,* & magnus ille Salomon Prouerb. 3. & 13. *Ne sis sapiens apud temetipsum.* Concutimus enim circa nobis placita, & in suo quisque negotio hebetior est, quàm in alieno. Turbida enim sunt consilia eorum, qui sibi suadent.

12 Præterquam quod confirmantur consilia Episcoporum cùm sentiunt multis prudentibus, fideliterque suadentibus idem videri. Vt sanè non sint audiendi sinistri quidam suasores, qui Episcopis suggerunt, eiusmodi consilia nequaquam ex vsu Episcoporum esse. Verùm qui sic loquuntur, immane scelus faciunt, grauissimeq; dubio procul & Deum & Rempublicam Christianam offendunt. Nam eiusmodi voces solum spectant ad priuatam vtilitatem eorum qui nullo suo merito, vel virtute auctoritatem obtinent, quiad nullam rem honestam idonei, clandestinis susurrationibus Episcoporum aures demulcent, vt gratiam eblandiantur, qui consilia idcirco metuunt, ne ipsorum detegatur improbitas. Nam quod dicunt ea re immuni, Episcoporum potestatem, aut fœdissimè mentiuntur, aut turpissimè falluntur. Sic est, ex consilio Episcopis accedit maiestas, reuerentia, & auctoritas, timor denique ac metus in subditis augetur, imò & populi fauor, & dilectio, omnesque boni affectus erga Episcopos amplificantur, & confirmantur. Quare non est hic Seueri Imperatoris matris vox audienda, sed filij responsum ponderandum est: *Fili debiliorem,* ait illa, *tibi, & contemptibiliorem potestatem facis, dum Consiliarios tuos in magnis rebus gerendis adhibes.* Respondit ille, *sed securiorem, & durabiliorem.*

13 Potest enim Episcopus, exceptis paucis casibus, leges, & statuta condere, vno verbo vele, aut iubere, etiam citra Synodi consensum, aut consilium. Nam & edicta quæ inibi conduntur, non Capituli, sed Episcopi auspicijs publicantur. Est enim Episcopus qui iubet, qui statuit. At vt inquit Theodosius, *humanum est edicta fieri consensu Senatorem.* Qua voce *humanum* ostendit non tam necessitatis esse, quàm humanitatis Capituli consilium interponi.

Quamobrem non tam meis, quàm tot eruditorum calculis Consiliarium Capitulum Episcopus in Synodo habeat. Sapientissimè quippè Sapiens: *Salus populi vbi multa consilia.* Ausculteut autem isti sibi fidentes, sibique placentes B. Chrysostomum sic scribentem: *Licet,* inquit, *mirum in modum sapiens sis, & prospicias ea, quæ oportet, attamen homoes, & consiliario tibi opus est, & nonnunquam euenit, vt sapiens non videat, quod oportet, & minor & hebetior clarè, & cautè ea prospiciat. Sapiens ille Moyses, qui tanta miracula operatus est, non animaduertit rem, quàm mortalium plerique considerant, Socer autem eius, homo barbarus, & obscurus statim animaduertit. Itaque Consiliarijs omnes opus habent etiamsi Moysi conferri possint.* Hactenus Chrysostomus, & nos.

Barbastten. Iurisdictionis
coram Cardinali Pamphilio Ven. 7. Iunij 1585.

14 Capitulum Ecclesiæ Barbastren inter alias prætensiones, quas habet contra Episcopum super exercitio Iurisdictionis prætendit Episcopum solum non posse condere statuta concernentia regimen, & statum Ecclesiæ etiam extra visitationem sine consilio, & consensu Capituli. Et licet pro parte Episcopi diceretur, quod cum ipse adhuc nulla statuta condiderit, de hoc ita in abstracto, & in genere agendum non sit propter diuersitatem casuum, quos Doctores considerant in hac materia, tamen proposui causam de ordine Dominorum, qui firmarunt regulam pro Episcopo cum nonnullis declarationibus, scilicet Episcopum in sua Diœcesi posse condere statuta, *cap. licet de offic. Ordin. cap. nullus* 3. *q.* 4. Doct. *in summ. dist.* 18. Et ratio est, quia cum Episcopus in tota sua diœcesi habeat iurisdictionem, & merum Imperium, Bald. *in rub. de const. n.* 7. Felin. *in cap. Irrefragabili,* §. *Cæterum sub n.* 7. *de offic. ord.* Purpur. *in l. Imperium n.* 134. *ff. de iurisd. omn. iud.* consequens est, vt possit etiam statuta condere, quod est de lege iurisdictionis, Glos. *in l.* 1. *ff. de iurisd. omn. Iud.* Bart. *in l. omnes populi col.* 2. *ff. de iust. & iur.* Alex. *cons.* 123. *n.* 5. *& seqq. lib.* 4. benè Henric. Boic. *in tr. de Synod. Episcop. p.* 3. *n.* 103. *& seqq. & n.* 111. vbi quod procedit nedum in Synodo, sed etiam extra Synodum, quia actus statuendi est voluntariæ iurisdictionis, Glos. *in cap. Ex parte* 3. *de verb. signif.* & ideò potest vbique exerceri, Doct. *in cap nouit,* vbi Abb. *n.* 3. *de off. Deleg.*

15 Hanc tamen regulam intelligendam esse etiam absque consensu Capituli, prout etiam non requiritur in exercenda iurisdictione, & in corrigendis excessibus subditorum, Abb. *in cap. Cum consuetudinis, n.* 5. *de consuet.* dummodo tamen Episcopus adhibeat consilium Capituli, quia aliàs statuta non valerent, Host. *in cap. Quanto de his quæ fiunt à Prelat.* Archid. Gemin. Præpos. & alij *in sum. dist.* 5. Abb. *in d. cap. Consuetudinis n.* 5. Dec. *in cap. Cum omnes in* 2. *lect. col.* 3. *de const.* latè Henric. Boic. *d. tract. & part. n.* 138. qui testatur de communi, nisi in quibusdam casibus, *vt puta si agatur de re communiter spectante ad Episcopum, & Capitulum* simul, quia hoc casu non sufficit consilium, sed requiritur etiam consensus, Abb. *in cap. Cum nos n.* 4. *& in cap. Quantò n.* 2. *de his, quæ fiunt à Prelat. & in d. cap. consuetudinis sub n.* 5. cum allegatis per Informantes.

16 Item vbi sumus in arduis, in quibus etiam debet interuenire consensus Capituli, Abb. *in d. cap. Cum omnes in* 2. *lect. col.* 3. *de const.* Ias. *in l. placet n.* 11. *C. de Sacros. Eccles.* Henric. Boic. *vbi supra n.* 141. *Sicut etiam requiritur hoc casu in corrigendis excessibus & exercenda iurisdictione,* vt latè Gabr. qui alios allegans de communi testatur *concl.* 36. *de crimin. in fin.* & fuit alias tentum in vna *Carthaginen* Iurisdictionis coram Illustrissimo Cardinali Lancellotto. *Alius etiam datur casus, in quo requiritur consensus, vbi agitur de præiudicio Ecclesiæ,* Abb. *in cap. Cum dilectus num.* 11. *de consuet. & in d. cap. Quantò sub n.* 8. Henric. Boic. vbi supra *num.* 142.

17 Ex his concluserunt Domini, Episcopum, adhibito tamen consilio Capituli, posse condere statuta, etiam non expectato assensu, dummodo non agatur de præiudicio Ecclesiæ, vel de communiter tangentibus Episcopum, & Capitulum, vel non simus in arduis, in quibus casibus debet interuenire consensus Capituli.

18 Et hoc quando vti Ordinarius procedit. In his verò quæ vigore Concilij Tridentini vti Sedis Apostolicæ delegatus facere potest, nullam habet communionem in Capitulo, nec indiget aliqua statutorum editione, &c.

CON-

CONSVLTATIO CLXXXI.

An, & quomodo sit necessarius Episcoporum consensus in erectione Monasteriorum?

1 Licet tam de iure communi, quàm ex dispositione S. Concilij Tridentini, atque ex Constitutionibus Apostolicis in fundatione nouorum Conuentum requiratur Episcoporum licentia; nihilominus quia potest dari euentus, quod illi absque iusta causa recusent eiusmodi consensum præstare, ideò promptum, & canonicum remedium est, quod Romano Pontifici nuncietur, quodue de ipsius licentia fiat erectio, vt in simili rescripsit Alexander III. *in cap. Nullus laicus 17. de iurep. in fin.* ibi: *Et si quis Episcopus improbitatis, vel auaritiæ causa consentire noluerit, Romano Pontifici nuncietur, & quod offerendum est, tunc eius licentia offeratur.* Quod ibidem dixit, ac probè confirmat Abb. *in princ.* vbi *n.2.* quærit, an possit etiam recurri ad Archiepiscopum, & affirmatiuè respondet, cum hac verò differentia, quod in Archiepiscopo est dubium, an ipse possit licentiam dare, supplendo negligentiam, vel improbitatem Episcopi, an solum possit eum compellere, vt consentiat, qua de re ait esse varias opiniones; verum rectè concludit respectu Papæ rem prorsus carere difficultate, quod nimirum cognita iniustitia denegationis consensus fundationi Ecclesiæ, vel reseruationi iurispatronatus, possit Episcopus vel à Superiore compelli, vel ipse Superior consentire debeat, vt plenè, ac splendidè probat Lambert. *de iurepatr. lib.1. p.2. q.1. ar.2. n.1. cum seqq.* & Viu. *eod. tract. lib.2. cap.1. n.22.* Quare Doctores communiter firmant, quod si is, cuius consensus ad aliquem actum requiritur absque iusta causa eum deneget, potest Iudicis authoritate ad consentiendum compelli, vel illius consensus per Superiorem suppleri, vt fusè comprobat Marant. *resp. vlt. n.3. p.4.* dixitque Rota coram Mantica *dec.238. n.9.*

2 In hac autem materia posse Ordinarios grauare benè cognouit Gregorius XV. dum in sua Constitutione 31. *§. fin.* disposuit, quod si à decretis, per Ordinarios in hisce causis faciendis appellari contigerit, causa fundationis Monasterij deuoluatur ad S. Congregationem, cuius proinde munus est cognoscere de grauamine, ac de iustitia denegationis consensus, & præuia ista cognitione, licentiam dare, supplendo Episcopi defectum.

3 Ad cognoscendum verò, vtrum Episcopi iniustè denegent licentiam nec ne, perspici debet, an ipsi obseruent ea, quæ ab Episcopis prudenter in huiusmodi negotijs se gerere volentibus obseruanda esse monet Vener. *lib.1. exam. cap. 10. n.6.* Primò scilicet si Religiosi, qui petunt fundationem sint bonæ ædificationis. Secundò si in Ciuitate sit penuria Religiosorum secundum eius amplitudinem. Tertiò, quam vtilitatem dicti Religiosi afferre possint. Quartò, si possint commodè sustentari sine aliorum detrimento, ad quod potissimum Constitutiones Pontificiæ tendunt, vt patet ex earum lectione, atque aduertunt Cesped. *de exempt. Regular. quoad Monast. ædificat. cap.1. dub.4. per tot.* Lezan. *in Sum. v. Monasteria, n.7.* Donat. *in prax. p.2. tit.1. de ædif. Monast. q.27. n.2.* ac alij.

4 Præterea quando ex attestationibus clarissimorum virorum, qui optimè sunt informati constat de commoda sustentatione, dissensus aliorum Regularium non potest attribui, nisi æmulationi, cui S. Congregatio prouidere omnino debet, & in dubio pro fundatione rescribere, cum ex ea notabile cultus diuini augmentum resultet, quod cæteris considerationibus præponderare debet, vt optimè in fortioribus terminis, quod non sit attendendus dissensus Ecclesiæ Cathedralis asserit Butr. *in cap. Cum olim 6. n.15. de consuetud.* & firmauit Rota coram Seraph. *dec. 847. n.3. & dec.258. n. 25. p.7. rec.* Durum enim valdè esset negare hanc spiritualem consolationem Ciuitati enixè supplicanti, vt proinde omnia facienda sint, quæ cæteris non nocent, & alijs prosunt, iuxta textum in *l.2.* ibique Bart. *vers. Ad huius autem ff. solut. matr.* Imol. *cons.17. n.18.*

CONSVLTATIO CLXXII.

An præsentia, seu cooperatio trium Episcoporum sit de forma substantiali consecrationis Episcopalis, vel saltem sit ritus, aut solemnitas eiusmodi, cuius omissio actum inualidum reddat?

Et quatenus istiusmodi Episcopalis consecratio valida non fuerit, quid circa gesta per Episcopum, præcipuè in spectantibus ad Ordines & Sacramentalia dicendum sit, ac quo modo consulendum animabus atque conscientijs?

1 Ad primum. Duæ sunt Theologorum sententiæ. Altera affirmat. Altera negat. Practicè verò & quod attinet ad rem nostram non sufficit examinare vtra earum speculatiuè sit probabilior, & vera. Quanquam enim plurimi doceant inter duas opiniones probabiles arbitrium esse in praxi adhærere laxiori, idque non modò si hæc sit probabilior, sed etiamsi minus probabilis, attamen hanc doctrinam limitant plerique speciatim Aueria, Theologus grauis & accuratus *in 1.2. disp.9. q.4. ar.2. mem.4.* vt non procedat quando si fortè illa opinio strictior, à qua in praxi recedimus, esset vera, & ex isto errore quantumuis materiali, proficisceretur maius malum, quàm ex obligatione eam sequendi, si fortè esset falsa. Nam tunc obligamur sequi in praxi illam vt tutiorem. Exempli causa si Medicus dare potest medicinam ægroto, quæ secundùm alteram opinionem probabilem est salutaris, secundùm alteram est noxia vel imbecillis, ac potest adhibere cum aliquo maiori incommodo aliam medicinam, quæ certò salutem affert, tenetur profectò hanc adhibere. Quia si fortè reipsa vera esset opinio, quod prima medicina sit noxia, vel imbecillis, sequeretur ex ea maius damnum, quàm ex obligatione adhibendi secundam. Atqui quod valet in medicinis corporalibus, valet in spiritualibus, hoc est in illis Sacramentis, quæ sunt immediatè vel mediatè ad salutem æternam necessaria, necessitate non tantum præcepti, sed etiam medij, à qua non excusat ignorantia inuincibilis vel probabilis. Adeòque in his Sacramentis, si illa opinio probabilis, quam quisque in praxi sequitur, forsitan esset falsa, ita vt Sacramentum re ipsa non conficeretur, ex hoc errore, quantumuis materiali, suscipiens in æterna salute detrimentum acciperet.

2 Ex his autem Sacramentis necessarijs necessitate medij habent alia necessitatem hanc immediatè, alia mediatè. Quæ habent eam immediatè sunt Baptismus, & Pœnitentia, atque ideò dicuntur Sacramenta mortuorum, quia scilicet peccatori conferunt primam gratiam. Quæ verò habent necessitatem medij mediatè continentur in duplici ordine Sacramentali, nimirum in Presbyteratu, & Episcopatu. Nam Presbyteratus est necessarius necessitate medij ad conficiendum validè Sacramentum Pęnitentiæ. Episcopatus verò ad conferendum validè Presbyteratum. Quamuis ergo in collatione aliorum Ordinum, in quibus cessat hæc ratio, liceat sequi in praxi opinionem probabilem speculatiuè, relicta alia probabili, cui adhærendo certius conficeretur Sacramentum, in his tamen duobus Ordinibus, in quibus ex errore quantumcunque materiali, imminet tantum periculi, nec probabiliorem quidem licet sequi, sed solùm tutiorem.

3 Verùm tamen est, in ijs, quæ sunt necessaria necessitate medij non teneri nos semper in praxi sequi opinionem tutissimam. Nam in multis casibus obligatio sequendi opinionem tutissimam inferret maius damnum, quàm sit illud, quod imminet ex libertate eam non sequendi. Cùm enim in hac vita nemo posset esse certus quod ipse sit in statu gratię, si teneretur semper adhibere media tutissima, hoc ipsum pręceptum esset ferè impossibile, ac proinde non prodesset ad consecutionem salutis ęternę, sed noceret, tamquam occasio frequentissima peccandi. Obligaret quippè hominem, & pręsertim infirmos, vt assiduè conarentur elicere nouos ac nouos perfectę contritionis actus, semperque confiterentur iterum atque iterum sua peccata, quia sic magis ac magis imminueretur formido, ne fortè pec-

te peccata essent illis adhuc remissa ex aliquo defectu in Confessionibus iam peractis. At hæc obligatio esset planè difficillimæ obseruationis, adeòque frequentissimæ violationis, ac proinde periculum eiusmodi violationis, quod ex tali obligatione immineret, esset maius quàm illud aliud periculum, quod per eam arceretur. Voluit ergo Deus, vt, adhibita quadam morali diligentia, ad nihil vlteriùs teneamur.

4 Hoc idem habet locum in opinionibus circa valorem Sacramentorum. Sunt enim aliquæ opiniones strictæ & scrupulosæ, contra quas militat spissa Doctorum cohors, ac rationum momenta, ita quod teneamur eas sequi, etiam si agatur de illis Sacramentis, quæ sunt necessaria necessitate medij ad salutem. Quia cum status gratiæ, vt dixi, semper maneat in incerto ex multis alijs capitibus, ista peculiaris incertitudo, quæ resultat ex eo quod fortasse tales opiniones possint esse veræ, non auget moraliter illam dubitationem, quæ aliunde semper est ineuitabilis, & ex alia parte obligatio vniuersalis sequendi semper opiniones tutiores, afferret maius periculum peccandi per eius violationem. Quare licet aliqui putent ad valorem Confessionis requiri dolorem ortum ex amore Dei super omnia, tamen, vt docet Cardinalis de Lugo *disp.7. de pœnit. sect.*13. non tenetur ægrotus nec in mortis quidem articulo sequi hanc strictiorem sententiam; nam contraria benignior habet pro se ferè omnes Doctores post Concilium Tridentinum & solidissimas rationes ac vsum communem fidelium, quem incredibile est permitti à Deo, & ab Ecclesia, si traheret illos in æternam ruinam.

5 Vtraque igitur opinio tam requirens, quàm non requirens essentialiter ad consecrationem Episcopalem tres Episcopos, præcisa dispensatione Apostolica, defenditur ab eximijs Doctoribus. Priori videtur fauere Bellarminus *lib. 4. de not. Eccles. cap.8.* & latè ac strenuè eam propugnat *disp.* 243. *in 3. p. cap.6.* Vasquez, Theologus, quo superiorem antiquitas vix habuit, parem, certè hæc ætas non vidit, ac quidam alij apud Dianam *p.6. resol.*31. Posteriorem verò tuetur Paludanus, S. Antoninus, Syluester, & Armilla apud Vasquez, quamuis hi duo postremi non asserant id explicitè, item Turrecrem. *in can. Porrò dist.66. n.*3. Sanch. *to.2. consil. lib.7. dub.*15. *n. vlt.* Granad. *in 3. p. controuer. 9. tract.* 1. *disp.3.* §.1. *n.7.* ac plures alij recentiores, quos refert, ac sequitur Diana *p.*1*a. resol.*27. licet non omnes ab eo citati videantur id affirmare. Insuper vtraque habet pro se rationes probabiles,

6 Verùm, quoniam incommodum, quod potest sequi ex obligatione adhærendi sententiæ strictiori, & iterum consecrandi Episcopum sine tali solemnitate consecratum non videtur per se æquiualere periculo, quod orire tur ex libertate sequendi sententiam contrariam. Nam si fortè hæc sit falsa, ac proinde sint irritæ Ordinationes Presbyterorum habitæ ab Episcopo sic ordinato, erunt etiam irritæ omnes absolutiones à talibus Presbyteris impertitæ cum ingenti animarum pernicie. Ideò non puto licitum eiusmodi opinionem sequi, Vnde in hoc dubio vt certa ab incertis separemus,

7 Dicendum est primò, quæstionem hanc non esse decidendum ex opinionum probabilitate. Cùm enim ex consecrationis Episcopalis validitate dependeat validitas Ordinationis Sacerdotalis pro Sacerdotibus ab eo Episcopo ordinatis, & ab his validitas Sacramenti, seu Sacrificij Eucharistici, necnon & Sacramenti Pœnitentiæ & extremæ vnctionis, quæ omnia ad salutem animæ recipientium præclarè conferunt, aliqua necessaria sunt necessitate medij, nempè Sacramentum Pœnitentiæ in non habente contritionem, cætera, etsi non sint ita necessaria, tamen fideles eorum vtilitate priuari, & veram Eucharistiam non confici tam graue inconueniens est, vt non debet opinionum probabilitate reponi.

8 Itaque dicendum est secundò, certum esse, ac extra opinionem quod præsentia, seu cooperatio trium Episcoporum non sit de forma substantiali consecrationis Episcopalis, neque ritus aut solemnitas eiusmodi, cuius omissio actum inualidum reddat.

9 Probatur primò examinando fontes ex quibus deriuari censetur hæc solemnitas assistentiæ trium Episcoporum. Deriuant Authores primò hanc solemnitatem ex facto, & verbis D. Pauli 1. *ad Timoth.4.* vbi ait: *Noli negligere gratiam, quæ est in te, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum Presbyterij*. Vnde Doctoribus non paucis visum est Ordinationem Timothei in Episcopum non à solo Paulo, sed à cœtu Presbyterorum, siue Episcoporum factam fuisse. Verùm ij conuincuntur. Nam Apostolus seipsum clarè explicans 2. *Timoth.* 1. ait: *Admoneo te, vt resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem manuum mearum*. Vbi solas suas manus nominat, & addidit particulam *per*, vt significaret per impositionem manuum Pauli tamquam per causam Sacramentalem instrumentariam Deum contulisse gratiam Timotheo. Quando verò locutus fuit de impositione manuum Presbyterorum, non apposuit particulam *per*, sed dixit *cum impositione manuum Presbyterij*, vt accessoriam solemnitatem, & non Sacramenti ministerium demonstraret. Hinc Theodoretus in eundem locum sic dicta verba explicat. *Excites gratiam, quam accepisti per meam Ordinationem*, ac Theophylactus ibidem. *Cùm imponerem ego tibi manus, quando Episcopum te seligebam, & conferebam*. Et Vgo Cardinalis *Quia Minister fui tuæ consecrationis*. Item D. Thom. *in comm.* priorem illum locum 1. Timoth.4. sic legit: *Cum impositione manus Presbyteri*. Et subiungit: *Alia litera habet manuum Presbyterij. Sed quæstio est. Cùm Episcopus debeat ordinari à tribus, quare hic dicitur singulari numero Presbyteri? Respondeo hoc ideò dicit, quia etsi conueniant multi, tamen vnus est principalis, & alij coassistentes. Tamen dici potest, quod tunc hæc constitutio nondum erat, & tunc pauci erant Episcopi, qui non poterant congregari*. Idem ferè habet eo loci Gulielmus Estius. *Quæritur*, ait, *quomodo hic manuum impositio tribuatur Presbyterio, siue Episcoporum Collegio, cùm Paulus in 2. Epist. videatur eam soli sibi vindicare? Respondeo cæremoniam quidem impositionis manuum à pluribus fuisse adhibitam, sed solum Paulum ea peregisse, quæ Sacramento substantialia erant*. Quare Caietanus explicans verbum *Presbyterij* dixit, *hoc est officij presbyteratus ad significandum impositionem non esse humanæ manus, sed manus sacræ, manus Sacerdotalis officij*. Ex quibus satis liquet iuxta Apostolum, solemnitatem hanc assistentiæ plurium Episcoporum non fuisse ab eodem adhibitam tanquam Ordinationi essentialem, sed ipsum Paulum solum ministrum fuisse Ordinationis Episcopalis & collationis gratiæ in consecratione Timothei.

10 Deinde hanc solemnitatem deriuant Aduersarij ex libro *Constit. Apostol.* Clementis primi, ac præsertim ex *lib.8. cap. 27. alias* 33. in quo sic legitur: *Ego Simon Cananæus constituo à quot Episcopis debeat ordinari Episcopus, scilicet à duobus, vel tribus Episcopis. Si verò aliquis ab vno ordinatus fuerit, tum is, qui ordinatus est, tum is, qui eum ordinauit deponatur. Quod si necessitas coegerit ab vno ordinari, quod propter persecutionem, aut aliam causam plures adesse non possint, afferatur decretum commissionis plurium Episcoporum*. At circa hoc statutum notandum est primò, quòd clarè apparet institutionem esse non à Christo acceptam, sed Apostolum Simonem Cananæum eius authorem extitisse, alioquin ad instar Apostoli Pauli dixisset: *Præcipio non ego, sed Dominus*. Secundò verbum *Deponatur* præsupponit Ordinem Episcopalem, qui ab vno Episcopo collatus fuerit, validè fuisse collatum. Tertiò. Variatio numeri Episcoporum assistentium infert Constitutionem non versari circa essentialia, quæ non possunt variari. Quartò. Idem infertur ex eo quod statuit in casu necessitatis ab vno solo Episcopo consecrationem perfici posse, dummodo accedat commissio plurium Episcoporum, quæ Sacramenti essentiam supplere non potest.

11 Prætereà deriuant hanc solemnitatem ex *Epist.*2. Anacleti Papæ, quæ refertur *dist.64. ca. Ordinationes Episcoporum, & 66. c. Porrò & dist.76.* At manifestum est, non posse omnes illas cœremonias in eadem epistola præscriptas ad substantiam Sacramenti pertinere. Quinimò fateri debemus non potuisse Iacobum à Petro, Iacobo, & Ioanne recipere Ordinationis Episcopalis Sacramentum. Nam vel solus Petrus fuit ab ipso Christo ordinatus Episcopus, & sic cum solus Episcopus esset, solus potuisset consecrare primum Episcopum post ipsum. Vel quod verius est, omnes vndecim Apostoli fuerunt ab ipso Christo Domino immediatè consecrati, & ordinati in Episcopos, vt tradit Glossa in illa verba 1. *Cor.*12. *Posuit Deus in Ecclesia primùm Apostolos*, & docent Scholastici *in 4. d.*24. Immò & Scholasticorum Magister D. Augustinus expressè respondit in *quæst.*

vet.&

vet. & nou. Testam. q. 97. his verbis: *Nemo ignorat Episcopos Saluatorem Ecclesiys instituisse. Ipse enim priusquam in Cœlos ascenderet, imponens manum Apostolis, ordinauit in Episcopos.* Ex quo rectè infert Suarez *tract. de fid. disp. 10. sect. 1.* *ordinationem Iacobi in primum Hierosolymæ Archiepiscopum, quæ statim post Ascensionem à tribus Apostolis facta legitur, non fuisse propriam Episcopalem Ordinationem, sed designationem eius ad Episcopatum Hierosolymitanum. In qua si forte intercesserit manuum impositio à pluribus Apostolis non per modum consecrationis Episcopalis, sed cuiusdam Ecclesiasticæ cæremoniæ fuit adhibita.* Et Glossa *ad d. cap. Porrò* verbum *Ordinatus* ita explicat, *id est ad certi loci administrationem electus*, & in fine concludit: *Vel dic: Ordinauerunt, idest intronizauerunt eum ad administrationem certi loci. Prius enim erat Episcopus sine titulo.* Ecce quam perspicuè ex primis illis fontibus liquet solemnitatem assistentiæ trium Episcoporum non esse eiusmodi, vt eius omissio Ordinationem Episcopalem nullam, siue irritam reddat quoad Ordinis potestatem.

12 Postremò eadem solemnitas disertè præscribitur in Pontificali Romano, ex quo satis manifestè colligitur, quod non præscribatur tanquam de essentia consecrationis Episcopalis. Primò, quia vbique distinguit inter Episcopum consecratorem, & Episcopos Assistentes, illum vbique *Consecratorem*, hos non aliter appellat, quàm *Assistentes*. Secundò, immò videntur potiùs nomine Assistentium indigitari, eo quod assistentiam præbeant Electo, erga quem pluries assistentiam suam exercent, quàm erga Consecratorem. Vnde statim sub initium sic loquitur. *Hora competenti Consecrator, Electus, Assistentes Episcopi & alij.* Et perpetuò tribuit primum locum *Consecratori*, secundum *Electo*, tertium *Assistentibus*. Si enim Episcopi assistentiam suam præcipuè exhiberent Consecratori, aut si forent comministri Episcopalis consecrationis cum ipso, deberent simul cum Consecratore nominari ante ipsum Electum ab ipsis consecrandum. Paulò post Initium prosequitur Pontificale dicens; *Electus medius inter Assistentes sibi Episcopos.* Et in fine concludit: *Consecratus Assistentibus suis pro more gratias agit.* Ac denique iuxta idem Pontificale Romanum omnes fateri debemus, quod vel impositio manuum Consecratoris non sit de essentia Ordinationis Episcopalis, vel saltem quod substantia consecrationis Episcopalis per eam solam non perficiatur essentialiter, sed quod præter eam necessaria sit capitis, ac manuum inunctio cum forma præscripta verborum. Nam peracta impositione manuum, in qua consistit solemnitas assistentiæ trium Episcoporum, Consecrator tunc demum intonat hymnum *Veni Creator Spiritus*, consuetum in Ordinationibus sacrum carmen, quo completo statim vngit caput Electi, dicens: *Vngatur, & consecretur caput tuum cælesti benedictione in ordine Pontificali, in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti.* Deinde vngit manus cum proportionata verborum forma. Quæ omnia nemo negare potest luculenter supra cæteras cæremonias emicare in materiam, & formam Sacramenti Ordinis Episcopalis. Vnde ante modò dictas vnctiones etiam post manuum impositionem non mutat Pontificale Electi nomen elaturam, sed persistit in eadem. Et quod ampliùs est *Consecrandum* appellat §. *Si plures sint consecrandi.* Ex quo apparet nondum esse consecratum, sed postmodum expeditis vnctionibus tunc demum incipit *consecratus* nuncupari.

13 Cum ergo Assistentes Episcopi non cooperentur ad dictas vnctiones, nec proferant vlla verba, nequit dici, illos esse huius Consecrationis Ministros, & ministerium, quod exhibuerunt imponendo manus, consequenter dici debet non fuisse ab eisdem exhibitum tanquam à ministris Sacramenti, sed quale exhibere solent simplices Sacerdotes assistentes in Ordinatione Presbyteri, quando post impositionem manuum Episcopi, ipsi etiam Sacerdoti recentissimo manus imponunt. Quam solemnitatem certum est non esse necessariam ad valorem Ordinationis.

14 Secundò probatur conclusio ex D. Dionysio *de Eccles. Hierarch. p. 2. cap. 5.* vbi describens ritum Ordinationis Episcopi, Sacerdotis, & Diaconi, vnius dumtaxat Episcopi ordinantis mentionem facit, & quoad hoc paritormiter loquitur de Ordinatione siue Episcopi, siue Sacerdotis, siue Diaconi, in quorum vltimorum ordinatione omnes fatentur non esse necessarium interuenire plures Episcopos.

15 Probatur tertiò. Quia passim in Sacramentis vnus minister sufficit, & in præsenti materia non adducitur principium theologicum, quo contrarium probari possit.

16 Denique probatur. Quia in hac solemnitate plures Pontifices dispensarunt, scilicet Gregorius Magnus cum Anglis, vt constat ex ipsius responsione in Regesto *Epist. 12.* Gregorius XIII. cum Patriarcha Ethyopiæ, Pius IV. cum Indis, cum quibus passim dispensatur. Et quamuis recentiores quidam Theologi, viri opinatissimi, qui hanc solemnitatem ad substantiã Sacramenti pertinere asserunt, vt suam saluent opinionem, doceant Pontificem vsum fuisse dispensatione in iure diuino Sacramentorum; tamen antiquiores dispensationem fundarunt in eo, quod dicta solemnitas non sit de iure diuino. Quare D. Antoninus *p. 3. tit. 14. cap. 16. n. 9.* sic ait: *Petrus de Palude de potestate Papæ dicit, quod numerus ternarius non est de substantia consecrationis, & quod est de institutione Ecclesiæ. Vnde & Gregorius legitur dispensasse cum Anglis.* Et Contreras contrariæ sententiæ assertor fatetur, Pium IV. quando cum Indis dispensauit sibi securum asserta m doctrinam tanquam probabilem; sed fateri debuerat Pontificem suo facto eandem acceptasse atque approbasse tanquam certam vt inferius.

17 Et quia prælibata responsio D. Gregorij Papæ magnam lucem afferre potest doctrinæ hucusque traditæ, ideò eius verba integrè adscribere iuuat, quibus interijciam aliquas annotationes. *Peto*, inquit S. Augustinus Anglorum Episcopus, *si longinquitas itineris magna interiacet, vt Episcopi facilè non possint conuenire, an debeant sine aliorum Episcoporum præsentia Episcopus ordinari?* Respondet D. Gregorius. *Et quidem in Anglorum Ecclesia, in qua adhuc solus Episcopus inueniris ordinare Episcopum non aliter, quàm sine Episcopis potes.* Non inquit Pontifex *dispenso*, aut *concedo tibi facultatem*, sed quasi diceret, quandiu tu solus Episcopus inueniris in Anglia, certum est te hac lege non teneri, quam obseruare non potes. *Nam quando de Gallys Episcopi venient, illi in ordinatione, Episcopi testes tibi assistent.* Hinc liquet, quod iuxta D. Gregorij mentem, munus Episcoporum assistentium est, esse testes ordinationis, non ministros Sacramenti. Quod etiam munus tantummodo illis tribuit Canon Apostolorum *in Constit. Apostol.* Clementis Primi *lib. 3. cap. 20. Nam duorum*, inquit, *vel trium testimonium firmius, tutiusque exsistit.* Pergit D. Gregorius. *Sed fraternitatem tuam ita volumus in Anglia Episcopos ordinare, vt ipsi sibi Episcopi longo interuallo minimè disiungantur, quatenus nulla sit necessitas, vt in ordinatione Episcopi conuenire non possint.* Necessitatem allegat tanquam causam vniuersalem, cur hęc lex non obliget; quam etiam allegat statutum Simonis Cananęi supra à nobis relatum. *Cum igitur Deo authore ita fuerint Episcopi in propinquis sibi locis ordinati per omnia Episcoporum ordinatio sine aggregatis tribus, vel quatuor fieri non debet.* Si ageretur de solemnitate ad essentiam Sacramenti requisita, profectò non tam indefinitè Pontifex loqueretur, & notandum, quod non dicit fieri non potest, sed non debet. Concludit: *Certè enim dum coniugia in mundo celebrantur, coniugati quoque conuocantur, vt qui in via coniugij præcesserunt in subsequenti quoque gaudio misceantur. Cur non ergo in hac spirituali ordinatione, qua per sacrum mysterium homo Deo coniungitur, tales conueniant, qui vel in profectu ordinati Episcopi gaudeant, vel pro eius custodia omnipotenti Deo preces pariter fundant?* En iterum qualia sunt munia Episcoporum assistentium ex mente D. Gregorij, nimirum gaudere in Episcopi ordinati profectu, & pro eiusdem profectus custodia Deum orare. Quę longè inferiora sunt quàm ministerium instrumentale Sacramenti. Quod si dicti Episcopi præstarent procul dubio sapientissimus iste Ecclesię doctor, atque promotor non tacuisset. Astipulantur nostręconclusioni præter superiùs adductos, celeberrimi Doctores, nempè Layman, Vgolinus, Photius, Valentia, Areudius, & alij, quos citant, & sequuntur Auersa *de Sacram. Ordin. q. 3. sect. 2.* & Diana *in sua 8. & 12. par. resol.* quibus addo Gamacheum *de Sacram. Ord. cap. 9.* & Quintanaduegna sloco infra citando. Idem alij clarissimi quique ex antiquioribus, & ex optimę notę recentioribus docuerunt, ac tenent omnes ij, quibus antiqui Ecclesię mores, & doctrina arrident, testaturque Farinac. *ad cap. 1. sess. 23. Sac. Concil.*

Concil. Trid. vbi ait, sic declaratum fuisse à S. Congregatione, & à maiori parte Theologorum, qui consulti fuerant, atque ita Pium V. dispensasse. [Ac nouissimè illam tradit Cabasutius *in notitia Concil. ad c. 4. Concilii Niceni* nostram sententiam compendio reducens his verbis: Quæstio illustris est, an sit de necessitate Sacramenti an solum de necessitate præcepti, vt tres hic interueniant Episcopi? Tres ventilantur in hac re Theologorum sententiæ. Contendunt aliqui hoc esse de Sacramenti necessitate, vt si secus fiat nihil agatur. Alij concedunt esse quidem de Sacramenti necessitate, non tamen absolutè, sed hac restrictione, si non fuerit ab Ecclesia dispensatum, vt secus fiat. Quo etiam modo docent plerique circa confirmationis Sacramentum esse de Sacramenti necessitate, vt administretur ab Episcopo, vbi tamen interuenerit Papæ, aut Concilij generalis dispensatio, posse simplicem Sacerdotem esse illius ministrum. Tertia demum opinio est, posse etiam citra dispensationem suscipi validè ordinationem, & characterem Episcopalem, tametsi illicitè ab vnico etiam Episcopo. Præcitatus quidem Anicetus Pontifex declarat eiusmodi ordinationes viribus carere, atque irritas esse. Illius tamen Canonis glossa id exponit de executione officij, hoc est, vt non liceat sic ordinato illa exequi, quæ sunt muneris Episcopalis donec dispensetur.

Tertia hæc potior sententia est propter illa, quæ sequuntur argumenta. Primum enim Innocentius Papa *Ep.* 22. ad Bonifacium dissidium componens Antiochenum, mandat eos, qui fuerant ab Euagrio Paulini in Sede Antiochena successore ordinati, recipi cum suis ordinibus, & honoribus. Et tamen Euagrius contra Sacras Ecclesiæ leges fuerat à solo Paulino ordinatus Episcopus, vt fidem facit Theodoretus *lib. 5. hist. Eccles. cap.* 23.

Synesius perhibet de Siderio superius memorato fuisse ab vno Episcopo Cyrinensi Philone consecratum Episcopum, neque id tamen obstitisse, quominus magnus Athanasius absque noua consecratione cum ipso dispensauerit, eumque ad Ecclesiæ Metropolitanæ clauum admouerit. Ad hæc Synodus Regiensis cum præfato Armentario dispensauit, vt baptizatos, siue neophytos confirmaret, cunque Ordinatis ab Armentario Clericis, si sint alioquin vitæ inculpatæ, vt in Ordinum ministerio retineantur. Apostolorum etiam præcitatus Canon probat Episcopi consecrationem à duobus Episcopis.

Simon Apostolus apud Clementem Papam *lib. 8. const. Apost. ca.* 27. sanxit, valere Episcopi ordinationem à duobus factam Episcopis, & hoc addit licere in necessitatis casu Episcopum ab vnico Episcopo consecrari.

Item Dionysius *lib. 1. hier. Eccles.* describens Episcopi augurandi ritum, meminit vnius dumtaxat Episcopi consecrantis.

Idque amplius inde confirmatur, quod fieri vix poterat, vt Apostoli totum terratum orbem peragrantes, nouasque in prouincijs, ad quas accedebant fundantes Ecclesias, copiam semper habere possent Episcoporum, quos passim constituerent, aut quorum ope nouos Episcopos ordinarent.

Testatur Enriquez *Sum. sua to. 1. l. 10. cap.* 24. Papam Gregorium XIII. dispensasse cum recente à se constituto Æthyopiæ Patriarcha è Societate Iesu, vt solus sine assistentibus Episcopis posset nouos Episcopos consecrare vbicunque operæ pretium esset.

Quærenti Augustino Angliæ Primati quot sint Episcopi necessarij ad nouum Episcopum consecrandum, respondet Gregorius Magnus *resp. 8. ad interrogata Augustini* verbis quidem obscuris, quorum tamen hic est genuinus sensus. Cum sit solus in Anglia Episcopus Augustinus, expectandos esse è vicina Gallia Episcopos, qui nouos Episcopos ordinaturo Augustino assistant. Et postmodum adhibendos esse nouiter ordinatos in Anglia Episcopos ad nouam aliorum consecrationem. Hactenus Cabasutius.]

8 Neque nostræ doctrinæ obstare debent Conciliorum ac Iuris Canonici decreta, in quibus irritæ pronunciantur Ordinationes Episcopi minus quam à tribus Episcopis factæ. Nam iuxta modum loquendi Canonum plerumque irrita dicuntur quæ licet in foro conscientiæ, & apud Deum in suo esse subsistunt, quia tamen à iure sunt prohibita, & non valent ad producendos legitimos effectus, ideò vocantur irrita, & nulla. Cuius rei manifesta suppetunt exempla. Concilium namque Nicenum loquens de ordinatione non subditi in Sacerdotem ab alieno Episcopo facta, *irrita erit*, inquit, *huiusmodi ordinatio*. Et refertur *ca. Siquis ausus d.* 71. Item Concilium Chalcedonense *act. 11. cap. 6.* statuit irritam esse ordinationem eius, qui absolutè, idest, sine assignatione Ecclesiæ ordinatur. Et tamen constat tales ordinationes tenera subsistere, & non debere reiterari. Dicuntur verò vsitato Canonum more irritæ, quia sic ordinatus manet suspensus, & quoad exercitium perinde est, ac si nulla, & irrita fuisset ordinatio. Atque ita in simili accipiendam esse vocem *irrita*, & *vacua* dixit Glos. *in cap. Archiepiscopus d. 66.* & ibi Turrecrem. ac *in cap. Non debet d.* 65. Quod est commune, & nouissimè docet Haller. *de sac. elect. pag. 593. n. 19.* Eodemque modo explicanda sunt iura, quæ dicunt sic ordinatum non esse Episcopum, videlicet quoad exercitium, & dignitatem. Vnde ordines ab eo Episcopo sic consecrato collatos exercere, aut sacramentalibus ab eo confectis vti non liceat, & confirmati ab eo inhabiles sint ad ea, ad quæ iure Ecclesiastico prærequiritur confirmatio. At nullo iure legitur, quod sit irrita, vacua, aut exercitio carens consecratio sine cooperatione, & assistentia trium Episcoporum. Nam Simon Cananæus supra relatus non dicit propterea factum sine decreto inualidum, & probat necessitatem talis decreti, vt fiat licitè, non autem vt fiat validè.

19 De Extrauag. *Iniuncta*, *de elect.* maior est difficultas. Adhuc tamen si illa irritam declararet consecrationem, intelligenda est secundum interpretationem allegatam, nempè vt in ordinum collatione conferret quidem characterem, non tamen exercitium, quia Papa non potest plus operari sua auctoritate, qua efficere non potest, vt ordines ab Episcopo ritè consecrato collati non imprimant characterem, & iurisdictio exercita esset nulla in foro externo, vt illam Extrauagantem intelligunt Nauarr. *in repet. cap. Accepta*, *de restit. spol. oppos. 8. n. 3.* Valerus *de differ. vtriusque fori*, *verbo obedientia*, *diff. 4.* non tamen in foro conscientiæ propter incouenientia vrgentissima; tamen peccarent fortasse in eo foro sic exercentes iurisdictionem, quod solum voluisse aliquos existimo.

20 Sed quia dispositionem illius Extrauagantis extendi ad spiritualia est ita probabile, vt non sit omnino certum, sicuti oportet esse id, quod pertinet ad æternam animæ salutem, ideò si cui omnia superius allata infirma esse videantur, medicinam propono illam, quam sanandis similibus infirmitatibus, sed difficilioris curationis adhibuit Pius IV. literis datis apud S. Marcum die 11. Augusti 1562. quarum tenorem ex P. Contreras exscribit Diana *p. 12. resol. 47.* In ijs enim cum Pontifex intellexisset, aliquos Episcopos in Indijs non à tribus Episcopis, sed ab vno fuisse consecratos, & quidem sine Pontificio verbo, vel scripto obtenta dispensatione, ita inquit. *Nos &c. omnes & singulos venerabiles fratres, & Archiepiscopos, & Episcopos in Indijs præfatos constitutos, qui hactenus prædicto numero Prælatorum competenti ad id non adhibito, aliàs tamen ritè susceperunt, ab huiusmodi excessu, ac suspensionis, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis per eos propterea incursis, Apostolica authoritate tenore præsentium absoluentes, secumque super irregularitate, si quam inde contraxerint, & quod munere præfato sic per eos suscepto, suisque & Presbyteratus ordinibus ac officio Pontificali vti, & in illis, etiam in altaris ministerio ministrare, ac suis, & in Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesijs præesse liberè, & licitè valeant, ex specialis dono gratiæ dispensantes, &c.* Addenda erit similis absolutio à suspensione, & alijs censuris, & pœnis incursis ob consecrationem datam, vel acceptam literis Apostolicis promotionis & confirmationis non præsentatis, ac dispensatio super irregularitate, si quam inde contraxerint, pariter & habilitatio, atque absolutio à pœnis, de quibus in dicta Extrauaganti *Iniuncta*.

21 Moneo autem de huius Pontificij Diplomatis existentia, & veritate non esse dubitandum. Quandoquidem illud admittunt ij, qui contra nostram sententiam acerrimè pugnant, non admissuri certè, nisi sibi de illius existentia constitisset, de qua nec dubitandum est, quia inquisitionem fecerint.

22 Verùm hæc omnia parum proderunt iis, qui Sacramenta pœnitentiæ attriti, & non contriti receperunt per iurisdictionem

ctionem ex ijs capitibus infectam, aut nullam. Ij enim ſi peccata mortalia habuerint, nec iterùm confiteantur Sacerdoti legitimam iuriſdictionem habenti ſecundum opinionem aliquorum peribunt in æternum. Ijs porrò imponere onus iterùm confitendi omnia peccata à longo iam tempore confeſſa tam difficile eſt; vt etiam, ſi nulla alia ratio ſuppetat, hæc difficultas efficaciter perſuadere videatur, certum omnino eſſe, quod Eccleſia velit in tali, & ſimilibus caſibus iuriſdictionem ſupplere. Quam doctrinam ſi quis reſpuat, is conſilium præſtet. Ego enim nullum habeo quo tot ac tantis malis, atque periculis, & ſcandalis occurrere poſſim.

23 Hanc medicinam morbis iſtis non ſufficere cenſet P. Contreras à Diana *reſolutione illa* 47. relatus, ac proinde vult omnino Epiſcopos ab vno Epiſcopo conſecratos iterum conſecrari ſub conditione. Quia, inquit, negari non poteſt, quin opinio docens tres Epiſcopos eſſe de ſubſtantia Pontificalis conſecrationis, præciſa Papæ diſpenſatione, ſit probabilis: quare ſi opinio de illius validitate non eſſet vera, obligarentur vnuſquiſque ex charitate, vel ad ſe, vel ad proximum ad conſecrationem, ordinationem, & baptiſmum certum, & non tantum probabilem. Quod eſt dicere, Pium IV. non adhibuiſſe Diplomate allegato certum remedium. Quod non habet Contreras pro inconuenienti. Quandoquidem, vt ait, Pontifex non eſt locutus ex cathedra, ſed cum eſſet probabilis opinio, non eſſe de ſubſtantia Sacramenti tres Epiſcopos, voluit illam ſequi, ſicut Pontifices in diſpenſando ſuper matrimonio rato ſequuntur opinionem probabilem, cùm tamen non eam definiunt, ſed ſinant oppoſitam eſſe probabilem, vt eſt re vera.

24 At hoc effugium præcluditur. Nam negari non poteſt, quin Pius IV. male prouiderit in eo caſu adhibens remedium incertum, & tantum probabile. Aut ſi illud licuit Pontifici in praxi ſequi, licet itemenm Epiſcopo ſic conſecrato idem nunc ſequi in praxi. Nam quod dicitur non licere nunc propter inconuenientia ex incertitudine huius conſecrationis prouenientia, idem dicendum fuit Pio IV. Vnde vt Pium IV. defendat, in eas anguſtias cogitur, vt fortuitis ſe committat, dicens fortè Pium IV. ita ad euitanda ſcandala in Bulla dixiſſe, & tamen ſecreto iuſſiſſe eum Epiſcopum iterum conſecrari ſub conditione. Qua quidem reſponſione efficitur, vt Pio IV. ingens infortunium acciderit, nempè vt in eo Diplomate rem periculorum & inconuenientium plenam docuerit, quam ſucceſſores Pontifices ſecretæ illius iuſſionis ignari ſequantur. Immò etiam ſequantur quicunque priuati Epiſcopi, & Sacerdotes, ac Chriſtiani. Cùm enim ij Epiſcopi in ſententia Pij IV. validè ſint conſecrati, licet ſint ſuſpenſi, irregulares, alijs recenſuris & pœnis obnoxij, impriment ſanè characterem in ijs, quos conſecrauerint, aut ordinauerint, tribuendo propterea exercitium, & validè ſimul ac licitè iuriſdictionem exercebunt ſic conſecrati & ordinati ab illis. Quia poſt extrauagantem Martini V. *Ad euitanda ſcandala* ordinati ab excommunicatis, ſuſpenſis, aut aliarum cenſurarum Eccleſiaſticarum vinculo irretitis, immo & depoſitis, niſi ſint nominatim excommunicati, ſuſpenſi, depoſiti, aut nominatim contra eos cenſuræ latæ ſint, aut declaratæ, executionem Ordinum, & munia à iuriſdictione procedentia validè ac licitè recipiunt, vt eſt communis doctrina, quam tradit inter recentiores Hallet. *de Sacr. elect. pag.* 823. *n.* 2. *&* *pag.* 793. *n.* 7. vbi idem videtur eſſe dicendum de ordinatis ab hæreticis, & ſchiſmaticis, qui non ſunt nominatim excommunicati vel ſuſpenſi. Sed quia id perniciosum eſt, ideò cupio Conſtitutione ſpeciali ab ea extrauaganti excipi.

25 Quod autem Contreras dixit, Pium IV. potuiſſe ita diſponere, ſequendo opinionem probabilem, idque probat, quia Pontifices etiam in diſpenſando ſuper matrimonio rato ſequuntur opinionem tantum probabilem, & non certam, non ſoluit difficultatem. Nam matrimonij rati diſſolutio, & quæ ex eius diſſolutione ſequuntur formidinem habere poſſunt tranſgreſſionis præcepti de matrimonij indiſſolubilitate, & de adulterio, vel aliorum præceptorum, à quorum peccaminoſa violatione in praxi tutos certè reddit opinio probabilis, ac proinde ſine errore atque periculo ſalutis æternæ licet eam opinionem ſequi. In conſecratione verò Epiſcopi, à qua pendent nonnulla ad ſalutem æternam neceſſaria neceſſitate medij, aut vtilia vtilitate maxima, vt eſt ordinatio Presbyterorum, quæ etiam ſi probabiliter fiat, niſi etiam fiat verè, itaut character conferatur, priuantur fideles Sacramento Pœnitentiæ, quod habentibus peccata mortalia & non contritis à tempore conſecrationis Epiſcopi quis dubitat neceſſarium eſſe neceſſitate medij? Priuantur item Sacramento, & Sacrificio Eccleſiaſtico. Rurſus extrema vnctione. Ac ſi Epiſcopi illi à Pio IV. ſic admiſſi alios Epiſcopos conſecrarint, ijque alios, creuerunt damna illa in immenſum, & vt vno verbo dicam deſijt apud innumeras gentes eſſe Eccleſia. Nam vt ait D. Hieronymus *epiſt.* 58. *aduerſus Luciferianos cap.* 8. Eccleſia non eſt, quæ non habet Sacerdotes, & vbi non ſunt Epiſcopi, ibi Eccleſiam eſſe non poſſe ex Irenæo & Tertulliano probat Marianus Victorinus ad eum locum Hieronymi. Quod ſanè non eſſe intelligendum de præſentia corporali Epiſcopi, ſed de præſentia eius pro poteſtate Ordinis, & eius influxu docet Petrus Damiani *in libro, qui Gratiſſimus* inſcribitur *cap.* 29. Indeque confutat errorem illorum, qui docebant Ordinatos à Simoniacis non eſſe validè ordinatos, nec Sacramenta, conficere, quod inde ſequeretur apud multos populos falſa eſſe præcipuè Sacramenta, nulla eſſe altaria, nulla templa, ſed ſolum profanas menſas & domos. *Nunquid*, ait, *ſub illis tot millia hominum perire credenda ſunt qui ab eiſdem Sacramentis gratiam non habentibus veri Sacramenti ſpecie deluduntur?* Hoc porrò ita intolerabile eſſe, & quod diuina prouidentia permittere non poſſit exiſtimat Petrus Damiani, vt concludat: *Ergo diuinæ pietatis iniuria ineuitabilis pereundi neceſſitas illis imponitur.* Quæ auditui ſaltem pauenda dicit. Atque hæc planè ratio cohibuit ſub Pontificatu Vrbani VIII. doctiſſimos Conſultatores, ne mandaretur iterum ordinari græcos Præsbyteros propter magnam alioqui dubitationem, quæ apparebat, An forma ſeruata à Græcis eſſet valida?

[Illuſtratur hoc totum exemplis. Erat tempore Pauli III. Summi Pontificis dubium, vtrum Sacrum Chriſma poſſit confici ex balſamo Indico, de quo erant duæ opiniones ambæ probabiles, aſſerentibus quibuſdam illum balſamum eſſe verum balſamum & idem cum Syriaco, quod, vt ſuppono ex Chriſti inſtitutione erat materia remota in Sacramento Confirmationis, alijs negantibus. Paulus III. re diligenter diſcuſſa, definiuit poſſe hoc Sacramentum auferri chriſmate confecto ex oleo & balſamo Indico, & conſequenter ſic collatum eſſe verum Sacramentum. Quæro iam ab Aduerſarijs, ſuppoſita ſententia, quæ docet de eſſentia Confirmationis eſſe balſamum, eſtne iam ampliùs probabilis tantum illa opinio, quæ aſſerebat balſamum Indicum eſſe verum balſamum, & idem cum Syriaco? Eſt certiſſima, & non ſolum probabilis, quia ſi non ſit certiſſima, & excludens omnem formidinem oppoſiti, non poteſt eſſe certum, Sacramentum Confirmationis tali chriſmate collatum eſſe validum.

Præterea eſt probabilis opinio æquipollere illas voces in nomine *Genitoris*, *Geniti*, *& procedentis ab vtroque* bis *Patris*, *& Filij*, *& Spiritus Sancti*. Si iam Pontifex declararet baptiſmum collatum ſub hac forma. *Ego te baptizo in nomine Genitoris*, *Geniti*, *& procedentis ab vtroque*, eſſe verum baptiſmum, eſſetne ampliùs probabilis ſolum illa opinio? Eſſet certiſſima. Sicut certiſſimum eſt non poſſe eſſe verum baptiſmum, niſi conferatur verbis æquipollentibus illis vſitatis *Patris*, *& Filij*, *& Spiritus Sancti*.]

26 Ne igitur in hanc malorum, & inconuenientium abyſſum demergamur, cogimur fateri veram, & certam eſſe doctrinam, quam ſequutus eſt Pius IV. nempè conſecrationem ab vno Epiſcopo factam eſſe validam. Vtique id fateamur, ſufficit authoritas Pij IV. qui vt cæteri Pontifices non niſi poſtremum à viris doctis diu examinatam in re tam graui diſpoſuit ſequendam. Idque ineluctabiliter tenere debent fideles & pij cuique, habentes de diuina prouidentia ſenſus ac de eius aſſiſtentia Eccleſiæ & Summo Pontifici, quem errore tam graui, & tot tantorumque malorum grauido errare non permitteret.

Consentaneè ergo ad hanc doctrinam respondeo ad secundum. Non videtur in præsenti casu vrgere aliquod rationabile dubium propter quod reiterari debeant vel Ordinatio Episcopi, vel Ordinationes aliæ ab eodem habitæ. Nam totum hoc dubium fundati deberet super opinione Doctorum aduersus prædicta sentientium. Quæ opinio quamuis comparatione facta ad alios Doctores, inter ipsos probabilis haberi possit; tamen facta comparatione ad Ecclesiæ Tribunal, quod doctrinæ à nobis explicatæ hactenus adhæsit, nostra doctrina certissima est. Etenim ex dictis satis apparet quod Pontifices facto videntur approbasse eorum sententiam, qui tradiderunt plurium Episcoporum assistentiam non esse de necessitate Sacramenti, ac per consequens omne dubium amputarunt, quod ex opinione contraria oriri potuisset.

28 Confirmatur. Nam ante P. Vasquez non reperio Theologum aliquem, qui affirmauerit trium Episcoporum assistentiam esse de necessitate Sacramenti. Bellarminus enim, qui citatur, non aliud dicit, quàm quod ordinariè requirantur, neque sese amplius explicat. Et quamuis postmodum aliqui Theologi Patrem Vasquez sint secuti, concertationes tamen similes ingeniorum non possunt efficere, quod doctrina, quæ tandiù in Ecclesia viguit, quamque Pontifices suo facto approbarunt, postmodum reddatur dubia. Alioquin enim spatiosus aperiretur campus confusionis, præsertim circa validitatem Sacramentorum, maximè non iterabilium. Quo argumento vtitur Tertullian. *lib. de præscript. aduersus hæreses*, inquiens, *Qui estis? vbi tandiu latuistis?* Et Hilar. *lib. 6. de Trinit. Tardè venerunt pij isti Doctores*. Enimuero satis, ac plus satis studio partium vndique hactenus est datum, satis turbarum in Ethica cristiana excitatum. Et ignoscant mihi, rogo, Theologi, quos omnes omni culpa liberare non possum, ignoscant, aut magis agnoscant quod nunc dicam. Vt rabulæ quidam & latratores inter Iurisconsultos sunt, homines clamosi, turbulenti, & quibus omne cerebrum in lingua est sic inter illos Theologos reperire est aliquos, qui caninam facundiam exercent, & nocent potius quàm docent. Incurrunt, perdunt, dissipant, & toti in eo vt litem ex lite serant, ne coeat vnquam & conspiret christianum hoc corpus. Ita enim illorum plures ex absurditate, ambiguitate, atque diuersitate opinionum quibus libri morales pleni sunt, syluam opinandi sunt nacti, vt ingentia, innumeraque volumina circa res morales conscribillarint. Quæ quidem Scriptorum genera in tantam molem & immensum chaos excreuerunt, vt nullius hominis etiam longæuioris vita sufficiat ad omnia ista farraginaria, & rapsodemata, imo fimeta, Augiæque stabula (ita enim quædam nominari merentur propter sordidam opinionum, qua fœtent farturam) non dicam legenda, sed lustranda. Verè hìc locum habere potest illud Amelij paucis inuersis: Doctrinam moralem multorum Camelorum onus esse, adde & carnificinam ingeniorum, & temporis voraginem, & studiorum sufflamen. Et vt non solum mireris, sed etiam obstupeas, quidam etiam sunt, qui, vt verbis Taciti vtar *lib. 2. Annal.* accendendis inter ipsos offensionibus callidi intendere vera solent, ad gerere falsa, vtrinque odiorum semina iacere; scriptionibus prensare modò hos, modò illos, itaque inter se vtrosque committere, vt eis cum voluptate spectantibus, & ipsorum imprudentiam ridentibus se inuicem conficiant.

29 Quod verò attinet ad Glossam & Canonistas aliquos qui in contrarium allegantur, vel intelligendi sunt de potestate iurisdictionis, vt supra notauimus, vel recolendum quod dicit in similibus, Sotus *in 4. dist.* 13. *q.* 1. *ar.* 8. Quod quoties Glossatores isti in ius diuinum falcem mittunt, toties cruentantur. Hinc sicut eorum opiniones non admittuntur, quando asseruur posse auferri ab Episcopo potestatem Ordinis validè consecrandi, aut solo verbo posse consecrari Sacerdotem, vel Episcopum absque materia, & forma Sacramenti, ita neque attendi debent in hac re. Atque ideò, non obstante dicta opinione, Petrus Arcudius in ritibus Ecclesiæ tum Latinæ, tum Græcæ peritissimus, absolutè pronunciauit tam Latinam, quàm Græcam Ecclesiam concorditer asserere tanquam certum, quod assistentiam plurium Episcoporum non sit de iure Diuino; Ita *lib. de Concord. Eccles. Occid. & Orient. lib. 5. cap. 3.* apud Auersam loco citato. Nam in Ordinatione Græcorum Episcopi assistentes non imponunt manum super caput electi, neque vlla verba pronunciant, & tamen ab Ecclesia Latina pro veris habentur Episcopis, qui sic fuerunt ordinati. Vnde cum in Hispania ortum fuisset graue & satis rationabile dubium, an quidam ad Episcopatum promotus validè fuisset baptizatus, resolutum fuit debere denuo sub conditione baptizari, ordinari, & consecrari; ita tamen quod trium Episcoporum assistentia non esset necessaria nec expediens, ne defectum suum propalaret, teste Quintanaduegna *tract. 6. singul.* 2. Ex quibus mero meridiè clariùs est, præsentiam, seu cooperationem trium Episcoporum non esse de forma substantiali consecrationis Episcopalis.

CONSVLTATIO CLXXXIII.

An parochiales conferendæ sint dignioribus, vel sufficiat, quod conferantur dignis?

1 RESoluendum est, parochialem conferendam esse in omnibus qualitatibus digniori, licet alter fuerit tanquam dignus approbatus. Quare ad conuincendam irrationabilitatem iudicij Episcopi, sufficit, illum elegisse minus dignum in concursu digniotis, idemque ex clara dispositione S. Concilij Tridentini *sess. 24. de reform. cap. 18. §. Peracto perinde examine, vt ab examinatoribus renuncientur quotquot idonei iudicati fuerint, &c. ex hisque Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum iudicauerit, atque illi & non alteri collatio Ecclesiæ ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre*. Quod etiam statutum legitur in Constitutione 33. Pij V. §. 7. ibi: *Vt autem non solum dignis, sed magis idoneis repertis iuxta eiusdem Concilij decretum, &c. quod si Episcopus minus habilem, posthabitis magis idoneis elegerit, possint reuecti à mala electione huiusmodi, &c. appellare, &c. & constito de priori eligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato, Parochialis magis idoneo conferatur*.

Et in istis terminis, quod irrationabile dicatur iudicium Episcopi eligentis dignum in concursu digniotis firmauit Rota *in Tuden* Parochialis 28. Aprilis 1603. coram Cardinali Sacrato, vbi subiungitur, quod quicquid sit in alijs beneficijs, certum est in curatis ex idoneis magis idoneum esse eligendum ex dispositione Sacr. Concilij Tridentini & Constitutione Pij V. responderque obiectioni præsumptionis pro iudicio Ordinarij, & decisionibus Rauennaten, & *Pampilonen* Parochialis, quæ solent in contrarium allegari, atque in Ripana Parochialis 1. Iulij 1609. coram Ottembergo, vbi præter supradictam *Tuden* etiam adducitur alia decisio in eadem causa coram Cardinali Pamphilio, & in Dertusen Parochialis coram Gypsio, & dicta *Dertusen* impressa est per Garz. *de benef. p. 9. cap. 2. sub num.* 32. vbi ante medium ponderatur non esse remissum arbitrio Episcopi, sed commissum ei tanquam bono viro, & inferius subiungit, quod si Episcopus posset pro sua voluntate eligere, sequeretur, quod facillimè eluderetur dicta Constitutio, & nunquam locus esset prouocationi. Deinde in alia decisione in eadem causa sub num. 33. inquit, Concilium non remittere simpliciter iudicio Episcopi, sed intelligi de iudicio iusto, & rationabili, & quod ita demonstrauit Pius V. in sua Constitutione, quale non est, seruata forma per Concilium præscripta. Et in alia decisione coram Rubeo relata per Massobr. in prax. haben. concurs. ad Paroch. *requis. 5. dub. 1. sub num. 52. ad fin. cum seq.* dicitur in concursu ad Parochiales, Episcopum eligere debere magis idoneum, quia Concilium Tridentinum non dat ei facultatem eligendi quem velit, sed quem magis idoneum iudicauerit; quod iudicium regulari debet iuxta iuris dispositionem. Quod etiam sentit Rot. *in rec. decis. 613. num. 6. p. 1.*

2 Idemque aduerterunt Gonzal. *super reg. 8. Cancel. glos. 4. num. 136. & 142. cum seq.* Garz. *de benef. p. 9. cap. 2. num. 229.*

*& sub num.*251. & 252. Genuen. *in man. Past. cap.*36. *sub nu.* 50. Campanil. *in diver. iur. can. rubr.*7. *cap.*6. *num.*75. cùm alijs adductis per Massobr. *d. requis.*5. *dub.*1. *num.*43. & pluribus seqq. Io: Fr. Leo *in thesaur. for. Eccles. p.*2. *cap.*3. *n.*37. *in fin.* vbi refert resolutionem Sacræ Congregationis Concilij in vna *Patauina*.

3 Quando autem omnes qualitates præponderant in vno qoàm in alio, ex maiori earom parte Inducitur Irrationabilitas Iudicij Episcopi, Rota in citatis decisionibus, & præsertim in *Tuden* Parochialis, in qua fit mentio de maiori ætate, de gradu doctoratus, de eadem diœcesi, de maiori prudentia, & nobilitate, ac de maiori doctrina. Et licet examinatores vtrunque approbent, nihilominus si referant sibi magis placere in liogua latina, & claritate lecturæ eum, quem Rota, iunctis alijs qualitatibus iam dictis, præferendum doxit, vtique Parochialis illi est conferenda. Sic etiam de diœcesano magis qualificato propter gradum Doctoratus, ætate prouectiori, & ab omnibus approbato in concursu alterius affecit Rota in *Panormitana* Archipresbyteratus 3. Decembris 1619. coram Buratto, & comprobant Gonzal. & Garz, locis allegatis.

4 Nec obstat, si alter sit ab examinatoribus approbatus. In concursu enim digniori s ooo sufficit ex iam dictis, & apertè hoc censuit S. Congregatio Concilij, dum sæpè rescripsit, vt examine peracto, possit statui quis verè sit dignior iudicandus. Si enim alter non fuisset approbatus tanquam dignus, non esset locos rescripto de statuendo quis dignior sit, cùm indubio comparatioum supponat suum positiuum, Anchar. *consf.*215. *num.*6. Rot. *in rec. dec.* 569. *num.*4. *in fin. p.*4. Quare eadem Sac. Congregatio in vna Bracharen censuit ac declarauit collationem oollam, eo quia Parochialis non fuerit collata magis idoneo. Et in vna Placentina declarauir, posse Episcopum Vicario in Parochialibus deputare, donec conferri possint magis idoneis, seruata forma decreti Concilij. Ac proinde Pius V. in sua Constitutione appellationem admisir in fauorem magis idoneorum, & coram Iodice appellationis iterùm concursum fieri mandauit, vt qois magis idoneus appaiuerit, præferatur. Quod si non esset de essentia formæ in Coocilio expressæ, frustra Pontifex id præcepisset, cùm sufficeret electio digni, omisso digniori.

5 Minos quoque excusari poterit irrationabilitas iudicij Episcopi prætextu quod repertus idoneus esset magis diues, iraut possit faciliùs restaurare Ecclesiam ex bonis proprijs. Nam hoc non releuat lo iure. Ecclesia enim restaoranda est ex redditibus eiusdem Ecclesiæ, & quatenus non suppetant, tenentur Parochiani hoc onus subire, vt expressè disponitur per S. Concilium Tridentinum *sess.* 21. *de ref. cap.*7.

6 Præsertim quando magis idoneus est nobilis, cum nobilis in concursu præferatur, vt in terminis fuit dictum in sæpè citata Tuden Parochialis. Quia pro nobilibus semper præsumitur, vt post alios latè probat Tiraquell. *de nobil. cap.*20. *num.*20. cum pluribus seqq. qui etiam *n.*41. ait, nobiles præsomi cæteris prudentiores, atque exercitatiores, Ideòque maioribus beneficijs sunt honorandi. Et *n.* 13. dixerat, in quibuscunque artibus ac electionibus etiam beneficiorum Ecclesiasticorum, dignitatum, cæteris paribus præferendos. Quod faciliùs procedit, quando concurrunt tot aliæ qualitates præponderantes, & præcipuè literatura, quæ vnà cum nobilitate natalium magis attenditur in prouisione beneficiorum, vt *in cap. De multa* 28. *ad fin. de præb.*

7 Atque ita freqoenter censuit Sac. Congregatio Concilij, præsertim in vna Pistorien. die 7. Augusti 1649. & in vna *Aretina* die 9. Maij 1651.

CONSVLTATIO CLXXXIV.

An licentia alienandi data Rectori Ecclesiæ transeat in successorem?

Respondeo, transire; quia per mortem Pontificis, licet expiret beneplacitum, secus tamen est post mortem partiom. Et non expirare firmauit Rota coram Dorano *decis.*397. *num.* 14. *& seqq.* Nam eorum respectu est gratia facta, non facienda, licet secus sit respectu Iudicum, & executorum, quando est conditionalis, si in euidentem. At quando gratia est pura, Pontifex mandat exequi, non autem mandat fieri, atque adeò non expirat morte Papæ, vt dixit Rot. *decis.*336. *n.*28. *&* 29. *p.*4. *tom.*2. & in *Tirasonen* seruitij 2. Decembris 1615. coram Card. Sacrato, quæ est magistralis in hac materia.

2 Pro qua re facit simile de commotatione vltimæ voluntatis firmatum à Moneta *cap.*8. *n.*264. *& seqq.* quod vbi aliqoid conceditur per rescriptum gratiæ & non est personale, noo expirat per mortem impetrantis. Id autem quod conceditur Rectori circa res Ecclesiæ, etiam si eios persona sit nominata, & contemplata, non est personale, sed reale, vt latè comprobat Socin. *consf.*24. *n.*2. *& seqq. per tot. lib.*3.

3 Accedit, quod in huiusmodi materijs attenditur sola vtilitas Ecclesiæ, alia verò vti extranea oon habentur in considerationem, vt monuit Card. Mantic. *dec.*101. *n.*5.

4 Nec applicatur *cap. Quoniam Abbas de offic. deleg.* Quia procedit in delegatione iurisdictionis, in qua consideratur persona potiùs, quam dignitas, non aotem vbi subiecta materia respicit principaliter dignitatem, vbi declarat *decis. n.*38. & alij.

CONSVLTATIO CLXXXV.

An Ordinarius possit in causa Canonizationis Sanctorum deputare in Iudicem pro constructione processus super non cultu iuxta decreta Vrbani VIII. suum Vicarium foraneum?

Respondendum videtur, quod admisso etiam Impedimento personali, non possit delegare Vicarium Foraneum, cùm literæ circulares impressæ libello Decretorum *pag.*58. dicant in casum impedimenti posse delegare Vicarium Generalem, qualis non est Vicarius Foraneus ab Episcopo constitutus in vno loco & Ecclesia tantùm, sicut ex traditis *in Clem.*2. *de rescript.* ab Anchar. *num.* 2. vbi etiam Franch. *in addit.* & Imol. *num.*18. asserit Sbroz. *de offic. Vicar. lib.* 1. *q.*29. *num.*1. *cum seqq.* Nam ita restrictus non facit eiden Consistorium cum Episcopo, prout eius Vicarius Generalis secundum Glos. *in d. Clem.*2. *v. Foraneus*, cum similibus ibidem relatis à Sbroz. *num.*2. Immò oeque sub prætextu dignitatis Episcopalis, quamuis enuntietur Episcopus electus, cum agatur de causa fori Ecclesiastici noo delegada iuxta decretum Concilij Tridentini, nisi nominatim designatis in Concilijs Prouincialibus & Diœcesanis, vt eo loco notat Barbos. *in collect. num.*2. ex Ioseph. Vueyms ad *Constitutiones* 24. ex antiquo iore desumptas, & per Tridentinum innouatas, *Consf.*1. *num.*11.

2 Verùm dicendum est, posse huiusmodi Vicarium delegari. Nam literæ circulares non modò loquuntur de Vicario generali, sed etiam de quolibet in dignitate Ecclesiastica constituto, ibi: *Poterit Amplitudo tua delegare Vicarium suum generalem vel alium in dignitate Ecclesiastica constitutum.* Ac intelligendæ sunt dumtaxat circa formam seruandam in processibus informatiuis simili authoritate ordinaria conficiendis super sanctitate vitæ ac miraculis seruorum Dei defunctorum, cùm nihil prorsus disponant quoad formam processus particularis, deque illa plenè & sufficienter prouisum fuerit tam in nouis decretis *pag.*10. *§. Demum & seq.* quàm in nouissimis *pag.*20. *§. particularis*, tribuentibus iurisdictionem pro illius confectione Ordinario, seu Apostolicæ Sedis delegato. Nec propterea excludunt, quod ipsi

Ordinarij alios sibi beneuisos delegare possint, prout de iure illis permittitur tanquam Delegatis Principis, *l. A Iudice, C. de Iudic. cap. Pastoralis de offic. deleg. c. Cum causam in fin. de appel.* De qua re fusiùs Contelor. *de canon. Sanct. cap. 4. n. 21. & 23.* & sæpissimè dixit Rota, speciatim in relatione S. Raymundi *p. 1. ar. 2.* S. Caroli Borromæi *p. 1. vers. Quia Mediolanenses*, passimque alibi,

5 Immò de iure nulla differentia considerabilis est inter Vicarium in vno loco deputatum, etsi foraneus dicatur, ac generalem, cum vterque dicatur Ordinarius, & idem Consistorium faciant eum Episcopo, vt ex Cardinal. *in Clem. 2. de rescript.* cæterisque adductis per Sbroz. allegatum *quæst. 29. num. 6. eodem lib. 1.* non obscurè liquet,

CONSVLTATIO CLXXXVI.

An ossa seruorum Dei qui obierunt cum fama Sanctitatis debeant condi sub humo? Et quid de translatione in decentiorem locum?

1 Planissimè iuxta decretum Pij V. *in §. 6. Constit. 5.* relatum à Barbos. *de vniu. iur. Eccl. lib. 2. cap. 3. n. 28. & cap. 10. propè fin. n. 9.* atque adeò debet doceri vbi, & quomodo illa seruantur,

[Hinc si ante decretalem Alexandri III. *in cap. 1. de re reliq. & ven. Sanct.* Sola corporis eleuatio supra terram per Episcopum facta importabat canonizationem, vt latè probat Garz. *de eleuat. corp. Sanct. pag. 36. & seqq.* Molphes. *cons. 46. num. 13.* multò magis præsefert cultum, & venerationem translatio corporis in decentiorem locum, qui erit ritus antiquarum canonizationum, quo Pontifex eleuari mandabat corpus è tumba, vt probatur ex litteris canonizationis S. Thomæ Cantuariensis, quæ leguntur *tom. 12. annal.* Baron. *an. 1173.* his verbis: *Mandamus quatenus corpus eius, facta aliqua processione aliquo solemni die, congregato Clero, & populo, in altari honorificè recondatis, aut ipsum in aliqua decenti capsa ponentes, prout conuenit eleuatis in altum.* Et obseruat Phebeus in sua *dissert. impressa*, post acta Canonizationis Sancti Petri de Alcantara, & S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis *pag. 349.*]

CONSVLTATIO CLXXXVII.

An ex Reliquijs corporis cuiuspiam serui Dei, delatis ad exteras Ciuitates arguatur erga ipsas aliqua veneratio?

1 Affirmo. Nam id præsefert venerationem impertiendam approbatis ab Ecclesia iuxta animaduersionem Sixti V. *in §. 3. sub vers. sed eam adhibendam sua Const. 83.* ac proinde est planè contrarium decretis Vrbani VIII. generaliter prohibentibus quodcunque præseferens ac indicans venerationem & cultum. Quis enim poterit inficiari, quin dictum participium *Indicans* huic rei adaptetur, cùm verbum *Indicare* significet demonstrare ex iuribus congestis per Rebuff. *sub initio l. indicasse 197. ff. de verb. signif.* Ipsaque dictarum Reliquiarum petitio, & acceptatio in præfatis Ciuitatibus arguat eas desiderasse, vt venerarentur ac colerent tanquam Serui Dei illis noti, cumque sanctitatis opinione defuncti.

CONSVLTATIO CLXXXVIII.

An pauimentum supra sepulturam tantisper eleuatum, ac epitaphium in lapide gemmato incisum cum imagine picta prædefuncti cum fama Sanctitatis præseferant aut indicent venerationem cultus?

1 Videtur respondendum affirmatè, si hæc omnia communiter fieri non soleant ab omnibus fidelibus. Porrò erectionem monumenti, quod *in l. 2. §. monumentum 42. ff. de relig. & sumpt. fun.* dicitur fieri memoriæ seruandæ gratia in posterum, Zimara *probl. 6.* relatus à Laurentio Belli *in repet. c. Nullus §. Equidem num. 47. 13. q. 2.* inquit redolere quid perpetuum ac diuinum, Idem esto iudicium de epitaphio, eum non sit de more insculptum in marmore, sed in gemma, præsertim si qualitas inscriptionis summam pietatem, certumque ad Superos transitum insinuet legentibus ad venerationem, sique imago depicta sit Religiosi laici, Nam cum insolens sit huiusmodi imagines exponi supra monumentum, vtique id venerationis excitandæ signum esse videtur, Siquidem Aloysius Nouarinus *in schediasmate Sacroprophano lib. 4. cap. 3. n. 15.* inquit, *mirum est quantas vires in hominum mente habere debeant Sanctorum imagines.* Quare dictis decretis Vrbani prohibentur publicè exponi imagines defunctorum cum opinione Sanctitatis. Ex quibus idem obseruarunt Contelor. *de Canonizat. Sanct. cap. 22. n. 9.* Lauret. de Franch. *de contr. inter Episcop. & Regul. pag. 242.* Trulleneh. *in Decal. lib. 1. cap. 9. dub. 6. num. 25.* & pluribus alijs seqq. ac Barbos. *de offic. Episcop. p. 3. alleg. 97. post num. 18,* & *in sum. Apostol. decis. collect. 696. n. 1,*

CONSVLTATIO CLXXXIX.

An testes, qui induci debent ad probandum non cultum alicuius serui Dei, induci possint biduo post citationem?

1 Respondendum videtur, non posse. Quia de iure debent prius nominari, sicut *in cap. Dilectorum 10. v. 7 estes, qui fuerunt nominati, de testib. cogen.* notant Bald. & Bellam. *n. 1.* ac Barbat. *in cap. Constitutus n. 10.* ibidemque Imol. *n. 4. de fideiuss.*

2 At dicendum est, sufficere quod sint citati, ne dicantur spontè deponere, Ita Farinac. *de testib. q. 89. oppos. 34. n. 8.*

CONSVLTATIO CXC.

An sit necesse, quod Iudex Remissorialis personaliter accedat ad Ecclesiam, vbi aliquis seruus Dei dicitur sepultus ad iudicialiter inspiciendum illius sepulchrum, ibique visa in actis redigendum, annotandumque?

1 Affirmatiuam suadent Decreta Vrbani VIII. Nam cùm loquantur de loco sepulchri, ibi: *Ad horum hominum sepulchra vetuit, &c.* res ipsa exigere videtur, vt locus sepulchri subiectus sit oculis Iudicis ad textum *in l. si irruptione 8. §. Ad officium in fin. finium regundorum,* vbi Bald. *in princ.* & Florian. *num. 2.* notant, quod Iudex debet personaliter accedere ad locum, & illi creditur in eo, quod videt. Quare noua decreta *pag. 54. sub vers. Magnoperè* monuerunt, vt exploretur in loco, vbi mortuus fuit, vel requiescit ille, pro quo petitur Canonizatio. Etenim ocularis inspectio Iudicis præferri debet cuicunq; alij generi probationis ex Bald. *in l. contra negantem 4. num. 10. in fin. C. ad l. Aquil.* cum similibus relatis à Hieronymo de Monte *in tract. finium regund. cap. 30. à num. 3. ad 6.* Ideòque non videtur satisfactum menti Vrbani VIII. per solum examen testium in loco distante à sepulchro.

Tamen

2 Tamen sententia negatiua est vera, Quippe tam ex forma Decretorum, quàm Remissorialium nullibi cauetur, quod huiusmodi inspectio super non cultu requiratur, sed solummodo exigunt carentiam cultus tam circa sepulchrum, quàm imagines illius, qui petitur canonizari. Quæ quidem omnimoda carentia plenissimè iustificari potest per legitimum examen testium, firmantium amotionem cultus, omniumque venerationem indicantium, Iudexque in sua definitiua sententia expressam relationem habeat non solum ad eorundem depositiones, verùm etiam ad deducta, & probata in Processu. Sufficit enim, quod sententia ex actis sit certa, *l. 3. C. de sent. quæ sine cert. quant.* Lanfranc. de Oriano *in cap. Quoniam contra n. 577. de probat.* Alex. *cons. 109. sub n. 1. vol. 5.* Vant. *de nullit. ex defec. proces. n. 104. & 105.* Scacc. *de sent. & re iudic. q. 15. sub n. 16. & 17.* Quia satis certum dicitur id, quod habet relationem ad illud, quod est certum & manifestum.

3 Neque ex nouis decretis contrarium elicitur. Cum solummodo loquantur de inspectione oculari facienda in Processibus, qui fieri consueuerunt super sanctitate vitæ seruorum Dei, pro quorum canonizatione instatur. Quo casu requirunt, vt exploretur in loco, vbi mortui sunt, vel requiescunt, si tum temporis adsit & vigeat communis reputatio & fama sanctitati seorundem, num illorum honori accedant ad illorum venerationem sponte, vel arte, aut alia quauis diligentia humana.

CONSVLTATIO CXCI.

An si corpus alicuius serui Dei sepultum fuerit extra Ecclesiam, aut cœmeterium in loco insolito, puta in Capella Valetudinaria, vulgò Infermeria, *eruatur exinde aliquid, cultum ac venerationem præseferens aut indicans?*

1 Affirmandum videtur. Nam, vt rectè notat Abb. *in rubr. de sepult. n. 3.* locus sepulturæ catholicorum esse debet in cœmeterijs Ecclesiarum, vel in ipsis Ecclesijs, & non alibi. Quod ex eo repetit Sebast. Medices *de sepult. q. 1. n. 8.* idem latiùs prosequens *q. 5.* Quare dixerunt sepulturam esse locum concauum in Ecclesiastico cœmeterio, quo corpus catholici conquiescit, Hostiens. *in sum. tit. de sepult. n. 1.* Abb. *d. rubr. n. etiam 1.* Cardinal. *in Clem. Dudum, §. Huiusmodi, n. 2. eod. tit.* alijque relati per Sebast. Medic. *d. q. 1. n. 1.*

2 Nihilominus contrarium verum est. Nam licet antiquitus propter augmentum Christianæ Religionis locus quidam Sacer à Sanctis Patribus extra Ecclesias constitutus fuisset, quem Cœmeterium appellarunt, vt testatur Nicolaus *in cap. sicut antiquitus 17. q. 4.* Deinde dignitatis ergo in atrij, porticibusque Ecclesiarum humari cadauera, & postea in eisdemmet Ecclesijs permissum est, *cap. Præcipiendum, & c. Nullus 13. q. 2.* Ideò si corpus alicuius Serui Dei ad tollendam penitus dubietatem contrauentionis Decretorum, omnemque ansam suspicandi de amotione cultus illi præstiti inhumatum fuerit propè Capellam Valetudinariam, vbi Sacrosanctum Missæ sacrificium celebratur, dicetur collocatum in loco pio, sacro, & religioso, cum locorum appellatione veniant non solum Ecclesiæ & Monasteria, sed etiam Oratoria, Hospitalia, & his similia iuxta opinionem, quam pluribus firmat Bonacin. *tom. 2. disp. 3. q. 22. pun. 3. n. 3.* ac ideò congruat laudabili consuetudini vniuersalis Ecclesiæ ex allegatis à Sebastian. Medic. *d. tract. q. 9. n. 3.* absque vlla eminentia vel ornatu, sed in fouea subtus terram solis lateribus complanata, vtique nihil exinde potest argui, quod sit contra formam Decretorum.

CONSVLTATIO CXCII.

An testes, qui simpliciter dixerint contenta in articulo esse vera; eadem minimè specificando, nec recensendo quid vnusquisque sciret de visu, & certa scientia propria, vel de auditu alieno, ac eorum plerique se generaliter retulerint ad aliàs dicta, & aliqui testati fuerint de publica voce & fama super non specificè priùs indiuiduatis, admitti debeant?

1 Videtur negandum. Est enim contra formam mandati Apostolici ex Remissoria, ibi: *Non quidem relatiuè ad aliam eorum depositionem, vel scripturam ipsis fortè lectam, vel ostensam, sed per extensum de verbo ad verbum, itaut sit noua depositio, &c. diligenter examinetis.* Atque adeò eorum depositiones sunt habendæ pro irritis ac nullis ad textum *in cap. Cum dilecta 22. in fin. de rescript.* ibi: *Propter quod processum ipsorum contra nostri formam rescripti ac iuris ordinem attentatum, irritum decernimus & inanem.* Et *cap. Venerabili 37. de offic. deleg.* ibi: *Quia videlicet Abbas contra mandati nostri tenorem processit, &c.* Quare Iurisconsultus *in l. Eum 8. §. si præter, ff. de transact.* dixit: *Si non de omnibus inquisierit qua oratio mandat, &c. quamuis de quibusdam quæsierit transactionem esse irritam*, Glossaque dicto verbo *irritam* addit totum haberi pro irrito, cum aliquid de faciendis omittitur. Præterea nec de iure admittitur depositio testis asserentis contenta in articulo esse vera, cum dicta sint excipienda ac scribenda per extensum, vt docent Iacob. Ægid. *de testib. n. 25.* & Bertachin. *in repert. verb. Testes deponunt*,

2 Veruntamen aduerto, quod Remissoria solùm dicit, quod scribantur dicta testium non relatiuè ad aliam depositionem vel scripturam illis lectam, sed per extensum. Ideòque non prohibet, quin testis respondeat, articulum esse verum, cum id de iure licitum sit, & talis responsio probet. Soccin. *cons. 56. n. 12. lib. 4.* Bald. *cons. 10. n. 6. lib. 5.* Cassad. *decis. 3. n. 9. de prob.* Gregor. XV. *decis. 578. n. 3.* & ibi Add. qui alios allegant, Burat. *decis. 817. n. 4.* Rot. *decis. 371. n. 1. p. 2. & decis. 96. n. 1. co. 2. p. 4. & dec. 424. n. 8. to. 2. p. 5. rec.* Quam opinionem admittit etiam Farinac. *de testib. q. 80. n. 102.* si testis reddat rationem sui dicti, per quam cessat inconueniens, quia intelligitur ex ratione, an deponat ex propria scientia, vel ex auditu, aut quomodo. Quod verò ad eos, qui se referunt ad alia à se dicta contra formam Remissoriæ, si tamen fuerint iterum examinati, & deposuerint relatiuè ad primum examen, fateor nihil probare, sed non inde sequi inualiditas processus. Idem assero de ijs, qui testati fuerint de publica voce & fama super non specificè priùs indiuiduatis.

CONSVLTATIO CXCIII.

An Regulares in causa canonizationis possint testimonium perhibere, non obtenta à suis superioribus licentia?

1 Non posse videtur respondendum. Quia ipsi sunt mortui Mundo, *l. Deo nobis, C. de Episcop. & Cler. §. Illud, & §. Si quis autem, auth. de monach. cap. Placuit. 16. q. 1.* Et per se carent velle ac nolle, sicque eorum voluntas in totum pendet à voluntate Superioris, *Cap. si religiosus, & cap. Si Abbatem, de elect. in 6. cap. fin. de sepul. eod. lib.* Ex quibus rectè negant absque eius licentia posse ferre testimonium, sicque examini se subijcere Ioan. Fab. *in §. Testes autem n. 3. Instit. de testib.* Felyn. *in cap. Cum nuncius sub n. 3. de testib.* Sicard. *in l. Quoniam liberi n. 1. C. eod.* inquiens ita se habere communem praxim, & alij quoque testantes de communi, quos refert ac sequitur Farinac. *de testib. quæst. 61. oppos. 14. num. 130.* Et Caualcan. *eod. tract. p. 4. n. 29.*

2 Et quidem hac in quæstione anceps olim fui. Non enim desunt rationes, quibus adstruitur huiusmodi depositionem

nem non solum esse illicitam, sed etiam nullam, siue Regularis coactus deponat, siue etiam sponte. Quia cùm examinatio testium sit pars processus, atque adeò actus iurisdictionis saltem ex delegatione, aut mandato, non potest valere, nisi habeat fundamentum in iurisdictione, *cap. 1. de for. compet.* & notat ibi Gemin. *n. 3.* Quòd adeò verum est, vt si Notarius extra iudicium examinet testes sine mandato Iudicis, & decreto, eorum depositio nulla sit, vt tradunt Matanta *de ordin. iudic. tit. de testib. produc. n. 6.* Mascard. *de probat. in præfat. lib. 1. q. 5. num. 23.* & 89. & Chartar. *decis. crim. 86. n. 9.*

3 Cùm ergo Episcopus nullam habeat iurisdictionem circa exemptos Regulares, exceptis casibus in iure & in specialibus Constitutionibus Pontificijs expressis, & per consequens Regulares nullam habeant subiectionem ad Episcopos, sequitur, quod Episcopi non possint circa ipsos Regulares exercere actus iurisdictionales, & si exerceant, nulli sunt defectu iurisdictionis, qui est defectus omnium maximus quo ad annullationem actus, vt firmant Curt. *cons. 69. in fin.* Decian. *cons. 38. n. 7. & cons. 360. n. 1.* Paris. *cons. 204. n. 102. lib. 2.* Menoch. *cons. 1080. n. 1.* Vantius *tit. de nullit. defect. iurisdict. n. 2. & seq.* ac omnes Iurisperiti passim. Quod perspicuum est ex multis iuribus, quæ adducunt. Vnde dicta examinatio ac depositio erit nulla, vtpotè non fundata in debita iurisdictione.

4 Nec sufficit, quod Regularis non coactè, sed spontè deponat, quasi per hoc consentiat in iurisdictionem Episcopi. Quoniam cum non habeat facultatem consentiendi, nulliter consentiret, etiamsi expressum exhiberet consensum. Agitur enim de interesse sui Superioris, cui non potest præiudicare. Hinc nemo sine licentia sui Superioris potest in Iudicem non suum consentire, vt docent communiter Doctores per celebres textus *in cap. Cùm tempore, de arbitr. & in cap. significasti de for. comp.* ibique Ioan. Andr. Butr. Abb. & Socin. ac prosequuntur Rodriquez *tom. 1. quæst. regul. quæst. 36. art. 1. & to. 2. quæst. 63. art. 10.* & Tamburin. *de iur. Abb. tom. 1. disp. 15. quæst. 12. num. 3.* qui alios centuriatim adducunt. Quod à fortiori militat in Religiosis, quia non habent proprium velle aut nolle.

5 Neque iuuat si dicatur, quod concesso vno, censentur concessa etiam omnia, sine quibus non peruenitur ad ipsum, *l. 1. ff. de iurisdict. omn. iudic. & l. Ad rem mobilem, §. Qui Procuratorem, ff. de procurat.* Et proinde cum Episcopus habeat facultatem procedendi iudicialiter, habebit etiam facultatem examinandi quoscunque, quorum examen sit necessarium pro terminanda illa causa.

6 Nam respondetur, quod censentur concessa sine præiudicio alterius, & ideò censetur concessum Iudici posse examinare exemptos, sed cum licentia suorum Superiorum. Alioquin dicendum esset, quod posset in alieno territorio exercere iurisdictionem, quando hoc esset necessarium ad complementum iudicij, vt citare, condemnare, & alios eiusmodi actus iurisdictionales.

7 In his principijs omnes consentire videntur. Attamen ego verius existimo, quod eiusmodi licentiæ defectus nedum non annullat processum sed neque Religiosorum examen. Quia regulariter possunt examinari sine licentia iuxta veriorem sententiam, quam probarunt Abb. *in cap. Cùm nuncius n. 4.* ibique Aretin. testans ita communiter seruari in praxi *n. 11.* & Felin. *n. 13. de testib.* Idem Abb. *in cap. 1. num. 17. de iuram. calum.* cum alijs allegatis per Farinac. *de testib. q. 61. oppos. 14. n. 124. & 134.* præsertim in causa pia, & de iure canonico, vt ibidem *n. 127. & 129.* Et in Superioribus & Religiosis eiusdem monasterij, Rot. *in relat. S. Francisca Romanæ p. 1. ar. 7. §. fin. & S. Theresia p. 3. rubr. de mirac. ar. 2.* Vnde quod in causa Canonizationis huiusmodi licentia ex quadam condecentia ordinis regularis in dubio præsumitur, Aretin. *in d. cap. Cùm nuncius n. 13.* Siluan. *cons. 56. num. 17. & seqq.* Guidop. *decis. 517.* traditque Contelor. *de Canoniz. cap. 18. num. 8.* Rot. *in dd. relat. S. Francisca Romana, & S. Theresia locis adductis.*

8 Attamen hac in re cautio desideranda. Lucius Cassius, Prætor, is, cuius tribunal propter nimiam seueritatem apud Valer. Max. *lib. 3. cap. 7.* scopulus reorum dicebatur, quemque populus Romanus verissimum & sapientissimum Iudicem putabat, identidem in causis quærere solebat, cui bono fuisset. Sic enim vitam hominum esse sciebat, vt ad maleficium nemo conetur sine spe, atque emolumento accedere.

9 Quod ille in maleficiorum inquisitione, idem ego crederem in exploratione testium obseruandum, scilicet *cùm sint præmia falsi nulla, ratam debet testis habere fidem.* Quod ergo Imperator Hadrianus in re graui, sed non perinde graui, vt hæc ista, rescripsit: *Testibus se, non testimonijs crediturum, l. 3. §. 2. & 3. ff. de test.* idem hic faciendum statuo, memor temporis, in quod hæc incidunt, non illius eruditi, & omne quod fieri non potest, respuentis, de quo Augustinus alicubi *lib. 22. de ciuit. Dei cap. 8. in principio.*

CONSVLTATIO CXCIV.

An in causa Canonizationis sint idonei testes religiosi eiusdem Religionis, siue Communitatis?

1 NEgandum videtur. Quoniam testis eiusdem Vniuersitatis non admittuntur in causa ardua, qualis est, vbi agitur de dignitate, Bald. *in cap. Cum nuncius n. 1.* & Felin. *in cap. Insuper n. 5. de testib.* Paris. *cons. 138. num. 24. vol. 7.* Vrsil. ad Afflict. *dec. 400. n. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 2. cas. 106. n. 11.* Farinac. *de testib. q. 60. num. 521.* Caual. *dec. 143. n. 3.* Burat. *decis. 53. n. 2.* Rot. *dec. 304. n. 11. post 2. vol. cons. Farin.* Adde præsertim, quod moueri poterint ad ita deponendum ex affectione, qua colunt memoriam Correligiosi, desiderio consequendi plura commoda ex illius Beatificatione. Ex quibus negant testes Vniuersitatis integros esse Butr. *d. cap. Cùm nuncius n. 3.* Abb. *d. cap. Insuper num. 2.* ibique Decian. *n. 7. de testib.* & alij, quos cumulat Farinac. *d. q. 60. n. 536.* testans de magis communi *n. 538.*

2 Nihilominus asserendum est. Ea, quæ dicta sunt non concernere validitatem processus, neque officere probationi, Quia quoad affectionem, ea purgatur per iuramentum. Bald. *in d. cap. Cùm nuncius & in d. cap. Insuper n. 5.* ac Felin. *num. 1. de testib.* Contelor. *cap. 18. n. 7. de Canoniz.* ac Rot. *in relat. S. Theresia ar. 2.* Et quod ad interesse, illud non excludit testes Vniuersitatis, nisi agatur de proprio singulorum ad textum *in d. cap. Insuper,* vbi etiam Felin. *num. 1.* cum alijs allegatis per Farinac. *q. 60. num. 456. & seq.* Contelor. *d. cap. 18. num. 5. & 6.* Gregor. XV. *decis. 340. num. 2. & seqq.* Rot. *decis. 290. num. 14. p. 5. & decis. 258. num. 16. p. 7. rec.* Agunt enim tantummodo de honore totius Ordinis, imo & Vniuersæ Ecclesiæ, vt in puncto considerauit Rot. *in relat. S. Andreæ Corsini p. 5. §. 2.* & alias sæpè.

3 Præsertim si reddant rationem, Rot. *decis. 144. num. 10. p. 4. diu.* Etsi sint multi, & adminiculati dicto aliorum, vt firmat Rot. apud Gregor. XV. *decis. 340. num. 5. & seqq.* Burat. *dec. 314. n. 5.* ibique Add. & *decis. 290. n. 13. p. 5. rec.* Ac quando agitur de gestis in Monasterio & de personis degentibus intra claustra, vt in monialibus, vbi alij non interueniunt, vt per adductos à Farinac. *d. q. 60. n. 539. & 464.* Contelor. *d. cap. 18. n. 4.* Rot. *in relat. S. Francisca Romanæ rubr. de mirac. in vita sub §. Quia vlterius,* S. Hiacynthi *rubr. de mirac.* & B. Ludouici Bertrandi *in miraculo multiplicationis panis.* Et attento numero ipsorum, ac suppletione ex dicto aliorum, interesse non habentium, vt per eundem Farinac. *loco allegato n. 540. & 541.*

4 Quod ampliùs confirmatur. Qui sunt de Vniuersitate possunt esse testes quoad ea, quæ concernunt Vniuersitatem, etiam quando ex eorum depositione resultat commodum Vniuersitati, licet in consequentiam ad ipsos quoque tale commodum perueniat, vt tradunt Dec. *cons. 342.* testans de communi, Viuius *com. opin. 293. lib. 2.* Petr. de Ben. *dec. 70. in fine,* asserens ita fuisse iudicatum à Rota Bononiensi, Nell. à S. Gemin. *de testib. p. 1. num. 13.* Castr. *in l. Sed si hac §. Qui manumittitur, ff. de in ius voc.* Bart. *ibid.* Bald. *in l. Si municipes, ff. quod cuiusque vniu.* Angel. *ibidem.* Firmatque Cyn. *in l. Parentes, C. de testib.* Salyc. *ibid.* Nec dissentit

Innoc.

Innoc. *d. cap. Cum Nuncius*, *& in cap. Insuper de testib.* Sequiturque Aretin. *in §. Vniuersitatis, Instit. De rer. diuis.* ac concinit Franc. Curt. *de testib. concl. 3. num. 11.* Alberic. de Malet. *eod. tract. cap. 4. num. 71.* Lanfranch. *de Oran. eod. argum. num. 73.* Specul. *in d. cap. Cum nuncius*, Aufrer. *de testib. num. 91.* alijque communiter cum Glos. Canonica ibidem, ac ciuili *in l. Tantum, §. Vniuersitatis, ff. de rer. diuis. & in l. Idonei, ff. de testib. & in §. Cogitandum, auth. de monach. & in l. si municipes* superiùs adducta.

4 Ratio est, quia causa Vniuersitatis non est causa singulorum de communitate, eadem *l. si municipes & l. sicut, §. 1. ff. Quod cuiusque vniu.* Et ideò non debent qui sunt de Vniuersitate repelli à testificando, quasi pro causa propria testificaturi sint. Nam, vt ait Glos. *in d. cap. Nuncius, v. Repellendi*: *Qui dicit testimonium pro communitate, pro nullo de communitate dicit*, atque adeò nec pro se.

5 Vnde admisso, quod testis idoneus sit ille, cui nihil obijci possit, non potest obijci, quod quis sit de Vniuersitate, aut de Monasterio, de cuius interesse agitur. Nam non potest obijci, quod de iure non obijcitur. Non obijcitur autem testi, quod sit de Vniuersitate, aut de Monasterio. Quia hoc non obstante Ius decernit, quod possint testificari, & ideò non possunt ex hoc capite repelli, si alias sint idonei. Neque est verisimile, quod quis propter iura Vniuersitatis, aut Monasterij conseruanda peierare velit, cum soleat negligi, quod communiter possidetur, *l. 2. C. quando & quib. quar. par.* [Aduertit nihilominus Rota in relatione S. Andreæ Corsini §. 2. liberum esse Iudici propter præsumptam affectionem, vel circumstantias facti aliquid minus tribuere illorum depositioni, sicut dicitur de testibus in causa suæ Vniuersitatis, qui propter præsumptam illorum affectionem minus probat, Dec. *in cap. Insuper num. 7. de testib.* Crauet. *de antiq. temp. p. 1. vers. quod in libro num. 18.* Menoch. *de arb. cas. 106. in princ. & num. 9.* Afflict. *dec. 400. num. 4.*]

CONSVLTATIO CXCV.

An literæ Remissoriales debeant præsentari omnibus, quibus directæ sunt?

1 Affirmatiuè videtur respondendum. Non enim clausula in literis expressa: *Vt vos vel ad minus duo ex vobis, &c. procedentes, &c.* respicit actum exhibitionis literarum faciendæ singulis, quibus nominatim directæ sunt, sed vlteriorem processum postea peragendum, cùm rescriptum firmans iurisdictionem non dicatur de processu, nisi post illius præsentationem ex traditis à Ludouico Gomez *in cap. 1. num. 22. cum seqq. de rescrip.* Ea ratione, quia vbi non est iudicium, non est processus: iudicium verò incipit à prima citatione, quæ fit post exhibitionem rescripti, seu libelli, *§. fin. Instit. de pœn. tem. lit. g.* Nimirum si dictum participium *Procedentes* verificabile solum est post completum actum præsentationis literarum continentium Rescriptum tribuens iurisdictionem Iudicibus Remissorialibus. Quare etiam Rebuff. *de nominat. q. 1. num. 2.* dixit post citationem non circumductam, ac litis contestationem, & non antea quem dici positum in Rescripto.

2 Nihilominus hoc duplici ratione diluitur. Prima, quia in corpore singularum Remissorialium adest: *vt vos, vel ad minus duo ex vobis coniunctim ac simul vice nostra procedentes, &c.* Virtute enim huiusmodi clausulæ *coram duobus* nedum ad exequutionem literarum procedi, sed etiam literæ ipsæ præsentari, negociumque ritè ac rectè inchoari poterit, *cap. Cum plures de offic. Deleg. in 6.* ibique docet Glos. *v. Inchoante*, inquiens Decretalem illam locum habere etiam dum negotium inchoatur. Idem firmat Io. Andr. loquens de præsentatione rescripti *sub num. 2.* Archid. *num. 1.* Gemin. *n. 8.* & Franch. *num. 3.* Adstipulatur Abb. *in cap. Prudentiam 21. num. 3.* ac Bellam. *num. 5. de offic. Deleg.*

3 Altera, quia sententia opposita non procedit, quando exhibentur attestationes super recusationibus aliorum Coniudicum non comparentium. Nam si quatenus etiam ageretur de clausula *quod si non omnes*, de qua in *cap. Sciscitatus 13. de rescript. & in d. cap. Prudentiam 21. de offic. Deleg.* docto de recusatione, vel impotentia aliorum, cæteris præsentari poterint iuxta declarationem Glos. *in d. cap. Cum plures, v. Forma eod. tit. in 6.* Quod prosequitur Vant. *de null. ex def. iurisd. ordin. num. 179. & seqq.* Sanè multò magis id fieri poterit in vim clausulæ, *vt vos, vel ad minus duo ex vobis, &c.*

4 Atque ita cessat obligatio, quod ista clausula respiciat processum inchoandum post præsentationem literarum, ac addo, quod nedum respiciat vlteriorum processum, sed etiam illius initium, sicque præsentationem rescripti, seu literarum, quia de iure dicitur de processu, Primò ex sententia Speculatoris *tit. de rescript. per sent. in princ. num. 5.* dicentis præsentationem rescripti esse de processu, ideoque per manum publicam redigendam in acta vna cùm ipso rescripto. Id quod clariùs expressit Bald. *in cap. Consuluit 24. num. 14. de off. Deleg.* dicens nomine processus totum contineri, hoc est processum partium, & processum Iudicis, ac *in Rubr. de in ius voc. num. 2.* quod sola libelli, seu rescripti productio, atque receptio, quantum ad Iudicem, est de processu, licet quoad partem non sit de processu, nisi postquam fuerit citata. Vnde etiam Bartholom. Soccin. *ibi num. 3.* & Marian. Soccin. *in cap. 1. num. 148. de libel. oblat.* inferuor iudicium quoad Iudicem inceptum dici per solam libelli oblationem.

5 Secundò si ex dicto Martini de Fano, quod approbat Speculator *tit. de iudic. deleg. §. restat num. 2.* & Io. Andr. *ibi in addit. lit. E. v. Natura, vers. Ex vi clausulæ*, quando causa commissa est tribus, & vnus eorum tempore commissionis non erat in rerum natura, ea valet quoad alios duos, siue dicatur, siue subintelligatur clausula *Quando si non omnes, &c.* Concinit Bald. *in d. cap. Prudentiam n. 1. de offic. Deleg.* à fortiori sanè id procedit quando adest clausula, *vt vos vel ad minus duo ex vobis*, de qua *in d. cap. Cum plures.*

6 Tertiò ex limitatione regulæ statutæ *in cap. Vno, de offic. Deleg.* quod scilicet potestas plurium delegatorum simpliciter expiret per mortem vnius, vt minimè procedat, si in rescripto adsit clausula *Quod si non omnes, &c.* Fortius verò si adsit clausula, *vt omnes, aut duo, &c.* Quod *in d. cap. 1. v. Delegatorum* præ alijs notant Io. Andr. *nu. 7.* Cardin. *n. 1. quæst. 7.* & Imol. *num. 5.* Nam si vigore clausulæ *Quod si non omnes, &c.* mandatum Apostolicum tribus directum non expirat morte vnius, sed sustinetur in superstitibus æquè ac si illi tantùm fuissent delegati, pari, immò maiori ratione in his processibus id operatur clausula, *vt vos vel ad minus duo ex vobis*, præsertim vbi doctum fuerit de recusatione, vel impotentia aliorum.

8 Quartò, quia in formulario terminorum secundum stylum Romanæ Curiæ impresso Romæ anno 1581. *pag. 7. rubr. principium Registri coram Commissario vigore literarum Apostolicarum* inter alia leguntur hæc verba: *Quas quidem literas Apostolicas idem D. N. principalis Reuerendissimo in Christo Patri & D. N. D. Dei & Apostolicæ Sedis gratia Archiepiscopo N. alteri ex Iudicibus Apostolicis descripto, & nominato per præfatum D. N. Papam authoritate Apostolica cum illa clausula quod vos, vel duo, aut vnus vestrum specialiter deputato humiliter exhibuit, atque præsentauit.* Vnde liquet praxim Curiæ admittere, quod stante dicta clausula non sit necessarium literas omnibus præsentare.

CONSVLTATIO CXCVI.

An Vrbanus VIII. in decretis super non cultu voluerit dictionibus illis statim & omnino *alijsque tollere facultatem deducendi iura, quæ habent nonnulli, se versari in casibus exceptis, vel alia de causa se non teneri ad amotionem cultus?*

1 Respondetur negatiuè. Liquet ex eadem Constitutione *pag. 12.* illis verbis: *Deque his, atque infrascriptis omnibus, quæ in his decretis disposita & ordinata sunt aliqua suboriente difficultate, Ordinarijs locorum, & Delegatis Apostolicis quibuslibet omnem interpretandi facultatem ademimus, vtque Sedem Apostolicam desuper consulerent, ab eaque responsum expectarent mandauimus eisdem, &c.* Ex quibus

bus clarè patet quod fuit tantum adempta facultas Ordinarijs & Legatis Apoſtolicis interpretandi, non autem parti iura deducendi. Nec huiuſmodi verba aliam interpretationem recipere poſſunt, cùm nunquam præſumatur Principem in ſuis Conſtitutionibus tollere iura tertij, *cap. ſuper eo, de offic. Deleg.* Felin. *in cap. Cauſam, quæ nu. 19. de reſcript.* Iaſ. *in l. 1. nu. 21. ff. de Conſtit.* & alij relati à Rota, ſeu illius Adden. *ad dec. 666. nu. 20.* cum pluribus ſeqq. *p. 4. tom. 3. rec.*

CONSVLTATIO CXCVII.

An in cauſa Canonizationis poſſit quis eſſe Procurator & teſtis?

1 NEgatiuè. Nemo enim in eadem cauſa poteſt eſſe principalis & teſtis, vt neque Procurator & teſtis ex congeſtis à Farinac. *de teſtib. q. 60. illat. 5. num. 196.* Verùm cùm fuerit examinatus negari non poteſt, quin faciat ſaltem indicium, quodque cum alijs ſit coniungendus ad conſtituendam plenam probationem, Idem Farinac. *quæſt. 52. limit. 11. num. 261. cum ſeqq.*

CONSVLTATIO CXCVIII.

An celebratio Miſſæ ſolennis de Sanctiſſima Trinitate in gratiarum actionem ob aliquem prædefunctum cum fama Sanctitatis à Deo Eccleſiæ ſuæ elargitum, ac oratio panegyrica, quæ in eius obitus die habetur, arguat aliquod genus venerationis, aut cultus?

1 REſpondetur non arguere. Quia Miſſa non celebratur in honorem Serui Dei, de qua tantum loquitur Scacchus *de ſign. Sanct. ſect. 1. cap. 8. lit. B.* ſed in honorem Sanctiſſimæ Trinitatis in gratiarum actionem. Quod ſicut licet pro quacunque alia gratia vel beneficio accepto, ita etiam licere debet in hoc caſu, vt plenè docet Molfeſ. *conſ. 45. num. 49. & ſeqq.*

2 Et ita video practicari in ipſa Vrbe in memoriam Pij V. nec immeritò. Quia non eſt credendum eſſe in Purgatorio & indigere ſuffragijs Eccleſiæ illas animas, quas Sedes Apoſtolica præuijs debitis diligentijs & informationibus piè credit in Cœlum introductas, & per proceſſuum compilationem, quam pro ſua authoritate iam fieri mandauit, ſperat poſſe Sanctos declarari, & tanquam tales publicè coli.

3 Præter quod dici etiam poteſt, hanc Miſſæ celebrationem non eſſe prohibitam per Decreta, quæ diſponunt tantum de remotione Imaginum cum laureolis, vel radijs, tabellarum, votorum lampadarum, donariorum, & ſimilium, ſub quibus non poteſt comprehendi huiuſmodi Miſſa, attenta præſertim verborum adhibitorum ſignificatione, ſcilicet *non apponantur, amoueantur, vetuit appendi.* Quæ nullo modo congruè referri poſſunt ad Miſſæ celebrationem.

4 Nihilominus ad abundantiorem cautelam, vt euitentur ſuper hoc diſputationes, atque ambages moneo quod ab hac celebratione ceſſetur.

Idem eſto iudicium de oratione panegyrica. Nam non eſt prohibita in anniuerſario cuiuſcumque defuncti ac laudabilis viri. Quodque in honorem ſeruorum Dei non canonizatorum liceat præclara ipſorum geſta ſcribere atque orationibus explicare varijs exemplis fusè ac eruditè firmat Molfeſ. *d. conſ. 45. num. 51. & ſeqq.*

CONSVLTATIO CXCIX.

An etiam in cauſis Canonizationis Sanctorum executio Remiſſoriæ ſit legitima, quando forma illius non eſt ſeruata in reſcribendo, quanta fides teſtibus & iuribus compulſatis ſit adhibenda, prout in literis remiſſorialibus ordinatum fuerat?

1 NEgatiuè reſpondendum eſt. Ita ex *cap. Cum dilecta,* vbi Doct. *de reſcript.* & *cap. Prudentiam,* vbi Abb. *nu. 13.* & Dec. *num. 71. de offic. Deleg.*

2 Nec obſtat, quod ad validitatem proceſſus non pertineat omiſſio voti Iudicum remiſſorialium, cùm de voto illorum non ſit iudicandum, ſed ſecundum formam proceſſus. Nam fruſtra in literis remiſſorialibus id ordinaretur, ſi non eſſet obſeruandum. Et propterea cùm hoc fuerit expreſſè Iudicibus mandatum, parere tenentur, vt tradit Salyc. *in auth. Apud eloquentiſſimum, C. de fid. Inſtrum.* quem ſequitur Seuarol. *de remiſſ. cap. 38. num. 2.*

3 Quare licet Rota non teneatur iudicare iuxta votum Iudicum: tamen ex hoc non ſequitur, quod forma data in literis remiſſorialibus non ſit ſeruanda circa præſtationem talis voti, quod optima ratione requiritur. Quia examinator debet conſiderare vacillationem teſtium, ruborem, cæteraſque illorum qualitates, ac illas intimare Iudici habenti iudicare iuxta Doctores *in cap. Quoniam contra,* vbi præſertim Dec. *nu. 217. & ſeqq. de probat.* & tradit Panuin. *de poteſt. Cap. ſed. vac. q. 10. p. 1. princip. nu. 10.* Seuarol. *d. cap. 38. nu. 2.* poſt Specul. *de teſtib. §. Nunc tractandum nu. 3. & 4.* vbi *nu. 5.* aſſerit, quod is, qui teſtes, & inſtrumenta de mandato alterius recipit, debet reſcribere cuius auctoritatis, cuius famæ, cuiuſue conditionis ſint, deque aliis circumſtantijs monere, ac in actis inſerere quanta eis ſit fides adhibenda. Et *nu. 6.* inquit, quod ad officium Receptoris teſtium pertinet diſcernere quanta ſit fides teſtibus præſtanda, idque Iudici reſcribere.

4 Verùm quidem eſt iuxta Specul. *ibidem*, quod ſi Iudex hoc omiſerit, nihilominus poſt factam remiſſionem atteſtationum, hoc facere tenetur ad mandatum Iudicis, ſiue Superioris, cuius mandato teſtes recipit, non tamen proprio motu. Atque ita dicit ipſum fieri mandaſſe dum eſſet Tuſciæ in cauſa, quæ agitabatur inter Archiepiſcopum Rauennatenſem, & Commune Foroliuij, ac ſubdit, quod creditur fortè examinatori quoad hoc, etiamſi ſolus ſit, propter mandatum ei factum, quia creditur in facto ſibi commiſſo. Idem tradit *in tit. de Remiſſ. §. 5. n. 7.* Quod etiam diſtinguit Seuarol. *d. cap. 38. nu. 3.*

Cùm igitur Iudices remiſſoriales hanc declarationem non fecerint prout tenentur iuxta formam præſcriptam in literis, vel teſtes & iura fidem non merentur, vel ſaltem proceſſus eſt remittendus ad eoſdem, vt huiuſmodi declarationem faciant ex doctrina Speculatoris ſupra relata, & tamen loquitur in caſu, quo non fuerat eiuſmodi declaratio in literis commiſſa.

5 Circa verò iura extrahenda ab Archiuijs debent examinari teſtes ſuper illorum legalitate, ac ſcripturarum recognitione ex illis extractarum, atque etiam conſtare quod concurrant ea, de quibus per Caputaq. *dec. 41. & 42. p. 1.* & Rot. *deciſ. 135. nu. 8. q. 1. recent.* & ſæpè alibi.

CONSVLTATIO CC.

Quomodo negatiua cultus probetur?

1 NEgatiua cultus vniuerſaliter, & vbique locorum coarctatur depoſitionibus teſtium per impoſſibilitatem illius exiſtentiæ, nedum in loco, vbi requieſcit corpus prædefuncti cum fama ſanctitatis, ſed etiam extra illum, vbique locorum, dicendo aliter eſſe non poſſe, quia ſi ſecus eſſet, ipſi teſtes tanquam benè informati ſciuiſſent, vel audiuiſſent iuxta praxim probandi negatiuam vniuerſalem,

lem, traditam a Bald. *in l.1.num.7.* quam Castr. pulchram & elegantem appellat *C.de bonor. possess.*ac sequitur Dec. *in cap.Tertio loco num.4.de probat.*& *cons.*534.*num.* 10. Angel. *in §.Hinc nobis num.*37. *auth, de hered. & falcid.* Alex. *cons.* 108.*nu.*10.*vol.*2.*& cons.*43.*nu.*18.*vol.*4.Ruin.*cons.*164.*num.* 7.*vol.*4. Pacian. asserens communem *de prob. lib.*1.*cap.*40. *n.*15. *& seqq.*

2 Maximè quando testes sua dicta comprobant de publica voce & fama, per quam optimè probari negatiuam vniuersalem non coarctatam certis locis tradit Herculanus *de negat, num.* 209. Quia cùm negatiua non coarctata certo loco & tempore sit difficilis probationis, admittitur illius probatio per publicam vocem & famam iuxta Bart.*in l. De minore*, §.*Plurimum nu.*25.*ff.de quaest.* dicentem, famam probari posse negatiuè, & Bald.*in l.*1.*num.*10.*qu.*5.*C. de testam.*vbi notat, quod communis opinio potest æquè probari in negatiua, sicut in affirmatiua. Quia fama indifferenter & æquè capax est negatiuæ sicut affirmatiuæ. Quod repetit *in l.Cum quidam*, §.*Quod dicitur in* 3.*not ab.* ibique Angel.*n.*4.& Castr.*n.*8.*ff.de acquir. hered.* ac tradit Pacian, *d.lib.*1.*cap.*49.*n.*5.cum pluribus seqq.

CONSVLTATIO CCI.

An ex sola fide Ordinarij, qua testatur de non cultu cuiuspiam serui Dei concedenda sit Remissoria in genere?

1 Respondendum existimo negatiuè. Nam non videtur satisfactum decreto Vrbani VIII. requirenti, quod Ordinarius super non cultu iuridicas suscipiat probationes, & diligenti præhabita disquisitione ritè pronunciet; Decreto nullatenus contrauentum esse, quodque vlterius ex processu seorsim transmittendo S. Congregationi constet, Ordinarium ritè ac rectè agnouisse atque pronunciasse.

Tum quia Ordinarius non per se ipsum, sed ex iuridicis probationibus procedere debet. Vnde vt iuridicæ probationes desuper suscipiantur erunt examinandi testes, citato Subpromotore fidei in partibus deputando, cùm hodie ex decretis Vrbani VIII.& S.Congregationis iudicialiter in huiusmodi causis procedatur,

2 Rursus, quia cùm debeat vlterius, præmissa diligenti discussione huiusmodi probationum, Ordinarius ritè pronunciare, decreto non esse contrauentum, hoc non potest dici adimpletum quando non est facta præmissa diligens disquisitio probationum, & deficit pronunciatio ritè facta, & sic iudialiter, citato Subpromotore, qui posset suas diligentias facere, & quæ sibi viderentur opponere,

3 Item quia deficit etiam processus seiunctus earumdem probationum, ex quo S.Congregatio videre possit, an Ordinarius ritè rectèque processerit. Quare cùm forma dicti Decreti non fuerit aliquo modo seruata, nulla ratio dictæ fidei haberi potest. Ad destruendum enim quemlibet actum defectus formæ etiam in minima parte sufficit,Bald. *in l.Iulianus*, §.*Si quis,ff.ad exhib.* Mohed. *dec.*17. *de caus. possess.& propr.*cum allegatis per Mant.*lib.*2.*tit.*4.*sub num.*34. Debeatque forma præcisè obseruari. vt per Alex. qui concordantes adducit *l.*1.*n.*8.*ff.de lib.& posthum.* ac Rot. coram Gregor.XV.*dec.*518.*n.*3.

4 Nec obstat, quod ex dicta fide habeatur effectus dicti Decreti, qui est probatio non existentiæ cultus: defectus autem formæ ad certum finem requisitæ non obstat quando effectus ille obtinetur. Quia negatur quod finis iste habeatur ex minus perfecta probatione eorum, quæ in dicta fide continentur, cùm probationibus inferioribus S. Congregatio non confiderit, sed desiderauerit formalem probationem Ordinarij, & vlterius requisiuerit etiam processum in S.Congregatione discutiendum.

5 Et nihilominus, quando etiam huic fidei esset standum, illa non suffragaretur. Quia possunt simul esse, quod ante sepulchrum extarent lampades & retinerentur votiuæ tabellæ, illæque eo temporis momento, quo facta est visitatio, vel paulò ante fuerint amotæ, ne viderentur ab Ordinario, & posteà vel fortè repositæ, ita vt fides veritatem contineat, & tamen decreto non sit satisfactum, de quo melius constitisset ex depositionibus testium cum debitis interrogatoriis examinatorum. Quia ipsi magis perfectè de eodem actu permanente fidem facere possunt, deponendo, an præmissa vnquam extiterint, & a quanto tempore fuerint amota, quoue recondita. Vnde cùm nec præcisè, nec æquipollenter satisfiat dictæ formæ, illius defectus semper obstare debet, donec perfectè adimpleatur,

CONSVLTATIO CCII.

An inquisitio generalis in materia Canonizationis aliquo in casu omitti possit?

1 Negandum est, Quia decreta Vrbani VIII. *pag.* 50. §. *Et propterea* statuunt, quod *nunquam debeat* omitti Inquisitio in genere. Vnde inferunt aduertendum esse *quod non prius concedatur commissio Inquisitionis specialis quam sit absoluta omnino Inquisitio in genere*. Id quod habetur ex antiqua praxi Ecclesiæ relata *in cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* ab Host. *num.*5. Ioan. Andr. *num.* 3. Butr. *num.*4. Cassan. *in Catal.glor.mund.p.*3.*consid.*50.Maluet.*de Canoniz. Sanct.dub.*4.*num.*11.*tom.*14.Castell.*eod.tract.q.*8.*ar*,1. ac repetita in Rituali Romano edito sub Leone X.quam pariter eadem decreta seruari mandant *pag.*18.§.*In processibus*. Debet itaque ex authoritate Apostolica præcedere dicta Inquisitio sumpta in genere.

2 Etenim decretum vtens dictione *Nunquam*, quæ tanquam negatiua vniuersalis comprehendit omnem casum, & omne tempus iuxta Glos. *in l. Prouidendum* 7.§.1.*v.Nunquam, C.de postul.*Vulpel.*de praepos.eiusd.dict.pag.*67. *num.*3.& Barbos.*dict.*221.*n.*1. iunctoque verbo *Debeat* reddit actum contrarium impossibilem de iure, Albertin. *in repet. cap. Quoniam q.*5.*num.*8.*de haeret.an* 6.Roland.*cons.*2.*num.*40.*vol.*4.Rebuff. *de decim.qu.*10.*num.*29.Gratian.*decis. Marchia* 51. *num.*7.Atque adeò nullo modo poterit eidem decreto dici satisfactum per æquipollens, de quo idem iudicium fieri valeat. Non enim poterunt loco Inquisitionis generalis inseruire processus antea confecti authoritate Ordinaria, si rectè consideretur, Ecclesiæ praxim exegisse duo contradistincta inter se, nempè denunciationem facti, quæ Romano Pontifici fiat à personis authenticis priusquam ponat causam inter Fratres, Inquisitionemque generalem de illorum consilio committat, ac subsequentem positionem facti ita denunciati inter Fratres gratia committendi viris consultis, vt Apostolica authoritate fiat Inquisitio in genere super fama tantum, & non in specie iuxta relata ab Host.*d.cap.*1.*num.*3. cæterisque scribentibus in materia Canonizationis.

3 Nam dicti processus Ordinarij supplent duntaxat primum requisitum denunciationis facti explicandum a personis authenticis, non autem a quibuslibet. Tum quia nomen personæ authenticæ conuenit Ordinario loci, qui præest iurisdictioni secundum Glos. *in cap. Vt circa* 4. *de elect.in* 6. Tum quia Doctores loquuntur de facto authorato, cui æquipollere nomen authentici asseruit ex Budæo Rebuff. *in Const.Regn.tom.*1.*tract. de lit. oblig.art.*1. *glos.*7. *sub num.*1. non autem de facto simplici, quod proinde solum congruit Ordinarijs habentibus iurisdictionalem authoritatem in locis, quibus præsunt ideòque non possunt supplere secundum requisitum Commissionis emanandæ a Sede Apostolica primo loco super Inquisitione generali, & hac peracta postmodum super speciali.

4 Neque ad hoc satis videtur assertio Contelorij *de Can, sanct.cap.*23.*num.*6. quod processus in genere non sit necessarius, vbi notorium & publicum est, illum de cuius canonizatione tractatur, obijsse cum fama sanctitatis, & multis coruscasse miraculis, Nam cum loquamur de notorio facti intelligendus profectò est de concludenter probato ex circumstantijs loci, temporis & alijs, quod scilicet ita factum fuerit. Quippè Baldus *in l.Ea quidem* 7.*num.* 45. *C. de accus.* censet impossibile esse tale notorium probari, nisi concludenter ex illis probetur ipsum factum, Quia nemo censetur quid scire, nisi per veras causas illud cognoscat, Immò, vt idem ait Bald. *l.Cives* 11.*n.*6.*C. de appell.* notorium facti nequit probari sine visu, si præsens sit, vel sine autentica scriptura, si præteritum. Quia memo-

moriam abstracta & a visu amota non facit rem notoriam. Et hac de causa quodlibet notorium indiget formali probatione, nisi sit notorium facti permanentis, vel præsentis, quod per visum omnibus pateat sola inspectione secundum animaduersionem Baldi *in l. Emptorem num.* 1. *ff. de act. empt.* Inuerisimilis quidem erit talis notorietas hoc casu, cum agatur de probanda fama sanctitatis vitæ ac miraculorum ex facti circumstantijs de præterito, quæ tunc non erant oculis videntium subiecta, sed soli memoriæ insita. Quæ Bald. *in cap. Tuæ sub num.1, de cohab. Cler,* rectè negat esse notoria, quia non subiacent visui, neque perfecta notitia rerum capiendarum intellectu notorium facit, Ideòque indigent formali probatione ex scripturis authenticis, in quarum defectum non potest sub asserto prætextu notorietatis omitti Inquisitio facienda super fama in genere ex speciali rescripto Sedis Apostolicæ. Maximè quia multa dicuntur notoria, quæ non sunt, *cap. Consuluit il* 1. *de appell.* Dec. *in cap. Cum non ab homine* 74. *de Iudic. & cons.606.num.* 13. vbi post medium subdit, minimè standum esse dicto Imperatoris, attestantis factum esse notorium.

5 Hinc animaduertendum est ex praxi superiùs adducta non perueniri ad Commissionem dictæ Inquisitionis generalis, nisi, vltrà denunciationem facti habitam a personis authenticis, sicque facti authorati, non simplicis, præcedat fama continuationis & crebescentię miraculorum, quam Host. *d. cap.1 num.3. in fin. de reliq. & vener. Sanct.* cæterique Doctores inquiunt attendendam esse a Romano Pontifice, antequam dictam Inquisitionem committat. Vnde liquet solam allegationem notorij non sufficere ad illius omissionem, cùm notorium & fama prouocent, non extrudant Inquisitionem, teste Baldo *in præcit. l. Ea quidem num.35. C. de accus.*

6 Non propterea negamus validitatem Processuum, si deuentum fuerit ad inquisitionem specialem, non præmissa generali ex commissione Sanctissimi dispensatiua a constructione processus in genere, cuius vigore per S. Rituum Congregationem tuto relaxatæ sint literæ remissoriales super Inquisitione speciali, omissa generali, sique prius eadem S. Congregatio ex processibus authoritate Ordinaria peractis, ac maturè discussis censuerit haberi omnia, quæ in Inquisitione generali desiderantur, ideòque illi æquipollenter satisfactum fuisse declarauerit, decernendo posse, si Sanctissimo videretur, ad specialem per nouas probationes deueniri, vt fuit resolutum in relationibus S. Caroli *rubr. 8, & S. Ignatij p.* 1. *rubr. de valid. proc. ac alibi.*

CONSVLTATIO CCII.

An literæ remissoriales in materia Canonizationis dirigi possint ac debeant alijs quam Episcopis? Et an Canonicus Collegiatæ possit in hac re esse Iudex remissorialis?

1 QVod ad primum attinet respondendum videtur negatiuè. Quia decreta Vrbani VIII. *pag.37. §. Huiusmodi* mandant literas remissoriales dirigi omnino debere Episcopis, si fieri potest. Quæ verba excludunt solum casum naturalis impossibilitatis eiusmodi literas eis dirigendi, cùm dictio *omnino* habeat naturam præcisam ex Doctoribus adductis per Grat. *disc.* 150. *num.* 1. & Barbos. *dict.* 240. *num.* 13. *cum seqq.* Adeò vt Tiraquellus, ac Menochius ibi relati dixerint importare necessitatem, & executionem præcisam, ac Marescottus cum plerisque alijs, *var. resol. lib.* 2. *cap.* 29. *num.* 1. ei tribuerit vim decreti irritantis, de qua plene etiam diximus alias. Nam certum est reddere processum nullum, quemadmodum dictio *nullo modo*, Gratian. *dec. March.* 31. *num.* 21.

2 Quare in illis Prouincijs; in quibus plurimi extant Episcopi, ad quos eiusmodi literæ commodè dirigi possunt, eis dirigi debent. Quia possibili posito in esse, sicut remouetur virtus dictæ clausulæ, *si fieri potest*, ita prorsus excluditur contraria impossibilitas, dicente Baldo *in l. Testium* 13. *num.* 24. *C. de testib.* quod possibili posito in esse, nullum sequitur impossibile, & *in l. filius à patre, §. Si quis eo num.1. ff. de lib. & posth.* possibile dici quod fieri potest, licèt non fiat.

3 Quod ad secundum etiam negatiuè. Nam in literis remissorialibus inseri solet rescriptum, quod Inquisitio valeat committi aliquibus Episcopis, seu personis in Dignitate Ecclesiastica constitutis. Atqui Canonicus Collegiatæ nec verè, nec impropriè poterit ad hunc effectum dici constitutus in dignitate Ecclesiastica. Quo circa Lotter. *de re benef. lib.* 3. *qu.* 5. *num.* 14. Massobr. *de synod. Diœces. cap.4 dub.10.* Genuens. *in practicab. Eccles. q.* 612. *nu.* 4. & Barbos. *de Canon. & Dignit. cap.* 19. *num.* 10. negant Canonicum Ecclesiæ Collegiatæ, quamuis peritissimum doctorem, posse constitui delegatum Papæ, vel Iudicem synodalem, relata in eandem sententiam declaratione S. Congregationis Concilij Tridentini.

4 Nihilominus ad primum dicendum est, tam de Iure, quàm ex forma nouissimorum decretorum id legitimè fieri posse. Ita inquam de iure in proprijs terminis rescripsit Honorius III. *in cap. Venerabili* 52. *de testib.* vbi causam Canonizationis, seu de vita & miraculis cuiusdam Abbatis Cisterciensis inquirendam mandauit Episcopo & Capitulo Corisopitensi & Abbatibus eius Ordinis, Vnde Hostiensis *in capit.* 1. *sub numero* 5. *de reliq. & vener. Sanct.* cuius theoricam, omniaque disposita in Rituali, seu Cæremoniali Romano edito sub Leone X. eadem decreta *pag.* 28. *§. In processibus* seruari mandant, docet tam Episcopis, quàm alijs personis discretis, & incorruptibilibus alternatiuè committi posse nedum inquisitionem generalem, ibi: *Secundo si continuetur supplicationis instantia & miraculorum continuatio perdurare dicatur, consueuit hoc Romanus Pontifex ponere inter fratres & aliquibus Episcopis Patriæ vel Conuicinis illius, qui dicitur Sanctus, vel alijs personis honestis, discretis, & incorruptibilibus committere, vt inquirant de fama, & deuotione populi, de miraculis, & alijs, quæ eidem sunt nuncianda in genere:* Verùm etiam Inquisitionem specialem, his verbis: *Quartò si Inquisitio committenda videtur, iterùm scribit eisdem, vel alijs, quod veritatem inquirant primo de fama, secundò de vita, tertiò de miraculis exactè, diligenter, fideliter & prudenter secundum articulos & interrogatoria, quæ sub Bulla sua transmittit.* Ex quo idem repetunt communiter scribentes, firmando causam a Summo Pontifice committi posse Episcopis, in quorum Diœcesi nati, seu versati sunt illi, de quorum Canonizatione agitur, vel alijs personis in Dignitate Ecclesiastica constitutis, quos censuit eligendos, vt post antiquiores tradunt Angel. Rocc. *de Canoniz. Sanct. cap.* 34. & Contelor. *eod. tit. cap.* 23. *num.* 11. & 13.

5 Sicque etiam dispositum legitur ex forma dictorum Decretorum, quæ *pag.* 37. *sub §. Huiusmodi* non simpliciter, & absolutè mandant literas Remissoriales dirigi Episcopis, sed conditionaliter *si fieri potest.* Particula namque illa, *si*, importat conditionem, maximè vbi respicit futurum, *l.* 1. *& l. Quibus diebus, §. Quidam Titio, ff. de cond. & demonst.* cum similibus per Grat. *disc.* 239. *num.* 1. Et per Barbos. *dict.* 264. *sub nu. etiam* 1. sequentia autem verba *fieri potest* intelligenda sunt si moraliter, commodè & opportunè, competenter & congruè ac sine incommodo fieri poterit, sicut de verbis *cum potuero* respondit Iurisconsultus *in l. nepos Proculo* 125. vbi plenè Rebuff. *sub vers. Non absimile cum seqq. ff. de verb. signif.* Quod ad secundum persisto in sententia negatiua, quam confirmo *cap. statutum* 11. *in* 6.

CON-

CONSVLTATIO CCIV.

An examen, quod Decreta Vrbani VIII. de Canoniz. Sanct. mandant fieri in aliqua Ecclesia, vel loco pio, Deo dicato, fieri possit in sacello Palatij alicuius Principis?

1 CEnseo non posse. Quia huiusmodi sacella sita in ædibus laicalibus recenseri non possunt inter Oratoria & loca pia, de quibus loquuntur præfata decreta, cùm valeant redigi in vsum profanum ex notatis per Henric. Boich. *in cap. Ecclesiæ num. 1. de Immun. Eccles.* Abb. *in cap. fin. num. 4. de censib.* Castropal. *p. 2. tract. 11. disp. vn. pun. 6. num. 2.* Clar. *in §. fin. q. 30. num. 7.* Farinac. *q. 28. num. 71.* Ciarlin. *controu. for. lib. 1. cap. 198. n. 6. & seqq.*

CONSVLTATIO CCV.

De citatione Subpromotoris fidei in materia Canonizationis requisita, nonnulla minimè spernenda.

1 EAm requiri ex forma conditionaliter expressa in literis remissorialibus per hæc verba: *Citato tamen in omnibus & per omnia vno ex Subpromotoribus fidei &c. Et non alias aliter, nec alio modo* certum omnino est. Hæc enim inducunt formam præcisè implendam, Bart. *in l. De his 6. num. 3. ff. de transact.* Alex. *cons. 3. num. 5. vol. 1.* Dec. *cons. 528. num. 11.* Parisi. *cons. 19. num. 25. vol. 2.* Ruin. *cons. 192. num. 25. vol. 3.* Decian. *cons. 107. num. 7. vol. 2.* Boer. *dec. 243. num. 11. circa med.* aliique passim. Immò esse resolutiua & operari perinde ac si nihil actum esset, docet Glos. *in l. siquidem 9.* vbi etiam Bald. *num. 3. C. de except. cum vulgaribus.*

2 Ideò Subpromotor est omnino citandus in singulis actibus, vt legitimè fiant. Nec ad eorum validitatem satisfacit illius simplex interuentus, sicut in specie declarant Ias. *in l. lect. lib. 1. num. 13. ff. de ius voc.* Gabr. *tit. de cit. concl. 1. num. 114.* Odd. *de restit. in integr. p. 1. qu. 34. art. 9. num. 48.* & alij, quos refert ac sequitur Baron. *de citat. qu. 18. num. 23.* Non enim defectus formæ mandati, seu Iudicialis decreti adimplere potest per æquipollens secundum Bald. *in l. Institorem 29. num. 3. ff. de instit. act.* Felin. *in cap. Cum dilecta nu. 11. de rescript.* Soccin. *cons. 24. nu. 21. vol. 1.*

3 Idque confirmatur. Quia grauitas causæ suadet requiri formalem citationem Subpromotoris in quolibet actu, vt ad illum accedat paratus & instructus, quid agere, dicere, ac opponere debeat, vel pro ipsa qua litare actus maturius, ac consultius segerat, vel pro veritate magis eruenda. Itaque sola præsentia non supplet defectum citationis ad hoc requisitæ iuxta Bart. *in l. Si furioso 9. num. 6. in fin.* & Ripam *num. 12. ff. de re iud.* & clarius per Bald. *in l. Cum fratrem 9. num. 8. C. de his, quib. vt indign. & in lib. 1. num. 7. C. de sent. & interloc. omn. iud.* Ias. *in d. lib. 1. num. 12. ff. de in ius voc.* traditque Ruin. dicens communem *cons. 102. num. 6. vol. 5.* Afin. *in Prax. §. 7. cap. 5. limit. 90. n. 14.* Merend. *controu. iur. lib. 10. cap. 6.* Vbert. *de cit. p. 1. cap. 1. nu. 32.* & Baron. *d. q. 28. nu. 36.*

4 Porrò negatiua citationis probatur eo ipso, quod non reperitur exhibita in actis, Bald. *in cap. Bone il 1. n. 1. de elect.* Nec creditur Iudici asserenti aliquem coram ipso citatum fuisse ex doctrina Io. Andr. *ad Specul. tit. de sent. §. Vt autem,* Abb. *cons. 90. nu. 3. p. 1. & cons. 84. nu. 1. in fin. p. 2.* Boet. *dec. 235. col. penult.*

CONSVLTATIO CCVI.

An exigentibus literis remissorialibus, quod deputetur Notarius publicus Apostolicus, siue Ecclesiasticus, eiusmodi qualitas debeat probari in deputato in Actuarium causæ Canonizationis?

1 OMninò. Quippè indubitatum est, Notariatum, vti officium, quod non confertur a natura, sed solo priuilegio ab habente authoritatem creandi tabelliones, non præsumi, sed probandum esse a producente Instrumenta, vel acta, Specul. *tit. de Instrum. edit. §. Restat,* Boer. *dec. 36. num. 7.* Rot. *dec. 703. num. 4. par. 2. rec.* cum latè congestis per Mascard. *de prob. concl. 1097. num. 1.*

2 Nec refert quod quispiam enuncietur Notarius. Quia in puncto iuris verius est, quod literæ testimoniales super hoc fidem non faciant, sicut post Castr. *cons. 394. num. 2. par. 1.* notat Dec. *in cap. 1. num. 53. de fid. Instr.* a quo non videtur recedendum in hac materia cæterarum grauissima ex traditis a Iacobo de Beluis. *in §. Sed instrumenta auth. de fid. Instr. collat. 6.* & Butr. *in d. cap. 1. num. 4.* Quod saltem de Notarijs iam defunctis certum existimo. In Notarijs verò viuentibus, quorum assertioni creditur de Notariatu, hanc probationem non requiri firmat Coccin. *dec. 88. num. 4.* Probaturque talis ex fide legalitatis apponenda in fine processus remissorialis, Felin. *in cap. 1. num. 18. de fid. Instr.* Vestr. *in prax. lib. 6. cap. 1. num. 8. & 9.* Gregor. XV. *d. cap. 38. num. 4.* Rot. *dec. 50. num. 5. p. 2. rec.* Ac ita per Italiam, & ferè per vniuersum Orbem practicari testatur Marsil. *in l. Si quis nec quæstio num. 114. ff. de quæst.* Mascard. *de prob. concl. 1093. num. 5.* Vant. *de nullit. ex def. mand. nu. 139.* Scacc. *de Iudic. lib. 2. cap. 41. nu. 919.* & in terminis Rota *in relat. S. Raymundi p. 2. ar. 1. & S. Caroli rubr. de valid. process.* & notat Contelor. *de Canoniz. Sanct. cap. 25. num. 33.*

3 Quin etiam satis esset assertio eorundem Notariorum, qui passim in istiusmodi processibus se pro talibus enunciant, publicè se gerunt, ac subscribunt, Mascard. *concl. 1412. num. 4.* Rot. *dec. 4. de offic. Deleg. & dec. 1. de offic. Vic. in antiq.* & coram Caputaq. *dec. 245. par. 2.* & coram Crescent. *dec. 15.* & coram Puteo *dec. 183. lib. 3. in correct.* & coram Seraph. *dec. 1123. num. 15. de probat. & in relat. S. Raymundi cap. 2. ad finem,* vbi habetur talem esse stylum Rotæ. Quod etiam asserit Contelor. *d. cap. 25. num. 29.*

CONSVLTATIO CCVII.

An omissio vnius ex Interrogatorijs contra formam Remissoriæ inducat nullitatem totius examinis, illique omnem fidem adimat?

1 AFfirmatiuè ex sententia Rotæ coram Mellino *decis. 434. num. 1.* & Burat. *decis. 160. num. 16.* vbi Add. *num. 27.* ac alij notant discrimen inter Remissoriales, & alias. Idem aduertit Caualer. *dec. 354. num. 1. cum seqq.* Quod pariter obseruat Posth. *de manuten. obser. 91. num. 22.* quibus præiuerat Boccac. *de liter. Remiss. cap. 9. num. 27.* Tametsi hoc a Gaillo *lib. 1. obser. 95. num. 7.* in controuersiam vocetur, inquiens cum ibi adductis, examen non esse nullum, sed ad partis postulationem testis super interrogatorijs omissis etiam post publicationem attestationum repeti potest.

CONSVLTATIO CCVIII.

An Imagines, in quibus nulli sunt radij, nulli splendores, nullum diadema, sed duntaxat denotant aliquod peculiare signum sanctitatis defuncti, sint amouenda?

1 AFfirmat Contelorius *de Canoniz. Sanct. cap.* 22. *num.* 2. Nec immeritò, cùm ea, quæ narratio historica docet per auditum, tacens pictura per imitationem ostendat, sicut ex Synodo Nicena *act.* 4. & ex Patribus egregiè repetit Stephan. Duran. *de ritib. Eccles. lib.* 1. *cap.* 5. *sub num.* 6. Solet enim, teste Gregorio Nysseno *in orat. de laud.* Sancti ac Magni Theodori, pictura tacens in pariete loqui. Et authore S. Gregorio *lib.* 9. *registri ep.* 9. pictura rationem libri habet, vt idcircò, quod Beda *lib. de Salomonis templo*, notauit, pictura græcè zographia, quasi viua scriptura dicatur. Immò tanto auersanda est eiusmodi pictura, quanto magis aculeum suum infigit quoties in oculos incurrit, quod potest momento perfici, & quoties libido tulerit iterari. Id quod non euenit in libri lectione, quæ ore emissa volat irreuocabilis, nec audienti per seipsam obijcitur, nisi in transitu. Scitè Horat.

Segnius irritant animos demissa per aures,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator.

Quod & voluit *Can.* 100. Trullanus loquens de picturis ibi: *Corporis enim sensus sua facilè in animam effundunt.*

2 Hinc Imago ad cuius pedes est aliquis genuflexus sanctitatis & cultus signum arguit, cum actus genuflexionis dicatur signum cultus externi, ac deuotionis exterioris ex eodem Durant. *lib.* 3. *cap.* 24. *num.* 19. & Casal. *eodem tract. cap.* 58. *de cærem. seu ritib.* Scacch. *de not. & sign. Sanct. sect.* 10. *cap.* 1. *lit. A.* Quare Honorius III. *in cap. sanè de celebr. Miss.* monet genua flectenda esse, cum ostenditur, ac eleuatur Eucharistia. Et Turrecrem. *in cap. Quoniam num.* 1. *de consecrat. d.* 3. inquit orationem flexis genibus oblatam videri cum maiori humilitate, addo & deuotione, quæ duplex est, alia interior, alia exterior. Quemadmodum enim authore Damasceno *lib.* 4. *orthod. fid. cap.* 13. ex duplici natura compositi sumus, intellectuali scilicet, & sensibili, ita & duplicem deuotionem Deo offerimus, scilicet spiritualem, quæ consistit in mente interiori, & corporalem, quæ versatur in exteriori corporis humiliatione. Exterior verò deuotio fit propter interiorem, vt per signa humilitatis, quæ corporaliter exhibemus, excitetur noster affectus alacri animo, & sine cunctatione exequi, quæ ad Dei cultum pertinent. Vnde prosternere se, & genua flectere ad exteriorem deuotionem spectat.

3 Immò sufficit, quod effigies sit diuersa a sepulchrali, & picta modo insueto ab Imaginibus repræsentantibus puram, ac simplicem speciem defuncti, vt sit de prohibitis a Concilio Tridentino *sess.* 25. *tit. de inuoc. & vener. Sanct.* ibi. *Statuit sancta synodus nemini licere vllo in loco, vel Ecclesia &c. vllam insolitam ponere, vel ponendam curare Imaginem.* Quod repetunt Leo *in thes. for. Eccles. p.* 2. *cap.* 1. *num.* 20. Piasec. *in prax. Episc. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 16. Philiac. *de offic. Sacerd. p.* 2. *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 9. Trullench. *in Decal. lib.* 1. *cap.* 9. *dub.* 6. & alii relati per Barbos. *in collect. ad d. loc. Concilij n.* 4. Quicquid enim insolitum est, graue etiam videtur exemplo *l.* 2. *C. de quæstion.*

4 Vt proinde Contelorius eodem in loco *num.* 2. absolutè neget licere in Templis, Oratorijs, Sacrario, vel alio in loco publico affigere imaginem defuncti non canonizati, nec beatificati. Ratio esse potest. Quia eiusmodi affixio instituta fuit ab Ecclesia venerationis gratia, vt eruditè probat Durant. *d. cap.* 5. *num.* 6. *propè fin.* atque adeò tanquam signum venerationis non est permittenda priusquam summus Pontifex eam concesserit *ex cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* ibique Doctores communiter.

5 Verùm Contelorio hac in parte grauate assentior. Nam Tridentinum & decreta Vrbani prohibent dumtaxat Imagines insolitas, siue venerationem præ se ferentes. Non igitur simplices purasue. Quod quidem vsu comprobatur. Nec verùm est, quod quando pictura hominis defuncti est diuersa a figura sepulchrali, solum defuncti effigiem repræsentante, reputetur figura insolita, ac proindè cadens sub prohibitione Concilij Tridentini. Nam Concilium loquitur de imaginibus iam receptis, quæ pingi solitæ vno modo cum tali habitu, vel tali dispositione, non debent pingi diuerso & nouo modo. Super quo extat etiam Constitutio Vrbani VIII. edita anno 1642. id expressè in exequutionem Concilij iubentis; non autem loquitur de imaginibus nouis, quæ alias cum debito decore nullumque sanctitatis signum præseferentes pictæ exponuntur. Aliàs dicendum esset, quod post Concilium nunquam licuerit aliquam nouam picturam, quæ non esset prius exposita, exponere.

CONSVLTATIO CCIX.

An ex processionibus habitis publico decreto, aut voto arguatur aliqua veneratio in prædefunctum cum fama sanctitatis?

AFfirmatiuæ sententiæ subscribo. Nam Sanchez in Decal. *lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 8. prohibitum esse inquit non Canonizatis offerri votum publicum, quale esset alicuius Ciuitatis, vel loci alicuius. Quia hoc ad cultum publicum pertineret. Ex quo idem reassumit Molfes. *cons.* 45. *n.* 73. subdens, id potissimum locum habere quando accederet celebratio Missæ ac diuini officij quæ cultum publicum respiciunt, cùm fiant nomine Ecclesiæ. Et speciatim quod processionum vsus consistens in publicis precibus ad gratias reddendas denotet cultum & venerationem perspicuè colligitur ex traditis per Durant. *de ritib. Eccles. lib.* 2. *cap.* 10. & Casal. *de veter. Ritib. cap.* 40. *de Processpion.* ac alios, qui id argumentum latissimè versant.

CONSVLTATIO CCX.

An & quomodo in compulsorialibus forma requisita in cap. fin. de fide Instrum. sit obseruanda in materia Canonizationis?

REspondetur. Debet constare, ipsamet originalia diligenter inspecta fuisse per Iudices antequam iusserint exemplari, iuxta verba dicti *cap. fin. Ea diligenter inspecta.* Quibus perpensis Abb. *num.* 2. vehementer inuehitur in praxim Notariorum dicentium se inspexisse, cùm hoc spectet ad Iudicem, quamquam & ipsi possint vnà cum illis inspicere, sicut ibidem subdit Felin. *num.* 11. admonendo Iudicem, vt priusquam mandet exemplum fieri, debeat cognoscere de iustitia rei, quodque inspectionem nequeat alteri committere. Idem volunt eo loco Hostien. *num.* 7. Ioan. Andr. *num.* 9. Bellam. *num.* 3. Cardin. *num.* 2. Imol. *num.* 1. & 8. ac Ioan. de Anan. *nu.* 2. Atque ideò Burrius *num.* 2. asseruit, quod ipse Iudex debet simul cum Tabellione diligenter inspicere. Quod repetit Contelor. *de Canon. Sanct. cap.* 24. *num.* 12.

Verùm notandum est, id procedere quando Iura debent extrahi ex rogitibus & scripturis prædefunctorum iuxtà *d. cap. fin.* non verò quando agitur de scripturis exhibitis a Notario & personis viuentibus. Quo casu nulla solennitas requiritur ex allegatis per Contelor. *d. cap.* 24. *num.* 19. Mantic. *dec.* 206. *num.* 7. Rot. *dec.* 679. *num.* 2. & 4. *p.* 2. *rec.* Habentur enim pro originalibus exempla data a Notario rogato, Contelor. *loco allegato num.* 22. Gratian. *discept. for. cap.* 582. *num.* 13. Seraphin. *dec.* 1448. *num.* 1. Coccio. *dec.* 367. *num.* 1. Rot. *d. dec.* 679. *nu.* 1. & 2. & *dec.* 301. *num.* 1. *p.* 2. *rec.*

Nec etiam procedit in Notarijs, qui tanquam successores in officijs de mortuorum deputati sunt ad transumptanda illorum instrumenta. Quia pariter nulla requiritur solemnitas, Bald. *in auth. Si quis in aliquo num.* 5. Alex. *num.* 4. & Ias. *num. etiam* 5. *C. de eden.* Firmatque Felin. *in d. cap. fin. num.* 7. *de fid. instr.* ac resoluit Rot. *dec.* 544. *num.* 1. & 2. *p.* 4. *diu.* & *dec.* 271. *num.* 5. & 465. *num.* 3. *p.* 1. & *dec.* 27. *num.* 1. & *dec.* 145. *num.* 2. *p.* 2. *rec.* ac tradit Contelor. *vbi sup. num.* 20. 22. & *seq.*

Ac

Ac propterea nihil refert quod Iudex non inspexerit, sed satis est, quod coram eo compulsentur iura, vbi non agitur de illis renouandis propter vetustatem. Ita *ex d. cap. fin.* tradit Rota *dec.347.num.5.&6.rec.*

CONSVLTATIO CCXI.

Vtrum originalia debeant recognosci?

1 Affirmantibus calculum adijcio. Omnia enim iura recognosci debent, Gonzal. *super regul. 8. glos. 64.nu.12.* Vestr. *in prax. lib.6.cap.1.nu.14.* Caputaq. *dec.9.n.1. & dec.5.cum seqq.p.3.* Put. *dec.440. num.3. lib.2. in correct.* Burat. *dec.290.num.4.* cum alijs per Contelor. *cap.24.num.38.* Maximè quia debet probari, depositiones exemplandas, fuisse scriptas olim fuisse à Tabellione publico, ac esse in forma authentica ex traditis ab Innoc. *cap.1. num. 2.* ibique etiam Butr. *num. item 2. & in cap. fin. num. vlt.* ac Bellam. *num. 28. de fid. Instr.* Quod etiam asserit Host. *in cap. significauit num.vlt. de test.* Coccin. *dec.80.* & Contelor. *d.cap. 24.num.36.*

2 Nulla tamen recognitio requiritur quando exemplantur à Notario rogato. Quia per solam exhibitionem à scribente, dicitur facta ab eodem recognitio, vt per Contelor. *loco citato num.19.* ac Seraph. *dec.1028. num.8.* & Burat. *dec.290.num.10.*

CONSVLTATIO CCXII.

An sit legitima collatio scripturarum, quæ facta est à solo Notario deputato in causa Canonizationis?

1 Negatiuè. Quia vel simul cùm Iudice fieri debet ex sententia Baldi dicentis *in auth. Si quis in aliquo, num. 22.C.de edend. Quod si Notarius publicus transcribens lecto Instrumento cum exemplo simul cum Iudice, & viso in omnibus concordare mandato Iudicis, transcribat in publicam formam.* Concinunt Salyc. *ibi num. 7.* Riminal. *iun. cons. 405. num.8.vol.3.* Vestr. *in prax. lib.6.cap.1.* Rot. *dec. 357. sub init. par. 4. diu.* Vel adhibito alio Notario ad id specialiter deputato iuxta formam, quam referunt Specul. *tit. de Instrum.edit.§.ostenso,num.4.* & Contelor. *cap.24.n. 35.de Canon. Sanctor.*

2 Sufficit nihilominus in Instrumentorum exemplis, datis à Notario rogato ipsum attestari, quod facta collatione concordat cùm originali. Vnde non est necessaria hæc particularis collatio, nisi tantùm quoad scripturas aliorum, Specul. *vbi supra* cum alijs hac in re per Contelorium adductis *loco allegato*, vbi subdit sufficere collationem, & auscultationem integri processus remissorialis, & compulsorialis, quæ fit in fine.

CONSVLTATIO CCXIII.

An exemplatio iurium fieri debeat cum annotatione temporis, anni, mensis, atque diei, cum testibus ac nomine Notarij?

1 Et hic affirmatiuam amplexor. Ita planè notatur per Adden. *ad Abb. in cap. Albericus lit. A. de testib.* & Contelor. *cap.24.num. 37. de Canon. Sanct.*

CONSVLTATIO CCXIV.

An testium depositiones solummodò receptæ ad perpetuam rei memoriam probent in causa Canonizationis?

1 De iure non probant, *cap. Quoniam frequenter*, vbi Host. *num. 1.* ac cæteri Canonistæ *vt lit. non contest.* cum alijs copiosè congestis à Farinac. *de testib. qu.16.nu.2.*

2 Verùm quando testes recepti & examinati sunt iussu Ordinarij ad instantiam Postulatorum super sanctitate & miraculis cuiuspiam Serui Dei, vt ritè loco & tempore possit instari apud Sedem Apostolicam pro beatificatione & Canonizatione, non est simpliciter examinatio ad perpetuam rei memoriam, sed assumptio informationis ex officio facienda extraiudicialiter, sicut olim ex stylo obseruabatur, sufficiedatque per actionem popularem sine vllius citatione, cùm id iure cautum non reperiatur, cùmque non agatur de vllius præiudicio, Couar. *pract. qq. cap. 21. num. 8.* Castell. *de Canoniz. art. 8. in fin.* & complures alij apud Contelor. *eod. tract. cap. 24. num. 17. & cap. 25. num. 41. & 48.* Atque in hoc minimè repugnant decreta edita sub Vrbano VIII. Ideòque processus informatiuus si non tanquam acta, saltem tanquam iura, Canonizationi potest pro legitimis probationibus inseruire.

Et in omnem euentum facit, quod etiam testes examinati ad perpetuam rei memoriam admittantur, probentque in materia Ecclesiastica, in qua summariè, vt hic, & lite non contestata, proceditur ex plenè deductis per Farinac. *de testib.q.76.num.21.30.& 32.*

3 Præterea rectè procedit hoc argumentum. Testes sunt nulliter examinati: Ergo non probant. Sed non consequitur, quod processus sit inualidus, Rot. *dec. 679. num.1.par.2.rec.* Quia testes ex quouis capite nulliter examinati possunt repeti. *Clem.2.* & ibi Glos. *v. Ritè, de testib.* Gabr. *tit. de testib. concl. 21. num. 46. & 87.* Contelor. *d.cap.25.num.83.* Caualer. *dec.425. num.2. & dec.254.* sub principio.

CONSVLTATIO CCXV.

An testes inducti & examinati ad probandam legalitatem testium defunctorum sint reijciendi?

1 Affirmatiuè respondendum videtur. Quia sublato principio, tolluntur omnia inde principiata, seu quæ post principia sunt ex Bald. *in l.vnic.num.3.C. de latin.libert. tollen.*

2 Attamen dicendum est, id non destruere validitatem processus. Et quatenus ijdem testes non facerent probationem, saltem inseruirent pro efficaci adminiculo, vt regulariter omnes testes informiter examinati, Glos. *in cap. Cum olim t. de priuil.* Caputaq. *dec.208.num. 10.par. 1.* Seraph. *dec. 585.num.1.* Eorumque dictum adminiculatur depositione testium defunctorum, qui cùm non possint repeti, faciunt quidem plenam probationem etiamsi nulliter fuissent examinati, saltem ex æquitate, Farin. *de testib.qu.72.nu.129.& q. 74.num.101.* Mascard. *de probat.tom.3. concl.103. num.10.* Gregor.XV. *dec.434. num.5.* & ibi Add. *num.18.* Rot. *dec.587. num.4.p.2.recent.*

CONSVLTATIO CCXVI.

Siritne testes vocati necessariò monendi?

Respondeo. Monitio necessariò præcedere debet aduersus testes examinandos per textum *in cap. 1.* ibi: *Diligenter moneas*, & *cap. Super eo*, ibi: *Monendi sunt, non cogendi, de testib.* cum vtrobique notatis per

Canonistas. Id quod etiam firmat Specul. *tit. de test. §. de testium compuls. nu.*6. Gail. *pract. obser. lib.*2. *obser.*10. *n.*9. & 10. ac Farinac. *de testib. q.*78. *n.*55.

2 Modus autem monendi ac citandi testes sufficit quod sit iuxta stylum, qui seruatur in Tribunali Exequutoris, vel in loco, vbi agitur iudicium, qui planè attendendus est, Gregorius XV. *dec.*352. *num.* 8. & *dec.*484. *num.* 9. ac Rot. *dec.*464. *num.*3. *p.* 4. *recent.*

CONSVLTATIO CCXVII.

An sit docendum, quod vnusquisque testis iurauerit per diem ante suum examen iuxta stylum Curiæ Romanæ?

1 Affirmandum videtur. Ita testatur Salust. *in prax. Auditoris Cameræ lib.*2. *cap.*13. *num.* 7. Ridulphin. *item in prax. p.*1. *cap.* 11. *num.*81. ad textum *in l. Iurisiurandi*, ibi, *Priusquam perhibeant testimonium*, *C. de testib. cap. fraternitatis* 17. *in fine*, ibi: *receptis prius ab ipsis secundum formam recipiendorum testium iuramentis*, extra *eodem*. Idque videtur S. Congregatio sentire per dictionem *prius*, expressam in Remissoria, ibi: *Acceptoque prius in manibus vestris iuramento de veritate dicenda*. Nam si prius, ergo non simul cum ipso examine. Ratio est perspicua, quia testis iurare debet vtraque parte præsente ad text. *in l. si quando* 18. *vers. Et alterutra parte præsente*, iuncta Glos. *v. Voluerit*, *C. de testib.* cum alijs congestis à Farinac. *eod. tract. q.* 74. *num.*42. Neutra tamen præsente debet illius examen recipi, sed secreto, prout omnes tradunt *in d. l. Si quando*. Habetque Farinac. *vbi supra num.* 34. & *qu.* 80. *oppos.* 38. *num.*93.

2 Id tamen cessat in partibus. Quia illarum Iudices non tenentur stylo Romanæ Curiæ, si ipsis specialiter non mandetur: non est enim stylus generalis, vt testantur Doctores citati, atque adeò non est attendendus in processibus extra eandem Curiam peractis, Farinac. *de testib. quæst.* 74. *num.*26. Nec secundum iura prædicta requiritur quod iuramentum præcedat ex interuallo diei, vel alterius longioris, aut breuioris temporis, sed satis est, si præstetur immediatè ante depositionem, vt timore iuramenti testis veritatem dicat, Abb. *in cap. de testib. num.*8. & ibi Felin. *num.*6. *de testib.* Bald. *in d. l. Iurisiurandi num.*2. Salyc. *sub nu.*3. Milsynger. *obser.* 79. *num.*4. & *seq.* Vnde maior profectò erit religio testis erga iuramentum, si illi exhibeatur statim ante depositionem, quàm si fuerit ei delatum ex interuallo; Quia tunc non est tanta præsumptio, quod in actu examinis cogitauerit de iuramento, vt benè aduertit Felin. *in d. cap. de testib. num.*5. dicens hac ratione conciliari opiniones Doctorum in ea quæstione, an sufficiat quod testis iurauerit incontinenti post depositionem, scilicet quod si iurauerit sponte & nullo interrogante satisfactum dicatur, eo quod sit præsumptio quod quando deposuit cogitauerit de iuramento præstando, & ideò propter reuerentiam præsumatur verùm dixisse, sicut si prius præstitisset; secus si iurauerit ad requisitionem alterius, cum non vigeat talis præsumptio, quod in depositione cogitauerit de iuramento præstando. Quod benè comprobat Milsynger. *d. obser.* 77. *num.*3. & 4. & tauet Bald. *in d. l. Iurisiurandi num.*2. asserens quod tunc valet testificatio, quando iuramentum interponitur incontinenti, eo quia est connexum cum ipsa, & depositio est quodammodo informata religione iurisiurandi. Atque ideò quod valeat iuramentum præstitum in ipso actu examinis resoluit Rot. *dec.*532. *num.*9. & 11. *apud Pesth. de manut.* Remissoria verò per illam dictionem *prius* non præscribit præcisè dictum spatium vnius diei, sed intelligi potest de momento temporis immediatè ante examen. Mandat autem iurari ante examen ad exclusionem opinionis Doctorum asserentium sufficere etiam iurari post depositionem, vt apud Farinac. *de testib. d. qu.* 74. *num.*32. Ac proinde verba Remissoriæ intelligenda sunt de prioritate ordinis in actu examinis iuxta notata in *d. l. Iurisiurandi*, vt scilicet prius excipiatur iuramentum, deinde examen, non autem de prioritate temporis per distincta interualla, ac pluralitates actuum, adeò vt illis satisfactum intelligatur vbi constat iuramentum prius receptum, & examen illicò subsequutum, Alciat. *reg.*5. *præsumpt.* 42. *num.*3.

3 Stylus itaque fori Iudicis exequentis Remissoriam, vt immediatè ante examen testes iurent post aliud præcedens iuramentum, est hac in re attendendus. Sicque cessat inconueniens illud, nimirum quod pars aduersa debeat esse præsens iuramento, non autem examini. Nam quisquam potest sanè esse præsens præstationi iuramenti, quod antecedit, & non assistere examini subsequenti, cum sint actus distincti, vt firmat Farinac. *eadem qu.*74. *num.* 44.

CONSVLTATIO CCXVIII.

An singillatim à quolibet teste recipi debeat iuramentum de veritate dicenda, vel sufficiat, quod pluribus in turba feratur, ab eisque in simul præstetur?

1 Negandum videtur. Nam expressè id prohibetur *in cap. Venerabilis*, ibi: *Si examinare singillatim curetis*, *de testib.* cùm ibidem notatis per Glos. ac Doctores allegatos à Farinac. *qu.*80. *oppos.*38. *sub num.*94. Constans enim sententia est, iuramentum testis esse principium examinis, idque referri ad tempus, quo illud præstatur, Fenson. *ad Stat. Vrb. lib.*1. *cap.*71. *num.*24. Salust. *in prax. lib.*3. *cap.*7. *num.*38. & Lucas de Pet. *etiam in prax. lib.*2. *cap.*1. *n.*5.

2 At contrariæ sententiæ me subscribo. Etenim *cap. Venerabilis* prohibet simul examinare plures testes in proprijs hisce terminis processus Canonizationis, vt etiam per Rot. apud Burat. *dec.*555. *num.*19. Doctores verò superius adducti loquuntur de examine, ne contingat testes hoc pacto deponere sub eadem formalitate verborum propter quod reijcerentur, non autem de iuramento, circa quod nulla est repugnantia, vt duo simul iurent dicere veritatem de eo, super quo interrogantur. Atque ita posse fieri docet etiam Contelorius *de Canon. cap.*25. *num.*65. *in fin.* Insuper modus iste posset sustineri ex stylo fori, vbi compilatur processus.

CONSVLTATIO CCXIX.

An testis iterùm examinatus, iterùm iurare debeat?

1 Affirmatiuam partem tuemur. Nam regula quod idem testis pluries examinatus debeat in quolibet examine suum iuramentum iterare, *cap. Fraternitatis in fin.* vbi notant omnes *de testib.* cum similibus à Farinacio deductis *quæst.*74. *eod. argum. num.*47. procedit etiam si primò iurasset dicere veritatem super articulis & tota causa secundum Bald. *d. cap. Fraternitatis sub num.*1. cui adhæret Farin. *loco allegato num.*52.

2 Nihilominus id procedit, atque idem textus loquitur quando testis examinatur super nouiter datis articulis, & in diuersa instantia, vt plenè per Farinac. *d. qu.*73. *nu.* 52. & *seq.* non autem vbicumque dimidiatum fuit examen propter multitudinem articulorum, vt in hac materia Canonizationis contingit. Præterea id non impugnat validitatem processus, sed restringitur ad nullitatem examinis.

CONSVLTATIO CCXX.

An omnes testes examinari debeant super omnibus articulis in Remissoria transmissis?

1 Respondendum videtur affirmatiuè. Ratio est vnica, quia obseruari debet forma in Remissoria præscripta. Quemadmodum in re proposita arguit Bellam. *in cap. Per tuas* 48. *n.*14. *de testib.* Omne enim expressum in Remissoria

missoria dicitur esse de forma mandati, cuius inobseruatio vel in minimo totum annullat, *cap. Venerabilis 37. de offic. deleg. l. Eum 8. §. si Prætor, ff. de transact.* per quam Rota coram Mellino *dec. 434. num. 1.* Caualer. *dec. 254. num. 2.* Buratt. *dec. 10.* & alibi passim dicit, examen testium esse nullum in totum si prætermissum fuerit aliquod ex Interrogatorijs transmissis cùm Rotulo, quod pariter animaduertit Boccac. *de liter. remiss. cap. 9. n. 27.*

2 Attamen negamus. Quia verba indefinita Remissoriæ non æquipollent vniuersali, vt euenit vbicumque non militat eadem ratio, Bart. *in l. 1. §. sed incertum num. 2. ff. de ventr. in poss. mitt.* Gratian. *discept. for. cap. 341. num. 7. & 10.* Eadem autem ratio planè non concurrit, vbi non omnes testes informati sunt de omnibus articulis, sed aliqui de omnibus, aliqui de pluribus, & aliqui de vno tantum. Ac propterea licet examinare vnumquemque super ijs tantum de quibus est informatus, cùm idem sit de articulis ac de interrogatorijs, quæ non omnia pro omnibus dantur, sed singula singulis referendo, vt per Contelor. *de Canon. cap. 25. num. 82. & 87.* Nec Sacra Congregatio per suam Remissoriam credi potest, quod velit arctare, vt processus responsionibus inutilibus impleatur, ac expensarum indiscreta multiplicatione Postulatores grauarentur, vt fieret profectò si testis informatus dumtaxat de vno miraculo, interrogandus esset super tota vita & virtutibus Serui Dei, quem non cognouit, & super alijs miraculis sibi ignotis responderet se nescire, eandem crambem recoquendo cùm tædio scribentium, legentiumque.

2 Ac præsertim si testes, qui fuerunt examinati super aliquibus tantùm articulis limitatè ac discretiuè inducti fuerint super illis, qui verò super omnibus, inducti fuerint super omnibus. Vel si in articulis in Remissorialibus insertis, & per S. Rituum Congregationem admissis adsint protestationes Procuratoris, illos exhibentis non se adstringuendi ad onus superfluæ probationis, aliæque clausulæ, præseruantes facultatem addendi, & minuendi tam in principio dictorum articulorum, quàm in fine.

3 Prior namque clausula *non se tamen adstringens, &c.* apposita in principio, vel in fine libelli, seu Capitulorum, in quibus plura separatim deducuntur, operatur quod non sit necesse omnia probare, sed solum necessaria, Bart. *in l. Diuus num. 5. ff. de re iudic.* Felin. *in cap. 2. num. 33. de rescript. & in cap. licet 9. num. 42. & vlt. de probat.* Marian. Soccin. *in cap. Dilectis art. 13. & in cap. Significantibus art. 12. de libel. oblat.* Quare tradunt consilium, quo vti debeant boni, practici, & cauti Aduocati, vt scilicet in principio, vel fine libelli, seu positionum, aut Capitulorum ponatur similis clausula, seu protestatio. Quod admonent Host. *in d. cap. licet num. 6.* Io Andr. *nu. 10.* Abb. *num. 8. & 30. de probat. & in cap. Dilecti 6. num. 16. de Iudic.* Add. *ad Rot. dec. 7. nu. 2. & 3. de rescript.* in antiquis.

4 Altera verò *saluo, &c.* præseruat facultatem addendi, vel minuendi, Angel. *in l. Ius ciuile 6. n. 8. ff. de Iust. & iur.* Adeout qui sic protestatur non censeatur agere connexim, sed diuisim, nec se adstringere ad probandum omnia, Bald. *in l. Nesennius num. 8. ff. de negot. gest. & in repet. l. Edita num. 9. & seq. C. de eden.* Ias. *in §. Omnium num. 160. Instit. de action.* Felin. *in cap. Inter dilectos nu. 9. de fid. Instrum. & in cap. 2. nu. 32. de rescript.* Ruin. *cons. 19. n. 15. vol. 4.*

5 Et præcipuè quia, cùm de iure nullibi cautum, neque ex forma Remissoriæ decretum reperiatur, quod testes examinentur super omnibus articulis, non sunt necessariò super illis examinandi ad textum *in l. illam*, vbi Glos. & communiter Doctores, *C. de collat. cap. 2. de sede vac.* cum similibus ac fuit consideratum in relatione S. Francisci Xauerij *rubr. de valid. process. vers. secunda difficultas.*

CONSVLTATIO CCXXI.

An attestationes testium, qui fuerunt examinati, non seruata forma iuris & Remissoriæ, sint penitus respuendæ?

1 NEgo. Sed coniungendæ sunt cùm alijs ritè ac rectè examinatis ad corroborandas probationes ex regula, quod testes, etiam nulliter examinati, faciunt adminiculum, Cassad. *dec. 3. num. 2. de dilat.* Gregor. *dec. 562. num. 4. & dec. 66. num. 1. & dec. 113. num. item 1. par. 2. rec.* Capuraq. *dec. 206. part. 2.* Coccin. *dec. 173. num. 4.* & speciatim resolutum fuit in relationibus S. Raymundi *p. 1. art. 2.* & S. Caroli *p. 1. vers. Quia Mediolanenses.*

CONSVLTATIO CCXXII.

An alicuius sit momenti examen testis, qui repentino deliquio & suprema infirmitate correptus examen perficere non potuit, sed post aliquot dies obijt?

1 REspondetur, depositionem eiusmodi testis immatura morte præuenti, licet imperfectam, esse admittendam ad probandum. Testes enim mortui licet nulliter examinati facere fidem decisum referunt Surdus *dec. 103. num. 2.* Mohed. *decis. vlt. nu. 3. & 5. de testib.* Gregorius XV. *decis. 434. num. 5.* alijsque ibidem relatis, Beltr. *in addit. sub num. 18.*

2 Certitudo verò mortis eiusdem testis plenè & efficienter probatur ex assertione Iudicum & Notarii in fine examinis ipsius testis. Si enim mors probatur per duos testes, Mascard. *de probat. p. 2. concl. 1071. num. 2.* immò in leuissimis præiudicijs ab vnico ex traditis per Sebast. Medic. *in tract. Mors omnia soluit p. 1. num. 79.* & per productionem alicuius instrumenti, in quo fit mentio de aliquo per dictionem *quondam*, vt subdunt ijdem Medic. *num. 93.* Mascard. *concl. 1072.* multò magis adhibenda est Episcopo, & duobus aliis Iudicibus, ac Notario publico, illam asserentibus cum causis & circumstantiis, ex quibus mortis certitudo in dubio verisimillima redderetur, Mascard. *d. concl. 1072. num. 6.*

CONSVLTATIO CCXXIII.

An Monasteria Regularium, atque etiam Collegia Societatis Iesu teneantur ad solutionem taxæ Seminariorum tam respectu redditiuum Abbatiarum ijs Collegijs ac Monasterijs vnitarum, quam respectu redditiuum aliorum bonorum, quæ ab ipsis possidentur?

1 GRauis est hæc quæstio cùm propter priuilegia Patrum Societatis, aliorumque Regularium, tùm propter præiudicium Seminariorum, quorum erectio, & conseruatio præcisè demandatur à S. Concilio Tridentino, quæ hisce temporibus difficillima redditur ob multiplicitatem vnionum Abbatiarum, & beneficiorum ad fauorem Regularium, & ob paupertatem Episcopatuum, ac Cleri sæcularis. Ideòque consideranda videntur infrascripta.

2 Equidem quod ad primam partem dubij pertinet respectu Abbatiarum, Collegijs Societatis vnitarum, reperiuntur in proprijs terminis duæ inter se pugnantes resolutiones S. Congregationis Concilij. Altera fauorabilis Societati in vna Bracharensi per literas eiusdem S. Congregationis die 26. Aprilis 1597. scriptas, absque tamen expressione alicuius præcedentis discussionis, vt in libris eiusdem S. Cōgregationis legitur. Ac propterea in hoc aduertendum est, quod

ab informantibus pro Collegio in summario nu. 3. additæ fuerunt verba, quæ non leguntur in originali, nec in transumpto, ab Eminentissimo D. Cardinali Præfecto subscripto, vt ex eo liquet.

3 *Perillustris, &c. De contributione ad Seminarium istius Ciuitatis pro Ecclesijs S. Stephani de Bastucos, & eius annexa S. Pelagij Collegio Patrum Societatis Iesu per Sedem Apostolicam vnitis, dictorum Patrum à contributione Seminarij priuilegijs Apostolicis exemptorum minimè vtique ad ipsum Seminarium esse contribuendum. Ideòque amplitudo tua, siue eius Vicarius nullam hac de re molestiam ipsis Patribus exhibeat, & sequestrum super dictarum Ecclesiarum fructibus relaxatum, tollat, Romæ die 26. Aprilis 1597. pag. 502. col. 2. lib. 6. liter.*

4 Contraria verò facta legitur in Camerinensi, præuia propositione in S. Congregatione anno 1582. & sic post priuilegia eidem Societati à Gregorio XIII. concessa, tenoris sequentis,

5 *Reuerendissime, &c. Cum libellus tuus, in quo petis declarari, an Collegium Romanum Iesuitarum debeat ex fructibus Abbatiæ Clareuallis, quam istic possidet, contribuere Seminario tuo Camerinensi, propositus fuisset in S. Congregatione Cardinalium, Concilij Tridentini Interpretum, ea censuit, Collegium ad contributionem solitam in Seminarium teneri, &c. Romæ die vltima Ianuarij 1582. lib. 4. pag. 66. col. 2.*

6 Concinit alia declaratio S. Congregationis Episcoporum in terminis Ordinum Mendicantium tenoris huiusmodi,

7 *In Hieracensi 1593. S. Congregatio Episcoporum censuit, Monasteria Monialium, etiam Ordinis Mendicantium teneri contribuere Seminario, quando beneficia sunt eis vnita,*

8 Atque ita contra Patres Prædicatores, Mendicantes ad instantiam Patrum Societatis pro Seminario Romano fuit pronunciatum in Tribunali Eminentissimi D. Cardinalis Vicarij cum approbatione in Signatura Sanctissimi, & exequutione subsequuta. Quæ sanè debent omnes Mendicantes afficere, Dec. *cons.* 35. *num.* 5. Aym. *cons.* 62. *num.* 11. *ad fin.* Rot. *dec.* 121. *nu.* 28. *p.* 1. *diu.* Et ab eo, quod in Curia Romana geritur, omnes aliæ Regiones, & diœceses normam & exemplum sumere debent, vt in simili dixit Rot. *p. 6. rec. dec.* 288. *num.* 21.

9 Hanc doctrinam firmarunt in terminis Mendicantium Barbos. *in collect. ad cap.* 18. *num.* 28. 30. *&* 44. eiusdem Concilij ex mente Sell. *in select. Canon. cap.* 10. *num.* 19. 25. *& seq.* Bonfadin. *in Thesaur. Eccles. resol.* 32. *num.* 9. Nouar. *in Lucern. Regul. v. Mendicantes num.* 43. qui alios adducunt.

10 Auctoritati assistunt rationes. Nam Abbatiæ, siue beneficia vnita transeunt cum onere sibi adhærente, & annexo, ac sine præiudicio Seminarii, ad cuius fauorem iam vigore Concilij Tridentini obligata erant, *cap. Pastoralis de decim. cap. Quia Monasterium, de Relig. domib.* & ponderauit idem Bonfadin. vbi supra *nu.* 15. Protritum enim est quod res cum suo onere ad quemcumque vadat, pertransit, etiamsi transeat ad priuilegiatum, vt post Duegn. *reg.* 100. *num.* 14. Aym. *cons.* 217. *num.* 5. docet Bellet. *disq. cler. p.* 1. *de exempt. Cler.* §. 8. *nu.* 8. & censuit eadem S. Congregatio in allegata Camerinensi, dum vtitur verbo *solitam*, & magis claré in Burgensi die 23. Maij 1574

11 Hinc autem est, quod ex Abbatijs, quæ conceduntur Eminentissimis Cardinalibus soluitur eadem taxa Seminarijs, non obstantibus eorum amplissimis priuilegijs, vt sæpius declarauit S. Congregatio Concilij, & nouissimè ad instantiam eorundem Patrum Societatis in vna Romana die 3. Februarij 1646. Quod etiam declarauit S. Congregatio Episcop. & Regul. nominatim in vna Assisien. die 20. Septembris 1583. in vna Cæsenaten. die 22. Decembris 1599. & 10. Iulij 1600. & 3. Septembris 1601. ac 31. Maij 1602. passimque alibi. Et anno 1610. eadem S. Congregatio Concilij declarauit, etiam ex beneficijs, quæ Domini Cardinales, & Camerales possident, esse contribuendum Seminario.

12 Secunda ratio est, quia cùm huiusmodi taxa Seminarij in vnionibus specificè non derogetur, vtique censetur dictum ius eidem Seminario præseruatum, tanquam adhærens ipsis Abbatijs & beneficijs ex theorica Abbat. *in cap.* 2. *num.* 5. *de Relig. domib.* & firmat Rot. coram Durano *dec.* 92 *nu.* 7. *&* 9. vbi *num.* 10. assignat rationem, quod Diplomata huiusmodi vnionum sunt strictè interpretanda. Cum his concordat *dec.* 14 *nu.* 8. coram eodem, & *dec.* 770. *num.* 5. *p.* 4. *diu.*

13 Et licet verbum *Incorporamus* soleat denotare vnionem accessoriè, & extinctiuè factam, attamen, quia magis substantiam & mentem attendere debemus, quàm vnicum verbum, præsertim vbi alia quoque verba contrarium ostendunt, concludendum videtur, vnionem æquè principaliter factam esse, vtque etiam in dubio præsumitur, Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 5. §. 7. *num.* 134. Duran. *dec.* 331. *num.* 6. Castropal. *p.* 2. *tract.* 13. *disp.* 6. *pun.* 1. *num.* 11. Caual. *dec.* 330. *num.* 3. Adeò vt dicenti contrarium incumbat onus probandi, Rot. *p.* 2. *diu. dec.* 114. *num.* 4. *&* 5. *& nu.* 10. *& seq.* Et ad effectum cognoscendi, an vnio sit accessoriè, vel æquè principaliter facta, attenduntur coniecturæ, Anchar. *cons.* 114. *num.* 2. *&* 3. Felin. *in cap. Translate* 3. *nu.* 7. Caual. *d. dec.* 330. *num.* 2. Qua de re Mantic. *dec.* 224. *num.* 3.

14 Vtcumque autem sit, vnionem sine præiudicio tertij semper intelligendam esse passim traditur à Doctoribus, & a sacra Rota Romana. Ita Coccin. *dec.* 157. *nu.* 9. Seraph. *dec.* 1420. *num.* 18. *& seq.* Duran. *dec.* 14. *num.* 8. Rot. *dec.* 730. *nu.* 1. *p.* 3. *rec. & p.* 5. *tom.* 2. *dec.* 451. *num.* 7. *& seq. & dec.* 462. *num.* 6. *& seqq. & p.* 4. *diu. dec.* 690. *num.* 1. Atque nulla est difficultas quando datur compatibilitas oneris cum vnione. Quia hoc casu res semper transit cùm onere suo, etiamsi vnio esset accessoriè facta, vt in puncto Seraph. *d. dec.* 1420. *num.* 20. *& seq.* loquens de pensione, quæ non extinguitur, si beneficium ea grauatum vniatur. Quia licet titulus extinguatur, remanet tamen fructus cùm suo onere penes eos, in quorum gratiam facta est vnio, Rot. *d. dec.* 690. *nu.* 1. *& dec.* 730. *nu.* 5. *&* 6. *& d. dec.* 451. *num.* 7. vbi quod vnio non tollit ius percipiendi partem fructuum ex beneficio vnito, & *nu.* 9. *&* 16. vbi quod tale onus censetur præseruatum, etiamsi id expressum non fuerit, vt *decis.* 462. *num.* 3. vbi sequuta fuit decisio Seraphini, vbi *num.* 7. ait, quod ideò vnio non tollit ius exigendi pensionem, nec alia iura compatibilia cùm vnione, & *num.* 9. firmat, quod hoc præsertim procedit accedente obseruantia, quæ demonstrat qualis fuerit vnio, vt per Gonzal. *d.* §. 7. *nu.* 135. Duran. ea *dec.* 331. *nu.* 6.

15 Et hac ratione adhærentiæ, atque annexionis rei eadem S. Congregatio sæpiùs declarauit, decimas solui debere a Regularibus, etiam Mendicantibus ex bonis, quæ ad illos deuenerunt. Eo vel maximè quando ex multiplicitate acquisitionum, eorum priuilegia, vt in hoc casu, redduntur nimis læsiua tertio. Qua in re nullum habent priuilegium, ne quidem spero habituros. Priuilegium enim foret non priuilegium.

16 Idque præcipuè verum est in vnione illarum Abbatiarum, in quibus non legitur facta extinctiue cùm suppressione tituli, sed tantummodo cùm suppressione præcedentis status, & obseruantiæ Regularis, vt in illa Ordinis Cisterciensis Cathacensis diœcesis tertiò discussa in S. Congregatione Concilij, ibi: *Ordinem, ac omnem statum, obseruantiam, & essentiam regulares Apostolica auctoritate supprimimus.* Quod quidem planè remansit iustificatum ex eo quod dicta Abbatia continuauit sub eodem nomine S. Leonardi, & in eadem obedientia erga Ecclesiam Cathedralem Cathacensem mediante solutione cathedratici, & ceræ, vt liquet ex libro antiquo eiusmodi solutionum, quæ eidem Ecclesiæ annuatim fiunt. Istæ enim excludunt vnionem fuisse extinctiuè factam cùm suppressione tituli, vt firmat Felin. *in cap. Translato nu.* 4. *in fine*, Rot. coram Durano *dec.* 331. *num.* 6.

17 Essentialis autem differentia, quæ vnione æquè principaliter, & accessoriè factas distinguit illa est, quod prima conseruat vtrumque titulum, & duas quodammodo dignitates sub vno Prælato constituit, ita vt commoda vtriusque habeat, firmis tamen remanentibus priuilegijs, præeminentiis, dignitatibus, nominibus, titulis, ac iuribus vtriusque Ecclesiæ, Anchar. *cons.* 114. *nu.* 2. Caualer. *d. dec.* 330. *nu.* 1. & Mantic. *dec.* 224. *num.* 3. Secunda verò nomen & titulum beneficij extinguit, adeò quod efficiatur pars & prædium Ecclesiæ, cui vnitur, Felin. *in cap. Cum in nostra nu.* 30. *de rescript.* Caual. in allegata *dec. num.* 5. & Mantic. eo loco *nu.* 3.

Nec

18 Nec obseruantia interpretatiua requiritur, quod sit præscripta, cùm sufficiat, si ita aliquando fuerit obseruatum, etiam vnica vice, Buratt. *dec.679.num.9. & 647.num.11.& 12.* Et liber Ecclesiæ probat, Felin. *in cap. Ad audientiam 13. num.14.de præscript.* Caual. *dec.75.num.2. & dec.648. num.3. & 4.* Rot. *p.1.rec.dec.195.nu.2.* Et in quocumque casu, quo eius probatio admittenda non esset, saltem pro adminiculo, ac præsumptione deseruit, Genua *descript.prin.tit.de libr.monast.lib.5.fol.264.* Et de scriptura extracta ab Archiuio, quod adminiculum præstet, ac præsumptionem boni iuris, plurimumque operetur, resoluit Rot. *dec.45.nu.35.p.5.* adeò vt sufficiat ad dandum iuramentum suppletorium, Gen. *loc.cit. num.1.* post Surd. *cons.245.num.19.* Licet verius sit eiusmodi libros plenè ac concludenter probare ex adductis, quibus addo Gen. *eo loco nu.6.* Præsertim si sint libri Ecclesiæ Cathedralis, Rot. *p.5.dec.45.nu.2.* Gen. *d.lib.5.tit.de libr.Cathed. Eccles.fol.169.* Et multo magis si fuerint extracti ex Archiuio eiusdem Ecclesiæ. Quo casu sine dubio probant, *d. cap. Ad audientiam de præscript.* ac fusè Gen. *d.tit. de libr. monast.nu.10.*

19 Quod si replicetur, non sufficere inter non subditos; respondetur adhuc inter non subditos probare, stante temporis antiquitate, librorum pluralitate, Archiuij robore, aliisque adminiculis, Gen. *tit.de libr.ration. in Archid.repert.d.s. num.19.fol.25.* Rot. *in Barchinonen. iurisdictionis 4. Iulij 1646.* coram Bichio, & *dec.45.num.29.& 30.p.5.rec.& num.14.* vbi maximè stante verisimilitudine, Roland. *de comm.p.2. lib.4.cap.5.per tot.& num.18.* Ac etiam quia multæ ex particulis descriptis in dictis libris verificari possunt, Buratt. *cons.330.nu.102.* Gen. *d. tit. de libr.monast.nu.9.* Idque etiamsi agatur contra nominatos in eisdem libris, & ab eis causam habentes ex notatis per Gen. modò adductum *nu.7.* Et præsertim si super eiusmodi libris iam fuerit aliquando iudicatum. Sententiæ enim per appellationem suspensæ, habent pro se boni iuris præsumptionem, Rot. *dec.250.nu.2.p.1.rec. & p.2.dec.92.num.2.*

20 Neque obstat clausula sublata, & decretum irritans. Quia data compatibilitate onerum cum vnione ex iam adductis absque alia expressione, si quoad ea non est locus priuilegio, minus locus esse potest dictæ clausulæ sublata, & decreto irritanti, Beltram. *ad Gregor. dec.283. num. 5.* Rot. in Legionen. beneficij 4. Iulij 1640. coram Ghislerio.

21 Hoc idem confirmatur ex sententia Rotali, in qua dictum Collegium condemnatur ad eandem solutionem. Et ideò licet pro parte Collegij dentur attestationes extraiudiciales Rectorum, quod non soluerunt; nihilominus eliduntur ex dicta sententia, & libro antiquo, & ex supradicta forma vnionis.

22 Quare cùm nedum Abbates antequam beneficia, vel Abbatiæ fuerint Regularibus vnitæ, verùm etiã ijdem Regulares, iam soluerant Seminarij taxam, illud manutenendum est, cùm in fortioribus terminis quando aliqua taxa soluitur ex bonis, nimirum pro Seminario, vel decimis, si postea bona transeunt ad exemptos, adhuc datur manutentio in illa exactione. Quia ex variatione rei possessoris non variatur ius actoris iuxta *decis.* Guidop. 629. *per tot.* quam in terminis decimarum amplexa est Rot. *dec. 341. num.1.& dec.562.n.1.p.1.rec.* & apud Posth. *de manut. dec. 455.num.2.* & in Hispalen decimarum 19. Iunij 1648. coram Meltio, vbi agebatur contra Patres Dominicanos, & in Toletana decimarum 15. Iunij eiusdem anni coram Eminentissimo Celso, vbi agebatur contra Patres Ordinis Redemptionis Captiuorum, & in altera Toletana decimarum 21. Iunij 1649. coram Eminentissimo Ottobono, vbi agebatur contra Equites de Calatraua, qui omnes prætendebant exemptionem.

23 Quod verò spectat ad alia bona à Monasterijs, siue Collegijs possessa S. Concilium Tridentinum eo cap. 18. sub principio excipit quidem redditus bonorum Regularium Mendicantium. Verùm ista exceptio intelligenda videtur de redditibus proportionatis ad necessariam sustentationem Regularium, non autem de illis, quæ supersunt. Ita firmat præ cæteris idem Barbos. *in collect. ad d.cap. 18. num.30. & 31.* & censuit eadem S. Congregatio in sequentibus declarationibus.

24 *In Bracharensi 1573. Sacra &c. censuit, Monasteria non esse exempta à contributione Seminarij ex eo quod in illis lectiones grammaticæ, & casuum conscientiæ quotidie habeantur, sed tantum impensarum esse rationem habendam, de reliquis contribuendum ad ratam, lib. 1. decret. pag. 149.*

25 Idem antea declarauerat in vna Nucerina mense Nouembris 1567. Idem contra Monachos S. Benedicti in Attrebatensi die 17. Septembris 1594. Idem in Constantiensi Monasterij S. Galli pariter ordinis S. Benedicti die 22. Iunij 1624. vt videre est *in lib. 1. lit. pag.169. col.2.* Et in terminis Regularium Ordinis Capucinorum, qui inter Mendicantes enumerati a Paulo V. in sua Constitutione 60. censuit eadem S. Congregatio, in hunc modum.

26 *In Vrysbonensi die 11. May 1576. Sacra, &c. censuit, Monasteria Religionis Capucinorum teneri contribuere Seminario pro fructibus, qui supersunt, lib.1.decret.pag.215.*

27 Præterea ponderandum est, quod priuilegia Regularium, ac præsertim Societatis Iesu, ex multiplicatione vnionum ac bonorum acquisitorum hisce temporibus effecta sunt Seminarijs nimis læsiua, atque adeò non sunt obseruanda. Textus est *in cap. Suggestum, de decim.* vbi post Glos. *v. Priuilegia in fin.* notant Doctores, concinitque *cap. Nuper eod. tit.* cum ibidem notatis, & tradit Glos. *in cap. Dilecti* eodem argumento, atque habetur ex *cap. Quod per nouale,* vbi etiam Glos. *de verb. signif.* ac stabiliunt Rebuff. *de decim. qu.14. num.45.* Menoch. *cons.156. n.9. lib.2.* Tambur. *de iur. Abb. disp. 17.quæst.5. num.11.* Castropal. *tom. 2. tract. 10.disp.13.pun.13.num.1.* aliique. Et hinc est, quod Gabriel *cons.26.lib.1.* ac Rot. *dec.477.p.4. rec.* cum alijs, dum dicunt, Patres Societatis, aliosque Regulares gaudere priuilegijs Mendicantium, nituntur in sola quantitate redditum proportionata necessariæ sustentationi, prout alias etiam fuit, partibus auditis, latè discussum in Romana hæreditatis de Gualtrinis anno 1634. & 1635.

28 Et ex eodem motiuo *cap. Suggestum* cum similibus S. Congregatio Concilij post maturam discussionem, partibus sæpius auditis, censuit in Gnesnen, seu Poloniæ die 17. Iunij 1645. ab eisdem Patribus, alijsque Regularibus Mendicantibus, non obstantibus eorum priuilegijs, soluendas esse decimas; quæ à laicis soluebantur priusquam bona in ipsorum proprietatem fuerint translata. Quam declarationem postea Sanctissimus Breui Apostolico approbauit, confirmauitque cum effectu subsequuto.

29 Nec exemptio Regularibus concessa in Constitutione Pij V. suffragatur. Nam à Gregorio XIII. anno 1573. fuit ad terminos S. Concilij redacta, prout in libris eiusdem S. Congregationis annotatum reperitur, & signate *lib. 1. decretorum pag.144. col.2. & pag.462. col. itidem 2.* Quod etiam firmauit Rot. *dec. 728. num.2. p.3. rec.* & in Licien͂si 15. Ianuarij 1618. coram Coccino, & in Tarentina 5. Decembris 1629. coram Queypo, & in Vercellensi 15. Ianuarij 1646. coram Reuerendissimo Cerro, Decano his verbis: *Denique non obstat priuilegium fa. me. Pij V. in Bullar. tom. 2. constit. 41. §.2.num. 14. vltimo loco exhibitum. Quia vltra quod in eo deficit eadem expressa derogatio d. cap. Nuper, de decim. huiusmodi priuilegium fuit reuocatum, & ad terminos iuris, ac Concilij Tridentini redactum per Constitutionem Gregorij XIII. in eodem Bullario d. tom. 2. constit. 9. per tot. Quod perinde est ac si non emanasset, vt in eisdem ferè terminis de eodem priuilegio dixit Rot. in vna Pampilonen decimarum 18. Decembris 1615. coram bo. me. Coccino, quæ est decisio 728. num. 2. par. 3. rec. Quæ Constitutio Gregoriana non curatur allegando, eam, non fuisse in tempore promulgatam, nec vsu receptam. Quia tanquam promulgata inter alias Bullas Pontificias circumfertur, vt videre est loco supra citato. Quod autem sit vsu recepta firmauit Rota coram bo. me. Coccino d. dec.278. n.1. par.3. rec.*

30 Confer in hunc locum quæ dixi *consult. 52. num. 8.* pro abrogatione eiusdem Constitutionis Pianæ, & videbis quicquid ad fauorem suarum Religionum aliqui Regulares har in re errore successorio comminiscuntur, vi sua ruere. Exemplum sit quod ait Lantusca in suo Theatro *v. Canonica portio,* vbi re inanem, verbis subdolam affert sententiam quandam ab R.P.D. Baranzono prolata in causa quartæ cuiusdam legati pro fabrica contra Parochum S. Angeli in foro piscium. Sed pudeat, viros supra vulgus sapere cupientes adeò etiamnum præiudicijs infantiæ suæ adhærere. Scire enim debuerat Lantusca, ab illa sententia Paro-

chum appellasse ad sacram Rotam, tanquam aduersus iniustitiam, *cap. Cum speciali, §. Porrò, cap. Suggestum, de appel.* & docent Doctores *in rubr. de appell. num. 6.* Est autem notissimi iuris, quod appellatio suspendit sententiam, & rem iudicatam, *cap. Venientes, de iureiur.* vbi Doctores, & *cap. Pastoralis, §. Præterea, de offic. Deleg.* & notauit in specie Abb. *in cap. fin. nu. 6. de sequestr. possess.* Rot. coram Manric. *dec. 68. num. 4.* & coram Pegna *dec. 1009. num. 7.* & coram Merlino *dec. 316. num. 6.* & propterea cum Parochus interposuerit appellationem, debet causa remanere in eo statu, in quo erat ante sententiam, *l. 1. ff. ad Turpil. & l. vn. ff. Nihil non. appell. pend. & l. appellatione, C. de appell.* Ita quod hac de re non sit amplius necesse, vt hoc loco laboremus. Satis enim est, Aduersarios niti vel priuilegijs abrogatis, vel sententijs infirmis. At opponunt alteram Constitutionem ipsius Gregorij XIII. editam anno 1575. eius verò Pontificatus tertio, in qua primæ derogatur. Ea legitur in Bullario Rodriquez. Sed quantæ fidei sit id Bullarium in hac materia vel ex eo dignoscitur, quod de illa neque in Bullario Cherubini, neque in Archiuio Apostolico, neque authenticè constat. Quinimmo Nauarrus, qui vixerat anno 1586. testatur illam non emanasse, neque publicatam fuisse, vt legere est apud ipsum *in Man. cap. vlt. nu. 291.* Credo tatum esse regestum, in quod hæc noua Constitutio relata est, difficiliusque inuentu, nec vulgò habetur, sed tanquam fasti olim a Pontificibus, aut libri Sybillini a Decemuiris custoditur. Habes hîc lector specimen arcani Aduersariorum, id est media, ac modos, quibus opiniones suas longè, latèque disseminare, incautis obrepere, eosque supplantare possent. Verùm hac de re in secundo tomo, annuente Deo, cùm de quarta legatorum agetur, plura ventilabimus,

31 Motiuum verò, quod Abbatiæ vnitæ, vti antea Ordini Monachorum, sint exemptæ ab huiusmodi contributione, cessare videtur ex declarationibus relatis, dum in terminis Ordinis S. Benedicti, quæ est principalis inter duodecim Congregationes Monachales & ex declaratione in Perusina, in Brixiensi, & in Eugubina 1577. in specie Canonicorum S. Saluatoris, qui pariter sunt ex dictis duodecim Congregationibus fuit declaratum, teneri. Etenim non legitur in Concilio Tridentino expressè exemptas a taxa Seminarij, quare ab illius contributione exemptæ dici non possunt. Nec communicatio priuilegiorum comprehendit huiusmodi immunitatem; sicuti non comprehendit exemptionem a decimis, Caualer. *dec. 247. num. 10.* Coccin. *dec. 269. num. 3.* Tambur. *de iur. Abb. tom. 1. disp. 15. qu. 18. nu. 34. & seqq.* iuncta decisione Rotæ in Valentina decimarum 28. Nouembris 1603. coram Lancellotto.

32 Et sane fuere quemadmodum olim, ita nunc quoque priuilegiorum abusus, atque ingentia incommoda exorta. Nam primo in omni genere priuilegiorum id cernitur. Realia enim, dum per familias, & successiones traduntur, paulatim eò tendunt, vt Principem non agnoscant, nulla in re obtemperent. Personalia minus diuturna sunt, sed multitudine vilescunt, & in quos nimia congeruntur, ferè præcipitant, & mole sua opprimunt. Remuneratiua minus inuidiosa sunt, sed ingratos, & superbos ferè efficiunt. Nec dicere vereor, omnium, quæ a ducentis annis Ecclesiam Catholicam Romanam concusserunt turbarum originem a priuilegis multis, magnisque manasse.

33 Quamobrem maximè cauenda sunt ea, quæ odiosa vocant, hoc est, quæ aliorum iuri derogant. Ea verò, quæ cùm mutatione rerum ex iustis redduntur iniusta, omnino tollenda. Fecerunt hoc Imperatores etiam in priuatis possessionibus. Statuit Constantinus, ne ad munera Fiscalis possessor obligaretur, *l. 11. tit. 25.* At hoc priuilegium Valens sustulit eodem loco. Honorius, & Theodosius declarauerunt, non esse sordida illa opera; Theodosius tamen, & Valentinus iterùm restituerunt.

34 Itaque in articulo tam graui ac præiudiciali Seminarijs expedire saltem videtur, vt consulto Sanctissimo, aliqua determinatio Apostolica sequatur, prout in similibus fuit ab eadem S. Congregatione Concilij obseruatum. In hac enim difficultate hoc quidem certum omnino est, posse Summum Pontificem Regularium priuilegia ex iusta causa reuocare, abrogareque, idque etiam si essent remuneratoria, hoc est concessa intuitu meritorum, vt communiter docent Glos. *in d. cap. Suggestum, de decim. & in auth. Vt iudex, §. Quod autem,* Ias. *in l. Si ex toto, ff. de leg. 1. & in l. si ex hoc iure nu. 54. ff. de iust. & iur.* Castr. *in l. Digna vox, C. de legib.* Bald. *in l. Donationes, C. de donat. inter vir. & uxor.* Alex. *cons. 16. num. 3. vol. 3.* Dec. *cons. 335. num. 2.* Ossch. *dec. 90. num. 15.* Isern. *in cap. 1. de prohib. feud. alien.* Peregrin. *lib. 1. de iur. Fisci, tit. 3. num. 67.* Belleg. *in specul. Princ. rubr. 11. num. 5.* Roland. a Vall. *cons. 1. num. 158. & seq. vol. 2.* Menoch. *cons. 156. nu. 48.* Tapia *in l. vlt. ff. de constit. Princip. p. 2. cap. 9. num. 42.* Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 33. num. 3.* Suarez *lib. 8. de legib. cap. 37. num. 9.* Et desumitur ex *l. Ex facto, ff. de vulg. & pupil. substit.* vbi etiam alij Doctores, & *l. Cum quis, ff. de solut.*

35 Etenim priuilegiorum promulgatio ad Principem pertinet, *l. leges, l. humanum, l. fin. C. de legib.* cuius verò est promulgare, eius etiam est abrogare, *l. Nihil tam naturale, ff. de reg. iur. l. Si quis in princ. ff. de legat. 3.* Num quod Principum decreto impendere licet, eorumdem auctoritate tollere non liceat? Tum quia Princeps iura positiua, qualia in eiusmodi priuilegijs continentur, tollere potest, *§. Sed naturalia, instit. de iur. nat. & gent. cap. Proposuit extra de concess. præbend. Clem. 1. cum Glos. de Immun. Eccles. d. l. Digna vox, C. de legib.* Item quia priuilegia debent regulari a potestate iurisdictionali concedentis, quæ cum debeat semper respicere bonum communitatis, priuilegia quoque ex natura sua, & in virtute concessionis debent remanere subordinata eidem potestati secundum exigentiam boni communitatis. Et ideò quando ita exigit bonum commune, possunt reuocari. Nam sicut Princeps non potest facere aliquid contra exigentiam boni communis, ita quando concedit aliquod priuilegium semper censetur concedere sub tacita conditione, quod eatenus valeat, quatenus non sit præiudiciale bono communi, *d. l. Ex facto, ff. de vulg. & pupil. substit.* & notat Thom. Delbene *de Parlam. dub. 7. sect. 3. num. 1.* Vnde quando bonum commune exigit reuocari priuilegium, quia incipit esse præiudiciale, tunc potest reuocari in virtute tacitæ conditionis, quæ afficit concessionem. Ac postremò quia Summus Pontifex non potest suos successores obligare, nec in aliquo derogare illorum potestati. Nam causam ab eo non trahunt, sed singuli habent auctoritatem immediatè a Christo, nec per parem obligantur, *l. 4. & 6. ff. de recept. arbitr. l. Est receptum 14. de iurisdict.* pacto enim antecessoris non ligatur successor, & resoluto iure dantis, resoluitur ius accipientis, *l. lex vectigali, ff. de pignorib.* atque adeò potest abrogare illius priuilegia, quæ planè sunt reuocabilia, etiam absque causa a concedente, vel eius successore, quando sunt concessa subditis, vt desumitur ex *cap. Clericis, §. Non obstantibus, de immun. Eccles. & cap. fin. in fin. de sent. excom. & d. cap. Suggestum. de decim.* vbi Glos. *& l. 2. C. de priuil. schol.* docetque Glos. *in cap. Decet, v. Mansurum de reg. iur. in 6.* Butr. *in cap. Nouit. de iudic.* Panorm. Felin. & alij *ibidem*, Rip. *lib. 2. resp. cap. 6. n. 12.* Martin. Laudens. *de priuil. not ab. 34.* Afflict. *dec. 128.* Grammat. *dec. 46. num. 5.* Castal. *de Imper. qu. 55.* Viuius *dec. 207. nu. 1. lib. 2.* & cæteri communiter.

36 Neque obstat, quod beneficium Principis debet esse permanens, *d. cap. Decet, de reg. iur. in 6.* Vnde etiam eiusmodi priuilegia cum sint gratiæ factæ à Summis Pontificibus, debent esse permanentia, præsertim cùm habeant quandam rationem remunerationis, cum non soleant concedi, nisi benemeritis. Quoniam hoc intelligitur solùm quoad quandam decentiam, non quoad necessitatem, vt optimè notat Glos. *in d. reg. Decet.* Quandoquidem potest Princeps, etiam post ius quæsitum, reuocare priuilegia concessa subditis vel à seipso, vel à suis prædecessoribus, vt notant Peregrin. *de iure Fisci lib. 1. tract. 3. n. 19.* Couar. *lib. 3. var. cap. 6.* Vnde Glos. *v. Mansurum* ait, quod Princeps priuilegium per se concessum diminuere, vel moderari, & etiam in totum tollere potest. Quod probat *ex cap. Quia sæpè de elect.* & ex *d. cap. Clerici, de immun. Eccles. & cap. fin. de sent. excom.*

CON-

CONSVLTATIO CCXXIV.

Cùm in Dignitatibus Ecclesiasticis exigatur gradus Doctoratus, quæritur, *An sufficiat, quod huiusmodi gradus sit ab aliquo collatus vigore particularis priuilegij, an potius requiratur, vt sit receptus in aliqua publica Vniuersitate?*

1 PRo affirmatiua sententia sic primo argumentor. Quicunque moribus & facundia excellit, is ex Iuliani Imperatoris constitutione ad gradum Doctoris admittitur, *l. magistros 7. C. de Profes. & Medic.* Circa priuilegiatum, siue vt aiunt Bullatum Doctorem, & morum & facundiæ excellentiam ponimus. Siquidem si vtroque destitutus titulum obtinuerit, non ex eo quod priuilegiatus Doctor, sed togatus asinus est, rectè priuilegijs Doctorum priuabitur. Nam & Iurisperitorum communi calculo, si ritè, recteque in Academijs promotum morum, & facundiæ elegantia non commendet, conclusum extat proper apparentem insufficientiam Doctoratus insignijs spoliari posse, *arg. l. 1. vbi Bart. C. de Prof. & Medic.* Iacob Benius *p. 2. in proem. de priuileg. Iurisconsult.* Nec Doctor indoctus frui debet priuilegio Doctorum Tolosan. *lib. 18. de Republ. cap. 9. num. 9.*

2 Postea. Si Imperator, siue Pontifex facultatem alicui dare potest, vtique is illam rectè exercere poterit. Sunt enim hæc consequentia, concedere quod fas, id exercere nefas dici nequit. Atqui nemo dixerit Imperatori hanc facultatem tribuere fas non esse, Sixtin. *cap. 2. n. 23. de Regal.* Quod præter quotidianam experientiam probatur rescriptis Imperatoris, quibus cauetur instar sacrilegij esse disputare de principali iudicio, *l. 3. C. de crim. sacrileg. l. 5. C. de diuers. rescript.* Fas itaque & erit alicui hanc facultatem in eum, qui moribus, & doctrina sufficientem sese præbet, exercere.

3 Deinde non ignoti iuris est, quod dubitare, an is dignus sit, quem elegerit Imperator, non liceat, *d. l. 3. C. de crim. sacrileg.* Priuilegiatum autem Doctorem elegit Imperator, etsi non per se, per alium tamen, qui vice ipsius fungitur. Nam cum, vt ait Seneca *de consol.* humeris Principis totus innitatur Orbis, vnius autem ingenium tantæ molis capax non sit, in vicem curarum alios, qui in quibusdam partitionem earundem cum ipso instituerent, vocari necesse fuit. Quod exemplo Academiarum demonstrari potest, quæ quia Princeps omnibus locis adesse nequit, *d. l. 7. C. de Profes. & Med.* ipsius authoritate Doctores creant. Doctores, ait Tolosanus *d. lib. 18. cap. 9. num. 8.* priuilegiare ad Pontificem & Imperatorem origine pertinet, & Vniuersitates priuilegia tantum eorum authoritate concedunt.

4 Denique. Id vel maximè iuris ratione congruit, quæ non curat medium, dummodo rei effectum habeamus, *l. In conditionibus, ff. de condit. & demonstrat.* Dec. *cons. 227.* Medium est scientiæ probatio, quo scilicet promotum dignè gradum suscepisse clarescit. Nam actus ille, qui in renunciatione publica suscipitur, non dat scientiam, vel peritiam, sed solummodo eam probat ait Corasi. *lib. 1. tit. 6. inspect. 11. n. 129. de commun. Doctor. opin.* De hac itaque tanquam effectu cum per medium probationis ab habente priuilegium promanantis constare satis superque possit, nescio an strictè eam, quæ ab Vniuersitatibus impertiri solet, requirere necesse sit. Atque hanc opinionem tenet Georgius Marra, egregius Theologus, ac Iuris interpres.

5 At verò tenendum est cum negatiua, quam magno consensu Doctores decidunt, vt apparet ex ijs, quos citat Matth. Colet. *p. 2. cap. 3. num. 13. de proc. execut.* Benius vbi supra *num. 6.* & Roland. *lib. 1. cap. 14. n. 8. de commis.* Ratio præcipua est, quia hi non præsumuntur habere talem scientiam, quia non sunt publicè examinati. Requiritur enim examinatio super scientia, argum. *d. l. 3. C. de Profes. & Med.* Menoch. *lib. 2. q. 126. num. 18.* Hinc Iulianus *in d. l. 7.* voluit, vt iudicio Ordinis promouendus decretum Curialium mereatur, optimorum consensu conspirante.

6 Confidunt igitur Principes Professoribus Vniuersitatum, tanquam Præceptoribus, qui ingeniorum scholasticorum possunt esse iusti æstimatores vel ex frequentia collocutionis, & additionis illorum, vel ex examine, quod habere debent antequam testimonium dent eruditionis. Hinc eiusmodi examen, vel inquisitio promouendi ad gradum magisterij, seu Doctoris triplex solet fieri. Primùm fit à Præceptoribus proprijs, qui promouent, seu præsentant insigniendum Vniuersitati iuxta *l. Nemini, C. de Aduoc. diu. iudic.* Secundùm fit publicè, exposito promouendo certamini literario in scholis, vt intelligatur quæ eius facundia, quantaue ei insit doctrina. Tertiùm fit ab Ordine Professorum Collegij, vel studij generalis per textum *in d. l. 7. & l. si quis 10. C. de Profes. & Med.* Panorm. *ad cap. 3. num. 17. de sent. & reiud.* Formam videtur descripsisse Constantinus scholis literarijs ex forma promouendorum in schola officiorum *l. 1. C. de offic. Magistr. offic.*

7 Hinc Iulius III. refert in sua Constitutione edita 6. Februarij 1552. quæ incipit *Cum sint* in Bullario Cherubini abusum, quem emendauit, quod multi iuris Ciuilis, & Canonici ignari ad Doctoratus gradum aspirantes indebitè sub prætextu, quod in aliqua Vniuersitate Studij generalis operam dando in tantum profecerint, quod idonei existant, licentiam à Sede Apostolica obtinerent, vel extorquerent, vt ab aliquo Prælato, seu à persona, in dignitate Ecclesiastica constituta, etiam de proprijs extorquendo insignia Doctoratus in Romana Curia suscipere valerent. Et eiusdem licentiæ prætextu examine ad id requisito, & alijs necessarijs desuper minimè adhibitis contra Sacrorum Canonum statuta, & iuris dispositionem in illius Doctoratus dignitatis opprobrium se ad illius gradum faciebant promoueri, vnde gradus ex præmissis vilescebat. Hoc autem emendans disponit Summus Pontifex, neminem de cætero in Vrbe creare posse Doctorem, nisi à Collegio Aduocatorum Consistorialium, non obstantibus priuilegijs, & licentijs in contrarium concessis.

8 Reuocauit & Pius V. Kal. Iunij an. 1568. Constitutione sua, incipiente, *Quamuis à Sede*, idque propter omissam necessariam, in gradibus concedendis examinationem, facultates Comitum Palatinorum & aliorum gradus concedendi, & simul voluit ab illis doctoratos, vel graduatos non gaudere priuilegijs graduatorum quoad dignitates, aut alia beneficia. Idipsum & in Concilio Tridentino constitutum *sess. 22. cap. 2. de ref.* & alibi.

9 Causa magna est, quia Rempublicam, atque Ecclesiam fallunt, & in magna re. Gradus enim illi dantur, vt Ecclesia idoneos habeat Doctores, qui hæresibus resistant, infideles conuertant, & credunt tum Principes, tum Episcopi Academijs, à quibus sine graui scelere falli, & irrideri non possunt.

10 Atque hanc sententiam amplexa est S. Congregatio Concilij in vna Elnen die 17. Ianuarij 1643. in qua declarauit requiri, quod gradus Doctoratus sit receptus à qualibet Vniuersitate publica. Quod item censuit S. Congregatio Episcoporum & Regularium pro electione in Vicarium Capitularem die 19. Augusti 1667.

Ex quibus facilè diluuntur argumenta pro contraria sententia deducta.

CONSVLTATIO CCXXV.

An Clericus, qui nupsit cum vidua, & soluto matrimonio, habitum clericalem reassumpsit, quique fuit à Sede Apostolica creatus Protonotarius Apostolicus honorarius, gaudeat priuilegio fori?

1 VIdetur affirmatiuè respondendum. Nam licèt bigamia illi obstaret vti Clerico solum tonsurato, quod verè tamen non obstat, quia non est vera bigamia, quæ ptinat Clericum priuilegio fori, Rot. *dec. 311. num. 5. p. 3. rec.* sed est tantum bigamia interpretatiua, quæ oritur ex vnico

vnico matrimonio contracto cum Vidua, quæ non priuat, vt benè distinguit Clar. *in prax. §. fin. q. 36. num. 2. & 8.* & præsertim quando fuit reassumptus habitus clericalis cum authoritate Episcopi, quo casu multò magis dicendum est, priuilegium clericale ab eo fuisse retentum, & vlterius dispensatum ad minores Ordines iuxta sententiam Doctorum, quos refert Garz. *de benef. p. 7. cap. 6. num. 3.* & Vgolin. *de offic. & potest. Episcop. cap. 57. §. 4. num. 1.*

2 Tamen illi obstare non potest, vti Prothonotario Apostolico, etiamsi concedamus, quod ageretur de vera bigamia. Nam priuilegium fori, quod competit ratione Clericatus, est distinctum ac diuersum ab eo, quod competit ratione Prothonotariatus, qui concernit officium, & munus tabellionatus, nec aliquam habet connexionem cùm Clericatu, sed emanat à diuersis causis traditis per Lotter. *de re benef. lib. 2. q. 28. num. 33. & seqq.* Ac proindè pœna priuationis, quæ in primo casu dumtaxat est implicita, non potest extendi ad casum, de quo agitur, vbi huiusmodi pœna implicita non reperitur. In pœnalibus enim non est facienda extensio à persona vnius qualitatis ad aliam habentem diuersam qualitatem; nec est imponenda pœna priuationis, nisi in casibus à iure expressis, Pegna *dec. 594. num. 9.* Fontanel. *dec. 56. num. 14. & seq.*

3 Quod autem Prothonotarius gaudeat priuilegio fori Ecclesiastici nedum quoad ciuilia, sed etiam quoad criminalia, firmat Barbos. *de iur. Eccles. lib. 1. cap. 23. num. 36. & cap. 39. num. 65.* & *in collect. ad cap. 11. de refor. sess. 24. Concilij Trid. num. 8.* quibus in locis refert in S. Congregatione sæpiùs fuisse resolutum, Prothonotarium honorarium tam in ciuilibus, quàm in criminalibus gaudere fori priuilegio etiamsi alicui Ecclesiæ non sit adscriptus, illique inseruiat. Idem probat Lotter. *d. q. 28. num. 39.* vbi dicit, Prothonotarios honorarios indistinctè foro Ecclesiastico subijci, quamuis ij non participent de commodis, alijsque prærogatiuis Ordinis Clericalis, cùm habeant dignitatem Ecclesiasticam, quæ sufficiens est, vt absque alijs requisitis Clericatus quis foro Ecclesiastico subijciatur.

4 At nihilominus tenendum est, non gaudere. Nam bigamia non solum impedit, ne possit quis ad Ordines promoueri, sed si fuisset iam promotus, scilicet Clericus coniugatus, priuatur eo ipso omni priuilegio Clericali, & foro laico omnino subijcitur, ac prohibetur deferre habitum & tonsuram clericalem, *cap. vnde bigam. in 6.* neque potest exercere Ordines minores ex officio, neque potest esse Ecclesiæ æditaus, seu sacrista, Trid. *sess. 23. cap. 17. in fin. de ref.* Et hæc procedunt in omni bigamia vera, vel interpretatiua, Glos. & Gemin. *in d. cap. vn.* & ibi Io: Monach, traditque Syluest. *v. Bigamus n. 8.*

5 Quod verò attinet ad Prothonotariatum, Sacra Congregatio Concilij in vna *Toletana* die 9. Iulij 1626. & 27. Martij 1632. declarauit, quod Prothonotarij etiam non participantes fori priuilegio gaudeant si in habitu clericali incedant, etiamsi Ecclesiæ non inseruiant. At bigamus prohibetur deferre habitum & tonsuram clericalem, vt dictum est. Vnde eadem Sac. Congregatio in vna *Forolivien* die 15. Iunij 1629. censuit, huiusmodi Prothonotarios non gaudere, si omnino incedant vt laici, maximè si vxorem ducant. Verùm quidem est, quod cœlibes ex Constitutione 10. Leonis X. quæ incipit *Regimini*, §. 4. cui per Concilium Trid. non fuit quoad hoc derogatum, gaudent priuilegio, & immunitate clericali, licet non sint in sacris, nec beneficium habeant, nec alicuius Ecclesiæ seruitio sint deputati, nec re ipsa inseruiant, haud secus ac si essent clerici beneficiati, vel in sacris Ordinibus constituti. Quod declarauit etiam S. Congregatio Concilij die 11. Iulij 1626. Participantes verò gaudent etiam de iure Concilij Trident. *sess. 24. cap. 11.* Quia censentur actu seruire.

6 Atque ita etiam recentissimè declarauit in vtroque casu Sac. Congregatio Immunitatis in vna *Tortonen* die 10. Decembris 1658. Cùm enim quæreretur, an Clericus Prothonotarius Apostolicus, qui vxorem viduam duxit gauderet priuilegio fori? S. Congregatio respondit, *non gaudere*. Idem declarauit in Tolentina 29. Septembris 1668. & 18. Decembris eiusdem anni. Quod etiam tenet Pereir. *de man. Reg. p. 2. cap. 26. num. 15.*

CONSVLTATIO CCXXVI.

In cap. 4. sess. 22. de reform. S. Concilium Tridentinum ita decernit. *Quicunque in Cathedrali vel Collegiata sæculari, vel regulari Ecclesia diuinis mancipatus officijs in Subdiaconatus Ordine saltem constitutus non sit, vocem in huiusmodi Ecclesijs in Capitulo non habeat, etiamsi hoc sibi ab alijs fuerit concessum.* Nunc quæritur, *an hoc decreto comprehendantur Monasteria Regularium, siue Religiosi claustrales?*

1 NOn comprehendi tenuerunt Tabiena *v. Electio 1. nu. 5.* Rodriq. *tom. 2. q. regul. 52. art. 5.* Porrell. *v. Electio num. 2.* alijque recentiores, qui innituntur declarationi S. Congregationis Concilij, quæ, testante Bellarmino *ad d. sess. 22. cap. 4.* declarauit dictum decretum non loqui de Ecclesijs Regularium. Declaratio verò est huiusmodi. *Sacra, &c. die 22. Maij 1577. censuit, Si Constitutionibus Religionis caueatur etiam sacris non initiatum posse quemlibet professum habere vocem in Capitulo, non prohiberi à Concilio Tridentino, quin eam habeant etiam quod in sacris non sint; quoniam dictum decretum Concilij sess. 22. cap. 4. non comprehendit monasterium Regularium. Sed Ecclesiæ Regulares, de quibus ibi est sermo, sunt Cathedrales, vt Pampilonensis, Calaguritana, &c. vel Collegiata Regulares, vt sunt multa in Hispania.*

2 Idem declarauit pro Regularibus claustralibus anno 1581. vt habetur *lib. 6. memorialium pag. 64.* nimirum: *Stando il Capitolo 4. della sess. 22. del Concilio di Trento: Quicunque in Cathedrali, &c. si desidera sapere, se in questo Capitolo siano compresi i Religiosi claustrali, ò nò, e dicio se ne supplica, &c. Sacra Congregatio Concilij censuit, dictum decretum cap. 4. sess. 22. non loqui de Monasterijs Regularium.*

3 Idipsum etiam declarauit in vna *Ragusina* die 1. Maij 1607. ex lib. 11. decretorum pag. 1. nempè. *Sacra, &c. sæpius declarauit cap. 4. sess. 22. quo statuitur neminem in Cathedrali, vel Collegiata Ecclesia debere vocem in Capitulo habere, nisi sit constitutus saltem in ordine subdiaconatus, non vindicare sibi locum in Monasterijs Regularium.*

4 Verùm tenendum est, hoc decreto Concilij comprehendi etiam Monasteria Regularium, siue Religiosos claustrales, si in Constitutionibus Religionis aliter expresè non caueatur. Tum quia decretum absolutè loquitur de omnibus Ecclesijs Collegiatis, etiam Regularibus. Tum quia hæc videtur esse omnium Religionum praxis. Cui sententiæ suffragatur Suar. *tom. 4. de Relig. tr. 8. lib. 2. cap. 4. n. 5.* Hinc votum datum ab eo, qui non est in sacris, inualidum esse aiunt Lezan. *tom. 1. cap. 15. n. 4.* Cuch. *lib. 4. de elect. num. 76.* Nouar. *in Lucern. Regul. tit. Electores num. 1.* Tambur. *de iur. Abb.* Io: Honor. *sum. in decretal. tit. 6. de elect. num. 11.* & alij non pauci, ac declarauit S. Congregatio Concilij, vt habetur ex *lib. memorial. 191. pag. 388. & lib. decretor 19. pag. 56.* Cum enim expositum fuisset, quodquidam Sacerdotes, & Clerici in sacris fratrum tertij Ordinis S. Francisci Congregationis Galliæ prætendentes virtute Concilij Tridentini, quod *sess. 22. cap. 4.* disponit, vt sequitur: *Quicunque in Cathedrali, &c.* supplicat humiliter EE. VV. pro parte Superiorum dicti Ordinis Procurator generalis pro opportuna declaratione, an scilicet dictum cap. Concilij det vocem in Capitulis eam aliundè non habentibus, & an Regulares Mendicantes comprehendantur in dicto *cap.* cùm Bellarminus in *d. cap.* & Rodericus *tom. 2. q. 52. ar. 5.* asserant non comprehendi, afferantque declarationes Sac. Congregationis de anno 1570. & 1576. & pro gratia, &c. *Die 1. Februarij 1653. Sacra, &c. censuit, cap. 4. sess. 22. comprehendere etiam Regulares mendicantes; itaut Regulares, qui non sunt in ordine Subdiaconatus vocem habere non possint in Capitulis, & actibus capitularibus, si in Constitutionibus eiusdem Religionis aliter expresè non caueatur.*

5 Quod recentissimè eadem S. Congregatio iterùm declarauit in vna Præmonstratensi in qua quærebatur, an professi

fessi Ordinem Præmonstratensem, sed in Ordine Sacro minimè constituti possint in electione vocem habere? Et quatenus negatiuè responderetur, quæritur.

6 An pœna nullitatis electionis, & priuationis vocis actiuæ & passiuæ contra admittentes ad suffragia ferenda prænarratos professos in ordine sacro non constitutos, statuenda sit, vt petitur?

7 *Sacra Congregatio, &c. die 23. Ianuarij 1666. respondit ad primum negatiuè. Ad secundum affirmatiuè.*

8 Prima igitur sententia limitanda est, atque accipienda, quando statutum Religionis expressè concederet Regularibus, qui sacris initiati non sunt, vt vocem habeant in Capitulo. Quia Concilium non comprehendit talem casum ex dicta Congregatione Concilij die 22. Martij 1577. Oportet tamen quod statutum eiusmodi sit confirmatum à Papa in forma specifica, aliàs non valeret. Quia de iure ij, qui non sunt in sacris vocem in Capitulo habere nequeunt; *Clem. Vt ij de atat. & qualit.* Non leuis momenti hoc loco sese offert.

CONSVLTATIO CCXXVII.

An, qui saltem in subdiaconatus ordine constitutus non est, possit consuetudine præscribere, vt vocem in Capitulo habeat?

1 PArtem negatiuam tuetur Donat. *tr. 4. q. 6. num.* 5. & de Canonico in sacris non ordinato Selel. *in select. can. cap. 2. num.* 3. apud Barbosam *ad cap. 4. sess. 22. Concilij Trid. num. 4. de ref.* vbi ait, id fuisse decisum sub die 20. Aprilis 1602. & censuit S. Congregatio Concilij in vna *Patauina* die 2. Aprilis 1640. in qua dixit non promoto ad ordines sacros non suffragari consuetudinem ad effectum habendi vocem in capitulo etiam Collegiatæ. Rationes possunt esse tum quia consuetudo non datur contra Sacros Canones. Tum quia *in Clem. vt ij, de at. & qual.* & in d. loco Concilij dicitur, quod non Subdiaconi non habeant vocem, etiam si hoc ab alijs libere concessum fuerit. Tum etiam quia Concilium Tridentinum habet decretum irritans, contra quod non valet consuetudo.

2 Verùm pars affirmatiua tenenda est, quam etiam tenet Gloss. *in cap. Ex eo 32. de elect. in v. Electionibus*, vbi manifestè docet per illum textum non fuisse abrogatam legitimam consuetudinem, eamque valere, si legitimè fuerit præscripta, ac proindè derogare legi, *cap. fin. de consuetud.* vbi Panorm. *num.* 9. Quod autem consuetudine possit abrogari lex etiam irritans, si consuetudo sit rationabilis & legitimè præscripta pluribus docet Palaus *tom. 1. tr. 3. disp. 3. p. 4. §. 2. num.* 5. Nam quod per legem iustam tolli potest, potest quoque tolli per consuetudinem iustam, quia consuetudo legi æquiualet.

3 Idem censuit eadem S. Congregatio die 8. Martij 1664. in vna *Romana Assistentiæ*. Cùm enim quæreretur, an Canonici minoribus ordinibus tantùm initiati, qui ex dispositione iuris communis, & Tridentini vocem in Capitulo non habent, saltem possint ipsi Capitulo assistere atque interesse? Sacra, &c. censuit negatiuè. Cunque iterum die 6. Septembris eiusdem anni proponeretur, an ad id consuetudo sufficeret? *Sacra, &c. respondit, sufficere, si sit legitima.* Et cum tertiò proponeretur die 20. eiusdem mensis Septembris, *Sacra, &c. censuit, ex documentis hactenus deductis non constare de legitima consuetudine.*

4 Sed vt ingenuè dicam, in hac parte affirmatiua non acquiesco, valdè enim addubito. Nam mihi eiusmodi consuetudo non videtur rationabilis. Est enim diminutiua cultus diuini, quia retrahit Clericos à sacris Ordinibus suscipiendis contra mentem *d. Clem. vt ij*. Ideò enim ibi atque in Tridentino statutum est, ne vllus de cætero in huiusmodi Ecclesijs vocem in Capitulo habeat, nisi saltem in Subdiaconatus Ordine fuerit constitutus, vt ad suscipiendos sacros Ordines propentius inducatur. Est igitur hæc consuetudo irrationabilis, atque adeò corruptela, & proindè extirpanda, cùm nunquam possit esse legitima & præscripta.

CONSVLTATIO CCXXVIII.

Vtrùm renunciationes & donationes factæ, præsertim à minori, inter viuos omnium bonorum ante susceptum habitum regularem sub conditione, secuta professione, non aliter, nec alio modo, possint infra duos menses proximos ante professionem emittendam ad præscriptum S. Concilij Tridentini reuocari, & ad fauorem monasterij vel alterius personæ fieri?

1 POsse reuocari, atque adeò secundam donationem esse validam resoluendum videtur. Nam cùm sit indubitatum, quod huiusmodi prima donatio sit facta intuitu professionis in Religione, & quidem conditionaliter, vtique ante subsequutam professionem potest reuocari. Tum ex eo quod donatio ista censeri debet causa mortis, & ita sit quandocunque reuocabilis, cùm professio religiosa sit quædam mors ciuilis, vt opportunè firmat Rota *in Romana donationis de Melchiorijs* die 16. Martij 1620. coram Buratto. Tum etiam quia illa verba *secuta professione* habent vim conditionis suspensiuæ, hoc enim est de natura ablatiui absoluti, Purpur. *cons. 492. num.* 22. Rimin. iun. *cons. 339. num. 60. & seq. vol.* 3. Osasch. *dec. 455. num. 5. & 6.* Adeò quidem, vt interim donatio nullum effectum obtineat, possitque quandocunque reuocari, ac liceat de ea pœnitere. Quod perspicuè docet Bart. *in l. sub conditione, ff. de solut.* Et Magistrum secuti Rimin. *eod. loco num. 61.* Purpur. *ibid. num.* 2. Osasch. *vbi sup. num.* 6. Honded. *cons. 18. num. 35. lib.* 2. Gratianus, qui in hanc rem plurima collegit *in discept. forens. cap. 856. num.* 18. accuratè autem atque vberrimè Menoch. *cons. 388. num. 13. & seqq.* & paucis omnium optimè expressit Less. *de iust. lib. 2. cap.* 41.

2 Ita pariter si facta esset alienatio feudi, vel emphyteusis, reseruato beneplacito Domini directi, aut alienatio bonorum Ecclesiæ, vel facta concordia in beneficialibus, reseruato assensu Apostolico, ante obtentum huiusmodi assensum, vel beneplácitum, licita est pœnitentia, Abb. *in cap. Super eo, de condit. appos.* Put. *dec. 334. lib.* 1. Achil. *dec. 2. de pact.* Rota *dec. 624. in fin. p. 4. rec.*

3 Et sanè si donans voluerit, quod, secuta professione, donatio firma remaneat, & ampliùs non possit reuocari, & annullari in futurum, clarè ex hoc sequitur, quod ante professionem emissam, non solum effectus donationis fuit in suspenso positus, ita vt interim nullum effectum obtinuerit, quod sufficeret ad inducendam conditionem suspensiuam iuxta Menoch. *loco adducto n.* 19. verum etiam quod vsquequo professio emissa fuerit, possit reuocari. Argumentum est à contrario sensu, quod est validissimum in iure, habetque locum tam in contractibus bonæ fidei, quàm stricti iuris, Bald. *in l. Vendit, C. de act. empt.* Roman. *cons. 339. num.* 1. Bero. *cons. 140. n. 14. lib.* 2. Mantic. *de tac. & ambig. lib. 2. tit. 14. num.* 8.

4 Idem etiam ostenditur attenta subiecta materia, & natura donationis factæ propter ingressum Religionis, de cuius natura est, quod contineat conditionem suspensiuam. Quia ingressus dicitur causa finalis, Menoch. *d. cons. 388. num.* 22. vbi statuit, quod ista donatio non potest dici pura, vt est illa facta sub conditione resoluenda, sed verè conditionalis, ex qua ius non confertur, nisi post mortem ciuilem ipsius donantis, quæ à pari procedit cum morte naturali, Bald. *in auth. Eo decursum in fin. C. de donat. ante nupt.* quod clariùs explicat Aretin. *cons. 11. num.* 2. Id & similia repetit Less. *d. cap. 41. num.* 13. Ricc. *in prax. resol. 152. num.* 2. & stabilitur à Rota *dec. 587 num. 4. p. 1. rec.* & in *Romanus Domunculariam* 4. Decembris 1609. coram Ottembergo.

5 Deinde hæc donatio, dato quod sit valida, non potest, quin habeat implicitum statum validitatis & inualiditatis, pendere à futuro euentu emittendæ professionis, & quidem dubio tam ex parte Religionis, quæ potest donantem non admittere ad professionem, quàm ex parte donantis, in cuius arbitrio est, illam non emittere. Et ideò cùm non sit alteri ius perfectè quæsitum, resque sit adhuc integra, licita est

est reuocatio & pœnitentia, vt scitè expendit Menoch. *sub num.26. & 34.*

6 Nec obstat iuramentum. Quia ista donatio tanquam inter viuos & non causa mortis habet duos defectus, nimirum insinuationis & interuentus Curatoris. Iuramentum enim non supplet duos defectus, nisi fuerint expressi in Instrumento, & super illis præstitum. Ita Seraph. *dec.1184. num.14. & seq.* Maximè quod minor est inhabilis ad donandum etiam cum decreto Iudicis, & alijs solemnitatibus, nisi integretur persona ex iuramento, Honded. *conf.42.lib.1.* & alij quos appositè ad rem nec vno loco adducit Gratian. *discept.333. num.10.to.2.* & *discept.955. num.28.to.6.* & nos commodiùs infra.

7 Item quia est conditionalis conditione suspensiua, quo fit vt interim sit reuocabilis, Menoch. sæpiùs adductus *d. num.19. & seqq.* Rot. *in eadem Romana de Melchiorys* dicta die 10. Decembris.

8 Minus obstat, quod in eodem Instrumento dicatur prima donatio irreuocabilis. Nam vt effugiatur contrarietas in Instrumento, ipsa irreuocabilitas debet referri tantùm ad alios casus non expressos. Non solum quia posteriora verba semper sumenda sunt pro consonantia & declaratione anteriorum; sed etiam quia in contractibus rei veritas potiùs quàm scriptura attendi debet, vt disertè ait textus *in l. 1. C. plus val. quod agit.* & inuolucrum verborum negligentia, seu errore Notarij conceptum non debet nocere partibus iuxta *l. Si librarius, ff. de reg. iur. & l. Errore, vbi* Castr. *num.1. C. de testam.* Præsertim quando donans esset minor, quo casu eo magis attendenda est veritas rei gestæ, quæ satis hic dilucidatur ex facto ipso, quo donans voluit reseruare sibi facultatem reuocandi donationem quandocunque & quousque esset subsecuta sua professio in Religione. Quare verba illa intelliguntur, purificata conditione, quæ potest adijci etiam donationi inter viuos puræ, meræ, & simplici, vt firmat Menoch. toties allegatus *num. 31. & 43.* Quod confirmatur ex verbis illis: *Non aliter, nec alio modo,* quæ inducunt conditionem suspensiuam, & remouent aliàs consensum ab actu, Verall. *dec.205. p.1.* Rot. *diu.dec.654.p.1.* & coram Papa Gregorio *dec.192.num. 1.& seq.*

9 Et esto, quod prima donatio fuerit inter viuos, & irreuocabilis, adhuc quidem benè subsistit secunda donatio, quia prima fuit ipso iure nulla, & propterea non potuit impedire effectum.

10 Primò, quia tempore primæ donationis donans erat minor, & ideo nullo modo potuit donare donatione pura, simplici & irreuocabili, quæ dicitur inter viuos, etiam cum decreto Iudicis iuxta textum *in l. Si quando, ff. Cum antem C. si ma. fact. alien. fact. sine decret. rat. hab.* Roman. *conf.166. num.2.* Menoch. *loco allegato num.7.* Gratian. *discept.975. num.28.lib.t.*

11 Secundò, quia eadem donatio nunquam fuit insinuata, & tamen insinuatio ad perfectionem huiusmodi donationis erat necessaria, etiam si facta fuerit intuitu emittendæ professionis. Etenim ante insinuationem licet pœnitere ex prolixè deductis à Gratiano proximè citato, & ex sententia Rotæ in allegata Romana Donationis.

12 Præterea, quia fuit omnium bonorum, non reseruata facultate testandi, Clar. §. *Donatio q.19.* Quod etiam aduertit Rota in eadem *Romana donationis* die 10. Decembris 1621.

13 Postremò, quia eius effectuatio fuit collata ad tempus professionis, & sic tempore inhabili, eùm paria sint aliquid fieri tempore inhabili, & conferri in tempus inhabile. Vnde cum secuta professione donans esset incapax ad donandum, eùm tunc omnia sua iura essent acquisita Monasterio, satis superque comprobatur inualiditas dictæ primæ donationis ad tradita per Garz. *de benef. p.11. cap.11. num.20.*

14 Et hæc planè sententia videtur omninò conformis dispositioni & menti S. Concilij Tridentini. Quia cùm ad consulendum libertati profitentis *sess.25. cap.16. de regul.* disponat, quod non possit sortiri effectum donatio aut renunciatio, nisi post factam professionem, inducit profectò conditionem suspensiuam, de cuius natura est, quod actum ita suspendat, vt sine vllo effectu remaneat, Bart. *in l.1. n. 9. ff. de condit. & demonstr.* Grat. *conf.81. n.7. lib.2.* cum alijs superiùs adductis.

15 Quod etiam demonstratur ex eodem Concilio *d. cap.16.* Vbi expressè cauetur, ne ex bonis ingressi aliquid tribuatur Monasterio ante professionem præter victum & vestitum, ne hac occasione inde discedere nequeat. Itaque Concilium intelligendum est de conditione suspensiua, non autem resolutiua, cùm non possit diei esse acquisitum dominium in præsens monasterio. Nam per conditionem resolutiuam statim intelligeretur acquisitum dominium mediante donatione taliter facta, & posteà veniret rescindenda, si non sequeretur professio, vt post Decianum & alios firmat Menoch. *d. conf.388. num.16.* quod tamen est directè tam contra verba Concilij, quàm contra eius mentem, & rationem, ne scilicet impediatur libertas donantis quominus liberè discedere possit à Religione.

16 Comprobantur omnia. Quia si diceremus esse translatum statim dominium, tunc ista donatio esset inualida, tanquam contra verba expressa Concilij & contra illius mentem. Ideòque faciendo interpretationem pro validitate actus, dicendum, est fuisse appositam conditionem suspensiuam, & per consequens eius emissam professionem esse licitam pœnitentiam, & posse reuocari primam donationem, vt explicatè tradit Purpur. Osasch. Riminald. Honded. & alij, quos magno in hanc rem numero adducit Gratian. *d. cap.856. num.18.* & nos supra probauimus.

17 Atque ita etiam declarasse S. Congregationem Concilij testatur Gallemart in eundem locum *sess.25. cap.16. de regul.* in hæc verba: *Si donatio, vel renunciatio facta fuerit intuitu Religionis ingrediendæ tunc tanquam facta in fraudem huius canonis videtur subesse huic dispositioni ex sententia S. Congregationis.*

CONSVLTATIO CCXXIX.

An Clerici pensiones Ecclesiasticas obtinentes si adscribantur militiis regularibus, tempore nouitiatus, vt pensionibus frui valeant, teneantur incedere in habitu Clericali ad formam Constit. 92. Sixti V. an verò sufficiat gestare insignia, seu numismata prædictarum Religionum?

1 CAsus hic videtur expressè decisus in prædicta Constitutione Sixti, vbi postquam demandatum fuerat Clericis, vt gestarent habitum Clericalem cum alijs, ibi præscriptis, sub pœna priuationis beneficij, & pensionum *sub §.5.* Pontifex mandat, hoc non habere locum respectu Militum quarumcunque militiarum, & officialium Romanæ Curiæ, subditque hæc verba: *Sed vt permittimus, vt regulari habitu Militiæ, quam professi sunt conuenienti &c. absque alicuius censura, vel pœna Ecclesiastica incursu licitè vti valeant.*

2 Neque obstare videtur vna consideratio deducta ex illis verbis: *In habitu Militiæ, quam professi sunt,* quasi quod vigore præfatæ Constitutionis requiratur professio, ad hoc vt Milites possint gestando habitum suæ Religionis eximi à præcedenti dispositione generali respectu Clericorum, volentium lucrari pensiones.

3 Nam Constitutio non loquitur de formali professione, quæ fit à Regularibus etiam Militibus, vt si dixisset Militiæ, in qua professi sunt, sed loquitur de professione, hoc est de Instituto, quod Equites amplexi sunt, siue de Instituto, quod tanquam proprium profitentur, vt latinè sonat verbum illud *Profiteor* apud Tullium *or. 5. in Verrem,* & in *Pisonem,* passimque alibi. Vnde profiteri artem vulgatum est. Inde professores, qui artes liberales profitentur, quorum nomine neque medicus, neque philosophus, neque Iurisperitus contineri traditur *in l.1. cum seq. ff. de var. & extraord. rubr. de professor. & medic. lib.10. C. Sed & argentariorum,* & aliorum omnium vitæ generum professio dicitur *in l.6. §. Prætor, ff. de eden. l.2. in fin. C. de Episcop. & Cler.*

4 Et quod hoc modo sint intelligenda verba Sixti, clarè colligitur ex eo quod in eadem Constitutione Pontifex sub eadem structura verborum & sub eadem dispositione loquitur

quitur de Officialibus Romanæ Curiæ, ac de Equitibus Militiarum. Et tamen certum est, quod respectu Officialium Romanæ Curiæ nulla est applicabilis, aut practicabilis regularis professio. Quare succedit regula, quod sicut respectu dictorum Officialium intelligitur verbum illud *Professi sunt* pro instituto suscepto, ita quoque respectu Militum Religiosorum ad textum in *l. Iam hoc iure, & in l. Lucius, ff. de vulg. & pupil.* traditque Castil. *controu. lib. 5. p. 2. cap. 97. cum seqq.* Gratian. *discept. 70. num. 39.*

5 Ponderandum autem est, quod intellectus contrarius, non solum esset contra generalem obseruationem Militiarum regularium, in quibus statim ac quis recipitur ad Nouitiatum, induitur insignibus eiusdem Militiæ regularis, sed quod magis est, totum id, quod Sixtus V. in memorata Constitutione concessit in fauorem Militiarum, retorqueretur in odium, cùm ab eis tolleret id, quod omnibus Regularibus de iure Canonico est concessum, vt scilicet tempore Nouitiatus, etiamsi vestibus clericalibus non induantur, sed proprijs illius Regulæ, quam amplexi sunt, pensionibus fruantur, expresse habetur *cap. Beneficium 4. de Regular. in 6.* ibi: *Beneficium illius, qui Religionem ingreditur, non est infra probationis annum alicui conferendum.* Nomine autem beneficij venire pensionem tradunt absque dubio Doctores communiter, inter quos Sanch. *in Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 4. n. 13.* Gig. *de pensionib. q. 19 n. 1.* cum alijs recenter adductis à Tondut. etiam *de pensionib. toto cap. 69.*

6 Nec obstat, quod prædicta possunt verificari intra tempus probationis ad formam Concilij *sess. 25. cap. 16. de regular.* non autem quando nouitiatus prorogaretur. Quia supposita legitima ac indubitata facultate prorogandi nouitiatum, etiam in hoc tempore prorogato militat præfata dispositio *d. cap. Beneficium*, vt in his terminis ex doctrina Sanch. *ibid. lib. 5. cap. 4. n. 21.* Mirand. *in man. Prælat. tom. 1. q. 25. ar. 11.* firmat idem Tondut. *loco allegato num. 12. cum seqq.* etiamsi per plures annos nouitiatus duret, vt contestatur Bartholom. de Vecch. *in prax. admiss. nouit. disp. 8. dub. 7. n. 4.*

7 Prædictis addo, quod sicuti certum est, Equites posse frui pensionibus post professionem, gestando proprium militarem habitum; ita & eo magis hoc dicendum est de tempore nouitiatus, in quo mitius ex supra allegatis proceditur cum quibuscunque Regularibus. Inde Doctores omnes, qui de hac Constitutione loquuntur, generaliter concludunt, quod Equites admissi ad Religionem, & gestantes habitum proprium, fruuntur pensionibus absque vlla distinctione, ante, vel post professionem. Quod benè demonstrat Scortia *in select. ad d. Constit. epit. 148. §. 5.* Lezan. *tom. 2. in sum. cap. 5. n. 37.* Rodriq. *tom. 2. q. 76. ar. 2.* P. Mendo in suo tractatu *de priuileg. milit. regular. disq. 12. n. 14.* Vnde huiusmodi Clericum non priuari ipso facto neque pensione, neque priuilegio fori, licet incedat ense habituque militari indutus declarauit S. Congregatio Concilij die 20. Augusti 1633.

CONSVLTATIO CCXXX.

An terminorum inculcatio in causa Canonizationis sit admittenda?

1 NOn admittitur à Vestr. *in prax. lib. 6. cap. 2. num. 5.* à Salust. etiam *in prax. lib. 1. cap. 34. sub num. 1.* ac à Posth. *de manut. obser. 97. num. 26.*

2 Sed dicendum, inculcationem terminorum non inualidare processum, quando ad illos non requiritur citatio, sintque præparatoria iudicij, vt puta si fuerint in primo actu processu inculcati termini receptionis literarum, deputationis Notarij & Nuncij cum præstatione iuramenti & loci, atque horarum, &c. Vide Rot. apud Burat. *dec. 506. num. 1.* Vant. *de nullit. n. 59.* Atque in his ordinem seruari nulla exigit necessitas, Bald. *l. Qui crimen 3. num. 15. C. de ijs, qui accus. non poss.* Alex. *cons. 137. num. 2. vol. 2.* Vant. *n. 47.* Vestr. *vbi supra in fin.* Carpan. *in Stat. Medial. p. 1. cap. 1. num. 113.* Rot. *dec. 24.* apud Posth. *de manut.* præsertim extra Curiam, vbi non ita exactè termini seruantur, Verall. *dec. 249. num. 2. p. 3.*

CONSVLTATIO CCXXXI.

An constare debeat, Notarios deputatos pro collatione processus facienda vnà cum Actuario, iurasse in manibus Iudicum?

1 DIcendum. Iuramentum huiusmodi non requiritur per Remissoriam, sufficitque iuramentum præstitum in assumptione Notariatus pro omnibus actibus, qui geruntur authoritate notariatus.

CONSVLTATIO CCXXXII.

An debeat constare, quod collatio cœpta in præsentia Iudicum coram ijsdem fuerit continuata & terminata?

1 NEgo. Quia pro actus validitate præsumptio Iuris est, quod fuerit ritè ac legitimè facta, ita vt contrarium dicens probare debeat, Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 34.*

CONSVLTATIO CCXXXIII.

An Portitor Processus teneatur iurare, quod fideliter illum Romam deferat?

1 REspondeo. Remissoria non exigit iuramentum, sed fidelitatem. De iure autem quatenus requireretur, sufficeret, quod dictus esset iuratus à Notario sine alia verborum adiunctione ex allegatis per Farinac. *de testib. q. 64. num. 74.* & Contelor. *cap. 25. nu. 63. & seqq. de canon. Sanct.* Quæ opinio ab omnibus recepta est, si concurrat præsentia Iudicis, Farinac. *loco allegato num. 78.* Seraph. *dec. 857. num. 25.* & *decis. 1288. num. 2.* Burat. *dec. 148. n. 3.* Rot. *dec. 718. n. 16. & 17. to. 3. p. 4. rec.*

CONSVLTATIO CCXXXIV.

An constare debeat de actuali obsignatione processus, illiusque consignatione Portitori?

1 REspondetur. Etiamsi non constet, non propterea id vitiaret processus validitatem. Pro ipsorum autem verificatione sufficit, processum fuisse delatum Romam fideliter sigillatum, & in nulla parte suspectum, vt per Contelor. *cap. 25. num. 21. de Canoniz. Sanct.* Adde & solemniter apertum.

CONSVLTATIO CCXXXV.

An processus subscribi debeat in fine per Iudices?

1 DIco. Huiusmodi subscriptionis defectus non reddit illum inualidum. Non enim id iubetur per Remissoriam. De iure autem in actibus iudicialibus sufficit attestatio Notarij de præsentia Iudicis, & de actibus per illum gestis, Glos. *in cap. Quoniam contra v. Duos*, & ibi Doctores *de probat.* Buratt. *decis. 606. num. 12.*

CONSVLTATIO CCXXXVI.

An liceat pingere Imaginem cum reuelationibus?

1 Contelorius *de Canon. Sanct. cap. 22. sub num. 2.* inquit, quod sapiat cultum pingere imaginem cum Reuelationibus, seu alio peculiari signo, denotante, Deum ostendisse sanctitatem defuncti.

2 Aio tamen. Id non est absolutè verum. Quia reuelationes non sunt absolutè signa sanctitatis, nec approbatur ille, cui factæ sunt pro Sancto, vt idem Contelorius firmat *cap. 2. num. 18.* Nam factæ quoque leguntur Sybillis, ac pleris; alijs, vt per S. Thom. *2. 2. q. 2. ar. 7. ad 3.* Et quatenus etiam in se essent signum sanctitatis, non propterea id apud aliquas gentes pro signo sanctitatis recipitur. In hoc enim attendenda est mens & intentio incolarum, qui si non habuerint aliquid pro signo sanctitatis, & ob id essent à venetatione atque cultu, non est cur attendatur, si idem apud alios repetiatur pro sanctitatis signo, præsertim in ijs, quæ possunt esse & non esse argumenta sanctitatis. Quicquid enim recipitur per modum recipientis recipitur.

CONSVLTATIO CCXXXVII.

An vt concedi debeat Remissoria in genere, docendum aliquid sit de continuatione, & percrebrescentia famæ miraculorum?

1 Ante concessionem Remissoriæ in genere continuationem ac percrebrescentiam miraculorum præeisè requirit Hostien. *in cap. 1. num. 3. de reliq. & vener. Sanct.* ibi: *Et famam attendere, & vtrum miracula crebrescant, &* continuentur antequam inquisitionem committat, &c. ac n. 5. ibi: *Si continuentur supplicationum instantia, & miraculorum continuatio perdurare dicatur, consueuit Romanus Pontifex ponere inter fratres, & aliquibus Episcopis patriæ, vel conuicinia illius, qui dicitur Sanctus committere, vt inquirant de fama, & deuotione populi, miraculis, & alijs, quæ eidem nunciandæ sunt in genere, & non in specie.* Cum quo sentiunt cæteri; ac nuperrimè Roccha *de Canoniz. Sanct. cap. 34. ar. 2.*

2 Dicendum atque notandum est. Requisitum percrebrescentiæ famæ sanctitatis & continuationis miraculorum ab Hostiensi desideratum ante commissionem Inquisitionis generalis fundatur in eo, quod suo tempore confundebatur terminus primæ commissionis pro introductione causæ cum commissione Inquisitionis, vt elicitur ex verbis superiùs allegatis. Quodque ita absque distinctione inter primam commissionem & inquisitionem generalem procedebatur antiquitus, habetur ex ceremoniali Romano sub Leone X. *lib. 1. sect. 6. de Canoniz.* in principio. Idcircò mirum non est, quod idem Hostiensis adeò enixe insinuet hoc requisitum percrebrescentiæ ante Inquisitionem, cùm perinde esset ac si dixisset ante commissionem causæ.

3 Quamobrem cùm hodiè iuxta nouissima decreta procedatur distinctè inter primam commissionem causæ & concessionem Remissoriæ, & antequam obtineatur commissio verificari debeat satis exactè eiusmodi requisitum percrebrescentiæ famæ sanctitatis & miraculorum, vt *pag. 28.* circa fin. ibi: *Nam si perdurabunt miracula, &c. tunc Summus Pontifex committit causam*, idque si factum fuerit in causa, necessarium profectò minimè erit, quod eadem percrebrescentia iterum probetur post causæ commissionem ante concessionem Remissoriæ, cum satis superque sit iuxta mentem Hostiensis id factum fuisse ante commissionem. Nec aliud exposcunt decreta, requirentia solum, quod post commissionem fiat processus super adimpletione eorumdem decretorum, consistente in processu super non cultu, vel super casu excepto, vt in illis habetur *pag. 29.* & clarius *pag. 37.*

4 Immò nec practicari posse probationem percrebrescentiæ post causæ commissionem ante concessionem Remissoriæ, attenta expressa prohibitione, quod postquam Sedes Apostolica manus apposuerit, non possit Ordinarius amplius in causa quoquomodo se ingerere, nec aliquem processum conficere, sed formari debeat per eum, cui Summus Pontifex, vel S. Rituum Congregatio huiusmodi facultatem delegauerit, liquet *pag. 61.* initio.

5 Quod sanè iure cautum est. Nam per appositionem manus Sommi Pontificis adimitur penitus facultas cuicunque inferiori, ne amplius in eadem se quicquam agat, *cap. Vt nostrum*, & ibi Glos. *v. Reuocamus, de appel. & cap. Licet, de offic. legat.* Probantque Gabr. *conf. 166. num. 6. lib. 1.* Æneas de Falcon. *de reservat. q. 4. eff. t. n. 4.* Gasp. de Petr. *eod. tract. quest. 10. num. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. glos. 52. num. 31.* Lancell. *de attent. p. 2. cap. 10. num. 10.* Ac firmauit Rot. *decis. 4. de testib. in nouis, & decis. 33. eod. tit. in antiq. & decis. 570. num. 4. p. 1. rec. & dec. 343. num. 6. p. 6.* & in Lucana *Capellania 28. Aprilis 1656. §. Quod autem coram* Reuerendissimo Beuilaqua, censuitque S. Rituum Congregatio in vna Papien Beatificationis, & Canonizationis serui Dei Alexandri Sauli, proponente Eminentissimo Cardinali Azolino, qui dignus maioribus suis Inuidiæ felicitate materiam dedit, calumniæ sanctitate subtraxit. Cuius mentem S. D. N. Clemens IX. vix ad Pontificatum euectus, ac de magnitudine Imperij, suaque modestia disserens, tantæ molis capacem in partem curarum vocauit.

CONSVLTATIO CCXXXVIII.

An probare negatiuam cultus sit onus Postulatorum?

1 Videtur affirmatiuè respondendum. Etenim Vrbanus VIII. instit libello decretorum *pag. 11. 1.* processum, licet instructum super beatificatione, seu canonizatione, vlteriùs non prosequi, nisi Postulator prius per legitimas iuridicè susceptas probationes circa personam eius, de quo beatificando, seu canonizando agitur, docuerit omnino seruatam extitisse formam præcedentis decreti super non cultu, & Ordinatius, aut ad hoc specialiter Delegatus à Sede Apostolica, diligenti præhabita disquisitione, circa eandem personam ritè pronunciauerit, supracitato decreto nullatenus contrauentum esse.

2 Hinc sequitur oneraste Postulatorem, vt negatiuam cultus tanquam principium suæ intentionis fundandæ concludenter probaret in forma iuridica, licèt probatio esset difficilis, sequendo dictum Baldi *in repet. l. Cum mulier 48. num. 36. ff. solut. matr.* quod scilicet, vbi negatiua est principium & origo fundandæ intentionis, incumbit probatio neganti. Qui propterea *in l. hoc iure vtimur 10. num. 1. ff. de verb. oblig.* dixit; intentans negatiuam debet eam liquido probare, & regulam statutam à Bartolo *in l. in illa stipulatione 8. num. 5. ff. de verb. oblig.* quod vbicunque negatio est causa intentionis alicuius, siue agentis, siue excipientis, ei, qui negat, incumbit onus probandi, sequuntur Angelus *in l. Si quis 4. num. 1. C. de Fabricens. lib. 11.* Bellam. *in repet. cap. Romana num. 5. de for. compet.* & alij constipati ab Herculano de negatiua *num. 2.* subdens *num. 16. ac 17.* procedere siue negatiua circumscribi possit, siue non, quia Doctores indistinctè loquuntur, & difficultas minuere potest ius probationis ordinariæ, non autem tollere. Potest enim esse possibile, quod aliquæ Reliquiæ alicubi venerentur. Nam, vt rectè inquit Bald. *in l. Si reus 73. num. 4. ff. de Procurat.* argumentum sumptum à possibili soluitur per contrarium possibile.

3 Dico tamen. Forma per Vrbanum VIII. præscripta, ad cuius obseruantiæ probationem astringitur Postulator, minimè videtur exposcere, quod in omnibus Orbis terrarum partibus ex sola possibilitate, quod adsint particulæ corporum, seu reliquiæ probetur negatiua cultus. Nam, hoc nedum esset difficile, sed omnino impossibile. Negatiua enim pura, simplex & non coarctata probari nequit, *l. Actor*, & ibi Adden. *ad Glos. v. Dic melius, C. de probat. cap. Accusator 6. q. vlt.* vbi pariter Glossa. Ratio solidissima ea est,

ea est, quia cùm natura sit vniuersale principium rerum existentium, non entium verò nullæ sint causæ, nulli effectus, qualitates nullæ, consequens est, quod non possit suppeditare prædicata & probationes super eo, quod non existit. Ita nominatim philosophantur ac probant Hostien. *in sum. tit. de probat. num.* 2. Specul. *eod. tit. ac num.* Bald. *in d. l. Actor, C. de probat. num.* 11. *&* 13. ibique Salyc. *num.* 1. *&* 4. *&* 13. Roman. *l. In illa stipulatione num.* 22. *ff. de verb. oblig.* Idque multis stabiliunt Abb. *in cap. Bona memoria* 1. *num.* 13. *ad fin. de probat.* & ibi Anan. *n.* 7. Butr. *num.* 44. Io: Andr. *num.* 43. *& seq.* quod grauissimè iterat *in regul. Sine possessione sub num.* 8. *de regul. iur. in* 6. Et ratum habet *Rip. in cap. Cum Ecclesia Sutrina num.* 74. *de caus. possess. & propr.* traduntque Aretin. *cons.* 83. *num.* 9. *ad fin. & num.* 10. Oldrad. *cons.* 244. *num.* 21. *& cons.* 254. *n.* 14. Alex. *cons.* 65. *num.* 3. *lib.* 1. ac prolixissimè Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 36. *à num.* 6. *ad* 14. *& cap.* 37. *à n.* 1. *ad* 24. Disertè ac ornatè Farinac. *q.* 65. *num.* 221. vbi ex varijs Doctoribus ostendit, hanc esse opinionem communem absque vlla controuersia.

4 Adeò quidem vt si testes de tali negatiua non coarctata loco & tempore deposuerint, redderentur de falso suspecti, *d. cap. Cum Ecclesia Sutrina*, vbi Glos. *v. Negatiuam*, & ibi Ripa *n.* 77. *& seq.* Specul. *de probat. §. Probare sub num.* 2. Idem planè voluit Soccin. *cap. super his num.* 92. *de testib.* & Pacian. *d. cap.* 36 *num.* 8. *&* 9.

5 E quibus Doctores firmant, quod similis negatiua transfert onus probandi in affirmantem, Roman. *d. l. In illa stipulatione num.* 22. Soccin. *eo cap. Super his n.* 94. Abb. *eodem cap. Bona memoria n.* 14. Io: Andr. *in alleg. regul. Sine possessione n.* 7. *&* 8. Aretin. *d. cons.* 93. *n.* 9. *&* 10. Crauet. *cons.* 1. *n.* 9. *& seq. lib* 1.

6 Ac licet nonnulli teneant, quod negatiua etiam impossibilis probanda sit per negantem, quando est fundamentum eius intentionis. Tamen magis communis opinio est, quod, stante impossibilitate, actor releuetur ab onere probandi ex adductis. Præsertim quando præsumptio stat pro negante, ac vbi viget decretum Vrbani, cuius contrauentio non præsumitur, vt egregiè Bart. *in l. In illa stipulatione num.* 9. *&* 10. ibi: *Vt si dico me non deliquisse*. Et ex quo in locis, in quibus probatur existentia reliquiarum, & imaginum concludenter probatur negatiua cultus, & positiua obseruantia Decreti per remotionem signorum præ se ferentium venerationem statim ac illud emanauerit.

7 Nititur porrò contraria opinio in eo, quod sibi debeat imputare Actor, qui huiusmodi negatiuam facti vagam & indeterminatam proposuit pro suæ intentionis fundamento. Ideòque non posse illum ex impossibilitate excusationem mereri censuerunt Abb. *in d. cap. Bona memoria nu.* 14. Gemin. *in cap.* 1. *n.* 3. *de confes. in* 6. Imola *cit. l. In illa stipulatione n.* 5. Paris. *cons.* 138. *n* 2. *lib.* 4.

8 Vnde non videtur applicabilis quando non allegatur huiusmodi generalis non cultus pro intentionis fundamento, sed agitur de obseruantia formæ super non cultu; præscripta per Vrbanum VIII. Quæ propterea non est intelligenda adeo generaliter, & effrænatè, quod nullis locorum limitibus coarctetur, ne aliàs eius exequutio reddatur prorsus impossibilis. Lex enim, seu Constitutio non debet esse inutilis, nec censendum est, quod velit arctare ad impossibile, *cap. Erit autem* 4. *dist. l.* 1. *§. dies autem istos*, *ff. quando appellandum sit*, *l.* 2. *in fin. C. commun. de leg.* benè ad rem Ioan. Andr. *in præcit. reg. sine possessione num.* 8. Roman. *cons.* 410. *num.* 1. & Calderin. *cons.* 6. *Qui fil. sint legit.*

9 Posito igitur, quod ex forma decreti non sit probanda negatiua cultus in omnibus Orbis Terrarum partibus ex sola possibilitate, quod alicubi extent particulæ reliquiarum, seu effigies, quibus adhibeatur veneratio, sequitur satis superque esse, quod probetur non cultus sepulchris, in quibus sunt recondita corpora, necnon reliquijs, vbi eæ reperiuntur, seu imaginibus ijs in locis in quibus verisimiliter cultus exhiberetur. Ac proinde dicendum est abundè satisfieri in eo casu, dum respectu sepulchri non poterit haberi probatio intuitiua, si fortè ageretur de seruis Dei, quorum corpora cremata fuerint, & cineres in mare proiecti, ac respectu nonnullarum reliquiarum, quæ potuerint reperiri, nec non Imaginum concludenter probetur, quod ex custodiantur priuatim sine aliquo cultu.

10 Etenim cum agatur de negatiua qualitatis, nempè cultus, ea sanè non potest concludentius probari, quàm per inspectionem subiecti, vt rectè docet Rip. *in d. cap. Ecclesia Sutrina num.* 85. Butr. *in cit. cap. Bona memoria n.* 58. Bald. *in d. l. Actor num.* 23. & ibi Salyc. *num.* 1. Felin. *cap. In nostram num.* 7. *de testib.* Martin. de Fan. *in tract. Qualiter negatiua probetur num.* 4. *&* 5. Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 7. *& cap.* 44. *n.* 12. Qui ponunt exemplum de testibus deponentibus aliquem non habere lanceam in manu, ex quo dicunt negatiuam eiusmodi qualitatis directissimè probari.

11 Eoque præsertim dum testes vltra depositionem de visu reliquiarum & imaginum absque cultu arctatent quoque negatiuam, quod cultus exhiberi non potuerit quo minus ipsi sciuerint; eo quod videlicet is fuisset verisimiliter præstitus in ijs partibus, in quibus fuerant commorati. Rectè enim probatur negatiua per testes, quibus opposita affirmatiua verisimiliter non poterat esse occulta, vt dicit Glos. *in l.* 1. *§.* 2. *v. An non*, *ff. de itin. act. priu.* Bart. *in sapè citata l. In illa stipulatione num.* 11. Bald. *in l.* 1. *num* 8. *C. de bon. poss.* Felin. *in cap. Tertiò loco nu.* 5. *de probat. & in cap. In materia num.* 8. *de testib.* Rip. *cit. cap. Cum Ecclesia Sutrina num.* 81. Abb. *in d. cap. Bona memoria n.* 13. *&* 16. ibidemque Butr. *num.* 53. Idipsum asserunt Paris. *cons.* 162. *nu.* 14. *lib.* 4. Ruin. *cons.* 155. *n.* 2. *lib.* 5. Alciat. *reg.* 3. *præsumpt.* 20. & Pacian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 18.

12 Hinc etiam sequitur, quod quando adhiberi non poterint certæ & concludentes probationes non cultus per primum modum ex tribus relatis à Baldo *in Margar. Innocent. v. Negatiua*, nimirum per Inquisitionem sepulchri, quæ est species probationis cæteris excellentior, oportet recurrere ad probationes subsidiarias, nimirum ad præsumptiones, & verisimilitudines, atque ad publicam vocem & famam. Quæ in hac materia tam difficili, ac interdum ex particularibus facti circumstantijs ferè impossibili; sunt omnino admittendæ. Sic de præsumptionibus ac verisimilitudinibus docet Bald. proximè adductus & *in l. Actor num.* 25. *C. de probat.* Bart. *in l. In illa stipulatione num.* 11. ac Doctores superiùs allegati. Et de publica voce & fama tradunt congesti ab Herculano *de negatiua num.* 309. *cum seqq.* & à Paciano *d. lib.* 1. *cap.* 49. *num.* 6. quam per duos testes sufficienter probari dicit Glos. *in l.* 3. *§. eiusdem v. Confirmat*, *ff. de testib.* Bart. *in l. De minore*, *§. Plurimum* 19. *ff. de quæst.* cum alijs cumulatis per Farinac. *de testib. q.* 47. *num.* 208. Atque admitti in ijs, quæ sunt difficilis probationis firmant Doctores. Consule Herculan. *de negatiua num.* 309. *& seqq.*

13 Regula verò Baldi de possibili destruente contrarium possibile intelligenda est de his, quæ semper sunt actu, non de his, quæ possunt esse & non esse. In prioribus enim, dato possibili, destruitur contrarium, Quia si possibile est, Solem esse, impossibile est, non esse. In posterioribus autem dato vno possibili, non destruitur contrarium: Quia si possibile est hominem currere, possibile est etiam non currere. Vnde in his id dicitur probatum, quod est magis possibile iuxta doctrinam Aristotelis *l.* 2. *de Interpret. cap.* 3. Boetij, aliorumque expositorum. Quare, licet possit esse, quod reliquiæ in locis fidelium venerentur, non idcircò tollitur, quod hoc etiam fieri nequeat, sed datur possibilitas ad vtrunque, & sic intrat, quod inter hæc duo possibilia, id, quod magis possibile est, sit eligendum. Hoc autem est in cultu, super quo habentur testes allegantes optimam rationem, in nullis partibus reliquias venerari propter obseruationem decretorum Vrbani VIII.

CONSVLTATIO CCXXXIX.

An, si testes tantùm dixerint : Et de omnibus & singulis fuit & est publica vox & fama , publicum & notorium, eorum dictis aliqua ratio habenda sit ?

1 NEgandum videtur . Nam assertæ publicitatis rationem non reddunt , quam reddere debent, etiam non interrogati, vt inquiunt Alex. *cons.25.n.6. vol. 4.* & Herculan. *de negat. n.312.* Nec releuat decisio Rotæ in Toletana Decimarum 2. Martij 1648. coram Verospio , cùm supponat testes ibi publicè audiuisse id , quod deposuerant in specie. Non enim sensus poterat decipi circa proprium subiectum auditus. Verum hoc casu si testis in genere solum dixerit; de omnibus & singulis extare publicam vocem & famam , non autem publicè audiuisse quid certum in specie , vt saltem pro ratione in tali specifico considerabili sit subiectum proprij auditus, nil probat ,

2 Nihilominus dicendum est , Quod ad causam scientiæ spectat, dum agitur de materia dependente à sensu corporis , non à iudicio intellectus , non est defectus considerabilis, nec vitians depositionem, si testis, non interrogatus omiserit reddere causam sui dicti , vt benè Cassad. dicens , ita seruare Rotam *dec.3. n.3. & 9. de probat.* Caputaq. *dec.7. p.2.* Gregor. XV. *dec.272. n.2.* & ibi Add. *n.10.* Caualer. *dec. 234.* pariter *n.2.* & in citata *Toletana Decimarum* coram Verospio .

3 Neque obstat , quod hoc procedit , vbi testes publicè audiuisse dixerint , cùm vera ratio huius opinionis , quod non sit opus redditione rationis , dum testes de ita non fuerint interrogati, ea sit, quod vbi probandum est aliquid , quod est obiectum sensus, necessaria non est rationis redditio , si testis non fuerit interrogatus , & contrarium procedit in obiecto, quod non est visibile, sed solum intelligibile , dum tali casu non creditur testi , nisi per causas facti , vt scitè post Innocentium ratiocinatur Baldus *in l. Solam. n.1. C. de testib.* & post alios Cassad. *cit. decis.3. n.10.* Vnde parum refert, quod testis dicat , esse publicum & notorium , vel publicè audiuisse , cùm vtroque casu obiectum sit notum per sensum exteriorem, & generatim de fama dicit Cassad. *vbi supra* , cuius verba sunt eiusmodi . *Sed fama , quæ est obiectum , sit nota per sensum corporeum exteriorem ; scilicet per auditum , non per interiorem* . Ergo probat sine causa . Atque ita est,

CONSVLTATIO CCXL.

An probet testis publicam vocem & famam si vtatur solo verbo temporis præsentis : Esse?

1 NIhil probare dicendum censeo, dum non percutit tempus præteritum ante introductionem causæ , . Caputaquen. *dec.9. & 413. p.2.* Seraph. *decis.296. num.2:* Gregor. XV. *dec.359. n.8. & 382. num.2. & 498. num.12.* Burat. *dec. 78. num.6.* Rot. *dec.385. n.5. p.2. rec.* cum quibusdam alijs ; Etiamsi ad aliam interrogationem subdiderit eandem publicam vocem & famam *A* tempore martyrij , siue obitus serui Dei & circa , fuisse semper firmam & constantem , non euanuisse , sed perdurasse, & adhuc durare . Nam illa dictio *A* sumenda est loco dictionis *post* secundum expositionem Glos. *in l. nemine , v. ab initio , C. de Decurion. lib. 10.* quam probarunt Tiraquel. *de retract. lign. §. 1. glos. 11. num.53.* Surd. *dec.282. n.8.* Gratian. *discept. 161. n. 6.* Cened. *sing. 1. num. 24.* Ac proinde certum initium non statuit .

2 Id tamen remouetur , si testis responderit , quod fama fuerit semper firma & constans *A* tempore martyrij , siue obitus . Quia includit totum tempus ante motam litem , cum ista dictio *A* quanquam stet exclusiuè , attamen denotat , & quodammodo tangit terminum *à quo* ex traditis per Barbosam *dict. 1. num. 11.* Ac licet aliquando accipiatur pro *post* , hoc nihilominus intelligitur ad effectum , vt non comprehendat ipsum terminum a quo, sicuti declarat Surdus modò adductus , Quoties autem testis comprehendit tempus ante motam litem benè probat famam , etiamsi non vtatur termino *fuit* & *est* . Ita Gregor. XV. *decis. 273. num.1.* Vbi autem in depositione testium adsunt verba , denotantia continuationem temporis auditus ipsius testis , depositio super fama benè concludit , nec obstat defectus specificationis temporis præteriti . Qua de re multa omnino insigniter habet Martinus Andr. *dec. 45. num. 4.*

CONSVLTATIO CCXLI.

De probatione famæ in materia Canonizationis Sanctorum ?

1 SIt prima conclusio , In antiquis & multo magis in antiquissimis testes de fama deponentes plenè probant ex conclusione in iure receptissima , quam pluribus firmat Felin. *in cap. Veniens 1. num.16. de testib. & in cap.2. n.49.* quamque sequitur Rota, vt per Bellam. *decis.70. n.3.* Verall. *dec. 344. n.3. & dec.347. n.4. p.3. & dec. 171. n. 7. p.1.* Eandem amplexa est sæpissimè Sac. Rituum Congreg. ac ipsa Rota in causis Canonizationum præsertim S. Hiacynthi , S. Raymundi , B. Ioannæ de Cruce , ac seruorum Dei Petri Regalati , & Gregorij Decimi . Vt proinde sufficiant sexaginta anni iuxta decisionem Verall. *num.3. & decis.298. p.3.* & prout Rota censuit etiam in plerisque causis Canonizationis, speciatim in relatione B. Thomæ de Villanoua , *tit. de fid. sub inst.* & in relatione B. Petri de Alcantara *in primo miraculo post mortem* . Quod prosequitur Castell. *de cert. glor. Sanct. cap.6. num. 2.* & articulo mature discusso , firmauit Sac. Congregatio in causa dictæ seruæ Dei B. Ioannæ de Cruce .

2 Secunda conclusio . Ad probandam famam in antiquis duo testes sufficiunt . Ita Clarus , qui testatur de communi *in pract. crim. q.6.* iuxta Glos. *in l.4. §. Eusdem , ff. de testib.* Capel. Tolos. *decis. 309.* Dec. *cons.262. num. 4.* testans etiam de communi , & plures alij , quos refert ac sequitur Borrel. *in sum. dec. tit. de probat. num.46. vol.2.* Prout certi iuris est , quod duo testes sufficiunt in omni negotio , *l. Vbi numerus 2. de testib. cap. Omni negotio , extra eod. tit.* Quæ regula procedit in omni materia , & ad quodcunque probandum , Abb. *in cap. Super eo 2. de testib.* Soccin. *iun. cons.31. num.5. lib.2.* Rot. *dec.5. num. 3. de rescript. in nou. & dec.26. num.1. p.1.* Et fuit resolutum à S. Rituum Congregatione in eadem causa B. Ioannæ de Cruce , ac alibi sæpè .

3 Tertia conclusio . Testes deponentes de publica voce & fama in antiquis probant , etsi non interrogati rationes non reddant à quibus audiuerint , ac etiamsi causas, inditia , vel coniecturas non exprimant , vel à quibus audiuerint . Quia, reprobata opinione Bartoli ac sequacium *in l. De minore , §. Plurimum , de quæst.* sufficit , quod testes dicant publicè audiuisse , ac deponant de publica voce & fama secundum opinionem Baldi communiter receptam *in cap. Per tuam , de probat. & in cap. Propterea , de testib.* Non enim est necesse , quod testis respondeat per verba iuris , sed optimè satisfacit explicando circumstantias facti , ex quo ius resultat , iuxta insignem theoricam eiusdem Bartoli , exemplificantis in possessione & in mutuo *in l.1. num.10. & 13. ff. si cert. pet.* Quam commendat ibidem Bald. *num. 5.* dicens , non exigi , quod testis sciat perspicaciter definire , cum id pertineat ad Doctores . Idem docent Alex. *num.15.* Fulgos. *num. 10.* Roman. *num. 7.* Aret. *n.6.* Nell. *de test. n. 169.* Sicut in definitione miraculi non exigi , quod testis deponat de eo , prout est miraculum , sed prout ex eo probatur miraculum ; dicunt Maluet. *de Canoniz. dub.3. n.71.* ac Molphes. *cons.46.* Et hanc sententiam sequitur Rot. *dec. 3. num.4. de probat.* Verall. *dec.7. p. 2. & dec.289. p. 3.* & fuit ab ea decisum in pluribus causis Canonizationum , relatis *dec.357. p.2. recen. & dec.337. n.7. & dec.48. n.1. vol.2.* Farinacij ac censuit Sac. Rituum Congregatio in d. causa B. Ioannæ de Cruce .

4 Contraria verò procedunt in fama moderna , in qua testes tenentur reddere rationem , & specificare causas & personas , à quibus audiuerint , secus verò in antiquis ex supra deductis.

Nec

5 Nec in probatione famæ requiritur, quod testes deponant per verba *fuit, & est*, sed sufficit, quod deponant, ita publicè audiuisse suo tempore, vt firmant iura & decisiones allegatæ. Et contraria habent locum in probatione immemorabilis. De Monte *in cap. 1. de præscript. in 6.* | v. *Memoria*: vbi testis debet deponere de quadragenaria, & concludere, quod eius tempore semper fuit, ac est publica vox & fama, secus verò quando versatur in antiquissimis, in quibus nec testes possunt deponere, quod semper fuit, nec requiritur ex firmatis.

6 Et quia in prædictis præcipuè consistit substantia probationis famæ in antiquis, vt plenè discussis omnibus censuit eadem S. Rituum Congregatio in dicta causa B. Ioannæ de Cruce, ideò reliqua mittamus.

CONSVLTATIO CCXLII.

An cum interrogatorium sit insertum in Remissoria super quidditate & circumstantijs miraculi, si super eo non fuerint interrogati testes deponentes super miraculis, processus reddatur nullus ex inobseruantia Remissoriæ?

1 PArs affirmatiua asserenda videtur. Vnde duplex nullitas insurgit. Altera quidem ob inobseruatam formam Remissoriæ, mandantis singulos testes primo loco examinari iuxta interrogatoria, adeò vt ommissio cuiuslibet interrogatorij reddat examen nullum, omnimodam fidem testi adimendo ex traditis à Bellam. *cap. Per tuas 40. num. 13. & 14. de testib.* Cuius dicta probauit Rot. coram Mellino *dec. 434. num. 1.* Butat. *dec. 100. num. 10.* vbi Add. *num. 27.* & Caualer. *dec. 254. num. 2.* atque ex notatis à Boccac. *de liter. remiss. cap. 9. num. 27.* & Posth. *de manut. obser. 91. num. 22.* Qui ponderant, quod Iudex remissorialis non habet facultatem alterandi formam sibi præscriptam in Remissoria. Qua ratione in testibus remissiorialibus ob defectum potestatis in examinatore cessat altercatio Scribentium, num probent testes non examinati super omnibus Interrogatoris datis à parte, cuius meminit Farinac. *de testib. q. 73. n. 3. cum seqq.* Quod etiam animaduertit Ridolphin. *in prax. Iudic. p. 1. cap. 11. num. 107.*

2 Altera verò ob inexplicatam essentiam miraculi cum necessarijs illius requisitis causa dignoscendi ex hoc, an ipse testis intelligeret quidditatem, & qualitatem materiæ contentæ in articulo de miraculis, super qua fuerat inductus, ac erat examinandus. Non enim testis potest deponere de aliquo speciali, nisi intelligat ac sciat quid illud sit in genere iuxta Bart. *in l. 1. n. 10. ff. si cert. pet.* & alios, relatos à Farinac. *d. q. 73. num. 38.* Quare Molphes. *consil. 46. n. 61.* refert ex notoria praxi Curiæ Romanæ, testes in causis Canonizationum interrogandos esse, vt deponant quid sit miraculum, quid sanctitas, quid beatitudo.

3 Verum hæc facilè diluuntur. Quia ex omissione Interrogatoriorum non infertur ad inualiditatem processus, immò nec ad nullitatem examinis, Alex. *consil. 172. n. 9. lib. 2.* Greg. XV. *dec. 331. n. 17.* ibique Add. *n. 22. & dec. 351. n. 46.* Rot. *dec. 663. n. 12. p. 4. rec.* Etiam si omissio facta sit ex negligentia, immò & dolosè, Alex. *d. consil. 172. n. 9.* censuitque Rot. *dec. 512. n. 8. tom. 2. p. 5. rec.* Sed sunt repetendi, vt probent, Seraph. *dec. 897. n. 9.* Gregor. XV. *dec. 331. n. 17.* vbi Add. *n. 22.* Opportunè in hanc rem Contelor. *cap. 25. n. 81. de Canoniz.* Cumque hac iuris dispositione censendum est vel S. Congregationem conuenire, dum iubet examinari super Interrogatorijs.

4 Nec obstat, quod non fuerint interrogati de miraculi quidditate. Quia eiusmodi Interrogatorium, esto, quod requiratur iuxta praxim quod testes deponunt in genere, facta fuisse miracula, omninò tamen impertinens est, vbi testes de propria scientia & de facto ab se viso & cognito deponunt. Ad testes enim pertinet deponere, ita factum fuisse, ad Iudicem autem iudicare, an tale factum sit miraculum, quod non est perceptibile testium sensu, sed per rationem, vti quid dependens à iudicio intellectus. Pulchrè Abb. post Innoc. *in cap. cum causam 2. num. 6.* & Felin. *n. 3. de testib.* Idem prosequitur Castel. *de Canoniz. q. 7.* ac Rot. *dec. 233. n. 6. p. 3. rec.* & in relationibus S. Andreæ Corsini *p. 3. §. 2.* & S. Elisabethæ *p. 3. tit. de miracul. in genere*. Quo pacto S. Congregatio in eodem Interrogatorio tribuit Iudicibus facultatem vtendi interrogatorijs ad illos transmissis eorum arbitrio, inspecta scilicet qualitate testium, prout ipsis expedire videtur.

5 Obiectio igitur saltem procederet quando testes deponunt de miraculis in genere, non autem in specie secundum declarationem Mat. Soccin. *in cap. Qualiter & quando n. 583. de accus.* & Troyl. Maluet. *de Canoniz. dub. 3. n. 71. tract. tom. 14.* distinguentium duos casus. Aut enim agitur de probandis miraculis in genere, idest quempiam perpetrasse miracula, seu opus miraculosum, & tunc quia agitur de principijs, seu quidditate ipsius rei, testis debet directè interrogari & à priori respondere quid sit miraculum, reddendo causam scientiæ. Aut agitur de probandis miraculis in specie, & tunc quia testis deponens de miraculo non deponit de eo prout est miraculum, sed prout ex eo probatur miraculum, sufficit quod à posteriori interrogetur de facto applicabili ad eius sensum, vt deponat de actibus excedentibus vires, ac potentiam naturæ, ex quibus per necessariam consequentiam, & ratiocinationem deducatur miraculum, reddendo rationem sui dicti & causas scientiæ iuxta formam dicti Interrogatorij. Quia non est necesse, quod testis deponat per verba iuris, sed sufficit quod deponat per verba facti, ex quibus ius illud resultat, Bart. *in l. 1. num. 10. & 13.* Bald. *num. 5.* Rom. *num. 7. & 8.* Salyc. *n. 5.* Aretin. *num. 4. & 6.* Alex. *num. 15.* Fulgos. *num. 10.* & Ias. *num. 14. ff. si cert. pet.* Nell. *de testib. n. 165.* Merlin. *dec. 576. n. 3. & dec. 600. num. 5.*

6 Ac præterea non est simpliciter necesse interrogare de quidditate nominum Iuris, vt quid sit consuetudo, quid notorium, quid fama, quid possessio, quid miraculum, & id genus alia, sed sufficit quod ex redditione rationis ostendant, se intelligere quid ea sint iuxta allegata per Farinac. *de testib. q. 73. n. 43.*

CONSVLTATIO CCXLIII.

An Procurator causæ Canonizationis iurare debeat de calumnia?

1 AFfirmat Contelorius *de Canoniz. Sanct. cap. 25. num. 54.* per textum *in cap. 1. §. Propter omissum, de iuram. cal. in 6.*

2 Sed respondetur primò. In hac materia non cadit calumnia, cùm calumniari dicatur quis in criminalibus, vel ciuilibus, qui per fraudem, moram, & frustrationem litibus vexat, Mascard. *de probat. tom. 1. concl. 253. n. 9. & 10.* Rot. *dec. 45. n. 8. p. 3. rec.* Secundò. In causis spiritualibus non esse locum tali iuramento, *cap. 2. de iur. calum.* Et contraria dispositio textus *in cap. 1. §. Quamuis, eod. tit. in 6.* loquitur, quando in causa spirituali agerotur de interesse partium. Tertiò. Non est præstandum quando non petitur, *d. cap. 1. de iur. cal. in 6.* Vestri *in prax. lib. 5. cap. 2. n. 3.* Gregor. XV. *dec. 157. n. 1.* Ideòque omissum non vitiat, Add. ad Gregor. *d. dec. n. 73.* Rot. *dec. 131. n. 5. penes*, Zacch. *de obl. Cam.* Quartò. Non esse petendum, nec præstandum coram Iudice exequente Remissoriam, qui non est Iudex causæ, sed coram S. Congregatione, quæ illud non exigit per sua decreta.

CONSVLTATIO CCXLIV.

E quibus præcipuè probetur cultus immemorabilis; qui est vnus ex casibus exceptis in decretis de Canonizatione Sanctorum?

1 DEcreta super non cultu quatuor casus excipiunt, nempè cultum, qui probatur per communem Ecclesiæ consensum, vel per immemorabilis temporis cursum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum scripta, vel per longissimi temporis scientiam ac tolerantiam Sedis Apostolicæ vel Ordinarij.

2 Differendum nunc est de cultu immemorabili, cuius actus positiui ex hisce vel similibus deducuntur. Nempè ex magni-

magnificentia sepulchri, ex spontaneo concursu ac libera veneratione ipsius eum oblatione tabellarum, inchoata statim ab abitu, & semper continuata ac in dies aucta, ex lampadibus continuò atque assiduè ante illud ardentibus, ex celebratione Missarum ad altare serui, vel alibi, ex officio proprio eiusdem, ex litanijs, ex anniuersaria solemnitate à die obitus eum celebratione Missæ de Sanctissima Trinitate, nec non ex cultu eius imaginum cum laureolis publicè expositarum pariter à tempore immemorabili, ex sanctitatis fama, ex Beati aut Sancti cognominatione, huiusque generis haud pauca. Quæ omnia ad aliud referri non possunt, nisi ad cultum publicum, qui Sanctis exhiberi solet ex Scacch. *de not. & sign. Sanct. sect. 10. cap. 1. lit. B.* cui præiuerat Contelor. *de Canoniz. Sanct. cap. 22. num. 7.* atque ex alijs, præsertim ex Rota *in relat. B. Andreæ Corsini* post Lezanam *cons. 1. num. 23.*

3 Equidem venerationis & cultus signum præsefert eleuatio & magnificentia ornatus sepulchri, quæ concedi non solet, nisi beatificatis & Canonizatis, vt admittunt Castell. *de certit. glor. Sanct. tit. de dilig. antiq. seru. §it. num. 41.* ac Rota frequenter, speciatim autem *in relat. Canoniz.* Hieronymi Æmiliani *rubr. De concursu ad Sepulchrum, § Quantum verò.*

4 Item retentio Tabellarum votiuarum penes sepulchrum, in quibus exprimuntur miracula, & gratiæ obtentæ à Christi fidelibus per merita & intercessionem Serui Dei, de quibus vltra descriptionem deponant testes de immemorabili illarum retentione de visu, ac certa scientia à tempore suæ recordationis, ac de auditu a suis maioribus, & senioribus, recensentibus statim post obitum Serui Dei illas visas ac retentas fuisse. Hæc enim retentio Tabellarum votiuarum ad sepulchrum est argumentum publicæ venerationis, vt pluries censuit Rota, & in primis *in Relat. S. Hyacinthi, vers. Ætis miraculis*, S. Caroli *p. 2. arg. 14.* & S. Ignatij *rubr. de Temper, vers. Quanto continuata*; traduntque Contelor. *de Canoniz. Sanct. cap. 14. num. 41. & cap. 22. num. 4.* & Scacch. *sect. 9. cap. 8. in 5. assert.* Quodque semper fuerit habita in maxima consideratione multitudo Tabellarum & donariorum pro argumento Sanctitatis, ex quo propemodum impossibile sit tot fideles in eadem re deceptos fuisse, firmauit Rot. *in relat.* S. Andreæ Corsini apud Lezan. *d. cons. 1. num. 226.* Melius enim omnibus quàm singulis creditur, Quippè singuli decipere & decipi possunt, nemo omnes, neminem omnes fefellerunt. Et licet Viguer. *in instit. theol. tit. de virt. fid. cap. 10. § 1.* ac Molphes. *cons. 45. num. 33.* affirment, posse vota in signum miraculi circa sepulchrum priuatim retineri, concedunt tamen omnes publicam præ se ferre venerationem, vbi affiguntur, sicut aduertit Contelor. *cap. 22. num. 4.* & patet ex ipsis decretis, in quibus prohibentur similes tabellæ votiuæ, tanquàm indicantes venerationem ac cultum.

5 Necnon antiquissima Epitaphia, quæ penes sepulchrum conspiciuntur ac Inscriptiones diuersi generis, in quibus vltra expressionem diuersorum miraculorum continetur sublimitas virtutum ac perfectionis asserta in illic sepulto, tanquam vera entitas Sanctitatis in eis consistens, denotant signum venerationis, & cultus, vt inquiunt S. Dionys. *de diuin. nomin. cap. 12.* D. Thom. *2. 2. q. 31. ar. 8. ad 1.* Innoc. *in cap. 1. num. 1.* & communiter scribentes *de reliq. & vener. Sanct.* inter quos Scacch. *sect. 1. cap. 2.*

6 Ita etiam retentio plurimarum, & quidem antiquissimarum lampadum ad sepulchrum assiduè ardentium cultum ostentat. Hæc enim lumina esse inditia diuini ac sine materia luminis dati exposuit Germanus Patriarcha Constantinopolitanus *in Synod. 7. œcum. act. 4.* Et hac fortasse de causa iugem eorum alimoniam in locis, in quibus Sanctorum corpora conquiescunt præscripsit D. Gregorius, pia liberalitate in Diuos etiam Magnus *epist. 83. lib. 7.* qui Basilicæ D. Petri prædia cum oliuetis numero triginta quinque & fermè totidem Basilicæ S. Pauli donauit. Vide Durantum *de ritib. Eccles. Cathol. lib. 1. cap. 8.* vbi concinnè in hanc rem plura adducit. Legendus etiam in eandem sententiam Iacobus Middendorpius *de Academ. Orb. Christ. lib. 1. de Vesta.* Inde enim venerationem & cultum deducit Scacch. *sect. 10. cap. 1.* & supponunt Decreta prohibentia retentionem lampadum ac Tabellarum votiuarum ante sepulchrum & Imagines eorum, qui non versantur in aliquo ex casibus exceptis in eisdem decretis. Idem docet Contelor. *d. cap. 22. num. 2.* ac censuit Rot. *in relat.* B. Andreæ Auellini *p. 2. cap. 4. de venerat. reliq. vers. Illud autem.* Estque contra Turrian. *de fid. disp. 17. dub. 10.* & Molfes. *cons. 45. n. 33.*

7 Similiter immemorabilis, assiduusque ac in dies percrebrescens ad sepulchrum concursus populi, intercessionem serui Dei piè ac iugiter implorantis eum orationibus, oblationibus, & elargitionibus eleemosynarum, genuflexionibus, auditionibus Missarum, quæ ibidem quotidiè celebrari solent, alijsque frequentissimis actibus publicæ venerationis & cultus, prout consueuit exhiberi canonizatis, vel beatificatis publicum cultum refert. Receptum quippè est ex antiqua Ecclesiæ consuetudine præclarum inde Sanctitatis, publicæ venerationis & cultus argumentum desumi, sicuti ex sententia D. Augustini *lib. 12. de ciuit. Dei*, cuius fit mentio in *cap. Quando Episcopus, & c. Vt patet dist. 24.* inquiunt Io: Andr. *in cap. Ad Apostolicam, de regular.* Bellarm. *de Sanct. beat. cap. 10.* Panuin. *in relat. S. Bonau. p. 1. ar. 9.* Rot. *in relat.* S. Caroli & S. Ignatij, & S. Francisci Xauerij, S. Andreæ Corsini, B. Paschalis Baylon, B. Caietani Thienæi, B. Fælicis à Cantalicio, B. Andreæ Auellini, B. Alosij Gonzagæ, ac seruorum Dei Gregorij Papæ X. Pij Papæ V. & Hieronymi Æmiliani. Quia fit in loco publico, & cum occulto quodam impulsu, quo Deus mouere solet hominum corda, vt venerabundi accedant ad ostendendam serui sui sanctitatem. Quod elicitur ex Clem. *Cedit, de Iudæis & Sarrac.* in qua statuitur, quod Principes Christiani compescere debeant Sarracenos sibi subiectos ab inuocatione publica nominis Machomet, quam facere solent ad sepulchrum ipsius, eo quod sit cultus non debitus, nisi Sanctis.

8 Insuper quotidianæ Missæ in honorem serui Dei ab immemorabili celebrari solitæ siue ad altare contiguum eius sepulchro, siue alibi præcipuum, ac peculiare publici cultus argumentum præ se ferunt. Nam cum Missæ Sacrificium fiat nomine Ecclesiæ ex D. Augustino *lib. 22. de ciuit. cap. 10.* relato per Augustinum Triumph. *de potest. Eccles. q. 14. ar. 5. in resolut.* proculdubio celebrari solet in memoriam illius, qui canonizatus, vel in sanctitate comprobatus est ab eo, qui dicitur caput totius Ecclesiæ. Ideòque præcipuum venerationis, & cultus signum nuncupatur à Scacch. *sect. 1. cap. 8.* & connumeratur inter illos septem honores, quos Sedes Apostolica concedit his, quos in Sanctorum albo describit, teste Bellarmino *controu. tom. 2. lib. 1. de Sanct. beat. cap. 7.* Molphes. *cons. 56. num. 9.* & Contelor. *d. cap. 22. num. 2. & 3.* Sic enim Fœlix primus apud Anastasium Bibliothecarium Missas iussit celebrari ad Martyrum memorias, quorum ideò distinctis per dies singulos passionibus collecta in vno Codice nomina Romanam Ecclesiam seruasse, vt ageret quotidianis diebus in eorum venerationem Missarum solemnia, legitur apud S. Gregorium *epist. 29. lib. 7.* Sic quoque Apostolorum Principes à Romano Pontifice cultos fuisse, dum super eorum ossa veneranda offert Domino Sacrificia, & tumulos Christi arbitratur altaria, ex D. Hieronymo aduersus Vigilantium *epist. 53. lib. 2.* Multus est in hac re Augustinus *tract. 8. in Ioan. & serm. 17. de verb. Apost. & lib. 8. de ciuit. Dei cap. 27.* ac sæpè alibi. Item Cyprianus *lib. 3. epist. 6.* Chrysostomus *hom. 21. in Act. Apost.* & quamplures alij ex Patribus, quos collegit Durantus vbi supra *lib. 2. cap. 35.* Atque hac permissa cultus specie sanctitatem Romualdi ab Ecclesia euulgatam sexto post quam obierat anno in eius vita prodidit B. Petrus Damiani *cap. 79.*

9 Idemque communis Ecclesiæ consensus præterea conuincitur ex lectionibus Officij cuiuspiam serui Dei per Summos Pontifices approbatis, in quibus habetur expressa mentio eiusdem Sanctitatis, ac virtutum. Quarum approbatio vti facta simpliciter, est interpretanda ex certa scientia & in forma specifica, Abb. *in cap. 1. de confir. vtil. vel inutil.* ibique *Dec. num. 11.* Mandos. qui plures cumulat *ad reg. 22. q. 19. num. 10.* vbi de communi, Rot. *dec. 297. n. 19. p. 4. rec. tom. 2.* Præsertim quod agitur de re, quæ ex dispositione Alexandri III. *in cap. 1. de reliq. & vener. Sanct.* fuerat Summo Pontifici reseruata, vt rectè distinguit Abb. loco allegato *num. 6.*

10 Rursus solemnis ritus, ac memoria anniuersaria ad sepulchrum celebrandi in illius honorem Missam solemnem Sanctissimæ Trinitatis cum maximo populi concursu

tam

tam Ciuitatis, quàm etiam locorum vicinorum publicæ venerationis, & cultus argumentum exhibet, vt pluribus relatis comprobat Scacch. *sect.* 10. *cap.* 2. exemplificans in Missa SS. Trinitatis, quæ quotannis decantatur ad recolendam memoriam obitus Pij V.

11 Et quod ad Imagines vltra sepulchralem, atque alias circa sepulchrum ac alibi in Ecclesia publicam venerationem, & cultum denotant multæ aliæ, si quæ ab immemorabili tempore in publicis locis pictæ reperiantur cum radijs & splendoribus, ac titulo Beati, cum hoc pacto sint magis authenticæ, *l. Census* 10. & ibi Gottifr. *v. Monumenta, ff. de probat.* Tria enim publicæ venerationis & cultus signa beatificatis, & canonizatis propria in illis ponderanda sunt. Primò earum retentio in Ecclesijs & locis publicis inter alios Sanctos. Nam huiusmodi retentionem venerationis causa institutam fuisse ab Ecclesia tradidimus alibi cum Bellarmino, Duranto ac quibusdam alijs. Secundò ex radijs & splendoribus quibus decorantur, sicut Imagines Sanctorum, teste eodem Duranto *lib.* 1. *cap. ac num.* 5. Tertiò Inscriptionibus ac titulo beati. Id enim connumeratur inter illos septem honores, quos Ecclesia tribuit Canonizatis, relatos à Bellarmino *contr. tom.* 2. *lib.* 1. *de Sanct. beat. cit. cap.* 7. Molphes. *d. cons.* 46. *num.* 9. Contelor. *eo cap.* 22. *num.* 2. & 14. Harum autem antiquitas probatur vel ex depositionibus testium, vel ex inscriptionibus, vel ex relationibus peritorum, quibus hac in re maximè deferendum est, *l. Si quis* 3. *C. fin. regund.* Rot. *decis.* 105. *num.* 8. & *decis.* 151. *num.* 14. *p.* 6. *rec.* Scacch. *de not. & sign. Sanct. sect.* 9. *cap.* 6. Quodque proinde dictæ Imagines non minus conferant ad probationem venerationis, & cultus, quàm scripturæ, habetur ex testimonio D. Gregorij *ep.* 9. *lib.* 9. relatu *in cap. Perlatum, de consecr. dist.* 3. Et Imagines antiquas optimè conferre ad memoriam & recordationem, habetur *in cap. Venerabiles d.* 3. ac plurimum ijs deferri ad probationem rerum antiquarum, dixit Rota *decis.* 353. *num.* 66. & *seq. p.* 5. *rec.* Vt proinde non minus ex picturis, quàm ex scripturis, ac libris, alijsque veterum monumentis validum desumi argumentum Sanctitatis fuit obseruatum in Canonizatione S. Raymundi de Pennafort, cuius Sanctitatis non leue specimen exhibuerunt antiquæ picturæ cum exprimentes pallio suæ Religionis substratum per maris vndas, ac S. Franciscam Romanam habuisse sibi familiarem Angelum Custodem fuit præcipuè probatum ex eo, quod à longissimo tempore sic pingi consueuerat, & S. Isidorum Agricolam Domino suo sitienti excitasse fontem aquæ stimulo bouis, quem gerebat, fuit itidem probatum ex antiquis Imaginibus, id repræsentantibus, vt habetur ex relationibus eorundem, ac refert Scacch. *eadem sect.* 9. *cap.* 6. Et licet secundum sententiam citati Authoris similes Imagines quantumuis pictæ cum præfatis signis & collocatæ in locis publicis non præbeant argumentum sufficiens ad Canonizationem, denotant nihilominus conceptum & opinionem huminum, sicque cultum ac venerationem, vt ait idem Scacchus *eo loco.*

12 Hunc eundem cultum absque dubio indicat processio ex earum genere, quas lætas dixit Durantus *de ritib. Eccles. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 8. si quæ ab immemorabili ad Serui Dei honorem instituta fuerit, vt ex congestis Patrum testimonijs tradit Casalius *de Sacr. rit. cap.* 38. §. *Quantò honore.* Qua de re nos quoque alias egimus.

13 Præterea publicæ venerationis argumentum denotat titulus Beati, quo seruum Dei vltra Imagines & sepulchrales Inscriptiones communiter decoratur, etiam in Litanijs, in quibus semper verè Sanctos à fidelibus fuisse inuocatos Gerundensis, Aurelianensis, Maguntini, Toletani, ac Braccarensis Concilij ponderatis auctoritatibus probat Bellarminus *de Sanct. beat. lib.* 1. *cap.* 19. Ac præcipuè si vti talem ab omnibus coli tradant Historici, quibus semper fuit adhibita fides, vt propterea iunctis depositionibus super Immemorabili plenissimam probationem faciant, *l.* 1. *ff. de offic. Praef. Praet.* tenetque Abb. *in cap. Cum causam* 13. *num.* 1. *de probat.* & *in cap. Inter dilectos num.* 13. *de fid. Instrum.* & ibi Felin. *num.* 12. & *in cap.* 2. *num.* 49. *de rescript.* cum alijs testantibus de communi, copiosè congestis per Gaspar. Kloch. *de contrib. cap.* 20. *num.* 483. & *seq.* & in terminis Contelor. *de canoniz. Sanct. cap.* 14. *num.* 10. Scacch. *sect.* 11. *cap.* 6. Castell. eodem argumento *q.* 7. §. *Quæro,* Pan-

Tom. I.

uin. *in relat. S. Bonon. p.* 2. *ar.* 8. Rot. *in relationib.* S. Raymundi *p.* 1. *ar.* 5. & S. Hyacinthi *cap.* 3. Præcipuè si huiusmodi titulus ipsi adhuc viuenti inditus fuerit. Ex hoc enim indubitatum sanctitatis argumentum elicit Azot. *Instit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 6. Contelor. *ibid. num.* 11. Nec videtur dissentire Edinerus apud Baronium §. *si quid referam sub anno* 1098. dum inter testimonia Sanctitatis Anselmi Cantuariensis Episcopi & id recenset, quod vulgo quasi à proprio nomine *Sanctus homo* nuncuparetur. Immò & ipsa assentitur Ecclesia, quæ inter præcipua Sanctitatis D. Bonauenturæ argumenta illud retulit in Romano Breuiario, quod à viuente D. Thoma Aquinate *Sanctus* fuerit appellatus, vt bene obseruauit Scacch. *sect.* 1. *cap.* 7. §. *fin.*

14 Arguit itidem cultum publicum communis reputatio ac publica vox & fama Sanctitatis atque miraculorum orta in vita, & statim ab obitu continuata penes vniuersum populum, pro Beato ac Sancto venerantem seruum Dei, illumque ac eius intercessionem in suis necessitatibus inuocantem per assiduam à die obitus vsque in præsens seriem temporum. Hæc quidem publica vox & fama legitimè probata sufficit dum versatur in antiquis iuxta Innoc. *in cap. Veniens. num.* 6. *de verb. signif.* Bald. *in l. insuper num.* 2. *C. de rei vindic.* & *in l. Proprietatis num.* 4. *C. de probat.* Abb. *in cap. Inter dilectos num.* 6. *ff. de fid. Instr.* Felin. *in Cap. Veniens* 1. *num.* 16. *de testibus*, & *in cap. Cum causam num.* 9. *de probation* Bellam. *decis.* 70. *Cassador. decis.* 2. *de probation.* Caputaq. *decis.* 344. *num.* 3. & 327. *num.* 4. *p.* 3. Seraph. *decis.* 449. *num.* 3. Put. *decis.* 62. *num.* 4. *lib.* 2. in correctis. Et in terminis Canonizationis plenissimam probationem facere dixit Rot. *in relat.* S. Hyacinthi *vers. nec prædictorum*, S. Raymundi *ar.* 3. S. Andreæ Corsini apud Lezanam *d. cons.* 1. *num.* 237. B. Philippi Benitij *in rubr. de fama Sanctitatis ar.* 2. B. Caietani Thienæi eadem *rub.* B. Francisci Borgiæ *p.* 2. *ar.* 1. & seruorum Dei Gregorij Papæ X. *rubr. de Sanct. Vita in* 2. *arg.* Pij Papæ V. *p.* 3. *tit. de alijs Indit. Sanct.* ac Hieronymi Æmiliani *rubr. de obitu, concurs. ad sepulchr. & fama Sanct.* §. *Quantum demique.*

15 Signa quoque Sanctitatis eliciuntur ex corporis integritate, ac vnione cum omnibus ossibus, membrisque. Quod tanquam miraculum considerat Rot. *in relat.* B. Petri Regalati *tit. de frequentia populi*, & tanquam primum miraculum censuit S. Rituum Congreg. in relatione de B. Francisco Xauerio habita in Consistorio secreto à Cardinali à Monte *tit. de miracul. post mortem.* Idem tenet Contelor. *cap.* 14. *num.* 14. Scacch. *sect.* 9. *cap.* 3. & alij quam plures ab ijs adducti. Sic Bononiæ visitur à ducentis ampliùs annis B. Catharina tam integra, vt sedeat perinde ac si adhuc spiritum duceret, ouiisque amiciatur vestibus; cùm ei diu creuerint vngues, creuerintque crines, & præfecti plurimis etiam ad valetudinem profuerint. Assistij adhuc pedibus suis insistit corpus integrum S. Francisci. Ostenduntur in Monte Falco terni ex carne globuli in S. Claræ Virginis corde, cœlitus nati, tanquam in conchylio gemmæ, & eo nomine sunt quoque admirandi quod euincant diuinitus Deum vnum & trinum esse. Nam ita sunt æquales pondere, vt in trutina commissi tam vnus, quàm duo, quàm tres vnius ponderi respondeant ex æquo.

16 Item Sanctitatem refert fragrantia & odor corporis, adeò vt videatur odor non naturalis, prout dixit Rot. *in d. relat.* de B. Petro Regalato, & eadem S. Congregat. *in relat.* de B. Francisco Xauerio *mirac.* 2. Quod Scacch. *vbi supra*, Contelor. *ibi*, & Castel. *q.* 9. *princip. de Canoniz. num.* 3. ex pluribus S. Scripturæ ac Patrum locis comprobant.

17 Ex his, quæ dixi, quamuis multa eiusmodi præter eam, satis constare poterit de cultu immemorabili, deque casu excepto.

CONSVLTATIO CCXLII.

Quomodo probetur cultus immemorabilis?

1 CVm Vrbanus VIII. declarauerit in materia Canonizationis immemorabilem cursum intelligi tempus centum annorum metam excedens, statuendum primò videtur, requiri probationem talis excessus, sicut ex declaratione prædicta supponunt Scacch. *de Canoniz. Sanct. sect.* 10. *cap.* 1. *lit. C.* Lezan. *conf.* 1. *sub num.* 56. & Bordon. *contr.* 13. *num.* 46.

2 Secundò, tempus excedens metam centum annorum numerandum esse supra datam præfatorum decretorum, nempè diem 13. Martij 1655. vt Bordon. inquit *eodem loco*, & fuit expresse decretum à S. Rituum Congregatione die 23. Martij 1652.

3 Tertiò, non sufficere probationem Immemorabilis cum solis requisitis Glos. *in cap.* 1. *v. Memoriam, de præscript. in* 6. sed ampliùs exigi probationem actuum positiuorum euincentium alicui seruo Dei publicè, hoc est nomine Ecclesiæ præstitum fuisse ante diem 13. Martij 1525. cultum cum veneratione, quæ solis Sanctis exhibetur, & ab inde citra illum continuasse vsque in præsens iuxta communem sensum Canonistarum *in cap. Cum vobis* 14. *de præscript.* quem Bellam. *ibidem* expressit *num.* 6. 10. *&* 11.

4 His prælibatis videtur dicendum, quod testes, qui deponunt super eiusmodi immemorabili de auditu à maioribus supra centum annos, ac legisse penes Historicos non probant excessum metæ centum annorum, specificatum ab Vrbano in determinatione Immemorabilis. Nam cum duplex sit modus probandi centenariam, directus & præsumptiuus, sicut colligitur ex Bald. *in auth. Quas actiones n.* 18. *C. de Sacros. Eccles.* Bellam. *d. cap. Cum vobis num.* 12. & ibi Felin. *num.* 8. dicendum est, Vrbanum exegisse directum tum ex regula, quod probatio nunquam concludit per possibile, sed per necesse secundum Bald. *in l. Ad probationem* 27. *num.* 1. *C. de probat. & l. multis* 17. *n.* 2. *C. de liberal. caus.* Præsertim quando agitur de probatione vera, qualem vel ipsa materia desiderat, vt idem ait *in l. Ad hoc* 4. *num.* 5. *C. Vnde legitimi*, & prosequuntur alij penes Raudens. *de analog. cap.* 55. *n.* 36. Tum ex qualitate causæ, in qua maximum deceptionis periculum versatur, sicque indiget maiori diligentia circa modum probandi ex notatis per Glos. *in cap. Venerabili v. diligentia*, ibique Doctores communiter *de testibus*.

5 Quoniam præsumptiua probatio solum admittitur vbi inquiritur de re modici præiudicij, secus vbi considerabile est graue ac magnum præiudicium iuxta distinctionem Bart. *in l.* 1. *§. Si dubitetur num.* 2. & Bald. *n.* 3. *C. quemadmodum, testam. aper.* Tum quia talis cultus deducitur pro causa materiali ad exceptionem à regula prohibitiua illius, qui propterea debet plenè ac directè probari, non autem præsumptiuè ex theorica Baldi *in l.* 1. *num.* 20. *C. de iur. fisc. l.* 10.

6 Ideòque nequeunt profectò centenariam probare testes, qui sunt minores ætatis annorum centum supra quatuordecim, vt scilicet, dempta pupillari ætate, valeant ex propria scientia deponere de actibus gestis supra & infra spatium centum annorum, sicut pro certo supponunt in præcitato *cap. Cum vobis, de præscript.* Doctores, vbi licet Glos. *v. centum* dixerit, impossibilem esse probationem centum annorum, eique adhæserint Vincent. Io: de Lignan. & Hostien. *n.* 1. rectius tamen, alij tale dictum improbarunt, animaduertendo non solum posse centenariam probari per testes ætatis perfectæ, quorum possibilis existentia, licet rarissima, nequit inficiari, sed etiam per instrumenta, & confessionem alterius partis in totum, vel partim per instrumenta, partim verò per testes, adeò vt instrumenta suppleant quod testibus per ætatem deficere posset. Ijque sunt Io: Andr. *num.* 6. Bald. *sub num.* 1. Butr. *n.* 7. *post med.* Anchar. *n.* 1. Abb. *n.* 5. Imol. *num.* 3. Guidop. *num.* 3. Alex. de Neu. *num.* 19. & alij non pauci.

7 Quod si replicetur Bald. *in d. auth. Quas actiones*, & cum eo Felin. *in illo cap. Cum vobis* ob maximam difficultatem inueniendi mortales tam grauis ætatis; admittere etiam probationem præsumptiuam per testes deponentes de fama, quæ per se multum operatur in factis antiquis, præsertim notorijs, eisque accessisse Paris. *in repet. eiusdem cap. n.* 8. facillimè poterit responderi, intelligendos eos esse iuxta distinctionem Bartoli superiùs adductam, quando scilicet agitur de re modici præiudicij, cùm idem Bald. *in l. Non ignorat* 9. *num.* 10. *C. de ijs, qui accusar. non poss.* declarauerit, probationes præsumptiuas sufficere in modicis præiudicijs. Sicque concludendum est hoc casu, quo agitur de re summi momenti, cùm nihil grauius detur in Ecclesia militante, requiri modum directum probandi centenariam ex certa testium scientia, nec sufficere præsumptiuam innixam soli auditui ab alijs.

8 E quibus patet, non bene posse prætendi, quod ad legitimam probationem excessus metæ centum annorum satis sit modus ordinarius probandi immemorabilem de visu per quadraginta annos, & ab inde supra de auditu à maioribus, quamuis plerique dixerint, eam plus temporis continere, quàm centenariam. Nam contrarium verius statuit communis assertio Canonistarum cum Glos. *in d. cap. Cum vobis, v. Centum annorum*, ac multis tuetur Aym. *de antiq. temp. p.* 4. *§. Absolutus ex num.* 2. *ad* 9. Quare Barbos. *in collect. eiusdem cap.* dixit, communiter operari per dictum Glossæ, quod præscriptio centenaria sit potior immemorabili, nec huius probationem sufficere, vbi lex requirit probationem centum annorum, & Rota coram Seraph. *decis.* 1141. *num.* 10. admisit pro constanti, quod probatio Immemorabilis sit debilior probatione centenaria.

9 Nihilominus esto, quod centenaria sit maior Immemorabili, cùm contrarium, quod nempè Immemorabilis sit potior centenaria, vtpotè comprehendens non solum centum, sed etiam mille annos, immo tempus infinitum dixerint relati per Molin. *de primog. Hispan. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 46. & nos infra, & nouissimè continuata temporum seriè vsq; in præsentem diem; attamen cultus non modò immemorabilis, sed etiam vltra centum annos formaliter ac luculentissimè probatur ex testium depositionibus, Historicis antiquis & modernis, Imaginibus, alijsque *in præcedenti Consultatione deductis*.

10 Quatenus verò excessus Centenariæ & Immemorabilis venerationis & cultus alicui seruo Dei exhibiti numerandus esset ante publicationem Decretorum anni 1625. iuxta assertam interpretationem Sac. Rituum Congregationis, cum potius attendenda videantur posteriora decreta anni 1634. in quibus declaratur tempus longissimum, illiusque immemorabilem cursum, indefinitè exceptuatum in præcedentibus anni 1625. esse tempus, centum annorum metam excedens, nihilominus concludenter probari potest dictus excessus nedum ante annum 1525. sed etiam longè prius ex ponderatis in antedicta Consultatione.

11 Item vel non requiritur specifica probatio actuum positiuorum in particulari, vnde ortum habuit Immemorabilis exhibitio publicæ venerationis & cultus, sicut in simili respondit Oldrad. *cons.* 244. *n.* 13. *& cons.* 254. *num.* 15. Io: Faber. *in §. Ex non scripto num.* 9. *Instit. de iure nat.* & latiùs Decian. testans de communi *cons.* 51. *num.* 35. 37. *&* 109. *vol.* 3. sed sufficit, quod testes deponant in genere, Rot. *dec.* 702. *n.* 3. *p.* 1. *dec.* 512. *n.* 16. *p.* 5. *tom.* 2. *& dec.* 56. *n.* 15. *p.* 7. *rec.* vel sanè probatio actuum positiuorum ante centum annos, quatenus requireretur, plenè probari etiam potest ex pluribus congestis in dicta præcedenti Consultatione.

12 His positis assero. Immemorabilis eiusmodi plenè ac formaliter probatur ex testibus sufficientias ætatis, nimirum excedentibus annum quinquagesimum quartum, ac deponentibus secundum omnia requisita per Glos. *in cap. unic. v. Memoria, de præscript. in* 6. Primò nempè ita vidisse per quadraginta annos & ampliùs. Secundò: Nil vnquam vidisse vel audiuisse in contrarium. Tertiò: Fuisse ac esse publicam vocem & famam, communem reputationem & antiquam traditionem. Quartò: Non extare contrarij, seu initij memoriam. Porrò hæc est praxis probandi Immemorabilem & centenariam tradita à Canonistarum Principe Innoc. *in cap. Veniens* 34. *num.* 1. *&* 4. *de verb. signif.* Quam vti communiter approbatam se-

ctatur

ctatur Rot. dec. 512. num. 12. & 13. p. 5. tom. 2. & dec. 56. num. 3. & dec. 317. num. 3. p. 7. rec. ac sæpè alibi. Et in terminis Canonizandorum in relat. S. Hyacinthi v. Nec præfatorum fides, & S. Raymundi art. 3. Maximè verò cum eorum depositiones fuerint adminiculatæ multiplici testimonio ac authoritate Historicorum probatæ fidei, Imaginibus, alijsque in superiori Consultatione libratis, ex quibus deducitur plena & concludens probatio Immemorabilis & Centenariæ venerationis.

12 Hinc trado, quod posteriora Decreta non derogarunt immemorabili, quæ de iure perfectissimè probatur per testes deponentes cùm requisitis adductis. Quoniam verò grauissima erat inter Doctores concertatio, verū immemorabilis possit dici probata quoties apparet de initio, & varij varie id vsurpabant. Nam plerique innixi authoritate dictæ Glossæ, recensentis inter cætera requisita immemorabilis istud, quod non extet initij memoria, dixerunt & præ alijs Prob. ad Monach. num. 25. destructam iri prorsus immemorabilis substantiam, constito de initio, idemque arbitrati sunt Alex. cons. 16. num. 15. & seq. lib. 5. Oldrad. cons. 254. num. 15. Put. dec. 426. num. 2. lib. 2. Buratt. dec. 551. num. 1. Alij verò quamplures contrarium tenuerunt quoties initium sit supra centum annos, nempè Innoc. in d. cap. Veniens num. 2. Butr. in cap. Quid per nouale num. 15. de verb. signif. ac latè Gabr. de præscript. concl. 1. num. 78. Molin. de primog. lib. 2. cap. 6. num. 61. Garz. de benef. p. 5. cap. 9. num. 139. cui sententiæ adhæsit Rot. dec. 124. num. 2. & 491. num. 4. p. 3. rec. & in Bononien. Archipresbyteratus 23. Martij 1648. coram Cardinali Corrado. Quinimo non defuerunt Doctores, putantes longissimum & immemorabile tempus esse minus centum annis propter dies hominum valdè abbreuiatos, inter quos præcipuus est Crauet. de antiq. p. 4. d. §. Absolutis num. 8. Menoch. cons. 2. num. 308. & seqq. de arbitr. cas. 3. num. fin. vbi de veriori, Caualc. dec. 17. num. 9. p. 2. Ricc. in prax. nouis. probat. hertrisp. resol. 70. circa fin. & in puncto Bonac. tom. 2. ad 1. præc. Decal. disp. 3. quæst. 1. pun. 2. sentiens, dicta prima decreta excipientia longissimum temporis cursum benè posse intelligi de quadraginta annis, quamquam alij dicant requiri centenariam. Aliqui asseruerunt tempus longissimum & antiquissimum esse 30. annos. Quamplures 70. Nonnulli 90. Multi 56. annorum esse antiquum refert Menoch. de arb. loco cit. ac Mascard. de prob. concl. 103. num. 3. & seq. vbi num. 9. recenset, quod Rota aliquando tenuerit, tempus 70. annorum esse antiquissimum, & Cephal. cons. 483. num. 14. ait, tempus 84. annorum esse antiquum, Soccin. iun. cons. 22. num. 18. vol. 1. quod tempus triginta & quadraginta annorum sit longissimum, Soccin. Sen. cons. 83. num. 7. vol. 1. Larderch. cons. 127. quod tempus 50. annorum est antiquum, Burat. dec. 376. num. 4. vbi Adden. quod sententia dicitur longissimo tempore lata si ante 40. annos promulgata fuerit.

13 Iure igitur ac meritò Vrbanus VIII. aptum ac congruens rei præsenti existimauit hasce controuersias dirimere, declarando, quod longissimum & immemorabile tempus in proposito censeatur illud, quod metam centum annorum excedit, & sic approbando dictam secundum opinionem, quod tantum tempus dicatur immemorabile, quantumuis supra illud doceatur de initio, dum alias, retenta dicta prima opinione, impossibilis omnino foret probatio immemorabilis cultus, cùm cuiusuis serui Dei sit certa dies obitus, & sic initium venerationis. Eatenus autem censetur exegisse excessum centum annorum, quatenus necessarium duxit euellere dissidium Authorum, eorumque opinionem qui tenebant sufficere breuius annorum spatium, vtpotè tutam in re adeò graui. Atque id est, quod tradunt Scacch. de not. & sign. Sanct. sect. 10. cap. 1. lit. C. Lezan. consult. 1. num. 36. rectè aduertens, quod stante hac declaratione non potest sustineri sententia Bonacinæ vbi supra, sed requiritur tempus centum annorum. Quod etiam obseruat Bordon. contr. 16. num. 26.

14 Ac præcipuè cùm probatio immemorabilis secundum plures grauesque Authores sit excellentior & maioris virtutis quàm centenaria, vtpotè sub se continens omne tempus. Quod nominatim tenent Felin. in cap. Ad audientiam num. 27. & in cap. Cum vobis num. 3. & in cap. Si diligenti, ibique Cardinal. num. 7. de præscript. Couar. in cap. possessor. p. 2. §. 3. num. 9. Molin. superius adductus l. 2. cap. 7. num. 46. vbi respondet ad Glos. in cit. cap. Cum vobis de præscript.

15 Itaque nullatenus credendum est quod dicta posteriora decreta voluerint è medio tollere hanc formam probationis adeò in iure priuilegiatam per simplicem declarationem, quæ cùm ea benè se compatitur. Nam Immemorabilis nunquam censetur sublata, nisi ei fuerit expressè derogatum, Alex. cons. 60. nu. 3. lib. 1. & cons. 16. num. 26. lib. 5. Abb. cons. 64. num. 93. Neque etiam id potest efficere simplex declaratio, quæ nouam dispositionem non inducit, sed solum quid in præcedenti fuerit actum ostendit, Bald. in l. 1. C. de testam. manum. Dec. in l. Edita num. 17. C. de eden. cum alijs per Gabr. de reg. iur. concl. 3. num. 1.

16 Nec idcircò applicabilis est Glos. in d. cap. Cum vobis, v. centum annorum, de præscrip. Aduerto enim in textu expressè caueri quod aduersus Ecclesiam Romanam nonnisi centenaria præscriptio currat. Vnde dicta Glossa, licet agnoscat impossibilitatem, ex quo testes habere debent saltem centum & quatuordecim annos, adhuc tamen concludit non esse recedendum à verbis, & probandam esse centenariam, eo quod ita placuit legislatori, quæ præcisa dispositio in hoc casu non concurrit, sed, vt dictum est, simplex declaratio circa tempus Immemorabile.

17 Ceterùm etiamsi ad formam Decretorum adimplendam non sufficeret sola probatio Immemorabilis cùm requisitis Glossæ, sed exigeretur centenaria, ea non deficeret in hac materia. Nam licet propter difficultatem, immò impossibilitatem rei non possint reperiri testes annorum 114. qui directè deponant de visu per totum centenarium, tamen pro eo tempore, quod excedit hominum memoriam, etiam contra Ecclesiam Romanam, admittitur probatio præsumptiua per famam, vt optimè monet Baldus in auth. quas actiones num. 17. & 18. C. de Sacros. Eccles. quem sequuntur & comprobant Felin. in d. cap. Cum vobis num. 8. Bellam. num. 10. cum seq. dicens cùm Lignano ac Hostiensi, quod testes debent deponere de possessione à centum annis, & circa. Idem asserunt Dec. in cap. Cum dilecta num. 21. de confir. vtil. vel inutil. Anchar. in cap. vn. sub fin. de præscript. in 6. & ibi Lap. Abb. num. 8. Crauet. de antiq. temp. p. 4. §. materia singularitatis testium num. 42.

18 Probationem autem per famam in antiquis excedentibus hominum memoriam & metam centum annorum admitti, etiam in rebus arduis, vltra Doctores supra allegatos, qui loquuntur aduersus Ecclesiam Romanam, in his terminis probandæ famæ sanctitatis & miraculorum, non obstante quod prius dixerit, Canonizationem esse vnam de maioribus causis, quæ inter Christianos proponi possint, firmat Castellin. de Canoniz. quæst. 7. princip. §. In contrarium facit, prout vniuersim in quacumque materia, vbi agitur de rebus, quæ metam humanæ memoriæ excedunt, famam plenè probare dicunt Grat. cap. 918. num. 15. Cassad. dec. 2. num. 5. de probat. & dec. 353. num. 81. p. 5. rec.

19 Ac propterea cessat illatio, quod centenaria improbabilis sit, nisi per testes ætatis annorum 114. Nam cùm ex duobus modis probandi centenariam, directo nempè, & præsumptiuo, prior sit difficilis, immò impossibilis quia nemo tam diutius viuit, vt reddere queat causam scientiæ de tanto tempore per sensum corporis ex Baldo, procul dubio sufficit præsumptiuus per publicam vocem & famam, quæ in factis multum antiquis, & excedentibus hominum memoriam, aut si mauis spatium centum annorum ratione difficultatis, obtinet locum ac vicem plenæ probationis iuxta receptissimam sententiam, quam tuentur Bald. ibid. eo num. 18. & in l. Conuenticulam 15. num. 8. C. de Episcop. & in l. Proprietatis num. 2. C. de probat. Angel. inquiens, quod si volo probare, quod ista domus fuerit Dantis Poetæ, vel alterius defuncti iam à centum annis, sufficit, quod probetur de fama in l. At qui natura 19. §. Cum me absente num. 2. ff. de negot. gest. referendo ita iudicatum fuisse Paduæ in quadam ardua quæstione, vbi cùm ageretur de probando facto à 200. annis, probatio per famam satis fuit ad victoriam causæ. Idem repetit in l. quidam in suo 27. sub num. 5. ff. de condit. instit. & ex eo Dec in cap. 1. num. 44. de appell. Ias. in repet. l. Admonendi num. 242. & 246. ff. de iureiur. Quod antea asseruerat Butr. in cap.

in cap. Veniens 1. *num.* 10. ibique Abb. Felin. ac cæteri *de testib.* Tenetque Barbatia, qui pro obtinentibus ab antiquo castra, & loca à Romanis Pontificibus respondit, sufficere probationem per famam, nec aliud esse necessarium. Ita *cons.* 41. *num.* 4. *vol.* 1. *& cons.* 6. *num.* 5. ac latius *num.* 19. *&* 22. *vol.* 2. subdens *n.* 27. Iuspatronatus 200. annorum, quòd non potest directè probari, plenè tamen ac sufficienter iustificari præsumptiue per famam. Similia repetit *cons.* 8. *num.* 3. *& seq.* item *cons.* 18. *num.* 75. *eod. vol.* 2. *& cons.* 55. *num.* 12. *vol.* 4. cum alijs congestis per Mascard. *de probat. v.* 1. *conclus.* 103. *num.* 12. *&* 13. nimirum quod Centenaria probatio per testes annorum quinquaginta quatuor deponentes cùm prænotatis requisitis Glossæ dicatur plena & concludens probatio.

20 Nec locus est replicationi, quod præsumptiua probatio per famam solum admittatur in modicis præiudicijs. Nam quod plenè probet in factis antiquis, in quibus agitur de graui præiudicio secundùm magis communem inquiunt Doctores apud Aym. *de antiq. temp. p.* 1. *§. Viso in hac num.* 1. *& p.* 4. *§. Materia ista num.* 41. Et Mascard. *concl.* 105. *num.* 3. Quod potiori iure procedit quando fama adminiculatur alijs probationibus, seu vrgentissimis præsumptionibus ac coniecturis. Quia tunc in factis antiquis & in causis arduis plenam probationem, inducit vt docent Barbat. *d. cons.* 8. *num.* 12. *vol.* 2. ac alij ab Aymone deducti *ead. p.* 1. *num.* 3. firmatque Rot. *dec.* 117. *num.* 3. *p.* 7. *rec.*

21 Minus quoque subsistit, quod Decreta Vrbani exigant directam probationem Immemorabilis ac centenariæ exhibitionis cultus; quin potius liquet contenta fuisse plena probatione, prout legitimè fieri posset atque deberet. *Nam pagina* 10. *§. Demum & seq.* postquam, Pontifex expressè prohibuerit Ordinarijs, aut ab Apostolica Sede specialiter Delegatis, in huiusmodi causis se intromittere antequam plenè doctum fuerit de paritione eorumdem decretorum, solummodò dicit: *Nisi postulator prius per legitimas iuridicè susceptas probationes, &c. præscriptam in præfato nostro Decreto formam omninè seruatam extitisse docuerit.* Idque clarius expressit verbis illis prohibentibus ipsi S. Rituum Congregationi, se ingerendi in prosecutione ac discussione huiusmodi causarum priusquam de illorum paritione doctum fuerit per particularem & authenticum processum ab ipso Ordinario, aut Sedis Apostolicæ specialiter Delegato conficiendum, scilicet; *Nisi prius in ipsa S. Rituum Congregatione alio scientium oblato authentico processu ex eo Ordinarium aut ab Apostolica Sede specialiter Delegatum ritè & rectè, vt præmittitur, cognouisse, aut pronunciasse prælibato Decreto nequaquam contrauentum esse plenè constiterit.* Porrò verba illa: *Per legitimas iuridicè susceptas probationes docuerit*, expressa in priori prohibitione, tum illa: *Plenè constiterit* subiecta in subsequenti, optimè verificantur in plena probatione Immemorabilis & centenariæ exhibitionis cultus præsumptiuè facta per famam sufficienter probatam cùm suis requisitis, sicque obtinentem locum & vicem plenæ probationis, vti prædictum est.

22 Et sanè verisimile non arbitror, quod reiecta hac validissima, & à Doctoribus communi ferè calculo approbata probandæ Centenariæ ratione, voluisse Decreta præscribere directam probationem Centenariæ, quæ de sui natura saltem secundum ea, quæ communiter accidunt, est impossibilis, cùm exigat testes, quorum ætas superet quartum decimum annum supra centesimum. *Quotus enim quisque*, ait D. Hieronymus *Ep.* 21. *lib.* 1. *aut centenariam transgreditur ætatem, aut non ad eam sic peruenit, vt peruenisse pœniteat?* Et inter innumeros, quos centesimum annum vel excessisse, vel attigisse recenset, vix quatuor enumerat Phlegeton. Trallian. *in lib. de mirab.* Quod si etiam fabulosas excipias narrationes paucos in longæuorum censu reperies apud Plinium, illum historiæ naturalis Prothonotarium *li.* 7. *cap.* 48. & Lucian. in suo de *Macrob. Opusculo* Reliqua gerras existimo,

CONSVLTATIO CCXLIII.

An verba illa per modum declamationis exceptiuè expressa in Decretis Vrbani VIII. Aut per communem Ecclesiæ consensum &c. coluntur, *sint intelligenda de Ecclesia particulari?*

1 NOn puro, sed intelligenda sunt de Ecclesia vniuersali in Petri soliditate firmata, vnumque corpus mysticum plurium membrorum compositione sub eiusdem Spiritus vnitate conflatum, cuius caput visibile est Summus Pontifex, & pro qua solùm Dominus rogauit, ne deficeret, adeò vt nequeat errare, *c. Ita Dominus* 17. cum Glos. *v. Nec porta d.* 19. *cap. loquitur Dominus* 18. vbi etiam Glos. *v. Vnum corpus* 24. *quæst.* 1. Habeturque *in Clem.* 1. *§. Verum de excess. Prælat.* cùm similibus, hoc est de vniuersa Congregatione fidelium in symbolo Apostolorum dicta *Vnam sanctam* Ecclesiam iuxta expositionem Nicolai I. *in cap. Ecclesia* 8. *de consecrat. dist.* 1. & Ioannis XXII. *in extrauag. vnic. v. Cum itaque de celeb. Miss.* inter communes, ac Glos. *Extrauag. Suscepti regiminis, v. Ecclesijs, de elect. & extrauag. Execrabili v. Vniuersali, de præb. & dignit.* Deque hac communi omnium fidelium assertione loquitur Baron. *Annal. tom.* 7. *ad ann.* 526 ibi. *Sed maiorem sibi vindicat fidem, quòd communi assertione ab omnibus fidelibus traditur, quàm quod in vno, vel altero Codice legitur.* Ideoque verba prædicta rectè exposuit de consensu vniuersali Bordon. *contr.* 13. *de Canoniz. Sanct. num.* 46. subdens talem consensum vniuersalem habendum esse pro verò, cùm impossibile sit, quod vniuersa Ecclesia, in qua neque macula, neque ruga est, possit errare. Idemque supposuit Scacch. *de Sign. & not. Sanct. sect.* 1. *cap.* 7. *lit. D.* ac quidam alij. Nam profectò communis consensus totius Ecclesiæ non potest esse, nisi à Deo. Quod autem est à Deo, infallibile & certissimum est. Nulla enim potentia humana potest efficere quod omnes homines id ipsum dicant.

2 Nihilominus dico, ex his dumtaxat posse inferri, quod cultus cuipiam seruo Dei exhibitus non sit ampliandus ad vniuersam Ecclesiam vltrà loca particularia, in quibus hactenus fuit exhibitus, prout fieri consueuit in Indultis Beatificationis, aut venerationis, quæ Sedes Apostolica, vt plurimum, limitatè concedit ad certa loca, vel ad certas personas, vel iuxta certam formam, referente Hostiense *in cap.* 1. *num.* 9. *de reliq. & vener. Sanct.* exemplum Caroli Magni, qui ex tolerantia Romanæ Ecclesiæ, tanquam Sanctus veneratur in sola Capella Aquisgrana, & non in alijs Ecclesijs. Quod repetunt Ioan. Andr. *num.* 5. & Cardin. *num.* 6. Ac proinde ritè dici potest, quod immemorabili tempore communiter fuerit præstitus, limitatè verò in certis locis, vt animaduertit Scacch. *sect.* 9. *cap.* 6. *& sect.* 10. *cap.* 4. Nam, vt idem ait *sect.* 1. *cap.* 7. quando alicui prædefuncto Sanctitatis titulus concessus est, aut publica veneratio & cultus ab antiquo, licet post tempora Alexandri III. exhibitus fuerit ab aliqua Ecclesia particulari, seu pluribus, elicitur sufficiens argumentum Sanctitatis ad effectum Beatificationis, & Canonizationis.

3 Item ex his tantum probari omnes alias Ecclesias esse quasi membra, nec in decreto Vrbani VIII. potest vel debet intelligi de Ecclesia vniuersali. Quia necessarò supponeret Canonizationem solemniter celebratam, quæ fit nomine Ecclesiæ vniuersalis, non autem celebrandam: Quod confirmat textus *in d. c. loquitur Dominus* 24. *q.* 1. ibi. *Episcopatus vnus est, tamen à singulis insolidum pars tenetur. Quia licet alij Episcopi non sint vocati in plenitudinem potestatis, sunt tamen vocati in partem sollicitudinis dominici gregis cap. Decreto, & c. Qui se scit.* 2. *qu.* 6. Idem deducitur ex citato Baronio, qui non idcircò negat fidem Codicis particularis, sed non esse tantæ fidei affirmat. Ita sanè Concilia prouincialia obligant tantum in Prouincia, *cap.* 2. *de consuet. in* 6. vniuersalia verò omnes Christianos in toto Orbe. Nec proinde sequitur Prouincialia non habere authoritatem, sed non tantam. Et hanc opinionem frequenter sequuta est Rota & S. Rituum Congregatio post decreta Vrbani in

Cani-

Canonizat. S. Andreæ Corsini, cui fuerat præstitus cultus in Diœcesi Fesulana, & in Religione Carmelitarum, vt in eius *relat. p. 4. §. Primò vero*. Et licet detur traditio vniuersalis, vt in *c. Illa est* 12. *d.* tamen si traditio obseruetur in rota Ecclesia, necessariò prouenit vel ab ipsis Apostolis, vel à Concilijs vniuersalibus, vt ibi prosequitur D. Augustinus, & Baronius ad *annum Christi* 102. *num.* 11. vbi de Canonibus Apostolorum.

CONSVLTATIO CCXLIV.

An verba illa: Aut per Patrum, virorumque Sanctorumque scripta in *eisdem Decretis apposita respiciant seruos Dei, qui obdormiuerint in Domino ante tempora Alexandri III. ad Pontificatum euecti annis Septembris* 1159?

1 RESpondeo affirmatiuè iuxta aduersionem Scach. *de not. & sign. Sanct. sect.* 1. *cap.* 7. vt scilicet quod ad illorum dumtaxat Sanctitatem & venerationem in Ecclesia militante standum sit testimonijs Sanctorum scriptorum, cuius rei exemplum patet ex decreto Gelasij *in cap. Sancta Romana Ecclesia* 3. *dist.* 15. ibi. *Item vitas Patrum Pauli, Antonij, Hilarionis & omnium eremitarum, quas tamen vir beatissimus scripsit Hieronymus cum omni honore suscipimus*. Secus verò quoad seruos Dei, mortuos post tempora dicti Pontificis, qui *cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* voluit, quod singula quæ ad venerationem & cultum spectant, pendeant à sola authoritate sedis Apostolicæ ad hoc vt omnis errandi ansa penitus à mente fidelium elidatur. Quare idem Scacchus loco allegato loquens de titulo sanctitatis iam ab antiquis temporibus alicui seruo Dei defuncto post Alexandrum III. concesso aliquam Ecclesiam particularem, vel in Litanijs, vel in Officio diuino, siue per recitationem Horarum Canonicarum ad illius honorem, siue per aliquam commemorationem in anniuersario die obitus eiusdem, inquit, solum fumum inde elici posse, dummodo Episcopi non temere, sed iuridicè ad hoc processerint, examinatis meritis talis defuncti, cui titulus Sanctitatis tribuitur, vtpotè quia præcesserit inquisitio de vita & moribus illius, fueritque adhibita sententia Synodi diœcesanæ, quæ non aliter super præstatione cultus ac venerationis emanauerit, quàm per vota & suffragia totius Cleri, & singulorum de corpore illius Ecclesiæ, perque actum publicum & solemnissimum. Vnde liquet non posse casum exceptum firmari ex libris & scripturis Patrum, Scriptorumque illustrium si agatur de veneratione ac cultu cuiuspiam serui Dei, qui obierit post tempora Alexandri III, Præsertim si nullus ex libris & scriptis exhibitis eum habeat authorem, qui Patris, aut viri sancti nomen in Ecclesia promereatur.

2 Ac insuper præallegata verba intelligenda sunt de cultu publico eius, qui per antiquam traditionem Ecclesiæ militantis Patrum, virorumque sanctorum scriptis firmatam, vel per vniuersalem dictæ Ecclesiæ consensum probatus fuit sanctus. Quoniam huiusmodi probatio æquiualet Canonizationi, cum antiquitus non requireretur ea forma Canonizationis, quæ recepta fuit post decretum Alexandri III. sicut in proposito arguunt Suar. *tom.* 1. *in* 3. *p. qu.* 25. *art.* 6. *disp.* 55. *sect.* 2. Sanch. *in Decal. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. Baldell. *tom.* 2. *disp.* 12. *num.* 26. *& disp.* 13. *nu.* 4. ac Lezan. *cons.* 1. *num.* 35.

3 Verumtamen moneo, hactenus dicta procedere quando agitur de probanda formali Canonizatione, vt distinguendo tradit Scacch. *eadem sect.* 1. *cap.* 7. At quando agitur de probandis actibus particularibus exhibitæ venerationis & cultus, ad hoc vt inde eliciatur argumentum ad effectum Canonizationis plenam, & indubiam fidem adhibendam esse Chronicis, Scriptoribus, atque Historicis inquit idem Scacch. *sect.* 11. *cap.* 6. probatque Gratian. *cap.* 893. *num.* 6. Contelor. *de Canoniz. Sanct. cap.* 14. *num.* 10. Castell. *de Canoniz. qu.* 7. ac Rot. *dec.* 212. *num.* 8. *p.* 6. *rec.* & in Papien. fructuum 15. Ianuarij coram Ghislerio, & *in relat.* serui Dei Gregorij Papæ X. *tit. de sanct. §. Tertium, & in relat.* Petri Regalati *tit. de fam. §. Quod attinet ad Scriptores*, S. Andreæ Corsini *cap.* 1. *de venerat.* S. Hyacinthi *fol.* 28. *v. nec prædictorum fides*, S. Raymundi *p.* 2. *art.* 2. passimque alibi.

4 Quod sanè procedit etiamsi aliqui ex ijs impressi fuerint infra centesimum, cum sit attendendum tempus, quo libri fuerint conscripti, ex quo in hac materia nomine librorum non veniunt magis libri impressi, quàm aliæ scripturæ quoquomodo appareant, & antiquitatem redoleant, vt dicit Abb. *in cap. cum causam num.* 1. & ibi Host. *num.* 2. & Io. Andr. *num.* 3. *de probat.*

5 Sed etiam si eiusmodi libri non essent in publicis Archiuijs custoditi. Quia versatur in antiquis & in causis modici præiudicij, quales dicuntur eæ, in quibus non agitur de interesse alicuius, licet aliàs sint grauissimæ per text. & Glos. *in cap. Cum causam, de probat.* vbi egregiè Panorm. *nu.* 1. ita loquitur. *Dic ergo, quod aut agitur de nullius præiudicio, & tunc scripturæ librorum non authenticorum, vel scripturæ lapidum faciunt fidem. Pone exemplum. Si dubitetur, an Ecclesia fuerit consecrata, vel infans baptizatus, vel quid simile. Idem puto si factum sit antiquissimum, & agatur de modico præiudicio. Non enim mandatur hic de libris repertis sub custodia publica, & fideli, sed indistinctè per libros antiquos, qui, cum agatur de modico præiudicio, nec versetur interesse bursale, non est verisimile, quod quis scripserit falsum*. Idipsum tradunt ibi Host. *num.* 5. Io. Andr. *num.* 10. referens, se legisse in vna legenda, quod S. Hieronymus fuit Cardinalis & habuit titulum S. Anastasiæ. Qua de re alibi, ac cæteri omnes, nominatim Bellam. *dec.* 70. *in fin.* Rot. *dec.* 718. *num.* 2. *p.* 4. *diu.* & latissimè *dec.* 353. *num.* 23. *cum seq. p.* 5. *rec.* & in terminis plenè Castell. *de Canoniz. quæst.* 7. *princip. sub fin.* Panuin. *in relat. S. Bonauenturæ p.* 2. *art.* 8. eadem Rot. *in relat.* S. Hyacinthi *cap.* 3. S. Raymundi *p.* 2. *art.* 3. B. Andreæ Corsini *p.* 4. §. 1. apud Lezan. *cons.* 1. *num.* 237. & S. Ignatij *tit. de Temper.* & sacr. mem. Pij V. *p.* 1. *§. Cæterum*.

[Et in omni quidem rigore, quotquot Deo filios per doctrinam procreant, dici possunt eorum Patres. Id quod etiam Philosophis ex vsu fuit. Apud eos enim erudire, erat generare, vt notauit Clemens Alexandrinus *lib.* 4. *Strom. & lib.* 5. *cap.* 2. Itaque nomen Patris Ecclesiæ in quosuis Ecclesiasticos Doctores cadit, in rigore loquendo. Vsus tamen receptus non fert, vt quicumque Sacri Doctores nomine Patrum Ecclesiæ insigniantur; sed necesse est, eos & antiquitate, & doctrinæ redundantia præcellere, nec esse pulueri scholastico addictos. Idcircò enim Doctores, qui scholastici passim dicuntur inter Patres Ecclesiæ non numerantur. Quia neque adeò antiqui sunt, neque eam solidæ Doctrinæ, qua præcelluere simplicitatem tenuerunt, quæ à philosophico scribendi modo esset aliena. Quin potius eo acumine, & Philosophorum propria spinositate scripserunt, adhibita accuratione metaphysica & dialectica, vt eorum doctrina aliud esse non videatur, quàm philosophia christiana, ab illa quidem inani philosophia, quam Apostolus sugillabat longè differens; sed tamen longè alterius rationis, quàm sit scribendi modus à Patribus adhibitus, plenus maiestatis & dignitatis.

Quod vetustas requiratur in scriptoribus, qui Patrum denominatione sint honestandi, consentaneum videtur Anastasio Sinaitæ, qui S. Cyrillum Alexandrinum duobus ferè seculis ab ipso abiunctum, habuit pro vltimo eorum, qui suo tempore Patres haberentur. Id enim esse videtur quod dixit cap. 7. S. Cyrillum fuisse omnium Patrum signaculum. Doctores ergo omnino multos, qui à tempore S. Cyrilli ad ipsum Anastasium floruerant, quia vix plusquam seculo vno, atque dimidio antecesserant non habuit pro Patribus. Consulto omissimus inter huius denominationis conditiones, doctrinam sanam, & ab hæresi ac erroribus damnatis alienam. Quantauis enim sit antiquitas, nisi vel errores, quibus scriptor aliquis sordet, fuerint materiales, & per ignorantiam inuincibilem contracti, cuiusmodi complices sunt Arnobij atque Lanctantij; vel nisi bona multa exoletis iam erroribus, à quibus nihil vltrà sit timendum, ab authoribus adiuncta, suadeant authores illos retineri, & bonis tantum probatis, deferri authoribus tanquam Patribus, vt in Tertulliano, ac Ori-

gene

gene factum videmus. Nisi, inquam, ista interueniant, antiquitas sola non afficiet, vt Patres habeantur authores, vel suspecti, vel apertè reprobi quoad doctrinam. Testes Bertramus, & Abelardus.]

6 Præsertim verò si non solum habeantur Scriptores supra centesimum annum, qui de cultu restantur, sed etiam infra ac in idem Auctores vniuersi consentiant. Certa quippè apud homines ea sunt, quæ negari sine peruicacia & stultitia non possunt. Præclarè itaque Ioseph. 1. *contra Appion. lib.* illud veritatis historiæ signum certum esse dixit, si de iisdem rebus eadem omnes conscribant. Et certè si in duorum ore vel trium stat omne verbum, cur aduersus hanc legem pluribus testibus rem eandem olim gestam contestantibus fidem abrogabimus? Præsertim cum testimonia ex vetustate desumpta, vt Fabius ait, criminibus odij, gratiæque careant. Ex quibus propterea satis probatus remaneret casus exceptus iuxta præscriptum Decretorum, etiamsi alia deessent. Vnde multo magìs concurrentibus testibus, quorum dicta, licet non excederent tempus eorum memoriæ, benè tamen coniungi possent cum traditionibus Historicorum, vt ad probandam centenariam admitti huiusmodi coniunctionem testium & scripturarum dixit Abb. *in cap. Cum nobis num.* 6. quod etiam tradidit *in d. cap. causam num.2. de probat.* & ibi Host, *num.*12.

7 Item si inter Scriptores plerique sint Archiepiscopi, vel Episcopi, sicque connumerandi inter Patres, & quidem grauissimos, ac fide dignos, cùm illos Christus posuerit regere Ecclesiam suam, vt habetur Paul. *ad Ephes. cap.* 4. & ad Corinth. *cap.* 12. *&* *Act. cap.* 20. Siue sint aliqui Principes, quibus idcircò omnimodam fidem adhibendam esse inquit Scacch. *d. cap.* 6. Ac maximè si ex prædictis Historicis nonnulli fuerint coætanei serui Dei, quapropter eis multum deferendum esse in recensendis actibus, ex quibus fama Sanctitatis, & virtutum alicuius serui Dei elicitur notat Scacch. *d. sect.* 11. *cap.* 6. *§. Cum verò*. Quippe qui, attenta eorum antiquitate ac grauitate, meritò Patres appellati possunt.

8 Equidem tanta semper magni nominis Historicis ab Ecclesia fides habita est, vt Theodorum Mopsuestenum non prius illa damnauerit in Synodo V. œcumenica, quàm recitarentur ea, quæ contra ipsum in historicis scriptis continebantur, vt luculenter habetur *collat.* 5. *sub princ.* ac lecta S. Suithberti vita per Marcellinum conscripta, cuius meminit Voss. *de histor. latin. cap.*29. *lib.* 2. illum Sanctorum numero insigni Canonizatione adscripserit Leo III vt testatur S. Sudgerus tum temporis scriptor apud Surium, quem referunt ac sequuntur Azor. *instit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 6. Contelor. *de Canoniz. cap.* 3. *num.* 4. Bellam. *de Sanct. beat. lib.* 1. *cap.* 8. Immò etiam Sacra Rota cum aliàs sæpè, tum disertissimè mota est ad promouendam Canonizationem ex solis monumentis de vita Canonizandorum *in relat.* S. Hyacinthi *fol.* 4. *&* 22. S. Franciscæ Romanæ *p.* 2. *art.* 12. vbi pleræque aliæ numerantur,

9 Nec ideò dicta decreta discretiue excipientia illos, qui per Patrum, virorumque Sanctorum scripta coluntur, restringenda sunt ad eos, qui obdormiuerunt ante tempora Alexandri III. qniue Sancti nomen promerentur. Etsi enim Gratianus probauerit decretum Gelasij, non tamen inde sequitur, quod soli Hieronymo, cæterisque primitiuæ Ecclesiæ Sanctis Doctoribus relatis in eo decreto sit danda fides exclusiuè quo ad alios non canonizatos. Ad hoc enim, vt alicuius doctrina sit approbata non est necesse, quod persona sit canonizata secundum Turrecr. *in d. cap. Sancta Romana Ecclesia num.* 15. exemplificantem in Magistro sententiarum, & alijs, sed sufficit esse Authorem catholicum, cui communiter sit habita fides ex sententia Innocentij I. *in cap. De quibus d.* 20. vbi præscribit sequentem ordinem obseruandum, quando aliqua dubietas occurrit in decisione causarum, vt scilicet primo loco recurrendum sit ad Sacram Scripturam, secundo ad Canones Apostolorum, tertio ad Canones Conciliorum, quarto ad Decretales Summorum Pontificum, cæterisque Sedis Apostolicæ determinationes, quinto ad dicta Sanctorum Patrum, sextò ad Chronicas & historias Catholicas, & fide dignas, seu Scriptorum Catholicorum. Atque ex hoc Gemin. ibi *num.* 1. & Præpos. *num.* 3. inferunt, quod Scripturæ catholicæ, & libri scripti à veris Catholicis possunt allegari pro iure in causis decidendis. Quod sensit quoque Turrecrem. *d. cap. Sancta Romana Ecclesia sub num.* 10.

10 Non itaque censendum est, Gelasium voluisse reijcere aliorum Scriptorum monumenta, qui sanctè ac fideliter scripsissent. Siquidem & ibi legendos decreuit libros orthodoxorum, qui in nullo à Sanctæ Romanæ Ecclesiæ consortio deuiarunt, nec ab eius fideli prædicatione seiuncti sunt, sed communionis ipsius gratia Dei vsque ad vltimum vitæ suæ spiritum participes fuere. Immò cùm vitas Sanctorum virorum sine probabilibus auctoritatibus in Ecclesia non esse legendas statueret Hadrianus Papa, illicò addidit, quod ab orthodoxis titulatę & suscipiantur & legantur apud Iuon. *decr. lib.*2. *cap.*126. Quare ij omnes, qui secundum fidem defuncti sunt, & in pace Ecclesiæ quieuerunt, possunt, etiamsi minus aptè, tamen absque labe, accenseri Patrum Sanctorum Cathalogo. Videatur Can. *de loc. theol. lib.* 11 *cap.* 4. vbi de authoritate historiæ breuiter ac solidè agit, & *cap.* 5. vbi contrarias obiectiones excutit, De qua te nos in tomo secundo fusiùs & diligenter.

CONSVLTATIO CCXLV.

Quomodo verba illa: Vel longissimi temporis scientia ac tolerantia Sedis Apostolicæ vel Ordinarij coluntur, *intelligenda sint?*

1 RESpondeo, esse intelligenda de tolerantia cultus publici, & venerationis, non simplici sed admixta cursui temporis immemorabilis, quod metam centum annorum excedat, sicque positiuè supra integrum sæculum pateant actus formales tolerantię, quę propterea dicitur actiua, non passiua iuxta declarationem eiusdem Vrbani VIII. in literis editis 5. Iulij 1634. ibi: *Insuper longissimum tempus, illiusque immemorabilem cursum, de quo in prædicto decreto intelligi declaramus esse tempus metam centum annorum excedens*. Sicut in terminis dictorum verborum inquit Scach. *de not. & sign. Sanct. sect.* 10. *cap.* 1. *lit. B. & C.* Quare perperam existimauit Bonacina *tom.* 2. *ad* 1. *precept. Decal. disp.* 3. *quæst.* 1. *punc. ac num.*2. sufficere tempus triginta vel quadraginta annorum, quem ideò castigant Baldell. *disp.* 3. *sub num.*4. *tom.*2. & Lezan. *cons.* 1. *num.*36. additurque etiam cum Scach. *vbi supra lit. C.* non sufficere dictam tolerantiam circa quemcumque cultum, sed illam requiri circa celebrationem diei festi, Officij diuini, ac Missæ, quæ neque minoris temporis, quam excedentis metam centum annorum requirunt.

2 Hinc profectò probata remaneret immemorabilis, scientia ac tolerantia Ordinariorum circa actus formales, & specificos publicæ venerationis & cultus vltrà centum annos alicui seruo Dei exhibiti, si ipsi viderint, soluerint ac permiserint, immò etiam per semetipsos illum exhibuerint, capellam aut sepulchrum serui Dei honorificè constructum ac veneratum frequentantes, videntes, atque audientes populum ibi alta voce recitantem orationes in illius honorem, necnon Missas proprias quotidie de eo celebrari solitas, & annotatas in libris antiquis & modernis Ecclesiæ vnà cum illarum fundationibus interessentes cum Clero vniuerso Ciuitatis vel loci anniuersarijs festiuitatibus ac solemnibus processionibus fieri solitis in eiusdem honorem cum delatione reliquiarum ipsius, inspicientes eius Imagines in Ecclesijs, locisque publicis, ac in ipsis altaribus pictas vel sculptas inter alios Sanctos cum radijs, laureolis, splendoribus, diadematibus, & coronis, titulo Beati ac Sancti, alijsque signis venerationem & cultum præseferentibus, ac verisimiliter legentes, vel ab alijs audientes apud Scriptores & historicos nomen serui Dei titulo sanctitatis, beatitatis, alijsque venerationem redolentibus decori. Cùm enim scientia præsumatur eorum, quę publicè fiunt, Rot. dec. 533. num. 4. p. 1. rec. pernecesse fatendum est, ipsos Ordinarios sciuisse ac tolerasse, immò & exibuisse seruo Dei publicam venerationem, quę fit no-

mine

mine Ecclesię tam ratione loci, quàm ratione formę. Certa quippè iuris pręsumptio est, Episcopum censeri informatum de his omnibus, quę fiunt in sua diœcesi, Rot. *dec.* 233 *num.* 2. *p.* 1. *&* *dec.* 30. *num.* 11. *p.* 6. *rec.* cum concord. & sic curę sibi impositę, cuius, meminit Leo Papa *Ep.* 5. *in princ.* ac proprię denominationi satisfacere, quam benè ad rem examinat D. Augustinus *de Ciuit. lib.* 9. *cap.* 15. & Rot. *dec.* 234. *num.* 3. *&* 4. *p.* 6. *rec.* Ex qua quidem scientia, ac tolerantia iuncta immemurabili, ac centenarię exhibitioni cultus concludenter iustificarę resultat haud dubie casus in dictis exceptus.

CONSVLTATIO CCXLVI.

An prophetia, siue reuelationes præstent solidum sanctitatis argumentum?

1 NEgant philosophi, ac nominatim Artephius, Rugerius Baco, & Pomponatius, alijque peripatetici, secundum quorum sententiam omnis prophetia, siue reuelatio, siue vaticinatio, siue diuinatio, siue excessus, siue linguarum interpretatio, siue artium inuentio, siue scientiarum indagatio, & denique omnis effectus in hoc mundo inferiori inuentus, qualiscumque sit, habet causam naturalem, fitque à Deo, & Intelligentijs, non tamen immediatè, sed mediantibus corporibus cœlestibus. Quare & est donum Dei & Intelligentiarum, licet non secundum illum mudum, iuxta quem concedit nostra Religio. Quoniam hæc, vel aliqua fiunt vel immediatè à Deo, vel ab Angelis, non concurrentibus motibus corporum cœlestium.

2 Hoc autem ex signis & causis contendunt ostendere. Primò quidem, quoniam Astrologi ex motibus syderum sciunt prædicere futura. Sic Haly Ebenragel ex natiuitate pueri, vt ipse refert *in lib. de natiuit.* soluit prædicere Regi, quod eius filius nupertimè natus prophetiam enunciaret. vt planè euenit. Nam puer, vocato patre, illi denunciauit destructionem sui Regni & gentis. Idem aiunt de puero illo nato ante bellum Saguntinum, qui prædixit crudelissimum exitum Saguntinorum, quemadmodum refert Eutropius, Valerius Maximus, ac alij plures. Quod tribus modis potuisse contingere affirmant. Vnu modo, quod hæc facta non sint mediantibus simulacris, sed quod virtus cœlestis mouerit membra, & organizationes illas, & causauerit talem sonum, qui re vera non est vox, cum sit absque imaginatione animæ, vt contingit in fistulante: aliquando enim talia organa sic mota videntur esse animata, & habere locutionem, patetque ex adductis à Valerio Maximo *lib.* 1. *cap. de miracul.* vbi narrat, statuas emisisse voces per aera auditas. Secundò modu potest id contingere per simulacra tantum voces repræsentantia, non autem res. Ita rusticus, literarum ac linguæ latinæ prorsus ignarus recitans orationem Dominicam, nullum sanè verbum, quid significet, intelligit. Sicque verificatur illud, quod idem Valerius Maximus dicit loco alleg. *de prodig.* nempè bello Punico secundo constitit Gneo Domitio bouem dixisse, *Caue tibi Roma*. Item & illud Eutropij *cap.* 1. *lib.* 6. vbi ait, quod inter cætera portenta, quæ in toto orbe facta sunt, bos in suburbano Romæ ad arantes loquutus est: frustra se vrgeri, non enim frumenta, sed homines breui defuturos. Similiter & illud Plinij *cap.* 5. *&* 21. *lib.* 10. ac energumenorum quando loquuntur græcè, vel latinè. Possunt enim habere solum simulacra vocum, non rerum. Tertiò modu id fieri potest, vt & vocum ac rerum simulacra habeant, idque dupliciter. Vel quod res ipsis repræsententur, non intelligant tamen quid illæ sic repræsentatæ importent, veluti contigit in somnio Pharaonis. Habuit enim simulacra vocum, quoniam ipsi retulit Ioseph quid somniauit, & simulacra rerum, quoniam videbat vaccas illas pingues, & macras, nesciebat tamen quam significationem haberent. Vel etiam esse potest, vt præter vocum simulacra, & rerum similitudines habeant etiam illarum significationem, sicuti Exechiel Propheta habuisse dicitur, Ioseph, ac multi alij. Verùm quibusuis modis hæc fiant, non esse negandum aiunt, quin fiant ab Intelligentijs vnà cum corporibus cœlestibus tanquam illarum instrumentis, hæcque ab ipsis Intelligentijs intelligi secundum tamen modum illis conuenientem. Et quamquam hæc in nobis sint secundum placitum, non tamen aufertur, quin ab eis intelligantur. Nec quia sunt causæ actuum prouenientium à voluntate, & ab intellectu aufertur liberum arbitrium: nam cum libertate voluntatis stat, quod Deus concurrat ad actum voluntatis.

3 Deinde probant, quia Philosophi determinant de prophetia, vt Plato, Aristoteles, Auicenna, Auerroes, Hippocrates, Galenus, alijque innumeri. At nun determinant, nisi per causas, & signa, & rationes naturales.

4 Postremò, quia non fiunt eiusmodi reuelationes ac vaticinia in hominibus, nisi secundum certas dispositiones naturales, vt puta in ijs, qui abundant humore melancholico, vt ait Aristoteles *lib.* 1. *problem.* 30. *part.* Vnde Conciliator ibi refert, quod cum esset quædam rustica, omnino literarum ignara, quæ congruè latinè, & græcè loquebatur, postea quam medici purgauerunt illius humorem melancholicum, omnium oblita est. Et quod maius videtur 4. *Reg.* 3. scribitur de Heliseo, qui Regi quærenti responsum dare non potuit, nisi vocato psalteriu, quasi non fuerit aptus prophetare, nisi prius passus fuerit excessum, qui per psalterium prouocatus est. Quod apertè confirmat Aristoteles loco cit. & Plato in Phedone ac alibi. Nec etiam fiunt huiusmodi mirabiles operationes nisi statutis temporibus, ac in locis determinatis. Vnde Prophetæ magis inueniuntur in Ægypto, & in Iudæa, & in partibus Orientalibus, quam alibi, quæ omnia demunstrant, id prouenire ex complexione ac naturali dispositione.

5 Assignant hic omnibus causam finalem, præsertim Auerr. *in lib. de diuinat. per somn.* & Auicen. *in* 6. *natural.* Diuina etenim prouidentia rebus in esse productis tribuit, vt in se habeant ea, sine quibus in esse seruari nequeunt, sicut in humano corpore posuit membra, quibus sumitur, & decoquitur cibus, sine quo mortalis vita non conseruatur. At genus humanum non potest absque societate conseruari. Vnu s enim homo sibi non sufficit in necessarijs ad vitam, vnde naturaliter est animal politicum, vt 4. *ethic.* habetur. Societas autem conseruari non potest absque iustitia; iustitiæ autem regula est prophetia; nam inualidum & infirmum est humanum consilium. Quare natura pro hominum regimine Prophetas producit iuxta locorum, ac temporum exigentiam.

6 Adducunt & probabilitatem. Nam si brutis data est vis cognoscendi futuras tempestates, imminentia pericula, cæteraque ad vitæ vtilitatem spectantia, quanto magis hoc debuit dari ipsis hominibus, qui magis Deo sunt similes, eiusque magis amici, cum solus ipse Deum & iustitiam religiose colat?

7 Esse autem erroneam hanc opinionem non arbitror longa probatione indigere. Non enim videtur possibile, pueros illos sic locutos fuisse. Nam Aristoteles 11. *part. problem.* 27. quærens, cur est, quod aliqui pueri ante ætatem loquantur? Respondet, quod hi pueri dicunt ea, quæ audiuerant. Igitur loquuti sunt præcedente sensu exteriori. Vnde non potuerunt loqui, nisi prius audiuerint tales voces aut in totum, aut in partem. Confirmatur, quia locutio fit ab anima imaginante. Imago autem, siue phanthasia est motus factus à sensu secundum actum, vt dicitur 2. *de anim.* Quare nemo potest loqui, nisi præcesserit actus sensus exterioris. Rursus, si quis loqui posset, non præcedente sensu exteriori, tunc non omnis surdus esset mutus. Quod est contra Arist. *de sens. & sensat.* contra experientiam, & contra rationem. Nam auditus est sensus disciplinæ: Nullus autem loquitur aliquo idiomatè, nisi illud addiscat, alioquin idiomata non essent ad placitum, sed secundum naturam, quod est apertè falsum, quia si habet locutionem sine auditu, ad hoc ergo quod loquatur non indiget auditu. Præterea si quis loqueretur absque auditu, haberet sonorum simulacra, non præcedente auditu. Ergo non est verum, quod deficiente sensu, deficiat etiam disciplina, quæ est circa ipsum sensum, atque adeò cœcus poterit discurrere de coloribus, reclamante Aristotele, & tota philosophia.

8 Neque ista simulacra fieri possunt à virtute cœlesti. Nam etiam fiunt à virtute sensuum & obiectorum. Igitur non

erunt

erunt eiusdem speciei. Quod videtur falsum. Habent enim consimiles rationes. Nam bos quando dixit: *Caue tibi Roma*, idem significauit, quod significasset, vox prolata ab homine. Quippe iuxta Commentat. *comm. 45. lib. 8. phys.* genita ex putredine, & propagatione non videntur esse eiusdem speciei, & 7. *metaph.* Aristoteles vult, quod domus non potest fieri a casu, sed tantum ab arte. Multò magis elocutio non videtur posse fieri, nisi ab anima imaginante, ac proinde non à virtute corporum cœlestium.

9 Deinde quoniam eiusmodi locutio, siue sonus cùm sit significatiuus, vel significat naturaliter, vel ad placitum. Non potest significare naturaliter; nam verba illa: *Caue tibi Roma*, si purus alienigena audiuisset, non intellexisset. Quæ autem naturaliter significant, apud omnes eodem modo significant. Neque ad placitum, quia quæ pure naturaliter fiunt, non videntur ad placitum significare.

10 Vlterius cum Intelligentia & corpus cœleste non magis respiciant idioma latinum, quam græcum, aut hebraicum, cur elocutio facta est latina? Item cur magis per istum bouem, quàm per alium? Cur magis ad hunc hominem, quàm ad alterum, & magis in hoc loco & tempore, quàm in alio?

11 Minus etiam Intelligentiæ mediantibus suis instrumentis, scilicet corporibus cœlestibus possunt imprimere in intellectu humano plenam prophetiam, nimirum quoad receptionem specierum repræsentantium, & interpretationem, non præcedentibus sensibus exterioribus. Nam Auerroes *in lib. de diuinat. per somn.* ait, quod licet sine primis propositionibus id fieri possit, non tamen absque præparatione imaginatiuæ motæ à sensibus exterioribus. Insuper sequeretur quòd non tantum hoc posset contingere in practicis, verùm etiam in speculatiuis. Non enim videtur maior ratio de illis, quàm de istis. At hoc esset contra Auerroem, qui ait, quod si quis haberet huiusmodi cognitionem, esset æquiuoce homo cum alijs hominibus.

12 Denique sequeretur prophetiam esse naturalem, & non donum Dei. Quod fuit error atque hæresis Montani, qui dixit, Prophetas non esse loquutos per Spiritum sanctum, sed fuisse arreptitios. Itidem sequeretur quod in die Pentecostes Apostolis non fuit missus Spiritus sanctus in forma ignis, sed hoc factum fuisse ex virtute cœlestium corporum. Quandoquidem corpora cœlestia possunt dare diuersitatem linguarum & prophetiam. Quare nedum hæc opinio est contra Religionem Christianam, verùm etiam contra philosophiam, præcipuè peripateticam.

13 At nihilominus, vt omnis de hac difficultate dubitandi occasio præcidatur, assero, sententiam relatam ex parte recipiendam esse, ex parte verò reijciendam. Diuus namque Thom. *in quæst. disput. de verit. quæst. 12. & in 2.2. quæst. 172.* sequens magistrum suum Augustinum, vult, prophetiam aliquam esse naturalem, illamque dumtaxat, quæ est de rebus, quæ fiunt per causas secundas, atque etiam mobiliter, non autem necessaria, & infallibilis, sed vt in pluribus veritatem continet, vt est natura rerum naturalium. At de his, quæ sunt fidei, quæque excedunt cursum naturæ nullo pacto potest esse prophetia secundum naturam, & omnium etiam illorum, quæ infallibiliter fiunt, sed hæc est à solo Spiritu sancto, licet non repugnet in sui ministerium vti Sanctis Angelis. Quare quæ dicta sunt & prophetata de Saluatore nostro per Prophetas minimè in causam naturalem referri possunt, sed solum præconizata fuere per Spiritum sanctum per ora Prophetarum. Quapropter concessa illa naturali prophetia, non destruitur nostra Religio, eo quod ad ea, quæ sunt fidei, naturalis prophetia se extendere nequit. Siquidem neque ea, quæ sunt fidei in causis naturalibus continentur. Prophetia namque naturalis ex communi omnium consensu, non potest se extendere, nisi ad ea, quæ sunt secundum naturam. Neque sequitur, quod illa interpretatio multarum linguarum tradita ipsis Apostolis in die Pentecostes non sit tradita à Spiritu sancto. Nam illud nullo modo potest referri ad causam naturalem multis ex causis. Primò quidem, quia licet aliquæ siue fabulæ, siue historiæ tradant, aliquos ex natura habuisse intelligentiam omnium, vel saltem multarum linguarum, immò & intellexisse voces auium, tamen quod tot viri in vna & eadem hora, vt habetur *Act. 2.* æqualiter illam recepissent, non est verisimile, neque possibile secundum naturam, cùm essent & diuersarum ætatum, ac diuersarum complexionum. Philosophi enim ista referunt ad complexiones, & corpora cœlestia. Secundò, quia tunc in eodem loco erant congregati Parthi, Medi, Ælemitæ, & qui habitant Mesopotamiam, Indæam, Capadociam, Pontum, & Asiam, Phrigiam, & Pamphiliam, & Ægyptum, & partes Lybię, quę est circa Cyrenen, & aduenæ Romani, Iudęi quoque, & Proselyti, Cretes, & Arabes, & tamen nullus illorum accepit illam diuisionem linguarum, nisi esset Apostolus. Quomodo igitur per naturam illa discretio fieri potuit? Tertiò, quia Apostoli per solam impositionem manuum dabant Spiritum sanctum. Quis igitur nisi plusquam fatuus hoc posse referri in causam naturalem dicere audeat? Quartò quia prophetia non est continua, sed ad tempus. Apostoli autem postea quam receperunt linguarum interpretationem, nunquam illam amiserunt.

14 Nec obstat, quod nullus videtur habuisse prophetiam à Spiritu sancto, nisi fuerit & amicus Dei, & illuminatus per fidem. Quoniam Spiritus sanctus non videtur posse habitare in infideli. Sed D. Augustinus *lib. 18. de Ciuitat. cap. 23.* loquens de vaticinio Sybillæ Erithreæ testatur, illam quædam de Christo manifestè conscripsisse. Hęc autem Sybilla fuit Gentilis, ac proinde non videtur esse mota à Spiritu sancto. Aut igitur quę facta sunt in Christo, naturaliter facta sunt, aut etiam naturalis prophetia se extendit ad ea, quę sunt supra naturam.

15 Respondeo cum D. Thoma locis allegatis, nimirum Sybillas, & huiusmodi alios habuisse quidem donum Spiritus sancti, quale est prophetia, vt duę Catholicę Ecclesię columnę Petrus & Paulus contestantur. Nam de facto in Propheta nouę species generantur, & noua phantasmata, vel à Deo, vel ab Angelis ex iussu Dei, tumque illa phantasia non est motus factus à sensu secundum actum. Non tamen habuisse Spiritum sanctum. Non semper enim cùm dono prophetię datur Spiritus sanctus. Vnde quamvis aliqui siue Gentiles, siue Christiani peccatores moti fuerint à Spiritu sancto, non tamen Spiritus sanctus in illis habitauit. Etenim non habitat, nisi in habente donum charitatis. Legitur namque quod Balaam fuit propheta, qui tamen malus fuit, & Matth. 7. dicitur ex persona damnatorum: *Domine nonne in nomine tuo prophetauimus?* Et ad *Corinth. 1. 13. si habuero prophetiam, &c. charitatem autem non habuero, nihil sum.*

16 Atque ex his licet Delrius *disq. magic. lib. 4. quæst. 3. sect. 1.* & Scacch. *de not. & sign. Sanct. sect. 8. cap. 4. lit. C.* negent, reuelationes præstare solidum sanctitatis argumentum, idque etiamsi probabiliter constet immissas à Deo. Quia in ijs non consistit sanctitas, nec perfectio christiana, nec iste per se nos faciunt Deo gratiores, aut proximo viliores. Quare plura de visis ac monitis per quietem, vel in somnijs apud Ethnicos referunt Tull. *lib. 1. de diuinat.* Valer. Maxim. *lib. 5. cap. 7.* Plin. *hist. natur. lib. 2. cap. 50.* Macrob. *de somn. Scip. lib. 1. cap. 3.* & Alex. *gen. dier. lib. 3. cap. 26.* alijque non pauci.

17 Nihilominus assero cum D. Augustino. D. Thoma ac Tostato, reuelationes diuinas esse signum sanctitatis, cùm fiunt à Spiritu sancto, quarum meminit Contelor. *de Canoniz. cap. 14. num. 29.* Quod indubiè procedit quando concurrunt alia sanctitatis argumenta, ex quibus pernecesse dignoscatur, reuelationes verò esse à Deo, nempè puritas vitę, ac morum integritas, miraculorum frequentia comprobata, vt distinguendo tradit Scacch. loco allegato & fusissimè Larrea *in tract. seu consult. decis. de reuelat.* impresso post 2. *tom. dec. Granat. num. 6. & seqq.* Prima enim commendatio reuelationis authoritas debet esse reuelantis, & vt rectè animaduertit D. Gregor. *ad 1. cap. Ezech.* prima radix prophetię ipsa est persona Prophetę. Quam propterea oportet curare primùm, ac altè in animorum quasi terram depangere, quo alacrius ab ea doctrinę fructus expectentur, tum bonitate, tum perennitate pręstantes. Tria igitur examinanda. Res reuelata, circumstantię reuelationis, persona cui fit reuelatio. Nec eas esse inter somnia & melanchonicas interiores apparitiones con-

connumerandas indicat claritas intelligentiæ, & certissima visio eorum, quæ significant iuxta celebrem distinctionem Caiet, *in 2. 2. quæst.* 172. *art.* 1. *in corp.* Qua de re luculenter Zacch, *in qq. medico leg. lib.* 4. *tit.* 1. *num.* 23. *& seq.* ac recentiores alij. Quomodo autem reuelationes à malo & bono Angelo discernendæ sint docet D. Gregor. 8. moral, c. 3. Idem ostendit Pererius *lib.* 1. *in Daniel.* & Petrus Tyræus ex professo. Legendus quoque Caietanus adductus *ar.* 3. Benedictus Arias Montanus in *præludijs in Prophetas*, Ioann. Petrus Oliuerius *lib. de Propheta*, Franciscus Ribera *in Prophetas*, Delrius eo loci *cap.* 1. *quæst.* 2. *sect.* 2. Christophorus Castrius *in Isagoge ad Prophet. lib.* 3. *cap.* 6. Antonius Fernandius *comment. in vision. vet. testam. prælud.* 6. Legito etiam Em. de Moura *opusc.* 2. *de Incant. sect.* 2. *cap.* 3. *num.* 19. Raphael. de la Torre *de Relig. tom.* 2. *q.* 95. *art.* 3. *disp.* 3. Sousam *in aphor. inquis lib.* 1. *cap.* 39. *num.* 12. Grauinam, qui de hac re iustum librum conscripsit *p.* 2. *lib.* 1. *cap.* 3. Simanch. *de Cath. inst. tit.* 21. *num.* 25. Sybillam *in spec. peregr. qq. decad.* 1. *cap.* 8. *quæst.* 2. Henrinc. de Firmaria *lib. de quat. instinct.* Ægyd, Carlet, *p.* 1. *sport. fragm. in princip.* Hieron. de Ferrar, *in compend. reuelat.* Io. Franc. Picum *lib. vlt. de prænot.* Ribadeneyr. *lib. de tribul. cap.* 15. Delgat. *lib.* 1. *de auct. S. Script. cap.* 11. & alios.

15 Verùm ego addenda existimaui, quæ de discernendis visis, & reuelationibus veris à falsis, scripta sunt apud sanctos Patres, & recentiores Theologos.

16 Et primum quidem S. Chrysostomus *homil.* 28. 1. *Cor.* 12. tradit regulam cognoscendi spiritus Diuini in ijs, quibus supernaturale aliquod, & extraordinarium lumen inesse videtur. *Dæmonis*, inquit, *est proprium, perturbationem, furorem, & multam caliginem infundere; Dei autem illuminare, & prudenter edocere ea, quæ opus sunt.* Cui addit & alteram huic consentaneam: *Eos, qui Dæmone suggerente, vaticinantur, non intelligere quæ loquuntur: qui autem Diuino spiritu afflati prædicunt futura, omnia, vt decet, nouerunt: illi serui Diaboli sunt, os tantum, non autem intelligentiam rebus, quas promunt, accomodantes: hi autem domini sunt dicendorum, & tacendorum: illi mente commouentur, & necessario compelluntur, & trahuntur tanquam furijs percit.* Quod confirmat in primis Apostoli testimonio 1. *Cor.* 12. qui obscurè quidem, verè tamen hoc exprimit, cum ait, *De spiritualibus autem nolo vos ignorare fratres, scitis enim cum gentes essetis ad simulacra muta prout ducebamini euntes: arreptitij enim homines trahebantur ad Idola, quæ iam obmutuerant ob Christi Domini aduentum, & illis colligabantur, vt opera, & dicta eorum Idolis adscriberentur, sicque in bonore apud eorum cultores haberentur Idola. Hi autem, veri videlicet Prophetæ, non eiusmodi sunt, sed sobria mente, modesta, & firma, non necessitate detenti, sed potestate in honore habiti, propterea Ionas fugit; propterea Ezechiel reiectus est; propterea Hieremias relictus. Deus autem non necessariò eos impellit, sed consilio, admonitione, minis, neque mentem obscurat.* Quibus omnibus tanquam certis indicijs discernitur spiritus diabolicus Prophetarum falsorum à spiritu diuino, qui residet in Prophetis sanctis, ipso initio Prophetiæ, & antè omnem euentum: ad hoc enim datur donum discretionis spirituum: non enim est necessarium huiusmodi donum ad dijudicandum spiritum, postquàm res, quæ futura prænunciabatur, euenit, vel non euenit.

17 Hæc S. Chrysostomi doctrina videbitur fortassis alicui in suspicionem diabolicæ fraudis vocare horrores quosdam & exanimationes aliquorum, qui quo tempore vel visum aliquod supernaturale patiuntur, vel beneficium aliquod, aut animæ, aut corpori salutare diuinitus accipiunt, quasi numine correpti in terram corruunt semimortui, præsertim, cum id multis arreptitijs accidere solere, constet ex Euangelio, & quotidiana experientia, de qua ego etiam testor ex mihi delegato officio exorcistæ, quo hic Romæ fungor. Verùm non ita est, & S. Chrysostomus loquitur de discrimine vatum, & Prophetarum; In scripturis autem sacris passim legimus ad aspectum Angelorum turbari sanctos viros, & trementes cadere super terram, vt accidit Tobiæ, *lib. Tob. cap.* 12. non remanere in homine fortitudinem, marcescere, nec habere quicquam virium, vt de se testatur Daniel *cap.* 10. *Cum vidissem Angelum, cecidi ad pedes eius tanquam mortuus.*

Obseruaui etiam in historijs Ecclesiasticis antè vera miracula sanitatis diuinitus tributæ, tremores, & exanimationes aliquando contingere. Affero vnum duntaxat exemplum ex scriptis S. Augustini *serm. de diuers.* 131. depromptum. Scribit enim sibi à quodam oblatum libellum recuperatæ sanitatis per miraculum, in quo ille sic loquebatur: *Orabam ego quotidie cum magnis lachrymis in loco, vbi est memoria gloriosissimi Martyris Stephani. Die autem Dominico Paschæ, sicut alij, qui præsentes erant, viderunt, dum orans cum magno fletu cancellos teneo, subito cecidi, alienatus autem à sensu, vbi fuerim nescio: post paululum assurrexi.* Si igitur accidit aliquando dubitatio; an ex Deo sit aliquid, quod eiusmodi sit, non ex vno, sed ex multis indicijs, quod physionomi faciunt, de re vniuersa cognoscendum est. Eandem historiam refert S. Augustinus *lib.* 22. *de Ciuitat. cap.* 8. & meminit prolapsionis in terram, & exanimationis tam huius ipsius, quam sororis eius antè acceptum sanitatis beneficium.

18 Idem etiam S. Chrysostomus auctor est, Deum nonnunquam magno strepitu excitato homines esse alloquutum. (*namque ideo*, inquit, *in caligine cum terroribus Deus Hebræis legem tulit, quia illis vtpotè ferocioribus, & effrænatioribus, humano quodam terrore opus fuerat. Contrà verò Apostolis, vt virtute sublimioribus, & docere facilibus sese placidissimè infundit in die Pentecostes; in quo sonum quidem exaudiri Deus voluit, sed propter Iudæos, qui si post illa prodigia dicebant adhuc Apostolos musto plenos, quid dicturi fuissent, si nihil huiusmodi accidisset?*

19 Sanctus Gregorius *libr.* 1. *dialog. cap.* 10. præclarum & ipse in eiusmodi rebus pronunciatum scriptum reliquit, sunt eius hæc verba: *Mens quæ diuino spiritu impletur habet euidentissima signa sua, virtutes scilicet, & humilitatem: quæ si vtraque perfectè in vna mente conueniunt, liquet, quod de præsentia Sancti spiritus testimonium ferat.*

20 Addatur Humilitati charitas, de qua sic scribit S. Chrysostomus: *Omnem speciem boni, quam creauit Deus ad salutem hominum, ipsam speciem & Diabolus introducit ad seditionem, vt inter bonum verum, & bonum simulatum confusio fiat, solam autem charitatem Sancti spiritus non potest Diabolus imitari.*

21 Sanctus Bernardus *serm. de multipl. vtilit. verbi Dei* præceptum vtilissimum tradit eadem hac de re: *Sapientia, quæ à Deo est*, ait S. Iacobus *cap.* 3. *primum quidem pudica est, deinde pacifica: omnem ergo cogitationem, in qua hæc duo non concurrunt, à Dei sapientia alienam esse ne dubites: eam ergo, quæ pudica videtur, nec ad vitia trahit apertè, sed virtutis prætendit imaginem, tum demum à Deo esse noueris, si pacifica sit, si Prælati tui, atque spiritualium fratrum approbatur iudicio, quoniam non faciet Dominus verbum, quod non reuelauerit seruis suis, vt dicitur Amos 3.*

22 Duo etiam scriptores inter Theologos nobiles hac de re scribunt, Ioannes Gerson libro de probatione spirituum, & in altero de distinguendis veris à falsis visionibus, & Ioannes de Turrecremata in prologo defensionis reuelationum S. Birgittæ. Prior hæc habet: *Multis rationibus vtuntur Sancti Patres, ad probandos spiritus, si ex Deo sint.*

23 *Prima ratio est Scriptura sacra, cui quæ consona sunt, ea demum vera sunt, & à Deo.*

24 *Secunda ratio est interna inspiratio, qua certior fit anima, vtrum ex Deo sit aliquid, an ex Diabolo: de qua S. Augustinus lib. 6. confess. cap. 13. scribit, S. Matrem Monicam dixisse solitam: se nescio quo sapore, quem verbis explicare non poterat, discernere, quid interesset inter Deum reuelantem, & animam suam somniantem.*

25 *Tertia ratio pertinet ad officium hierarchicum: est enim in Ecclesia donum discernendorum spirituum, & qui Ecclesiam, eiusque Pastores legitimos audierunt, præsertim verò Pastorum Principem, Romanum Pontificem, Christi Vicarium, sine dubio, quinam spiritus ex Deo sint, certissimè cognoscent.*

26 *Quarta ratio est eruditio Theologica, & exercitatio assidua in spirituali pugna, & virtutum actionibus; qui enim vsu proprio, cum doctrina coniuncto, didicit ea his, quæ passus est, facilè, & in semetipso, & in alijs, quinam spiritus excitetur intelligit.*

26 *Quinta ratio est ipsa vita eius, qui spiritu aliquo impellitur. (à fructibus enim ait Dominus Matth. 7. cognoscetis eos.)* ad quam vtilia præcepta præscribit, quæ hoc carmine indicantur.

Quis, quid, cui, quare, tum qualiter, vnde, require.

27 Quis considerandum est, an qui visum aliquod patitur, sit sani, & integri sensus, atque iudicij. Ob id minimè audiendi sunt phrenetici, cardiaci, zelotypi, iracundi, inuidi & his similes, qui aut mente quasi capti, aut animo sunt perturbato. Peruidendum simul, an qui loquitur sit nouitius in fidei zelo, nouitius enim feruor facilè errori obnoxius est, si rectore caret, quod maximè accidit adolescentibus, & fœminis, quarum est ardor nimius, varius, præceps. Obseruanda personæ conditio, mores, quibus rebus assueta sit, quorum vtatur familiaritate, diues ne sit, an pauper: nam diues latentis superbiæ, & voluptatis suspecta est; simulationis, & fallaciæ pauper. In primis autem prouidendum, ne lateat interna superbia, quæ etiam ex humilitate, cilicijs, rebusque omninò contrarijs existit. Dominatur porrò hæc vel rationi, vel voluntati; rationi quidem quando mordicus hæret quis suæ sententiæ, voluntati verò, quando difficulter obtemperat; & hæc posterior facilius curatur.

28 Quid; verane sint omnia, quæ dicuntur spiritus impulsu; nihil enim falsi subesse potest rebus, aut enunciationibus omni ex parte veris, & spiritus Diabolicus ita astutus est, & fallax, vt aliquando falsitatem vnam, qua hominem in fraudem impellat, sexcentis & amplius veris rebus contegat. Ideò Christus Dominus *Matth.* 20. Dæmonibus, etiam cum testimonium veritati dabant, & pythonissis Apostolus silentium indixit, *vt Actor.* 16. Num in viso illo, quod ostenditur, insit sapientia, quæ desursum est, quæ vt docebat S. Iacobus *cap.* 3. est pudica, pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis, indicans sine simulatione. An item visum illud atque doctrina superet communem intelligendi modum in sacra scriptura traditum, aut ratione morali vel naturali comprehensum: si enim non superat, superuacaneum videtur. Adsit denique rei, quæ reuelatione explicatur, testis Moyses, & Helias, hoc est lex, & Prophetæ,

29 Cui; obseruandum etiam est cui nam aperiat visa, & reuelationes suas is, qui illas accipit; & magnoperè cauendum est illi, qui consulitur, ne laudet; multò magis ne exaltet consultorem, arguat potiùs, increpet, efficiatque vt ingrediatur communem viam, moneat, nè altum sapiat, *ad Rom. cap.* 11. Producat Sanctorum exempla, qui huiusmodi visa contempserunt, qualis fuit Sanctus Augustinus, S. Bonauentura, & alij multi. Quod si dicas cum Apostolo 1. *Tessal.* 5. spiritum nolite extinguere aio, hac ratione non extingui spiritum, sed probari, & Spiritum sanctum, qui se humilibus hominibus libenter adiungit, exercitatione humilitatis non fugari,

30 Quare; obseruandus est etiam visionis finis proximus, remotus, apertus, occultus, nam initia aliquando bona infelicissimos exitus habent. Cognoscenda est mens aperientis visum, quid nimirum spectet, num gloriolam aucupari, an accipere consilium in re dubia, alterius saluti consulere, an quærere quæ sua sunt, *vt ad Philipp.* 2. & siquidem consilij capiendi causa moueatur, an adeat virum peritum huiusmodi rerum, an sit facilis ad obtemperandum; & in ore, & conscientia patris spiritualis acquiescendum: non enim est diuisionis auctor Deus, vt consulenti ostendat, & consultori contraria. Adhibeatur igitur duplex cautela; prior est, vt moneatur consultor, non solum suspensum tenere iudicium exemplo Ambrosij, & Luciani presbyteri, sed etiam cum Petro dicere: *exi à me Domine, quia homo peccator sum*, vt habetur Lucæ *cap.* 4. Posterior est, quemadmodum de somnijs facimus, vt visa nec reijciantur omninò, nec admittantur, sed recognoscantur, & examinentur.

31 Qualiter; hoc est, quæ sit vitæ ratio eiusmodi hominis, priuata, an publica, secreta, an aperta, actuosa, an contemplationi dedita; sit ne amans externæ cuiusdam pietatis potius, quàm solidæ religionis. Si fœmina est, quomodo agat cum spirituali patre, an nesciat ab eius latere nunquam discedere; delectetur ne sermocinationibus, & nugis; denique sit ne ex illis, quæ semper discunt, nec vnquam ad scientiam veritatis perueniunt.

32 Vnde; obserua vnde nam veniat spiritus, aut quo vadat; nam Bernardus adeò in rebus spiritualibus expertus, se id nescire testatur, cùm tamen ex motu cordis Sancti spiritus præsentiam sæpè cognouerit. Planè in diuersis spiritibus multa inspirationum similitudo reperitur, Spiritus est Deus, Angelus, Diabolus, spiritus humanus, etiam spiritus est, tam rationis, quàm sensus. Quare difficillimum est, tam multos discernere; præsertim cum tam difficilè sensum à consensu distinguamus.

33 Idem Gerson in altero libro adfert similitudinem monetæ aureæ, quàm quinque indicijs diiudicandam censet: Pondere, inquit, flexibilitate, durabilitate, configuratione, colore, Reuelationi, aut visioni humilitas dat pondus, discretio flexibilitatem, patientia durabilitatem, veritas configurationem, charitas colorem. Multa in hanc sententiam habet Cassianus *collatione prima cap.* 20. vbi etiam affert dictum Domini, quo nos iubet esse probos trapezitas.

34 Ioannes autem de Turrecremata sic breuiter scripsit de diuinis reuelationibus, eas firmas censeri, & veras. Primò quando iudicio magnorum virorum approbantur. Secundò ex parte effectus, quando nimirum in animo eius, cui reuelatio fit, augetur deuotio, humilitas, charitas, & aliæ virtutes. Tertiò ex parte materiæ, cum in omnibus dictis, eius veritas reperitur. Quartò ex parte formæ, cum adest conformitas cum sacra Scriptura. Quintò ex parte personæ, cum cernitur approbata sanctitas,

CONSVLTATIO CCXLVII.

Quanto; temporis spatio processus particularis de Canonizatione, authoritate Apostolica demandatus, absolui debeat, vt sit legitimus, validusque?

1 SPatio nouem mensium respondendum videtur, subintelligendo in Remissorialibus tam de iure ciuili per tex. *in l.* 1. *C. de dilation.* quam de iure canonico *in §. spatium §. sus verò* 3. *quæst.* 3. Idque non solum à die expeditionis ad hoc attendenda ex mente Innoc. *in cap. Vltra tertiam ff. num.* 3. *de testib.* & traditis à Boccac. *de lit. remiss. cap.* 7. *num.* 4. cuius etiam meminit Farinac. *de testib. quæst.* 77. *num.* 137. & Ridolph. *in prax. p.* 1. *cap.* 12. *nu.* 247. ac ex decisis per Rotam coram Paleot. *dec.* 668. *num.* 3. *lib.* 3. *diu.* ac Burat. *dec.* 105. *num.* 2. sed etiam a die præsentationis in partibus ipsarum remissorialium sicut ex notatis per Glos. *in c. de causis* 4. *v. Certum terminum*, ac Dec. *num.* 33. *de offic. Deleg.* & censuit Alex. Stiat. *in prax, Iudic. cap.* 6. *num. item* 6. relatus à Farinacio *eodem num.* 137.

2 Sed hæc sententia in causis Canonizationum improbatur. Quoniam in illis cessat omninò ratio coarctandi spatium temporis in dilationibus probatorijs elicita ex verbis *d. l.* 1. *& l. siue pars, C. de dilat. ac l. Properandum in princ. C. de Iudic.* ne scilicet lites penè fiant immortales. Quod sanè eueniret, si, pendente dilatione ob negligentiam partis in vsu Remissoriæ, tandiu conquiesceret officium Iudicis in perniciem alterius, vt benè aduertunt Seuarol, *de remissor. cap.* 27. *num.* 2. Bellam. *dec.* 427. *sub princ. &* 744. *num.* 4. Gratian, ad Vestrium *lib.* 6. *cap. fin. num.* 20. ac firmauit Rot. *in Barbasten. Decimarum* 25. *Iunij* 1640. *coram Carillo §. vlt.* Nulli enim ex causis Canonizationis præiudicium infertur. Quia non agitur de præiudicio alicuius certæ, vel incertæ personæ. Atqui cum sint adeò graues, & arduæ, vt sint de maioribus quæ proponi possint inter Christianos secundum Glos. *in cap. vn. v. Sedis Apostolicæ, de reliq. & vener. Sanct. in* 6. Host. *in cap.* 1. *num.* 10. *eod.* idcircò in eis pertractandis summa cum diligentia & maturitate est procedendum, vt respondit Innoc. III. *in cap. Venerabili* 52. *de testib.* Quia vt notat Glos. *v. diligentia*, circa maiora maius periculum vertitur, ideò cautius est agendum: Idem luculenter exprimit Malnet, *de Canoniz. dub.* 3. *num.* 65. *tract. tom.* 14. Pannin. *in relat. S. Bonauenturæ p.* 2. *art.* 4. *in princ.* Celeritas enim infamis naufragijs in hoc mari, Nam qui cupit festinat, qui festinat euertit. Omnia non properanti clara, certaque sunt, festinatio improuida

est

est cœca. Itaque verè dictum. Nihil magni discriminis consilijs tam inimicum, quàm celeritas. Ita quod huc verè spectet vetus illud Octauiani simul & Titi symbolum, quo antiqui delphinum anchoræ alligabant, celeritatem cum mora connectentes. Et quidem deliberandum asserunt prudentes diù in ijs, quæ nonnisi semel statui possunt.

3 Igitur ex tarditate in procedendo melius videtur satisfactum præscripto iuris, & nouorum Decretorum, si in eis discutiendis longiores dilationes concedantur ad textum in cap. *Induciæ* 3. qu. 3. Quia tempore indigemus, vt aliquid maturius agamus, & æquo pendamus libramine, sicut ex cap. *Penderet* 50. d. inquiunt Specul. *tit. de appell.* §. *nunc breuiter num.* 5. Anchar. *cons.* 36. *num.* 2. & 3. Rota *dec.* 197. *num.* 56. *p.* 5. *rec.* Ac proindè Bordon. *controu.* 13. grauiter ac dignè pronunciauit in huiusmodi causis negocium diu esse differendum, vt diuturna temporis maturitate interposita cum maiori circumspectione ac diligentia deducatur ad suam perfectionem. Quod plane amplexus est Lezan. *consul.* 1. ac prudentissimus quisque. Et specialim quod temporalis ac rigorosa dilationum probatoriarum determinatio, de qua in ea *l. 1. C. de dilat.* temperanda sit in causis, in quibus maius periculum vertitur rectè censuerunt Butrigar. ibi *v. modo quaro* & Cyn. *nu.* 3. adeò vt longiores concedi debeant dilationes secundum Glos. *in cap. fin.* ac Doctores communiter *de dilat.* Id quod approbat Abb. *in cap.* 1. *nu.* 2. *eod. tit.* Bart. *in l.* 2. *num.* 3. *ff. de re iudic.* Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cons.* 59. *num.* 18. & expressè determinauit Sixtus V. in Diplomate Canonizationis S. Didaci die 5. Iulij anno 1588. Magnorum enim operum consilia lenta dies perficit, non impetus, ut nihil æquè perniciosum quam momenta rerum momento peragi.

4 His additur primo, dispositionem *d. l. 1. C. de dilat.* limitari non solum in causis, quæ cognoscuntur in Auditorio, seu Consistorio Principis, in quibus fatalia non currunt, sed instantia perennatur per textum perspicuum *in l. fin.* §. *si tamen, & in auth. sed & his, C. de temp. appell.* habeturque in *cap. Eique* §. *sed & lis* 2. *qu.* 6. verum etiam in illis, quarum commissio spectat ad Principem, ipseque huiusmodi negotiorum audientiam vice sua sactis Fastigijs commisit, *l. 3. C. vbi Senator, vel Clariss.* Quia perinde est ac si Princeps cognosceret. Adeò vt sicut fatalia non currunt, & instantia non perit coram ipso, ita nec coram eius Delegato, vt ibi notat Glos. *v. Fatalium*, Salyc. & Fulgos. *in princip.* ac Angel. *in ea l. fin.* §. *Si tamen*. Causæ autem Canonizationum vice ac nomine Summi Pontificis cognoscuntur in Congregatione Sacrorum Rituum, à cuius supremo oraculo pendent omnes illius resolutiones iuxta præscriptum Decretorum *pag.* 61. §. *Decreto*.

5 Deinde tempora dilationum determinata in *d. l. 1.* non præfigi absolutè ab ipsa lege, sed solum iniungi Iudicibus, vt iuxta locorum distantias, aliasque vrgentissimas, ac legitimas causas partibus petentibus concedant dilationes. Sicque requiri ministerium Iudicis & petitionem partis, quemadmodum ponderando verba præcisa d. l. 1. notant ibi Bald. & Salyc. *num.* 1. Siccard. *num.* 4. ac repetit idem Baldus *in l.* 2. *num.* 2. *C. vt intra cert. temp. & in l. fin. sub num.* 11. *ff. de fer.* ac prosequitur Felin. *in cap. licet causam nu.* 14. *de probat.* Alex. *cons.* 181. *num.* 5. *lib.* 6. Vant. *de nullit. ex defect. proces. num.* 42. Luc. Pet. *in prax. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 7. Scacc. *de Iudic. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 59. Vnde Specul. *tit. de cit.* §. *nunc de temp. nu.* 3. *in fin. & tit. de dilat.* §. *fin. nu.* 11. testatur generalem Ecclesiæ & causarum consuetudinem non ita rigorosè obseruare spatia huiusmodi dilationum, addens in puncto Remissorialium ita se vidisse practicari in Rotæ Auditorio *tit. de appell.* §. *nunc breuiter n.* 6. ac referens dum ipse esset Auditor Rotæ similes exceptiones sæpiùs fuisse propositas, sed rarò admissas, sicque Clementem IV. Summum Pontificem ipsis Auditoribus seruari præcepisse, cuius meminit Cassad. *dec.* 9. *nu.* 5. *de appell.* Qui sanè stylus tam in ipso Rotæ Auditorio quàm in S. Rituum Congregatione adhuc obseruatus, videtur omninò retinendus in causis Canonizationum, ac eo magis in processu, in cuius Remissoria nullus præfigitur terminus, prout nec etiam in nouissimis Decretis Vrbani VIII. adamussim continentibus reliqua omnia, quæ vltrà veterem praxim obseruari voluerunt, quod tamen verisimiliter actum fuisset, si de iure absque alia hominis expressione dilationes Remissoriales fatalium periculo subijcere voluissent, sicut in plerisque casibus pro rerum qualitate ac contingentia leges & canones fecisse refert Io. And. *in addit. ad Specul. eo tit. de dilat.* §. 1. *num.* 27. *lit. H.*

6 Postremò ex dispositione dictæ l. 1. non inducitur nullitas actorum propter lapsum temporis, sed solum Iudex potest deuenire ad expeditionem causæ, si pars sit negligens in vsu Remissoriæ; ideòque probationes postea factæ sunt validæ ex receptissima Doctorum sententia, quam egregiè omnino tuentur Bart. *ad l. In crimine num.* 1. *ff. ad l. Iul. de adult. & in l. fi.* 14. Bald. *nu.* 11. & Ias. qui *num.* 52. hanc conclusionem pulchram compellat, *ff. de fer.* ipse Bald. *in l. Cum è nobis n.* 3. & Salyc. *n.* 1. *C. de dilat.* Habetque suffragantes Card. *cap. In causis num.* 2. *de testib.* Butr. & Abb. *in cap. licet causam nu.* 17. Felin. *nu.* 14. *de probat.* Quam doctrinam amplexi sunt Marant. *in spec. p.* 6. *art.* 3. *num.* 13. Vant. *vbi supra n.* 44. Scacc. *loco alleg. lib.* 2. *cap.* 3. *q.* 1. *n.* 58. ac latè Cassad. *ea dec.* 9. *de appell.* Quod à fortiori procedit, quando res est integra, & nemini fit præiudicium, Bellam. *dec.* 339. *nu.* 1. & *dec.* 432. *in fin.* & 439. *nu.* 1. & *dec.* 744. *n.* 7. At in causis Canonizationum non agitur de alicuius personæ vel fidei præiudicio secundùm Troyl. Maluet. *d. dub.* 3. *nu.* 68. *tract. tom.* 14. & Contelor. *de Canoniz. cap.* 18. *nu.* 26.

7 Et quamquam Seuarol. *de Remiss. cap.* 24. *num.* 2. quem sequuntur Farinacius, alijque recentiores, velit, quod vbi non fuit per Iudicem assignatus terminus, intelligitur data dilatio legalis, tamen non idcircò videtur inferri ad nullitatem processus facti post terminum elapsum, sed solum quod per Iudicem procedi valeat ad expeditionem causæ, non obstante concessione Remissoriæ, prout disertissimè declarat Bellam. *dec.* 427. *in fin.* iuxta quam decisionem intelligendus est Seuarolus, qui ea dumtaxat innititur.

8 Immò quatenus de iuris rigore locus esset *d. l. 1. & l. fin. C. de dilat.* ille tamen aliquando penitus, aliorumque impedimentorum Iudicis subrogati, propter quæ ex authentico documento formiter exhibendo in processu appareat per aliquot menses dilatam ac intermissam fuisse prosecutionem processus. Certum quippe est terminum fatalem dilationum probatoriarum, licet præscriptum ab homine, non currere in præiudicium partis impeditæ culpa vel facto ipsius Iudicis, sicut per textum *in auth. Item si appellat. & l. fin.* §. *Illud*, *C. de temp. appell.* tradunt Bald. *in d. l. 1. num.* 4. *C. de dilat.* Salyc. *in d. auth. Item si appell. num.* 1. & 2. & *in d.* §. *Illud num.* 4. Specul. *tit. de appellat.* §. *nunc breuiter num.* 7. ibique Ioan. Andr. *in addit. lit. A.* Cassador. *d. dec.* 9. *num.* 5. *de appell.*

9 Secundò ex interuentu Subpromotoris in omnibus, & singulis actibus processus citati, & præsentis, ac non contradicentis, sed tacitè consentientis, subscribendo se cuilibet actui, & examini peracto cum interrogatorijs sibi transmissis per Reuerendissimum Fidei Promotorem. Ad hoc enim vt validæ essent probationes receptæ post lapsum termini ab homine præfixi sufficeret sola interessentia non contradicentis secundum Angelum *d. l. fin. num.* 5. *Fulgos. sub num.* 5. & latius Ias. *num.* 15. & 46. *ff. de fer.* Ratio est Bartoli *in d. l. 1. n.* 6. Quia quando Iudex facit actum, qui potest esse præiudicialis, & displicere parti præsenti, debet pars expressè contradicere, aliàs videtur consentire, ac sibi præiudicat. Ideòque tradit praxim menti tenendam, vt nimirum scribatur in actis parte præsente & contradicente. Concinit planè Felin. *in cap. de causis* 4. *num.* 5. *de offic. Deleg.* alijsque relatis animaduertit Scacch. *de Iudic. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 88.

CONSVLTATIO CCXLVIII.

Quando concedenda, vel deneganda sit noua Remissoria in causis Canonizationum?

1 OBstare videntur duæ regulæ, ne concedatur noua Remissoria.

2 Altera, quod dùm Remissoria fuit semel concessa, non solet iterùm concedi. Ita Oldrard. *cons.* 311. *num.* 11. Bellam. *cons.* 36. *nu.* 11. Rot. *dec.* 29. *de iudic. in antiq. & dec.* 76. *de testib. in nou.* Anton. August. *epit. tit. de Remiss.* §. 8. Vestr. *in prax. lib.* 6. *cap. vltim. num.* 3. ibique Grauat. *in addit. num.* 18. 20. *&* 22. *lit. F.* Seuarol. *de Remiss. cap.* 6. *num.* 2. Boccac. *de iur. remiss. cap.* 3. *num.* 42. *& cap.* 4. *num.* 8. Scacch. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 780. Farinac. *de testib. qu.* 77. *cap.* 1. *n.* 30. Rot. coram Gregor. XV. *dec.* 367. *num.* 2. vbi Add. *n.* 4. & Buratt. *dec.* 780. *num.* 1.

3 Et quamuis fatear, hanc regulam, vti fundatam in præsumptione calumniæ, limitari, ea cessante, ex annotatis à Seuarolo, à Farinacio, & à Scaccia citatis, & præter cæteros admittunt Cassador. *dec.* 3. *num.* 2. *de dilat.* Rot. coram Verospio *in Hieracen. Iurispatronatus* 5. Iunij 1517. Buratt. *dec.* 68. *num.* 2. Add. ad eius *dec.* 23. *lit. A. & B.* ac Beltram. *in addit. ad Gregor. XV. dec.* 414. *n.* 13. Attamen deducenda est, aliqua iusta causa, ob quam submoueatur asserta præsumptio ex mente Rotæ in decisionibus congestis per Burat. *dec.* 816. *n.* 1. *& dec.* 824. *n.* 6. quam etiam expressit Ridolphin. *in prax. iudic. p.* 1. *cap.* 12. *n.* 139. Cuiusmodi profectò esset impedimentum ex facto testium vel Iudicis, vel eius, qui priorem Remissoriam obtinuit, Quod ponderauit *Vestr. eo n.* 3. Seuarol. *d. cap.* 6. *n.* 3. Boccac. *cit. cap.* 3. *n.* 27. Farinac. *eod. nu.* 35. & Scacch. *allegato cap.* 8. *n.* 827.

4 Vel si prima Remissoria fuerit obtenta à Procuratore non benè tunc de omnibus substantialibus & necessariò probandis instructo. Vt puta si in articulis multa defuerint tam quoad virtutes, quàm quoad miracula, vel nimis confusè articulata, vel penitus omissa, licet releuantissima. Adeò quod cùm meliores ac diuersi formandi sint articuli, nec tacitè, nec expressè contenti sub primis, locus sit concessioni secundæ remissoriæ, Cassador. *d. dec.* 3. Boccac. *de remiss. cap.* 4. *num.* 53. Ridolphin. *loco alleg. nu.* 126. Buratt. *dec.* 824. *n.* 4. Quin satis etiam foret quod in substantialibus sint partim noui, & partim antiqui. Attentis enim qualitatibus adictis non dicuntur ijdem, vt subdit Ridolphin. *num.* 228. & decisum fuit coram Gregor. XV. *dec.* 495. *n.* 2. *&* 3. Hoc autem casu si secunda peteretur à Procuratore melius informato super materijs releuantibus & necessariò probandis concedenda est secundum decisionem Putei 4. *de dilat.* quam sequuti sunt Boccac. *d. cap.* 4. *n.* 49. & Farinac. *eodem n.* 35.

5 Vel si testium depositiones fuissent vigore primæ Remissoriæ nulliter, ac non ritè exceptæ ad tradita per Vestr. *d. n.* 3. Seuarol. *eod. cap.* 6. *n.* 3. Boccac. *ibid. nu.* 36. *& cap.* 9. *n.* 28. Farinac. *ea quæst.* 77. *cap.* 1. *sub n.* 32. & Scacc. *d. n.* 282. Ideòque Rota censuit secundam Remissoriam minimè denegandam esse, quando datur de nullitate examinis facti vigore primæ, nempè *dec.* 11. *de probat. in nou.* coram Burat. *& dec.* 824. *n.* 8. coram Caualer. *& dec.* 425. *num.* 2. coram Merlino *& dec.* 462. *num.* 3. coram Pirouano in Conchen Decimarum 15. Ianuarij 1619. relata per Add. ad Gregor. XV. *d. dec.* 367. *num.* 4. propè finem.

6 Quinetiam eadem Rota firmauit secundam Remissoriam non denegari, si magis dilucidè, explicitè, ac indiuidualiter secundò articuletur, ac proponatur id, quod antea confusè, genericè, vel non ita luculenter, & specificè articulatum fuerat, vt legitur apud Coccin. *dec.* 23. *num.* 2. Caualer. *dec.* 469. *n.* 2. *cum seq.* Buratt. *d. dec.* 824. *num.* 3. Merlin. *dec.* 455. *num.* 7. *et dec.* 656. *num.* 3. *et dec.* 849. *nu.* 2. *cum seq.* & Manzanedum in Rauennaten. census 8. Iunij 1618. cuius mentio fit per Add. ad Gregor. XV. *ea dec.* 364. *num.* 4. & per Add. ad Burat. *d. dec.* 824. *lit. A.*

7 Ac præsertim si Pontifex in commissione causæ sua manu signata S. Rituum Congregationi expressè mandauerit, vt quatenus ad confirmationem probationum in processibus iam factis, vel aliàs expediret, aliquid addere, vel alios processus conficere; quascumque literas Remissoriales, & Compulsoriales super eiusdem articulis, vel additionalibus, seu alijs de nouo ac ex integro dandis, prout magis expediens visum, foret decerneret, ac relaxaret, & processus illarum vigore conficeretur. Suo namque rescripto Princeps, & præcipuè Papa potest etiam post publicatas ac didicitas attestationes iterum Remissoriam concedere, nouamque testium productionem, atque examen iubere, ac mandare. Id quod optimè notarunt Specul. *tit. de testib.* §. *Satis vtiliter num.* 6. Butr. *in cap. Fraternitatis sub num.* 14. & ibi Marian. Soccin. *num.* 122. *&* 155. *&* 179. *Extra eod. tit.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *qu.* 34. *nu.* 5. *&* 6. Port. *concl.* 39. *limit.* 16. *&* 35. Gaill. *pract. obseru. lib.* 1. *obseru.* 105. *num.* 10. Gabr. *tit. de testib. conclus.* 21. *num.* 103. *& seqq.* ac Farinac. *eod. tract. quæst.* 75. *cap.* 4. *num.* 225. *&* 227.

8 Eoque magis si commissio emanauerit ex certa scientia, præuia causæ cognitione, & post plenam ac distinctam illius relationem factam in Congregatione habita coram Sanctissimo, ac vlterius fuerit munita clausula *non obstantibus* &c. quemadmodum declarant Specul. *eod.* §. *num.* 6. Burrius *loco allegato num.* 14. ac ibi. Soccin. *num.* 118. & Paris. *num.* 59. *extra de test.* de quorum mente firmant Campeg. *reg.* 268. *fall.* 58. Gabr. *d. conclus.* 21. *num.* 57. & cum alijs Farinac. *d. quæst.* 75. *cap.* 4. *num.* 229.

9 Præterea si nedum testes non fuerint sufficienter interrogati super articulis, & præcipuè de miraculis, alijsque rebus antiquis, quarum probatio nititur ratione publicæ vocis & famæ ac traditione Historicorum, verum si etiam pro maiori parte articulorum totum eorum examen prætermissum fuerit, Nam hoc casu etiam post publicationem testes recipiendos, & examinandos, remissoriamque concedendam esse inquiunt Seuarol. *de remiss. cap.* 6. *n.* 3. Boccac. *d. cap.* 4. *num.* 49. & Farinac. *ead. qu.* 77. *num.* 35. Ratio est, quia ex testibus iam examinatis, etiamsi non plenè & concludenter probarent, oritur fumus veritatis materiæ articulandæ, excludens omnem calumniæ suspicionem. Sic Rot. coram Cassad. *d. dec.* 3. *num.* 2. Caputaq. *dec.* 208. *nu.* 19. *p.* 1. *ac dec.* 56. 60. *&* 62. *p.* 3. Put. *dec.* 398. *nu.* 1. *& seq. lib.* 3. *in correct.* Gregor. XV. *dec.* 163. *nu.* 1. vbi Add. *nu.* 10. *& dec.* 357. *nu.* 4. *ac dec.* 562. *nu.* 4. ibique etiam Add. *nu.* 6. Buratt. *dec.* 64. *n.* 2. *&* 3. *ac dec.* 273. *nu.* 3. *&* 4. *& dec.* 824. *num.* 8. coram Innoc. X. in Burgen. seu Toletana pecuniaria 4. Maij 1620. & coram Cardinal. Verospio in d. Hieracen. Iurisp. 6. Iunij 1617. & coram Manzando *dec.* 661. *num.* 2. *p.* 2. *rec.*

10 Similiter si examinandi sint alij testes nouiter reperti grauissimi, & melius informati. Tunc enim concedenda est Remissoria, quæ alias deneganda foret, Bellam. *dec.* 624. *nu.* 1. Seuarol. *eod. c.* 6. *n. item* 6. Ridolphin. *in prax. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 125. Rot. *dec.* 154. *n.* 4. *p.* 4. *rec.*

11 Et tandem concedenda est, quando petitur ad corroborationem, & confirmationem antiquarum probationum, Dec. *in cap.* 1. *num.* 42. *de probat.* Butr. *in cap. Fraternitatis num.* 56. & ibi. Felin. *num.* 11. *de testib.* & prosequuntur Gabriel. *eod. tract. concl.* 21. *nu.* 38. Gaill. *lib.* 1. *obser.* 105. *num.* 9. Ridolphin. *d. cap.* 11. *num.* 134. Afflict. *dec.* 216. *num.* 4. Surd. *dec.* 126. *num.* 10. Gregor. XV. *dec.* 272. *num.* 9. *& dec.* 581. *num.* 72. *& dec.* 583. *num.* 5. ibique Additionator *lit. D.*

12 Præcipuè tamen notandum est, præsumptam calumniam cessare vniuersaliter in causis Canonizationis, in quibus non agitur de alicuius præiudicio, sicut in terminis inquiunt Bellam. *dec.* 671. Castell. *de Canoniz. Sanct. q.* 7. *princ. & quæst.* 8. Contelor. *eod. tit. cap.* 8. *num.* 26. *& cap.* 24. *nu.* 17. Rot. *in relat. S. Raymundi p.* 1. *art.* 1. & S. Franciscæ Romanæ *p.* 1. *art.* 6. vbi asseritur, ita sæpè decisum, firmatque Simonet. *in relat.* S. Francisci de Paula *pag.* 44. subdens hoc fundamentum esse clarissimum & tollere omnem difficultatem. Siquidem cum calumnia deducatur ex eo quod quis in alterius detrimentum velit iudicium protrahere, & artem facere causidiciniam, quando tamen inter mortales esse quoque deberent lites mortales. Textus est rotundissimus *in* §. *quia verò, auth. de testib.* notatque Bellam. *cons.* 36. *num.* 3. *& dec.* 427. *num.* 1. ac Seuarol. *d. cap.* 6. *nu.* 9. planè id omnino deficit in causis Canonizationis, in quibus non solum considerari nequit alicuius præiudicium, sed potius summopere desideratur cunctatio

in

in procedendo, vt in caussis tanti momenti maturius & cautius librari omnia possint, quemadmodum habetur *in cap. Venerabili*, & ibi Glos. *v. diligentia, de testib. & cap. Vbi periculum, de elect. in 6.*

13 Altera autem est, quod publicato processu, vel didicitis testificatis, nequeunt alij testes produci & examinari supereisdem articulis ob præsumptum timorem subornationis. Quæ tam de iure ciuili statuitur *in §. Qua verò auth. de testib. auth. Et qui semel, C. de probat.* quàm de iure Canonico *in cap. Constitutis 2. vers. Nondum, cap. Ex tenore, vers. Cum attestationes, & cap. Veniens, vers. Et eorum, de testib. & in Clemen. 2. in princ. eod. tit.* traditurque à Doctoribus relatis per Gabr. *tit. de testib. conclus.* 21. *num.* 1. *cum seqq.* Farinc. *eod. tract. qu.* 75. *cap.* 4. *num.* 58. & Caualc. *de reprobatione testium cap.* 4. *n.* 181. ac edocetur à Rota decisionibus, quarum meminit Ridolph. *in prax. d. p.* 1. *cap.* 12. *n.* 122.

14 Quam neque inficior præcipuè limitari, si testes fuerint nulliter ac non ritè recepti, vel examinati, sicut arguendo à contrario sensu ex verbis dictæ Clementinæ 2. *de testib.* dixerunt ibi Glos. *vers. Ritè*, Vitaliu, *num.* 11. Cardinal. *num.* 1. & 2. Anchar. *num.* 11. & Imol, *num.* 1. Doctoresque communiter, quos singillatim enumerat Gabr. *d. concl.* 21. *num.* 19. Farinac. *ea qu.* 75. *cap.* 10. *num.* 358, quibus accedant Caualc. *d. p.* 1. *num.* 189. Menoch. *de arb. lib.* 1. *qu.* 34. *num.* 13. Thesaur. *dec.* 28. *num.* 2. Idque frequentor approbauit Rota, præsertim *dec.* 13. *de testib. in nou. & dec.* 1. *de probat. in antiq. & dec.* 47. *lib.* 3. *p.* 1. *diu.* Cassador. *dec.* 3. *num.* 2. *de dilat.* Peregrin. *dec.* 213. *num.* 1. Caputaq. *dec.* 208. *n.* 19. *p.* 1. Seraph. *dec.* 585. *num.* 1. Gregor. XV, *dec.* 163. *n.* 1. vbi Add. *num.* 10. Caual. *dec.* 425. *sub num.* 2. & sæpè in alijs, quas refert & sequitur Merlinus *dec.* 676. *num.* 4. Paria enim sunt aliquid non fieri, vel minus legitimè fieri. Quare Menoch. *d. qu.* 34. *num.* 14. dedit pro cautela, quod prius instet, ac faciat per Iudicem nulla declarari acta priora. Nam tunc erit locus nouæ testium productioni. Quod probarunt etiam Caualc. *d. p.* 4. *num.* 191. & Add. ad Burat. *d. dec.* 180. *lit. A.*

15 Itidem si priores articuli fuerint confusè formati, ita vt plenam instructionem sortiri non voluerit is, qui didicit testificata supereis, vt scripserunt relati à Gabr. *d. concl.* 21. *num.* 82. & à Farinac. *d. qu.* 75. *cap.* 4. *num.* 170. speciatim Butr. *in cap. Fraternitatis num.* 13. & 14. *col.* 10. & *in cap. Series col. fin.* & *in cap. Ex tenore num.* 8. *de testib.* Admisitque Rot. coram Caualer. *d. dec.* 469. *num.* 3. Buratt. *d. dec.* 824. *nu.* 3. *p.* 4. *recent.* & *dec.* 183. *num.* 2. *cum seq.* & *p.* 6. *dec.* 266. *nu.* 13. ac in Fauentina beneficij 22. Iuoij 1644. coram Reuerendissimo Cerro eiusdem S. Rotæ Decano, doctrina & pietate clarissimo.

16 Rursum si post publicationem testium examinatorum de veritate facti inducantur examinandi principaliter super publica voce & fama, secundùm limitationem communiter admissam à Canonistis in præcitato *cap. Fraternitatis*, & præ cæteris ab Aretin. *num.* 61. *cum seqq.* & à Felin. *num.* 4. *de testib.* ac traditam à Gabr. *d. concl.* 21. *num.* 12. & à Farinac. *d. qu.* 75. *cap.* 4. *nu.* 174.

17 At, nisi admittatur nullitas prioris examinis, vel doceatur, priores articulos fuisse confusè formatos, aut nouum examen restringatur ad articulum famæ, quatenus in primo fuisset omissum, standum erit regulæ excludenti nouam testium productionem.

18 Limitatur etiam hæc regula primò ex natura causæ. Quia si post publicatas & didicitas testificationes conceditur noua Remissoria, nouumque admittitur examen in caussis beneficialibus, Marian. Soccin. *in d. cap. Fraternitatis num.* 180. *de testib.* & Gabr. *eod. tract. concl.* 21. *num.* 102. ac Farinac. *d. q.* 75. *cap.* 4. *nu.* 177. Menoch. *de arbitr. d. lib.* 1. *q.* 34. *nu.* 7. Alex. Sciat. *in prax. cap.* 18. *nu.* 53. Et in causis matrimonialibus, *cap. Series* vbi Glos. *v. iuris contraria, cap. Ex tenore, & cap. Cum in tua, de testib.* firmatque Port. *concl.* 39. *lib.* 1. *fall.* 23. Gail. *lib.* 1. *cap.* 105. *num.* 5. *obseru.* 107. *num.* 12. & *obseru.* 112. *nu.* 6. & latè Farinac. *d. q.* 75. *cap.* 13. *n.* 383. & *seqq.* Item in causis religiosis, Felin. *in d. cap. Fraternitatis num.* 9. *de testib.* Couar. *pract. qq. cap.* 18. *num.* 6. Farinac. *vbi supra cap.* 4. *nu.* 178. Ac in omnibus causis Ecclesiasticis, Caputaq. *dec.* 50. *num.* 5. & 6. *p.* 3. Gregor. XV. *dec.* 583. *num.* 6. & ibi Add. *lit. D.* ac Rot. in Mediolanen. bonor. 31. Maij 1596. coram Card. Pamphilio; sanè multo magis id locum habere debet in caussis Beatificationum & Canonizationum, quæ sunt ex maioribus, quæ proponi possint in Ecclesia Dei, Glos. *in cap.* 1. *v. Sedis Apostolica, de reliq. & vener. Sanct.* vt melius, securius, firmius, recta, apertaque via incedatur, probeturque. Qua de re nos alibi latius.

19 Posteà, quia causas Canonizationum æquiparari omninò criminalibus firmat Castell. *d. q.* 7. *principal. sub §. Quare quidex cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct. in* 6. Host. *in d. cap.* 1. *num.* 10. *eod.* Contelor. *de Canoniz. cap.* 9. *num.* 1. & *cap.* 25. *num.* 34. Maluet. *eod. tit. dub.* 4. *num.* 1. & *seqq.* In caussis autem criminalibus etiam post publicatas attestationes admittitur nouum examen. Quia nunquam concluditur in causa. Port. *d. concl.* 39. *fall.* 33. Gabr. *ead. concl.* 21. *num.* 95. & latè Farinac. *d. q.* 75. *cap.* 4. *n.* 188. & *cap.* 14. *n.* 47. & *seqq.* Gaill. *d. obser.* 107. *n.* 11. *lib.* 1.

20 Inde etiam quando priores Remissoriæ emanarunt, testesque in earum executionem recepti, & examinati, eorumque dicta publicata fuerunt ante noua decreta, & sic eo tempore, quo in caussis Canonizationum absque vlla telæ iudiciariæ obseruatione, sed solùm ad informationem extraiudicialem procedebatur, & testes examinabantur gratia simplicis notitiæ ad perpetuam rei memoriam ex traditis per Bellam. *in cap. Venerabili* 52. *num.* 26. *de testib.* ac *dec.* 672. *per tot.* & *dec.* 673. Castell. *d. q.* 7. *§. Iuxta præmissa cum seqq.* & *q.* 8. *princ. §. Quæro.* Contelor. *cap.* 24. *num.* 17. & *cap.* 25. *nu.* 40. ac præcipuè *num.* 43. Panu. *in relat.* S. Bonauent. *p.* 2. *art.* 10. & aliâ sæpè decisum fuit à Rota in plerisque Relationibus, tum in primis S. Hyacinthi *c.* 2. S. Raymundi *p.* 1. *art.* 1. S. Andreæ Corsini *p.* 3. *§.* 1. S. Franciscæ Romanæ *p.* 1. *art.* 6. B. Thomæ de Villanoua *rubr. de valid. process.* post Contelorium, B. Aloysij Gonzagæ *rubr. de processu Romano*, ac B. Pasqualis Baylon rub. de actis in processu Villæ regalis, *§. fin.* postquam Vrbanus VIII. sequendo contrariam opinionem Augustini Triumphi *de potest. Eccles. q.* 16. *art.* 1. quod scilicet Papa in eis debeat ordinem iudiciarium seruare, eas ad iudicialem ordinem redegit, statuitque, vt Promotor fidei in vno quoque actu citetur, tanquam pars formalis. Ac proindè poterit ex hoc prætendi nouæ testium productioni ac concessioni alterius Remissoriæ non obstare publicationem prioris examinis, olim facti ad perpetuam rei memoriam, dum causa non pertractabatur more iudiciali, quodue testificata tunc fuerint didicita ex adductis per Glossam, Speculatorem & alios, relatos à Gabriel *d. concl.* 21. *num.* 87. *cum seqq.* & à Farinac. *d. q.* 75. *cap.* 4. *n.* 231.

21 Ac licet pro negatiua, quod neq; examinatis, & publicatis testibus, receptis ad perpetuam rei memoriam, possint alij testes produci stet Baldus *in auth. Sed et si quis n.* 16. Salicet. & Castr. *n.* 1. *C. de testib.* Add. ad Bart. *in l. Aquilia lit. D. ff. ad l. Aquil.* Aretinus in superiùs *alleg. cap. Fraternitatis nu.* 20. & 35. testans de veriori, quando testes fuerunt examinati ex parte Actoris, firmatque Viuius *opin.* 896. *num.* 3. asserens esse communem, Gabr. *d. concl.* 21. *n.* 89. & 90. Scacch. *de iudic. lib.* 2. *d. cap.* 8. *n.* 221. dicens verum hoc esse de mente Speculatoris *tit. de teste §. Nunc sub nu.* 5. Ea ratione, quia huiusmodi testes dicuntur recepti ad decisionem causæ æquè ac si recepti fuissent in ipso iudicio ordinario, ideòque militat eadem ratio suspicionis in Inducente. Nihilominus persistêdum est in contraria sententia ex congestis per Butr. *in d. c. Fraternitatis n.* 14. Abb. *n.* 4. Imol. *n.* 13. Marian Socc. asserentem de communi *n.* 131. & 169. ac Specul. Gabriel. & Farin. superius allegatos. Et contraria fortasse locum habent post nouissima decreta de Canonizatione Sanctorum, quo tempore iudicialiter proceditur, vt dictum est.

22 Deindè si vnico contextu petatur Remissoria ad nouum testium examen, & compulsoria ad productionem instrumentorum ac iurium, Historicorumque extractionem. Tunc enim post publicationem testes admittuntur ad examen, quandò vna cum testibus producenda & compulsanda sunt instrumenta & iura ex *cap. Series*, ibi: *Tam testes offerens, quàm publicum instrumentum*, quo loci Bald. *sub num.* 1. Butr. *num.* 2. Imol. *n. eisdem* 2. & 5. Aretin. *n.* 14. & Felin. *n.* 5. *de testib.* ac Butr. *in eod. cap. Fraternitatis n.* 14. Abb. *nu.* 11. Marian. Soccin. *nu.* 174. & Felin. *n.* 8. ac suffragantur Roman. *sing.* 81. *n.* 1. & alij plures apud Gabr. *d. concl.* 21. *n.* 90. Menoc. *de arb. lib.* 1. *q.* 34. *n.* 16. Port. *d. concl.* 39. *fall.* 51. & Farinac. *ea q.* 75. *cap.* 4. *num.* 165.

22 Pariter si ad probandam vitæ excellentiam, heroicitatem virtutum, atque miracula, aliaue antiquiora, in causa inducendi & examinandi sint testes personaliter de publica voce & fama. Cùm enim in illa & traditione Historicorum nitatur fermè hæc vniuersa probatio, admittitur nouum examen etiam post publicatas aliorum testificationes. Ita *in d. cap. Fraternitatis* communiter limitant Doctores, & præ cæteris Aretin. *n. 61. & seq.* ac Felin. *num. 7.* aliique per Gabr. *vbi supr. nu. 112. & seq.* Port. *loco cit. fal. 52.* & Farin. *ibid. cap. 4. n. 174.*

23 Sic quoque si instituendæ sint probationes nouiter repertæ tam per scripturas & Historicos antea penitus omissos, quàm per testes melius informatos, & præcipuè de publica voce & fama non obest publicatio prius examinatorum, Gabr. adductus *num. 135,* Port. *fall. 54.* Gaill. *obser. 107. num. 10.* Farin. *alleg. num. 190. & cap. 15. nu. 435.* Ridolpin. *d. p. 1. cap. 11. num. 125.* Gregor. XV. *dec. 583. num. 4.* Rot. *dec. 154. n. 4. p. 4. rec.*

24 An quia in executionem nouæ Remissoriæ alio modo, & magis specificè ac dilucidè atticulandæ sint materiæ, quæ prius articulatæ fuerant adeò genericè, atque confusè, vt etiam post didicita iustificata non potuerit super eis haberi plena instructio. Vnde cùm articuli non dicantur iidem, sed noui ac diuersi, attentis qualitatibus & circumstantijs non contentis sub prioribus ex necessitate probationis, sed substantificantibus materias in eis contentas, vtique admittitur nouum examen, Abb. *eo cap. Fraternitatis num. 4.* ibique Butr. *num. 13. & 14.* Marian. Soccin. *num. 168. de testib.* Idem Butr. *in d. cap. Series col. fin. & in cap. ex tenore num. 8.* Imol. *col. 2.* Aret. *num. 1,* Ioan. de Anan. *num. 3.* Felin. *sub num. 4. eod. tit.* Quod confirmat quamplures apud Gabr. *d. concl. 21. num. 82.* nec aliter stabiliunt Roderic. Suar, *alleg. 5. num. 4.* Gutier. *pract. qq. lib. 1. qu. 71. n. 1.* Farinac. *d. q. 75. cap. 4. num. 170.* Ridolphin. *in prax. p. 1. cap. 12. num. 126.* Et est perspicuum apud Caualer. *dec. 469. num. 3.* Burat. *dec. 824. num. 3.* Duran. *dec. 236. num. 3.* Rot. *in recent. dec. 183. num. 2. & seqq. p. 4. decis. 266. num. 13. p. 6.*

25 Itidem si in prioribus etiam articulis plurima prætermissa fuerint quoad materias & miracula antiqua, multaque alia supereuenerint, quæ ex integro articulanda erunt, Quare cum formandi sint noui articuli nec tacitè, nec expressè comprehensi sub primis, concedenda est noua Remissoria & admittendi sunt testes ad nouum examen, non obstante publicatione antiquorum. Quia super articulis nouiter dandis testes non poterant diuinare, nec examinari, Bart. *in auth. At qui semel, num. 24.* ibique Bald. *col. 2. C. de probat.* Abb. *d. cap. Fraternitatis num. 8.* Imol. *num. 8.* & latè Soccin. *num. 21. de testib.* Port. *d. concl. 39. fall. 27.* Ridolphin. *d. cap. 11. num. 126.* & confirmant Mantic. *dec. 374. num. 4.* Burat. *dec. 173. num. 3. & seqq.* vbi Add. *lit. C. & dec. 392. num. 2. & seq. ac dec. 824. num. 4.* Atque satis est, quod articuli sint partim noui, & partim antiqui, Port. *eo loco num. 58.* Gabr. *ibid. num. 36,* Ridolph. *d. cap. 11. num. 128.* Gregor. XV. *dec. 494. num. 2. & 3.* Quin sufficit releuantia vnius articuli, vt concedatur super omnibus, Cassador. *dec. 5. num. 6. de sequestr. possess. & propriet.* Rot. coram Seraph. *dec. 1364. nu. 3.* Gregor. XV. *dec. 124. num. 3. & dec. 403. num. 7.* Burat. *dec. 246. num. 10.* ibique Add. *lit. A.* plures alias adducens, item *dec. 273. num. 8. & dec. 392. num. 5. & dec. 791. num. 3. & dec. 824. num. 1.* Quibus adstipulatur Caualer. *dec. 59. num. 1. & dec. 232. num. 1. & dec. 289. num. 2.* Martin. Andr. testans de stylo Rotæ *dec. 38. num. 4. & in recent. dec. 677. num. 1. p. 1. & dec. 661. num. 4. p. 2. & dec. 43. num. 1. p. 5. & dec. 177. num. 1. & dec. 315. num. quoque 1. p. 6.*

26 Siue cùm agatur de materijs antiquissimis, quarum probatio instituenda est per famam extra requisita Immemorabilis per Glos. *in cap. 1. v. Memoria, de præscript. in 6.* sine quibus nunquam dici potest fuisse legitimè articulata, Buratt. *dec. 163. num. 4.* nec idcircò vnquam exclusa, sed semper admittenda illius probatio etiam post publicatas attestationes, Rota coram Caputaq. *dec. 227. num. 4. p. 1.* Buratt. *dec. 392. num. 3.* & Manzaned. *dec. 677. num. 4. p. 1. recent.*

27 Nec non si super multis articulis prioris Remissoriæ testes nullo modo appareant interrogati. Ac propterea cum nihil deposuerint, nequeunt dici didicitæ testificationes, sicque admittendi sunt alij testes ad nouum examen, Gabr. *d. concl. 21. num. 119. & seq.* Port. *ead. concl. 39. fall. 40.* Farinac. *cit. quæst. 75. cap. 4. num. 200.* Ridolph. *d. cap. 11. num. 129. & 130.* Gregor. XV. *dec. 83. num. 4.*

28 Vel si super multis alijs articulis testes interrogati dixerint se nihil scire. Vnde eorum publicatio non obstat, quin alij possint examinari, Gabr. *loco alleg. num. 110.* Port. ibid. limit. 39. & alij, quos congerit Farinac. *vbi supra num. 201,*

29 Ac similiter si testes, licèt ritè examinatis, minus tamen perfectè ac plenè interrogati fuerint super articulis, quibus responderunt, cum ratione scientiæ, ac præsertim publicæ vocis & famæ, non prohibeantur ijdem, ac multò minus alij testes post publicationem examinari, sicut de eisdem testibus repetendis *in cap. Cum in tua* docent ibi Glos. Hostien. *num. 2. & 3.* Bald. *num. 1. & 2.* Io. Andr. *num. 6.* Felin. *sub princ. & num. 2.* ac cæteri Canonistæ *de testib.* largiter constipati per Farinac. *eod. tract. quæst. 66. p. 8. num. 280.* Et de alijs nouiter indicendis inquiunt adducti per Gabr. *eo loco num. 20.* per Port. *d. concl. 39. fall. 2,* & per Farinac. *d. qu. 75. cap. 4. num. 202.*

30 Postremò admittitur nouum examen post publicatas attestationes quando testes, atque probationes instituendæ sunt super notorio, Marian. Soccin. *d. cap. Fraternitatis num. 170. de testib.* Campeg. *eod. tract. reg. 268. fall. 55.* Farinac. alios referens *d. q. 75. cap. 4. num. 171.* Inde enim notorietas Sanctitatis & virtutum serui Dei redditur certa, patens ac manifesta. Porrò Notorium facti dicitur publica, seu famosa insinuatio, locutio, vel proclamatio communis ex euidentia facti, seu rei prouueniens, & in quo fama publica suum præbet adminiculum, & ipsa rei euidentia protestatur, ita se exibens hominum conspectu, ac scientiæ, vt omnes, vel maior pars hoc sciant, vel omnibus scire volentibus notum esse possit, vel de quo negans conuinci possit per assertionem maioris partis assentium, nulloque modo celari potest, vel inficiari, Glos. *in cap. Vestra 7. v. Notorium circa med.* ibique Bald. *num. 3.* & Abb. *num. 14. de cohab. cler. & mul.* Specul. *tit. de notor. §. Iam de notor. num. 3.* Bald. *in l. Ea quidem 7. num. 18. C. de accus.* Alber. *in Dict. v. notorium facti,* Anton. Rosell. *in repet. cap. Manifesta 2. q. 1. nu. 153.* Sum. Angel. *p. 2. v. Notorium* Syluest. *eod. v. n. 1.*

31 Huiusmodi autem notorietas probanda est primò ex pluribus testibus, asserentibus famigeratam serui Dei sanctitatem vbique & per omnium ora semper celebratam fuisse, ac in præsens celebrari, Notorium enim constituitur à tota, vel maiori parte populi, Specul. *d. §. num. 5.* Bald. *loco alleg. num. 18. & in cap. Tua 7. num. 11. de cohab. Cler. & mul.* Butr. *tract. de notor. art. 2. num. 13. tom. 4.* Et quando est super actu de præterito, olim quidem necessario, sed hodie contingenter ad illius essentiam & probationem, satis est quod à vulgò memoriæ receptum ex manifestis quodam priuilegijs, & tunc non negabilibus procedat secundum Baldum, exemplificantem in eo, quod Alexander fuit magnus Capitaneus, & similibus *in d. l. ea quidem num. 18. C. de accusat.*

32 Secundò, quia in notorio facti transeuntis, & reiterationem non habentis, ex quo semel publicè actum, & ab initio notorium fuit, adhuc per continuam hominum memoriam, & scripturarum testimonium, atque Historicorum constantem ac successiuam traditionem notorium reputatur. Quia aliquando fuit in conscientia populi, Specul. *d. §. Iam de notorio num. 8.*

33 Tertiò, quòd in antiquis notorium nedum inducitur per famam, Bald. *cons. 204. num. 6. vol. 3.* Dec. *in cap. 1. num. 46. de appell.* Sed etiam probatur per famam, Butr. *in cap. 1. de fid. instr. ac d. tract. de notor. art. 4. num. 44.* Becc. *eod. cap. 1. num. 45. de appell.* Aretin. *cons. 37. col. 2.* Rot. *dec. 6. num. 5. de except. in nouis.* Vbi subditur, huiusmodi famam probari per binos testes, quam sequitur Mascard. *de probat. p. 2. concl. mihi 1013.*

34 Tandem, quia, reliquis cessantibus, ad huiusmodi notorietatem constituendam satis esset, agi de præclarè gestis cuiuspiam serui Dei. Facta namque ac dicta illustrium virorum alijs adeò nota præsumuntur, vt allegatio ignorantiæ facilè non admittatur, Abb. *in cap. Tua 3. num. 2. de ord. cognit.* Iaf. *in l. si res obligata n. 42. de leg. 2.* Vnde Plin. *in panegyr.* ad Traianum pulcherrimè dixit: *Habet hoc primum magna*

gna fortuna, quod nihil tectum, nihil occultum esse patitur, Principum vero non modo domus, sed cubicula ipsa, intimosque successus recludit, omniaque arcana noscenda famæ proponit, atque explicat. Eandem ferè sententiam legere licet apud Plutarc. ad Traianum ipsum sic grauiter monentem: *Quisquis*, ait, *sibi vitam & mores egregiè excolere debet, quo prorsus omni nota, vituperationeque careat, quando præsertim eorum, qui Reipublicæ præsunt non modò singula verba, nec res tantum publicitus gesta animaduerti, notarique solent, sed virtus quoque, iocisimul & seria quoque domus ipsa, familia &c. curiosius conquirunt*. Quibus præclarè item de more præiuerat Seneca ad Neronem: *Tibi non magis quam soli latere contingit. Multa contra te lux est; omnium in istam conuersi sunt oculi. Prodire te putas? Oriris. Loqui non potes, nisi vt vocem tuam, quæ vbique sunt gentes, excipiant*. Idem habet Claudianus ad Honorium patris nomine, ac Iuuenalis, & alij, experientia firmarum.

CONSVLTATIO CCXLIX.

An standum sit simplici enunciatiuæ Commissionis non insertæ in literis Remissorialibus?

1 QVi negatiuæ sententiæ subscribunt mouentur, quod cùm procedatur in causis Canonizationum iure delegato per Summum Pontificem, cui soli fuerunt reseruatæ *in cap. 1. de reliq. & vener. Sanct.* nec Iudices delegati in Curia Remissorias concedant, nisi speciatim hoc fuerit eis demandatum à Papa, vt Seuarol. *de remiss. cap. 3. nu. 5.* & in Auditoribus Rotæ ante Innocentianam expresiir Pauin. *de Offic. & potest. Cap. sede vac. q. 2. p. 5. principal. n. 10. tract. tom. 13. p. 2.* planè fatendum est non posse stari simplici enunciatiuæ Commissionis dum Doctores conueniunt, quod minimè standum sit Cardinali etiam Legato asserenti se habere Commissionem à Papa in his, in quibus requiritur facultas peculiariter concessa. Quia non veniunt sub generali commissione, Bald. *in l. si quis per calumniam 22. num. 7.* his verbis: *Si quid autem prætendatur ex speciali commissione non iure ordinario, oportet, quod de commissione probetur, C. de Episcop. & Cler. & in addit. ad Speculat. tit. de Legat.* ibi: *Oportet quod appareat hoc sibi fuisse concessum per tenorem literarum D. Papæ*, Idem asserit Host. *in cap. 1. num. 19.* & Ioan. Andr. *num. 1. de offic. legat. in 6.* firmatque Butr. *in cap. Quod super 7. num. 4.* & ibi Imol. *num. 3.* Abb. *num. 5.* & Felin. *num. 9. de fid. Instrum.* Ac prosequitur idem Abb. *in cap. Quoad translationem 4. num 10. de offic. legat. & in cap. Ad eminentiam 20. num. 2. de sent. excommun. & cons. 94. num. 3. p. 2.* Anchar. *in Clem. 1. de probat.* Gemin. *in cap. eos qui, §. 1. num. 4. & cons. 62. num. 8.* Luculenter item hoc docet Roman. *in l. sciendum 30. num. 58. ff. de verb. oblig.* Dec. *in l. 1. num. 18. & 19. C. de mand. Princip.* Rebuff. *in l. vnica num. 2. C. de super in dictis lib. 10.* & inculcat non semel Corneus, præsertim *cons. 154. num. 18. vol. 1.* Capell. Tholos. *decis. 464. sub num. 1.* & Gabr. *tit. de probat. concl. 3. num. 10.*

2 Quare Specul. *tit. de legato, §. superest num. 16.* consulit, vt in his, quæ geruntur ex speciali commissione manu publica inseratur publicus tenor illius. Idipsum ibi testatur obseruari Ioan. Andr. *v. specialiter lit. V.* subditque propterea Balduam *addit. Igitur sufficit, quod in literis Cardinalium tenor Papalis concessionis inseratur*. Et hoc etiam animaduerterunt Butr. *d. cap. quod super num. 4.* Imol. *num. 3.* & Felin. *num. 9. de fid. Instr.* Sicque respectu causæ efficientis nempè iurisdictionis deficeret commissio Summi Pontificis. Quippè pro iurisdictione delegata non præsumitur, cùm sit strictè accipienda, *text. in cap. Super eo, de offic. Deleg.* & ibidem Doctores.

3 Verum, quæstio hæc licet vehementer agitetur, nos tamen cum communiori censemus in his etiam, quæ indigent speciali facultate standum esse assertioni Cardinalis de Commissione sibi data per Papam, vbi simul hæ circumstantiæ concurrunt. Nempè quod Papa sit præsens, ad quem facilis possit haberi recursus pro verificatione assertionis. Rursus quod assertio sit de re verisimili; Ac postremò quod non sit præiudicialis tertio. Sic tradunt Imol. *in cap. Quod super his num. 5.* & ibi Felin. *num. 12. de fid. Instr.* Qui vlterius tenent, idem procedere etiam in Auditoribus Sacri Palatij. Consentit Io: Andr. *ad Specul. eo tit. de legato §. superest, v. Specialiter*, ac Speculator ipse *de probat. §. Videndum restat num. 3.* vbi quod iura, quæ in contrarium allegantur, procedunt in Legato de latere in remotis partibus agente, qui asserat sibi aliquid fuisse specialiter commissum, vt plenius explicat Gabr. *de prob. concl. 3. num. 15. 18. & 20.* Altograd. *cons. 22. num. 46. cum seqq.* Cohel. *de notit. Cardinal. priuil. 29.* & discusso articulo, firmauit Rot. *dec. 630. num. 2. p. 4. rec.* & in Barchinonen Iurisdictionis *4. Iulij 1646. Confirmatio, & 8. Aprilis 1647.* coram Bichio.

4 Porrò in hac re omnia præasserta concurrunt, dum literæ Remissoriales conceduntur per S. Rituum Congregationem in Curia, citato, & audito R. P. D. Fidei Promotore. Vnde resultat nedum præsumptio veritatis antecedentis Commissionis ex eo, quod propter Papæ præsentiam, facilemque ad eum recursum nemo præsumitur mentiri, sed etiam approbatio ipsiusmet Fidei Promotoris, qui citatus & auditus nihil opponit.

5 Item eadem Commissio est valdè verisimilis tum ratione materiæ, tum ratione subiecti, nempè Sac. Congregationis, cui similes Commissiones ex instituto diriguntur, vt in his terminis ratiocinatur Rota *d. decis. 630. num. 3. p. 4. rec.*

6 Sicuti etiam benè concurrit postremum requisitum, quòd non agatur de re præiudiciali tertio, vt alibi diximus, & quatenus de eo quoque ageretur, standum esse assertioni Cardinalis factæ in præsentia Papæ de negocio sibi commisso censuit Rota coram Put. *dec. 3. sub princ. lib. 1.* coram Caputaq. *dec. 95. num. 1. p. 1.* & alijs allegatis per Altograd. *cit. cons. 22. num. 47.*

7 Et quidem Cardinali simpliciter asserenti sibi aliquid esse à Papa commissum plenam fidem adhibendam esse, licet literas suæ Commissionis, vel mandati non ostenderit, disertè tradunt, atque explicant per textum literalem in *cap. Nobilissimus d. 97.* Bald. *in l. Exemplo 7. num. 8. C. de probat. & in l. Iurisiurandi n. 10. C. de testib.* Ias. *cons. 92. n. 13. & seq. & cons. 102. n. 1. & 2. vol. 1.* & alij penes Mascard. *de probat. concl. 140. n. 1.*

8 Quod eo faciliùs in enunciatiua S. Rituum Congregationis Summum Pontificem repræsentantis admittendum est, cùm in dispositione nouorum Decretorum *pag. 24. §. Permittit*, omnia decreta, omnesque eius resolutiones sint referendæ Sanctitati suæ, adeò vt in vnoquoque negotio illius suprema determinatio semper sit reseruata, donec sit facta relatio, vt decernitur *pag. 61. §. Decreta*. Ex hoc enim sequitur omnia gesta, vel enunciata per Sacr. Congregationem censeri approbata per Sanctitatem suam, cui de Remissoria & omnibus in ea contentis relatio facta censetur.

CONSVLTATIO CCL.

An officium Vicarij, cui delegata est causa Canonizationis, expiret post obitum sui Episcopi?

1 STatim expirare tradit Sbrozius *de offic. Vicar. lib. 3. q. 44. num. 1.* ad *text. Clem. fin. de procurat.* cum similibus. Idque etiam quoad causas inceptas, viuente eodem Episcopo. Adeò vt post illius obitus eas non possit prosequi ac explere is, qui desijt esse Vicarius iuxta Bald. *in addit. ad Specul. tit. de Iudic. ordin. & in l. Aliquando n. 8. ff. de offic. Procons.* cui adiungo Archidiaconum *in cap. 1. n. 2. de offic. Vicar. in 6.* Glos. *in d. Clem. fin. v. Contestata*, & ibi Cardin. *num. 5.* ac Imol. *num. 17. de procurat.* Bero. *in cap. quoniam Abbas 14. num. 100. de offic. Deleg.* Bertach. *de Episcop. lib. 4. p. 7. q. 6. num. 4.* Rebuff. *in prax. benef. p. 1. tit. forma Vicariatus num. 162.* Franc. Marc. *dec. 1120. num. 1. p. 2.* Et proindè in ipso funditus cessat omnis facultas prosequendi ac conficiendi processum, licet inchoatum in vita sui Episcopi.

2 Dico tamen. Si Vicarius ante obitum sui Episcopi cœperit in causam procedere, haud dubiè, re non integra, prorogatur ac perpetuatur sua iurisdictio, *cap. Gratum, §. nos autem, de offic. Deleg.* Glos. *v. Quasi captum*, Abb. *n. 1. & 3.*

& 3. Felin. num. 5. Item cap. si Delegatus 7. eod. tit. in 6. Habetque Ias. in l. more maiorum num. 58. ibique Dec. num. 42. ff. de iurisd. omn. iud. ac resoluit Caputaq. decis. 128. p. 2. & Rot. decis. 9. de dol. & contum. in antiq. Et in terminis quod sola citatio expedita, licet non exequuta sufficiat, censuit in relatione S. Hyacinthi cap. 2. in princ. ac tenet Contelor. de Canoniz. Sanct. cap. 25. num. 3. Quod sequuta est S. Rituum Congregatio in Lepolien. serui Dei Ioannis de Ducla.

8 Si quis autem roget. Quidnam si eiusmodi Vicarius transisset in Vicarium Episcopi successoris? Respondeo, in iure negatiuam receptiorem ac veriorem esse, quod scilicet delegatio facta Vicario Episcopi sub nomine officij non transeat in successorem. Quia tale munus ei non competit iure proprio, sed alieno, ac propterea penitus expirat morte illud concedentis, vt inquiunt Bart. in l. more maiorum 5. num. 19. & ibi Fulgos. num. 15. Roman. num. 8. Ias. num. 65. Caccialup. num. 35. Dec. num. 54. & Curt. iun. num. 102. ff. de iurisd. omn. iudic. Repetitque idem Bart. in l. quod Principi 56. num. 7. vbi etiam Barbat. in addit. lit. C. de legat. 2. ac sequitur Gemin. d. cap. Statutum num. 8. & 11. asserens communem de rescript. in 6. Panorm. d. cap. Quoniam Abbas num. 11. cum seq. Imol. num. 18. & 19. Felin. sub n. 7. Dec. num. 42. & seq. ac Bero. num. 100. communem appellans de offic. Deleg. Cardin. d. Clem. 2. num. 6. Imol. num. 11. & 12. Eandem agnoscit Capta in repet. num. 18. de rescript. Crot. cons. 102. num. 54. Ponticul. cons. 127. nu. 3. Mant. de coniect. lib. 8. tit. 17. num. 3. Sebastian. Medic. tract. Mors omnia soluit concl. 31. num. 33. & concl. 110. num. 204. Borgn. decis. 40. num. 22. p. 1. qui non solum testatur de communi, & magis recepta, sed ita etiam Romæ ac Papiæ iudicatum fuisse. Nec diffitetur Achill. decis. 3. num. 1. & 2. de Offic. Vicarij.

CONSVLTATIO CCLI.

An mulieres in causis Canonizationis admitti possint pro testibus?

1 QVod mulieres iure canonico repellantur à testificando in causis criminalibus ob earum grauitatem ex communiori ac veriori sententiam, quam probant cap. Mulierem multa Glos. v. Nec testis 33. q. 5. & cap. Forus infin. iuncta etiam Glos. v. Fœmina de verb. signif. Glos. in cap. Quoniam 3. v. Mulieres, Bald. num. 3. Butr. sub num. 6. Abb. num. 2. Imol. num. 2. Hentic. Boich. num. 4. ac Felin. num. 1. & in cap. Tam literis 33. de testib. contestatur Speculat. tit. de testib. §. 1. num. 83. & alij congesti per Farinac. eod. tract. q. 59. cas. 1. num. 1. subdens num. 3. non esse ab ea recedendum. Causa autem Beatificationis & Canonizationis æquiparatur criminali ob maximum periculum, quod in ea versatur.

2 At dicendum est. Licet causas Canonizationum summa cum diligentia pertractandas esse dixerit Honorius III. in cap. Venerabili 52. de testib. tamen probationes in illis pertificandas esse probationibus cansarum ciuilium ex Maluctio ac Panuino docuit Contelor. cap. 18. num. 25. Vel sanè in illo ad testificandum admitti Mulieres, sicut de iure Canonico in criminalibus læsæ maiestatis, hæresis, simoniæ, alijsque exceptis testantur relati per Farinac. de testib. q. 58. num. 10. qu. etiam q. 59. num. 31. & seq. tanquam testes eas admitti in grauioribus causis. Et quanquam num. 37. referat contrarium tenentes ac dicat, quod crederet contrariam opinionem in causis arduis veriorem, tamen stabilit opinionem affirmatiuam, quod sint idonei testes etiam in causis grauioribus de communi ac magis communi, quodque ab ea nec in consulendo, nec in iudicando sit recedendum. Id firmauit Rota in mulieribus & monialibus etiam dependentibus in causa B. Ioannæ de Cruce, vers. Attamen, ac censuit S. Rituum Congregatio cùm alias, tum præcipuè in causa Petri Regalati, ac dictæ seruæ Dei Ioannæ de Cruce.

CONSVLTATIO CCLII.

An Indulgentia concessa die anniuersario cuiuspiam serui Dei visitantibus eius altare, siue Capellam respiciant publicam venerationem ac solemnem cultum ab Ecclesia concedi solitum Sanctis Canonizatis, aut alias ab Apostolica sede in sanctitate comprobatis?

1 AFfirmatiuè. Ita declarauit Bonifacius VIII. in concessione Indulgentiarum accedentibus ad Basilicam Principis Apostolorum de Vrbe in extr. Antiquorum de Pœnit. & remiss. ibi: *Vt autem Beatissimi Petrus, & Paulus Apostoli eo amplius honorentur, quo ipsorum Basilicæ de Vrbe deuotius fuerint à fidelibus frequentatæ.* Quod ibi etiam notat Glos. v. Confitebuntur ante med. sub vers. Peregrinatio verò, inquiens quod ex huiusmodi concessione Sancti honorantur, & Deus in ipsis se reputat honorari, gaudent non solum Apostoli, sed totus etiam cœlestis exercitus, & confunditur diabolus & Angeli eius, traduntque etiam Cardinal. de Lugo de pœnit. disp. 27. sect. 8. num. 130. Filiuc. tom. 1. tract. 8. cap. 6. n. 132. Vbi quod si Indulgentia concedatur visitantibus talem locum, seu Ecclesiam, intelligitur de religiosa visitatione, quæ fit ad colendum Deum in se ipso, vel in alio Sancto. Idem habet P. Amicus, theologus arduus & operosus optimè de posteritate meritus tot voluminibus editis tom. 8. Theol. disp. 29. sect. 5. præsertim n. 92. vers. Ratio, quod mens concedentis est, vt per huiusmodi indulgentias colantur Sancti, vel Beati cultu scilicet publico, ac instituto, seu authoritate publica summi Pontificis, ac nomine Ecclesiæ, vt notant Bellarmin. contron. tom. 2. lib. 1. de Sanct. beat. cap. 10. Sanch. in Decal. lib. 2. cap. 43. sub num. 3. Bonac. in 1. præcept. Decal. q. 1. pun. 2. m. 2. Baldell. tom. 2. disp. 12. sub num. 1. inferens propterea n. 5. quod Sedes Apostolica in honorem Sanctorum, seu in sanctitate comprobatorum statuere ac decernere consueuit nedum quod in eorum honorem Ecclesiæ & altaria, in quibus sacrificia Deo offeruntur, & officium celebratur, ædificentur & consecrentur; verùm etiam quod omnes verè pœnitentes & confessi, qui tali die accesserint ad visitandum eorum Ecclesiam certas Indulgentias consequantur. Additque n. 17. hæc esse signa & argumenta cultus publici præcepti, aut permissi solis Sanctis canonizatis, aut ab Apostolica Sede in Sanctitate comprobatis. Idipsum asserit Palaus tom. 4. tr. 24. disp. vn. punct. 7. sub num. 8. inquiens causam seu finem, quo mouetur Summus Pontifex ad Indulgentiarum concessionem præcipuè desumi ex promotione honoris & cultus Dei ac Sanctorum.

2 Ratio est, quia, vt ait Bolognin. de Indulg. sub n. 10. tract. tom. 14. fol. 142. Indulgentia conceditur, vt magis honoretur Deus in Sanctis suis, & in constructione, & visitatione Ecclesiarum seu Basilicarum, & sic in commemoratione virtutum ac meritorum suorum. Quia sicut quando expenditur thesaurus temporalis propter gloriam Principis, augetur & honor, & gloria illius Principis, ita etiam honor & gloria est æterni Principis, quando aperitur thesaurus Ecclesiæ, qui sanè thesaurus, quem Christus Ecclesiæ militanti acquisiuit ex sanguine suo, & qui per Indulgentias aperitur, ac dispensatur, constat nedum ex meritis Christi, sed etiam ex persecutionibus, & passionibus Martyrum, ac satisfactionibus superabundantibus aliorum Sanctorum in simul coadunatis, quæ ne remaneant irremunerata sunt causæ remissionis aliorum peccatorum, & docuit Clemens VI. in extrauag. Vnigenitus de pœnitentijs & remiss. aguntque Canonistæ in cap. Indulgentia eod. tit. 6. & in Clem. 1. de reliq. & vener. Sanct. Anton. Rosell. de Indulg. n. 90. tract. d. tom. 14. dicens quod Dei misericordia, Christi mors, & passio ac effusio sanguinis eius, Sanctorumque merita sunt, quæ faciunt remissionem, quia hic est thesaurus Ecclesiæ, idemque repetit num. 109.

CON-

CONSVLTATIO CCLIII.

An Episcopus possit visitare Ecclesias & domos Parochiales Regularium?

1 POtest ex Trid. *cap. 7. sess. 7. de reform.* & ex Constitutione Gregorij XV. *de exempt. privileg.* Ita S. Congregatio Concilij in vna Augustana 15. Iunij 1652. in qua censuit Episcopum posse visitare nedum Ecclesiam Parochialem in concernentibus curam animarum & administrationem sacramentorum, nec non personam illam exercentem; verum etiam ædes Parochiales, & renuentes compellere etiam per censuras; Quod confirmauit 27. Iulij eiusdem anni.

CONSVLTATIO CCLIV.

An fratres Sacerdotes professi Ordinum militarium possint consequi & retinere beneficia sæcularia cum cura & sine cura, necnon Canonicatus in Ecclesijs Cathedralibus absque dispensatione Apostolica?

1 NEgatiuè, idque assumo ex Tridenti. *cap. 10. & 11. sess. 14. de refor.* Sicque resoluit S. Congregatio eiusdem Concilij die 15. Iunij 1652. in vna Portugallen, in qua censuit fratres Sacerdotes professos Ordinum militiarum Christi, S. Iacobi, & de Auis in dicto Regno existentium esse incapaces absque dispensatione Apostolica eiusmodi beneficijs atque Canonicatibus. Sunt enim veri Religiosi, atque adeò eiusmodi beneficiorum incapaces. Quare indigent dispensatione Apostolica, vt alibi copiosè probauimus.

CONSVLTATIO CCLV.

An pecunia, quæ loco Victualium ex consuetudine Episcopo visitanti præstatur, possit ab eo applicari præbendis Canonicalibus Ecclesiæ Cathedralis, eo quod propter illarum tenuitatem adhuc Canonici non resederunt, nec horas Canonicas recitarunt?

1 REspondeo, non posse, sed indigere facultate Sedis Apostolicæ, quæ ex voto Sac. Congregationis Concilij denegata fuit Episcopo Nuceriæ Paganorum die 15. Iunij 1652.

CONSVLTATIO CCLVI.

1 ANattenta dispositione S. Concilij Tridentini *cap. 3. sess. 25. de refor.* possit Episcopus delegare facultatem Vicarijs foraneis concedendi literas monitoriales pro rebus deperditis seu subtractis? Respondeo negatiuè, sed tantum Vicarijs generalibus. Et ita censuit Sac. Congregatio Concilij die 15. Iunij 1653. Immò Fagnan. *in cap. Quoniam de offic. deleg. n. 43.* refert eandem S. Congregationem die 8. Februarij 1590. declarasse non licere Episcopo hanc facultatem alteri, quam Vicario generali delegare, neque specialiter. Est contra Barbosam *de potest. Episcop. alleg. 96. num. 9.* cuius opinionem Nicolius *p. 2. lucubrat. lib. 5. tit. 39. num. 21.* quam etiam retulit *in flosc. l. v. Monitorium nu. 5.* probabilem censet, quod scilicet talis delegatio specificè fieri possit etiam Vicario foraneo ex decreto quod adducit tenoris sequentis: *S. Congregatio Concilij die 7. Septembris 1630. censuit, posse Episcopum Malleacen, loci Ordinarium pro literis monitorialibus, & dimissorialibus prædictum officialem, administratorem foraneum sub delegare. Facultatem verò benedicendi vasa, in quibus interuenit vnctio, stante distantia & nauigationis periculo concedi posse à Sanctissimo ad decennium accedente tamen consensu ipsius Episcopi.* Verum hæc declaratio est in casu particulari, causa rationabili existente ob remotissimam distantiam ab Ordinario. Quare à priori sententia non est recedendum tanquam iuri consentanea.

CONSVLTATIO CCLVII.

1 AN decretum fel. rec. Vrbani VIII. *de Monast. erect. §. 14. Bullar. nou. to. 4. pag. mihi 143.* prohibens recipi Monasteria, seu Conuentus, in quibus duodecim saltem Religiosi sustentari non valeant, adiecta pœna subiectionis Iurisdictioni Ordinarij loci, sit correctorium, seu abrogatorium Constitutionis fel. rec. Gregor. XV. in ordine 31. *eod. tom. 4. pag. 138.* absolutè prohibentis erectionem Monasteriorum, seu Conuentuum, in quibus duodecim saltem Religiosi ex redditibus, & eleemosynis consuetis sustentari non possint, itaut aliàs erectio quamuis ex pio legato facta, censeatur prohibita, & indigeat dispensatione Apostolica? Respondeo, non esse abrogatorium. Ita S. Congregatio Concilij die 13. Aprilis 1652. in libello intercessione Cardinalis Pamphilij ad eandem S. Congregationem remisso.

CONSVLTATIO CCLVIII.

An Iudex ad quem possit sub pœnis & censuris petere à Notario Iudicis à quo nedum copiam actorum, verum ad instantiam partis, & expensis ipsius Notarij prætendere, vt ipsa originalia transferantur, & vbi contingat dubitari de exemplo, collatio fiat, parte vocata & præsente?

1 IN hac re obseruandum est decretum S. Congregationis Episcoporum & Regularium die 16. Octobris 1560. à Quaranta *verbo Archiepiscopi authoritas*, relatum fol. mihi 70. quod confirmauit S. Congregatio Concilij Tridentini 21. Martij 1643. In vna Vercellen ex *cap. 20. sess. 24. de refor.* iuncto *cap. 6. eiusdem sess.*

CONSVLTATIO CCLIX.

An quoties per Iudicem appellationis suspenduntur censuræ prolatæ per Iudicem inferiorem, si Ecclesiastici illis irretiti, durante suspensione, excedant actus exerceri prohibitos sub pœna irregularitatis, in illam incidant?

1 NEgatiuè. Ita censuit S. Congregatio Concilii ex *cap. 3. sess. 25. & ex cap. 6. sess. 24. de reform.* in dicta Vercellen die 2. Martij 1643. est enim notissimi iuris quod appellatio suspendit sententiam & rem iudicatam, *cap. Venientes de iureiur.* vbi Doctores, & *cap. Pastoralis §. Propterea de off. deleg.* & notant in specie Abb. *in cap. fin. num. 6. de sequest. possess.* Felin. *in rubr. de appel. num. 4.* Lancell. *de atten. p. 2. cap. 12. in præf. num. 118.* Rot. coram Mantica *dec. 99. num. 7.* & coram Merlino *dec. 316. num. 6.* Et propterea cum habentes interesse interposuerint appellationem, debent remanere in eo statu, in quo erant ante sententiam, *l. 1. ff. ad Turpil. & l. vn. ff. nihil nou. appel. pend. & l. appellatione, C. de appellat.*

CONSVLTATIO CCLX.

1 AN examen factum sine examinatoribus synodalibus in collatione Parochialium Iurispatronatus Ecclesiastici, seu laicalis, vel mixti, quando plures præsentantur, sit contra dispositionem Concilij Tridentini *cap. 18. sess. 24. de refor.* Respondeo, examen esse nullum, quando plures præsentantur. Et ita resoluit S. Congregatio eiusdem Concilij in dicta Vercellen die 21. Martij 1643.

CON-

CONSVLTATIO CCLXI.

1 AN quando Ordinarius suspendit aliquem vigore *cap. 1. sess. 14. de reform.* teneatur exprimere delictum, & causam suspensionis ipsi reo, si illam iudicialiter petat? Tenetur exprimere non parti, sed Superiori. Atque ita censuit S. Congregatio Concilij in eadem Vercellen die 21. Martij 1643.

CONSVLTATIO CCLXII.

An alienatio; seu donatio in Clericum secularem, seu Regularem vel locum pium censeatur facta in potentiorem, itaut bona sic alienata, vel donata gaudeant Ecclesiastica immunitate?

1 REspondeo, præuia declaratione Episcopi super fraude, quoad exemptionem, quando fieri dubitat Ordinarius, negatiuè, quia fraudolenta. Ita S. Congregatio Concilij in illa Vercellen die 21. Martij 1643. *ex cap. 20. sess. 23. de ref.*

CONSVLTATIO CCLXIII.

An donatio, quam facit laicus pio loco, vt effugiat solutionem onerum, & sibi reseruet ad vitam pensionem ferè æquiualentem fructibus, subsistat, itaut bona donata ab oneribus extraordinarijs sint immunia?

1 REspondeo non esse in potentiorem, & gaudere, cessante fraude iuxta decisiones Rotæ in Brundusina coram Pegna, & Albanen coram Merlino, ac decretum S. Congregationis Concilij in eitata Vercellen die 21. Martij 1643. ex eodem *cap. 20. sess. 23. ref.*

CONSVLTATIO CCLXIV.

An Ordinarius possit Regularibus degentibus absque licentia Sedis Apostolicæ in Hospitijs non approbatis prætextu negotiorum, & litium præcipere, vt reuertantur ad claustra sub pœna Apostasiæ, vel alia?

1 AFfirmatiuè. Ita elicitur ex Tridentino *sess. 6. cap. 3. de reform. & sess. 25. cap. 14. de regular.* iuncto *cap. 4. vers. non licet, eadem*, ac etiam ex Constit. Vrbani VIII. *de Apostat.*

CONSVLTATIO CCLXV.

An liceat Episcopo punire Regulares prohibita, vel indecentia in Ecclesijs suorum Ordinum committentes circa Missæ sacrificium?

1 AFfirmatiuè. Ita resoluit S. Congregatio Concilij in eadem Vercellen die 21. Martij 1643. ex *cap. vnic. sess. 22. de obseruat. & euit.* iuncto *cap. 14. sess. 25. de regular.* In dicto enim Concilij loco Episcopi constituuntur quoad exemptos Delegati Sedis Apostolicæ in ordine ad executionem illius decreti, & proinde authoritate Apostolica poterint punire Regulares committentes abusus, & quæ dedecent celebrationem Missarum, cum ibi eis facultas data sit, vt statuant, compellant censuris, puniantque.

CONSVLTATIO CCLXVI.

An liceat Episcopo ex causa sibi benè visa benedictionem prædicandi in propria Ecclesia dandam Regularibus limitare ad tempus, & absolutè datam reuocare, vel Regularibus professionem fidei emittere nolentibus illam denegare?

1 REspondeo, posse, si ita expedire iudicauerit. In hoc tamen cautè procedat, quare licentiam absolutè datam non potest limitare ad tempus absque causa. Quod censuit Sac. Congregatio Concilij in sæpè allegata Vercellen die 21. Martij 1643. ex Trident. *cap. 2. sess. 25. & cap. 4. sess. 24. de ref.*

CONSVLTATIO CCLXVII.

An liceat Regularibus in proprijs Oratorijs, vel in proprijs Ecclesijs extra tempus aduentus, & Quadragesimæ sermonem habere absque benedictione Ordinarij?

1 REspondeo, non licere. Ita resoluit Sac. Congregatio Concilii in præallegata Vercellen die 21. Martii 1643. *ex cap. 4. sess. 24. de refor.*

CONSVLTATIO CCLXVIII.

An Regulares obloquentes de Ordinario in suis sermonibus, quos habent id Oratorijs, vel in proprijs Ecclesijs, possint ab eodem Ordinario puniri?

1 REspondeo, posse iuxta mentem S. Congregationis Concilii expressam in dicta Vercellen die 21. Martii 1643. *ex cap. 3. sess. 6. & cap. 14. sess. 25. de Regul.* iuncto *cap. 2. sess. 5.*

CONSVLTATIO CCLXIX.

1 CVm Canonici cuiusdam cathedralis in vim prætensæ consuetudinis immemorabilis deputent, seu nominent sex Canonicos supranumerarios in eadem Ecclesia, qui, vt supponitur, non tenentur Ecclesiæ nec choro inseruire, & in eorum deputatione renunciant cuicunque iuri quoad perceptionem distributionum quotidianarum, cumque iidem Canonici occasione vacationis vnius ex dictis Canonicatibus deputare intendant Sacerdotem Parochum, dubitatur, an sit permittendum? Respondeo, posse id permitti, cum non sit incompatibile. Atque ita censuit Sac. Congregatio Concilii in vna Fulginaten die 14. Martii 1648. ex Trid. *cap. 17. sess. 24. de refor.*

CONSVLTATIO CCLXX.

1 LEctor Regularis à pluribus annis moralem Theologiam piè ac laudabiliter legit Clero totius Diœcesis. Cumque ex redditibus mensæ Episcopalis, & mensæ Capitularis beneficiatorum, & aliorum beneficiorum Diœcesis ob illorum tenuitatem non possit quid recognitionis assignari Conuentui dicti Regularis pauperrimo, quæritur, an Episcopus ex pœnis & mulctis portionem aliquam deducere & assignare possit? Quatenus sit locus pius & pauper, potest Episcopus aliquid ei de mulctis, & pœnis impertiri. Ita enim censuit S. Congregatio Concilii in vna Fulginaten die 14. Martii 1648. Ex Trid. *cap. 3. sess. 25. de refor.*

CON-

CONSVLTATIO CCLXXI.

1 SAcerdos, ordinatus ad titulum Canonicatus, in summa paupertate constitutus se obligauit in forma Cameræ Apostolicæ soluere suo Capitulo creditori scuta 500. pro quorum satisfactione idem Capitulum prætendit sibi retinere nedum reditus Canonicatus, sed etiam distributiones quotidianas, quæ ratione seruitij percipiuntur. Ideò quæritur, an huiusmodi distributionibus pro sustentatione necessarijs possit dictus Canonicus priuari vigore debiti? Respondeo, non esse priuandum distributionibus quotidianis, cùm non habeat aliud, vnde viuere possit. Quod etiam censuit S.Congregatio Concilij 14. Martij 1648. in vna Romana ex Trid. *cap.12. sess.24. de ref.*

CONSVLTATIO CCLXXII.

1 ANmonialibus, quæ hucusque recitarunt Officium iuxta Breuiarium suorum Ordinum, liceat eo vti? Respondeo, posse vti. Ita declarauit S.Congregatio Concilii die 1. Decembris 1570. & 14. Martii 1648. in vna Canarien. in Indijs.

CONSVLTATIO CCLXXIII.

1 AN Clerico, cui ex priuilegio *Cap. Odoardus, de solut.* fuit assignata congrua pro sua necessaria sustentatione, ne cum dedecore Ordinis mendicare cogatur, sit ea congrua in tot bonis suis stabilibus assignanda, aut vero bona omnia distrahenda cum onere creditoribus dictam congruam soluendi? Respondeo posse assignari aliquod stabile eius vita durante. Ita censuit S.Congregatio Concilii in vna Romana die 14. Martii 1648. *ad cap.2. sess.21. de ref.*

CONSVLTATIO CCLXXIV.

1 AN præbendati, qui sunt astricti certis temporibus interesse Choro, dum ex consuetudine antiqua canunt in Organo cum Cantoribus, possint percipere distributiones quotidianas, quæ inter assistentes Missis, ac Vesperis diuiduntur? Respondeo affirmatiuè, dummodo fiat pro maiori cultu, de consensu Episcopi, rarò, non abutantur, & non voluntariè. Ita censuit S.Congregatio Concilii in vna Spoletana die 17. Augusti 1647.

CONSVLTATIO CCLXXV.

1 AN Generales Ordinum possint propria authoritate celebrari facere in monasteriis aliarum ciuitatum, Prouinciarum, & Regnorum etiam extra Italiam quantitatem Missarum, pro quibus vni tantum Ecclesiæ fuerunt elargitæ eleemosinæ? Respondeo, non posse, & tanquam abusum esse tollendum. Ita declarauit S.Congregatio Concilii in vna Regularium die 17. Augusti 1647. ex decreto super *celebr. Missar.* Docent enim communiter Doctores accipientem stipendium pro missis teneri sub mortali celebrare in Ecclesia, aut altari designato. Nam quando dans eleemosynam eligit certum locum siue Ecclesiam, siue Altare, cum sit indubitatum, quod tanquam intellectuale operans operatur ex fine, necesse est, quod in tali electione habeat propositum aliquem finem, ratione cuius velit celebrari potius in hac Ecclesia, aut in hoc altari, quam in alio. Et cum clarè constet de eius voluntate, quod celebretur in tali Ecclesia, vel altari, iam etiam constat, quod celebrans annexum habeat onus, & proinde cum hoc onere, seu lege transeat ad ipsum, *l. & l. ex eo opus, ff. de nou. oper. nunc. & l. si conuenerit, §. si fundus, ff. de pignorat. act. & cap. ex literis de pignor. & cap. Tua, & cap. penul. de vsur.* Cum ergo celebrans accepter eleemosynam transeuntem cum suo onere & lege, pacto tacito se adstringit ad seruandam talem legem, & subeundum onus. Et ideò dato etiam quod dans eleemosynam non respexisset ad aliquam causam particularem, tenetur implere id, ad quod se adstrinxit, cùm de iure naturali sit implere obligationes susceptas.

2 Quod eo vel maximè procedit quando fuit per se primò contemplatus locus, & celebratio commissa fuit iis, ad quos pertinet Ecclesia ratione loci. Et ideò tam emolumentum, quàm onus remanet addictum loco iuxta *l. Annua, §. Titia, de leg. & l.2. ff. de reb. dub.* ac notant Menoch. *præsumpt. 502. num.21. lib.4.* & Rot. *dec.574. num.8. p.1. diu. & dec.130. num.6.* coram Durano, & *in Volaterana Capellan. 7.* Maii 1607. coram Lancellotto. Vnde cum dispositio sit certa respectu loci, & possit in ipso impleri, non potest alterari, & ad alium locum transferri, vt tradunt Bald. *in l. si quis num. 9. C. de Episcop. & Cler. & in l. fin. num.57. C. de his, quæ pæn. nom.* Imol. *in cap. Nos quidem num. 23. de testam.* Nauar. *consil.8. num.10. etiam de testam.* Præsertim quia est tantum electum ministerium inseruientium Ecclesiæ, quatenus sunt destinati seruitio realis Ecclesiæ non autem personæ. Ideòque non debet celebratio sequi personas iuxta ea, quæ prosequuntur Bart. *in l. Pater, §. Tusculanus, ff. de leg.3.* Socin. *in d. l.2. num.14. ff. de reb. dub.* Menoch. *præsumpt. 112. num.7. lib. 4.* & Rot. *decis. 309. num.10. p. 6. rec.*

3 Nec obstat, quod Superiores Regulares possint suis subditis præcipere applicationem sacrificiorum in beneficium alterius Conuentus, vt tenent Sanchez *lib.6. sum. cap. 2. num.9. 56. & 57.* Ludouic. à Cruce *in Bull. compos. disp. 3. dub. 12. num. 10.* Garzia *in sum. tom. 3. de Euchar. diff. 3. dub. 5. pun. 1. num. 3.* Marchin. *de Ordin. tom.3. p.2. cap. 33. num.10.* Quart. *in rubr. Missal. in append. de sacrif. q.2. pun. 15.* Quia inquiunt, Monasteria Religionis, tanquam membra eiusdem corporis sub eodem capite debent sibi inuicem subuenire.

4 Nam id verum est, quo ad eos Religiosos, qui non accipiunt eleemosynas pro missis. Hi enim, cum habeant liberam applicationem sacrificiorum, potest Superior illa vti in commodum Religionis iuxta obligationem, quam implicitè habent iidem Religiosi. Cum enim debeant tanquam membra eiusdem corporis sibi inuicem inseruire, possunt Superiores determinare seruitium, quod hic & nunc censetur expediens, & obligare subditos ad illud exhibendum. Si autem loquamur de Religiosis, qui accipiunt eleemosynas pro missis vertendas in beneficium Monasterii, non poterunt Superiores præcipere applicationem in commodum alterius Monasterii. Quia potestas Superiorum est intra terminos rationis, nec se extendit ad irrationabilia. Non est autem rationabile, quod Superiores incommodo afficiant vnum Monasterium, vt aliud commodum percipiat. Et subintrat regula iuris, quod nemo locupletari debet cum alterius iactura, *cap. Locupletari de reg. iur. in 6.* Et facit etiam *cap. Apostolicæ de donat.* vbi Monasterium locupletari non debet cum iactura Ecclesiæ Cathedralis. Deinde non est secundum ordinem charitatis plus diligere proximum, quàm seipsum, sed solum sicut seipsum, atque adeò nec pati iacturam, vt proximus locupletetur. Quod autem non est secundum ordinem charitatis, neque est secundum regulam, & ideò non potest præcipi à Superioribus.

CONSVLTATIO CCLXXVI.

1 A Viropio laico fuit constructa auctoritate Episcopi Ecclesia parochialis cum assignatione dotis scutorum quinquaginta annuorum, necnon domus pro habitatione Parochi, & vtensilium, ac paramentorum eidem Ecclesiæ necessariorum, reseruato sibi, ac suis Iurepatronatus. Cui Ecclesiæ idem Episcopus pro commodiori sustentatione Parochi assignauit etiam primitias fructuum, qui ex bonis intra limites Parochiæ existentibus percipiuntur. Hodiè quæritur à moderno Episcopo, an fundator ex dispositione S. Concilii cogi possit ad augendum dictam dotem vsque ad annua scuta centum? Respondeo non posse cogi. Et ita declarauit S.Congregatio Concilii in vna Asten die 15. Decembris 1646. ad *cap.13. sess.24. de reform.* Sufficit enim, quod assignata sit congrua secundum consuetudinem loci, & qualitatem personarum, quæque talis esse debet, vt ex ea quis possit commodè sustentari, Glos. *in cap. vn. verb. Absque penuria, de stat. Regul. lib 6.* Rebuff.

buff. *de congrua q.8. n.78.* Tunc autem augeri debet, quando cum imputatione primitiarum, non autem oblationum, non ascendit ad ducata quinquaginta iuliorum vndecim pro quolibet, Rota apud Mantic. *dec.269. nu.* I. Non enim habenda est ratio oblationum, quia sunt incertæ, cum pendeant ex libera offerentium voluntate, & ideò ad certam summam redigi non possunt, quod in primitiis dici non potest, Oldr. *conf.* 118. Anch. *in Clem. vn. col. pen. de conc. preb.* Felin. *in cap. Ad aures num.38. & 39. de rescript.* Puteus *dec.* 169. *num.* 3.

CONSVLTATIO CCLXXVII.

1 AN Clerici, & Sacerdotes subiecti iurisdictioni Abbatum, qui sunt intra Diœceses Ordinariorum teneantur obseruare Constitutiones synodales earundem Diœcesum, adeò vt contrauenientes puniri possint pœnis in eisdem Constitutionibus expressis, nec dicti Abbates, seu illorum Vicarij facere possint edicta, vel ordinationes ipsis Constitutionibus aduersantes? Respondeo, teneri ad obseruantiam Constitutionum synodalium, nec posse facere edicta contraria. Ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Burgi S. Sepulchri die 15. Decembris 1646. *ad cap.2. sess. 24. de ref.* Quia sunt de Diœcesi.

CONSVLTATIO CCLXXVIII.

1 QVa pœna, & à quo sit puniendus Sacerdos regularis, qui absque præuia Ordinarij approbatione confessiones personarum secularium audit, eo quod in Sacro Concilio nulla legitur pœna adiecta, nec à quo sit infcenda? Respondeo, posse puniri ab Episcopo pœnis etiam censuratum. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Neapolitana die 14. Aprilis 1646. *ad cap.15. sess. 23. de refor.*

CONSVLTATIO CCLXXIX.

1 PRo illegitimo ex soluta quæritur, an dispositio S. Concilij *cap.15. sess.25. de ref.* locum habeat, dum illius pater fuit simplex Capellanus ad nutum amouibilis, & non titulatus in Ecclesia, in qua idem illegitimus obtinere debet beneficium, & an saltem sit locus dispensationi? Respondeo, posse cum illo dispensari. Ita censuit Sac. Congregatio Concilij in vna Hispalen die 14. Aprilis 1646.

CONSVLTATIO CCLXXX.

1 VAcantibus quatuor beneficijs Sedi Apostolicæ reseruatis, fuit de illis prouisus ab eadem Sede Apostolica quidam vir dignus. Cùm autem Episcopus eadem beneficia, vti seminario erigendo vnita, contulerit magistris eiusdem Seminarij, ideò quæritur, an vnio beneficiorum, vt supra facta, sustineatur? Respondeo negatiuè. Et ita censuit S. Congregatio Concilij die 4. Februarij 1648. *ad cap.18. sess.23. de reform.*

CONSVLTATIO CCLXXXI.

1 AN renunciatio facta à Nouitio coram Vicario foraneo sine licentia Episcopi sit valida? Respondeo, non esse validam. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Sarzanen die 4. Februarij 1648. *ad cap. 16. sess.25. de regular.*

CONSVLTATIO CCLXXXII.

1 OCcasione decreti post maturam discussionem à Sac. Congregatione Concilij editi iussu sanct. mem. Vrbani VIII. die 17. Nouembris 1635. fuit firmatum decretum sanct. mem. Clementis VIII. sub die 12. Martij 1596. & 20. Iunij 1599. de nouitijs ad habitum regularem, & professionem admittendis in Conuentibus tantummodo designatis, restringi ad Conuentus intra fines Italiæ, & Insularum adiacentium. Hodiè Regulares extra Italiam pro quiete conscientiarum quærunt, an decreta generalia eiusdem Clementis VIII. postea die 25. eiusdem mensis Iunij edita absque aliqua restrictiua, necnon confirmatio eorumdem decretorum generalium ab eodem Vrbano patiter facta sine restrictiua in decretis de Regularibus apostatis & eiectis extendantur ad Conuentus etiam extra fines Italiæ existentes? Respondeo, non comprehendere Regulares extra Italiam. Ita declarauit S. Congregatio Concilii die 4. Februarii 1648. in vna Regularium S. Dominici in Gallia.

CONSVLTATIO CCLXXXIII.

1 AN Episcopus, qui nunquam adhuc exegit cathedraticum, possit pro præterito tempore & in futurum illud exigere? Respondeo, de iure cathedratici deberi. Ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Albiganen die 3. Decembris 1644. *ad cap.3. sess.24. de ref.*

CONSVLTATIO CCLXXXIV.

1 IN qua quantitate & qualitate monetæ possit exigi cathedraticum? Respondeo iuxta dispositionem iuris, nisi adsit particularis consuetudo in Prouincia. Ita etiam declarauit eadem S. Congregatio Concilii in præcitata Albiganen die 3. Decembris 1645.

CONSVLTATIO CCLXXXV.

1 AN exactio cathedratici sit facienda à toto Clero, an verò à beneficiatis tantummodo? Respondeo, faciendam esse à beneficiatis, & ab Ecclesiis tantùm. Sact. Congregatio Concilij in eadem Albiganen die 3. Decembris 1644.

CONSVLTATIO CCLXXXVI.

1 AN Regularis, qui habet votum in capitulo generali, & ob paupertatem non valet personaliter ad locum Capituli valdè distantem se transferre, possit per procuratorem in dicto Capitulo votum dare? Respondeo, causas deductas non sufficere. Ita censuit S. Congregatio Concilii in vna Bulgariæ die 3. Decembris 1644. *ad cap.6. sess.25. de Regul.*

CONSVLTATIO CCLXXXVII.

1 QVa pœna puniri possint Parochi, qui matrimonia celebrant temporibus ab Ecclesia prohibitis? Respondeo, puniri posse arbitrio Episcopi. Ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Bosnen die 3. Decembris 1644. *ad cap.10. sess.24. de ref. matrim.*

CONSVLTATIO CCLXXXVIII.

1 AN electio, seu approbatio Examinatorum Synodalium sustineatur, si non fiat per vota secreta? Respondeo, sustineri arbitrio Episcopi. Ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Fulginaten die 3. Decembris 1644. *ad cap.18. sess.24. de ref.*

CONSVLTATIO CCLXXXIX.

1 ANno 1624. die 7. Septembris S. Congregatio Concilii iussu fe. re. Vrbani VIII. prohibuit sub grauibus pœnis quibuscunque Regularibus, cum derogatione omnium & quorumcunque priuilegiorum, ne alienarent bona immobilia aut mobilia preciosa, ac ne census perpetuos, seu vitalitios super iisdem bonis imponerent absque ipsius Sac. Congregationis expressa licentia. Post cuius decreti emanationem Generalis Theatinorum obtulit eidem S. Congregationi libellum tenoris sequentis: Generalis Theatinorum Regularium exponit humiliter, qualiter eius Religio nullo vnquam tempore possedit bona aliqua immobilia, animo ea retinendi, cùm id expressè prohibeant Constitutiones eiusdem Religionis: à tali enim possessione voluntariè abstinet, vt eo libetius, & promptius paupertatem Christi Domini imitetur. Et licet stabile quodam Panormi

eidem

eidem Religioni relictum non alienatum sit, hoc fuit inopia emptorum, & multitudine litium. Nunc verò temporis Præposito Domus eiusdem Ciuitatis iniunctum est à Capitulo generali, vt quam citissimè quocunque modo illud vendat, & quocunque pretio. Qua propter humiliter eadem Religio postulat ab hac S. Congregatione declarari, non comprehendi sub prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis, promittendo, prout opus est nunc & in futurum iuxta formam Constitutionum eiusdem Religionis firmiter obseruaturam supradictum Institutum, nec vllo vnquam tempore recepturam, seu acceptaturam bona aliqua immobilia titulo vel elemosynæ, vel emptionis, vel quocunque alio, nisi ad effectum ea vendendi, vel pro vsu fabricæ Ecclesiæ, seu Monasterij, & intantum intendit tale decretum gratiosum sibi suffragari, in quantum huiusmodi Institutum est seruatura. Super qua petitione factum fuit decretum tenoris sequentis.

a Sacra Congregatio censuit, Religionem Clericorum Regularium Theatinorum quandiù Institutum superius propositum retineat, quoad bona immobilia non comprehendi in prohibitione nuper edita de rebus Regularium non alienandis.

3 Cumque reiterate ad eandem S. Congregationem relatum fuerit, Superiores dictæ Religionis vigore huiusmodi declarationis absque licentia eiusdem S. Congregationis imponere census perpetuos super quibusdam bonis immobilibus suorum Monasteriorum, quod ex dicto decreto repugnat menti S. Congregationis, quæ alienationem immobilium concessit ad tuendam obseruantiam eiusdem Religionis Instituti, quod est non retinendi immobilia, non autem, vt impositiones censuum sint permissæ non sine præiudicio eiusdem Religionis, & Instituti per contrauentionem decreti S. Congregationis, ideò quæritur, an ijdem Superiores id facere possint? Respondeo non posse. Atque ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Theatinorum die 5. Nouembris 1644.

CONSVLTATIO CCXC.

1 QVidam Ordinarius declarauit excommunicatum in vim Bullæ Cœnæ Domini Generalem & Procuratorem generalem cuiusdam Religionis. Cumque Generalis, qui erat excommunicatus toleratus opponeret in Capitulo generali dicto Procuratori, qui erat excommunicatus euitandus, non posse ad suffragium admitti, Procurator in eodem Capitulo hoc idem obiecit Generali, exhibendo instrumenta, ex quibus constabat eundem Generalem declaratum fuisse excommunicatum & non absolutum. Quapropter Definitorium ipsius Capituli congregati, quod differri non poterat, declarauit, neutrum habere posse suffragium pro maiori ipsius Capituli validitate, & excommunicationis reuerentia. Cum autem ab huiusmodi declaratione Definitorij vterque appellauerit, protestando de nullitate Capituli, & transactis quindecim mensibus fuerit iudicatum à Iudice competenti, dictum Generalem inualidè excommunicatum; ideò pro sedandis dissensionibus, quæritur, an dicta declaratio Definitorij cum celebratione Capituli subsequuta de iure subsistat? Respondeo, Capitulum sustineri. Ita declarauit Sac. Congregatio Concilij in vna Portugallen die 5. Nouembris 1644. ad *cap. 3. sess. 25. de ref.*

CONSVLTATIO CCXCI.

1 AN facultas Episcopis concessa à S. Concilio Tridentino *cap. 6. sess. 24. de ref.* sit per Bullam Cœnæ Domini reuocata, itaut nequeant amplius suos subditos à delictis in dispositione eiusdem Bullæ comprehensis absoluere? Respondeo esse reuocatam. Ita sæpè declarauit S. Congregatio Concilij, ac præsertim die 5. Nouembris 1644. ad instantiam nonnullorum Episcoporum. Atque ita etiam fuit resolutum tum aliàs, tum præcipuè in Congregatione habita iussu Clementis VIII. ac Pij V. à cuius tempore Bulla Cœnæ Domini semper est eadem. Est contra Pasqualigum, & quamplures alios ab ipso relatos *quæst. moral. can. 93. n. 1.* Item contra Delbene ac alios bene multos, quos idem adducit *de offic. S. Inquisit. p. 1. dub. 55. num. 8.* vbi licet fusè ac solidè eorum rationes contriuerit, attamen *dub. seq. num. 1.* eorundem opinionem non omnino improbabilem compellat, affirmatque proinde posse Episcopos illam tutius sequi in regionibus ab Vrbe distantibus. Quod an rectè inferatur, alij diudicent. Si enim per clausulam Bullæ Cœnæ Episcopis reuocata est facultas absoluendi ab hæresi, reliquisque in ea contentis, vt ex Doctoribus, ex authenticis Cardinalium declarationibus, ex Pio V. Gregorio XIII. Clemente VIII. & ex supremo generalis Inquisitionis Prætorio, adde & ex S. Rota Romana coram Merlino 25. Maij 1628. sæpè pronunciatum esse *dub. 55. n. 16.* fatetur; vtique omnibus Episcopis eiusmodi facultatem ademptam esse necessariò fatendum est.

2 Tenendum igitur omnino, vt certum, facultatem Episcopis concessam à S. Concilio Tridentino esse per Bullam Cœnæ Domini reuocatam, itaut nequeant amplius vbilibet, etiam in regionibus ab Vrbe distantissimis degentes, suos subditos à delictis in dispositione eiusdem Bullæ comprehensis absoluere, nec possint sine peccato amplius de hac re dubitare, *l. 4. C. de Sum. Trin. & fid. cath.* Quare hodiè frustra laborant viri doctissimi in astruenda contraria sententia, quæ olim ac nuper à Supremis Tribunalibus Vrbis, atque à praxi explosa est. Sæpè enim Suprema ac Romana Inquisitio declarauit, quod Episcopi, & Inquisitores iudicialiter procedentes, & in forma iudicij ex obseruantia S. Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis, ac scientibus, & consentientibus pro tempore Summis Pontificibus possunt absoluere dumtaxat in vtroque foro coram Notario, & testibus à censuris Ecclesiasticis Hæreticos, & Apostatas pœnitentes, & ad gremium S. R. E. redeuntes, & volentes abiurare publicè, vel secreto, non obstante reseruatione contenta in literis Apostolicis in die Cœnæ Domini legi solitis. Ita die 8. Iulij 1588. pro Archiepiscopo Bisuntino, die 8. Iunij 1596. pro Archiepiscopo Spalatensi, die 6. & 14. Maij 1595. pro Archiepiscopo & Inquisitore Taurini. Quæ quidem reseruatio quoad Ordinarios, & Inquisitores operatur solum, vt non possint, Hęreticos huiusmodi redire volentes, ad pœnitentiam, in foro conscientiæ tantum absoluere. Ita die 9. Maij 1596. Nec possunt ex vi verborum Concilij Tridentini *in cap. liceat*, dictos Hęreticos absoluere in foro conscientię. Ita die 21. Augusti 1609. Nec talem facultatem absoluendi ab hęresi habent etiam in casibus occultis. Ita die 7. Iunij 1617.

3 Hodie igitur Hæreticos, ac de hæresi suspectos spontè comparentes potest tam Ordinarius, quàm Inquisitor recipere; & Ecclesiæ Catholicæ secreto in vtroque foro reconciliare, iniunctis pœnitentiis salutaribus; secus verò in foro conscientiæ, quod neuter ipsorum potest, nisi de speciali licentia Sedis Apostolicæ, quæ Inquisitoribus rarò, vel nunquam conceditur, cùm eis sit prohibitum confessiones sacramentales audire. Conceditur tamen iis facultas deputandi alios, qui absoluant. Ita eadem S. Romana Inquisitio dicta die 6. & 14. Maij, & die 15. Iulij 1595. ac sæpè alibi. Legendus Suarez *de fid. cap. 21. sect. 40. num. 50. de censur. disp. 21. sect. 3. num. 5. & de pœnit. disp. 30. sect. 2. num. 11.* qui vnus omnium instar, tanquam Theologorum Delius Apollo noctem contrarię opinationis expellit. Siquidem casus Bullæ Cœnæ sunt speciali modo reseruati. Tum quia seorsim ab aliis reseruantur. Tum quia quotannis innouatur reseruatio. Tum quia vt dicta reseruatio effectum habeat, reuocantur omnes facultates, indulta, & priuilegia absoluendi ab ipsis. Ergo, vt ab illis absoluatur, est necessaria specialis concessio, & expressio. Nam generale non tollit speciale iuxta *cap. 1. de constit. in 6.* sed speciale derogat generali, *l. In toto iure ff. de regul. iur. & l. Sanctio, ff. de pœn. & cap. 1. & cap. Pastoralis, §. Quoniam de rescript.* Et ideò non potest generalis concessio absoluendi à reseruatis præualere contra specialem reseruationem. Et cum hi casus sint speciali nota digni non veniunt in generali concessione iuxta regulam iuris.

CONSVLTATIO CCXCII.

1 AN Confessores tam seculares, quàm regulares possint virtute suorum priuilegiorum absoluere à casibus, & censuris reseruatis Episcopo? Respondeo, non posse. Ita pluries declarauit Sac. Congregatio Episcoporum, & S. Concilij Tridentini, nominatim die 7. Decembris 1646. quæ Eminentiss. Cardinali Archiepiscopo Neapolitano hunc in modum respondit. *Questa S. Congregatione ha più volte dichiarato con ordini espressi di Clemente VIII. adì 11. di Gennaro del 1601. e à dì 26. di Nouembre del 1602. di Paolo V. adì 7. di Gennaro del 1617. e di Vrbano VIII. di Nouembre del 1628. che tutte le facoltà di assoluere, da' casi riseruati, ò riseruandi da gli Ordinarij, ouero compresi, ò da comprendersi nella Bolla in Cœna Domini implicitè vel explicitè, & altri riseruati solamente alla santa Sede nel medesimo decreto di Nouembre del 1602. concesse à Secolari, ò Regulari, Congregationi, Confraternite à di qualunque prerogatiua ò specialità etiam necessario exprimenda, sono state annollate, & estinte, così dal S. Concilio di Trento, come dalle sudette Constitutioni. E che in vigore delle confermationi, estensioni, o communicationi ottenute doppo, ò da ottenersi per l'auuenire sotto qualsiuoglia amplissime clausule non s'intenda mai rinouata la sudetta facoltà, riseruando solo gl' Indulti concessi specialmente fuori d'Italia, ò dentro di Roma quanto à casi riseruati alla Santa Sede non compresi nella sudetta Bolla. Onde venendo rappresentato alla Santità di nostro Signore da Vostra Eminenza con sua lettera de' 4. di Agosto precedente, che in cotesta Città, e sua Diocese alcuni Confessori Secolari, e Regolari senza giustificare con quali facoltà, assoluano de fatto dalle censure, e casi sudetti, & in oltre disseminando opinioni erronee, asseriscono che per potere assoluere validamente da' casi riseruati all'Ordinario basti d'hauer domandata al medesimo la facoltà, ancorche ricusi di concederla. Questi Eminentissimi miei Signori di commissione espressa di sua Beatitudine mi hanno imposto di scriuerle, che coll'autorità, che à tale effetto se le communica in virtù delle presenti, e sotto le pene, che giudicherà espediente faccia intendere à tutti i Confessori di costì, siano quanto si vogliano priuilegiati, & esenti, che ordinariamente si conformino con i sudetti decreti, e non ardiscano di contrauenire sotto qualsiuoglia pretesto, ò caso etiam di precisa necessità, fuorche in articulo mortis con reincidenza, si conualuerint. Dichiari similmente annullati tutti gli Oracoli, & Indulti Apostolici ottenuti in voce da detto tempo in quà, & agli altri che pretendono d'hauerne Breue ò Bolla in forma specifica doppo l'vltima Constitutione di Vrbano prefigga vn termine perentorio di trè mesi ad esibirle a questa S. Congregatione, altrimente vuole, e dichiara Nostro Signore che s'intendano decaduti è priuati di essi eo ipso senz' altra intimatione. E finalmente che doppo d'hauer fatto notificare costì done, o come stimerà esser di bisogno, che quelli che domandano all'Ordinario la facoltà di assoluere, e non l'ottengono non possono valersene, ella dichiari incorrere nella sospensione dall' vdir le confessioni sacramentali quelli, che publicamente difenderanno la dottrina sudetta, ouero presumeranno temerariamente di assoluere, ancorche loro sia stata denegata, ò non concessa la facoltà dagli Ordinarij. Così V. Em. resti seruita di fare che puntualmente si eseguisca, con dar qui distinto auuiso dell' operato, e le bacio humilmente le mani. Di Roma à 7. di Decembre del 1646.*

2 Id autem quoad casus reseruatos; est contra nonnullos Regulares recentiores, nominatim contra Baunium *p. 1. theol. mor. tract. 4. de Sacram. pænit. q. 33.* qui male pro se adducit Rodriguez, Suarez, & Laymannum, cum in his terminis non loquantur. Item contra Brunum, *de priuil. tract. 5. cap. 2. propos. 2.* Quintanaduegnas *to. 1. singular. tr. 3. singul. 15. & seqq.* ac Leandrum, *de censur. tract. 2. de excom. disp. 17. §. 2. q. 79. v. Sed adhuc*, Horum autem motiua non difficile diluit, Pasqualigus *in qq. moral. introd. q. 177. num. 7.* vbi omnino friuola appellat, quæque crassa ac stolida censeo. Hinc communiter Doctores, qui post hæc decreta scripserunt negant, posse Regulares absoluere à reseruatis Ordinario. Ijque in primis sunt vir doctrina, pietate, & ab animi candore P. Candidus, S. Palatij Apostolici olim Magister *to. 1. disquis. 22. de censur. ar. 31. in fin.* Donatus, Miranda, Lezana, & alij.

3 Atque id ita verum ac certum est, vt nequeant Regulares absoluere à reseruatis Ordinario in propria Ecclesia, seu Conuentu. Nam Confessarius nequit aliquem absoluere, nisi in ipsum habeat iurisdictionem, aut ordinariam, aut delegatam, vti decernit Trident. *sess. 14. cap. 7. de Sacram. pænit.* Quia absolutio est per modum iudicialis sententiæ, quæ solum in subditos ferri potest. Regulares autem, licet exempti, & in loco exempto, non habent iurisdictionem in subditos Episcopi, quoad casus reseruatos, nec ipsi ijsdem subijciuntur quo ad eosdem casus. Quæ quidem locum habent etiam quoad illa Monasteria, in quibus resident Ordinum capita, siue Generales, ac quouis alio nomine nuncupentur, de quibus disponit idem Trident. *sess. 25. cap. 11. de Regular.* Nam militat eadem ratio.

Nec obstat quod possunt absolui in aliena diœcesi, ergo etiam in loco exempto, Suarez *de legib. lib. 3. cap. 32.* Nam de consuetudine quoad Sacramentum pœnitentiæ subduntur Ordinario illius, & proinde subijciuntur omnibus Confessarijs, quibus subijciuntur subditi illius Diœcesis, & absolui possunt. Hæc autem subiectio deest respectu Regularium, quamuis eorum Monasteria & Ecclesiæ sint loca exempta.

5 Quod verò ad censuras est expressè contra Megalam *p. 1. instit. lib. 1. cap. 3. num. 10.* & Dianam *p. 3. tr. 2. de dub. Regul. resol. 13.* quorum opinio non est amplius tenenda, nec tanquam probabilis haberi potest. Nam in decreto Clementis VIII. non venit in considerationem casus, siue censura, cùm materialiter se habeant, sed ipsa reseruatio, quæ est ratio, ob quam renocata sunt priuilegia tam Regularium, quàm aliorum, ne possint se immiscere quoad absolutionem ab ijs, quæ Episcopi sibi reseruant.

6 Quare die 30. Ianuarij 1659. Congregatio generalis S. Romanæ & Vniuersalis Inquisitionis, habita coram S. D. N. ad quem dumtaxat fidei controuersias, & morum vniuersalis Ecclesiæ pertinet definire, propositionem hanc. *Regulares Ordinum mendicantium semel approbati ab vno Episcopo ad Confessiones audiendas in sua Diœcesi habentur pro approbatis in alijs diœcesibus, neque noua indigent Episcoporum approbatione, Regulares habent potestatem absoluendi à peccatis Episcopo reseruatis, etiamsi ab Episcopo auctoritas ipsis indulta non fuerit*, ita qualificauit, censurauitque. *Quoad primam partem est falsa & saluti animarum perniciosa. Quoad secundam partem est falsa, auctoritati Episcoporum, ac Sedi Apostolicæ iniuriosa.* Et inter opiniones damnatas in eadem Congregatione generali S. Romanæ, & vniuersalis Inquisitionis coram eodem S. D. N. feria 5. die 24. Septembris 1665. hæc legitur. *Mendicantes possunt absoluere à casibus Episcopis reseruatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.*

CONSVLTATIO CCXCIII.

1 DVbitatur aliquando inter Capitula Ecclesiarum Cathedralium, & earundem Beneficiatos, an & quomodo dicti Beneficiati possint Synodo diœcesanæ interesse? Respondeo tanquam singulos, & vocatos ab Episcopo posse interuenire in Synodo, & in loco iuxta præscriptum Pontificalis. Ita declarauit S. Congregatio Concilij die 5. Nouembris 1644. *ad cap. 2. sess. 24. de ref.*

CONSVLTATIO CCXCIV.

1 AN supposita taxa pro Seminario cum solutione continuata vltra triginta annos; teneantur Hospitalia, & Confraternitates ad illius solutionem in futurum? Respondeo, Seminarium esse manutenendum, Hospitalia enim, & Confraternitates huiusmodi non sunt mere laicalia; & ex solutione tot annorum præsumi vel quod bona sint Ecclesiastica, vel quod aliquod beneficium sit eis vnitum. Ex lapsu enim temporis talia præsumuntur. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Tudertina die 5. Nouembris 1644. *ad cap. 18. sess. 23. de ref.*

CONSVLTATIO CCXCV.

1 AN ab Episcopo huiusmodi Hospitalia, & Confraternitates compelli possint remedijs censurarum Ecclesiasticarum, sequestrationis fructuum, & similium, non

obstan-

obstantibus inhibitionibus Iudicum eorundem Hospitalium & Confraternitatum? Respondeo, posse. Atque ita resoluit S. Congregatio Concilij in eadem Tudertina die 5. Nouembris 1644.

CONSVLTATIO CCXCVI.

1 AN Confratres Ordinum Mendicantium impediri possint ab Episcopis, quominus eleemosynas quærant in ipsamet diœcesi, in qua illorum Conuentus existunt? Respondeo, non posse impediri in locis, in quibus habent Conuentus. Et ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Regularium die 5. Nouembris 1644. *ad cap. 9. sess. 21. de ref.*

CONSVLTATIO CCXCVII.

1 AN Religiosi peccarent, si omitterent in Canone Missæ commemorationem pro Episcopo loci, vel in eius loco ponerent Superiorem Religionis?

2 Respondeo affirmatiuè. Ita respondit Sac. Congregatio Concilij in vna Hispaniarum, consulta à Nuncio Apostolico, dixitque eos mortaliter peccare, cùm sit ad vnguem obseruandum Missale, nec in collectis Missæ posse aliquid addere sub eadem pœna, præter orationem solitam pro Rege, & eius prole, atque exercitu.

CONSVLTATIO CCXCVIII.

1 AN possit dici satisfecisse *Can. Omnis*, qui à Dominica palmarum per totam octauam Paschatis extra Parochiam propriam sine sui Parochi licentia communicauit? Negatiuè. Ita respondit S. Congregatio Concilij in vna Brixien die 17. Maij 1598.

CONSVLTATIO CCXCIX.

1 AN per licentiam concessam alicui Regulari sub his verbis, nempè, vt alium quemcunque Religiosum Ordinem modò approbatum, & in quo regularis vigeat obseruantia ingredi, & in eo professione emissa remanere possit, liceat huic Regulari ingredi aliquem ex Ordinibus militaribus?

2 Respondeo non licere ingredi militares, nisi exprimatur: Ita declarauit S. Congregatio Episcop. & Regul. die 7. Nouembris 1585. ad instantiam Societatis Iesu. Et ita ex praxi Sac. Congregationis obseruatur omnino.

CONSVLTATIO CCC.

1 AN liceat Episcopis tolerare, quod debitores non soluentes habitent assiduè in Ecclesijs, & earum domibus ad effectum gaudendi immunitate Ecclesiastica?

2 Respondeo, esse licitum talibus debitoribus ad Ecclesias confugere ad effectum euadendi laicos birruarios, sed non ad hoc, vt ibi diu morentur, & propterea ab Episcopis esse licentiandos, vt in aliam partem proficiscantur, & ita scriptum fuit Archiepiscopo Rossanensi per literas Cardinalis Alexandrini die 20. Iulij 1592. nomine S. Congregationis Episcop. & Regul.

CONSVLTATIO CCCI.

1 AN Archiepiscopus possit per appellationem cognoscere de causis cognitis ab Ordinarijs & Abbatibus nullius diœcesis, sitis intra Prouinciam?

2 Respondeo, si tales Ordinarij & Abbates non sunt immediatè subiecti Sedi Apostolicæ, de iure Metropolitanus poterit de eorum causis cognoscere per appellationem, eodem modo, quo facit de causis Episcoporum suffraganeorum, saluis tamen indultis, & priuilegijs ac præscriptionibus dictorum exemptorum, si quæ habent. Atque ita censuit S. Congregatio Episcop. & Regul. in vna Salernitana die 10. Maij 1586.

CONSVLTATIO CCCII.

1 AN Episcopo, seu potius Custodibus, siue Communitati sæculari liceat visitare, & administrationem reuidere Montis Pietatis erecti ad effectum, vt singulis annis frumentum pauperibus, alijsque indigentibus personis mutuo detur, cuius quidem Montis administratio consueuit dari laicis? Respondeo, Episcopo licere visitare & prouidere, non ideò tamen esse exclusos Custodes, siue Communitatem sæcularem. Ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna Fulginaten die 24. Februarij 1652. *ad cap. 8. & 9. sess. 22. de ref.*

CONSVLTATIO CCCIII.

AN renunciatio patrimonij donati, ad cuius titulum 1 promotus fuit ad Ordines sacros, si fiat absque licentia Episcopi post obtentum beneficium Ecclesiasticum sufficiens, sustineatur? Respondeo negatiuè. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Aquilana die 24. Februarij 1652. *ad cap. 2. sess. 21. de reform.*

CONSVLTATIO CCCIV.

AN admitti possit Regularis pro visitandis Sanctorum 1 Apostolorum liminibus? Respondeo etiam negatiuè. Ex declaratione S. Congregationis Concilij die 24. Februarij 1652. in vna Coloniensi.

CONSVLTATIO CCCV.

CVm Episcopus tanquam vicinior Ecclesiam parochialem Religionis Hierosolymitanæ visitauerit, & decreta nonnulla adimplenda iusserit, quæ concernunt curam animarum, Sacramentorum administrationem, cultum altarium, restaurationem Ecclesiæ ferè destitutæ, redditionem administrationis per confratres Societatis ibidem erectæ, quæritur, an Episcopo in dicta visitatione licuerit huiusmodi decreta facere, & an sint executioni demandanda, non obstante allegata exemptione eiusdem Religionis? Respondeo, licuisse in concernentibus curam animarum. Ita declarauit Sac. Congregatio Concilij die 24. Februarij 1652. in vna Vulturariensi ex *cap. 8. sess. 7. de refor.* & ex Constitut. Gregorij XV. *de priuil. exempt.*

CONSVLTATIO CCCVI.

AN liceat Regularibus commoranti per aliquot dies in 1 eorum Conuentu, ibique defuncto omnia Sacramenta administrare, & in sua Ecclesia dare sepulturam? Respondeo, non licere absque licentia Parochi, cui quarta funeralis debetur. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Ripana 3. Februarij 1652. *ad cap. 11. sess. 25. de ref.*

CONSVLTATIO CCCVII.

AN Episcopo ex eo quod ex inueterata consuetudine 1 soleat per edictum publicum monere Confratres Sodalitatum, *vt processionibus publicis* intersint, liceat renuentes interesse pœnis in edicto publicato expressis punire? Respondeo, supposita consuetudine, posse sub pœnis eos cogere, etiamsi sumus in facultatiuis. Et ita etiam censuit Sac. Congregatio Concilij in vna Alexandrina 3. Februarij 1652. ad *cap. 13. sess. 25. de Regular.* Verum cum in vna Vrbinaten quæreretur, an stante obligatione inducta ex Synodo prouinciali Vrbinaten, quod Confraternitates laicales interesse debeant *omnibus processionibus ordinarijs*, quatenus ab Archiepiscopo uocatur, & stante consuetudine interueniendi *omnibus processionibus*, possint ab Archiepiscopo compelli per edictum ad interueniendum dictis processionibus, ne aliàs dicta Synodus & consuetudo reddantur elusoriæ non sine maximo diuini cultus discrimine? S. Congregatio Concilii die 10. Martii 1663. respondit non posse cogi ad *cap. 13. sess. 25. de Reg.* vide Sayr. *dec. 5. de off. Ord.* & Quarant. *v. Præcedentia in fin.*

CONSVLTATIO CCCVIII.

CVm quædam Ecclesia Collegiata sit mere receptitia & 1 non numerata, creueritque numerus participantium

vsque ad quinquaginta; adeout redditus singulorum participantium quotidie interessentium horis & officijs diuinis non sufficiant pro eorum congrua sustentatione spatio duorum mensium, propterea Episcopus de consensu participantium quærit, an de iure possit dictum numerum reducere in futurum ad quadraginta, qui ordine antiquitatis in Sacerdotio subintrent in locum deficientium? Respondeo, nihil esse innouandum, monendumque Episcopum, ne ad titulum tam modicum promoueat ad sacros ordines, Et ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Conuersanen pro Ecclesia Collegiata Terræ Turi die 3. Februarij 1652. ad *cap.2.sess.21.de ref.*

CONSVLTATIO CCCIX.

1 IN quadam Congregatione, siue Religione extat Constitutio Apostolica authoritate confirmata, disponens, quod in Procuratorem Generalem eligatur is, qui saltem per annus viginti in dicta Congregatione vixerit. Quæritur, an is, qui in Congregatione vixit per annos viginti tantum inceptos, possit licitè, & validè in Procuratorem generalem eligi, itaut non sit necessarius vigesimus annus completus? [Respondendum videtur, non requiri annum completum, quia in fauorabilibus annus inceptus habetur pro completo, *l.si ita fuerat, in princ, ff. de manum, test. l.1. §. quibus, ff. de succes. edict.* Felin, *in cap. Cum vigesimum, n.7. de off.deleg.* Grat, *discept.607, n.6.* ac alij. Et in electionis specie, pro qua statuitur certum tempus, quod sufficiat esse inceptum tradit Glos. *in cap. cum in cunctis, v. exegerit, de elect, & in Clem. Generalem, de at. & qual.* Ricc. *in collect. cap.* 860. Campanil. *in diuers. iur. c.6, n.2,* Barbos. alios referens *de potest. Episc. alleg.61. n.22.* vbi sic intelligendum ait Sac. Concilium Tridentinum exigens certam ætatem in collatione Ordinum,

Et ita vt non obstet, si ætas adiecta sit in accusatiuo cum verbo habere, quod complementum significat ex Bart. *in l. si cui legatur sub n.1. de legat.1.* cum aliis. Nam id procedit, vbi materia est odiosa, prout in casu Bartoli, in quo agebatur de grauando hærede ad præstationem legati; vel vbi cum expressione temporis in accusatiuo iuncta est alia dictio importans, ac denotans temporis perfectionem; alias sine huiusmodi dictionibus inspicitur subiecta materia, quæ si fauorem contineat, sufficit ætas inchoata. Ita distinguit Syluest. *v. Ætas, q.2. n.4.* Lezan. *quæst. reg. v. Annus n.8.* Hanc autem perfectionem non importat dictio illa *saltem*, neque verbum *habere*, cum ex communi vsu loquendi habere dicatur viginti annos qui agit annum vigesimum, quia in hac materia attenditur communis vsus, Gratian. *d. discept.657.n.8. & 9.*] At tenendum est requiri annum completum. Quod etiam declarauit S. Congregatio Concilii in vna Congregationis Montis Virginis die 3. Februarii 1652. ad *cap.6. sess.25. de Regular.* Id autem in iure firmissimum censeo. Nam ille dicitur per annos viginti in Religione viuere, qui compleuit annum vigesimum. Siquidem viuere annum vigesimum dicit viuere supra talem annum, & ipsum excedere, qui enim non excedit, annum vigesimum non vixit. Hoc enim modo loquendi requiruntur anni tanquam numerabiles, annus autem inceptus, & non completus non potest numerari pro vno anno, & ideò non facit numerum cum cœteris completis, *l. Anniculus, ff. de verb. signif.* Quod etiam expressè deducitur à *l.1. ff. de manumiss.* ex qua manifestè habetur quod vt quis non sit minor aliquo determinato anno debet agere saltem diem vltimum illius anni. Idem etiam habetur ex *l. denique, §. minorem, ff. de minoribus.*

2 Cui doctrinæ non obstat, quod in fauorabilibus, præsertim in ordine ad dignitates annus inceptus habetur pro completo, *l. Ad Rempublicam, ff. de mun. & honor.* Et proinde non erit minor annis viginti, qui vigesimum attigit? Respondeo, id verum esse quando fauor est merus fauor; & respicit solum commodum personæ. Secus autem quando habet annexam administrationem publicarum rerum, vt ipse Vlpianus in citata lege limitat. Ita enim subdidit; *sed in his honoribus, in quibus Respublica quid eis non committitur. Cæterum damno publico honorem eis committi non est decendum.* In casu autem nostro agitur de administratione totius Religionis, ex qua dependet bonum commune ipsius, & ideò iuxta citatum textum lex prædicta non habet locum, sed debet expectari annus completus.

3 Et hæc statuo contra Nouarium, Didacum de Narbona, Portelium, Zerolam, Henriquez, Sà, Azorium & alios, quorum fundamenta ex adductis facilè diluuntur, atque elicio ex Gloss. *in d. Clemen. generalem v. In decimo octauo de at. & qual.* Abbate *in cap. cum in cunctis n.6. de elect.* Felino *in d.cap. cum vigesimum n.1, de offic. Deleg.* Corneo *cons.213. n.7. vol.1,* Gutierez, Molina, Lessio & aliis, præcipuè ex Rot. *dec.26. de rescript. in nou.* & Bellam. *dec.726.*

CONSVLTATIO CCCX.

1 AN & quomodo Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum, nec non Sacramentum extremæ vnctionis administrandum sit condemnatis ad triremes, dum ad mortem infirmantur? Respondeo, posse, conditionibus tamen infrascriptis. Videlicet, vt ministrentur quando huiusmodi condemnati infirmantur ad mortem, & quando triremes sunt in portu; & quod Sacramentum Eucharistiæ prius conficiatur in Missa, quæ celebretur in terra, cùm in mari vel in flumine non sit permissum celebrari, nec confici, illudque afferatur per proprium Parochum, vel per alium sacerdotem de illius licentia, & in bursa collo appensa, ac cum debita decentia præscribenda, adsitque scala tuta, per quam commodè idem Sacerdos possit sine aliquo periculo triremes ascendere. Idipsum censuit S. Congregatio Concilii in vna Viterbien die 18. Martii 1651. ad *cap.6. sess.13. de asseru. Euch. Sacram.* Est contra Pasqualigum & Doctores ab ipso relatos *de Sacrif. Miss. tom.1. tr.1. q.471. n.3. & q.472. num.1. & seq.*

CONSVLTATIO CCCXI.

1 AN ad effectum obtinendi beneficia, & Ecclesiasticas dignitates, in quibus ex dispositione S. Concilii, & Sacrorum Canonum requiritur gradus Doctoratus in iure Canonico, vel in Theologia, intelligatur duntaxat de insignitis dicto gradu in aliqua publica Vniuersitate approbata, non autem de graduatis à Comitibus Palatinis, vel ab aliis similibus priuilegia habentibus? Respondeo intelligi de doctoratis approbatis in Vniuersitate. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Papien die 27. Iulij 1652.

CONSVLTATIO CCCXII.

1 VIgente consuetudine in quadam Ecclesia Collegiata, vt à Capitulo nominentur duo ex Canonicis eiusdem Ecclesiæ, quorum alter confirmatus ab Episcopo præficitur regimini & administrationi Ecclesiæ Campestris eidem Capitulo, massæque Capitulari Apostolica authoritate vnitæ, qui hac de causa apud dictam Ecclesiam continuò residet, & vnà cum Sacerdotibus ad nutum amouibilibus ibidem missas oblatas, & horas Canonicas certis diebus celebrat. Quæritur, an istius Canonici residentiæ adeò obstet S. Concilium, vt non sit toleranda? Respondeo, Concilium obstare. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Vercellen die 15. Octobris 1644. *ad cap.11. sess.24. de reform.* Licet aliqui teneant, quod solum reprobetur à Concilio consuetudo, quæ sine causa inducitur, vt videre est apud Rot. *dec.426. n.5. in nouis.* Ricc. *dec.498. n.2.* Bonac. *de hor. can. disp.2. q.3. pun.6. n.4. & seq.* non verò, quæ est in seruitium Ecclesiæ, Nauar. *l.3. cons.8. & in cap. Ad audientiam de Cler. non resid.*

CONSVLTATIO CCCXIII.

1 QVidam Regularis fuit receptus ad nouitiatum & anno sequenti professionem expressam emisit. Verum quia tempore receptionis exhibuit fidem ætatis annorum quatuordecim completorum, quam post quatuor annos notificauit suo Superiori, fuisse erroneam, cùm reuera tempore ingressus haberet tantummodo ætatem annorum tredecim, itaut professio emissa fuerit ante annum decimum sextum. Cumque tempore professionis id tacuerit propter parentes, animo tamen cum effectu profitendi, in quo adhuc perseuerat. Quæritur an huiusmodi professio possit conualidari cum absolutione à quacunque pœna incursa

etiam

etiam respectu antianitatis, & pro ipso intercedunt ipsimet Superiores Regulares, attestantes de eius meritis, & bonis qualitatibus? Respondeo esse validandam, quatenus opus sit, prout etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Mantuana die 15. Octobris 1644. ad *cap.5. sess.25. de regular.* Requiritur tamen noua acceptatio Prælati, sicut quando matrimonium fuit irritum ob aliquod impedimentum, requiritur nouus consensus vtriusque. Contrarium sentit Nauar. *lib.3. de Regular. cons.35. nu.3. & cons.46. n. item 3.* Sed est pro foro interno.

CONSVLTATIO CCCXIV.

1 AN postquam Regulares sunt approbati ab aliquo Ordinario pro audiendis confessionibus secularium, si transferantur ad commorandum de familia in alijs Monasterijs sui Ordinis extra diœcesim, in qua fuerunt approbati, possint ibidem audire confessiones subditorum dictæ diœcesis absque approbatione, & licentia Ordinarij diœcesis, in qua commorantur de familia? Respondeo non posse. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Regularium die 15. Octobris 1644. ad *cap.15. sess.23. de refor.* & Congregatio S. Inquisitionis die 30. Ianuarij 1659. & contra recentiores, eosque Regulares, nominatim verò contra vtrunque Rodriquez, Mirandam, Beiam, Peregrinum, Dianam, Botdonum, quos audacter sectatur Pasqualig. *in qq. moral. can. cent.2. q.198. n.8.*

CONSVLTATIO CCCXV.

1 AN oblati Regularium, qui claustraliter viuunt, quique seipsos, & omnia bona sua præsentia & futura in forma iuris valida obtulerant, si obierint, & sepeliantur in sepulchro Religionis, possit Episcopus prætendere ibidem sepeliri non posse, non vocato Parocho, & in illius præiudicium? Respondeo oblatos, siue Tertiarios gaudere. Ita censuit Sac. Congregatio Concilij in vna Grauinen die 15. Octobris 1644. *ad cap.11. sess.24. c.13. & sess.25. de ref.* Qua de re extat priuilegium Papæ apud Rodrig. *to.2.qq. regul.q.63. ar.2.*

CONSVLTATIO CCCXVI.

1 AN in Vicarium Capitularem eligi possit non Doctor, reiectis alijs in vtroque iure Doctoribus? Respondeo, non posse, ac proinde si eligatur, electionem esse nullam. Quoties enim omittitur graduatus, cùm haberi possit, & eligitur carens tali titulo, electio est irrita, vtpote facta contra formam præscriptam à Tridentino, & sic Superiori deuoluitur. Ita Genuensis, Quaranta, & alij, quibus accedit declaratio Sac. Congregationis, præsertim in vna Creten die 15. Octobris 1644. *ad cap.16. sess. 24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCXVII.

1 AN *cap.19. de duellis sess.25. de ref.* locum habeat in eo, qui absque assignatione loci ad Monomachiam, & absque vocatione patrinorum in primo iræ impetu in rixa calore iracundiæ alium vulnerat, itaut propterea hoc casu is priuari non debeat Ecclesiastica Sepultura? Respondeo, non habere locum, & ideo non priuari sepultura Ecclesiastica. Ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Segobien die 15. Octobris 1644. Non enim est duellum, si non est assignatum tempus & locus etiam in terminis Constitutionis Clementis VIII. Vide Cherubinum *in d. Constitut. Schol.* 1. ac Bonac. *to.3. disp.2. q.3. pun.48. n.* 14. Idque etiam si assignetur locus. Et fit incontinenti.

CONSVLTATIO CCCXVIII.

1 AN Clerici ritus Græci in Italia commorantes, allegantesque consuetudinem, debeant ad Ordines Sacros admitti absque sufficienti titulo beneficij, seu patrimonij, non obstante dispositione S. Concilij? Respondeo negatiuè. Ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Siciliæ die 17. Nouembris 1650. *ad cap.2. sess.21. de ref.* Hanc verò consuetudinem in Regno Siciliæ non extare retulerunt

eidem S. Congregationi Archiepiscopis Messanensis, alijque Episcopi.

CONSVLTATIO CCCXIX.

1 AN liceat Episcopo conferre eodem die quartum Ordinem minorem, & Ordinem Subdiaconatus? Et quid si dictos Ordines suscipiens in iis ministrauerit? Respondeo non licere, & si ordinatus ministrauerit, esse locum dispensationi saltem ad cautelam. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Rauellen die 12. Nouembris 1650. ad *cap.11. sess.23. de ref.* & praxis Pœnitentiariæ se habet, quod sic ordinatus sit irregularis, ex *cap.2. de eo, qui furtiuè ordines suscepit*, vbi Gloss. *v. de nostra licentia*, Panorm. *num.* 1. traditque Tolet. *in sum. lib.1. cap.71. num.1.* ac Leo *in prax. Pœnit. part.3. de irregul. §. ex crimine fol. mihi* 350. Quamuis alij velint quod suspensionem incurrat.

CONSVLTATIO CCCXX.

1 AN à Tribunali Nunciaturæ relaxari possint inhibitiones ad fauorem Regularium delinquentium ac degentium in Monasteriis & Conuentibus, in quibus non degunt saltem duodecim Religiosi contra dispositionem S. Concilij, & declarationes eiusdem Sac. Congregationis? Respondeo, non posse Nuncium inhibere in Monasteriis post decretum erectis. Ita resoluit S. Congregatio Concilij in vna Sypontina die 12. Nouembris 1666.

CONSVLTATIO CCCXXI.

1 AN Canonici & Beneficiati pro Missa Conuentuali, pro qua emolumentum & distributiones recipiunt, possunt aliam eleemosynam recipere, & Sacrificium alteri applicare? Respondeo negatiuè. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Eluen die 4. Maii 1646. ad *cap.2. sess. 25. de ref.* Quia fundatores non ita præcisè intendunt cultum Ecclesiæ, quin etiam exprimant aliquo modo intendere etiam fructum diuinorum officiorum pro se & suis. Et quia Capitulum regulariter habet aliquas obligationes, ideò Missa Conuentualis solet regulariter applicari iuxta Capituli applicationem, & proinde non remanet libera applicatio. Præterea quia Canonici & Beneficiati percipiunt fructus Canonicatuum ac Beneficiorum sub onere inseruiendi Ecclesiæ in celebratione diuinorum officiorum. Hoc enim onus est annexum beneficio, & ideò illud suscipiunt eo ipso quod acceptant beneficium. Quia cum beneficium detur propter officium, trahit secum hanc obligationem. Celebratio autem diuinorum officiorum debita Ecclesiæ ratione beneficij non importat solas Horas Canonicas, sed etiam Missam conuentualem, tanquam partem præcipuam. Et ideò ratione officii exibendi Ecclesiæ in orando, tenentur etiam celebrare Missam Conuentualem, illamque applicare pro quibus distributiones & emolumentum percipiunt. Quod autem Missa Conuentualis pertineat ad officium, & sit pars illius, tradunt Glos. *in Clem.1. de celebr. Miss.* Nauar. *de orat. cap.2. n.* 29. vbi ponit Missæ officium tamquam partem diuini officij. Officium namque diuinum, vt nunc sumitur, est illud, quod est institutum publico ritu in Ecclesijs peragendum ad colendum Deum, & orandum pro populo. Siquidem ad hunc finem institutæ sunt Ecclesiæ Cathedrales, & Collegiatæ cum prouentibus Ministrorum. Præcipua autem pars cultus diuini est Sacrificium. Et ideò nomine officij diuini principaliter venit oblatio Sacrificij conuentualiter exhibendum. Vnde quando tempore interdicto prohibentur officia diuina, veniunt ea omnia, quæ propria sunt cuiusque Ordinis tam Sacri, quàm ex minoribus, vt tradunt Nauar. *cap.27. Man.n.*171. Henriq. cum Couar. *lib.13. sum. cap.44. sub init. & in com. lit. A.* Vgolin. *de censur. tab.5. cap. 5. §.2. n.2.* Sayr. alios citans *lib.5. item de censur. n.2. cap.5. n.4. & cap.14.* Et proinde venit etiam Missa. Quare officium diuinum comprehendit seruitium Ecclesiæ & cultum Dei, vt constat ex omnibus his actibus.

2 Adesse autem in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis obli-

obligationem cantandi quotidiè Missam Conuentualem tradunt communiter Doctores, præsertim Glos. *in cap. cum creatura de celebrat. miss. vbi* Abb. Io: Andr. & cæteri Canonistæ, & prosequuntur quam plures apud Dian. *p. 10. tr. 17. resol.* 40. & Hurtad. *p. 1. moral. tr. 2, c. 7. n.* 301. Idque sub mortali. Quia est de materia graui, & quæ omnium plurimum confert ad diuinum cultum, cui maximè detraheretur, imò plus, quam si non celebrarentur Horæ Canonicæ, cum maior sit cultus Sacrificii, quàm Horarum Canonicarum. Stante autem grauitate materiæ, consurgit grauis obligatio.

CONSVLTATIO CCCXXII.

1 An saltem debeatur distributio ex massa communi. Affirmatiuè ex resolutione eiusdem S. Congregationis in dicta Eluen die 23. Februarij 1647.

CONSVLTATIO CCCXXIII.

1 An possit deputari Regularis, licet theologus insignis, sua vita durante, ad præhebendam theologalem in Ecclesia Cathedrali per Episcopum erigendam ex redditibus proprijs suæ mensæ Episcopalis? Respondeo, Id non debet concedi in titulum, sed poterit Episcopus vti opera talis theologi sua vita durante. Si verò erigatur præbenda de proprio, tunc poterit concedi. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Montis Falisci die 23. Februarij 1647. *ad cap. 1. sess. 6. de ref.*

CONSVLTATIO CCCXXIV.

1 Quidam in testamento mandauit suo hæredi, vt post mortem in suffragium animæ suæ duo millia Missas celebrare faceret in duabus Ecclesijs Terræ domicilii ad altare in vna ex dictis Ecclesijs à testatore erectum, & ad altare priuilegiatum existens in alia nullo tempore præfixo. Cùm autem in prima Ecclesia Sacerdotes quotidianis obligationibus essent adstricti, & in altera ad dictum altare priuilegiatum quotidiè Missæ essent celebrandæ ex pijs defunctorum relictis, & ex deuotione Sacerdotum ad illam confluentium, itaut hæres non possit etiam spatio vnius anni Missas demandatas ad altaria expressa celebrare facere, ideò pro celeriori suffragio fecit in eodem tempore in dictis duabus Ecclesijs celebrare Missas, quæ celebrari poterant, reliquias verò in Ecclesijs Regularium extra locum ad altaria priuilegiata, quæritur an Rectores dictarum Ecclesiarum expressarum possint dictum hæredem cogere, vt omnes dictæ Missæ in suis Ecclesijs celebrare faciat? Respondeo, posse cogi ad celebrandum iuxta mentem testatoris. Et ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Bononien die 23. Februarij 1647. Quod etiam docent Graff. *p. 1. dec. lib. 2. cap. 39. n. 9.* Azor. *p. 2. lib. 6. cap. 24. q. 7.* Fagundez *præcep. 1. Eccles. lib. 3. cap. 4. n. 1.* Palaus *p. 2. tract. 13. disp. 1. pun. 6. n. 27.* Quia hæres facit contra obligationem in re graui, nec adimplet voluntatem testatoris. Est contra Bonacinam, Nauarrum, Fraxinellum, & Garziam *in sum. tr. 3. diffic. 11. dub. vlt. n. 11.* qui vult teneri ad compensationem per alia opera satisfactoria, non autem ad repetendum Sacrificium.

CONSVLTATIO CCCXXV.

1 An Regulares possint in suis Ecclesijs, etiam contradicente Episcopo, petita ab eo, & non obtenta licentia, prædicare? Respondeo, non posse contradicente Episcopo, nisi ex legitima consuetudine. Et ita declarauit Sac. Congregatio Concilij in vna Foroliuien 9. Febr. 1647. *ad cap. 4. sess. 24. de refor.* ac tenent Piasec. *in prax. part. 3. ar. 6. n. 9.* Francisc. Leo *in thes. for. Eccles. p. 1. cap. 8. n. 6.* contra Peyrinum in *privil. Minim. to. 1. constit. 2. Gregor. XIII. §. 2. n. 21.* & Dianam *p. 3. tr. 2. resol. 58.* qui censet speculatiuè loquendo Prædicatores regulares posse, etiam contradicente Episcopo, prædicare in suis Ecclesijs, dummodo non prædicent illa hora, & tempore, quo Episcopus prædicare voluerit. Item contra Mirandam *in man. Pral. to. 1. q. 50. ar. 3. concl. 1.* Villalobum *in sum. to. 2. tr. 35. diff. 6. n. 4.* ac alios Auctores Regulares, quo minus rectè sequutus est Barbos. *de potest. Episcop. p. 3. alleg. 76. n. 20.*

CONSVLTATIO CCCXXVI.

1 Quidam Vicarius generalis obtiouit à Sede Apostolica facultatem faciendi omnes benedictiones fieri solitas ab Episcopo, in quibus non adhibetur oleum sacrum. Quæritur, an absente Episcopo, possit benedicere Moniales, habentes requisitas qualitates in consecratione, & velatione earundem? Respondeo negatiuè, nisi suffragentur facultas in specie. Et ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Pisana die 9. Februarii 1647. *ad cap. 17. sess. 27. de regular.* Et elicitur ex Glos. *in cap. Aqua 9. de consecr. Eccles. vel alt. v. Consecrationis.*

CONSVLTATIO CCCXXVII.

1 An subcollector spoliorum percipere possit distributiones quotidianas, dum ratione officij subcollectoris choro non assistit? Respondeo negatiuè. Ita pluries declarauit S. Congregatio Concilij, præsertim in vna Cassanen die 9 Februarij 1647. *ad cap. 12. sess. 24. de refor.* Constitutio verò Sixti V. est localis. Quod etiam censuit eadem S. Congregatio in vna Mediolaneo 1663.

CONSVLTATIO CCCXXVIII.

1 An Episcopus possit cogere Clericos non habentes beneficium, nec officium Ecclesiasticum ad interessendum processionibus, & obedientiam ei præstandam? Respondeo, non posse, nisi sint præsentes, & adsit consuetudo, & sic cumulatiuè. Ita declarauit Sac. Congregatio Concilij in vna Casertana die 19. Ianuarij 1647. *ad cap. 13. sess. 25. de Regular.* & censuit etiam S. Congregatio Episcop. in vna Panormitana die 23. Nouembris 1592.

CONSVLTATIO CCCXXIX.

1 An Iudices laici possint decreta interponere in contractibus Virginum, siue puellarum in Monasterijs existentium pro educatione absque aliqua Episcopi licentia? Respondeo non posse, sed requiri licentiam Episcopi ad alloquendum, quæ non debet negari. Et ita quoque censuit S. Congregatio Concilij in vna Anconitana die 18. Nouembris 1645. *ad cap. 16. sess. 25. de Regular.*

CONSVLTATIO CCCXXX.

1 An Regij Capellani maiores possint prætendere, vt omnes Capellani vulgò nuncupati *delle Presidij, e Fortezze* sint exempti à iurisdictione Episcoporum Diœcesanorum, & subiecti suæ iurisdictioni, adeout huiusmodi Capellanis à quocunque Ordinario ad confessiones approbatis demandare administrationem omnium Sacramentorum absque alia approbatione, seu licentia Episcoporum diœcesanorum valeant? Respondeo, non posse, nisi huiusmodi Capellani maiores habeant priuilegia Apostolica in contrarium. Quare Ordinarij vti debent iure suo. Atque ita etiam declarauit Sac. Congregatio Concilij in vna Brundusina die 18. Nouembris 1645. *ad cap. 11. sess. 24. de refor.*

CONSVLTATIO CCCXXXI.

1 An examinatores tam ex Capitulo, quàm ex Clero deputati in Synodo, qui non sunt Doctores, debeant denuò deputari ex dispositione S. Concilii? Respondeo, electionem huiusmodi sustineri tanquam de magis idoneis. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Fulginaten die 18. Nouembris 1645. *ad cap. 18. sess. 24. de reform.*

CON-

CONSVLTATIO CCCXXXII.

1 AN possit denegari copia appellationis, & aliorum decretorum synodi? Respondeo copiam esse dandam legitimis personis. Et ita declarauit Sacra Congregatio Concilij in eadem Fulginaten die 18. Nouembris 1645.

CONSVLTATIO CCCXXXIII.

1 INfirmo existente Parocho, fuit ab eodem interim ad suam curam subrogatus Parochus vicinior. Cùmque idem Parochus infirmus obierit, & ad curam parochialis vacantis non esset aliquis deputatus, dictus Parochus vicinior incautè continuauerit in functionibus parochialibus, & signanter contractui vnius matrimonij interfuerit, quod postea denuò supponitur contractum, seu ratificatum. Quæritur an incurrerit in pœnas? Respondeo esse absoluendum, & dispensandum. Et ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Eugubina die 18. Nouembris 1645. *ad cap. 1. sess. 24. de refor. matr.* contra plures Theologos aliter sen-

2 tientes nominatim Suar. *tom. 4. disp. 26. num. 6. & 9.* Ratio est, quia facultas quod ad ea, quæ non pendent in conseruari à voluntate concedentis, quæque sunt effectus iurisdictionis, & potestatis publicæ, seu voluntatis concedentis vt informatæ publica potestate, & iurisdictione extinguitur morte ipsius. Nam exigunt continuum influxum conseruatiuum facultatis, cùm de se non subsistant. Quando enim effectus non est perfectus, & dependet in conseruari à causa, ea cessante, cessat effectus, *l. fin. sub init. ff. vnde liberi, & l. Sancimus, C. de admin. tut.* & notant Tiraq. *4. tract. cessante causa limit. 12. num. 2.* Gam. *dec. Lusit. 27. num. 4.* Valasc. *cons. 57. num. 1.* Surd. *cons. 250. num. 24.* Molin. *de rit. nupt. lib. 3. quæst. 25. num. 34.* Giurb. *ad consuet. Messan. cap. 7. glos. 2. num. 6. p. 1.*

2 Atque hoc modo regula illa: *Facultas expirat morte concedentis verificatur.* Eam tradunt, ac desumunt Doctores ex *l. locatio 4. ff. locati, & ex l. Vxorem 41. §. Scæuola ff. de legat. 3. & l. Mandatum 15. C. Mandati, & ex l. Centesimus. §. fin. ff. de verb. oblig.* Item ex *cap. Si gratiose de rescript. in 6.* vbi Anchar. *num. 6.* Franc. *num. 9.* Gemin. *nu. 3.* Et exornant Felin. *in cap. Ex literis num. 10. de constit.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. in proœm. §. 1. num. 9.* Couar. *lib. 3. var. cap. 15. n. 2.* & Rot. *in Bononien. Parochialis die 18. Martij 1613. coram Verosp.* quæ est *decisio 489. num. 4.* apud Farinac.

3 Cùm itaque deputatio, de qua agimus, indigeat conseruari à facultatis continuatione, sitque actus non hominis, sed iurisdictionis, & publicæ potestatis, extinguitur morte concedentis. Denique cum per mortem Parochi Parochia transeat in alterius regimen, atque adeò deputatio dependeat ab alterius voluntate, cessat, nisi ab hac eadem voluntate manuteneantur.

CONSVLTATIO CCCXXXIV.

1 IN quadam Ecclesia Cathedrali vsus antiquus inoleuit ab immemorabili tempore, vt Canonici, quibus diebus habetur concio in ipsa Ecclesia, audiendo concionem in habitu Canonicali lucrentur distributiones, quæ dantur matutino interessentibus, licet recitationi dictæ Horæ matutinæ non interfuerint. Quæritur, an dicta consuetudo eos excuset in conscientia ab onere restituendi? Respondeo, non excusare. Ita quoque resoluit S. Congregatio Concilij in vna Vicentina die 7. Februarij 1643. *ad cap. 12. sess. 24. de ref.* Qui enim non intersunt diuinis officijs amittunt ipso facto ante vllam Iudicis sententiam distributiones, *cap. vn. de Cler. non resid. in 6.* & colligitur ex Tridentino *loco citato.*

CONSVLTATIO CCCXXXV.

1 AN Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ, qui ex diuturna infirmitate habet vocem adeò debilitatam, vt canere non valeat, possit missis Conuentualibus eidem iniunctis per alium Canonicum subrogatum satisfacere, & distributiones quotidianas percipere? Respondeo, non posse, sed debere interuenire. Et ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna N. die 7. Februarij 1643. *ad cap. 12. sess. 24. & cap. 4. sess. 22. de ref.*

CONSVLTATIO CCCXXXVI.

1 AN Episcopus possit præscribere numerum Monialium in Monasterijs Regularibus subiectis absque interuentu Superiorum Regularium, & quatenus præscriptio fuerit facta à solo Episcopo, teneantur illam obseruare? Respondeo negatiuè. Ita videtur censuisse S. Congregatio Concilij in vna Marchiæ die 7. Februarij 1643. *ad cap. 3. sess. 25. de regular.*

CONSVLTATIO CCCXXXVII.

1 AN licet Confratribus Societatum, absque præcedenti legitima facultate iuris sepeliendi, & absque interuentu ipsius Parochi sepulturam defunctis dare in suis Oratorijs? Respondeo, non licere. Ita declarauit S. Congregatio Concilij tum aliàs, tum præcipuè in vna Nullius die 17. Augusti 1652. *ad cap. 13. sess. 25. de ref.* Concessa enim Capella, vel Ecclesia non intelligitur concessum ius funerandi, nisi expressè fuerit concessum, Archid. *in cap. 1. de pact. in 6.* Bonifac. *in Clem. Dudum §. huiusmodi, num. 11. de sepul.* Quare tam ipsi Sodales, quàm alij sepeliendi sunt in Parochia, si non eligant sepulturam, Petr. de Vbald. *de Canon. Episc. cap. 11.* Nec possunt aliquid statuere in præiudicium Parochiæ, nempè quod Sodales sepeliantur in suo Oratorio. Siquidem nec priuilegium Principis intelligitur cum præiudicio tertij, *l. 2. §. Si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, & ex regula l. Id quod nostrum, ff. de regul. iur.* Ita quod nisi Parochiani eligant expressè sepulturam, vel eam habeant de familia, sepeliendi sunt in Parochiali Ecclesia.

2 An verò sufficiat facultas siue licentia tacita sepeliendi in eiusmodi Oratorijs? Affirmat Rota *p. 1. diu. dec. 122. & 123.*

CONSVLTATIO CCCXXXVIII.

1 REgulari fuit reseruata annua pensio scutorum centum super reditibus cuiusdam mensæ Episcopalis. Quæritur, an pro rata dictæ pensionis teneatur contribuere Seminario dicti Episcopatus? Respondeo teneri. Ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Tropien die 17. Augusti 1652. *ad cap. 18. sess. 23. de ref.*

CONSVLTATIO CCCXXXIX.

1 AN in Ecclesia Collegiata possit absque priuilegio, seu legitima licentia præcedente Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum asseruari? Respondeo negatiuè absque licentia Sedis Apostolicæ, nisi fuerit Parochialis. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna N. die 7. Septembris 1652. *ad cap. 3. sess. 13. de Sanctiss. Euchar. Sacram.* Quare licentiam Ordinarij Eucharistiam in eiusmodi Ecclesijs asseruandi esse nullam declarauit eadem S. Congregatio anno 1509. apud Genuen. *in prax. cap. 92.* Desumitur ex *capitul. Tribus, §. tanta & ex cap. Presbyter. de consecr. d. 2.* ac tradit Abb. *in cap. officium, de offic. Archipr.* Glos. *in cap. Permittimus, de sent. excom.* Episcopus enim nequit dispensare supra canones, *cap. Quod super his, de maior. & obed.*

CONSVLTATIO CCCXL.

1 AN Canonici inseruientes alternatim per medietatem, vt vulgò vocant, si non inseruiant per nouem menses integros faciant fructus suos? Respondeo negatiuè pro eo tempore, quo non resident. Et ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Assisien. die 7. Septembris 1652. *ad cap. 12. sess. 24. de reform.* ac patet ex alibi dictis in hanc rem.

CONSVLTATIO CCCXLI.

1 AN decretum S. Concilij *cap. 7. sess. 25. de regular.* vbi de electione. Abbatissæ circa annos saltem quinque professionis habeat locum in monasterio nouiter erecto? Respondeo, habere locum. Tum quia generaliter loquitur. Tum etiam quia in eo militat maior ratio deputandi prouectam, vt nouæ Moniales melius instrui possint. Quare censeo in hoc casu esse dispensandum, facto verbo cum Sanctissimo. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Carpentoraten. die 14. Nouembris 1643. *ad dict. locum Concily*.

CONSVLTATIO CCCXLII.

1 AN Episcopus, qui ob tenuitatem redituum etiam de consensu S. Congregationis Episcoporum non retinet Vicarium possit exequi literas Apostolicas Vicario directas? Respondeo negatiuè cum S. Congregatione Concilij in vna Aquilana die 14. Nouembris 1643. *ad cap. 5. sess. 22. de reform.* est contra Sbrotium *de offic. Vicar. qu. 136. num. 6. lib. 2.*

CONSVLTATIO CCCXLIII.

1 QVidam postquam fuerat à suo Episcopo Diœcesano in examine pro Ordinibus sacris suscipiendis reprobatus, sibique propterea denegatæ literæ dimissoriales, ab hac denegatione appellauit ad Metropolitanum, à quo dictas literas dimissoriales obtinuit, quarum vigore fuit à quodam Episcopo titulari promotus ad Ordines Sacros. Cumque redierit ad suam Diœcesim, in qua celebrabat, habita de hoc notitia per Episcopum Diœcesanum, qui illum reprobauerat, iussit tanquam malè promotum ad diuina non admitti. Ideò quæritur, an verè fuerit malè promotus, & quatenus malè promotus, an dictus Episcopus Diœcesanus possit illum dispensare ab irregularitate incursa, & rehabilitare ad Ordines & beneficia? Respondeo fuisse malè promotum, cum literas dimissoriales Archiepiscopus concedere non potuerit, sed concedendæ fuissent à suo Ordinario ex traditis à Gauanto *in manual. Episcop. v. Archiepiscopus num. 28. & seq.* & Quarant. *eod. v. num. 30. & 33.* Quod videtur etiam dispositum à Tridentino *in cap. 1. sess. 14. de reform.* ibi; *nulla contra ipsius voluntatem concessa licentia de se promouendo, &c. suffragetur.* Quæ verba intelligenda esse etiam de licentia Metropolitani declaratum fuisse à S. Congregatione tradit ibidem Farinacius in suis Glossis. Vnde ab irregularitate per eundem ex hac causa incursa Apostolica dispensatione indigere videtur ex Syluestro *in verbo dispensatio sub num. 12.*

CONSVLTATIO CCCXLIV.

1 SVpponitur ex consuetudine immemorabili, quod in visitatione cuiusdam Diœcesis soluantur Episcopo visitanti etiam vecturæ equorum. Cùmque his temporibus omnia Episcopis controuertantur, ideò quæritur, an possit concordare cum subditis, qui vna vice aliquam summam considerabilem persoluere consentiant cum liberatione in futurum ab huiusmodi onere, ita tamen, vt dicta summa integrè conuertatur in emptionem bonorum stabilium pro augmento dotis mensæ Episcopalis, quæ habet tenuissimos reditus? Respondeo, non posse absque facultate Apostolica, quæ deneganda videtur, cum à S. Concilio Tridentino *cap. 3. sess. 24. de reform.* Episcopo visitanti recipere permittantur dumtaxat victualia, quorum appellatio non veniunt, nisi expensæ victus, vt tradit Zerola *in prax. v. Visitatio §. 6. dub. 1. & 3.* vbi addit subditos non teneri illi administrare equitaturas. Nec attendenda videtur consuetudo etiam immemorabilis pro dicto Episcopo allegata, cum illi in eo Concilij loco sit expressè derogatum.

CONSVLTATIO CCCXLV.

1 AN liceat Canonico theologo Ecclesiæ Cathedralis obtinere in simul lecturam in Vniuersitate eiusdem Ciuitatis, & vlterius capellaniam vnius ex Monasterijs Monialium ipsius ciuitatis? Respondeo negatiuè, quia habet curam animarum annexam. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Pisana die 16. Maij 1648. *ad cap. 17. sess. 24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCXLVI.

1 AN Canonico lectori primario Sacrorum Canonum liceat ne dum fructus sui Canonicatus, verùm etiam distributiones quotidianas percipere quandiu in eadem lectura continuauerit? Respondeo negatiuè quoad distributiones *ex cap. fin. de magistr.* Quod etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna Elboren. die 16. Maij 1648. *ad cap. 1. sess. 5. de reform.*

CONSVLTATIO CCCXLVII.

1 VRbanus VIII. fel. rec. post discessum à dominio Reipublicæ Venetæ Patrum Societatis Iesu absque aliqua secularizatione, & mutatione Ecclesiarum, quæ à dictis Patribus possidebantur, deputauit donec aliud prouidere duxerit Administratorem regiminis earumdem Ecclesiarum tam in spiritualibus, quam in temporalibus, concedendo eidem Administratori liberam facultatem, & auctoritatem omnia & singula gerendi & faciendi, quæ pro cura, regimine & administratione illarum duxerit necessaria & opportuna, prout idem Administrator pacificè, ac priuatiuè quoad omnes Ordinarios hucusque administrauit. Cùm autem quidam modernus Episcopus prætextu dispositionis Sacri Cõcilij visitauerit nonnullas capellas campestres, quæ ab eisdem Patribus in illius Diœcesi possidebantur, præcipiendo Capellanis earumdem, ne missas celebrent antequam missa Ecclesiarum Parochialium celebretur, ideò quæritur. An dicto Episcopo competat ius vt supra visitandi huiusmodi capellas, & an eidem liceuerit præcipere, vt supra capellanis earundem capellaniarum? Respondeo ad primum negatiuè, quatenus Ecclesiæ sint regulares. Ad secundum etiam negatiuè. Idem censuit S. Congregatio concilij in vna Teruisina die 17. Aprilis 1649. ad *cap. 8. sess. 7. de reform.*

CONSVLTATIO CCCXLVIII.

1 AN ex S. Concilio *cap. 11. in fin. sess. 24.* teneantur Canonici Ecclesiæ Cathedralis inseruire Episcopo Pontificalia celebranti in eadem Ecclesia, vel alibi in sua Diœcesi, & an dicti Canonici vt supra inseruientes amittant distributiones? Ad primum respondeo, teneri. Ad secundum lucrantur distributiones in Ecclesiis Ciuitatis. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij, re semel ac iterùm discussa in vna Imolen. die 17. Aprilis 1649. *ad d. cap. 12. sess. 24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCXLIX.

1 AN Monachus, hæres institutus, possit de licentia Superiorum Regularium acceptare & habere vsum fructuum bonorum hæreditariorum pro suis religiosis necessi-

cessitatibus, non obstante dispositione S. Concilij *cap. 2. sess. 25. de Regular.* Verba autem institutionis sunt huiusmodi. *Con questo però che l'vsofrutto de' miei beni stabili, esse monentisspettiuo al P. N. e non al Monasterio, il quale pretendendo conseguire l'vsofrutto predetto, in tal caso dichiaro hauerlo per non scritto herede, mà s'intenda fatto luogo à sostituti, che susseguentemente dichiaro,* Respondeo negatiuè. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna N. die 17. Aprilis 1649. Est contra Pasqualig. *qu. moral. iurid. 9. num. 1. & 5.* Ratio autem qua mouetur est. Quia inquit ipse, quod legatum cedat in vsus personales Religiosi est voluntas testatoris, qui talem legem rebus suis imposuit; Et proindè voluntas Religiosi volentis retinere talem vsum, non est voluntas propria ipsius, sed est voluntas testatoris. At hæc ratio frigida & inepta est. Quia censetur testator nolle nisi quod iustum est, & proinde in sua dispositione se conformare dispositioni iuris, *l. cum de lanionis, §. item, ff. de fund. instruct.* & notant Crauet. *cons. 250. num. 1.* Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib. 1. tit. 14. num. 15.* ac Rota *dec. 697. num. 18.* coram Merlino: itaut nemo præsumatur disponere de rebus suis, nisi secundum leges, quæ de illa materia disponunt, vt docent Natt. *cons. 49. num. 22.* Surd. *cons. 347. num. 24.* Bec. *cons. 35. num. 11.* Non autem conformatur iuris dispositioni, quod Religiosus possit habere vsumfructum legatorum, cum id repugnet Concilio Tridentino *dict. sess. 25. cap. 2. de Regular.* quod ita interpretata est eius S. Congregatio, vt illum nequeat habere etiam de licentia sui Superioris Regularis, licet in ordine ad religiosos vsus. Ex impedimento enim legis redditur caduca voluntas testatoris, atque adeò etiam voluntas Religiosi eam exequentis. Voluntas enim testatoris legibus interdicta non est seruanda, *§. fin. Instit. de legat. & §. disponat. auth. de nupt.* neque potest dominari, nisi sit legitima, *l. cum quæstio, in fin. C. de legib.* quia non potest priuata dispositio dispositionem legis immutare, *l. nemo potest, ff. de legat. 1.*

CONSVLTATIO CCCL.

1 AN Parochus duarum Ecclesiarum in eadem ciuitate existentium insimul æquè principaliter vnitarum possit ex dispositione S. Concilij residere in altera ex dictis Parochijs sibi benè visa? Respondeo affirmatiuè, si æquè principaliter, aliàs in digniori, vel frequentiori. Ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Rheginen. die 17. Aprilis 1649. *ad cap. 1. sess. 23. de ref. cap. Extirpanda, §. qui verò,* ibique Abb. *num. 5. de præb.* Gonzal. *glos. 6. num. 268.* quemadmodum contingit in Episcopis, qui si sunt plurium ciuitatum, seu locorum semper in nobiliori ciuitate, ac in frequentiori loco habitare coguntur, *cap. Episcopi, d. 80. cap. 1. de priuil. & excess. priuil.* Leo Papa I. *ad Ep. Afr. ep. 85. cap. 5.* Idque non solum in gratiam dignitatis Ecclesiæ, ne scilicet ob loci angustiam vilescat, *cap. Episcopi, & cap. præcipimus 16. qu. 1.* Verum etiam in fauorem animarum, ducto argumento à vulgari axiomate, quo cauetur salutem plurium semper debere præferri.

CONSVLTATIO CCCLI.

1 AN benedictio contrahentium matrimonia possit à Parochis fieri extra Ecclesiam, seu potius sit præcisè facienda in Ecclesia? Respondeo faciendam esse in Ecclesia. Et ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Brittinorien. die 17. Aprilis 1649. ad *cap. 1. sess. 24. de reform. matrim.*

CONSVLTATIO CCCLII.

1 QVædam puellæ nouitiæ anno probationis completo cù propter acerbissimas ciuitatis seditiones teddidus Monasterij adeò fuerint diminuti, vt pro sustentatione monialium tunc professarum non sufficerent, de licentia in scriptis Ordinarij sub cuius iurisdictione extat dictum monasterium, coactæ fuerunt ad proprias domus se conferre. Rebus verò pacatis ad idem monasterium de licentia eiusdem Ordinarij redierunt. Quæritur, an admitti possint ad professionem absque alio probationis anno? Respondeo, posse admitti arbitrio Ordinarij, dummodo habeant alia requisita, vt supponitur. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Neapolitana die 17. Aprilis 1649. *ad cap. 16. sess. 25. de regular.*

CONSVLTATIO CCCLIII.

1 QVidam; obtinens præbendam canonicalem, monitus ab Ordinario ad residendum, prætendit excusari ex eo quod inseruit in Officio Cancellarij Præsidi cuiusdam Regni, ideò quæritur, an ex S. Concilio admitti possit dicta excusatio? Respondeo negatiuè. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Vssclen. die 17. Aprilis 1649. *ad cap. 12. sess. 24. de reform.*

2 Nec obstat, quod aliqui asserant, Reges, ac Principes habere priuilegia à Sede Apostolica, vt Episcopi, & alij clerici, qui illis inseruiunt in aliquo officio, non teneantur residere, & possint percipere fructus beneficiorum. Et propterea illos excusant à residentia Io: Selu. *de benef. p. 4. qu. 6.* Ceuall. *in commun. quæst. 585. num. 7.* Petr. Gregor. *de benef. cap. 7. num. 9.* Boer. *dec. 17.* Rebuff. *in concord. tit. de collat. §. 1.* & in auth. *quomodo oportet Episcop. collat. 5.* Vnde in auth. *de Sanctiss. Episcop. collat. 9.* conceditur Episcopis, vt in Curia per annum possint commorari, & vltrà etiamsi Imperator dederit facultatem. Nam respondeo primò. Si Principes habuerunt talia priuilegia, fuerunt iam reuocata per Concilium Tridentinum, & Constitutionem Pij IV. vt docet Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. numer. 390.* Deinde id debet intelligi, quando absque alicuius siue Episcopi, siue clerici præsentia Regnum commodè non posset administrari. In tali enim casu Pontifex potest eis dare licentiam, vt propter bonum commune Regni absint à sua Ecclesia. In authenticis allegatis non est facienda vis. Nam cum residentia Episcoporum, & aliorum Clericorum sit res spiritualis, Princeps de hac materia nihil statuere potest. Leges enim ciuiles loquentes de Clericis, & rebus spiritualibus nullam vim habent ex Felin. *in cap. Ecclesia S. Mariæ de constit. num. 40.* Garz. *tract. de vlt. fin. num. 158.* Surd. *lib. 3. cons. 301. num. 43.* Bero *lib. 1. cons. 31. num. 22.* Ruin. *lib. 4. cons. 113. num. 7.* Castald. *tract. de Imper. qu. 101. num. 1.* & constat ex *dict. cap. Ecclesia, & cap. Benè quidem d. 96. & cap. Cùm laicis, de reb. Eccles. non alien.*

CONSVLTATIO CCCLIV.

1 AN ea, quæ à S. Concilio decernuntur spectare ad Episcopum antiquiorem, absente Metropolitano, vt in *cap. 2. sess. 24.* & in alijs, censeantur spectare ad Episcopum antiquiorem ex suffraganeis, non autem ad Episcopum exemptum, quamuis antiquiorem, qui, cum non sit suffraganeus, eligit interuenire in Concilio Prouinciali dictæ Metropolis? Respondeo spectare ad antiquiorem suffraganeum, non autem ad exemptum, quamuis antiquiorem: Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Brugen. die 17. Aprilis 1649. *ad cap. 2. sess. 24. de ref.*

CONSVLTATIO CCCLV.

1 AN, & quando Regulares teneantur ad solutionem decimarum? Hac in re ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Polonien. seu Craconien. decimarum die 17. Iunij 1645. Sacra &c. iterùm, atque iterùm auditis Regularibus, & præcipuè Patribus Societatis Iesu, eorumque iuribus ac priuilegijs maturè discussis, censuit ab eisdem Patribus, & alijs Regularibus soluendas esse Parochis & alijs Beneficiatis decimas, quæ soluebantur à laicis priusquam bona in ipsorum Patrum Societatis Iesu, & aliorum Regularium proprietatem fuerint translata, firmis tamen remanentibus transactionibus desuper factis. Quod etiam renouauit in vna Ripana die 16. Martij 1647. ac sæpè alibi, additque etiam non obstante Constitutione Gregorij XIII. quæ fuit redacta ad viam iuris; Est

contra

contra Peyrinum, Henriquez, Portellum, Fagundez, & alios, quorum doctrinam sæpè etiam hac in re repudiauit Rota. Quia, si vt ipsi Regulares aiunt, hoc priuilegium est reale, res transit cum onere suo.

CONSVLTATIO CCCLVI.

1 AN monasteria consequi possint dotes nouitiarum in anno probationis decedentium, eo non completo, professione tamen ante obitum in articulo mortis per easdem nouitias emissa? Respondeo negatiuè quoad dotem. Si verò huiusmodi nouitiæ conualuerint iterùm profiteri debent. Et ita etiam censuit Sacra Congregatio Concilij in vna Ordinis S. Francisci Min. Obseru. die 20. Martij 1649. *ad cap. 15. sess. 25. de Regular.*

CONSVLTATIO CCCLVII.

1 AN carceres Episcopales possint ab Episcopo fabricari, seu fabricatas restaurari ex pœnis ac mulctis? Respondeo, non posse. Ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Nicien. die 20. Martij. 1649. *ad cap. 3. & 14. sess. 25. de reform.* Ad id enim Episcopus tenetur de suo.

CONSVLTATIO CCCLVIII.

1 AN Ecclesia existens in possessione percipiendi decimas frumenti, & aliarum frugum, quæ ex prædijs colliguntur, si in eisdem prædijs loco frumenti, & aliarum frugum seminetur, vt vulgò dicitur *il grano turco, ò riso*, possit decimam percipere? Respondeo non solùm posse, sed etiam deberi. Et ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Ciuitatis die 20. Martij 1649. *ad cap. 12. sess. 25. de reform.* Quando enim fit mutatio circa fundum decimatorum, decimantur fructus, qui loco priorum succedunt, vt deciditur *in cap. Cum in tua, & cap. Commissum de decimis*, docent Abb. Buts. & alij *eo loco*, traditque Monet. *de decim. cap. 4. num.* 15. Rot. *in Concben. Decimarum de Laxara* 12. *decembr. coram Iusto & dec.* 666. *num.* 1. *p.* 3. *rec.* Et facit, quod quando fundus subiectus seruituti quoad quotam fructuum transfertur ab vno genere ad aliud genus fructuum, debetur eadem quota de fructibus, qui nuuiter colliguntur, vt tradunt Glos. *in l. certo generi, ff. de seruit. rust. 4. præd.* Bart. & alij benè multi, ac firmat Ias. *in l. si fundum, §. Qui fundum, ff. de legat.* 1. Capiblanc. *de offic. Baron. pragm.* 11. *num.* 61. Quia censentur dicti fructus subrogati in loco priorum. Quare cum Parochi habeant fundatam intentionem quoad omnes decimas cuiuscumque fundi decimalis existentis intra limites propriæ Parochiæ, *cap. Quoniam à nobis, & cap. Cum contingat de decim.* vbi Glos. *verb. De iure communi, & cap. Ad decimas de restit. spol. in 6. & cap. Statuimus 26. quæst.* 1. ac resoluit Rot. *in Hispalen. iuris nominandi 4. Iulij* 1612. & in *Comen. decimar.* 17. Nouembris 1606. coram Damasceno, & *decis.* 667. *p.* 2. *in posth.* apud Farinac. statim consurgit in illis ius ad nouus fructus, præsertim cum sint subrogati loco priorum.

2 Quod adeò certum existimo, vt si etiam adsit consuetudo, quod de certo genere fructuum non soluatur decima, sit tamen soluenda, quando fundus subiectus decimis transfertur ad fructus, de quibus non soluitur. Quia consuetudo est stricti iuris, *l.* 1. *§. si quis hoc interdicto, ff. de itin. actuque priuato*, Bart. *ibid.* Alex. *cons.* 122. *in fin. vol.* 1. Natt. *cons.* 555. *num.* 5. Ludouis. *dec.* 162. *num.* 6. Et proindè non extenditur ad casum diuersum, *l. Quod meo, §. fin. de acquir. possess.* & notant Becc. cum Iasone, & Natta *cons.* 99. *num.* 18. ac Surdus *cons.* 308. *num.* 6. Est autem diuersa ratio quando fundus iam subiectus decimis transfertur ad fructus, de quibus consuetudo obtinuit, quod non decimentur, ac de fundo solito hos fructus ferre. Nam in hoc casu consuetudo fecit fundum de subiecto decimationi non subiectum, & ideò fructus non decimantur. At in nostro casu fundus est subiectus decimationi, & ideò fructus ad quos conuertitur non eximuntur à decimatione. Quia sequuntur naturam fundi. Consuetudo enim quæ abrogat vnam legem non abrogat aliam. Est autem diuersa lex, quæ præcipit solui decimas de omnibus fructibus ab ea, quæ præcipit solui decimas de subrogatis fructibus; quando fundus de vno genere ad aliud genus frugum transfertur, Nam hoc specialiter sancitur in *d. cap. Commissum de decimis*. Illud verò *in cap. Non est, in cap. Peruenit*, & in alijs *eod. tit.* Et ideò licet consuetudo induxerit, quod de aliquo genere frugum non soluatur decima, non ob id erit inductum, quod non soluatur, quando fundus decimatorius transfertur ab illo genere frugum de quo soluitus ad aliud, de quo non soluitur.

CONSVLTATIO CCCLIX.

1 AN obtinens beneficium simplex de Iurepatronatus laicorum, cum quo fuit ordinatus donec prouideatur de alio beneficio Curato ad suam congruam sustentationem cum pacifica possessione, & fructuum perceptione subsequutis, an inquam ex dispositione S. Concilij dicatur primum beneficium simplex vacare ipso iure absque alia sententia priuationis? Respondeo affirmatiuè. Et ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Fesulana die 30. Ianuarij 1649. *ad cap.* 17. *sess.* 24. *de refor.*

CONSVLTATIO CCCLX.

1 AN Coadiutores, quando interueniunt Canonici coadiuti, possint capitulis interesse? Respondeo non posse. Ita resolutum fuit à S. Congregatione Concilij in vna Narnien. die 5. Maij, & 22. Septembris 1646.

CONSVLTATIO CCCLXI.

1 QVidam Vicarius Generalis Apostolicus per mortem Episcopi fuit, sede etiam vacante, deputatus Vicarius capitularis, & administrator mensæ Episcopalis, cuius officij vigore vniuit nonnulla beneficia simplicia cuidam Ecclesiæ Parochiali pauperi eiusdem Diœcesis cum clausula citra præiudicium obtinentium, & dummodo iuri Episcopali nihil detrahatur, cui vnioni Capitulum postea suum præstitit consensum. Quæritur, an huiusmodi vnio, necnon possessio per Parochum post mortem obtinentium de consensu moderni Episcopi capta sustineatur? Respondeo negatiuè ex defectu potestatis Vicarij, & defectu consensus in ipso actu vnionis. Et ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Licien. die 30. Ianuarij 1649. *ad cap.* 5. *sess.* 21. *& cap.* 13. *sess.* 23. *de reform.* & tenent Bursat. *lib.* 2. *cons.* 185. *num.* 14. Rebuff. *in comp. alien. num.* 15. & est iuxta doctrinam, quam tradunt Imol. Butr. & alij *in cap. Cum nos de his quæ fiunt à Prælatis*, dum volunt, quod consensus qui importat solemnitatem, sequiratus in ipso actu. Quod est contra Boer. *dec.* 345. *num.* 3. Heied. *de incomp. benef. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. Gabriel. *cons.* 200. *num.* 7. *lib.* 1. Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 29. *num.* 165. ac Rotam *dec.* 133. *num.* 9. *p.* 2. *diu.*

CONSVLTATIO CCCLXII.

1 MAnsionarius cuiusdam Ecclesiæ Cathedralis, qui alternis hebdomadis, & singulis diebus festis, necnon in hebdomada maiori interesse tenetur diuinis officijs in choro, & alijs functionibus Ecclesiasticis, obtinere prætendit etiam Canonicatum Collegiatæ eiusdem ciuitatis, qui habet onus interessendi horis Vespertinis omnibus diebus Dominicis, necnon Missis cantatis certis diebus cuiuslibet mensis, ac nonnullis alijs diebus festis, & præcipuè in benedictione candelarum, palmarum, & in omnibus functionibus hebdomadæ maioris. Quæritur, an huiusmodi Canonicatus ex dispositione S. Concilij *ad cap.* 17. *sess.* 24. *de reform.* possit retineri cum dicta mansionaria, non obstante asserta consuetudine? Respondeo non posse obtineri absque dispensatione Apostolica. Ita etiam censuit Sacra Congregatio Concilij

ad

ad eundem locum in vna Vrbeuetana die 19. Iunij 1649.

CONSVLTATIO CCCLXIII.

1 AN dispositio S. Concilij *cap. 13. vers. Ad haec in posterum sess. 24. de reform.* locum habeat in dignitate principali Ecclesiæ Collegiatæ curam animarum annexam habente, & annuum valorem ducatorum centum non excedente? Respondeo, habere locum. Quod etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna Aquilana die 19. Iunij 1649.

CONSVLTATIO CCCLXIV.

1 AN Abbas regularis non benedictus possit suis subditis regularibus Ordines minores conferre? Respondeo posse quatenus habeat priuilegium. Et ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Panormitana die 16. Martij 1647. ad *cap. 10. sess. 23. de ref.*

CONSVLTATIO CCCLXV.

1 AN Ordines minores per huiusmodi Abbatem non benedictum collati non suis subditis sint inualidi? Respondeo, Abbatem habentem priuilegium non posse conferre primam tonsuram, & ordines minores, nisi suis subditis regularibus, non autem alijs. Idem censuit S. Congregatio Concilij in eadem Panormitana die 19. Martij 1647.

CONSVLTATIO CCCLXVI.

1 AN dictus Abbas non benedictus conferens Ordines minores non subditis in loco exempto, existente in Diœcesi Episcopi, possit ab eodem Episcopo diœcesano de huiusmodi collatione puniri? Respondeo, posse puniri iuxta præscriptum Sacrorum canonum. Et ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in dicta Panormitana eadem die 16. Martij 1647. De hac materia ita etiam reperio decisum. *Die 13. Nouembris 1641. S. Congregatio Eminentiss. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, vtraque parte informante re & scriptis, ac rationibus hinc inde deductis maturè examinatis, inhærendo decisioni Rotæ Romanæ sub die 27. Aprilis 1582. coram bon. mem. Cardinali Seraphino de ordine fel. rec. Clementis Papæ VIII. factæ, necnon declarationibus eiusdem Sac. Congregationis dictæ decisioni conformibus, subsecutis, censuit, improbata opinione contraria, Abbates regulares Benedictinos eiusdem Congregationis Cassinensis, seu alterius Congregationis, vel Ordinis, aut Instituti, habentes etiam iura Episcopalia, vsumque mitræ, & baculi, & benedicendi, ac facultatem primam tonsuram, & minores Ordines conferendi, non posse dictam tonsuram, vel minores Ordines, nisi suis subditis Regularibus conferre, non autem Regularibus alterius Congregationis, Ordinis, vel Instituti, & etiamsi habeant literas dimissorias Superiorum suorum Regularium, & consensum Ordinariorum, intra quorum diœcesum fines ipsi Regulares ordinandi existunt. Et multo minus personis secularibus etiam habentibus literas dimissorias à suis Ordinarijs. Ac propterea inhibet Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Prælatis inferioribus, tam Sæcularibus, quam Regularibus, vt in futurum concedere non audeant supradictas literas dimissorias huiusmodi Abbatibus directas, nec ab istis recipi. Quod si secus fiat, tam concedentes, quam ordinantes à collatione Ordinum suspensi remaneant, præter alias pœnas arbitrio eiusdem Sac. Congregationis reseruatas. Quam declarationem fel. rec. Vrbanus VIII. die 17. Ianuarij 1642. ad se delatam approbauit, & inuiolabiliter obseruari iussit.*

Sed hic quæritur. Cur non imposuit suspensionem etiam ipsis Ordinatis, sicut imposuit Concilium Tridentinum *sess. 14. de reform. cap. 2.* ordinatis ab Episcopis titularibus absque dimissorijs?

2 Respondetur, Abbates sicut & alij Sacerdotes non sunt ministri Ordinarij Sacramentorum Confirmationis, & Ordinis, sed tantum esse possunt ex priuilegio Summi Pontificis quoad Confirmationem & Ordines minores. Priuilegium autem concessum Abbatibus intra alicuius diœcesis fines consistentibus conferendi primam tonsuram, & Ordines minores est restrictum ad suos subditos Regulares tantum. Ergo si conferant alijs, id faciunt sine priuilegio ad hoc essentialiter requisito, & per consequens ordinatio nulla erit, etiam quoad substantiam. Vnde non mirum, si non suspendantur ab Ordinibus, quos nunquam receperunt. Quia priuatio præsupponit habitum. Et ex eadem ratione non imponitur priuatio priuilegii clericalis sicut *sess. 7. cap. 10.* quia similiter nec istud vnquam habuerunt. Sunt tamen pro excessus qualitate arbitrio Iudicis puniendi.

3 Nec obstat, quod aliquando S. Congregatio facto verbo cum Sanctissimo rehabilitauerit huiusmodi promotos absque reiteratione ordinationis. Quia tunc adhuc non erat reprobata contraria opinio, & per consequens Ecclesia extendendo priuilegium, supplebat iurisdictionem. Hodie verò eadem est ratio de Abbatibus regularibus, ac de Prælatis secularibus, qui non sunt Episcopi consecrati. Si enim non sunt consecrati Episcopi, & conferant Ordines etiam minores, ordinatio nulla est, quolibet priuilegio non obstante. Idem est de dimissoriis, ex Tridentino *sess. 23. cap. 10.* & resoluit S. Congregatio in vna Nullius 1598. & in vna Grauinen. die 26. Augusti 1616.

4 Quare cùm ante supradictum decretum quæsitum fuisset in S. Congregatione Concilij, an Generalis Syluestrinorum possit suis subditis Regularibus primam tonsuram, & minores Ordines conferre, S. Congregatio, re accurato studio semel atque iterùm discussa, censuit non posse, & sic ordinatos characterem non recepisse. Cæterùm agendum esse cum Sanctissimo D. N. Gregorio XV. vt eidem in Monasterio S. Syluestri de Monte Fano, vel S. Benedicti de Fabriano, Camerinen. diœcesis residenti, de speciali gratia concedere dignetur hanc facultatem, quam ex longissima consuetudine exercuit conferendi primam tonsuram, & quatuor Minores Ordines suis subditis Regularibus, atque Ordines perperam collatos secretò repetendi. Quod cùm Sanctissimo per Illustrissimum Prosperum Fagnanum tunc Secretarium die 29. Ianuarii 1622. relatum esset, Sanctitas sua benigne annuit. Quod refert idem Fagnan. *in cap. Quanto de consuet. num. 42. in fin.*

5 Rursus die 4. Aprilis 1637. eadem S. Congregatio Concilii censuit, ordinatos ab Abbate titulati Montis Regalis in Sicilia, tam seculares, quam Regulares esse iterùm ordinandos. Quia Ordines nulliter fuerunt collati ex defectu potestatis tam respectu Ordinum sacrorum, quàm minorum. Et die 5. Aprilis 1636. quod Abbas finito officio non potest conferre Ordines minores; licet sit Procurator generalis in Curia. Negatio enim præposita verbo *Potest*, cum sit negatio potentiæ reddit actum de iure nullum, Bonacin. *de Sacram. disp. 5. quæst. 7. pun. 4. num. 7.*

6 His tamen non obstantibus S. Congregatio Concilii die 26. Iunii 1655. declarauit, sic ordinatos ab huiusmodi Abbatibus non esse iterùm ordinandos, sed tantum à Sanctissimo rehabilitationem obtinendam.

CONSVLTATIO CCCLXVII.

1 QVidam Canonicus Cathedralis Ecclesiæ impetrauit mense Aprilis à Sede Apostolica Archidiaconatum eiusdem Ecclesiæ vacantem. Eodem verò mense alter ab eadem Sede Apostolica impetrauit Canonicatum præfati Canonici, vti reseruatum per assecutionem dicti Archidiaconatus. Hodie inter Capitulum, & eundem Archidiaconum dubitatur, an prædicto Archidiacono, qui vti Canonicus inseruiuit Ecclesiæ vsque ad tempus possessionis captæ Archidiaconatus debeantur distributiones quotidianæ, an potius vsque ad diem datæ impetrationis dicti sui Canonicatus? Respondeo deberi vsque ad tempus adeptæ possessionis, si per ipsum non steterit. Et ita etiam censuit Sac. Congregatio Concilij in vna Pisaurien. die 16. Martii 1647. *ad cap. 12. sess. 24. de ref.*

CON-

CONSVLTATIO CCCLXVIII.

1 QVædam mensa Episcopalis ex consuetudine recipit tertiam partem decimarum, oblationum, & piorum legatorum, quæ fiunt Ecclesiæ cathedrali. Cumque fuerit donatum sacrario eiusdem Ecclesiæ quoddam oliuetum, & Societati sanctissimi Sacramenti, quæ in eadem Ecclesia congregatur fuerint legata scuta centum auri, quæritur, an ex dicto olueto, & legato eidem mensæ Episcopali debeatur portio consueta? Respondeo non deberi. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna Signina die 16. Martij 1647. *ad cap. 3. sess. 25. de reform.*

CONSVLTATIO CCCLXIX.

1 AN Abbas regularis, qui, vt supponitur, est nullius diœcesis, & exercet iurisdictionem quasi Episcopalem in locis sibi subiectis possit in eisdem locis propria authoritate Pontificalia exercere? Respondeo affirmatiuè ad formam priuilegiorum Benedictinorum, & non Communicantium. Ita quoque declarauit S. Congregatio Concilij in vna Papien. die 3. Iunij 1651. *ad cap. 5. sess. 6. de reform.*

CONSVLTATIO CCCLXX.

1 AN dictus Abbas possit examinare testes pro probando statu suorum subditorum matrimonia contrahere volentium cum cæteris, itaut illorum attestatio debeat ab Ordinario admitti? Respondeo etiam affirmatiuè. Idipsum censuit S. Congregatio Concilii in eadem Papien dicta die 3. Iunii 1651. ad *cap. 1. sess. 24. de reform. matrim.* Nam facultas ista pertinet ad Ordinarium loci. Vnde non solum Episcopus, sed quicunque alius, qui in locis exemptis habet iurisdictionem ordinariam venit appellatione Ordinarij, vt obseruant. Zabarel. *in Clem. Quia regulares, num. 11. de suppl. negl. Prel.* Abb. *in cap. Vt forma num. 6. de sent. excom.* Dec. *cons.* 121. Bellat. *cons.* 30. Mysinget. *in cap. Post cessionem num. 2. de probat.* Parif. *lib. 3. de resign. quæst.* 11. Nauat. *cons. 9. de priuil.* Cocbier. *de iurisdict. ordin. in exempt.* & ideò potest ea exequi, quæ Ordinariis committuntur.

CONSVLTATIO CCCLXXI.

1 AN sit reuocandum decretum ab Episcopo editum circa processionem in die festo Sanctissimi Sacramenti faciendam in Ecclesia Archipresbyterali eiusdem Castri suæ diœcesis, non autem in Ecclesia Regulari Mendicantium? Respondeo non esse reuocandum, prout nec reuocauit S. Congregatio Concilij in vna Hipporegien. die 3. Iunii 1651. *ad cap. 13. sess. 25. de Regular.*

CONSVLTATIO CCCLXXII.

1 AN Moniales ad habitum & professionem in Monasteriis Regularibus subiectis admitti possint, tanquam si Episcopus, & eo absente, vel impedito illius Vicarius, vel alius ab eo deputatus earum voluntatem, & conditiones explorauerit? Respondeo, non posse. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Lectoren die 16. Decembris 1645 ad *cap. 17. sess. 25. de reform.*

CONSVLTATIO CCCLXXIII.

1 TEstatot in testamento quod condidit ita disposuit: Item *voglio che in detta mia Cappella si habbia da dire ogni giorno vna Messa per il Cappellano da eleggersi da Monsignor Vescouo pro tempore.* Cuius dispositionis vigore quæritur, an ex dictione illa *pro tempore* Capellanus censeri debeat perpetuus, an potius amouibilis? Respondeo non esse amouibilem, neque manualem, sed perpetuum. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Grauinen die 16. Decembris 1645.

[Idque ex Felyno *in cap. Excommunicamus num. 1. de heret.* vbi notat *ex §. moueantur*, quod officia quædam sunt temporalia, quædam perpetua, etsi quæ sunt ad beneplacitum habentur pro perpetuis per textum valdè notabilem *in l. Iurisperitos in princ.* ibique Bartol. *ff. de excus. tut.* Ideòque talis pendente officio, conueniri poterit sicut perpetuus iusta ea quæ tradit Bartol. *in l. de pupillo §. siquis ipsi ff. de nou. oper. nunc.* Et ad hoc vide notabilem Glossam, quam notat Gemin. *in cap. fin. v. perpetuus de rescript. in 6. & in Clem. Etsi principalis de v. Officialis de rescrip.* ibique Abb. Bald. *in l. beneficium ff. de constit. Princip.* & Cardin. *in Clem. 1. quæst. 10. de elect.*]

CONSVLTATIO CCCLXXIV.

1 AN Dignitates, quæ sunt de corpore Capituli teneantur exactionem, aliaque onera subire, sicut Canonici? Respondeo affirmatiuè. Ita etiam censuit S. Congregatio Episcop. & Regular. in vna Bouinen. 9. Decembris 1625. Immò cum in S. Congregatione Concilij in vna Curzolen quæreretur, An Archidiaconus, qui officium Vicarii Episcopalis siue Capitularis exercet, teneatur, vti Capitularis, & participans; de mensa Capitulari, quando est electus, acceptare officium Procuratoris, seu Oeconomi Capitularis, pro exigendis liuellis, eleemosynis, aliisque reditibus eiusdem mensæ Capitularis, & assistere negotiis eiusdem Capituli, prout faciunt alii Capitulares electi; S. Congregatio die 29. Martii 1653. censuit, teneri, quia Officium Vicarii est voluntarium, Procuratoris verò siue Oeconomi est debitum, cum sit de Capitulo, ac de eius mensa particeps ex *cap. 12. sess. 24. de refor.* Equidem vbi est emolumentum, ibi debet esse onus, & qui lucrum amplectitur, onus subire tenetur, *l. vn. §. Pro secundo in fin. & §. Ne autem, C. de caduc. tollen.* Sicut è contrario ad quem spectat onus debet spectare emolumentum, *l. Manifestissimi, §. pen. in fin. C. de furt. cap. vlt. de ijs, quæ fiunt à Prel.* regula *Qui sentit lib. 6.* Ac decidit Paulus *in l. secundum naturam, ff. de reg. iur.* [An autem id procedat in dignitatibus, quæ ex sententia in iudicatum transacta declaratæ fuerint immunes ab huiusmodi oneribus, negatiuè respondit S. Congregatio super Episc. in Castellanaten 29. Augusti 1672. sed esse manutenendas in sua possessione, & audiendas in petitorio.]

CONSVLTATIO CCCLXXV.

1 AN Ecclesia Parochialis de iurepatronatus pro duabus partibus laicorum, & pro vna iurispatronatus Ecclesiastici sit prouidenda de Rectore per examen concursus, seruata forma à Sacro Concilio præscripta *ad cap. 18. sess. 24. de reform.* Respondeo affirmatiuè cum Sacra Congregatio Concilij in vna Cæsenaten die 29. Martii 1653. Quamquam Fagnanus *in cap. Cum propter de iurep. à num. 21.* afferat partem negatiuam.

CONSVLTATIO CCCLXXVI.

1 AN per affinitatem superuenientem ex illicita copula dissoluantur sponsalia de futuro contracta? Affirmatiuè in gradibus à Concilio restrictis. Et ita etiam censuit Sac. Congregatio Concilij in vna Meleuitana die 29. Martii 1653. *ad cap. 4. sess. 24. de reform. matrim.*

CON-

CONSVLTATIO CCCLXXVII.

AN clericus, habita licentia ab Ordinario, querelandi malefactores in foro laicali citra pœnam sanguinis, si quereler, & iudicia ac probationes subministret ad probandum delictum, incurrat irregularitatem, sequuta mutilatione delinquentis querelati? Respondeo affirmatiuè. Et ita declarauit Sacra Congregatio Concilii in vna N. die 4. Februarij 1651. *ad cap. 6. sess. 24. de reform.* Nam actionem criminalem de delicto, quod mortem, vel mutilationem meretur clericum sine peccato, & irregularitatis nota instituere non posse conueniunt Doctores apud Suar. *de censur. disp. 47. sect. 3. num.* 10. & Auil. etiam *de censur. p. 7. disp. 5. dub.* 10. Licet accusator protestetur, velle se criminis vindictam citra pœnam mortis & mutilationis. Cùm enim Iudex postulatus secundum leges iudicare soleat & debeat, protestatio illa actionis accusantis de crimine, quod pœnam sanguinis meretur, est contraria facto ideòque inutilis. Idque assumo ex cap. Prælatis de homic. in 6.

CONSVLTATIO CCCLXXVIII.

1 AN clericus pro delicto in personam coniunctam commisso, habens licentiam ab Ordinario querelandi, si non quereler, sed tantummodo prosequatur accusationem, & subministret indicia in foro laicali, instendò pro punitione, incidat in irregularitatem, sequuta mutilatione? Respondeo item affirmatiuè iuxta declarationem S. Congregationis Concilij eadem die 4. Februarij 1651. Quia censetur petere pœnam, quæ propter delictum à lege reo imponitur, cooperaturque ad mortem, seu mutilationem alterius in iudicijs criminalibus, *cap. His, à quibus d. 23. quæst. 8. ex Concil. Tolet.* 11.

CONSVLTATIO CCCLXXIX.

1 AN canonicus Ecclesiæ cathedralis in Subcollectorem deputatus teneatur tempore Synodi assistere Episcopo? Respondeo teneri. Ita resoluit Sacra Congregatio Concilii in vna Montis Pelusij die 4. Februarij 1651. Quin etiam in vna Gaiaçen. die 21. Martij 1654. censuit, Episcopum posse cogere etiam clericos subcollectores, vt Synodis intersint, & ad publicas processiones accedant.

CONSVLTATIO CCCLXXX.

1 ORta controuersia super solutione quartæ funeralis inter Parochum, & Moniales Monasterij Ordinis S. Claræ Apostolica auctoritate anno 1632. ac proinde post Concilium Tridentinum erecti sub regimine fratrum Reformatorum S. Francisci, quæritur, an dicta quarta sit à dicto Monasterio soluenda? Respondeo non teneri, nisi 2 adsit legitima consuetudo in contrarium. Ita pluries declarauit Sacra Congregatio Concilii, nominatim in vna Albiganen. die 16. Martij 1652. *ad cap. 13. sess. 25. de reform.* [Siquidem quamuis de iure communi dicta Quarta spectet ad Episcopos, aut Parochos, *vt in Clem. Dudum §. Verum de sepul.* stantibus tamen amplissimis priuilegijs, ac exemptionibus per Summos Pontifices Religioni Franciscanæ concessis, in quibus expresse fratres S. Francisci eximuntur à solutione cuiuscumque quartæ funeralis, illa nullatenus debetur, *vt in Const.* 4. Clementi Quarti, *Const.* 6. Sixti Quarti in *Bullar. p. 1. Const.* 11. Pij V. *Bullar. p. 2.* necnon *in Constit.* Iulij Secundi cum expressa derogatione dictæ *Clem. Dudum*, secundum quas fuit ita pro fratribus prædictis pluries in Rota resolutum, & præcipuè in Licien quarta funeralium 25. Ianuarij 1618. coram Coccino, & in eadem Licien. 27. Iunij 1642. coram Royas. Et certi iuris est per priuilegium Papæ Religionem posse eximi ab omni solutione quartæ funeralis, *cap. priuilegia 3. d. cap. Officij, de testam.*]

Tom. I.

CONSVLTATIO CCCLXXXI.

1 AN Adiuncti, à capitulo electi teneantur iurare, & quando & quomodo, & vbi, atque in cuius potestate? Respondeo: tenentur iurare, nisi adsit legitima consuetudo in contrarium, in loco capitulari, statim sequuta electione. Ita etiam declarauit Sacra Congregatio Concilij in vna Maioricen. die 16. Martij 1652. *ad cap. 6. sess. 25. de reformat.*

CONSVLTATIO CCCLXXXII.

1 AN à decretis in visitatione factis detur appellatio? Non datur quoad effectum suspensiuum. Lancel. *de ent. & nonnu appell. pend. limit.* 18. *num.* 6. Rugin. *de appell. §. 2. cap. 3. num.* 46. & Marchel. *de commiss. p. 1. cap. 6. num.* 78. Et declarauit S. Congregatio Concilij in vna Ianuen. die 4. Februarij 1651. *ad cap. 10. sess. 24. de reform.* Ratio est quia quando agitur de cultu diuino, ac aliquid decernitur fauore Ecclesiæ, & ipsius diuini cultus, tunc ne interim diminuatur vel pereat, ab ijs decretis, vti à decretis per modum prouisionis non datur appellatio suspensiua, Rebuff. *tract. de sent. prouis. in præf. num.* 37. & 38. *tom.* 1. In visitatione autem agitur de cultu diuino & fauore animarum.

CONSVLTATIO CCCLXXXIII.

1 AN electio ad canonicatum facta de clerico, qui non incessit in habitu & tonsura sustineatur, sitque confirmanda? Respondeo affirmatiuè ex declaratione Sac. Congregationis Concilij in vna Cremen. die 16. Martij 1652. *ad cap. 12. sess. 24. de reform.* Adhuc enim est clericus, talisque semper habendus quousque ab Ordinario aliter declaratetur.

CONSVLTATIO CCCLXXXIV.

1 QVidam clericus obtinens simplex beneficium cùm non incederet in habitu & tonsura, eo priuatus fuit à suo Ordinario nulla præcedente declaratione, à quo alteri collatum fuit. Detecto posteà, quod clericus priuatus reuera incesserat in habitu & tonsura, fuit post triennium ei restitutum beneficium. Cùmque hodie alter clericus dicto beneficio, vt supra prouisus, instet ad alios Ordines promoueri, quæritur, an id sibi liceat, eo quod dubitatur ex prouisione dicti beneficii, vti spectantis ad collationem Papæ, dictum prouisum remansisse excommunicatum, ac proinde non posse promoueri? Respondeo licere ex hoc capite. Et ita etiam censuit Sac. Congregatio Concilij in vna Rauellen. die 19. Martii 1651. *ad cap.* 11. *sess.* 23. *de ref.*

CONSVLTATIO CCCLXXXV.

1 AN Episcopus possit cogere clerum totius Diœcesis ad interessendum processioni in die solemnitatis corporis Christi? Respondeo negatiuè. Ita quoque censuit S. Congregatio Concilij in vna Forosempronien. die 4. Maij 1652. *ad cap. 13. sess. 25. de reg.*

CONSVLTATIO CCCLXXXVI.

1 CVm Sac. Congregatio Concilij sæpiùs censuerit, distributiones quotidianas deberi canonico iniuste carcerato, tempore quo detentus fuit in carceribus, nunc quæritur, an huiusmodi distributiones debeantur etiam postquam carceratus ab eisdem carceribus solutus, dum reuocationem sequestri super dictis distributionibus tempore carcerationis debitis procurat? Respondeo non deberi. Ita quoque declaranit Sac. Congregatio Concilij in vna Oppiden die 4. Maii 1652. *ad cap. 12. sess. 24. de ref.*

CONSVLTATIO CCCLXXXVII.

1 AN Confraternitates Ecclesiasticæ, dum Episcopus earum Ecclesias, & Oratoria visitat, teneantur pro rata cum Rectoribus Ecclesiarum Parochialium contribuere cibarijs, & victualibus Episcopo visitanti præstari solitis? Respondeo teneri; sed videatur consuetudo. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilii in vna Dertonen. die 4. Maij 1652. *ad cap. 3. sess. 24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCLXXXVIII.

1 CVm à S. Concilio *cap. 13. sess. 23. de reform.* demandetur promotos ad Subdiaconatus Ordinem si per annum saltem in eo non sint versati ad vlteriorem Ordinem ascendere non permitti, nunc quæritur, an is, qui ad Subdiaconatum ordinatus, vt puta, vno anno quatuor temporibus Quadragesimæ, possit anno subsequenti eisdem quatuor temporibus Quadragesimæ ad Diaconatum promoueri, eo quod intelligendus est annus naturalis, qui esse non potest, cum non sit integer lapsus, dum futuro anno festum Paschatis celerius quam in anno superiori celebratur? Respondeo affirmatiuè, ac proinde sufficere annum Ecclesiasticum. Ita censuit ac declarauit Sac. Congregatio Concilii in vna Ceruien. die 16. Nouembris 1652. in eundem locum Concilij. Et ita etiam declarasse Sixtum V. testatur S. Congregatio Episcop. in vna Carpen. die 6. Decembris 1588. & in vna Cæsenaten. die 15. Aprilis 1597.

CONSVLTATIO CCCLXXXIX.

1 QVid agere debeat Episcopus, si in sua Diœcesi omnes canonici, vel eorum maior pars prætextu officij Subcollectoris prætendant exemptionem à sua iurisdictione? Respondeo, faciendum esse verbum cum Sanctissimo tanquam in casu particulari. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Anagnina die 16. Nouembris 1652. *ad cap. 10. sess. 24. de ref.*

CONSVLTATIO CCCXC.

1 AN Regulares de licentia suorum Superiorum possint recipere Ordines etiam ab Episcopo, in cuius Diœcesi non existunt monasteria, in quibus ordinandi degunt? Posse, quando Episcopus est impeditus. Ita censuit Sacra Congregatio Concilij in vna Regularium die 16. Nouembris 1652. *ad cap. 8. sess. 23. de Regular.*

CONSVLTATIO CCCXCI.

1 QVidam Ordinarius decreuit sub censuris, & alijs pœnis, Canonicos, & Beneficiatos Ecclesiæ cathedralis celebrare debere singulis diebus Missam Conuentualem, etiamsi hactenus festis tantum diebus celebrare consueuerint. Quæritur, an hoc decretum sit sustinendum? Respondeo quoad ad missam teneri quolibet die, quod verò ad pœnas esse moderandas. Et ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Tusculana die 16. Nouembris 1652. *ad cap. vnic. de cust. & obser. sess.* 22. Adest enim in Ecclesijs cathedralibus, & collegiatis obligatio cantandi quotidie missam, vt alibi diximus.

2 Verùm cum hæc obligatio habeat originem ex institutione humana, humano atque adeò morali modo est accipienda, & propterea poterit cessare ex rationabili causa, sicut cessant aliæ huiusmodi obligationes. Et ita obseruant Suarez *disp.* 80. *de Euchar. sect.* 2. Coninch. *de Sacram. quæst.* 83. *art. 2. dub. 1. num.* 203. Laym. *lib. 5. Theol. moral. tract. 5. cap. 3. num.* 5. Quart. *ad rubr. missal. p. 1. proem. dub.* 1. & alij. Vnde si occurreret consecratio Episcopi, aduentus Principis, aut Episcopi, aut quid simile, quando Missa Conuentualis non posset commodè anticipari, omitti posset sine peccato. Immò contingere potest, quod moraliter fiat impossibile, præsertim vbi numerus inseruientium non est magnus. Fieri enim potest, quod aliqui infirmentur, alij distineantur negotijs necessarijs, atque adeò non adsit numerus sufficiens pro huiusmodi functione.

CONSVLTATIO CCCXCII.

1 AN Conseruatores Regularium in cognoscendis causis eorumdem Regularium habeant iurisdictionem priuatiuè quoad Nuncium Apostolicum, habentem potestatem Legati de latere? Respondeo non habere iurisdictionem priuatiuè quoad Nuncium. Ita declarauit Sacra Congregatio Concilij in vna Florentina die 16. Nouembris 1652.

CONSVLTATIO CCCXCIII.

1 AN in Ecclesia per Communitatem de licentia Episcopi Diœcesani ob angustiam antiquæ Ecclesiæ cathedralis constructa, nullo tamen iure sepeliendi reseruato, possit ab eodem Episcopo demandari, vt sepeliantur cadauera defunctorum absque consensu dictæ Communitatis, non obstante decreto post plures annos à dicta constructione, Episcopo inaudito, per Visitatorem Apostolicum emanato, vt capitulum dictæ Ecclesiæ debeat sepulturas assignare cum participatione ipsius communitatis? Respondeo affirmatiuè. Ita etiam resoluit Sac. Congregatio Concilij in vna N. die 23. Aprilis 1651.

CONSVLTATIO CCCXCIV.

1 CVm Sacra Congregatio Concilij sæpè censuerit licentiam à S. Concilio *cap. 16. sess. 25. de Regular.* requisitam in donationibus, & in renunciationibus Nouitiarum non posse regulariter concedi à Vicario per Episcopum ad regimen Monialium deputato, nisi fuerit eidem concessa sufficiens facultas, ideò dubitatur, an ex tenore deputationis, in qua fuit concessa omnimoda potestas cognoscendi omnes & quascumque causas, etiam ciuiles cum omnibus annexis, connexis, emergentibus, & dependentibus, necnon faciendi omnia, quæ iuxta formam Sacrorum canonum, & S. Concilij Tridentini facienda sunt, eliciatur sufficiens facultas saltem per æquipollens? Respondeo affirmatiuè. Atque ita censuit etiam S. Congregatio Concilij in vna Neapolitana die 23. Aprilis 1651. ad dictum locum Concilij.

CONSVLTATIO CCCXCV.

AN à S. Concilio *cap. 3. sess. 24. de reform.* prohibeatur cathedratici solutio Episcopo facienda? Respondeo non prohiberi. Ita declarauit S. Congregatio Concilii in vna N. ad dictum locum die 23. Aprilis 1651.

CONSVLTATIO CCCXCVI.

1 GVbernatores cuiusdam Hospitalis Expositorum, asserentes Sacerdotem ibi in confessarium deputatum cum approbatione Episcopi hucusque puellis expositis administrasse omnia Sacramenta, & coram eo celebrata fuisse matrimonia præuijs denunciationibus in Ecclesia ipsius Hospitalis, quærunt, an huiusmodi matrimonia coram eodem Sacerdote celebranda sint, & non coram Rectore Ecclesiæ Parochialis, intra cuius limites dictum Hospitale existit? Respondeo, matrimonia huiusmodi esse celebranda coram proprio Parocho, non autem coram capellano. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Eugubina die 23. Aprilis 1651. *d. cap. 1. sess. 24. de refor. matrim.* Et ita etiam fuisse iudicatum in Curia Neapolitana testatur Genuen. *in prax. cap. 50. n.* 2.

CONSVLTATIO CCCXCVII.

AN Episcopus in Monasterijs Monialium Regularibus subiectis explorare debeat voluntatem puellarum ibidem pro educatione existentium, quando habitum monialium posteà recipere volunt, eo quod in ingressum pro educatione voluntates exploraret, & an Superiores Regulares id permittere renuentes possit coercere, & quibus pœnis? Respondeo posse atque debere etiam per censuras. Ita declarauit S. Congregatio Concilij in vna Foroliuien. die 23. Iulij 1650. *cap.* 17. *sess.* 24. *de ref.*

CONSVLTATIO CCCXCVIII.

AN Archipresbyter Ecclesiæ cathedralis, qui actualem curam animarum exercet dicatur residere ad effectum perceptionis redditium, si resideat in suburbijs parum à ciuitate distantibus? Respondeo negatiuè, si non sint in finibus Parochiæ, seu intra limites, intra vel extra ciuitatem, quia in ciuitate tenetur residere. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna Traguerien. die 23. Iulij 1650.

CONSVLTATIO CCCXCIX.

AN dictus Archipresbyter, si suo Parochiano vita functo Sacramenta non administrauerit, ius ei competat cantandi missam, & alias functiones funerales faciendi, ac emolumenta ex eis percipiendi? Respondeo affirmatiuè ex declaratione Sacræ Congregationis Concilij die 23. Iulij 1650. in eadem Traguriensi.

CONSVLTATIO CCCC.

AN occurrentibus duobus funeralibus eodem tempore, dictus Archipresbyter eligere possit Sacerdotem sibi beneuisum, qui in altero ex dictis functionibus celebret? Respondeo etiam affirmatiuè. Et ita censuit eadem Sacra Congregatio in dicta Trigurien. die & anno præfatis.

CONSVLTATIO CCCCI.

CVm, quidam graui morbo oppressus, fuerit à Sede Apostolica prouisus de canonicatu in Ecclesia cathedrali, dictoque morbo durante possessionem cæpit per procuratorem absque eo quod ex causa eiusdem morbi vnquam personaliter inseruierit, sed solum in vltima hebdomada Iunij vesperas & missam per alium canonicum celebrare fecerit. Excitatur nunc dubium, an ei debeantur quotidianæ distributiones à tempore possessionis, vt supra captæ? Respondeo, deberi. Ita etiam censuit Sac. Congregatio Concilij in vna Sarsinaten. die 23. Iulij 1650. *ad cap.* 12. *sess.* 24. *de reform.*

CONSVLTATIO CCCCII.

AN ad Scholasteriam obtinendam quis debeat esse doctor, vel licentiatus? Respondeo affirmatiuè in cathedralibus. Et ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Elnen. die 17. Ianuarij 1643. *ad cap.* 18. *sess.* 23. *de reform.*

CONSVLTATIO CCCCIII.

AN Vicarius Generalis, qui interuenit examini possit præter Examinatores interrogare examinandos, etiamsi antecessores fortè id non fecerint? Respondeo posse interrogare iuxta declarationem Sac. Congregationis Concilii in vna Iannen. die 14. Augusti 1643.

CONSVLTATIO CCCCIV.

AN Examinatores Synodales possint etiam non vocati accedere ad examen, an potius dispositio S. Concilij *sess.* 24. *cap.* 18. *de reform.* quod tres ex ipsis per Episcopum eligantur, locum habeat etiam in examine ad confessiones, & ad Ordines? Respondeo ad primum non posse. Ad secundum non habere locum. Et ita etiam censuit Sac. Congregatio Concilij in eadem Ianuen. die 14. Augusti 1643.

CONSVLTATIO CCCCV.

AN Episcopus, vel Vicarius Generalis teneatur dare literas approbationis ijs, qui fuerunt ab Examinatoribus ad Ordines, confessiones, & ad curam animarum approbati, quamuis certus in conscientia eredat, huiusmodi approbatos esse minus idoneos? Respondeo non posse reprobare approbatos, sed ex illis eligere quem maluerit ad præscriptum Concilij. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in dicta Ianuen. eadem die 14. Augusti 1643.

CONSVLTATIO CCCCVI.

POsita Constitutione San. memor. Gregorij XV. *de exempt. priuil.* an Episcopus, qui potest punire, & corrigere delinquentes circa clausuram Monialium etiam Regularibus subiectarum circa administrationem bonorum, & circa accessum ad monasteria, & colloquia cum Monialibus, possit ad effectum probandi huiusmodi delicta examinare moniales, & alias personas intra septa degentes ex officio? Respondeo posse in vtroque casu. Et ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna N. die 14. Augusti 1643.

CONSVLTATIO CCCCVII.

AN Regulares, qui occasione recitandi Rosarium in suis Ecclesijs exponunt sacra mysteria, & faciunt pias exhortationes, teneantur petere benedictionem ab Ordinario loci? Respondeo teneri. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna N. die 14. Augusti 1643.

CONSVLTATIO CCCCVIII.

AN Regulares, qui ob occupata, deuastata, vel combusta ab hæreticis propria Monasteria se contulerunt ad aliam ciuitatem, possint ordinari ad titulum paupertatis, etiam si careant Monasterijs, & Conuentibus, præsertim si huiusmodi Regulares sint in ordine Subdiaconali, vel Diaconali iam constituti? Respondeo, non posse, quia carent conuentu in illa Diœcesi. Quod etiam censuit S. Congregatio Concilii die 14. Augusti 1643.

CONSVLTATIO CCCCIX.

AN Sacerdotes, vel clerici non habentes beneficia Ecclesiastica teneantur interesse processionibus & Episcopo Pontificalia exercenti assistere? Respondeo non teneri, nisi ex legitima consuetudine fuerit præscriptum. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna Iserniien. die 18. Iulij 1643. ad *cap.* 13. *sess.* 25. *de regular.* & *cap.* 5. *sess.* 6. *de refor.*

CONSVLTATIO CCCCXI.

CVm aliàs S. Congregatio Concilij censuerit in Vicarium capitularem eligi posse etiam aliquem extra capitulum, si tamen quis de gremio capituli reperiatur habilis, istum cæteris paribus esse præferendum, ideò quæ-

quæritur quomodo intelligenda sint verba illa *cæteris paribus*, ita ne vt si in Capitulo adesset habilis eligi possit, etiamsi alius extra capitulum esset magis habilis? Respondetur esse præferendum. Ita etiam declarauit Sac. Congregatio Concilij in vna Neritonen. die 18. Iulij 1643. *ad cap. 16, sess. 24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCCXI.

AN Fratres Sanctissimæ Trinitatis captiuorum comprehendantur in decreto Sac. Concilij *cap. 9. sess. 21. de reform.* innouato in constitutione sac. mem. Pij V, quæ est tertia in ordine, non obstantibus priuilegijs Ordini concessis ab Innocentio III. & Clemente IV, super eleemosynis quærendis? Respondeo comprehendi. Et ita fuit resolutum à Sac. Congregatio Concilij die 15. Februarij, & 21. Augusti 1642. ac 20. Iunij 1643. *ad d. cap. 9. sess. 21. de reform.*

CONSVLTATIO CCCCXII.

IN erectione Ecclesiæ collegiatæ circa administrationem curæ animarum habentur hæc verba: *Archipresbyter principaliter, & Canonici tanquam eius coadiutores curam animarum exerceant*. Cùmque oriatur dubietas circa exercitium curæ per canonicos administrandæ, ideò quæritur, An canonici ad huiusmodi curam animarum exercendam teneantur semper, an verò in defectum tantummodo Archipresbyteri, hoc est, quando ipse Archipresbyter legitimè abest, aut verò impeditur, aut etiam plures Parochiani eodem tempore simul egent opera, & administratione Parochi, nec eorum necessitas dilationem patitur? Respondeo, canonicos teneri in casibus expressis, & similibus. Atque ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna nullius S. Edisti die 11. Iunij 1644. *ad cap. 3. sess. 7. & cap. 4. sess. 21. de ref.*

CONSVLTATIO CCCCXIII.

AN in Diœcesi, in qua sunt duæ cathedrales vnitæ, sint deputandi in qualibet ciuitate Examinatores Synodales distincti ab illis, qui deputantur in altera ciuitate? Respondeo affirmatiuè. Ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in vna Valuen. & Sulmonen. die 3. Septembris 1650. *ad cap. 1. sess. 6. & cap. 18. sess. 24. de reform.*

CONSVLTATIO CCCCXIV.

AN Episcopus pro causis Diœcesanorum vnius Diœcesis deputare debeat Vicarium Generalem in illa Diœcesi? Respondeo etiam affirmatiuè ex declaratione eiusdem S. Congregationis in eadem Valuen. & Sulmonen. die & anno vt supra.

CONSVLTATIO CCCCXV.

AN clerici vnius Diœcesis delinquentes debeant ibidem carcerari, & non transportari ad carceres alterius Diœcesis? Respondeo, non esse transportandos. Ita etiam resoluit eadem S. Congregatio in dicta Valuen. & Sulmonen. vbi supra.

CONSVLTATIO CCCCXVI.

QVidam Episcopus iuxta præscriptum Sac. Concilij *cap. 18. sess. 23. de reform.* & decreti Consistorialis erexit solemniter, & publicè Seminarium cum interuentu maioris partis capitularium Ecclesiæ cathedralis & cleri ciuitatis, & Diœcesis, ac Magistratus ipsius ciuitatis. Nonnulli post effectuationem sequutam se opposuerunt huiusmodi erectioni, allegantes taxam duorum cum dimidio pro centenario esse excessiuam, attenta tenuitate redditum beneficiorum eiusdem Diœcesis. Quæritur, an hæc taxa fieri potuerit? Respondeo, potuisse. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Fulginaten. die 3. Septembris 1650. ad dictum locum Concilij.

CONSVLTATIO CCCCXVII.

MOtus quidam Episcopus pastorali zelo, & necessitate ob imperitiam confessariorum, decreuit congregationi casuum conscientiæ singulis mensibus habendæ interesse debere omnes confessarios tam Sæculares, quàm Regulares; cùmque Regulares renuant, ideò quæritur, an possit illos cogere, vt intersint, & renuentes priuare facultate audiendi confessiones? Respondeo, si sint Parochi, posse cogi de iure. Sic in Vrbe omnes Parochi, etiam Regulares tenentur. Et ita pluries declarauit S. Congregatio Concilij, præsertim in vna Forosempronien. die 3. Septembris 1650. *ad cap. 1. sess. 5. de ref.*

CONSVLTATIO CCCCXVIII.

SAcra Congregatio Concilii die 11. Iulij 1649. censuit quendam Clericum in ætate sexdecim annorum constitutum, & à patronis laicis præsentatum ad canonicatum fundatum, & dotatum in Ecclesia Collegiata, postea in cathedralem erecta posse ab Episcopo ad dictum canonicatum institui, si ab eodem Episcopo tempore præsentationis, & instantiæ pro institutione habenda nondum erat facta assignatio, & distributio Sacrorum Ordinum. Nunc quæritur, an isti Canonico, vt supra instituto, si inseruiat, debeantur distributiones quotidianæ? Respondeo affirmatiuè. Et ita etiam censuit Sac. Congregatio Concilij in vna S. Miniati die 3. Septembris 1650. *ad cap. 4. sess. 22. de ref.*

CONSVLTATIO CCCCXIX.

AN Canonici, qui spontè per tres menses continuos abfuerunt à seruitio Ecclesiæ, & à choro, dictoque tempore Canonici, & Dignitates præsentes adimpleuerunt onera etiam Missarum singulis canonicis assignatarum, lucrari possint redditus, an potius debeantur vnà cum distributionibus canonicis, qui onera adimpleuerint? Respondeo distributiones deberi præsentibus, fructus autem absentibus. Et ita enim censuit S. Congregatio Concilij in vna Casertana die 3. Septembris 1650. *ad cap. 12. sess. 24. de refor.*

CONSVLTATIO CCCCXX.

AN deputatis in Synodo Diœcesana tantum quinque Examinatoribus Synodalibus, ex quibus tres fuerunt adhibiti in concursibus Parochialium habitis, an, inquam, huiusmodi concursus sint inualidi? Respondeo esse inualidos. Ita etiam censuit S. Congregatio Concilij in vna Vmbriaticen. die 4. Septembris 1655. *ad cap. 18. sess. 24. de reformat.*

CONSVLTATIO CCCCXXI.

AN elapso anno post Synodi celebrationem, morte sequuta vnius ex dictis quinque examinatoribus, concursus habiti cum tribus ex eisdem quatuor Examinatoribus superstitibus fuerint validi? Respondeo non esse validos. Ita etiam censuit in eadem Vmbriaticen. vt supra. Nullam enim habent iurisdictionem, sed celebrari debet noua Synodus, vel obtineri facultas à Sacra Congregatione Concilij.

CON-

CONSVLTATIO CCCCXXII.

1 An elapso anno à celebratione dictæ Synodi concursus habiti Sede vacante per Vicarium capitularem Examinatoribus Synodalibus non adhibitis, sint validi? Respondeo esse inualidos. Ita declarauit Sacra Congregatio Concilij in eadem Vmbriaticen. die & anno quibus supra.

CONSVLTATIO CCCCXXIII.

1 An Episcopo per Sedem Apostolicam notoriè suspenso, possint illius subditi cum litteris dimissorialibus capituli Ecclesiæ cathedralis validè ordines recipere ab Episcopo viciniori? Respondeo affirmatiuè, si declaratus fuerit suspensus per declarationem; nam etiam si esset notorium quatuor, vel quinque personis non sufficeret. Quod etiam censuit Sac. Congregatio Concilij in vna Flandriç die 15. Nouembris 1653. *ad cap. 10. sess. 7. de reform.*

CONSVLTATIO CCCCXXIV.

1 Tres clerici à suo Episcopo reprobati in examine ad Ordines Sacros fuerunt absq; dimissoriis ipsius Episcopi ad eosdem Ordines sacros ab Episcopo alterius Diœcesis promoti, vnus ad titulum beneficii eadem die promotionis erecti redditus scutorum decem cum onere missarum. Alii duo ad titulum Capellaniarum redditus scutorum quadraginta ab eodem Episcopo alienæ Diœcesis collatarum per duos dies ante promotionem ad dictos Ordines. Cùmque proprius Episcopus prætendat tam dictum Episcopum ordinantem, quam clericos ordinatos incidisse in pœnas expressas in *cap. 8. sess. 23. de reform.* innouantec *cap. 2. & 3. de tempor. ordinat. in 6.* Ideò quæritur, an verè incurrerint? Respondeo incurrisse. Et ita etiam censuit S. Congregatio Concilii in vna Sarzanen. seu Brugnaten. die 4. Augusti 1654. *ad d. cap. Concily.*

CONSVLTATIO CCCCXXV.

1 An clericus in minoribus ordinibus constitutus, qui dimisit habitum clericalem, possit absque licentia Episcopi illum reassumere, quando adest constitutio Synodalis prohibitiua, ne reassumatur absque dicta licentia?
2 Respondeo affirmatiuè. Et ita declarauit S. Congregatio Concilii In vna N. die 4. Augusti 1654. ad *cap. 6. sess. 23. de reform.* ac decisum in Curia Archiep. Neapol. vt fatetur Rice. *p. 2. dec. 167.* Concilia enim Synodalia non possunt condere leges contrarias iuri communi. Quod habetur ex *cap. Quod super his, de maior. & obed. & cap. fin. de offic. Archipresb.* Nam potestas legislatiua horum Conciliorum est inferior potestate Pontificis, ac proinde non potest ipsi contraire. Contrairet autem si faceret legem contrariam iuri communi.

CONSVLTATIO CCCCXXVI.

1 An clericus, cui auctoritate Apostolica fuit reseruata pensio annua vltrà scutorum 60. cum indulto, seu dispensatione non incedendi in habitu & tonsura, non obstantibus Constitutionibus Apostolicis desuper emanatis, gaudere debeat priuilegio fori, etiamsi in habitu & tonsura prædictis non incedat, nec Ecclesiæ inseruiat? Respondeo etiam affirmatiuè iuxta declarationem S. Congregationis Concilij in vna die N. die 4. Augusti 1654. *ad c. 6. sess. 23. de refor.* Quia cum supradicta sint de iure positiuo canonico, potest Pontifex super eis dispensare.

CONSVLTATIO CCCCXXVII.

1 An Episcopus possit etiam pœnis censurarum punire & corrigere Equites Hierosolymitanos degentes extra claustra in proprijs domibus; si tempore Paschali iuxta præceptum Ecclesiæ non sumant Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, non obstantibus illorum priuilegiis? Respondeo posse tanquam delegatum. Ita etiam resoluit S. Congregatio Concilij in vna N. die 4. Augusti 1654. *ad cap. 3. sess. 6. de reform.*

CONSVLTATIO CCCCXXVIII.

1 An eosdem Equites corrigere, & punire possit Episcopus, si eodem tempore Paschali retineant in proprijs domibus mulierculas amicorum, illas post dictum tempus dimittendo, ne dicto tempore Paschali molestentur à Parochis pro sumendo huiusmodi Sacramento? Respondeo etiam posse tanquam delegatus. Quod declarauit S. Congregatio Concilij in eadem N. die & anno quo supra.

CONSVLTATIO CCCCXXIX.

An in casu necessitatis, ex quo primus Conuentus extra Ciuitatem erectus fuerit consensu Regularium, ibi præexistentium, indeque demolitus ob causam publicam, possit transferri intra Ciuitatem absque alio eorundem Regularium consensu?

1 Respondendum censeo non posse. Quia cum Regulares non præstiterint suum consensum per constitutiones Apostolicas requisitum, nisi contemplatione fundationis faciendæ extra ciuitatem, ex qua non oriebatur ipsis considerabile præiudicium, non debet ijsdem Mendicantibus præiudicare, proutcerte notabiliter præiudicaret per hàc Conuentus in ciuitatem introductionem, præsertim ob nimiam propinquitatem aliorum Monasteriorum, vnde non potest seruari spatium ter centum cannarum determinatum per Clementem IV. & ad fauorem Fratrum Minorum, necnon Carmelitarum, & Prædicatorum reintegratum per Iulium II. non obstante reductione ad centum quadraginta nonnullis Religionibus per eundem Clementem facta, sicuti vtriusque priuilegij tenorem referunt Rodriquez *quæst. regul. tom. 1. quæst. 49. art. 5. per tot.* Mirand. *in Man. Prælat. qu. 33. ar. 4.* Cassarub. *in comp. priuileg. Mendic. verb. ædificare num. 9.* & Pellizar. *in man. regular. tom. 2. tract. 8. cap. 1. sect. 3. num. 53. & cap. 7. sect. 2. num. 98.*

2 Neque dicatur, quod iste sit casus necessitatis, ac proinde in intrate possit opinio nonnullorum tenentium, quod in translatione, quæ fit de vno ad alium locum eiusdem ciuitatis, non ex mera voluntate, sed ob causam necessariam non sint seruandæ præfatæ Constitutiones.

3 Nam præfatum priuilegium Clementis IV. determinans distantiam cannarum expressè prohibet etiam translationem à loco distanti ad locum, qui sit infra dictum spatium, vt videre est penes Rodriq. *loco citato*, & aduertit etiam Mirand. *d. qu. 33. art. 4. in princ.* ac optimè, distinguendo inter translationem, quæ fit simpliciter de vno ad alium locum, intra eandem Ciuitatem, & ad alium locum, qui sit cæteris Monasteriis magis propinquus, vnde ipsis oriri possit præiudicium, concordat opiniones contrarias Lezan. *in sum. v. Monasteria num. 33.* in fine, dicens, quod primo casu non intrant Constitutiones, secundo verò intrare quidem, quia militat illarum ratio motiua. Quod latissime prosequitur Donat. *in prax. rer. Regul. tom. 1. p. 2. de Monast. ædif. tract. 1. q. 26. n. 6. & 7.* vbi plures in hanc rem declarationes S. Congregationis adducit.

4 Et profectò aliàs facilè possent præfatæ Constitutiones eludi, si vnicuique Ordini Mendicantium post acquisitum locum in aliqua ciuitate distantem à cæteris Monasterijs iuxta præscriptum Constitutionum Apostolicarum foret licitum se transferre ad alium quemcumque intra eandem Ciuitatem, non habita ratione distantiæ, vel maioris propinquitatis.

5 Quare ad hoc absurdum euitandum omnino videtur tenenda hæc opinio, quod vbi translatio prætendatur ad locum intra cannarum numerum cæteri Mendicantes se possint opponere. Et Doctoribus, qui stant pro contraria, potest responderi, quod loquuntur de Constitutionibus posterioribus, nempè Clementis VIII. Gregorij XV. & Vrbani VIII. requirentibus consensum cæterorum Regularium prius existentium in locis, quotiescumque aliquis Ordo de nouo vult inibi Conuentum fundare. Quæ duo priuilegia esse inter se distincta & ad diuersos fines concessa rectè notauit Rota in Ianuen priuilegiorum 28. Iunii 1649. §. *Quoniam cum seq.* coram Cardinali Corrado, in qua firmatur in hac materia duplicem vigere prohibitionē, Alteram generalem Sacrorum Canonum & Conciliorū, qua vetitum est, nouas Ecclesias, se Monasteria in quibusuis ciuitatibus, vel locis ædificari cū præiudicio iurium aliorum, ibidem existentium, vt habetur *in c. 1. de excessib. Prælat.* 6. & in Trid. *sess. 25. de regul. cap. 2. in fin.* de qua quidem disponunt præfatæ Constitutiones Clementis, Gregorii, & Vrbani. Et in hoc casu puto procedere declarationes Sac. Congregationis Episcop. & Regular. quibus statuit sub decretis super erectione nouorum Conuentuum non comprehendi translationem eiusdem Conuentus, dummodo a primo totaliter Religiosi discedant, prout in vna Carmelitarum Discalceatorum die 4. Augusti 1625. in vna Capuccinorum die 13. Septembris 1641. & in vna Montis Virginis die 6. Decembris eiusdem anni.

6 Alteram specialem ex peculiaribus priuilegijs singulorum Ordinum, & Religionum, quibus per Summos Pontifices fuit prohibitum Monasteria fundare infra certa præscripta spatia ab aliis ibidem iam erectis, ac institutis distantia. Atque istam benè decisio stabilit non processisse ex eadem ratione præiudicii cæterorum, vt quidam asserunt, sed ex alia diuersa, & particulari, nempè ad euitandas æmulationes, iurgia, & scandala, quæ ex vicinitate oriri possent, vt legitur in iisdem Constitutionibus, ac diserte explicat D. Bonauentura *in apologet. quæst. 7. tom. 2.* Quodque Doctores qui tenuerunt Constitutiones non comprehendere casum translationis ab vno ad alium locum eiusdem Ciuitatis loquantur de generalibus, non autem de particularibus, præscribentibus spatia, patet ex ratione, quam reddunt, quod scilicet talis mutatio non est præiudicialis, nisi per accidens ob maiorem propinquitatem. Hæc enim non fuit considerata per dictas Constitutiones generales, sed benè ac principaliter per Indulta specialia, quæ ipsi vnice ac potissimum prospicere voluerunt, vt iam dictum est.

7 Necessitati verò translationis propter demolitionem veteris Monasterii satis commodè potest occurri erigendo nouum Conuentum in alio suburbio, cum eadem distantia.

CONSVLTATIO CCCCXXX.

An Canonico Ecclesiæ Collegiatæ debeantur distributiones, quamuis non sit Sacris Ordinibus initiatus, stante decreto S. Concilij Tridentini sess. 22. cap. 4. vers. Quicumque, de reform.

1 Respondeo deberi, cum in obtinente Canonicatum in Collegiata non requiratur, nisi quod habeat quatuordecim annos. Immò distributiones debentur etiam canonico in cathedrali pro medio tempore, vsque quo Ordines suæ præbendæ annexos, susceperit. Quod etiam quoad vtrumque declarauit S. Congregatio Episcop. & Regular. in vna Anconitana 20. Iulii 1583.

CONSVLTATIO CCCCXXXI.

Cui nam competat ius eligendi presbyteros, & Clericos amouibiles in Ecclesia Parochiali?

1 Hoc ius eligendi ministros necessarios spectat ad Parochum, siue ad Vicarium perpetuum, idque facere potest sine licentia, vel consensu Ordinarij. Ita Lapus *allegat. 5. num. 2. & allegat. 78. num. 8* Cardinal. *in Clem. 1. qu. 11.* vbi etiam Imol. *num. 8.* ante finem *de Offic. Vicary*, Butr. *cons. 3. num. 3. & cons. 51. num. 5.* Patil. *cons. 50. num. 6. & 7. lib. 4.*

2 Quod sine dubio procedit, quando huiusmodi deputatio non est facta perpetuò, sed ad tempus, Cardinal. Imol. & Butr. locis præallegatis. Et multò magis stante obseruantia per plures annos continuata, tàm respectu Parochi, vel Vicarii præsentis, quàm eius antecessorum, Lap. *d. allegat. 78. num. 9.* Rota *decis. 4. de concess. prebend. in nouiss. & in Ragusina Iurisdictionis* coram Remboldo, de qua Posth. *tract. de manut. decis. 285. num. 6.*

3 Et licèt aliqui teneant in eiusmodi electionibus requiri licentiam, seu consensum Ordinarii, ij tamen loquuntur, quando talis electio fit in perpetuum, non autem ad tempus, Cardinal. *d. clem. 1. quæst. 11.* Butrius *d. consult. 3. num. 3. & d. consult. 51. num. 5.* cum aliis supra allegatis.

4 Ad probandam autem obseruantiam sufficit, quod testes dicti Vicarii, vel Parochi sint, parte aduersa non citata, examinati. Quia in hac re non proceditur via iudiciali, sed sola facti veritate inspecta, & sine strepitu, & figura Iudicii. Vnde non solum non sunt necessariæ solemnitates Iuris Ciuilis, sed sufficit quomodolibet esse notam veritatem facti, vt probè Rom. *cons. 497. num. 9.* Dec. *cons. 449. num. 14. & seq.* & in his terminis firmauit Rot. *in recentior. decis. 380. num. 2. part. 3.* quod si testes præfati sint Sacerdotes, & deponant de facto proprio, eis plena fides adhiberi debet, & multò magis, quàm fidei Magistratus, vel Custodum Sodalitatum sæcularium, attestantium de eorum electione, & approbatione Episcopi, Ayin. *cons. 169. num. 3.* Rot. *diuersor. decis. 750. num. 9. part. 1. & decis. 630. num. 1. & 2. part. 3. recent.* Gregor. *decis. 346. num. 10. & post 2. vol. cons. Farin. dec. 346. num. 7. & in Toletana Matrimonij* 10. Decembris 1622. coram Merlino, & in aliis.

5 Nec attendi debet fides Episcopi, si attestetur approbasse dictos presbyteros, vti præsentatos à Magistratu, vel Sodalitate, quia, etiam si hoc esset verum, tamen talis præsentatio, & confirmatio non potuit præiudicare ipsi Vicario, aut Paracho, dum non constet de eius scientia & patientia, immò reclamauerit statim ac id sciuerit, Rota *dec. 17. num. 6. & seq. p. 2. diuers. & decis. 165. num. 6. part. 4. & dec. 409. num. 3. par. 2. recent.* & coram Mantica *decis. 207. num. 6. part. 9.* & in fine, & post *tract. de manut. decis. 46. num. 8.* Præsertim si asserta præsentatio, & confirmatio dederit causam liti, *d. decis. 165. num. 6.* Gregor. *dec. 4. num. 2. & dec. 569. num. 4.*

6 Quia cum ad Parochos, siue ad Vicarios perpetuos spectet dirigere officiaturam Ecclesiæ tanquam Superiores in illa, debent habere facultatem admittendi ministros ad hoc munus pertinentes. Hinc etiam deducitur, quod debeant habere vim coercitiuam. Nam concessa auctoritate, conceditur etiam vis coercitiua, sine qua auctoritas exerceri non potest, *l. 1. §. ff. de iurisdict. omn. Iud. & l. 3. §. fin. ff. de pen. leg. & l. Veteres, ff. de itin. actuq. priu.* vbi Glos. Bart. habetur que *c. suspicionis de offi. deleg.* & tradunt Cuiac. *in l. 1. ff. de offic. eius*, Faber *in l. Nemo potest, ff. de reg. iur.* Alciat. *lib. 2. paradoxorum cap. 1. nu. 2.* & alii.

7 Et proinde poterint cogere Capellanos, vt assignata hora celebrent, & alia munia obeant, ad quæ tenentur secundum ipsorum præscriptionem. Quod si detractent obedire, poterint eos expellere, cum sins amouibiles.

8 Quod si Magistratus, vel Sodales impedierint Parocho, ne fungatur suo officio iuris parochialis, planè incurrerint excom-

excommunicationem 17. Bullæ Cœnæ Domini, inflictam contra vsurpantes iurisdictiones, seu fructus, redditus, & prouentus, spectantes ad Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, aliorumque beneficiorum, quasi ad se pertineant, Nauar. *cap. 27. num. 21.* Caietan. *v. Excommunicatio 5. cap. 27.* & Bonacin. *disp. 1. q. 18. p. 2.*

CONSVLTATIO CCCCXXXII.

An dos Monialis, quæ transit ad secundum Monasterium, debeat remanere apud primum, in quo professionem emisit, vel potius sit restituenda vna cum fructibus à die translationis decursis secundo Monasterio, tam quoad vsumfructum, quàm quoad proprietatem? Et an mobilia, & census habiti atque empti per Monialem, dum in primo Monasterio commorabatur, fuerint acquisiti eidem primo Monasterio, vel potiùs secundo vna cum eorum fructibus decursis?

1 QVod ad primum dicendum videtur, quod dos Monialis translatæ vnà cum fructibus decursis à die translationis, cùm isti, tanquam accessorii ad dotem, sequantur eius dominam, *l. dotis fructus, ff. de iur. dot.* debent quoad vsumfructuum & proprietatem restitui per primum Monasterium secundo, ad quod licitè, & de licentia Sedis Apostolicæ fuit translata. Ita *cap. Quod à te, de Cler. coniug.* vbi Glos. *v. Reddere*, Angel. *in sum. v. Monasterium num. 6.* & in terminis consuluit Socin. *sen. vol. 2. cons. 222. num. 3.* vbi testatur de communi tam in iudicando, quàm in consulendo etiam respectu proprietatis. Quod repetit *vol. 4. cons. 52. num. 12.* Dotes enim deferuntur Monasterio vti bona accessoria ad personas Monialium in illud ingredientium, Socin. *ibid. d. num. 3.* Quoties autem bona tacitè, vel expressè dantur accessoriè ad personam, reuocantur, recedente persona, Abb. *in d. cap. Quod à te num. 8.*

2 Vnde satis perspicuè Bald. *nouel. de dot. p. 1. num. 9.* dicit, quod si Monialis, è Monasterio exiret de licentia Superioris ad effectum transeundi ad aliud Monasterium, tunc deberet cum Moniali transire quoque dos, & *num. 11.* quod secus esset, si non fuisset aliquid assignatum pro dote, sed per viam simplicis donationis.

3 Et quatenus admitteretur in hoc casu interuenire donationem, dotes intelliguntur donatæ Monasterio cum conditione, si Moniales in eo permanserint ad instar dotis datæ marito, quousque permanserit mulier in matrimonio; *cap. Nuper de donat. inter vir. & uxor. l. vnic. §. Cum illud, C. de rei uxor. act.* traditque Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 1. num. 22. & seq.* Ac etiam ad instar hæreditatis paternæ, relictæ filio, cui postea renunciat Monachus effectus. In quo casu, si post secutam professionem promoueatur ad Episcopatum, potest sibi vindicare à Monasterio hæreditatem, vt expressè fuit dispositum in Concilio generali relato *in cap. Statutum est vn. 18. q. 1.* Donasse enim videtur Monachus sub conditione illa, nisi ad Episcopatum assumatur, aut alio legitimo modo Religionem deserat, Glos. *in d. cap. Statutum est, v. Restituat.* Audiendus in hanc sententiam Menoch. *de arbitr. cent. 5. cas. 436. num. 12. cum seq. & cons. 584. num. 14. vol. 2.* Natta *cons. 380. per tot.* & egregiè Marant. *p. 3. controu. iur. resp. 55.* vbi refert Sanchez *in decal. tom. 2. lib. 7. cap. 32. quæst. 1. num. 4.* & alios quamplurimos.

4 Rationem autem huius doctrinæ assignat Molphes. *cons. 1. à num. 18. vol. 1. ad consuetud. Neapol. & cons. 39. vol. 2. & cons. 1. num. 1. in addit.* Quia magis verisimile est, quod Monachus per renunciationem bonorum, Monasterio factam voluerit prospicere primariò suæ personæ, in consequentiam verò Monasterio, in quo se vsque in finem vitæ perseueraturum sperabat.

5 Quadrat huc maximè illud axioma, expressam scilicet illius existimari voluntatem, secundum quam, si interrogatus fuisset, respondisset ad textum *in l. mulier 22. ff. ad Senatusconsul. Trebel.* Certum enim est, quod, si Monachus, aut Monialis, dum tempore ingressus in monasterium dant illi aliqua bona, & dotes, interrogentur, an si licito modo exire contigerit à Religione, vel Monasterio, vellent magis hæreditates, & dotes suas remanere apud Monasterium, quàm apud seipsos? Vtique responderent, quod prima charitas incipit à seipsis, *cap. Nisi specialis 3. de auctorit. & vs. pall.* Marant. *d. p. 3. resp. 55. num. 20.* Et sic talis censetur fuisse voluntas donantis, qualis responsio, quæ daretur, vt rectè Rot. *p. 1. rec. dec. 10. num. 8. & p. 4. diuers. apud Farinac. dec. 662. num. 3.*

6 Ex quibus patet non obstare opinionem Doctorum scribentium, quod dotes Monalium intelliguntur donatæ Monasterio cum illa conditione, si in eo professionem emiserint. Etenim nulla ratione fulcitur, & inuerisimilia docet. Quia contrariatur dictamini ordinatæ charitatis, & naturæ, quæ initium ducit à persona propria, vt dictum est. Habebit tamen locum dicta opinio, si fortè è Monasterio exirent modo illicito, & sine authoritate. Tunc enim puto, quod per solam professionem emissam acquirantur, sicuti si mortuæ fuissent in Monasterio, in quo professæ sunt. Par nempè ratio abeuntis est, scilicet illicitè, atque obeuntis, Marant. *d. resp. 35. num. 35.*

7 De iure igitur veniunt restituendæ dotes, secundo Monasterio ex adductis. Et eo vel maximè, si huiusmodi translatio facta fuerit, vt translata perfectius Deo inseruiret, ideòque non debet esse onerosa secundo Monasterio, *cap. Si quis rapuerit 27. q. 1.* Socin. *sen. d. cons. 222. num. 3.* Dos enim datur pro oneribus matrimonii, tam carnalis, quàm spiritualis, debetque esse apud eum, qui onera sustinet, Gregor. XV. *dec. 63. num. 4. & 6. & dec. 468. num. 3. & 4.* Quandoquidem recipitur à Monasterio solum pro alimentis, & vitæ suffragio, *d. dec. 63. num. 9.*

8 Nihilominus contrarium planè tenendum est, nempè quod Moniales translatæ non deferant secum dotes traditas primo Monasterio, si voluntariè transeant ad aliud, siue eiusdem, siue diuersi Ordinis. Ita tenent Nauar. *comment. 4. de Regular, num. 34.* Roderic. *q. regul. 79. ar. 2. tom. 2.* Sanchez *in decal. lib. 7. cap. 32. num. 12.* Faust. *in thes. relig. lib. 5. q. 375.* Bonac. *de clausur. q. 2. pun. 9. §. 4. diffic. 2. prop. 2. num. 6.* Tambur. *de iur. Abb. disp. 21. q. 7. n. 3.* & declarauit sæpissimè S. Congregatio Episcop. & Regular. præsertim in vna *Viterbien* die 2. Augusti 1580. in vna *Neapolitana* sub die 20. Iulii 1583. in vna *Paduana* die 20. Martii 1601. & in vna *Fratrum Carmelitarum Discalceatorum* sub die 3. Augusti 1635. ac præcipuè si transferantur ad Monasterium à se fundatum. Ita in vna *Vrbinaten* die 22. Nouemb. 1580. & censuit etiam S. Congr. Concilii in vna *Neapolitana* his verbis: *Ad sedandas lites, & controuersias inter Moniales vnius & eiusdem Monasterij, quarum aliqua ab eo, prætextu nouum construendi Monasterium, egredi pertentant, supplicatur declarari, An Moniales professæ in vno Monasterio, & transeuntes de licentia Superioris ad aliud nouum Monasterium eiusdem Ordinis occasione strictioris obseruantiæ, vel regulæ possint secum ad dictum nouum Monasterium deferre dotes, primo Monasterio acquisitas tempore inibi emissæ professionis? Die 27. Iunij 1637. S. Congregatio Emin. Domin. Cardinal. Concilij Interpretum, secundum ea, quæ proponuntur, censuit, Monialem professam in vno Monasterio, si ad aliud Monasterium etiam strictioris obseruantiæ ex legitima facultate transire voluerit, dotem priori Monasterio solutam secum deferre non posse, sed eidem priori Monasterio remanere debere:*

9 Ratio est. Quia Monialis profitendo transfert omnia sua iura in Monasterium iuxta *auth. Ingressi, C. de Sacros. Eccles.* & tradunt communiter Doctores, nominatim Ias. *ibid. num. 2.* ac firmat Bald. *in cap. In præsentia de probat.* Butr. & Ioan. Andr. *ibidem*, ac cæteri antiqui & recentiores. Vnde etiam transfert in Monasterium ius proprium, quod habet ad dotem, idque virtute Instantialis professionis, prout consistit in emissione votorum, atque adeò, cùm dos sit incorporata Monasterio, sicuti alia bona, censetur eodem iure facta inalienabilis ac cætera bona Monasterij, ad quæ Monialis nullum ius habet, ac proinde neque ad dotem.

10 Quæ quidem sententia ita est indubitata, vt etiam extendi

tendi debeat ad denegationem alimentorum, quando Monialis voluntariè se transfert ad alterum Monasterium. Nam onus alendi se habet, vt modus. Tunc autem solum, non impleto modo, resoluitur acquisitio, quando per acquirentem stat, quod non impleatur, *l. Qua sub conditione*, *§. quoties*, *ff. de condit. instit*, *& l. Pater*, *§. Tusculanus*, *ff. de leg. 3.* Quando autem Monialis voluntariè transit ad aliud Monasterium, non stat per primum Monasterium, quin adimpleatur onus alendi.

11 Deinde onus alendi Monialem non oritur ex dote, sed ex natura professionis. Eo ipso enim quod per professionem transfert seipsam in potestatem Monasterij, & se constituit sub illius dominio, acquirit ius ad alimenta, & Monasterium contrahit debitum alendi. Quiuis autem eos alere tenetur, quos recipit in suam potestatem, & quorum opera potest ad libitum vti, *l. Cum plures*, *§. Cum tutor*, *ff. de administr. tut. & l. In rebus*, *§. possunt*, *ff. commod. & l. penul. ff. de oper. libert. & l. vnic. §. sed summus*, *C. de lat. liber. tol. & l. Item seruus in fin. ff. de edil. edict. & l. diuortio*, *§. fin. ff. sol. matr.* Quod planè constat in Religiosis, qui non soluunt dotem Monasterio, à quo acceptantur. Cum igitur Monialis, transiens ad aliud Monasterium, se subtrahat à potestate primi, resoluitur illius obligatio, quoad præstanda alimenta, & contrahitur ab alio Monasterio, nec primum tenetur restituere dotem, quia non sustinebat onus alendi ratione dotis.

12 Atque ita declararunt in eadem Neapolitana Præsules ab Vrbano VIII, deputati ad cognoscendam, definiendamque causam vertentem inter Moniales S. Ioannis Baptistæ Neapolis, & alias quindecim Moniales ex dicto Monasterio egressas, Qui cùm diù negotium alimentorum examinassent, rationesque & iura ab vtraque parte allata accuratè perpendissent, post repetitas Congregationes, demum die 16. Nouembris 1638. decreuerunt à Monialibus Monasterij S. Ioannis Baptistæ non deberi alimenta dictis Monialibus egressis. Quod decretum idem Vrbanus die 12. Iunij 1640. authoritate Apostolica confirmauit. Deputati autem fuerunt M. A. Maraldus, Franciscus Paulucius, & Cœsar Fachinettus, nunc Eminentissimus Cardinalis, vir dignus maioribus suis, iustitia, grauitate, prudentia Princeps.

13 Quod sanè secus dicendum est de Moniali, quæ transfertur ad aliud Monasterium ad agendam pœnitentiam; siue enim secundum Monasterium coactè recipiat, siue libenter, tenetur illi primum Monasterium subministrare alimenta, vt desumitur ex *cap. De lapsis 16. q. 6. & cap. si quis requirit 27. q. 3. & auth. de sanctiss. Episcop. §. penult.* Nam per hanc translationem non fit membrum secundi Monasterij, sed perseuerat monialis primi Monasterij; non enim emittit nouam professionem per quam soluatur vinculum respectu prioris Monasterij, & contrahatur respectu posterioris. Vnde secundum praxim, & decreta S. Congregationis tam Concilij, quàm Episcop. & Regular. in nullo vnquam casu potest primum Monasterium restituere dotem, quia est iam incorporata bonis Monasterij, quæ sine beneplacito Apostolico alienari non possunt. Sed solùm primum Monasterium tenebitur in aliquo casu subministrare alimenta.

14 Nec iuuat aduersarios argumentum, petitum à dote pro matrimonio. Quia dos in matrimonio datur pro compensandis oneribus matrimonij, nec transit absolutè in potestatem mariti, sed vxor retinet ius ad ipsam. At dos Monialis transit absolutè in potestatem Monasterij, nec datur pro onere alimentorum, sed pro subministranda ope ad alendum, nec Monialis retinet aliquod ius ad ipsam, & ideò in hac dote non valet, quod ibi debeat esse, vbi sunt onera.

15 Quo item pacto declinatur id, quod adducitur de vsufructu. Nam cum dos transeat in proprietatem Monasterij, & Monialis per professionem abdicet à se omne ius ad ipsam, & transferat in Monasterium, vsusfructus quoque incorporatur bonis Monasterij, nec pertinet aliquo modo ad Monialem, nec ipsam sequitur.

16 Ad secundum certum videtur, quod mobilia & redditus, aliaque bona acquisita, seu empta per Monialem tempore, quo erat in primo Monasterio, debentur secundo vnà cum fructibus redditiuum decursis, cùm isti tanquam accessorij naturam bonorum restituendorum assumant; *l. Cum quis*, *ff. de cond. caus. dat. non sequut.* Cumque omnia sint donata & empta cum eleemosynis elargitis, atque receptis pro secundo Monasterio erigendo, illi debentur, Bald. *cons. 311. lib. 3.* vbi si Abbas S. Petri fecerit ædificare hospitale sub nomine S. Antonij, donata dicto hospitali, & acquisita pro eo, debentur, & acquiruntur dicto hospitali S. Antonij. Et in terminis monachi executoris, siuè hæredis instituti pro distribuendis bonis pauperibus consuluit idem Bald. *cons. 332. num. 2. lib. 1.* per textum *in l. si quis ad declinandum*, *C. de Episc. & Cler.*

17 Et profectò cùm hæc bona acquisita sint tanquam accessoria personæ, sequi debent personam translatam, Host. *in d. cap. Quod à te num. 4. de Cler. coniug.* ibique Butr. *num. 9.* Io: Andr. *num. 7.* Anchar. *num. 9.* Imol. *in Clem. 1. num. 38. de stat. Monach.* Menoch. *de arb. d. cent. 5. cas. 436. n. 13.* Mandel. *cons. 712. n. 2. vol. 4.* Transeunt enim in consequentiam ad personam sub tacita conditione perseuerantiæ in Monasterio, Glos. *in d. cap. Quod à te in fin.* Cardinal. *ibid. oppos. 4.* Abb. *num. vlt.* Natt. *cons. 180. num. 8.* Rosel. *v. Religio 4. num. 12.* Nam obuenerunt Moniali contemplatione ingressus in secundum Monasterium, Soc. *d. cons. 222. num. 3.* Nicol. de Vbald. *de succes. ab intest. p. 2.* vbi *de succes. regular. num. vlt.* Redohan. *de spol. Eccles. q. 8. num. 79.* Tappia *in d. auth. Ingressi*, *v. sua*, *cap. 6. num. 10. C. de sacros. Eccles.*

18 Verum, ablegatis reliquis sententijs, illæ adhærendum est, quæ absolutè docet, bona acquisita remanere priori Monasterio. Ita Lapus, Aretinus, Io: Andreas, Cardinalis, Abbas, Anania, Henr. Boich. Bellamera, Imola, Molina, Azor. Sanchez, Suarez, & alij apud Capyc. *dec. 193. nu. 30. p. 2.* & Palaum *p. 3. op. moral. tr. 16. disp. 3. de obligat. relig. pun. 17. §. 2. num. 3.*

19 Desumitur *ex §. si quis autem*, *& §. Si verò relinquens*, *auth. de monach. collat. 1. & ex §. Si Monachus 2. auth. de Sanct. Episcop.* & suffragatur ratio. Quia per professionem omnia iura profitentis transferuntur in Religionem, vt dicebamus, & consequenter omnia bona ipsius, vel quæ de præsenti possidet, vel quæ ipsi posteà obueniunt, fiunt statim propria Religionis. Itaque dum transit ad aliud Monasterium, non trahit secum huiusmodi bona. Necessarium enim esset, quod retineret aliquod ius ad ipsa ratione cuius adhærerent personæ, & ipsam sequerentur.

20 Hinc facilè obiecta diluuntur. Ad illud enim, quod huiusmodi bona acquirantur primo Monasterio sub tacita conditione, quod Monialis perseueret in Monasterio, respondetur non habere locum quoad bona, quæ ratione Monialis acquiruntur à Monasterio post illius professionem; quia hæc acquiruntur ratione iuris translati in Monasterium, atque adeò non possunt subesse alicui conditioni impositæ tacitè à profitente. Deindè bona & iura omnia Monialis transeunt in Monasterium ratione votorum. Hæc autem sunt ex natura sua absoluta & perpetua. Siquidem constituunt statum Religiosum. Igitur non possunt includere tacitam conditionem. Ramaneret quidem apud Monialem aliquod ius ad eadem bona, ac proinde essent partim translata, & partim non translata in Monasterium. Hoc autem esset contra naturam professionis Religiosæ, quæ non reliquit profitenti aliquod proprium, nec velle proprium, aut nolle. Præterea transiens ad aliud Monasterium non absoluitur à votis essentialibus, sed immutatur tantummodo secundum accidentalia. Itaque non potest transferre ad secundum Monasterium bona, quæ ratione suæ personæ acquisiuit. Deberet enim recuperare primo. Repugnat autem, quod recuperet permanente statu Religioso secundum substantialia, quia reddit Monialem incapacem iuris, & dominij.

21 Eadem facilitate dissoluitur motiuum de bonis accessorijs. Hæc quippe sequuntur personam ratione connexitaria, quam habent cum ipsa. Connexitas autem consistit in iure, aut etiam dominio & possessione. Monialis verò professa se spoliat possessione, dominio, & omni iure, omniaque transfert in Monasterium. Quare non amplius pertinent ad ipsam, ac proinde nec amplius sequuntur personam, quando transit ad aliud Monasterium. Ita bona renunciata non amplius sequuntur renunciantem, quia abdicauit à se omne ius.

Ad illud verò, quod hæc bona acquirantur contempla-

tione ingressus, non abnuimus, sed tanquam occasionis, non tanquam causæ finalis. Quia finis transferendi illa bona in secundum Monasterium non est ingressus, sed est illemet finis, quem habet votum paupertatis. Hic autem finis semper perseuerat quando Monialis transit ad secundum Monasterium, quia non dissoluitur status Religionis. Igitur non potest argui, quod ex cessatione finis resoluatur acquisitio.

CONSVLTATIO CCCCXXXIII.

An Clerico absenti debeantur immunitates à vectigalibus?

1 AFfirmatiuè. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis secundo, ac sæpiùs, præsertim in vna Basilien. die 25. Maij 1638. his verbis: *Sacra &c. censuit franchigiam deberi Clericis etiam absentibus*. Et in vna Salernitana die 2. Iulij 1630. censuit, *Oratorem, quamuis absentem gaudere exemptione à gabellis & franchigia*. Et in vna Tarentina die 2. Maij 1651. cum proponeretur, *che l'Arciuescouo in risposta del memoriale dato dal Cherico N. delle Grottaglie che supplicaua à dichiarare, se debba godere l'esentione del molino di cinque carlini per tumolo, etiam in tempo dell'assenza, causa studij, dice che li Datieri sono in possesso di non ammetter dette esentioni degli assenti, supponendo esser priuilegij personali, e che se tal volta le han conceduto, l'han fatto per cortesia, e con cause speciali, & espresse di hauer nella Terra persone habilitate con le dottrine al seruitio publico*, S. Congregatio respondit: *Clericum etiam absentem gaudere exemptionibus*. Vide Viuiom *dec.88. num.5.* & Carol. de Grass. *de effect. Cler. eff.3. num.306.* fuitque alias decisum in Audientia Apuliæ anno 1583.

CONSVLTATIO CCCCXXXIV.

An Clericus, repertus in flagranti crimine adulterij in domo immuni contigua Ecclesiæ, possit ab Episcopo suis carceribus mancipari absque præiudicio Immunitatis Ecclesiasticæ, qua dicta domus gaudet?

1 POtest. Ita S. Congregatio Immunitatis Episcopo Aretino petenti: Se vn Canonico ritrouato nella sua casa Canonicale contigua alla Chiesa in flagranti con vna donna maritata si sia potuto con la medesima donna carcerare nelle carceri Vescouali senza pregiudicio dell'Immunità Ecclesiastica die 31. Augusti 1649. respondit, Posse ad correctionem.

CONSVLTATIO CCCCXXXV.

An Carceratus infra spatium quadraginta passuum circa Cathedralem gaudere debeat immunitate, sitque restituendus?

1 VTique, si adsit consuetudo legitima. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis in vna Interamnen. pro Petro Paulo Mangonio 17. Iulij 1663. quam causam proposuit R. P. D. Roccios, Principibus carus & probatus, magnumque Pontificiæ laudis in Republica Ecclesiastica instrumentum. Vide Peregrinum de Immun. Eccles. *cap. 4. num. 28.* Verùm eadem S. Congregatio die 27. Ianuarij 1665. cognito per plurimos vsus, quod grauia inferat publicæ quieti Narniensis Ciuitatis præiudicia plateam Ecclesiæ cathedralis ex quadam veteri consuetudine haberi pro loco immuni, cuius securitate quàm sæpissimè abutuntur criminosi, contumaces, & debitores maximo non sine iustitiæ detrimento, censuit si Sanctiss. D. N. placuerit, plateam eandem imposterum pro loco immuni non habendam, & existimandam, ac ad ipsam confugientes immunitate Ecclesiastica non gaudere, iniungendumque Episcopo, vt triduo à publicatione huius decreti, eam vt talem teneri curet, & mandet quibuscumque non obstantibus. Et facta relatione sub die 28. Februarij 1665. Sanctissimus annuit, & ita exequi iussit.

CONSVLTATIO CCCCXXXVI.

1 AN Clericus primæ tonsuræ, qui dimisso habitu clericali, quem gestabat, incessit per octo annos circiter in habitu laicali, gerens se in omnibus pro laico, in quo etiam deliquit; eumque Iudex sæcularis cœpisset contra eum informationem sumere de delictis, de quibus erat diffamatus, habitum & tonsuram Clericalem statim reassumpsit, & Ecclesiæ inseruire cœpit, antequam tamen coram Iudice citatus fuerit, *an, inquam, priuilegium Clericale recuperauerit, non solum quoad personam, sed etiam quoad causam, & bona, itaut Iudex laicus, qui cœpit inquirere, processum prosequi non possit, nec contra ipsum, vel contra bona procedere?* Affirmatiuè. Ita censuit Sac. Congregatio Immunitatis in vna Nicien. 22. Augusti 1662. iniunxitque Episcopo, vt procederet in causa. Quod etiam fuisse decisum in S. Concil. Neapol. tradit Tap. *in Constit. de person. num.37.*

CONSVLTATIO CCCCXXXVII.

An balivi Curiæ sæcularis inseruire teneantur Curiæ Episcopali?

1 AFfirmatiuè. In vna enim Interamnen. die 31. Augusti 1651. cum proponeretur à S. Consultatione iussu Sanctissimi in S. Congregatione immunitatis controuersia excitata inter Gubernatorem & Episcopum illius ciuitatis, prætendens idem Gubernator baliuos sui Tribunalis non debere inseruire Curiæ Episcopali, instans prouideri, cùm ab Episcopo contrarium prætenderetur, S. Congregatio respondit, Baliuos huiusmodi teneri inseruire curiæ Episcopali, & contra impedientes procedendum etiam per censuras. Et merito, quia curia sæcularis, vtpotè in ordine inferiori inseruire debet curiæ Ecclesiasticæ, vtpotè in ordine superiori ex *cap. Princeps 23. q.5. & cap. Quoniam extra, de offic. Iud. Ord.*

CONSVLTATIO CCCCXXXVIII.

An Clerici coniugati teneantur ad impositiones laicales, quæ ad capitationem imponuntur?

1 REsponderur, probata legitima consuetudine, non teneri. Ita declarauit S. Congregatio immunitatis in vna Cassanen die 9. Maii 1649. præcepitque Episcopo, vt eam consuetudinem mandet seruari. Vt autem in hac re procedatur in exequutionem decretorum S. Congregationis immunitatis, certum est, huiusmodi Clericos non esse exemptos ab oneribus realibus, sed à personalibus dumtaxat, quemadmodum determinauit eadem S. Congregatio tum alibi, tum præsertim in vna Rossanen die 21. Ianuarij 1631. declarando, illa esse onera personalia, quæ per personas adimplentur. Et quoad foculare, in quo præcipua laicorum cura consistit, quamuis S. Congregatio alias in vna Oppiden. die 17. Nouembris 1654. declarauerit, onus foculare, non esse soluendum à clericis coniugatis, tanquam onus personale, nihilominus in alijs causis contrarium respondit, vt in vna Cathacen. die 23. Maij 1647. & alibi pro eorum exemptione se fundauit in sola consuetudine, quæ si verè probetur seruatis seruandis, citatoque Fisco sæculari, obseruanda est, vt censuit in vna Anglonen. die 22. Septembris 1639. Immò paucis ab hinc annis, tenore supradictorum decretorum maturè perpenso, auditisque relationibus ferè omnium Regni Neapolitani Ordinariorum, & Eminentissimi Cardinalis Spinolæ tunc temporis Nuncij Apostolici hunc articulum noluit resoluere in fauo-

rem

rem Clericorum, nec postea voluit assistere Episcopo Oppiden., pro eiusmodi prætensione cum Principe Cariati, inter quos composito factum est, vt hæc differentia finem accipperet.

CONSVLTATIO CCCCXXXIX.

An Clerici iuxta personarum distinctionem gaudere debeant immunitatibus.

1 RESpondeo, in hac re seruandum esse solitum. Cùm namque Episcopus Bouini exponeret S.Congregationi Immunitatis; *Che i nuoui Conduttori delle gabelle della farina, e del pane sono entrati in pretensioni di non dare per l'auuenire più che dodici tumola di franchigia à ciascun Cherico senza distintione di semplici Cherici di conditione ordinaria da' Sacerdoti, e persone nobili, che viuono con famiglia, & seruitori secondo la loro conditione, e grado. Parimente sono entrati in pretensione, che non si debba far buona à Cherici, & Ecclesiastici franchigia per quelli che ritengono à custodire i loro animali, e lauorare i beni Ecclesiastici, e patrimoniali. In oltre pretendono, che questi medesimi operarij debbano pagare ogni mese la gabella di vn tumolo di grano chiamata del fuoco, che non seruendo à gli Ecclesiastici, e luoghi pij pagherebbero, intanto che quando entrano à seruire le persone Ecclesiastiche, e luoghi pij per patto espresso vogliono il detto pagamento del fuoco, dal che le persone Ecclesiastiche, e luoghi pij vengono indirettamente grauate del pagamento*. S. Congregatio eadem die 9. Maii 1659. respondit, seruari solitum, & Episcopum non permittat aliquid innouari.

CONSVLTATIO CCCCXL.

An Clerici coniugati teneantur ad solutionem donatiui Regij?

1 DE hoc sic habet. Cùm Episcopus Catacen supplicaret S.Congregationi Immunitatis, *che gli si ordini quello doura à fare co' Regij nell'esattione del donatiuo, che fà il Regno al Rè quanto à' Cherici coniugati, perche essendosi stabilito, che si esigga à carlini 39. per fuoco, secondo che i fuochi sono numerati per tutti i luoghi, e trouandosi che in tutte le Terre i fuochi non sono tanti quanti sono numerati, e che molti di quelli sono impotenti a pagare, si è determinato, che per i fuochi mancanti, e impotenti s'accresca tanto più per fuoco à quelli, che sono potenti secondo la robba da essi posseduta, nel quale accrescimento crede siano compresi i Cherici potenti, i quali vorrebbono pagare solamente i 39. carlini à fuoco, e non il detto accrescimento per gl'impotenti, e mancanti, come è ordinato, senza essere essi intesi. Al che dice risponder la Città, che se eglino si sentono grauati ricorrano à i Deputati per ottener lo sgrauio preteso da essi. Di più auuisa, che hauendo ordine da questa S. Congregatione sotto li 27. Maggio 1647. di far godere à' Cherici coniugati il lor beneficio* del Cap. vnic. de Cler. Coniug. in 6. *mentre per legitima consuetudine non siano in possesso di godere più che essi allegano, non douer concorrere al detto donatiuo, non hauendo mai pagato. Ma i Regij rispondono ciò esser seguito, perche mai più si è riscosso per testa, come si fà ora, e che mentre i detti Cherici hanno pagato l'altre gabelle, o tasse fatte per altri debiti communitatiui, non deono essere immuni dalla detta tassa del donatiuo*. S. Congregatio Immunitatis 2. Maij 1651. respondit: *Foculare est onus reale, ideò Clericos coniugatos teneri, nisi concurrat legitima consuetudo.*

CONSVLTATIO CCCCXLI.

An Equites SS. Mauritij & Lazari, ac S. Stephani gaudeant exemptionibus?

1 HAc in re variant declarationes, Conciliantur, si tempora distingues, ac priuilegia, eorumque reuocationes iuxta rerum, locorum ac temporis circumstantias considerabis. Etenim in vna Camerinen. Communitatis Sancti Quirini & Equitis Marcelli Religionis SS. Mauritij & Lazari die 13. Augusti 1647. S. Congregatio Immunitatis respondit, dictum Equitem non gaudere exemptione quoad bona patrimonialia ex reuocatione Pij V. sed tantummodo quoad bona Commendæ. In vna *Fanen* die 21. Iunij 1664. S. Congregatio censuit, priuilegium exemptionis Religionis S. Stephani non suffragari, attento Breui Sanctissimi comprehensiuo etiam personarum Ecclesiasticarum. In vna *Mantuana* die 6. Octobris 1626. Sacra, &c. Episcopo qui iuxta præscriptum Sacrorum Canonum tueatur immunitatem Equitis Mondini S. Stephani à collectis, & impositionibus laicalibus. Et in eadem *Mantuana* die 22. Nouembris 1636. Episcopo, qui omnino curet restitutionem soluti dicto Equiti cum expressione, quod indebitè fuit solutum, vti ab exempto, qui non poterat grauari pro suis bonis, & huiusmodi declarationem inserat in actis curiæ Episcopalis. Et die 2. Septembris 1656. S. Congregatio in causa sæpius proposita censuit, Equites S. Stephani quoad bona patrimonialia gaudere exemptione ab oneribus laicalibus. Sequuntur literæ eiusdem S. Congregationis pro obseruatione prædicti decreti sub die 4. Septemb. 1657. *Vrbino Arciuescouo. Hauendo altre volte questa S. Congregatione dichiarato che i Caualieri dell'Ordine di S. Stefano habbian da godere l'esentione da' pesi laicali in quanto a i loro beni patrimoniali, sarà cura di V. S. di procurare che il medesimo decreto si osserui à fauore di Girolamo Stauolo Caualiere del medesimo Ordine, defendendolo da ogni molestia, che per ciò potesse patire ne' suoi beni patrimoniali, e me l'offero di cuore*. Ac in vna Tudertina die 7. Martij 1651. S. Congregatio sæpiùs censuit, Milites SS. Mauritij & Lazari ex Constitutione Pij IV. gaudere exemptione ab omnibus oneribus & impositionibus. Tandem die 28. Septembris 1666. respondit Equites S. Stephani non gaudere.

CONSVLTATIO CCCCXLII.

An Magistratus, & Iudices laici prætextu assertæ consuetudinis reos, qui confugiunt ad Ecclesias, propria auctoritate possint extrahere in casibus expressis à Constitutione Gregoriana, petita dumtaxat, & non obtenta licentia Ordinarij, nec eidem facta exhibitione processus minusue constito coram eo de qualitate delicti, num sit de exceptis à dicta Constitutione, vel ea non obstante, Ordinarius valeat in extrahentes procedere ad censuras?

1 RESpondeo negatiuè quoad Iudices laicos, & Ordinarium posse procedere. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis in vna Calaguritana die 31. Augusti 1649. Est contra Gambac. Villadieg. Acugnam, Corream, Clarum, Couarruuiam & alios. Forma enim Constitutionis Gregorianæ est nunc omninò seruanda, licet notoriè constet reum commisisse delictum in illa exceptum, cuius probatio pro forma requiritur.

CONSVLTATIO CCCCXLIII.

1 NVm eo casu, quo reus extrahitur præuio iudicio Ordinarij, recta via possit duci ad carceres sæculares, ibique detineri pro vtraque curia, donec per Ordinarium fiat plena probatio, an gaudeat immunitate, iuxta consuetudinem suppositam à laicis, vel, ea non obstante, sit ducendus ad carceres Ecclesiasticos, vt præcipitur à Gregoriana? Respondeo non licere. Ita in eadem Calaguritana eodem die & anno, quo supra.

CONSVLTATIO CCCCXLIV.

1 AN toleranda, vel potiùs censuris explodenda sit asserta consuetudo, qua Iudices laici reos confugientes ad loca immunia posse inde extrahere aiunt sine licentia Ordinarij, vt donec discutiatur, an gaudeant immunitate, illos detineant in carceribus & vinculis, ac militiæ sæcularis assistentia custodiant, ne, vt ipsi dicunt, interim

tim aufugiant? Non est toleranda. Ita etiam eadem Sacra Congregatio in supradicta Calaguritana 31. Augusti 1649.

CONSVLTATIO CCCCXLV.

1 AN syndici Conuentuum Ordinis S. Francisci ex Bulla fel. record. Clementis VII. gaudeant priuilegio fori in causis tam ciuilibus, quàm etiminalibus, etiam motis ante institutionem eorum Officiorum vigore eiusdem Bullæ? Negatiuè, sed tempore quo erant syndici. Ita censuit S. Congregatio Immunitatis instante Commissario Generali Ord. Min. de Obseru. die 31. Augusti 1649.

CONSVLTATIO CCCCXLV.

An bona donata Clerico sub conditione, quod si acquisiuerit beneficium Ecclesiasticum, debeant restitui donatori, sint immunia ab oneribus laicis?

1 AFfirmatiuè. Cùm autem proposuisset S. Congregationi Immunitatis. *D. Francesco Gobbi da Città di Castello ordinato in sacris à titolo di patrimonio constituito parte in vn suo podere, e parte in due pezzi di terra donatigli a questo effetto da vn suo parente con conditione però, che ottenendo egli beneficio Ecclesiastico sufficiente a viuere i detti pezzi di terra tornassero al donatore, venendo hora esecutato da' ministri della Città per lo datio, e gabelle di detti beni sotto pretesto, che egli sia stato prouisto di beneficio sufficiente, supplica per ordine opportuno, che gli sia rimessa l'esecutione, e che sia mantenuto esente per l' auuenire com'è stato pel passato*, S. Congregatio decreuit, gaudere in omnibus die 31. Augusti 1659.

CONSVLTATIO CCCCXLVII.

An Episcopus possit ex legitima consuetudine procedere etiam censuris Ecclesiasticis contra laicos debitores locorum piorum & beneficiatorum?

1 REspondeo, posse. Ita S. Congregatio Immunitatis die 8. Martij 1667. in vna Castren. Equidem hæc consuetudo fundatur in iure, nempè in *cap. Si Clericus laicum de for. comp. in fin.* vbi Gloss. & Bellam. *ibid. num.4.* inquit, quod cum Philippus Rex Galliæ huiusmodi consuetudinem à suo Regno tollere voluisset, Prælati illam defenderunt; adeò vt Rex mandauerit, illam seruari. Vide Doctores apud Dianam *p.5. tr.1. resol.7.* & apud Caualcan. *decis.45. num.58. & seq. p.1.* Ratio est, quia agitur de fructibus rerum Ecclesiasticarum, qui sunt pars fundi, & dicuntur bona Ecclesiastica. Atque ita sæpè iudicatum fuisse testatur Caualcan. loco allegato, *& dec.44. num.1. & seq.*

CONSVLTATIO CCCCXLVIII.

An Clerici, eorumque bona possint repræsalijs pro debito Communitatis subijci?

1 NOn possunt. Ita S. Congregatio Immunitatis die 28. Iulij 1648. Vnde contra concedentes repræsalias aduersus personas Ecclesiasticas, vel extendentes concessas fertur excommunicatio *in cap. vnic. de iniur. in 6.* Quare notandum, materiam esse sacrilegium contra libertatem Ecclesiasticam, & immunitatem à repræsalijs. Quod ad personas autem est vniuersalis, si singulares sint. Si verò sit Vniuersitas Ecclesiastico subijcietur interdicto. Item prohiberi executionem talis concessionis circa Ecclesiasticos, aut bona eorum etiam per extensionem. Vt si concedantur repræsaliæ contra ciuitatem, in qua sunt Ecclesiastici, non debent executioni mandari circa illos, vel bona eorum. Est enim extensio prohibita dicto *cap. vnic.*

CONSVLTATIO CCCCXLIX.

1 AN Episcopus procedere possit ad censuras contra Iudicem laicum cogentem litigantes adire forum laicale in causis mixti fori? Potest procedere, seruatis seruandis. Ita S. Congregatio Immunitatis die 14. Ianuarij 1653. In his enim non potest Iudex Ecclesiasticus à sæculari impediri quo minus de eis aduersus laicos cognoscat. Ita Perez. *lib.1. ord. tit.3. l.6. fol.128.*

CONSVLTATIO CCCCL.

An Ecclesiastici cogi possint, vt vendant vinum proprium in locis destinatis?

1 NOn possunt. S. Congregatio immunitatis in vna Conuersanen 14. Ianuarii 1653. Est enim contra libertatem Ecclesiasticam.

CONSVLTATIO CCCCLI.

An patentati ab Episcopo sint exempti à repræsalijs tam in persona, quàm in bonis?

1 REspondeo, gaudere exemptione quatenus sint officiales, non verò simplices patentati. Ita S. Congregatio Concilii in vna ciuitatis Plebis die 7. Martii 1651.

CONSVLTATIO CCCCLII.

An domus Collegij de Propaganda fide gaudere debeat priuilegio Immunitatis Ecclesiasticæ quoad confugientes?

1 AFfirmatiuè. Atque ita resolutum fuit à S. Congregatione immunitatis die 8. Martii 1650.

CONSVLTATIO CCCCLIII.

An Clerici in minoribus gaudeant immunitate bonorum sibi donatorum causa studij?

1 GAudent tanquam bona Ecclesiastica. An verò eiusmodi causa cessauerit, debet cognosci ab Episcopo. Ita S. Congregatio in vna Marsicana die 16. Ianuarii 1663. Est contra Riccium *p.4. collect.901.* Textus enim Bullæ Cenæ Domini loquitur generaliter ac proinde intelligitur de quibuscunque Ecclesiasticorum bonis, siue patrimonialia ea sint, siue donata, siue empta, aut quouis alio titulo quæsita. Quod docet Duard. ad dictum locum Bullæ, Filiuc. Reginal. Alter. Lessius & alii, ac speciatim Diana *p.1. tr.2. res.42.* vbi cum Duardo refellit Authores, qui consuetudinem Regni Neapolitani approbant, tuenturque.

CONSVLTATIO CCCCLIV.

1 AN Clerici, qui viuunt in communi cum laicis possint cogi ad diuidendum sua bona, vt collectetur portio eorundem laicorum? Affirmatiuè, idque per Iudicem Ecclesiasticum, etiam ex officio. S. Congregatio in eadem Marsicana die & anno quo supra.

CON-

CONSVLTATIO CCCCLV.

An Clericus coniugatus, qui habitum dimisit, & militiam exercuit possit habitum reassumere?

1 Potest reassumere habitum, & ideò gaudere. Ita Sac. Congregatio in vna Recanaten die 11. Decembris 1663. Quod etiam docet Cocchus, & Clarus *lib. 5. recept. §. fin. quæst. 36. num. 15.* aliique multi contra plures, ac speciatim Auendagnum *de exeq. mand. Reg. lib. 1. cap. 22.*

CONSVLTATIO CCCCLVI.

1 An domus Ecclesiæ, quæ inseruit pro habitatione Sacristæ, etsi ab Ecclesia disiuncta, gaudeat immunitate? Respondeo, gaudere. Ita S. Congregatio Immunitatis die 28. Februarij 1662.

CONSVLTATIO CCCCLVII.

An apotheca vnita palatio Episcopi, quod coniunctum est Ecclesiæ Cathedrali, & locata laicis gaudeant immunitate?

1 Respondeo, apothecas locatas laicis habentes ingressum in platea, vel via publica non gaudere. Ita censuit eadem S. Congregatio Immunitatis die 28. Februarij 1662. in vna Narnien.

CONSVLTATIO CCCCLVIII.

1 An domus contigua Ecclesiæ, quæque vltra ianuas in via publica, habet etiam egressum in Choro eiusdem Ecclesiæ gaudeat immunitate? Respondeo. Si est domus laicorum non gaudet. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis eadem die 28. Februarij 1662. in vna Pennen.

CONSVLTATIO CCCCLIX.

1 An Clericus, quamuis gauderet Immunitate, extractus tamen ex mandato laicali à loco immuni, & consignatus postea Curiæ Episcopali, contrauenerit obligationi de tuto carcere? Respondeo, non contrauenisse atque adeò non teneri ad pœnam. Et ita censuit Sac. Congregatio Immunitatis in vna Baren die 10. Decembris 1658.

CONSVLTATIO CCCCLX.

1 An Episcopus possit extrahere à loco immuni vxorem, siue filium Custodis Montis Pietatis, siue aliosad effectum illos examinandi tantum & cum intentione eos restituendi eidem loco immuni, eo quod vti informaris possit ab eis habere notitiam de fraudibus ab ipso Custode in damnum graue eiusdem Montis commissis? Respondeo in casu de quo agitur nihil. Ita respondit S. Congregatio Immunitatis Episcopo Perusino die 27. Nouembris 1654.

CONSVLTATIO CCCCLXI.

1 An solutio carolenorum 42. pro foculario imposita à Regijs sit personalis, non autem realis, itaut ab ea sint exempti Clerici coniugati, & Diaconi seluagii? Respondeo, esse exemptos, quia huiusmodi onus est personale. Et ita declarauit Sac. Congregatio Immunitatis die 27. Nouembris 1654. in vna Oppiden. Quæ vti vltima declaratio attendenda est.

CONSVLTATIO CCCCLXII.

1 An causæ etiam mercedum motæ contra Sodalitates sæcularium erectas authoritate ordinaria spectent ad forum sæculare? Negatiuè, sed spectant ad forum Ecclesiasticum, & proinde Episcopi eas tueri debent. Ita Sac. Congregatio Immunitatis in vna Mediolanen die 27. Nouembris 1654. Et docent Nouarius, Riccius, Peregrinus apud Dian. *p. 4. tr. 1. ref. 37.* Idque etiamsi auctoritate Ordinarii non sint erectæ, quia sufficit quod in illis opera pietatis exerceantur, cùm huiusmodi priuilegium non detur loco, sed causæ, Est contra Apont. *vol. 1. cons. 18.* Viuium *in addit. ad decis. 517. num. 40.* & Gabrielem *in com. opin. concl. 5.*

CONSVLTATIO CCCCLXIII.

1 An filii legitimi, & naturales Clericorum gaudeant priuilegio fori? Gaudere, durante vita patris. Ita censuit Sac. Congregatio Immunitatis die 28. Aprilis 1654. in vna Vrbania, & docet Decian. *in tract. crim. lib. 4. cap. 9. num. 49.* Quia reputantur vna & eadem persona, *l. fin. C. de impub. l. Cum scimus, §. fin. C. de agric. & cens. lib. 10.* Quod prosequuntur Carolus de Graff. Nouarius, Squillantes & alij.

CONSVLTATIO CCCCLXIV.

1 An domus parochorum, licet non adhæreant Ecclesijs, sint immunes? Affirmatiuè. Quare S. Congregatio Immunitatis die 10. Decembris 1658. in vna Forlimpopoli mandauit quod pro violata immunitate domus parochialis procedatur ad censuras.

CONSVLTATIO CCCCLXV.

1 An Episcopus possit carcerare Regulares renuentes, & impedientes extractionem rei à sui Ecclesiis? Non potest, sed, si eos carcerauerit, debet eos consignare superioribus Regularibus, qui tenentur ipsos transmittere ad Vrbem, & interim facere certiorem S. Congregationem Immunitatis. Ita resoluit eadem S. Congregatio in vna Cathanen die 16. Nouembris 1655.

CONSVLTATIO CCCCLXVI.

1 An familiares, & Coloni Ecclesiasticorum teneantur iussu ire ad bellum, & seruire in aliis functionibus pro seruitio Principis, seu communitatis, & ad onera consistentia in solutione frumenti, & aliorum fructuum? Respondeo, Colonos habentes qualitates Coloniæ, & famulos Ecclesiasticorum non posse cogi ire ad bellum, nisi ex ingenti, & præcisa necessitate, nec ad solutionem oneris consistentis in frumento, vel imbottatus vini, nec ad hospitationem militum in bonis Ecclesiarum, vel Ecclesiasticorum. Et ita declarauit Sac. Congregatio Concilij pro parte Cleri Casalensis die 28. Augusti 1635. sub Cardinali Gypsio.

2 Sed an propriè dicantur Coloni, & proprias Coloniæ qualitates habeant illi, qui colunt agros & vineas Ecclesiasticorum, appellanturque Coloni partiarii, vulgo Mezaroli, diuidendo cum Dominis certam fructuum partem, ita vt in prædicta S. Congregationis declaratione comprehendi debeant? S. Congregatio immunitatis aliàs respondit, Colonos partiarios Ecclesiasticorum dici etiam illos, qui vulgo vocantur *Mezaroli*.

CON-

CONSVLTATIO CCCCLXVII.

1 AN familiares, qui actualiter inseruiunt personis Ecclesiasticis, sint immunes? Istos gaudere ijsdem immunitatibus à gabellis, quibus gaudent Ecclesiastici resoluit S. Congregatio Episcop, 12. Martij 1602, in vna Licien, & S. Congregatio Immunitatis frequenter.

CONSVLTATIO CCCCLXVIII.

1 AN contra attentantes extrahere reum ab Ecclesia, effectu non sequuto, possit procedi? Videtur negatiuè respondendum, quia dictus actus non continet delictum consumatum. Quando autem imponitur pœna ob aliquod delictum, id debet esse consumatum in actu externo, nec sufficit conatus & attentatio, vt docent communiter Doctores. Verùm tenendum est, affirmatiuè, idque ob scandalum, & irreuerentiam. Ita iussit S. Congregatio Immunitatis Episcopo Asculano, vt procederet seruatis seruandis contra Barócellum tamquam violatorem; quia manus iniecerat in confugam attentando eum ab Ecclesia extrahere, tametsi non extraxerit. Quod etiam docent Peregrin, Mar. Ital. Farinac. & alij apud Dianam *p.1.tr.1.resol*, 15. contra Gambacur. & alios nonnullos, ac elicitur ex Constitutione Gregoriana, quæ comprehendit etiam attentantes.

CONSVLTATIO CCCCLXIX.

1 AN delicta famulorum inseruientium Colonis mensæ Episcopalis, siue Ecclesiasticorum commissa in possessionibus Ecclesiasticis cognosci debeant à foro laicali? Negatiuè, sed spectant ad Curiam Ecclesiasticam. Ita S. Congregatio Immunitatis in vna Auximana 25. Septembris 1663.

CONSVLTATIO CCCCLXX.

1 AN delinquens propè Ecclesiam spe confugij gaudeat immunitate? negatiuè respondendum videtur. Decretum enim est *cap. fin. de immun. Eccles.* cum qui spe ad eadem sacrum confugiendi deliquerit, iure asyli non adiuuari. Quia patratum facinus præuiso commodo indignum reum reddit. At respondeo gaudere. Ita censuit S. Congregatio Immunitatis in vna Verulana 2. Maij 1651. mandauitque absolui Cancellarios sæculares, qui ab Ecclesia confugam extraxerunt sub prætextu quod non gauderet cùm propè illam deliquerit. Est contra Gambac. Farinac. Tanner. & plerosque alios. Ratio desumitur ex Constitutione Gregorij XIV. quæ hunc casum non excipit. Ita etiam ante eam Constitutionem docuit Decianus, Suarez & alij, & post illam Fagundez, Peregrinus, & communiter Doctores, & constat etiam ex sequentibus declarationibus eiusdem sacræ Congregationis in Mileten die 4. Decembris 1629. Sacra &c. censuit, Oratorem gaudere immunitate Ecclesiastica, etiamsi propè Ecclesiam homicidium commiserit. Et in Florentina die 11. Augusti 1631. Sacra &c. censuit, Oratorem gaudere debere immunitate Ecclesiastica, & maximè quia non fuit sequuta mors, etiamsi exiens ab Ecclesia deliquerit, & ad eandem postea confugerit, sed locum esse posse concessioni, ex speciali gratia Santissimi, & in vna Dertonen. 9. Septembris 1670.

CONSVLTATIO CCCCLXXI.

1 AN Capella carcerum vel contigua Carceribus gaudeat immunitate? Non gaudere resoluit S. Congregatio Immunitatis in vna Tudertina 12. Iunij 1663.

CONSVLTATIO CCCCLXXII.

An Clerici coniugati possint exercere officia Magistratus Secularis, puta Syndici, Auditoris, Prioris, & id genus alia?

1 NEgatiuè. Hinc cum supplicaret S. Congregationi Immunitatis Doctor Giobbus Giobbi Clericus coniugatus Ciuitatis Castellanæ his verbis, *che si dichiarasse ch'egli possa godere l'honore di Capo Priore, come godono gli altri Cittadini, non dandosi opera à negotiatione di sorte alcuna, ma solo si assiste al buon gouerno della Patria.* Vicarius generalis respondit libello supplici sibi transmisso Clericum coniugatum esse capacem officij, posseque eligi, & gaudere priuilegio fori, si vacet negotiationi licitæ, nihilominus S. Congregatio rescripsit quod ab huiusmodi officijs abstineat die 2. Maij 1651.

CONSVLTATIO CCCCLXXIII.

1 AN domus Canonicales, siue beneficiatorum, quæ laicis locantur, gaudeant immunitate? In hac re in vna Perusina die 14 Maij 1652. S. Congregatio Immunitatis petenti Gubernatori Perusino, *che hauendo introdotto i Canonici e Cappellani beneficiati della Catedrale di Perugia di affittare le loro stanze della Canonica, & in particolare à delinquenti e à debitori, che vi si ricouerano per confugio, e nascendo di ciò inconuenienti si ricorre per opportuna prouisione*, ita respondit, habitationes huiusmodi non locentur laicis, neque alijs. Atque ex his elicitur, quod gaudeant, quamuis laicis non debeant locari. Vide Dianam, *p.3.tr.1.ref.* 71, ibique Decianum, Ambrosinum, & Bonacinam contra Peregrinum, & alios.

CONSTLTATIO CCCCLXXIV.

1 AN stuprum voluntarium à laico commissum sit mixti fori, vel præuentione fiat de foro Ecclesiastico? Respondeo negatiuè, sed spectare ad Iudicem laicum. Ita censuit S. Congregatio Immunitatis in vna Ciuitatis Castellanæ 14. Februarij 1652.

CONSVLTATIO CCCCLXXV.

1 COnfraternitates aliquæ sæculares habent ædiculas, in quibus Confratres vestibus se induere solent, ibique cruces, & alia supellectilia Confraternitatis seruare, quarum fenestræ in claustrum Regularium prospectum habent, & per eorumdem Regularium Ecclesiam necessario transire debent, qui volunt ad eas accedere, quarum occasione nonnulli forum sæculare subterfugientes aliquando ibi se recipiunt, ac etiam cum mulieribus pernoctant. Et cum dicti Regulares prætendant Episcopum nullam posse ibi exercere iurisdictionem, ideo petitur quid in hac re sit agendum? Respondeo, Episcopos in his casibus habere iurisdictionem delegatam ex literis generalibus. Et ita declarauit S. Congregatio Immunitatis in vna Ortonen. 14. Februarij 1642.

CONSVLTATIO CCCCLXXVI.

1 AN Clerici diuites tempore penoriæ possint cogi ab Episcopo ad vendendum suum frumentum? Respondeo, stante necessitate posse cogi ad pretium honestum, idque authoritate Sedis Apostolicæ, *cap. Non minus de immun.* licet de iure non cogerentur. Et ita censuit S. Congregatio Immunitatis in vna Brundusina 7. Aprilis 1641. Est contra Iurisconsultos, & aliquos theologos, nominatim Ortiz, Salas, & Valerum, qui tenent posse cogi à magistratu sæculari. Quod etiam asserunt Ioan. de Heuia, & Bobadilla apud Dian. *p. 1. tr. 2. resol. 9.* Sed perperam. Quia sæculares nullam habent in Clericos potestatem, eorumque legibus tenentur vi tantum directiua, ac proinde cogendi sunt à suo Iudice. Vide Duard.

Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 17. num.* 45. Madium & alios.

CONSVLTATIO CCCCLXXVII.

1 AN Clerici seluagij possint eligi in officiales siue ministros Magistratus sæcularis? Non possunt, quia sunt immunes, Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis eadem die 7. Aprilis 1641. in vna Vritana, in qua iussum fuit Vicario Capitulari, vt tueatur exemptionem Clericorum seluagiorum iuxta decretum Gregorij XV. & non obediat hortatorijs.

CONSVLTATIO CCCCLXXVIII.

1 AN quantitas grani, vini, olei, ac similium, quæ datur pro eleemosyna tam ex parte dantis, quam recipientis debeat soluere gabellam? Respondeo negatiuè. Ita censuit S. Congregatio Immunitatis in vna Camerinen. die 12. Decembris 1651. scilicet pro pane, carne & similibus distribuendis in eleemosynas pauperum non esse soluendam gabellam. Et explicatius in vna Oscen. die 12. Februarij 1658. nimirum gabellam non deberi pro eleemosynis tam datis, quàm receptis.

CONSVLTATIO CCCCLXXIX.

1 AN conductores bonorum Ecclesiasticorum teneantur ex fructibus inde perceptis ad gabellam, non obstante quod ijdem fructus percipiantur ab ipsis Affictuarijs, qui sunt personæ laicæ? Respondetur negatiuè, sed huiusmodi fructus gaudent exemptione à gabellis. Et ita censuit S. Congregatio Immunitatis in vna Assisien. die 4. Decembris 1657. Est enim priuilegium reale.

CONSVLTATIO CCCCLXXX.

1 AN Clerici coniugati, qui ob paupertatem se exercent in agricultura, vel in alio opere non tamen sordido, debeant esse immunes à solutione capitationis, quæ imponitur personæ absque vlla consideratione bonorum? Affirmatiuè, nempè gaudere tamquam bona Ecclesiastica. Et ita censuit S. Congregatio Immunitatis in vna Oppiden. die 7. Augusti 1641. Quia his Clericis licita est negotiatio honesta victus causa, licet alijs Clericis sit interdicta, *arg. ex cap. Ioannes, de Cler. coniug.* Nec possunt cogi ad desistendum per priuationem priuilegiorum clericalium, quibus gaudent Quia nullibi id cauetur de Clericis coniugatis & rei licitæ operam dantibus. Videndus Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 46. num.* 26. contra Fasinac. & alios *num.* 25. relatos.

CONSVLTATIO CCCCLXXXI.

1 AN Episcopus possit procedere etiam contra laicos complices in delicto à Clericis commisso? Respondeo posse ac debere cognoscere de tota causa. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis tum in vna Policastren. 30. Augusti 1641. tum in vna Vrbeuetana 19. Iulij 1661. tum in vna Ferentilli 28. Septembris 1666. ac sæpè alibi. Idque ob causæ connexionem, & ne contrariæ sententiæ proferantur, & quia magis dignum trahit ad se minus dignum. Id ipsum docent Martha, Maynardus, Duardus, Bellettus & alij, quos sequitur Dian. *p. 3. tr. 1. res. 1. & p. 4. tr. 1. resol. 7. text. in cap. Quod in dubijs*, vbi Glos. *de consecr.* & obtinere existimant per text. in *cap. Per tuas extr. de arb.* Felin. *in cap. Placuit n. 6. de præscript.* Hyppol. *sing. 180. num. 1. & sing. 167. num. 1.* Matth. *sing.* 143. Bossius prolixè *tit. de for. comp. num.* 146. Estque contra Ceuallos, Gutierez, Mexiam, Bonacinam, Francum, Couattuuiam, Molinam, & Villadiegum, præsertim verò contra Capyc. Iul. Clat. & Gail. *de pac. pub. cap. 1. num.* 29. dicentes hoc moribus nostris non obseruari, & quemlibet suo Iudici tradi. At falsò, vt ex adductis resolutionibus. Qua etiam de re vide Ludouic. *decis. Luc. 26. num. 18. p. 2.* Decian. *lib. 4. cap. 9. n. 44.* & Ambrosinum *de immun. cap. 10. num.* 5. vbi argumenta Molinæ solidè euertit. Item Scacciam *de iudic. lib. 1. cap. 11. num.* 24. aliosque apud ipsum. Quod absque dubio procedit, si Iudex Ecclesiasticus præuenerit.

CONSVLTATIO CCCCLXXXII.

1 AN rei confugientes ad Ecclesiam ob crimina excepta possint armata manu etiam cum fractura ostij Conuentus Regularium iussu & cum assistentia Vicarij Episcopalis ab eodem Conuentu extrahi, si ijdem Regulares extractioni se opponerent? Possunt. Ita censuit S. Congregatio Immunitatis in vna Consentina, & Tropien. die 13. Iulij 1642.

CONSVLTATIO CCCCLXXXIII.

1 AN Capitanei, siue Officiales militiarum locorum, qui subiacent iurisdictioni temporali Episcoporum, gaudeant priuilegio fori, ceu qui actualiter inseruiunt Episcopis? Non gaudent. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis in vna Senogallien. 13. Iulij 1642.

CONSVLTATIO CCCCLXXXIV.

1 AN mancipia Turcica gaudeant immunitate Ecclesiastica? Respondeo, gaudere. Ita S. Congregatio Immunitatis in vna Licien. 13. Iulij 1649. Quia priuilegium immunitatis non est concessum intuitu personarum, sed loci, ac proinde ad quaslibet personas extenditur, Bart. Bald. Faber, alijque innumeri apud Farinac. *de Immun. c. 5. num. 7.* contra Gambacurtam, qui hanc sententiam parum tutam appellauit.

CONSVLTATIO CCCCLXXXV.

1 AN Episcopo liceat aperire ac retinere furnum pro abundantia? Respondeo, licere. Ita in vna Ciuitate Castellana censuit S. Congregatio Immunitatis die 29. Maij 1657.

CONSVLTATIO CCCCLXXXVI.

1 AN & quomodo Tertiariæ gaudeant priuilegio fori? Responden, hac in re S. Congregatio Immunitatis die 10. Nouembris 1638. inhærendo declarationibus S. Congregationis Concilij Tridentini censuit in vna Interamnen. Tertiarias frui debere priuilegio fori, si habitum assumpserint & virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem expresso voto, vitam elegerint, etiamsi in proprijs, vel consanguineorum, seu affinium domibus habitent, & dictum habitum susceperint & votum emiserint post litem motam. Quod etiam docet Pontius, Portellus, Cherubinus, & cœteri. Estque contra Barbosam & alios apud ipsum, Carolum de Grass. ac Ceuallos.

CONSVLTATIO CCCCLXXXVII.

1 AN Magistratus sæculares, vt facilius exigatur gabella farinæ possint, prohibere Ecclesiasticis, ne molant frumentum pro vsu proprio ac eorum familiæ in proprijs Molendinis, positis in eorum domibus? Non possunt, estquæ contra libertatem Ecclesiasticam, atque adeò acriter iniungendum Episcopis, vt eam tueantur. Ita censuit S. Cógregatio in vna Vgentina die 3. Aprilis 1643.

CONSVLTATIO CCCCLXXXVIII.

1 AN Clerici coniugati gaudeant priuilegio fori etiam in ciuilibus? Affirmant Doctores apud Sanchez *de matr. lib. 7. disp. 36. num. 21. ex cap. vn. de cler. coniug. in 6. & cap. 2. de for. comp.* Negant cæteri, quos ipse sequitur *num. 22. & 23.* Respondeo gaudere priuilegio fori etiam in ciuilibus. Item & Canonis, attenta consuetudine, quæ oon est improbanda. Ita censuit S.

Con-

Congregatio Immunitatis die 3. Aprilis 1643. in vna Policastren. Quod etiam tenent Specul. *in tit. de comp. Iud. ad d. §. 1. nu. 24.* Franc. *in d. cap. vn.* Cepol. *cons. crim.* 10. Mandos. ad Lap. *alleg.* 40. *&* 118. Borrel. *in specul. rubr.* 11. Ricc. *p.* 3. *dec.* 170. *num.* 1. Anton. de Marin. *resol. cap.* 58. *num.* 2. ex Trid. *sess.* 23. *c.* 6. *de refor.* contra Pereiram, Corream, Antonium de Ballis, Dansam, Capoblancum & alios.

CONSVLTATIO CCCCLXXXIX.

1 AN violans immunitatem Ecclesiasticam possit absolui virtute Iubilæi? Non potest. Ita declarauit S. Congregatio Immunitatis in vna Cathacen. die 3. Aprilis 1643. vt fuit declaratum ab eadem S. Congregatione sub die 20. Aprilis 1673. his verbis. *I violatori dell' Immunità, libertà, e giurisdittione Ecclesiastica non ponno esser assoluti vigore embulæ dalla scommunica, nella quale sono stati dichiarati incorsi, ma debbono omninamente ricorrere a questa S. Congregatione sopra le controuersie giurisdittionali per ottenere l'assolutione, la quale non gli si concede senza soddisfattione della parte offesa secondo lo stile inueterato della medema S. Cõgregatione.* Quod etiam habetur ex epistola eiusdem S. Congregationis sub die 4. Februarij eiusdem anni data Episcopo Molphitensi tenoris seqnentis. *Illustre e molto Reu. Monsignor come fratello. La somma clemenza di nostro Signore attesa l'attestatione di V. S. che'l Capitan Giouanni Pisanello Napolitano habbia dato la libertà a Domenico di Alessio di Bitonto fatto da esso estrarre di Chiesa che ne habbia ottenuto anche la remissione, condescende, che V. S. assolua etiam priuatamente il sudetto Capitano, comunicandosele per la presente lettera la facoltà necessaria stante che il rispetto di esser stato assoluto vigore Iubilæi non deue in casi di violata immunità Ecclesiastica hauersi in consideratione. E Iddio la preserui.* Poterunt igitur Confessarij, qui secus sentiebant, se conformare menti Sedis Apostolicæ, absque eo quod amplius laborent in interpretatione Bullæ Iubilæi cum periculo animarum. Et in Hieracen. *Essendosi esposto nella S. Congregatione, che Domenico Stranges già Vicario foraneo nella Terra di San Luca, diocese di Gerace, espose altre volte, che D. Carlo Gambacorta, fratello del Duca d' Ardore, e altri estrassero dalla Chiesa due banditi, gli fe subito decapitare, e perche l'oratore cooperò alle diligenze fatte dal Vescouo in iscommunicare detti estrattori, il Duca fe carcerare e dar lo sfratto a molti suoi parenti, e poi fe carcerare esso medesimo con istrascinarlo con vna corda al collo, hauendogli in oltre danneggiato vn giardino, e saccheggiata la casa. Onde scrittone al Vescouo pro informatione risponde, che il detto D. Carlo, e complici furono assoluti con l'occasione del giubileo, hauendone ottenuto la remissione della parte.* Sacra Cong. respondit. *Absolutionem non suffragari. Ideò reaffigantur cedulones.*

CONSVLTATIO CCCCXC.

1 AN qui ob rixam è fenestra domus immunis Ecclesię sclopeto occidit existentem in Ecclesia, gaudeat immunitate? Gaudet. Ita S. Congregatio Immunitatis in vna Puteolana die 14. Iunij 1661. Est contra Riccium, Delbene, Portellum, Megalam, Palbum, & alios.

CONSVLTATIO CCCCXCI.

1 AN laicus percutiens alium laicum in Ecclesia, incurrat aliquam excommunicationem? Respondeo incurrere excommunicationem minorem. Ita censuit S. Congregatio Immunitatis in vna nullius die 18. Iulij 1628.

CONSVLTATIO CCCCXCII.

1 AN concedenda sit absolutio in foro conscientiæ, & an etiam in foro exteriori ijs, qui seruatis seruandis, fuerunt declarati excommunicati ob extractionem ab Ecclesia, quando extracti fuerunt ab eisdem, vel de eorum ordine occisi, seu ad mortem damnati, ex quo Ecclesia non potest reintegrari? In hac re S. Congregatio in vna Oppiden. die 13. Decembris 1633. censuit, absolutionem in foro conscientiæ negari non posse, in foro autem exteriori fuit varia, sed pro maiori parte Eminentissimi existimarunt, absolutionem quidem differri, sed non absolutè denegari, considerando circumstantias facti in casibus particularibus, ac propterea in casu, de quo agebatur concessa fuit. At verò eadem S. Congregatio die 15. Martij 1661. hoc dubium ad Sacram Pœnitentiariam remisit. Ex quibus elicitur eiusmodi excommunicationem esse Summo Pontifici reseruatam contra Dianam & alios ab ipso relatos *p.* 1. *resol.* 43. Quod ostendit perpetua praxis S. Congregationis Immunitatis.

CONSVLTATIO CCCCXCIII.

1 AN Clericus bigamus à Sede Apostolica dispensatus gaudeat priuilegio fori? Respondeo, data dispensatione, gaudere. Ita S. Congregatio in vna Mediolanen. die 11. Iulij 1662.

CONSVLTATIO CCCCXCIV.

1 AN in causis violatæ immunitatis Ecclesiasticæ possint Archiepiscopi procedere saltem in deuolutiuo in gradu appellationis à sententijs suorum Suffraganeorum? In hac materia Sacra Congregatio Immunitatis sub die 15. Octobris 1628. scripsit literas circulares Archiepiscopis Italiæ, quibus præcipiebatur, quod in ijs causis ab eorum Curijs non relaxentur inhibitiones, nec ad aliquem actum procedatur, nisi prius certiorata eadem Sacra Congregatione. Ita enim scripsit: *Quando si tratta d'appellatione ò di ricorsi in cause di violationi d'immunità, di libertà o di giurisdittione Ecclesiastica, e di censure per dette cause fulminate, non dourà V. S. permettere, che da cotesta sua Curia Arciuescouale si rilascino inhibitioni, nè si proceda ad atto alcuno, se prima non ne sarà dato ragguaglio à questa S. Congregatione sopra le controuersie giurisdittionali, e da questi Eminentissimi miei Signori riceuutone l'ordine che giudicheranno opportuno di darle. Così eseguirà V. S. inuiolabilmente con far registrare la presente negli atti della Cancellaria di detta Curia Arciuescouale, e darne auuiso alla medema S. Congregatione, il tutto sotto quelle pene che à nostro Signore parerà di dare à trasgressori, mentre &c.* Sed quoniam Archiepiscopi cum Panormitanus, tùm Messinensis suis literis conquesti fuere, sibi hoc modo secundas instantias auferri, S. Congregatio eis respondit sub die 6. Ianuarij 1629. mentem S. Congregationis non esse, causas huiusmodi ad Romanam Curiam trahere, nec ijs Curias Archiepiscopales priuare, sed tantum illas admonitiones, eaque consilia exhibere, quæ ad reintegrationem violatæ Immunitatis Ecclesiasticæ opportuniora, magisque necessaria iudicarentur. Et licet aliquando simpliciter rescriptum fuerit in eiusmodi causis nullas dari appellationes, prout in vna Marianen. 19. Maij 1648. attamen pluries censuit, Archiepiscopos posse cognoscere causas in deuolutiuo, nempè in vna Cathacen 30. Maij 1268. in vna Acernen. 10. Iunij 1636. & 8. Augusti 1645. ac in vna Beneuentana 22. Nouembris 1639. His tamen non obstantibus eadem S. Congregatio, re maturè perpensa atque discussa, die 19. Iulij 1661. resoluit, eiusmodi literas circulares seruandas esse in omnibus & per omnia.

CONSVLTATIO CCCCXCV.

An reductio censuum, aliorumque redituum, per Magistratum secularem facta, afficiat etiam Ecclesiasticos?

1 NEgatiuè. Ita sæpè declarauit S. Congregatio Immunitatis, præsertim in vna Nouarien. die 27. Nouembris 1654. & in vna Neapolitana die 23. Iulij 1652. his verbis: *Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium super Immunitate, ac libertate Ecclesiastica, & Controuersijs Iurisdictionalibus præpositorum, visis Pragmaticis,*

ticis, ac præcipuè illa, quæ fuit sub die 5. Septembris proximè præteriti publicata super reductione ad quinque pro centenario annuorum redituum, & Gabellarum cum Regio assensu emptarum, siue alio quocumque modo acquisitarum &c. post maturam discussionem, facto verbo cum Sanctiss. D.N. declarauit, & declarat omnes, & singulas prædictas pragmaticas, necnon quascumque alias ordinationes super præmissis emanatas, & publicatas non comprehendisse, neque comprehendere, & non potuisse, nec posse comprehendere Ecclesias, Monasteria, loca pia, nec personas Ecclesiasticas, eorumque res, bona, iura, reditus, prouentus, & gabellas ab eis, vel pro eis, ac eorum nominibus emptas, empta, vel ab alio quouis titulo acquisitas, & acquisita, & quocumque modo ad eos, & eas, ac ea spectantes, & pertinentes, ac spectantia, & pertinentia, & Propterea nullum ex dictis Pragmaticis, ac alijs quibuscumque ordinationibus illatum fuisse, nec esse, neque inferri potuisse, nec posse præiudicium, sed liberum illas fuisse, ac esse vti quibuscumque iuribus, eis, ac cuilibet eorum competentibus perinde, ac si Pragmaticæ, atque ordinationes prædictæ non emanassent.

2 *Insuper pro executione huius Decreti eadem Sac. Congregatio facto etiam verbo cum Sanctissimo iniungendum censuit, ac iniunxit omnibus, & singulis Archiepiscopis, Episcopis, ac alijs Ordinarijs inferioribus, quod eisdem Ecclesijs, Monasterijs, & Pijs locis, ac personis Ecclesiasticis efficacis defensionis præsidio in præmissis assistant, & contra quascumque personas, Collegia, Ciuitates; Vniuersitates; & loca, quantumuis aliàs exemptas, & exempta, & quouis priuilegio, titulo, ac præeminentia suffultas, & suffulta, licet specialiter, nominatim, ac indiuiduè aliàs exprimendas, & exprimenda contradicentes, & contradicentia, ac se opponentes, & se opponentia obseruantiæ, & executioni præsentis decreti, seu illam quomodocumque impedientes, vel differentes, ac suspendentes, vel aliter quouis modo impugnantes, siue illi parere, obseruare, ac exequi recusantes, & recusantia procedant, ac procedere debeant ad declarationem excommunicationis, ac interdicti, etiam generalis appositionem, affixionem, & publicationem, & ad alias quascumque pœnas à Sacris Concilijs, Canonibus, & Constitutionibus Apostolicis inflictas. Et ita declarauit, & declarat, non solum prædicto, sed & omni alio meliori modo &c.*

3 Porrò eiusmodi Pragmaticæ, siue statuta in tali ac simili casu; licet non infringant, quoad verba libertatem Ecclesiasticam, eam tamen infringunt quoad mentem, faciendo fraudem de persona in personam. Eo vel maximè, quia nulla dispositio generalis comprehendit casus, vel personas in specie priuilegiatas, & generalis dispositio non comprehendit quod in specie disponi non potest, *l. Lucius, §. penul. ff. ad municip.* Ac proinde quemadmodum nõ possunt directè ita nec indirectè defectu potestatis afficere Ecclesias, & Ecclesiasticos, seu illis præiudicia inferre, Abb. *in rep. cap. Ecclesia S. Mariæ de Constit. nu.* 31. Riminal. *conf.* 267. *num.* 32. *vol.* 1. Laderchus *conf.* 103. *n.* 9. Paris. *conf.* 27. *n.* 63. *vol.* 2. & alij communiter. Quapropter in his casibus poterit Episcopus sic statuentem cogere, vt declaret se in suo statuto Ecclesias & Ecclesiasticos non comprehendere. Quod si ille facere renuerit, debet ipse Episcopus propria authoritate illud tollere, ac declarare irritum atque nullum. Ita Felin. *in dict. c. Ecclesia S. Mariæ n.* 145. Sayr. *de censur. lib.* 3. *cap.* 34. *n.* 17. & Alter. *lib.* 5. *etiã de censur. disp.* 19. *cap.* 16. *dub.* 54. ac determinauit S. Congregatio Immun. die 7. Dec. 1632. Estque contra Pereyram, Curtellium, & complures alios, quos sequitur Anguian. *de legib. tom.* 1. *lib.* 2. *contr.* 15. *n.* 33. *& seqq.* Princeps enim id nullo pacto statuere potest absque speciali Summi Pontificis facultate, siue approbatione quoad reditus, & credita spectantia ad Ecclesias, Monasteria, loca pia, & personas Ecclesiasticas, quorum iuribus siue ex contractu, siue ex legum, aut sacrorum Canonũ dispositione, vel aliunde prouenientibus nihil omninò detrahere, aut derogare potest, cum nullam habeat super eis iurisdictionem, *d. c. Ecclesia S. Mariæ*, vbi notant Doctores omnes, *de constit.* Rebuff. *ad constit. Gall. lib.* 2. *de lit. dilat. ar.* 1. *glos.* 1. *n.* 32. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cas.* 203. *nu.* 20. *cum seq.* Farin. *qu.* 29. *sub n.* 36. Faber. *in Cod. lib.* 1. *tit.* 9. *de fin.* 20. *num.* 9. Ac ideò sub eiusmodi verbis, licet vniuersalibus, & amplissimis hæc non comprehenduntur, Abb. *in cap. A nobis nu.* 4. *de sent. excomm.* Butr. *conf.* 40. *sub n.* 1. Rimin. iun. *conf.* 81. *num.* 16. *& seq.* Honded. *conf.* 3. *nu.* 16. *& seq. lib.* 1. *& conf.* 40. *num.* 6. *lib.* 2. cum alijs congestis à Carol. de Grass. *de effect. Cler. effect.* 2. *num.* 10. *& seqq.*

4 Sed quoniam frequentibus Episcoporum relationibus insinuatur, edictorum huiusmodi dispositionem de facto contra Ecclesiasticos æque ac laicos promiscuè seruari, ideò tenentur Principes sæculares, à quibus emissa fuerunt, alio publico edicto declarare, personas, ac loca Ecclesiastica, eorumque reditus & credita in eis non comprehendit ad *text. in cap. Statutum* 1. *de hæret. in* 6. vtque tradunt Io. Andr. *in cap. fin. sub nu.* 4. vbi Gemin. *n. item* 4. Anchar. *n.* 1. Franch. *num.* 2. *de immun. Eccles. in* 6. Felin. *in dict. cap. Ecclesia S. Mariæ sub num.* 109. *cum seq.* Butr. *d. conf.* 40. *num.* 2. Surd. *conf.* 301. *sub n.* 45. *cum seqq.* vbi rectè firmat, quod licet ad Principem sæcularem spectet prouidere circa politiam temporalem, & ea, quæ publicum bonum circa temporalia respiciunt, non tamẽ personas, & res Ecclesiæ, vel Clericorum attingere potest. Et proinde ad illius statuti validitatem non sufficit iustitia causæ, ac bonũ publicum, nisi etiam concurrat authoritas. Idem & docent alij relati per Carol. de Grass. *d. eff.* 2. *n.* 512. *cum seq.* & nos alibi.

CONSVLTATIO CCCCXCVI.

QVænam ætas requiratur ad obtinendum Canonicatum in Ecclesia Cathedrali, in qua nondum facta sit distributio Ordinum? Respondeo, quando non est facta distributio, sufficere quod sit constitutus in vigesimo primo anno, ita quod possit infra annum ad sacrum Subdiaconatus Ordinem promoueri. Et ita etiam declarauit Sac. Congregatio Concilij die 4. Augusti 1654.

CONSVLTATIO CCCCXCVII.

1 IN quadam Ecclesia erectæ fuerunt duæ Capellaniæ ad nutum amouibiles cum dote scutorum septuaginta quinq; pro qualibet, & cum expressa conditione, quod Capellani omnibus & singulis Horis Canonicis & missis Canonicalibus, & Cõuentualibus in dicta Ecclesia celebrari solitis alternis hebdomadis, omnibusq; & singulis processionibus &c. personaliter assistãt, & assistere debeant, missasque certis diebus celebrent. Quæritur, an dictæ conditiones sint proportionatæ Capellanijs ad nutum amouilibus? Respondeo, seruandas esse conditiones in fundatione appositas, prout seruari mandauit S. Congreg. Concilij in Romana Capellaniarum die 4. Augusti 1654. *ad cap.* 5. *sess.* 25. *de reform.* Eiusmodi enim onera adijciuntur legato in vim conditionis, sub qua relinquitur emolumentum percipiendum. Et proinde conditio est causa finalis dispositionis, vt rectè obseruant Crauet. *conf.* 59. *num.* 4. Faber *lib.* 6. *Cod. tit.* 22. *defini.* 2. *nu.* 3. & emolumentum in executione ordinatur ad obtinendum finem, tamquam causa inductiua illius, qui in intentione fuit causa illius. Vnde nõ adimplens conditionem, priuatur relicto commodo, & perinde est, ac si deficeret conditio, aut in pendenti esset, siquidem est conditio resolutiua, *l.* 1. *C. de his quæ sub modo*, & notant Glos. *ibid.* Cuiac. *in parat. ibid.* Menoch. *conf.* 79. *num.* 5. *&* 17. Surd. *de alim. tit.* 9. *q.* 6. *n.* 13. *& qu.* 23. *num.* 7.

CONSVLTATIO CCCCXCVIII.

An concedenda sit dispensatio, & absolutio à tribus votis, obedientiæ, paupertatis, & Castitatis coniugalis in professione Ordinis militaris S. Iacobi emissis cum commutatione in aliud Sua Sanctitati beneuisum?

1 REspondeo posse concedi in votis solemnibus, si adsit causa publica, & in votis simplicibus causa priuata. Hinc in vna N. Congregatio Concilij die 12. Decembris 1654. fuit pro affirmatiua cum restrictione arbitrio Confessarij, qui causas examinet. Plerique enim dicunt, quod huiusmodi vota sint solemnia ex quo approbata sunt à Sede Apostolica. Alij, quod sint vota simplicia. Omnes, quod requiratur causa ad dispensandum.

Et

2 Et quidem quando Religio non est approbata à Summo Pontifice, eius vota posse commutari etiam virtute Iubilæi certum puto. Quia cùm talis Religio non sit vera Religio defectu approbationis, nec etiam eius vota erunt vera vota Religionis.

3 Quod verò spectat ad vota Religionis Ordinum Militarium, qui solum seruant castitatem coniugalem, vt sunt Ordines S. Iacobi, S. Stephani, Calatrauæ, Alcantaræ alijq; huiusmodi, quod sint reseruata, & proinde non possunt commutari nisi à Pontifice, & non virtute Iubilæi tenent permulti. Quorum fundamentum est. Quia tales Ordines sunt veræ Religiones.

4 At ego sentio, vota Religionis, seu Ordinis militaris posse dispensari ab Episcopo, & priuilegiatis, atque adeo etiam commutari virtute Iubilæi. Nam solum votum Religionis verè ac propriè dictæ est reseruatum, atque adeo exceptum in Bulla Iubilæi. Ordines autem isti militares, vt magis communiter tradunt non sunt veræ Religiones. Et dato quod sint veræ Religiones, adhuc tamen vota, quæ in eis emittuntur, non sunt perfecta, cùm restringantur ad determinatam partem materiæ, vnde vouent solùm castitatem coniugalem, & ideo non constituunt Religionem simpliciter, sed solùm secundum quid. Itaq; reseruatio non se extendit ad votum Religionis horum Ordinum. Nam non se extendis tamquam strictè accipienda ad votum Religionis imperfectum, & secundum quid, quale est huiusmodi. Quia non habet pro materia Religionem simpliciter & perfectam, sed secundum quid & imperfectam.

5 Hinc si quis vouerit paupertatem, & obedientiam posset ab inferiore dispensari & votum commutare virtute Iubilæi. Quia tale votum non est votum Religionis, cum Religio constituatur per tria vota solemnia. Atque idem dicendum est de eo, qui votum emiserit assumendi habitum Religiosorum, qui in aliqua Congregatione viuunt cum aliquibus votis simplicibus, aut etiam votum assumendi habitum oblatorum. Quia non est votum veræ Religionis, cum tales personæ non sint verè Religiosæ, siquidem non emittunt tria vota solemnia.

CONSVLTATIO CCCCXCIX.

1 AN iuxta consuetudinem introductam præbendati debeant lucrari distributiones quotidianas Horarum Primæ, Tertiæ, Sextæ, & Nonæ, etiamsi ad Chorum accedant, quando decantatur tertius Psalmus earundem Horarum? Et, an iuxta consuetudinem introductam ijdem præbendati assistentes Choro Horæ Tertiæ possint lucrari distributiones etiam Hora Sextæ, & assistentes Horæ Sextæ distributiones etiam Nonæ, quamuis dictis Horis personaliter non assistant? Respondeo ad vtrumq; negatiuè. Sic etiam declarauit S. Congr. Concilij in vna Seguntina die 12. Decemb. 1654. ad *cap. 12. sess. 24. de refor.* Ad hoc enim, vt beneficiatus, siue præbendatus possit lucrari tuta conscientia integras distributiones debet interesse omnibus horis. Quare consuetudo, quæ alicubi posset vigere, vt distributiones integræ dentur ijs, qui certis Horis intersunt, ac si omnibus essent præsentes, est inualida. Est contra Bertrandum *cons. 118. nu. 6. vol. 6.* Rochum de Curte *in cap. fin. de consuet. col. 3.* Duegnam *reg. 206.* Hoiedam *de benef. p. 1. cap. 17. n. 11.* Sed nostra sententia est vera, eamq; amplectuntur Moneta *de distrib. p. 2. q. 3. n. 50.* Nauar. *cons. 8. de Cler. non resid.* Rodriq. *in sum. p. 2. cap. 34. n. 2.* Cardinal. *in Clement. 2. de æt. & qual. & ord. præf. q. 17.* Henric. Boich. *in cap. Quia nonnulli de Cler. non resid. in 6. n. 31. & seqq.* Graff. *p. 2. dec. lib. 3. cap. 15. n. 12.* Cenedo *pract. q. 1. n. 39.* Nam per talem consuetudinem diuinus cultus notabiliter diminuitur, ideoq; est reprobanda. Distributiones enim fuerunt introductæ ad augendum cultum diuinum, vt sic facilius præbendati alliciantur ad assistendum diuinis officijs, vt docent Abb. *in cap. licet de præb. notab. 2.* Rebuf. *in concord. Gall. rubr. de collect. §. 1. v. distributionum,* Stephan. Durant. *de ritib. Eccles. cap. 25. n. 4.* Gig. *cons. 144. nu. 12.* Nauar. *de hor. can. cap. 18. n. 10. 11.* Paris. *vol. 4. cons. 33. n. 1.* & constat *ex cap. vn. de Cler. non resid.* vbi Glos. *in princ.* & ex Constitutione Pij V. quæ est 138. in Bullar. edita 1571. 12. Kal. Octob. Quare explodenda est opinio Cæsaris de Graff. qui *in dec. 116. n. 8.* sentit esse validam consuetudinem, qua Clerici lucrantur omnes, & integras distributiones quotidianas, si diuinis officijs certa quadam parte anni intersint.

CONSVLTATIO CCCCC.

1 AN tolerari possit consuetudo introducta non augendi distributiones quotidianas, quæ pro quatuor Horis, pro missa Conuentuali, Vespere, & Completorio non excedunt quartam partem vnius Iulij, an potius Episcopus teneatur illas augere ex massa Capitulari vsque ad tertiam partem, ne seruitium Ecclesiæ negligatur? Respondeo, Consuetudinem non obstare. Ita censuit S. Congregatio Concilij in vna Seguntina die 12. Decemb. 1654. Quia vt, modò dicebamus, eiusmodi consuetudines diminuunt cultum diuinum, atque adeo sunt inualidæ, ac reprobandæ.

CONSVLTATIO CCCCCI.

An emissio votorum arguat cultum publicum, sitque contra decreta de Canonizatione Sanctorum? Quinam dicatur cultus priuatus, quiue publicus?

1 AFfirmatiuè resoluendum videtur. Siquidem in ijs decretis *pag. 2. & 3.* non solum prohibetur, ne quorumuis hominum cum fama, & opinione Sanctitatis defunctorum imagines, & quodcumque aliud, venerationem, ac cultum præseferens, aut indicans in Oratorijs, aut locis publicis, vel priuatis, vel Ecclesijs, apponantur, verùm etiam dicta *pag. 3. §. Ad horum* specialiter vetitum legitur ad eorundem sepulchra, imagines, vel reliquias tabellas votiuas appendi, ac retineri. Quod repetitur in posterioribus decretis.

2 Nec suffragatur, quod aliquando eiusmodi tabellæ asseruantur priuatim in Sacrario interiori Ecclesiæ, vel Monasterij. Non enim inde euitatur cultus, saltem quod eos, qui commorantur, quamuis in loco secreto dicti Sacrarij imago, vel reliquia, siue sepulchrum retineatur, vtpotè permissa illorum arbitrio sepulchri, vel reliquiæ, siue imaginis contrectatione, inspectione, ac veneratione. Immò quatenus eiusmodi cultus exhibitio esset priuata, adhuc tamen esset contraria decretis. Nam Vrbanus VIII. generaliter vetuit tam in locis publicis, quàm in priuatis quodcumque, cultum, & venerationem præseferens, aut indicans, ideoque non possunt eius decreta restringi ad cultum publicum, dum expressè loquuntur de quocumq; adhibito etiam in locis priuatis.

3 Quæ sanè potiori iure procedunt in sepulchro posito in Ecclesia, quodq; veneratur cultu priuato. Nam huiusmodi cultus vti præstitus in loco publico, nempè Ecclesia, videtur habendus pro solemni ac publico, sicque vetito ab Vrbano, non autem ero simplici priuato non vetito ex sententia Contelorij *de Canoniz. Sanct. cap. 22. n. 7.* ibi: *Pro solemni autem, ac publico cultu intelligendus est ille cultus, qui sit prohibitus ratione loci, vt puta si fiat in loco publico, seu coram alijs.* Quod comprobat verbis *Clem. 1. de Iud.* subdens *num. 8.* quod, licet scribentes interpretentur textum *in cap. 1. & 2. de reliq. & vener. Sanct.* prohibere cultum publicum, non secretum, hi tamen affirmant, publicum esse, habita ratione loci, in quo fit, prorsus reiecta opinione dicentium, nomen publicum intelligendum esse de cultu præstito à persona publica nomine Ecclesiæ. Cuius authoritate motus idem videtur astruere Scacch. *cap. 10. de not. & sign. Sanct. cap. 1. lit. A.*

4 Verùm in hac reponderandum est, valdè differre emissionem votorum ab appensione & retentione tabellarum votiuarum vetita in dictis decretis. Nam votum, illiusq; emissio nullatenus sumi potest pro tabellis votiuis. Quia synomine accipitur oro precibus, & orationibus. Quod propterea per Magistrum sententiarum, teste D. Thoma 2. 2. q. 8.

2.2.q.8. *ar.1.in corp.* definitur testificatio quædam promissionis spontaneæ, quæ Deo, & de his, quæ Dei sunt, fieri debet, non solum per verba, & exteriora signa, sed & per solam cogitationem, & interiorem testificationem consistentem in solo proposito voluntatis, sicut passim legitur tam in Sacra Scriptura, vt Leuit. *cap.27.* Ecclesiast. *cap.5.* ac alibi, quàm apud Scriptores profanos, vt apud Virgil. *Aenead. lib.6. & 8.* ac Tullium *6. in Verrem, & 1. de legibus.*

5 Cùm ergo id verificari possit in priuata, non in publica votorum emissione, ac nuncupatione per preces, & orationes fidelium alicuius serui Dei intercessionem piè inuocantium, proculdubio non est trahendum ad appensionem ac retentionem tabellarum votiuarum. Aliud quippè est vota facere & nuncupare, quæ, dum priuato cultu fiunt, non prohibentur. Aliud verò est vota soluere ac reddere, quales sunt appensiones tabellarum votiuarum, & his similia vetita in dictis decretis, vt appositè explicat idem Tullius *lib.3. de legib.* dicens: *Nonne animaduertitis ex tot tabellis pictis quam multi votis vim tempestatis effugerint?* Immò etiamsi intelligeretur de adimplemento per oblationem tabellarum, vel donariorum, non ideò indicaret cultum publicum, deficiente circumstantia affixionis in loco publico, in qua consistere publicam venerationem censuit Rota *in relat. S. Caroli p.2. art.14* traditque Contelor. *d. cap.22. num.4.*

6 Minus etiam eiusmodi exhibitio cultus publici deduci potest ex retentione imaginis, vel reliquiæ, siue sepulchri in sacrario interiori. Cùm enim nihil positiue fiat, quod publicæ venerationis exhibitionem inducat, nullum contrauentionis inde emergit argumentum, atque adeò nihil superest ratione loci, quale est Sacrarium inferius, quod illius speciem præseferat. Siquidem decreta Vrbani sub §. *Postmodum verò pag.6.* expressè permittunt retentionem & custodiam in secreto loco reliquiarum, tabellarum votiuarum, imaginum, lampadum, & aliorum, quæ offeruntur in honorem defunctorum cum fama Sanctitatis, ibi: *Liceat Ecclesiasticis personis &c. tabellas, & imagines, siue pictas, siue ex quauis materia fictas, atque alia quæcumque collata gratia fidem facientia, &c. recipere, atque approbantibus Ordinarijs, ad quos referre statim omnia teneantur, in secreto aliquo seorsum ab Ecclesia loco custodire, ibidemque iam amota collocare & asseruare.* Idem repetunt *in seq. pag.10.* Id, quod etiam alienum videtur à decretis S. Concilij Tridentini *sess.25. de inuocat. Sanctorum.*

7 Nec subsistit, quod priuata exhibitio cultus inde resultans sit etiam prohibita in decretis Vrbani. Nam prætermisso, quod contrarium innuunt tam verba prædicta, quàm multa alia ex toto illorum contextu deducibilia, respondetur, esse receptissimam Canonistarum, ac Theologorum sententiam, quod defuncti cum fama & opinione Sanctitatis possunt ante Canonizationem coli ac venerari cultu priuato, si scandalum populi non adsit, vt præ cæteris Innoc. *in cap.1. in fin.* quem alij sequuntur, præsertim Hostiens. *num.11.* Io. Andr. *v. Publicè*, Butr. *num.7.* Abb. *num.3. in 2. notab.* Card. *num.1. in fin.* & Anchar. *num.2. de reliq. & ven. Sanct.* Glos. *in cap. vn. v. Sedis Apostolicæ eod. tit. in 6.* D. Anton. *in sum. p.3. tit.12. cap.8. §.1.* August. Triumph. *de potest. Eccles. q.14. ar.15.* Syluest. *v. Canonizatio*, Azor. *instit. moral. to.1. lib.1. cap.8. q.8.* Alberic. *dict. v. Canonizatio*, Alberghin. *in man. Inquisit. cap.30. num.10.* Bellarm. *controu. to.2. lib.1. de Sanct. beat. cap.10.* ac pluribus relatis comprobat Turrian. *de fid. disp.17. dub.9.* & Molfes. dicens in hoc omnes conuenire *d. cons.45. num.17. & seqq.* addens *num.67.* hanc esse notoriam praxim & inueteratam consuetudinem Ecclesiæ ab ortu ipsius continuatis temporibus obseruatam, & nunc pro lege seruandam, docentque Sanch. *lib.2. cap.43. num.4. in decal.* & Contelor. *eo cap.22. num.3.* ac propterea reliquijs non canonizatorum, nec beatificatorum venerationem, & cultum priuatum licitè exhiberi in specie inferunt Bellarm. *d. cap.10.* Sanch. eo loco *num.4.* & Caren. *de offic. Sanctiss. Inquis. p.2. tit. 17. §.12. num.47. & seq.* Fagund. *precept.1. Eccles. lib.1. cap.4. num.13.* Suar. *3. p. to.1. disp.55. sect.1. & to.1. de relig. lib.2. cap.11.* Bonacin. *de legib. disp.3. q.1. pun.2.* Portel. *in dub. regul. v. Reliquiæ in addit. num.11.* Trullench. *lib. 1. in decal. cap.9. dub.9. num.2. & seqq.* Delbene *offic. de S. Inquis. p.2. dub.234. sect.1. num.1.* & alij passim.

8 Et quamuis decreta videantur loqui in parte prohibitiua etiam de cultu priuato, attamen absque violatione literæ restringi possunt atque debent ad publicum. Quia cùm cultus publicus possit dupliciter considerari & ratione loci, quatenus fit in Ecclesia, vel alijs locis publicis, & ratione modi, puta si imagines pingerentur cum radijs & laureolis, vel si recitarentur Horæ Canonicæ, aut Missæ celebrarentur etiam in locis priuatis, cùm sint actus non concessi, nisi Sanctis canonizatis vel beatificatis, vt ait Contelor. *cit. cap.22. num.7.* Quibus abusibus occurrere volens Vrbanus mentionem fecit non dum de locis publicis, sed etiam de priuatis. At non idcircò intelles it prohibere cultum priuatum, vt patet ex eisdem decretis, ibi. *Ac etiam priuatis cum laureolis & radijs, &c.* Quod etiam voluit S. Concilium Tridentinum, dum prohibuit in Ecclesijs, alijsque locis imagines insolitas, quæ nimirum ponuntur ad instar Sancti canonizati, vt explicat Sanch. *eodem cap.45. num.6.* Qua in re consentire Concilio decreta S. Inquisitionis asserit Contelor. allegato *cap.22. num.10. in fin.* Etenim, si fuisset indiscriminatim prohibitus quicumque cultus tam publicus, quàm priuatus, decreta sibi consentanea non essent, cùm, vt dictum est, expressè permittant retentionem tabellarum votiuarum, aliorumque donariorum, quæ offeruntur pro beneficijs acceptis. Quod planè est species cultus priuati.

9 Quare licet Scacchus, & Contelorius, qui pro contraria sententia solent allegari, distinguant cultum triplicem, ratione scilicet loci, personarum, & ipsius cultus, qui præstari solet ab Ecclesia Canonizatis, ac vterque asserat, quod ratione loci cultus esset prohibitus, nihilominus Scacchus *sect.10. cap.1. lit.A.* restringit cultum publicum ratione loci, id est Ecclesiæ bis verbis. *Ex hac publici cultus declaratione quinam cultus priuatus dicatur facilè colligitur, is nimirum qui præstatur alicui defunctæ à personis priuatis, vel in priuato loco, videlicet in proprijs domibus, vel etiam in publicis, vt sunt Ecclesiæ, Oratoria, vel similia loca, dummodo ex sua natura intra fines priuati cultus se contineat, nec se extendat ad ea, quæ de genere cultus publici existunt, qualis est, quem Ecclesia Sanctis canonizatis exhibere solet.*

10 Itaque cultus publicus ex textu *cap.1. & fin. de reliq. & ven. Sanct.* non dicitur ille, qui coram alijs in publico loco exhibetur, sed ille, qui totius Ecclesiæ nomine, & tamquam ab ea institutus alicui tribuitur, vt benè censuit Bellarminus, summus rerum Ecclesiasticarum propugnator *lib.1. de Sanct. cap.10.* vel ille, qui publico festo, ieiunio, voto instituitur, Suar. *tom.1. de Relig. lib. 2. cap.11. num.5.* Nam hæc ad publicum cultum spectant. Item vel ille, qui cui defertur tamquam canonicè, & auctoritatiuè institutus, seu secundum illam formam, quam instituit Ecclesia pro honorandis Sanctis ac Beatis. Atque hoc pacto certum est, non posse deferri, nisi interueniat auctoritas Sedis Apostolicæ, decernentis ipsum cultum, modum & formam, qualis est cultus venerandi quotannis Sanctos, ac Beatos cum recitatione Officij, quo impleatur obligatio Horarum Canonicarum, ac Missæ celebratione. Qui modus institutus est ab Ecclesia pro Canonico, & auctoritatiuo ad venerandum eos, erga quos profitetur publicum cultum. Et hæc est dumtaxat mens prohibitiua Sacrorum Canonum. Vel denique ille, qui inducit obligationem, non verò liberam & spontaneam, ac priuatam deuotionem.

11 Atque ex his licet cultu priuato quempiam nondum in Sanctorum numero à Pontifice adscriptum credere & appellare Sanctum, ac ipsum inuocare, etiam alijs audientibus, sicut facere D. Gregorius Nazianzenus in vita D. Athanasij, & D. Basilij, ac D. Hieronymus in vita D. Paulæ. Nam oramus publicò in loco viuentes, quamuis eos Sanctos esse non lateat. Cur ergo non licebit defunctos orare, quos maiori ratione Sanctos esse confidimus? Non licet tamen eum prædicare tamquam Sanctum in Sanctorum catalogum à Pontifice cooptatum. Rursus licet eius defuncti vestes, vel frustulum fumere,